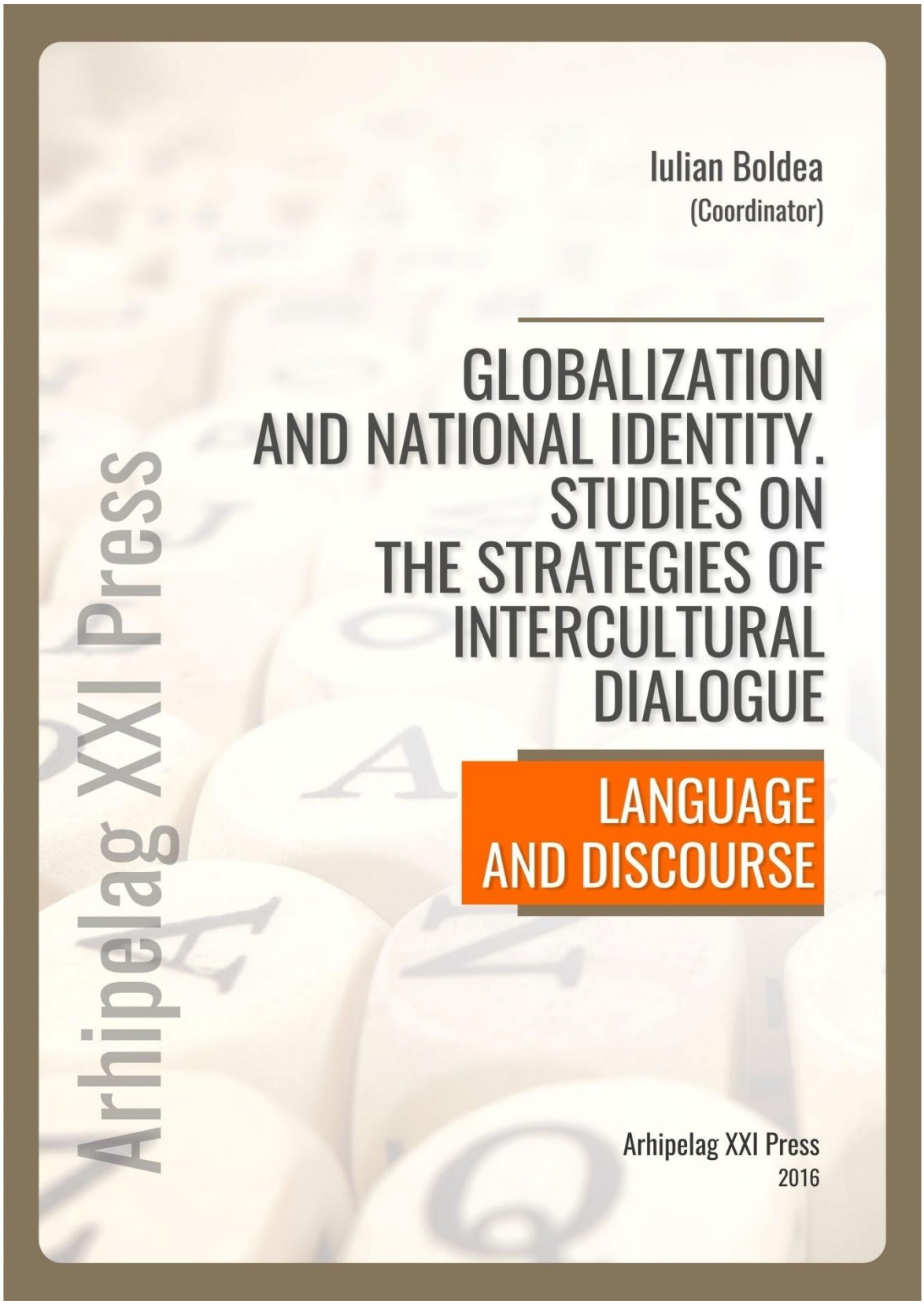

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Proceedings of the International Conference *Globalization, Intercultural Dialogue and National Identity* – 3rd Edition, 2016.

Edited by: The Alpha Institute for Multicultural Studies

Moldovei Street, 8 540522, Tîrgu Mureş, România

Tel.: +40-744-511546

Email: iulian.boldea@gmail.com

Published by: ”Arhipelag XXI” Press, Tîrgu Mureş, 2016

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Contents

ETYMOLOGICAL (RE) SOURCES IN ROMANIAN NAME DAY
Maria Magdalena Jianu
Prof., PhD, Hyperion University of Bucharest 14
TEACHING LEGAL ENGLISH: A CONTRASTIVE ANALYSIS (ROMANIAN-ENGLISH)
Lavinia Nădrag
Prof., PhD, "Ovidius" University of Constanța 36
DERIVATIVES ON A TOPONYMIC BASE (LETTERS G, H)
Prof. Hab. Silvia PITIRICIU, PhD
University of Craiova 49
ARON PUMNUL AND ROMANIAN ORTOGRAPHY
Dumitru Draica
Assoc. Prof., PhD, University of Oradea 60
INTERCULTURAL AWARENESS – A MAIN GOAL OF TEACHING LANGUAGE AND CULTURE IN HIGHER EDUCATION
Florentina Alexandru
Assoc. Prof., PhD, "Dimitrie Cantemir" University of Bucharest 72
CONSEQUENCES OF GLOBALIZATION REFLECTED IN CURRENT ROMANIAN LANGUAGE VOCABULARY
Angelica Hobjilă
Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 83
A FEW REMARKS ON LEXICAL LINGUISTICS
Mihaela Manasia
Assist. Lecturer, PhD, "Constantin Brâncuși" University of Târgu Jiu 95
ENGLISH - A GLOBAL LANGUAGE IN INTERCULTURAL COMMUNICATION
Adela Dumitrescu
Assist. Prof., PhD, University of Pitești 103
FOREIGN CHREMATONYMS IN A GLOBALISED SOCIETY. A CASE STUDY
Anamaria Radu and Alexandra Cotoc
PhD, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 111

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

LANGUAGE LEARNING – A TOOL FOR MUTUAL UNDERSTANDING AND COOPERATION IN THE EUROPEAN UNION

Roxana Maria Gâz

Assist. Prof., PhD, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 124

THE PROCESS OF TRANSLATION. APPLICATION

Sorin Suciu

Assist. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureș 134

LEXICAL PARTICULARITIES IN THE TOURISTIC DISCOURSE, IN ROMANIAN AND FRENCH LANGUAGES

Elena Dumitrașcu

Assist. Prof., Faculty of Letters, Department of Modern Languages, Ovidius University of Constanta 146

MILITARY LATIN AND ITS IMPACT ON MENTALITIES (I)

Mădălina Strechie

Assist. Prof., PhD, University of Craiova 156

COLOR NAMES. FROM DENOMINATION TO SYMBOL

Cristina Radu-Golea

Assist. Prof., PhD, University of Craiova 168

MISTAKES MADE BY OVERGENERALIZATION WHEN LEARNING FRENCH AS A FOREIGN LANGUAGE: TYPOLOGY AND ANALYSIS

Mihaela Lupu, Assist

Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași..... 174

THE REVELATION OF LIGHT IN THE RELIGIOUS POETRY

Valerica Draica

Assist. Prof., PhD, University of Oradea..... 186

A CENTRAL WORD IN THE VIRTUAL WORLD, THE ROMANIAN FORUM

Adrian Chircu

Assist. Prof., PhD, Hab. Dr., "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca..... 193

MEDICAL TERMINOLOGICAL UNITS: TYPES OF OPPOSITIONS

Simona Nicoleta Staicu

Assist. Prof., PhD, "Victor Babeș" University of Medicine and Pharmacy, Timișoara 201

AUTHENTIC LITERARY TEXTS VS TEXTS MADE: "TEACHING LITERATURE" IN CLASS OF FRENCH FOREIGN LANGUAGE

Ana Elena Costandache

Assist. Prof., PhD, "Dunărea de Jos" University of Galați 210

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE CULTURAL AND LINGUISTIC HISTORY OF B.P. HASDEU'S ETYMOLOGICUM MAGNUM ROMANIAE– EMR (1887-1898)

Petronela Savin

Assist. Prof., PhD, "V. Alecsandri" University of Bacău 218

THE VERBAL ASPECT. HISTORICAL REFERENCE

Călina Paliciuc

Assist. Prof., PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad 225

SPECIALIZED TEXT PITFALLS AND HOW TO AVOID THEM

Denisa Elena Petrehuș

Lecturer, PhD, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca..... 233

THE CHRONOLOGY OF OLD ROMANIAN WORDS

Daniela Gîfu

Scientific Researcher III, PhD, "Alexandru. Ioan Cuza" University of Iași 245

GREETINGS. FORMS OF ADDRESS. ADDRESSING – WHICH IS WHICH?

Anca Lorena Sacalîș

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 261

AT THE LIMIT BETWEEN LANGUAGE AND DIALECT

Cosmina Cosma

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 272

ROMANIAN VIEWS ON TRANSLATION: THE YEARS BEFORE THE COMMUNIST ERA

Anca Mureșanu

Assist., PhD Student, "Lucian Blaga" University of Sibiu 283

NAMES OF LOCALITIES IN THE MĂLINI DISTRICT, MOLDAVIA REGION

Daniela Maria Ciocîrlan (Anton)

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava..... 289

ON ANTICAUSATIVE SE

Maria Poponeț

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 308

EPISTEMIC MODELATORS IN THE POSTMODERN POETIC TEXT

Beatrice Diana Burcea

PhD Student, University of Craiova 318

LE CHIEN DANS LES EXPRESSIONS IDIOMATIQUES FRANÇAISES

Coralia Telea

Assist. Prof., PhD, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia 330

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

METAPHOR AND EMOTION. THE DAY THE POLENTA FINALLY EXPLODED. AN ANALYSIS OF THE „HEAT" METAPHOR IN THE ROMANIAN WRITTEN PRESS

Ioana Sonea

"Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 339

THE ROMANIAN DISCOURSE ON TRANSLATION (STUDIES) AND ITS CHALLENGES IN THE ERA OF GLOBALIZATION

Ana Magdalena Petraru

Postdoc Researcher, PhD 361

ÉVOLUTION DU SENS DES TERMES MÉDICAUX SUITE À L'EMPRUNT INTERDISCIPLINAIRE

Corina Lungu

Lecturer, PhD, University of Medicine and Pharmacy, Craiova 375

OBSERVATIONS REGARDING ISTROROMANIAN ETYMOLOGY. ABOUT THE ISTROROMANIAN DIALECT DICTIONARY BY P. NEIESCU

Ana Maria Radu-Pop

Lecturer, PhD, West University of Timișoara 384

PHONETIC TENDENCIES IN THE PRONUNCIATION OF PRESENT-DAY NATIVE SPANISH SPEAKERS

Patricia Radu-Buterez

PhD Student, University of Bucharest 395

PRINCIPLES OF TERMINOLOGICAL RESEARCH. ROMANIAN AND FOREIGN CONTRIBUTIONS

Corina Sandiuc

Assist., PhD, "Mircea cel Bătrân" Naval Academy of Constanța 403

THE LIMITS OF «ACCULTURATION» IN TRANSLATING THE BIBLICAL TEXT. THE HELLENISTIC INFLUENCE ON THE LXX PROVERBS 19, 15 AND 26, 22

Constantin Răchită

Research Assist., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 416

LEGAL TRANSLATION: GENERAL CONSIDERATIONS AND CHALLENGES

Alina Popescu

"Ovidius" University of Constanța 431

EPONIM VS DEONIM. CONTRIBUTIONS TO A DEBATE

Viorica Răileanu

PhD, Philology Institute of the Moldavian Academy of Sciences, Chișinău, Moldavia 440

ONOMASTIC REPRESENTATIONS OF WOMEN IN PAINTING

Anamaria Paula Mădăras

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare Northern University Center .. 447

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

TOPONYMIC RESEARCH IN THE AREA OF DEDA

Ștefan-Mihai SEBESI-SÜTÖ

PhD Student, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș 459

STRUCTURAL PATTERNS OF THE VERB'S ARGUMENT IN MODERN ROMANCE LANGUAGES. WITH REFERENCE TO THE UNDERCLASS OF PSYCHOLOGICAL VERBS

Daniela Luminița Teleoacă

PhD, Scientific Researcher III, "Iorgu Iordan-Al. Rosetti" Institute of Linguistics, Bucharest ... 468

ASPECTS OF ADJECTIVAL INFLECTION IN PSALMS SINCE 16th TILL 18th CENTURY

Magdalena Iurescu

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava 488

THE CONCEPT OF ASPECT IN ROMANIAN SPECIALTY WORKS

Magdalena Iurescu

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava 502

THE ROMANIAN DEICTIC PARTICLE -A TO PRONOUNS AND PRONOMINAL ADJECTIVES - BETWEEN ALLOMORPH OF STEM AND FLECTIVE

Diana Maria Roman and Cristina Bocoș

PhD Student and Assist., PhD, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca..... 516

THE ADJECTIVE-A NEW APPROACH IN MODERN ROMANIAN GRAMMAR WORKS

Iuliana Matiș

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 528

TABOO AND COMMUNICATION. A PRAGMATIC ANALYSIS OF COMMERCIALS FOR FEMININE HYGIENE PRODUCTS

Roxana Pașca

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare Northern University Center .. 539

CHILDREN'S ACQUISITION OF FUNCTIONAL CATEGORIES IN L1

Ștefania Lucia Tătăru

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 555

THE FEATURES OF THE LINGUISTIC MEANS OF ADDRESS IN THE ONLINE ENVIRONMENT

Corina Cristoreanu

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare Northern University Center .. 566

THE ROLE PLAYED BY EDUCATION, AGE AND SOCIAL ENVIRONMENT IN THE ENGLISH LANGUAGE USE. A CASE STUDY ON A GROUP OF EFL SPEAKERS

Elena Meștereagă

PhD Student, "Lucian Blaga" University of Sibiu 577

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

DISEASE METAPHOR IN MEDIA REPRESENTATION OF UKRAINIAN CRISIS IN FRENCH AND ROMANIAN NEWSPAPERS

Simona Cristina Gealapu (Olaru)

PhD Student, University of Bucharest 590

AN ENGLISH-ROMANIAN CASE STUDY IN LEGAL TRANSLATION: PROBLEMS RAISED BY THE LEGAL NATURE OF TEXTS

Alina Buzarna-Tihenea (Galbeaza)

Assist. Prof., PhD, Ovidius University of Constanța 599

INTERCULTURAL COMPETENCE IN A MULTICULTURAL WORLD

Anca Dobrinescu

Prof., PhD, Petroleum Gas University of Ploiești 613

THE CHALLENGE OF APPLIED LINGUISTICS AS A KNOWLEDGE BUILDER

Violeta Negrea

Prof., PhD, Bucharest Academy of Economic Studies 622

TWO LANGUAGE AVATARS: THE INTERLANGUAGE AND THE MICROLANGUAGE

Elena Platon

Assoc. Prof., PhD, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 634

DIALOGISME ET POLYPHONIE DANS LE DISCOURS SCIENTIFIQUE

Steluța Coculescu

Assoc. Prof., PhD, Petroleum-Gas University of Ploiești 648

READING INTERCOMPREHENSION – A CASE STUDY

Alina Balagiu

Assoc. Prof., PhD, "Mircea cel Bătrân" Naval Academy, Constanța 660

INTERCULTURAL METAPHORS IN ENGLISH AND ROMANIAN

Teodora Popescu

Assoc. Prof., PhD, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia 668

LINGUISTIC CONSIDERATIONS ON ROMANIAN PHYTONIMS
CREATED WITH TERMS BELONGING TO THE WORD FIELD „CAT"

Radu Drăgulescu

Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu 679

THE ALLOCUTIVE PERSONAL PRONOUN "YOU" LEVELLING IN ROMANIAN – A PSYCHOLINGUISTIC ANALYSIS

Mirela Aioane

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 694

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

DEFINING POSITIONS AND COMMITMENTS - ARGUMENTS AND LINGUISTIC STRATEGIES IN NEGOTIATIONS

Otilia Huțiu

Assoc. Prof., PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad 705

PLACE ET VALEURS PARTICULIÈRES DU PRONOM PERSONNEL CONJOINT (ASPECTS CONTRASTIFS: ROUMAIN - FRANÇAIS)

Maria Rodica Mihulecea

Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu 715

BILINGUALISM VERSUS DIGLOSSIA

Inna Negrescu-Babuș

Assoc. Prof., PhD, Philology Institute of the Moldavian Academy of Sciences, Chișinău, Moldavia 726

DOCUMENTARY TESTIMONIES REGARDING BORDER TERMINOLOGY

Inga Druță

PhD, Institute of Philology of the Moldavian Academy of Sciences, Chișinău, Moldavia..... 734

THE BEGINNINGS OF THE ROMANIAN MEDICAL TERMINOLOGY

Jana Mincu

Institute of Philology of the Moldavian Academy of Sciences, Chișinău, Moldavia..... 745

STABLE EUPHEMISMS VS. OCCASIONAL EUPHEMISMS

Oxana Chira

PhD, "Alecu Russo" State University of Bălți..... 755

WAYS TO ADAPT LEXICAL BORROWINGS IN THE SCIENCE POPULARIZATION TEXTS TRANSLATED BY PETRU MAIOR

Liliana Soare

Assoc. Prof., PhD, University of Pitești..... 761

SOME NOTES ON G. COŞBUC'S INTELLECTUAL TRAINING IN NASAUD

Radu Drăgulescu

Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu 772

THE MAKING OF THE COMMUNIST YOUTH IDENTITY THROUGH THE DISCOURSE ABOUT "CULTURE": THE CASE OF THE COMMUNIST YOUTH OF ROMANIA IN THE COLD WAR YEARS (1950-1980)

Carmen Liliana Maruntelu

Assoc. Prof., PhD, Ovidius University of Constanța 781

SPORTS LANGUAGE IN ITALIAN

Liliana Florina Andronache

Assist. Lecturer, PhD, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest 791

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

ASPECTS OF WORD FORMATION IN ROMANCE LANGUAGES

Maria Laura Rus

Assist. Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș..... 800

NON-FINITE MOODS IN ENGLISH AND ROMANIAN

Alina Ungureanu

Assist. Prof., PhD, University of Pitești 806

TO BE-FROM LEXICAL MEANINGS TO SYNTACTICAL FUNCTIONS

Claudia Leah

Assist. Prof., PhD, University of Oradea..... 815

DIVERSITY AND COMPLEXITY OF LINGUISTIC RELATIONS

Claudia Leah

Assist. Prof., PhD, University of Oradea..... 832

LES VERBES FAIRE ET JOUER ET LEURS EXTENSIONS SPORTIVES

Oana Pastae

Assist. Prof., PhD, "Constantin Brâncuși" University of Târgu-Jiu..... 841

LA SAILLANCE INFORMATIONNELLE AU NIVEAU PHRASTIQUE ET TRANSPHRASTIQUE

Liviu Calburean

PhD, Transilvania University of Brașov 854

THE REFLECTION OF BORROWINGS WITH ENGLISH ETIMON IN THE FIELD OF FASHION

Mihaela Hriban

Assist. Prof., PhD, "Vasile Alecsandri" University of Bacău 861

A BRIEF COMPARATIVE STUDY ON MAIN WORD-FORMATION MEANS IN ENGLISH AND ROMANIAN

Simona Redeș

Assist. Prof., PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad 870

ASPECTS OF LANGUAGE DEVELOPMENT IN THE CASE OF A FEMALE ADOLESCENT WITH DOWN SYNDROME

Alexandra Săcui

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare Northern University Center .. 879

OVERVIEW UPON THE CHALLENGES OF A CONFERENCE INTERPRETER

Bianca Han

Assist. Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș..... 893

METAPHORICAL EXTENSIONS OF PREPOSITIONS IN LEGAL TEXTS: THE PREPOSITION ON

Simina Badea

Assist. Prof., PhD, University of Craiova 900

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

CHILDREN AND EFL- PRACTICAL OBSERVATIONS

Carina Ionela Brânzila

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 907

UPON THE FORM IN THE ODES OF QUINTUS HORATIUS FLACCUS, USING THE WORKS EDITED IN BLAJ BY THE PREBENDARY GAVRIL POP

Marcela Ciortea

Assist. Prof., PhD, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia 914

NEWS REPRESENTATION IN COMEDY SHOWS. CASE STUDY: THE DAILY SHOW - TRAGEDY IN PARIS: THE THREE STAGES OF POLITICAL GRIEF

Rada Bogdan

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 934

APPOSITION AND INCIDENCE - TWO SYNTACTIC (NON) RELATIONSHIPS!?

Cipriana Elena Peica

Assistant Lecturer, PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca..... 947

ON THE NECESSITY OF A LEARNER CORPUS - ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGE (RFL)

Antonela Arieșan and Lavinia-Iunia Vasiu

"Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 955

A MODEL FOR TEACHING CULTURAL AWARENESS IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES

Ioana Boghian

Assist., PhD, "Vasile Alecsandri" University of Bacău..... 967

MILITARY COMMUNICATION IN INTERCULTURAL CONTEXTS

Isabela Dragomir

PhD Student, "Lucian Blaga" University of Sibiu 982

ON THE TENSE OF `PRESENT` INFINITIVES IN ROMANIAN

Cristina Bocoș, Assist., PhD and Diana Maria Roman, PhD Student

"Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 996

RENEWED ENVIRONMENT FOR TEACHING TECHNICAL ENGLISH

Elena Savu

Assist., PhD, Politehnica University of Bucharest..... 1007

THE ROLE OF TRANSLATING HEADLINES DURING THE ARAB SPRING CONFLICTS

Valentina Magdalena Drocan

PhD Student, University of Bucharest 1016

HOW TO CHOOSE AN ADVERTISING SLOGAN NOWADAYS?

Iulia Macaria

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 1027

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

COMPOUND FAMILY NAMES IN THE TOPONIMY FROM OLTENIA AND MUNTENIA

Iustina Burci

Scientific Researcher II, PhD, ”C.S. Nicolăescu-Plopşor” Scientific Research Institute, Romanian Academy, Craiova 1039

THE TERMINOLOGY OF THE WEDDING WEAR IN SALAJ

Denisa Maria Tout

PhD Student, ”Babeș-Bolyai” University of Cluj-Napoca 1052

THE SEMANTIC FIELD OF THE WORD “TIME”

Corina Mihaela Geană

Assist., PhD, University of Craiova 1063

RFL – COHESION. LINKING WORDS AND PHRASES (LEVEL B2)

Lavinia Iunia Vasiu and Antonela Arieșan

”Babeș-Bolyai” University of Cluj-Napoca 1074

WATERY IDIOMS. A CONTRASTIVE ANALYSIS BETWEEN ENGLISH AND ROMANIAN

Diana Viorela Burlacu (Ionescu)

Assist., PhD, ”Babeș-Bolyai” University of Cluj-Napoca 1089

WHY DO TECHNICAL TEXTS HAVE TO BE HANDLED BY A TECHNICAL TRANSLATOR?

Anca Trișcă (Ionescu)

PhD Student, ”Dunărea de Jos” University of Galați 1099

THE SYMBOLISM OF FIRE IN THE ROMANIAN SAYING

Doina Vîrva (Macarie)

PhD Student, ”Babeș-Bolyai” University of Cluj-Napoca 1105

STYLISTIC APPROACH OF GHEORGHE GHEORGHIU DEJ’S POLITICAL DISCOURSE BETWEEN 1956 AND 1962

Oana Magdalena Cenac

Assoc. Prof., PhD, “Dunărea de Jos” University of Galați 1113

THE RHETORICS OF IDENTITARY DISCOURSE VS. THE GLOBALIZATION

Daniela Dunca

Assoc. Prof., PhD, Technical University of Cluj-Napoca, Baia Mare Northern University Center 1121

WORD VS. TERM IN THE PRESENT DAY SCIENTIFIC TERMINOLOGY

Oana Magdalena Cenac

Assoc. Prof., PhD, ”Dunărea de Jos” University of Galați 1128

ASPECTS REGARDING THE DENOMINATIVE SIGNIFICANCE OF GEOMORFONIMS FORMED BY THE ENTOPIC "GLADE", IN THE OLD MĂLINI DISTRICT

Daniela Maria Ciocîrlan (Anton)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava 1139

CONVERSATIONAL IMPLICATURES IN IDIOMS DENOTING POVERTY

Ana-Maria Birtalan

Assist. Prof., PhD, Ecologycal University of Bucharest..... 1147

THE POPULAR SYSTEM OF PERSONAL DENOMINATION USED IN SEVERAL VILLAGES FROM ȚARA CHIOARULUI – A NATIONAL IDENTIFICATION METHOD

Maria-Mara Ignat

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare North University Center .. 1152

ON THE STATUS OF POSSESSOR IN THE ROMANIAN NOUN PHRASE

Ph.D, Asist. Lecturer, Ionela Guşatu

University of Medicine and Pharmacy „Carol Davila", Bucharest 1173

The status of specifier in the Romanian noun phrase

Ph.D, Asist. Lecturer, Ionela Guşatu

University of Medicine and Pharmacy „Carol Davila", Bucharest 1179

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ETYMOLOGICAL (RE) SOURCES IN ROMANIAN NAME DAY

Maria Magdalena Jianu

Prof., PhD, Hyperion University of Bucharest

Abstract: Given the personal names of in all of the civilizations and in any time period, we propose to evaluate the etymological resources of the Romanian onomastics, integrating, at the same time, our comments between general and specific practices of some people in order to attribute some names after some traditions or laws. In this way, we will observe, analyze and make considerations about these, which in turn will let us establish relevant percentages for the actual onomastics and foresee etymological landmarks.

Keywords: onomastics, etymology, elements of composition, transformations.

În lucrarea de față, vom aborda etimologiile celor mai utilizate prenume[1] din ultimii ani de către români, folosind, pentru baza de date, sursele online iar, pentru interpretarea lor, dicționare și studii consacrate[2]. Interesul a fost legat de faptul că, în ceea ce privește onomastica, înregistrăm tot timpul mode[3]. Astfel, îmi amintesc că, atunci când, la rândul meu, a trebuit să aleg nume pentru fiul meu, am ales unul care era la modă. În schimb, pentru fiica mea, m-am oprit asupra unui prenume din calendarul ortodox, operând în acest caz cu un criteriu subiectiv-emoțional.

Dată fiind dinamica acestor mode ale unor prenume, vom înregistra[4] o serie de observații, considerații și demonstrații referitoare la acestea, urmărind și echivalentele lor

[1] *Considerat și nume individual, nume personal, nume mic, nume de botez. A se vedea și Viorica Răileanu, Numele persoanei: normă și exces, pag. 483 ș.u., în Omagiu lui C. Dimitriu la 80 de ani, Editura Universității Ștefan cel mare din Suceava, 2013.*

[2] *N. A. Constantinescu, Dicționarul onomastic românesc, Editura Academiei RPR, 1963. Al. Graur, Nume de persoane, Editura Științifică, 1965.*

[3] *Vom analiza numai numele la modă, fără a aduce explicații referitoare la motivațiile individuale, de ordin psihologic, tradiționale legate de practica selectării numelor la nașterea copiilor*

[4] Deși excursul nostru nu va evidenția practicile generale și speciale ale unor popoare în privința atribuirii numelor, notăm, ca o informație generală, că, în privința chinezilor(la care s-a manifestat de timpuriu nevoia de numire a persoanelor după naștere), aceștia au trei nume- primul este patronimicul(cel de familie), al doilea este purtat de toți copiii acelorași părinți(nume al generației) și al treilea(de-abia) este individualizarea. Latinii au adoptat, la născuții de sex bărbătesc, sistemul chinezesc și etrusc al celor trei

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

în alte limbi, precum și capacitatea de a dezvolta nume de familie sau toponime. În mod inevitabil, ne vom referi (și) la onomastica sfinților, precum și la superstițiile legate de unele dintre zilele în care se sărbătoresc aceștia, un aspect care merită atenție, nu atât la nivelul explicațiilor etimologiei numelor lor, cât, mai ales, din punctul de vedere al identificării unei compatibilități între purtătorul acestuia și rolul pe care l-a avut în viața socială, religioasă, politică(chiar!) a poporului. Rezultatele obținute ne pot fi necesare în analizarea și estimarea modelor prenominale, mai ales în perspectiva onomasticii românești.

Un excurs rezumativ în sistemul[5] internațional de constituire a numelor ni se pare, în această intenție, o demonstrație relevantă a ideii că numele au avut, în general, aceleași tehnici de formare, ceea ce susține înrudirea lor și admiterea unei limbi generatoare unice. Astfel, odată cu răspândirea creștinismului, latina s-a confruntat cu un aflux de nume consacrate din Vechiul și Noul Testament, cele mai multe traduse: Nicolaus, intrat prin filieră grecească, din gr. Niko/ a învinge, laos/ popor), Petrus(din gr. Petros, traducerea ebraicului Kifa). Alte nume latinești: Anastasie, din gr. înviere, a dat numele de familie Năstase, Tasie/ Tasia, Tașcu, Tașcău, Damaschin, însemnând originar din Damasc, a dat numele de familie Maschin, Mischie. După prăbușirea imperiului roman, numele de persoane care au pătruns și în alte limbi europene se uniformizează, distincțiile realizându-se în pronunție și, uneori, în scriere; de exemplu: Iohannes- Jean(fr.), Juan(sp.), Giovanni(it.), John(engl.), Johan(germ.), Evan(galeză), Ivan(rusă și bg.), Jan(polonă și cehă), Janos(mg.), Iannis(gr.), Ion(rom.), Elisabeth(ebr), Isabel, Elise, Lise Betty, Bessie, Lizzie (engl., fr.), Babette(fr.), Erzsebet(mgh.), Lisaveta, Saveta, Veta(gr.,de

---

nume(conform Al. Graur, *Nume de persoane,* pag. 38, Editura Științifică, București, 1965): primul era numele pus la naștere și numit *praenomen,* al doilea era *numele ginții* și avea finala în *–ius: Duilius/* din *duellum/ luptă în doi; Caecilius/* din *caecus/ orb; Claudius/ claudus/ șchiop; Marius/* de la zeul *Mars; Valerius* de la verbul *valere/ a fi sănătos*) iar al treilea era *porecla*. Termenul de *prenume* i se pare lui Al. Graur(op.cit) nejustificat la romani, deoarece, însemnând *ceea ce se pune înaintea numelui,* obligă la prezența unui nume al ginții la care acesta să se adauge în față. De remarcat că fetele nu primeau nume la naștere, fiind apelate unitar prin *fetița, mititica* etc. Abia în perioada de sfârșit a republicii, se repartizează pentru născuții de sex femeiesc numele grecești: *Corinna, Delia, Lesbia* etc. De asemenea, în privința prenumelor, latina limita posibilitățile de selecție la doar 18 substantive masculine: *Appius, Aulus, Decimus, Gaius, Gnaeus, Kaeso, Lucius(cel născut pe lumină/ de la lux/ lumină), Mamercus, Manius(cel născut în zori,* de la *mane/ dimineață), Marcus, Numerius, Publius, Quintus, Servius(cel salvat/* de la *servo- a salva), Sextus, Spurius, Tiberius(* de la *Tiberis/ Tibru), Titus(* mai târziu, și Franța a limitat prin lege dreptul de a alege un nume, fiind admise numai cele din calendar și din istoria veche, relevante prin valoarea simbolică pe care o reprezentau pentru popor.). În acest fel, era foarte mare posibilitatea ca mai multe persoane să poarte același prenume, ceea ce a impus romanilor plasarea unui determinant, ajungându-se la structura *prenume+nume*. In cazul grecilor, sursele înregistrează un singur nume, urmat, într-o etapă istorică ulterioară, de un patronimic derivat, în general, cu sufixul *–ide.* Notăm și că rușii au aderat la un patronimic format cu sufixele *–ov, -ovici, -ici*(după Al. Graur, *Nume de persoane,* pag. 17 ș.u.)

[5] *Al. Graur, Numele, pag. 33 ș.u.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

unde au pătruns și în varianta populară a românei). Exclusiv religioase sunt numele: Veronica(lat. Vera/ adevărată), Olivier(măslin, după Muntele Măslinilor), Iordan(apă curgătoare).

Pentru români, deși odată cu secolul al XV-lea putem vorbi de un sistem neoficializat al numelui de persoană(care presupunea utilizarea fie a numelui unic de familie, fie a prenumelui sau a patronimicului ori a poreclei), din 18 martie 1895(ca efect al reformelor lui Al. I. Cuza), ne raportăm la documentul elaborat sub directa coordonare a Regelui Carol I, Legea asupra numelui(fiecare persoană trebuia să aibă un prenume și un nume de familie; în cazul în care nu exista numele de familie, acesta rezulta din numele de botez al tatălui, la care se plasa sufixul – esc sau –eanu[6].). Sistemul românesc al numelui corespunde unei ordini apusene[7](cu succesiunea[8] prenume, nume).

Deși, în practica actuală, avem obiceiul de a vorbi de nume neaoșe românești, precizăm că, la fel ca multe alte limbi, nici româna nu posedă un aparat onomastic propriu; ceea ce ni se pare specific, nu este decât adaptarea sau traducerea unor nume alogene la sistemul fonetico-fonologic românesc/ în limba română. Sursa au reprezentat-o limbile semite, dintre care ebraica a înregistrat influențe, prin textele creștine, iar araba, prin intermediul limbii turce. Astfel, constatăm frecvența în onomastica actuală, a unor prenume din vechile limbi ebraice, feniciana și aramaica, în care erau fie simple: Aaron/ gură/ profet, Adam/ roșu/ pământ roșu, lut, David/ iubitul, Eva[9]/ viață, Martha/ stăpână, Domnica/ stăpână/ doamnă, Nahum/ Naum/ care consolează, Noah/ Noe/ lung/ din a trăi mult, Hanna/ îndurare(care a dat în română Ana), fie compuse din cuvinte sau fraze

[6] *Art.1: Numele patronimic(de familie) constituie un drept imprescriptibil si inalienabil si nu se poate schimba sau adaugi decat conform prescriptiilor legei de fata. De la promulgarea legei de fata nu este permis nimanui de a purta alt nume patronic decat acel sub care este inscris in actele starii civile sau sub care este indeobste azi cunoscut. Locuitorii români sateni, cari nu au nume patronic conform cu paragraful precedent, isi vor putea forma unul cu numele de botez al tatălui lor, adăugându-i una din terminatiunile care sunt in datina tarii, si aceasta prin simpla declaratie inregistrata la primaria locului de origina si trecuta in marginea actului starii civile. Numele astfel formate nu vor putea fi acele ale familiilor cunoscute din istoria nationala.*

[7] *Ordinea răsăriteană, cu succesiunea nume, prenume, este specifică ungurilor, chinezilor, vietnamezilor, japonezilor, coreenilor și unor popoare din Africa. Abaterile de la acest model structural se înregistrează, în limba română, în stilul oficial sau administrativ, în bibliografii, în dicționare, cărți de telefoane, enciclopedii, unde ordinea este nume, prenume. Menționăm că, în unele cazuri în care și numele de familie și prenumele sunt exprimate prin câte un prenume distinct, schimbarea topicii generează probleme de identificare corectă; astfel, la o persoană care se numește Vasile Mihai, cu greu va fi identificat numele și prenumele. Adăugăm aici și contextul în care numele este un prenume de un gen iar prenumele de alt gen(caz în care, dacă nu cunoaștem în mod direct persoana, nu putem identifica apartenența acesteia la un sex): Mihai Maria. Considerăm că, pentru aceste situații, aplicarea unei reguli unitare de succesiune(prenume nume/ nume prenume) ar fi singura soluție de evitare a confuziilor.*

[8] *Spre deosebire de limba rusă, în română, prenumele tatălui nu se adaugă decât pentru dezomonimizare(fie întreg, fie cu inițială).*

[9] *A fost tradus de evreii din Alexandria prin Zoe/ viață*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

întregi: Elisabeth/ Dumnezeu e bucuria. Notăm că elementele El sau I, care apar fie la începutul, fie la sfârșitul unor nume de proveniență biblică, prezente și în sistemul nostru onomastic de astăzi, sunt traductibile prin Dumnezeu(EL) sau prin Iehova/ Iahve(I); de exemplu: Daniel/ Dumnezeu este judecătorul meu, Mihail/ Cine este ca Dumnezeu, Rafael/ Dumnezeu a lecuit, Samuel/ auzit de Dumnezeu, Natanael/ dar al lui Dumnezeu etc.(nu urmează acestui raționament nume ca Fănel, Costel, Catrinel). De la evreii creștinați, care și-au asimilat și nume străine, avem astăzi: Luca(din latinescul Lucianus), Marcu(din latinescul Marcus), Andrei(din grecescul Andreas). Kifa, cu sensul de piatră, în ebraica veche, a fost tradus în greacă, devenind Petros(gr.), echivalat în latină prin Petrus.

Onomastica arabă a intrat în română prin limba turcă, însă, la populația din România, cu excepția locuitorilor de naționalitate turcă sau tătară din Dobrogea, aceasta nu a exercitat o influență relevantă nici în trecut și nici în stadiul actual; înregistrarea acestora în acest studiu o considerăm necesară, având în vedere că multe prenume turcești se regăsesc astăzi ca nume de familie sau sunt purtate de personaje literare, de personalități internaționale ori de firme iar simplul fapt al explicațiilor etimologiei lor poate fi un beneficiu pentru cititori: Kemal/ maturitate, Murat/ dorit(numele unei firme de transport internațional), Mustafa/ ales, Regep/ luna a șaptea(numele presedintelui Turciei), Osman/ pui de dropie(apare ca nume de familie), Hassan/ frumos(ipostază lirică în textele lui G. Coșbuc), Selim/ voinic. Multe nume arabe recurg la elementul de compunere ben/ fiu, pentru a distinge între persoane: Ali Ben Hassan/ Ali, fiul lui Hassan(sau Pocitan Ben Pehlivan/ Pocitan, fiul lui Pehlivan, personajul liric din Noaptea de decemvire de Al. Macedonski). Evreii au preluat de aici modalitatea de diferențiere, generând cuvinte ca: Beniamin, Ruben(personaj din Sărmanul Dionis de Mihai Eminescu). Altă modalitate de nuanțare a raporturilor religioase este prin Abd El, însemnând servitorul Lui(al lui Dumnezeu): Abdul Hamid(compus din Abd El Hamid/ servitorul lăudatului); Abdullah provine din Abd Allah/ servitorul lui Allah. Mai greu de identificat sunt compusele cu finala –din, cu sensul de religie: Aladdin/ înălțimea religiei(expresia celebră Lampa lui Aladin), Nastratin/ ajutătorul religiei(este personaj al poemului Nastratin Hogea la Isarlâk de Ion Barbu).

Din limba persană, turcii au preluat elementul zade, care înseamnă fiu: beizadea/ fiu de bei, dar au utilizat și termenul propriu pentru sensul de fiu, oglu: Davidoglu, Pazvantoglu/ fiul paznicului de noapte, însă nici aceste forme nu sunt întâlnite în

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

onomastica românească. Excepție face beizadea, care apare utilizat peiorativ, cu sensul de fiu/fiică a unui politician, om de afaceri, tânăr needucat și, în general, viciat, care duce o viață de lux și care nu muncește. Din persana veche, se înregistrează cunoscutul nume mitologic Zarathustra/ cămilă de aur(zarath- de aur, ustra- cămilă; apare ca titlul unui celebru eseu al lui Fr. Nietzsche, Așa grăit-a Zarathustra), iar din indiană provin numele compuse: Kalidasa/ sclav al zeiței Kali(Kalidasa, un brahman, autor al unei părți a operei Sakuntala), Mahatma/ suflet mare, de la maha/ mare și atma/ suflet(prenumele celebrului politician indian, Mahatma Ghandi).

În privința onomasticii grecești, precizăm că, la origini, termenii au fost, în majoritatea lor, compuși din:

a) elemente inițiale: andro(bărbat)- Andromeda[10](sfatul bărbatului), kalli/ frumos – Kaliope/ voce frumoasă, philo/ iubitor- Philihippos/ Filip- iubitor de cai, Philadelphos/ iubitor de frate, Philaretos/ iubitor de virtute, theos- zeu: Theophanes/ apariția Zeului,

b) elemente finale: andros/ bărbat- Alexandros(alexo-a ajuta), Kassandra(kassi- distins); bios/ viață: Zenobios(de la Zen, varianta pentru Zeus); doron/ dar: Theodoros(Theos/ zeu, genos/ neam, popor); nike/ victorie: Kallinikos(kalli/ frumos); phan/ a apărea: Theophanes(Theo/ Zeu; de aici Teofan, Teofana).

Diferența dintre numele proprii grecești feminine și cele masculine se înregistrează la nivelul finalei: Eurydike(eurys/ amplu, dike/ justiție), Iphigenia(iphi/ puternic, genos/ neam), Kleopatra(kleos/ gloria, pater/ tată). Alte nume feminine sunt individualizate și specializate pentru acest gen: Aspasia/ plăcută, Eirene/ pace(de aici Irina), Delia(de la insula Delos). În limba română, au intrat din greacă nume cu finala –a, precum: Anania(din ebr. Hananiah care se traduce pe care Dumnezeu, în mila lui, l-a dăruit), Nikita(gr. Nikitas/ învingător); în unele limbi slave, finala –eos din greacă a devenit–ei: Andrei, Doroftei, Macovei, Matei, Timotei.

În limba slavă, o modalitate puțin frecventă de formare a numelor a fost compunerea, înregistrându-se opțiunea pentru elementul mir(din Kazimir/ kaz- a învăța pe altul, din Tihomir/ tih- liniște, din Vladimir/ vlad- stăpânire). Răzvan, un prenume cu apariție constantă în onomastica noastră, are ca etimon posibil indianul Radova,

10 Pentru comentarii analitice, a se vedea Otilia Sîrbu, Omul și mitul în secolul 21, Editura Universitară, București, 2015

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

înseamnând cel care aduce veşti bune, dar elementele componente Rad- şi van se identifică şi în slavă, rad având sensul de bucuros iar van putând fi corelat cu vesti/ veste.

În analiza noastră, vom prezenta, sub formă tabelară, referinţe la prenumele masculine şi feminine aflate astăzi în topul preferinţelor românilor: Alexandru, Andrei, David, Filip, Gabriel, Luca, Matei, Nikolas, Petru, Ştefan, Teodor/ Tudor, Victor; Ana, Anais, Anastasia, Antonia, Alexia, Alessia, Alexandra, Andreea, Elisabeta, Maria, Maya, Natalia, Sofia, Riana/ Rihanna. Precizăm că, acolo unde femininele au provenit de la masculine, au fost consemnate la un singur prenume(cel masculin).

Prenume	etimologia	Forme reduse sau derivate, hipocoristice, de familie	Echivalente în alte limbi	Toponimii derivate	Zile de sărbătoare din calendarul creştin-ortodox	Superstiţii [11] legate de aceste sărbători ale numelui	Personalităţi române care au purtat aceste nume
Alexandru (de unde şi femininul Alexandra; forma Alessia este ortografia latinistă şi feminină de la Alexandru, apare utilizat cu precădere în onomastica italiană, de la Alexis)	gr., care protejează oamenii, a intrat în sistemul onomastic internaţional sub influenţa iniţială a cărţii populare Alexandria	Alex(citadin şi actual),Alecu, Alexe, Alexie, Alexu, Alexuţu, Lixandru, Sandu, Sandra, Sanda Alecsandri, Druţu, Druţă, Şandu, Sendroiu, Săndoiu, Săndesc	gh. Sandor, ucr. Olesa, rus. Alioşa, tc. Iskender	Alexandria, Alexăndreşti,Alexăndriţa, Alexeni, Alexeşti	30 august	Nu s-au înregistrat	Alexandru Macedon/cel Mare, Alexandru cel Bun, Alexandru Ioan Cuza Alexandru Lăpuşneanul Alexandru Vlahuţă Alexandru Piru
Andrei(de aici femininul Andreea)	gr.bărbătesc	Andru, Andu, Andriţa, Andreica, Andriil, Andrieş, Andreicuţă, Andrilaş, Andruşca. Fome	mgh. Andras(de aici numele de familie adaptat grafiei româneşti, Andraş)	Andreeşti, Andrieşeni, Andreianu de Jos, Androneasa, Andrid	30 noiembrie, ziua Sfântului Apostol Andrei, ocrotitorul României. Termenul undrea este	Sântandrei, Moş Andrei, Andrei-de iarnă, Indrea, Ziua Lupului, Gădineţul Şchiop-	Andrei Şaguna Andrei Mureşanu

[11] *Antoaneta Olteanu, Calendarele poporului român, Editura Paideia, 2001*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

		vechi: Îndrul, Îndreiu, Îndreiasa, Îndreeși, Îndreica, Îndrei, Indrea/ Idrea(contaminare Andrei/ Udrea/ Adrian), Udrea.			denumirea populară a lunii decembrie, pe care o precedă ziua de Moș Andrei. Tot acum sunt și moșii de iarnă.	Ieșirea Filipilor de Toamnă; în unele opinii, era începutul anului nou al dacilor; astăzi e considerată ziua de început a iernii(de aici credința că Sfântul Andrei e Cap de iarnă). În noaptea de Sfântul Andrei, se fac magii, se rostesc incantații în special pentru ferirea de lupi(nu se pronunță acest cuvânt în ziua Sfântului); de aceea, seara se mănâncă gătit cu usturoi iar ziua fiecare buzunar va conține un cățel de usturoi. Sfântul Andrei este sărbătoarea echivalentă internațion	

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

						alei Haloween. Acum nu se lucrează, ca sa fie iarna ușoară și vara îmbelșugată. De asemenea, pentru împlinirea unor dorințe(căsătorie, însănătoșire) se ține post negru. Vânătorii își descântă puștile, ca să aibă spor la vânat, în sezonul care tocmai se deschide în preajma acestei zile.	
David	ebr. iubit	Dăviduțu, Davidel, Davidoiu, Davițoi, Davidescu, Daghid, Didu, Dida(forme scurte), Dițoiu,	bg. Dato/ Dako;	Davidești, Davideni Davidoaia, David	26 iunie, Sfântul Cuvios David din Tesalonic. David a fost regele profet	Nu s-au înregistrat	Nu s-au înregistrat
Filip	gr. iubitor de cai(fil+hipo);	Filipaș, Filipa, Filișanu, Filipetru(compusdin Filip și Petru), Lipa, Lipan,	mgh. Fulop, bg. Fico, sp. Pepano, engl. Philip	Filipeștii de pădure, Lipănești, (Fi)Lipova, Lipoveni, Lipia	14 noiembrie, Sfântul Apostol Filip	Sărbătoarea populară Filipii sau ziua lupilor, la romani se numea Lupercaliile;	Filip al II-lea, regele Macedoniei, tatăl lui Alexandru cel Mare

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

		Lipoiu, Lipov(de aici și etnonimul lipovean), Fulea Ilipescu, Hilian, Pilipcea, Șilip. Utilizat mai mult ca nume de familie				cunsocută și ca Martinii de toamnă, Gădineții. Se mai numesc și Dragostițele, considerându-se că, în aceste zile, se împerechează lupii, iepurii etc. Filipii se țin 3 zile. Expresia populară L-a lovit din Filipi se referă la importanța cinstirii acestei zile. Este momentul când, pe vremuri, femeile își începeau activitățile specifice zilelor d eiarnă: torsul lânii, al cânepei pentru cămăși etc. Din străbuni, este interzisă consumare a de către copii a boabelor(de porumb,	

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

						de fasole), ca să nu facă bube chiar sau bubatul.	
Gabriel	ebr. Gabhri, de la Gavriil	Gabi, Găbiță, Gavrilă, Gavrilescu, Gavrileanu, Gavrioni, Gavrilcea, Gavru/-a, Gavrinca, Gavrincea, Gavriș, Găvroiu,Găvruș, Găvan, Garbul, Gârbul, Gaba, Găbnea, Găbana, Găbanea, Găvroi,	ucr. Havrileta bg. Gață(de aici Gațu, Găței, Gățilă) mgh. Gabor(Gabăr, Gabru, Gaber, Gaboran, Gabrov)	Havrilești, Găvana, Gabrovo(oraș din Bulgaria, de la care provine denumirea străzii Gabroveni din Centrul vechi / bulgari veniți în București).	8 noiembrie, Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril	Gavril/ Gabriel a fost arhanghelul care i-a vestit Fecioarei Maria că îl va naște pe Isus. Momentul marchează Moșii de Arhangheli sau Moșii de piftii. Se aprind lumânări pentru cei morți fără lumânare sau care au avut o moarte violentă; în Ardeal se cinstesc morții prin sărbătoarea denumită Luminație(aprinderea lumânărilor în cimitire, seara). Vremea este în general frumoasă, de unde și denumirea de Vara Arhangheli lor; până la	

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

						Crăciun, se crede că vor mai fi până la 4 zie călduroase sau vara iernii.	
Matei	gr., lat. Mathaeus	Mateiaș, Mateica, Mateuță, Mateeș, Mateiță, Mateoniu, Matu, Matica, Mătuianu, Mătoculm Mătulești, Mateș, Mătiaș, Mătieș, Măceu, Maccico(cu co-slav)Maftei (sub influență slavă), Maftea, Mahiei, Matița, Matea, Teiu, Teica, Teican	bg. ucr. Mace, mgh. Matyas, țig. Macia.	Mătulești, Mateești Mateiași	16 noiembrie	Matei a fost vameșul care l-a însoțit necondiționat pe Hristos, când acesta l-a chemat prin celebra replică: Vino după mine! După ce a primit Sfântul Duh și la 8 ani de la Înălțarea Domnului, a scris, în vechea ebraică, Evanghelia (primul dintre evangheliști) pentru evreii creștini sau creștinați.	Matei Basarab Matei Corvin Matei(u) Caragiale(fiul dramaturgului)
Luca	lat. Lucas, hipocoristic din Lucanus, etnic din Lucania; din Lucius; corelat cu lux/ lumină	Lucas, Lucan, Lucăleț, Lucănescu, Lucșa, Lucșoni, Luculescu, Lukacs	mgh. Lukacs, ucr. Lukac, engl. Luka	Luculești, Lucești, Lucăcești, Lucăceni	18 octombrie	Fost medic și pasionat de pictură(se spune că a pictat singura icoană pe care Fecioara Maria a	Luca Arbore, Ioan Luca Caragiale, Luca Pițu

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

						admirat-o, fiind în viață), a deprins limbile greacă și egipteană. Această zi se mai numește și Ziua Lupului sau Lucinul, de aceea, tradiția populară recomandă sărbătorirea acesteia, pentru ferirea gospodăriilor de lupi, dar și pentru protejarea de boli a animalelor.	
Nicolas/ Nikolas/ Nicolae	lat. Nicolas; gr. Nikolas/ de la Nike- victorie și laos/ popor); pus în corelație și cu lat. Clausse/ chei(interpretare a lui N. Iorga)	Nicu, Nicușor, Niculina, Niculăiță, Lae, Niki, Nae, Naicu, Nicola, Nicoleta, Nico, Colea, Cola, Colae, Călae, Necora, Necorești, Nicoereștui, Nicoară, Nicora, Nicoară, Nicoresc, Nicorici,	mgh. Miklos srb., ucr. Miklais(de aici Micluș, Miclea, Miclăuș, Miclescu, Micle; toponime: Cloșani; o posibilă sursă ar fi și pentru toponimul Cluj, explicat însă și prin germ. Niklaus Nike(	Neculițel, Colentina, Colcești, Colești, Sânnicoară, Sânnicolau Mare, Nicolești	6 decembrie	Sân-Nicoară, Sfântul Niculae/ Neculai; sărbătoarea așteptată de copii, care își pun în ajun ghetuțele curățate, ca să pună Sfântul cadouri în ele, în funcție de cât de cuminți au fost; se mai numește și	Nicolae Filimon Nicolae Bălcescu Nicolae Grigorescu Nicolae Labiș Nicolae Titulescu Nicolae Iorga Nicolae Ceaușescu

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

		Corici, Coricescu, Nicoriță, Nicăruș, Nicolcea, Nicolicea, Nicolescu, Nicoleț, Nicoman, Nicoliță, Nicolcioiu, Nicolau, Nicoleanu, Nicolaescu, Nicula, Coleș, Colești, Nicoleț, Colin, Nicoliș, Neculache, Neculoiu, Colibaba, Colintină, Colcea	hipocoristic internațional)			Crăciunul copiilor; este protector al copiilor, al soldaților, al corăbierilor, al tâlharilor; se sărbătorește pentru a fi feriți de boli, de lovituri; se spune că Sfântul Nicolae își scutură barba și ninge. Acum se pun crenguțe de pomi în apă, ca să înflorească de Anul Nou; așa se explică prezența în textele lirice ale Crăciunului și Anului Nou referințele la florile dalbe, flori de măr.	
Ștefan	gr. coroană, cerc	Ștef, Ștefa, Fane, Fănică, Fănel, Fani, Fană, Ștefănuț, Ștefănucă, Ștefea,	bg., rus. Stepan, ucr. Ștețco/ Ștеț mgh. Istvan(de aici Istfan, Işfanoni,	Pișteşti, Ștefănești, Tețcani, Tescani	27 decembrie	Dacă va ninge în această zi, se așteaptă să fie un an plin de roade	Ștefan cel Mare, Ștefan Augustin Doinaș, Ștefan Iordache Ștefan

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

		Ștefoniu, Ștefana, Ștefanca, Ștefănescu, Ștefănică, Fanache, Fănescu, Fănica	Ištion, Ištoc, Išti, Istăvoiu)				Octavian Iosif Ștefan Furtună
Teodor/Tudor	gr. Theodor, darul lui Dumnezeu	Thedor, Tudora, Tudorița, Tudorel, Todirașcu, Toderaș, Todoran, Toderiu, Teodoroiu, Todir, Tandor, Todașcu, Todoruț, Todica, Todilă, Doru, Doruleț, Dorin, Doruța, Dorian, Doriana, Dică, Dicu	ucr. rus. Feodor(Fedea, Fedie, Fedco), mgh. Fodor, dar și Tivadar, germ. Fiederman Bg. Toca/ Todor	Todireni Toderaș, Tudora	Sântoader(lat. Sanctus Theodorus)	Se sărbătorește în prima sâmbătă după Lăsatul secului de brânză. Se spune că cine se spală pe cap în această zi, trebuie să fiarbă cenușă în apă, ca să-i crească părul mare(al fetelor, al băieților sau al iepelor)	Tudor Vladimirescu(semna documentele cu varianta Theodor), Tudor Vianu, Tudor Arghezi, Thedor Aman,
Petru	lat. Petrus, gr. Petros, din ebr. Kifa/piatră, stâncă	Petruș, Petrică, Petriceicu, Petruț, Petruș, Petra, Petria, Petrița, Petran, Petruța, Pietru, Piedru, Petrini, Pătru, Pătruț, Pătruleasa, Pătrulesc, Pătrașcu,	bg. Penko(Petunko) germ., mgh. Peter, srb. Peia, sp. Pedro	Petroșani, Petrila, Piatra-Neamț, Petrăchioaia, Petrești	29 iunie, Sfinții Apostoli Petru și Pavel Sâmpietru, Sâmpetriu, Sânpetru, Sâmpătru, Sânchitru, Sâmchetru	Sărbătoarea marchează jumătatea anului; Sfântul Petru este patronul roadelor, când începe secerișul; de aceea, pentru a fi protejați de grindină, oamenii trebuie să-l venereze pe sfânt. Până	Petru Rareș, Petru Cercel, Petru Movilă, Petru Maior, Petru Creția, Petre Poni

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

		Pătrășcoiu, Pătrășcanu, Pătroi, Pietroi, Petronia, Petroșel, Petronius, Petrache, Patraulea(compus cu –Ulea), Răşcanu, Rașcu, Truță, Trică, Chetrian, Chetroiu				la această zi, n u se scutură merii, în temeiul aceleiași credințe, de a nu atrage grindina(femeile tinere nu aveau voie să mănânce mere, ca să nu-i supere pe morți; această interdicție li se prelungește femeilor bătrâne până de Sfântul Ilie). Din această zi, nu se mai aude cântând cucul și privighetoa rea(se spune că Sfântul Petru e nașul cucului). Acum sunt Moșii de vară, când se dau de pomană mere, colaci. Cei care au pistrui e bine să se spele la miezul	

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

						nopții pe față, ca aceștia să nu li se înmulțească.	
Victor	lat. victorie, biruință	Uictor, Victoria, Victoarea, Victorița, Vic/ Vică, Vica, Vicu, Vitoru, Viki	mgh, engl. Viktor	Orașul Victoria, Victorești	11 noiembrie	A fost un soldat roman, care a crezut cu toată ființa în Hristos și l-a mărturisit. Se spune că, atunci când a fost ucis prin tăierea capului, Sfântului i-a curs lapte și sânge, ca demonstrație a prețuirii din partea lui Isus.	Victor Babeș Victor Eftimiu Victor Ioan Popa Vitoria Lipan

Prenume feminine

Prenume	Etimologie	Forme	Forme în alte limbi	Toponime	Sărbători	Superstiții	Personalități, personaje, celebrități
Ana	ebr. Hannah- bună, îndurare	Ani, Anica, Anuța, Ancuța, Ancuțel, Anița, Anicuța, Aneta, Aniței, Niță, Anuca, Anușa, Nușa, Anuțoiu,	ucr. Anușca, mgh. Annuska,	Lacul Sfânta Ana	9 septembrie	Zâna Ana, Ana-foca, Sfânta Ana, mama Fecioarei Maria. Denumirea populară a sărbătorii- Cârcovii Sfintei Marii celei Mici. În	Regina Ana a României Ana din Monastirea Argeșului Ana Aslan

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

		Anoaica, Aghiana(după modelul Sfânta Ana), Anafimia(prin compunere din Ana și Efimia), Anafia(din Ana și Sofia), Anca(cu sufixul – ca), Ana-Maria				această zi nu se lucrează, pentru ferire de lovituri	
Anais	Din gr.Anisia(fără pereche, unic), cu metateza Anaisia(în greacă, Anisia era epitetul Demetrei-dona ferens); corelată cu termenul floare;	Anais	Anais(nume de parfum de la Cacharel)	Nu s-au înregistrat	Nu s-a înregistrat	Nu s-au înregistrat	Nu s-au înregistrat
Anastasia	din masculinul Anastasie, care în greacă înseamnă înviere	Nasta, Năstăsoaia, Năstase, Tăsia, Tasia, Sica, Sița, Nastasica, Năstuța, Anastasiu	Anastasie/ Anastasia	Nu s-au înregistrat	22 decembrie	Recunocută pentru grija față de bolnavi și nevoiași, obișnuia să-i înmormânteze pe cei care nu aveau familie, îi ajuta în închisori pe cei care	Personaj din nuvela lui D.R. Popescu, Duios Anastasia trecea

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

						erau pedepsiți pentru credința în Hristos.	
Antonia	Din masculinul Antonie(lat. și etruscă Antonius/ Anton)- floare	Anto, Toni, Antonina, Antonescu(ca nume de familie)	engl.Antonia, fr. Antonie	Antonești Antonescu	17 ianuarie	Se consideră că Sfântul Anton a fost cumătrul lui Dumnezeu, de la care el trimite oamenilor ploaia. Sărbătoarea se numește Cârcovii de iarnă(sărbătoare bisericească, constând în 3 zile succesive, când se cinstesc sfinții), se ține mai ales de femei, ca să-și îndrăgească gospodăria și familia. De asemenea, se ține pentru feriorea de dureri de cap, de stomac, împotriva ciumei, a nebuniei, a gâlcilor, fiind rău de	Anton Pann Anton Holban

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

						opăreli și arsuri; se spune că cine nu ține sărbătoarea, are dureri de spate vara.	
Elisabeta	ebr., cu forma Elisaveta, mama Sfântului Ioan Botezătorul; se traduce Dumnezeu e bucuria	Ilisaveta, Lisaveta, Eliza, Lisa, Elisavta, Ilisafta, Safta, Savta, Săftița, Tița, Sevastița, Veta, Saveta	engl., fr., Isabel, Elise, Lise Betty, Bessie, Lizzie fr., Babette mgh., Erzsebet gr., Lisaveta, Saveta, Veta	Săftica, Săftești	5 septembrie(odată cu Sfântul Zaharia, tatăl Prorocului Ioan Botezătorul	Nu s-au înregistrat	Principesa Elisabeta, Elisabeta Polihroniade, Personajul din romanul lui Mircea Eliade, Isabel si apele diavolului
Maria	ebr. Margam, Maryam cu sens neclar, stea de mare, picătură de mare), lat. Sancta Maria	Măria, Marica, Măricuța, Mari, Mariță, Rița, Marioara, Mărioara, Măriuca, Măriuța, Maruca, Marușca, Mia, Mița, Marghioala (din Marioara și Marga), Marioane, Marica, Maricu, Mari, Maricica, Maricu, Marica, Maricuța, Mariescu, Merry	rus. Maşa internațional- Maria/ Marie	Maricești, Sântămăria Orlea	15 august	Se pregătește culesul strugurilor, al prunelor, se dau de pomană aceste fructe. De la acest moment, pălăria se înlocuiește cu căciula, sugerîndu-se începutul răcirii vremii	Regina Maria Maria Tănase Maria Lătărețu
Maya	din	Maya,	Maya	Nu s-au	Nu s-a	Nu s-au	Nu s-au

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

	spaniolă, ebraica(primăvară), persană(generozitate), hindusă și rusă(vis, iluzie, constelatie); este o variantă alternativă pentru numele zeiței hinduse Durga.	Măyca, Mayssa		înregistrat	înregistrat	înregistrat	înregistrat
Natalia	lat. Natalis dies/ zZua Nașterii/ Crăciunul	Nati, Natalița, Natalica, Natașa, Lița, Liță, Lițoiu(în unele opinii, aceste forme ar proveni din Ilie	Fr., engl., Natalie, rus. Natalia, Natașa	Nu s-au înregistrat	26 august	Nu s-au înregistrat	Nu s-au înregistrat
Sofia	gr. înțelepciune	Sofi, Sofian, Sofianu, Sofița, Sofica, Sohica, Sohia, Fica, Fia, Fița, Sofică, Sofioiu	mgh. Zsofi, fr., engl.Sophie	Sofieni, Fieni,	17 septembrie	Se crede că, dacă nu pleacă păsările înainte de această zi, iarna va fi călduroasă	Nu s-au înregistrat
Riana/ Rihanna	arabă-busuioc	Ria, Riha, Rian, Rihan	Riana/ Rihanna(fr., engl.)	Nu s-au înregistrat	Nu s-a înregsitrat	Nu s-au înregistrat	Nu s-au înregistrat

Concluzii

După 1990, odată cu eliberarea conștiinței românilor de totalitarism, opțiunile lor în privința selectării prenumelor la naștere au fost și ele libere de constrângeri, aceștia orientându-se înspre ofertele Occidentului; așa se face că nume ca Alexandra, Alina,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Beatrice, Bianca, Cosmina, Ramona, Roxana, alături de masculinele corespunzătoare, precum și de Bogdan, Radu, Raul au fost predilecte. Începând cu anul 2000, constatăm o tendință din ce în ce mai accentuată de valorizare a numelor religioase, care, în momentul de față, par a fi devenit mode(precizăm că nu s-a renunțat definitiv nici la numele importate): Alexandru, Andrei, Filip, Luca, Matei, Alexa, Ana, Antonia, Maria, Sofia etc. Elementele de noutate ale perioadei 2014-2016 sunt influențate de implicarea bisericii în contextul socio-politic; mai precis, odată cu descoperirea de către români a marelui duhovnic al Ardealului, părintele Arsenie Boca, constatăm o extindere a prenumelui de mirean purtat de acesta, Zian; de asemenea, pelerinajele religoase, din ce în ce mai agreate, au făcut posibil accesul românilor la mănăstirile grecești, ceea ce explică și extinderea prenumelor Nectarie, Nectaria, de la numele Sfântului de pe Insula Eghina, recunoscut ca vindecător de cancer..

Din datele prezentate reiese că, în afara prenumelor cu baze religioase, multe dintre prenumele actuale se află încă în faza de început a procesului derivativ, că nu au exercitat influențe remarcabile asupra toponimiei românești iar o parte dintre ele nu sunt înregistrate în calendarele creștin- ortodoxe(Maya, Riana/ Rihanna) și, ca efect, nici nu și-au creat matrice de superstiții. Aceste caracteristici demonstrează că onomastica românească are multiple (re)surse, funcționând perfect(și astăzi) două atitudini: sau convingerea rolului protector al prenumelui, prin intermediul arhetipului, asupra vieții celui care îl poartă, sau dorința de a se insera într-o modă a timpului. Căci nu sunt vremurile sub om, ci bietul om sub vremuri, cum memorabil a spus Miron Costin.

Bibliografie

1. Constantinescu, N. A., Dicționarul onomastic românesc, Editura Academiei RPR, 1963
2. Graur, Al., Nume de persoane, Editura Științifică, 1965
3. Legea asupra numelui, 18 martie 1895
4. Olteanu, Antoaneta, Calendarele poporului român, Editura Paideia, 2001
5. Răileanu, Viorica, Numele persoanei: normă și exces, pag. 483 ș.u., în Omagiu lui C. Dimitriu la 80 de ani, Editura Universității Ștefan cel mare din Suceava, 2013.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

6. Sîrbu, Otilia, Omul și mitul în secolul 21, Editura Universitară, București, 2015

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

TEACHING LEGAL ENGLISH: A CONTRASTIVE ANALYSIS (ROMANIAN-ENGLISH)

Lavinia Nădrag

Prof., PhD, "Ovidius" University of Constanța

Abstract: Specialized terminology is extremely necessary during work activities, as it is needed in order to fix and differentiate knowledge for accurate communication. Every area of social activity is characterized by an inventory of lexical terms and by specific limitations of the semantic sphere concerning the lexical units of the common language. The general hypothesis of our paper is that a psycholinguistic approach can improve the English legal language teaching process. Knowing the factors that influence judicial communication, the main communication types, and the imposition of English as an international language used in legal communication requires the compliance with a strict discipline in transmitting and receiving messages. Therefore, by means of our research, we attempt to find new ways to improve the teaching / learning of the English legal language on communicative and contrastive bases.

Keywords: legal terminology, teaching, English language, Romanian students, errors

1. Introduction

Specialized terminology is extremely necessary during activities in very different fields, as it is needed for performing accurate communication. The emergence of new tools, equipment and technological processes has determined the use of new names. Every area of social activity is characterized by an inventory of lexical terms and by specific limitations of the semantic sphere of the common language (Baca, 2012). Throughout the formation process of Romanian contemporary scientific and technical terminology, the following scientific and practical criteria were considered: removing ambiguous terms because of their polysemy and, when possible, removing homonyms and synonyms, in

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

order to appropriately express a single notion of a specialty system by means of a single term; preferentially adopting a simple or compound Romanian word, rather than a foreign one, and keeping the foreign terms which are already in use. The accuracy, clarity, effort to avoid ambiguity are usually mentioned as features of the scientific style; they arise especially in vocabulary and syntax, by selecting the possibilities of expression that show the highest degree of non-ambiguity (Guțu-Romalo, 1970: 265).

There is a real interfingering between different types of specialized vocabularies and the common vocabulary in use; special vocabulary terms from different professions come into the common language heritage, and some terms acquire special significance, when coming into the specialized terminology (see Tiersma, 1999). On the one hand, at work, people use most of the lexical baggage which they employ daily, and, on the other hand, they tend to use terms and meanings belonging to the special vocabulary, in other circumstances. Linguists can contribute to specifying, setting and uniting terms in all areas, to identify incorrect forms and meanings in order to prevent their spread (Buzarna-Tihenea, 2015).

In what concerns communication, it requires the use of some special morphological and syntactic means. One can notice the high frequency of verbs, adverbs, interjections with imperative or addressing value. Many nouns, adverbs, adjectives replace whole sentences and have an imperative meaning. Inflected forms of nouns are formed from abbreviations; proper nouns become common nouns. Some grammatical categories are replaced by gestures, large movements. In general, phrases are incomplete, elliptical, and short; however, their extralinguistic analysis demonstrates that they can be seen as large messages, by implicitly referring to the situation.

2. Contact analysis and error analysis

Learning a foreign language ‘is the transmission of a verbal repertoire by someone to someone, and its assimilation, under conditions where the latter already possesses an analogous repertoire (Nemser, Slama-Cazacu, 1970:115). A language cannot be learnt as an abstract entity; ‘every person possesses his own individual linguistic system (ILS), the result of a long and never-completed process of acquisition, on the basis of personal selection and storage from linguistic stimuli offered by his speech environment (ibid., p.116), a system to which he appeals in order to communicate messages.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Slama-Cazacu (1975:5-6) points out that a contrastive study, which aims to improve the teaching / learning of a foreign language cannot be limited to the comparison of the two systems in abstracto; systems which clash in the learner's mind (i.e. mother tongue and target language); moreover, a contrastive study must take into account the many variables involved in this process: the individual level and the means of accumulation and systematization of each of the two languages, the psychological background specific to the individual, his/her motivation, the history of each individual, the variables related to the teaching methods, the teacher, the general context in which learning takes place etc.

One objective of the contrastive analysis is to explain and forecast certain types of errors (Sanders, 1987:205). Errors provide feedback, i.e. they say something to the teacher about the efficiency of his/her teaching materials and techniques (Corder, 1973:265).

The error is a deviation from the expected achievement of the standard, in a given context, and the beginner's speech usually contains, for example, two general types of errors: linguistic distortions and inappropriate reactions to linguistic and extralinguistic stimuli (Cristea, 1977:3). Errors occur as a natural stage in the process of learning a foreign language. They have to be known and studied since they represent a weakness, a difficulty which occurs during the learning process (Slama-Cazacu, 1975:7).

Slama-Cazacu envisages a methodology based on the psycholinguistic analysis, starting from the dynamics of learning a target language largely through the error analysis, in the concrete conditions of a specific mother tongue (Slama-Cazacu, 1980:374). The theoretical foundation of this methodology is represented by the contact analysis of both systems. The approach is closer to the practical, living reality of learning a foreign language. At the basis of this methodology there are certain principles: the need to gather facts or the principle of investigating the whole process of learning a target language under the conditions imposed by the mother tongue, by collecting facts; establishing a corpus of acquisition on scientific, objective bases, through systematic observation and, especially, by experimental investigations, under controlled and constant conditions, by noting the whole context in protocols; the existence of an aberrant corpus obtained by selecting (from the acquisition corpus) the facts characterized as "errors" and by establishing the hierarchical system of errors through the statistical processing of the elements in the aberrant corpus. Partial hierarchical systems are first set for different stages and different categories of students; then, the general hierarchical system is to be set for learning the

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

target language on the background of a specific mother language (Slama-Cazacu, 1973:155).

3. Major issues in ESP teaching

When teaching ESP (English for specific purposes), we must consider the following aspects: on the one hand, the similarities and differences between learning the Romanian language (as the mother tongue) and the English language (as a foreign language) and, on the other hand, intertwining general English language skills with ESP. The language to be acquired is the same (in terms of language), both when learning mother tongue and when learning a foreign language, and the positive or negative social influences are reflected in the communication and language learning. The differences between learning the first and the second language and their causes are numerous: the age, which causes a certain capacity of thinking, perception, attention, memory and emotional status, motivation, the fact that learning a first language is based on a "linguistic vacuum", while learning a foreign language is influenced by the pre-existing code, etc. Often, adults and older children have a metalanguage largely based on grammatical terminology (Slama-Cazacu, 1983:12-13).

The creation of a motivation when learning a foreign language has a decisive role. Milan (1970:180) highlights the importance of several factors such as sociability, group attraction, the desire to come into contact with works of art, cultures and people speaking a foreign language. When teaching a foreign language, the teacher should know how the mother tongue is learnt or how each student managed to assimilate it, to what degree does the student master his/her mother language and what linguistic knowledge has been acquired by the student. The methods used by the teacher must contribute to the development of knowledge and language skills and of their auxiliary systems, such as gestures and mimics. Learning a language involves a communication process; it includes not only linguistic skills (acquiring the skill to build grammatical sentences), but also communicative skills (producing utterances appropriate to communication situations) (Guberman, 1989:50). The study of learning a language can be done only by taking into account all its contextual, social and cultural factors or, as shown by Guberman (1989:49), the acquisition of a foreign language requires the cooperation of factors related to linguistics, psychology, pedagogy and sociology. Linguistic phenomena are examined both in the context of language itself as well as in the broader context of social behavior

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

(Gumperz, 1971:114). The person who uses a language is free to choose the form and channels of messages, but, at the same time, he/she has to comply with grammatical and social constraints; the grammatical constraints refer to the intelligibility of sentences, while the social ones refer to their acceptability (ibid, p.152). It is known that, for example, in English, a sentence may be grammatically correct, possible, and appropriate in a certain context and still not used (Brumfit, Johnson, 1979:14).

The problem of applying the most appropriate teaching and learning methods has raised the interest of specialists over time. In this respect, M. Danesi (1991:127) distinguishes between "method" and "approach". In his view the "method" is a formalized and institutionalized teaching means that consists of a set of procedures and the "approach" implies that the teacher possesses a theoretical guide, but, at the same time, it provides flexibility depending on the teacher's teaching style and the learner's cognitive style. In recent decades several methods have emerged.

Generally, it is stated that the factors that ensure the learning of a foreign language are: good programs and materials, well trained teachers and motivated students. The teacher is the one who shapes the taught material, encourages the student's intention to learn, chooses and directs the teaching strategies, encourages exercise, diagnoses the knowledge of the mother tongue and of the foreign language, knows the student's communication needs, draws up individual study and consultations programs (Pauline Robinson, 1991:80). At the same time, the teacher should explain students that the participants in an act of communication are individuals endowed with certain physical traits, with some experience and with a certain social status, in a given situation, and all these factors affect the choice of individual linguistic facts and of messages, at each moment.

4. Case study

The general hypothesis of our paper is the following: a psycholinguistic approach can improve the English legal language teaching process. Knowing the factors that influence judicial communication, the main communication types, and the imposition of English as an international language used in legal communication requires the compliance with a strict discipline in transmitting and receiving messages. Therefore, by means of our research, we attempt to find new ways to improve the teaching / learning of the English legal language on communicative and contrastive bases.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

4.1. Research methods

The methods used in our research (the experiment, accompanied by direct observation for a correct interpretation of data), i.e. the methods of data collection and interpretation are based on Slama-Cazacu's psycholinguistic principles. Through a "dynamic-contextual" psycholinguistic approach one can analyze the factors that influence the teaching / learning of the English legal language, the conditions specific to a language course in higher education institutions, the objective conditions for the development of experimental tests and the analysis of linguistic facts written in direct protocols. The goal of this research is to study the main factors which have an impact on the English legal language learning by Romanian students whose major is Law or English. It is noteworthy that, in terms of legal vocabulary, a distinctive feature of legal language is the complex and unique legal lexicon; however, different legal languages have their own unique legal vocabulary. This is one of the most visible and striking linguistic feature of legal language as a technical language used for specific purposes (Popescu, 2012: 115).

One of the factors with a significant influence on learning a foreign language is the learner's mother tongue. The conception related to transfer and interference, specific to classical contrastive linguistics, is characterized by their simplistic understanding, as factors of mechanical actions: learning will be facilitated if there are similarities between the mother tongue and the target language, whereas learning will be difficult if there are dissimilarities; therefore, by comparing the systems of the two languages and by highlighting the similarities and differences between them; it is believed that there can be anticipated the points where difficulties in learning the target language may appear (Doca, 1977:3).

The psycholinguistic approach to interference emphasizes the idea that transfer effects can be objectively noticed at the level of the individual linguistic system and of the individual speech acts. As already stated, interference is due to the influence of the mother tongue, the language stock already acquired in the target language or the influence of a third language familiar to the student (such as French). By studying errors, we can obtain information about the factors that explain their production; on this basis, we can highlight the means to prevent the errors which occur as a result of interference.

Errors are not fatal; they should be known and annihilated by improving the teaching methods and means (selecting and grading the content of materials used in

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

teaching and learning, rescheduling exercises, etc.) and by taking into account factors such as: the linguistic environment where learning occurs, the teacher, motivation, culture, education and the overall experience of the student, etc.

The experiments took place in the real context of teaching and learning, during the courses envisaged within the curriculum and in the assigned classrooms. The teacher who taught and assessed the students' knowledge was the same: the author of this research.

4.2. Sample

The students used in the experiment were first and second year students from the Faculty of Law and Administrative Sciences and from the Faculty of Letters, Ovidius University of Constanta.

4.3. Analysis of the results

The assessment of the degree of acquisition of the legal vocabulary and the inventory of errors were achieved by experimental tests which included:

1. Writing a letter on one of the following topics:

a. You are about to graduate the Faculty of Law and you have seen an advertisement in a newspaper for the position of Lawyer at the famous Lawyer Company. Write a letter of application giving information about yourself, your qualification and previous experience, as well as explaining why you would be suitable for the job.

b. You are an apprentice lawyer; you have to deal with a difficult case and you do not know how to start building your defense in the courtroom. Write a letter to your mentor in which you ask for advice.

c. You are the mentor of an apprentice lawyer who has sent you a letter for asking advice. Write him/her a letter giving advice on how he/she could better organize his/her work.

2. Exercises in which students were asked to match terms and / or legal phrases from English to their Romanian equivalent.

3. Translation exercises.

4. Writing sentences by using certain English legal terms, such as: fair, coercion, procedures, juror, evidence, jury, employer, judge, illicit, plaintiff, delivery, assent, privilege, to suspect, obedience, defendant, prosecution, employee, warrant, witness statement.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

In the experimental samples there are spelling, lexical, grammar and word order errors; the sources of these errors are mainly represented by the influence of the mother tongue (Romanian), the language stock acquired in the target language (English) and the influence of a third language (French).

From the total of around 198 errors made in writing the letters, 60 are grammatical errors, 29 are lexical and spelling errors, and the rest are mixed:

The grammatical errors are related to:

a) The use of tenses: "I just graduate" instead of "I have just graduated" (past simple instead of present perfect); the incorrect use of present simple: "the lawyer say" instead of "the lawyer says", "you not to try" instead of "don't try"); the incorrect form of present continuous ("I trying" instead of "I am trying"; "I learning" (I am learning"); "I waiting" (I am waiting"); the incorrect use of tenses in if clauses ("If you will trust me" instead of "If you trust me"); errors due to the learner's lack of knowledge of the irregular forms of verbs in the past simple or participle ("haved" instead of "had").

b) The use of prepositions: "over two weeks" ("in two weeks"), "on the newspaper" ("in the newspaper"), "interested about" ("interested in").

c) The use of definite and indefinite articles ("an respect"; "an difficult");

d) The learner's lack of knowledge of the main characteristics of modal verbs: "I must to graduate" instead of "I must graduate";

e) The use of the adjective instead of the adverb: "obvious" instead of "obviously"; of the possessive pronoun instead of the personal pronoun ("my" instead of "me"; "his" instead of "him" or "he");

f) The omission of the subject: "Hope to be accepted"; "Studied hard to become a good lawyer" from the Romanian model "Sper sa fiu acceptat"; "Am studiat din greu pentru a deveni un bun avocat";

g) The incorrect use of the plural: "this advices", "some advices", "this accusations", "many informations".

From the total of around 360 errors made in writing sentences by using certain English legal terms, 162 are grammatical errors, 92 are spelling and lexical errors, and the rest are mixed:

- spelling, lexical and grammatical errors: "I want to delivery" ("I want to deliver"), "The man is suspected by murdred" ("The man is suspect of murder"), "This procedures are ilegales" ("These procedures are illegal"), "The contract it was delivery"

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

("The contract was delivered"), "He is suspecting of murder" ("He is suspect of murder"); the use of "true" instead of "truth"; the use of "to" instead of "too";

- spelling and lexical errors: "selfdefending" ("selfdefence"), "falsificated" "falsified", "inguilty" (innocent" or "not guilty"), "offert" ("offer"), "limitful" ("limited"), the use of "faith" instead of "fate"; the use of "when" instead of "while";

- errors related to word order: "Is not fair the life" (instead of "Life is not fair") after the Romanian model "Nu este corectă viaţa", "theft auto" ("auto theft") after the Romanian model "furt auto", "things illicit" ("illicit things"), "evidence enough" ("enough evidence"), "The man evidence presented in this case" ("The man presented evidence in this case"), "procedures arrest" ("arrest procedures").

Other examples:

1.The judges seem to have granted me parole due to my good behavior in prison./It seems to me that the judges granted me parole due to my good behavior in prison.

eliberated me; offered me to be free; set me out on parole; judges allows my eliberation; gave me the caution release; free me on parol; due to the good behavior in jail; well behavior; in the prison.

2.Every time something bad happens in my neighbourhood, he expects me to confess to a crime I did not commit.

When (it) happens something bad; he expects from me; he is expecting that I confess a crime; to confess a crime; to testify to a crime; a crime I didn't do; a crime I haven't done; a crime I didn't commited; near; neighbourly; a tort that I haven't done.

3.As to getting a job/About finding a job/About getting a job, all employers consider ex-convicts to be dangerous people.

In order to get a job; concerning about; employees; employers are thinking about; ex-convicted; ex-sentenced.

4.I wish they didn't find him guilty of obstruction of justice.

I wish that they they won't find ...

5.The defendant was approached by a customer who wanted to acquire goods in exchange for two stolen cheques.

defender; respondent; aborded by a client which ; in change/exchange of; stealed cheques; stollen cheques.

6.This information comes from a wide variety of sources such as the government, the courts, legal organizations, special interest groups, the media and individuals.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

These informations come; as; law's organizations; the persons.

Some other mistakes made by the students are: infringe (infringe on); instances (courts); implied of E.C. (implemented by the E.C.).

A general analysis of the results reveals that grammar errors are the predominant type, being followed by spelling and lexical errors, and mixed errors. The simple recording of errors is not significant; therefore, the aberrant corpus was subjected to the processing and interpretation of errors in order to highlight the information carried by each error. The errors that occurred in experimental conditions have undergone an adequate processing and interpretation step, in which the quantitative aspect (statistics) intermingled with the qualitative one.

The identified sources of errors are:

1. R-E (Romanian - English), when the error is explained by the influence of the mother tongue (e.g. "confruntation" (instead of "confrontation"), "discurs" ("discourse"), "falsificated" ("falsified");

2. E-E (English - English), when the error is explained by the influence of the previously accumulated knowledge stock in the target language (e.g. "taked" (instead of "took"), the model "verb + ED for the past simple form of the verb");

3. TE (third language - English) when the error is explained by the influence of a third language, usually French (EF), for example: "une" (instead of "one"), "ilegales" ("illegal"), "origines" ("origin");

4. other causes: carelessness, fatigue (e.g. "peopel" (instead of "people"), "withe" ("with").

5. another source of errors can be considered the learning of the legal terms, unaccompanied by correct spelling: "low" ("law"), "sentince" ("sentence"), " withnesses" ("witnesses").

The system used in this research tries to capture what is specific to the contact situation taking place within the student, where English is the target language and Romanian is the mother tongue, but also taking into account the influence of a third language and the linguistic and psychological determinants of the learning process.

5. Conclusions

The research results confirm W. Nemser and T. Slama-Cazacu's (1970) perspective on the need for revising the traditional contrastive linguistic hypothesis that simplifies the reality of the learning process in a target language, by placing it in relation

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

only to the influence of the learner's mother tongue. By processing the material obtained on experimental bases, our research points out that, during the process of learning the legal language based on the Romanian language as the mother tongue is not the only factor to be taken into account; an important role is also played by the knowledge previously acquired in the target language. There are also situations where the influence of the mother tongue and the previously acquired language stock lead to the appearance of interference and, sometimes, the influence of a third language (French, in this experiment) may also occur. Transfer and interference take place between the mother tongue and the target language, but also between successive stages of knowledge acquired in English; these are in a permanent dynamics: new knowledge is perceived, compared and analyzed according to prior knowledge; moreover both new and prior knowledge are in a continuous process of reorganization and resystematization, as new knowledge is being assimilated. We should also take into consideration that the relationship between law and language is sui generis as they are both culture-bound and normative systems (Gălbeaza Buzarna-Tihenea, 2013).

Therefore, it has been found that legal terms were learnt as correctly as possible when their teaching was carried out on contrastive and contextualized bases. Our research presents many practical aspects such as the possibility of writing a manual of legal texts, a collection of exercises (with typical errors, with the aim to subsequently avoid their occurrence) and tests in order to check the learners' knowledge (after going through these legal texts).

6. Bibliography:

1)Baca E., 2012. „The Downside of "Think Global, Act Local" in Multinational Environments" in Analele Universitatii Ovidius, Facultatea de Stiinte Economice, vol XII, nr. 2/ 2012.

2)Brumfit, C. J., Johnson, K. 1979. The communicative approach to language teaching. Hong Kong: Oxford University Press.

3)Buzarna-Tihenea (Gălbează) Alina, "An Analysis of Specialized Translation and Terminology. Case Study", in Ovidius University Annals, Economic Sciences Series, Vol. XV, Issue 1, Ovidius University Press, 2015.

4)Chitoran, D. 1970. Analiza contrastiva si procesul de predare si învatare a limbilor straine. Studii si cercetari lingvistice, 21, nr. 2, 241 - 249.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

5)Corder, S. P. 1973. Introducing applied linguistics . Aylesbury, Bucks, England: Hazel Books Ltd.

6)Cristea, T. 1977. Éléments de grammaire contrastive. Domaine français-roumain. București: Ed. Didactică și Pedagogică.

7)Danesi, M. 1991. Applied psycholinguistics and the second language classroom. In G.Appel, H.W. Dechert eds. A case for psycholinguistic cases. Amsterdam Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 123-142.

8)Doca, G. 1977. Interferente lingvistice în învațarea limbii române de către vorbitori cu limba maternă franceza. Rezumatul tezei de doctorat. București: Tipografia Universității București.

9)Gălbează (Buzarna-Tihenea) Alina, "Special issues of Jurilinguistic Translation. Case Study: The Criminal Code", in Ovidius University Annals, Economic Sciences Series, Vol. XIII, Issue 2, Constanta: Ovidius University Press, 2013.

10)Guberman, S. 1989. Compétence linguistique et compétence de communication dans l'acquisition d'une langue seconde. Rassegna italiana di linguistica applicata, 21, nr. 3, 49-67.

11)Gumperz, J. 1971. Language in social groups. Stanford (California): Stanford University Press.

12)Guțu Romalo, V. 1970. Considerații lexicale. Limba Română, 19, nr. 3, 265-268.

13)Lado, R. 1957. Linguistics across cultures: Applied linguistics for language teachers. Ann Arbor, Michigan: University of Michigan.

14)Macrea, D. 1966. Terminologia științifică și tehnica în limba română contemporană. Cercetări lingvistice, 11, nr. 1, 17-23.

15)Milan, N. 1970. A study of children's speech in a spontaneous and nonspontaneous situation. In Colloquium Paedolinguisticum. Proceedings of the First International Symposium of Paedolinguistics, ed. by Karel Ohnesorg. The Hague-Paris, Mouton, 179-186.

16)Nădrag, Lavinia, 1998. Comunicarea maritimă în limba engleză din perspectivă psiholingvistică. Constanta: Europolis.

17)Nemser, W., Slama-Cazacu, T. 1970. A contribution to contrastive linguistics (A psycholinguistic approach:contact analysis). Revue roumaine de linguistique, 15, nr. 2, 101-128.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

18)Popescu, A., "Globalization in the Field of Legal Language: the European Legislation and the Strive towards Pan-European Legal Taxonomy". Analele Universitatii "Ovidius", Economic Sciences Series, vol. X, nr. 1/2012, Spatariu, C. M. (ed.), Ovidius University Press, Constanta, 2012, pp.114-119.

19)Robinson, Pauline. 1991. ESP (English for specific purpose) today: A practitioner's guide. Trowbridge: Dotesios Ltd.

20)Sanders, C. S. 1987. Applied linguistics. In J. Lyons, R. Coates, M. Deuchar, G. Gazdar eds. New horizons in linguistics. An introduction to contemporary linguistic research. Bungay(Suffolk): Richard Clay Ltd., 200-224.

21)Slama-Cazacu, T. 1973. Corpusuri de achiziție, corpusuri aberante și sisteme ierarhice de erori în diverse situații contrastive. Studii și cercetări lingvistice. 24, nr. 2, 155-169.

22) 1975. The psycholinguistic approach in the Romanian-English contrastive analysis project. Bucharest: University Press.

23)". 1980. Lecturi de psiholingvistică. Bucuresti: Ed. Didactică și Pedagogică.

24)". 1983.Gramatica și psiholingvistica. În Memoriile secției de științe filologice, literatură și arte, seria 4, tomul 3. București, Editura Academiei, 113-121.

25)Tiersma, P. M. 1999. Legal Language. London: The University of Chicago Press, Ltd.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

DERIVATIVES ON A TOPONYMIC BASE (LETTERS G, H)

Prof. Hab. Silvia PITIRICIU, PhD

University of Craiova

Abstract: Romanian derivatives on a toponymic base represent a segment of internal lexical creations providing national specificity. These words encapsulate and express a sense of national identity. The transition from proper names to common names of the inhabitants (of villages, towns) takes place by derivation with the suffix -ean/-an, a productive suffix in Romanian. Some common names are homonyms of adjectives, others differ at the suffixation level. The lexical-semantic re-evaluation of nouns denoting names of inhabitants and equivalent adjectives is necessary in Romanian, mainly because these words do not occur in normative works for general use. In the Romanian language, to be aware of the existing lexical constructions derived from toponyms is a necessity, the more so as the mention concerning this type of words does not occur in the normative works that are commonly designed for general use.

Keywords: derivation, suffix, lexical, toponym, anthroponym

0. Studierea toponimiei este importantă nu numai pentru onomastică, ci și pentru legătura acesteia cu lexicologia unei limbi. Toponimele pot fi cercetate și ca baze de derivare lexicală, numele create și adjectivele rezultate fiind înrudite cu baza. Derivarea privește toponimele compatibile cu sufixe care indică originea, apartenența la un loc: *-ean/-an, -eană/-ană, -eni/-ani, -ene/-ane* (pentru adjective), *-ean/-an, -eancă/-ancă, -eni, -ence* (pentru substantive).

Aceste sufixe sunt vechi în limba română; *-ean* provine din sl. *-(l)eaninŭ, -(l)ianin*[1], cu pluralul *-(l)iane, -ane*. După forma de plural *-(l)eane* a fost refăcut singularul *-(l)ean(u)*[2]. În istoria limbii române, derivatele sunt atestate înainte de secolul al XVI-lea. Gheorghe Bolocan consideră că „documentele secolelor al XIV-lea-al XV-lea atestă cuvinte cu acest sufix de la teme neslave, ceea ce demonstrează vechimea lui în sistemul

[1] *A se vedea Al. Philippide, Istoria limbii române I, 1864: 50, apud FCLR XVI-XVIII, 2007: 90.*
[2] *A se vedea Al. Graur, 1965: 116; FCLR XVI-XVIII, 2007: 90.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

de derivare românesc", exemplificând toponime precum: *Cărăreni* (1392), *Groşani* (1392), *Brădăţeani* (1400-1403), *Corneni* (1424), *Olteni* (1436) ş.a.[3] În documentele slavo-române, lingvistul identifică şi nume comune în *-ean*: *târgovişte*an, (1411), *braşovean* (1435), *câinean* (1505), *cisnădian* (1530), *haţegan* (1546) etc.[4] Sufixul a devenit productiv în limba română.

Continuând cercetarea derivatelor cu bază toponimică[5], ne-am ocupat deaceastă categorie de cuvinte, având ca material un corpus de aproximativ 1000 de nume de oraşe, comune şi sate de pe teritoriul actual al României, al căror nume începe cu literele G şi H.

1.Derivate adjectivale cu sufixul *-ean, -ă* ataşat la toponim sau la rădăcina acestuia

a. Baza o constituie mai multe toponime simple şi derivate: *galeşean, -ă*/(pop.) *galeşan,-ă <Galeş* (sat SB), *Galeşu* (sat AG); *galiţean, -ă<Galiţa* (sat CT); *garofean, -ă<Garoafa* (com., sat VN); *găbrean, -ă <Gabru* (sat DJ); *găbudean, -ă<Găbud* (sat AB); *gădălean, -ă<Gădălin* (sat CJ); *gădean, -ă<Gad* (sat TM); *găgean,-ă<Gagu* (sat IF); *găieştean, -ă<Găieşti* (oraş DB); *găineştean, -ă<Găineşti* (sat SV, VL); *gălăneştean, -ă<Gălăneşti* (com., sat SV); *gălbinean, -ă* (sat HD); *gălbiniştean, -ă<Gălbinaşi* (com., sat BZ, CL); *gălbiorean, -ă <Gălbiori* (sat CT); *gălean, -ă<Galu* (sat NT); *găleştean, -ă<Găleşti* (com., sat MS); *găloieştean, -ă<Găloieşti* (sat VN); *gălşean, -ă*/ (pop.) *gălşan, -ă<Galşa* (sat AR); *gălţean, -ă<Galţiu* (sat AB); *gămăceştean, -ă<Gămăceşti* (sat AG); *gămăneştean, -ă <Gămăneşti* (sat DB); *gănăşean, -ă*/ (pop.) *gănăşan, -ă<Ganaş* (sat SM); *găneştean, -ă<Găneasa* (com., sat IF, OT, MS; sat AB,AG, GL, IS, VS, VL); *gănţulean,-ă<Ganţulei* (sat VL); *gărânean, -ă <Gărâna* (sat CS); *gărvănean, -ă<Garvăn* (sat TL); *gărdăneştean, -ă<* sat MH); *gărdineştean, -ă<Gărdineşti* (sat AG); *gătejeştean, -ă <Gătejeşti* (sat VL); *găvăneştean, -ă<Găvăneşti* (com., sat OT; sat BZ, GJ, VL); *găvojdean, -ă<Gavojdia* (com., sat TM); *gâdincean, -ă<Gâdinţi* (com., sat NT);

[3] *Gh. Bolocan, DTRO Oltenia, 1, 1993: 29.*
[4] *Ibidem, p. 29.*
[5] A se vedea şi articolele noastre anterioare: Silvia Pitiriciu, *Détoponimique roumains*, în vol. *Numele şi numirea. Actele conferinţei internaţionale de onomastică*, ediţia I: Interferenţe multietnice în antroponimie, Baia Mare, 19-21 septembrie, 2011, editor Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Editura Mega, p. 449-452 (pentru literele A,B); Silvia Pitiriciu, *Derivate cu bază toponimică (litera C)*, în vol. *Caietele Sextil Puşcariu II. Actele Conferinţei Internaţionale „Zilele Sextil Puşcariu"*, ediţia a II-a, Cluj-Napoca, 10 - 11 septembrie 2015, Cluj-Napoca, Scriptor & Argonaut, 2015, p. 392-399, ISSN 2393-526X; Silvia Pitiriciu, *Derivate cu bază toponimică (literele D, E, F)*, în vol. *The Proceedings of the European Integration – Between Tradition and Modernity Congress*, Târgu-Mureş, Editura Universităţii „Petru Maior", Volume Number 6, 2015, p. 210-217, ISBN 978-606-581-095-2.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

*gâlcește*an, *-ă<Gâlcești* (sat AG, GJ); *gâldean*, *-ă <Gâldău* (sat CL); *gâmbășean*, *-ă*/ (pop.) *gâmbășan*, *-ă<Gâmbaș* (sat AB); *gâmbuțean*, *-ă <Gâmbuț* (sat MS); *gângiovean*, *-ă<Gângiova* (com., sat DJ); *gârbește*an, *-ă<Gârbești* (sat BT, IS); *gârbovean*, *-ă <Gârbovi* (com., sat IL), *Gârbovu* (sat GJ); *gârbovițean*, *-ă<Gârbovița* (sat AB); *gârcinean*, *-ă<Gârcina* (com., sat NT); *gârcovean*, *-ă <Gârcov* (com., sat OT); *gârdește*an, *-ă <Gârdești* (sat TR, VS); *gârleștean*, *-ă<Gârlești* (sat DJ); *gârlicean*, *-ă<Gârliciu* (com., sat CT); *gârlișteanu*, *-ă<Gârliște* (sat CS); *gârlițean*, *-ă <Gârlița* (sat CT); *gârnicean*, *-ă <Gârnici* (com., sat CS); *gârnicelean*, *-ă<Gârnicel* (sat VL); *gârnicețean*, *-ă <Gârnicetu* (sat VL); *gârnițean*, *-ă<Gârnița* (sat MH); *geangoștean*, *-ă<Geangoești* (sat DB); *gebleștean*, *-ă<Geblești* (sat DJ); *gecășean*, *-ă*/ (pop.) *gecășean*, *-ă <Giacăș* (sat SB); *gefean*, *-ă <Gefu* (sat GL); *gelăcutean*, *-ă<Gealacuta* (sat HD); *gelmărean*, *-ă<Gelmar* (sat HD); *geomălean*, *-ă<Geomal* (sat AB); *georocelean*, *-ă<Georocel* (sat DJ); *gepean*, *-ă<Gepiu* (com., sat BH); *gepișean*, *-ă<Gepiș* (sat BH); *gerăușean*, *-ă*/ (pop.) *gerăușan*, *-ă<Gerăușa* (sat SM); *gheduleștean*, *-ă<Ghedulești* (sat AB); *ghelăieștean*, *-ă<Ghelăiești* (sat NT); *ghencean*, *-ă<Ghenci* (sat SM); *gheorgheștean*, *-ă<Gheorghești* (sat MH); *gherceștean*, *-ă <Ghercești* (com., sat DJ); *gherdelean*, *-ă<Gherdeal* (sat SB); *ghergăsean*, *-ă<Ghergheasa* (com., sat BZ); *gherghelean*, *-ă<Ghergheleu* (sat VS); *gherghește*an, *-ă<Gherghești* (com., sat VS; sat DB); *gherghinean*, *-ă<Gherghina* (sat CT); *gherghițean*, *-ă<Gherghița* (com., sat PH); *gherghițeștean*, *-ă <Gherghițești* (sat DB); *gherlean*, *-ă <Gherla* (mun. CJ); *ghermănean*, *-ă<Gherman* (sat NT, TM); *ghermăneștean*, *-ă<Ghermănești* (sat IF, VS); *ghertenișean*, *-ă <Gherteniș* (sat CS); *ghidicean*, *-ă<Ghidici* (com., sat DJ); *ghidovean*, *-ă<Ghidion* (sat NT); *ghiduțean*, *-ă <Ghiduț* (sat HR); *ghighean*, *-ă <Ghighiu* (sat PH); *ghigoieștean*, *-ă<Ghigoiești* (sat NT); *ghilădean*, *-ă<Ghilad* (com., sat TM); *ghilăștean*, *-ă<Ghilești* (sat SM); *ghilăveștean*, *-ă<Ghilăvești* (sat BC); *ghilvăcean*, *-ă <Ghilvaci* (sat SM); *ghimbăvean*, *-ă<Ghimbav* (oraș, sat BV); *ghimiceștean*, *-ă<Ghimicești* (sat VN); *ghindăreștean*, *-ă<Ghindărești* (com., sat CT); *ghineștean*, *-ă <Ghinești* (sat DB, MS); *ghingheștean*, *-ă <Ghinghești* (sat GL); *ghiobeștean*, *-ă<Ghiobești* (sat VL); *ghiocelean*, *-ă<Ghiocel* (sat PH); *ghionean*, *-ă <Ghionea* (sat GR); *ghioșeștean*, *-ă<Ghioșești* (sat PH); *ghipeșean*, *-ă <Ghipeș* (sat HR); *ghirbomean*, *-ă <Ghirbom* (sat AB); *ghirăștean*, *-ă<Ghireasca* (sat VS); *ghirișean*, *-ă*/ (pop.) *ghirișan*, *-ă<Ghiriș*a (sat SM), *Ghirișu Român* (sat CJ); *ghirodean*, *-ă*/ (pop.) *ghirozean*, *-ă <Ghiroda* (com., sat TM); *ghirolțean*, *-ă<Ghirolț* (sat CJ, SM); *ghizdărean*, *-ă<Ghizdaru* (sat GR); *ghizdăveștean*, *-*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

ă<Ghizdăvești (sat DJ); *ghizelean, -ă<Ghizela* (com., sat TM); *gibeștean, -ă <Gibești* (sat VL); *gigherean, -ă<Gighera* (com., sat DJ); *gilortean, -ă<Gilortu* (sat GJ); *gilteștean, -ă <Gilteşti* (sat VS); *girocean, -ă <Giroc* (com., sat TM); *girovean, -ă<Girov* (com., sat NT); *giubegean, -ă <Giubega* (com., sat DJ); *giugeștean, -ă <Giurgești* (sat HD, IS, SV, VS); *giuluşean, -ă<Giuluş* (sat MS); *giulvezean, -ă<Giulvăz* (com., sat TM); *giungean, -ă <Giungi* (sat SM); *giurean, -ă<Giura* (sat MH); *giurgiovean, -ă<Giurgiova* (sat CS); *giurgişean, -ă<Giurgiş* (sat MS); *giurgițean, -ă<Giurgița* (com., sat DJ); *giurgiuțean, -ă<Giurgiuț* (sat AB); *giuvărăștean, -ă <Giuvărăşti* (com., sat OT); *glăvănești an, -ă<Glăvănești* (com., sat BC; sat IS); *glâmbocean, -ă<Glâmboaca* (sat SB); *gledinean, -ă<Gledin* (sat BN); *gligoreștean, -ă <Gligorești* (sat AB, CJ); *glinean, -ă<Glina* (com., sat IF); *glodghileștean, -ă<Glodghilești* (sat HD); *glodișorean, -ă <Glodișoarele* (sat BC); *goeștean, -ă<Goești* (sat IS); *gogoșărean, -ă<Gogoșari* (com., sat GR); *gogoșeștean, -ă <Gogoșești* (sat DJ); *gogoșițean, -ă<Gogoșița* (sat DJ); *gogoșean, -ă/* (pop.) *gogoșan, -ă<Gogoșu* (com., sat DJ, MH); *gohorean, -ă <Gohor* (com., sat GL); *goicean, -ă <Goicea* (com., sat DJ); *goicelean, -ă <Goicelu* (sat BZ); *goideștean, -ă<Goidești* (sat BZ); *goieștean, -ă <Goiești* (com., sat DJ; sat AB); *goilean, -ă<Goila* (sat BH); *goisean, -ă<Goioasa* (sat BC); *gojgărean, -ă<Gojgărei* (sat OT); *golăieștean, -ă <Golăiești* (com., sat IS); *golențean, -ă <Golenți* (sat DJ); *goleșean, -ă<Goleș* (sat HD); *golțean, -ă<Goleț* (sat CS); *golfinean, -ă<Golfin* (sat DJ); *gologănean, -ă<Gologanu* (com., sat VN); *golotrenean, -ă<Golotreni* (sat VL); *golumbean, -ă <Golumbelu* (sat DJ), *Golumbu* (sat DJ); *gomoeștean, -ă<Gomoești* (sat BZ); *gonțean, -ă <Goanța* (sat MH); *goșean, -ă/* (pop.) *goșan, -ă <Goașele* (sat AB); *gonțeștean, -ă<Gonțești* (sat BZ); *gorănean, -ă <Gorani* (sat AG); *gorăneștean, -ă<Gorănești* (sat AG); *gorânean, -ă<Gorâni* (sat BZ); *gorbănean, -ă<Gorban* (com., sat IS); *gorbăneștean, -ă<Gorbănești* (com., sat BT); *gorgheștean, -ă<Gorghești* (sat BC); *gorgotean, -ă<Gorgota* (com., sat PH; sat DB); *gorgovean, -ă<Gorgova* (sat TL); *gornățean, -ă<Gornăcel* (sat GJ); *gornean, -ă <Gornea* (sat CS); *gorneștean, -ă<Gornești* (com., sat MS); *gornovițean, -ă <Gornovița* (sat GJ, MH); *goruneștean, -ă<Gorunești* (sat VL); *gostavicean, -ă<Gostavățu* (com., sat OT); *goștinean, -ă<Goștinu* (com., sat GR); *goteștean, -ă<Goteşti* (sat HD); *govăjdean, -ă <Govăjdia* (sat HD); *govorean, -ă <Govora* (sat OT, VL); *grădiștean, -ă<Grădești* (sat BC); *grămeștean, -ă <Grămești* (com., sat SV); *grăniceștean, -ă<Grănicești* (com., sat SV); *grebleștean, -ă<Grebleşti* (sat VL); *greonean, -ă<Greoni* (sat CS); *grestean, -ă<Gresta* (sat TR); *gridean, -ă<Grid* (sat BV, HD); *grieștean, -ă <Grieşti* (sat IS);

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

grigoreștean, -ă <Grigorești (sat SV); *grivițean, -ă<Grivița* (com., sat GL, IL, VS; sat BT); *gropnițean, -ă<Gropnița* (com., sat IS); *grozăveștean, -ă<Grozăvești* (sat DB, GL, NT, OT); *grozeștean, -ă<Grozești* (com., sat IS, MH); *gruișorean, -ă<Gruișor* (sat MS); *gruițean, -ă<Gruița* (sat DJ); *grumăzeștean, -ă<Grumăzești* (com., sat NT); *grunean, -ă<Gruni* (sat CS, TM); *gubăucean, -ă<Gubaucea* (sat DJ); *gubendrean, -ă <Gubandru* (sat OT); *gueștean, -ă<Guești* (sat OT); *gujean, -ă/* (pop.) *gujan, -ă <Guga* (sat CJ); *gugeștean, -ă<Gugești* (com., sat VN; sat VS); *gurbăneștean, -ă<Gurbănești* (com., sat CL); *gurbezean, -ă<Gurbediu* (sat BH); *gurbeștean, -ă <Gurbești* (sat BH); *gurișorean, -ă<Gurișoara* (sat VL); *gușițean, -ă<Gușiței* (sat VS); *gutinășean, -ă<Gutinaș* (sat BC); *guțean, -ă <Guțu* (sat MH); *gvărdinițean, -ă<Gvardinița* (sat MH); *hageștean, -ă<Hagiești* (sat IL); *haiducean, -ă<Haiducești* (sat AB); *haleșean, -ă/* (pop.) *haleșan, -ă<Haleș* (sat BZ); *haretean, -ă<Haret* (sat VN); *harghitean, -ă<Harghita-Băi* (sat. HR); *havârnean, -ă<Havârna* (com., sat BT); *hăbean, -ă<Habic* (sat MS); *hăbudean, -ă <Hăbud* (sat PH); *hăicean, -ă <Haicu* (sat BH); *hălălișean, -ă/* (pop.) *hălălișan, -ă <Hălăliș* (sat AR); *hălășean, -ă/* (pop.) *hălășan, -ă<Hăleasa* (sat SV); *hălmăgean, -ă< Hălmagiu* (com., sat AR), *Hălmeag* (sat BV); *hălmășean, -ă/* (pop.) *hălmășan, -ă <Hălmăsău* (sat BN); *hănășeștean, -ă <Hănășești* (sat AB); *hăncean, -ă <Hancea* (sat SV); *hăneștean, -ă<Hănești* (com., sat BT); *hănțeștean, -ă<Hănțești* (com., sat SV; sat GL); *hărănglăvean, -ă<Hărănglab* (sat MS); *hărăștean, -ă <Hărăști* (sat AB); *hătcărean, -ă<Hătcărău* (sat PH); *hândreștean, -ă<Hândrești* (sat IS); *hângăneștean, -ă<Hângănești* (sat BC); *hânguleștean, -ă<Hângulești* (sat VN); *hârjean, -ă/* (pop.) *hârjan, -ă<Hârja* (sat BC); *hârleștean, -ă<Hârlești* (sat BC); *hârseștean, -ă<Hârsești* (com., sat AG); *hârșeștean, -ă<Hârșești* (sat BH); *hârtopean, -ă<Hârtop* (com., sat SV); *hârțeștean, -ă<Hârțești* (sat NT); *hecean, -ă<Heci* (sat IS); *helegean, -ă <Helegiu* (com., sat BC); *helereștean, -ă <Helerești* (sat AB); *heltean, -ă <Heltiu* (sat BC); *hemișean, -ă/* (pop.) *hemișan, -ă<Hemeiuș* (com., sat BC); *herăștean, -ă<Herăști* (com., sat GR; sat VL); *herendean, -ă <Herendești* (sat TM); *herenean, -ă<Hirean* (sat BN); *herdean, -ă<Heria* (sat AB); *herinean, -ă<Herina* (sat BN); *herișean, -ă/* (pop.) *herișan, -ă<Hirișești* (sat GJ); *hermenean, -ă<Hărman* (com., sat BV); *hileștean, -ă<Hilești* (sat AB); *hilițean, -ă<Hiliția* (sat IS); *hinovean, -ă<Hinova* (com., sat MH); *hințeștean, -ă<Hințești* (sat AG); *hițeșean, -ă/* (pop.) *hițeșan, -ă<Hitiaș* (sat TM); *hlăpeștean, -ă<Hlăpești* (sat NT); *hlincean, -ă <Hlincea* (sat IS); *hociungean, -ă<Hociungi* (sat NT); *hodăcean, -ă<Hodac* (com., sat MS); *holodean, -ă <Holod* (com., sat BH); *holtean, -ă<Holt* (sat BC); *homeștean, -*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

ă<Homeşti (sat BZ); *homiţean, -ă<Homiţa* (sat IS); *homocean, -ă <Homocea* (com., sat VN); *homojdean, -ă <Homojdia* (sat TM); *homoricean, -ă<Homoriciu* (sat PH); *homorogean, -ă<Homorog* (sat BH); *honcean, -ă<Hoanca* (sat AB); *hondolean, -ă <Hondol* (sat HD); *honoricean, -ă<Honorici* (sat TM); *honţişorean, -ă<Honţişor* (sat AR); *hopârtean, -ă<Hopârta* (com., sat AB); *horăştean, -ă<Horăşti* (sat GJ); *hordilean, -ă<Hordila* (sat VS); *hordileştean, -ă <Hordileşti* (sat VS); *horgeştean, -ă<Horgeşti* (com., sat BC); *horlăcean, -ă <Horlacea* (sat CJ), *Horlăceni* (sat BT); *horleştean, -ă<Horleşti* (com., sat IS); *horodiştean, -ă <Horodiştea* (sat BT, IS); *hucean, -ă <Huc* (sat VS), *Huci* (sat CJ); *hudeştean, -ă<Hudeşti* (com., sat BT); *huedinean, -ă <Huedin* (oraş CJ); *hulubeştean, -ă<Hulubeşti* (com., sat DB; sat BT, GR); *hupcean, -ă<Hupca* (sat VS); *hurduceştean, -ă<Hurduceşti* (sat MH); *hurdugean, -ă<Hurdugi* (sat VS); *husniciorean, -ă <Husnicioara* (com., sat MH); *huşean, -ă/* (pop.) *huşan, -ă<Huşi* (mun. VS; sat SV); *huştean, -ă<Huştiu* (sat GL); *huzăreştean, -ă<Huzăreşti* (sat AB).

b. Baza o constituie toponime simple şi compuse: *galicean, -ă<Galicea* (com., sat VL), *Galicea Mare* (com., sat DJ); *galiţean, -ă<Galiţa* (sat CT); *gălăţean, -ă<Galaţi* (mun. GL; sat AB, HD), *Galaţii Bistriţei* (com., sat BN), *Gălăţeni* (sat MS, TR); *gârbean, -ă<Gârbău* (com., sat CJ), *Gârbău Dejului* (sat CJ), *Gârbeni* (sat BT); *gârbovăţean, -ă <Gârbovăţ* (sat CS, GL), *Gârbovăţu de Jos* (sat MH), *Gârbovăţu de Sus* (sat MH); *gârlean, -ă <Gârleni* (com., sat BC; sat DB), *Gârlenii de Sus* (sat BC); *germătean, -ă<Giarmata* (com., sat TM), *Giarmata-Vii* (sat TM); *gherăeştean, -ă <Gherăeşti* (com., sat NT), *Gherăeştii Noi* (sat NT); *ghimişean, -ă/* (pop.) *ghimişan, -ă<Ghimeş* (sat BC), *Ghimeş-Făget* (com. BC); *ghimpeţean, -ă <Ghimpeţeni* (com., sat OT), *Ghimpeţenii Noi* (sat OT); *girişean, -ă/* (pop.) *girişan, -ă<Girişeni* (com., sat BC), *Girişu de Criş* (com., sat BH), *Girişu Negru* (sat BH); *giuleştean, -ă <Giuleşti* (com., sat MM; sat BH, NT, SV, VL), *Giuleştii de Sus* (sat VL); *giurgiuvean, -ă <Giurgiu* (mun. GR), *Giurgiuveni* (sat VL); *glodean,-ă<Glodu* (sat AG, SV, VL), *Glodu-Petcari* (sat BZ), *Glodurile* (sat BZ); *glogovean, -ă<Glogova* (com., sat GJ), *Glogoveanu* (sat DB); *godineştean, -ă <Godineşti* (com., sat GJ; sat HD), *Godineştiide Jos* (sat BC), *Godineştii de Sus* (sat BC); *goleştean, -ă<Goleasca* (sat AG, GR), *Goleşti* (com., sat VN; com. VL; sat AG), *Goleştii de Sus* (sat VN); *gorneţean, -ă<Gornenţi* (sat MH), *Gornet* (com., sat PH; sat BZ), *Gornet-Cricov* (com., sat PH); *grădiştean, -ă <Grădiştea* (com., sat BR, CL, IF, VL; sat DJ, GR, OT, PH), *Grădiştea de Munte* (sat HD), *Grădişteanca* (sat TR); *grecean, -ă<Greaca* (com., sat GR), *Greceanca* (sat BZ), *Greceşti* (com., sat DJ), *Greci* (com., sat MH, TL; sat DB, OT,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

VL), *Grecii de Jos* (sat IL); *groșean, -ă/* (pop.) *groșan, -ă <Grosuri* (sat HD), *Groș* (sat HD), *Groșani* (sat AG, BZ, PH), *Groșeni* (sat AG), *Groși* (com., sat MM; sat AB, AR, BH, NT, TM, VL), *Groșii Noi* (sat AR), *Groșii Țibleșului* (com., sat MM); *hălmăjean, -ă/* (pop.) *hălmăjan, -ă<Halmeu* (com., sat SM), *Halmeu Vii* (sat SM); *hărmăneștean, -ă<Hărmăneasa* (sat IS), *Hărmănești* (com., sat IS), *HărmăneștiiNoi* (sat IS), *Hărmănești Vechi* (sat IS); *hășmășean, -ă/* (pop.) *hășmășan, -ă <Hășmaș* (com., sat AR; sat SJ), *HășmașuCiceului* (sat BN); *hidișean, -ă/* (pop.) *hidișan, -ă<Hidiș* (sat BH), *Hidișel* (sat BH), *Hidișelu de Jos* (sat BH); *Hidișelu de Sus* (com., sat BH); *hobițean, -ă<Hobița* (sat GJ, HD), *Hobița-Grădiște* (sat HD); *homorodean, -ă <Homoroade* (com. SM), *Homorod* (com., sat BV; sat HD), *Homorodu de Jos* (sat SM), *Homorodu de Mijloc* (sat SM), *Homorodu de Sus* (sat SM); *horodnicean, -ă<Horodnic de Jos* (com., sat SV), *Horodnic de Sus* (com., sat SV), *Horodniceni* (com., sat SV); *hunedorean, -ă<Hunedoara* (mun. HD), *HunedoaraTimișană* (sat AR); *hurezean, -ă <Horezu* (oraș VL; sat GJ, OT), *Horezu Poenari* (sat DJ), *Hurez* (sat BV, SJ); *hutean, -ă <Huta* (sat BH, CJ, SJ), *Huta Certeze* (sat SM), *Huta Voivozi* (sat BH).

c. Baza o constituie exclusiv toponime compuse: *găldean, -ă<Galda de Jos* (com., sat AB), *Galda de Sus* (sat AB); *gârlean, -ă<Gârla Aneț* (sat BC), *Gârla Mare* (com., sat MH); *georocean, -ă<Georocu Mare* (sat DJ); *ghizăsean, -ă<Ghijasa de Jos* (sat SB), *Ghijasa de Sus* (sat SB); *giurcuțean, -ă <Giurcuța de Jos* (sat CJ), *Giurcuța de Sus* (sat CJ); *grebenișean, -ă/* (pop.) *grebenișan, -ă <Grebenișude Câmpie* (com., sat MS); *gurean, -ă<Gura Râului* (com., sat SB); *hăndălean, -ă<Handalu Ilbei* (sat MM).

Derivatele pot fi formate de la toponime diferențiate morfologic prin gen sau/și număr, mai rar prin determinare definită: *gălbean, -ă<Galbena* (sat AB), *Galbeni* (sat BC, BT, VN), *Galbenu* (com., sat BR); *găvănean, -ă <Găvanele* (sat BZ), *Găvani* (sat BR), *Găvanu* (sat VS); *gorgănean, -ă<Gorgan* (sat AB), *Gorganu* (sat AG); *gorunean, -ă<Gorun* (sat NT), *Goruna* (sat PH), *Goruni* (sat CT, IS); *goștilean, -ă<Goștila* (sat SJ), *Goștilele* (sat CL); *grănicean, -ă<Grăniceri* (com., sat AR), *Grănicerii* (sat TM); *grebnean, -ă <Greabăn* (sat AG), *Greabănu* (sat AG), *Grebănu* (com., sat BZ); *gresean, -ă <Gresia* (sat BZ, PH), *Gresu* (sat VN); *grindean, -ă<Grind* (sat HD), *Grindeni* (sat MS), *Grindu* (com., sat IL, TL); *grohotean, -ă<Grohot* (sat HD), *Grohotele* (sat HD); *gurguiețean, -ă<Gurguiata* (sat VL), *Gurguieți* (sat BR); *hădărean, -ă<Hădărău* (sat AB), *Hădăreni* (sat MS); *hășdățean, -ă<Hășdat* (sat HD), *Hășdate* (sat CJ); *hârsean, -ă<Hârsa* (sat PH), *Hârseni* (com., sat BV); *hârșovean, -ă<Hârșova* (oraș CT, sat VS), *Hârșoveni*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

(sat VS); *hârtopean, -ă<Hârtoape* (sat IS), *Hârtop* (sat NT); *herepean, -ă<Herepea* (sat MS), *Herepeia* (sat HD); *horean, -ă<Horea* (com., sat AB; sat SM), *Horia* (com., sat NT, TL; sat AR, BT, BR, CT, IL); *hulubean, -ă <Hulub* (sat BT), *Huluba* (sat AG).

2.Derivate adjectivale cu varianta sufixală *-(i)an, -ă*

a. Baza o constituie toponime simple și derivate: *gălăoian, -ă<Gălăoaia* (sat MS); *gălățuian, -ă <Gălățui* (sat CL); *găleșoian, -ă<Găleșoaia* (sat GJ); *gălpâian, -ă<Gălpâia* (sat SJ); *gătăian, -ă <Gătaia* (oraș, sat TM); *gecan, -ă <Geaca* (com., sat CJ); *gersan, -ă <Gersa* I, *Gersa* II (sat BN); *gheghian, -ă <Gheghie* (sat BH); *ghejan, -ă <Gheja* (sat MS); *ghelințan, -ă<Ghelința* (com., sat CV); *ghelmegioian, -ă<Ghelmegioaia* (sat MH); *ghidan, -ă<Ghida* (sat BH); *ghiorăcan, -ă <Ghiorac* (sat BH); *ghiorocan, -ă<Ghioroc* (com., sat AR); *ghioroian, -ă<Ghioroiu* (com., sat VL); *gilăuan, -ă<Gilău* (com., sat CJ); *gintan, -ă<Ginta* (sat BH); *giulan, -ă <Giula* (sat CS); *giuroian, -ă <Giuroiu* (sat VL); *gâlmeian, -ă <Gâlmeia* (sat PH); *gânțăgan, -ă<Gânțaga* (sat HD); *gârdoian, -ă <Gârdoaia* (sat MH); *glăvan, -ă<Glăvile* (com., sat VL); *glimbocan,-ă <Glimboca* (com., sat CS); *glogovețan, -ă<Glogoveț* (sat AB); *goian, -ă <Goia* (sat AG); *goruian, -ă <Goruia* (com., sat CS); *grătian, -ă<Gratia* (com., sat TR); *gruian, -ă <Grui* (sat GJ), *Gruia* (com., sat MH), *Gruieri* (sat VL), *Gruiu* (com., sat IF; sat Ag, CL, OT, VL), *Gruiu Lupului* (sat VL); *guguian, -ă <Gogoiu* (sat VN); *gulian, -ă <Gulia* (sat DB, SV), *Gulianca* (sat BR); *gurban, -ă<Gurba* (sat AR); *gurghian, -ă<Gurghiu* (com., sat MS); *guruslan, -ă<Guruslău* (sat SJ); *gusan, -ă<Gusu* (sat SB); *hamzoian, -ă<Hamzoaia* (sat NT); *hangan, -ă <Hangu* (com., sat NT); *hașegan, -ă <Hașag* (sat SB); *hăgan, -ă <Hagău* (sat CJ, MS); *hălchian, -ă<Hălchiu* (com., sat BV); *hăprian, -ă<Hăpria* (sat AB); *hărtăuan, -ă<Hărtău* (sat MS); *herlan, -ă <Herla* (sat SV); *hârlăuan, -ă<Hârlău* (oraș IS); *hermezian, -ă<Hermeziu* (sat IS); *hidan, -ă<Hida* (com., sat SJ); *hidigan, -ă <Hideaga* (sat MM); *hobăian, -ă <Hobaia* (sat GR); *hodivoian, -ă<Hodivoaia* (sat GR); *hunian, -ă<Hunia* (sat DJ).

b. Baza o constituie toponime simple și compuse: *găian, -ă<Gaia* (sat DJ), *Gaiu Mic* (sat TM); *gâlgan, -ă<Gâlgău* (com., sat SJ), *Gâlgău Almașului* (sat SJ); *gârbovan, -ă<Gârbou* (com., sat SJ), *Gârbova* (com., sat AB), *Gârbova de Jos* (sat AB), *Gârbova de Sus* (sat AB); *gârdan, -ă < Gârda-Bărbulești* (sat AB), *Gârda Seacă* (sat AB), *Gârda de Sus* (com., sat AB), *Gârde* (sat AB); *hodăian, -ă<Hodaia* (sat MS), *Hodaie* (sat CJ), *Hodăi Boian* (sat CJ).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

c. Baza o constituie exclusiv toponime compuse: *giurtelecan, -ă<GiurtelecuHododului* (sat SM), *GiurtelecuŞimleului* (sat SJ); *gligan,-ă<Gliganude Jos* (sat AG), *Gliganu de Sus* (sat AG); *horotan, -ă<HoroatuCehului* (sat SJ), *HoroatuCrasnei* (com., sat SJ); *husăsan, -ă<Husasău de Criș* (sat BH), *Husasău de Tinca* (com., sat BH).

Toponimele-bază sunt diferențiate morfologic prin gen sau/și număr, rar prin determinare definită: *gheboian,-ă<Gheboaia* (sat DB), *Gheboieni* (sat DB); *guşoian, -ă<Guşoeni* (com., sat VL), *Guşoianca* (sat VL), *Guşoiu* (sat DB); *haţegan, -ă<Haţeg* (oraș HD, sat CT), *Haţegana* (sat AB); *hodişean, -ă/* (pop.) *hodişan, -ă <Hodiş* (sat AR, BH), *Hodişa* (sat SM), *Hodişu* (sat CJ); *hodoşean, -ă/* (pop.) *<Hodoş* (sat BH, TM), *Hodoşa* (com., sat MS; sat HR); *holdean, -ă<Holda* (sat SV), *Holdea* (sat HD); *hotăran, -ă <Hotar* (sat BH), *Hotarele* (com., sat GR; sat VL), *Hotaru* (sat OT, VN), *Hotărani* (sat MH, OT).

3.Derivate omonime cu baza toponimică (în forma de masculin singular)

Foarte puține adjective se încadrează în această categorie: *gogan, -ă<Gogan* (sat MS); *hereclean, -ă<Hereclean* (com., sat SJ).

4.Derivate adjectivale formate cu sufixul *-ar*

Trecerea la adjectiv este formală când toponimele au și formă de masculin/neutru plural: *ghebar, -ă <Gheaba* (sat PH), *Ghebari* (sat VN); *ghelar, -ă <Ghelari* (com., sat HD); *gherţar, -ă<Gherţa Mare* (sat SM), *Gherţa Mică* (com., sat SM), *Gherţari* (sat AB); *ghindar, -ă<Ghinda* (sat BN), *Ghindari* (com., sat MS; sat VL); *ghiocar, -ă<Ghiocari* (sat BZ); *goştinar, -ă<Goştinari* (com., sat GR); *grădinar, -ă<Grădina* (com., sat CT), *Grădinari* (com., sat CS, GR, OT; sat IS), *Grădini* (sat MS), *Grădinile* (com., sat OT).

5.Nu au derivate o serie de baze toponimice

a. nume de personalități: *General Berthelot* (com., sat HD); *General Praporgescu* (sat TL); *General Scărişoreanu* (sat CT); *George Coşbuc* (sat BT); *George Enescu* (com., sat BT); *Gheorghe Doja* (com., sat IL, MS; sat BC); *Gheorghe Lazăr* (com., sat IL); *Heliade Rădulescu* (sat BZ);

b. compuse formate din oiconim+ antroponim: *Hanu Conachi* (sat GL), *Hanu lui Paia* (sat DB), *Hanul Ancuţei* (sat NT);

c. nume comune la origine: *Gaura Săngerului* (sat MS); *Găinuşa* (sat AG); *Geamăna* (sat AB, AG, VL), *Gemenele* (com., sat DB), *Gemeni* (sat MH); *Ginerică* (sat

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

VL); *Globu Craiovei* (sat CS); *Groape* (sat MM), *Gropanele* (sat DJ); *Ghionoaia* (sat BC); *Herghelia* (sat MS); *Hora Mare* (sat CS).

Derivatele prezentate la nivelul lexemelor se formează de la nume toponimice neutre în cea mai mare parte. Și femininul este bine reprezentat: *Galbena, Galicea, Galița, Galșa, Gălăoaia, Găleșoaia, Gălpâia, Găneasa, Gărâna, Gătaia, Gâlmeia, Gângiova, Gânțaga, Gârbovița, Gârcina, Gârdoaia, Gârlița, Gârnița, Gerăușa, Ghelința, Ghelmegioaia, Ghergheasa, Gherghina, Gherghița, Gherla, Ghireasca, Ghirișa, Ghiroda, Ghizela, Giarmata, Ginta, Giula, Giubega, Giurgița, Glina, Glâmboca, Glogova, Goanța, Goașele, Gogoșița, Goicea, Goila, Goioasa, Goleasca, Gorgota, Gorgova, Gornovița, Govăjdia, Govora, Grădiștea, Grădișteanca, Greaca, Greceanca, Gresta, Grivița, Gropnița, Gruița, Gubaucea, Guga, Gurba, Gurișoara, Gvardinița, Hamzoaia, Hațegana, Hăleasa, Hăpria, Hărmăneasa, Hârsa, Hârșova, Herepea, Herepeia, Heria, Herina, Hida, Hideaga, Hilița, Hinova, Hârja, Hoanca, Hobița, Hodaia, Hodișa, Hodora, Hodoșa, Holboca, Holda, Holdița, Homița, Homojdia, Hopârta, Hordila, Horodiștea, Huluba, Hunedoara, Hunia, Hupca, Husia, Husnicioara, Huta.*

Tot feminine sunt și compuse precum: *Galda de Jos, Galicea Mare, Gârbova de Sus, Gârla Mare, Ghijasa de Jos, Giucuța de Sus, Grădiștea de Munte, Hodăi Boian, Hobița-Grădiște, Hunedoara Timișană, Huta Certeze* etc. În cazul lor, numele-centru este primul element în compus. El poartă informația gramaticală de gen și număr.

Derivatele *nume de grup*[6] se pot raporta la toponime diferențiate prin gen (*Galbena, Galbenu*; *Gorun, Goruna*; *Gresia, Gresu*; *Hodiș, Hodișa*; *Hodoș, Hodoșa*; *Hulub, Huluba*), prin număr (*Geamăna, Gemenele*; *Glodu, Glodurile*; *Goleasca, Goleşti*; *Greceanca, Grecești*; *Gurguiata, Gurguieți*; *Hârtop, Hârtoape*).

Derivatele adjectivale (sau nume comune) cu formă de masculin plural au un rol important în procesul de toponimizare: *Gheboaia>gheboieni>Gheboieni*; *Grind>grindeni>Grindeni*; *Hădărău>hădăreni>Hădăreni*; *Hârsa>hârseni>Hârseni*; *Hârșova>hârșoveni>Hârșoveni* etc.

Unele derivate au și o variantă populară în uz: *galeșean, -ă*/(pop.) *galeșan,-ă*; *gălșean, -ă*/ (pop.) *gălșan, -ă*; *gănășean, -ă*/ (pop.) *gănășan, -ă*; *ghirodean, -ă*/ (pop.) *ghirozean, -ă*; *haleșean, -ă*/ (pop.) *haleșan, -ă*; *hălășean, -ă*/ (pop.) *hălășan, -ă*; *hălmășean, -ă*/ (pop.) *hălmășan, -ă* etc. De exemplu: „Îl salut și pe colegul meu de clasă

[6] *Cf. Gh. Bolocan, Categoria „nume de grup în toponimie", în LR, XXV (1976), Nr. 1, p. 89-98.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

liceală, Ioan Păcurar, *gălşan*, dar iubitor de Şiria". (https://www.facebook.com/media/set/?, 18.05.2016, *Simpozion Nicolae Ştefu – învăţătorul, compozitorul şi dirijor*); „Chiar dacă au dominat teritorial, gazdele nu au periclitat poarta *ghirodenilor* şi abia în minutul 32 Ilie a avut o sclipire, dar nu l-a putut învinge pe Mateescu, deşi a rămas singur cu acesta". http://sporttim.ro/fotbal, 14.10.2016, *Barany, a treia victorie afară pentru Ghiroda, care pomeneşte de delegări*); „Cea mai bună performanţă din istoria clubului *ghirozean*, locul 1 în Divizia D Timiş, a fost conturată astăzi cu extrem de multe emoţii, în deplasare la o echipă risipitoare pe propriul teren: Progresul Racoviţa – CS Ghiroda 2-3 (0-0)". (http://sporttim.ro/fotbal, 31.05.2014, *Divizia D Timiş: cea mai bună performanţă din istoria clubului ghirozean!*)

Toponimele care încep cu literele G și H generează derivate care sporesc inventarul numelor comune și al adjectivelor limbii române. Ele prezintă o serie de caracteristici gramaticale și lexicale, prin care se diferențiază între ele și în raport cu baza.

BIBLIOGRAFIE

Bolocan, Gheorghe, Categoria „nume de grup în toponimie", în LR, XXV (1976), Nr. 1, p. 89-98.

Graur, Al., *Nume de persoane*, București, Editura Științifică, 1965.

DTRO = Gheorghe Bolocan, *Dicționarul toponimic al României Oltenia* (DTRO), vol. I, A-B, Craiova, Editura Universitaria, 1993.

FCLR = Academia Română, *Formarea cuvintelor în limba română din secolele al XIV-lea –al XVIII-lea*, București, Editura Academiei Române, 2007.

Graur, Al., *Nume de persoane*, București, Editura Științifică, 1965.

Pitiriciu, Silvia, Détoponimique roumains, în vol. Numele şi numirea. Actele conferinţei internaţionale de onomastică, ediţia I: Interferenţe multietnice în antroponimie, Baia Mare, 19-21 septembrie, 2011, editor Oliviu Felecan, Cluj-Napoca, Editura Mega, p. 449-452.

Pitiriciu, Silvia, *Derivate cu bază toponimică (litera C)*, cu prilejul Conferinței internaționale „Zilele Sextil Pușcariu", în vol. *Caietele Sextil Pușcariu II. Actele Conferinței Internaționale „Zilele Sextil Puşcariu"*, ediția a II-a, Cluj-Napoca, 10-11 septembrie 2015, Cluj-Napoca, Scriptor & Argonaut, 2015, p. 392-399, ISSN 2393-526X

Pitiriciu, Silvia, *Derivate cu bază toponimică (literele D, E, F)*, în vol. *The Proceedings of the European Integration – Between Tradition and Modernity Congress*, Târgu-Mureș, Editura Universităţii „Petru Maior", Volume Number 6, 2015, p. 210-217, ISBN 978-606-581-095-2.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ARON PUMNUL AND ROMANIAN ORTOGRAPHY

Dumitru Draica

Assoc. Prof., PhD, University of Oradea

Abstract: In the first half of the 19th century, Aron Pumnul was one of the most important scholars of the Romanian people, who engaged in many activities regarding the Romanian language and literature. He was the adept of the Latin ideas, Latin literary works, he identified the Romanian language with the Popular Latin one, considering that Romanian was in fact a dialect of the Latin language. His orthographical system oscillated between tempered etymology and inconsistent phonetics, unfortunately ignoring the evolution of the language, talking about developing and perfecting these on the basis of some phonetic laws, which were already old: the generalization of phonetic alterations, enriching the language using the main internal means…, proposing forms that were aberrant at times. Aron Pumnul remains in the history of the Romanian culture as one of the creators of Romanian literary history and a major representative of the Romanian linguistics. Like Ion Heliade Rădulescu, August Treboniu Laurian, Timotei Cipariu... he too is an important personality, whose works contributed at the developments of our culture and language, believing with fortitude in the growth of the Romanian nation through the cultivation of the national language, history and literature.

Keywords: phonetic orthography, Latin alphabet, Romanian dialects, Romanian orthoepy, Latin origin.

S-au împlinit, de curând, 150 de ani de la moartea lui Aron Pumnul, un nume de referinţă în istoria lingvisticii româneşti. Filolog, istoric literar, lingvist, profesorul lui Eminescu, Aron Pumnul s-a născut la 27 noiembrie 1818, în satul Cuciulata, în apropierea Făgăraşului, judeţul Braşov, într-o familie de ţărani iobagi, a murit la 12 ianuarie 1866, la Cernăuţi, când abia împlinise 47 de ani. Numele originar a fost Aron Pumnea, şi-a început studiile la Odorheiul Secuiesc, la vârsta de 14 ani şi a continuat apoi la Blaj (unde i-a avut profesori pe George Bariţiu şi

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Simion Bărnuţiu) şi la Liceul piarist din Cluj (1841-1843). În 1843 este numit profesor de filozofie la Blaj şi urmează teologia şi filozofia, la Viena, la Institutul Teologic „Sfânta Barbara" (1843-1844), cu o bursă oferită de Episcopia din Blaj.

Aici urmează cursuri de istorie, drept, lingvistică romanică şi îi citeşte pe Aristotel, Seneca, Spinoza, Voltaire, Rousseau, Kant… Se reîntoarce la liceul din Blaj şi devine colaboratorul lui Timotei Cipariu, la înfiinţarea ziarelor „Organul luminării, gazetă bisericească, politică şi literară" (4 ianuarie 1847), devenit în mai 1848 „Organul Naţiunale", primul ziar românesc cu litere latine, şi „Învăţătorul poporului" (1848), care a apărut numai câteva luni.

În timpul Revoluţiei de la 1848 este unul dintre organizatorii şi mobilizatorii Adunării populare de la Blaj, este redactor al Proclamaţiei, este urmărit şi prins de autorităţi, evadează şi trece munţii în Bucureşti, unde este numit „comisar de propagandă" de guvernul provizoriu, fuge şi de aici şi ajunge la Cernăuţi; la sfârşitul lui noiembrie 1848 este redactor la ziarul „Bucovina", care apărea în română şi în germană, unde a publicat mai multe articole lingvistice, culturale şi politice. La 22 februarie 1849, prin concurs, a ajuns profesor de limba şi literatura română la Liceul german din Cernăuţi, aici l-a avut elev pe Eminescu.

La Cernăuţi, Aron Pumnul a fost primit de familia Hurmuzachi şi a devenit colaborator la revista „Bucovina", scoasă de Eudoxiu Hurmuzachi, în octombrie 1848. A adus cu el şi atmosfera din Transilvania lui Şincai şi Maior, „acea mândrie românească, acel fanatism pentru limba noastră strămoşească şi trecutul glorios al poporului nostru de viţă romanică…" Ocupând prima catedră de limba română din Bucovina, Aron Pumnul s-a identificat întru totul cu aceasta, concepând-o ca un mijloc de educare naţională prin limbă şi cultură. A fost interesat şi de condiţiile materiale ale elevilor lui, a obţinut burse pentru aceştia din partea guvernului român şi i-a îndemnat pe tinerii români să cultive limba, literatura şi istoria naţională.

Începuturile activităţii publicistice

Aron Pumnul a debutat ca publicist, în 1844, cu un studiu despre ortografia limbii române, în „Foaie pentru minte, inimă şi literatură", iar în 1845 a scris primul studiu lingvistic, intitulat Literele corespunzătoare firei limbei rumâneşti, tot în „Foaie pentru minte…", pentru ca în preajma Revoluţiei de la 1848 să publice studiul Viaţa naţiunei române, dulceaţa limbei şi a sintemântelor, în ziarul

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

„Învăţătorul poporului”. În anul 1850 a scris Convorbiri între un tată şi fiul lui asupra limbei şi literelor româneşti (în care vorbeşte despre originea limbii române), Neatârnarea limbei rumâne în dezvoltarea sa şi în modul de a o scrie, a continuat cu Lepturariu rumânesc cules den scriptori rumâni, 1862, Gramatica limbii române pentru şcoli medii, 1864, apărută la Viena. I-au mai apărut, Scurtă gramatică practică a limbii valahe, 1869, şi Scrieri filologice şi de istorie literară, 1889.

Aron Pumnul – lingvist şi istoric literar

Capitolul cel mai cunoscut al activităţii sale publicistice este cel lingvistic, domeniu în care a formulat mai multe idei originale, unele eronate şi bizare, din păcate, care i-au atras dezacordul multor confraţi. Studiile de lingvistică sunt fragmentare, pentru el lingvistica era o disciplină militantă ce trebuia să deştepte şi să menţină trează conştiinţa poporului. A. Pumnul a încercat şi o periodizare a istoriei limbii şi literaturii române. Astfel, în Elaboratul său de concurs, pentru ocuparea postului de limba română la Liceul german din Cernăuţi, intitulat Scurtă privire asupra istoriei limbii româneşti, stabileşte următoarele etape în istoria limbii noastre: prima etapă, până la 1580, când nu s-au păstrat documente scrise; a doua, de la 1580 (când ar fi apărut prima carte românească) până la 1780, perioadă în care româna a pătruns în biserică, fiind tipărite multe cărţi „trebuincioase”; a treia, de la 1780 (când apăruse Elementa linguae daco-romanae sive valachicae, a lui S. Micu şi Gh. Şincai, căreia A. Pumnul i-a acordat o atenţie deosebită, şi care marca afinitatea limbii române cu latina) până pe la 1848).

Limba română a continuat să se dezvolte, susţinea el, datorită unor cărturari români de seamă: I. H. Rădulescu, T. Cipariu, Gh. Asachi, A. T. Laurian… Problema periodizării limbii va fi reluată de A. Pumnul în articolul Curs de literatură românească, când amintea despre următoarele perioade: prima, de la 1433 (cea dintâi carte scrisă în româneşte fiind un Cod de legi, al domnitorului Alexandru cel Bun) până la 1780, a doua, de la 1780 (Gramatica lui S. Micu şi Gh. Şincai), până la 1828 (Gramatica lui I. H. Rădulescu) şi a treia - 1828 p - 1850.

Una dintre coordonatele de seamă ale activităţii lui A. Pumnul a fost şi aceea de istoric literar, în acest sens Lepturariu rumânesc cules den scriptori rumâni este considerată prima antologie de literatură română, în 4 volume, 6 părţi, cu peste 2000 de pagini şi care cuprinde texte literare sau de popularizare a unor

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

cunoştinţe, Pumnul fiind considerat unul dintre întemeietorii istoriei literare româneşti. Autorul a inclus aici peste 100 de scriitori din toate provinciile româneşti, începând cu cărturarii vechi religioşi şi cu cronicarii, continuând până la mijlocul secolului al XIX-lea; este o adevărată „oglindă" a culturii noastre, dovedindu-se, în acelaşi timp, un preţios auxiliar didactic şi un manifest al deşteptării conştiinţei naţionale. Pentru a putea vorbi despre aceşti scriitori a purtat o corespondenţă amplă cu scriitori, profesori, oameni de ştiinţă şi cultură dintre cei mai reprezentativi ai epocii. Textele din fiecare autor erau precedate de notiţe biografice despre viaţa şi opera scriitorilor respectivi, conţinutul antologiei fiind predominant literar, scopul educativ al lucrării fiind unul patriotic.

Interesul pentru lexicul românesc

O preocupare importantă a lui Aron Pumnul, pentru afirmarea individualităţii limbii române, a fost aceea a îmbogăţirii şi reînnoirii lexicul românesc, prin împrumuturi din limbile romanice şi din latină, problema neologismelor preocupându-i pe cei mai mulţi dintre lingvişti în secolul al XIX-lea. Latiniştii vorbeau despre toate aceste împrumuturi, căutând să înlăture din română cuvintele de alte origini, mai ales pe cele de origine slavă. Dacă Hasdeu, Maiorescu, Odobescu… erau adepţii neologismelor latine şi romanice, respingând ideea eliminării cuvintelor înrădăcinate în limbă, indiferent de originea lor, A. Pumnul preciza, în articolul Formăciunea cuvintelor româneşti, că, dacă nu avem în limba noastră cuvinte pentru noţiuni noi, să le creăm prin mijloace proprii, iar dacă limba nu ne permite, atunci să împrumutăm din latină şi din alte limbi romanice. În vederea îmbogăţirii lexicului românesc trebuie să cunoaştem „firea cuvintelor româneşti", spunea A. Pumnul, prin care limba română se deosebeşte de limbile romanice. Însă, modalitatea pe care el o propune pentru îmbogăţirea vocabularului, prin derivare cu sufixe şi prefixe româneşti, de la cuvintele existente şi prin compunere, dar şi prin românizarea împrumuturilor după legi fonetice proprii limbii noastre, era la fel de artificială ca şi ortografia sa.

Era adeptul creării de cuvinte noi din rădăcini româneşti, cu sufixele –mânt şi –ciune (de fapt, -înt, din lat. –entum şi –iune, din lat. -ionem); după analogia unor cuvinte moştenite din latină, precum: jurământ, din lat. iuramentum, pământ, din lat. pavimentum, mormânt, din lat. monumentum…, propunea cuvinte noi: limbământ, pentru gramatică, tâmplământ, pentru istorie, numărământ, pentru

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

matematică, sciemânt, pentru filozofie, sufletământ, pentru psihologie, cugetământ, pentru logică…, care au provocat nedumeriri şi ironii în epocă. După analogia unor cuvinte, ca: rugăciune (lat. rogationem), închinăciune (lat. inclinationem), amărăciune (lat. amaritionem)…, Pumnul încerca să introducă formele: năciune, năciunălitate, ocupăciune, formăciune, contrăzicăciune…, pentru naţiune, naţionalitate, ocupaţie, formaţie, contradicţie…, iar cu adverbul bine, folosit ca prefix, a creat cuvintele: binescriinţă (ortografie), bineleginţă (ortoepie), binesunânţă (eufonie)…

Creaţiile lexicale indicate de Aron Pumnul: leptură (lectură), subiept (subiect), cărăpter (caracter)… ar fi condus limba română la acelaşi impas ca şi latiniştii. Purismul lui nu a fost luat în serios de confraţi, care l-au ironizat adesea, Vasile Alecsandri, în comedioara Matei Milo, director: „Vivat sacra apăriciune A lui nenea ciune Ce-a adus deşteptăciune La a noastră năciune", sau în vodevilul Rusaliile: „Eşti pentru năciune O perturbăciune, Abominăciune Şi ecsecrăciune… Ciune, Ciune, Ciune, Du-te-n năibăciune!"

Aron Pumnul cunoştea foarte bine starea limbii române şi legile fonetice care au acţionat în timp asupra ei, dar nu a putut să evite unele exagerări, credea foarte mult în puterea de creaţie a limbii, în capacitatea ei de a se îmbogăţi prin mijloace proprii, de a se înnoi şi dezvolta continuu. Purismul lui era şi consecinţa unei concepţii proprii despre „neatârnarea" limbii române, cu structura ei unică, considerând împrumuturile corpuri străine.

Aron Pumnul – autor de gramatici şi manuale

În anul 1864, la Viena, a publicat în limba germană, Grammatik der rumänischen Sprache (Gramatica limbii române pentru şcoli medii...), în care îşi susţine sistemul ortografic; această gramatică era destinată elevilor străini care doreau să înveţe româneşte şi elevilor români din şcolile germane, lucrarea fiind utilizată în Bucovina, timp de 25 de ani.

În Introducere, arăta că limba noastră nu are dialecte care să nu o facă înţeleasă de la o provincie la alta, el nu s-a gândit decât la dialectul dacoromân, neluând în seamă dialectele româneşti din sudul Dunării. Tot aici se ocupa şi de sistemul ortografic al limbii române, folosit în diferite epoci, cu cele trei alfabete diferite (vechi chirilic românesc, nou chirilic românesc şi românesc cu litere latine), ortografia şi ortoepia formând un capitol de 38 de pagini. A indicat valorile

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

literelor şi a considerat că regulile generale ale ortografiei limbii noastre sunt „simple, naturale şi uşoare", căci cuvintele se scriu aşa cum se folosesc în vorbirea generală. Gramatica propriu-zisă cuprindea numai capitolul de Morfologie, în care erau prezentate părţile de vorbire, exemplele fiind date din limba populară. O adevărată surpriză ne oferă sistemul ortografic al lui A. Pumnul, cuprins în această gramatică din 1864, vizavi de formularea unor principii teoretice noi. Esenţial rămâne principiul fonetic, dar supremul îndreptar al limbii este decretat uzul limbii. Regularitatea şi eufonia sunt criterii ortografice secundare. Nici de această dată, însă, sistemul ortografic al lui Aron Pumnul nu este ideal şi nu este scutit de inconsecvenţe, pentru că uzul limbii şi scrierea fonetică sunt criterii mult prea elastice. Fonetismul lui Pumnul reprezintă, aşadar, o reacţie, explicabilă istoric, împotriva etimologismului extremist, valorificând individualitatea şi originalitatea limbii române. El a ignorat evoluţia limbii şi a preconizat perfecţionarea ei pe baza unor legi fonetice, care, însă, nu mai erau de actualitate, propunând generalizarea unor alternanţe vocalice şi consonantice (năciune, cuminecăciune…), îmbogăţirea lexicului prin derivare şi compunere, ajungându-se la unele forme aberante (vorbământ, tâmplământ, limbământ…).

În Corespondenţă, Aron Pumnul menţiona faptul că principala cauză care a împiedicat dezvoltarea limbii şi literaturii române în şcoală a fost diversitatea sistemelor de ortografie folosite de scriitori. Propunea ca ortografia „latino-română" să fie aceeaşi pentru toate provinciile locuite de români şi cerea colaborarea tuturor specialiştilor din domeniu, pentru aceasta. Astfel, într-o scrisoare adresată lui Pavel Vasici, din 1866, O epistolă... a fericitului Aron Pumnul în cauza ortografiei române, îşi exprima adeziunea faţă de o ortografie cât mai simplă şi accesibilă tuturor, având la bază alfabetul latin.

În anul 1882, îi apărea la Cernăuţi, o a doua ediţie din Gramatica limbii române pentru şcoli medii, în care alfabetul latin recomandat pentru scrierea limbii noastre era compus din 26 de semne, la care se adăugau x şi q; sunetul ă era redat prin ă şi e (cu semnul scurtimii) iar î, prin â, î şi e şi u (cu semnul scurtimii); recomanda şi folosirea lui – u la sfârşitul cuvintelor; ş, ţ erau notate ca atare; ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi ca în alfabetul italian; z era notat dz, în cuvinte latineşti şi z, în cele străine, iar înainte de b, d, g, l, v apare ca s (isvor...).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

În Scurtă gramatică practică a limbii valahe, Bucureşti, 1869, A. Pumnul se ocupa de accentul cuvintelor şi de despărţirea lor în silabe şi arăta că pentru scrierea limbii române este necesar alfabetul latin, compus din 21 de semne: literele k, w, q apar numai în cuvintele de origine străină; x se înlocuieşte prin ss; y se înlocuieşte prin i; pentru notarea lui ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi se urmăreşte modelul italian; z este notat dz şi z; ă şi î sunt notaţi: ă, î, â...; diftongul – oa se transcrie – o; pentru ş, ţ se foloseşte sedila...

Din necesităţi didactice, Aron Pumnul a încercat să scrie şi un manual de poetică, din care s-a păstrat un fragment, Foarma din afară a poesiei române, prea scurt încât să poată fi apreciată valoarea lui teoretică; autorul venea cu denumiri noi: subieptivă (pentru poezia lirică), obieptivă (epică), lucrătivă (dramatică), învăţătivă (cea didactică), şir (vers), întorsură (strofa), cădinţă (rima), încheietură (silaba), picior (accentul)… Merită subliniat faptul că a fost interesat să dea şcolilor un manual de poetică, însă acesta nu a fost utilizat de nimeni.

Aron Pumnul şi preocupările pentru ortografia limbii române

În istoria lingvisticii româneşti, Şcoala fonetică bucovineană, al cărei întemeietor este considerat Aron Pumnul, s-a bucurat de prea puţină atenţie, iniţiatorul şi principalul ei reprezentant, deşi apreciat de unii confraţi, este cunoscut doar ca autor al unui sistem ortografic aberant. Ortografia, pe care o propunea el, reprezenta o reacţie împotriva etimologismului, primele preocupări lingvistice ale sale, datând din jurul anului 1845, pentru el limba era „sufletul naţiunii”, militând în permanenţă pentru folosirea grafiei latine, pentru eliminarea din vocabularul românesc a neologismelor şi pentru românizarea inclusiv a cuvintelor de origine latină.

La jumătatea secolului al XIX-lea, toţi cărturarii români, cei mai mulţi, adepţi ai Şcolii Ardelene, încercau să înlocuiască literele slavone cu cele latine, Aron Pumnul a recunoscut meritul Şcolii Ardelene, în ceea ce priveşte originea şi structura latină a limbii române, folosirea literelor latine în scrierea limbii noastre şi renaşterea naţională prin limbă şi istorie. De altfel, a vorbit despre problemele limbii române în articole scurte, în care acestea au fost mai mult enunţate, nu şi lămurite, cu excepţia ortografiei. Format la şcoala latinistă din Transilvania şi lucrând la „Organul luminării”, sub conducerea directă a lui Timotei Cipariu, Aron Pumnul a fost la început adeptul etimologismului.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Cea mai importantă dintre problemele dezbătute de A. Pumnul, aceea a originii latine a limbii noastre, a fost tratată, pe larg, în articolul Curs de literatură română şi apoi, mai sumar, în articolul Convorbire între un tată şi fiul lui asupra limbii şi literelor româneşti (unde se dovedeşte adeptul etimologismului). În această lucrare apărută la Cernăuţi, în 1850, tatăl arată fiului cum s-a făcut trecerea de la scrierea cu litere chirilice la cea cu caractere latine, dă definiţia ortografiei şi arată unele reguli de scriere. A. Pumnul susţinea ideea că limba română şi limbile romanice continuă latina populară şi nu pe cea literară, clasică, dezvoltând afirmaţia lui Petru Maior, cu privire la identitatea limbii române cu latina populară. Ideea că româna este latină „originară" şi nu „derivată" din latină, a reprezentat ideea centrală a gândirii lingvistice a lui Aron Pumnul, din care rezultă concepţia lui asupra ortografiei şi asupra vocabularului românesc.

Într-o scrisoare adresată, la 22 septembrie 1865, lui V. A. Urechia, la Bucureşti, pe atunci ministru al învăţământului, Aron Pumnul arăta că societăţile literare româneşti din Arad, Sibiu şi Cernăuţi, la propunerea Ministerului Învăţământului din Viena, au hotărât să-şi unifice ortografia, pentru ca manualele şcolare din întregul Imperiu austro-ungar să aibă o ortografie unitară cu litere latineşti. La sfârşitul respectivei scrisori, A. Pumnul îl ruga pe V. A. Urechia să accepte invitaţia de a participa la o conferinţă, ca să discute despre aceste probleme ale ortografiei româneşti. Aron Pumnul, deşi a fost respins de comisiile filologice organizate din iniţiativă guvernamentală în câteva centre culturale româneşti din Austro-Ungaria, îşi va impune, în cele din urmă, punctul său de vedere, fiind considerat întemeietorul şi conducătorul şcolii ortografice bucovinene.

Societatea Românimea Junǎ a studenţilor români, de la Colegiul „Sfânta Barbara", din Viena, societate cu program iluminist, printre ai cărei membri se număra şi Aron Pumnul, îşi propunea întocmirea unei ortografii româneşti, ce avea ca punct de plecare Tentamen-ul, dar adopta faţă de August Treboniu Laurian un punct de vedere critic. A fost prezentat şi un amplu proiect de ortografie cu litere latine, urmărind liniile generale din Tentamen..., pe care a încercat să-l completeze, propunând 21 de litere pentru 27 de sunete, explicând fiecare literă, în parte.

Ortografia a fost una dintre problemele care l-au preocupat vreme îndelungată, pe Aron Pumnul. Concluziile studenţilor români, din Viena, le-a formulat Aron Pumnul, sub influenţa ideilor lui A. T. Laurian şi a lui T. Cipariu, în

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

primul său studiu dedicat ortografiei româneşti, Literele corespunzătoare firei limbei rumăneşti, semnat A. Pumne şi care a apărut în 1845, în Foaie pentru minte, inimă şi literatură (ca replică polemică la un alt articol, publicat tot în Foaie…, în 1845, numerele 17 şi 20, semnat Român Măcarcine, care milita pentru folosirea alfabetului chirilic şi a unei ortografii strict fonetice; polemica pornea de la afirmaţia că limba română are nevoie de atâtea litere câte sunete are şi că acest principiu se potriveşte alfabetului chirilic, nu însă şi celui latin, unde o literă poate exprima mai multe sunete, în scrierea cuvintelor fiind necesar să ne orientăm după limba latină).

În anul 1850, în ziarul „Bucovina" au apărut alte 3 studii, semnate Arune Pumnul: Neatârnarea limbei rumâneşti în dezvoltarea sa şi în modul de a o scrie, Binescriinţa limbei rumâneşti cu litere romane, şi Convorbire între un tată şi între fiul lui asupra limbei şi literelor rumâneşti. În afara acestora, a mai publicat indicaţii asupra sistemului său ortografic şi ortoepic în apendicele Gramaticii lui V. Ianovici, apărută la Viena, în 1851, precum şi în Gramatica sa, publicată tot la Viena, în limba germană, în 1864, sub titlul Grammatik der rumanischen Sprache fur Mittelschulen.

Aron Pumnul şi-a construit un sistem ortografic propriu, bazat pe cel mai economic inventar de semne grafice latineşti, ce se caracteriza pe corespondenţa fonem-grafem. Însă, ceea ce a dus la dezaprobarea contemporanilor a fost dificultatea aplicării acestui sistem, în condiţiile unei ortoepii neunitare, insuficient normate, dar şi prejudecata aspectului inestetic al semnelor propuse. Sistemul său ortografic este lipsit de unitate, a evoluat, cu oscilaţii, între un etimologism latinist temperat şi un fonetism etimologic românesc, cu numeroase inconsecvenţe, iată câteva dintre principiile de bază ale ortografiei lui A. Pumnul: literele potrivite „cu firea" limbii române sunt cele „străbuneşti" latine; scrierea trebuie să fie imaginea fidelă a rostirii; fiecare cuvânt să se scrie aşa cum se rosteşte în uzul general al vorbirii; 20 de litere latine vor reproduce sunete ale limbii române identice cu cele latine: pentru sunetele specifice româneşti se vor întrebuinţa semne diacritice, linioare şi semicercuri, pentru ş, ţ, ge, gi, ce, ci; ortografia trebuie să fie unitară pentru toţi românii...

Toate aceste reguli formulate de el şi de continuatorii Şcolii fonetice bucovinene sunt la fel de dificile şi de nefireşti ca ale etimologiştilor latinişti, cu

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

deosebirea că A. Pumnul nu face etimologism latin, ci unul românesc, adică, latiniştii au încercat să refacă unor cuvinte româneşti o ortografie apropiată de cea latină, în vreme ce A. Pumnul a folosit regulile fonetice în sens românesc, căutând să dea cuvintelor limbii noastre o formă ortografică şi ortoepică românească corespunzătoare; el propunea să se scrie şi să se rostească: plîntă, nu plantă, germînă, nu germană, căritate, nu caritate, lătină, nu latină, cărăpter, nu caracter, subiept, nu subiect, defept, nu defect…, pentru că a accentuat, urmat de nazalele m şi n s-a transformat în toate cuvintele româneşti moştenite din latină, în î (â) (român, din romanus, câmp, din campus, mână, din manus)…, fiindcă a accentuat s-a transformat în toate cuvintele româneşti vechi în ă, sau pentru că grupul consonantic latin ct a devenit în română pt…

Din păcate, Aron Pumnul nu a înţeles că legile fonetice, de transformare a sunetelor şi de formare a cuvintelor, au perioade mai scurte sau mai lungi de acţiune, în orice limbă, după care încetează şi apar altele noi. Deşi ortografia sa a constituit de la început obiect de ironie, a avut meritul de a fi sesizat principiile de bază ale unei adevărate ortografii fonetice, le-a susţinut teoretic şi a încercat să mobilizeze întreaga intelectualitate românească pentru elaborarea unei ortografii fonetice unitare pentru români.

În articolul Neatârnarea limbii române în dezvoltarea sa şi în modul de a o scrie, publicat în 1850, în ziarul „Bucovina”, închinat „junimii române”, A. Pumnul subliniază legătura organică dintre limbă şi naţionalitate. Autorul se referea şi la problema stadiului în care se afla limba română, considerând alfabetul latin cel mai potrivit pentru originea şi structura limbii noastre. Menţiona şi necesitatea unui „îndreptar”, în vorbirea şi scrierea limbii române, care să servească drept normă generală. Mai propunea litere romane corespunzătoare pentru sunetele din limba română, arătând pronunţarea lor şi dând exemple de astfel de cuvinte. Dorea o ortografie uniformă, „curat românească”, şi în încheierea lucrării făcea un apel la dezvoltarea limbii noastre, prin crearea şi folosirea unui alfabet propriu. Sistemul său ortografic va avea o evoluţie mai bună, el optând, teoretic, pentru un principiu ortografic fonetic. O grafie strict fonetică prezenta, însă, din cauza numeroaselor alternative fonetice ale limbii române, pericolul ca limba noastră să primească în scris un aspect neregulat.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

De aceea, principiul fonetic trebuia completat cu acela al unei scrieri regulate, notându-se sunetele derivate, în alternanţă, prin sunetele de bază. Cum Aron Pumnul era un adversar convins al semnelor diacritice, regulile sale ortografice, bazate, mai ales, pe notarea diferitelor accente, sunt, de fapt, tot atât de diferite ca şi ale etimologiştilor. Iată câteva exemple, în continuare: a se va nota în trei feluri, când este în poziţie finală (a – casa = casă; á – sá, fá=să; e – me = mă), şi în aceleaşi trei feluri, dar bazat pe alte reguli, atunci când se află la mijlocul cuvintelor (a – în silabe: ca, ga; e – în prefixul răz- şi în sufixul –ătate, şi á – când este accentuat: táu, sáu = tău, său).

Dificultăţile practice, însă, pe care le ridica un astfel de sistem de scriere, l-au determinat, mai târziu, pe Aron Pumnul să accepte utilizarea semnelor diacritice. Astfel, în volumul I, din Lepturariu (Lepturariu rumânesc, Viena, tom I, 1862, tom II, 1863, tom III, 1863, tom IV, partea I, 1864, tom IV, partea a II-a, 1865), surprindea o fază mixtă: ă se notează ae, î se notează î; ş, ţ, z se notează sĭ, tĭ, dĭ, indiferent dacă i se aude sau nu, prin analogie cu cĭ, gĭ.; în anul 1864 a simplificat şi mai mult sistemul, renunţând la e şi la i, în č, ğ, adică, acolo unde se aude.

Concluzii

A fost o mare personalitate a primei jumătăţi a secolului al XIX-lea, cercetarea lingvistică fiind partea cea mai reprezentativă a activităţii sale publicistice, unde a formulat numeroase idei originale. Concepţia sa lingvistică vădeşte, ca şi latinismul, o aceeaşi orientare raţionalistă şi metafizică. El a creat un sistem lingvistic, în care se traduc, cu valori specifice, concepţiile şi aspiraţiile politice ale generaţiei sale şi a furnizat argumente în formularea unor teze comparativ-istorice, susţinute de unii dintre discipolii săi. A studiat limba în evoluţia ei istorică, dar a greşit absolutizând legile fonetice valabile într-o perioadă depăşită din istoria limbii române, nu a văzut aceste legi fonetice în evoluţie, ci ca principii fundamentale, eterne şi invariabile. A fost adversarul literelor chirilice şi al etimologismului, a susţinut introducerea alfabetului latin şi principiul fonetic, însă, ortografia propusă de el a dat naştere la forme aberante şi ridicole. Aron Pumnul a înţeles clar principiile de bază ale unei adevărate ortografii fonetice, pe care le-a susţinut teoretic într-o epocă, în care domina etimologismul latinist şi când însuşi Heliade, care le formulase clar, în 1828, în prefaţa Gramaticii sale, se

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

îndepărtase de ele, prin alunecarea în exagerările italienizante. Aron Pumnul mai are şi meritul de a fi încercat să-i mobilizeze pe toţi intelectualii români, în vederea elaborării unei ortografii „fonetice" unitare pentru toţi românii.

Dispariţia lui i-a marcat pe mulţi dintre cercetătorii vremii, astfel Alexandru Roman considera moartea lui Pumnul „o pierdere naţională", iar în ziarul „Concordia", ce apărea la Budapesta, se menţiona că „şcolarii au pierdut pe dulcele lor părinte, bărbaţii pe modelul virtuţii, naţiunea pe profetul şi stâlpul ei" . Revista lui I. Vulcan, „Familia", scria: „Un stâlp al culturii naţionale s-a ruinat, o făclie a luminării noastre s-a stins, o stea ivită pe orizontul întunecos al românimii a apus."

Bibliografie

Dumitru Draica, Contribuţii la istoria ortografiei româneşti, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, 2010

Dimitrie Macrea, Aron Pumnul. La 150 de ani de la naşterea sa, în „Cercetări de lingvistică", XIII, 1968, nr. 2, pg. 167-192

Gheorghe Moldoveanu, Aron Pumnul, contribuţii la dezvoltarea limbii şi culturii româneşti din Bucovina, Bucureşti, Editura academiei Române, 2007

Gheorghe Moldoveanu, Limba română în Bucovina. Statutul socio-cultural şi politic, Iaşi, Editura A92, 1998

Ioana Petrescu, Concepţia lingvistică a lui Aron Pumnul, în „Cercetări de lingvistică", XI, 1966, nr. 2, pg. 175-183

Ilie Rad, Aron Pumnul (1818-1866), Cluj-Napoca, Fundaţia Culturală Română, 2002

Luiza Seche, O lucrare puţin cunoscută a lui Aron Pumnul, în „Limba română", XVII, 1968, nr.1, pg. 79-83

Petru Zugun, Un precursor român al filologiei (Aron Pumnul), în AUI, 25, 1979, pg. 99-101.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

INTERCULTURAL AWARENESS – A MAIN GOAL OF TEACHING LANGUAGE AND CULTURE IN HIGHER EDUCATION

Florentina Alexandru

Assoc. Prof., PhD, "Dimitrie Cantemir" University of Bucharest

Abstract: For language learners it is not enough to know grammar and vocabulary, they also need to know how the target language is used in different contexts of communication, because language is a social practice of meaning-making and interpretation. Creating and interpreting meaning are done within a cultural framework and therefore understanding the nature of the relationship between language and culture is a main aim of teaching language. Learning about the cultures associated with the target language will help to develop intercultural awareness and intercultural competence which are very important for facilitating the communication with people from the target culture. This contribution presents the results of a survey which has been carried out amongst the students of the Master's degree program – Anglo-American Intercultural Studies – from the Faculty of Foreign Languages and Literatures ("Dimitrie Cantemir" Christian University, Bucharest). The survey was designed to find out how familiar are the respondents with cultural beliefs, practices and values of the target context and also to examine aspects including perception, understanding and interpretation of the target culture.

Keywords: intercultural awareness, teaching and learning foreign languages, intercultural competence, language and culture, intercultural communication

Die interkulturelle Kompetenz im monokulturell geprägten hochschulischen Kontext

Ein Kennzeichen der sich globalisierenden modernen Welt ist die „Mobilität" und demgemäß müssen die Menschen immer häufiger unterschiedliche Lebensformen leben, multiple Identitäten ausbilden und multiple Zugehörigkeiten entwickeln, sie müssen lernen mit der Vielfalt zu leben. In einer monokulturell geprägten Gesellschaft sind Interkulturalität, Multikulturalität, Mehrsprachigkeit nur rein theoretische Begriffe, worüber man sehr viel redet, vor allem aus politischer Sicht, aber man weiß nicht ganz

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

genau, was sie bedeuten und wie man damit umgeht. Wie kann man solche Situationen besser bewältigen, wenn man die Erfahrung mit sprachlicher und kultureller Vielfalt im eigenen Kontext nicht machen kann? Eine Möglichkeit ist die Hochschule, wo die Studierenden auf einer Mikroebene, vor allem im Fremdsprachenunterricht, den Umgang mit der sprachlichen und kulturellen Vielfalt lernen könnten. Dementsprechend kommt der Ausbildung der interkulturellen kommunikativen Kompetenz als übergeordnetem Ziel des (hoch)schulischen Fremdsprachenunterrichts eine bedeutende Rolle zu.

Die Fremdsprachen, die bis vor Kurzem als ein statisches, geschlossenes, elitäres, fakultatives Fach batrachtet worden sind, sind jetzt ein Knotenpunkt der Bildungssysteme geworden. Die Beherrschung von Fremdsprachen gewährt den Individuen im weitesten Sinne den Zugang zu den multikulturellen Gesellschaften und den Erfolg im Berufsleben. Sie ermöglichen die Begegnung zwischen einer Ausgangs- und einer Zielkultur, zwischen Eigenem und Fremdem. Die Mehrsprachigkeit gehört schon sowohl zum Alltag als auch zum Berufsleben, sie ist gleichzeitig Notwendigkeit und Chance geworden.

Der sprachlich-kulturell homogene (Hoch)schulkontext ist offensichtlich nicht für das interkulturelle Lernen geeignet, soweit alle oder fast alle, die sich am Unterrichtsprozess beteiligen, demselben Sprach- und Kulturraum zugehören. Unter diesen Bedingungen kann nur der Fremdsprachenunterricht die Auseinandersetzung mit einer anderen Kultur in den Vordergrund bringen, und vor allem weil das Sprachenlernen auch einen kulturbezogenen Bestandteil hat. Das Klassenzimmer wird zu einem Verschmelzungsraum, wo das Eigene und das Fremde, auch wenn dieses nicht anwesend ist, zusammentreffen. Demgemäß haben die Fremdsprachenlehrkräfte zwei Schlüsselfunktionen: die Sensibilisierung für sprachliche und kulturelle Diversität und die Ausbildung und Entwicklung des sprachlich-kulturellen Bewusstseins und der interkulturellen kommunikativen Kompetenz, so dass die Lernenden, die in einem sprachlich-kulturell homogenen Kontext leben und auch kontextfern Fremdsprachen lernen, dazu fähig werden, dem Zielraum entgegenzukommen. Dementsprechend erfährt der Fremdsprachenunterricht eine Akzentverschiebung: Das Hauptziel ist die Befähigung zur interkulturellen Kommunikation geworden, d.h. sowohl eine Fremdsprache grammatisch richtig zu benutzen als auch angemessen und effektiv in einem multikulturellen Kontext kommunizieren und handeln zu können. Die interkulturelle Ausrichtung des Fremdsprachenunterrichts umfasst also sowohl die grundlegenden kognitiven und linguistischen Ziele des Fremdsprachenlernens als auch die affektiv-

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

bewusstsbezogenen und prozeduralen Kompetenzen, die die Bereitschaft der Lernenden/Studierenden zum interkulturellen Dialog fördern[1].

Das Erlernen einer neuen Sprache setzt die Begegnung mit den unterschiedlichen Bereichen des Alltags eines fremden Landes (seinen Traditionen, Denk-, Werte- und Handlungsmustern) also mit dem authentischen Zielkontext voraus. Die Authentizität bedeutet sowohl sprachliches Leben als auch soziokulturelle Aspekte.Für sprach- und kulturheterogene Kontexte ist die interkulturelle Begegnung schon ein Normalfall geworden. Der Kontakt der Lernenden zur authentischen Umgebung beschränkt sich in sprachlich-kulturell homogenen (Hoch)schulkontexten aber nur auf die Unterrichtssituation, die in den meisten Fällen trotz des Einsatzes von authentischen Materialien als künstlich und irrelevant wahrgenommen wird, und trotzdem sollen die Lernenden/ Studierenden des fremden Kontextes bewusst werden. Wie kann man ein entsprechendes interkulturelles Bewusstsein unter solchen Bedingungen erwerben und entwickeln?

Interkulturelles Bewusstsein im Sprach- und Kulturunterricht

Mit dem auf kommunikativ-pragmatischer Methode beruhenden Paradigmenwechsel im Fremdsprachenunterricht ist der kommunikativ und interkulturell kompetente und handlungsfähige Sprachbenutzer, der den Zusammenhang zwischen Sprache und Kultur erkennen bzw. herstellen kann, zu einer maßgeblichen Zielgröße geworden. Demgemäß wird nicht nur sprachliches, sondern auch soziokulturelles Wissen vermittelt, so dass die Lernenden/Studierenden eine bestimmte Bewusstheit entwickeln können, die sich in Kenntnis über und Sensibilität für den sowohl eigenen als auch fremden sprachlichen und kulturellen Kontext niederschlägt.

Die Hauptfähigkeit des *intercultural speaker* im Sinne von Byram (1997) ist die interkulturelle kommunikative Kompetenz, die als integrative Verzahnung von mehreren Teilkompetenzen verstanden werden kann. Diese Teilkompetenzen ordnet Byram den Kategorien – Wissen, Können und Einstellungen – zu, denen die drei Dimensionen – kognitiv, prozedural und affektiv – zugrundeliegen. Diesen Dimensionen sind die Bewusstseinsbildung, die Sensibilisierung für kulturbedingte Unterschiede und Andersartigkeiten und die Reflexion über sich selbst und über den Umgang mit dem Fremden gemeinsam. Die zunehmende Bewusstheit als Prozesshaftigkeit des

[1] *Siehe dazu auch Bennet 1993, Byram 1997, Thomas 2003, Müller-Hartmann/ Schocker-von Ditfurth 2005.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Fähigkeitserwerbs führt von Sensibilisierung für den fremden Kontext über ethnorelative kulturelle Selbst- und Fremdreflexion bis hin zum interkulturellen Verstehen und zur handlungswirksamen interkulturellen Kompetenz[2].

Die kognitive Dimension umfasst die Teilkompetenz *savoirs*, in denen sich Kenntnisse über die eigene und die fremde Kultur vereinen. Die Wissensdimension bedeutet nicht mehr nur die Vermittlung von faktischen Kenntnissen, beispielsweise aus Geschichte, Wirtschaft oder Politik, wie in der traditionellen Landeskunde. In der Begegnung und Auseinandersetzung mit dem Fremdkontext werden die Unterschiede, die Andersartigkeit wahrgenommen und erkannt, so dass die Notwendigkeit nach Perspektivenwechsel entsteht. Demgemäß geht es schon auf dieser Ebene um Reflexivität über und Sensibilisierung für das Verhältnis von Eigen- und Fremdverstehen.

Savoir apprendre, *savoir comprendre und savoir faire* machen die prozedurale Dimension aus, die der Kategorie Können/Verhalten entspricht. *Savoir apprendre* bedeutet autonomes Lernen, u.zw.

> the capacity to learn cultures and assign meaning to cultural phenomena in an independent way (Byram/ Zarate 1997: 241).

Savoir comprendre lässt sich umschreiben als die Fähigkeit, Kulturen zu verstehen, zu interpretieren, zu vergleichen und zu erklären, indem die kulturellen Eigenschaften, Gegebenheiten und Geschehnisse der Fremdkultur mit denen der eigenen Kultur in Beziehung gesetzt werden.

"Savoir-faire verweist auf die übergreifende Fertigkeit, sich in interkulturellen Situationen in einer interkulturell kompetenten Weise zu verhalten, d.h. auf die Fähigkeit, die besondere kulturelle Eigenart des Gesprächspartners zu respektieren, die eigene Identität in die Situation einzubringen und auf kooperative Weise eine interkulturelle Beziehung herzustellen." (Sercu 2002: 4).

Sei es Wahrnehmung, Anerkennung, Verstehen, Vergleich und Interpretation (savoir comprendre), Aneignung neuen interkuturellen Wissens (savoir apprendre) und/oder kompetentes Verhalten in interkulturellen Situation (savoir faire), alle Fähigkeiten verweisen auf Bewusstsein und Reflexion über und Sensibilisierung für den Fremdkontext.

[2] *Siehe dazu auch Bennet 1993, Byram 1997, Thomas 2003, Gogolin 2003, Caspari/ Schinschke 2007.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Savoir être und *savoir s'engager* sind bewusstseinsorientierte Fähigkeiten, die zur affektiven Dimension der interkulturellen kommunikativen Kompetenz gehören. Beide Fähigkeiten beziehen sich auf die Bereitschaft, die gekennzeichnet wird durch

> "a critical engagement with the foreign culture under consideration and one's own (*savoir-s'engager*) und the capacity and willingness to abandon ethnocentric attitudes and perceptions and the ability to establish and maintain a relationship between one's own and the foreign culture (*savoir-être*)" (Byram 1997: 54).

Wissen, Können und Einstellungen entstehen, gewinnen einen festen Platz in einer Kultur und revidiert man durch Sprache. Deswegen sollen sich die Lernenden/Studierenden über die Kulturabhängigkeit von Sprache bewusst werden. Die linguistisch Dimension der interkulturellen kommunikativen Kompetenz setzt einerseits Sprachbewusstsein (*language awareness*) und andererseits kommunikative Sensibilisierung (*communicative awareness)* voraus. In beiden Fällen geht es um das Wissen über Sprache und eine bewusste Sensibilität für Mehrsprachigkeit bzw. das Lehren, das Lernen und den Gebrauch von Fremdsprachen.

Dass beim Erwerb einer Fremdsprache auch eine soziokulturelle und linguistische Reflexivität stattfindet, ist ein Aspekt, dem aber noch nur eine geringe Bedeutung beigemessen wird. Sprach- und Kulturbewusstheit und (Selbst)reflexivität ermöglichen zum einen das interkulturelle Verstehen, das sowohl einen individual-psychologischen wie einen gesellschaftspolitischen Bestandteil hat, und zum anderen die Gewinnung von Dialogkompetenz, indem man sich aus der ethnozentrischen Begrenzung löst. Für die Bewältigung interkultureller Begegnungssituationen braucht man also sowohl gute Kentnnisse der Zielsprache als auch Fähigkeiten, die das Verständnis von fremden Welten ermöglichen.

Ausgangspunkte und Untersuchungskontext

Für die Lehrenden und Lernenden/ Studierenden, die sich weder in der (Hoch)schule noch im Lebensalltag mit sprachlicher und kultureller Diversität auseinandersetzen, ist es natürlich viel schwieriger einen authentischen Kontext, der ein Abbild der fremden Wirklichkeit sein soll, zu schaffen und zu vermitteln bzw. ihn zu verstehen. Um die Authentizität zu erleben und dementsprechend ein interkulturelles Bewusstsein zu erwerben, sollten die Lernenden mit konkreten Kommunikationssituationen konfrontiert werden, in denen sie zur fremdsprachigen und

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

vor allem interkulturellen Interaktionen kommen. Kann man durch den Fremdsprachenunterricht eine bestimmte Sensibilität und ein bestimmtes Einfühlungsvermögen für den fremden Kontext und den Fremden erwerben?

Vor diesem Hintergrund ist auf der akademischen Mikroebene der Fakultät für Fremdsprachen und -literaturen der Christlichen Universität „Dimitrie Cantemir" Bukarest im Rahmen des Masterstudiengangs *Anglo-American Intercultural Studies* eine empirische Untersuchung durchgeführt worden. Die Ausgangsfragen waren:

- In welchem Ausmaß kann die Authentizität zur Erwerbung und Entwicklung des interkulturellen Bewusstseins beitragen?
- In welchem Ausmaß sind die Wahrnehmung, das Verständnis und die Interpretation der fremden Kultur ein Hauptziel im Sprach- und Kulturunterricht?
- In welchem Ausmaß sind die Lehrkräfte und die Master-Studierenden mit kulturellen Überzeugungen, Praktiken und Werten des Zielkontextes vertraut?

Die Analyse geht von zwei Hypothesen aus, und zwar dass

- der Fremdsprachenunterricht unabhängig von dem Homogenitätsgrad des Vermittlungskontextes eine interkulturelle Dimension involviert und
- der fremdsprachliche Lehr- und Lernprozess nicht nur auf der Vermittlung bzw. dem Erlernen der Zielsprache, sondern auch auf der Erklärung bzw. dem Verständnis der Zielkultur aufgebaut wird, wobei der Erwerb des interkulturellen Bewusstseins und die Reflexion einen zentralen Stellenwert in der Ausbildung der interkulturellen kommunikativen Kompetenz einnehmen.

Die nicht repräsentative Stichprobe besteht aus 53 Personen – 24 Lehrkräften[3] und 29 Master-Studierenden, die den Masterstudiengang *Anglo-American Intercultural Studies* im 1. bzw. 2. Jahr besuchen. 45 Frauen und 8 Männer zwischen 22 und 71 Jahren nahmen auf freiwilliger Basis an der Umfrage teil. Die Befragten sind in einem fremdsprachlichen Lehr- und Lernprozess und in einem 100% sprachlich-kulturell homogenen Unterrichtskontext tätig. Die Studie fand im Zeitraum von März bis April 2015 statt. Die untersuchte Stichprobe wurde mittels eines standardisierten Online-Fragebogens befragt.

[3] *Das sind 86% des Lehrpersonals an der Fakultät für Fremdsprachen und -literaturen.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Der Fragebogen für die Lehrkräfte enthält 14 geschlossene und 3 offene Fragen und derjenige für die Master-Studierenden 12 geschlossene Fragen und 4 offene Fragen. Zwei Fragen davon sind beiden Befragtengruppen gemeinsam.

Mithilfe der Fragestellungen sollte nachgewiesen werden, dass zum einen der produktive Umgang mit kultureller Heterogenität Sensibilität für und Bewusstsein über den Fremdkontext voraussetzt und zum anderen der Sprach- und Kulturunterricht, vor allem im sprachlich-kulturell homogenen Kontext, Lehrinhalte mit einer expliziten interkulturellen Dimension benötigen, damit diese Voraussetzungen erfüllt werden können.

Datenauswertung

Die meisten Lehrkräfte (91,67%) und Master-Studierenden (88,24%) sind der Meinung, dass die Authentizität im Fremdsprachenunterricht das Verständnis von fremden Sprach- und Kulturräumen, die Ausbildung des interkulturellen Bewusstseins und die Beseitigung der Kommunikationshindernisse, die ihrer Ansicht nach *Kultur, Alltagskommunikation, Kommunikationsstile und Verhalten sind,* erleichtert.

Der Erwerb der interkulturellen kommunikativen Kompetenz, die aus mehreren Teilkompetenzen besteht, und die Ausbildung eines interkulturellen Bewusstseins sind für die Befragten offensichtlich sehr wichtig. Es stellt sich aber die Frage, welche authentischen Faktoren dazu beitragen können. Die Items sind auf einer fünfstufigen Likertskala von (1) „*sehr wichtig*" bis (5) „*gar nicht wichtig*" von den Lehrkräften bzw. Master-Studierenden beantwortet worden. Der wichtigste Faktor ist *der Studienaufenthalt im Zielraum* (1,08 Pkt.) für die Lehrkräfte und *die Fremdsprachenlehrkräfte* (1,25 Pkt.) für die Master-Studierenden, wie es eigentlich auch zu erwarten war. Da viele von den befragten Lehrkräften auch persönliche Erfahrungen mit der beruflichen Ausbildung in dem Zielraum gemacht haben, erkennen sie die Bedeutung des authentischen formalen Erwerbs einer Fremdsprache im Zielkontext. Für die Master-Studierenden werden die Fremdsprachenlehrkräfte als Vermittler, als Vertreter der fremden Sprache und Kultur betrachtet, was für sprachlich-kulturell homogene Vermittlungskontexte selbstverständlich ist. Alle angegebenen Faktoren haben Mittelwerte zwischen 1 Punkt und 2,58 Punkten erreicht, d.h. dass die Befragten ihre sehr große und große Bedeutung erkannt haben und dass die Authentizität als Grundlage einerseits für den Spracherwerb und andererseits für den Erwerb der interkulturellen kommunikativen Kompetenz bzw. des interkulturellen

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Bewusstseins auch in einem monokulturellen und -lingualen Kontext verwirklichbar ist. Weitere Faktoren, die auch eine große Bedeutung haben können, sind nach der Ansicht der Befragten: *direkter Kontakt zu Muttersprachlern in dem Zielkontext* (1,26[4] bzw. 1,38 Pkt.), *didaktisierte Texte* (1,33 bzw. 1,50 Pkt.) und *authentische audiovisuelle Materialien* (1,52 Pkt. für die Master-Studierenden), *direkter Kontakt zu Muttersprachlern in dem eigenen kulturellen Kontext* (1,39 Pkt. für die Lehrkräfte). Das zeigt, dass außer der direkten Begegnung mit dem Zielraum und der durch den Lehrkräften vermittelten Begegnung mit der fremden Sprach- und Kulturraum auch die authentischen Unterrichtsmaterialien, sei es für die schriftliche oder mündliche Sprache, eine große Bedeutung im Spracherwerb und in dem Erwerb des interkulturellen Bewusstseins haben. Die digitale Technologie belegt nur den letzten Platz bei den beiden Gruppen. Die Analyse berücksichtigt zwei Aspekte der Authentizität, die zur Ausbildung und Entwicklung der interkulturellen kommunikativen Kompetenz und des interkulturellen Bewusstseins führen können: Die direkte, persönliche Erfahrung und die interkulturelle Begegnung mithilfe von authentischen Unterrichtsmaterialien.

Auf die Frage *Wie haben Sie den fremden Sprach- und Kulturraum kennengelernt?* haben 23,81% von den Master-Studierenden *die Fremdsprachenkurse* genannt.Weitere Quellen sind: Massenmedien (17,46%), Bekannte/Freunde aus dem Zielland (15,87%), Privatlektüre (15,87%), Aufenthalte im fremden Kulturraum (14,29%), Landsleute, die im Zielland waren (12,70%).

Bei den Lehrkräften sind auch die im Zielraum gemachten Lernerfahrungen analysiert worden. Dafür sind vier mögliche Kontaktformen – *Bachelorstudiengänge, Masterstudiengänge, Promotion, Forschung und Dokumentation* – angegeben worden. Die sich ergebende Rangreihe – *Forschung und Dokumentation* (55,88%), *Bachelorstudiengänge* (20,60%), *Masterstudiengänge* (11,76%) *und Promotion* (11,76%) – zeigt, dass die meisten Befragten ihre ausländischen Lernerfahrungen durch Forschungs- und Dokumentationsaufenthalte gemacht haben. Was die Dauer des Studienaufenthalts anbelangt, ist die Hälfte der befragten Lehrkräfte länger als 6 Monate für die Ausbildung im Zielraum geblieben, aber nur zwei Lehrkräfte[5] (für Russisch bzw. Arabisch) haben Erfahrungen mit allen vier Ausbildungsformen gemacht.

[4] *Der erste Wert ist für die Lehrkräfte und der zweite für die Master-Studierenden.*
[5] *Die Einteilung der befragten Lehrkräfte nach der unterrichteten Sprache: Englisch und Französisch je fünf Lehrkräfte, Deutsch vier Lehrkräfte, Japanisch und Spanisch je drei Lehrkräfte, Arabisch zwei Lehrkräfte und Italienisch und Russisch je eine Lehrkraft.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Beruflich haben 38,14% von den Lehrkräften und 52,94% von den Master-Studierenden Kontakt zum Zielraum. Das höhere Prozent, das bei den Master-Studierenden erreicht wurde, kann dadurch erklärt werden, dass 41,18% von ihnen in einem multikulturellen Kontext arbeiten. Die meist genannten beruflichen Möglichkeiten, den Kontakt zum Zielland aufrechtzuerhalten, sind *Tagungen* (37,83%), *Sommerschulen* (29,73%)und *Projekte* (21,62%) für die Lehrkräfte und *Jobben im Ausland* (41,18%) für die Master-Studierenden.Die Durchschnittsdauer dieser Aufenthalte ist maximal ein Monat für die Lehrkräfte und drei Monate für die Master-Studierenden. Auffällig ist, dass *Dozenten- und Masterstudierendemobilität* nur für sehr wenige Befragte (5,41%) eine realisierbare Kontaktform zum Zielraum ist, d.h. dass die Beteiligung am ERASMUS-Hochschulprogramm noch viel zu gering ist.

Die Variante *Tourismus* als Kontaktform zum Zielland hat fast die gleiche Bedeutung für die beiden Befragtengruppen (26,81% für die Lehrkräfte und 29,41% für die Master-Studierenden). Die meist angegebene Variante ist die *Individualreise im Zielraum* (57,69%) als persönliche Entdeckung des fremden Kultur- und Sprachraums, dann sind die *Studienreisen* (30,77%) und die *Gruppenreisen* (11,54%). Dreizehn Lehrkräfte haben *keine ausbildungsorientierten Aufenthalte* im Zielland gehabt.

Bei den Lehrkräften stellt man eine relativ einheitliche Meinungsverteilung fest. Dass das Prozent für *Studium* niedriger als für *Beruf* ist, ist auf den Durchschnittsalter (47 Jahre) zurückzuführen. Etwas mehr als die Hälfte der Lehrkräfte (58%) hat die Ausbildung vor 1990 oder kurz nach der Wende abgeschlossen, als ein Auslandsstudium fast unmöglich oder noch in sehr geringem Maße möglich war. Hier soll auch gesagt werden, dass nur 25% von den befragten Lehrkräften Vorlesungen mit einem expliziten Inhalt über Interkulturalität oder interkulturelle Kommunikation im Lehrplan gehabt haben. Die interkulturelle Dimension kam/kommt nur höchstens als implizite Form in Fächern wie Literatur und Landeskunde vor. Dass diese Lehrkräfte keine Ausbildung in dieser Hinsicht gemacht haben, könnte natürlich ein Hindernis in der Ausbildung und Entwicklung der interkulturellen Kompetenz sowohl bei den Bachelor-Studierenden als auch bei den Master-Studierenden sein. Entsprechend den Anforderungen des modernen Fremdsprachenunterrichts sollten die Lehrpläne unbedingt Fächer mit expliziter interkultureller Dimension umfassen.

Der durchgehende Aufenthalt im Zielland beträgt eine Dauer von höchstens 6 Monaten für die beiden Befragtengruppen, was eigentlich ein relativ kurzer Zeitraum ist,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

damit man sich ein angemessenes Bild über die fremde Wirklichkeit verschaffen kann, vor allem wenn auch eine Fachkoordination während des Aufenthalts fehlt. Für die Lehrkräfte ist der Faktor *Häufigkeit der Begegnungen mit dem Zielland* auch sehr wichtig, denn nur so können sie am besten auf dem Laufenden bleiben. Die Hälfte der Lehrkräfte haben jährliche Kontakte zum Zielland, während das für 34,78% von den Befragten nur in Zeitabständen geschieht, die größer als zwei Jahre sind.

Obwohl die direkte Begegnung mit dem Zielraum nur gering für die Befragten war/ist, entspricht der fremde Sprach- und Kulturraum in großem Maße den Erwartungen sowohl der Lehrkräfte (2,1 Pkt.) als auch der Master-Studierenden (1,88 Pkt.), d.h. dass die in dem eigenen sprachlich-kulturellen Raum erworbenen Kenntnisse der fremden Wirklichkeit ziemlich nahe waren/sind.

Der untersuchte Masterstudiengang – *Anglo-American Intercultural Studies* – bezieht sich auf den angelsächsischen Sprach- und Kulturraum, demgemäß ist die Beherrschung der englischen Sprache eine Bedingung für den Besuch dieses Studiengangs. Das Fremdsprachenspektrum der Befragten ist aber viel breiter, sie verfügen auch über Kenntnisse in Französisch (34,62%), Deutsch und Italienisch (19,22%), Spanisch (15,39%), Arabisch, Japanisch und Türkisch (3,85%).

Was den entsprechenden Kulturraum anbelangt, haben die Befragten sehr gute Kenntnisse über die englische Kultur (1,88 Pkt.), gute Kenntnisse über die amerikanische, französische und italienische Kultur (2,33, 2,45 bzw. 2,77 Pkt.), geringe Kenntnisse über die spanische, deutsche und arabische Kultur (3,11, 3,22 bzw. 3,83 Pkt.) und nur sehr geringe Kenntnisse über die japanische und türkische Kultur (4,17 bzw. 4,4 Pkt.). Mangelnde Kenntnis über Kulturräume verhindert oder führt sogar zum Scheitern der Kommunikation, deswegen sind diese Grundinformationen über kulturbedingten Verhaltensweisen oder Gewohnheiten unentbehrlich. Die Studierenden sollten eben für die kulturellen Unterschiede sensibilisiert werden, so dass sie ein entsprechendes interkulturelles Bewusstsein entwickeln können.

Fazit

Unter Berücksichtigung der Ergebnisse dieser Untersuchung werden die nötigen didaktischen Maßnahmen getroffen, so dass die Studierenden sowohl sprachlich als auch kulturell auf die multikulturelle Gesellschaft vorbereitet werden können und das Gelernte

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

in der Praxis erfolgreich erprobt werden kann. Dafür brauchen sie aber Fächer, die die interkulturelle Dimension explizit behandeln.

Literatur

BENNET, J. Milton (1993): Towards Ethnorelativism: A developmental model of intercultural sensitivity. In: Paige, R. M. (ed.): *Education for the intercultural experience*. Yarmouth, ME: Intercultural Press.

BYRAM, Michael (1997): *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon: Multilingual Matters.

BYRAM, Michael/ ZARATE, Geneviève (1997): *The social and intercultural dimension of language learning and teaching*. Strasbourg: Council of Europe.

BYRAM, Michael (1999): Developing the intercultural speaker for international communication. In: Chambers, Angela/ Baoill, D. P. Ó. (Hrsg.): *Irish Association for Applied Linguistics: Intercultural Communication and Language Learning*. Dublin: Irish Association for Applied Linguistics, 17-35.

CASPARI, Daniela/ SCHINSCHKE, Andrea (2007): Interkulturelles Lernen: Konsequenzen für die Konturierung eines fachdidaktischen Konzepts aufgrund seiner Rezeption in einer Berliner Schule. In Bredella, Lothar/ Christ, Herbert (Hrsg.): *Fremdverstehen und interkulturelle Kompetenz*. Tübingen: Narr, 78-100.

GOGOLIN, Ingrid (2003): *Fähigkeitsstufen der interkulturellen Bildung*. Hamburg: Mimeo.

KRAMSCH, Claire (1995): Andere Worte – andere Werte. In: Bredella, Lothar (Hrsg.): *Verstehen und Verständigung durch Sprachenlernen*? Bochum: Brockmeyer, 51-66.

MÜLLER-HARTMANN, Andreas/ SCHOCKER von DITFURTH, Marita (Hrsg.) (2004): *Aufgabenorientierung im Fremdsprachenunterricht. Task-Based Language Learning and Teaching*. Tübingen: Narr.

SERCU, Lies (2002): Autonomes Lernen im interkulturellen Fremdsprachenunterricht. Kriterien für die Auswahl von Lerninhalten und Lernaufgaben. In: *ZIF 7(2)*, https://zif.spz.tu-darmstadt.de/jg-07-2/beitrag/sercu1.htm.

THOMAS, Alexander (2003): Interkulturelle Kompetenz – Grundlagen, Probleme und Konzepte. *Erwägen Wissen Ethik – Streitforum für Erwägungskultur*, 14(1), 137-228.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

CONSEQUENCES OF GLOBALIZATION REFLECTED IN CURRENT ROMANIAN LANGUAGE VOCABULARY

Angelica Hobjilă

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: Globalization, an actual phenomenon with influences on multiple levels, involves – also at a linguistic level – a series of mutations (from a linguistic system to another) and a lexical-semantic resizing that reflects, in fact, the attitude of the speaker towards the language – society relationship.

In accordance with the magnitude of changes, that occurred globally in the fields of economics, technique, communication through various media, professional and interpersonal relationships, the Romanian speaker manifests, generally, an attitude of openness (sometimes even excessive) to taking over/absorbing and/or adapting – in Romanian language – some components of other linguistic systems (most commonly, the English language) to "cover" in this way new realities or just to be "fashionable" in naming already existent realities, for which old terms/phrases are no longer considered "cool" or are more difficult to use in the "internationalized" communication.

In this context, the present study proposes an analysis of the way in which the so-called linguistic globalization manifests in current Romanian language, by referring to two dictionaries considered relevant for such an approach: The Illustrated Dictionary of Recent Words and Meanings in Romanian Language (Elena Dănilă and Andrei Dănilă, 2011) and The Orthographic, Orthoepic and Morphologic Dictionary of Romanian Language (DOOM, 2005).

Keywords: linguistic globalization, vocabulary, current Romanian language, dictionary, adaptation

Introducere

Maniera de a comunica a vorbitorilor dintr-o anumită comunitate lingvistică reflectă, în general, printre altele, şi o serie de influenţe exercitate, diacronic şi sincronic, asupra nivelului lexical-semantic al limbii utilizate drept principal cod, influenţe a căror

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

pondere mai mare sau mică este condiţionată, de altfel, de atitudinea vorbitorului faţă de relaţia limbă – societate.

În faţa fenomenului globalizării, în pas cu amploarea luată, la nivel universal, de modificările din sfera economiei, a tehnicii, a comunicării prin diverse medii, a relaţiilor profesionale şi interumane etc., vorbitorul de limbă română (*versus* cel de limbă franceză, pentru a da un contraexemplu extrem) manifestă o atitudine de deschidere (uneori, chiar excesivă) faţă de preluarea şi/sau adaptarea – în limba română – a unora dintre componentele altor sisteme lingvistice (cel mai frecvent, ale limbii engleze).

Aşa-numita globalizare lingvistică implică, în acest context, în spaţiul românesc, o serie de mutaţii (dintr-un sistem lingvistic în altul) şi redimensionări lexical-sematice care reflectă, de fapt, încercarea vorbitorului de limbă română de a răspunde, într-o manieră adaptativă, tendinţelor vremii, de a „acoperi", lingvistic, realităţi noi sau doar de a fi „la modă" în a denumi realităţi deja existente, pentru care termenii/sintagmele vechi nu mai sunt consideraţi/considerate „cool" sau sunt mai dificil de utilizat în comunicarea „internaţionalizată".

Prezentul studiu propune, în acest context, identificarea, la nivel lexical-semantic, a unora dintre consecinţele globalizării şi, particularizând, analiza manifestărilor pe care le ia, pe teritoriul limbii române actuale, globalizarea lingvistică, prin raportare la două dicţionare considerate relevante pentru un astfel de demers: *Dicţionar ilustrat de cuvinte şi sensuri recente în limba română* (Elena Dănilă şi Andrei Dănilă, 2011) şi *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române* (*DOOM,* 2005).

1. Globalizarea lingvistică – repere teoretice şi contextualizări

Fenomenul globalizării este prezentat, în literatura de specialitate subsumată diverselor domenii ale realităţii/vieţii, din multiple perspective, de la general la particular, ca premisă sau, dimpotrivă, consecinţă a unor mutaţii reperabile la un nivel sau altul al socialului, al culturalului, al comunicării instituţionalizate sau particulare etc.

Un punct de vedere generalizant este, de exemplu, ilustrat de prezentarea globalizării ca spaţiu al întâlnirii interculturale, ca formă a „contactului dintre culturi" (Neşu, 2013, pp. 87, 89), ca reflectare a unui „proces de evoluţie economică, socială şi tehnico-ştiinţifică a societăţii" (Călăraşu, 2003, p. 324).

Dintre consecinţele globalizării, pe de altă parte, sunt frecvent invocate, de către specialişti: „standardizarea" (Şerbănescu, 2007, p. 125) în diversele planuri ale

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

realităţii/vieţii, deschiderea unei „pieţe mondiale a limbilor" care, „ca orice piaţă liberă", ilustrează avantajele unei/unor limbi în detrimentul altora (Popoveniuc, 2010, p. 27) şi, implicit, acceptarea limbii engleze ca „limbă a globalizării" (Călăraşu, 2003, p. 324).

Particularizând în planul codului valorificat în comunicarea interumană, globalizarea lingvistică este prezentată în studiile de specialitate ca „o acceptare deliberată a unui mijloc de comunicare comun/unic în relaţiile economice internaţionale" (Călăraşu, 2003, p. 323), concretizată în „utilizarea la nivel global a unei limbi comune" (Bătrân, 2010, p. 75), incluzând:

- doar „acele mijloace care răspund exigenţelor unei comunicări concise,exacte, care nu permite ambiguitatea în decodarea informaţiei, [... fără] elemente[le] de expresivitate" (Călăraşu, 2003, p. 323);
- „un lexic specializat, bazat pe monosemantism (selectat din vocabularul economic, dar şi din cel abstract/standard)" (Călăraşu, 2003, p. 324);
- abrevieri şi împrumuturi „excesive" din limba engleză (Bătrân, 2010, p. 75);etc.

De altfel, „factori sociali, culturali, politici, financiari şi economici", întăriţi de relaţiile interstatale şi interumane, de libera circulaţie şi comunicare (mai ales, online) a indivizilor, de deschiderea către „investitorii străini şi corporaţiile multinaţionale" etc. (Firică, 2013, p. 55; vezi şi Bătrân, 2010, p. 75) conferă limbii engleze avantaje majore asupra altor limbi şi, de interes pentru spaţiul românesc, asupra limbii române.

Perspectiva pozitivă – implicând sincronizare, internaţionalizare, deschidere etc. – asupra globalizării lingvistice este dublată, în literatura de specialitate, de cea negativă (Bătrân, 2010, p. 75), care atrage atenţia asupra „riscurilor potenţiale, generate de procesul globalizării" (Bârliba, 2011, p. 85); de exemplu: pericolul „datorat imixtiunii abuzive prin mediile electronice (televiziune, internet) a limbilor intens mediatizate asupra celorlalte" (Cristea, Tufiş, 2002, p. 211), ajungerea la „o amestecătură lingvistică amorfă, un fel de new-speakplanetar" (ce pot fi contracate, însă, prin „aportul tehnologiilor informatice aplicate limbajului natural" – Cristea, Tufiş, 2002, p. 212) etc.

Particularizând impactul globalizării lingvistice în spaţiul românesc, se remarcă utilizarea limbii engleze ca „limbă a globalizării, a comunicării internaţionale, a ştiinţelor şi deopotrivă a divertismentului" (Zafiu, 2010, p. 16), ca „instrument de accelerare a

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

sincronizării şi participării la economia mondială" (Călăraşu, 2003, p. 325), „atât în limbajele specializate, cât şi în limba comună" (Topală, 2006, p. 261), ca premisă a manifestării aşa-numitei „norme oficializate", caracterizate prin prezenţa anglicismelor (Topală, 2006, p. 264) şi, în general, prin manifestarea influenţei limbii engleze – „foarte mare în anumite zone ale limbii [române] – în limbajul informatic, economic, politic, în industria divertismentului, precum şi în limbajul colocvial al tinerilor – dar destul de redusă în altele (literatură, arte plastice, filozofie etc.)" – Zafiu, 2010, pp. 16-17.

La nivel lexical-semantic, se disting două categorii de „împrumuturi anglo-americane":

- împrumuturile necesare, corespunzătoare unor realităţi noi din planul tehnicii, ştiinţei, economiei etc. (Firică, 2013, p. 60; Trandabăţ, Irimia, Barbu Mititelu, Cristea, Tufiş, 2012, p. 14 etc.); de exemplu, „termeni tehnici, care denumesc noţiuni noi sau prin care se evită perifraze complicate" (Zafiu, 2010, p. 17), cuvinte care „precizează mai bine sensul sau au avantajul unui corp fonetic mai redus, al circulaţiei internaţionale, al expresivităţii" (Osiac, 2009, p. 275);
- împrumuturile „de lux", care dublează, fără adaptări fonetice sau grafice, cuvinte deja existente în limba română (Firică, 2013, p. 60), fiind „o marcă a snobismului, a mimetismului, a comodităţii sau a necunoaşterii bogatelor resurse şi valenţe ale limbii noastre" (Osiac, 2009, p. 275).

Limba română reflectă, astfel, tendinţa actuală – manifestată în multiple sisteme lingvistice, ca răspuns la realităţile în permanentă schimbare reperabile în diversele domenii ale vieţii – de înnoire şi adaptare a codului utilizat în comunicare.

2. Mărci ale globalizării lingvistice reperabile în dicţionare româneşti

Treptat, uzul impune noi lexeme, noi sensuri, iar acestea apar inventariate în dicţionare ce devin documente vii ale manifestărilor concrete pe care le ia, într-un spaţiu sau altul, globalizarea lingvistică. De aici, de altfel, şi interesul pentru o analiză ca cea propusă în lucrarea de faţă, prin raportare la două dintre dicţionarele româneşti considerate relevante pentru ilustrarea, în paginile lor (aici, literele A-B), a repercusiunilor globalizării lingvistice asupra sistemului şi, în special, asupra lexicului limbii române: *Dicţionar ilustrat de cuvinte şi sensuri recente în limba română*, Elena Dănilă şi Andrei Dănilă, 2011 (*DICSR*, 2011) şi *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, 2005 (*DOOM*, 2005).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Dintre elementele lexical-semantice care se constituie, în sistemul limbii române actuale, în manifestări/consecinţe ale globalizării lingvistice, subsumate domeniului economic, celui informatic, domeniului politic şi celui al comunicării şi divertismentului etc., ca domenii ale realităţii/vieţii influenţate de fenomenul globalizării, se disting, în cele două dicţionare analizate, în intrările aferente literelor A-B:

(a) cuvinte noi, majoritatea împrumutate din limba engleză (mai rar, din franceză, italiană, germană, japoneză, turcă etc.), adaptate (într-o măsură mai mare sau mai mică) la specificul limbii române (fonetic – oral/scris şi/sau morfologic – prin articol, desinenţe, sufixe etc.) – prezente în *DICSR* şi *DOOM*: *acquis (acquis-ul), activ (active), acvanaut (acvanauţi), adiţional (adiţionali, adiţionale), adnotator (adnotatori, adnotatoare), aeroambulanţă (aeroambulanţe), aerobic (aerobici), aerobuz/aerobuze (DOOM) – airbus/airbusuri (DICSR), aerotermă (aeroterme), after-shave/after-shave-uri* (*DICSR*), *aftershave/aftershave-uri* (*DOOM*), *agio (agioul, agiouri – DOOM), agiotaj (agiotaje), aide-mémoire (aide-mémoire-uri), airbag (airbaguri), alfanumeric (alfanumerici, -ce), analogic (analogici), android (androizi), angro (angrouri* – scris şi *en gros, engros*, în *DICSR), ataşament (ataşamente), audit (audituri), auditor (auditori, auditoare), autocolant (autocolanţi, autocolante), avatar (avataruri), baby-sitter/baby-sitteri* (*DICSR*), *babysitter/babysittere/babysitteri* (*DOOM*), *background/background-uri* (*DICSR*), *background/backgrounduri* (*DOOM*), *backhand/backhand-uri* (*DICSR*), *backhand/backhanduri* (*DOOM*), *bancomat (bancomate), banner (bannere), baseball (baseballul,* în *DOOM), bax (baxuri), berlină (berline), bermudă (bermude), bestseller/bestseller-uri* (*DICSR*), *bestseller/bestselleruri* (*DOOM*), *big band (big banduri*, în *DOOM), bidonville (bidonville-uri;* în *DICSR*, scris şi *bidonvil), big bang (Big Bangul*, în *DOOM), biker (bikeri), bip (bipuri), bit (biţi), biter/bitter* (s.n., în *DICSR*) – *bitter/bitteruri* (în *DOOM*), *blanc (blancuri), blazer (blazere), blister (blistere), blocstart (blocstarturi), board (boarduri), body (body-uri), bodyguard/bodyguarzi* (în *DOOM*, şi varianta *bodigard/bodigarzi*), *bonus (bonusuri), boom (boomuri), booster (boostere), boss/bos (boşi), bovindou (bovindouri), box-office (box-office-uri/box-office-ul), brand (branduri), break (breakuri)* (în *DOOM*, şi *brec/brecuri* – la tenis), *breakfast (breakfasturi), brie (brie-ul*, în *DOOM), briefing (briefinguri), broker (brokeri), brunch/brunchuri* (*DICSR*), *brunch/brunch-uri* (*DOOM*), *business (businessuri), businessman (businessmani – DICSR, businessmeni – DOOM), butic (buticuri), bypass (bypassuri)*; în *DICSR*: *account executive (account executivi), account manager (account*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

manageri), accounting manager (accounting manageri), aditiv (aditivi), adjudecatar/-ă, adjuvant (adjuvanţi), advertiser (advertiseri), advertorial (advertoriali), adviser (adviseri), adware (adware-uri), aeroamfibiu (aeroamfibii), aeroglisor (aeroglisoare), aerosol (aerosoli), anticelulitic (anticelulitici), antispam (antispamuri), aquapark (aquapark-uri), art director (art directori), assistant manager (assistant manageri), audiobook (audiobook-uri), antivirus (antiviruşi), autoadeziv (autoadezivi), autobronzant (autobronzanţi), autocita (v. refl.), *baby-cart (baby-carturi), backdoor (backdoor-uri), backing-vocalist (backing-vocalişti), backup (backup-uri), band (banduri), bandleader (bandleaderi), beach-bar (beach-bar-uri), beat (beat-uri), best of (best of-uri), biomarker (biomarkeri), BlackBerry (BlackBarry-uri), blender (blendere), blind date (blind date-uri), blockbuster (blockbustere), blog (bloguri), blogger (bloggeri), blogosferă, blueray (blueray-uri), blush (blush-uri), book (bookuri), booklet (booklet-uri), book-maker (book-makeri), bookmark (bookmarkuri), botel (boteluri), box-palet (box-palete), boyband (boybanduri), breakdancer (breakdanceri), broadsheet (broadsheet-uri), browser (browsere), buffer (buffere), bug (buguri), bulk (bulk-uri), bullet (bulleturi), bumper (bumpere), bungee jumper (bungee jumperi), burner (burnere), buzz (buzz-uri)* etc.; în *DOOM*: *antigen (antigeni), apreschi (apreschiuri), babyschi (babyschiuri), babyschilift (babyschilifturi), barman (barmani), bill (billuri), blues (bluesuri), bluff (bluffuri), boogie (boogie-uri), boogie-woogie (boogie-woogie-uri), boy (boy-i), bullfinch (bullfinch-uri), bungalow (bungalow-uri), byte (byţi), beaujolais (beaujolais-ul), brizbiz (brizbizuri)* etc.;

(b) cuvinte noi, neadaptate, preluate preponderent din sistemul limbii engleze (mai rar, din franceză, italiană, germană etc.), prezente în *DICSR* şi *DOOM*: *advertising (advertising plan, advertising salesman, internet/web advertising), agreement, all right, antidoping, antidumping* (s.n. în *DICSR*; adj. invar. în *DOOM*), *antifading, badminton, banking, basic, basic-english, brain-drain, brainstorming, babeurre, bacon, bazooka, big brother (Big Brother*, în *DOOM), bodybuilding (body building*, în *DOOM), bowling,*; în *DICSR*: *acknowledgement, add, after-beat, after-hours, after-party, after-school, aikidogi, aikidoka, airplay, al dente, all inclusive, all season, amaretti, anti-aging, antispyware, appenzell, aquagym, army, artnapping, autoband, baby-doll, baby-sitting, backgammon, backing-vocals, backpacking, backspace, backstage, baisse, bancassurance, barter, beauty center, beauty trend, bed&breakfast, beta, black-out, blue ciel, blimp, block chords, blody mary, blow-in card, blow-up, bluetooth, boat people, bodyboarding, body-painting, bold, boot, borderline, bouldering, branding, break* (în box, în tenis),

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

break/breakdance,breakdown, breaking news, broadband, buggy, buildering, built-in, bungee jumping, burnout, buy back, byte etc.; în *DOOM*: *bluejeans, bain-marie, basedow* etc.;

(c) sensuri noi pentru cuvinte deja existente în limba română – prezente în *DICSR* şi *DOOM*: *acord (acord cadru), ajutor* („sprijin"); în *DICSR*: *acoperi* („a asigura o recepţionare corectă într-o anumită zonă a semnalului de telefonie, de internet etc."), *acord* (*acord de plăţi, acord stand-by, acord global, acord progresiv*), *actualiza* („a utiliza ultima versiune a unui program deja instalat sau a bazei de date a acestuia" etc.), *adresă* (*adresă electronică, adresă web*), *agendă* (*agendă electronică*), *afişa* („a prezenta pe ecran date, rezultate etc."), *arde* („a inscripţiona CD-uri, DVD-uri etc."), *arhivă (electronică), articol* (inform.), *atelier* (*atelier de lucru*), *atrage* („a absorbi fonduri dintr-o anumită sursă, cu destinaţii precise"), *ban* (*bani electronici*), *bancă* (*bancă de credit ipotecar, bancă de investiţii, bancă-mamă, bancă de organe, bancă de sânge, bancă de date* etc.), *bar* („mobilier cu aspect de tejghea care, în casele cu arhitectură modernă, separă, de obicei, bucătăria de living"), *baron* (*baron local*), *bază* (*bază de date*), *birou* (*birou open-space*), *bombă* (*ştire-bombă, maşină-bombă, şut-bombă*), *buclă (digitală), bursă* (în domeniul financiar; *bursă neagră*), *burtieră* („Crawl la emisiunile televizate") etc.;în *DOOM* nu sunt reperabile multe astfel de elemente, în condiţiile în care intrările nu conţin, în majoritatea lor, sensurile cuvintelor;

(d) cuvinte/expresii create pe teritoriul limbii române – prezente în *DICSR* şi *DOOM*: *accesa, acciza, accizare, actualizare, adjudecare, administrare, adnotare, afişare, ajustare, alcoolscop, alocare, alterare, antecalcul, antecalculaţie, antidepresiv, apometru, asignat* (adj., în *DICSR*; s.n., în *DOOM*), *asomare, autentificare*; în *DICSR*: *accesare, accesat, accizabil, accizat, activare, activat, acvaplanare, a da add* („a adăuga o persoană în lista personală de prieteni, într-o reţea de socializare; a accepta cererea unei persoane de a fi admisă în lista personală de prieteni, într-o reţea de socializare"), *aditivare, aditivat, aeroautomobil, afişat, alcooltest, antecontract, antemergător, antepronunţa, anxieta, auditare, auditat, autocitare, autocitire, autoconstrânge, bana* („a interzice, a bloca definitiv accesul la un site, pe un forum etc."), *banare, banat, bioenergetician, bipăi/bipui, blătui, blătuire, blătuit, blogări, blogărime, blurat, boldui, bolduire, bolduit, boota/buta* („a executa programul de încărcare a sistemului de operare al unui calculator; a porni sau a reiniţializa un calculator"), *bootare, brandolog, brandui,*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

branduire, branduit, brokerare etc.; în *DOOM*: *angrosist, antedata, antidiabetic, balizare, barmaniţă, basedowian, bernsteinian, bifă* etc.;

(e) abrevieri preluate din limba engleză (mai rar, din franceză, germană etc.) – prezente în *DICSR*: *A(nti-lock)B(raking)S(ystem), A(ttention)D(eficit)H(yperactivity)D(isorder), A(symmetric)D(igital)S(ubscriber)L(ine), A(daptative)F(orward)L(ighting), A(lso)K(nown)A(s), A(bove)T(he)L(ine), A(utomated)T(eller)M(achine), A(ll)T(errain)V(ehicle), a(udio)v(ideo)i(nterleave), A(ccident)V(asculaire)C(érébral), B(usiness)A(ctivity)M(onitoring), B(ank)I(dentifier)C(ode), B(asic)I(nput)O(utput)S(ystem), b(it)m(a)p, bo(tulinum)tox(in), B(elow)T(he)L(ine)*; în *DOOM*:*B(ritish)B(roadcasting)C(orporation), B(acil)C(almette)G(uérin), B(ayerische)M(otoren)W(erke)* etc.;

(f) abrevieri create pe teritoriul limbii române, corespunzând unor realităţi noi, impuse cel mai frecvent de manifestarea globalizării în sfera economică – prezente în *DICSR* şi *DOOM*: *A(nti)S(trepto)L(izina)O, B(eton)C(elular)A(utoclavizat)*; în *DOOM*: *B(enzi)D(esenate)* etc.;

acestora li se adaugă, în *DICSR*, aşa-numitele:

(g) „caractere alfanumerice speciale” (*DICSR*, 2011, p. 313): *2.1., 5.1., 7.1* („[despre sisteme de sunet] Care este compus dintr-un subwoofer şi doi[/cinci/şapte] sateliţi”), *2D, 3D, 4D, 7D* („care este bidimensional/tridimensional/are patru dimensiuni”, „care îmbină tehnologia 3D cu efecte senzoriale”), *4G* („*Tehnologie 4G* = cea de-a patra generaţie de servicii wireless pentru telefoane mobile”, având anumite caracteristici tehnice), *4x4* („care are tracţiune integrală cuplabilă”), *@*, © („copyright”), ® („marcă înregistrată”) etc.

Se remarcă, în exemplele prezentate *supra* (excerptate doar dintre articolele subsumate literelor A-B, o analiză exhaustivă neconstituind subiectul lucrării de faţă), o serie de particularităţi actuale ale lexicului limbii române, cu unele variabile atât în uzul limbii, cât şi în opinia lingviştilor:

- predilecţia pentru împrumuturile din limba engleză, în detrimentul împrumuturilor din franceză (*acquis, aide-mémoire, apreschi, autoadeziv, autobronzant, autocolant, AVC, babeurre, brie* etc.), germană (*autoband, BMW*), italiană (*agio, amaretti, al dente, autocita*), japoneză (*aikidogi, aikidoka*) etc.;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- îmbogăţirea – cu seme din sfera informaticii, economiei, tehnicii etc. – a sensurilor unora dintre cuvintele deja existente în limba română: *acord, a acoperi, adresă, bancă, a actualiza, bază, a arde* etc.;
- crearea – cel mai frecvent, prin derivare (cu sufixe, cu prefixe, prin derivare regresivă etc.) sau compunere (prin contopire, prin abreviere etc.) – de noi lexeme pe teritoriul limbii române, sub influenţa/după modelul unora din alte sisteme lingvistice sau având ca radical un element (adaptat sau nu) împrumutat dintr-o altă limbă: *apometru, boldui, antidepresiv, accizabil, acvaplanare, antemergător, anxieta, autocitare, autocitire, autoconstrânge, bana, bipăi/bipui, blogărime, angrosist, basedowian, bifă, bioenergetician, brokerare, ASLO, BCA, BD* etc.;
- preluarea unor caractere/structuri „alfanumerice" reflectând componente de ordin tehnic ale diverselor domenii ale realităţii: *4D, @, 4x4, 4G* etc.;
- scrierea, în limba română, contopite, respectiv cu sau fără cratimă, a unor cuvinte compuse în limba de origine: *bodybuilding (DICSR) – body building(DOOM), after-shave (DICSR) – aftershave (DOOM), baby-sitter (DICSR) – babysitter (DOOM)* etc.;
- folosirea dubletelor de plural, în care desinenţa este aglutinată sau alăturată cu cratimă radicalului: *background/background-uri* (*DICSR*) – *backgrounduri* (*DOOM*), *backhand/backhand-uri* (*DICSR*) – *backhanduri* (*DOOM*)etc. (*DOOM*, 2005, p. XCVI arată, de altfel, că „la împrumuturile recente, în curs de adaptare, norma actuală a adoptat soluţii diferite");
- scrierea cu sau fără majusculă a unor lexeme împrumutate: *big bang (Big Bangul*, în *DOOM), big brother (Big Brother*, în *DOOM)* etc.;
- reflectarea sau nu în scris, în dicţionare diferite sau chiar în acelaşi dicţionar, a formei sonore a cuvintelor pronunţate ca în limba de origine: *aerobuz/aerobuze (DOOM) – airbus/airbusuri (DICSR), angro (*scris şi *en gros, engros*, în *DICSR), bidonville (*scris şi *bidonvil,* în *DICSR), biter/bitter* (s.n., în *DICSR*), *bodyguard/bodyguarzi* (în *DOOM*, şi

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

varianta *bodigard/bodigarzi*),*boss/bos, break/breakuri* (în *DOOM*, şi *brec/brecuri* – la tenis), *businessman (businessmani – DICSR, businessmeni – DOOM), boota/buta* (*DICSR*)etc.;

- încadrarea morfologică diferită a aceluiaşi termen, în dicţionare diferite: *antidumping* (s.n., în *DICSR*; adj. invar., în *DOOM*), *asignat* (adj., în *DICSR*; s.n., în *DOOM*); etc.

Concluzii

Consecinţele globalizării lingvistice sunt marcate, în spaţiul românesc, la nivel lexical-semantic (şi, prin asociere, la nivel fonetic/fonologic, respectiv la nivel morfologic), cu precădere în sfera împrumuturilor din alte limbi (preponderent, din limba engleză), adaptate (morfologic – prin articole, desinenţe de plural, genitiv-dativ, sufixe etc., dar şi în planul scrierii şi/sau al pronunţiei) sau nu la specificul limbii române, constituindu-se în împrumuturi „necesare" sau facultative/„de lux", subsumate unor domenii precum economie, informatică, tehnică, sport, gastronomie, medicină, divertisment etc.

Între a fi „în trend"/„la modă" şi a comunica obiectiv, denumind realităţi noi prin cuvinte noi (preluate din alte sisteme lingvistice sau create pe teritoriul propriului idiom), între deschidere spre comunicare/socializare şi „standardizare"/„internaţionalizare", vorbitorul de limbă română are, în principiu, o atitudine echilibrată (neintrând, aici, în discuţie situaţiile particulare, în care unii locutori doresc să epateze prin folosirea – deseori necorespunzătoare/abuzivă – a unor cuvinte/expresii din limba engleză). De altfel, dincolo de dominanta evidentă a împrumuturilor anglo-americane, se remarcă provizoratul unora dintre formele vehiculate la un moment dat, provizorat reflectat în dubletele existente nu doar în comunicarea curentă, ci şi în dicţionare.

Rămâne, aşadar, ca uzul să fixeze sau, dimpotrivă, să limiteze şi chiar să elimine (anumite) componente lexical-semantice subsumate, în contemporaneitate, sferei informaticii, economiei, tehnicii, divertismentului, comunicării online etc., fenomenului globalizării (inclusiv lingvistice), în general.

Bibliografie

Bătrân, M. (2010). *Globalizarea lingvistică*. „Revista de Administraţie Publică şi Politici Sociale". Anul I, Nr. 3, pp. 74-78.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Bârliba, M.-C. (2011). *Diversitatea lingvistică. Provocări şi proiecte interculturale*. „Noema". Vol. X, pp. 83-92.

Călăraşu, C. (2003). *Globalizare lingvistică şi anglicizare*. In Pană Dindelegan, G. (coord.). *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*. Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti, pp. 323-337.

Cristea, D.; & Tufiş, D. (2002). *Resurse lingvistice româneşti şi tehnologii informatice aplicate limbii române*. In Ichim, O.; & Olariu, F.-T. (ed.). *Identitatea limbii şi literaturii române în perspectiva globalizării*. Iaşi: Editura Trinitas, pp. 211-234.

Firică, C. (2013). *The Issue of English Luxury Loanwords in Romanian*. „Studia Romanica and Anglica Zagrabiensia". LVIII, pp. 53-62.

Neşu, N. (2013). *Limba perfectă în epoca globalizării*. In Butnaru, D.; Dănilă, E.; Drăgulănescu, A.; Ichim, O.; & Maticiuc, C. (ed.). *Diaspora culturală românească: paradigme lingvistice, literare şi etnofolclorice*. Iaşi: Alfa,pp. 87-93.

Osiac, M. (2009). *Aspecte ale receptării unor xenisme în limba română actuală*. In *Distorsionări în comunicarea lingvistică, literară şi etnofolclorică românească şi contextul european*. Iaşi: Editura Alfa, pp. 275-283.

Popoveniuc, B. (2010). *Globalization and linguistic democracy*. „Annals of „Ştefan cel Mare" University of Suceava. Philosophy, Social and Human Disciplines Series. Human Dynamics". Vol. I, pp. 25-33.

Şerbănescu, A. (2007). *Cum gândesc şi cum vorbesc ceilalţi. Prin labirintul culturilor*. Iaşi: Editura Polirom.

Topală, D. V. (2006). *Aspecte morfologice ale substantivelor anglicisme din limba română actuală (cazul şi articularea)*. „Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica". 7/2006, pp. 261-266.

Trandabăţ, D.; Irimia, E.; Barbu Mititelu, V.; Cristea, D.; Tufiş, D. (2012). *The Romanian language in the digital age. Limba română în era digitală*. Berlin, New York: Springer.

Zafiu, R. (2010). *Present-day tendencies in the Romanian language*. In *International Symposium Research and Education in an Innovation Era. Section: Cultural Identities and Modern Discourses*. Arad: Editura Universităţii „Aurel Vlaicu",pp. 13-26.

Izvoare

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" (2005). *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*. Ediţia a II-a revăzută şi adăugită. Bucureşti: Editura Univers Enciclopedic.

Dănilă, E.; Dănilă, A. (2011). *Dicţionar ilustrat de cuvinte şi sensuri recente în limba română*. Bucureşti: Litera Internaţional.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

A FEW REMARKS ON LEXICAL LINGUISTICS

Mihaela Manasia

Assist. Lecturer, PhD, "Constantin Brâncuşi" University of Târgu Jiu

Abstract: The present paper investigates lexical semantics as a significant theory in the history of linguistics which has been proved to be highly relevant and beneficial to the study of a variety of language aspects. Lexical semantics has provided our current research with important tools in the analysis of essential notions such as meaning, lexicon, word and the analysis of meaning according to a background frame or scene.

Keywords: lexical semantics, cognitive linguistics, lexicon, meaning, language.

Van Ginneken (1907) considered semantics to be that part of linguistics investigating the history of words, sorting and classifying their development with a view to discovering and comparing the psychological and social profound causes governing them, all that in order to highlight certain semantic rules, generally valid. These rules will also be psychological and sociopsychological, given that words may exist and develop only through people's psychology and social life.

This definition suggests the position cognitive grammar will take regarding the study of the linguistic phenomena as the result of human cognition and the materialization of the principles according to which it functions.

The importance of semantics varies from one theory to another. In order to better visualize the place of semantics as a component of grammar and its relationship with other constituent parts such as phonology and syntax, J. Saeed (2000: 9) proposes the following diagram:

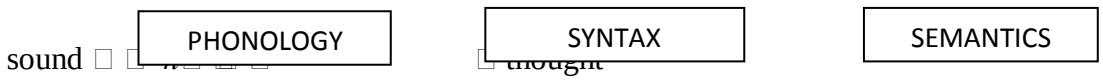

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Concepts such as the lexicon[1], the word or lexeme and the meaning occupy a central position in semantics. Linguists have only recently showed interest in the lexicon as "a repository of relatively time-stable culturally-shared well-coded knowledge about our external-physical, social-cultural and internal-mental universe. By *relatively time-stable* one means knowledge that is not in rapid flux i.e. not unique episodic information. By *culturally shared* one means that when launching into communication, speakers take it for granted that words have roughly the same for all members of the same cultural/linguistic community. By *well-coded* one means that each chunk of lexically-stored knowledge is more-or-less uniquely – or at least strongly – associated with its own perceptual code-label" (Givón and Malle, 2002: 125). The multitude of words, present in the human mind, is called by Aitchison (2003: 6) the *mental dictionary* or the *mental lexicon*. Despite some resemblances between our mental words and those inventoried in dictionaries and other lexicographical analysis, they remain quite different. One of the main features of dictionaries is that they provide words listed in alphabetical order. As for the mental words, one may be tempted to accept the hypothesis that cultivated speakers can alphabetically store things as, for instance, in the case of telephone directories and indexes. The validity of this statement is seriously shattered by the difficulty to accept that normal mistakes in a conversation could be substituted by others such as using, for example, '*dregs'* or '*drench'* instead of the word '*dress',* all neighbors in the dictionary. However, according to Aitchinson (2003: 5), constructions of the following type are more plausible: '*He told a funny antidote'* with the use of '*antidote'* instead of '*anecdote'* or '*The doctor listened to her chest with a periscope'* with '*periscope'* substituting '*stethoscope'*. These instances clearly prove that the alphabetical order is not a valid reason for the production of the mistakes. Aspects such as the initial or final sounds of lexemes, the stress pattern and the stressed vowel are the real essential elements organizing the mental lexicon.

Another important distinction between these structures consists in the fact that the mental lexicon is not fixed and is subject to evolution. New structures are introduced into language not only because of incorrect pronunciation or change in meaning of the existing words but also due to the creation of new words or meanings within the communicative process. For instance, "a caller asking an American telephone operator about long-distance charges was told: '*You'll have to ask a zero'*. The caller has no difficulty in interpreting

[1] *The Greek word for dictionary.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

this as the person you can reach on the telephone on dialing zero. Similarly, it was not difficult for native speakers to guess that '*The newsboy porched the newspaper yesterday'* meant '*The newsboy left the newspaper in the porch"* (Aitchinson, 2003: 12).

As already stated, the lexicon is constituted by words or in a technical language, lexemes or lexical units. A word may have three different uses:

"Word1 = phonological/orthographic (dies/died, man/men) - Word-Form
Word2 = abstract unit (die, man) - Lexeme
Word3 = grammatical (come 1. Present, 2. Past participle) - Word

Word1 consists of a sequence of sounds, syllables or letters. '*Dies'* and '*died'* are obviously different words in this sense. On a deeper level, such different forms obviously belong to the same abstract unit ('*die'* or '*man'*), the dictionary word2 or in technical terms, the same lexeme. Finally, the same sequence of letters (such as '*come'*) may represent a different grammatical word3." (Lipka, 2002: 24-31). Therefore, a lexeme may be an abstract unit of language, a group of variants i.e. word-forms or a sign at a certain linguistic level, the lexicon. It must not be envisaged as the smallest unit of the language system since it may be classified as simple, complex or we can even talk about a phrasal lexeme.

In lexical semantics, one aspect is fully agreed upon namely that each unit at any linguistic level has the same objective of communicating meaning. In other words, at least from one point of view, meaning is the result of the interaction of all linguistic levels. If substitutions of words or any other modification at the level of phonemes occur, the meaning can be affected. Thus, semantics investigates meaning transmitted through language i.e. the meaning of words and sentences. Nonetheless, it does not cover the complete sphere of word meaning, mainly focusing on the lexical word meaning at the expense of the grammatical form. In other words, scholars in this field are more concerned with the analysis of classes such as verbs, nouns or adjectives, etc. "Lexical semantics focuses on content words, such words cannot be studied in an ungrammatical vacuum. Some lexical properties have effects throughout the sentence. So, for instance, a difference between the verbs *spot* and *see* can be described in terms of aspectual properties of the verbs: *spot* describes a punctual event, while *see* does not. This in turn affects which tense and aspect markers can be present in the same clause and how such markers are interpreted. So, '*I saw the bird all day long'* can describe a continuous seeing event, while

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

'*I spotted the bird all daylong'* must be interpreted as repeated instances of spotting events". (Murphy 2004)

Researchers in this field have mostly concentrated their attention on two dimensions namely word and sentence meaning and the nature of their relationship. The knowledge of a language brings about the storage of a multitude of words which constitutes the already-mentioned mental lexicon that is not completely static given that people are constantly learning and forgetting words. The previous classification of lexemes into simple, complex and phrasal functions as a confirmation of the statement that phrases and sentences have meaning as well. The difference between these two aspects of meaning can be described in terms of productivity. Even though new words might be created, it is largely admitted that this is less common than creating new sentences. Often, people link words in a novel way that results in new utterances, never heard or used before and with a strong probability to be understood by the audience, with implications for the semantic description. Unlike the meanings of words that can be stored in a lexicon, the meaning of sentences is, according to Saeed (2000: 10-13), the sum of the meaning of its component parts and depends on the manner in which they are combined.

With regard to the meaning of lexical units, Cruse (1986: 84-85) thinks that "each one consists of an indefinite number of contextual relations but at the same time constitutes a unified whole. Hence it is not unnatural to speak of a lexical unit standing in a particular semantic relation to other lexical units. The paradox does not present itself in quite so acute a form if a weaker version of the contextual approach is adopted, which holds merely that the meaning of a lexical unit reveals itself through its contextual relations, without commitment as to what meaning *really is*". Each semantic relation can be described in terms of varying significance because the more a relation of this type recurs in pairs or groups of connected lexical units, the more important its status. Even in this case, there is also a degree of variability in the sense that recurrent relations are not of an equal semantic interest.

Let us take, for example, Cruse's (1986: 84-85) investigation of the correspondence between some sense verbs like '*see'* - a marker of an involuntary visual experience, '*look at'* – the contemplation of a fixed visual element or *'watch'* - the attention given to a potential change in the visual stimulus. If the same type of analysis is applied to other sensory modalities, the following pairs would be constituted: '*hear – listen to, taste1- taste2, smell1 – smell2, touch1 – feel'*. Only one hearing verb (*listen to*)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

denoting a voluntary action on the part of the perceiver corresponds to the visual different forms '*look at'* and '*watch'*. Things are more confusing in the case of the other senses where verbs like '*taste, smell,touch* and *feel'* do not relate in the same manner as *hear* and *listen to.*

With regard to the Romanian and French equivalents in the visual mode, no change occurs and the '*look at - watch'* contrast is still present in the former language (a vedea - *a se uita la - a privi*) while in the latter, its sphere is poorer, being reduced to the pair (voir-*regarder)*. As for audition, there is a more evident degree of resemblance given that we can perfectly parallel the meaning of '*hear - listen to'* with the Romanian couple '*a auzi - a asculta'* and the French one '*entendre - écouter'*. The other three verbs '*taste1, smell1, touch1'* are correlated in Romanian with the lexical unit '*a* simţi1'and in French with '*sentir1'*. The remaining verbs '*taste2, smell2,feel'* are matched in the first language with '*a gusta, a mirosi, a atinge'* whereas in the second with '*goûter, sentir2* and *toucher'*. The examination of perception verbs under the form of general lexical items in parallel series represents a powerful studying tool in lexical semantics that will be used in our entire thesis.

Cruse (1986: 86) also talks about the existence of two types of relationships namely the paradigmatic sense relations and the syntagmatic relations. In his book, he concentrates mostly on the study of the first group even though he acknowledges that their examination is somehow interconnected, involving a constant passage from one category to another. "Paradigmatic relations, for the most part, reflect the way infinitely and continuously varied experienced reality is apprehended and controlled through being categorized, subcategorized and graded along specific dimensions of variation. (…) Syntagmatic aspects of lexical meaning, on the other hand, serve discourse cohesion adding necessary informational redundancy to the message, at the same time controlling the semantic contribution of individual utterance elements through disambiguation, for instance, or by signalling alternative – e.g. figurative – strategies of interpretation."

We shall now very briefly discuss a few notions that will serve as tools for our following analysis of the semantic relations of verbs of perception. In Cruse's opinion, the basic relations that can be established between classes are those of:

1). (a) cognitive synonymy (a relation of identity founded on the existence of some common elements):

e.g. *car / automobile*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

(b) hyponymy (a class entirely contains another):

e.g. '*This is a chair'.* entails '*This is furniture.'*

(c) compatibility (some common semantic characteristics but different as to traits which are not opposable):

e.g. *cat / pet*

It's a cat / It's not a cat.

It's a pet / It's not a pet.

There is no connection between *cat* and *pet* but they share the same superordinate: animal.

(d) incompatibility (no common elements):

'It's a woman.' entails '*It's not a man.'*

We are aware that this classification has also its shortcomings, enumerated by the author himself, given that it may sometimes be very difficult to place an element in a category of possible referents (*particularly, wind, etc*.) or set a connection between a word like '*dragon'* and the category of animals. Nevertheless, some of these relations particularly that of cognitive synonymy are often reflected in the translators' work as we shall see in our corpus-based analysis. Our research will show that quite often a perception verb is converted into a subordinate term of the field of perception, behaving like a synonym of the original verbal form.

New perspectives emerge in lexical semantics, especially with the attention shown by linguists (notably Lakoff 1987) to the study of polysemy. We shall try to investigate the manner in which the versions of prototype theory proposed by Rosch (1975) and Kleiber (1990) deal with polysemic lexemes.

Cognitive researchers tackle the aspect of polysemy in a novel way concentrating on the systematic and natural manner the multiple meanings of a lexical unit are related. Acting as a real ccognitive reference point, the prototype plays a fundamental role in categorization as the membership to categories of the other entities is decided based on the comparison with this prototype. The prototype theory states that aspects of language can be studied in a dual system: the horizontal level, which categorizes members from the centre to the periphery on the basis of family resemblance, and the vertical level, or hyponymic with supraordinates, basic and subordinate terms. Diachronically, the concepts of a language, which enter polysemous structures and relate to other members, are prototypical.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

It was considered that due to the impossibility to apply it to all areas of vocabulary, Rosch's (1975) prototype theory has encountered difficulties in providing satisfactory answers in lexical semantics regarding the notion of polysemy. The extended version proposed by Kleiber (1990: 158) no longer implies the existence of a central entity, which 'represents' the category, either as the best element or as a combination of typical properties relative to which the members of the category are evaluated. As we have said before, he insists upon the existence of at least one common trait between the categorized entities.

Unlike Rosch's standard version, the extended version has a 'multi-referential' vision of categories. The representation of the internal organization of categories evolves. It is now the lexical unit that constitutes the indicator of the category and no longer the prototype. Coupled with the idea of categorial multi-referentiality, the extended version appears as the solution to the analysis of polysemy.

Based on the fact that the same linguistic unit may include several different meanings, polysemy is now perceived as a special case of prototype-based categorization constructed around the idea that meanings of words belong to a category (G. Kleiber, 1990:
162). In this regard, Lakoff (1987) states that the application of the prototype theory to the study of meanings of words brings order where there apparently was only chaos. Because it no longer deals with the psychological field of natural and mental categorization, it really becomes "une théorie de l'organisation sémantique des lexemes polysémiques"[2](Kleiber, 1990: 174). Indeed, this extended version considers that polysemic lexemes form categories based on more or less numerous and heterogenous referential sub-categories (or meaning).

The connection between polysemic meanings is described in terms of the presence of common elements, one of the meanings of the lexical unit is considered to be the first one while the others appear as literal and figurative secondary meanings obtained through derivational operations (metaphor, metonymy, image schemas...). Despite criticism, all these theories have had a strong impact on lexical semantics, particularly among cognitive linguists.

[2] Our translation into English: "a theory of semantic organization of polysemic lexemes".

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

References:

1. Aitchison, J.(2003), *Words in The Mind: An Introduction to the Mental Lexicon*, Wiley-Blackwell.

2. Cruse, A.(1986), *Lexical Semantics.* Cambridge: Cambridge University Press.

3. Givón, T. and Malle, B. (2002), *The evolution of language out of pre-language*, Amsterdam: John Benjamins.

4. Saeed, J., (2000), *Semantics*, Blackwell Publishers Ltd. USA.

5. Kleiber, G. (1990), *La sémantique du prototype. Catégorie et sens lexical*. Paris: PUF.

6. Lakoff, G. (1987), *Women, Fire and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind.* Chicago and London: Chicago University Press.

7. Lipka, L. (2002), *English Lexicology: Lexical Structure, Word Semantics and Word-Formation.* Tübingen: Gunter Narr.

8. Murphy, L. (2004), *Lexical Semantics. Subject Centre for Languages, Linguistics and Area Studies Good Practice Guide*. Available from: (http://www.llas.ac.uk/resources /gpg/2241)

9. Van Ginneken, A. (1907) *Principes de linguistique psychologique*. Paris: M. Rivière.

10. Rosch, E. and Mervis, C. (1975), 'Family resemblances: studies in the internal structure of categories'.*Cognitive Psychology 7*, pp. 573-605.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ENGLISH - A GLOBAL LANGUAGE IN INTERCULTURAL COMMUNICATION

Adela Dumitrescu

Assist. Prof., PhD, University of Pitești

Abstract: The term "global English" comes from David Graddol's (2006) report on the situation of English at a global level, and David Crystal's famous book "English as a Global Language" (2003). A global language represents a linguistic system which functions at the global level as a tool used in communication among people from different nations, languages, or cultures. English is the language of science, technology, academia, youth culture, mass media, and business, to name a few of the most common fields. A global language may thus be an element of a global culture, but it will not lead to a global culture.

Keywords: global language, communication, culture, linguistic globalization, education

English becomes global

English represents the first language for many countries such as the United Kingdom, the United States, Canada, Australia, New Zeeland and some Caribbean nations.

The Britain's colonial expansion set up the pre-conditions for the global use of English, spreading the language to settlements around the world. The English language has grown up in contact with many others, making it a mix language which can rapidly develop to meet new cultural and communicative skills. (Graddol, 1997: 6)

Communities of English speakers were established around the world and, along with them, patterns of trade and communication. In the same time US became the most powerful of the industrialized countries due to its own natural and human resources. Today US represent the world's third most populous country with around 260 million inhabitants and this explains the great number of native English speakers, only Chinese having more first- language users. After the World War II the American Influence was extended around the entire globe.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

According to Crystal (1997: 8), 85% of international organizations use English as one of their working language, 49% use French and only 10% use Arabic, Spanish or German. Besides this reason of English spreading, more other major international domains use this language: scientific publication, international banking, economic affairs and trade, advertising, audiovisual and cultural products (movies, TV, music), education, international law, technology transfer, internet communication.

It is well known that English is a *language of borrowings*: 80% of its vocabulary is foreign-born from different sources: Celtic, Germanic, and Romance. This explains the fact that English has common words in almost all European languages. As a Germanic language in the same category as German, Dutch, Flemish, Danish, Swedish and Norwegian, English shares with these languages similar grammatical structures and words. But in the lexical point of view, more than half of its vocabulary is derived from Latin, so English also shares a great number of words with the other Romance languages (French, Italian, Spanish, and Portuguese). Besides these features, the English vocabulary contains borrowing from many other languages.

English is not only a *cosmopolitan language* but it is also very rich because, according to the Cambridge Encyclopedia of the English Language, the language of Shakespeare contains approximately 2,700 words. Comparing the figures which show that the *Oxford English Dictionary* lists about 500,000 words, German claims about 185,000, and French only 100,000, we can state that English is the richest language.

Another favourable aspect for the spreading of English can be its inflectional simplicity. For example, the inflections in the noun have been reduced to *–s* ending as a sign of the plural form and the *'s* for the possessive case. The elaborate Germanic inflexion of the adjective has been removed except for the simple indication of the comparative and the superlative degrees. The verb has also suffered important changes: the elimination of all personal terminations, the abandonment of singular and plural distinction and the gradual loss of subjunctive mood. In other words the grammar of English is a simple one and the same thing can be said about its phonology.

The simple grammar of English represents a very important argument for the spreading of English:

In its easiness of grammatical construction, in its paucity of inflexion, in its almost total disregard of the distinctions excepting those of nature, in the simplicity and

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

The American linguist Braj Kachru speaks about *adaptability*, another quality of the English language, which he names "propensity for acquiring new identities". Alan Maley calls this characteristic "chameleon" quality of English, "changing its colour to fit the background, wherever it has settled" (Bolton & Crystal, 1990: 331).

Starting from 1920 English was labelled as *world English* or *international English*, but since the mid 1900s, it was known as *global English*. These labels – *world, international, global* – almost synonymous show that this language was and still continues to be very important. Al-Dabbagh compares the importance of English today with that of Latin in old times: "English has become the Latin of the contemporary world" (2005: 3). The latest denomination of English – *global* – can be traced from the fact that it is spoken on all five continents, so on the entire globe, being the official language for 52 nations.

The increasing importance of English made that the age at which children start learning English has been lowering across the world. English has been introduced as a foreign language in primary school or even in pre-school. This very recent trend has as the intention to create a bilingual population. English learners are getting younger. Across the world, from Chile to Mongolia, from China to Portugal, English is being introduced in primary schools, with greater compulsion, and at steadily lowering ages. A global survey of English for young learners, undertaken by the British Council in 1999, showed that the majority of countries in which English was taught in primary schools had introduced the innovation in the 1990s.

One of the reasons of teaching languages to young children is the idea that they find it easier to learn languages than older students. Practically speaking, young learners face obstacles that older learners do not. They are still developing physically and intellectually; their emotional needs may be higher; they are less able to take responsibility for their own learning. One of the practical reasons for introducing English to younger learners is to ensure that they have longer in their school careers to master the language; another is because the timetables in secondary schools now have too many competing demands. EYL also provides a foundation for a transition to CLIL or even to English-medium in secondary school. (Gaddol, 2006:201).

The linguistic globalization

As being proven, English is undoubtedly, on the top of the hierarchy, being used all over the world in all the forms – written, spoken, formal, informal – and in the specialized types – economic, legal, journalistic, and technical. It has become above all

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

the *lingua franca* and continues to secure this dominant position by a self-consolidation process.It has turned into the common language of communication in business, politics, administration, and science, in the academic field being in the same time the dominant language of the global publicity and popular culture.

The increasing globalization of English is due to its leading role in many fields such as: communication, social and cultural relations and international business. The term "globalization" has an anglo-saxon origin and it has as a synonym the French word "mondialisation". Nowadays "globalization" is used by all written and oral means of communication.

In the cultural field we meet the *linguistic globalization*. This phenomenon consists in the utilisation of a common language at a global level and, at the national language level, it is reflected in the usage of abbreviations and the abusive borrowings from the common language. The collocation "linguistic globalization" refers to the latest transformations of the national languages.The four spatial-temporal dimensions of the globalization: extension, intension, velocity and impact (Held, Mc Grew, Goldblatt, Perranton 2004:40) represent as many criteria as in the linguistic field; in the point of the usage of the English language, these criteria are accomplished.

In linguistics, the idea of globalization has appeared as a direct consequence of the economic situation, so it reflects a particular aspect of the relation between the society dynamics and the communication needs. The concept of linguistic globalization must be understood as a deliberate acceptance of a common/unique means of communication in the international economic relations. Only one of four people who speak English is a native speaker. In many cases there is a "connecting language" between two persons who have neither the same native language, nor a common national culture, and they choose English as a foreign language to communicate each other.

English is also named *lingua franca,* which means it is the common language for communication. EFL represents a more complex phenomenon where the English language is an international language or a world language. Even if it is valued by some people or rejected by others, nobody can negate the fact that English is a global language of communication (lingua franca). In most cases English speakers are not natives and they consider English being a foreign language and the many studies of the ELF interactions show that the ELF speakers have different pronunciations of words but there are no problems in the meaning of the context.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

The main language of the computers is English, representing the written language of Windows and the Internet procedures. As a consequence of the information development technology, we are also witnesses of an avalanche of technical and scientific terms used in many languages in the English form: *computer, management, marketing, manager, businessman, barter, broker, damping, dealer, know-how, trend, etc.* – used today without translating them. This invasion of English and American terms is known as "vocabulary globalization".

The spread of English can be viewed both in a positive or negative perception. The positive point of view concerns the necessity of a common code in the worldwide communication, becoming a vital requirement. It is also true that a language spoken by a small group of people can lose its communicative importance and implicitly disappear. But not only the language whose progress governs the worldwide communication represents a threat for the less spread languages, the mass education and the television also representing the homogenous forces whose effects are considered more powerful to the differential forces. (Béra, Lamy 2008: 131)

From the negative point of view, the linguistic globalization is understood as a threat for the national trait. Elena Cobianu considers that globalization "get difficulty to progress" due to the national languages, cultural values and different religions. (Cobianu 2008:17)

Cultural and intercultural issues

First we should define what is *culture*? Freire (1970) has defined it as a human creation and other modern sociologists considered culture as the human part of the environment (Wang, Brislin, Wang, Williams & Chao, 2000). In other words, culture comprises the non-biological aspects of life: values, norms, ways of behaving. So culture gathers the ways people interact, behave and communicate with one another. Culture is something that is learned from parents, school and media. Singer (1998) defined culture as " a pattern of learned, group-related perceptions – including both verbal and nonverbal language, attitudes, values, belief systems, disbelief systems and behaviours that is accepted and expected by an identity group". (Singer,1998; 5)

Cultural globalization refers to the process of spreading of values, ideas and cultural expressions. In the era of the Internet and fast communication people can interact easier. Multiculturalism and cosmopolitanism can be regarded as manifestations of

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

cultural globalization. Communities are less protected than ever in history because even those who cannot travel today they are able to meet virtually other cultures and people from other parts of the world. People change their perception and lifestyle being influenced by global cultural and consumption trends. Is it good or bad?

In our opinion there are both advantages and disadvantages of the cultural globalization. First of all, people all over the world can easier access to new cultural products such as art, entertainment, education if they speak and understand English. In the same time they have the possibility to communicate and defend their values and ideas globally. But we can speak also about disadvantages such as the danger of cultural homogenization, westernalization and cultural colonialism because small cultures may lose their district features.

In response to the spread of English and increased multilingualism arising from immigration, many countries have introduced language laws in the last decade. In some, the use of languages other than the national language is banned in public spaces such as advertising. One of the first such legal provisions was the 1994 "Toubon law" in France, but the idea has been copied in many countries since. Such attempts to govern language use are often dismissed as futile by linguists, who are well aware of the difficulty of controlling fashions in speech and know from research that language switching among bilinguals is a natural process.

It is especially difficult for native speakers of English to understand the impulse to maintain the "purity" of a language by regulation. English is one of the most hybrid and rapidly changing languages in the world, but that has been no obstacle to its acquiring prestige and power. Not only do languages survive extensive borrowing, but this process often proves a vital mechanism of innovation and creativity: Shakespeare added much to English by borrowing words from Latin, Greek and French. Another reason for the failure of many native English speakers to understand the role of state regulation is that it has never been the Anglo-Saxon way of doing things. English has never had a state-controlled regulatory authority for the language, equivalent, for example, to the Académie française in France.

The need to protect national languages is, for most western Europeans, a recent phenomenon – especially the need to ensure that English does not unnecessarily take over too many domains. Public communication, pedagogic and formal genres and new modes of communication facilitated by technology, may be key domains to defend.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

English is not enough

One of the themes of this paper is that as global English makes the transition from 'foreign language' to basic skill needed in intercultural communication, it seems to generate an even greater need for other languages.

English has provided a significant competitive advantage to its speakers over the last few decades. But countries, such as India, which have capitalised on their English language skills, are already discovering that they need more languages.

Immigrants to English-speaking countries may need to learn the language of their host society, but increasingly, that may be insufficient. Since they tend to live and work alongside other ethnic communities, they may find they have to learn other languages as well.

Ioana, a young Romanian employee at Accenture in London, complained to me, in an informal conversation that she didn't speak anymore a foreign language and that she needed to learn French or Spanish in the future.

The slogan 'English is not enough' applies as strongly to native speakers of English as for those who speak it as a second language. We are now nearing the end of the period where native speakers can think that they are privileged because they know the global lingua franca. About 1 in 10 children in the UK already speak a language other than English at home. Too often this is seen as an educational and social problem rather than a cultural and economic resource.

Bibliography

1. BÉRA, Matthieu, Yvon LAMY, *Sociologia culturii*, Editura Institutul European, Iaşi, 2008
2. Crystal, David, 1995, 'The Cambridge Encyclopedia of the English Language' (Cambridge University Press, London
3. COBIANU, Elena, *Cultra şi valorile morale în procesul de globalizare*, Editura Grinta, Cluj Napoca, 2008.
4. Graddol, David, 1997, *The Future of English?*, British Council, London
5. Graddol, David, 2006, *English next?Why global English may mean the end of "English as a Foreign Language",* British Council, London

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

6. Held, David, Anthony MCGREW, David GOLDBLATT, Jonathan PERRATON, *Transformări globale. Politică, economie şi cultură*, Editura Polirom, Iaşi, 2004.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

FOREIGN CHREMATONYMS IN A GLOBALISED SOCIETY. A CASE STUDY

Anamaria Radu and Alexandra Cotoc

PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract. In the present paper we observe the pragmatic dimensions of the message transmitted through names related to entertainment (restaurants, pubs, music bands etc.) or things in the field of culture and leisure activities.

These names represent a new onymic category and they are labeled as chrematonyms. In the era of globalisation, some of them are used in a culture, but originate and/or relate to another. Moreover, they can influence people to react in a particular way, hence they have a pragmatic value.

The paper presents the link between chrematonyms and multiculturalism, highlighting the concepts of globalisation and glocalisation. It also pinpoints the difference between chrematonyms and brands.

We provide a possible classification for chrematonyms and we carry out a comparative analysis of foreign (mainly English) chrematonyms in Romania, emphasizing the fact that they represent signs of globalisation. We also analyse why foreign chrematonyms have gained an intensive and pervasive meaning in a globalised society.

Keywords: chrematonyms, globalisation, glocalisation, culture, pragmatic dimensions

0. Introduction

This study provides an overview of the onymic category of chrematonyms and puts forward a practical structural classification for them. We focus on foreign chrematonyms which use English or combinations of English and another language because English functions as a lingua franca at a macro-level, being used and spoken worldwide, and also on other foreign chrematonyms encountered in Romania.

The first part defines the category of chrematonyms and illustrates the nexus chrematonyms-multiculturalism. It also exemplifies the importance of the pragmatic dimensions of these types of names.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

In the second part, we present and analyse the concepts of globalisation and glocalisation and their influence in the choice and use of various chrematonyms in Romania. We also draw a clear-cut distinction between chrematonyms and brands because these two terms are sometimes used ad libitum.

In the third part we argue that in Romania there are many foreign chrematonyms and we pinpoint their denotation, sketching their classification. Last but not least, we focus on various types of chrematonyms denoting Romanian bands, pubs and cafés and restaurants.

1. An Overview of Chrematonyms

We argue that chrematonyms constitute an important linguistic category which reflects the nowadays globalised societies' condition characterised by a "mutual transformation of cultures" (Rowe and Schelling, 1991, apud. Lull, 2000: 249), in which transculturation and hybridization are defining elements. In Romania, there are many chrematonyms of foreign origin or of English origin and some of them lack a national belonging mark. Regardless of their status, they are all given an English version or, at least, they contain an English word/expression due to the fact that English still is the global lingua franca.

1.1 Chrematonyms. Conceptualisation

Anthroponyms and toponyms are the first two important onymic categories. Recently, researchers have coined a third major onymic category, that of chrematonyms, which includes proper names or expressions of various formal kinds, ranging from a simple lexical or paralexical element, with neological compounds, to sentences, referring to the material and non-material things created intentionally by man. For instance: product names or trademarks (for e.g. Nutella, Kodak, IKEA), artistic and media objects (the titles of artworks, the Internet names (for e.g. Guernica, Skapa, gmail.com), corporations and social groups (for e.g. names of political parties), actions consisting of an idea inscribed in traditional or occasional facts of human civilization (Easter, World Blood Donor, cHoRéDaNsE and Leisure, EURO 2012) (see Galkowski, the presentation *La nature idiosyncrasique des chrématonymes* held at the XXIV ICOS International Congress of Onomastic Sciences. Names in Daily Life, section 2, 5-9 September, 2011) (authors' translation).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

The onymic category of chrematonyms represents a heterogeneous class which varies significantly from a linguistic and trans-linguistic perspective. Hence, it is difficult to classify them with precision.

In Romania there are many foreign chrematonyms used in various fields and this aspect is the result of globalisation and of crossing borders in a multicultural globalised society.

1.2 Chrematonyms in the Romanian Globalised Society

In order to gain prestige and draw clients' attention, as part of the marketing and advertisement strategies, Romanian managers, owners, PR representatives coin new words, use language creatively and play with the meanings of the messages transmitted by a particular chrematonym. Moreover, when they create chrematonyms, they resort to different cultural aspects as chrematonyms are used within multicultural spheres of a globalised society influenced to a great extent by other cultures. As such, many Romanian bands use foreign names, instead of Romanian ones. For example:

- *Toulouse Lautrec*: a Romanian Indie rock band. They took the name of a French painter. What is more, they call themselves *Les ToulouseLautrecs*, adding to the proper name the definite article and the plural form. This name allows for self-irony as one can see in the following excerpt which they wrote, describing themselves: *descendants of aristocratic families. They grew up on the green and large lawns of castles, hearing the sound of hunting horns and smelling the perfumes of Countesses with ruddy cheeks. Although predestined to academic research and to high education, life threw them in the mended society strata. Initially influenced by René Pricetau and John Lewis Brown, they have found their way among bohemian rebels. They are nightlife people, passionate about women, absinthe and opium, they spit on microphones […].* (a.t.).

In their presentation, they mention the name *René*. This name isderived from the Latin name *Renatus* and it means reborn or born again. This proper name suggests that *Toulouse Lautrec*, which is an anthroponym (the name of a painter), is used to refer to a band. The person who gave the name to this band has created a homonym which becomes a chrematonym. Thus, when we hear the name Toulouse Lautrec, we initially think about

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

the famous painter and our horizon of expectation changes and we realize that the name refers to a band.

- *The Amsterdams*: a Romanian Indie Rock band. They have the name of the Dutch capital, but they add the definite article and the plural form. Furthermore, the person who gave the name to this band has transformed a toponym into a chrematonym.

The members of the group explain the choice of the name as follows: *a name that would convey the idea of free spirit in all its meanings, so Amsterdams came by naturally; and The was used so that people knew that we were those amsterdams… The only ones!* (a.t.)

These examplesare not isolated cases and they are signs of a globalised society. They stand for people's wish of being popular and unique. However, we argue that this kind of strategy would not be efficient unless the Romanian youngsters would not be so interested in foreign cultures.

1.3 The "Languaculture" Pragmatic Dimensions of Chrematonyms

Paraphrasing Tannen, we consider that meanings come not only from the chrematonyms created but also from culturally agreed-upon conventions for how those chrematonyms are used and interpreted as well as from how they have been used in the past within a given culture – anthroponyms or toponyms (cf. Tannen, 2006: 343). Thus, many chrematonyms encountered in Romania were initially anthroponyms or toponyms. They signal the culture from which they were taken and they are used in a new one, but with a different cultural understanding.

Having in mind 'that language and culture are better thought as a single entity: languaculture' (Tannen, 2006: 343) we argue that chrematonyms constitute proofs and highlights of different languacultures. Thus, we witness a prevalence of foreign chrematonyms in Romania (chrematonyms in English, chrematonyms which blend English with words which refer back to the country of origin or chrematonyms in other foreign languages which refer directly to their source). In this respect, we adapt Justyna Walkowiak's classification of brands (2013: 225-226) in order to exhibit the complexity of the foreign chrematonyms encountered in the Romanian context and to apply the terminology to the category of chrematonyms as we consider it necessary in our paper in order to account for the foreign chrematonyms in Romania:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- Natural chrematonyms – they entail any foreign language (including English when used as a symbol of the quality of being British/American/Irish etc.). They are sometimes accompanied by extra visual clues: cultural symbols, maps, pictures etc. Examples from Romania include the following names of pubs and restaurants in Cluj: *The Londoner* (English pub), *Irish and Music Pub* (Irish pub), *L'Atelier Café* (French), *Capriccio* (Italian Pizzeria), *Camino* (Italian restaurant), *Koffer* (German Café).
- Prestige chrematonyms – they use English (or pseudo-English) as an international language without making claims to being of English origin: *Bistro Vienna*, *Go to Berlin*, *Roma Jewelry and Accessories*, *Amsterdam Shop*, *Running Sushi Wasabi*, *Flying Circus*, *Rush*.
- Hybrid chremtonyms – their spelling may include letters or combinations of letters alien to the native language: *SoupeR*, *Bizzzart*, *the MOOod*, *Wok'n Roll*, *Wine O'Clock*, *Booha*.

As foreign chrematonyms prevail in Romania, especially the prestige chrematonyms, we could say that this is a result of English being the global lingua franca. Hence, 'people transfer into their *lingua franca* the pragmatic and discourse patterns of their own languaculture' (Clyne, 2004: 29).

Foreign chrematonyms receive a pragmatic dimension because they are no longer used only to refer to an entity/place etc., but they are used with purposes like: to draw people's attention, to target a particular group of people, to persuade, to be popular, to sound interesting and unique etc.

Last but not least, given the assumption that if we deal with interaction among particles or with interaction among subjects, in both cases we deal with a system of mutual influences or even with a joint action (see Kerbrat-Orecchioni, 2005: 9) (a.t.), we consider that the cultural background of a chrematonym is an essential feature. Thus, the pragmatic dimension is even more powerful.

2. Globalisation versus Glocalisation

Foreign chrematonyms are not just signs of globalisation, but representations of glocalisation. Their use in Romania in order to denote bands, restaurants, pubs etc. is 'a process of adopting specific elements from other cultures without losing the original

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

identity, and blending the ideas, brands, and practices from different cultures in such a balanced way that one is not overwhelmed by the other' (He, 2007: 8). For instance:

- *byron*: a Romanian rock band named after the English writer because the singer of the band was reading poems by Byron at the time and he thought it would be a great name for a rock band.

(http://spunesitu.adevarul.ro/Cultura/Interviuri/Interviu-cu-Dan-Byron-%E2%80%9CA-fost-odata-ca-niciodata-un-tanar-rebel-si-talentat----8757, 9th of January, 2014).

On one hand, at a global scale, everyone knows that the anthroponym Byron refers to the English writer. On the other hand, the same name written with a lowercase letter (*byron*) becomes a chrematonym and refers to the Romanian band only for some people.

- *Persona*: a chrematonym denoting a Romanian indie band. The chrematonym comes from another chrematonym denoting a film by Ingmar Bergman.

2.1 Brands versus Chrematonyms

Brands do not have an intrinsic meaning. They acquire one only by adding markers (a name, a trademark logo, a design, a slogan) and by creating a history, namely filling the markers with customer experiences like: advertisements, films, sporting events, magazine and newspaper articles (Cf. Holt, 2004: 3).

Brands are "a sort of virtual real estate" (Schiller, 1999, apud. Arvidsson, 2006: 7); "they occupy a valuable position in the life-world […] of consumers" (Arvidsson, 2006: 7). Thus, brands are an important criterion when choosing a product over another and their role is mainly to promote products and to advertise them.

Even though a brand is marked by a name which is a chrematonym, we argue that the term *brand* is used in the marketing field, while the term *chrematonym* denotes the third onymic category in linguistics and it is an umbrella term which includes the names of brands.

3. Foreign Chrematonyms in Romania. Case Study

In Romania there are many foreign chrematonyms. They denote:

- Institutions: *Centre Culturel Français de Cluj*, *Institut Français de Bucharest*, *British Council*, *Deutsches Kulturzentrum Klausenburg*, *Happy Kids* –

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

kindergarden and school in Cluj, *PandaKinderGarden Cluj-Napoca*, *Green and Wild Association*;

- Festivals:*Transilvania International Guitar Festival, Transilvania Gathering,BestFest,Stufstock, Anim'Est, Electric Castle, Clours of Cluj, ClujShorts, Comedy Cluj, Transilvania International Film Festival*;
- Campaigns: *Let's Do It, Romania!, Dreamcatchers*, *Little People*;
- Sports Competitions: *Rocks'n Roots Dh Race* – Baia Mare,*On Top of the World-Uphill*-Sinaia, *Romanian Experience* – Braşov, *Emmedue Coup* – Ploieşti, *Teamxpert Spring* – Comana;
- TV Shows: *Super Nanny*, *Happy Hour*, *Land of Jokes*, *Next Top Model*, *Biziday*, *Teo Show, KIDSing Romania,*
- Radio stations: *Guerrilla*, *Kiss FM*, *Vibe FM*, *Magic FM*, *Radiofly*; *Student Sound, Radio Impulse*;
- Slogans (TV and radio): *We Love to Entertain You, Think positive!*, *Music positive*, *Spread the MOOod, We make IT happen*;
- Restaurants: *Bricks*, *Chicago's, City Fusion*, *Tonight*, *Lunch Break*, *International Ballroom*, *Sofia Events*, *Imperial Ballroom, Time and Sports Bar & Grill, Melody Central, Small, Fair Play*, *Marty*;
- Pubs and clubs: *Flying Circus, The Jack Pub*, *Art Club*, *Gold Club*, *Griff Jazz and Blues*, *Medieval Pub*, *Republic Pub*, *Broadway, Wish Club, London Pub, Londoner, Zink Club*;
- Bars and Cafés: *Art Café*, *Café*, *Mozart Café*, *Café Bulgakov*, *Café River*, *GodFather's Café Bar*, *Obama Café*;
- Fast Foods: *Speed, El Greco, Snack Corner, Buffalo Express, Rosa, Jaco Fresh Toasts, Sergiones, Running Sushi Wasabi*;
- Magazines: *24Fun*, *Joy*, *Glamour*;
- Fitness Centers: *Oxygen*, *Fobis – Women Fitness Studio*, *Energy – BodyBuilding&Fitness*, *Energy Plus – Fitness Studio, Kangoo Jumps, Miki's Gym*, *Olympus Wellness Centre*, *Power Point Gym*;
- Shops: *Windy City*, *Sophia*, *City Chic*, *Alessa Jewellery Shop*, *Los Pogos Design*, *Amsterdam Shop*, *Roma Jewellery & Accessorizes*, *Di Alissea*, *Alabala Kid*, *Bella*;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- Florists': *Flower Bunch*, *Unique Landscaping SRL*, *Present Flowers*, *Stil Beau Jardin*, *Eden Land*, *Rose Flowers & Design*, *Passion Flower Shop*;
- Travel Agencies: *Smiley Travel*, *Still-Tour*, *Happy Tour*, *Transilvania Journey Holiday Ticket*, *Air Transilvania*, *AirExpress*, *Student Travel Romania*, *Trans Europa Agency*;
- Hotels: *Melody*, *Picolla Italia*, *Tulip Inn Sunny Hill*, *Royal Classic*, *Pax*, *Seven*, *Akantus*, *Onyx Hotel*, *Grand Hotel Napoca*;
- Beauty Saloons: *Esthetics Skin&Body*, *Atelier de coiffure*, *Yakuza Tattoo & Piercing*, *Crazy Studio*, *Nail Design*, *Hair Studio*, *Fan Art Tattoo*, *Look*, *Aphrodite*, *Pink Diamond*, *Rush Studio*, *Sunkiss Solarium*, *Bizzzart Tattoo&Piercing*, *Jeunesse*, *Chique*.

Our purpose is not to provide an exhaustive list of foreign chrematonyms in Romania; we only aimed at highlighting the fact that they are used in a wide range of fields. Their popularity is a clear sign of globalisation in Romania. Moreover, we mention that this phenomenon has been thriving in the last few years.

3.1 Classification

In what follows we provide a classification of chrematonyms bearing in mind their main linguistic components:

- Deriving from anthroponyms: Institutions: *Montessori* School; Rooms at the Faculty of Letters: *Shakespeare*, *Kisch*, *Lenau*, *Balzac*, *Auger*; Bands: *Toulouse Lautrec*, *byron*, *Hot Cassandra*, *Robin and The Backsatbbers*; Cafés and pubs: *Café Bulgakov*, *Obama Café*, *Mozart Café*, *Janis*, *Jay's*, *Ludwig Bavarian Bierhaus*, *Edith Piaf*, *Gambrinus*; Restaurants and pizzerias: *Don Giovanni*, *Michelangelo*, *Hermes*, *Fortuna*, *Ares*, *Ali Baba*;
- Deriving from toponyms: Bands: *The Amsterdams*, *Go to Berlin*; Shops: *Amsterdam Shop*, *Roma*, *Roma Jewellery & Accessorizes*;Cafés and pubs: *Chicago's*, *Broadway*, *Amsterdam Café*; Restaurants and pizzerias: *Athena*, *Napoli Centrale*, *San Remo*, *Lugano*, *Beijing*, *Shanghai*, *Tokyo*;
- Deriving from common nouns: Institutions: *Bridge Language Study House*, *Happy Kids*; Bands: *The Mono Jacks*, *Lazy Cats*, *Butterflies in my Stomach*, *Sophisticated Lemons*, *Les Elephants Bizzare*, *Kumm* (*sand* in Tatar

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

language), *The Egocentrics, Theory of Mind, Moonlight Breakfast*; Shops: *Windy City*, *City Chic*, *Los Pogos Design*; Cafés and pubs: *Flying Circus, Shadows, Flowers Tea House*, *Puzzle*, *Living Pub*, *Paint*, *Bamboo*, *Euphoria Music Hall*, *My Way*, *Music Box*, *Hard Rock*, *Diesel*, *BarrelsPub*, *BoilerClub*, *Obsession*, *L'Atelier*, *La Gazette*, *Le Général*; Restaurants and pizzerias: *Golden House*, *Golden Tulip*, *Lunch Break*, *Pizza Party*, *The PeachTree*, *Boutique Voyage*, *Royal Gala*, *Entire Events*, *Sun*;

- Deriving from adjectives/adverbs: Shops: *Bella*; Cafés and pubs: *Funky*; Restaurants and pizzerias: *Fast and Furious*, *More*, *Tonight*; Radio stations: *Magic FM*;
- Deriving from other chrematonyms: Bands: *Odyssey* (from Homer's epic poem), *Persona* (Ingmar Bergman's movie), *The Others* (from the movie *The Others*), *GodFather's Café Bar* (from the movie *The Godfather*);
- Spelling Deviations: *Will Doo*, *The MOOod*, *Booha*, *Cafenoar, Bizzzart Tattoo&Piercing,YummyYang*, *Grimus* (anagram of the Persian word *Simurgh* -http://flipflop.ro/home/2011/09/29/egretta-vs-grimus-%E2%80%93-ca-de-la-pasare-la-pasare/, 16th of October 2013).

According to the definition provided for chrematonyms in 1.1 Chrematonyms. Conceptualisation**,** in the above classificationsome chrematonyms are lexical elements, paralexical elements (*Yummy Yang*, *Bizzzart Tattoo&Piercing*), phrases (*Sophisticated Lemons*) or sentences (*Think positive*!, *Let's Do It, Romania!*).

3.2 Prestige Chrematonyms versus Natural Chrematonyms

In this subchapter we narrow down our focus by providing a list of prestige and natural chrematonyms denoting Romanian bands, pubs and cafés and restaurants. The names of Romanian pubs and cafés and restaurants are examples taken only from Cluj-Napoca, Transylvania. We underline the fact that the vast majority of them are foreign chrematonyms, only very few of them are Romanian.

The choice of these chrematonyms influence young adults when they choose their free time activities: the bands they listen to, the concerts attended, the pubs, cafes they go to, etc. Thus, as people have different preferences, these chrematonyms establish marketing target groups. For example, the nightlife in Cluj-Napoca offers many different opportunities for people: *Nest of Angels (NOA)* – chrematonym denoting a place for those

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

who like clubbing and dancing; *Flying Circus* – chrematonym denoting a pub for those who enjoy live music and listen to rock music; *Diesel* – chrematonym denoting a fancy place mainly for adults.

Prestige chrematonyms prevail in almost all fields (shopping, institutions, bands, pubs, travel agencies etc.). For instance:

- Romanian Bands:

Prestige Chrematonyms	Natural Chrematonyms
Grimus, The Mono Jacks, Night Losers, The Amsterdams, Will *Doo, Phoenix, Fly Project, Relative, Mute, Toy Machines, Bloodprint, Black Beers, Son of Nothing, Odyssey, Keep Away, Chilli Famillі, The Egocentrics, Methadone Skies, Silent Strike, Persona, Voices of Silence, The MOOod, Go to Berlin, The Others, Lazy Cat, Butterflies in my Stomach, Sophisticated Lemons, The Guillotines, The Division of Joy, WeSinging Colors, Hot Cassandra, Trouble Is, Robin and The Backstabbers* etc.	*byron, Kumm, Les Elephants Bizzares, Toulouse Lautrec, Travka* etc.

- Romanian pubs and cafés:

Prestige Chrematonyms	Natural Chrematonyms
Flying Circus, Shadows, Janis, Flowers Tea House, Puzzle, Living Pub, Paint, Bamboo, Euphoria Music Hall, My Way, Music Box, After 8, Seven, Barrels Pub, Boiler Club, Nest of Angels, Club the One, Jay's, Art Café, Amsterdam Café, Mozart Café, Café Bulgakov, Café River, Funky, Fire, Booha Bar, GodFather's Café Bar, The Jack Pub, Art Club, Gold Club, Griff Jazz	*Broadway, Diesel, Gambrinus, Hard Rock, Ludwig Bavarian Bierhaus, Les Anges, Londoner, IrishMusic Pub, Piaf, L'Atelier, La Gazette, Le Général, Cafenoar, Samsara,* etc.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

and Blues, Medieval Pub, Republic, etc.	

- Romanian restaurants: We have noticed that in the case of Romanian restaurants, natural chrematonyms slightly outnumber prestige chrematonyms. This happens for two reasons. On one hand, this is natural because the restaurants are representative for specific foreign cuisines (Italian, Greek, Spanish, Turkish, Japanese, Chinese, etc.). On the other hand, the target groups are heterogeneous because they involve more variables: age, taste, social status etc. For example:

Prestige Chrematonyms	Natural Chrematonyms
Golden House, Fast and Furious, Golden Tulip, Lunch Break, More, Pizza Party, The Peach Tree, Royal Gala, Coratim Events Hall, Entire Events, Sun, Mint, Off the Wall, etc.	*I Cantoni, A Camponeza, Quatro amici, Capriccio, Chicago's, Dolce Vita, Don Giovanni, Il Milanese, La Piazzeta, Mamma Mia, Michelangelo, Napoli Centrale, San Remo, Amigos Bistro & Pizza, Cortez, Ares, Athena, Hermes, Beijing, Shanghai, Tokyo, Tortuga, Fortuna, Ali Baba, Nobori, El Toro, Kaja Tanya*, etc.

There are also Romanian chrematonyms denoting Romanian bands, pubs and cafés and restaurants, but their number is clearly less significant. In the case of Romanian bands, only the older bands have Romanian names (*Voltaj, Vama, Holograf, Talisman, Bere Gratis, Sarmalele Reci, Compact, Direcția 5, Iris, Luna Amară, Urma, Pasărea Colibri, Taxi*). In what restaurants in Cluj are concerned, out of the most popular 120 restaurants, only 11 have Romanian names (*Livada, Zama, Vărzărie, Casa Ardeleană, Hanul Dacilor, Sinaia, Casa Piraților, Crama Haiducilor, Casa Vikingilor, Maimuța Plângătoare, Valahia*). Regarding the pubs and clubs in Cluj, out of the most popular 60, only 4 have a Romanian name (*Apartament 1, Biblioteca centrală, Buricu' târgului, Ce?*). Last but not least, out of 60 cafés, only 5 have Romanian names (*Drumul ceaiului, La Cizmărie, La Mărgelatu', La Perne, Doamna T*).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

4. Conclusions and Further Research

Chrematonyms are the third major onymic category, they represent a heterogeneous class and it is difficult to classify them. They always have a pragmatic dimension and they constitute not just signs of globalisation, but also representations of glocalisation.

In Romania foreign chrematonyms prevail because using foreign names has become the linguistic trend in a globalised society. Furthermore, in this socio-cultural context there are many foreign students and investors and people are eager to come into contact with other cultures. Moreover, Romanian youngsters have always used English words in their discourse, especially with the advent of the digital medium and this is reflected in the naming process of bands, pubs and cafés and restaurants, but not only.

This paper is part of our ongoing research which aims to provide an in-depth analysis of chrematonyms. It will lead in particular to further research in order to find out how spread the use of foreign chrematonyms in other countries in comparison with Romania is and which other foreign languages are preferred. The sociolinguistic framework will be a proficient tool in investigating the use of chrematonyms in nowadays globalised society.

References

Arvidsson, Adam (2006), *Brands: Meaning and Value in Media Culture*, USA and Canada: Routledge.

Clyne, Michael "Towards an Agenda for Developing Multilingual Communication with a Community Base", in Juliane House and Jochen Rehbein (2004), *Multilingual Communication*, Amsterdam: John Benjamin's Publishing Co.

Galkowski, Artur, the presentation *La nature idiosyncrasique des chrématonymes* held at the XXIV ICOS International Congress of Onomastic Sciences. Names in Daily Life, section 2, 5-9 September, 2011).

He, Shaoyi (2007), "Internet Multilinguality: Challenges, Dimensions, and Recommendations", in St. Amant De Kirk, *Linguistic and Cultural Online Communication Issues in the Global Age*, London: Information Science Reference.

Holt, Douglas, B. (2004), *How Brands Become Icons: The Principles of Cultural Branding*, Harvard: Harvard Business School Publishing.

Kerbrat-Orecchioni, Catherine (2005), *Le discourse en interaction*, Armand Colin.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Lull, James (2000), *Media, Communication, Culture. A Global Approach*, 2nd edition, Cambridge: Polity Press.

Scollon, Ron and Scollon, Suzanne Wong (2001), *Intercultural Communication. A Discourse Approach*, 2nd edition, Oxford: Blackwell Publishers Ltd..

Tannen, Deborah (2006), "Language and Culture" in *An Introduction to Language and Linguistics*, Ralph W. Fasold and Jeff Connor-Linton, New York: Cambridge University Press.

Walkowiak, Justyna (2013), "Foreign branding in Poland: Chrematonyms and Anthroponyms", in Oliviu Felecan (ed.), *Numele şi numirea. Actele conferinţei internaţionale de onomastică„Numele şi numirea"*. Ediţia a II-a. Onomastica din spaţiul public actual, Cluj-Napoca, Editurile Mega și Argonaut, 218-230.

Corpus

http://www.facebook.com/pages/Toulouse-Lautrec/275500169642?sk=info, 10th of April 2016.

http://ro.wikipedia.org/wiki/The_Amsterdams, 10th of April 2016.

http://spunesitu.adevarul.ro/Cultura/Interviuri/Interviu-cu-Dan-Byron-%E2%80%9CA-fost-odata-ca-niciodata-un-tanar-rebel-si-talentat----8757, 9th of April, 2016.

http://www.zilesinopti.ro/cluj-napoca, 3rd of May 2016.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

LANGUAGE LEARNING – A TOOL FOR MUTUAL UNDERSTANDING AND COOPERATION IN THE EUROPEAN UNION

Roxana Maria Gâz

Assist. Prof., PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: In a continuously growing and developing European Union, with 28 member states and 24 official languages, mutual understanding and cooperation need communication more than ever. The purpose of this article is to analyse the current situation in the E.U. and in Romania, and what can be done in order to promote multilingual and multicultural communication, which are not only a tool for better communication among the European citizens, but also a method to boost businesses and to contribute to each individual's personal and professional development.

Keywords: languages, European Union, Romania, communication, business, language learning

Overview of languages in education and business

The European Union is a true melting pot, having 28 member states and 24 official languages. Majority and minority languages, as well as various cultures co-exist in this land of diversity, therefore supporting the EU motto of "unity in diversity". Not only does language mean diversity, cultural heritage, but also cooperation and business at a global level. It is therefore possible to cooperate and to conclude contracts with all countries of the world.

As such, in 2010, following the global economic crisis, the European Commission issued a communication meant to strengthen its three main priorities: smart growth, sustainable growth, and inclusive growth of the economy of Europe, which had much suffered because of the financial and economic crisis. Therefore, the European strategy for the following ten years targeted the development of the economies of all its 28 member states, in order to 'take charge of their future' (EC, 2010:3). According to the Lisbon strategy for growth and jobs, Europe is recognised worldwide "for its high quality of life,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

underpinned by a unique social model. The strategy should ensure that these benefits are sustained and even further enhanced, while employment, productivity and social cohesion are optimised."[1]

Languages can be found at the core of these strategies, as no business can be 'smart' or 'sustainable' without them, while employment, productivity, and social cohesion cannot be optimised in their absence. All these are strong arguments for the power of language, for their learning by individuals at all ages, since employability is also one of the key reasons for learning a language for most students and prospective employees.

According to a Eurostat news release, in what concerns language learning and language teaching at EU level, the English language is the most widely taught foreign language in primary and secondary education in the EU member states. In primary education, English is mandatory in many primary education schools, as can be seen in the table below.

[1] *http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs_2009/index_en.htm, accessed on 12/04/2016.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

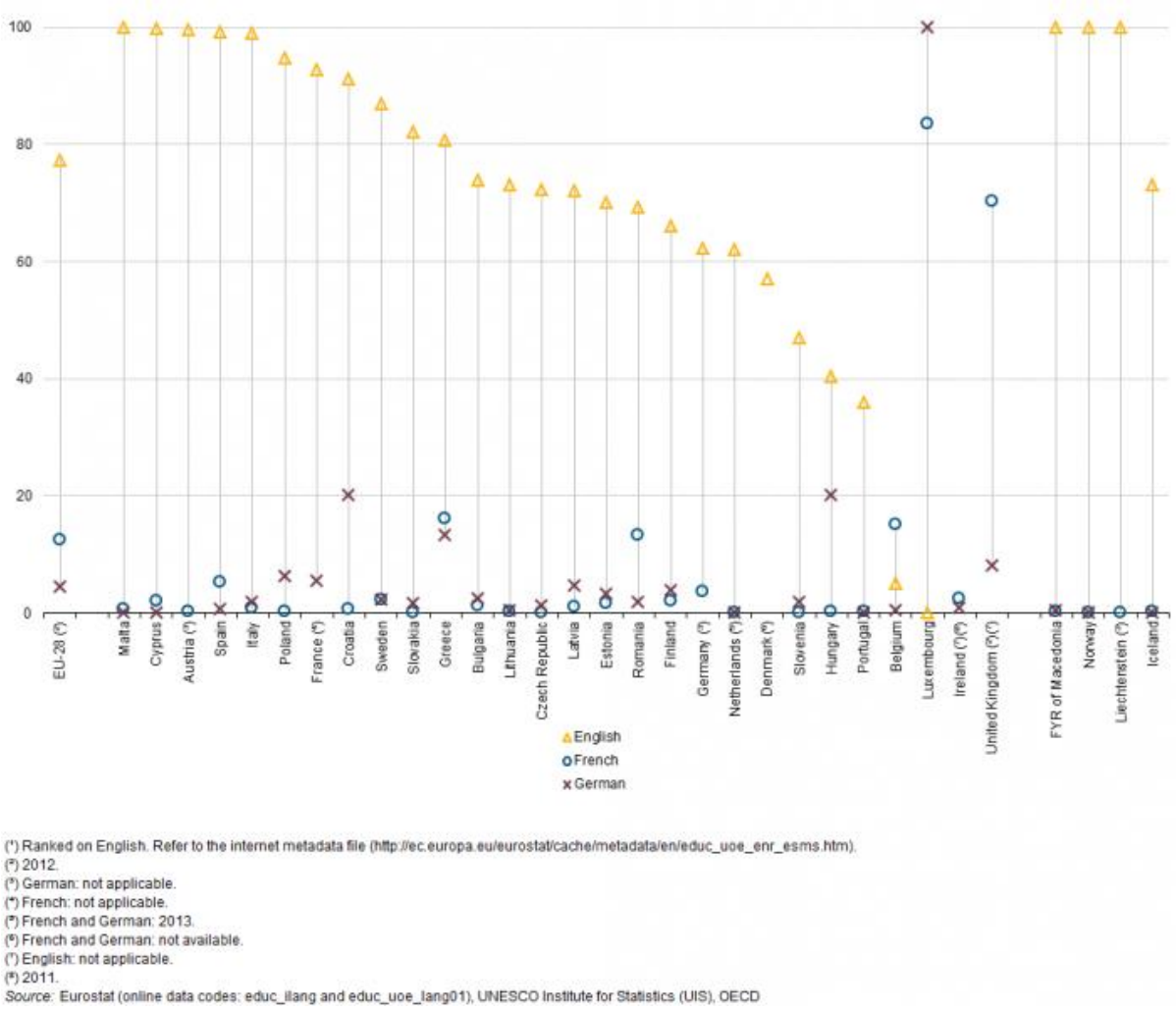

(*) Ranked on English. Refer to the internet metadata file (http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/educ_uoe_enr_esms.htm).
(*) 2012.
(*) German: not applicable.
(*) French: not applicable.
(*) French and German: 2013.
(*) French and German: not available.
(*) English: not applicable.
(*) 2011.
Source: Eurostat (online data codes: educ_ilang and educ_uoe_lang01), UNESCO Institute for Statistics (UIS), OECD

Figure 1. Proportion of pupils in primary education learning foreign languages, by language, 2014

Source: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/, accessed on 01/04/2016.

100% of pupils in primary education in Malta, Cyprus, Austria, Spain, Italy, Macedonia, Norway, and Liechtenstein study English as their first foreign language. High percentages are also registered in Poland, France, Croatia, Sweden, and Greece (above 80%).

In secondary education, at EU level, it is still English that is the most widely taught foreign language, maximum percentages being recorded, in 2014, in Malta, Sweden, and Liechtenstein. High percentages are also registered in Belgium, Bulgaria, Denmark, Estonia, Greece, Spain, France, Latvia, Croatia, Romania, etc., as it can be seen in the table below.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

	Pupils learning English in general programmes		Pupils learning French in general programmes		Pupils learning German in general programmes	
	2009	2014	2009	2014	2009	2014
EU-28	94.2	94.1	26.0	23.0	23.1	18.9
Belgium	95.0	95.6	49.3	48.4	29.3	27.6
Bulgaria	87.5	90.7	14.5	12.4	35.9	34.3
Czech Republic	100.0	95.0	24.8	16.2	60.6	55.8
Denmark	91.6	82.1	10.7	14.6	35.1	28.0
Germany	91.8	86.8	28.1	23.8	–	–
Estonia (²)	96.2	97.6	6.9	7.0	39.2	28.5
Ireland	–	–	58.2	59.5	16.4	16.5
Greece	93.8	94.4	7.8	4.4	3.4	2.5
Spain	94.4	97.5	27.0	24.2	1.1	1.7
France	99.5	99.8	–	–	21.3	21.5
Croatia	99.0	99.5	3.7	4.2	62.5	61.5
Italy	96.5	97.8	20.1	16.1	6.9	8.2
Cyprus	91.4	90.2	40.6	37.1	2.2	6.2
Latvia	97.2	97.8	3.9	5.7	28.8	27.6
Lithuania	90.8	95.3	3.8	2.9	18.8	8.6
Luxembourg	97.7	92.1	100.0	100.0	100.0	100.0
Hungary	79.4	83.1	6.6	5.7	48.7	46.3
Malta (³)	100.0	100.0	6.9	22.2	1.5	4.7
Netherlands	100.0	95.5	64.2	31.1	69.8	40.3
Austria	98.5	99.4	42.5	37.7	–	–
Poland	92.2	94.6	8.7	8.0	54.4	46.7
Portugal	83.2	65.2	13.3	2.8	1.7	1.5
Romania	98.1	99.3	85.3	85.2	12.1	12.8
Slovenia	92.8	98.2	9.8	10.8	66.4	63.4
Slovakia	98.3	99.0	16.4	13.2	67.9	57.7
Finland	99.7	99.9	17.9	11.3	27.8	16.9
Sweden	99.9	100.0	20.0	16.8	27.0	21.4
United Kingdom (²)(⁴)	–	–	32.3	28.3	11.8	9.7
Iceland	73.2	72.2	13.7	10.7	25.4	22.5
Liechtenstein (⁵)	100.0	100.0	100.0	96.8	–	–
Norway	44.8	43.9	12.8	9.9	20.3	21.3
Turkey	81.8	99.2	1.4	25.2	14.8	24.1

(¹) Refer to the internet metadata file (http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/EN/educ_uoe_enr_esms.htm).
(²) Data for 2008 instead of 2009.
(³) Data for 2010 instead of 2009.
(⁴) Data for 2013 instead of 2014.
(⁵) Data for 2011 instead of 2009.
Source: Eurostat (online data codes: educ_ilang and educ_uoe_lang01), Unesco Institute for Statistics (UIS), OECD

Figure 2. Foreign languages learnt per pupil in upper secondary education (general),

2009 and 2014

Source: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/, accessed on 01/04/2016

The second and third most widely taught foreign languages at secondary level are French and German, with percentages varying from one EU member state to another (e.g. Luxembourg – 100% French and German, Romania – 85.2% French and 12.8% German).

Similar percentages can be seen in Romanian higher education system, for instance where, in one of the faculties of Babes-Bolyai University, the largest and one of the oldest universities in Romania, 88.7% of the students who enrolled here in the first year chose to study English, followed by German, Spanish, Italian, and French[2].

In business, there is an acute need of foreign language speakers as the foreign investments have increased during the past years. Our economy started its development

[2] *Statistics made based on internal reports of the Department for Specialised Foreign Languages within UBB Cluj.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

after 1989, the year of the collapse of the communist regime, and was initially characterised by instability and an increase in the number of unemployed persons.

According to the data on direct foreign investments, published by the Romanian National Bank (BNR), in 2010, one can see an obvious increase in the direct investments made by foreign companies in our country, from 1,946 million euro in 2003 to 3,357 million euro at the end of 2009. In 2012, the direct foreign investments amounted to 2,489 million euro; however, although the 2012 investments were higher than the ones made during the previous year, the amount of direct investments was still low compared to 2009 for instance. At the end of the financial year 2014, concluded on 31st December, the flow of foreign direct investments was of 2,421, less than in 2012 and 2013, however more than in 2010 and 2011[3].

Therefore, given the large flows of foreign direct investments, having employees with foreign language skills is no longer a desideratum, but a necessity in this continuously changing globalised market. It is not only the FDI that has created the necessity of foreign language speaking employees, but also the technological development, the internationalization of studies and of the market, as well as the increase of business trips around the world.

Benefits for the individual

It is not only the economy that can benefit from the linguistic skills of the work force operating on the labour market, but the individuals, the employees can have several benefits from knowing as many foreign languages as it is possible. According to the *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions of 24 July 2003* on the promotion of language learning and the linguistic diversity, the EU citizens should have the necessary skills in order to be able to communicate with their neighbours. EU member states were encouraged to introduce new language policies to promote the *mother tongue plus two* policy (i.e. citizens should learn at least two foreign languages apart from their mother tongue).

In today's globalised labour market Individuals learning foreign languages can, therefore, benefit from this development. According to the European Investment Monitor,

[3] *Banca Națională a României, Investițiile străine directe în România în anul 2014, 2015, p. 19, accessed online at www.bnr.ro on 05/05/2016.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

the number of FDI projects and jobs in Europe has increased by 10% in 2014 as compared to 2013, from 3,957 projects in 2013 to 4,431 projects in 2014.

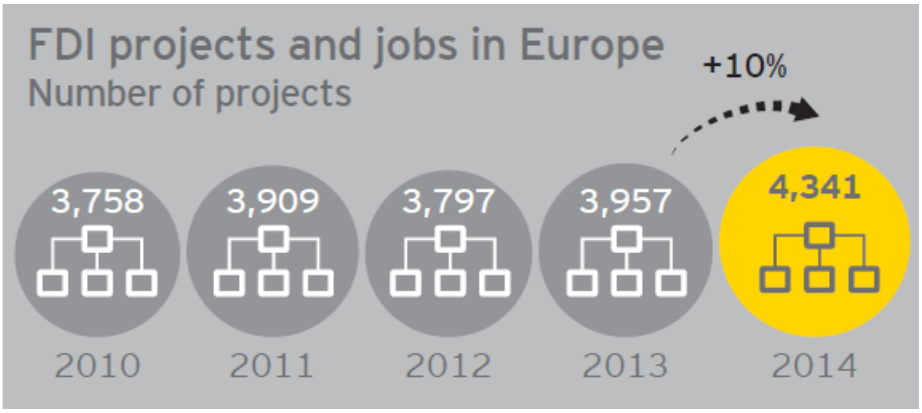

Figure 3. FDI projects and jobs in Europe

Source: EY Attractiveness Survey. Europe 2015. Comeback Time

At global level, Europe still is the most attractive region to establish operations. Romania is a good example in this case, as numerous foreign companies outsourced their services to our country. This is, evidently, an excellent opportunity for the creation of new jobs for the Romanian workforce that also possesses linguistic skills. As such, Romanian citizens with bachelor's and master's degrees can find a well-paid job in Romania as well.

With quite constant flows of foreign direct investments, varying from one region of Romania to another, individuals become more and more motivated to learn foreign languages. English is and will remain for a long period of time the *corporate lingua franca*; however, we no longer have English-only businesses, but multilingual businesses. According to the origin of FDI in Romania, the most wanted foreign languages are: English, Dutch, German, French, Italian, Spanish, and Hungarian[4].

The benefits of learning and speaking a foreign language do not only refer to material gains. Obviously, most individuals are instrumentally motivated[5] and target material benefits. However, studies have proven the fact that learning a foreign language is a gain for the brain as well, as bilingualism or plurilingualism can prevent Alzheimer and dementia, as well as other neurological disorders, it can make the grey matter become

[4] *Idem, p. 11.*
[5] *R.C. Gardner & W.E. Lambert (eds.). Attitudes and motivation in second language learning, Rowley, MA: Newbury House, 1972.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

denser[6], can lead to an improved memory, can make task switching and easy thing, and can improve overall cognitive skills[7].

Benefits for companies

Not only bilingual or plurilingual individuals have a competitive advantage due to their foreign language skills, but companies employing bilinguals of plurilinguals as well. As previously mentioned, numerous foreign capital companies invested in Romania and, consequently, want to employ individuals who are able to speak fluently at least one foreign language.

According to the BNR statistics for the financial year concluded on 31st December 2014, the main domains that absorbed foreign investments are the industry (18,132 million euro, i.e. 30.1% of the total flow of FDI), trading activities (3,706 million euro), civil engineering and real estate transactions (3,541 million euro), financial activities and insurance (1,658 million euro), and IT and communication (1,380 million euro). Therefore, there fields of activity definitely need foreign language speakers as employees within the companies operating on these markets.

The companies can benefit from their bilingual or plurilingual employees, as they are considered to be more flexible than monolinguals[8], they have a better language awareness and can use it better in communicating their ideas across different cultures[9]. It is said that "the more languages you know, the more of a person you are", a saying that is of real benefit for companies employing bilinguals or polyglots, as they are able to see a problem or a situation from different perspectives and, therefore, can come up with innovative solutions. Furthermore, bilingual and plurilingual employees tend to be more tolerant, therefore an environment with many bilinguals and polyglots is an environment that promotes equality and tolerance.

---

[6] *O. A. Olulade, N. I. Jamal, D. S. Koo, C. A. Perfetti, C. LaSasso, and G. F. Eden, Neuroanatomical Evidence in Support of the Bilingual Advantage Theory, in* "Cerebral Cortex", 16 July 2015 *DOI:10.1093/cercor/bhv152, accessed on 06/05/2016.*

[7] *Viorica Marian, Anthony Shook, The Cognitive Benefits of Being Bilingual, Cerebrum. 2012 Sep-Oct; 2012: 13, published online at http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3583091/, accessed on 05/05/2016.*

[8] *Kenji Hakuta, Rafael M. Diaz, The Relationship between the Degree of Bilingualism and Cognitive Ability: A Critical Discussion and Some New Longitudinal Data, in K. E. Nelson (Ed.), "Children's Language", Volume 5, Hillsdale, N. J.: Lawrence Erlbaum Associates, pp. 319-344.*

[9] *E. Peal, M. Lambert, The relation of bilingualism to intelligence, in "Psychological Monographs", 1962, 76 (546), pp. 1-23.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

English-only businesses?

In today's globalized world, where "states and societies are becoming «increasingly enmeshed in worldwide systems and networks of interactions»"[10], the flow of work force, commercial activities and capital place language and communication at the core of the interactive global cultural economy.

In a more recent interview, published on 6th February 2015, in the online version of *Deutsche Welle* magazine, taken to Ulrich Ammon, the renown German linguist, he talked about the languages that are mostly used in businesses across Europe and stated that – in an international ranking of languages – an important factor taken into account is the gross national product of a country. Consequently, according to Ammon, English ranks first, and is followed by Chinese, Spanish and German. As to the languages spoken within a company, Ammon states it is a matter of practicality. As such, there are companies that choose English as the language of communication (for example BMW in Germany), or both English and the official language of that country (e.g. VW in Germany)[11].

It is not, however, the case of Romania, where Romanian is the official language of the country and the language that is widely used inside companies on our territory. Foreign languages, mostly English, German, French, Italian, and Spanish, are mostly used in the relation with the companies' foreign partners or mother company.

Conclusions

Languages have always been a much debated topic. In ancient times, languages were even capable of causing wars between peoples. Today, languages are seen as a true asset, and not a flaw. The more languages one speaks, the more of a person they are. The same is true at European level in general, and in Romania in particular.

Given the constant flow of foreign direct investments in our country, Romania is a favourable country for the learning of foreign languages. Learning foreign languages is encouraged from an early age so that, when they become employable, citizens can have better job opportunities and, in their turn, companies can benefit from the linguistic skills of their employees. Foreign language speaking employees in Romania are seen as a real asset as they have a better language awareness and can use it better in communicating their

[10] *Naz Rassool, Global issues in language, education and development: perspectives from post-colonial countries, Multilingual Matters: Clevedon, Avon, 2007, p. 100.*
[11] *Ulrich Ammon, The Status and Function of English in Germany, in Canaria de Estudios Ingleses, 53, 2006, p. 32.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ideas across different cultures, they are able to see a problem or a situation from different perspectives and, therefore, can come up with innovative solutions.

Bilbiography

Books and articles

1. Ammon ,Ulrich, *The Status and Function of English in Germany*, in *Canaria de Estudios Ingleses*, 53, 2006, pp. 27-33.
2. Gardner, R.C. & Lambert ,W.E. (eds.). *Attitudes and motivation in second language learning*, Rowley, MA: Newbury House, 1972.
3. Hakuta, Kenji & Diaz, Rafael M., *The Relationship between the Degree of Bilingualism and Cognitive Ability: A Critical Discussion and Some New Longitudinal Data*, in K. E. Nelson (Ed.), "Children's Language", Volume 5, Hillsdale, N. J.: Lawrence Erlbaum Associates, pp. 319-344.
4. Peal, E. & Lambert, M., *The relation of bilingualism to intelligence*, in "Psychological Monographs", 1962, 76 (546), pp. 1-23.
5. Rassool, Naz, *Global issues in language, education and development: perspectives from post-colonial countries*, Multilingual Matters: Clevedon, Avon, 2007.

Online resources

1. Banca Națională a României, *Investițiile străine directe în România în anul 2014*, 2015, p. 19, accessed online at www.bnr.ro on 05/05/2016.
2. Marian, Viorica & Shook, Anthony, *The Cognitive Benefits of Being Bilingual*, Cerebrum. 2012 Sep-Oct; 2012: 13, published online at http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3583091/, accessed on 05/05/2016.
3. Olulade, O.A.; Jamal, N. I.; Koo, D.S.; Perfetti, C.A.; LaSasso, C.; and Eden, G.F., *Neuroanatomical Evidence in Support of the Bilingual Advantage Theory*, in "Cerebral Cortex", 16 July 2015 DOI:10.1093/cercor/bhv152, accessed on 06/05/2016.
4. http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs_2009/index_en.htm, accessed on 12/04/2016.
5. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/, accessed on 01/04/2016.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

6. *** *EY Attractiveness Survey. Europe 2015. Comeback Time*, published online at http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-european-attractiveness-survey-2015/$FILE/EY-european-attractiveness-survey-2015.pdf, accessed on 05/05/2016.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE PROCESS OF TRANSLATION. APPLICATION

Sorin Suciu

Assist. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureş

Abstract:Our paper is based on the analytical covering of one of SándorPetőfi poem's translation technique into Romanian. For the beginning, we ascertain the levels of analysis and point out the steps and methods used by the Romanian translator in the process. Furthermore, in a comparative approach, we also take into consideration one of the poem's English translations, "I'll Be A Tree", focusing on the socio-cultural level, level which is hermenetutically circled in order to reveal the meaning's buds opening from the depths of the Hungarian romantic poet's original sensibility and their blossom into universality.

Keywords:translation, levels of analysis, poetry, sign, hermeneutics

Procesul de traducere/interpretare este o situație de comunicare dedublată, care, pornind de la clasica schemă a comunicării, este sintetizat astfel, de către Elena Croitoru[1]:

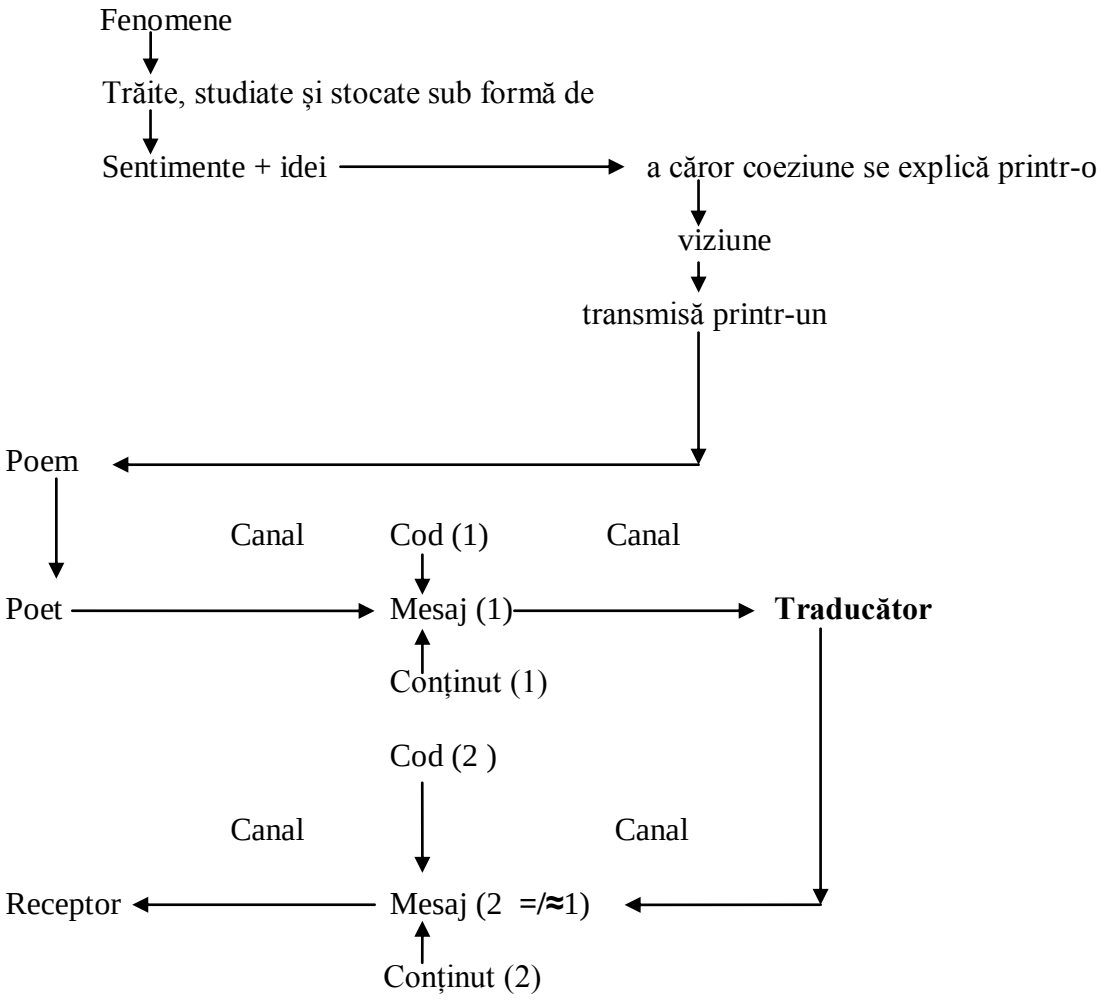

[1]*Andrei Bantaș, Elena Croitoru, Didactica traducerii, Editura Teora, București, 1999, p. 36.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Prin urmare, remarcăm rolul de placă turnantă al traducătorului, cel care, încercând hermeneutic gradul de traductibilitate[2] al textului (poetic, în cazul nostru), ajunge, prin comprehensiune, la redarea mesajului inițial (mai mult sau mai puțin identic, în funcție de factorii implicați în proces). Schema am adaptat-o textului poetic, substituind câmpul datelor cu cel al sentimentelor şi ideilor, câmpul teoriei cu cel al viziunii, modelul cu poemul şi emițătorul cu poetul.

Pentru început, stabilim nivelul de analiză al traducerilor alese în demersul nostru. Astfel, primul dintre ele este cel *lingvistic*, nivelul cel mai vizibil, evident, reprezentat de textul propriu-zis, conținând toate operațiile textuale corespondente, nivelul unde traducătorul zăbovește cel mai mult în procesul traducerii. Cel de-al doilea nivel este cel *pragmatic*, unde se face conexiunea cu contextul, situația în care traducerea se petrece. Pe acest nivel, analiza traducerii ia în considerare anumiți factori: identitatea autorului, contextul vieţii sale, intenţiile, contextul originalului (tip textual, funcţie, scop, aderenţă la canon şi tendinţe), identitatea, contextul de viaţă, intenţiile traducătorului, factori economici (plată), factori contractuali (termen de predare, stipularea unei terminologii de folosit) etc. Ultimul dintre niveluri, dar nu şi cel mai puțin important, este cel *socio-cultural*, nivel care, deşi nu este mereu vizibil, e omniprezent în orice traducere şi implică factori precum: tendinţele ideologice, sociale, culturale, politice, propaganda, manipularea, chestiunile filozofice, teologice etc. Aici se integrează sensul originalului şi al traducerii sale în reţeaua globală de sensuri, pe care se bazează toate culturile şi societăţile, adică istoria însăşi. Analiza acestui nivel implică o vastă cunoaştere şi capacitatea de a asocia evenimente şi informaţii, fără vreo legătură la prima vedere.

Bineînțeles, clasificarea de mai sus este o problemă de accent, unele elemente analizate fiind preponderent de natură lingvistică, altele ținând mai mult de pragmatică ori privind cu întâietate aspectele socio-culturale, neexistând limite clare între ele. Prin urmare, aspectele lingvistice pot fi influențate de elementele pragmatice, care, la rândul lor, pot conduce înspre interferențe de ordin socio-cultural.

Al doilea pas al demersului nostru îl reprezintă punerea în lumină a modalităților de traducere a textului ales de noi, pe baza orientării funcționale a acestuia, conform Katharinei Reiss, cea care, pornind de la schema lui Karl Bühler, împarte textele de tradus în: *informative, expresive* şi *incitative*. Astfel, textul ales de noi intră în categoria celor

[2] *În funcție de viziunea traductologilor, un text poetic este considerat traductibil sau intraductibil.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

expresive, care „ar pune în valoare funcţia expresivă a limbii, şi ar urma să fie traduse ţinându-se cont de forma lor, aşa cum este ea modelată de combinarea procedeelor stilistice, estetice, semantice şi gramaticale”.[3]

Cel de-al treilea pas pe drumul încercării noastre traductologice îl reprezintă evidențierea importanței analizei textuale în vederea traducerii, conform teoriei funcționale a Christianei Nord, numită Translation-Oriented Text Analysis/Analiza textuală orientată spre traducere.[4] Astfel, cele trei mari etape ale procesului de traducere sunt: *comprehensiunea* textului sursă, faza de *transfer* și *revizuirea* textului din limba țintă.[5] Cu toate că Nord propune alte două modele, cel în două faze și modelul „buclă” („looping”), luăm în considerare, aici, modelul trifazic, deoarece textul sursă este unul poetic, cu o funcție expresivă imanentă, după cum am afirmat anterior, iar traducătorii aleși în ilustrarea demersului nostru sunt, de asemenea, scriitori, având competențele necesare decodării corespunzătoare a textului sursă. Pornind de aici, factorii ce determină calitatea procesului de traducere ar fi următorii: (1) analixa atentă a textului sursă; (2) identificarea și clasificarea eventualelor probleme de traducere; (3) reflecția asupra conceptelor teoriei generale a traducerii (traducătorul nu găsește doar soluții potrivite din punct de vedere lingvistic și textual, ci adaptează aplicativ aceste soluții și concepte teoretice la contextul cultural al beneficiarului traducerii); (4) evaluarea produsului final (etapa în care traducerea finală este revizuită și corectată).[6]

Trebuie să mărturisim că alegerea poemului de analizat nu a fost deloc ușoară. Dacă e să ne gândim la faptul că am dorit a pune accentul pe nivelul socio-cultural al analizei noastre traductologice, atunci, mai mult ca sigur, un poem din ciclul revoluționar al poetului maghiar s-ar fi pretat mai bine.[7] Cu toate acestea, gustul a făcut alegerea, subiectivitatea îngreunând demersul nostru, făcându-l, însă, cu atât mai incitant. Și, cu toate că presiunea eseistului și a criticului din noi este mare, analiza noastră încearcă să se conformeze cât mai mult posibil acelei TOTA amintite anterior, deși, în esență, traducătorul „merge cam pe aceeași linie ca și criticul literar și parcurge cel puțin o parte

[3] *Magda Jeanrenaud, studiu introductiv la Ricœur, Paul, Despre traducere, postf. de Domenico Jervolino, Editura Polirom, Iași, 2005, p. 6.*
[4] *Christiane Nord, Text Analysis in Translation. Theory, Methodology and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis, Second Edition, Rodopi, Amsterdam-New York, NY, 2005.*
[5] *Ibidem, pp. 34-37.*
[6] Inmaculada Mendoza & Nuria Ponce, *Proposal for the Analysis of the Source Text in the Comprehension Phase of the Translation Process: Contextualization, and Analysis of Extra-Linguistic and Intra-Linguistic Aspects*, in „redit”, No 2, Malaga, 2009, p. 128, disponibil la https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3104820, accesat la 04.05.2016.
[7] *Am ales, totuși, poezia, evitând ideologia.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

din drumul străbătut de critic, deşi destinaţia sa finală este cu totul alta."[8] Astfel, suntem de acord cu ipoteza lui Andrei Bantaş atunci când afirmă că o poezie uşor analizabilă este, implicit, una uşor traductibilă. Traducerile alese întru relevarea punctului nostru de vedere o demonstrează, cu prisosinţă, deşi, ca poet şi traducător în devenire, am putea avea, şi chiar avem, o variantă proprie, nedezminţind opinia aceluiaşi traductolog, atunci când vorbeşte despre schimbarea/ignorarea deliberată a anumitor tipare. „Acest lucru se produce în moduri diferite: ori mergând pe linia minimei rezistenţe (în special atunci când capacitatea traducătorului nu se ridică la înălţimea echivalării codurilor poetice), ori, dimpotrivă, prin îmbunătăţirea sau transformarea restricţiilor prozodice pe care şi le-a impus autorul cu alte restricţii sau constrângeri prozodice (în special atunci când traduc chiar poeţii - şi în special poeţii mari - deoarece ei nu se pot abţine de la substituirea personalităţii autorului cu propria personalitate artistică); rezultatele sunt uneori extraordinare din punctul de vedere al calităţii „absolute", dar pot fi totodată criticabile din punctul de vedere «îngust» al traducerii propriu-zise, din pricina lipsei de fidelitate (ignorarea regulei stricte «nici pierdere, nici câştig» – pe plan semantic sau stilistic)."[9] Divagând puţin, dar nu prea mult, totuşi, amintim aici şi viziunea lui Harold Bloom asupra raporturilor revizioniste ale „anxietăţii influenţei"[10] marilor poeţi asupra „epigonilor", şi, prin extensie, asupra poeţilor traducători de poezie.

Ajunşi în acest punct, redăm materialul de lucru a studiului nostru:

[8] *Andrei Bantaş, op. cit., p. 130.*
[9] *Ibidem, p. 122.*
[10] *Harold Bloom, Anxietatea influenţei. O teorie a poeziei, Editura Paralela 45, Piteşti, 2008, pp. 20-21.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Fa leszek, ha...[11]	**Copac m-oi face**[12]	**A Vow**[13]
Fa leszek, ha fának vagy virága.	Copac m-oi face, dacă tu eşti floare	I'll be a tree, if thou wilt be its blossom;
Ha harmat vagy: én virág leszek.	Şi dacă floare eşti, m-oi face rouă!	I'll be a flower, if thou wilt be its dew;
Harmat leszek, ha te napsugár vagy...	Tot rouă, dacă rază eşti, de soare	I'll be the dew, if thou wilt be the sunbeam;
Csak hogy lényink egyesüljenek.	Să ne unim fiinţele amândouă!	Where'er thou art, let me be near thee too.
Ha, leányka, te vagy a mennyország:	Iar dacă tu eşti cerul, iubita mea	
Akkor én csillaggá változom.	O stea pe firmamentul tău voi fi	
Ha, leányka, te vagy a pokol: (hogy	Şi dacă iadul eşti, o viaţă-ntreagă	Wert thou the heaven of blue, beloved maiden,
Egyesüljünk) én elkárhozom.	S-ajung la tine, voi păcătui!	I a fixed star in that blue heaven would be;
		And wert thou doomed to hell itself, dear woman,
		I'd seek perdition to be near to thee.

La nivelul lingvistic, analiza poemului prin prisma traducătorului ne relevă, în primul rând, un vocabular simplu, concret (în cea mai mare parte), tradițional, care pune puține probleme din perspectiva echivalării acestuia în limba țintă. Predomină verbele existenței („leszek" = „m-oi face" = „I'll be", „vagy" = „eşti" = „thou wilt be"), cu accent pe sensul devenirii, al transformării și substantivele metaforice specifice literaturii populare maghiare, denumind elemente ale naturii („fa" = „copac"/„arbor"/pom = „tree", „virág" = „floare" = „blossom"/„flower", „harmat" = „rouă" = „dew" etc.), cuvinte care nu pun mari probleme de identificare a sensurilor echivalente din limbile țintă. De fapt, verbul „változom", din finalul versului șase, înseamnă „mă schimb/mă transform", el nefiind tradus ca atare de niciunul dintre cei doi traducători aleși de noi, aceștia folosind pentru echivalarea sensului viitorul verbului „a fi"/„to be". Totuși, o adaptare/traducere mai veche, cea a lui George Coșbuc (sub pseudonimul C. Boșcu) din revista literară bihoreană „Familia", conține unul dintre corespondenții românești ai acestui verb, la modul condițional-optativ („m-aș preface").[14]

[11] *Sándor Petőfi, Versek es koltemenyek/Poezii și poeme, ediție bilingvă, traducere de Eugen Jebeleanu, Editura pentru Literatură, București, 1969, p. 25.*
[12] *Ibidem.*
[13] Sándor Petőfi, *A Wow*, translation by Sir John Bowring, Critical and Biographical Introduction by Charles Harvey Genung in C.D. Warner, et al, *Hundred Hungarian Poems* in *The Library of the World's Best Literature. An Anthology in Thirty Volumes*, Warner Library Co., New York, 1917; disponibil la Bartleby.com, 2015: http://www.bartleby.com/library/poem/3984.html, accesat la 27.04.2016.
[14] Poemul se numește *Aș vrea să fiu* și conține precizarea „după Petőfi", conform luiȘerban Cioculescu, *Istoria literaturii române III - Epoca marilor clasici*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1973, p. 746: „Aș vrea să fiu eu arbor, tu frunză dac-ai fi;De-ai vrea tu să fii rouă, eu m-aș preface floare;/Și m-aș preface rouă, atunci cînd ai fi soare:/Și-a noastre inimi frage etern ni s-ar uni.//Și dac-ai vrea,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Este de remarcat folosirea elementelor arhaice de vocabular în traducerea engleză (formele vechi ale pronumelor personale și verbelor, „thou", „thee", respectiv „wilt", „art", „wert") cu toate că originalul nu prezintă decât un singur cuvânt deosebit, folosit cu precădere în exprimarea poetică, „elkárhozom"[15], tradus corespunzător prin construcțiile „voi păcătui", respectiv „I'd seek perdition". Cât ajută aceasta în perceperea corectă a mesajului poetic nu suntem lămuriți. Rău nu face, totuși, deoarece, după cum am văzut mai sus, un poem simplu de analizat este și (relativ) simplu de tradus.

Un alt aspect, în ceea ce privește traducătorul român, de data aceasta, îl reprezintă folosirea viitorului popular în primul catren, „m-oi face", ceea ce dovedește perceperea corectă a naturii poemului original, exploatarea folclorului, specific tuturor autorilor romantici. E interesant, totuși, faptul că Jebeleanu nu mai folosește viitorul popular în cel de-al doilea catren, apelând la viitorul canonic („voi fi", „voi păcătui").

Mergând pe urma modelului[16] de analiză orientată spre traducere al lui Bantaș, observăm faptul că gramatica poemului lui Petőfi nu conține licențe poetice, exceptând, poate, forma stângace aleasă pentru a păstra ritmul în ultimele două versuri, formă ce nu este păstrată în cele două traduceri alese de noi pentru a fi analizate. Prozodia, însă, este una problematică, din această perspectivă, deoarece, pentru traducător, există riscul de a încerca o îmbunătățire a acesteia și a trăda, astfel, originalul, intrând pe teritoriul acelui binecunoscut „traduttore-traditore". Astfel, avem două catrene cu măsura versurilor impare de zece silabe, respectiv nouă silabe a versurilor pare, cu precizarea amintită anterior: penultimul vers se încheie cu cuvântul monosilabic „hogy", care, în acest context[17], este o prepoziție ce introduce o subordonată circumstanțială de scop și este lăsat acolo doar ca să nu se strice măsura versului. Este interesant faptul că sintagma „(hogy Egyesüljünk)" este pusă în paranteză, o reluare a ideii versului final al primului catren, fapt ce ne duce cu gândul la viziunea lui Nichita Stănescu despre poemul perfect, *Lecția despre cub*[18](dacă ne e permisă și nouă o mică paranteză transculturală). Această imperfecțiune nu este redată în cele două traduceri, „problema" fiind rezolvată de

---

copilă, să fii chiar ceru-n fine,/Pe sînul tău cel tainic e m-aş preface stea;/Iar cînd ai fi tu iadul, atunci, iubita mea,/M-aş duce-n iad îndată, să fiu în veci cu tine!" (C. Boşcu, *Aş vrea să fiu,* „Familia", numărul 47, din 18/30 noiembrie, Oradea, 1884).

[15] *Zaicz Gábor (főszerkesztö), Etimológiai szótár. Magyar szavak és toldalékok eredete, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2006, p. 350, disponibil la http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tinta/TAMOP-4_2_5-09_Etimologiai_szotar/Etimologiai_szotar_350_350.html, accesat la 10.05.2016.*

[16] *Folosit în analiza traducerii în engleză a poemului eminescian Dintre sute de catarge, în Andrei Bantaș, op. cit., pp. 128-129.*

[17] *„Hogy" mai poate fi și adverb interogativ, vezi Zaicz Gábor, op. cit., p.286.*

[18] *Nichita Stănescu, Opere imperfecte, Editura Albatros, București, 1979, p. 15.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Jebeleanu prin intercalarea între subordonate a sintagmei „o viață-ntreagă", aparținând propoziției principale a frazei ce se întinde pe ultimele două versuri, cu păstrarea structurii acesteia din original (condițională/circumstanțială de scop/principală). În traducerea lui Bowring structura frazei este schimbată, condițională/principală/circumstanțială de scop, cu o serioasă diluare de sens profund, deoarece „to be near to thee" („să fiu aproape de tine/în preajma ta") nu exprimă atâta profunzime câtă există în original „(hogy Egyesüljünk)". De asemenea, echivalarea acestei sintagme se diluează și în traducerea lui Jebeleanu, care, din motive prozodice, nu mai poate păstra echivalarea reușită din finalul ultimului vers al primului catren, „Să ne unim ființele amândouă", accentul mutându-se de pe unirea celor două ființe într-una singură pe drumul eului liric înspre ființa iubită, „S-ajung la tine voi păcătui!" În acest fel, tiparul măsurii versurilor din ultimul catren se păstrează (11/10/11/10), atât în traducerea lui Jebeleanu, cât și în cea a lui Bowring, cu toate că în primul catren nu au păstrat acest tipar, măsura fiind aici de 11 silabe în fiecare vers, fapt ce semnalează o insuficientă cunoaștere a limbii sursă, în opinia noastră.

În ceea ce privește rima, dacă originalul prezintă o rimă încrucișată rară, unde doar versurile doi și patru ale fiecărui catren rimează („leszek" – „egyesüljenek", respectiv „változom" – „elkárhozom"), exprimând un puternic dinamism, deoarece toate sunt verbe ale devenirii, traducerile nu reușesc, din nou, să țină tiparul decât parțial, în ultimul catren, primul catren al fiecărei traduceri alese de noi fiind redat cu rimă încrucișată, canonică, modelul realizându-se (incomplet), doar în ultimul catren. Precizăm că în adaptarea/traducerea lui Coșbuc, amintită anterior, rima este îmbrățișată, iar măsura versurilor este de 13/14/14/13//14/13/13/14 silabe.

Cât despre muzicalitatea poemului dedicat celei de-a doua muze a poetului romantic maghiar, Mednyánszky Bertá, putem spune că aceasta redă prospețimea și claritatea cântecelor populare maghiare, dovadă fiind și faptul că poezia a fost pusă pe note, una din romanțele remarcabile fiind cântată de Szeleczky Zita.[19] Prezența vocalelor lungi, deschise, „á", „é", precum și a consoanelor ficative surde „sz" = „s" (alveolară) și „s" = „ș" (postalveolară), dau măsura muzicalității textului, sugerând șerpuirea vieții în natură, devenirea celor două ființe întru-o eternă împreunare. Singurul cuvânt mai lung este de cinci silabe („egyesüljenek"), restul fiind bi- și trisilabice. Ceva din muzicalitatea

[19] *Szeleczky Zita, Fa leszek, ha..., după Sándor Petőfi, disponibil la https://www.youtube.com/watch?v=uCIEOjj5hHs, accesat la 09.05.2016.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

originală se pierde în ambele traduceri, mai ales în cea engleză, unde devine de-a dreptul monotonă.

Prin urmare, putem spune că, din punct de vedere lingvistic, traducerile sunt relativ reușite, perfectibile, mai ales cea în limba engleză. Traducerea lui Jebeleanu pare cea mai apropiată de original, chiar dacă diferențele de structură a limbilor în cauză creează anumite dificultăți, în ciuda vocabularului simplu folosit de către autor. Vocabularul traducerilor este destul de bine ales, foarte ușor „poetizat", pe alocuri, folosindu-se cuvinte scurte, mai ales în traducerea engleză (unde avem, în marea majoritate, cuvinte bisilabice). Din punct de vedere gramatical, traducerea lui Jebeleanu păstrează, în mare, sintaxa propozițiilor din primele versuri ale originalul, adică propoziție principală/condițională, respectiv condițională/principală, încrucișare care nu se mai petrece și în traducerea lui Bowring.

Trecând la nivelul pragmatic al analizei noastre, recunoaștem faptul că, în mare, nu putem face mai mult decât inferențe minimale, echivalentul britanicului „educated guess", mai ales în ceea ce privește traducerea în engleză. Conform *Enciclopediei Britannica*, Sir John Bowring (1792 -1872) a fost un scriitor și diplomat foarte influent în sferele înalte ale epocii victoriene. Poliglot, datorită deselor călătorii în scopuri comerciale, devine co-editor al revistei „Westminster Review", fondată în 1824 de către Jeremy Bentham, părintele utilitarianismului, ca vector al politicii radicalilor englezi. Publică, din 1820, studii despre literatura est europeană, olandeză și spaniolă. Devine membru în Parlament, în intervalele 1835–'37 și 1841–'49, unde susține, printre altele, piața liberă, reforma penală și abolirea biciuirii în armată ca metodă coercitivă. Mai amintim că a fost guvernator al Hong-Kong-ului, negociator al tratatului comercial britanic cu Thailanda și comisionar în nou formata republică italiană, având o mare influență ca voce a liberalismului britanic între anii 1850-'60. Este binecunoscut ca prieten și executor literar al lui Jeremy Bentham, publicând *Viața și opera* acestuia, în 11 volume, între anii 1838-'43. Principalele opere sunt *The Kingdom and People of Siam*, 2 vol. (1857) și *Autobiographical Recollections,* publicată de către fiul său, postum, în 1877.[20] Având în vedere cele amintite mai sus, putem presupune că traducerile din poezia lui Petőfi au fost făcute din pasiune, fără restricții de ordin pragmatic, acordându-se, astfel, cu intențiile poetului, adică traducând o ofrandă poetică a acestuia adusă celei de-a doua muze din viața

[20] *Sir John Bowring,* Encyclopædia Britannica Online, *disponibil la, http://www.britannica.com/biography/John-Bowring, accesat la 10.05.2016.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

sa, pe modelul cântecului popular maghiar de dragoste. Demersul nu a fost unul uşor, având în vedere diferenţele culturale şi lingvistice.

Celălalt traducător ales de noi întru relevarea analizei traductologice, Eugen Jebeleanu, este o figură mai cunoscută publicului român, având în vedere faptul că a fost, pe lângă calitatea ce-l recomandă ca subiect de analiză în lucrarea noastră, poet, publicist şi chiar academician. Ca scriitor proletcultist, a fost o portavoce a puterii instaurate în România postbelică, volumul poetului maghiar, apărut la Editura pentru Literatură şi Artă a Uniunii Scriitorilor, Bucureşti, 1949, încadrându-se în tiparul cultural agreat de către noua putere, având în vedere caracterul revoluţionar al acestuia. A mai tradus, pe lângă volume ale maghiarului Ady Endre şi cubanezului N. Guillen, volume de Pablo Neruda şi Rainer Maria Rilke.

Ajungând, în fine, la nivelul socio-cultural, este interesant faptul că, etimologic vorbind, cuvintele ce exprimă fiinţa şi cele două posibile toposuri de reunire a fiinţelor implicate în poem (eul liric şi destinatara jurământului său), provin din izvoare diferite. Astfel, conform lui Zaicz Gábor, substantivul lény[21], din versul „Csak hogy lényink egyesüljenek", folosit la plural şi tradus de către Jebeleanu printr-o sintagmă „fiinţele amândouă" (Bowring îl traduce printr-o echivalare perifrastică din care se pierde esenţialul, „Where'er thou art, let me be near thee too"), s-a format pe tiparul latinescul „ens" („fiinţă"), pe când „mennyország" este un compus din vechiul fino-ugric „menny"[22] şi „ország", provenit din „úr" + „ság" (inversiunea şi adaptarea maghiară a germanului „Herrschaft"), iar „pokol"[23] provine din sârbo-croată. Acest fapt nu dovedeşte, bineînţeles, originea sârbo-slovacă a poetului naţional maghiar, dar scoate în evidenţă importanţa creuzetului lingvistico-cultural al zonei balcanice, oricâtă dorinţă de îndepărtare de acesta ar putea exista. Echivalările acestor cuvinte alese de traducătorul român sunt, de asemenea, de origine latină („fiinţe" şi „firmament"), respectiv slavă („iadul").

Un alt element ce ţine de nivelul cultural îl reprezintă simbolistica arborelui cosmic. Nu întâmplător titlul poemului conţine acest cuvânt, ştiut fiind că mitul cosmogonic maghiar este singurul din zona culturală indo-europeană ce prezintă astre în

[21] *„lény [1790] Mesterséges szóalkotással keletkezett származékszó, a le- igetönek (a lesz ige töváltozatának) -ny névszóképzös származéka. A képzésmódra vö. a tesz ige té- tövéböl alakult tény fönevet. A latin ens "létezö" mintájára keletkezett. Eredeti alakja a löny volt, a mai alakot valószinüleg Hemeczy Mihály formálta a nyelvújítás korában" (Zaicz Gábor (op. cit., p. 435).*
[22] *Ibidem, p. 476.*
[23] *Ibidem, p. 581.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

coroana arborelui vieții.[24] De aici, poate, și continuarea firului poetic pe aliniamentul „mennyország" – „csillaggá változom", traduse de Jebeleanu prin „cerul" - „o stea pe firmamentul tău voi fi" și de Bowring prin „blue heaven" - „I a fixed star (...) would be" și evitarea filierei creștine prin nefolosirea sinonimului „paradicsom" = „paradis"/„rai". Aici găsim și cea mai flagrantă nepotrivire a traducerii lui Jebeleanu, deoarece „ha fának vagy virága" înseamnă „dacă-i ești floare" (copacului) și nu „dacă tu ești floare". Aici Bowring a prins bine sensul, traducând „if thou wilt be its blossom" (unde „its" stă pentru „tree"). Este interesant și alegerea echivalentului din limba română, deoarece aici avem trei sinonime: „copac", „arbor(e)" și „pom", pe care nici limba maghiară și nici cea engleză nu le deține. Dacă e să ne gândim la frumusețea florilor, atunci „pom" ar fi fost o alegere mai potrivită, din punctul nostru de vedere, dar, bineînțeles, atunci firul traducerii ar fi mers în altă direcție.[25] Mai subliniem aici faptul că Bowring schimbă complet semnificația titlului, concentrând, sintetic, întregul poem, care, într-adevăr, poate fi considerat un jurământ („A Vow").

Ajunși la finalul călătoriei noastre poetico-traductologice, putem concluziona că echivalările realizate de către traducătorii poemului petöfian *Fa leszek, ha...* nu sunt nici mai bune, dar nici mai rele decât orice traducere de poezie realizată vreodată. Și asta deoarece, conform unui traducător indian de texte budiste în chineză, traducerea „este ca o mâncare deja mestecată care urmează să i se dea celui care nu poate mesteca singur. Totuși, o astfel de mâncare nu mai are gustul și aroma celei originale."[26]

Am prezentat etapele principale ale unei traduceri, pe urmele unor cunoscuți teoreticieni într-ale traductologiei și poeziei, analizând textul sursă pe cele trei niveluri amintite în incipitul lucrării noastre, *lingvistic, pragmatic* și, mai ales, *socio-cultural*, realizând, deci, o analiză orientată înspre traducere, conform principiului TOTA (Translation-Oriented Text Analysis) și relevând, în paralel, echivalările mai mult sau mai puțin reușite ale traducătorilor aleși în vederea ilustrării demersului nostru. Am observat, astfel, faptul că s-a încercat „corectarea" micilor imperfecțiuni ale poemului original

[24] „A világfa képzete minden nagy kultúrában megtalálható, és az indoeurópai népek körében általánosan ismeretes. A magyar és az indoeurópai népek mondái között azonban találunk egy lényeges különbséget, ami a két fát élesen elválasztja egymástól. A magyar fa csúcsán, vagy az ágai között égitestek vannak. Ez csak a magyar mondákban és díszítőelemekben fordul elő, az indoeurópai népek körében ismeretlen" (Cey-Bert Róbert Gyula, *A magyar ösvallás* in Csihák György (szerkesztö), *Magyar történelem*, „Acta Historica Hungarica Turiciensia", An XVIII, nr. 1, ZMTE, Zürich-Budapest, 2002, p. 274.

[25] *„De câte ori am început aceeași temă, atât în franceză cât și în germană, [...] spre surprinderea mea, s-a desfășurat diferit în cele două limbi" (R. M. Rilke apud A. Bantaș, op. cit., p. 8).*

[26] *Kumarajiva apud A Bantaș, op. cit., p. 7.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

printr-o „îmbunătățire" a prozodiei și a gramaticii. În acest proces, au ieșit la iveală elemente care ne îndreptățesc a crede că traducătorii aleși nu cunoșteau în profunzime limba maghiară. Cu toate acestea, traducerile sunt reușite, chiar dacă sunt perfectibile.

În loc de concluzie, relansăm noetic demersul nostru, încercând a lansa o nouă spirală cercului hermeneutic dedicat poemului poetului romantic maghiar. Adică, o traducere proprie, nefinisată îndeajuns:

Când pom voi fi...

Pom voi fi eu, de floare-mi fi-vei.
De rouă ești, eu voi fi floare.
Rouă voi fi, de tu ești soare...
Spre-mpreunare-ntru ființă.

De, fată dragă, tu ești cerul,
Atunci, eu mă prefac luceafăr.
Și dacă, dragă, tu ești iadul
Ticăloși-mă-voi, de smoală.

Bibliografie:

Bantaş, A., Croitoru Elena, *Didactica Traducerii,* Editura Teora, Bucureşti, 1999.

Bloom, Harold, *Anxietatea influenţei. O teorie a poeziei,* Editura Paralela 45, Piteşti, 2008.

Cioculescu, Șerban, *Istoria literaturii române III - Epoca marilor clasici*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1973.

Csihák György (szerkesztö), *Magyar történelem* in „Acta Historica Hungarica Turiciensia", An XVIII, nr. 1, ZMTE, Zürich-Budapest, 2002.

Inmaculada Mendoza & Nuria Ponce, *Proposal for the Analysis of the Source Text in the Comprehension Phase of the Translation Process: Contextualization, and Analysis of Extra-Linguistic and Intra-Linguistic Aspects*, in „redit. Revista electrónica de didáctica de la traducción y la interpretación", No 2, Malaga, 2009, disponibil la https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3104820, accesat la 04.05.2016.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Petőfi, Sándor, *Versek es koltemenyek/Poezii și poeme,* ediție bilingvă,traducere de Eugen Jebeleanu, Editura pentru Literatură, București, 1969.

Nord, Christiane, *Text Analysis in Translation. Theory, Methodology and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis,* Second Edition, Rodopi, Amsterdam-New York, NY, 2005.

Ricœur, Paul, *Despre traducere*, trad. și studiu introd. de Magda Jeanrenaud; postf. de Domenico Jervolino, Editura Polirom, Iași, 2005.

Sir John Bowring, *Encyclopædia Britannica. Encyclopædia Britannica Online.* Encyclopædia Britannica Inc., 2016, disponibil la, http://www.britannica.com/biography/John-Bowring, accesat la 30.04.2016.

Warner, Charles Dudley et al, *The Library of the World's Best Literature. An Anthology in Thirty Volumes*, Warner Library Co., New York, 1917; disponibil la Bartleby.com, 2015: http://www.bartleby.com/library/poem/3984.html, accesat la 27.04.2016.

Zaicz Gábor (főszerkesztö), *Etimológiai szótár. Magyar szavak és toldalékok eredete,* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2006.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

LEXICAL PARTICULARITIES IN THE TOURISTIC DISCOURSE, IN ROMANIAN AND FRENCH LANGUAGES

Elena Dumitraşcu

Assist. Prof., Faculty of Letters, Department of Modern Languages, Ovidius University of Constanta

Abstract: The touristic discourse is characterized by a number of particularities that allow its individualization, in connection to other types of discourse. In this paper, we aim at identifying and defining the lexical particularities of the written touristic discourse.

For the purpose of this research, we focused on printed travel guides and we analyzed the proposed corpus at the lexical level. This written corpus consisted of the following guides: for the Romanian language: Ghid turistic Ținutul Neamțului, 2008; Ghid turistic Bistrița – Năsăud, 2008; Ghid turistic România, Litera Publisher, 2010; for the French language: Guides Verts Michelin, Guide Rouge France.

From a lexical perspective, the touristic discourse is distinguished primarily by its content, coming from a wide range of disciplines and professional fields, and, secondly, by its specialized vocabulary. Touristic guidebooks, called by Mariagrazia Margarito "true linguistic resources", provide detailed background information on history, culture, religion, food, accommodation and catering, fauna, flora etc., i.e. important topics to the recipient.

According to experts, the touristic vocabulary complies with these emerging classes, so that each class has its own terminology; there is also a general terminology present within these segments. The communication component is added to all these, providing various functions, according to context.

Our concern throughout this paper is to highlight those lexical features that distinguish it from other specialized discourses.

Key words: discourse, analysis, tourist, vocabulary, travel guide

In economia mondială, sectorul turistic reprezintă una din industriile cheie ale progresului socio-economic la nivel mondial, prin crearea de locuri de muncă şi companii de profil, prin dezvoltarea infrastructurii şi atragerea investiţiilor. Conform informaţiilor

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

oferite de Organizația Mondială a Turismului (OMT, 2014: 2), turismul este în plină expansiune, jucând un rol economic preponderent atât la nivel mondial, cât și național.

Pentru organizarea şi promovarea unor tururi, vacanţe în locuri care au ceva unic, aparte, specific şi care le diferenţiază de alte destinaţii, comunicarea joacă un rol deosebit în realizarea interconexiunilor pe care se bazează industria turismului. In ultimii ani, procesul de comunicare a suferit schimbări majore, fiind obligat să se conformeze noilor cerințe ale pieței, cu abordări adaptate profilului turistului secolului al XXI-lea, care este unul dependent de comunicare, de tehnologia informaţiei, de faptul că poate să-şi aleagă serviciile dorite şi să-şi planifice vacanţele singur.(Hociung și Frâncu, 2012:124-127).

Pentru a răspunde așteptărilor acestuia, profesioniștii din domeniul turismului trebuie să comunice eficient, oferind informaţii corecte, clare, obiective, consistente și complete. Unul dintre cei mai importanţi factori în determinarea succesului sectorului turistic este transmiterea unui mesaj corect celor care sunt implicaţi în procesul de comunicare,. Acest succes este legat mereu de capacitatea de a şti cum să fie comunicat un produs, pentru a-l atrage pe turist să-l achiziţioneze, fără a-i înşela aşteptările.

Lucrarea noastră își propune să abordeze analiza discursului turistic în limbile română și franceză, cu scopul conturării și definirii particularităților lexicale, specifice discursului scris din domeniul turismului. Pentru a evidenția caracteristicile acestui acestui tip de discurs, vom adopta un studiu comparativ, și anume vom pune în relație discursul scris al *sriptorului-ghid* român cu cel al *sriptorului-ghid* francez.

Pentru această cercetare, ne-am oprit la ghidurile turistice tipărite în limbile română și franceză. Criteriile care au stat la baza selecției corpusului amintit mai sus sunt : în primul rând, conținutul informativ pe care îl prezintă în comparație cu alte suporturi de promovare a turismului (cataloage, broșuri, afișe, prospecte, pliante, etc). În al doilea rând, faptul că aceste instrumente materiale, chiar dacă tratează o varietate de subiecte, multe dintre ele inedite, nu se adresează profesioniștilor ci publicului larg pe care-l informează cu privire la produsul turistic, convingându-l prin menţinerea interesului pentru produs, și îndemnându-l la acțiune prin stimularea dorinţei de a călători în diverse locuri.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Discursul turistic se caracterizează printr-un număr de particularități care permit individualizarea lui în raport cu alte tipuri de discurs, şi noi ne-am propus ca în această lucrare să identificăm şi să definim specificitățile de natură lexicală proprii discursului turistic scris.

Din punct de vedere lexical, discursul turistic se distinge, în primul rând, prin conținutul său care provine dintr-un larg evantai de discipline şi de domenii profesionale ca geografia, economia, sociologia, istoria artelor, sport, gastronomia, etc. şi, în al doilea rând, prin folosirea unui lexic specializat. Acest ansamblu format din mai multe discipline se regăseşte la nivelul lexicului utilizat în discursul turistic, după cum afirmă Nigro (2006 : 42) :*«.. discursul turistic trebuie să reorganizează şi să revizuiască diferite componente lexicale, care au la bază tehnici specifice, având drept scop să convingă, să atragă şi să seducă ».* Este greu să se determine domeniul de specialitate a limbajului turistic, a referentului extralingvistic deoarece componenta tematică (a turismului) provine din combinarea «*di diversi aspetti tecnici e disciplinari* ».(Nigro , 2006:50).

Ghidurile turistice numite de Mariagrazia Margarito «*adevarate rezervoare de împrumuturi lingvistice»* (2008:63-73 citată de Devilla, 2013:8) oferă informații fundamentale şi detaliate cu privire la istorie, cultură, religie, gastronomie, cazare şi restaurație,faună şi floră, s.a. teme de interes major pentru *cititorul-călător.* Conform specialiştilor, lexicul din turism se conformează acestor clase emergente, astfel încât fiecare categorie are o terminologie proprie, existând însă şi o terminologie generală care planează asupra acestor segmente. La acestea se adaugă componenta comunicațională care îndeplineşte, conform contextului, diferite funcții.

Limbajul turistic care se apropie de cel oral este în general uşor de înțeles, deoarece locutorul caută să stabilească un acord tacit cu alocutorul, folosind de preferință limbajul acestuia.

Nigro (2006: 48) afirmă că «*limbajul turistic este una din variantele specializate, un subsistem al limbii de comunicare, având propriile reguli lexicale, structuri morfologice şi textuale specifice, şi este utilizat într-un domeniu specializat, cu scop descriptiv şi comunicativ, atât între specialişti, cât şi în relațiile cu publicul».*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Spre deosebire de alte genuri de discurs specializat, discursul turistic se adresează publicului larg și nu specialiștilor, afirmă Agorni (2012:4). Și tot el susține că limbajul turistic se întâlnește în diferite tipuri de interacțiuni, care au propriile obiective comunicaționale cum ar fi informarea, identificarea așteptărilor cititorilor, persuadarea, gestionarea diferențelor culturale. Datorită naturii diversificate a textelor turistice, este dificil de definit particularitățile specifice discursului turistic.

Preocuparea noastră în această lucrare este evidențierea acestor particularități lexicale care îl diferențiază de alte discursuri specializate.

Relaţiile existente între lexicul comun şi cel specializat fac posibilă deplasarea unităţilor lexicale dintr-un registru în celălalt. Pe de o parte, vocabularul specializat «*atrage*» prin transfer și specializare elemente curente ale lexicului comun, (ex : *picior* – membru inferior al corpului omenesc; si *piciorul* Podului de la Drobeta Turnu Severin), pe de altă parte, el împrumută altor arii lexicale termeni, care pot fi supuşi unei alte specializări sau unui nou transfer metaforic .(ex: cuvântul *baladeur* – semnifică aparat portabil de ascultat, care în limbaj colocvial înseamnă *persoană care se plimbă, plimbăreț)*

« Cele două ***picioare*** *principale ce străjuiesc malurile fluviului constituie azi resturile cele mai impunătoare ale podului lui Traian »* (G. România, p. 278);

« ***Au pied*** *de ces châteaux se blottissent de nombreuses villes d'art et d'histoire – Blois, Tours, Chinon, Angers – mais aussi des demeures qui évoquent le souvenir de Rabelais, Descartes, Léonard de Vinci et Balzac.»* (GR France, p.78)

O altă caracteristică a acestui discurs este utilizarea *terminologiilor specializate* din diferite profesii.

«.....în timp ce barurile și cluburile ***tivesc*** *plaja de la Vama-Veche..»* ; (GRomânia, p:163).

«*Inima Bucureștiului este Piața Revoluției, sediul fostului Palat Regal.[..], vechea axă nord-sud, rămasă și acum principala arteră în care* ***pulsează*** *viața orașului.»* (G. România, p.54)

«...l'un de plus jolis ***tronçons*** *du «voyage»....» ; «.....un réseau de boucles* ***se greffe*** *sur la Loire»* (GVM Paris, 2013).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Ținând seama de faptul că turismul are nevoie de concepte noi pentru a-și comunica propriile experiențe recent trăite, și că potențialul turist (*cititorul-călător* în cazul nostru) așteaptă să fie surprins de noutatea descrierii în așa fel încât «să trăiască» experiența evocată de *scriptorul-ghid,* preocuparea noastră este aceea de a contura și de a analiza modalitățile de îmbogățire a lexicului din discursul turistic. La nivel lexical, discursul turistic utilizeaza termeni specializați, termeni compuși, împrumuturi și neologisme. În principiu, formele lexicale identificate în aceste suporturi scrise servesc funcției expresive.

Lexicul turistic cuprinde unități lingvistice de bază și anume :

- Substantive simple :*vizită, descoperire, traseu, rezervare, plimbare,* l'arrivée, la brasserie,

l'offre, la destination, ș.a

- Substantive compuse prin alăturare *: muzeu-satelit, Vatra-Dornei, Maxi-Taxi, métro-*

RER, chauffeur-guide, hôtel-club, village-bijoux,ville-banlieue ș.a.

- Substantive formate prin utilizarea *siglelor,* și a *diverselor prescurtări cum ar fi :* CFR,

CEC, *MNAC*-Muzeu Național de Artă Conteporană ; *MBD*-Muzeul Benzii Desenate ;

MȚR-Muzeul Țăranului Român ; *luni-vin., sâmb.-dum., / VTT*-vélo tout terrain,MTB-

Mountain bike, SNCFR, TGV, *sympa, resto, clim, randos-découverte, pub., petit-déj., infos,* ș.a.

infos, ș.a.

Reprezintând un mijloc intern de îmbogăţire a vocabularului, *conversiunea* este o altă particularitate a discursului turistic. Schimbarea valorii gramaticale, definită drept un «procedeu gramatical de trecere a unui cuvânt de la o parte de vorbire la alta», (A. Todi :1) ea se realizează prin acceptarea unui morfem de determinare (articol hotărât sau nehotărât) sau a unui determinant adjectiv. Profesioniștii din domeniul turismului (agenții

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

de publicitate, tour-operatorii, ș.a) recurg la adjectivizare, substantivizare și adverbializare pentru a evidenția calităţile produselor lor.

In lexicul turistic, **substantivele** provin :

- din adjective (*diversitate ,rusticitate, frumusețe, le long* des sentiers, *la remarquable* Route Verte, *la diversité* des offres touristiques, *le gourmand, le braves.a.).* Substantivizarea adjectivului este realizată prin articulare sau prin alte mijloace ale flexiunii substantivelor.(*frumusețea, măreția, la beauté, la grandeur*,).

- din verbe: *(călătorie, descoperire, atracție, măreție, minune ,la promotion, un aller-retour, la destination,).*

In limba franceză, un numar destul de mare de verbe la infinitiv se utilizează ca substantive (*le manger, le boire, le souper, le déjeuner,s.a)*

- din participii trecute *(băutură, scăldatul, abrupturi, excentricitate, une entrée, une venue, une vue, une étendue, une sortie, s.a)*

- din pronume *(o nimica toată, un quelque chose* de vraiment intéressant*)*

Adjectivele provin : din substantive *(misterios, arhitectonic, natural, pietonal,),* din participii trecute *(fermeător, răspândit, pictat, provocat, cosmopolit, tulburător/* la plage *amenagée,* les trésors *cachés,* descouloirs (pour les vélos) bien *matérialisés),* din numerale *(a șaizecea aniversare, sutele* de galerii, *două* hosteluri, *trei* sate/ l'une des *3* villes, le *1*^{er}centre urbain, le pouvoir d'achat des *500 millions* d'Européens, ș.a.),din pronume *(aceste* peisaje, *fiecare* destinație, *niciun* turist, *câteva* zile/ *chaque* fête, *autre* route, *quelques* producteurs, *plusieurs* jours, s.a.*)*

Cea mai mare parte a **adverbelor** provin din adjective: menționați *documentar,* turnul este puțin *înclinat,/ ensoleillement, chaudement, amoureusement, pleinement, frénétiquement*);

Din *perspectivă lexicală,* discursul turistic selectează împrumuturi (în special anglicisme), compuse cu prefixoide (ce aparțin categoriei substantivelor/adjectivelor), termeni specializați (preluați din domenii diferite, în funcție de specificul temei descrise) și inovații lexicale.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- *Imprumuturi* prin preluarea cuvintelor internaţionale şi adaptate fonetic : *cocteil, picnic, sendvişuri, suvenir, orangerie, flamboaiant,burguri,facilităţi ş.a.*
- *Împrumuturile* din alte limbi: englezisme (*hostel, party, camping, british, by night,* italienisme (*farniente, gioiso, pizza,*) din limba franceză(decorative *rococo, fin –de- siècle, Art Nouveau*,), din limba germană (*şniţel,, burg, /* charcuterie et *bretzel,* tartes aux fruits et *kougelhopf, la winstub,)*

G. Trembey descrie rolul pe care îl joaca împrumuturile în cadrul publicităţii, afimând că :« *Le prestige de l'étranger auprès du public explique le recours massif à des mots étrangers ou à la coloration étrangère*»(1982:21). Folosind acest mijloc, profesioniştii din marketing scot în evidenţă faptul că împrumuturile îi conferă discursului turistic un « tonul exotic » şi stîrnesc curiozitatea cititorilor.

Neologismele răspund nevoii de a comunica o experienţă nouă, contribuind la producerea unui efect exotic asupra cititorului.(*week-end, cross, whisky, supermaket, şarm, fidel, facilităţi, areal,*). Atât neologismele cât şi împrumuturile reflectă noile realităţi ale domeniului turistic şi necesitatea de a face referire la acestea.

Fiind un mijloc de atragerea atenţiei publicului ţintă şi de a - l surprinde, limbajul turistic se caracterizează prin aspectul creativ şi inovator care nu încetează să uimească şi chiar să şocheze. Creativitatea este în largul său, iar cuvintele sunt alese cu grijă pentru a produce ceva unic, surprinzător şi memorabil, în scopul de a obţine cel mai mare impact asupra publicului-ţintă. Inovaţia se manifestă prin folosirea unor *structuri fixe* (cum ar fi titluri de cântece sau filme la care s-a schimbat unul dintre termeni), a *argoului* contemporan (al tinerilor), sau a *titlurilor unor spectacole* sau evenimente, etc.

Structura « *la vie en... **bleu*** ! » ne aminteşte titlul cântecului *« La vie en rose* ».

«*De remarcat sunt turiştii numiţi **vamaioţi,** un nume onorific al turiştilor boemi.»* (GC România, p.163).

« *A **musées-vous** en Région -Centre» (GVM*-Orléans et musées, 2008:4)

Conform lui Calvo, acest titlul se bazează pe aspectul grafic şi fonic : la nivel fonic, este vorba despre omonimul lui *amusez-vous,* în schimb, la nivel grafic, este agramatical. Obiectivul formei grafice este de a lega cuvântul *musée* de ideea de *a se amuza*.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Altă trăsătură a discursului turistic este alegerea atentă *a cuvinteleor cheie* cum ar fi *aventură, vis, imaginație, plăcere, romantic* în conformitate cu așteptările cititorului referitoare la vacanță.

«*Vilele s-au năruit, […], dar aceste mărturii ale unei bogății și splendori de mult apuse conferă orșului o ambianță* ***romantică,*** *aproape boemă.* » (G. Romania, p. 259).

«*Barurile, pub-urile și cluburile concurează cu locurile cu muzică live și cu cazinourile pentru a-i atrage pe cei dornici de* ***aventura*** *vieții de noapte….»* (G.România, p. 353).

« *Cel mai atractiv aspect este terasă* ***de vis*** *care veghează plaja particulară….»*(G. România, p.173)

«*Le calme, le silence, la nature et* ***l'aventure*** *ne sont jamais loin.»* (GVM-Monaco);

Discursul turistic funcționează datorită unui sistem convențional de simboluri și de coduri, aici incluzându-se dialectele și registrele familiare, mai ales când sunt promovate cultura și tradițiile locale ale unei țări. Astfel, în limbajul turistic întâlnim *expresii populare și proverbe,* în care unul dintre elemente a fost substituit .

«Deși vestibulul ***lasă*** *turiștii* ***cu gura căscată,*** *accesul este interzis în restul interiorului,»..*(RG România, p.226);

«Les familles ne savent plus où ***donner de la tête*** *pour choisir le programme du lendemain, tandis que les noctambules prolongent le plaisir dans l'un des nombreux clubs parisiens. »* (GVM Paris, 2015)

«Les hommes ***au salon****, les femmes à la cuisine…»* (GVM-Clermont-Ferrant, p.18)

Din punct de vedere stilistic, constatăm caracteristici curente în utilizarea punctuației (folosirea semnelor specifice: punct și virgula, parantezele simple, ghilimelele, punctele de suspensie, două puncte, s.a.). Folosirea parantezelor este un mijloc stilistic frecvent întâlnit în limbajul turistic, atât pentru a enumera, cât și pentru a completa o informație.

Concluzii :

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Turismul este un domeniu care a fost amplu studiat şi tratat din punct de vedere economic, sociologic, politic şi antropologic, dar rămâne aproape neexplorat din punct de vedere lingvistic.

Relaţia dintre limbaj şi turist a format dintotdeauna un binom inseparabil. Este adevarat că limbajul tranformă o destinaţie necunoscută într-o destinaţie turistică care atrage turişti. La rîndul lui, turismul utilizează un limbaj care construieşte o realitate pozitivă cu scopul de a informa, de a covinge şi de a promova. Din această este necesar să se identifice caracteristicile limbajului turistic folosit de *scriptorul-ghid* care vizează să producă o modificare asupra destinatarilor. De exemplu, prezentarea captivantă a unei destinaţii turistice acţionează asupra cititorului determinându-l să viziteze locul descris. Deci, discursul *scriptorului-ghid* transformă turistul potenţial, *cititorul* în cazul nostru, într-un turist real.

- Limbajul turistic a reuşit să combine limbajul comun cu cel alcătuit din elemente care se referă la conceptele cele mai specializate .

- Discursul turistic este un discurs specializat, deaorece se utilizează într-un domeniu profesional specific, fiind folosit de profesionişti şi de neprofesionişti.

- Ca orice discurs specializat, discursul turistic este un subsistem al limbii generale având propriile sale funcţii, proprietăţi şi tehnici, care îmbinate sunt capabile să manipuleze şi să schimbe atitudini şi comportamente.

- Limbajul turistic nu este rezervat unui public restrâns format numai din specialişti, deoarece funcţia principală a acestuia este de a convinge şi de a atragă publicul tintă .

- Limbajul turistic utilizat de profesioniştii din domeniu în interacţiuni multiple are propriile nevoi comunicaţionale şi anume : să informeze, să identifice aşteptările cititorului călător, să convingă şi să gestioneze diferenţele culturale.

BIBLIOGRAFIE:

1. Agorni, M.: *Questions of mediation in the translation of tourist texts*. Altre modernità 7, 2012, pp. 1-11, in Beeckman L, «Analyse du langage touristique. Analyse des traductions néerlandaises de brochures rédigées en français», 2014, p.8.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

2. Brosson, Frédéric : *Le français du tourisme,* Module 5.(on line) [consultat 20 octombrie 2012) Disponibil pe : http://fromulus.chez-alice.fr/documents/tourisme.pdf

3. Calvo, Pilar Blanco : *Le texte publicitaire : document authentique dans l'enseignement du français appliqué au tourisme.* (on line) [consultat 12 martie 2015] Disponibil pe : http://cle.ens-lyon.fr/servlet/com.univ.collaboratif.utils.LectureFichiergw?ID_FICHIER=1332154733800

4. Devilla, Lorenzo : *L'image de la Sardaigne dans les guides touristiques français et italiens, in* L'analisi linguistica e letteraria , Anno XXI- 1/2013, pp.57-70.

5. Dufiet, J.P. ,2012, *Le destinatire intradiscursif dans le guide touristique,* in Margarito et al. Cahiers de recherche de l'Ecole Doctorale en Linguistique française, N^{0}6.

6. Hociung, I.G. şi Frâncu, L.G., 2012, *Globalizare-turism-comunicare, triunghiul competitivităţii pe piaţa afectată de criza economică* in Economie teoretică şi aplicată, Vol.XIX, Nr. 7(572), pp.115-128.

7. Nigro, M.G., 2006, *Il linguaggio specialistico del turismo : aspetti storici, teorici e traduttivi*, Rome : Aracne.

8. Todi, A. *Consideraţii asupra conversiunii în limba română actuală,* (on line) Disponibil pe : http://ebooks.unibuc.ro/filologie/dindelegan/33.pdf.

9. Tremblay, G., 1982, *L'ABC du style publicitaire français. Abécédaire à l'usage des rédacteurs , des traducteurs et des professionnels de la publicité.* Montréal, Linguatech.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

MILITARY LATIN AND ITS IMPACT ON MENTALITIES (I)

Mădălina Strechie

Assist. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: Latin was not only the language of an amaizing civilization, Roman civilization, it was also an instrument of Romanization, a vehicle of science and the international language of Antiquity. In the military field, the sons of Mars excelled by building a global empire with the help of the army. Therefore, much of the military terminology has a Latin etymology, as many Latin expressions still have a strong impact on mentalities in the military field. Latin thus proves its universal and eternal value.

In this study we have selected some Latin syntagms, expressions, maxims and sententiae that are used in the military domain even today, either as a motto for various military institutions, or a slogan for various military national and international (European) structures.

We also suggest that some Latin maxims should be used as military slogans for various Romanian military structures, particularly due to their special impact on mentalities. The military tradition of the sons of Mars, the Romans, must be respected by all their descendants, the sons of Mars' sons.

Keywords: sententiae, impact, Latin language, military field, mentality.

Introducere

Studiul nostru îşi propune să demonstreze puternicul impact mentalitar pe care îl are încă limba latină în domeniul militar. Parafrazând titlul unui serial de cultură generală, *Anticii au făcut mai întâi*, în cazul nostru, romanii au făcut mai întâi cele mai multe în domeniul militar. Romanii au fost cei care au transformat armata într-o instituţie de forţă şi într-un guvern. Tot ei sunt cei care au multiplicat la scara unei lumi întregi modelul spartan, armata lor era ca şi a Spartei, statul. Modelul spartan a fost adaptat infrastructurii romane, rezultând un tipar cu totul şi cu totul original, mult mai bine organizat şi gestionat. Roma a transformat armata într-un instrument al globalizării, nu numai al naţiunii, cum a fost cazul Spartei.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Mentalul colectiv roman şi-a găsit cel mai bine expresia în valori precum *patrie, stat, lege, apărare, luptă, loialitate, muncă, virtute (vitejie), forţă, perseverenţă, îndrăzneală,competenţă* şi *credinţă*. Valorile romane sunt perene tocmai prin universalitatea lor.

Romanii au inovat în ceea ce priveşte arta militară aşa cum nimeni nu a mai făcut până la ei, ei nu au creat numai o armată profesionistă, ci un veritabil sistem complex, militarizat şi funcţional. Militarii romani erau foarte bine pregătiţi nu numai în arta militară, ci şi în administraţie, finanţe, tehnică, inginerie, chiar şi în politică.

Armata romană funcţiona ceas în primul rând şi datorită motivării sale psihologice şi din cauza unei organizări disciplinare desăvârşite. Motivarea armatei romane se făcea în primul rând prin arta cuvântului (nu întâmplător multe din ştiinţele comunicării au o etimologie latină), prin asocierea ei la treburile statului, dar şi prin beneficii materiale şi politice. Roma nu pregătea brute, ci militari polivalenţi, capabili să facă faţă oricăror situaţii. La ei întânim trupe de front deschis, dar tot la ei exista (ceea ce astăzi am numi trupe speciale) precum Garda Pretoriană, un veritabil serviciu de informaţii, agenţi de propagandă, (Romanizarea s-a făcut mai ales prin militarii romani). Tot la romani existau şi trupe de asalt şi de commando precum *Equites Singulares* (în traducere Cavaleri unici, în sensul că fiecare era pe cont propriu, fiecare însă valora cât o unitate militară prin ceea ce era capabil să realizeze), trupe de geniu, trupe de intendenţă, trupe de poliţie, flotă, artilerie, iar dacă zborul oamenilor era posibil în timpul lor, cu siguranţă că Romanii aveau şi trupe aeriene.

Şi astrăzi maximele latine încifrează cele mai frumoase mentalităţi militare şi nu numai, fiind folosite la scară largă de către armatele lumii. Studiul nostru de faţă a selectat sentenţe latineşti care sunt devize, motto-uri, embleme sau îndemnuri pe care le traducem pentru a demonstra multitudinea valorilor lor mentalitare. Economia articolului ne-a impus în mare parte selecţia, dar şi accesul public pentru a studia latina militară. Pentru o mai bună structurare le-am grupat pe armatele care le folosesc.

Maxime latineşti în instituţii militare: Semnificaţii şi impact mentalitar

I. LATINĂ MILITARĂ FOLOSITĂ ÎN ARMATA ROMÂNIEI

Divizia 2 Infanterie GETICA[1], Deviză: SEMPER DIGNITATE FIDELIS PATRIAE, *Întotdeauna cu demnitate, credincios patriei*-trad.n.

[1] http://www.jointophq.ro/inslujbapatriei/

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Distincţie militară[2] DEVIZĂ: PRO PATRIA SEMPER, *Întotdeauna pentru patrie*-trad.n.

Decoraţia Steaua României[3] inscripţionare IN FIDE SALUS, *Salvarea în credinţă*-trad.n.

Deviza Colegiului Naţional de Apărare[4] RERUM COGNOSCERE CAUSAS, *A cunoaşte cauzele lucrurilor*-trad.n.

Deviza Universităţii Naţionale de Apărare[5] LABOR IMPROBUS OMNIA VINCIT, *Munca neîncetată învinge întotdeauna*-trad.n.

Deviza Centrului Nato de Educaţie şi instruire[6] CONSENSUS PER ERUDIO, *Acord pentru a instrui (educa)*-trad.n.

Deviza Spitalul Universitar de Urgenţă Militar Central "Dr. Carol Davila"[7] AUDACES SERVAMUS, *Slujim îndrăzneţi*-trad.n.

Deviza Serviciului de Protecţie şi Pază[8] SEMPER FIDELIS, *Credincios întotdeauna*-trad.n.

Emblema Ministerului Afacerilor Interne[9] PRO PATRIAE ET ORDINE IURIS, *Pentru patrie şi pentru ordinea dreptului*-trad.n.

Emblema Poliţiei Române[10] LEX ET HONOR, *Lege şi cinstire*-trad.n.

Emblema Jandarmeriei Române[11] LEX ET ORDO, *Lege şi ordine*- trad.n.

Emblema Inspectoratului general pentru situaţii de urgenţă[12] AUDACIA ET DEVOTIO, *Îndrăzneală şi legământ*-trad.n.

Deviza Academiei de Poliţie Alexandru Ioan Cuza[13] PER SCIENTIAM PRO PATRIA, *Cu ştiinţă pentru patrie*-trad.n.

Deviza Academiei Naţionale de Informaţii Mihai Viteazul[14] EDUCATIO CUM INTELLIGENTIA, *Educaţie cu pricepere*-trad.n.

---

[2] http://smg.mapn.ro/images/distinctii/emblema%20onoarea%20armatei.jpg
[3] http://canord.presidency.ro/Star-of-Romania-Grand-Officer-civils.jpg
[4] http://cnap.unap.ro/
[5] http://www.unap.ro/index.php/ro/
[6] http://www.dresmara.ro/
[7] http://www.scumc.ro/
[8] *www.spp.ro*
[9] http://www.mai.gov.ro/
[10] https://ro.wikipedia.org/wiki/Poli%C8%9Bia_Rom%C3%A2n%C4%83
[11] https://ro.wikipedia.org/wiki/Jandarmeria_Rom%C3%A2n%C4%83
[12] http://www.igsu.ro/index.php?pagina=heraldica
[13] www.academiadepolitie.ro
[14] http://lege5.ro/Gratuit/haytonjqgm/ordinul-nr-1526-2015-privind-aprobarea-insemnului-heraldic-si-a-drapelului-distinctiv-ale-academiei-nationale-de-informatii-mihai-viteazul-

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Deviza Colegiului Naţional Militar Mihai Viteazul din Alba Iulia[15] NON SCOLAE SED VITAE DISCIMUS! *Nu învăţăm pentru şcoală, ci pentru viaţă!*-trad.n.

Acestea sunt principalele maxime latineşti la care am avut acces public ale unor structuri militare şi militarizate ale României. Maximele latineşti evidenţiază valori precum: patrie, credinţă, cunoaştere, lege, onoare, îndrăzneală, demnitate, muncă şi unitate. Multe dintre aceste valori sunt valori din mentalul roman precum: virtute (vitejie), credinţă (loialitate), lege, onoare. Latina militară are o putere mare de evocare în maximele de sus.

II. LATINĂ MILITARĂ FOLOSITĂ ÎN ARMATA ITALIANĂ

Deviza de pe ecusonul armatei italiene[16] UNA VIS, *O singură forţă*-trad.n.

FORTIOR EX ADVERSIS RESURGO[17], *Mă ridic din nou mai puternic dintre duşmani*-trad.n.

AQUENSEM LEGIONEM TIME[18], *Temete-te de legiunea aquensă*-trad.n.

PAR INGENIO VIRTUS[19], *Egal cu virtutea prin talent*-trad.n.

PER ASPRA VIA AD ASPRA META[20], *Pe o cale grea către un ţel greu*-trad.n.

FERVIDIS ROTIS AD METAM[21], *Cu care (roţi) înflăcărate către ţel*-trad.n.

IN HOSTEM CELERRIME VOLANT[22], *Zboară cu foarte mare rapiditate asupra duşmanului*-trad.n.

IN HOSTEM RUIT[23], *S-a năpustit asupra duşmanului*-trad.n.

QUIS ULTRA?[24]*Cine (este) mai mult?*-trad.n.

ALBIS ARDUA[25], *Luminilor din înălţime*-trad.n.

---

[15] http://www.colmil-mv.ro/
[16] https://ro.wikipedia.org/wiki/For%C8%9Bele_armate_ale_Italiei#/media/File:Stemma_SMD.jpg
[17] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/armi-e-corpi/Fanteria/Pagine/Il-Medagliere.aspx
[18] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-per-la-formazione-specializzazione-e-dottrina-dell-esercito/Scuola-di-Fanteria/Centro-Addestramento-Volontari/17-RAV-Acqui
[19] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Genio/Pagine/Reggimento-Addestrativo.aspx
[20] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Genio/6-Reggimento-Genio-Pionieri
[21] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Genio/Reggimento-Genio-Ferrovieri
[22] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Forze-di-Difesa-Interregionale-Nord/Divisione-Friuli/brigata-pozzuolo-del-friuli/Reggimento-Artiglieria-Terrestre-a-Cavallo
[23] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Forze-di-Difesa-Interregionale-Nord/Divisione-Friuli/Brigata-Corazzata-Ariete/132-Reggimento-carri
[24] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Forze-di-Difesa-Interregionale-Nord/Divisione-Friuli/Brigata-Corazzata-Ariete/11-Reggi

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

SIDERUM VIS[26], *Forţa stelelor*-trad.n.

VIRTUTE SUPERO[27], *Întrec prin virtute*-trad.n.

CELERITATE AC VIRTUTE[28], *Rapiditate(Viteză) şi virtute*-trad.n.

PERITUS ET AUDAX[29], *Abil şi curajos(îndrăzneţ)*-trad.n.

PER ASPERA ET DEVIA AD METAM[30]*Pe o cale grea şi ocolită către ţel (scop)*-trad.n.

MAIORA VIRIBUS AUDERE[31]*A îndrăzni cu forţe mai mari*-trad.n.

IMPERVIA CEDANT[32]*Cele nestrăbătute cedează*-trad.n.

ICTU IMPETUQUE PRIMUS[33]*Primul prin lovitură şi asalt*-trad.n.

VELOX AD IMPETUM[34]*Iute la atac*-trad.n.

VIS IGNEA[35]*Forţa înflăcărată*-trad.n.

VIGILANTES[36]*Cei care supraveghează*-trad.n.

ALTIUS TENDO[37]*Ţintesc mai sus*-trad.n

AD ARDUA SUPER ALPES PATRIA VOCAT[38]*Patria te cheamă către înălţimi peste Alpi*-trad.n.

NULLA VIA INVIA[39]*Nicio cale nestrăbătută*-trad.n.

---

[25] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Forze-di-Difesa-Interregionale-Nord/Divisione-Friuli/Brigata-Corazzata-Ariete/Reggimento-Lancieri-di-Novara-5

[26] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Forze-di-Difesa-Interregionale-Nord/Divisione-Friuli/Brigata-Aeromobile-Friuli/7-Reggimento-AVES-Vega

[27] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Meccanizzata-Aosta/62-Reggimento-Fanteria-Sicilia

[28] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Meccanizzata-Pinerolo/7-Reggimento-Bersaglieri

[29] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Meccanizzata-Pinerolo/11-Reggimento-Genio-Guastatori

[30] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Meccanizzata-Pinerolo/10-Reggimento-Trasporti

[31] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-meccanizzata-Sassari/3-Reggimento-Bersaglieri

[32] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-meccanizzata-Sassari/5-reggimento-genio-guastatori

[33] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Bersaglieri-Garibaldi/1-Reggimento-Bersaglieri

[34] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Bersaglieri-Garibaldi/8-Reggimento-Bersaglieri

[35] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Bersaglieri-Garibaldi/8-Reggimento-Artiglieria-Terrestre-Pasubio

[36] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Taurinense/2-Reggimento-Alpini.

[37] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Taurinense/3-Reggimento-Alpini

[38] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Taurinense/9-Reggimento-Alpini

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

OMNIA OMNIBUS[40] *Toate pentru toţi*-trad.n.

NEC VIDEAR DUM SIM[41] *Ca să nu fiu văzut atât timp cât să exist*-trad.n.

AD EXCELSA TENDO[42] *Ţintesc (Îndrăznesc) către cele mai înalte*-trad.n.

NOBIS INCEDENTIBUS RUPES RUUNT[43] *Stâncile se prăvălesc în faţa noastră, cei înflăcăraţi*-trad.n.

VENUSTUS ET AUDAX[44] *Fermecător (Fatal) şi îndrăzneţ (curajos*)-trad.n.

PER OMNIA ASPERRIMA[45] *Prin toate cele mai dificile*-trad.n.

SPATIUM NON OBEST[46] *Spaţiul nu stă împotrivă*-trad.n.

IGNIS INTELLECTUS[47] *Focul cunoaşterii*-trad.n.

ULTRA NOMEN VIRTUS[48] *Virtutea dincolo de nume*-trad.n.

SIC ITUR AD ASTRA[49] *Astfel se merge către stele*-trad.n.

COTIDIE SINE MORA[50] *Zilnic fără pauză*-trad.n

RES NON VERBA[51] *Fapte nu vorbe*-trad.n.

VOLAT AGILE, RAPIDE OBSERVAT[52] *Zboară priceput, observă repede*-trad.n.

PRIMUS NOMINE, FACTISQUE FULGENTIOR[53] *Prin nume primul şi prin fapte mai strălucitor*-trad.n.

---

[39] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Taurinense/1-Reggimento-Artiglieria-Terrestre-mon

[40] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Taurinense/1-Reggimento-di-Manovra

[41] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Julia/5-Reggimento-Alpini

[42] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Julia/7-Reggimento-Alpini

[43] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Julia/3-Reggimento-Artiglieria-Terrestre-mon

[44] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Julia/Reggimento-Piemonte-Cavalleria-2

[45] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Julia/2-Reggimento-Genio-Guastatori

[46] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Trasmissioni-ed-Informazioni-Esercito/Brigata-Trasmissioni/46-Reggimento-Trasmissioni

[47] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Trasmissioni-ed-Informazioni-Esercito/Brigata-RISTA-IEW/41-Reggimento-Cordenons

[48] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/1-Reggimento-Sostegno-AVES-Idra

[49] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Comando-Sostegno-AVES/2-Reggimento-Sostegno-AVES-Orione

[50] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Comando-Sostegno-AVES/3-Reggimento-Sostegno-AVES-Aquila

[51] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Comando-Sostegno-AVES/4-Reggimento-Sostegno-AVES-Scorpione

[52] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Centro-Addestrativo-Aviazione-Esercito/Pagine/Lo-Stemma.aspx

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

PER AEREM USQUE AD METAM[54]*Prin aer până la ţel*-trad.n.

DURABO[55]*Voi rezista*-trad.n.

NEC ASPERA NEC ARDUA COELA TIMEO[56]*Nu mă tem nici de cele dificile şi nici de cerurile înalte*-trad.n.

FIDE ITUR AD ASTRA[57]*Prin credinmţă se merge către stele*- trad.n.

ARDEAM DUM LUCEAM[58]*Să ard cât timp să strălucesc* -trad.n.

IN ADVERSA ULTRA ADVERSA[59] *În cele dificile dincolo de cele dificile*-trad.n.

STUDIO IGNIQUE USQUE AD GLORIAM[60] *Cu părtinire şi cu înflăcărare până la glorie*- trad.n.

AB ORIGINE FAMA[61]*La originea faimei (renumelui)*- trad.n.

MILITES CIVISQUE ALACRITES[62] *Militari şi cetăţeni plini de viaţă*- trad.n.

IMPETU HOSTEM PERTERREO[63]*Înspăimânt duşmanul prin atac*- trad.n.

Acestea sunt devizele latineşti ale armatei italiene pe care le-am găsit şi analizat. În economia articolului, armata italiană are cele mai multe devize latineşti, lucru de înţeles, mai ales că Roma este o cetate eternă şi în domeniul culturii militare. Valori morale precum virtute, credinţă (loialitate), abilitate, pricepere, apărare, luptă, atac, glorie, faimă, rezistenţă etc. De asemenea devizele latineşti ale armatei italiene preiau o mentalitate veche romană referitoare la inamic: *Hospes, hostis, Oaspetele este duşman*-trad.n. Multe

[53]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Brigata-Aviazione-Esercito/1-Reggimento-AVES-Antares
[54]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Brigata-Aviazione-Esercito/2-Reggimento-AVES-Sirio
[55]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Brigata-Aviazione-Esercito/3-REOS-Aldebaran
[56]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Brigata-Aviazione-Esercito/4-Reggimento-AVES-Altair
[57]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Artiglieria-Controaerei/121-Reggimento-Artiglieria-Controaerei-Ravenna
[58]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/stato-maggiore-esercito/Comando-delle-Forze-Speciali-dell-Esercito/28-Reggimento-Pavia
[59]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/stato-maggiore-esercito/Comando-delle-Forze-Speciali-dell-Esercito/4-Reggimento-Alpini-Paracadutisti
[60]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Artiglieria/Reggimento-Addestrativo
[61]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Artiglieria/5-Reggimento-Artiglieria-Terrestre-Superga
[62]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Genio/Multinational-CIMIC-Group
[63]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Mec-Granatieri-di-Sardegna/Reggimento-Lancieri-di-Montebello-8

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

dintre devizele militare italiene fac referire la inamic sau la condiţiile dificile provocate de inamic precum: *aspera* dau *adversa*. Traducerea maximelor nu surprinde întotdeauna exact valorile mantalitare romane. Astfel *virtus* am tradus de cele mai multe ori prin vitejie sau virtute, numai că în limba latină *virtus* provine de la *vir*=bărbat. Definiţia cea mai frumoasă a acestei valori fundamentale din mentalul colectiv latin, *virtus*, a dat-o Nicollo Machiavelli care o traduce prin *energie personală*. În mentalul colectiv latin, *virtus* reprezenta forţa individului roman, *fides* reprezenta loialitatea lui faţă de patrie, cetate şi comandanţii militari şi *pietas* reprezenta credinţă lui faţă de cele sacre (inclusiv faţă de patrie, care era considerată şi întruchiparea unei zeiţe). Toate aceste valori mentalitare romane sunt evidenţiate de latina militară, indiferent de structurile armate care o utilizează. Sunt folosite substantive, adjective, verbe, pronume şi adverbe. De asemenea sunt folosite în maximele latine ale armatei italiene foarte multe verbe de acţiune şi compuşi ai verbului *esse*. Tot lexicul latinei militare oferă o expresivitate foarte sugestivă şi are un puternic efect evocator şi mobilizator.

Cea mai expresivă maximă, după părerea noastră este *UNA VIS*, substantivul *vis* fiind foarte prezent şi în alte maxime, dar nu are semnificaţia unităţii depline ca în această maximă.

III. LATINĂ MILITARĂ FOLOSITĂ ÎN ARMATA FRANCEZĂ

LEGIO PATRIA NOSTRA[64] *Legiunea este patria noastră*- trad.n. Acesta este motto-ul Legiunii străine franceze.

OMNIA SI PERDAS, FAMAM SERVARE[65] *Chiar dacă vei pierde totul să slujeşti renumele* trad.n.

PRIMUS, PRIMORUM[66] *Primul dintre cei dintâi*- trad.n.

SEMPER AD ALTA[67] *Întotdeauna către cele mai înalte*- trad.n.

IN PERICULO LUDUNT[68] *Se joacă în pericol* -trad.n.

SURSUM CORDA[69] *Inimile sus*- trad.n.

NEC PLURIBUS IMPAR[70] *Căci este fără de pereche faţă de cei mai mulţi*-trad.n.

AD UNUM[71] *Până la unul*- trad.n.

[64] https://ro.wikipedia.org/wiki/Legiunea_str%C4%83in%C4%83
[65] https://fr.wikipedia.org/wiki/1er_r%C3%A9giment_de_hussards_parachutistes
[66] https://fr.wikipedia.org/wiki/1er_r%C3%A9giment_d%27h%C3%A9licopt%C3%A8res_de_combat
[67] https://fr.wikipedia.org/wiki/3e_r%C3%A9giment_d%27h%C3%A9licopt%C3%A8res_de_combat
[68] https://fr.wikipedia.org/wiki/12e_r%C3%A9giment_de_cuirassiers
[69] https://fr.wikipedia.org/wiki/40e_r%C3%A9giment_d%27artillerie
[70] https://fr.wikipedia.org/wiki/1er_r%C3%A9giment_%C3%A9tranger_de_cavalerie

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

NEC TERRENT NEC MORATUR[72] *Nici nu se îngrozesc, nici nu întârzie*- trad.n.

FIDELITATE ET HONORE, TERRA ET MARE[73]*Cu loialitate şi cu cinste, pe pământ şi pe mare*- trad.n.

ALTER POST FULMINA TERROR[74]*După trăsnet altă groază*- trad.n.

SEMPER ET UBIQUE[75]*Întotdeauna şi peste tot*- trad.n.

MORE MAIORUM[76]*După obiceiul strămoşilor*- trad.n.

RELIGARE ET UNIRE SIC[77]*A lega şi astfel a uni*- trad.n.

NIHIL NISI SILENTIUM TIMET[78] *Nu se teme de nimic, dacă nu se teme de tăcere*- trad.n.

LABOR OMNIA VINCIT[79]*Munca învinge totul*- trad.n.

SERVIRE PRO SALVARE[80] *A sluji pentru a salva*- trad.n.

SEU PACEM SEU BELLA GERO[81]*Acţionez fie pe timp de pace, fie pe timp de războaie*- trad.n.

PERFAS ET NEFAS[82]*Prin orice este permis şi nepermis (Prin orice mijloace)*- trad.n.

Armata franceză utilizează devize latineşti bazate mai ales pe adjective la comparativ care definesc însuşiri personale precum: *plus, fortior*, sau adjective fără grad de comparaţie precum: *impar, primus* etc. Verbele uzuale sunt *servare, salvare, unire, vinco, gero, terreo* etc. De asemenea, construcţii inpersonale precum *perfas* şi *nefas* sunt şi ele folosite alături de adverbul *semper*, poate cel mai uzual cuvânt din toate maximele latineşti militare studiate.

IV. LATINĂ MILITARĂ CU IMPACT MENTALITAR CARE MERITĂ UTILIZATĂ

Am selectat, în cele de mai jos, câteva dintre cele mai sugestive maxime latineşti cu aplicare militară, care ar fi portivite pentru structurile militare româneşti. Foarte multe nu se întâlnesc la alte armate (din ceea ce am analizat noi) şi unele dintre ele sunt expresii

[71] https://fr.wikipedia.org/wiki/1er_r%C3%A9giment_%C3%A9tranger_de_g%C3%A9nie
[72] https://fr.wikipedia.org/wiki/1er_r%C3%A9giment_de_chasseurs_%C3%A0_cheval_(France)
[73] https://fr.wikipedia.org/wiki/2e_r%C3%A9giment_d%27infanterie_de_marine
[74] https://fr.wikipedia.org/wiki/11e_r%C3%A9giment_d%27artillerie_de_marine
[75] https://fr.wikipedia.org/wiki/9e_compagnie_de_commandement_et_de_transmissions_de_marine
[76] https://fr.wikipedia.org/wiki/2e_r%C3%A9giment_%C3%A9tranger_de_parachutistes
[77] https://fr.wikipedia.org/wiki/48e_r%C3%A9giment_de_transmissions
[78] https://fr.wikipedia.org/wiki/44e_r%C3%A9giment_de_transmissions
[79] https://fr.wikipedia.org/wiki/503e_r%C3%A9giment_du_train
[80] https://fr.wikipedia.org/wiki/R%C3%A9giment_m%C3%A9dical
[81] https://fr.wikipedia.org/wiki/6e_r%C3%A9giment_du_mat%C3%A9riel
[82] https://fr.wikipedia.org/wiki/8e_r%C3%A9giment_du_mat%C3%A9riel

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

preluate, fie din clasicii latini precum Cicero, Vergilius, fie din dreptul roman, fie din mentalul colectiv roman.

PATRIA SEMPER SERVATA, *Patria mereu slujită*- trad.n.

PRO PATRIA SEMPER, *Întotdeuna pentru patrie*- trad.n.

VIRTUS, FIDES, PIETAS, *Curaj, loialitate, credinţă* - trad.n.

MANU MILITARE, *Cu forţă militară*- trad.n.

PRO PATRIA DIMICARE, *A lupta pentru patrie* - trad.n.

AUT CAESAR, AUT NIHIL, *Ori Caesar, ori nimic*- trad.n.

SALUS REIPUBLICAE, SUPREMA LEX, *Salvarea statului (este) legea supremă*- trad.n.

EX UNGUE LEONEM, *După unghii (gheare) se cunoaşte leul*- trad.n.

AUDENTES FORTUNA IUVAT, *Pe cei care îndrăznesc îi ajută norocul*- trad.n.

SINE METU, *Fără teamă*- trad.n.

FORTITER IN RE, *Puternic în orice situaţie (împrejurare)*- trad.n.

TERRA MARIQUE, *Pe pământ şi pe mare*- trad.n.

HIC ET UBIQUE, *Aici şi oriunde*- trad.n.

AUDE ET AGE, *Îndrăzneşte şi acţionează*- trad.n.

NE DISCERE CESSA, *Nu înceta să înveţi*- trad.n.

LABORE ET CONSTANTIA, *Prin muncă şi prin consecvenţă*- trad.n.

VIRTUTIS FORTUNA COMES, *Norocul este camaradul virtuţii*- trad.n.

REBUS ANGUSTIS ANIMOSUS, *Curajos în împrejurări dificile*- trad.n.

PAX ORBIS TERRARUM, *Pacea întregii lumi*- trad.n.

FORTI ET FIDELI NIHIL DIFFICILE, *Nimic nu îi este greu celui viteaz şi loial*- trad.n.

DEOS FORTIORIBUS ADEESE, *Celor puternici le sunt alături zeii*- trad.n.

IN MEDIAS RES, *În miezul lucrurilor*- trad.n.

GLORIA UMBRA VIRTUTIS EST, *Gloria este umbra virtuţii*- trad.n.

ANIMO ET CORPORE[83], *Cu spiritul şi cu trupul*- trad.n.

RE ET VERBIS[84], *Cu fapta şi cu cuvintele*- trad.n.

PLUS VIGILIA SEMPER...[85]*Întotdeauna cu mai multă veghe*- trad.n.

Concluzii

[83] *Henry Roland, Lexique Juridique. Expressions Latines, deuxième édition, Paris, Édition Litec, 2002, p.15.*
[84] *Ibidem, p. 209.*
[85] *Ibidem, p. 48.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Limba latină a fost, este şi va fi o limbă foarte vie şi foarte persuasivă şi în domeniul militar. Cele mai frumoase devize militare sunt în limba latină, deoarece în limba fiilor lui Marte este exprimată cel mai frumos arta lui Marte. Multe maxime şi sentenţe latine se găsesc şi astăzi ca devize pentru armatele lumii, doar limba latină exprimând cel mai bine mentalitatea militară. Cu toate că este foarte concisă latina militară este sugestivă.

Am selectat în acest studiu câteva dintre principalele devize în limba latină care se întâlnesc atât la armata română, cât şi la armatele altor state (romanice). Traducerea de cele mai multe ori ne aparţine, acolo unde aceste maxime sunt mai cunoscute le-am redat în traducerea autorilor de dicţionare şi de culegeri de maxime latine. Cu toate acestea traducerea lor nu surprinde total sensul şi impactul lor mentalitar. Romanii au creat o veritabilă mentalitate militară, unică şi exemplară. Lexicul latinei militare este format din adverbe, verbe, adjective, pronume şi substantive care denumesc forţa, patria, credinţa, curajul.

La finalul studiului propunem câteva maxime latine care ar fi foarte potrivite instituţiilor militare româneşte, mai ales că, spre deosebire de alte armate, nu avem suficiente maxime latineşti ca devize militare. Iar noi, mai mult decât mulţi alţii suntem nepoţii lui Marte. „De la Râm ne tragem" aşa că ar fi bine să beneficiem de cele mai frumoase şi pline de sens maxime latine şi în domeniul militar. Limba lui Marte este potrivită şi acum pentru a face carieră în armatele lumii.

BIBLIOGRAFIE

Badea, Simina "On the Use of Latin Terms in Legal English and Romanian" în *Valori clasice în culturile europene,* Editura Universitaria, Craiova, 2010, pp. 11-17.

Barbu, N., I., Vasilescu, Toma, I., *Gramatica limbii latine. Fonetica, Morfologia, Sintaxa urmate de un Appendix,* Bucureşti, Editura de Stat Didactică şi Pedagogică, 1961.

Dinu, Dana, „Termeni latineşti care desemnează ospitalitatea şi ostilitatea" în *Omagiu aniversar academicianului Marius Sala*, Craiova, Ediura Universitaria, 2007, pp. 237-244.

Dinu, Dana, *Lexicologia limbii latine,* Craiova, Editura Universitaria, 2008.

Guţu, Gh., *Dicţionar Latin-Român*, Ediţie revăzută şi completată, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1993.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Iliescu, Iuliana-Adelina, „La topique des propositions relatives en roumain et en latin", în volumul Conferinţei Internaţionale *The Knowledge-Based Organization*, Sibiu, Editura Academiei Forţelor Terestre (cod CNCSIS 63), 27-29 noiembrie 2008, pp. 124 - 128, ISSN 1843-6722.

Iliescu, Iuliana-Adelina, „Antroponime provenite de la nume religioase şi mitologice", în volumul *Conference of Alma Mater University Papers of the Sibiu Alma Mater University Conference*, Volume 2, Sixth Edition, 28-30 march, Sibiu, Editura Alma Mater, Sibiu, 2013, p. 156-161.

*** *Larousse-Dicţionar de civilizaţie romană,* Jean-Claude Fredouille, profesor la Universitatea Paris X-Nanterre, Traducere de Şerban Velescu, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2000.

Matei, Virgil, *Dicţionar de maxime, reflecţii, expresii latine comentate*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 2007.

****Proverbe şi cugetări latine,* Ediţie îngrijită de Vasile D. Diaconu şi Maria Marinescu Himu, Bucureşti, Editura Albatros, 1976.

Roland, Henry, *Lexique Juridique. Expressions Latines*, deuxième édition, Paris, Édition Litec, 2002.

Sâmbrian, Teodor, *Instituţii de drept roman*, Craiova, Editura Sitech, 2009.

Strechie, Mădălina, *"Terms of Latin Origin in the field of Communication Sciences"* în *revista Studii şi cercetări de Onomastică şi Lexicologie (SCOL)* Anul II, Nr.1-2/2009, ISSN: 2065-7161, Craiova, Editura Sitech, 2009, pp. 203-207.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

COLOR NAMES. FROM DENOMINATION TO SYMBOL

Cristina Radu-Golea

Assist. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: Color names and definitions have been the topic of many scientific papers (and not only), starting with those of the British scientist Isaac Newton. The notion of "color" refers to two different phenomena: the subjective sensation of color and the possibility of an object to appear coloured. The differences between colors and nuances and their classification depend, to a large extent, on the culture of the onlookers. All over the world, beyond their concrete properties, colors are involved in a multitude of symbolic significations, very different form one culture to another, and, consequently, far from being universal; therefore, colors are used according to cultural conventions and cultures.

Keywords: color, nuance, lexicon, signification, culture

Scientists have always been interested in the chromatic spectrum, but a general theory on colors has not been elaborated yet. In his study *How Culture Conditions the Colours We Use*, Umberto Eco draws attention on an undeniable fact: "Colour is not an easy matter!". Therefore, for physicists, color is a particular wavelength; for chemists, it is linked to pigments; biologists are interested in colors as they exist in the living world, mineralogists study the variety of nuances in the inorganic world. Unlike all the above mentioned, philosophers, starting with Aristotle, have been interested in the "color spectacle". In their turn, physicians and psychologists[1] have made experiments in order to solve the mysteries of the mechanism of perceptive response to the chromatic effect.

[1] *Cf. Mihai Golu, Aurel Dicu, Culoare şi comportament/ Color and Behavior, Craiova, 1974; George Lakoff, Women, Fire and Dangerous Things; What Categories Reveal about Mind, The University of Chicago Press, Chicago and London, 1978; Tony Belpaeme, Factors Influencing the Origins of Color Categories, Artificial Intelligence Laboratory, Brussel, 2002; Barbara Saunders, Revisiting Basic Color Terms, in "Journal of Experimental Psychology", 1993, p. 10-20.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Linguists, anthropologists[2] and historians have also joined the effort of answering the question: *What is color*?

In socio-human sciences color is a topic of confrontation and debate among different orientations. Colors separate the areas of discontinuity in the surrounding world, so that chromatic differences provide an important instrument of classifying and ordering (in all the languages of the world, the vocabulary of colors has a special importance). A question arises: what is the role played by nature and culture in categorizing and naming colors? According to their answer, psychologists, linguists and anthropologists make up two distinct categories: the evolutionist-universal category and the culturalist-evolutionist category. According to the evolutionist opinions, color names and even their perception have evolved throughout the history of the mankind. Color language and color perception are one and the same thing, and language differences reflect perception differences. Some of these theories originate in the conclusions of the classicist William Gladstone on Homer's scarcity and vagueness of color terms; for instance, the term *glaukos* means "grey", "green", "blue", "yellow" and "brown"[3]. That led to the conclusion that Greeks could not distinguish these colors. It was said that the individuals belonging to premodern societies, primitive or antique, were not endowed with certain cognitive abilities, or, even more, they had a different structure of the ocular apparatus and, consequently, they could not distinguish colors as "evolved", "civilized" contemporary people do.

In 1969, two American researchers – the linguist Paul Kay and the anthropologist Brent Berlin – relaunched the debate on the universality and evolution of the manner of naming colors. Their book, *Basic Color Terms*: *Their Universality and Evolution*, is based on the lexicographic data gathered from the speakers of twenty languages and also on the data about another seventy-eight languages mentioned in literature. The authors claim that color terminology evolves from a simple set, based only on two categories: light and dark (as in Dani, spoken in New Guinea); then, new words are added in a fixed order, till the set is complete, comprising eleven basic colors: *white*, *black*, *red*, *green*, *yellow*, *blue*,

[2] *"Some anthropologists argue that languages with a large color lexicon should be found in places with considerable socio-economic stratification and occupational specialization. Other social scientists have offered a biological explanation. They note that humans with dark eyes and dark skin are less able to make certain color distinctions than those with lighter pigmentation. Therefore, languages spoken by dark-eyed, dark-skinned peoples are likely to have small color lexicons. Because such people tend to live near the Equator, there should be a relationship between the latitude and the number of basic color terms. Melvin Ember examined these competing hypotheses cross-culturally (...). He concluded that the cross-cultural evidence supported both the explanations." (Saunders, 1993, p. 13)*

[3] *Cf.* Gladstone, William Ewart, Studies on Homer and the Homeric Age (3 vol.), Oxford, Oxford University Press, 1858.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

brown,orange, pink, violet, grey. For instance, in those languages where there are three terms, besides *white* and *black*, there is obligatorily one designating the color *red*,then, in those languages which have a more evolved color vocabulary, other terms are added progressively and cumulatively, always in the same order. Hence, all languages would submit to the same universal law, and as they evolve, they acquire new terms. The process is doubled by technological evolutionism: the more "advanced" the speakers of a language, the more they need to to distinguish colors and, consequently, more words appear to designate them. But there is always a universal biological constraint in passing from a stage to another.

Ever since 1900, the universalist point of view has been criticized by the representatives of culturalism, a theory appeared in American cultural anthropology. According to the famous Sapir – Whorf hypothesis, the perception of colors is oriented by language. The color vocabulary influences the perception of colors. It means that one can identify only the colors for which there are designating terms. For instance, a man could distinguish only *white*, *black* and *red*, not because only these three colors existed in reality, but because in that culture there are only terms for these colors.

Culturalists insist on the fact that there are no "natural" divisions of the chromatic spectrum and that the separation of the continuum represented by chromatic experience is made by each culture.

The research in linguistic anthropology has insisted on the fact that chromatic terminology is extremely rich in some languages, while in others is minimal. In Africa, Oceania and Asia the chromatic spectrum consists of three basic units: *white*, *black* and *red*[4]. Some languages multiply the nuances to be distinguished, others reduce their number. The Ndembu population in Zambia uses the same word to designate the colors *blue* and *black*, and also *yellow – orange – red*, respectively, but this does not mean the color vocabulary is scarce, because the chromatic stimulus is often designated differently, by means of an emotion or the object or person having the chromatic property referred to. Therefore, in evaluating the chromatic vocabulary one should not be misled by the

[4] *"This very old chromatic system based on the three poles had a strong impact on medieval literature (mainly epic poems, but also chivalric romances), in toponymy and anthroponymy, in fairy tales, fables and folklore, in general. The story of Little Red Riding Hood (...) is centered on three colors – red, white, black: a girl dressed in red is carrying a pot with white butter for her grandmother dressed in black (or for a black wolf). The same chromatic circulation is to be found in Snow-White ..." (Pastoureau, 2006, p. 70) Cf. Byrne, Hilbert, 1997, p. 402-404.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

criterion represented by the number of words that denote a color explicitly. The expressive ways of designating nuances are to be considered, too.

For instance, in the language of the Maori in New Zealand there are about three hundred terms designating nuances; other parametres characterising colors are introduced: saturation, hue, brightness, contrast, texture. For instance, the vocabulary and perception of the color *red* depends on the exact context of its manifestation, that involving the oppositions warm – cold, dry – moist, soft – hard. Thus, a room can be decorated in matching colors, i.e. in nuances of red: walls, the carpets, the curtains, all will be assimilated to the category "red", irrespective of the fabric/material the objects are made of.

Moreover, in some African cultures, chromatic vocabulary is differently expressed, depending on sex and age. To Japonese, what matters is brightness: they can distinguish lexically more nuances of white, from a matt nuance to bright white, nuances which are often imperceptible to the European eye. It is also known the richness of the Eschimo vocabulary referring to snow.

Chromatic sensitivity differs from one culture to another – colors are never neutral, they have a symbolic "load", conveying social codes and ideological values. The historian Michel Pastoureau[5] viewed the histoy of colors as a surprising one. To the French researcher, "to see" a color is not only a biological and physiological perception, but a much more complex phenomenon, acquiring cultural-historical valences. At present, man is living in a different sensory universe, his visual perception registers more chromatic stimuli, compared to the people in premodern societies. Contemporary ways of classifying and defining colors don't coincide with those pertaining to the near or remote past.

People's relating to colors is in a continuous reorganization. For instance, the significance of the blue and red dots on bathroom taps would not have been understood in the past. Moreover, *green* would not be associated to the idea of nature. Until the 18th century, nature had been defined by the four basic elements, i.e. water, air, fire and earth, and definitely not by the color *green* as today. The association *green* – nature is due to Romanticism.

[5] See Michel Pastoureau, *Albastru*: *istoria unei culori/Blue: the history of a color*, Chişinău, Cartier Publishing House, 2006; Michel Pastoureau, *Dictionnaire des couleurs de notre temps*: *symbolique et société*, C. Bonneton éd., 1999.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

For a long time, till the discovery of synthetic pigments, green natural pigments were extremely volatile in natural fabrics, whereas inorganic ones (for instance, the copper oxide) were poisonous (for instance, Paris green). The whole symbolism of *green* has been constantly centered on this unstable character.

Symbolically, *green* has been associated to games, money and hazard, it has been the color of buffoons, clowns and hunters. In the 16th century Venice casinos, game tables were always green. It was not by hazard that the color of the first printed dollar bills in 1792 was green. As far as *red* is concerned, brides' dresses were red till the 19th century. It was a way of symbolizing feminity and of emphasizing the exceptional character of the moment, because, generally, the intense-red pigment was very expensive, and, consequently, accessible only to the rich.

Black was also an expensive color and difficult to obtain chemically, that is why it was the privilege of princely elegance and of authority (magistrates, priests). The boom of industrial pigments production, begun around 1850, has led to the "democratization" of colors, the diversification of the chromatic range and the appearance of nuances impossible to obtain in the past.

White and *black* haven't always been associated so insistently as it happens at present. Till the 16-th century, chess pieces were *white* and *red*,like in India, the place of origin of the game. The identity of the binom *white-black* was better outlined by the bichromy of the printed page (black letters on a white page), and then by the invention of photography. Nowadays, *white* and *black* are considered non-colors or achromatic colors; in the past, in various cultural spaces, especially in Europe, they were basic colors. In Japan, when color television was introduced, the term designating it was not a literal translation, the syntagm used being *natural television*.

In conclusion, the notion of *color* can have a multitude of senses. From magic to painting, from crafts to medicine, fashion and architecture, colors are an inseparable part of the profound dimension of the human being.

BIBLOGRAPHY:

Belpaeme, Tony, *Factors Influencing the Origins of Color Categories*, Artificial Intelligence Laboratory, Brussel, 2002.

Botiş, Ioan, *O istorie antropologică a culorilor*, Muzeul Judeţean de Artă, „Centrul Artistic Baia Mare", Baia Mare, 2008.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Byrne, Alex, Hilbert, David R., *Readings on Color*: *The Science of Color*, MIT Press, 1997.

Gladstone, William Ewart, *Studies on Homer and the Homeric Age* (3 vol.), Oxford, Oxford University Press, 1858.

Golu, Mihai, Dicu, Aurel, *Culoare şi comportament*, Craiova, 1974.

Lakoff, George, *Women, Fire and Dangerous Things*; *What Categories Reveal about Mind*, The University of Chicago Press, Chicago and London, 1978.

Pastoureau, Michel, *Albastru*: *istoria unei culori*, Chişinău, Editura Cartier, 2006.

Pastoureau, Michel, *Dictionnaire des couleurs de notre temps*: *symbolique et société*, C. Bonneton éd., 1999.

Saunders, Barbara, *Revisiting Basic Color Terms*, in "Journal of Experimental Psychology", 1993, p. 10-20.

*** *The Wordsworth Dictionary of phrase and Fable*, Wordsworth Editions Ltd., Hertfordshire, 1993.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

MISTAKES MADE BY OVERGENERALIZATION WHEN LEARNING FRENCH AS A FOREIGN LANGUAGE: TYPOLOGY AND ANALYSIS

Mihaela Lupu, Assist

Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: In this paper we intend to classify and analyse a corpus of written mistakes made by Romanian students when learning French as a Foreign Language(at BA and MA level). We will analyse the linguistic and psycholinguistic aspects that explain the appearance of mistakes at several levels: grammatical, lexical and orthographic. These mistakes are made by overgeneralization (within French), that is without the interference of the learners' native tongue or of other foreign languages. We will prove with relevant examples that these mistakes usually come from the extrapolation of a rule of French grammar (orthography, etc.) to situations where in fact it does not apply or from the analogy made between two or more French elements (terms / forms / suffixes / patterns, etc.).

Keywords:French as a Foreign Language, mistake, overgeneralization, strategies, learner

Dans cet article nous nous proposons d'analyser un certain nombre d'erreurs faites en français par des apprenants roumains de FLE (niveau licence et master). Nous nous arrêterons sur les aspects linguistiques et psycholinguistiques qui expliquent l'apparition des erreurs faites aux niveaux grammatical, lexical et orthographique par surgénéralisation, donc sans interférence de la langue maternelle des apprenants ou d'autres langues étrangères[1]. Nous montrerons avec des exemples pertinents que ces erreurs proviennent d'habitude de l'extrapolation d'une règle grammaticale (orthographique, etc.) française à des situations où en fait elle ne s'applique pas ou de l'analogie établie entre deux ou plusieurs éléments de la langue française (termes / formes / suffixes / modèles, etc.). Besse et Porquier les appellent dans leur livre « **erreurs**

[1] *Pourtant, il peut arriver qu'une interférence de ces langues (maternelle ou étrangère) vienne renforcer une faute « interne ».*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

intralinguales[2]» car elles sont commises « par généralisations analogiques dans la langue et la culture d'arrivée » (1993 : 170).

L'appellation *surgénéralisation*[3] que nous employons dans cette étude est une étiquette générique qui regroupe plusieurs cas de figure. Comme on pourra le voir plus loin, les mécanismes cognitifs qui sous-tendent l'apparition des erreurs à l'intérieur de la langue étrangère apprise peuvent être complexes et enchevêtrés. La surgénéralisation repose parfois sur l'ignorance de la portée de la règle (règle générale /vs/ cas particuliers), sur une fausse analogie formelle, etc. De tous les mécanismes psycholinguistiques pouvant être à l'origine des erreurs, que Doca a présentés dans son livre (1981 : 80-106), nous citons les suivants : « régularisation », « influence de la forme considérée « forte » »[4], « contamination », « hypercorrection ».

Malgré la différence conceptuelle qui a été établie en didactique des langues entre *erreur* et *faute,* nous utiliserons indifféremment ces noms ainsi que les adjectifs correspondants (*erroné* et *fautif*) afin d'éviter les répétitions.

Nous choisissons les critères suivants pour renvoyer aux erreurs de notre corpus :

- les niveaux où les fautes apparaissent (celles-ci peuvent être grammaticales, lexicales ou orthographiques);
- les parties du discours (verbes, noms, etc.) affectées par les erreurs et leurs catégories grammaticales (on peut rencontrer des erreurs de conjugaison / genre / nombre, etc.);
- l'inexistence / l'existence dans la langue des formes erronées(*faute absolue* /vs/ *faute relative*[5]);
- les sources des erreurs: la langue cible elle-même (*erreursintralinguales*[6]ou *faites par surgénéralisation*) /vs/ une langue différente[7] de la langue cible (*erreursinterlinguales* ou *interférentielles*).

[2] *En gras dans le texte.*
[3] *Ce concept ne nous appartient pas ; il est fréquemment employé en didactique des langues.*
[4] Par forme « forte », Doca entend un élément qui « bénéficie, dans le cadre du stock accumulé, d'un statut plus favorable que les autres formes grammaticales du mot (entre autres, celle qui est remplacée par la forme « forte ») » (1981 : 84). Il s'agit des formes apprises avant d'autres, de celles qui sont plus fréquentes ou de celles qui servent de repère pour l'enseignement d'autres (*cf.* Doca, *idem*, pp. 84-86).
[5] *Appellations empruntées à Debyser et al. (1967), apud Marquilló Larruy (2003 : 68).*
[6] *Les syntagmes erreurs intralinguales / interlinguales sont courants en didactique des langues (on les rencontre chez Besse et Porquier, etc.).*
[7] *Puisque l'objet de notre étude est représenté par les erreurs faites à l'intérieur de la langue étrangère apprise, nous renverrons aux fautes interférentielles seulement au besoin.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Nous signalerons les énoncés fautifs à l'aide d'un astérisque précédant les guillemets ouvrants, quel que soit le nombre d'erreurs que l'on y trouve. Nous analyserons seulement l'erreur visée, en laissant délibérément de côté les autres, qui ne constituent pas l'objet de notre étude. En d'autres mots, nous ne signalerons pas chaque mot erroné qui apparaît dans les énoncés puisés dans notre corpus.

Nous passons maintenant à la présentation et à l'analyse des erreurs.

1. La grammaire face à l'erreur

a) **Verbes : modes personnels et impersonnels**

- Le **présent de** l'**indicatif**. La plupart des formes erronées que nous avons observées chez nos étudiants concernaient certains verbes du 1er groupe (**j'achette, *je jète*), du 3egroupe *(*je crainds, *vous disez, *vous faisez*, etc.) et l'auxiliaire *être* (**vousêtez, *tu est*). Nous présentons ici un exemple inédit (hapax dans notre corpus), à savoir une tentative de régulariser la conjugaison du verbe *être* : un étudiant a créé la forme *« nous sommons »(au lieu de *nous sommes*)censée respecter la règle générale (désinence *-ons* à la 1re personne du pluriel à l'indicatif présent).
- Le **futursimple** de l'indicatif. Temps verbal se servant de nombreux radicaux irréguliers pour les verbes du 3e groupe, le futur n'est pourtant pas exempt d'exceptions en ce qui concerne les verbes du 1er. Ainsi le futur de *envoyer* est-il souvent forgé sur l'infinitif (**j'envoyerai*). S'y ajoutent des verbes du 1er groupe dont le radical qui sert à former le futur n'est pas l'infinitif, mais une forme conjuguée (*appellerai, achèterai, mènerai,* etc.). Dans ce qui suit, nous présenterons d'autres futurs erronés que nous avons glanés au fil des années dans les copies de nos étudiants. En analysant les exemples suivants, on peut formuler l'hypothèse que les radicaux en question ont été créés d'après les modèles offerts par des verbes similaires :

Verbes types (± hypothèses, commentaires)	Verbes conjugués par surgénéralisation
partir → *partirai* (infinitif + désinence)	acquérir → **acquérirai*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

	courir → **courirai* mourir → **mourirai* obtenir →**obtenirai* cueillir→ **cueillirai*
taire → *tairai*	faire → **fairai*
Imitation des radicaux ayant deux *r*, ces formes étant perçues comme plus représentatives du futur que celles ayant un seul *r*.	faire → **ferrai* avoir→**aurrai* être→ **serrai* savoir→ **saurrai*
voir → *verrai*	concevoir → **conceverrai*
Divers verbes dont le futur contient la séquence *-vr* : *pleuvr-*, *devr-*, etc.	savoir → **savrai*
Verbe du 1er groupe pris comme modèle.	savoir → **saverai*
Simple ajout de la désinence.	savoir → **savoirai*[8]

Dans l'exemple « *J'espère qu'il ne décevaudra pas encore une fois ses parents », la forme verbale fautive **décevaudra* semble être le résultat d'un croisement entre le verbe *décevoir* (qu'il fallait utiliser dans la traduction) et *valoir*.

Pour finir, nous citerons deux énoncés qui montrent que leurs auteurs ont transféré le statut de verbe personnel de *devoir* à son homologue impersonnel *falloir* : *« Nous faudrons completer tous ces formulaires […] », *« Vous faudrez remplir tous les documents […] ». L'erreur a été facilitée par le fait que les deux verbes expriment l'obligation.

[8] *Certains verbes en -voir forment le futur simple de cette manière (prévoirai, pourvoirai).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- Le **subjonctif**. Ce mode verbal représente, à notre avis, une question de grammaire très difficile pour les étrangers, tout comme l'accord du participe passé. Nous avons identifié (au moins) deux niveaux auxquels les apprenants rencontrent des difficultés : les radicaux du subjonctif (présent et imparfait) et l'emploi de ce mode après certains verbes, expressions ou locutions conjonctives.

En ce qui concerne le premier volet, nous avons rencontré des formes erronées telles **peuve, *peuvions* (pouvoir), **saviez* (savoir), **pleuille*[9], **pleuveuille, *pluisse* (pleuvoir), **beuille* (boire).

Le radical *sav-* (< savoir) est utilisé par certains apprenants pour former le subjonctif (**que je save*) soit parce qu'il a été obtenu directement à partir du radical (solution de facilité), soit parce qu'il est très courant (indicatif présent au pluriel, imparfait de l'indicatif à toutes les personnes). Un exemple similaire est le verbe *pouvoir* (**que je pouve*).

Pour ce qui est du second volet, la situation est (parfois) plus controversée. Quand on enseigne le subjonctif en classe de FLE, normalement on présente l'emploi le plus représentatif du verbe *espérer* en rangeant celui-ci dans la classe des verbes exigeant l'indicatif. Pourtant, si l'on consulte divers livres de grammaire / linguistique (Grevisse 2009, Girodet 2008, Thomas 2007) ou dictionnaires français (Le Nouveau Petit Robert[10], le TLFi), on constate que les opinions des linguistes sont parfois divergentes. En dépit de cette variété d'avis, il ressort que le verbe *espérer* accepte aussi le subjonctif dans certains cas. Quant aux apprenants, nous pensons qu'ils rapprochent ce verbe de ceux qui expriment le désir (*désirer, souhaiter*), lesquels exigent le subjonctif. Voici deux exemples édifiants : *« J'éspere qu'il ne deçoives ses parents a nouveau » et *« J'espère qu'il ne déceptionnît pas de nouveau ses parents ». Dans la deuxième phrase, plus complexe que la première, on observe que l'apprenant a employé au subjonctif imparfait un verbe inventé qui imite son homologue roumain (*a decepţiona*), ou bien dérivé du nom français *déception* (cette deuxième hypothèse est moins plausible).

Une autre erreur courante consiste à utiliser le subjonctif après les expressions impersonnelles *il est manifeste / certain / sûr* selon le modèle de structures similaires comme *il est possible / impossible,* etc.,le rapport entre le sémantismedes expressions et le

[9] *Derrière les formes fautives en -euille on peut deviner une influence du subjonctif présent de vouloir : veuille.*
[10] *Rey-Debove et Rey (2009).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

mode exigé étant ignoré (certitude + indicatif /vs/ incertitude + subjonctif). On a ici affaire à une surgénéralisation du schéma *il est + adj. + que + subjonctif*.

Enfin[11], l'emploi incorrect du subjonctif après la locution conjonctive *après que* n'est pas difficile à expliquer : il s'agit sans doute d'une contamination[12] due à l'emploi de ce mode après la locution temporelle symétrique *avant que*. Girodet (2008 : 74) y ajoute une seconde cause, à savoir la prononciation identique des verbes à la troisième personne du singulier au passé antérieur de l'indicatif et au subjonctif plus-que-parfait (*après qu'il eut mangé / avant qu'il n'eût mangé, après qu'il fut arrivé / avant qu'il ne fût arrivé*).

En ce qui concerne les stratégies mises en place par les apprenants à propos du subjonctif, nous pourrions mentionner les suivantes :

- Lorsqu'il est possible, utiliser au subjonctif un verbe du 1er groupe à la place d'un verbe du 3e afin d'éviter les formes difficiles de ces derniers (par exemple, *retourner, rentrer / revenir, acheter / acquérir, créer / concevoir, simuler / feindre*). Cela vaut aussi pour la locution *avoir peur*, qui est préférée au verbe *craindre* dont la conjugaison est difficile.
- Eviter d'utiliser des structures concessives compliquées comme *quel que soit* et les remplacer par *n'importe.*

- **L'infinitif.** Puisque bien des verbes du 3e groupe sont irréguliers, les usagers ont tendance à les éviter en les remplaçant par des verbes réguliers forgés à partir d'une forme conjuguée (un exemple de notre corpus : **craigner* au lieu de *craindre*). C'est ce qui explique d'ailleurs la création très ancienne en français des verbes *émotionner* (pour *émouvoir*) et *solutionner* (pour *résoudre*) à partir d'un nom de la même famille (*émotion, solution*). Les deux derniers verbes en *-er*, enregistrés par les dictionnaires, ne sont pas bien accueillis par les puristes. *Emotionner*[13] est considéré comme familier par *Le Nouveau Petit Robert* (2009 : 850) et *solutionner* est accompagné de la mention « mot critiqué » (*id.*, p. 2393).
- **Le participe passé.** Le phénomène le plus courant est représenté par lacréation de participes passés par analogie avec ceux des verbes du 1er groupe, le plus riche et le plus régulier, par exemple **pouvé* (pouvoir), **voulé*(vouloir),

[11] *Une présentation très schématique des 3 emplois (espérer, expressions impersonnelles du type il est + adj. + que et après que) a été faite antérieurement dans Lupu (2010 : 134-135).*
[12] *Procédé mentionné par Doca, cité supra.*
[13] *Sa vitalité est prouvée par les dérivés (plus ou moins fréquents) qui figurent dans divers dictionnaires : émotionnable, émotionnel, émotionné et émotionnement.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

**devé* (devoir), **pleuvé* (pleuvoir), **vendé* (vendre), **conquéré* (conquérir), **acquéré* (acquérir), **admettré* (admettre), *plainé* (se plaindre), **prétendé* (prétendre), **résoudré* (résoudre).

Dans d'autres situations, l'apprenant, ayant identifié le groupe auquel appartient le verbe en question, a forgé un participe en imitant la conjugaison d'un autre verbe pris comme type (similarité basée sur la séquence finale). Les exemples suivants illustrent le faux appariement établi entre certains verbes se terminant par *-voir* et le verbe *voir* : **pouvu* (pouvoir), **pleuvu* (pleuvoir), **devu* (devoir), **savu* (savoir), **apercevu* (apercevoir).

Voici d'autres exemples : **plu*, variante **plû* (pour *se plaindre*, qui a été confondu avec *plaire* ou *pleuvoir*), **résoudri, *résoudu, *résu, *résoulu* (résoudre), **peindru, *peintu, *peindu* (peindre), **admettu* (admettre), **prennu* et **prendu* (prendre), **descendru* (descendre).

Courir et *mourir* ont été conjugués comme d'autres verbes du 3e groupe en *-ir* (par exemple, *partir*). Cela a donné : **cour(r)i, *mouri, *conquéri, *acquéri*: *« […] nous avons couri », *« Ils sont mouris la semaine passé dans un accident ». Pour ce qui est de la forme erronée **mouri*, on peut soupçonner une influence du participe passé *murit* du verbe roumain équivalent (infinitif *a muri*).

Quant aux verbes dont le participe passé est très court (consonne + *u*), nous avons rencontré les formes suivantes reproduisant le modèle de *mouvoir* dont le participe passé est *mû* : **pû* (pouvoir), **sû* (savoir), **connû* (connaître), **bû* (boire).

b) Substantifs et adjectifs qualificatifs

En ce qui concerne la **catégorie de genre**, nous combinerons les niveaux morphosyntaxique et lexical car les deux sont concernés lorsqu'il s'agit de la formation du féminin. Nous avons remarqué chez certains étudiants la tendance d'appliquer abusivement une règle correcte. Voici quelques cas de figure :

- Selon le modèle de *baron* → *baronne*, quelqu'un a forgé par dérivation suffixale **compagnonne* (<*compagnon*)et **dindonne* (< *dindon*). Un autre étudiant n'a pas identifié le schéma *-on* → *-onne* et a forgé **lionesse* au lieu de *lionne* (<*lion*). Dans ce cas, il peut s'agir soit d'une surgénéralisation du suffixe *-esse* dans la classe des noms féminins d'animaux (*tigre* → *tigresse, âne* → *ânesse*) soit d'une influence étrangère (le nom anglais *lioness*).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- Le nom *mineur*[14] (« personne qui n'est pas majeure ») a été mis au féminin sous la forme **mineuse*[15] (au lieu de *mineure* < comparatif latin) selon le modèle de dérivation *vendeur* → *vendeuse*, qui est très productif en français.

- Prenant comme repère les dérivés du type *fermier→fermière*, quelqu'un a forgé **bélière*[16], formecensée désigner la femelle du *bélier*.

- Un autre cas intéressant est représenté par la paire *parrain* → **parraine* dérivée selon le modèle des noms en *-ain, -aine* (*Roumain, -aine*). La forme correcte *marraine* provient en fait directement du lat. *matrina*, par conséquent il ne s'agit pas d'une dérivation en français. Cela explique l'initiale différente des deux noms.

- On pourrait être tenté de ranger dans la classe des féminins les noms masculins se terminant par *-ée* (*musée, apogée*)par faux appariement avec des noms comme *journée, allée* (n. f.) ou les termes de chimie en *-ure* (*chlorure, cyanure* : n. m.) d'après le modèle de *écriture, allure* (n. f.), beaucoup plus nombreux et plus courants.

- Ecrire **peure* (au lieu de *peur*) avec un *e* final est le résultat d'une surgénéralisation causée par l'application d'un raisonnement fautif : si le *e* muet est la marque du féminin, alors tous les noms féminins doivent se terminer par un *e* muet.

Pour ce qui est des adjectifs, nous signalons quelques erreurs typiques. Par exemple, la création de la forme *« personne spécielle » s'explique par un parallélisme avec la série d'adjectifs en *-el/-elle* : *maternel, -elle, naturel, -elle*. Dans ce cas particulier, la forme fautive ne pourrait être due à une influence du roumain langue maternelle ou de l'anglais (langue à laquelle les jeunes sont très exposés de nos jours), car dans ces deux langues on a l'adjectif *special*. Un dernier cas : quelqu'un a rapproché la finale de l'adjectif *caduc* du nom *duc* et a dérivé fautivement la forme féminine **caduchesse* (au lieu de *caduque*) selon le modèle *duc* → *duchesse*.

Quant à la **catégorie de nombre**, nous présentons une situation rare qui constitue une transgression des règles stipulant l'emploi des marques du nombre dans les sphères

[14] *Cette forme fonctionne aussi comme adjectif.*
[15] *Le nom mineuse est un terme d'entomologie (nom d'un insecte). En tant que féminin de mineur (personne travaillant dans une mine), mineuse est un hapax dans le TLFi (http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv5/visusel.exe?52;s=3425939025;r=3;nat=;sol=0; consulté le 12 mai 2016).*
[16] *Le substantif bélière existe en français, mais il désigne des objets (pas un animal).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

nominale et verbale. Dans la phrase suivante on observe que l'étudiant a mis au pluriel le nom en se servant de la marque verbale *-ent* : *« […] des verbent se terminant en -yer à l'infinitif comme essayer […] ». Dans l'exemple ci-dessous, le verbe a été mis au pluriel, mais il a reçu une marque nominale aussi : *« Mes enfants inventents des joues (joux) ».

c) **Déterminants et pronoms (démonstratifs, possessifs, etc.)**

Nous avons remarqué une pratique assez répandue consistant à régulariser / compléter un paradigme dans lequel le pluriel est obtenu à partir du singulier (sg. + s → pl.). Evidemment, ce schéma est valable dans beaucoup de situations, par exemple *autre → autres, même → mêmes, tel → tels*, *sien→ siens, celle → celles, lequel → lesquels, etc.*, mais il ne s'applique pas dans d'autres : **cettes* (forgé à partir de *cette*), **touts* (<*tout*), **celuis* (<*celui*).

L'emploi des formes *ma, ta, sa* avec des termes féminins qui commencent par une voyelle ou un *h* muet (par ex., *« sa adresse ») témoigne aussi de cette tendance généralisante, qui veut éliminer les incongruités (le déterminant *mon* étant considéré à tort comme réservé aux mots masculins).

Dans l'exemple *« […] j'espere que nous obtenirons les fonds que nous en avons besoin », l'étudiant a essayé de résoudre un problème syntaxique en remplaçant le pronomrelatif *dont* (qui était de mise) par *que*. Il a introduit le substitut adverbial *en*, lequelpronominalise lui aussi des structures introduites par la préposition *de*(*nous avons besoin de ces fonds → les fonds dont nous avons besoin / ces fonds, nous en avons besoin*).

d) L'accord

Nous illustrons par des exemples de notre corpus la situation présentée par Astolfi (2004 : 21-22) où un élève a du mal à identifier (dans quelques phrases) le sujet lorsque celui-ci est postposé au verbe. Dans les énoncés suivants, nos étudiants ont accordé le verbe en nombre / personne avec le nom / le pronom ayant la fonction de complément (du nom, d'objet direct ou indirect) et non pas de sujet : *« La difficulté des tâches ont été égales mais pas conformes aux capacités de chacun », *« Cette motivation nous poussent pour réaliser une tâche », *« […] lorsqu'on les conjuguent à l'indicatif présent », *« Michel m'ai dit quelques choses auxquelles j'avais réfléchi beaucoup ce soir-là ».

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Pour finir, nous présenterons deux erreurs qui relèvent de la créativité (Astolfi parle dans son livre d'« erreur créatrice » (2004 : 26)). Un premier cas : nous avons rencontré dans une copie un circonstanciel de cause (« […] sa mère mourira par tristesse ») créé par surgénéralisation du modèle *par + nom*. Dans le TLFi[17] on trouve une quarantaine de syntagmes de ce type exprimant la cause, dont nous citons : *par mégarde / inattention / amour / calcul / caprice / délicatesse / habitude / intérêt / lâcheté / politesse / prudence / pudeur / vanité / vengeance*, etc. Le second cas : en français on peut exprimer l'idée de devenir, de changement d'état à l'aide de la structure *tomber + adjectif* à fonction d'attribut (*tomber amoureux, malade, enceinte*). Un étudiant a appliqué ce schéma et a créé *tomber dépressif* : *« Mais il y a aussi des hommes qui souffrent et qui tombent dépressifs ». Le TLFi[18] indique d'autres exemples de syntagmes similaires traduisant le changement d'état d'une personne : *tomber paralysé, tomber fou*[19].

2. Le lexique face à l'erreur

Nous ne nous penchons plus ici sur la dérivation de noms et d'adjectifs féminins, aspect qui a été présenté *supra* à propos de la catégorie de genre.

Nous donnerons juste quelques exemples qui montrent que les apprenants ont choisi des suffixes inadéquats pour dériver certains noms ou adjectifs. Au radical verbal *achet-* quelqu'un a ajouté le suffixe *-ant* en surgénéralisant le modèle *verbe + ant → nom* (*étudiant, combattant*, etc.), mais le verbe *acheter* sélectionne en fait le suffixe *-eur* : *« L'achetant qui acquérira cet immoble devra le réparer ». Le même suffixe, utilisé cette fois pour la dérivation d'adjectifs, a été adjoint au verbe *détruire*, le résultat étant la forme **détruissant* (*« Parce que la société actuelle a une influence détruissante et négative sur l'homme »). Il s'agit d'une surgénéralisation du schéma *verbe + ant → adjectif* (*énervant, étonnant,* etc.).

L'adjectif erroné figurant dans le syntagme *« Une maison éspacieuse » peut être le résultat d'une dérivation suffixale faite à partir de la base nominale *espace*[20] ou bien il s'agit de l'influence du terme espagnol *espacioso*.

---

[17] http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv5/visusel.exe?327;s=3225384585;b=4;r=9;nat=;i=3; *consulté le 6 mai 2016.*

[18] http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv5/visusel.exe?501;s=3225384585;b=4;r=11;nat=;i=6; *consulté le 6 mai 2016.*

[19] *Cet emploi est considéré comme régional par le TLFi (ibidem).*

[20] *En fait, l'adjectif spacieux vient directement du lat. spatiosus (Dubois, J., Mitterand, H., Dauzat, A., 2005 : 940).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

3. L'orthographe face à l'erreur

Le nom *discussion* est parfois écrit **discution* car les apprenants rapprochent son orthographe de celle du verbe *discuter*[21]. Dans le syntagme *« L'ancienne mentalité patriarchale », l'adjectif (dont la forme correcte est *patriarcale*) garde le *h* qui existe dans le nom *patriarche*. L'exemple **latrahïson* est un cas plus compliqué : le mot est dérivé à partir de *trahir*; l'apprenant a ajouté un tréma probablement pour des raisons de prononciation ou bien il a fait une analogie avec le verbe *haïr*.

Il peut arriver aussi qu'on orthographie mal certains termes parce qu'on les rapproche d'autres mots similaires : **souffre* (substance chimique) / *souffre* (forme verbale), **battaille / battre*[22], etc.

Parfois on a du mal à identifier la cause d'une erreur orthographique. Par exemple, on peut hésiter entre surgénéralisation et hypercorrection. Cette dernière notion désigne « une erreur due à la préoccupation d'éviter une autre erreur » (Guţu-Romalo, 1972, *apud* Doca, 1981 : 91). A notre avis, écrire **intéraction* avec un accent aigu relèverait de l'hypercorrection si la personne en question pensait que ce serait une erreur de ne pas mettre d'accent sur un *e* qui se prononce et qui est suivi d'une seule consonne (par exemple, *intérieur, intérêt*). Mais *inter* est un élément de formation (comme dans *interaction, interagir, interactif*) qui n'est pas concerné pas cette règle. Pour finir, nous dirions que l'hypercorrection serait une erreur faite ... par prudence.

En guise de conclusion. La plupart des erreurs analysées dans cet article trahissent des mécanismes cognitifs plus ou moins complexes que les apprenants ont mis en œuvre afin de combler une lacune, régulariser un paradigme, faciliter le processus d'apprentissage, etc.

Bibliographie

Astolfi, Jean-Pierre, *L'erreur, un outil pour enseigner*, Issy-les-Moulineaux, ESF éditeur, 6e éd. (1ère éd. 1997), coll. « Pratiques et enjeux pédagogiques », 2004.

Besse, Henri, Porquier, Rémy, *Grammaires et didactique des langues*, Paris, Hatier/Didier, 1993.

[21] *En réalité, discussion vient du lat. discussio (idem, p. 293).*
[22] *Ces deux exemples n'ont pas été produits par nos étudiants.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Cuq, Jean-Pierre (dir.), *Dictionnaire de didactique du français langue étrangère et seconde*, Paris, CLE International, S.E.J.E.R., 2003.

Doca, Gheorghe, *Analyse psycholinguistique des erreurs faites lors de l'apprentissage d'une langue étrangère. Applications au domaine franco-roumain,* Bucureşti,Editura Academiei Române, C.I.R.E.R. (Université de la Sorbonne Nouvelle Paris III), Publications de la Sorbonne, 1981.

Dubois, Jean, Mitterand, Henri, Dauzat, Albert, *Grand Dictionnaire étymologique & historique du français*, Paris, Larousse, 2005.

Girodet, Jean, *Pièges et difficultés de la langue française*, Paris, Bordas / SEJER, 2008.

Grevisse, Maurice, *Le français correct. Guide pratique des difficultés,* De Boeck Duculot, 6ème éd. revue par Michèle Lenoble-Pinson, 2009.

Lupu, Mihaela, *Parenté linguistique et interlangue (facteurs facilitateurs et écueils dans l'apprentissage du français par les étudiants roumains),* inDoina Spita, Claudia Tărnăuceanu (coord.), *GALAPRO sau Despre intercomprehensiune în limbi romanice. Actele Seminarului desfăşurat în cadrul proiectului transversal« Formare de formatori pentru intercomprehensiune în limbi romanice »* ; Iaşi, 22-24 oct. 2009, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2010, pp. 121-140.

Marquilló Larruy, Martine, *L'interprétation de l'erreur*, Paris, CLE International/VUEF, 2003.

Rey-Debove, Josette, Rey, Alain (dir.), *Le Nouveau Petit Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, Paris, Dictionnaires Le Robert – SEJER., 2009.

Thomas, Adolphe V., *Dictionnaire des difficultés de la langue française*, Paris, Larousse, 2007.

Sitographie

http://www.larousse.fr/

Trésor de la Lange Française informatisé (TLFi) : http://atilf.atilf.fr/

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE REVELATION OF LIGHT IN THE RELIGIOUS POETRY

Valerica Draica

Assist. Prof., PhD, University of Oradea

Abstract:For Mihai Eminescu, Ioan Alexandru, but also for other major Romanian poets, the revelation of light is a major coordinated lyrical creation. A foray into religiously inspired poetry is a journey into the labyrinth of light. The religious poetry of Eminescu find a number of ancient determinant of being Romanian, the great poet religion is a necessity, aspiring poet is permanently removes the limitations of knowledge. For Ioan Alexandru, poet of light, a Christian poet, traveler labyrinth of light, this is not an earthly, but a "uncreated light" illumination necessary light that envelops people, the themes of creation poet Ioan Alexandru...

Keywords: religious poetry, Christian dogma, crisp, joy, love, poet of light, spiritual song

Poezia de expresie religioasă a fost considerată dintotdeauna ca parte integrantă a literaturii române, o dimensiune importantă a ei, căreia i-au fost dedicate puţine studii, din păcate. Poezia sentimentului religios păstrează încă aspiraţia individului spre împlinirea exemplară, spre comunicarea întru sacru. Datorită lui Eminescu, Blaga, Arghezi, Alexandru, Goga, Crainic, Pillat, Gyr… poezia religioasă a atins cotele înalte ale esteticului şi s-a înscris ca o sumă de izbânzi ale gândirii poetice româneşti.

Mihai Eminescu

Poetul a rămas permanent legat de istoria şi spiritualitatea poporului român, în opera sa apar şi referiri la problemele religioase, el a încercat o evadare spirituală într-un spaţiu demiurgic, ceea ce-i va conferi scrisului său o dimensiune astrală. Cuprins de avatarurile vieţii şi crezând atitudinea celor din jur mereu ostilă, poetul devine tot mai sceptic, sufletul său încărcat de lumina începuturilor se pustieşte încet şi se înstrăinează de fiinţa originară, nefiind străin de credinţa religioasă.

Într-una dintre cele mai cunoscute poezii religioase ale sale, *Rugăciune*, ce reprezintă un autentic sentiment religios, poetul îşi manifestă convingerea în puterea

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

rugăciunii către Maica Domnului: *Crăiasă alegându-te / Îngenunchem rugându-te, / Înalţă-ne, ne mântuie / Din valul ce ne bântuie… / Privirea-ţi adorată / Asupră-ne coboară, / O, Maică prea curată / Şi pururea fecioară, Marie !*

Pe lângă formele de rugăciune întâlnim exprimate cele trei virtuţi creştine: credinţa, nădejdea şi dragostea, poetul identificându-se cu mulţimea credincioşilor suferinzi care apelează la Maica vieţii şi a Luminii.Maica Domnului este numită de către Biserică *Doamnă şi Împărătească, Crăiasă, Regină peste îngeri…* Fecioara Maria este prezentată ca o *Lumină dulce clară*, fiind numită la Slujbă *Maica Luminii*, *Mama* ce-a născut *Lumina*, *Eu* sunt Lumina lumii. Lumina se identifică nu numai cu Fiul, ci şi cu Mama Fiului, precum o lumânare ce ia lumină de la altă lumânare. Lumina ce vine de la sursă (soare) nu poate fi decât clară, Lumina primită de Maica Domnului este împărtăşită credincioşilor: *Noi, cei din mila sfântului / Umbră facem pământului, / Rugămu-ne-ndurărilor / Luceafărului mărilor; / Ascultă-a noastre plângeri, / Regină peste îngeri, / Din neguri te arată, / Lumină dulce clară….*

Tema religioasă din poezia *Rugăciune* este continuată în sonetul *Răsai asupra mea. Lumina lină* este preferată şi acum de poet, *lumina lină* este epitetul metaforic al liniştii aşteptate cu speranţă, în contrast cu noaptea vieţii sale: *Răsai asupra mea, lumină lină, / Ca-n visul meu ceresc d-odinioară; / O, maică sfântă, pururea fecioară, / În noaptea gândurilor mele vină. / Speranţa mea tu n-o lăsa să moară / Din inima-mi adânc noian de vină; / Privirea ta de milă caldă, plină, / Îndurătoare-asupra mea coboară. Lumina* aparţine divinului, nădejdii, vieţii şi mântuirii, pe când întunericul transmite neantul, deznădejdea şi moartea veşnică. Ca şi în *Rugăciune,* figura Maicii Domnului este adorată, plină de milostenie şi căldură sufletească, ea este cea care patronează stelele, îngerii luminoşi: *Eu nu mai cred nimic şi n-am tărie. / Dă-mi tinereţea mea, redă-mi credinţa / Şi reapari din cerul tău de stele: / Ca să te-ador de-acum pe veci, Marie !*

Într-o altă creaţie lirică foarte cunoscută, în poemul *Luceafărul*, asistăm la întâlnirea Cătălinei cu Hyperion, care are loc *numai în vis*, pentru că aceasta este singura modalitate de *comunicare* a efemerului cu eternul. Cătălina îl *vede* pe Hyperion nu cu ochi duhovniceşti, ci cu cei ai oricărui muritor care nu a recurs la purificarea de patimi. De aceea, el îi apare – paradoxal – ca „*Un mort frumos cu ochii vii / Ce scânteie-n afară”.*

Iată un aspect al teologiei slavei: *lumina* scânteietoare (care mărturiseşte despre slava şi frumuseţea divinului), iradiază în afară, spre lumea profană, pe care vrea s-o

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

înnobileze. Însă Cătălina va rămâne în *faza contemplării frumosului divin*, fără a cunoaşte vârsta unirii spirituale. Ea nu sesizează care sunt coordonatele vieţii spirituale, pentru ea Hyperion este un „străin la vorbă şi la port" şi care *luceşte* fără viaţă. Concluzia ei: „*Căci eu sunt vie, tu eşti mort, /Şi ochiul tău mă-ngheaţă"* este făcută din perspectiva profanului care nu poate percepe frumosul divin, dar mai ales nu cunoaşte cea dintâi expunere asupra vieţii creştine – *Didahia* – unde se spune că „Sunt două căi: una a vieţii şi alta a morţii", adică una a virtuţii, a vieţii duhovniceşti, cealaltă a păcatului. Pentru Cătălina, frumosul divin rămâne inaccesibil, iar imaginea acestei idei este ilustrată metaforic de *ochiul* care *îngheaţă*.

Zborul lui Hyperion către Ceruri şi convorbirea cu Tătăl Ceresc este urmarea atitudinii din timpul ispitei şi comportă două aspecte: unul extern[1] (rolul hotărâtor avându-l vederea) şi unul intern (cel care duce la apariţia dorinţei). Luceafărul cunoaşte şi cele două faze ale ispitei: vederea muritoarei Cătălina şi dorinţa ca ea să-i fie mireasă. Pentru demersul nostru analitic ne interesează felul cum se manifestă *lumina* necreată, inerentă Părintelui Luminii. Mările de *lumină* spre care se îndreaptă Hyperion transpar din versurile: „*Şi din a haosului văi, / Jur împrejur de sine, / Vedea, ca-n ziua cea dintâi, / Cum izvorăsc lumine, / Nimic nu e şi totuşi e / O sete care-l soarbe, / E un nimic asemene / Uitării celei oarbe*."

Referindu-se la gestul lui Hyperion de a accede spre *lumina* necreată, Nichifor Crainic opina că acesta „intră într-un ocean de *lumină*, de altă natură decât cea materială a stelelor".[2]*Lumina,* la care se face referire în prima strofă citată, este anterioară *luminii* create, fiind de natură veşnică, „e o iradiaţie a fiinţei veşnice"[3] (în capitolul 1, al *Facerii,* găsim referiri la cele două feluri de lumină).[4]

Ca Fiu al *Luminii,* Hyperion are aceeaşi natură ca Părintele *Luminii:* „Dumnezeu este *Lumină* şi contemplarea Sa este asemenea unei *lumini"* – spune Sf. Simeon.[5] Forma pe care o ia astrul îndrăgostit, în drumul său către Părintele *Luminii*, este aceea a unui *fulger neîntrerupt*. Ideea că „această *Lumină* este, ea însăşi, viaţă nepieritoare"[6], poetul o ilustrează prin repetarea verbului *a izvorî*, ca şi prin folosirea unui superlativ stilistic (un substantiv cu valoare cantitativă, ce sugerează incomensurabilul – „nişte mări"): „Vedea,

[1] *Nicolae Mladin, Prelegeri de mistică ortodoxă, p. 184 - 185*
[2] *Nichifor Crainic, Spiritualitatea poeziei româneşti, p. 45*
[3] *Ibidem, p. 45*
[4] *Ibidem, p. 3 şi 14*
[5] *Apud Paul Evdokimov, Cunoaşterea lui Dumnezeu, p. 68*
[6] *Arh. Sofronie, Mistica vederii lui Dumnezeu, p. 110*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ca-n ziua cea dintâi, / Cum *izvoraulumine*; / Cum *izvorând* îl înconjor / Ca *nişte mări,* de-a-notul..."

În această *Lumină* nepieritoare „se face comuniunea cu El – o comuniune *personală*"[7], iar Ea atrage la Sine Fiul *Luminii*: „El zboară *gând purtat de dor* / Pân' piere totul, totul."

Trebuie precizat, că din perspectiva celor arătate până aici, sub aspectul misticii *Luminii* dumnezeieşti, verbul *piere*, din ultimul vers citat, are înţelesul de *intrare* - prin gândul purtat de dor - în această Sfântă *Lumină,* pentru că Hyperion va trece pragul lumii create, spre un alt topos: „Căci unde-ajunge *nu-i hotar* / *Nici ochi spre a cunoaşte*".

Arhimandritul Sofronie este de părere că „Prin venirea acestei *Lumini*, duhul omului se introduce într-un *spaţiu nelimitat*, unde nu este moarte".[8]

Să observăm că *Lumina spirituală* diferă de cea fizică, iar ochii muritorului nu o pot cuprinde, nu cunoaşterea senzorială este eficientă pe acest tărâm, ci – cum ar spune Blaga – cea prin puterea de *trăire prin iubire.* Ideea aceasta poetul o scoate în evidenţă folosindu-se de o *negaţie totală*: *„... nu-i hotar, / Nici ochi spre a cunoaşte.*"

În ultima strofă citată, Eminescu recurge la un paradox, spre a vorbi de *nepătrunsul ascuns* – nevăzuta prezenţă dumnezeiască, a cărei strălucire orbeşte. Negaţia din primul vers („*Nu e nimic* şi totuşi e" – s.n.) aduce în prim plan neputinţa cunoaşterii Părintelui *Luminii:* „E o recunoaştere smerită a neputinţei noastre de a-l cunoaşte pe Dumnezeu".[9] Dar, dacă El nu este nimic pentru un muritor, pentru omul duhovnicesc „este totuşi o sete absorbantă (... şi totuşi e / *O sete care-l soarbe"* – s.n.), care atrage în nemărginitele desfătări ale iubirii divine...".[10]

Să mai spunem doar că în această ultimă strofă (la care am făcut referiri), prin perifrază se formulează aprecieri la adresa *nepătrunsului ascuns* – ca să vorbim în termeni blagieni – pentru că – aşa cum spune şi Sf. Dionisie Areopagitul: „Dumnezeu e ascuns în propria-i *lumină*".[11]

Eminescu a apreciat spiritualitatea creştină ca valabilă pentru viaţa morală din societatea vremii sale, lipsa educaţiei religioase considerând-o cu repercusiuni negative în diferite domenii ale vieţii noastre cotidiene, el a văzut în religie un factor indispensabil de

[7] *Ibidem , p.116*
[8] *Ibidem, p. 127*
[9] *Nichifor Crainic, Spiritualitatea poeziei româneşti, p. 47*
[10] *Ibidem, p.48*
[11] *Ibidem., p.112*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

cultură şi morală în societate. A aşezat creştinismul pe prima treaptă în istoria evenimentelor care au schimbat lumea, având convingerea că între om şi Dumnezeu există afinităţi care fac posibilă comunicarea între cei doi, forţa divină este pretutindeni, efemeră şi atotputernică.

Ioan Alexandru

A fost preocupat constant de relaţia omului cu Divinitatea, de felul în care omul se poate întâlni cu Dumnezeu. Universul liric al lui Ioan Alexandru este plin de lumină şi sfinţenie, evenimentele biblice răspândesc şi ele lumina divină în poezia sa.

Paradisul chiar coboară în lume în *Vămile pustiei* şi, mai ales, în *Imnele Bucuriei,* Ioan Alexandru îndreptându-se spre altă *lumină,* metamorfozând spiritual trecerea de la o atitudine oarecum păgână la una creştină. Nu se poate spune că poetul a fost vreo clipă *păgân,* dar, până la *Vămile pustiei,* a privit sacrul din afară, punând la îndoială până şi dogma creştină: *„Iuda a trădat, Golgota a fost / biruită şi învierea – eu nu pot jura / pe Dumnezeu că a avut loc.” (Poveste de iarnă).*

Acum, însă, poezia lui Ion Alexandru devine *cântec spiritual,* imnică în stil oratoric, înscriindu-se în spiritualitatea bizantină, factorul declanşator al acestei schimbări este *bucuria,* o bucurie extremă, supremă, a iubirii în imperiul *luminii* celei fără de hotar, celebrată în tonuri de laudă sacrală, fiindcă: *„E-atâta bucurie-n mine / Că am orbit nainte de a fi / Şi cu orbirea intru în lumină.”* (*Trisagion*).

Lumină lină este considerată una dintre capodoperele liricii lui Ioan Alexandru, un imn al *Luminii* pentru cel care vine să aducă lumii *Lumină.* Naşterea *Luminii* este „un răsărit ce nu se mai termină”, care vine de dincolo de lumi: *„Lumină lină lini lumini / Răsar din codrii mari de crini, / Lumină lină, cuib de ceară / Scorburi cu miere milenară / De dincolo de lumi venind / Şi niciodată poposind / Un răsărit ce nu se mai termină / Lumină lină din lumină lină.”*

Întâlnirea cu *lumina* lină are semnificaţia unei întâlnri cu Iubirea şi Nădejdea, virtuţile necesare înluminării şi înomenirii firii umane. Din noaptea adâncului, răsar la Ioan Alexandru *luminile luminilor*: *„Lumină lină, lini lumini, / Răsar din codrii mari de crini, / E-atâta noapte şi uitare / Şi lumile-au pierit din zare / A mai rămas din veghea lor / Luminile luminilor.”*

Provocatoare de *orbire*, lumina lui Ioan Alexandru nu este una pământească, ci însăşi *lumina necreată, lumina lină logos sfânt, lumina veşnicei Triade,* care-l transformă pe poet într-un *vizionar.* El trăieşte o experienţă analogă cu a lui Ioan Teologul, a lui Pavel

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

sau chiar a lui Dante, din contemplaţia paradisului: *„Treptat luminile s-au stins / Şi noaptea răsări fierbinte / Şi-am fost din nou răpit şi dus / Pe aripi tinere şi sfinte. / Ochii blânzi veneau în jurul meu / Cu candele de mir uşoare / Şi-ncet se încheagă un Imn / Ţesut din lacrimi şi-ndurare. / Cuvânt nu mai era – şopteau / Doar adâncimi fără de nume / Cu roua umbrei luminând / Curat de dincolo de lume."* (*Zbor curat*).

Lumina nepieritoare coboară *peste fire,* reactualizând sentimentul patriei ca *pământ transfigurat,* cuprins în orizontul imaginilor sacralizate, ca tărâm *sofianic,* recuperat al splendorilor din împărăţia cerească: *„Se-aud colinzi din răsărit / Noaptea senină sfânta noapte / Colindă clopote departe / E-o linişte fără de nume / Acum coboară ceru-n lume"* (*Iubire*).

Ioan Alexandru este un tradiţionalist cu accente moderniste. Asemenea antecesorilor, el posedă şi cultivă anumite aspecte particularizante, între care nu lipsesc pitorescul local, lexicul inclusiv, teme şi motive ale folclorului regional, specificări de natură geografică, sentimentul de durere istorică, tratarea la modul bizantin a decorativului religios, iar stările exprimate nu sunt umilinţa şi extazul, ci reculegerea stăpânită, tinzând spre o luminozitate duminicală.

Literatura română îşi va crea din sistemul religios o suită de reprezentări, imagini şi percepţii, credinţe şi dogme, pe care le va transforma în valori semnificative cu calităţi estetice, ce vor dăinui în istoria vieţii românilor, datorită marilor noştri scriitori. Lirica religioasă a conferit un semn particular literaturii noastre, a înnobilat adesea o epocă, o personalitate, omul religios şi-a ordonat viaţa, a îmblânzit spaţiul şi timpul şi le-a proiectat în lumea sa, pe care o recreează periodic…

Bibliografie

Arhimandritul Sofronie, *Mistica vederii lui Dumnezeu*, Bucureşti, Ed. Adonai, 1995

Ioan Alexandru, *Imnele Bucuriei*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1973

Gheorghe Anghelescu, *Universul religios al lui Mihai Eminescu*, Bucureşti, Ed. Şt., 1997

Gheorghe Bulgăr, *Momentul Eminescu în evoluţia limbii române literare,* Bucureşti, Editura Minerva, 1971

Ion Buzaşi, *Poezia religioasă românească*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2003

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Nichifor Crainic, *Spiritualitatea poeziei româneşti*, Bucureşti, Editura Muzeul Literaturii Române, 1998

Valerica Draica, *Imagini ale Divinităţii în lirica românească*, Petroşani, Editura Focus, 2006

Mihai Eminescu, *Poezii*, Ediţia a II-a, Bucureşti, Editura Ion Creangă, 1986

Paul Evdokimov, *Cunoaşterea lui Dumnezeu,* Bucureşti, Editura Humanitas, 2013

Ioan Miclea, *Despre poezia religioasă a lui Ioan Alexandru. Pagini inedite* Blaj, 1973

Nicolae Mladin, *Prelegeri de mistică ortodoxă,* Tg. Mureş, Editura Veritas, 1996

Ion Pop, *Poezia unei generaţii*, Cluj- Napoca, Editura Dacia, 1973

G. I. Tohăneanu, *Expresia artistică eminesciană*, Timişoara, Editura Facla, 1975

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

A CENTRAL WORD IN THE VIRTUAL WORLD, THE ROMANIAN FORUM

Adrian Chircu

Assist. Prof., PhD, Hab. Dr., "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract. This article aims to analyze the initial perception of the noun ***forum*** *in the Romanian language as well as its current uses. Therefore, both diachronic and synchronic approaches will be employed in order to facilitate appropriate understanding and to explain the dynamics of the world in today's Romanian, where it mainly means "virtual space for discussion, through written messages, between network members".*

Keywords: diachronic approach, synchronic approach, lexis, meaning, dictionary, Internet, lexical dynamics vs. determinative dynamics.

„...circulaţia cuvintelor este o normalitate a evoluţiei istorice şi a evoluţiei limbilor." (Moroianu 2015: 7)

În cei din urmă ani, studiul apariţiei şi al vieţuirii cuvintelor în limba română a cunoscut un reviriment (Zafiu 2001, Sala 2005-2006, Sala 2009, Ciolan 2013, Dimitrescu 2014, Moroianu 2015), ceea ce sugerează faptul că există o ciclicitate în abordarea aspectelor de ordin lexico-semantic, mai ales că au loc anumite mutaţii la nivelul inventarului lexical şi al semnificaţiilor, fie că e vorba despre cuvinte recent împrumutate, fie că avem de-a face cu termeni deja prezenţi în limba română.

1. În acest studiu, ne raliem şi noi acestor demersuri, propunându-ne să urmărim câteva momente din viaţa unui cuvânt tot mai adesea întrebuinţat în mediul virtual ori în vorbirea cotidiană, şi anume *forum*, care face parte, aparent, din categoria cuvintelor nou intrate în limba română. Includerea acestui cuvânt în seria termenilor actuali se explică prin mutaţiile suferite în comunicarea contemporană, care, deseori, se desfăşoară în spaţiul virtual.

1.1. În fapt, avem a face cu o reactualizare a unui termen în limbă, însă cu o altă semnificaţie decât cea de odinioară.Acest proces de calchiere semantică (Hristea 1984:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

111-114), prin adăugarea unui înţeles nou unui cuvânt latino-romanic existent în română[1], se datorează atât împrumutului lexical, cât şi nevoii de cuprindere a unei noi semnificaţii.[2] Probabil că, în limba sursă (engleza americană), semnificaţia primară a termenului a intrat în desuetudine, iar acesta a dobândit, un nou sens[3], putându-se întrevedea, fără îndoială, o legătură semantică cu cea iniţială.[4]

1.2. Cuvânt de origine latinească savantă în majoritatea limbilor romanice (în latină, avea mai multe înţelesuri: I. mai rar 1. Hol lângă un mormânt. 2. Spaţiu liber într-un teasc, unde se pun strugurii, înainte de a-i stoarce ; II. În special 1. loc de piaţă de alimente, piaţă publică. 2. forumul simbolizează a) viaţa publică, viaţa curentă ; b) afacerile, mai ales cele financiare. 3. Centrul unei pieţe, al unui tribunal, loc de judecată al guvernatorului. 4. loc pe un câmp, în stânga cortului generalului ; 2. mai multe oraşe sau târguri grupate (*Forum Alieni*, *Forum Appii*, *Forum Cornelium*) (Gaffiot 1967: 682-684)[5], termenul latinesc *forum* este selectat, încă din Evul Mediu, în lucrările lexicografice latineşti-româneşti/ româneşti-latineşti, ai căror autori se străduiau să-l tălmăcească pe firea limbii române, echivalându-l fie cu *târg* (DLCVI 2001: 210; LCLV 2001: 230; DVL 2008: 125), fie cu *locde facerea judecăţii* (DLCVI 2001: 210) ori *piaţ*(DVL 2008: 109).

1.3. În secolul primei modernităţi (al XIX-lea), etimologizanţii Laurianu şi Massimu I (1871: 1253) definesc FORU, pl. -e, *forum*, platia publica, 1. unde se vendu diverse lucruri, mercatu: foru frumentariu, foru verdiariu, foru vaccariu, foru pescariu, foru macellariu, foru vinariu ; 2 locu unde se aduna poporulu pentru diverse affaceri ; 3. tribunariu, judeciu: totu cetatianulu cauta se se judice in forulu seu.

---

[1] *A se vedea, în acest sens, şi cazul verbului a aplica (engl. to apply) al cărui sens ('a face o cerere, a solicita') s-a adăugat la cele deja prezente în limbă, intrate odată cu împrumutul din franceză (appliquer) şi din latină (applicare). Pentru acest termen, vezi şi Zafiu (2001: 96), Groza (2004: 122) sau DEX (2016: 59).*

[2] *Pentru alte detalii privitoare la acest aspect, a se consulta şi Groza (2004: 121-122).*

[3] *Hristea (1984: 111) consideră că, în astfel de cazuri, ne aflăm în prezenţa unui calc semantic la un cuvânt neologic ce „constă în atribuirea unui nou sens unui cuvânt existent deja într-o limbă, după modelul corespondentului său străin, care este întotdeauna cel puţin bisemantic."*

[4] *Vezi şi Hristea (1994: 90), unde se precizează că „un sens nou apărut într-o limbă poate fi o creaţie proprie limbii respective ori poate fi «calchiat» sau copiat după un model străin, ceea ce echivalează cu un împrumut semantic."*

[5] *În DELL (1932: 367), se precizează că, la origine, acest termen a însemnat „l'enclos qui entoure la maison (cf. forēs, forus), l'enclos devant la tombe. [...] Dans la langue rustique, il a le sens technique de «partie du pressoir où l'on disposait les grappes ou les olives à écraser». Le mot a eu une fortune particulière dans le sens de «place de marché». [...] En raison de l'affluence de citoyens urbains et campagnards, qui s'y rencontraient, le Forum devint le centre des affaires publiques et privées, le lieu où se réglaient les contestations, les procès, et c'est autour de cette place que s'élevaient les monuments publics les plus importants: tribunaux, curies, temples, etc."*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

1.4. În dicţionarele reprezentative, din prima parte a veacului al XX-lea, TDRG (1911[6]/2003), Al. Resmeriţă (DESLR 1924), Candrea şi Adamescu (CADE 1931/2010), Scriban (1939/2013) sau DLR (1934/2010), termenul în chestiune nu este inventariat. Situaţia este identică şi în coloanele a două dintre dicţionarele postbelice (DLRM: 1958 şi DLRLC II 1956), ai căror autori nu reţin acest cuvânt.

1.5. În schimb, în aceste lucrări lexicografice este înregistrat cu acelaşi înţeles substantivul *for*, care trimite mai degrabă la fr. *for* decât la lat. *forum*.

1.5.1. De pildă, Al. Resmeriţă (1924: 273) consideră că provine din lat. *forum* şi are următoarele accepţiuni: 1. Piaţa publică la Romani, pentru adunări; 2. Tribunal; 3) Fig. judecata intimă, conştiinţa.

1.5.2. Candrea şi Adamescu (CADE 1931/2010: 506) propun o etimologie dublă (lat. *forum* şi fr. *for*) şi-l definesc astfel: La Romani, piaţă în care se adunau oamenii pentru afaceri, pentru judecăţi, pentru discuţiuni publice etc. Forul lui Traian. 2. Tribunal, jurisdicţiune. 3. Forul interior, judecata conştiinţei, conştiinţa însăşi.

1.5.3. August Scriban (1939/2013: 520) trimite şi el la lat. *forum*, definindu-l ca piaţă publică la Romani. *Foru interior*, conştiinţa, *Foru exterior*, autoritatea justiţii oamenilor.

1.5.4. În paginile DLR (1934/2010: 157), *for* este considerat un neologism din lat. *forum*, având înţelesul de (La vechii Romani) Piaţă, în care se întâlnesc oamenii pentru afaceri publice procese. *Forul lui Traian*. Fig. Tribunal. Acest suprem for judecătoresc. Sbiera, F.S. 368, Forul interior, *conştiinţa*.[7]

1.6. Mai aproape de zilele noastre, în DEX (1975/2016: 443), *forum* are un sens restrâns, şi anume ‘adunare, întrunire (de mare amploare şi importanţă)’, avansându-se o etimologie multiplă, lat. fr. *forum*, accepţiune şi etimoane (fr. lat. *forum*) pe care le găsim şi în paginile MDA II (2002: 454), respectiv ‘întrunire (de mare amploare şi importanţă)’.

Termenul apare şi în ediţiile succesive (2000: 374: şi 2013: 423) ale dicţionarelor de neologisme (MDN şi DAN), elaborate de către Florin Marcu, care menţionează termenul cu următoarele semnificaţii: adunare, colocviu, simpozion, *for* (< lat. fr. *forum*).

---

[6] *În situaţiile în care am precizat doi ani de apariţie, am marcat şi anul celei dintâi ediţii, urmând ca, la Bibliografie, să o trecem doar pe cea recentă, din care am şi citat.*

[7] *În dicţionarele moderne postbelice (DLRM 1958, DLRLC 1956, DEX 1975/2016, MDN, DAN, DEXI, DEN, MDA), definirea termenului for este, cu mici diferenţe (DEXI), cea din dicţionarele interbelice, oscilându-se în ceea ce priveşte prioritizarea etimonului (lat. forum sau fr. for).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

În coloanele DEXI (2007: 756), *forum* are mai multe accepţiuni, care ilustrează, de astă dată, lărgirea sferei semantice, odată cu adăugarea de semnificaţii preluate din diversele terminologii: 1. Adunare, întrunire (de mare amploare şi importanţă) în care au loc dezbateri, negocieri; for. 2. (inform.) Discuţie pe internet între participanţi care au interese, preferinţe etc. comune. pl. *-uri*. (< lat. *forum*, -i, fr. *forum*.)

1.7. Mult mai amplă este descrierea acestui termen în DCR_3 (2013: 251), în ale cărui pagini Florica Dimitrescu şi colaboratorii săi surprind multiplele înţelesuri din limba ultimelor decenii: **1**. Adunare, întrunire în cadrul căreia se discută probleme de interes public („*Mâine, în Capitala ţării se deschid lucrările Forumului tinerei generaţii, eveniment politic cu ample semnificaţii în viaţa societăţii noastre.*" Sc 4 V 80, p.1). **2.** (inform.) – Spaţiu virtual consacrat discuţiilor, prin mesaje scrise, între membrii unei reţele; spre deosebire de mesageria instant, pe un forum comunicarea nu se face în timp real, ci prin postarea de texte („*Forum-urile de pe site-urile create special pentru adolescenţi şi cele de pe site-urile liceelor bucureştene sunt pline de mesaje postate în săptămânile vacanţei de vară*." Ad. 27 VIII 03, p. 6).

1.8. Interesant e faptul că Elena Dănilă şi Andrei Dănilă, în al lor dicţionar de cuvinte şi sensuri recente DICSR (2011:130), renunţă la semnificaţia tradiţională şi o reţin doar pe cea actuală, ceea ce ilustrează depărtarea de sensul primar: spaţiu pe internet unde utilizatorii pot lăsa mesaje sau pot discuta anumite subiecte cu alţi utilizatori: *am găsit soluţii pentru problema mea de pe forum*. (Din engl., fr. *forum*).

1.9. Din păcate, în paginile noului DEX (2016: 443), autorii nu au reţinut şi semnificaţia cu care este mai des întrebuinţat în perioada actuală, şi anume 'loc virtual de întâlnire al unor persoane, care doresc să discute, în principal, pe marginea unor subiecte comune sau de actualitate'.

1.10. În limba franceză, din care l-am preluat în urmă cu două veacuri, substantivul *forum* este considerat: un latinisme, emprunté au XVIIIe s. (1757) au latin *forum*, qui a donné *for*. D'abord mot d'antiquité, il désigne par figure (av. 1813) tout lieu où l'on discute des affaires publiques. Par extension, il a pris (1910, R. Roussel) le sens architectural et urbanistique de «place publique», récemment le Forum des Halles, à Paris, a diffusé cet emploi, variante noble du Centre (d'achats, etc.). Il a reçu dans les années 1960 une valeur moderne, «réunion, colloque, débat public» (1955), sens relevé chez A. Maurois dès 1946 à propos de la vie publique américaine et à partir de 1947 en français du Canada ; il pourrait s'agir d'un américanisme, le mot ayant des valeurs figurées en anglais

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

depuis le XVIIe siècle. Autre américanisme, le sens de «lieu d'échange de messages, sur un système télématique» (v. 1997) (DHLF 2006: 1466).

Pe lângă înţelesurile mai vechi din DHLF (2006: 1466), acest ultim sens figurează şi în Robert (2014: 1082) sub 4. Inform. Espace virtuel consacré à l'échange de messages écrits, aux discussions sur un thème en temps différé entre utilisateurs d'un réseau télématique. Recomm. offic. pour remplacer l'anglic. *newsgroup*. *Contribuer à un forum. La FAQ d'un forum*.

1.11. În perspectivă etimologică, originea acestui termen ar trebui reconsiderată în paginile principalelor lucrări lexicografice de la noi, unde apar, în mod constant, ca etimoane lat., fr. *forum*. La acestea, ar trebui adăugată şi engleza[8] (americană), limbă din care termenul referitor la discuţiile din mediul virtual a pătruns şi în limba română, datorită gradului său de internaţionalizare tot mai ridicat.[9]

1.12. Interesantă ne apare şi distribuţia termenului în sintagme pe internet, care ne ajută, adesea, să circumscriem tematica forumului şi/sau subiecţii (internauţii) implicaţi în discuţii, termenul în chestiune fiind determinat, în cadrul sintagmelor, de anumiţi determinanţi nominali (în special, în cazurile Ac şi D) sau adjectivali, care marchează subiectele de interes ale persoanelor implicate în actul comunicării (de exemplu, „*Craiova Forum. Cea mai mare comunitate online din Oltenia. Discuţii despre orice subiect, Anunţuri Gratuite, Concursuri, Ştiri, Chat.*" - www.craiovaforum.ro; „*cel mai mare forum de discuţii din Romania, care acoperă o plajă mare de subiecte din diferite domenii: software, securitate, jocuri, hardware, telecomunicaţii…*" – forum.softpedia.com).

În acest sens, exemplele excerptate de pe internet sunt relevante, ilustrând dinamica actuală a termenului: „un forum cu şi despre Cluj" (www.cluj-forum.ro); „craiovaforum" (www.craiovaforum.ro); „*cel mai mare forum de poker*" (www.holdem.ro); „*forum de discuţii din România dedicat jocurilor video pe calculator*" (forum.computergames.ro). Se poate observa că termenul discutat este, adesea, inclus chiar în denumirea site-urilor, sugerând, într-un anumit fel, destinaţia acestora, şi anume 'spaţiu virtual de discuţii pe o anumită temă', însă nu în mod obligatoriu.

[8] *E interesant faptul că, în DEN (2009: 388), este indicată şi sursa engleză a termenului (lat. fr. engl. forum), însă pentru sensuri care vin dinspre limbile latină şi franceză.*
[9] *A se vedea sensul 1d al termenului din DELE (2005: 553):„a medium such as a newspaper, an Internet news group, etc., where views may be aired and debated." În coloanele SOED (2007: 1026), nu este reţinut acest sens, ci doar informaţii referitoare la civilizaţia romană şi la justiţie.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

2. Ca multe alte cuvinte, şi substantivul *forum* a cunoscut, după cum s-a putut vedea în paginile lucrărilor lexicografice, perioade de vârf, dar şi de decădere, în funcţie de sfera de interes a celor care îl foloseau. Cei care discută pe marginea vechilor civilizaţii au în vedere vechile acepţiuni, iar cei care sunt conectaţi la lumea virtuală prioritizează semnificaţia recentă, chiar dacă nu este exclusă şi o fericită sintagmă, şi anume *a vorbi pe forum despre* (*anticul*)*forum*.

2.1. Interpretarea acestui substantiv din diferite perspective (etimologică, lexicală ori semantică) a permis nu numai realizarea unui excurs lexicografic, ci şi urmărirea dinamicii unui cuvânt frecvent folosit în limba de astăzi, în special de către generaţia digitală. Prin reintrarea acestui termen în limba română dinspre engleza (americană), ne aflăm cu siguranţă în prezenţa unei semnificaţii care s-a impus în limbă şi care va face ca, în timp, înţelesurile iniţiale al termenului să rămână într-un con de umbră, iar, în paginile dicţionarelor, anumite sensuri să constituie o mărturie a unor realităţi de mult apuse.

Bibliografie:

a) *studii:*

Ciolan, Alexandru, (2013), *Misterele cuvintelor*, ediţia a 2-a adăugită, Bucureşti, Editura Logos.

Dimitrescu, Florica, (2014), *Teme lexicale actuale* (începutul secolului al XXI-lea), Bucureşti, Editura Academiei Române.

Groza, Liviu, (2004), *Elemente de lexicologie*, Bucureşti, Editura Humanitas Educaţional.

Hristea, Theodor, (1994), *Probleme de cultivare şi de studiere a limbii române contemporane*, Bucureşti, Academia Universitară Athenaeum.

Hristea, Theodor (coord.), (1984), *Sinteze de limba română*, ediţia a III-a revăzută şi din nou îmbogăţită, Bucureşti, Editura Albatros.

Moroianu, Cristian, (2015), *Etimologie şi lexicologie românească. Convergenţe sincronice şi diacronice*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Sala, Marius, (2009), *Cuvintele - mesageri ai istoriei*, Bucureşti, Editura Meronia.

Sala, Marius, (2005-2006), *Aventurile unor cuvinte româneşti*, vol. I-II, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic.

Zafiu, Rodica, (2001), *Diversitate stilistică în româna actuală*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

b) *dicţionare*:

Busuioc, Monica et *alii*, (2009), *Dicţionar esenţial de neologisme al limbii române*, Bucureşti, Editura Corint. (DEN)

Candrea, I.-A, Adamescu, Gh., (2010), *Dicţionar enciclopedic ilustrat*, 1 (*Dicţionarul limbii române din trecut şi de astăzi* (1) de I.-Aurel Candrea), ediţie anastatică îngrijită şi prefaţată de I. Oprişan, Bucureşti, Editura Saeculum I.O. (CADE)

Corbea, Teodor, (2001), *Dictiones latinae cum valachica interpretatione*, ed. Alin-Mihai Gherman, Cluj-Napoca, Editura Clusium. (DLCVI)

Dănilă, Elena, Andrei Dănilă, (2011), *Dicţionar ilustrat de cuvinte şi sensuri recente în limba română*, Bucureşti, Editura Litera. (DICSR)

***, (2008), *Dictionarium valachico-latinum. Primul dicţionar al limbii române*, studiu introductiv, ediție, indici și glosar de Gh. Chivu, Bucureşti, Editura Academiei Române. (DVL)

***, (2005), *Dicţionar explicativ al limbii engleze*, consultant editorial Robert Allen, Bucureşti, Editura Litera Internaţional. (DELE)

***, (2007), *Dicţionar explicativ ilustrat al limbii române*, coordonator ştiinţific Eugenia Dima, Chişinău, Editurile Arc & Gunivas. (DEXI)

*** , (2016), *Dicţionarul explicativ al limbii române*, ediţie revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold. (DEX)

***, (2010), *Dicţionarul limbii române*, tomul VI (F-I/Î), Bucureşti, Editura Academiei Române. (DLR)

***, (1956), *Dicţionarul limbii române literare contemporane*, vol. II (D-L), Bucureşti, Editura Academiei Române. (DLRLC)

***, (1958), *Dicţionarul limbii române moderne*, Bucureşti, Editura Academiei Române. (DLRM)

Dimitrescu, Florica (coord.), (DCR_3), *Dicţionar de cuvinte recente*, ediţia a III-a, Bucureşti, Editura Logos.

Ernout, A., Meillet, A., (1932), *Dictionnaire étymologique de la langue latine*, Paris, Librairie C. Klincksieck. (DELL)

Gaffiot, Félix, (1967), *Dictionnaire illustré latin-français*, Paris, Éditions Hachette. (Gaffiot)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Laurian, A.T., Massimu, J.C., (1871), *Dictionariulu Limbei Romane*, vol. I, Bucuresci, Noua Tipographia a Laboratoriloru Romani. (Laurianu şi Massimu)

Maior, Grigore, (2001), *Institutiones Linguae Valachicae - Lexicon Compendiarium Latino-Valachicum*, ed. Alin-Mihai Gherman, vol. I-II, Alba Iulia: Universitatea „1 Decembrie 1918" din Alba Iulia. (LCLV)

Marcu, Florin, (2013), *Dicţionar actualizat de neologisme*, Bucureşti, Editura Saeculum I.O. (DAN)

Marcu Florin, (2007), *Marele dicţionar de neologisme*, Bucureşti, Editura Saeculum I.O. (MDN)

***, (2002), *Micul Dicţionar Academic*, volumul II (Literele D-H), cuvânt înainte de Eugen Simion, prefaţă de Marius Sala, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic. (MDA)

Rey, Alain (dir.), (2006), *Dictionnaire historique de la langue française*, tome 2 (F-Pr), Paris, Éditions Le Robert-SEJER (DHLF)

Resmeriţă, Alexandru, (1924), *Dicţionarul etimologico-semantic al limbei române*, Craiova, Institutul de Editură «Ramuri». (DESLR)

Robert, Paul, (2014), *Le Petit Robert*, texte remanié et amplifié sous la direction de Josette Rey-Debove et Alain Rey, Paris, Éditions Robert – SEJER. (Robert)

***, (2007), *Shorter Oxford English Dictionary*, sixth edition, vol. I (A-M), Oxford, Oxford University Press. (SOED)

Scriban, August, (2013), *Dicţionarul limbii româneşti.* Etimologii, înţelesuri, exemple, citaţii, arhaisme, neologisme, provincialisme, ediţie anastatică şi prefaţată de I. Oprişan, Bucureşti, Editura Saeculum I. O. (Scriban)

Notă: Această contribuţie ştiinţifică fost posibilă datorită implicării în cadrul proiectului PN-II-PT-PCCA-2013-4-2062 (*Identificarea și corelarea conceptelor din manuscrise și cărți vechi românești, cu ajutorul unei aplicații informatice, în vederea dinamizării sociale prin valorificarea producției culturale* - MCVRO, derulat la Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca, cu susţinerea financiară a programului PCCA 2013.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

MEDICAL TERMINOLOGICAL UNITS: TYPES OF OPPOSITIONS

Simona Nicoleta Staicu

Assist. Prof., PhD, "Victor Babeş" University of Medicine and Pharmacy, Timişoara

Abstract: The analysis undertaken in our research study tries to prove the existence of certain types of oppositions encountered in the main semantic categories within medical terms, as a reflex of conceptual-semantic dynamics manifested in this specialized field (new meanings with the evolution of concepts) and to determine the differences to similar items of common language. Our study focuses on an extra-domain projection of Romanian medical terminological system to general level of Romanian language vocabulary trying to establish the inter-stylistic connections.

Key words: medical terms, conceptual-semantic, opposition, extra-domain, terminological unit.

Repere teoretice

Structurile terminologice reprezintă un univers relativ închis şi, de aceea, sunt mai perceptibile şi presupun mai puţine dificultăţi în reprezentarea lor. Autorii de dicţionare terminologice, denumiţi în cercetările mai recente din domeniul investigat în lucrarea de faţă, „terminografi" (L'Homme 2004 passim), operează cu astfel de structuri în reperarea termenilor. Terminografii ţin cont de diferitele relaţii semantice în care intră termenii unui anumit domeniu.

Există mai multe tipuri de astfel de relaţii, care, urmând una din cele două direcţii – cea conceptuală sau lingvistică diferă ca preponderenţă şi varietate. Astfel, o primă cale de structurare este cea a „claselor tematice" (L'Homme 2004, p. 84), potrivit căreia domeniile de specialitate se ordonează ierarhic, fiecare termen ataşându-se unui anumit domeniu sau subdomeniu. O astfel de ordonare taxonomică a termenilor pe domenii şi subdomenii este foarte necesară terminografilor în selecţionarea şi descrierea termenilor şi este în concordanţă cu perceptele susţinătorilor opticii conceptuale.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Aşa cum sublinia Sager (1990, p. 13): „*From the point of view of terminology, therefore, the lexicon of a language consists of the many separate subsystems representing the knowledge structure of each subject field or discipline. Each knowledge structure consists of variously interlinked concepts*" şi terminologia medicală poate fi analizată din această perspectivă.

Numeroasele tipuri de clasificări tematice din lexicul medical descriu structurile fără să releve în mod direct sensul acestora, ele vizând domeniile, reprezentările conceptuale în consens cu cunoştinţele ştiinţifice din aceste domenii.

Spre deosebire de reprezentările conceptuale, relaţiile lexico-semantice, chiar dacă sunt apropiate de primele, pun în lumină mai pregnant statutul semantic şi contextual al termenilor. Pe de altă parte, nu trebuie neglijat faptul că termenii, dincolo de referinţele lor la noţiuni, aparţin diferitelor părţi de vorbire şi se actualizează în context, şi că în multe situaţii este foarte dificil să se facă o departajare clară între ceea ce este conceptual şi ceea ce este lexical.

O analiză a claselor paradigmatice care se stabilesc la nivelul terminologiilor poate pune în evidenţă relaţiile de polisemie, sinonimie şi antonimie, ajutând la identificarea sensului specializat şi la confirmarea apartenenţei la un anumit domeniu sau subdomeniu. Dintre relaţiile lexico-semantice proprii termenilor, în general, termenilor medicali, în particular, un loc important îl ocupă hiponimia, cvasisinonimia, antonimia, meronimia şi "derivarea sintactică" (Mel'čuk 1995, apud L'Homme 2004, p. 102).

Dezvoltarea ştiinţifică şi explozia informaţională au determinat schimbarea teoriei lui Wüster, în care cuvintele căpătau calificarea de termen numai dacă întruneau calităţile unei etichete, respectiv nu erau acceptate relaţiile de polisemie, sinonimie sau antonimie. În prezent, teoreticienii lingvişti tind spre acceptarea ideii că unităţile terminologice prezintă numeroase trăsături proprii altor unităţi ale limbii naturale şi altor sisteme simbolice nonlingvistice. De altfel, comunicarea specializată nu e o formă complet diferită de comunicarea generală, iar cunoştinţele ştiinţifice nu sunt nici uniforme şi nici total separate de cunoştinţele generale. Termenii, ca unităţi lingvistice ale limbajului ştiinţific, sunt dinamici, au capacitatea de a trece, cu uşurinţă, dintr-o specialitate în alta, mobilitate manifestată şi faţă de lexicul comun (Cabré 2000, pp. 12-15).

Chiar dacă viziunea asupra problemelor legate de relaţiile semantice realizate la nivelul termenilor s-a schimbat, trăsăturile specifice care îi diferenţiază de unităţile lexicului comun (univocitatea, monoreferenţialitatea şi monosemia) sunt recunoscute în

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

continuare, fiind identificate la nivelul textului/ contextului şi trimiţând la o realitate unic determinată dintr-un anumit domeniu. Dezambiguizarea devine necesară pentru înţelegerea corectă a sensului unităţilor lexicale.

Trebuie făcută de la început distincţia între termenul specific, aparţinând unui domeniu, pe de o parte, şi aceeaşi unitate lingvistică funcţionând în cadrul lexicului general, căci, aşa cum arată Mihai Nistor, preluând ideea lingvistului rus Reformatski (M. Nistor 2000, p. 41), în afara câmpului terminologic, termenul îşi pierde caracteristica sa de termen: doar în interiorul acestui subsistem el îşi evidenţiază, de exemplu, una din trăsăturile sale definitorii, monosemia, aceasta fiind direct legată de apartenenţa sa la un anumit câmp terminologic (sau domeniu).

Polisemia termenilor medicali

O abordare mult controversată în lucrările dedicate cercetării terminologiei este cea a raporturilor de polisemiea termenilor, admise de unii cercetători, adepţi ai abordării lexico-semantice (Bidu-Vrănceanu 2007, pp. 38, 114; L'Homme 2000, p. 72 ş.a.) şi respinse de susţinătorii opticii conceptuale în definirea acestor unităţi.

În ceea ce ne priveşte, urmând conceptele aprofundării preponderent lingvistice a relaţiilor semantice din terminologie, vom considera polisemia drept o categorie semantică proprie şi unităţilor terminologice din domeniului medical.

Prin analiza întreprinsă vom încerca să demonstrăm existenţa unor structuri polisemice în sfera termenilor medicali, ca reflex al dinamicii conceptual-semantice manifestată în acest domeniu (apariţia de noi sensuri odată cu evoluţia conceptelor) şi să stabilim diferenţele faţă de elementele similare ale limbii comune.

Lexicul medical românesc prezintă o varietate de relaţii în cadrul sistemului limbii, în care conexiunile lexico-semantice dintre unităţile constitutive ale subansamblurilor examinate îşi găsesc o mai bună configuraţie dacă sunt supuse unei analize semantice.

Având în vedere referinţa strictă la conţinutul terminologic propriu-zis al lexemelor cu valoare medicală, am arătat că atât termenii monosemantici, cât şi sensurile terminologice (sememele) din cadrul unui lexem polisemantic presupun, la nivelul bine determinat al registrului stilistic respectiv (dintr-o perspectivă intradomenială), contractarea unor relaţii semantice de tip polisemic.

În intenţia noastră a stat însă nu numai descrierea strictă a terminologiei medicale din punct de vedere onomasiologic, ci şi relevarea într-o perspectivă semasiologică a relaţiilor pe care le contractează unităţile terminologice studiate la nivelul întregului sistem

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

lexical al limbii, aşadar şi în planul relaţiilor dintre diferite registre specifice cuvintelor cu semnificaţie medicală (perspectivă inter- şi extradomenială).

Încercăm să realizăm în studiul de faţă o proiectare extradomenială a sistemului terminologic medical românesc la nivelul general al vocabularului limbii române şi să stabilim interferenţele care se manifestă în planul proiecţiilor „interstilistice". Cu alte cuvinte, vom lua în considerare raporturile dintre termenii medicali şi reflexele lor lexicale din alte limbaje de specialitate şi din alte registre stilistice (limbaj anatomic, neurologic, al medicinii interne, din sfera reumatologiei şi recuperării, a kinetoterapiei), inclusiv din cel al termenilor medicali populari.

Polisemia a fost iniţial definită ca un fenomen diacronic, care constă în adăugarea de noi accepţiuni la sensul fundamental al unei unităţi lexicale. Această multiplicare de sensuri conduce, în plan sincronic, la coexistenţa mai multor semnificaţii pentru acelaşi semn. În terminologie, aceasta înseamnă că un termen acoperă conţinutul mai multor concepte.

Aşa cum am arătat anterior, termenii unui domeniu ştiinţific se caracterizează prin univocitate, precizie şi nonambiguitate. Cu toate acestea, există, în realitate, posibilitatea unei polisemii interne, fapt remarcat de lingvişti ca modalitate prin care se dezvoltă mai multe sensuri ale aceluiaşi termen-concept şi/ sau a unei polisemii externe, atunci când termenii-lexem intră în relaţie cu limba comună sau cu alte terminologii (Stoichiţoiu-Ichim 2006, p. 114).

Existenţa polisemiei demonstrează faptul că limbajele de specialitate evoluează în strânsă legătură cu limba comună, între ele existând o interferenţă reciprocă. Contrar opiniei conform căreia în cazul limbajelor de specialitate nu putem vorbi despre raporturi de polisemie între constituenţii subansamblului, sunt cercetători care susţin şi demonstrează existenţa şi funcţionalitatea lor.

Astfel, Angela Bidu-Vrănceanu (2007, p. 114) susţine că polisemia „ … *trebuie considerată firească pentru termenii care trec dincolo de domeniul lor şi prezintă un interes major în terminologia „externă" sau într-o terminologie dinamică*". Autoarea, alături de alţi specialişti ai domeniului, consideră polisemia terminologicăun fenomen natural, normal, doar atunci când vorbim de terminologie externă, iar termenii depăşesc graniţele unui domeniu specializat, în relaţie cu limba comună: „*Dincolo de discursul strict specializat, termenul admite extinderi textuale şi contextuale care îl diferenţiază în mai mică măsură de cuvânt, supunându-l riscurilor impreciziei semantice prin*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

determinologizare şi prin ambiguitate – dezvoltarea polisemiei" (Bidu-Vrănceanu 2007, p. 38).

Yves Gentilhomme (1984, pp. 29-37) susţine că există numeroase controverse în ceea ce priveşte conceptul de monosemantism din cadrul discursului ştiinţific. În opinia sa, monosemia termenilor specializaţi este greu de susţinut, în contextul mutaţiilor ştiinţifice diacronice şi al contactului permanent dintre limbajele diverselor domenii specializate. Mai mult, Loïc Depecker (2002) studiază termenii specializaţi prin prisma sensurilor lor figurate, a polisemiei şi a încărcăturii metaforice.

Referindu-se la principiile care stau la baza formării termenilor, Georgeta Ciobanu defineşte termenul ca un simbol lingvistic atribuit unui concept şi punctează ca principală proprietate lipsa lui de ambiguitate (1998, pp. 53-55). Cu toate acestea însă autoarea, atunci când se referă la posibilităţile de atribuire a termenilor prin concepte, enumeră alături de monosemie şi *polisemia, sinonimia, cvasi-sinonimia, echivalenţa* şi *omonimia* (Ciobanu 1998, pp. 56-60).

Conştienţi fiind de această „restricţie" a unităţilor lexicale cu încărcătură terminologică, mai ales în situaţiile de monosemie, făcând raportarea la limbă ca sistem al sistemelor, ca o totalitate de subansambluri organizate structural, nu putem să excludem categoric existenţa unor relaţii de polisemie, chiar şi în cazul termenilor din limbajele de specialitate.

Cu aceste rezerve şi precizări, am putea admite existenţa unor raporturi de polisemie şi în cadrul limbajului medical, nu în ceea ce priveşte conţinutul unui termen-concept, ci atunci când el se rupe total de sensul terminologizat, având statut de termen-lexemcu mai multe semnificaţii.

Relații semantice. Tipuri de opoziții

Principalele categorii semantice care se actualizează în cazul unităţilor terminologice, în general, şi al lexicului medical, în particular sunt: polisemia, sinonimia, antonimia, hiponimia, meronimia şi omonimia. Aceste relaţii semantice contractează şi reflectă în planul sistemic al limbii anumite **tipuri de opoziţie** (Novikov 1982, *apud* Sârbu R. 1990, pp. 89-102) pe baza cărora se realizează organizarea paradigmatică a unităţilor lexicale de specialitate.

a.După *conţinutul intensional* al termenilor, opoziţiile pot fi:

1**. opoziţie „zero"** exprimată de sinonime, în special de dubletele sinonimice: *natriu-sodiu, kaliu-potasiu, azot-nitrogen, azotaţi-nitraţi, influenza-gripă, paracetamol-*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

acetaminofen, carcinom–epiteliom, antispastic–spasmolitic, tumoare–neoplasm, enzimă–ferment, parasistolie– pararitmie şi multe altele.

2. **opoziţie privativă**,careeste specifică hiponimelor DURERE DE CAP: CEFALEE, MIGRENĂ, HEMICRANIE, NEVRALGIE; MIŞCARE: ADDUCŢIE, ABDUCŢIE, CIRCUMDUCŢIE, EXTENSIE, FLEXIE, PREHENSIUNE, PRONAŢIE, SUPINAŢIE, ROTAŢIE; SIMPTOM: MANIFESTARE, STARE, TULBURARE, SEMN, INDICIU etc.

3. **opoziţie echipolentă**, careeste proprie sinonimelor intradisciplinare, interdisciplinare şi extradisciplinare: *creier-encefal, alopecie-calviţie-chelie, maxilar-falcă, plagă-rană, abdomen-burtă* ş.a. Acelaşi tip de opoziţie este specific şi antonimelor *abducţie ≠ adducţie, pronaţie ≠ supinaţie, hipotensiune ≠ hipertensiune*. Tot relaţii de echipolenţă exprimă şi cohiponimele *diabet, ulcer, gastrită* termeni corelativi specifici care se află în raporturi de coordonare între ele, totodată fiind subordonate termenului generic – hiperonim - BOALĂ; dar şi meronimele TARS→ TALUS, CALCANEU, NAVICULAR, CUBOID şi trei CUNEIFORME ş.a.

4. În **opoziţie disjunctivă** se află termenii polisemantici când admitem polisemia în terminologia medicală având în vedere considerarea termenului polisem nu numai dintr-o perspectivă intradisciplinară, ci din perspective inter- şi extradisciplinare, ca în exemplele: *celulă* $_{1\text{-}6}$; *ramură* $_{1\text{-}5}$; *debut*$_{1\text{-}3;}$ *corn*$_{1\text{-}3}$; *cordon*$_{1\text{-}2}$; *bulb*$_{1\text{-}2}$; *pavilion*$_{1\text{-}2}$ ş.a. Opoziţiile disjunctive sunt caracteristice şi omonimelor: *bloc*$_5$ (med. bloc cardiac, bloc operator); *gripă*$_2$; *spor* $_1$; *dietă* $_1$ (vezi MDA 2010).

b. Din punctul de vedere al *relaţiilor semantice*, al „invariantelor semantice”, în special din perspective inter- şi extradomeniale, constatăm că unităţile terminologice medicale reflectă următoarele tipuri de opoziţii semantice: **omosemia, parasemia, heterosemia** (Berežan 1973, *apud* Sârbu R. 1990, pp. 89-102).

Omosemia (echivalenţa semantică) este întâlnită în cazul sinonimelor propriu-zise, a dubletelor sinonimice.

Relaţiile de **parasemie** (asemănare, apropriere, convergenţă semantică) sunt specifice hiponimelor în raportul lor faţă de hiperonim, antonimelor complementare, graduale, direcţionale şi conversive (ex. *transmisibil ≠ netransmisibil, tratabil ≠ netratabil, molipsitor ≠ nemolipsitor, canceros ≠ necanceros, indicaţie ≠ contraindicaţie, inflamator ≠ antiinflamator, subalimentaţie ≠ supraalimentaţie* ş.a.). S-a constatat că acest

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

tip de relaţie semantică antonimia, este bine reprezentată în ierarhia caracteristicilor logico-lingvistice a unităţilor terminologice din domeniul medical.

În raporturi de parasemie se află şi termenii sinonimici, precum şi cohiponimele (ex. *a implanta, a insera, a ingera, a inocula, a infecta, a infesta, a injecta, a insemina* coordonate între ele şi subordonate aceluiaşi hiperonim A INTRODUCE).

Cel de-al treilea tip de opoziţii semantice, care pote fi observat în cazul unităţilor terminologice medicale, este cel de **heteronimie** (divergenţă semantică), specifică polisemelor şi omonimelor. Heteronimia reflectă în exclusivitate raporturile de opoziţie disjunctivă, menţionate anterior.

c. Unităţile terminologice medicale mai pot fi examinate şi din perspective tipului de *noţiuni corelative exprimate*, după *volumul* şi *sfera* lor extensională. Astfel, ele pot exprima **noţiuni identice** (ex. dubletele sinonimice) şi **noţiuni incompatibile**. Noţiunile incompatibile se pot ierahiza, la rândul lor, în următoarele clase:

- **incompatibile subordonate** (hiponimele): DURERE: ABDOMINALĂ, ACUTĂ, CUTANATĂ, DIFUZĂ, PULSATILĂ, LOMBARĂ, REUMATISMALĂ ș.a.; (meronimele): CAP → CRANIU, CREIER, FRUNTE, TÂMPLĂ, PĂR, OCHI, FAŢĂ, OBRAZ, URECHE, NAS, GURĂ, MAXILAR, BĂRBIE; DINTE → INCISIV, CANIN, PREMOLAR, MOLAR; ARTICULAŢIA MÂINII → ARTICULŢIA RADIO-CARPIANĂ, ARTICULAŢIILE CARPULUI, ARTICULAŢIILE CARPO-METACARPIENE, ARTICULAŢIILE INTERMETACARPIENE ș.a.

- **incompatibile contradictorii** (antonimele contradictorii): *concentrat ≠ diluat, anabolism ≠ catabolism, hipertensiune ≠ hipotensiune, intrauterin ≠ extrauterin, pareză ≠ hemipareză*;

- **compatibile intersectante** (sinonimele parţiale, cvasisinonimele): *nebunie – alienaţie mentală; nisip – litiază (vezicală, veziculară); oftică – tuberculoză, ftizie; mătreaţă – pitiriază*;

- **incompatibile contrarii**(antonimele graduale): *vână timpanică anterioară / (inferioară) / posterioară; vena cardiacă mare / (mijlocie) / mică*; *barbiturice cu acţiune imediată / rapidă / (intermediară) / lentă*;

- **incompatibile complementare**(antonimele complementare): *alienat / normal, RH pozitiv / negativ, perete interior / exterior; penetrabil / impenetrabil; septicemie antum / postum; pacient conştient / inconştient; molipsitor / nemolipsitor* ș.a.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

În acest din urmă caz termenii opozabili se completează reciproc până la acoperirea integrală a noţiunii generice.

Un alt tip de relaţii considerate din acelaşi unghi îl reprezintă *noţiunile incomparabile*, exprimate de sememele unui termen polisemantic, precum şi de omonime: $bloc_1$ masă solidă; $bloc_2$ masă unică; $bloc_3$ clădire mare; $bloc_4$ alianţă, înţelegere; $bloc_5$ (med. în sintagmele): *bloc cardiac* = tulburare a ritmului inimii, datorită blocării influxului nervos care străbate muşchiul cardiac; *bloc operator* = parte componentă a serviciilor chirurgicale, cuprinzând sălile de operaţie şi dependinţele acestora; a $gripa_1$ refl. şi intranz. (despre piese de motoare şi despre motoare la pers. a III-a): a se bloca în timpul funcţionării; tranz.: Ungerea defectuoasă a gripat motorul; a $gripa_2$ refl. şi tranz. a (se) îmbolnăvi de gripă – din fr. *gripper*; $spor_1$ spori s.m. organ microscopic al organismelor vegetale, care serveşte la înmulţire – din fr. *spore*; $spor_2$ sporuri, s.n. progres – din sl. sporŭ, bg. spor (MDA 2010).

În concluzie, relaţiile semantice supuse analizei au condus la formularea tezei, conform căreia limbajul medical deţine un lexic specializat preponderent monosemantic, monoreferenţial şi nonambiguu în curs de delimitare, calităţile acestea fiind evidente la nivelul textului. În afara textului sau a contextului ei pot fi interpretaţi şi ca termeni polisemici, interdisciplinari, utilizaţi în alte ştiinţe sau în cadrul limbajului uzual.

Este însă tot atât de adevărat că lexicul medical reprezintă, totodată, un amplu complex de relaţii semantice în care polisemia de tip inter- şi extradisciplinar, sinonimia, în special cvasisinonimia, antonimia şi mai ales hiponimia şi meronimia se manifestă cu pregnanţă.

Putem concluziona marcând existenţa unei interdependenţe între categoriile semasiologice de polisemie, sinonimie, antonimie, hiponimie, meronimie, omonimie şi paronimie în sistemul lexico-semantic al limbii române contemporane, categorii care sunt reperabile, bine reprezentate şi în cazul terminologiei medicale.

BIBLIOGRAFIE

Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), *Lexic comun, lexic specializat*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2000.

Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), *Lexic ştiinţific interdisciplinar*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2001.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Bidu-Vrănceanu, Angela, Forăscu, Narcisa, *Limba română contemporană. Lexicul*, Bucureşti, Humanitas Educaţional, 2005.

Bidu-Vrănceanu, Angela, *Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2007.

Cabré, Maria Teresa, „Terminologie et linguistique: la théorie des portes", în *Cahiers du Rifal* nr. 21, *Terminologieet diversité culturelle*, 2000, pp. 10-15.

Cabré, Maria Teresa, „Theories of terminology. Their description, prescription and explanation" în Terminology vol. 9, nr. 2, John Benjamins Publishing Company, 2003, pp. 163-199.

Ciobanu, Georgeta, Elemente de terminologie, Timişoara, Editura Mirton, 1998.

Depecker, Loïc,*Entre signe et concept. Eléments de terminologie générale*, Paris, Presses Sorbonne Nouvelle, 2002.

Gentilhomme, Yves, „Les faces cachées du discours scientifique; Réponse à Jean Peytard", în *Langue française*, vol. 64, no. 1, Paris, Armand Colin, 1984, pp. 29-37.

L'Homme, Marie Claude, „Les enseignements d'un mot polysémique sur les modèles de la terminologie",în *Cahiers de Grammaire 25, Sémantique et Corpus*, 2000, pp. 71-91.

L'Homme, Marie Claude, *La terminologie: principes et techniques*, Montréal, Presses de l'Université de Montréal, 2004.

Nistor, Mihai, *Terminologie lingvistică*, Bucureşti, Editura Univers, 2000.

Sager, Juan Carlos, *A Practical Course in Terminology Processing*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing, 1990.

Sârbu, Richard, „Statutul contextual al principalelor categorii semantice", în vol. *Studiul de limbi şi literaturi moderne*, Timişoara, TUT, 1990, pp. 89-102.

Sârbu, Richard, *Antonimia lexicală în limba română*, Timişoara, Editura Facla, 1977.

Stoichiţoiu-Ichim, Adriana, *Aspecte ale influenţei engleze în româna actuală*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2006.

(**MDA**) *Mic Dicţionar Academic*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010.

(**DM**) **Rusu**, Valeriu, *Dicţionar Medical*, Bucureşti, Editura Medicală, 2007.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

AUTHENTIC LITERARY TEXTS VS TEXTS MADE: "TEACHING LITERATURE" IN CLASS OF FRENCH FOREIGN LANGUAGE

Ana Elena Costandache

Assist. Prof., PhD, "Dunărea de Jos" University of Galaţi

Abstract: The teaching-learning process of the French language, as an educational activity, aimed at training comprehension skills and expression (written and oral). Literary texts, authentic or made, proposed in textbooks, are part of a methodological approach of the lexical and grammatical contents, which has the role to stimulate the interest of the students in literature, reading and culture (of self and the other) and to encourage them to build speeches that illustrate correct usage patterns of the foreign language in question.

Our approach emphasizes the importance of the teaching of literature in class of French as foreign language – exercise of imagination, creation, enrichment of vocabulary and French learning.

Keywords: authentic literary text, made text, textbook(s), French foreign language, teaching, learning.

La didactique du Français Langue Étrangère (FLE) ou la méthodologie de l'enseignement de la langue française, en tant que langue étrangère, représente la théorie générale du processus d'enseignement. Elle prend en compte des méthodes diverses, des procédés variés et des techniques d'enseignement, d'apprentissage et d'évaluation des connaissances spécifiques aux classes de français langue étrangère.

La didactique se propose la formation des futurs enseignants, tout en précisant l'ensemble des méthodes, stratégies et procédés utilisés par le professeur pour qu'il facilite l'assimilation du français par l'apprenant. C'est l'art d'enseigner aux autres et de les faire apprendre. Quelques buts (les plus importants, selon nous) de la didactique sont:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- mettre à la disposition des professeurs de français des renseignements sur les élèves, les curricula, les manuels, le matériel didactique, les méthodes et les techniques d'enseignement;
- montrer aux enseignants des manières de présenter, élucider, fixer et évaluer les connaissances des apprenants;
- élaborer des stratégies diverses, qui puissent assurer un enseignement progressif, adapté à l'âge des élèves et à leur niveau de connaissances.

En situation de classe, le professeur est le vrai animateur du scénario didactique. À la fin de ses études, l'apprenant doit atteindre, à l'aide de l'enseignant, certaines compétences de communication en langue étrangère: la compétence de s'exprimer (oralement et à l'écrit) et de comprendre (des messages oraux et écrits).

La méthodologie de l'enseignement du français concerne les moyens pour assurer un apprentissage de la langue française en tant que langue étrangère. D'un part, elle met l'accent sur la transmission des connaissances linguistiques afin de créer des automatismes qui permettent aux apprenants un emploi autonome du français et, d'autre part, elle sensibilise les apprenants quant aux éléments de culture et civilisation. En outre, la méthodologie de l'enseignement du FLE vise à assurer un apprentissage approprié de la langue, de la culture et civilisation françaises pour les élèves non-natifs. Pour cela, il faut qu'elle programme et soutienne un enseignement scientifique, systématique et progressif. Il faut aussi qu'elle adapte l'enseignement à l'âge des élèves, à leur psychologie, à leurs besoins et qu'elle adapte aussi les méthodes et les procédés en fonction des particularités de la classe et des objectifs visés.

Pendant le processus d'enseignement-apprentissage, il est important de proposer aux apprenants des textes (écrits et oraux) qui illustrent la langue française dans son utilisation naturelle. Ces textes peuvent être authentiques ou fabriqués, proposés par l'enseignant, sur des fiches de travail individuel ou en groupes, ou dans par les auteurs des manuels. En général, les manuels représentent le point de départ méthodologique, riche en activités diverses (lectures, orthographe, vocabulaire, grammaire, éléments de culture et civilisation), qui incitent les apprenants à la lecture en langue étrangère. Soit qu'il s'agit de poésies ou de textes en prose, extraits de textes authentiques ou créés, « la lecture de la littérature » s'avère être un bon exercice d'enrichissement du vocabulaire, d'apprentissage de la grammaire et un modèle de communication en français.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

L'enseignant doit choisir des textes et des tâches adaptés au niveau de connaissances des élèves et surtout à leurs intérêts, afin de leur susciter la motivation pour apprendre le français langue étrangère. De plus, l'enseignement des textes littéraires (« l'enseignement de la littérature ») doit se faire de manière autonome et représente un besoin individuel et social à la fois.

Tout texte littéraire représente un modèle discursif. En situation de classe, il est difficile de proposer aux élèves des textes tout entiers, car on n'a pas le temps physique de les parcourir et les élèves perdent leur patience de lecture. Lorsqu'il choisit le texte, le professeur doit se montrer raisonnable : s'il s'agit d'un poème, il doit veiller à la beauté des expressions métaphoriques et aux éléments de prosodie, alors que, s'il s'agit d'un texte en prose, l'enseignant doit veiller à un extrait qui peut être découpé en morceaux de textes qui existent eux-mêmes.

Pour une approche pratique, nous avons pris en compte deux manuels roumains de langue française, proposés pour la Xème, L1 et L2 :

- Mariana Popa, Angela Soare, *Limba franceză pentru clasa a X-a*, L1, Ed. Humanitas Educaţional, Bucureşti, 2005
- Viorica Aura Păuş, Rodica Mladinescu, Marioara Sima, *Limba franceză. Manual pentru clasa a X-a. Le rendez-vous des amis*, L2, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 2004

En ce qui concerne le contenu scientifique des manuels, tous les deux sont des méthodes pour l'apprentissage du français langue étrangère, qui s'adressent à des élèves qui ont atteint le niveau B1 du *CECR*. Ils permettent d'accéder à la maîtrise d'utilisateur indépendant de la langue et de préparer les certifications du niveau B2.

Le manuel de Mariana Popa et Angela Soare, *Limba franceză pentru clasa a X-a*, Ed. Humanitas Educaţional, Bucureşti, 2005, langue 1 d'étude, propose une structure bien équilibrée, avec un contenu divisé en 8 unités de longueur égale et deux bilans qui mettent l'accent sur les textes littéraires : « La foire aux textes » : *La jeunesse française* (p.45), *Paris et ses beaux quartiers, La France et ses personnalités* (p.112). Ce qui est à remarquer est que chaque unité contient un module facultatif, mais avec une importance obligatoire (dirions-nous), module marqué comme texte littéraire ou article de presse sous le titre *Club de lecture*.

Les extraits littéraires des textes authentiques occupent une place importante dans l'économie du manuel. Dès les premières pages (l'Unité 0) les élèves découvrent avec joie

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

les paroles de la chanson *Douce France* de Charles Trenet et un extrait en prose de Philippe Meyer, *Heureux habitants de l'Aveyron et des autres départements français* (p.6)

L'Unité 1 est une invitation à la lecture poétique et à la création littéraire à la fois. D'un part, la page 7 s'ouvre avec le poème d'un adolescent, Christian, *Adolescence en poésie* ; d'autre part, les auteures du manuel donnent aux élèves la consigne de « créer, (à leur tour) un petit poème ». L'unité 1 continue avec la découverte des textes authentiques : *Vive les vacances !* de Christine Bosman Delzons (p.8), une traduction de Rudyard Kipling, *Le livre de la jungle* (p. 17), *Lettres choisies* (*Poil de carotte*) de Jules Renard, en alternant avec des textes fabriqués : *Si on parlait hobbies ?* (p.11), *Si on parlait rentrée ?* (p.12).

L'unité 2 propose le poème de Jacques Prévert, *Les vertes années* (p.21), et l'extrait dialogué de Roger Ikor, *Le tourniquet des innocents*. Quant aux textes fabriqués, une place à part est occupée par ceux des magazines et des revues pour adolescents : *Le français dans le monde* (p.23), *Le Nouvel Observateur* (p.24) et *Le Monde de l'Education* (p.25). La lecture des textes authentiques (ceux d'Alain Robbe-Grillet, Guy de Maupassant, Jacques Prévert, Simone de Beauvoir, Alexandre Dumas, Hans-Christian Andersen – une traduction, pp.27-28) est encouragée par les nombreux exercices d'entraînement à la grammaire, qui proposent l'étude des temps verbaux dans des contextes de l'utilisation naturelle de la langue. L'unité 2 finit de manière circulaire, avec un extrait dialogué de Roger Ikor.

L'unité 3 met l'accent sur les textes fabriqués : B.D. (p.31), le code des ados ou « le langage ados », Visage de la jeunesse française (Jacques Duquesne), Un sondage sur les 16-24 ans (Robert Sole), Jeunesse Attitude (forum des jeunes avec des témoignages basés sur des expériences vécues : L'adolescence, 17 ans ou la belle vie !, La drogue, le tabac, L'alcool), interviews (pp. 31-41). Les textes authentiques sont de petite longueur : *La Saga de Daniel* (d'après Françoise Mallet Joris, *La Maison de papier*).

Le Bilan 1 accorde attention aux textes fabriqués, qui ont comme thème central les préoccupations et les loisirs des ados : les activités sociales et culturelles, la télévision, l'écoute de la musique, les jeux vidéo, l'Internet, la crise d'adolescence, les J.O. de la langue française, comment faire pour rester zen en période d'examens (pp.45-48).

L'unité 4 prépare à la culture et la civilisation françaises. La France (administrative et culturelle) est présentée à travers des textes fabriqués en tant qu'exercices (au choix) d'approfondissement de la lecture : *la République française, c'est… une démocratie*, un

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

état centralisé, les institutions de la Ve République, une administration au service des citoyens, les transports publics, l'avion, le train, le bus, la police, La France culturelle (pp.50-58). Un recueil de perles d'écoliers de Jean Charles, *Salut, les cancres !* (p.62) fait le point de l'unité 4.

L'unité 5 s'appuie sur les textes fabriqués. Riche en informations diverses concernant la culture et les médias françaises, cette unité invite les élèves à la découverte des textes : *Culture et mass média*, *Les médias en France*, *L'info se déchaîne*, *Une radio locale*, *Jeunesse attitude*, *L'article de presse* (*La jeunesse malade* de Jean Rousselet), *Francoscopie* de Gérard Mermet. (pp.64-73)

La sensibilité et la beauté du texte poétique ouvrent l'unité 6 : il s'agit d'un extrait du poème de Jacques Prévert, *Soyez polis* (*Découverte nature*), alors que le texte littéraire en prose fait approfondir le goût pour la lecture : *Nouveaux Robinsons* (d'après Henri Bosco, *L'enfant et la rivière*), *Le grand frisson* (d'après Fanny Deschamps, *Vous n'allez pas avaler ça !*) (pp. 78-86) Quelques extraits des magazines (*Le Point*, *Le Nouvel Observateur*, *2002*, *Science et vie*) s'ajoutent pour compléter la thématique générale de l'unité.

L'unité 7 propose la thématique des jours de fête : les textes authentiques, peu nombreux (*Mémoires et récits* de Fréderic Mistral, *Noël en Provence* d'après Marcel Pagnol, *Le Château de ma mère*) perdent de place devant les textes fabriqués. L'unité abonde en exercices visant la signification des fêtes en France et en Roumanie (pp.90-92).

L'unité 8 met l'accent sur la vie professionnelle : deux extraits de textes authentiques (*Un curieux métier*, d'après Georges Perec, *Les choses* ; *Un grand accès de travail*, d'après Gustave Flaubert, *Correspondance* à Louise Colet, 24 avril 1852) ouvrent et font le point de cette unité didactique (pp.110-110). Le contenu proprement-dit est occupé des extraits du *Nouvel Observateur*, du *Monde de l'Education*, texte dialogué – *Jeunesse attitude*, *Il n'y a pas de sots métiers* d'après *Le français par des textes*).

Le Bilan 2 s'appuie sur le patrimoine culturel français. La foire aux textes est riche en extraits de textes narratifs (*La chasse au lion* – Alphonse Daudet, *Histoire de la Révolution française* – Jules Michelet, Le pays où l'on n'arrive jamais – André Dhôtel) et de textes descriptifs (*Ciel de Paris* – Anatole France, *Un normand* – Guy de Maupassant, *David et Olivier* – Robert Sabatier) – pp. 115-117.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

À travers les contenus, les élèves seront confrontés avec divers types de textes. Ils pourront achever leur compréhension écrite avec des documents qui les prépareront à des prises de parole et à des productions orales et écrites développées et argumentées.

L'autre manuel soumis à notre analyse est celui de Viorica Aura Păuş, Rodica Mladinescu, Marioara Sima, *Limba franceză. Manual pentru clasa a X-a. Le rendez-vous des amis*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 2004, langue 2 d'étude. Quant à la structure, le sommaire est bien équilibré, comprenant 9 unités d'étude, partagées en 2 parties, précédées par un point de « Bon départ » et suivies de deux bilans et deux tests.

L'unité 1 s'appuie sur la thématique des vacances en Roumanie et des projets pour une nouvelle année scolaire en France. Les auteures proposent un texte fabriqué, dialogué (*À bientôt, les amis !*), dont le protagoniste est un élève roumain, Marin Toma. Le manuel permet aux eleves de pénétrer dans la vie du jeune homme, en leur offrant une page de son *Journal* (p. 15) qui est, en fait, un texte fabriqué. La première unité finit par un extrait du journaliste, écrivain et maître de l'humour, Alphonse Allais (p.16).

L'unité 2 s'ouvre sur une thématique actuelle, les moyens de communication à distance *(« Homo Sapiens » du troisième millénaire – sources d'infos* : *Le Cosmopolitan, Science et vie, Figaro Magazine-2000*, p.17) et le texte fabriqué dialogué, *Un coup de fil manqué* (p.18). *Le journal de Marin Toma* est continué, cette fois, avec plus de détails sur les nouvelles technologies qui suscitent l'intérêt du jeune homme.

L'unité 3 « explique » aux élèves, à travers des textes fabriqués, comment préserver leur santé : manger des yaourts, aller au marché, faire travailler son cerveau, prendre le petit déjeuner : énergie et vitalité pour bien commencer la journée, longévité : les chiffres clés. La leçon *Du stade à l'hôpital* est un autre texte (fabriqué) qui s'appuie sur le thème central de la santé. Les exercices d'approfondissement des connaissances visent le vocabulaire de la santé mis en contexte fabriqué surtout dans le *Journal de Marin Toma* (p.36).

La thématique de la mode, chère aux ados, occupe l'économie de l'unité 4. L'achat des vêtements et les nouvelles tendances de la mode trouvent leur place dans les textes fabriqués des pages 38-39 (*Où va la mode ?* et *Un cadeau pour Yvonne*). Les exercices d'entraînement à l'utilisation du vocabulaire sont restreints et concernent les mesures, l'aspect et les prix, alors que les exercices de grammaire sont hors contexte « mode ». *Le Journal de Marin Toma* s'appuie, cette fois, sur la mode – thème plus recommandé à une jeune fille. On a à faire, de nouveau, avec un texte fabriqué.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

L'unité 5 fait connaître aux élèves les coutumes et les traditions des Français et des Roumains. La fête de Noël est décrite à travers deux textes fabriqués : *Une fête pour les petits et pour les grands* et *Les fêtes en France* (pp.48-49). Le *Journal de Marin Toma* met en parallèle, de manière détaillée, la fête de Noël chez les orthodoxes et les catholiques (p.55). Deux petits poèmes font le point de cette unité: *Bonne année de la part des poètes* de Gisèle Sardin et *Bonne année à toutes les choses* de Rosemonde Gérard (p.57).

Le premier bilan attire l'attention des élèves grâce à un extrait authentique, *Le vent souffle où il veut* de P.A. Lesort (exercice 2/ page 58) et à un fragment adapté sur le roman *À l'hôtel Bertram* par Agatha Christie, traduction nouvelle par Élise Champon (exercice 12/ p.60). Le premier test ne contient aucun texte littéraire, authentique ou créé.

L'unité 6 fait un inventaire des médias en France sous forme d'une grille des programmes sur TV5 (p.62) et d'un « *Salut, les zappeurs !* » (p.63). Les textes sont fabriqués et les exercices d'entraînement suivent la même lignée. Quant au personnage-clé du manuel, Marin Toma, il partage aux autres ses émissions préférées, qu'il n'a pas manquées « jeudi 9 février » et « samedi 11 février » (p.70). L'unité 6 s'achève avec un extrait du roman *Pluie et vent sur Télumée Miracle* de Simone Schwarz-Bart (p.71).

L'unité 7 propose des itinéraires touristiques de La Bretagne dans un texte fabriqué dialogué (p.73). La leçon de culture et civilisation s'appuie sur la présentation des monuments et des vestiges bretons à travers des extraits authentiques : *Les Rochers du Diable, Contes et légendes de Bretagne* de François Cadic, *Comment Wang-Fo fut sauvé* de Simone de Beauvoir (pp.78-79). Marin Toma tient son *Journal* dont les informations, divisées en quatre jours (le 20 février, les 21-23 avril), présentent des paysages pittoresques des régions bretonnes. Pour rendre plus véridiques les informations, les auteures du manuel ont proposé un extrait de l'auteur breton du XXe siècle, Henri Queffélec, texte adapté s d'après *Solitudes*, éd. Presses de la Cité (p.82).

L'unité 8 ouvre ses pages avec le parcours historique et moderne d'une autre ville française, Rennes, à travers le dialogue fabriqué *Des villes à découvrir et à aimer* (p.84). Les exercices d'entraînement visent la compréhension du texte et, dans son ensemble, l'unité ne comprend aucun texte authentique. *Le Journal de Marin Toma* fait une description de la ville de Rennes et le texte construit sur une idée d'Elisabeth et Jean Bernard Schneider (*Grammaire en textes*) font le point de l'unité (pp.90-91).

La dernière unité didactique du manuel offre la thématique de l'environnement et des préoccupations écologiques en France. Deux textes (d'après *Science et Vie*, 1998 et *À*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

l'aube du XXIe siècle, col. Découvertes Junior, Larousse-Hachette) donnent des statistiques précises des produits qui polluent le milieu environnant. Les exercices d'entraînement à la compréhension écrite et à la grammaire contiennent de petits textes fabriqués – variations sur les thèmes de l'écologie et de l'environnement. *Le Journal de Marin Toma* met l'accent sur l'expression de l'opinion concernant les magasins bio et les produits consommés par la population française, alors qu'un extrait d'une chronique de François Mauriac, *Le cri d'alarme*, parue dans l'Express (p.102) fait le point de l'unité.

Le bilan 2 et le test final n'offrent que de courts textes construits ; quelques extraits des auteurs de l'Afrique noire (Keita Fodéba, Idé Oumarou, Théodore Monod, Bernard B. Dadié, Tétévi Médétognon-Bénissan) achèvent le manuel.

Conclusions

Les manuels qu'on a analysés en parallèle s'adressent à la même classe (la Xème) mais avec un niveau différent de difficulté. Dans les pages de tous les deux, les élèves ont l'occasion de découvrir des extraits de quotidiens, de magazines, d'essais et d'ouvrages d'intérêt général ou à caractère littéraire, en même temps que des extraits de textes authentiques, des auteurs consacrés ou moins connus. L'enseignant et les élèves doivent tirer le meilleur profit de tout ce que les manuels offrent du point de vue littéraire. Ils doivent se servir tant des extraits authentiques que des textes fabriqués, qui les font naître le désir de lire, d'acquérir de nouveaux moyens linguistiques et de découvrir les cultures francophones.

Bibliographie

- ***Cadre européen commun de référence pour les langues. Apprendre, Enseigner, Évaluer*, Ed. Didier, Division des Langues Vivantes, Strasbourg, 2000
- Nica, Traian, Ilie, Cătălin *Tradition et modernité dans la didactique du français, langue étrangère*, Ed. Celina, Oradea, 1995.
- Păuş, Viorica, Mladinescu, Aura Rodica, Sima, Marioara *Limba franceză. Manual pentru clasa a X-a. Le rendez-vous des amis*, L2, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 2004
- Popa, Mariana, Soare, Angela *Limba franceză pentru clasa a X-a*, L1, Ed. Humanitas Educaţional, Bucureşti, 2005

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE CULTURAL AND LINGUISTIC HISTORY OF B.P. HASDEU'S ETYMOLOGICUM MAGNUM ROMANIAE– EMR (1887-1898)

Petronela Savin

Assist. Prof., PhD, "V. Alecsandri" University of Bacău

Abstract: Our paper aims to achieve a study on elements of cultural and linguistic history of one of the most important lexicographic Romanian work, Etymologicum Magnum Romaniae(1886-1895), written by B.P. Hasdeu. To analyse this linguistic and cultural work, we intend to combine a historical dimension, a contribution of sociolinguistics and the approach of metalexicography. The historical dimension allows us to understand the circumstances that determine and explain the development of the Romanian lexicography in the nineteenth century and their role in the cultural context. In a sociolinguistic way, we will study the process of writing this lexicographical work: production, reception and its impact on the social level. The metalexicographical approach subsumes the linguistic component to a process which reveals the book's cultural destiny.

Keywords: metalexicography, cultural history,Etymologicum Magnum Romaniae,B.P. Hasdeu

Etimologicum Magnum Romaniae (1886-1895), de B.P. Hasdeu, este o lucrare lexicografică cu un destin controversat. Considerată excepţională, mai ales de publicul larg, apreciată şi amendată de lingvişti, dar utilizată fără rezerve în toate dicţionarele academice, *Etimologicul* capătă, după mai mult de un secol, în lumina câştigurilor din lingvistica actuală, statutul de reflectare practică a unei concepţii lingvistice coerente.

Biografia acestei lucrări este legată direct de contextul cultural de la mijlocul secolului al XIX-lea, care transformase în ideal naţional dezideratul de a realiza o gramatică, o ortografie unică, un dicţionar explicativ. Una dintre primele sarcini ale

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Societăţii Academice Române, înfiinţată în 1866, a constituit-o alcătuirea unui mare dicţionar al limbii naţionale[1].

Primul dicţionar academic al limbii române a fost încredinţat lui A.T. Laurian şi I.C. Massim[2], dicţionar care, cu toate meritele sale parţiale, a constituit în general o nereuşită din cauza orientării sale latiniste. În aceste condiţii Academia îl desemnează pentru această sarcină, în 1884, pe B.P. Hasdeu, singurul lingvist de mare prestigiu, cu autoritate atât în lingvistica naţională, cât şi în cea europeană. Astfel, Hasdeu proiectează o operă lexicografică monumentală, *Etimologicum Magnum Romaniae*, cu subtitlul *Dicţionarul limbei istorice şi poporane a românilor*. Din această operă Hasdeu publică trei volume între 1886 şi 1895, cuprinzând numai litera A şi începutul literei B, până la cuvântul *bărbat*. Ultimul volum, al IV-lea, publicat în 1898, nu trebuie considerat ca parte integrantă a dicţionarului, căci conţine numai introducerea, un întins studiu de istorie, intitulat *Negru Vodă. Un secol şi jumătate din începuturile statului Ţării Româneşti* (1230-1380). Planul prea vast al lucrării precum şi ritmul redactării, încetinit mult după dureroasa pierdere a fiicei[3], au determinat Academia în 1897 să întrerupă lucrarea în forma proiectată de Hasdeu.

În condiţiile întreruperii dicţionarului la litera B, utilitatea sa lexicografică s-a redus considerabil, şi totuşi, după mai mult de un secol, valoarea ştiinţifică acestei opere nu poate fi tăgăduită.

Mircea Seche, scuturându-se de povara elogiilor fără acoperire, înregistrează din punct de vedere lexicografic atât reuşitele, cât şi lipsurile dicţionarului[4].Dintre câştigurile lucrării lui Hasdeu sunt prezentate: bogăţia excepţională a elementului vechi, popular şi regional, lista de cuvinte integral reală extrasă dintr-o imensă cantitate de izvoare, volumul cuvenit acordat termenilor din fondul principal lexical, adoptarea ortografiei fonetice, acurateţea înregistrării statutului cuvântului în limba literară cu localizarea cu mare precizie a cuvintelor regionale şi identificarea exactă a primelor atestări ale cuvintelor, oferirea unui procent remarcabil de etimologii valabile.

---

[1] *În primul statut al societăţii, misiunea era formulată astfel: „Secţiunea literară se ocupă cu diversele cestiuni filologice, destinate a cultiva, a curăţi, a regula, a înavuţi şi a perfecţiona limba română; organizează misiuni lexicografice pentru compunerea unui Dicţionariu român, cât se poate mai complet şi mai raţional, aşa încât să poată fi dereptariul limbei", apud Mircea Seche, Schiţă de istorie a lexicografiei româneşti, vol. I, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1966, p. 133.*

[2] Este vorba despre *Dicţionarul limbii române* (1876-1877), în două volume cu o continuare-glosar în al treilea volum.

[3] *Iulia Hasdeu s-a stins la nici 18 ani, în 1888, lasând neîmplinit un viitor care se profila de mare success.*

[4] *Mircea Seche, Schiţă de istorie a lexicografiei române, vol II, 1969, Editura Ştiinţifică, p. 9-34.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Dintre lipsuri, în afară de cea mai evidentă, anume aceea de a fi rămas abia început, sunt înregistrate: lista de cuvinte săracă generată de ignorarea aportului neologic, acordarea unui spaţiu inegal cuvintelor acceptate, depăşirea profilului unui dicţionar explicativ prin introducerea în articole separate a numelor proprii, a elementelor derivative (prefixe, sufixe, a elementelor de compunere), marcarea prin articol separat a valorilor morfologice şi chiar a sensurilor aceluiaşi cuvânt, înregistrate ca omonime, importanţa redusă acordată explicaţiei lingvistice a cuvintelor, agravată de tendinţa de a simplifica filiaţia semantică în cazul cuvintelor polisemantice, aşezarea unităţilor frazeologice la sfârşitul tuturor sensurilor cuvintelor polisemantice, sacrificându-se astfel profilul istoric al dicţionarului. Însă lacuna fundamentală de organizare pe care o înregistrează Mircea Seche este aceea că „faptele de limbă sunt sufocate de datele extralingvistice”[5].

Pornind de la această lacună de bază pe care o înregistrează Mircea Seche am vrea să dezvoltăm argumentaţia într-o direcţie care recuperează viziunea hasdeiană asupra studiului limbii şi rolului dicţionarelor. Abundenţa de fapte extralingvistice şi în aceeaşi măsură ponderea mare a citatelor din dicţionar fac parte dintr-o concepţie ştiinţifică asumată de autor. Această trăsătură a *Etimologicului*,reclamată de lexicografi ca fiind imagine a caracterului prolix al dicţionarului, este trăsătura care atrage cel mai mult publicul specializat şi nespecializat, care găseşte în dicţionar un univers de cuvinte şi lucruri.

În *Introducere* la tomul al II-lea, citită înaintea Academiei Române în şedinţa din 13 martie 1887, intitulată sugestiv *Dicţionare şi dicţionare*,B.P. Hasdeu îşi motivează alegerea pentru tipul de demers asumat astfel:

„[...] dicţionarele cele mari se mulţumesc cu arătarea sensului imediat vechi sau nou al unui cuvânt prin întrebuinţarea-i curat literară într-o construcţiune sintactică. Dar şi până această citare a texturilor este generalmente prea trunchiată, uitându-se adesea că înţelesul cel intenţionat al cuvântului nu se lămureşte fără un lung pasagiu reprodus in extenso. Littré cel dintâi a ştiut să citeze şi tocmai de aceea cel dintâi el a reuşit să indice într-o mulţime de cazuri nu numai sensurile, dar până şi nuanţele cele mai fine ale fiecărui sens în parte. Graţie citaţiunilor bine alese, bine cumpănite şi bine clasificate, graţie totodată unei pătrunzătoare şi interesante sinonimice, opera lexicografului francez nu este numai un registru de consultat, ci până la un punct o carte de lectură; pe când

[5] *Ibidem, p. 18.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

publicaţiunea englezului Murray[6] se aseamănă mai mult cu o diagramă; pe una o poţi primi ca pe un tovarăş cu care vorbeşti fără să ţi se urască şi – după zicătoarea română – vorba vorbă aduce; cealaltă este un fel de schelet, un specimen anatomic, o hârcă cu oscioare numerotate într-un mod foarte simetric, pe care trebui s-o studiezi câteodată, dar cu care unei firi nervoase nu-i prea vine la socoteală a rămâne singură-n odaie"[7].

Diferenţa între dicţionarul-„registru de consultat" şi dicţionarul-„carte de lectură pentru toţi fiii naţiunii", despre care Hasdeu spunea că „ar putea şi-n şcoală să înlocuiască acele compilaţiuni insipide, mai toate indigeste, prin cari un spririt fraged încă se dezgustă de citire[8], ar părea că a stat la baza concepţiei *Etimologicului*. De amintit este şi una dintre trăsăturile fundamentale ale operei lui Hasdeu, surprinsă exact de Ovid Densusianu, care afirma că:

„Cu felul cum ştia el să prezinte lucrurile a contribuit în oarecare măsură la popularizarea acestei ştiinţe în cercuri unde nu se prea ştia ce putea fi ea. Hasdeu avea cetitori în afară de cercul de specialiştilor; cu darul lui de fi atrăgător a ajuns să intereseze pentru filologie şi pe unii profani"[9].

Prin urmare, marile scăderi din punct de vederea lexicografic, abundenţa de informaţie extralingvistică şi bogăţia de citări precum şi caracterul relativ liber al organizării materialului au reprezentat atât pentru publicul larg, cât şi pentru specialişti tot atâtea căi de receptare a fenomenului lingvistic şi cultural.

După cum observaeditorul Grigore Brâncuş, *Etimologicul* nu este un dicţionar în sensul obişnuit al cuvântului, el îşi propune să fie un dicţionar explicativ şi etimologic, un repertoriu repertoriu complet de foneme, elemente derivative şi forme gramaticale, studiate sincronic şi diacronic, şi o vastă colecţie de folclor şi material etnografic întocmită sub pretextul tematic al cuvintelor-titlu. La acestea se adaugă, în puterea aceluiaşi pretext, studii teoretice de istorie, literatură populară şi etnografie[10].

---

[6] *Este vorba despre lurcarea A new English dictionary on historical principles pe care James Murray a publicat-o între 1884 şi 1923.*

[7] B.P. Hasdeu, *Etymologicum MagnumRomaniae*. *Dicţionarul limbei istorice şi poporane a românilor*,vol. II, ediţie îngrijită şi studiu introductiv de Grigore Brâncuş, Bucureşti, Editura Minerva, 1976, p. 14 .

[8] *Ibidem, p. 15.*

[9] Ovid Densusianu, *Opere. I Lingvistică. Scrieri lingvistice*, ediţie îngrijită de B. Cazacu, V. Rusu şi I. Şerb, cu o prefaţă de B. Cazacu, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1968, p. 696.

[10] *Grigore Brâncuş, Introducere la Etymologicum MagnumRomaniae. Dicţionarul limbei istorice şi poporane a românilor,vol. I, 1972, p. 7.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

O astfel de lucrare, aşezată pe principii atât de largi, nu trebuie judecată doar după criterii strict lexicografice, în condiţiile în care, cu bună ştiinţă, autorul a depăşit cadrele stricte ale lexicografiei.

Criteriul după care ne propunem aici să o judecăm este cel al receptării. Din acest punct de vedere, admiraţia fără margini cu care acest dicţionar a fost întâmpinat credem că a avut ca fundament mai ales aceste două trăsături, considerate lacune din punct de vedere lexicografic, abundenţa citărilor şi a informaţiilor extralingvistice. Un cititor interesat asistă nu numai la rezultate ale reflecţiei, ci la însuşi procesul construcţiei sensului care se naşte din exemplificare şi contextualizare. Demonstraţia, amestec de metodă severă şi imaginaţie aprinsă, de erudiţie şi de stil, deseori cucereşte, însă, în aceeaşi măsură incită[11]. Cantitatea enormă de citate vechi sau noi, netrunchiate, aşa cum i-ar fi impus un dicţionar obişnuit, referinţele la ştiinţele contingente cu lingvistica, prin raportul dintre noţiune şi cuvânt, istoria, arheologia, literatura, psihologia, artele, dreptul, economia politică, istoria religiilor şi a miturilor, ştiinţele naturii, geografia fac din *Etimologicum* „o carte de lectură", şi, în aceeaşi măsură, „o carte de reflecţie".

Acest atribut din urmă al dicţionarului, darul de a genera reflecţie, derivă mai ales din componenta etimologică a acestuia, căreia Hasdeu îi acorda un spaţiu extins, justificat tocmai de sensul foarte larg pe care îl atribuia etimologiei. În studiul introductiv la primul volum al dicţionarului *Ce este etimologia?*, Hasdeu explica că înţelege prin etimologie provenienţa oricărui fapt de limbă, „mai pe scurt, derivaţiunea sintactică, ca şi cea fonetică, ca cea ideologică, ca şi cea morfologică, toate sunt deopotrivă etimologie"[12]. Indoeuropenist şi neogramatic, Hasdeu considera că sfera conceptului de etimologie trebuie lărgită prin includerea reconstrucţiei lingvistice la toate sectoarele limbii, pentru a găsi pentru fiecare fenomen câte un prototip comun. Rezultatele reconstrucţiei lingvistice sunt, după opinia lui B.P. Hasdeu, aproximative. Cu cât acestea se bazează pe o cantitate mai mare de fapte comparabile, cu atât probabilitatea de a fi adevărate este mai mare. Prin acest principiu teoretic se justifică stăruinţa de a oferi o mare cantitate de fapte ligvistice, reflectate la nivelul citărilor. De asemenea, în slujba componentei etimologice, este utilizată deseori o mare cantitate de fapte extralingvistice.

[11] Pentru informaţii relevante cu privire la metoda şi stilul dicţionarului, vezi Paul Cornea, „Etymologicum Magnum Romaniae – biografia şi fizionomia unei opere remarcabile", Introducere la Hasdeu, B.P., *Etymologicum Magnum Romaniae*, vol. I., Bucureşti, Editura Minerva, 1970, p. XXVI.

[12] *B.P. Hasdeu, Etymologicum MagnumRomaniae. Dicţionarul limbei istorice şi poporane a românilor, ediţie îngrijită şi studiu introductiv de Grigore Brâncuş, Bucureşti, Editura Minervavol. I, 1972, p. 14.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Cicerone Poghirc remarca cu precizie faptul că Hasdeu vedea în etimologie nu o simplă tehnică lingvistică, ci un demers complex în care „alături de izvoarele filologice propriu-zise, sunt folosite adeseori izvoare istorice, geografice, climatologice, chimice, biologice etc., preconizând în bună măsură metoda « Worter und Sachen »”[13], aplicată în acea vreme de Hugo Schuchardt, iar ceva mai târziu de R. Meringer şi G. Baist. Metoda constă în folosirea datelor extralingvistice pentru explicarea faptelor de limbă. Etimologia era în acest fel pentru Hasdeu o adevărată istorie a cuvântului, paralelă cu istoria realităţii denumite, o istorie prin care sunt asumate integrator toate cunoaşterile despre limbă şi lume[14]. În cazul multor termeni, se ţine seama de particularităţile „lucrurilor” pentru explicarea etimologiei şi, de asemenea, pentru motivarea utilizării figurate a cuvintelor. Atenţiei deosebite acordate „lucrului” i se poate datora şi procedeul disocierii în articole de sine stătătoare a sensurilor mai îndepărtate, legate de domenii mai speciale[15].

Aşadar, „erorile” grave despre care vorbesc specialiştii lexicografi, abundenţa citatelor şi cantitatea mare de informaţie extralingvistică, toate aşezate într-o formă relativ liberă, reprezintă după părerea noastră aspecte pozitive, reflexe ale unui tip de demers ştiinţific asumat, care atrage la lectură şi astăzi atât pe intelectualul rafinat, cât şi pe cel în formare. Dar dincolo de principiile ştiinţifice, *Etimologicum Magnum Romaniae* este rodul cărturarului de tip renascentist, care a redat vie prin cuvinte întreaga istorie a culturii şi civilizaţiei poporului român. Opera sa rămâne de referinţă nu numai prin bogăţia materialului lexical, folcloric şi etnografic, ci şi prin forţa de a incita spiritul creator prin latura pasionantă a ştiinţei, transformată în spectacol de erudiţie cu valenţe literare.

[13]Cicerone Poghirc, *B.P. Hasdeu. Lingvist şi filolog*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1968, p. 145.
[14]Am putea pune în directă relaţie viziunea hasdeiană despre etimologie cu concepţia lui Eugeniu Coşeriu despre demersul lingvistic propriu istoriei: „La soluţionarea unei probleme istorice va contribui, după caz, lingvistica funcţională şi dialectologia, sociolingvistica şi etnolingvistica, stilistica limbii şi sociologia limbajului etc., fiecare din punctul său de vedere; dar cel mai adesea vor contribui, de fapt, mai multe din aceste discipline împreună, fiindcă un fapt lingvistic rareori prezintă numai una dintre dimensiunile ce-i corespund. Şi aceasta nu din cauză că istoria lingvistică ar fi o ştiinţă «hibridă» sau eterogenă, ci pentru că este ştiinţa lingvistică integrală, întrucât toate aspectele faptelor lingvistice şi toate relaţiile în care acestea se întâlnesc şi pe care le determină se varsă în istorie” [vezi Coşeriu, Eugen, *Lingvistica din perspectivă spaţială şi antropologică. Trei studii*, cu o prefaţă de Silviu Berejan şi un punct de vedere editorial de Stelian Dumistrăcel, Chişinău, Editura Ştiinţa, 1994, p. 148-149].
[15] Despre propunerea pe care Hasdeu a făcut-o cu privire la întemeierea unei ştiinţe lingvistice, *noematologia*, anticipând, *skeologia*, definită de Eugeniu Coşeriu ca diciplină care are ca obiect determinarea contribuţiei «cunoaşterii lucrurilor» la vorbire, vezi Cristinel Munteanu *Noematologia lui B.P. Hasdeu: o anticipare a skeologiei lui E. Coşeriu*, „Philologica Jassyensia”, An IX, Nr. 2 (18), 2013, p. 85–94 şi Cristinel Munteanu, *Studiu introductiv: B.P Hasdeu – primul nostru teoretician al limbajului*, în B.P. Hasdeu, *Studii de ştiinţa limbii*, prologul editorului, studiu introductiv şi note de Cristinel Mnteanu, Institutul European, 2013, p. 29-113.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Bibliografie

Coşeriu, Eugen, *Lingvistica din perspectivă spaţială şi antropologică. Trei studii*, cu o prefaţă de Silviu Berejan şi un punct de vedere editorial de Stelian Dumistrăcel, Chişinău, Editura Ştiinţa, 1994

Densusianu, Ovid, *Opere. I Lingvistică. Scrieri lingvistice*, ediţie îngrijită de B. Cazacu, V. Rusu şi I. Şerb, cu o prefaţă de B. Cazacu, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1968

Hasdeu, B. P., *Etymologicum MagnumRomaniae. Dicţionarul limbei istorice şi poporane a românilor*,I-III, ediţie îngrijită şi studiu introductiv de Grigore Brâncuş, Bucureşti, Editura Minerva, 1972-1976 (ed. I, vol. I: 1885 [1887], vol. II: 1889, vol. III: 1893 [1895])

Hasdeu, B. P., *Etymologicum MagnumRomaniae. Dicţionarul limbei istorice şi poporane a românilor* (pagini alese), vol. I şi II, ediţie îngrijită de Andrei Rusu, studiu introductiv de Paul Cornea, Editura Minerva, 1970

Munteanu, Cristinel, *Noematologia lui B.P. Hasdeu: o anticipare a skeologiei lui E. Coşeriu*, „Philologica Jassyensia", an IX, nr. 2 (18), 2013, p. 85–94

Munteanu, Cristinel, *Studiu introductiv: B.P Hasdeu – primul nostru teoretician al limbajului*, în B.P. Hasdeu, *Studii de ştiinţa limbii*, prologul editorului, studiu introductiv şi note de Cristinel Mnteanu, Institutul European, 2013, p. 29-113

Poghirc, Cicerone, *B.P. Hasdeu. Lingvist şi filolog*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1968

Seche, Mircea *Schiţă de istorie a lexicografiei româneşti*, vol. I-II, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1966-1969.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE VERBAL ASPECT. HISTORICAL REFERENCE

Călina Paliciuc

Assist. Prof., PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad

In the mentality of many linguists, among them Brugmann and Delbrück, persisted the idea that in the Indo European language did not exist the preoccupation for indicating the tense of the action, of the moment namely, past, present or future, but only the duration, the realization of the action. The person speaking primitive Indo European had in mind only the persistency of the action or only one part of its development: if that part was initial or final, if the action happened once or repeatedly, if it had a limit or a result. The classification of the verbs in durative and momentary, besides the perfective, inchoative, iterative, terminative ones followed from here, encountered frequently in the grammar of the comparatives .

The aspect is a grammatical category of the verb and is distinctive especially for the Slavic languages, more interested not in the period of time in which the process designated by the verb takes place, but in the extent to which the action of the verb is carried through or not that is, followed through, perfected.

Keywords : aspect, verbs ,grammatical category ,action

The aspect is a grammatical category of the verb and is distinctive especially for the Slavic languages, more interested not in the period of time in which the process designated by the verb takes place, but in the extent to which the action of the verb is carried through or not that is, followed through, perfected. But the aspect is characteristic also for the English morphosyntax a characteristic which we will analyze another time. We stipulate for now that this grammatical category involves two basic coordinates: the perfective aspect, reproducing the finalization of the action or the process expressed by the verb and the imperfective aspect denoting that the action or the process are in progress. There are other various oppositions between them, some of them being accepted as marking the aspect and others not. In a certain period there have been ample arguments around this problem, which we will review below.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

We find circumstantial information in Romanian linguistics, at G. Ivănescu, in the study Le temps, l'aspect et la durée de l'action dans les langues indo-européennes, published in the Mélanges linguistiques volume, publiés a l'occasion du VIIIe Congrès International des Linguistes

à Oslo, du 5 au 9 août 1957, The Publishing House of the Romanian Academy, 1957. He points out that the information he analyses in that specific study have been taken, especially from the book of Eduard Schwyzer, Griechische Grammatik, II, München, 1950.

G. Ivănescu agrees with other linguists to grant Georg Curtius1 the priority to bring up this grammatical category, almost ignored until then. The German linguist got the information from the works of Czech linguists. Furthermore, the first work in which he approaches the matter of the aspect, Griechische Schulgrammatik, appeared at Prague, in 1852. The problem is continued in the study called Das Verbum der griechischen Sprache, the second edition of this, quoted by G. Ivănescu, appeared at Leipzig in 1877. The German linguist found that the differences between durative, momentary and finished actions are reproduced in the Greek language through the themes present, aorist and perfect. Georg Curtius refers to tenses and the nature of tenses, but in the German meaning Zeitstufe, respectively Zeitart. Furthermore, the realities he was referring to were known by the Greek or Latin grammarians but were considered properties of the temporal forms of the verb and, as such, they have not been assigned a special naming. Georg Curtius' skill did not consist in bringing into discussion this matter and, in addition, in naming it.

The whole matter, both under theoretical as well as practical report, got the attention of the neo grammarians, irreducible opponents of Georg Curtius2. The main exponents of this linguistic school were Hermann Osthoff and Karl Brugmann, and the text- program of the new guideline is considered the foreword to the work Morphologische Untersuchungen, I. Teil, published by the two at Leipzig in 1878. The one of them preocuppied by the theory of the aspect was Karl Brugmann, and also in a grammar consecrated to the Greek language, Griechische Grammatik, published in 1885. He rejects the terminology used by Georg Curtius as being inadequate and proposes the appropriate terms and concepts, Art der Handlung and Aktionsart. In addition, he distinguishes the perfektiv and perfektisch aspect types when he distinguishes, under aspectual report, the aorist from the perfect. In the case of the first one, he discerns a punctual action, precisely „eine punktuelle (momentane, perfektive, aoristische) Aktion", and for the second one,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

„eine perfektische Aktion". G. Ivănescu considers that the German linguist misuses the terms perfektiv and perfektisch, because there is no difference in their meaning, both suffixes, -iv and -isch, having the same meaning. As such, they do not define different phenomena, such as Karl Brugmann wanted it to happen3.

Another neo grammarian however, B. Delbrück, in Syntaktische Forschungen, IV, 1879, made a distinction between Aktion and Tempus, leaving them afterwards, in Vergleichende Grammatik der indogermanischen Sprachen, II, Strasbourg, 1897, accepting the term Aktionsart proposed by Brugmann.

The research of the neo grammarians represented an obvious progress underlined by G. Ivănescu in the following manner: „Ces mêmes néogrammairiens rattachèrent l'aspect verbal grec, sanskrit, latin etc. à l'aspect verbal des langues slaves, créant, de la sorte, une théorie unitaire de l'aspect verbal indoeuropéen primitif et de son développement dans les différentes langues indoeuropéennes"4.

In German linguistics were also used the terms: inchoative, terminative, effective, frequentative, causative, etc. in the effort of characterizing more exactly the various hypostases of the verbal action. In this way, linguists like H. Jakobsohn, W. Porzig, E. Koschmieder distinguish between the Aspekt and Aktionsart when operating the aspectual difference between the theme of present and the one of the aorist. Thereby, Eduard Hermann, Objektive und subjektive Aktionsart (1927), considers that the theme of present indicates the action that takes place („l'action qui se dérule"), and the one of the aorist, the action that came to a result („l'action arrivée jusqu'au bout"), aspects named by him kursiv and komplexiv5.

To the same delimitative effort, Eduard Schwyzer (v. supra) considers that the relationship present – aorist from old Greek (language to which all above mentioned linguists prefer to retrospect to) is nothing else than the aspectual opposition in the Slavic languages, for which the grammar of the Slavic languages use the terms imperfectiv and perfectiv. He considers that more appropriate are the terms infektiv and konfektiv.

Omitting the terminological diversity, we can discover that they had in mind two approaches when referring to the form in which the respective opposition is updated. This way, Aktionsart or objektive Aktionsart represents an issue of lexicology, because it is about the lexical meaning of the verb. When speaking about the Aspekt or the subjektive Aktionsart it inverts the perspective of the talking subject which upgrades morphologically, through various temporal forms.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Concerning the non Slavic linguistics, there was a problem in finding an equivalent for Aktionsart. For the French, a first proposal was the one of J. Brunel, consisting in the phrase ordre du procès6. Regarding the Italian language, Vittore Pisani is credited for using the term azione7.

Regarding these terminological proposals, trying to replace the terms imperfectiv and perfectiv from the grammar of the Slavic languages, G. Ivănescu considers that they had and have few chances of success, thanks to their prestige. At the best, it may be justifiable the use of infectiv instead of imperfectiv.

He goes further and considers that neither Aktionsart, neither ordre du procès are the proper terms,

indicating instead of them the phrase durée de l'action and Aktionsdauer. Furthermore, he also introduces in the equation of the verbal aspect the unic-iterativ opposition, starting from the situation of the Russian language, where by the term odnokratnyj „unique" it is marked the restraint of an iterative action to a single phase of it. This way, if the verb stučat' means„frapper à la porte", stuknut' only represents„frapper une seul fois à la porte"9.

Except for these terminological preoccupations, general linguistics also discussed for a long time about the universal characteristic of the aspect category, especially because for a long period of time the theoretical approaches have been directed almost exclusively towards the old Indo European languages, old Greek, Sanskrit, Latin and primitive Indo European. By ignoring the modern Germanic and Romanic languages it was created the feeling that only the above mentioned old languages own the category of the aspect. In this context, A. Meillet, although admits that Latin owns the infectum-perfectum aspectual opposition, claims that it was not conveyed to the Romanic languages (Linguistique historique et linguistique générale, I, p. 185-186). Hermann Paul had a singular position, in Prinzipien der Sprachgeschichte (1880) stating that all languages show at the present, imperfect, aorist, past perfect, future and future perfect both the tense and the aspect10. It persisted, thence, the general impression, except for the English, that the Germanic and Romanic modern languages do not possess the category of the aspect, this being restricted only to the Slavic languages.

In the mentality of many linguists, among them Brugmann and Delbrück, persisted the idea that in the Indo European language did not exist the preoccupation for indicating the tense of the action, of the moment namely, past, present or future, but only the

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

duration, the realization of the action. The person speaking primitive Indo European had in mind only the persistency of the action or only one part of its development: if that part was initial or final, if the action happened once or repeatedly, if it had a limit or a result. The classification of the verbs in durative and momentary, besides the perfective, inchoative, iterative, terminative ones followed from here, encountered frequently in the grammar of the comparatives. One of the defenders of this thesis, subsequent to comparatives and neo grammarians, was the French linguist J. Vendryes who, in Le langage, Paris, 1921, concluded that between the tense and the aspect there is an irreducible opposition. A. Meillet (v. supra) has a psychological vision about the nature of the aspect, in the sense that, being practical, is a category of fantastic, of intuitive, linguistic conditions that are characteristic for primitive languages. The tense, alternatively, being abstract, is a category of intellection, specific only for the developed languages. This way, in the development process from primitive to modern languages, the aspect of the action was more and more ignored, leaving space for the category of the tense which created exclusive temporal forms.

At the other end there are other linguists that consider the aspect as being a universal grammatical category. According to H. Paul (v. supra), the problem was resumed by the Polish linguist Jerzy Kuryllowicz, in the work L'apophonie en indo-européen, Wroclaw, 1956. A more ample approach of the matter is due to the French linguist Gustave Guillaume, in two major works, namely Temps et verbe. Théorie des aspects, des modes et des temps, Paris, 1929 and Immanence et transcendence dans la catégorie du verbe. Esquisse d'une théorie psychologique de l'aspect, the latter in the volume Psychologie du langage, Paris, 1933. In both of his works, G. Guillaume supports the tied connection between tense and aspect. The idea was deepened by the Danish linguist L. Hjelmslev in the study called Essai d'une théorie des morphèmes, published in Actes du quatrième Congrès international des linguistes, in which he concludes that tense and aspect represents a single category called aspect.

Regarding the existence of the verbal aspect in the Romanic languages, it was also admitted by one of the important neo grammarians, namely Wilhelm Meyer-Lübke in Grammatik der romanischen Sprachen, III: Romanische Syntax, Leipzig, 1899. But, as well as in the case of H. Paul, his thesis remained isolated in the era. It was resumed later by Fr. Brunot, for French, and argued in the book La pensée de la langue, Paris, 1922, and

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

by V. Pisani (v. supra), for Italian, language where the imperfective and the perfective retrieve in the imperfect and perfect simple.

G. Ivănescu sustains the universal character of the verbal aspect. He considers that both the tense and aspect – especially the imperfective, perfective and effective aspects – have always been expressed. Since some languages did not have in the beginning specific forms to reproduce the temporal varieties, they resorted, for their expression, to the verbal aspect, adverbs and complements. He admits, as well as the 19'Th century comparatives, that the primitive Indo European language possessed a verbal system very similar to the old Greek, where certain verbal forms expressed, in the same time, both the aspect and the tense. G. Ivănescu is convinced that the thesis of the preexistence of the aspect over tense is mistaken in the primitive Indo European and that it must be admitted the coexistence of the aspect and tense as means of manifestation even in the primitive phase of Indo European. On the other hand, he determines, „L'existence des langues qui n'expriment point du tout l'aspect verbal, semble improbable"11. For the linguist from Iaşi, there are obvious semantic distinctions and means of manifestation between Aspekt and Aktionsart. Synthesyzing the things, intending to return to them, we will admit, along with G. Ivănescu that the Aspekt contains the characteristics of imperfective, perfective and iterative, meanwhile Aktionsart reproduces the methods of developing an action, precisely inchoative, durative, momentary, terminative etc., lexically expressed. Regarding the Germanic and Romanic

languages, the aspect is marked morphologically, by various forms of the same word, while in the Slavic languages the updates are realized by themes or different words, formed with prefixes or suffixes or by the modification of thematic vowels.

NOTES:

For other details, according to Iorgu Iordan, Lingvistica romanică. Evoluție. Curente. Metode, Editura Academiei Române, Bucharest, 1962, p. 30-31.

Otherwise, Georg Curtius expressed his dissent towards the thesis of the neo grammarians in the work Zur Kritik der neuesten Sprachforschung, Leipzig, 1885. According to Iorgu Iordan, op. cit., p. 21-25 și 30.

Art. cit., p. 45: „il employa des termes identiques (car les deux suffixes -iv et -isch ont en ce cas , la même fonction) pour designer et l'action du parfait et celle de l'aoriste

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

(perfektiv et perfektisch), quand il voulait justement montrer ce qui les distingue".Ibidem, p. 24.

G. Ivănescu, art. cit. p. 27-28, specifies that the term kursiv was used before by B. Delbrück in Vergleichende Grammatik..., II (v. supra).

In B. S. L.. XLII, 1946, fasc. 1, p. 43-75, apud G. Ivănescu, art. cit., p. 28.

In Glottologia indoeuropea, Roma, 1943, apud G. Ivănescu, art. cit., p., 28, which also states that, this way, it returned to thr terminology of B. Delbrück before 1885.

Art. cit., p. 44-45: „S'il y avait un changement à faire dans la terminologie existente, nous croyons que la seule à proposer serait la substitution de imperfectiv par infectiv."Art. cit., p. 28-29.

Hermann Paul influenced A. Philippide ultimately, under the report of the general theory, who, in Principii de istoria limbii, Iași, 1894, following closely the German linguist. According also to Iorgu Iordan, op. cit., p. 25-26. Art. cit., p. 33.

REFERENCES:

Gramatica limbii române. Vol. I: Cuvântul, vol. al II-lea: Enunțul, Editura Academiei Române, Bucharest, 2005(coord. Valeria Guțu Romalo).

Gramatica de bază a limbii române, Editura Univers Enciclopecic Gold, Bucharest, 2010 (coord. Gabriela Pană Dindelegan).

Graur, Al., Tendințele actuale ale limbii române, Editura Științifică, Bucharest, 1968.

Guillaume, Gustave, Temps et verbe. Théorie des aspects, des modes et des temps, Paris, 1929.

Iordan, Iorgu, Lingvistica romanică. Evoluție. Curente. Metode, Editura Academiei Române, Bucharest, 1962.

Ivănescu, G., Le temps, l'aspect et la durée de l'action dans les langues indoeuropéennes, in the vol. Mélanges linguistiques. Publiès à l'occasion du VIIIe Congrès des Linguistes à Oslo, du 5 au 9 août, 1957.

Pană Dindelegan, Gabriela, Sintaxa limbii române. I. Sintaxa grupului verbal, Tipografia Universității din București, 1976 (ediția a II-a, Editura Aula, Brașov, 1999).

Vaillant, André, Grammaire comparée des langues slaves. Tome III: Le verbe, Éditions Klincksieck, Paris, 1966.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Wald, Lucia, Pagini de teorie și istorie a lingvisticii, ALL Publishing House, Bucharest, 1998.

Wald, Lucia, Sluşanschi, Dan, Introducere în studiul limbii și culturii indo-europene, Editura Științifică și Enciclopedică, Bucharest, 1987.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

SPECIALIZED TEXT PITFALLS AND HOW TO AVOID THEM

Denisa Elena Petrehuş

Lecturer, PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: This article proposes to address certain aspects pertaining to specialized languages and to the methods employed when teaching/translating these languages in class, this being one of the most important issues facing any teacher involved in teaching specialized languages to non-philologist students.

It is known that a foreign language is sometimes perceived by a non-native as a barrier. This represents more of a problem when the text taught in class is in a language other than the students' mother tongue. Specialized translation is a form of translation whose distinctive features are given by the specialized nature of the texts to be translated. The scientific text confronts the student with a new context, helps him or her to adjust their views correctly, to choose suitable words and expressions in order to build thier statements and to be able to communicate them orally/in speaking; listening to a text and rendering it orally and in writing is based on the acquisition of specialized vocabulary.

The teacher's role is to highlight the pitfalls that may occur in the translation process and to help the students to avoid them.

Keywords: specialized text, common vocabulary, specialized vocabulary, homonymy, false friends, specialized language terminology.

Este cunoscut faptul că secolul al XX-lea este numit în acelaşi timp „secolul vitezei", „secolul cinematografiei", „secolul calculatoarelor electronice", dar mai este numit şi „secolul traducerii". Activitatea de traducere are vechi tradiţii. Ea este generată de existenţa pe glob a mai multor limbi şi va fi necesară atâta timp cât omenirea nu va dispune de o limbă unică pentru comunicare.

Într-o accepţie superficială se crede că traducerea înseamnă a găsi pentru cuvintele unei limbi cuvinte-echivalente în altă limbă. Considerându-se că lexemele sunt un fel de „etichete" ale obiectelor, fenomenelor, calităţilor, acţiunilor etc, se poate ajunge foarte

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

uşor la ideea eronată că traducerea ar fi un simplu schimb de „etichete". Ferdinand de Saussure observă în acest sens că „pentru unii oameni limba, redusă la principiul său esenţial, este o nomenclatură, adică o listă de termeni care corespund cu tot atâtea lucruri".[1] Există şi alţi cercetători care atenţionează că limba nu este o colecţie de cuvinte. Martinet afirmă că: „a învăţa o limbă nu înseamnă să pui noi „etichete" pe nişte obiecte cunoscute, ci să te obişnuieşti să analizezi astfel obiectul comunicării lingvistice."[2] Limbile diferă între ele nu numai după aspectul exterior, printr-un vocabular individual şi printr-o structură gramaticală specifică, ci şi prin felul de a organiza conţinutul semantic al lexicului, iar oameni care vorbesc limbi diferite nu prezintă în acelaşi mod lucurile.

Prin termenul de "traducere" înţelegem: traducerea ca un concept abstract (adică atât procesul de traducere, cât şi traducerea ca produs), traducerea ca produs al procesului de traducere (adică textul tradus) şi traducerea ca proces (activitatea desfăşurată de traducător). O a patra teorie este cea enunţată în completare de Bantaş şi Croitoru, şi anume teoria interpretativă a traducerii, care, pe lângă studierea traducerii ca produs şi ca proces, pune accent pe procesul de interpretare, cuprinzând domeniile lingvisticii, psiholingvisticii, semanticii, pragmaticii, contextului cultural, competenţei de comunicare, în cadrul analizei textului efectuate în vederea traducerii (translation oriented text analisys – TOTA).[3] Se susţine ideea conform căreia odată cu efectuarea unei traduceri are loc o *metamorfoză* la nivelul textului. Textul original suferă cu ajutorul traducătorului diverse procese de prelucrare, trasnformare, interpretare, adaptare. Se obţine astfel un text nou şi acesta este adus în faţa receptorului. Se poate afirma că "se pierde" şi/sau "se câştigă" prin "naşterea" unui noi text.

S-a afirmat în repetate rânduri că traducerea este "o artă intermediară". Aceasta rezultă din apropierea a două "sfere lingvstice" pe care traducătorul trebuie să le stăpânească foarte bine. În plus, există şi o oscilare a cercetătorilor între definirea traducerii ca arta şi/sau ştiinţă. Se mai adaugă şi o altă valenţă, cea de "meşteşug".

Theodore Savoy la 1957 scrie "The Art of Translation" (Arta Traducerii), Eugene Nida în 1964 vorbeşte despre "Towards a Science of Translating" (Despre Ştiinţa Traduceii), iar E. Jakobson, 1958, vede traducerea ca meşteşug. Alţii merg mai departe şi o văd ca artă exactă (George Steiner, 1975) sau G. Mounin (1963) care consideră că

[1] *Saussure, Ferdinand de. Curs de lingvistică generală – Iaşi , 1998 , p. 85*
[2] *Martinet, Andre. Elemente de lingvistică generală ., Bucureşti , 1970 , p. 30*
[3] *Andrei, Bantas; Elena Croitoru, Didactica traducerii, Editura Teora, Bucureşti, 1999, p.11*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

traducerea este o artă care, ca şi medicina, are o bază ştiinţifică. Bantaş şi Croitoru în studiul consultat consideră că „dificultatea

nu constă în a considera traducerea ca fiind o artă sau o ştiinţă, ci în a sublinia complementaritatea lor.” [4]

Traducătorul este “un mag”, iar misiunea sa nu este tot timpul una uşoară. El trebuie să ştie să jongleze cu cuvintele, să cunoască trăsăturile semantice denotative şi conotative şi, asttfel, să decidă întrebuinţarea termenilor. “Traducerea nu este niciodată un simplu transcodaj al unui monosistem standard într-un alt monosistem standard, ea este întotdeauna căutarea echivalenţelor între două polisisteme extrem de complexe.”[5] Umberto Eco se întreba în cartea sa “A spune cam acelaşi lucru. Experienţe de traducere” “Ce înseamnă a traduce? Primul răspuns consolator ar fi: a spune acelaşi lucru într-o altă limbă”.[6] Deci, se poate afirma că traducătorul este făuritorul unei limbi noi. “Traducătorul este acela care trebuie să descopere tăişurile cuvântului, surprinzătoarele asocieri de contrast, potrivirea perfectă a expresiei”.[7]

În 1991, Federaţia Internaţională a Traducătorilor (FIT) sub egida UNESCO, a decretat 30 septembrie Ziua Internaţională a Traducătorilor şi nu a ales această dată întâmplător. În calendarul romano-catolic, astăzi este sărbătorit Sfântul Ieronim, traducător de referinţă al Bibliei din limba greacă, ebraică şi aramaică în limba latină, în secolul al III-lea. O altă dată importantă ar fi cea de 26 septembrie. În fiecare an, începând cu 2001, pe 26 septembrie se celebrează Ziua Europeană a Limbilor, deoarece unul dintre cele 13 obiective specifice ale strategiei pentru educație și formare ale Uniunii Europene este ameliorarea procesului de învățare a limbilor străine.

Se pune întrebarea dacă poate fi limba mijlocul de exprimare a gândurilor şi sentimentelor, a personalităţii? Aşa se pare. Chiar dacă un moralist părea convins că limba a fost inventată pentru a ascunde gândurile. Şi chiar dacă limba poate exprima şi un neadevăr. Căci, într-un fel ori altul, până la urmă omul tot „se trădează” prin ceea ce spune şi prin felul în care o face, inclusiv prin mimică, prin gesturi şi prin alte aspecte. Până la urmă cineva este atât şi aşa, cât şi cum se exprimă. (Wittgenstein: „Limitele limbajului meu semnifică limitele lumii mele”).

[4] *Idem, p.12*
[5] *T. Ionescu, Stiinţa sau/ şi arta traducerii, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2003, p. 41*
[6] *Umberto Eco, A spune cam acelaşi lucru. Experienţe de traducere, Editura Polirom, Iaşi, 2008*
[7] *Andrei Bantas, Elena Croitoru, op. cit., p. 21*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Este deja bine-cunoscută butada *traduttore traditore.* "A trece dintr-o limbă în alta înseamna a-i modifica structurile".[8] Astfel, actul de "trădare" pe care îl face un traducător este unul asumat. Traducătorii sunt creatori de "punţi de legătură între naţiuni, rase, culturi, epoci, continente, între trecut şi prezent. Au puterea de a birui timpul şi spaţiul".[9] Iar rolul lor în societate este cu atât mai important, cu cât "cuvintele nu îmbracă realitatea, ci sunt mai degrabă un soi de cuiere de care se agaţă ideile".[10]

Având ca bază de studiu o experienţă de peste 15 ani şi studii doctorale în domeniu, în prezentul articol urmărim să prezentăm predarea textelor specializate la studenţii nefilologi şi evitarea „capcanelor" care pot să apară în procesul de traducere a textelor la curs sau în cadrul studiului individual al studentului. În prezent sunt lector universitar doctor la Departamenul de Limbi Străine Specializate şi predau *Cursul de germană specializată* (anul I) la 10 facultăţi din cadrul Universităţii Babeş-Bolyai şi sunt colaborator al Departamentului de Limbi Moderne Aplicate, unde predau limba germană (limba D) şi Cursul de limba italiană contemporană. Este de la sine înţeles că în cadrul cursului de limbă străină se acordă o atenţie deosebită şi traducerilor specializate. Obiectivul fundamental al DLSS este formarea competențelor de comunicare academică în limbă străină. Programa de învățare vizează în mod specific achiziţia de cunoştinţe şi dezvoltarea deprinderilor de comunicare într-o limbă străină ca instrument de formare şi informare academică şi profesională. Tipologia curriculară are în vedere crearea unui profil de vorbitor cu competenţe axate pe studiul limbajelor de specialitate, având drept componentă de bază însuşirea tehnicilor şi strategiilor necesare pentru învăţare independentă, conform nevoilor proprii.[11]

Studenţii care urmează un curs de limbă străină predat de cadrele didactice ale Departamenului de Limbi Străine Specializate(http://lett.ubbcluj.ro/departamente/departamentul-de-limbi-straine-specializate/) au posibilitatea de a-şi dezvolta capacitatea de autoevaluare a nivelului de competenţe şi deprinderi, se vor deprinde să-şi fixeze obiective reale şi realiste, să-şi selecteze în mod autonom materialele şi să îşi urmărească singuri progresul.

Ce este traducerea specializată?

[8] *Roger T. Bell, Teoria şi practica traducerii, Editura Polirom, Iaşi, 2000, p. 24*
[9] *J. Delisle, Judith Woodsworth, Traducătorii în istorie, Editura Universităţii de Vest, Timişoara, 2008, p. 1*
[10] *E. Nida, Traducerea sensurilor, Institutul European, Iaşi, 2004, p.142*
[11] http://lett.ubbcluj.ro/departamente/departamentul-de-limbi-straine-specializate/

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Aceasta reprezintă traducerea textelor care aparţin „domeniilor specializate, non-literare, din care cele mai cunoscute sunt ştiinţa şi tehnologia, economia, marketingul, dreptul, politica, medicina şi mass-media" (Gotti & Šarčević 2006: 9,). Traducerea specializată mai poate fi numită şi traducere tehnică, definită de Sue Ellen şi Leland Wright ca „traducerea textelor specializate, adică a textelor scrise în domeniul LSP" (1993: 1). Traducerea specializată poate fi „diferenţiată de alte forme de traducere prin terminologie" (Newmark 1995: 151), prin caracteristici gramaticale.

Textul ştiinţific introducându-l pe student într-o nouă sferă de idei, îl determină să-şi orienteze concepţiile, să aleagă alte cuvinte şi expresii pentru a-şi construi enunţurile; ascultarea textului şi redarea lui în formă orală şi scrisă are ca scop activizarea lexicului de specialitate, elaborarea priceperilor de a selecta informaţiile referitoare la viitoarea specializare şi construirea unui dialog spontan.

Este binecunoscut faptul că studierea limbilor străine la facultăţile de profil şi la facultăţile tehnice diferă foarte mult. Şi totuşi, în ambele cazuri se urmăreşte obţinerea aceluiaşi ţel: formarea competenţei de comunicare orală şi în scris, precum şi obţinerea unor performanţe care să-i permită studentului să citească literatura de specialitate în limba străină studiată.

Cu studenţii Facultăţii de Filosofie, Istorie, Teatru şi Film se abordează un anumit tip de texte specializate. Experienţa noastră didactică fiind formată cu preponderenţă în contextul predării ştiinţelor umane la Facultatea de Matematică şi Informatică, Facultatea de Biologie şi Geologie, Facultatea de Fizică, Facultatea de Chimie şi Inginerie chimică, Facultatea de Geografie, Facultatea de Ştiinţe Politice, Administrative şi ale Comunicării, facultăţi care se axează pe domenii de studiu diferite, rezultă că, pentru studenţii fiecăreia dintre aceste facultăţi, profesorul de limbă străină este obligat să selecteze texte din domenii şi arii de studiu uneori foarte diverse.

Am observat că studenţii nefilologi au o reticenţă la prima vedere a textului respectiv. În receptarea textului specializat în limba străină se pot identifica mai multe tipuri de aşa-zise "bariere": cea a limbii, a gramaticii, a stăpânirii şi a utilizării termenilor de specialitate din limba-ţintă. Iar când trebuie să alcătuiască ei înşişi propoziţii sau fraze, îşi cer voie să folosească dicţionarul/ internetul. Traducerea este un moment esenţial al oricărui act de comunicare, înlăturând conceptul de incompatibilitate şi înlocuindu-l cu acela de complementaritate.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Există o delimitare clară între traducerea textelor literare "care vizează recrearea frumosului în limba-ţintă, pe când traducerea textelor ştiinţifice vizează retransmiterea adevărului".[12] Traducerea *are un rol foarte precis în procesul didactic.*

Un text ştiinţific are diverse caracteristici. În textul ştiinţific există o anumită dispunere lexicală şi sintactică uzuală a materialului şi un set comun de unităţi funcţionale şi instrumente formale, de exemplu, în texte legislative, utilizarea abundentă a pronumelor nehotărâte, a formelor verbale pasive şi impersonale. În textele de specialitate întâlnim mai rar fraze construite prin coordonare. Aceasta datorită particularităţii limbajului ştiinţific care este precis, laconic, cu caracter informativ. Frecvent, se folosesc construcţii subordonatoare care conduc mai clar ideea spre cititor. În textele ştiinţifice se stabileşte o altă corespondenţă între categoriile de persoană şi număr: devine activă persoana a III-a, utilizată la numărul singular şi plural; persoana I tinde să fie folosită numai la numărul plural, iar persoana a II-a devine inactivă şi, dacă se utilizează, atunci numai la numărul plural. Astfel, persoana I se substituie aproape exclusiv prin formele persoanei a III-a. Se foloseşte diateza pasivă foarte des.

Trebuie subliniat faptul că limba specializată nu este total izolată de limba comună, fiind un sector al acesteia, vectorul de transmitere a informaţiei de specialitate. Spre deosebire de cuvînt, termenul aparţine unui domeniu specializat care trebuie tot timpul specificat.

Pentru a facilita "exploatarea" textului specializat la curs, profesorul trebuie sa recurgă la explicaţii care ţin de gramatica contrastivă. Aici intervine rolul de "mediator " între cele două limbi, întrucât acestea (română şi germană) fac parte din familii diferite de limbi, deci există foarte multe deosebiri şi în ceea ce priveşte morfo-sintaxa, iar aceste deosebiri ar putea fi bariere în procesul de traducere.

În procesul activităţii de traducere, cel care traduce întâlneşte foarte multe greutăţi. O problemă constituie *sensurile cuvintelor*, deoarece din punct de vedere semantic orice cuvânt este o unitate complexă, alcătuită din mai multe nuanţe de sens. Acestea pot fi dezvăluite în cadrul câmpurilor lexicale . Există trei trepte de stabilire a gradului de generalizare a sensurilor :

a) **sens denotativ**, adică „direct", şi este sensul fixat în dicţionare la N1;

[12] *Georgiana Lungu Badea, Teoria culturemelor, teoria traducerii, Editura Universităţii de Vest, Timişoara, 2004, p. 7*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

b) **sensul referinţial** – lexemele, care sunt, de obicei, cuvinte monosemantice din stilul administrativ – juridic etc;

c) **sensul conotativ** – valoarea suplimentară expresivă pe care o capătă cuvântul într-o limbă concretă. Conotaţiile ne apar şi ele la rîndul lor de mai multe tipuri : *conotaţii asociative* – ele apar în diferite limbi pentru felurite obiecte, de obicei, sunt metafore; *conotaţii simbolice*- sunt de factură naţională şi sunt absolut specifice culturii şi limbii date; *conotaţii – expresiv stilistice, conotaţii legate de tradiţii* şi altele.

Prin urmare, pentru a evita o traducere greşită, traducătorul trebuie să cunoască foarte bine toate înţelesurile cuvintelor din text.

O altă problemă în cadrul traducerii o constituie *problema „realiilor*" – cuvinte care redau noţiuni specifice care ţin de cultura materială şi spirituală a unui popor. Obstacolul cel mai mare îl constituie nu cuvintele ca atare, pentru care nu se pot găsi echivalenţe, ci realităţile la care acestea se referă. De exemplu, francezii au 50 de cuvinte diverse pentru mai multe varietăţi de pâine; echimoşii mai mulţi termeni pentru a denumi zăpada ş.a.m.d.

Deseori traducătorul se ciocneşte de aşa-numitul *lexic intraductibil*. Există în limbi diferite cuvinte care denumesc noţiuni, obiecte, situaţii care nu există în experienţa şi în viaţa de toate zilele a persoanelor care posedă o altă limbă. Dar lipsa de echivalente nu înseamnă că traducerea este imposibilă. Ea poate fi efectuată, doar că ea îşi pierde unele nuanţe specifice, totuşi sensul general poate fi păstrat. „Intraductibilitatea nu trebuie privită ca un mister sau ca o sperietoare. Ea este o noţiune statistică" afirmă J. Mounin, autorul unei lucrări de mare răsunet în teoria traducerii.

Una dintre cele mai mari dificultăţi care apare la redarea dintr-o limbă în alta o prezintă *expresiile frazeologice.* Specificul frazeologismelor constă în faptul că sensul lor nu rezultă din suma sensurilor cuvintelor care o alcătuiesc, iar acestea la prima vedere, nu pot trezi suspiciuni unui vorbitor de altă limbă, de ex. *a mînca moarea cuiva***.** Cuvintele acestei expresii pot fi utilizate în aceeaşi ordine şi cu sensul lor direct, dar pentru a identifica frazeologismul trebuie să luăm contextul : „... şi apoi tu nu ştii cine-i mănîncă, *n-ai mîncat niciodată moarea ei* (I. Creangă)". La fel putem să explicăm următorul exemplu: „Mai *ştii de unde sare iepurele*? mai ales că bărbatu-său nu este aici."(I. Creangă). Cuvintele subliniate luate aparte, în afară de context, vor avea cu totul altă semnificaţie. „La „scara intraductibil" sau „greu de tradus" frazeologismele sau expresiile

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

frazeologice ocupă aproape primul loc." [Vlahov, Florin, p. 228] Întâlnim şi aşa-numitele *paralexeme regionale* , adică expresii care se întîlnesc în mai multe limbi. De ex. *a fi cu ochii în patru* există într-o formă identică în cinci limbi balcanice: română, aromână, albaneză, neogreacă şi bulgară. Pentru redarea frazeologismelor dintr-o limbă în alta există mai multe procedee, care, însă, trebuie aplicate cu discernământ, căci o traducere mecanică sau o calchiere nereuşită poate genera confuzii regretabile în textul din limba – ţintă.

Cea mai mare dificultate la alegerea cuvintelor o constituie *polisemia, omonimia şi sinonimia*. Prin urmare, omonimia este una dintre sursele de greşeli în traducere. Se confundă la traducere unităţile lexicale cu omonimele lor din altă limbă.

Din categoria aceasta fac parte greşelile numite în practica traducerii: *„falşi prieteni"*. Prin "falşi – prieteni" avem în vedere cuvintele, care având rădăcină comună în cele două limbi şi fiind, de obicei, din acelaşi izvor, diferă în ceea ce priveşte conţinutul semantic. Asemenea cuvinte mai sunt numite şi omonime interlingvistice sau, respectiv, omonime bilingve. Reformatski afirma că : „traducerea din limbi înrudite între ele ascunde foarte multe primejdii pentru traducători."

Printre aşa-zisele "capcane" care pot să apară în procesul de traducere mai amintim: 1) Barbarismul – tendinţa de a inventa un cuvânt care nu există în limba-ţintă; 2) Solecism – greşeală de a propune nişte structuri sintactice neexistente în limba dată; 3) Contra-sens – o traducere contrarie celei care presupune enunţul original; 4) Non-sens – lipsă de sens, când traducătorul nu-şi reciteşte textul tradus; 5) Omiterea – refuzul de a traducere din cauza dificultăţii; 6) Greşeli ortografice (de pronunţare); 7) Supratraducere.

Problema realiilor şi culturemelor în traducere. „Fiecare limbă reflectă prin intermediul resurselor sale multiple aspecte ale vieţii materiale şi spirituale a poporului care o vorbeşte, redă cu ajutorul unor cuvinte şi expresii inedite felul de a fi şi valorile esenţiale ale culturii şi civilizaţiei etniei respective."[I.Condrea, 2004:99] În cazul, unde limba va căpăta nişte caracteristici proprii numai ei, care la rîndul lor fiind condiţionate de o cultură autohtonă, vor apărea nişte unităţi lexicale şi frazeologice, numite „elemente exotice", realii, cuvinte intraductibile, etnografisme, cuvinte de fundal, străinisme. Aceste unităţi proprii doar unui popor, vor fi cu atât mai evidente cu cât ele vor fi relevate prin metode contrastive, când vor fi supuse traducerii şi vor deveni clasice prin faptul că ele constituie deja nişte simboluri ale intraductibilităţii: charme (fr), gentelmen (engl), dor, taină (rom). Cercetătorii bulgari S.Florin şi S.Vlahov, în lucrarea „Intraductibil în

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

traducere" oprindu-se în special la semnificaţia termenului de realii, îi dau nu numai o definiţie-sinteză: „*Realiile* sunt cuvintele sau expresiile care denumesc obiecte caracteristice unei culturi, care de regulă nu au echivalente în altă limbă şi de aceea nu sunt traduse după regulile generale", dar şi propun pentru realii o clasificare amplă, compartimentele principale fiind: 1.Realii geografice: stepă, preerie etc. În acest context unii savanţi desting şi categoria denumirilor geografice pentru ţări, oraşe etc. 2.Realii etnografice, care reflectă modul de viaţă, mâncăruri: spaghetti, pizza, mămăligă, vestimentaţie: sombrero, mocasini, opinci, cultura şi arta: horă, trubadur, mărţişor, menestrel. 3.Realii socio-politice, care cuprind denumiri care se referă la denumiri administrativ-teritoriale, mişcări şi partide etc.

Cu adevărate probleme se va ciocni traducătorul şi atunci cînd va fi nevoit să traducă *culturemele*. Termenul de "culturem" a fost realizat din punct de vedere formal prin analogie cu „fonem, morfem, lexem" (culture + sufixul ème). Culturemele sunt „...nişte enunţuri purtătoare de informaţii culturale, unităţi de cultură, „aluzii prestigioase" după Vinay şi Darbelnet". [G.Lungu Badea, 2001:367] Anume văzute din punct de vedere traductologic, culturemele au fost reconsiderate. Iniţial, sub aspect lingvistic, ele nu reprezentau decât nişte conotaţii, câmpuri semantice, iar ulterior ele sunt văzute sub aspect extralingvistic. În acest caz, culturemul va deveni un fenomen din societate, care pentru membrii acestei societăţi are o relevanţă specifică. După acelaşi autor, vom distinge din punct de vedere formal următoarele tipuri de cultureme: 1.Cultureme simple: Polichinelle, Cosânzeana; 2.Cultureme compuse: raison suffisante, embrassons-nous Folleville, iar din punct de vedere funcţional: 1.Cultureme istorice: burtă verde; 2.Cultureme actuale: poujadisme. Astfel, pentru "Ileana Cosânzeana" ar exista mai multe variante de traduceri, unele cu conotaţii şi aluzii culturale: 1.Frumoasa cu părul de aur; 2.Frumoasa frumoaselor etc.

Traducerea specializată se opune traducerii literare. Ea întruchipează difuzarea cunoştinţelor ştiinţifice în diferite domenii ale activităţii umane: economie, tehnică, drept, informatică, medicină etc, traducerile specializate fiind mult mai numeroase decât cele literare. Conform nivelului de complexitate şi funcţionalitate, traducerea specializată relevă câteva tipuri de texte: Texte ştiinţifice – texte, articole, monografii etc.; Texte funcţionale – scrisori oficiale, contracte, reglementări etc; Texte utilitare - instrucţiuni tehnice sau farmaceutice, recomandări etc. Textele tehnice se caracterizează prin specificul lor denotativ, lipsit de conotaţii.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Termenul tehnico-ştiinţific impune coprezenţa unei ***noţiuni*** (*semnificatul noţional* e pasibil de o definiţie lexicografică ce permite utilizări figurate) şi a unui ***concept*** (semnificatul *conceptual* reprezintă conţinutul strict al unei definiţii tehnico-ştiinţifice, neadmiţând decât sensul propriu). Se consideră că limba română este dinamică şi deschisă schimbărilor, ceea ce implică, printre altele, *o mobilitate mare a vocabularului*, mai ales în condiţii extralingvistice speciale, cum sunt cele de după 1990. Introducerea unor cuvinte noi, dezvoltarea unor *sensuri necunoscute* înainte şi mai ales, *„migrarea"* unor cuvinte din lexicul specializat spre lexicul comun determină supunerea vorbitorilor (instruiţi în grade diferite) la „presiuni" lexicale intense şi complexe. Presa scrisă şi vorbită are spaţii rezervate în care se îmbină *specializarea profesională* (tehnico-ştiinţifică) cu tendinţe de extindere dincolo de specializare. In aceste condiţii, satisfacerea *nevoilor comunicării* nu se poate face fără ca cele mai diverse grupe de vorbitori să nu apeleze la dicţionare de diferite tipuri (dicţionare generale şi dicţionare speciale). Şi este unanim admis *caracterul instituţionalizat al reglării uzului cuvintelor de către dicţionare.* În *dicţionare* se înregistrează un *inventar lexical* sau un lexic determinat, care se impune prin forme şi sens, atât în *limba comună* cât şi, mai ales, în *limbajele specializate*. Rezultă *caracterul descriptiv - normativ* al *dicţionarelor* care reflectă uzul cuvintelor, dar îl şi normează. *Dicţionarele* se plasează între reprezentarea generală a *sistemului lexical* (lexic comun şi lexic specializat) şi folosirea lui concretă (*actualizarea)* în *vorbire* sau în *texte diverse* (de limbă comună, de diverse specialităţi, manuale şcolare şi universitare sau din mass -media). Sau, altfel spus, *dicţionarele* oferă o *lectură socială a sensului pentru lectori diverşi.*

Limbajul ştiinţific şi tehnic este destinat în primul rând specialiştilor. Când aceştia trebuie să comunice cu audienţa mai puţin specializată este necesar apelul la dicţionar pentru a explica termenii din textele de specialitate.

Limba naturală – comună sau specializată – este utilizată inevitabil atât în exprimarea cotidiană, cât şi în cercul specialiştilor. Dar se poate afirma faptul că există cuvintele care trec, care migrează dinspre limba ***comună*** în **limbajul matematic,** cum ar fi: "asemenea", "cap", "centru", "picior", "deschis", "închis", "ascuţit" etc, dar se poate vorbi şi despre un proces invers, adică termeni matematici să "migreze" înspre limbajul popular. În cadrul acestui proces nu se pierde sensul matematic, de bază. ("diagonală", "cerc", "permetru", "romb" etc). Doar termenul "obtuz" cunoaşte o deviere semantică: "OBTUZ, -ă, obtuzi, -e, adj.1. (În sintagma) *Unghi obtuz* = unghi mai mare de 90 de

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

grade. 2. Fig. (Despre minte; p.ext. despre oameni). Care pricepe greu; redus, mărginit – Din fr. "obtus", DEX : 617).

Atunci când nu se cunoaşte foarte bine terminologia de specialitate, putem afirma că se poate aluneca foarte uşor spre variante neprofesioniste de traducere, iar "căderea în capcană" este inevitabilă.

Rolul profesorului este de a ghida studentul spre o comprehensiune a textului specializat, să semnalizeze posibilele "capcane" care ar putea să apară în procesul de traducere şi să le faciliteze depăşirea lor.

Concluzii

Din punct de vedere teoretic, învăţarea limbajului de specialitate vizează două aspecte: lingvistic şi metodic. Aspectul lingvistic se referă la minimizarea materialului lexical şi gramatical, selectarea textelor cu conţinut ştiinţific. Astfel de texte trebuie să aibă pentru studenţi un caracter comunicativ, să fie interesante, să aibă o încărcătură informativă, să fie problematice, să ţină seama nu numai de nivelul de cunoaştere a limbii străine de către studenţi, ci şi de nivelul cunoştinţelor lor în domeniul viitoarei specialităţi (nivelul de competenţă profesională a studenţilor).

Dacă limba comună este definită, de obicei, ca totalitatea cuvintelor şi îmbinărilor de cuvinte care se folosesc în mod curent, lexicului specializat îi aparţin toate elementele lexicale care sunt într-un mod sau altul, legate de o activitate specifică, de un domeniu ştiinţifico-profesional, şi care sunt folosite de un grup de vorbitori în comunicarea lor scrisă sau orală, în cadrul unui domeniu al existenţei sociale, profesionale şi culturale. El are o sferă de întrebuinţare limitată şi, în consecinţă, este înţeles doar de un grup social strict determinat. Rolul profesorului de limbă străină este acela de a facilita procesul de comprehensiune al acestor texte specializate şi de a elimina "barierele" care pot să apară în procesul didactic.

Bibliografie:

1. Lungu Badea, G., Teoria culturemelor, teoria traducerii, Editura Universităţii de Vest, Timişoara, 2004

2. Bantas, A., Croitoru, E., Didactica traducerii, Editura Teora, Bucureşti, 1999

3. Bell,R.,T, Teoria şi practica traducerii, Editura Polirom, Iaşi, 2000

4. Delisle, J.,Woodsworth, Judith,Traducătorii în istorie, Editura Universităţii de Vest, Timişoara, 2008

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

5. Eco, U., A spune cam acelaşi lucru. Experienţe de traducere, Editura Polirom, Iaşi, 2008

6. Ionescu, T., Stiinţa sau/ şi arta traducerii, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2003

7. Martinet Andre. Elemente de lingvistică generală .- Bucureşti , 1970

8. Nida, E., Traducerea sensurilor, Institulul European, Iaşi, 2004

9. Saussure Ferdinand de . Curs de lingvistică generală – Iaşi , 1998

10. Katharina Reiss, La critique des traductions, ses possibilities et ses limites. Traduit de l'allemand par C. Bocquet. Arras,Artois Presses Universite,2002, coll. "Traductologie"

11.Alexandra Vrânceanu, Semiotica imaginii vizuale, în "Analele Universităţii Bucureşti, Limbă şi Literatură română", an XLX, 1996

12. http://lett.ubbcluj.ro/departamente/departamentul-de-limbi-straine-specializate/

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE CHRONOLOGY OF OLD ROMANIAN WORDS

Daniela Gîfu

Scientific Researcher III, PhD, "Alexandru. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract. The paper describes an analysis of the Romanian newspapers from the second decade of the 18th century in order to develop an old lexicon (significant differences of morphology and syntax appear). During the last year, texts from the print press, starting with 1829, were collected and written, covering three Romanian regions (Moldovia, Transylvania and Wallachia). This collection of texts is automatically processed with natural language processing tools, consisting in: segmentation, tokenization, lemmatization, POS-tagging, NP-chunking, name entities recognition (to create a gazetier with old toponyms). In this collection of articles, an important number of old words are extracted and marked with two labels (year and region) which attests their origin. Furthermore, every entry in this old vocabulary is searched in eDTLR (Dictionary Thesaurus of the Romanian Language in electronic form) in order to improve the chronological data (of course, taking into account the documents included in it). Such research comes to support direct beneficiaries (lexicographers, anthropologists, journalists, specialists in communication), and anyone concerned about this topic.

Keywords: old words, collection of Romanian newspapers, natural language processing, E-DTLR, chronology.

1. Introducere

Din varii motive, de cele mai multe ori istorice, similitudinile lingvistice între două limbi surori au ponderi diferite în anumite perioade de timp. Este aproape imposibil ca un corpus construit doar prin efort uman să acopere un demers de măsurare statistică a similitudinii lingvistice. Lucrarea de față propune o metodologie de investigare diacronică plecând de la 4 colecții de articole jurnalistice din Moldova, Transilvania, Valahia și Bucovina, începând cu a doua decadă a secolului al XVIII-lea până în prezent cu scopul de

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

construi 4 resurse lexicale[1] structurate din cuvinte necunocute, etichetate cu NotInDict[2] pe baza cărora se va încerca o recuperare cronologică a acestora, raportându-ne la Dictionarul Tezaur al Limbii Române în versiune electronică.

Resursele lingvistice sunt văzute drept "izvoarele fundamentale de informații cu privire la limba română (n.n.), stocate convenabil (chiar dacă încă preponderent în maniera tradițională) și care, în calitate de componente ale culturii în sensul cel mai larg, sunt susceptibile de a fi valorificate pentru studierea limbii române" [Vintilă-Rădulescu, 2002]. Pentru limba română, cele mai reprezentative resurse lingvistice au fost realizate la Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan", astăzi Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan - Al. Rosetti" [Avram et al., 1999].

Lucrarea este structurată în cinci capitole. După o scurtă introducere cu privire la tema propusă în care întărim ideea importanței dezvoltării resurselor lexicale (dicționare, corpusuri etc.), în capitolul trei descriem pe scurt resursele lexicale care fac parte din acest studiu. În capitolul patru prezentăm metodologia de lucru centrată pe identificarea cuvintelor vechi din corpusul prezent (1829-2015), care au fost etichetate cu anul și regiunea din care au fost extrase, urmând ca pe baza eDTLR-ului să se recupereze automat cronologia acelor cuvinte în timp și spațiu pe baza citatelor. Încheiem cu concluziile prezentului studiu și pașii viitori de cercetare, axați pe analiza contrastivă dintre limbile scrise surori.

2. Context

În contextul societăţii informatizate, limba devine tehnologie, subiect al investigaţiei tehnice (Danzin, 1992; Tufiş, & Slama-Cazacu, 1994). Tehnologia limbajului impune metodologii specifice de cercetare/dezvoltare, alinierea la standardele de facto deja existente în codificarea resurselor lingvistice.

Informatizarea limbii române a devenit o prioritate pentru lingviștii informaticieni care definesc și implementează diverse modele formale în dorința dezvoltării unui sistem automat de prelucrare lingvistică semnificativă. Limba fiind un fenomen extrem de

[1] *Cele mai cunoscute sunt: Dicționarul limbii române (DLR, 2006), cunoscut drept "Dicționarul Academiei" (DA), accesibil mai ales specialiștilor; Mic dicționar academic, Ed. Univers Enciclopedic, 2001, 2002, 2003; Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche (conducătorii lucrării) et al. (1975, 1996). Dicționarul explicativ al limbii române (DEX), București urmat de un supliment și alte versiuni, acum cea mai importantă resursă lingvistică online – www.dexonline.ro)*

[2] *Lanțul de preprocesări prin care este trecut corpusul nostru include un atribut, NotInDict, care semnifică faptul că nu a fost recunoscut de DEX-online (www.dexonline.ro), cea mai cunoscută resursă lexicală pentru limba română care servește scopurilor cercetărilor din domeniul procesării limbajului natural.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

complex, aspectele diacronice sunt analizate pe baza unui model de calcul, la baza căruia se află un corpus de texte (aici, limbaj publicistic), din care sunt extrase caracteristici morfo-sintactice și semantice.

3. Resursele lexicale românești

Această secțiune este dedicată descrierii pe scurt a celor două resurse lexicale care au stat la baza acestui studiu. Este vorba de ***corpusul format dintr-o colecție de publicații*** din a doua decadă a secolului al 19-lea până în prezent corespunzătoare celor 4 regiuni analizate (v. Tabelul 1) și de Dictionarul Tezaur al Limbii Române în versiune electronică (eDTLR) (Fig. 1). Acesta din urmă servește scopului acestei lucrări, acela de a recupera cronologia unor cuvinte vechi extrase din colecția de ziare pe baza anului documentelor în care se regăsesc acestea.

De asemenea în tabelul 2, pentru exemplificare, am luat în considerare alte două tipuri de date, numele publicației monitorizate și regiunea unde a apărut, date care fac obiectul unor cercetări mai complexe în vederea măsurării statistice a similitudinii între limbi, cercetare publicată în diverse etape în (Dascălu & Gîfu, 2015; Gîfu & Simionescu, 2016; Gîfu, 2016).

Tabelul 1. Statistica generală a corpusului

A.	B.	C.	D	E.	F.
Regiunea	**Perioada**	**Total de cuvinte**[3]	**Totalul de cuvinte vechi**	**Totalul ocurențelor vechi**	**%(D/C)**
Moldova	1829-2015	65901	5085	2979	7.72
Țara Românească	1829-2015	137261	6525	4105	4.75

[3] *Din totalul de tokeni am exclus semnele de punctuație, numele și cuvintele mai mici sau egale cu 2 caractere.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Transilvania	1847-2015	160923	21023	8518	13.06
Basarabia	1848-2015	107324	4703	2891	4.38

Coloana A conține una dintre cele 4 regiuni geografice la care ne raportăm analiza, urmată de coloana B care indică perioada de monitorizare. Coloana C include numărul de cuvinte din care am reținut totalul de cuvinte vechi în coloana D. În coloana E apar doar ocurențele acestora. Coloana F ne arată ponderea cuvintelor vechi pentru fiecare colecție de texte.

Tabelul 2: Statistica parțială per regiune și publicație pentru perioada 1829-1848

1	2	3	4	5	6	7
Publicație	**Regiune**	**An**	**Total NotInDict**	**NotInDict unicat**	**Total cuvinte**	**% (4/6)**
Curier românesc	Wallachia	1829	11	11	207	5.31
Albina românească	Moldavia	1829	51	51	307	16.61
Albina românească	Moldavia	1832	20	20	152	13.15
Albina românească	Moldavia	1844	41	34	410	10
Organulu Luminarei	Transylvania	1847	769	610	1994	38.56
Cuvânt Dimitrie Balica	Bessarabia	1848	241	206	695	34.67
Organulu Luminarei	Transylvania	1848	393	282	974	40.34

E-DTLR este poate cea mai importantă resursă lexicală pentru informatizarea limbii române este *DTLR* și cuprinde o impresionantă bază de izvoare textuale, deocamdată accesibilă doar specialiștilor. [Cristea et al., 2007]. Se fac eforturi pentru crearea unei interfețe de redactare cu scopul de a transpune complexa arhitectură a dicționarului în categoriile universale ale standardului pentru reprezentarea textelor în

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

format digital, TEI (*Text Encoding Initiative*), astfel încât dicționarul să aibă o structură similară și compatibilă cu dicționare ale altor limbi, descrisă mai jos.

articol

cuvânt titlu

elemente de calificare

sensuri nr

def

cit

informații privind pronunțarea

informații morfologice

variante grafice

variante lexicale

etimologie

DTLR are o structură semantică arborescentă, asemănătoare cu schema unui text discursiv. Este foarte importantă conceperea sensurilor cuvintelor ca pe niște relații de incluziune a subsensurilor și a unităților mai mici, sensuri figurate, expresii, sintagme, locuțiuni.

Figura 1: Interfața eDTLR

De exemplu pentru un verb, arborele conține 3 sensuri care corespund nivelului 3, unul dintre ele având un sub-sens corespunzător nivelului 5. (Curteanu et al., 2008:55).

<entry>

<hw>VERB</hw>

<senses>

<marker level=”3”>1.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

<definition>…</definition>
<marker level=”5”>◊
<definition>…</definition>
</marker>
</marker>
<marker level=”3”>2.
<definition>…</definition>
</marker>
<marker level=”3”>3.
<definition>…</definition>
</marker>
</senses>
</entry>

În dicționar se găsesc incluse, în aceste sensuri, unitățile frazeologice, dar și utilizări ale cuvântului care sunt marcate stilistic și nu sunt definite, ci ilustrate cu citate (folosite de noi pentru găsirea cuvântului NotInDict din colecția de ziare). De asemenea, aceste citate pot fi utilizate în alcătuirea unor corpusuri adnotate.

Ordinea sensurilor este una istorică, se pornește de la sensul cel mai vechi. Tot istorică este și ordonarea citatelor, care la fiecare sub-sens va fi selectat cel mai vechi citat. Acest lucru permite stabilirea unor filiații, urmărirea modificărilor diacronice suferite de sensul cuvintelor.

4. Metodologia de lucru

După procesarea textelor - care include segmentare, tokenizare, lematizare și analiza morfo-sintactică în care am inclus un atribut suplimentar pe care l-am notat cu NotInDict[4], utilizând POS-Tagger-ul de la Facultatea de Informatică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (Simionescu, 2011) – am extras aceste cuvinte cronologic pe care am început să le căutăm automat în eDTLR. (Fig.2).

[4] *Cuvintele care au această etichetă înseamnă că nu au fost recunocute de DEX-online (www.dexonline.ro), cea mai cunoscută și folosită în procesarea limbajului natural.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

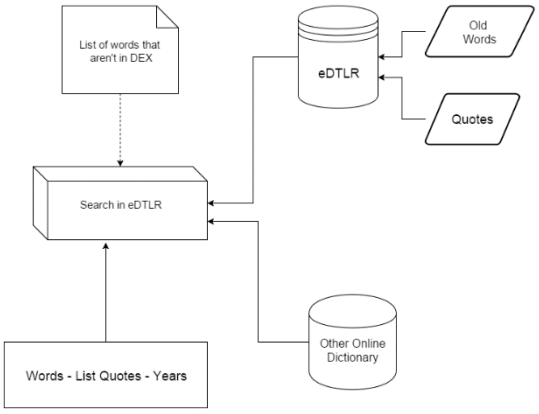

Figura 2: Arhitectura de recuperare cronologică prin citatele din eDTLR

Fiecare NotInDict este căutat în cuvântul-titlu care are asociat un set de referințe bibliografice, având atașat și anul publicării pe baza căruia vom decide dacă este înaintea celui pe care-l avem noi în corpus. Practic vorbim de două fișiere XML:

1. Primul conține citatele care includ și cuvântul nostru, marcat cu NotInDict. Acest prim fișier XML conține opera din care face parte acel citat adnotat prin marcajele <SG>...</SG>.

De exemplu: *dezmetit*

<entry accente="DEZMEȚIT" diacritice="DEZMETIT">

<list>**DEZMEȚÍT**, -Ă n-2</list>

<sense class="0" value="DEZMEȚÍT, -Ă ">

<definition><MorfDef>adj. </MorfDef><SpecDef>(Învechit)</SpecDef>

<RegDef> Dezmeticit (II 1). </RegDef>

<DefExemList>

<exemPair year="1857" year2="1858">

<DefExem>Trotușul e vechiul lor prieten, el îi primește în răcoroasele sale ape fără primejdii, îi îmbrățoșază și-i trimite pe acasă scăldați și **dezmețiți**. </DefExem>

<SG><AUTHCITE author="NEGRUZZI" pages="315" sigla="NEGRUZZI, S." source="S." volume="I">**NEGRUZZI, S. I, 315**</AUTHCITE>, cf. <AUTHCITE author="PONTBRIANT" sigla="PONTBRIANT, D." source="D.">PONTBRIANT, D.</AUTHCITE>, LM. **</SG>**

</exemPair>

<exemPair year="1881" year2="1882">

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

<DefExem>Dar azi vălul cade, crudo! **dizmeţit** din visuri sece, Fruntea mea este trezită de al buzei tale-ngheţ. </DefExem>

<SG><AUTHCITE author="EMINESCU" pages="30" sigla="EMINESCU, O." source="O." volume="I">EMINESCU, O. I, 30</AUTHCITE>, cf. <SRCCITE source="DDRF">DDRF</SRCCITE>, RESMERIŢĂ, D.</SG>

<norm> - Scris şi: </norm>

</exemPair>**desmeţit**. - Pl.: <error>[i]dezmeţiţi, -te. - [/i]Şi:</error>

</DefExemList>

...

</sense>

</entry>

Aici am găsit mai multe citate care conţin cuvântul *dezmeţit*. Aşa cum spuneam ceea ce ajută la identificare automată a anului din care face parte un anumit citate este tagul <SG>.

Informaţiile pe care le va extrage după parsarea acestui fişier va fi stocat în unele structuri personalizate, după care se trece la următorul pas de procesare: analiza celui de-al doilea fişier XML din care se extrage anul asociat unei părţi sau întregului conţinut din sigla respectivă.

2. Al doilea fişier XML conţine date bibliografice eDTLR: mai multe elemente cu detalii privind un anumit autor/publicaţie, loc de publicaţie etc. Anterior am găsit ca simbol eticheta: “I. NEGRUZZI, S. I, 315“

Vom căuta unele elemente din eticheta precedentă (dat fiind că siglele nu sunt întotdeauna scrise unitar) şi vom extrage valoarea atributului care ne interesează; anul de apariţie.

<RandSigla nr_item="2686">

<Cronologie **an**="1889">168</Cronologie>

<Sigla>I. NEGRUZZI, S. I–VI</Sigla>

<Autor> Iacob Negruzzi</Autor>

<Titlu>Scrieri complecte.</Titlu>

<Detalii> Vol. I–VI. I: Copii de pe natură. Scrisori; II: Poesii; III: Mihai Vereanu. Primblări prin munţi; IV: Teatru; V: Pe malul mării. Din Carpaţi. Traduceri din Schiller; VI: Traduceri din Schiller. Bucureşti, Socec & Comp., 1893–1897.</Detalii>

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

<auxiliar> Iacob Negruzzi, Scrieri complecte. Vol. I–VI. I: Copii de pe natură. Scrisori; II: Poesii; III: Mihai Vereanu. Primblări prin munţi; IV: Teatru; V: Pe malul mării. Din Carpaţi. Traduceri din Schiller; VI: Traduceri din Schiller. Bucureşti, Socec & Comp., 1893–1897.</auxiliar>

<Pagini>838</Pagini>

<NrPaginiVolum>I-492, II-346</NrPaginiVolum>

<locatie>IFRI</locatie>

<VecheRara/>

<COPYRIGHT>NU</COPYRIGHT>

<stiute>1</stiute>

<copyright>0</copyright>

<slavona>0</slavona>

<SCANATE>scanat doar I si II, restul scanat BCU</SCANATE>

<scanate>1</scanate>

</RandSigla>

Pentru o și mai clară exemplificare luăm un cuvânt din ziarul Pressa, 3 august 1878, București, după cum urmează:

- **Input inițial – forma din text**:

PRESSA, BUCURESCI, 3 AUGUST 1878

[..] *Dar toate aceste modificări de* ***Constituţiune****, adică recunoscerea şi aplicarea principielor puse în* ***tractatul*** *din Berlin, se pot face altfel, decât prin o Constituantă! La aceste modeste* ***cuestiuni*** *rugăm să ne răspundă, limpede şi categoric,* ***ghibacii****, isteţii şi mult naţionalii redactori de la Românul.*

- **Input inițial – extragem lista de cuvinte** marcate cu NotInDict.

[Constituţiune, tractatul, cuestiuni, ghibacii]

- **Ca output:**

- **Căutăm cuvântul după definiție și citate:**

Singurul cuvânt din lista de mai sus pe care l-am găsit în eDTLR este *ghibac*.

<entry accente="**GHIBACIU**" diacritice="GHIBACIU">

<list>GHIBÁCIU, -CE || || n-4</list>

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

<sense class="0" value="GHIBÁCIU, -CE">
<definition>
<MorfDef>adj., adv. </MorfDef>
<ItalMarker>Adroit. Adroitement. -
<norm>
Îndemânatec și isteț (la lucru), iscusit, meșter, abil, cu apucătură. A d j.</norm>Omeșteșugie ghibace, de care ne putem cu dreptul mirà.<norm>
<SG>RUSSO, S. 60.</SG>
</norm>
Babele... sânt foarte dibace în tragerea bobilor.
<norm>
<SG>ALECSANDRI, P. P. 234.</SG>
[…]

3. Căutăm cuvintele din lista anterioară după alte citate decât cele în care a fost definit:

i. *După ce Petru încheie un* ***tractat*** *demărcătoriu ... între China şi Rosia ... socoti a-şi organiza o armie regu-lată.* - SĂULESCU, HR. II, 456/19

ii. *Bogdan însă dizvălea o politică ghibace*. - ASACHI, S. L. II, 24

4. Căutăm sigla cu autorul/autorii din care a/au fost găsit citatul/citatele în care am găsit cuvântul din lista de mai sus:

5.

SĂULESCU, HR. II, 456/19 - 1834
<RandSigla nr_item="3124">
<Cronologie an="1834">93</Cronologie>
<Sigla>SĂULESCU, GRAM. ROM. I–III</Sigla>
<Autor>Gh. Săulescu</Autor>
<Titlu>Gramatică românească sau observaţii grămăticeşti asupra limbei româneşti. Pentru şcoalele normale şi ghimnaziale. Partea I-ia etimologhică, II sintactică, III de

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

prosodia limbei româneşti şi de versificaţie, la care s-au adaos mai multe exempluri de versuri.</Titlu>

<Detalii>Iaşi, Tipografia Sfintei Mitropolii, partea I–II: 1833; partea a III-a: 1834.</Detalii>

<auxiliar>Gh. Săulescu, Gramatică românească sau observaţii grămăticeşti asupra limbei româneşti. Pentru şcoalele normale şi ghimnaziale. Partea I-ia etimologhică, II sintactică, III de prosodia limbei româneşti şi de versificaţie, la care s-au adaos mai multe exempluri de versuri. Iaşi, Tipografia Sfintei Mitropolii, partea I–II: 1833; partea a III-a: 1834.</auxiliar>

<Pagini>234</Pagini>

<NrPaginiVolum>I – 234</NrPaginiVolum>

<locatie>IFRI</locatie>

<VecheRara>CV</VecheRara>

<COPYRIGHT>NU</COPYRIGHT>

<stiute>1</stiute>

<copyright>0</copyright>

<slavona>1</slavona>

<SCANATE>scanat</SCANATE>

<scanate>1</scanate>

</RandSigla>

6. ASACHI, S. L. II, 24 - 1838

<RandSigla nr_item="340">

<Cronologie an="1838" an2="1839">99</Cronologie>

<Sigla>ASACHI, S. L. I–II</Sigla>

<Autor>Gh. Asachi</Autor>

<Titlu>Scrieri literare.</Titlu>

<Detalii> [Vol. I şi II]. Ediţie îngrijită, cu prefaţă, note şi glosar de N. A. Ursu. [Bucureşti], Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, [1957]. (Biblioteca pentru toţi).</Detalii>

<auxiliar>Gh. Asachi, Scrieri literare. [Vol. I şi II]. Ediţie îngrijită, cu prefaţă, note şi glosar de N. A. Ursu. [Bucureşti], Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, [1957]. (Biblioteca pentru toţi).</auxiliar>

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

<Pagini>654</Pagini>
<NrPaginiVolum>I – 286; II – 368</NrPaginiVolum>
<locatie>IFRI</locatie>
<VecheRara>–</VecheRara>
<COPYRIGHT>DA</COPYRIGHT>
<stiute>1</stiute>
<copyright>1</copyright>
<slavona>0</slavona>
<SCANATE>scanat</SCANATE>
<scanate>1</scanate>
</RandSigla>

Statistic pe baza acestei metode am descoperit faptul că mai bine de jumătate din aceste cuvinte, au intrat în limbă cu un secol, chiar două mai repede.

Pentru ilustrare, Tabelul 3 conține câteva exemple.

Tabelul 3: Recuperarea cronologică a cuvintelor vechi din colecția de ziare 1829-2015 (mostră)

Corpus publicații 1929-2015				**eDTLR**		
NotInDict	**An**	**Regiune**	**Publicația**	**An**	**Citat**	**Date sursă**
abie	1868	Transilvania	Federațiunea	1750	Un om… căzut-au în tălhari de-l jăfuire și-l răniră și-l lăsară abie viu în cali	M. Gaster, Chrestomaţie română. Texte tipărite şi manuscrise (sec. XVI–XIX), dialectale şi populare, cu o introducere, gramatică şi un glosar româno-francez de… Vol. I: Introducere, gramatică, texte (1550–1710).
acestia	1854	Transilvania	Foaia pentru Minte, Anima și Literatura	1704	Vredniciile acestia să cuvin lui Petru, de vreme ce el... au întins pururea, ca alt soare, de taină, peste tot pământul	Studii şi cercetări lingvistice. [Bucureşti], Editura Academiei. Institutul de Lingvistică din Bucureşti. Anul I (1950) ș.u.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

					razele darurilor şi a facerilor de bine.	
semni	1950	Transilvania	Vatra românească	1773	Pi semni, omule, tu eşti turuielic	M. Gaster, Chrestomaţie română. Texte tipărite şi manuscrise (sec. XVI–XIX), dialectale şi populare, cu o introducere, gramatică şi un glosar româno-francez de… Vol. I: Introducere, gramatică, texte (1550–1710).
simtu	1853	Transilvania	Telegrafulu Romanu	1600	Cum tămăduieşti pre alţii, ce simtu mai streini, aşea vino de tămăduiaşte şi pre prietinul tău, pre Lazăr	M. Gaster, Chrestomaţie română. Texte tipărite şi manuscrise (sec. XVI–XIX), dialectale şi populare, cu o introducere, gramatică şi un glosar româno-francez de… Vol. I: Introducere, gramatică, texte (1550–1710).
sîngur	1950	Transilvania	Vatra românească	1762	Vel-cupar, cu tipsia cea de argint, stînd înaintea domnului, pune vutcă în doao păhare şi întîi cuparul ia credinţă, apoi domnul sîngur ia paharul de-l pune la gură şi ia şi confeturi.	Dan Simonescu, Literatura românească de ceremonial. Condica lui Gheorgachi, 1762. Studiu şi text de... Bucureşti, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, 1939. [Secţia istorică, III. Studii].
soarile	1848	Basarabia	Candela	1750	La Eghipet nu cade niciodată zăpadă, pentru că este soarele mai aproape şi în veac	M. Gaster, Chrestomaţie română. Texte tipărite şi manuscrise (sec. XVI–XIX), dialectale şi populare, cu o introducere, gramatică şi un

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

					soarile și văzduhul este mai herbinte, precum vestesc cei ce lăcuiesc acolo	glosar româno-francez de… Vol. I: Introducere, gramatică, texte (1550–1710).
svârli	1950	Transilvania	Vatra românească	1688	Și mâncă Iacov și să sătură și svârli cel iubit	M. Gaster, Chrestomaţie română. Texte tipărite şi manuscrise (sec. XVI–XIX), dialectale şi populare, cu o introducere, gramatică şi un glosar româno-francez de… Vol. I: Introducere, gramatică, texte (1550–1710).

5. Concluzii și direcții viitoare de cercetare

Așa cum era de așteptat, semnificația resurselor lexicale prezentate (eDTLR și colecția de publicații din România și Basarabia) pentru lingvistica computațională românească este de necontestat. În principal, eDTLR ușurează semnificativ efortul categoriilor de utilizatori care doresc fie să se informeze asupra sensului unui cuvânt (mai ales pentru formele vechi ale cuvintelor), fie să întreprindă cercetări complexe asupra limbii române, cum este și un asemenea studiu.

Din cele relatate, eDTLR având în componența sa o varietate impresionantă de documente vechi, răspunde foarte bine oricărei cercetări care vizează recuperarea crononologică a unor cuvinte identificate în texte din secolul al 19-lea în prezent.

Dezvoltarea celor două resurse lexicale este un proiect în continuă dezvoltare, ele putând fi folosite în mod coerent, dar transparent pentru o multitudine de aplicații lingvistice (analize sintactice, analize semantice, dezambiguizare de sens etc.).

Mulțumiri: Această lucrare a fost publicată cu sprijinul sprijinul studneților din anul al II-lea de la masteratul de Lingvistică computațională, de la Facultatea de Informatică a Universității “Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Referinţe bibliografice

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

1. Avram, M., Sala, M., Vintila-Rădulescu, I. (coords.): *Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan". 50 de ani de existență (1949-1999)*, Univers Enciclopedic, București, 1999.

2. Coteanu, I., Seche, L., Seche, M. (coords.) et al.: *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX), București, 1975, 1996.

3. Curteanu, N, Moruz, A., Trandabăț, D.: *Extracting Sense Trees from the Romanian Thesaurus by Sense Segmentation & Dependency Parsing*. In: Proceedings of the Workshop on Cognitive Aspects of the Lexicon (COGALEX 2008), Manchester, 2008, pp. 55.

4. Danzin, A.: *Towards a European Language Infrastructure*, March, 1992.

5. *Dicționarul Limbii Române*, Tomul I, Partea a 4-a, Litera D, Deja-deținere, București, Editura Academiei Române, 2006.

6. Dascălu, M. and Gîfu, D.: *Evaluating The Complexity Of Online Romanian Press*. In: Proceedings of the 11th International Conference Linguistic Resources and Tools for Processing The Romanian Language, ConsILR-2015, 26-27 Nov. 2015, Iași, Romania, pp. 149-162.

7. Gîfu, D.: *Diachronic Analysis Using a Statistical Model* at the Mathematical Foundations of Informatics Conference, MFOI 2016, second edition, 25-29 July 2015, Chișinău, Republic of Moldova.

8. Gîfu, D. and Simionescu, R.: *Tracing Language Variation for Romanian* at the 17th International Conference on Intelligent Text Processing and Computational Linguistics, CICLing 2016, 3-9 Apr. 2016, Konya, Turkey.

9. *Mic dicționar academic,* Ed. Univers Enciclopedic, 2001, 2002, 2003.

10. Tufiş, D., Slama-Cazacu, T.: *An Overview of Research and Development in Language Technology in Romania*. In: Proceedings of Conference Awareness Days on Language & Technology, Luxembourg, 1994.

11. Vintilă-Rădulescu, I.: *Resurse lingvistice pentru limba română elaborate la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"*. In: Limba Română în Societatea Informațională – Societatea Cunoașterii, Tufiș, D., Filip, F. Gh. (coord.), Ed. Expert, București, 2002, pp. 21-33.

12. Simionescu, R.: *UAIC Romanian Part of Speech Tagger*, resource on nlptools.info.uaic.ro, "Alexandru Ioan Cuza" University of Iași, 2011.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Webografie

www.dexonline.ro

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

GREETINGS. FORMS OF ADDRESS. ADDRESSING – WHICH IS WHICH?

Anca Lorena Sacalîş

PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract:This paper examines the concepts of "greetings", "forms of address" and "addressing" in the works of three Romanian linguists. It focuses on showing the inappropriate or at least ambiguous view they have upon the meaning of these concepts and the examples they give in order to illustrate them. Some of the authors define greetings and then give forms of address as example and vice-versa. Others assign the same meaning for both of these concepts. There is also a view which place addressing and greetings on the same level of understanding. Moreover, there is a vague limit between expressive forms of addressing (expressing apologies, felicitations, gratitude and complaints) and descriptive nouns. Therefore, there is an acute need for these concepts to be clearly separated and defined. At the end of the work, there is a solution meant to cast away ambiguousness and to delimit the margins of meaning and the appropriate examples for each of these three concepts.

Keywords:greetings, forms of address, addressing, discourse analysis, appellatives.

1. Preliminarii

Fiecare domeniu sau subdomeniu ştiinţific operează cu un inventar terminologic specific. Pe lângă calchierea unor termeni din literatura de specialitate a şcolilor de lingvistică din străinătate sau introducerea unor neologisme, în achiziţia acestui ansamblu de termeni şi concepte operaţionale, se apelează deseori la preluarea şi la revalorificarea unor cuvinte uzuale. Această modalitate presupune un transfer de sens dinspre un domeniu ştiinţific determinat spre un anumit termen care, ulterior, va servi la conceptualizarea disciplinei. Astfel, structura internă a unor asemenea noţiuni implică reducerea sau extinderea sensului comun şi adaptarea la nevoile de designare ale sferei ştiinţifice puse în discuţie.

Conotaţiile pe care le comportă un termen într-un text ştiinţific trebuie supuse rigorilor stilului sub egida căruia stă. Încorsetarea denotativă e o consecinţă imediată, în

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

condițiile în care obiectivitatea, precizia, claritatea termenilor sunt condiții *sine-qua-non*, a căror lipsă destabilizează receptarea adecvată a textelor științifice. Cu privire la aceasta, Ion Coteanu menționează că raportul formă-conținut-stil funcțional se poate discuta în limitele elasticității și, mai specific, preciziei limbajului: „în principiu, cu cât conținutul este mai vag, mai elastic, mai pasibil de elaborări individuale, cu atât poate fi exprimat mai variat și cu cât este mai limitat, mai strâns legat de ceea ce știm în mod pozitiv despre un obiect, un fenomen, o relație, cu atât redarea lui este încorsetată de necesitatea unei formulări riguroase" (1973: 47). Limitele relative ale elasticității unui limbaj științific variază în funcție de domeniul de activitate pe care îl descrie.

Analiza discursului oral, mai precis al formei sale dialogale, privește, din perspectivă psihosociolingvistică, întreaga succesiune de replici și elemente para- și nonverbale care îl alcătuiesc, elemente încadrate într-un context singular și irepetabil. Ancorat puternic în sociolingvistică și pragmatică, ca frontieră lingvistică de inițiere și de încheiere a unui dialog, salutul în limba română este analizat în legătură directă sau cel puțin colaterală cu termeni precum „formulă de salut", „formulă de adresare", respectiv „adresare". Consultând literatura de specialitate, constatăm deseori o utilizare improprie, de cele mai multe ori ambiguă, a acestor trei structuri lingvistice și, pentru aceasta, am socotit a fi necesară reconsiderarea definițiilor și a exemplelor, în raport cu alte lucrări care oferă o perspectivă mai limpede a diferențelor de semnificație, care există și nu pot fi omise.

2. Identificarea și analiza problemelor

2.1. Formule de adresare = formule de salut[1]

Una dintre direcțiile de interpretare a conceptelor de „formulă de salut", respectiv „formulă de adresare" este aceea de a trasa o linie de egalitate între ele sau, cel puțin, de a suprapune aproape în totalitate realitățile lingvistice pe care acestea le desemnează.

În general, lucrările de specialitate care uzează de terminologia amintită nu definesc în prealabil conceptele cu care operează, ci tendința foarte răspândită este aceea de a miza pe simțul comun al vorbitorului nativ, pe punctul de vedere natural și experiența obișnuită a vorbitorului, cu atât mai mult cu cât se face trimiterea către o realitate atât de des întâlnită precum este salutul. Inexactitatea și lipsa unei delimitări pot duce la

[1] *Apelăm la o reprezentare de tip matematic pentru a evidenția sintetic raportul de egalitate pe care autorii îl percep între aceste două concepte.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

inconsecvențe, pe care un text științific, prin natura sa și prin tipul de receptor căruia i se adresează, trebuie să le evite în totalitate.

Ana-Maria Stoica publică, în *Studii și cercetări lingvistice,* un articol referitor la „Formulele de adresare și de salut în *Ciocoii vechi și noi*" (2010: 262-269). Potrivit titlului, exemplele preluate din opera lui N. Filimon ar trebui să evidențieze atât formule de adresare, cât și formule de salut, ca fiind două paliere diferite. Parcurgând textul, remarcăm cum conținutul lucrării nu satisface acest orizont de așteptare, exemplele fiind cele care susțin și demonstrează acest fapt:

„Servitorii și țăranii se exprimă într-un limbaj în care predomină elementele de sorginte populară, elemente care separă limbajul acestora de cel al personajelor din păturile înalte ale societății. Acest fapt este demonstrat și de alegerea unor formule de adresare și de salut specifice, la care țăranii sau servitorii apelează atunci când se adresează personajelor cu un statut social superior și care sunt în general însoțite de acte de limbaj expresive: urări și mulțumiri („Să trăiești, *milostive cocoane* [subl. aut.], întru mulți ani!"), scuze („Mă iartă, *logofete Dinule* [subl. aut.]!"), plângeri („Să trăiești, *conașule* [subl. aut.]! Bine că te-a adus Dumnezeu la noi, să vezi urgia în care am căzut [...]" (Stoica 2010: 265)

Concluzia imediată a unei astfel de aserțiuni implică interpretarea exemplelor notate cu semne grafice cursive (*milostive cocoane, logofete Dinule,conașule*)ca reprezentând deopotrivă formule de adresare și de salut, însoțite de acte expresive de limbaj din sfera urărilor, mulțumirilor, scuzelor, plângerilor etc. În acest fel, semnificatele celor două concepte se suprapun, eliminând din context deosebirile posibile care indiscutabil există și trebuie marcate.

Un alt fapt care indică o disfuncționalitate a limbajului științific în articolul în discuție este acela al structurării lui pe două secțiuni denumite, sugestiv, dar impropriu, „Formule de adresare și de salut în relația ierarhică asimetrică", respectiv „Formule de adresare și de salut pe axa orizontală". Lipsa unei concordanțe minimale între titluri și conținutul explicit pe care acestea îl vehiculează este dovedită prin constatarea paradoxală că nicio formulă de salut propriu-zisă nu apare în inventarul de exemple, singurele realități lingvistice aplicative fiind o serie de termeni (formule) de adresare.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Punând în raport de coordonare titlul articolului și observațiile anterioare, se permite sau chiar se orientează gândirea spre a înțelege fie că noțiunea complexă de „formulă de adresare și de salut" are un caracter unitar, nedelimitat și ambiguu, fie că aceste componente sunt în relație de sinonimie, ceea ce nu explică, potrivit acestei interpretări, redundanța care s-ar crea încă din titlul articolului. În plus, între doi termeni sinonimici aflați în vecinătate imediată, nu este posibilă instituirea unei relații de coordonare copulativă.

2.2. Introducerea unui al treilea termen în relația de sinonimie – „adresarea"

Terminologia lingvistică românească operează, nu de puține ori[2], cu termeni incomplet sau inexact definiți, meniți să acopere, în majoritatea situațiilor, un palier contestabil, imprecis dintr-o analiză. În acest sens, se perpetuează ambiguitatea, mutându-se doar centrul de greutate dinspre nivelul morfosintactic spre cel lexical. Dificultatea pare a fi rezolvată prin conceptualizarea problemei, însă termenul utilizat nu are un suficient fundal teoretic prin care să se asigure comprehensiunea adecvată și obligatoriu unitară în spațiul mai larg al disciplinei.

Elena Constantinovici publică în *Analele științifice ale Universității de Studii Europene din Moldova* un articol despre „Actele de vorbire aferente convențiilor sociale și rolul lor în organizarea comunicării" (2014: 54-61). Ca orice act social, dialogul presupune adaptarea la o serie de convenții sociale. Abaterea (in)voluntară de la aceste convenții atrage după sine efecte imediate pentru ambele individualități implicate, fapt pentru care, la nivel formal, un rol esențial îl dobândește modalitatea de adresare. Studiul amintit își fixează programatic obiectivele: „vom caracteriza succint actele de vorbire aferente convențiilor sociale și rolul lor în organizarea comunicării. E vorba de: salut și adresare, prezentare, mulțumiri, scuze, urări, felicitări și condoleanțe" (Constantinovici 2014: 57). Această înșiruire de acte expresive de limbaj este, din perspectivă terminologică, la limita ambiguității, întrucât segmentează tranșant aceste acte expresive limbaj, fără a preciza granița evazivă care, de multe ori, există între ele.

2.2.1. „salut" vs „urare"/„felicitări"/„condoleanțe"?

[2] *Vezi conceptele de „determinare", „determinant" sau „marcă", în GBLR 2010: 34-39, 61, 79, 120, 124, 364* .

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Analiza discursului oral presupune intrarea pe un teren infinit și irepetabil de contexte de producere, contexte care iau formă distinctă în relație indisociabilă cu individualitățile implicate în situația de comunicare.

Vom prezenta și argumenta succint imposibilitatea fixării conceptului de „salut" în afara celor de „urări", „felicitări", „mulțumiri" sau „condoleanțe". Ipoteza noastră e că, în condițiile existenței unor structuri specifice fiecăruia în parte, intersecția dintre acestea este, cu toate acestea, vizibilă și incontestabilă în multe puncte. Vom prelua exemplele oferite de Elena Constantinovici (2014: 57-60) pentru a combate criteriile de clasificare a actelor expresive de limbaj ca unități singulare, imobile și clar delimitate.

Exemplul	Categoria în care autoarea include exemplul	Intersecția cu alte categorii taxonomice
„Bună ziua!"[3]	salut oficial	urare
„Să trăiești!"	salut oficial	urare, mulțumire
„Sărut mâna!"	salut oficial	mulțumire
„Hai, noroc!"	salut neoficial, familiar	urare
„O seară de milioane!"	salut la despărțire[4]	urare
„O zi bună!"[5]	salut la despărțire	urare
„Vă rog să primiți salutările noastre cordiale!"	formulă de adresare la finalul unei scrisori oficiale	salut
„Te/vă pup!"	formulă de adresare la finalul unei scrisori oficiale	salut la despărțire
„Bine ați venit!"[6]	urare și felicitare	salut la întâlnire
„Sănătate!"	urare și felicitare	salut la despărțire
„Crăciun fericit!"[7]	urare și felicitare	Salut
„Hristos a înviat!"	urare și felicitare[8]	Salut

[3] *Includem aici și „Bună dimineața!", „Bună seara!", „Noapte bună!".*
[4] *Articolul Elenei Constantinovici nu precizează dacă e de natură oficială sau familiară.*
[5] *Includem aici și „O seară frumoasă/plăcută!" etc.*
[6] *Includem aici întreaga paradigmă a acestui tip de act expresiv: „Bine v-am găsit!", „Fiți bine-venit!" etc.*
[7] *Includem aici și celelalte urări specifice sărbătorilor de peste an: „Paște fericit!", „An nou fericit!" etc.*
[8] *Introducerea acestui salut în categoria specifică urărilor și felicitărilor este, din perspectiva noastră, improprie, întrucât nu implică deloc ideea de urare. Contextul de utilizare este același cu formulele de tipul*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

„Dumnezeu să-l ierte!”	condoleanțe	salut[9]

Tabel - Combaterea ipotezei apartenenței actelor de limbaj la o singură categorie taxonomică

Concluzia imediată care se poate extrage din analiza tabelului de mai sus este aceea că nu poate fi trasată o linie clară de demarcație între aceste tipuri de acte de limbaj, întrucât comunitatea de vorbitori nu le percepe ca fiind expresii utilizabile cu un singur sens și într-un context singular de comunicare, ci se apelează la acestea în funcție de necesitățile de exprimare, de cele mai multe ori concentrând într-un singur act de limbaj deopotrivă salutul și urările/felicitările/mulțumirile.

2.2.2. „Ce faci mă, urâtule!” și „Ce faceți, șefa!” – două structuri problematice

Pe lângă expresiile inventariate în tabel, în articolul Elenei Constantinovici sunt introduse două structuri care nu doar depășesc, ci sunt exterioare categoriei în care sunt plasate. „Ce faci mă, urâtule? Ai, salut! Iar tu? Du-te d’aici!”, respectiv „Ce faceți, șefa?” (2014: 57) sunt, din perspectiva autoarei, două saluturi utilizate în două contexte specifice: primul este menționat ca fiind utilizat „de către băieți când se atestă relații egale, familiare între cei doi vorbitori” (Constantinovici 2014: 57), iar cel de-al doilea – când un băiat salută o fată. A afirma că structurile menționate mai sus sunt saluturi conforme aumitor situații înseamnă, în primul rând, a da impresia falsă că aceste expresii sunt utilizate frecvent, în majoritatea situațiilor de acest fel, iar, în al doilea rând, că întreaga structură coincide cu ceea ce este, propriu-zis, o formulă de salut, fapt, din nou, nejustificat. Utilizarea expresiilor „Ce faci mă, urâtule? Ai, salut! Iar tu? Du-te d’aici!”, respectiv „Ce faceți, șefa?” este una izolată, încărcată nu atât de mult de nevoia de a inița o convorbire, cât de o pregnantă notă ironizantă, chiar peiorativă. În accepțiunea Elenei Constantinovici (2014: 57-60), potrivit criteriilor taxonomice pe baza cărora își structurează întregul articol, termenii „urâtule” și „șefa” ar trebui să trangreseze spre domeniul adresării, mai precis al formulelor de adresare, însă sunt plasate defectuos în categoria de salut.

„Paște fericit!”, „Sărbători fericite!”, dar nu face referire la „exprimarea unei dorințe de bine la adresa cuiva” (Constantinovici 2014: 60).

[9] *În spațiul creștin, salutul între oameni în cadrul unei înmormântări coincide cu această formă de exprimare a condoleanței.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

2.2.3. „Salut și adresare”

Vom relua afirmația inițială a Elenei Constantinovici cu privire la conținutul articolului publicat în 2014, pentru a evidenția un al treilea aspect cu privire la modalitatea de structurare a acestuia: „vom caracteriza succint actele de vorbire aferente convențiilor sociale și rolul lor în organizarea comunicării. E vorba de: salut și adresare, prezentare, mulțumiri, scuze, urări, felicitări și condoleanțe” (2014: 57).

O enumerare presupune o înșiruire de fapte, elemente care se referă, în principiu, la o temă comună, în cazul nostru – actele expresive de limbaj aferente convențiilor sociale. În general, o enumerare presupune coordonarea termenilor succesivi prin juxtapunere marcată prin virgulă, urmând ca ultimii doi termeni să fie coordonați joncțional, prin conjuncția copulativă *și*. Referindu-ne la enumerarea Elenei Constantinovici, constatăm părăsirea modelului tradițional de enumerare în favoarea unei duble coordonări prin joncțiune. Opțiunea pentru acest tip, „salut *și* adresare, prezentare, mulțumiri, scuze, urări, felicitări *și* condoleanțe”, denotă perceperea salutului și a adresării ca fiind două forme asemănătoare sau solidare, diferite sau cel puțin aparte în raport cu celelalte componente, ceea ce nu e întru totul adevărat. Formulele de adresare pe care autoarea le pune sub semnul mai general al „adresării” sunt responsabile de nuanțarea afectivă și individualizatoare a oricărui tip de act de vorbire aferent convențiilor sociale, nu doar de cea a salutului, chiar dacă acesta cunoaște o utilizare mai frecventă. În concluzie, conjuncția copulativă „și” nu este justificabilă în coordonarea termenilor de „salut” și „adresare”, întrucât conduce cititorul spre o ipoteză eronată.

3. „Termeni de adresare” = „salut”, ...[10]

Termenul general de „adresare” permite utilizarea lui în diverse contexte științifice, făcând referire la mai multe realități lingvistice, însă nu există o suprapunere integrală a acestui concept peste cei de „termeni/formule de adresare”, respectiv „salut”/„formule de salut”. Cu toate acestea, Daiana Felecan, în articolul „Modalități lingvistice de adresare convenționale vs neconvenționale. (Formule de salut vechi și noi în limba română)” (2015: 1-19), într-o prima etapă, prezintă adresarea ca fiind individualizarea alocutorului de către locutor prin intermediul formelor nominale sau pronominale (Felecan 2014: 3), adică, cu alte cuvinte, tocmai ceea ce termenii/formulele de adresare desemnează. Ulterior, în ceea ce privește formulele de salut, definirea și analiza acestora intră, suspect, tot sub incidența

[10] *Apelăm la acest tip de sintetizare pentru a face trimitere la interpretarea greșită a salutului drept una dintre concretizările termenilor de adresare, alături de substantive, adjective, pronume, care implică o apreciere subiectivă a relației cu interlocutorul sau a însușirilor lui.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

acestor termeni de adresare: „Formulele de salut sunt, alături de alți termeni de adresare, elemente lexicale utilizate pentru exprimarea politicoasă" (Felecan 2014: 9). Adjectivul pronominal nehotărât *alți* include formulele de salut în categoria de termeni de adresare, fapt care atrage după sine interpretarea acestei din urmă categorii drept o supraclasă. Aceasta ar cuprinde deopotrivă apelative și formule de salut, trăsătura comună fiind aceea că prin ambele componente se poate produce și asigura o nuanțare a gradelor de politețe. Această ipoteză este una improbabilă, întrucât cele două concepte cunosc un inventar distinct de cuvinte care, e adevărat, de cele mai multe ori, apar în același context, exprimând același grad de politețe: salutul oficial „Sărut mâna!" este întâlnit frecvent în legătură strânsă cu termeni de adresare precum „doamnă", „tanti X" ș.a. Contextele de utilizare coincid, dar acesta nu este un argument suficient de puternic, pentru a așeza în imediata vecinătate două concepte care aparțin unor paradigme diferite.

4. Concluzii și soluții

Un text științific presupune, prin definiție, utilizarea unei terminologii plasate exclusiv în sfera denotativului, obiectivitatea fiind o condiție *sine-qua-non*. Orice abatere de la aceste norme minimale exercită apariția certă a ambiguității, în diferite grade, în funcție de mai mulți factori: adâncirea termenului în conotații diverse, frecvența termenului și importanța acestuia pentru înțelegerea exhaustivă a articolului științific, utilizarea termenului și în alte contexte de utilizare (mai frecvent, în vorbirea informală, dar nu numai).

Conceptele de „formulă de salut" (ca materializare a macrostructurii numite „salut"), respectiv „formulă de adresare" se concretizează în structuri independente, inconfundabile, iar, pentru aceasta, trebuie subliniat că nu există niciun raport de egalitate între acestea în ceea ce privește inventarul de exemple. Formulele de salut sunt entități care pot fi utilizate în aceleași contexte cu un număr finit de formule de adresare, în funcție de normele care se instituie într-o comunitate de vorbitori, iar în lipsa sau în omiterea intenționată a acestor seturi de norme, inventarul poate depăși acest număr finit printr-o infinitate subiectivă de formule de adresare, potrivit voinței determinate a emițătorului mesajului.

Spre deosebire de formulele de adresare, salutul, în forma sa concretă, fiind puternic ancorat în spațiul sociocultural al unei comunități de vorbitori, nu permite o gama nelimitată de acte de acest tip: „formulele de salut consacrate sunt structuri lingvistice

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

clișeizate, stereotipizate, pietrificate, fixate prin uz repetat [...] Locuitorii nu creează neapărat modalități adresative noi, ci *de-construiesc* și apoi *re-construiesc* formule de salut pe baza unor fundamente existente în fondul lingvistic" (Felecan, 2015: 9).

Este necesară, așadar, o definire clară a acestor două elemente primordiale în ceea ce privește o conversație. Astfel că, într-o primă ordine de idei, ***salutul*** *reprezintă un act expresiv de limbaj manifestat gestual sau verbal, care, în general, presupune existența unor perechi de adiacență*[11] *cunoscute unui micro- sau macro-grup social, prin care se deschide sau se încheie o conversație și prin a cărui funcție ritualică se asigură îndeplinirea normelor socioculturale ale politeții, potrivit fiecărei comunități în parte.* Derivând de la acesta, ***formulele de salut*** *reprezintă o expresie de dimensiuni variabile prin care se exprimă actul de salut,* „un enunț (sau un grup de enunțuri) uni- sau plurivoc, prin care se exprimă actul de salut" (Pietreanu 1984: 29).

Spre deosebire de acestea, ***formulele de adresare*** *se identifică cu un număr infinit de expresii lingvistice, potrivit subiectivității fiecărui actant dintr-o conversație, care fac referire directă la persoana adresantului prin descrierea și/sau individualizarea acestuia de către emițător.* În această sferă sunt incluse substantive (nume generice referitoare la persoane – *domnule*, *coane*, nume de rudenie, nume de funcții sau profesii, nume de animale domestice sau nume generice referitoare la animale, folosite metaforic – *puișorule*, *măgarule*, nume cu valoare de calificare – *loază*, *craiule*) și adjective (adjective propriu-zise sau substantivate, care implică o apreciere subiectivă a relației cu interlocutorul sau a însușirilor lui) (Ruxăndoiu 1981: 250). Pentru evitarea ambiguității datorate omonimiei, sugerăm abandonarea conceptului de „formulă de adresare", în favoarea unuia mai explicit, și anume **„apelativ".** Angela Bidu-Vrănceanu percepe acest termen, într-un sens restrâns, întocmai cu cel de „adresare", ceea ce nu dovedește calitatea de subcategorie a apelativului (DSL, s.v. *apelativ*, p. 62)[12].

---

[11] *a) Cf. Slama-Cazacu 1999: 43, Levinson 1983: 303-304, Moeschler 1999: 453-454.*
b) i.e. „secvențe de două enunțuri consecutive, produse de emițători diferiți, ordonate ca succesiune de părți și structurate astfel încât prima parte reclamă cu necesitate o anumită parte a doua. Clasa perechilor de adiacență este reprezentată de secvențe ca: întrebare-răspuns, salut-salut, ofertă-acceptare/refuz, invitație-acceptare/refuz, compliment-acceptare/respingere etc." (DSL, s.v. adiacență, p. 23).
c) i.e. „o secvență de două enunțuri adiacente, produse de doi locutori diferiți. Această secvență este ordonată, în măsura în care emiterea unui enunț-tip dintr-o anume categorie atrage după sine producerea unui al doilea enunț-tip, din aceeași categorie" (Ducrot 1996: 107). Din perspectiva regulilor de succesiune a actelor de limbaj, Wiliam Labov și David Fanshel (Labov, Fanshel 1977) „privilegiază studiul constrângerilor exercitate de un act în curs asupra celui următor" (Ducrot 1996: 109), model asemănător perechilor de adiacență.

[12] *Vezi paragraful următor.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Utilizarea termenului de „adresare" este una mai largă, ceea ce trimite la interpretarea acestui concept drept o supraclasă, care poate fi definită în următorii termeni: ***adresarea*** *coincide cu exprimarea unor acte expresive de limbaj, care cuprind, pe lângă formulele de salut și apelative, și alte tipuri de acte de limbaj de tipul mulțumiri, scuze, regrete etc.* Ne detașăm, așadar, de încorsetarea pe care Liliana Ionescu-Ruxăndoiu o aplică acestui termen în *Dicționarul de științe ale limbii*: „indicare explicită de către emițător a destinatarului unui mesaj, prin utilizarea unor mijloace lingvistice, însoțite sau nu de elemente nonlingvistice sau paralingvistice [...] prin forme nominale sau pronominale [...], prin folosirea vocativului și/sau prin forma imperativă a enunțurilor" (DSL, s.v. *adresare*, p. 27). În lucrarea de față atribuim această definiție termenului de „apelativ", ca palier inclus în adresare, dar distinct față de acesta.

În urma celor relevate, se poate constata că, între termenii discutați, nu există o relație de coordonare sinonimică, ci modalitatea de organizare este una ierarhică, de supraordonare, adresarea fiind nodul strategic căruia îi sunt subordonate atât apelativele, cât și formulele de salut (ca modalitate propriu-zisă de concretizare a actului de salut).

Bibliografie:

Constantinovici 2014 = Constantinovici,Elena, „Actele de vorbire aferente convențiilor sociale și rolul lor în organizarea comunicării", *Analele științifice ale Universității de Studii Europene din Moldova*, ediția III, Chișinău, p. 54-61.

Coteanu 1973 = Coteanu, Ion, *Stilistica funcțională a limbii române. Stil, stilistică, limbaj*, vol. I, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București.

DSL = Bidu-Vrănceanu, Angela et al., *Dicționar de științe ale limbii*, ediția I, Editura Nemira, București, 2001.

Ducrot 1996 = Ducrot, Oswald; Schaeffer, Jean-Marie, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*, în colaborare cu Marielle Abroux, Dominique Bassano et al., traducere de Anca Măgureanu, Viorel Vilan, Marina Păunescu, Editura Babel, București.

Felecan 2015 = Felecan, Daiana, *Modalități lingvistice de adresare convenționale vs neconvenționale. (Formule de salut vechi și noi în limba română)*, în „Diacronia", I, 1-19 (http://www.diacronia.ro/ro/journal/issue/1/A4/ro/pdf), consultat la data de 30 aprilie 2016.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

GBLR 2010 = *Gramatica de bază a limbii române,* Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Gabriela Pană Dindelegan (coord.), Editura Univers Enciclopedic Gold, Bucureşti.

Labov, Fanshel 1977 = Labov, William; Fanshel, David, *Therapeutic Discourse: Psychotherapy as conversation*, Editura Academic Press, New York.

Levinson 1983 = Levinson, Stephen C., *Pragmatics*, Cambridge University Press, Cambridge.

Moeschler 1999 = Moeschler, Jacques; Reboul, Anne, *Dicționar enciclopedic de pragmatică*, coordonarea traducerii de Carmen Vlad, Liana Pop, Editura Echinox, Cluj.

Pietreanu 1984 = Pietreanu, Marica, *Salutul în limba română. Studiu sociolingvstic*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.

Ruxăndoiu 1981 = Ionescu-Ruxăndoiu,Liliana, „Sociolingvistică și semantică. Termeni de adresare în schițele lui I.L. Caragiale", în Coteanu, I.; Wald, L. (ed.), *Semantică și semiotică*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, p. 240-257.

Slama-Cazacu, 1999 = Slama-Cazacu, Tatiana, *Conversația. Structuri și strategii. Sugestii pentru o pragmatică a românei vorbite*, ediția a II-a (revăzută), Editura All, București.

Stoica 2010 = Stoica, Ana-Maria, „Formulele de adresare și de salut în *Ciocoii vechi și noi*", în *Studii și cercetări lingvistice*, LXI, nr. 2, București, p. 262-269.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

AT THE LIMIT BETWEEN LANGUAGE AND DIALECT

Cosmina Cosma

PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The article examins the variation of the term "dialect", considering the relation between language and culture and mostly focusing at two european territories: Romania and Italy. To realise this difference we worked as well as diachronically – the historical linguistic explains how are producted the dialectal differences in a delimited geographical area and synchronically – both sociolinguistic and linguistic geography giving a definition of regional varieties through an reciprocal exchange between those branches. Taking into account the fact that a dialect become language just once it standardized, we answered at the question regarding which implies this standardization or in other words, when we can say that a dialect acquired the language status. Our aim was even to overcome some lingustic prejudgments that help us to create the difference between language and dialect (dimension, prestige, comprenhensivity), arguing that all these can be subjective and we came to the conclusion that a dialect isn't a lower language or one of his degenerate variants, but all depends on the settings that decides if a dialect will begin a language or will remain on the same configuration.

Keywords: language, dialect, culture, differences, prejudgments.

1. Lingua e dialetto: definizioni

Se chiediamo alla gente *Che cos'è secondo lei il dialetto?* riceveremmo molte risposte diverse ma che potrebbero ricondurre a due fondamentali opinioni: per molti, il dialetto è un modo limitato, rozzo e sgrammaticato di parlare, ma è anche più spontaneo e ricco di immediata efficacia che la lingua. Per gli altri invece, il dialetto rappresenta l'espressione genuina dell'animo del popolo, il depositario dei valori della comunità locale, una 'sottolingua', un modo di comunicazione povero e volgare.

È interessante il fatto che la lingua romena è discendente dal dialetto dacoromeno e forse da qua si nasce la contraddizione tra *lingua* e *dialetto* (normalmente, una lingua non può nascere da un dialetto). In questo caso, si potrebbe pensare che ci può aiutare

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

l'esponente del subordinamento, siccome la subordinazione di un idioma rispetto ad un altro rappresenta il suo collocamento in una tra le due categorie, però questa cosa non costituisce un elemento singolare o decisivo. Il criterio genealogico sembrerebbe più plausibile (ogni lingua/dialetto proviene da una lingua madre). Per capire meglio questa situazione, ci adopereremo dell'esempio di Alexandru Rosetti:[1] il francese (ex-dialetto) è una lingua, siccome rappresenta l'idioma dello stato francese. Essa rimarrà però il dialetto della madre-lingua (latina). Per altro, la lingua romena è composta dalla conglomerazione delle forme differenziate, chiamate *sottodialetti (favelle/loquele)*.

Anche se non poche volte, la delimitazione tra *dialetto* e *sottodialetto (favella/loquela)*non è troppo ben delineata (cfr. *Dicţionarului explicativ al limbii române:favella/loquela = idioma, dialetto* oppure nel *Dicţionarul Enciclopedic Ilustrat, dialetto = favella/loquela di una regione*), rimangono, però, le distinzioni presenti all'interno delle definizioni più complesse, che ci possono aiutare, attraverso la delimitazione terminologica. È da notare il fatto che queste distinzioni (dialetto-favella/loquela- sottofavella/sottoloquela) non si mantengono anche al livello delle altre lingue romanze. Così, nel *Grande dizionario della lingua italiana* troviamo per il *dialetto* la seguente definizione: *lingua parlata, propria ad un ambiente geografico e culturale ristretto (come la regione, provincia, città o anche villaggio); contrapposta ad un sistema linguistico vicino come origine e sviluppo, ma che, dai vari motivi (politici, letterari, geografici ecc) si abbia imposto come lingua letteraria e ufficiale*. Dunque, gli italiani non solo non hanno un termine afferente alla sottofavella del nostro territorio, ma quello che loro chiamano *dialetto* è identico a quello che in Romania porta il nome di *favella/loquela*, la delimitazione tra *dialetto* (apparso come scissione della lingua latina) e *dialetto* (inteso come favella/loquela, varietà territoriale) realizzandosi attraverso il contesto. In più, il nostro sottodialetto si sovvrapone al modo in cui anche gli inglesi percepiscono il termine *dialect*: varietà territoriale, parlata nelle comunità rurali e derivante dalla lingua standard. Detto così, i dialetti non sono mai varietà standard (anche se, così come appena menzionato sopra, nella cultura anglosassone, così come in quella romena, il termine *dialect* è usato col senso di *varietà di lingua*) ma subordinati ad una lingua standard, composta da varietà imparentate. Mentre la lingua è *una somma di varietà di lingua*

[1] *Alexandru Rosetti, Limbă sau dialect? in Istoria limbii române, vol. I, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1978.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

contenente *ogni sistema linguistico socialmente sviluppato*,[2] con una formulazione banale ma efficace, si può dire che *«una lingua è un dialetto che ha fatto carriera»*[3] (da vedersi, in questo senso, il caso dell'Italia, dove il dialetto è messo allo stesso statuto di lingua).

Un'altra differenza tra le due varietà territoriali, potrebbe essere la quota della loro oralità. *Il dialetto è un linguaggio usato, di solito, nella comunicazione orale,* ci si dice nel *Mic dicţionar de termeni lingvistici*. Ma sul territorio d'Italia, la letteratura dialettale costituisce quasi una moda! Proprio per questo Luigi M. Longobardi Satriani parlava[4] della paura di non cadere nel cosiddetto *regionalismo culturale*, attraverso una forma di chiusura definitiva riguardo le produzioni culturali con impronta regionale, che si sviluppano, di solito, nelle arie marginali (poesie, scritture di natura filosofica, ma anche letteratura o notizie locali). Sarebbe questa produzione solo una specificità degli italiani? Meno probabile!

2. Diferenze fra lingua e dialetto

Dal punto di vista diacronico, la linguistica storica spiega come si sono prodotte le differenziazioni dialettali su una determinata zona geografica: *in un territorio si creano varietà locali, che si allontanano sempre più fra di loro, fino a diventare prima delle parlate fortemente diversificate, è poi delle lingue autonome*.[5] È il caso delle lingue romanze, viste all'inizio come semplici varietà locali del latino, che nel corso dei secoli hanno assunto una fisionomia sempre più precisa, fino a proporsi accanto al latino (prima), prendendo poi il suo posto (oggi non si parla più latino, ma abbiamo ben cinque lingue romanze). Evidentemente, all'interno di questo processo non si trata solo della frammentazione, ma anche della riaggregazione, che deve formare sempre un rapporto di tipo collaborativo con la prima. Altrimenti, le comunità, all'interno del loro territorio, ottengono tante diversità di natura linguistica che alla fine impediscono la comunità vicina ad interagire, per la colpa della impossibilità di arrivare ad un ponte linguistico comune, così come succede nel presente sul territorio italiano. Anche qui la frammentazione linguistica del latino aveva portato alla nascita di un gran numero di varietà e anche qui una delle varietà si è imposta (il fiorentino, diventato lingua ufficiale prima per lo scritto e

[2] *Gaetano Berruto, Fondamenti di sociolinguistica, Editori Laterza, Roma-Bari, 1999, p. 215.*
[3] *Ibidem, p. 225.*
[4] *Luigi M. Longobardi Satriani apud Luigi Accattatis, Vocabolario del dialetto calabrese, Cosenza, Luigi Pellegrini Editore, 1978.*
[5] *Giovanni Gobber, Moreno Morani, Linguistica generale, The McGraw-Hill Companies Publishing Group Italia, Milano, 2010, p. 207.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

poi per il parlato). Ma per capire meglio quale sarebbe la differenza tra il dialetto e la lingua, proponiamo di vedere come si forma un dialetto.

Si considera un paese monolingue e la cui la popolazione sia fissa (es. Gallia nel 450 d. C.). Anche così, l'evoluzione non sarà uniforme in tutto il territorio, ma varierà secondo i luoghi, evidentemente, non in maniera uguale. La diversità che va a creare delle forme dialettali non si può delineare bene, siccome tra i confini (denominati isoglosse) esistono dei punti divergenti.

Questa propagazione si manifesta come in qualsiasi ambito (es. la moda): c'è sempre una parte introversa (particolarità – denominata di Saussure[6] spirito di *campanile*) ed una estroversa (interazioni tra gli uomini – *interscambio*). L'interazione può avere però due conseguenze: una negativa (in cui avviene il frazionamento dialettale, soffocando un'innovazione nel momento in cui essa interviene) e una positiva (se l'unità è favorita tramite la propagazione di quella innovazione). Ad esempio, in Italia lo spirito di campanile può creare una differenza tra Sud e Nord, ma grazie all'interscambio si è fatto un passaggio graduale tra i due limiti, in modo che non sia una differenza notevole fra il primo e il secondo fenomeno. L'idea rimane quella di essere capaci di interpretare quanto diversi sono i cambiamenti linguistici incontrati e che peso hanno questi cambiamenti all'interno della storia linguistica.

È tutt'altro che semplice stabilire se diverse parlate tra loro simili sono da considerare varietà o dialetti di una stessa lingua e l'Italia rappresenta già un caso esemplare in questo senso: *alla domanda 'quante lingue si parlano in Italia?' verrebbe forse da rispondere: una, l'italiano. In realtà, una risposta dal genere è del tutto fallace. In primo luogo, bisogna tener conto non solo della lingua nazionale comune, ma anche delle lingue delle minoranze (...) In secondo luogo, è dubbio lo statuto dei vari dialetti italiani, che dal mero punto di vista della storia e della distanza linguistica avrebbero le carte in regola per essere considerati sistemi linguistici a sè stanti, autonomi rispetto all'italiano e non sue varità, anche se di solito non sono computati separatamente; se li calcoliamo come lingue a sè, arriviamo già ad una trentina di lingue 'indigene' presenti in Italia*[7](ancorché se all'interno della linguistica può succedere anche il caso opposto, dove tante lingue vengono considerate la varietà della stessa lingua - es. il cinese, che, dal punto di vista linguistico, non è proprio una lingua, ma denomina una familgia di lingue).

[6] *Ferdinand de Saussure, Corso di linguistica generale (Cours de linguistique générale), traduzione di Tulio De Mauro, Editori Laterza, Roma-Bari, 1993.*
[7] *Gaetano Berruto,Corso elementare di linguistica generale, Utet, Torino, 1997, p. 107.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Appunto per questo viene improprio chiamare questi dialetti *dialetti dell' Italia* o *dialetti dell'italiano*, bensì *dialetti italiani* o *dialetti d'Italia*, dato che l'italiano non contiene la somma di questi dialetti (sic!). Oltre questo, l'italiano non è disceso direttamente dal latino, ma *il latino si è frammentato in diverse varietà locali, una delle quali è emersa ed è divenuta quello che oggi chiamiamo italiano.*[8]Focalizzandoci sulle zone che ci interessano, si osserva il modo in cui la storia prende due vie diverse: mentre dal latino è disceso il romeno, in Italia dal latino sono discesi simultaneamente tutti i dialetti italiani, di cui il dialetto fiorentino si è materializzato in lingua, essendo favorito piutosto atraverso lo spunto culturale (grazie a Dante, Petrarca, Boccacio – che erano tutti fiorentini).

Dal punto di vista sincronico, la sociolinguistica, insieme alla geografia linguistica, definisce le varietà regionali, stabilendo il loro rapporto reciproco. A questo punto, l'Italia linguistica fa una demarcazione tra una Italia orientale – meridionale e una occidentale - settentrionale, attraverso una linea immaginaria che collega La Spezia con Rimini.

Tornando adesso sugli elementi che possono differenziare una lingua da un dialetto, si può parlare di uno schema contenente le forme intermedie tra il dialetto e la lingua, dove il dialetto ha tutte le potenzialità espressive della lingua, l'italiano regionale non le ha e l'italiano standard già non ha più le tracce di un dialetto. Altresì, Saussure diceva che non bisogna dare a questo termine un senso rigorosamente esatto siccome *tra i dialetti e le lingue vi è una differenza di quantità, non di natura*.[9]

A parte questo, esistono delle situazioni con più lingue all'interno dello stesso territorio, ciò genera delle complicazioni della diversità geografica. Per esempio, in Campania, verso la fine della Repubblica, si parlava: l'osco – come attestano le iscrizioni di Pompei, il greco – lingua dei coloni fondatori di Napoli e il latino (forse anche etrusco) – che aveva regnato su questa regione prima dell'arrivo dei romani. Vediamo, di conseguenza, che in un territorio possono apparire tante lingue, nessuna di queste non essendo minoritarie. Lo stesso succede anche col modo di percepire i dialetti: vedere i dialetti come tipi linguistici perfettamente determinati e circoscritti, cioè distinti uno dall'altro è sbagliato. In realtà, tanti sono i dialetti quanti i luoghi e qua gli atlanti linguistici ci offrono, in qualche misura, la chiave, fissandosi solo su un punto della

[8] *Giovanni Gobber, Moreno Morani, Linguistica generale, The McGraw-Hill Companies Publishing Group Italia, Milano, 2010, p. 212.*
[9] *Ferdinand de Saussure, Corso di linguistica generale (Cours de linguistique générale), traduzione di Tulio De Mauro, Editori Laterza, Roma-Bari, 1993, p. 235.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

mappa e fermandosi sulla parlata di una sola località, definendo il dialetto sempre solo in base ad uno dei suoi caratteri.

Andando avanti nel tempo, arriviamo nel 2014, quando Giulio Soravia ci trae l'attenzione che la differenza tra lingua e dialetto non è tanto di natura quantitativa, quanto pragmatica: *quando i parlanti di due codici si capiscono fra di loro parliamo di dialetti, se nel tempo arriva un momento in cui non si capiscono più, allora sarà avvenuto il salto di qualità: i due codici andranno considerati lingue distinte*.[10] Un esempio odierno riguardante la superiorità della base sociale rispetto a quella geografica è il caso dell'inglese, dove il confine territoriale non è rispettato, mettendo in conto le variabili territoriali Ingliterra vs. America (che hanno, dal punto di vista linguistico, la stessa radice, ma si strovano su due continenti diversi). Più veementi sono Gaetano Berruto e Monica Berretta, quando affermano che *fra lingua e dialetto non c'è alcuna diferenza dal punto di vista interno, della teoria linguistica: tutte le lingue sono dialetti e tutti i dialetti sono lingue*.[11] Una ulteriore definizione, sempre di natura sociolinguistica, è offerta dai due autori: *un dialetto è una varietà di lingua parlata presso una comunità sociale che utilizza anche un'altra varietà di lingua che è comune ad altre comunità; quest'altra varietà di lingua, più estesa, è la lingua nazionale.*[12]Ma molto spesso, *i dialetti non sono altro che varietà regionali della lingua nazionale,*[13]come il caso del romeno, con le sue sei varietà. In questo caso, la cultura italiana si può opporre a quella romena o a quella inglese, che usa il termine *dialect* per tutte le varietà regionali di lingua. Un caso a parte può essere considerato la Francia, vicina di tutte e due, che percepisce il *dialecte* come una varietà regionale con una propria letteratura, contrapposto a *patois*, che è una varietà simile, ma senza possibilità di avere una variante scritta. Comunque, il confine natura-cultura rimane sempre il centro di polemiche e discussioni, essendo una tematica preferita dai ricercatori del XXI secolo.

3. Il cambio linguistico ossia il passaggio dalla lingua al dialetto

[10] *Giulio Soravia, Le lingue del mondo, Il Mulino, Bologna, 2014, p. 94.*
[11] *Gaetano Berruto, Monica Berretta, Lezioni di sociolinguistica e linguistica applicata, Liguori editore, Napoli, 1977, p. 82.*
[12] *Ibidem, pp. 82-83.*
[13] *Ibidem, p. 83.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Anche se il limite tra lingua è dialetto è ambiguo (la stessa ambiguità era presente anche nel greco, da dove i termini sono stati pressi), gli elementi che ci possono aiutare in questo senso sono:

a) le dimensioni (una lingua è, di solito, più grande di un dialetto). In questo senso, possiamo chiamare l'inglese una lingua che contiene la somma di tutti i suoi dialetti. Così però, l'inglese standard (quello dall'Ingliterra) viene percepito come un dialetto, insieme all'inglese degli indiani o quello di Yorkshire (americano)!

b) il prestigio (una lingua ha un'influenza che il dialetto non ha). Rimanendo sempre al caso complesso dell'inglese per combattere queste sagome, l'inglese standard non sarebbe più considerato un dialetto, ma una lingua, mentre le varietà non usate nella scrittura costituiscono i dialetti;

c) la comprensione (se i parlanti di due varietà si capiscono tra di loro, abbiamo a che fare con un dialetto, mentre nel caso contrario, si tratterrà di una lingua). Evidentamente, esistono diversi gradi di comprensibilità, che possono cominciare con la motivazione dell'interlocutore (Fino a che punto l'individuo A vuole capire l'individuo B?) e chiudendo con l'esperienza (Quante volte l'individuo A ha ascoltato delle varietà del genere?). In più, la ricerca dei confini linguistici si conclude, secondo noi, con una perdita di tempo perché non esistono da nessuna parte dei confini propri e veri. Certo, può esistere un continuum di dialetti, con una catena di varietà comprensibili afferenti, ma se abbiamo subito dopo, un'altra catena, gli estremi delle due sicuramente non possono fare coppia (Se A + B = comprensibili e B + C = comprensibili, A + C = comprensibili?). Tutti questi elementi sono perciò soggettivi (esiste la possibilità che il partner al dialogo fa finta di non capire o è semplicemente disinteressato) e secondo noi il criterio della comprensione non manifesta tanta credibilità.

Così come abbiamo visto, nessun criterio può da solo fare questa differenza, ma anche se, tutti messi insieme, rappresentano un punto di riferimento, esso non è sicuro perché *non esiste nessun modo di distinguere fra «lingua» e «dialetto»*.[14] Così, un dialetto può diventare lingua, una volta standardizzato. Ma che implica la standardizzazione ossia

[14] *P. H. Mathews, Generative Grammar and Linguistic Competence, Allen & Unwin, London, 1979, p. 47 apud Richard A. Hudson, Sociolinguistica (Sociolinguistics), traduzione in italiano di Charmaine Lee e Biagio Forino, Il Mulino, Bologna, 1998, p. 42.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

quando possiamo dire che un dialetto è diventato lingua? Ovvero, perchè si sceglie ad offrire prestigio ad un certo dialetto, trasformandolo in lingua e non si offre questa possibilità ad un altro dialetto, simile ad esso?

Un primo processo da seguire per poter parlare di una lingua standardizzata è quello della selezione (dai politici). Essa è una scelta molto importante, anzi, una capitale, perché, una volta denominata, la varietà aumenta di prestigio.

La codificazione (che si fa attraverso i dizionari e le grammatiche) impone quel parlato come modo corretto, che deve essere assunto da tutti i cittadini, mentre l'elaborazione si riferisce alla funzione già esistente nella lingua. Per capire meglio la differenza fra la codificazione e l'elaborazione, immaginiamoci l'impostazione di alcune nuove regole linguistiche, una volta che il dialetto entra nello statuto di lingua. Per esempio, si possono scegliere alcune forme grammaticali a sfavore di altre (es. *calidum non caldum* = codificazione) e grazie al prestigio 'regalato', questa varietà non perde la forma che ha già, ma la arricchisce. Si sa che un dialetto non ha un lessicco così sviluppato per poter parlare di qualsiasi tema, senza problemi, mentre una lingua lo ha (elaborazione), grazie non all'inserimento di regole, ma alle elaborazioni che permettono sia il mantenimento della forma iniziale, sia l'entrata delle nuove regole.

Non dobbiamo dimenticare il parere esterno (quello del popolo, che può accettare o no la nuova forma imposta). La varietà scelta sarà l'unica forma di varietà della comunità, cioé lingua nazionale, perciò si deve assicurare che è conosciuta da un grande numero di parlanti di quella comunità.

La standardizzazione di una particolare varietà linguistica in rapporto ad uno o più dialetti non è necessariamente il risultato di una politica deliberata (es. l'inglese e il francese sono emersi in virtù dell'importanza politica e culturale di Londra e Parigi). La lingua standard è basata su quello che in epoche precedenti era la lingua parlata dalle classi elevate, favorita poi della compilazione di autorevoli grammatiche, dizionari o opere letterarie. Comunque, *la differenza tra lo standard e il dialetto è così acuta in molte società che la loro differenziazione funzionale, siano o no varietà della stessa lingua, è stata classificata, nella letteratura sociolinguistica recente, come un tipo distintivo di bilinguismo definito diglossia*.[15] Prendendo l'esempio dell'Europa prerinascimentale, il latino rappresentava la varietà alta rispetto alle lingue romanze emergenti, tra la varietà

[15] *John Lyons, Lezioni di linguistica (Language and Linguistics), traduzione di Walter Pecoraro e Chiara Pisacane, Editori Laterza, Roma-Bari, 1994, p. 285.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

alta e quella bassa essendo non solo delle differenze al livello di grammatica, ma anche di lessico.

Una volta promosso al rango di lingua ufficiale e comune, il dialetto privilegiato resta di rado quel che era prima. Esso si mescola con elementi dialettali d'altre regioni; diventa sempre più composito, senza però perdere del tutto il suo carattere originario.[16]Ecco che così si riconosce il toscano, nell' italiano comune! Ma nell'Italia succede ancora un'altra cosa: *il dialetto resiste dovunque accanto alla lingua ufficiale*[17]e con preponderanza qua, è difficile dire in cosa consiste la differenza tra una lingua e un dialetto (se ammettiamo che essa esiste).

Bibliografia:

1) Bartoli, Matteo, *Saggi di linguistica spaziale*, Rosenberg & Sellier, Torino, 1945.

2) Basile, Grazia; Casadei, Federica; Lorenzetti, Luca; Schirru, Giancarlo; Thornton, M., Anna, *Linguistica generale*, Carocci editore, Roma, 2010.

3) Berruto, Gaetano, *Corso elementare di linguistica generale*, Utet, Torino, 1997.

4) Berruto, Gaetano, *Fondamenti di sociolinguistica*, Editori Laterza, Roma-Bari, 1999.

5) Berruto, Gaetano; Berretta, Monica, *Lezioni di sociolinguistica e linguistica applicata*, Liguori editore, Napoli, 1977.

6) De Mauro, Tullio, *Linguistica elementare*, Editori Laterza, Roma-Bari, 2000.

7) De Saussure, Ferdinand, *Corso di linguistica generale (Cours de linguistique générale)*, traduzione di Tulio De Mauro, Editori Laterza, Roma-Bari, 1993.

8) Gobber, Giovanni; Morani, Moreno, *Linguistica generale*, The McGraw-Hill Companies Publishing Group Italia, Milano, 2010.

9) Graffi, Giorgio; Scalise, Sergio, *Le lingue e il linguaggio*, Il Mulino, Bologna, 2002.

[16] *Ferdinand de Saussure, Corso di linguistica generale (Cours de linguistique générale), traduzione di Tulio De Mauro, Editori Laterza, Roma-Bari, 1993, p. 238.*
[17] *Ibidem.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

10) Hudson, A. Richard, *Sociolinguistica (Sociolinguistics)*, traduzione in italiano di Charmaine Lee e Biagio Forino, Il Mulino, Bologna, 1998.

11) Lyons, John, *Lezioni di linguistica (Language and Linguistics)*, traduzione di Walter Pecoraro e Chiara Pisacane, Editori Laterza, Roma-Bari, 1994.

12) Soravia, Giullio, *Le lingue del mondo*, Il Mulino, Bologna, 2014.

13) Shukla, Shaligram; Connor-Linton, Jeff, *Il mutamento linguistico* (*Language Change*), traduzione in italiano di Biagio Forino, Il Mulino, Bologna, 2008.

14) Rosetti, Alexandru, *Istoria limbii române*, vol. I, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1978.

Dizionari, enciclopedie:

1) Accattatis, Luigi, *Vocabolario del dialetto calabrese*, Cosenza, Luigi Pellegrini Editore, 1978.

2) Battaglia, Salvatore, *Grande dizionario della lingua italiana*, vol. IV, Casa Editrice Torinese, Torino, 1967.

3) Candrea, I.-Aurel, *Dicționarul Enciclopedic Ilustrat*, vol. I, Ed. Cartea Românească, București, 1931.

4) *DEX – Dicționarul explicativ al limbii române*, (coord. Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche), Ed. Univers Enciclopedic Gold, București, 2009.

5) *Dicționar Practic al Limbii Române*, (coord. Stancu Ilin), Ed. Floarea Darurilor, București, 1995.

6) *DSL – Dicționar de științe ale limbii*, (coord. Alina Niculae), Ed. Nemira, București, 2001.

7) *ELR – Enciclopedia limbii române*, (coord. Marius Sala), Ed. Univers Enciclopedic, București, 2001.

8) *Mic dicționar de termeni lingvistici*, (coord. Alexandru Dîrul), Academia de Științe a Moldovei, Chișinău, 2008.

9) Simone, Raffaele, *Grande dizionario antologico della lingua italiana*, Casa Editrice Torinese, Torino, 2010.

Rifferimenti web:

1) www.ethnologue.com, accessato il 12. 03. 2016.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

2) www.linguasphere.info, accessato il 22. 03. 2016.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ROMANIAN VIEWS ON TRANSLATION: THE YEARS BEFORE THE COMMUNIST ERA

Anca Mureşanu

Assist., PhD Student, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract:Along the years, the process of translation has been perceived as being closely connected with the cultural and literary development of a country. The act of translation is an integral part of the cultural and intellectual environment of any country and it is only natural that the Romanian scholars should deal with the problems of translation as well. This article will offer a brief survey on the translation activity of some of our most important writers in an attempt to highlight their opinion regarding the act of translation, as well as their attitude towards translations from world literature. My analysis will cover the 1800s and the beginning of the 1900s up to the Communist era.

Keywords: culture, translation, process, approach, literature;

The analysis of translations and their reception in Romania is a mandatory factor for an adequate understanding as well as appreciation of a larger phenomenon: the reception of a foreign literature in another language. In our country the translations from world literature have generated a constant interest, many of our most prominent writers taking a keen interest in the process of translation. Nevertheless they differ in their attitude towards translations from world literature.

Heliade Radulescu, in the preface to his grammar published in 1828, embraced translations considering that they were a means of inspiring and ennobling our language. He welcomed the use of neologisms to solve the problems of an immature language such as the Romanian one which was still in the making at that point. In 1839 his contemporary, Gh. Asachi writes:

Omul literat este acela, a cărui meserie el îndatorează a cultiva a sa minte spre a putea spori cunoştiinţa altora…Ambiţios de a înmulţi ideile sale, el caută prin veacurile antice, cercetează monumenturi şi scripte pentru a culege urmele uneori şterse, sufletul şi

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

cugetarea oamenilor celor mari din toate veacuri şi ţari…El petrece culegerea literaturii străine, cu a cărei esentă înfrumuseţează literatura nationalã (Levit F. 1979: 144).

Although the word "translation" is not used directly, there is no doubt that Asachi referred to it: *culegerea literaturii străine – the gathering together of foreign literature*. He is one of those critics who embraced the idea of translations as a means of enriching our own literature. Moreover, Asachi strongly considered that Romanian literature could not evolve unless it was integrated within the process of world literature. He pleaded for a word for word and sense for sense translation, rejecting exaggerated innovations and staying closer to the spoken language. C Negruzzi also spoke about the importance of translations from world literature. As far as the process of translation is concerned, Negruzzi believed that a translator should render the exact content of ideas of the original text. V. Alecsandri, on the other hand, did not share the same view as far as the accuracy of the text is concerned. He would name those who gave a "word-for-word" translation "croitori de fraze absurde" emphasizing that one should give an unconditional importance to the language of the translation because when this language is hard to decipher or it doesn't appeal to the author, it "discredits" the original.

Alecu Russo belongs to the category of writers who condemned the translations from world literature. He declared himself not only against the copying of comedies or short stories but against any reckless reproductions which: *"ne strică mintea şi inima şi încet-încet va ruina şi patriotismul…şi care…nu încearcă creierul cu idei cu neputinţă de pus în legatură cu lucrurile vieţii zilnice."*(1989: 36-37). He criticized the language of the interpretations (tălmaciri) which neither the public nor the interpreter understands. The same position is shared by M. Kogalniceanu who – in the introduction to "Dacia Literara" 1840 – stated that *"traducţiile nu fac o literatură" – translations do not make literature*. According to the Romanian writer, the translations from world literature were welcomed as long as they did not influence the local creativity. His solution to this problem – as presented in the "Introduction" to *Dacia Literara*, 1, ian – febr. 1840, (pag.4) – was to find topics for writing among ourselves and try to refrain from borrowing from other languages.However, in spite of his negative feelings towards the phenomenon of translation, his attitude led to an increase in the number of translations, the effect being quite the opposite of what he had expected. Titu Maiorescu, another adversary of the "forms without root" (formelor fara fond) – whose denunciation he made in his article *În contra direcţiei de azi în cultura româna,* 1868 – brought his contribution to the

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

development of an early stage of translation criticism. He criticized the excessive use of neologisms considering that such words should only be used when the Romanian language lacked the equivalent of the idea that needed to be translated. No neologism should be used just because it was a modern, more solid version of an older word. Maiorescu also spoke about the "false originality" – the redundant use of new words when there were old familiar words having the same meaning or the uncaused use of old words to substitute other meanings than the usual ones.

The theoretician and literary critic, Constantin Dobrogeanu Gherea came with a more theoretical approach to the process of translation. Between 1894 and 1895 he wrote four articles on translations: *Inrîurirea traducerilor*, *Traducerile şi limba literară*, *Greutăţile traducerilor*, *Ce trebuie să traducem*. Through the help of these articles, Gherea voiced his attitude towards translations, their place within Romanian literature, the qualities of a good literary translation and translator. Unlike, Kogalniceanu, Gherea considered the translations from world literature as an integral part of Romanian literature. He noticed the small number of such translations in our county – scientific or artistic – which in his opinion was not beneficial for our intellectual development since they were considered to be of paramount importance for the progress of Romanian literature itself. The Romanian exegete also shed some light on the challenges faced by the translators in their attempt to offer an accurate translation. He declared himself against the current trend according to which in order to be a good translator one had to be familiar with both the language of the source text and that of the literature in which one translated. It takes more than that. A good translator should not offer a word for word translation but should render the atmosphere of the original, the cultural dimension, the wealth of ideas, images and feelings. He was afraid that, due to all these challenges, a translator would not be able to find the necessary equivalents in Romanian literary language – a language not mature enough at that point - and thus be forced to introduce new words or to give a larger sense to some of the existent words. Therefore, since to translate meant to create, a translator should be above all, an artist. These were the concluding remarks of the article on the challenges of translation and the last article would take this idea to a new level questioning what should be translated. The problems – Gherea considered – lay not only in the huge amount of literary texts from which one could translate, but also in the small number of Romanian translators. One also has to keep in mind that in those years, the translations were done mostly for commercial purposes and it should not come as a surprise the fact

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

that Gherea advocated the idea according to which a translator should focus his/her attention on contemporary literary texts instead of old literary creation no matter how important they might be:

Aceste opere nu mai pot să deştepte mare interes în publicul cititor. Viaţa de care palpită operele clasicilor greci ori ale lui Dante, Milton etc. … e o viaţă moartă pentru noi; marile interese sociale pe care le ridică fiecare rînd din scrierile lor geniale sînt foarte puţin pricepute de noi, nu ne pasionează.(1980: 415)

Tudor Vianu in his work *Studii de literatură universală şi comparată* considered that a translation should be a work of art and should be done by trained writers. Their duty was to search and find national equivalents of the phrases, idioms or sayings of the original text. Therefore, a translator had to be an artist: he did not have to translate the words that made up a text or to render its stylistic particularities; he had to render the "spirit" that animated it. He also viewed the translation as a bridge meant to bring foreign writers closer to us and us closer to their world: *O traducere măiestrită ne deschide perspective noi către o lume necunoscută, face să răsune în sufletul nostru coarde care n-au mai vibrat. O traducere trebuie să fie o călătorie într-o ţară străină.* (1956: 275)

The beginning period of the 1900s was a very propitious time in as far as the translations from world literature were concerned. Unfortunately the market was overwhelmed by translations from minor, insignificant writings and this was due not only to commercial reasons but also to the lack of a solid critical apparatus able to select those values having a positive impact on the evolution of the artistic taste and on the critical reception. The literary historian Nicolae Iorga was yet another important Romanian scholar who advocated the importance of translations for the development of national literature. He believed that any young literature should turn its attention to an older, richer one which could provide the much needed examples worth following:

Amyot traducea pe Plutarc cînd Franţa se trezea abia la lumină; cu doua veacuri înaintea sa, biblioteca lui Carol al V-lea cuprindea un mare număr din operele clasice îmbrăcate în naiva şi nedibacea limbă a unui Nicole d'Oresme sau Raoul de Presles. La sfîrsitul secolului trecut, cînd Germania s-a regenerat la rîndul ei, oameni ca Voss au făcut cunoscute poporului lor cele mai însemnate din producţiile literare ale altor neamuri. (1968: 156).

In an article published in "Sămanatorul" magazine, Iorga mentioned that there was a demand among Romanian readers for a foreign literature, especially of French origin. He

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

claimed that French literature was unable to offer the influence necessary to help us grow to be a truly civilized nation. He also condemned the quality of such translations. Only with the birth of "Junimea" did the Romanians get acquaintance with translations from German literature. Further on, Iorga condemned the absence of translations from English literature, the scarcity of translations from Polish, Russian or Italian literature. Editor in chief at "Sămănătorul", Iorga tried to build a national consciousness, a profound and healthy culture.

The years between the two world wars abounded in translations but we can also talk about a scarcity in as far as translations from world masterpieces were concerned. Constantin Gerea foresaw this a few years ago when he warned the translators not to translate from modern decadent writers and irrelevant writings.

As it can be seen, the process of translation is probably one of the most complex activities involving the manipulation of words. Translation is a craft, implying profound knowledge of different fields of activity: Linguistics, History, Literature, Culture Theory etc. Translation is also a creative act since to translate means to create. As far as the process of translation is concerned, there are translators who consider that their duty was to give a word for word translation (G. Asachi), others considered appropriate to render the exact content of ideas of the original text (C. Negruzzi, L. Levitchi), the atmosphere of the original text (C. Gherea) or the spirit that animates it (T. Vianu). Most Romanian scholars viewed the act of translation as one of the most important means of enriching our language, the borrowings having to be adapted to the Romanian language because – according to Ion Heliade Radulescu – through the help of translations our language would institutionalize words, phrases and idioms, would extend and stretch in all of the angles of the horizons of science, and being capable to voice any thought, would become the language of the future Romania (1980: XXVII-XXVIII). But the role of translations is not only to work as a bridge between different language systems, but also between different cultures, translations performing thus a crucial part in our understanding of the cultural "other".

With very few exceptions – Russo and Kogalniceanu for example – the Romanian scholars welcomed unreservedly the translation from world literature deeming it a cultural act, one that favored the knowledge and direct acquaintance with world literature. The translation from world literature enriches our own national culture allowing us to access

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

valuable world literature, a literature that can prove to be an inexhaustible source of inspiration.

Bibliograhpy

Aiftinca, Marin & Husar, Al. *Gheorghe Asachi*. *Studii*, ed. Academiei Romane, Bucuresti, 1992

Badea, Lungu Georgiana. *Idei şi metaidei traductive românesti (sec.XVI – XXI)*, ed. Eurostampa, Timişoara, 2013

Badea, Lungu Georgiana. *Tendinţe în cercetarea traductologică*, ed. Universitatii de Vest, Timişoara, 2005

Badea, Lungu Georgiana. *Un capitol de traductologie românească. Studii de istorie a traducerii (III)*, ed. Universitatii de Vest, Timişoara, 2008.

Cotter, Sean. *The Soviet Translation: Romanian Literary Translators after World War Two*, Meta: Translator's Journal, vol.53, no.4, 2008, pag. 841-859

Cotter, Sean. *Literary Translation and the Idea of a Minor Romania*, University of Rochester Press, 2014

Gherea, Dobrogeanu Constantin. *Opere Complete*, Editura Politică, Bucuresti, 1980

Ionescu, Gelu. *Orizontul traducerii*, ed. Univers, Bucuresti, 1981

Iorga, Nicolae. *O luptă literară. Articole din "Sămănatorul"*, vol.I (1903-1905), Valenii de munte, "Neamul Romanesc", Tipografie si legatorie de carti, 1914.

Iorga, Nicolae. *Pagini de tinereţe*, II, Editura pentru literatura, Bucuresti, 1968.

Kogalniceanu, Mihail. *Opere alese*, Chişinau, 1966

Levit, F. *Gh. Asachi*, Chişinau, 1979

Russo, Alecu. *Opere alese*, Chişinau, 1989

Ungureanu, Victoria. *Teoria traducerii* , Universitatea de Stat "Alecu Russo", Rep. Moldova, 2013

Vianu, Tudor. *Opere . Studii de literatură universală şi comparată .II*, ed. Minerva, Bucuresti, 1983

Vianu, Tudor. *Studii de literatură universală şi comparată,* ed. Academiei RPR, 1963

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

NAMES OF LOCALITIES IN THE MĂLINI DISTRICT, MOLDAVIA REGION

Daniela Maria Ciocîrlan (Anton)

PhD Student, "Ştefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: My scientific research is based on the attestation of the localities and their names' significance from the old Mălini District, Moldavia Region, which is known under a different name today. The specific explanations of the consequent changes in locality names which might significantly differ from their present form—due to the language changes or some historical processes—make the research a hint for further linguistic and historical documents.

The problem of grammatical different variants is known to mislead even experienced researchers who tried, during the last years, to record a variety of spellings for the localities within the Malini District.

Keywords: Toponimy, linguistic, historical, varietz of spelling, Malini District.

Comuna Baia

Comuna *Baia* se află în partea de sud-est a judeţului *Suceava*, în zona de podiş, în imediata apropiere a munţilor. Aşezarea de la *Baia* s-a format pe cursul mijlociu al *Moldovei*, unde pânza freatică se găsea destul de aproape de suprafaţă (la aproximativ doi metri adâncime)[1]. În acest loc, munţii Carpaţilor şi Subcarpţilor puteau oferi omului piatra necesară unor construcţii trainice, argila din care se puteau face cărămizi, ţigle şi ceramică sau resurse metalice. La începutul mileniului al II-lea d. Hr., fiind favorizată de aşezarea sa în cadrul culoarului larg al *Moldovei* şi de potenţialul natural şi economic variat al unităţilor învecinate – *Munţii Stînişoarei* şi *Podişul Sucevei*, care se întâlnesc aici, localitatea s-a transformat în târg. Deci *Baia* este unul dintre târgurile româneşti existente cu mult înaintea întemeierii statului feudal de sine stătător, *Moldova*. Săpăturile arheologice atestă aici o viaţă urbană în a doua jumătate a secolului al XIV-lea. Conform teoriilor unor istorici (precum I. Nistor[2]), *Baia* exista ca aşezare bine închegată de pe la

[1] E. Neamţu, V. Neamţu, S. Cheptea, *Oraşul medieval Baia în secolele XIV-XVII*, I, Iaşi, 1980, p. 19, 35.
[2] *I. Nistor, Die auswartige handelsbeziehungen der Moldau, Gotha, 1911, p. 88-89.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

anul 1200 sau (aşa cum afirma C. Auner ori M. Lepădatu[3]) din prima jumătate a secolului al XIII-lea.

Numele iniţial şi cel mai des întâlnit al oraşului a fost *Moldova* sau *Moldavia*, nume luat de la râul din preajmă, *Civitas Moldaviae*, *Moldavia* sau *Civitas Moldaviensis*; cele germane – *Stadt Molde*, *Molda*, *Mulda* - şi cele slave consemnează numele folosit ulterior de localnici – *Baia* însemnând *mină*, *baie de minereu* (după exploatările miniere presupuse a fi fost în apropiere)[4].

Târgul *Moldavia*, pomenit incert în unele izvoare germane îndată după 1200, menţionat într-un document halician în 1335, era apreciat în anul 1339 drept „cel mai mare oraş“ de la răsărit de Carpaţi[5]. Pecetea târgului poartă elocvent inscripţia: „Sigiliul oraşului *Moldavia*, capitala *ŢăriiMoldoveneşti*“. În acest sens stau mărturie următoarele: în 1413, într-o scrisoare a papei de la Roma se vorbea despre „oraşul *Moldavia*, care este fruntea acestei ţări“, iar o cronică moldo-germană din anul 1502 aminteşte şi ea de „oraşul *Moldova*, o capitală a Ţării“.

Ca aşezare orăşenească, *Civitas Moldaviae* este menţionată în anul 1300, dată la care a fost făcut şi sigiliul; iar, în anul 1359, Târgul Moldovei a dat numele său întregului teritoriu al ţării care s-a eliberat de sub tătari, apoi de sub dependenţa maghiară şi a devenit stat feudal de sine stătător, sub Bogdan I (1359 – 1365)[6].

Târgul *Moldova* a dat numele său întregului teritoriu românesc de la răsărit de Carpaţi, poate mai ales datorită rolului jucat în procesul de centralizare şi unificare treptată a celorlalte formaţiuni politice româneşti dintre Carpaţi, Nistru şi Marea Neagră, păstrând ulterior doar una dintre denumirile iniţiale – *Baia*.

În 1768, un document consemnează pentru prima dată satul *Baia* „ce s-a numit înainte târg”; în ianuarie 1871, satul *Baia* formează singur comuna cu 2665 locuitori, iar în prezent comuna Baia este formată din două sate, *Baia* şi *Bogata*.

ComunaBuneşti

---

[5] *Al . Lapedatu, Antichităţile de la Baia, în Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice, II, 1909, 2, p. 53.*

[4] *www.ercis.ro*
[5] *Ibidem*
[6] *Grigore Ureche, Letopiseţul Ţării Moldovei, ediţia a IIa (ed. de P. P. Panaitescu), Bucureşti, 1958, p. 72; Documenta Romaniae Historica C. Transilvania, vol. XII, Bucureşti, 1985, p. 398-405; Cronicile slavo--române din sec. XV-XVI. Publicate de Ion Bogdan, Bucureşti, 1959, p. 6, 14, 43.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Comuna *Buneşti* este situată în partea de sud-est a judeţului *Suceava* şi se învecinează la nord cu localităţile *Bosanci*şi *Moara,* la sud cu municipiul *Fălticeni* şi comuna *Rădăşeni,* la est cu comuna *Vultureşti* şi*Preuteşti*iar la vest cu localităţile *Rădăşeni* şi*Horodniceni*. Este tranzitată de drumul European DN2-E85. Oiconimul *Buneşti* s-a format de la adjectivul *bun+ a+ sufixul –eşti*. Având în vedere vechimea oiconimelor în *–eşti* (*Buneşti, Brăieşti, Băişeşti* ş.a), toate atestate încă din secolul al XV-lea, precum şi dată relativ recentă (secolul al XVIII-lea sau chiar al XIX-lea) când apar consemnate derivatele în *–(e)asca* ca *hidronime* sau *horonime* (*Dolhasca, Bun(e)asca* etc), considerăm că acestea sunt derivate de la tema oiconimelor respective cu sufixul toponimic *–(e)asca*. Ca urmare, remarcăm că în situaţii de acest fel avem a face cu o modificare a structurii morfologice a toponimului care indică un raport de tipul adjectivului posesiv: *Buneşti*-pământ *bunesc*, moşie *bunească*, apă *bunească*.

Prima atestare documentară a satului datează din 1774 cu numele de *Bodeschti* (Bawr[7])iar în anul 1775 apare numele de *Bonest*.[8]

Comuna Cornu Luncii

Comuna *Cornu Luncii* este aşezată pe malurile râului *Moldova* la confluenţa acestuia cu râul *Suha,* între oraşele *Gura Humorului* şi *Fălticeni*. *Cornu Luncii* apare în documente în 1777, în ciuda faptului că în jur se află sate cu o existenţă mai îndelungată (*Băişeşti, Mălini, Boteşti, Rădăşeni, Baia, Sasca Mare*). Comuna este formată din satele:*Băişeşti, Brăieşti, Dumbrava, Păiseni, Sasca Mare, Sasca Mică, Sasca Nouă, Şinca.*

Teritoriul actualului sat a fost despărţit, o parte în Austria, cunoscut sub denumirea de *Stănileşti* şi o parte în *Moldova*, mai târziu *România,* sub denumirea de *Cornu Luncii*. Această despărţire a durat din 1775 până în 1918. În urma discuţiilor purtate de reprezentanţii *Austriei* şi ai *Porţii*, din 1777 apare şi numele localităţii *Cornu Luncii*.[9] Denumirea de *Stănileşti* apare într-un document austriac cu un an înainte (1776) care ne informează că *Stănileştii* era *silişte*[10], parte în Bucovina, parte în ţinutul Sucevei din Moldova. Anul 1943 este momentul când cele două sate s-au unit definitiv, formând o

[7] *F. G. De Bawr, Carte de la Moldavie pour servir a l'Histoire militaire de la guerre entre les Russes at les Turcs, Amsterdam, 1783 (ridicată între 1768-1774)*
[8] *Tezaurul toponimic al României. Moldova Volumul I, Editura Academiei Române, 1991, p. 71*
[9] *Niculăiasa, Ana, Niculăiasa, Mihai—Din istoricul comunelor Rădăşeni şi Horodniceni, Editura Litera, Bucureşti, 1979, p. 119*
[10] *Silişte-loc în care a fost un sat sau pe care era aşezat un sat, loc necultivat, bun pentru cultura cerealelor, păşune.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

singură localitate numită *Cornu Luncii*. Oiconimul *Stănileşti* provine de la antroponimul *Stănilă*, fost proprietar al moşii, format cu ajutorul sufixului *–eşti*. Numele satului *Cornu Luncii* provine de la faptul că localitatea este aşezată pe o parte a unei lunci întinse, sub forma unui corn.

Municipiul Fălticeni,

Municipiul *Fălticeni* este situat în partea de sud-est a judeţului *Suceava*, la 25 km de municipiul *Suceava* şi 405 km faţă de *Bucureşti*. În partea de est este scăldat de apele iazului *Şomuz*.

În ceea ce privește începututrile acestei aşezări, există cercetători care afirmă că ar exista încă din secolul al XIII-lea.[11] Prima atestare documentară este, însă, din 15 martie 1490, când Ștefan cel Mare întărește vânzarea unui ”sat pe *Șomuz*, anume *Fulticeanii*, unde a fost Stan Pântece”.[12] Prezența unei atestări mai vechi a acestei aşezări poate fi pusă în legătură cu documentul din 16 februarie 1424 când, într-o hotarnică dată de Alexandru Voievod, se vorbește de ”drumul ce merge de la Stan până la Baia”.[13]

Existența satului *Fălticeni* de la începutul secolului al XV-lea este legată de numele boierului *Oană Pântece* și al fratelui acestuia, *Stan Pântece*. Documentele istorice atestă numele lui Oană ca boier în sfatul mai multor domnitori din secolul al XV-lea, de la Ilie voievod, la 25 iunie 1441, până la Ștefan cel Mare.[14] Numele acestui boier apare și în alte variante într-un document din 26 mai 1449, când donează Mănăstirii Moldovița posada sa de pe Moldova[15] sau din 11 aprilie 1465, când Ioan Pântece este amintit ca frate al lui pan Julea, într-o vânzare a satului ”Mihăiești, pe Brădățel”.[16]

Următoarea consemnare a localității *Fălticeni* apare la 12 martie 1554 când Alexandru Lăpușneanu dăruiește Mănăstirii Moldovița satul *Folticeni*. Satul s-a dezvoltat, așa că , la 1774, în Fălticeni erau înregistrate 62 de case în care locuiau 42 de familii scutite de bir care cuprindeau 11 popi, 2 nevolnici, 4 femei sărace, 2 scutelnici ai Mănăstirii Moldovița, 25 de țigani și 20 de familii care plăteau bir.[17] În anul 1816, apare

[11] *Gorovei, Artur, Folticenii. Cercetări istorice asupra oraşului, Fălticeni, 1938, p.46.*
[12] *Documenta Romaniae Historica. A. Moldova, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, vol. III (1487-1504), întocmit de C. Cihodaru, I. Caproşu şi N. Ciocan, 1980, p.130*
[13] *Ibidem, vol I (1384-1448), întocmit de C. Cihodaru, I. Caproşu şi L. Şimanschi, 1975, p.81-82.*
[14] *Ibidem, vol. I, p.301, vol II, p.9.*
[15] *Ibidem, p.3.*
[16] *Ibidem, p. 183.*
[17] *Dmitriev, P. G., Moldova în epoca feudalismului, vol. II, partea I, Recensămintele populației Moldovei din anii 1772-1773 și 1774, Editura Știința, Chișinău, 1975, p. 347.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

consemnat că existau 36 de locuitori birnici, iar în 1828, în satul *Fălticenii Vechi* erau doar 41 de curți.[18]

Atestarea documentară, la 1828, a oiconimului *Fălticenii Vechi* pune în evidență, prin opoziție, existența unei alte așezări mai noi.[19] Din documente aflăm că, la 28 iunie 1779, pe moșia *Fălticeni* a vistiernicului Ianacachi Canta(cuzino), înspre hotarul cu *Șoldănești*, s-a înființat târgul de la *Fălticeni,* numit, mai târziu, și *Târgul Șoldănești* sau *Târgul Șomuzului*.[20]

Numele localității *Fălticeni,* ca nume oficial, va fi pus în circulație începând cu 3 martie 1790 când isprăvnicia din Suceava consemnează într-un act existența acesteia. Astfel, cele două așezări, *Fălticeni* și *Fălticenii Vechi*, sunt înregistrate în catagrafii ca unități administrativ-teritoriale distincte. Importanța economică a noii localități va determina înglobarea rapidă a satelor mai mici din jur. Evidențiem, în acest sens, că la 1828, *Târgul Fălticeni* era înregistrat cu 673 de curți, iar satul *Fălticenii Vechi* număra numai 41 de case. Orașul *Fălticeni* de astăzi include în perimetrul său administrativ-teritorial satul *Fălticenii Vechi*, precum și satele *Broșteni*, *Buciumeni, Mitești, Oprișeni, Pădureni, Stănigeni* și *Tâmpești* (azi: *Grădinile*), devenite străzi su cartiere, și localitatea suburbană *Tamârtașăuți* (azi: *Șoldănești*).[21]

Comuna Horodniceni

Comuna *Horodniceni* este situată în partea de nord-vest a municipiului *Fălticeni.* Așezarea rurală se găseşte la 12 kilometri de *Fălticeni*, pe drumul judeţean 209A care face legătura între *Fălticeni-Pocoleni-Rotopăneşti-Horodniceni*. Comuna este formată din satele *Horodniceni, Boteşti, Brădăţel, Mihăieşti, Rotopăneşti*.

Prima atestare documentară datează din 16 martie 1495, act în care se menţionează că urmaşii lui *Oană Pîntece* (printre stăpânii de demult ai satului s-au numărat unii din familia de boieri Pîntece, care a trăit în veacurile XV şi XVI), primesc de la Ştefan cel Mare uric de miluire, stăpânire şi întărire „în ţara noastră Moldova dreapta lor ocină jumătate din Horodniceani. Iar hotarul acestei jumătăţi din satul Horodniceani să fie din

[18] *Niculăiasa, Ana și Niculăiasa, Mihai, Zona Fălticenilor, București, 1981, p. 82.*
[19] *Bîrleanu, Ion-Horia, Graiurile din Valea Șomuzului Mare, I Formarea numelor de sate, Editura Sedcom Libris, Iași, 1999, p.59*
[20] *Gorovei, Artur, Folticenii. Cercetări istorice asupra orașului, Fălticeni, 1938, p.46, 50-51; Costăchescu, V., Istoria orașului Fălticeni. Cu un scurt istoric al județului Baia. 1340-1941, Fălticeni, 1941, p.38; Niculăiasa, Ana și Niculăiasa, Mihai, Zona Fălticenilor, București, 1981, p.73-75.*
[21] *Bîrleanu, Ion-Horia, Graiurile din Valea Șomuzului Mare, I Formarea numelor de sate, Editura Sedcom Libris, Iași, 1999, p.59*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

tot hotarul jumătate şi din hotarul vechi, pe unde au folosit din veac."[22] Dar nepoții lui Stan Pântece vând, la 25 martie 1528, "un sat pe Roșia, anume Horodniceani", care avea și moară pe Brădățel.[23] Împreună cu alte sate din zonă, Horodniceni este vândut, cumpărat sau stăpânit de diverși boieri ai Moldovei până în anul 1717 când Iordachi, Șerban și Toader Cantacuzino iau în stăpânire un teritoriu mai mare, cuprinzând moșiile Horodniceni, Tolova, Stupca și Brădățel. De-a lungul a câteva secole, satul Horodniceni a făcut parte numai din proprietatea boierească, ultima fiind cea a Cantacuzinilor care va dura până în anul 1838. Astfel, la 1774, în localitatea Horodnicenii cu liuzi din Botești erau înregistrate 196 de case cu 196 de familii scutite de biruri, cuprinzând 40 de scutelnici ai stolnicului Ianachi Canta(cuzino), 40 de scutelnici ai bănesei Canta(cuzino), 50 de slugi, argați și breslași, 9 femei sărace, 5 popi, 8 nevolnici, 1 țigan, 1 evreu și 2 case pustii.[24] Se poate aprecia, având în vedere că adunarea numărului celor scutiți de bir și a caselor pustii reprezintă doar 157, că diferența de 30 de familii ar aparține satului Botești, dacă nu cumva este o eroare de calcul în recensământul din 1774.[25]

Oiconimul *Horodniceni* (sau *Gorodiceni*, cum apare în unele documente) provine de la antroponimul „pârgar", trăgându-se astfel concluzia că *Horodniceni* e „satul pârgarilor".[26]

Comuna Mălini

Comuna *Mălini* este dispusă, din punct de vedere geografic, în partea central-sudică a judeţului *Suceava*, la hotarul cu judeţul *Neamţ*, ocupând în întregime bazinul *Suha Mare* ce aparţine bazinului hidrografic al râului *Moldova* situat pe partea dreaptă în cursul mijlociu al acestuia. In comuna *Mălini* se poate ajunge pe drumul judeţean 209B, ce asigură legătura peste *Pasul Stânişoara*(1250m) cu comuna *Borca*(50 km), iar prin DJ 209A cu comuna *Slatina*. Cea mai veche aşezare menţionată documentar din această zonă datează din anul 1438 şi se referă la satul *Todireşti* situat pe terasa inferioară a râului *Moldova* între bazinul *Suha Mare* şi bazinul *Suha Mică*. Satul *Todireşti* a dispărul în urma unor calamităţi naturale(incendiu,- după unii, inundaţii – după alţii), locuitorii lui

[22] *Academia Română, Documente privind istoria României, Moldova, Veacurile XV, vol. II, 1954, p.245-246.*
[23] *Ghibănescu, Gh., Surete și izvoade, vol. I, Iași, 1906-1930, p.232.*
[24] *Dmitriev, P. G., Moldova în epoca feudalismului, vol. II, partea I, Recensămintele populației Moldovei din anii 1772-1773 și 1774, Editura Știința, Chișinău, 1975, p.346.*
[25] *Bîrleanu, Ion-Horia, Graiurile din Valea Şomuzului Mare, I. Formarea numelor de sate, Editura Sedcom Libris, Iași, 1999, p.62.*
[26] *Iorga, Nicolae, România cum era până la 1918, Vol II, Moldova şi Dobrogea, Bucureşti, 1940, p.56*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

retrăgându-se, parte dintre ei pe interfluviul *Moldova – Suha Mare* unde vor pune bazele satelor *Mălini* şi *Pâraie* – alţii în amonte pe *Valea Suha Mică* unde vor pune bazele localităţii *Găineşti*.

Într-un hrisov de-a lui Stefan cel Mare, datat la 15 septembrie 1498, este menţionat satul Mălini, iar un an mai târziu: "Stefan cel Mare confirmă lui Juri, culcerul de arie, a treia parte din satele Băişeşti şi Mălini lui Oană Băişescu".[27]

Mălinii îşi trage numele de la pădurea de mălini (arbori ce se regăsesc astăzi sporadic) lângă care s-ar fi mutat locuitorii satului *Todireşti* în urma distrugerii aşezării.

Comuna Rădăşeni

Comuna *Rădăşeni* este situată în partea de nord-vest a municipiului *Fălticeni*, în dreapta râului *Şomuzul Mare*. Aşezat într-o depresiune de mari proporţii numită *Groapa Rădăşenilor* (cca 5 km N-S, 2 km E-V şi 100 m pe verticală), satul *Rădăşeni* „se întinde ca o uriaşă grădină între dealuri râpoase, nalte, drepte ca nişte cetăţui, ca nişte morminte din trecut."[28] Vechimea aşezării „se pierde în trecutul îndepărtat."[29]

Săpăturile arheologice făcute pe dealul *Cetăţuia*, ce domină satul de azi în partea sudică, au scos la iveală urme de viaţă omenească: vase de lut cu toarte, vase colorate în alb, brun şi cărămiziu, culoarea păstrându-se şi în interiorul lor, apoi topoare de silex, pumnale de os, idoli de argilă—materiale caracteristice perioadei neolitice.[30]

Prima menţiune documentară cunoscută despre sat datează de la 16 februarie 1424—"Uricul lui popa Iuga asupra satului *Buciumeni*". Alexandru cel Bun(1400-1432) dăruise preotului Iuga şi alte sate, printre care figura şi *Rădăşeni.*[31]În secolele următoare acest toponim apare destul de frecvent în documente. Astfel, la 1558, Alexandru Lăpuşneanu îl dă Mănăstirii Slatina, la 1591 au loc răscoale ţărăneşti[32], iar la 19 iulie 1648, Vasile Vodă întăreşte lui Gavril din "*Rădăşeni* a lui dreaptă ocină şi moşie, livezi şi pomete, un iaz la Dealul lui Dobre, poiana lui Giurgiuman, la Dumbravă şi un pomăt la

[27] *Niculăiasa, Ana, Niculăiasa, Mihai, Istoria localităţilor din zona sud-estică a judeţului Suceava în date şi cifre, Editura Litera, Bucureşti, 1976, p. 79.*
[28] *Sadoveanu, Mihail, Opere, vol IV, Bucureşti, 1955, p.261.*
[29] *Niculăiasa, Ana, Niculăiasa, Mihai, Din istoricul comunelor Rădăşeni şi Horodniceni, Editura Litera, Bucureşti, 1979, p. 25.*
[4] *Ciurea, Vasile, Preistoria în vechiul ţinut al Sucevei, Bucureşti, 1931, p.7-8.*

[31] *Costăchescu, Mihail, Documente Moldoveneşti înainte de Ştefan cel Mare, Iaşi, vol II, 1932, p. 163.*
[32] *Istoria României, Editura Academiei Române, Bucureşti, vol. II, 1962, p.990.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Rădășeni" pe care le avea de la soția lui.[33] În tot secolul al XVIII-lea, începând din anul 1712, locuitorii satului *Rădășeni* poartă numeroase procese cu Mănăstirea Slatina, împotriva căreia se plâng de asuprire. Astfel, dacă la 1774 satul *Rădășeni* al Mănăstirii Slatina avea un număr de 98 de case cu 80 de birnici și 18 scutiți (11 popi, 5 nevolnici și 2 femei sărace,[34] la 1803 avea 200 de liuzi[35] iar la 1816 erau 260 de locuitori birnici.[36]

Oiconimul *Rădăşeni* este format de la antroponimul *Radeş, Radoş* sau *Raduş*, derivat de la *Radu* şi format cu sufixele *–eni, -ani*. Documentele îl vor menţiona ***Radeşani, Rădăşani, Rădăşiani, Rădăşăni, Rădăşeni.***

Comuna Slatina

Comuna *Slatina* se află în sudul judeţului Suceava. Comuna *Slatina* este alcătuită din satele *Găineşti, Herla şi Slatina* şi este străbătută de drumul judeţean 209A, pe porţiunea *Cornu Luncii—Găineşti*. În partea de nord, satul se învecinează cu *Valea Moldovei şi Dealul Pleşa*; la Vest are drept vecini *Mănăstirea Slatina* şi satul *Găineşti*, la sud-est satul *Herla* iar în est se află aşezat satul *Pâraie*, ce aparţine comunei *Mălini*. De-a lungul său, satul este străbătut de la est la vest de pârâul *Suha Mică*. Toponimul „Suha" derivă din limba slavă (SUH=uscat, sec). În limba croată apare denumirea de SUDOHOL, în ucraineană SUSYCA, în poloneză SUCHA, desemnând un pârâu ce seacă vara sau un torent.

Documentele atestă faptul că primna denumire a comunei *Slatina* a fost *Drăceni*. Prima atestare documentară a cătunului *Drăceni* apare într-un document din secolul al XV-lea (1561), ca dovadă că toponimicul derivă de la o persoană cu numele de DRACA sau DRĂCESCU. În anul 1774 satul apare sub denumirea de MĂNĂSTIREA ca aparţinând de *Ocolul Siretului de Sus*. Acest lucru duce la ideea că satul a fost probabil creat de *Mănăstirea Slatina* era populat de locuitori aduşi de pe alte moşii sau de pe alte meleaguri.

În anul 1830, numele localităţii apare schimbat în *Drăcenii*, ca sat aparţinător de *Ocolul Moldovei*, alături de *Mălinii, Găineştii*; în 1833 numele se schimbă în *Drăceştii*

[33] *Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva istorică centrală a statului, București, vol II, 1959, p. 396; Niculăiasa, Ana și Niculăiasa, Mihai, Zona Fălticenilor, București, 1981, p. 208.*
[34] *Dmitriev, P. G., Moldova în epoca feudalismului, vol. II, partea I, Recensămintele populației Moldovei din anii 1772-1773 și 1774, Editura Știința, Chișinău, 1975, p.347.*
[35] *Codrescu, Teodor, Uricariul, vol. VII, Iași, 1886.*
[36] *Istrati, Corneliu, Condica vistieriei Moldovei din anul 1816, în "Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol, Supliment I, Iași, 1979, p.7.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

ca sat aparţinând de *Ocolul Muntele* apoi de *Ocolul Moldovei*; în 1835 şi 1838, apare din nou sub numele de *Drăcenii*. Din anul 1845, odată cu dezrobirea, acest sat a fost divizat, întrucât apare sub numele de *Drăcenii* sau *Suhenii*. În acest moment s-a schimbat şi vatra satului, aceasta fiind mutată în partea de est a zonei, cu aproximativ 2 km faţă de mănăstire. Majoritatea ţiganilor sloboziţi au fost aşezaţi în acest loc, care se numeşte *Ţigănime*, actualmente pe lângă podul din *Suhani*. De obicei, populaţia venită din alte părţi se aşeza mai lăturalnic faţă de aşezarea veche. Această vatră de sat se afla pe ambele maluri ale pârâului *Suha Mică*, iar zona aşezării s-a numit *Suhani*. Acest toponim provine de la valea *Suhăi Mici*, care este un hidronim.

Istoria zbuciumată în ce priveşte găsirea numelui potrivit continuă. Aşadar, în anul 1854, apar două sate aproape identice ca nume, numite dublete, acestea purtând numele de *Drăcenii Liuzi* şi *Drăcenii Dezrobiţi*. Aceste aşezări nu au durat mult întrucât din 1855, satul era considerat unitar şi s-a numit *Drăcenii* sau *Suhanii*. Peste un an, satului i s-a schimbat din nou denumirea în *Suha-Drăcenii* iar în 1857 a revenit la vechea denumire de *Drăcenii*. Prin anii 1859-1860, apare din nou satul *Drăcenii Liuzi.*

O mare schimbare administrativă s-a petrecut în anul 1887, când satele *Herla, Lupoaia, Poiana Vovonului, Prisaca, Pângatea şi Porcăroai*a au fost înglobate în satul *Drăceni*.

În anul 1968 se înfăptuieşte o nouă reformă administrativă iar cele două comune existente la acea vreme (*Drăceni şi Găineşti*) au fost nevoite să se reunească într-o singură comună. În urma întrunirii aparatului de conducere al celor două comuni, s-a stabilit sediul comunei în *Drăceni*, însă de această dată satul *Drăceni* a primit numele de *Slatina.*[37]

BIBLIOGRAFIE:

I. Lucrări de referință (atlase, dicționare, hărți)

1. *** *Ancheta Toponimică*, Iași, Institutul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor din Iași, 1978.

2. *** *Anuar de lingvistică și istorie literară*, Iași, Academia Română, Filiala Iași, 1950 și urm.

[37] *Ţibulcă, Vasile, Slatina (Drăceni)-O comună de pe Valea Suhăi Mici: monografie, Editura Muşatinii, Suceava, 2007, p. 90.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

3. *Ancheta dialectală ca formă de comunicare*, de Stelian Dumistrăcel, în colaborare cu Doina Hreapcă și Ion-Horia Bîrleanu, Editura Academiei Române, Iași, 1997.

4. *Arhiva Istorică Centrală a Statului*, Catalogul documentelor moldovenești, Vol. I-III, București, 1957/1968.

5. *Arhivele Statului Iași*, Catagrafia ținuturilor (Moldovei) din 1845-1846, ms. Fond Visteria Moldovei. Tr. 1423, op. 1619.

6. *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Maramureș*, de Petru Neiescu, Grigore Rusu, Ionel Stan, vol. I-III, București, 1969-1973.

7. *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania*, de Grigore Rusu, Viorel Bidian, Dumitru Loșonți, vol. I, București, 1992.

8. *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania. Date despre localități și informatori* de Grigore Rusu, Viorel Bidian, Dumitru Loșonți, București, 1992.

9. *Atlasul lingvistic român pe regiuni: Basarabia. Nordul Bucovinei. Transnistria*, de Pavel Vasile, vol. I, Chișinău, Editura Știința, 1993.

10. *Biblioteca Academiei Române*, *Credit rural*, CCCCLIX/2 și 3.

11. **Bolocan, Gheorghe**, *Dicționarul elementelor românești din documentele slavo-române*, București, 1981.

12. **Borza, I.**, *Dicționar etnobotanic cuprinzând denumirile populare românești și în alte limbi ale plantelor din România*, București, 1968.

13. ****Chestionar toponimic și entopic general cu un glosar de entopice onomasiologic*, Iași, Institutul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor Iași, 1978.

14. 14.**** *Chestionar dialectal(nume de locuri și de persoane, terminologia meseriilor, a viticulturii și pomiculturii*), Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor, Iași.

15. ****Chestionar onomastic*, în "cercetări de lingvistică", Cluj, IX, 1964, nr.2, p. 239-261.

16. Candrea, I. A., Adamescu, Gh., *Dicționarul enciclopedic ilustrat* "Cartea românească", Partea I: *Dicționarul limbii române din trecut și de astăzi*, București, 1931.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

17. **Cămărașescu, Ion**, *Ghidul drumurilor din România*, București, 1928 (atlas).

18. Constantinescu, N.A., *Dicționar onomastic românesc*, București, 1963.

19. *Condica Visteriei Moldovei din anul 1816*, Editura Corneliu Istrate, Supliment I, 1979.

20. **Costăchescu, M.,***Manuscrise,* nr. A-2000-XIV, Academia Română.

21. *Dicționarul limbii române* (sub redacția lui Sextil Pușcariu), București, Academia Română, 1913-1941.

22. *Documenta Romaniae Historica*. A. Moldova, București, Editura Academiei R. S. R.; vol. I (1384-1448), întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, 1975; vol. II (1449-1484), întocmit de Leon Șimanschi în colaborare cu Georgeta Ignat și Dumitru Agache, 1976; vol. III (1487-1504), întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și N. Ciocan, 1980.

23. **Frățilă, Vasile, Goicu, Viorica, Sufleţel Rodica**, *Dicționarul toponimic al Banatului*, vol. I (A-B), 1984; vol. II (C), 1986; vol III (D-E), 1986, vol. IV (F-G), 1986, vol. V (H-L), 1987, vol. VI (M-N), 1989, Timișoara.

24. **Frunzescu, Dimitrie**, *Dicționar geografic, administrativ și statistic al României*, București, 1871.

25. **Frunzescu, Dimitrie**, *Dicționar topografic și statistic al României*, București, 1872.

26. 26.**Gonța, Alexandru**, *Documente privind istoria României, A. Moldova, veacurile XIV-XVII (1384-1625)*, Indicele numelor de locuri, București, Editura Academiei, 1990.

27. **Grigorovitza, Em**., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București, 1908.

28. **Hașdeu, Bogdan, Petriceicu**, *Etymologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbii istorice și poporane a românilor*. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Grigore Brâncuș, vol. I-III, București, 1972-1976.

29. **Ielenicz, Mihai, Comănescu, Laura, Mihai, Bogdan, Nedelea, Alexandru, Oprea, Răzvan, Pătru, Ileana**, *Dicționar de geografie fizică*, București, Editura Corint, 1999.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

30. *Indicator alfabetic al tuturor localităţilor (oraşe, sate şi cătune) din România, cu arătarea judeţului din care fac parte*, Bucureşti, 1924.

31. **Iordan, Iorgu**, *Dicţionar al numelor de familie româneşti*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983.

32. **Lahovari, George Ioan, General Brâtianu, C.I., Tocilescu, Grigore G.**, *Marele dicţionar geografic al României*, vol. I-V, Bucureşti, 1898-1902.

33. *Noul Atlas lingvistic al României. Moldova şi Bucovina. Date despre localităţi şi informatori*, de Vasile Arvinte, Stelian Dumistrăcel, Ion A. Florea, Ion Nuţă, Adrian Turculeţ, Bucureşti, Editura Academiei, vol.I, 1987; vol. II, 1997.

34. **Şăineanu, Lazar**, *Dicţionar universal al limbii române*, ediţia a VI-a, Craiova, 1925.

35. *Tezaurul toponimic al României. Moldova şi Bucovina*, vol. I, *Repertoriul istoric al unităţilor administrativ-teritoriale*. 1772-1988, partea I, A. *Unităţi simple (Localităţi şi moşii*), A-O; Partea a II-a, A. *Unităţi simple (Localităţi şi moşii*), P-30 Decembrie; B. *Unităţi Complexe*, Iaşi, Editura Academiei Române, 1991-1992.

36. *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, partea a IV-a, Editura Universităţii ”Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi, 2005.

37. *Tezaurul toponimic al României. Transilvania*, Dumitru Loşonţi şi Sabin Vlad, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2006.

38. *Tratat de dialectologie românească*, Craiova, Editura ”Scrisul Românesc”, 1984.

II. Volume

39. **Balan, Teodor**, *Documente Bucovinene*, Cernăuţi, vol.I (1507-1653), 1933; vol. II (1519-1662), 1934; vol. III (1573-1720), 1937; vol. IV (1720-1745), 1938; vol.V (1745-1760), 1939; vol. VI (1760-1833), Bucureşti, 1941.

40. **Balan, Teodor**, *Sate dispărute în Bucovina*, extras din vol. Omagiu lui Ion I. Nistor, Cernăuţi, 1934.

41. **Bîrleanu, Ion-Horia, Vasile Pavel**, *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Basarabia. Nordul Bucovinei. Transnistria*, volumul I, Chişinău, ”Ştiinţa”, 1993.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

42. **Bîrleanu, Ion-Horia**, *Particularităţi fonetice şi lexicale reflectate în antroponimia din Valea Şomuzului Mare (jud. Suceava)*, în "Studii de onomastică", vol. IV, Cluj-Napoca, 1987.

43. **Bîrleanu, Ion-Horia**, *Emigrări ardeleneşti la est de Carpaţi. Consecinţe lingvistice*, Iaşi, Editura Sedcom Libris, 1998.

44. **Bîrleanu, Ion-Horia**, *Graiurile din Valea Şomuzului Mare, vol. I, Formarea numelor de sate*, Iaşi, Editura Sedcom Libris, 1999; vol. II, *Fonetica*, Iaşi, Editura Sedcom Libris, 2000.

45. **Bogdan, Ioan**, *Documentele lui Ştefan cel Mare*, Bucureşti, vol. I, 1913, vol. II, 1914.

46. **Bogrea, V.**, *Graiul pământului*, Chişinău, Editura Ştiinţa, 1981.

47. **Burci, Iustina**, *Toponimia şi antroponimia Moldovenească (sec XVIII)*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 2003.

48. **Bureţea, Emilian**, *Contribuţii la studiul toponimiei româneşti*, Craiova, Editura Universitaria, 1994.

49. **Candrea, I. A.**, *Probleme de toponimie (curs)*, Bucureşti, 1930-1931.

50. **Cantemir, Dimitrie**, *Descriptio Moldavie*, Bucureşti, 1872.

51. **Chiriac, D.**, *Aşezările rurale din Moldova*, Iaşi, 1978.

52. 19.**Conea, Ioan**, *Geografie istorică, toponimie şi terminologie geografică*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1993.

53. **Costăchescu, V. şi preot paroh Pleşoianu, V.,***Istoria Bisericii Parohiale Sfânta Cuvioasa Paraschiva din satul Pleşeşti, precedată de istoricul comunei*, lucrată de Vasile Costăchescu, 1913.

54. **Costăchescu, M.**—*Documente Moldoveneşti înainte de Ştefan cel Mare*, Iaşi, vol. I şi II, 1932.

55. **Coteanu, Ion**, *Elemente de dialectologie*, Bucureşti, 1961.

56. **Creţean Remus**, *Toponimie geografică*, Timişoara, Editura Mirton, 2000.

57. **Dan, Ilie**, *Toponimie şi continuitate în Moldova de nord*, Iaşi, Editura Junimea, 1980.

58. **Densuşianu, Ovid**, *Probleme de toponimie şi onomastică*, curs litografiat, 1929.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

59. **Dragu, Gh.**, *Toponimie geografică*, partea I (curs), Bucureşti, 1973.

60. **Draganu, Nicolae**, *Toponimie şi istorie*, Cluj, Institutul de arte grafice ”Ardealul”, 1928.

61. **Draganu, Nicolae**, *Românii din veacurile IX-XIV pe baza toponimiei şi onomasticii*, Bucureşti, 1933.

62. **Draganu, Nicolae**, *Vechimea şi răspândirea românilor pe baza toponimiei şi a onomasticei*, Vălenii de Munte, 1934.

63. **Eremie, A. I.**, *Nume de localităţi. Studiu de toponimie moldovenească*, Chişinău, 1970.

64. **Frăţilă, Vasile**, *Contribuţii lingvistice*, Timişoara, Editura de Vest, 1993.

65. **Frăţilă, Vasile**, *Lexicologie şi toponimie românească*, Timişoara, Editura Facla, 1987.

66. **Frăţilă, Vasile**, *Studii lingvistice*, Timişoara, Editura Excelsior, 1999.

67. **Frăţilă, Vasile**, *Studii de toponimie şi dialectologie*, Timişoara, Editura Excelsior, 2002.

68. **Frundescu, Dimitrie**, *Dictionarú Topograficú şi statisticú alú Romaniei*, Editura tipografia Statului, Bucureşti, 1872.

69. **Gheţie, Ion**, *Baza dialectală a limbii române*, Bucureşti, 1975.

70. **Ghibănescu, Ghe.**, *Surete şi izvoade*, Iaşi, vol. I, 1906.

71. **Giuglea, George**, *Cuvinte româneşti şi romanice*. *Studii de istoria limbii, etimologie şi toponimie*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983.

72. **Giuglea, George**, *Fapte de limbă. Mărturii despre trecutul românesc. Stdii despre istoria limbii, etimologie, toponimie*, Ediţie îngrijită, studiu introductiv, tabel cronologic, note şi indice de Florenţa Sădeanuş, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1988.

73. **Giurescu, Const., C.**, *Principatele române la începutul secolului XIX. Constatări istorice, geografice, economice şi statistice pe temeiul hărţii ruse din 1835*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1957.

74. **Ghibănescu, Ghe.**—*Surete şi izvoade*, Iaşi, vol. I, 1906.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

75. **Goangă, N. Z., Gănescu, Ilie**, *Indicatorul analitic şi alfabetic al comunelor şi plăşilor din România*, Bucureşti, 1912.

76. **Goicu, Simona**, *Termeni creştini în onomastica românească*, Editura Amfora, Timişoara, 1996.

77. **Goicu, Viorica**, *Contribuţii de onomastică istorică*, Timişoara, Editura Augusta, 2001.

78. **Goicu, Viorica,** *Onomastica românească*, Timişoara, 2001.

79. **Gorovei, Artur**, *Folticenii-cercetări istorice asupra oraşului*, Fălticeni, 1838.

80. **Graur, Al.**, *Etimologii româneşti*, Bucureşti, Editura Academiei, 1963.

81. **Graur, Al.**, *Nume de persoană*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1965.

82. **Graur, Al.,***Introducere în lingvistică*, Bucureşti, 1958.

83. **Graur, Al.,***Nume de locuri*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1972.

84. **Graur, Al.**, *Studii de lingvistică generală*, Bucureşti, 1960.

85. **Grămadă, Nicolae**, *Toponimia minoră a Bucovinei*, îngrijirea ediţiei, studiul introductiv, bibliografia, notele şi indicele: Ion Popescu-Sireteanu, introducere de D. Vatamaniuc, vol. I-II, Bucureşti, Editura Anima, 1996.

86. **Grecianu, Ştefan D.**, *Genealogiile documentate ale familiilor boiereşti*, vol. I-III, Bucureşti, 1913-1916.

87. **Grigoraş, N.,***Ţara Românească a Moldovei până la Ştefan cel Mare (1359-1457*), Iaşi, Editura Junimea, 1978.

88. **Holban, M., Alexandrescu-Dresca Bulgaru, M.M., Cernovodeanu, P.**, *op. Cit.*, V

89. **Iacobescu, Mihai**, *Din istoria Bucovinei*, vol. I, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1995.

90. **Iordan, Iorgu**, *Nume de locuri româneşti în Republica Populară Română*, vol. I, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1952.

91. **Iordan, Iorgu**, *Toponimia românească*, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963.

92. **Iordan, Iorgu**, *Toponimie putneană*, în ”Milcovia”, IV, 1933.

93. **Iorga, Nicolae**, *România cum era până la 1918*, Vol II, Moldova şi Dobrogea, Bucureşti, 1940.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

94. **Iorga, Nicolae**, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, vol. I-XXXI, București și Vălenii de Munte, 1901-1916.

95. **Iorga, Nicolae**, *Istoria Românilor*, I-X, București, 1936-1939.

96. **Iosep, Ioan**, *Toponomastică geografică*, Metodologie și lucrări practice (curs).

97. **Iureniuc, Ioan**, *Dicționarul toponimic al comunei Cornu Luncii*, Cornu Luncii, 2008.

98. **Isac, Virginia**, *Catalog de documente din Arhivele Statului Iași, Moldova*, vol. I (1395-1595), București, 1989.

99. **Lepadatu, Al**. - *Antichităţile de la Baia*, în *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice*, II, 1909.

100. **Loșonți, Dumitru**, *Soluții și sugestii etimologice,* București, Editura Univers Enciclopedic, 2001.

101. **Loșonți, Dumitru**, *Toponime românești care descriu forme de relief*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2000.

102. **Matei, D. Mircea, Emandi, Emil I.** - *Habitatul medieval rural din valea Moldovei şi din bazinul Şomuzului Mare, Secolele XI-XVII, Bucureşti*, 1982.

103. **Moise, Ioan**, *Studii de onomastică*, Pitești, Editura Tehnică ”Tip-Naște”, 1994.

104. **Moldovanu, Dragoș**, ș. a., *Tezaurul toponimic al României. Moldova.* Vol. I (1991), vol. II (1992), București.

105. **N. A. Bogdan**, *Din trecutul Comerţului Moldovenesc şi mai ales cel Ieşean*, Institutul Modern de Arte Grafice Iași, MCMXXV, 1925.

106. **Neagoe, Manole**, *Problema centralizării satelor feudale românești. Moldova și Țara Românească,* Craiova, 1977.

107. **Neamţu, E., Neamţu, V., Cheptea, S**., *Oraşul medieval Baia în secolele XIV-XVII*, I, Iaşi, 1980.

108. **Neruți, Ecaterina**, Satul *moldovenesc în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Contribuții demografice*, Iași, Universitatea ”Al. I. Cuza”, 1984.

109. **Nichita, Geo**, *Însemnări fălticenene*, Fălticeni, 1997.

110. **Nicolae, Ion**, *Toponimie geografică*, București, Editura Meronia, 2006.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

111. **Niculăiasa, A., Niculăiasa, M.**, *Din istoricul comunelor Rădăşeni şi Horodniceni*, Ed. Litera, Bucureşti, 1979.

112. **Niculăiasa, A., Niculăiasa, M.**, *Istoria localităţilor din zona sud-estică a judeţului Suceava în date şi cifre*, Editura Litera, Bucureşti, 1976.

113. **Nistor, I.**, *Die auswartige handelsbeziehungen der Moldau,* Gotha, 1911.

114. **Nistor, Ion**, *Istoria Bucovinei*, Bucureşti, 1991.

115. **Odobescu, Al.**, *Opere Complete*, Vol. III, Bucureşti, 1908.

116. **Oprea, Ioan**, *Elemente de filozofia limbii*, Iași, Editura Institutul European, 2006.

117. **Oros, Marius**, *Studii de toponimie*, Cluj-Napoca, Editura Icpiaf, 1996.

118. **Pascu, G.,***Sufixele româneşti*, București, Ediținea Academiei Române, 1916.

119. **Pătruț, Ioan**, *Nume de persoane și nume de locuri românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984.

120. **Pătruț, Ioan**, *Onomastica românească*, București, 1980.

121. **Petrescu, N., Zaharia-Dîmboviţa M.**, *Aşezări din Moldova de la paleolitic până în secolul al XVIII-lea*, București, Editura Academiei R.S.R., 1970.

122. **Petrovici, Emil**, *Studii de dialectologie și toponimie*, volum îngrijit de I. Pătruț, B. Kelemen, I. Mării, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970.

123. **Philippide, Alexandru**, *Originea Românilor*, vol. I, *Ce spun izvoarele istorice*, Iași, 1923.

124. **Pușcariu, Sextil**, *Limba română,* vol. I, *Privire generală*, București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1940; vol. II, *Rostirea*, București, 1959.

125. **Russu, I.I**, *Etnogeneza românilor*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.

126. **Sala, Marius**, *Contribuții la fonetica istorică a limbii române*, București, 1970.

127. **Sadoveanu, M.**, *Opere*, vol IV, Bucureşti, 1955.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

128. **Saussure, Ferdinand de**, *Curs de lingvistică generală*, Iași, Editura Polirom, 1998.

129. **Tocilescu, Grigore,***534 de documente istorice slavo-române din Țara Românească și Moldova privitoare la legăturile cu Ardealul (1346-1603)*, Viena-București, 1931.

130. **Todoran, Romulus**, *Mic glosar dialectal. Alcătuit după două manuscrise din Biblioteca Centrală de la Blaj din 1887*, Cluj, 1949.

131. **Ţibulcă, V.**, *Slatina (Drăceni)-O comună de pe Valea Suhăi Mici: monografie*, Ed. Muşatinii, Suceava, 2007.

132. **Ureche, Grigore**, *Letopiseţul Ţării Moldovei*, ediţia a II-a (ed. de P. P. Panaitescu), Bucureşti, 1958.

133. **Ursan, Vasile**, *Studii de onomastică românească*, Sibiu, Editura Tehno-Media, 2007.

III. Articole, studii

134. **Andriescu, Alexandru,***Etnonimul român în cronicile ţărilor româneşti*, în ”Convorbiri literare”, Iași, 1976, nr. 5.

135. **Arvinte, Vasile,** *Român, românesc, România*. Studiu filologic, în ”Convorbiri literare”, Iași, 1976, nr. 6.

136. **Arvinte, Vasile,***Terminologia exploatării lemnului și plutăritului*, în ”Studii și cercetări științifice”, Filologice, Iași, VIII, 1957.

137. **Avram, Mioara**, *Formații deonomastice în lexicografia românească*, în ”Studii și cercetări lingvistice”, București, IV, 1996, 1-6.

138. **Avram, Petre**, *Probleme de gramatică a numelor proprii*, în ”Studii și cercetări de onomastică”, Craiova, I, 1995, nr. 1.

139. **Bănățeanu, Vlad**, *Toponimice de origine armeană*, în ”Studii și cercetări lingvistice”, București, XI, nr. 2, 1960.

140. **Bănică, Gheorghe**, *Toponimia-arhivă istorică a antroponimelor*, în ”Buletinul Științific”, Pitești, Filologie, nr. 1, 1997.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

141. **Bărbulescu, Ilie**, *Vechimea numelor bărbăteşti nearticulate în cadrul dezvoltării istorice a limbii române*, în ”Revista de istorie, filologie şi cultură românească”, Iaşi, XLIII (1936), nr. 1-2.

142. **Bâldea, N.**, *Sufixul –oni în antroponimia şi toponimia unor sate din nord-vestul Olteniei*, în ”Cercetări de lingvistică”, Cluj, xxvii, 1982, nr. 1.

143. **Bîrleanu, Ion-Horia**, *Consecinţelingvistice ale mişcărilor de populaţie românească din Transilvania în Moldova şi Bucovina*, în ”Anuar de Lingvistică şi Istorie Literară”, tom. XXV, Iaşi, 1976.

144. **Bîrleanu, Ion-Horia**, *Particularităţi fonetice şi lexicale reflectate în antroponimia din Valea Şomuzului Mare (jud. Suceava)*, în ”Studii de onomastică”, vol. IV, Cluj-Napoca, 1987.

145. **Bîrleanu, Ion-Horia**, *Raportul de motivare în oiconime din Valea Şomuzului Mare (jud. Suceava),* în ”Studii de onomastică”, Cluj-Napoca, 1990.

146. **Bejan, D.**, *O problemă de ortografie: Toponimicele compuse,* în ”Steaua”, XVII, 1966, nr. 10.

147. **Frăţilă, Vasile**, *Originea toponimului românesc Ibru*, în ”Limba română”, Bucureşti, XXI, 1972, nr. 2.

148. **Gheţie, Ion**, *Baza dialectală a limbii române*, Bucureşti, 1975.

149. **Gheţie, Ion**, *Moldova-un cuvânt de origine gotică*, în ”Studii şi cercetări lingvistice”, Bucureşti, XXVII, 1976, nr. 307-309.

150. **Giuglea, George**, *Cheie pentru înţelegerea continuităţii noastre în Dacia*, prin limbă şi toponimie, în, ”Geo-politica şi geo-istoria”, III, 1944.

151. **Giurescu, Constantin**, *Istoria românilor*, vol. I, Bucureşti, 1942.

152. **Graur, Al.**, *Toponimia-ştiinţă de graniţă*, în ”Analele Universităţii Bucureşti, Limba şi Literatura Română”, Bucureşti, XXI, nr. 1-2, 1972.

153. **Sala, Marius**, *Probleme de toponimie*, I., în ”Limba română”, bucureşti, XII, 1964, nr. 2, p.169-173; II, nr. 3.

154. **Tufescu, V.**, *Cu privire la terminologia geografică*, ”Studii şi cercetări de geologie, geofizică, geografie”, Bucureşti, XVIII, nr. 2, 1971, p. 203-206.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ON ANTICAUSATIVE SE

Maria Poponeţ

PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: This paper aims at shedding light on the syntax and interpretation of the reflexive clitic se of Romanian anticausative constructions, i.e. se-marked non-reflexive constructions exhibiting a causative transitive counterpart. While Folli (2002, quoted in Schäfer 2008) claims that se is an aspectual marker that signals a telic change of state verb, we opt for an analysis that can account for the appearance of this clitic in unaccusative verbs irrespective of their aspectual properties. We believe that Schäfer's (2008) account designed for change of state verbs in which the clitic is a Voice expletive can be extended to the other anticausatives.

Keywords: anticausative se, causative alternation, verbs of change of state, non-agentive verbs of manner of motion, se-marked verbs of spatial configuration

1. Introduction

Verbs of change of state that can be used either in the transitive (cf. (1a)) or in the intransitive (cf. (1b)), where the object of the transitive variant and the subject of the intransitive variant share the thematic role patient or theme, are thought to participate in the causative alternation. The meaning of the transitive, which exhibits an external argument bearing the role causer, is "cause to V-intransitive" (cf. Levin and Rappaport Hovav 1995).

1) a. *John broke the window.*
   b. *The window broke.*

According to the unaccusativity hypothesis (cf. Perlmutter 1978), the argument of the intransitive member of the pair is projected in direct object position (cf. Burzio 1986, Levin and Rappaport Hovav 1995, among others), a hypothesis that elegantly accounts for the semantic and syntactic features of the structure.

The causative alternation is not restricted to verbs of change of state, and characterizes "move and change verbs" (cf. Jespersen 1927, quoted in Levin and Rappaport Hovav 1995: 93). Still, the

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

great majority of alternating verbs consists in verbs of change of state, the class of alternating verbs of motion being rather small (e.g. *bounce, move, roll, rotate, spin*). Levin and Rappaport Hovav hold that alternating verbs of motion are used non-agentively in the intransitive variant, and can be included in the class of verbs of change if they can be taken to express a change in position. Importantly, such verbs differ aspectually from change of state verbs, and show an atelic behaviour.

Languages like Romanian usually mark the intransitive member of the alternating pair with the reflexive clitic pronoun *se*, a marker of anticausative morphology (cf. Haspelmath 1993). By virtue of morphological marking, alternating *se*-marked unaccusatives are often called anticausatives.

Romanian registers semantically diverse alternating *se*-marked unaccusatives (cf. Dragomirescu 2010), from which we selected a sample consisting of categories with contrasting aspectual properties: verbs of change of state (e.g. *a se deschide* "to open") and non-agentive verbs of manner of motion (e.g. *a se rostogoli* "to roll"). A look at verbs of spatial configuration (e.g. *a se afla, a se găsi* "to be found"), where the relation between the transitive and the intransitive is not one of semantic causation[1], but rather one defined by detransitivization, will shed light on the "meaning" of unaccusative *se*. The clitic pronoun *se* exhibited by unaccusatives is the most "bleached" version of the reflexive pronoun; it is empty of meaning, simply a marker of valence reduction.

Since most alternating unaccusatives are verbs of change of state, and most of them are morphologically marked in Romance languages, the morphological marking on these verbs has received special attention in the literature. In what follows, we investigate the analyses proposed for the clitic pronoun *se* in change of state verbs[2] in search for an analysis that can account for the morphological marking of other *se*-marked unaccusatives[3].

2. Approaches to anticausative *se*

Three types of analyses have been adopted in the literature for the clitic pronoun exhibited by verbs of change of state in Romance languages. According to one view, *se* marks the absence of an external argument (cf. Schäfer 2008), the second view holds that *se* indicates aself-caused event in which a property of the internal argument is responsible for the event (cf. the reflexive analysis proposed by Chierchia 2004), while under the third view, the clitic forces the VP to be telic (cf. Folli 2002, quoted in Schäfer 2008).

[1] *The transitive does not mean "cause to V-intransitive".*
[2] *The only class whose morphological marking has been analyzed, to our knowledge.*
[3] *A thorough analysis of these verb categories is left for future research.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

2.1. Schäfer (2008)

In Schäfer's (2008)account, the clitic *se* is connected to a semantically empty Voice projection which does not introduce a theta-role. Inspired by Haspelmath's (1993) typological study, Schäfer assumes that anticausative morphology appears in unaccusative verbs for "reasons of iconicity". Cross-linguistically, marked unaccusatives tend to denote events of lower spontaneity (e.g. "break") than unmarked unaccusatives (e.g. "bloom", "wilt"). Verbs expressing events of low spontaneity compensate for the high expectation of an external argument by projecting a formal, non-thematic placeholder of the external argument.

Schäfer claims that the information concerning the type of unaccusative, i.e. marked vs. unmarked, comes from the root. Following Alexiadou et al. (2006: 190, who build on the distinction between internally and externally caused verbs in Levin and Rappaport Hovav 1995), he proposes four types of verbs of change of state based on the encyclopedic semantics of their roots:

2) √agentive (*murder, assassinate*)
√internally caused (*blossom, wilt*)
√externally caused (*destroy, kill*)
√cause unspecified (*break, open*)

While √*agentive* and √*externally caused* roots form verbs that do not alternate as they do not show intransitive variants, √*internally caused* roots form unmarked unaccusatives which lack transitive alternates[4].

The class of roots √*cause unspecified* in Alexiadou et al., which participate in the causative alternation, is divided by Schäfer into two subclasses: roots that form marked unaccusatives (√*unspecified marked*) and roots that form unmarked unaccusatives (√*unspecified unmarked*). The cut-off point is idiosyncratic and varies from language to language. Importantly, it is only roots that form marked unaccusatives (√*unspecified marked*) that show anticausative morphology.

The Romanian counterparts of the English verbs above behave as predicted: *a asasina* "to assassinate", and *a distruge* "to destroy" only show transitive variants (cf. (3a), (5a)), and do not form anticausatives (cf. (3b), (5b)), *a înflori* "to blossom" is non-*se*-marked (cf. (4a)), and does not show a transitive (cf. (4b)), while *a deschide* "to open" alternates and forms a *se*-marked anticausative (cf. (6a,b)).

3)	a.	*Teroristul*	*l-*	*a*	*asasinat*	*pe*	*senator.*
		terrorist.the	CL.3SG.ACC	have.AUX.3SG	assassinated	PE	senator

[4] *Under Distributed Morphology, the framework assumed by Schäfer, verbs are derived from category-neutral roots by the verbalizing functional head v.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

"The terrorist assassinated the senator."

b. **Senatorul s- a asasinat.*
senator.the SE have.AUX.3SG assassinated
"*The senator assassinated."

4) a. *Pomii au înflorit de la căldură.*
trees.the have.AUX.3PL blossomed from heat
"The trees blossomed from the heat."

b. **Căldura a înflorit pomii.*
heat.the have.AUX.3SG blossomed trees.the
"*The heat blossomed the trees."

5) a. *Buldozerul a distrus clădirea.*
bulldozer.the have.AUX.3SG destroyed building.the
"The bulldozer destroyed the building."

b. **Clădirea s- a distrus.*
building.the SE have.AUX.3SG destroyed
"*The building destroyed."

6) a. *Ion a deschis uşa.*
Ion have.AUX.3SG opened door.the
"Ion opened the door."

b. *Uşa s- a deschis.*
door.the SE have.AUX.3SG opened
"The door opened."

Thus, events of low spontaneity project a formal non-thematic placeholder of the external argument, leading to marked unaccusatives/anticausatives, e.g. *a se deschide* "to open". For languages that mark their anticausatives with a reflexive clitic pronoun (e.g. the Romance or Slavic

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

languages), Schäfer proposes that the reflexive clitic spells out an expletive Voice head which does not project a specifier. The placement of anticausative morphology in Voice is motivated by the fact that Voice is the host of other valence-changing phenomena like passivization (cf. Schäfer 2008).

2.2. Chierchia (2004)

Chierchia (2004) proposes that unaccusatives are derived from transitives by a process of reflexivization, an operation which takes a relation as its argument and sets the two arguments of the relation to be identical with one another.

Under this analysis, unaccusatives are interpreted as causatives, with the causing factor being interpreted statively. The intended interpretation of the sentence *The boat sank.* is "some property of the boat (or some state the boat is in) causes it to go down" (Chierchia 2004: 37).

The analysis that he outlines tries to make sense of the reflexive morphology present on a great majority of unaccusatives in Italian. The reflexive analysis of unaccusatives is reinforced by the licensing of *da sé* "by itself", which, as he holds, is only possible if the argument has both causer and theme entailments.

Nonetheless, his arguments do not stand on closer scrutiny. First, the phrases carrying the meaning "by itself" do not necessarily express self-causation and are not restricted to dynamic verbs. Second, the reflexive morphology is not a blueprint of dynamic verbs.

Some researchers already argued that *da sé* and its counterparts in other languages does not express that some property of the theme argument caused the event but rather deniesthat a causer of the change of state event can be identified (cf. Reinhart 2000, Pylkkänen 2002).

We argue that in Romanian, the equivalent of Italian *da sé,* i.e. *de la sine* "by itself" (lit. "from self")carries the meaning "no external cause interfered in the normal course of the event". Modification of unaccusatives expressing automatic change of state events (cf. Haspelmath's 1993 classification) is relevant for establishing the use of the phrase.

Thus, in the examples below, *de la sine* asserts that no cause is identified that interfered in the natural development of the event, which, in these cases, does not signify that the subject argument or its properties is responsible for the event.

7) a. *Părul* *s-* *a* *uscat* *de la* *sine.*
hair.the SE have.AUX.3SG dried from self
"The hair dried by itself."

b. *Cubul* *de* *gheaţă* *s-* *a* *topit* *de la* *sine.*
cube.the of ice SE have.AUX.3SG melted from self

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

"The ice cube melted by itself."

c.	*Carnea*	*s-*	*a*	*dezgheţat*	*de la*	*sine.*
	meat.the	SE	have.AUX.3SG	defrosted	from	self

"The meat defrosted by itself."

The sentence (7a) does not mean that the hair or its properties caused the drying. Rather, the hair dried without a hair drier due to crucial external conditions like the heat. Similarly, the ice cube could not have melted without heat (cf. (7b)), the meat could not have defrosted in the absence of heat (cf. (7c)). In these situations, denying the interference of a cause in the event is not equivalent with the subject argument causing the change. Since sentences modified by *de la sine* ban the interpretations whereby the argument is both causer and theme, we have no reason to believe that unmodified sentences have this meaning. Chierchia's claim that phrases carrying the meaning "by itself" are licensed by causers in unaccusatives is weakened by such examples.

Moreover, we tracked down an example of a sentence containing a stative verb modified by *de la sine*. This conclusively shows that in Romanian the phrase is not necessarily licensed by a causer.

8)	*Bullmastiff-*	*ul*	*este,*	*de la*	*sine,*	*loial*	*membrilor*	*familiei*
	Bullmastiff	the	be.3SG	from	self	loyal	members.DAT	family.GEN
	sale	*şi*	*chiar*	*docil*		*şi*	*prietenos.*	
	his	and	even	obedient		and	friendly	

"The Bullmastiff (a dog breed) is, by himself, loyal to the members of his family, and even obedient and friendly."
(http://www.dogvet.ro/bullmastiff.html)

So far, we have shown that the meaning and licensing possibilities of *de la sine* do not support a reflexive analysis of unaccusatives in Romanian. Next, we argue that the morphological argument is not a strong one either.

Romance languages register stative verbs of spatial configuration that are marked by the reflexive clitic *se/si*, e.g. Italian *trovarsi*, French *se trouver* (cf. Levin and Rappaport Hovav 1995), orRomanian *a se afla, a se găsi,* all of which mean"to be found", which, given their stative character, cannot be assigned a reflexive analysis. Noteworthy, in such stative verbs, the clitic pronoun inflects for the full range of person and number just like in reflexives proper: the features of the clitic pronoun *mă* in (9) are first person singular, in agreement with the implicit nominative subject argument *eu* "I". Nonetheless, the agreement between the clitic pronoun and the nominative argument does not automatically point to a reflexive analysis of these verbs.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

9)	*Ieri,*	*când*	*m-*	*ai*	*sunat*	*mă*
	yesterday	when	CL.1SG.ACC	have.AUX.2SG	called	SE.1SG
	aflam	*în*	*faţa*	*teatrului.*		
	find.IMPERF.1SG	in	front.the	theatre.GEN		

"Yesterday, when you called me, I was in front of the theatre."

2.3. Folli (2002)

An approach meant to account for the aspectual properties of the clitic *se/si* is outlined in Folli (2002). This author notices that Italian *si*-marked unaccusative verbs of change of state can occur with *in*-adverbials, but not with *for*-adverbials (cf. (10)). Responsible for their telic behaviour, she holds, is the clitic *si*.

10)	*La*	*finestra*	*si*	*è*	*chiusa*	*in*	*un*	*secondo/*	**per*	*un*	*secondo.*
	the	window	SE	be.AUX.3SG	closed	in	a	second	for	a	second

"The window closed in one second/*for one second." (Schäfer 2008: 14, (15b))

A similar behaviour has been reported for *se*-marked unaccusatives in French (cf. Labelle 1992) or Spanish (cf. Armstrong 2011). Romanian *se*-marked verbs of change of state follow this pattern (cf. (11)).

11)	*Fereastra*	*s-*	*a*	*deschis*	*într-*	*o*	*secundă/*	**timp*	*de*	*o*
	window.the	SE	have.AUX.3SG	opened	in	a	second	time	of	a
	secundă.									
	second									

"The window opened in one second/*for one second."

Following Ramchand (2008), Folli proposes that these verbs are made of a process head spelled out as *si* in anticausatives, and a result state as its complement. It is worth mentioning that Ramchand's process head is the equivalent of the VP in a VP structure articulated in VP shells, consequently *si* is not placed in the head that introduces the external argument[5], and does not readily account for the relationship between *se*-marked anticausatives and the corresponding transitives.

Moreover, the class of *se*-marked anticausatives is not restricted to verbs of change of state. Remember that languages show non-agentive verbs of manner of motion that are *se*-marked, have

[5] *The head introducing the external argument is the initiation head in Ramchand.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

transitives and are atelic, unlike verbs of change of state. The Romanian verb *a se rostogoli* "to roll" is an example: the verb alternates (cf. (12b)), but is atelic as shown by the ban on *in*-adverbials modification (cf. (12a)).

12) a. *Mingea* *s-* *a* *rostogolit* *timp* *de* *10 secunde/* **în* *10 secunde.*
ball.the SE have.AUX.3SG rolled time of 10 seconds in 10 seconds
"The ball rolled for 10 seconds/*in 10 seconds."

b. *Copilul* *a* *rostogolit* *mingea.*
child.the have.AUX.3SG rolled ball.the
"The child rolled the ball."

Furthermore, there are stative *se*-marked verbs of spatial configuration whose morphological marking requires an explanation.

In the case of alternating verbs of change of state or non-agentive verbs of motion, both members of the pair are dynamic; also, in *John opened the door.*, John causes the state of things of the corresponding intransitive *The door opened.*

The relationship between *se*-marked verbs of spatial configuration and their transitive "alternates" is rather quirky: the transitive is dynamic, while the intransitive is stative; the transitive does not mean "cause to V-intransitive". The sentence in (13a) does not convey the meaning that the tourists caused the placement of the lake nearby the town Bicaz; natural causes are responsible for the location of the lake.

13) a. *Într-* *un* *final,* *turiştii* *au* *găsit* *Lacul* *Izvorul* *Muntelui* *din* *apropierea* *oraşului* *Bicaz.*
in a final tourists.the have.AUX.3PL found lake.the spring.the mountain.GEN from closeness.the town.GEN Bicaz
"The tourists finally found the lake Izvorul Muntelui nearby the town Bicaz."

b. *Lacul* *Izvorul* *Muntelui* *se* *găseşte* *în* *apropierea* *oraşului* *Bicaz.*
lake.the spring.the mountain.GEN SE find.PRES.3SG in closeness.the town.GEN Bicaz
"The lake Izvorul Muntelui is found nearby the town Bicaz."

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Aspectually, the transitive is an accomplishment; the tourists come to discover the location of the lake as a result of some action. By contrast, the intransitive is stative and consists in the predication of the location of the internal argument by the locative phrase.

The transitive and the intransitive share the meaning of location due to the obligatory locative phrase. The stative intransitive lacks an external argument, but displays the clitic *se*, most likely a marker of valence reduction of the transitive. An approach whereby the clitic *se* expletivizes the Voice head (cf. Schäfer 2008) can account for the features of such *se*-marked statives.

So far, we have seen that anticausative *se* shows up on verb categories with contrasting properties like verbs of change of state, non-agentive verbs of manner of motion, and, by extension, stative verbs of spatial configuration[6]. All these verbs lack an external argument, and are, consequently, unaccusative.

Of the analyses that we explored so far, Schäfer's (2008) account stems out as the most suitable one for the broader class of anticausatives, and can be extended to non-agentive verbs of manner of motion and stative verbs of spatial configuration. The projection of anticausative *se* in the head of the phrase that introduces the external argument, i.e. VoiceP, can account for the properties of the unaccusatives discussed above; the expletivized Voice accounts for: (i) the connection between the intransitive and transitive alternates of verbs of change of state and non-agentive verbs of manner of motion; (ii) the telicity of verbs of change of state[7]; (iii) the relationship between *se*-marked verbs of spatial configuration and transitives.

A slight modification is, nonetheless, in order. Recall that Schäfer proposed an analysis designed for verbs of change of state according to which the clitic *se* is a formal, non-thematic placeholder of the external argument that verbs expressing events of low spontaneity project to compensate for the high expectation of an external argument. However, stative verbs of spatial configuration do not carry the meaning of external causation; with these verbs the clitic is simply a marker of valence reduction. *Se*-marking is not conditioned by verbs which express events of low spontaneity in the intransitive, but rather by verbs which show a transitive variant; the clitic *se* is generally a mark of valence reduction, empty of meaning. Thus, Schäfer's analysis can account for the morphological marking of all unaccusatives in question, if we restrict the proposed semantic motivation to verbs of change of state and perhaps non-agentive verbs of manner of motion.

3. Conclusions

In this paper, we showed that unaccusative verbs with contrasting aspectual properties, like verbs of change of state, non-agentive verbs of manner of motion, and verbs of spatial configuration,

[6] *The morphology that these verbs exhibit is not exactly anticausative, but rather detransitivizing.*
[7] *The expletivized Voice bans the projection of the unique argument of the verb in SpecVoiceP.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

display anticausative morphology in Romanian. What these types of unaccusatives have in common is the lack of an external argument, as reinforced by the possibility of a transitive variant, and morphological marking by the clitic pronoun *se*. The most suitable analysis for these verbs exhibiting heterogeneous properties is the one proposed by Schäfer (2008), where anticausative *se* is a variable empty of meaning which expletivizes the phrase that introduces the external argument.

REFERENCES:

Alexiadou, Artemis, Elena Anagnostopoulou and Florian Schäfer (2006). "The properties of anticausatives crosslinguistically", in Mara Frascarelli (ed.), *Phases of interpretation*, 187-212, Berlin: Mouton de Gruyter.

Armstrong, Grant (2011). *Two classes of transitive verbs: Evidence from Spanish*, PhD dissertation, Georgetown University.

Burzio, Luigi (1986). *Italian syntax. A government and binding approach*, Dordrecht: Reidel.

Chierchia, Gennaro (2004). "A semantics for unaccusatives and its syntactic consequences", in Artemis Alexiadou, Elena Anagnostopoulou and Martin Everaert (eds.), *The unaccusativity puzzle: Explorations of the syntax-lexicon interface*, 22-59, Oxford: Oxford University Press.

Dragomirescu, Adina (2010). *Ergativitatea. Tipologie, sintaxă, semantică,* Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti.

Haspelmath, Martin (1993). "More on the typology of inchoative/causative verb alternations", in Bernard Comrie and Maria Polinsky (eds.), *Causatives and transitivity*, 87-120, Amsterdam: John Benjamins.

Labelle, Marie (1992). "Change of state and valency", *Journal of Linguistics* 28: 375-414.

Perlmutter, David (1978). "Impersonal passives and the Unaccusative Hypothesis", in *Proceedings of the fourth annual meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 157-189, Berkeley: Berkeley Linguistics Society.

Pylkkänen, Liina (2002). *Introducing arguments*, PhD dissertation, MIT.

Ramchand, Gillian (2008). *Verb meaning and the lexicon: A first phase syntax*, Cambridge: Cambridge University Press.

Reinhart, Tanya (2000). "The theta system: Syntactic realization of verbal concepts", *OTS working papers*, Utrecht University.

Schäfer, Florian (2008). *The syntax of (anti-)causatives. External arguments in change-of-statecontexts*, Amsterdam, The Netherlands: John Benjamins.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

EPISTEMIC MODELATORS IN THE POSTMODERN POETIC TEXT

Beatrice Diana Burcea

PhD Student, University of Craiova

Abstract: The present article brings to our attention a topical issue within pragmatics field, and that is the poly-functional character of the epistemic modelizers. Their frequency within the discourse brings the attention upon the semantic – pragmatic values. In the first part of the study there are selectively indicated theoretical points of view: the delocutive character of some epistemic modelizers, the role in deictic anchoring of the statement, anaphoric valences, evaluating – axiological thematization. In the second part of the study there is presented the discursive function of the epistemic modelizers. The related corpus focuses on the postmodern poetical text.

Keywords: anaphore, deixis, discourse, epistemic modelizer, pragmatics.

1. Introducere

Complexitatea fenomenului enunțării a condus la perspective variate de abordare și definire. În asentimentul lui Immanuel Kant, Herman Parret (1983) consideră *enunțarea* un concept «paralogic». Supus unei metodologii, conceptul se dispersează în două direcții: *deictizarea* (*déictisation*) și *modalizarea* (*modalisation*) enunțării.

Susținând că cele două metodologii sunt complementare, Herman Parret sugerează că o metodologie deictizantă presupune o organizare *ego-centrică* a deixis-ului, în timp ce o metodologie modalizantă presupune o organizare *interactanțială*, prin urmare «ego-fugale». În organizarea deixis-ului, se pornește de la subiectivitatea ego-centrică, în organizarea modalităților se ține cont de «comunitatea enunțiativă». În analiză, este avansată ideea unei «subiectivități comunitare». Deși complementare, observă Herman Parret, deictizarea și modalizarea permit stabilirea unei ierarhii. Astfel, modelul ideal «se boucle par la modalisation de la déictique ou, en d'autres termes, par la reconstruction de l'instance d'énonciation/effet d'énoncé en tant que *compétence modalisatrice*» (*ibidem*: 87). În acest sens, în analiza metodică a fenomenului enunțării, H. Parret distinge patru

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

tipuri de modalități: *distribuționale*, *propoziționale*, *ilocuționare* și *axiologice*. Această tipologie vizează atât dinamismul deictizant, cât și dinamismul modalizator. Teoria modalităților presupune reevaluarea intersubiectivității.

2. Paradigme teoretice

Teoria modalităților avansată de Herman Parret se sprijină pe două noțiuni elementare: *interacțiunea* și *interactanțialitatea*. Condiția de posibilitate a oricărei modalizări este *Nous*, considerat o noțiune polimorfă, denumind comunitatea enunțiativă, care este de fapt un cvadruplu: *comunitatea devorbire* (vizează *co-percepția codului*; corespunde nivelului distribuțional), *comunitateade lume* (vizează relația de *co-verificare*, pe fondul identității universului referențial și ontologic; corespunde nivelului propozițional), *comunitatea de acțiune* (vizează relația de *co-analiză a convențiilor* de producere și de interpretare a actelor de limbaj; corespunde nivelului ilocuționar), *comunitatea transcendentală* (vizează *ancorarea* în fondul erotetic și deontic, fapt care permite enunțării, deși paralogică, să fie comunitară și comunicabilă «sans être empirique»; corespunde nivelului axiologic) (*ibidem*: 96-97).

Herman Parret consideră cele patru sub-sisteme enunțiative ca izotopii teoretice care nu se reduc una la cealaltă. Între ele se stabilesc relații de corespondență și de incluziune. Astfel, *tensiunea* (*autenticitatea*), care se referă la strategiile enunțiative ale subiectului axiologic, include *acționalizarea*. La rândul ei, *acționalizarea*, având în vedere strategiile enunțiative ale subiectului ilocuționar, include *modificarea*. Referindu-se la strategiile enunțiative ale subiectului propozițional, *modificarea* include «*le brayage*» (*pertinența*), care vizează strategiile enunțiative ale subiectului distribuțional.

În spațiul lingvistic românesc, *modalitatea*, conotează categoria semantică prin care se exprimă raportarea locutorului la un conținut propozițional. Clasificarea consacrată în studiile de specialitate este tripartită: *epistemică*, *deontică* și *apreciativă*. Fiind o categorie fundamental subiectivă, modalitatea se realizează în două variante: *cu subiectivitate asumată* și *cu aparentă obiectivizare*. Marcarea modalității în mesaj conotează *modalizarea*. Aceasta este dependentă de actul de limbaj realizat prin enunț. Modalizatorii reprezintă mijloacele prin intermediul cărora se realizează modalizarea (Zafiu 2005: 673-674).

În cercetările actuale, un statut aparte îl au *modalizatorii epistemici*, de natură enunțiativ-evaluativă, elocutivă, axiologică și interactivă, în categoria cărora Mariana Țuțescu (2006: 37) include interjecția. În opoziție cu orientările teoretice care nu consideră

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

această clasă lexico-gramaticală un semn lingvistic[1], Mariana Țuțescu îi susține calitatea de *semn lingvistic*, conferindu-i un triplu statut: *indicial*, *iconic* și *simbolic*. Mai mult, se subliniază că anumite clase de interjecții au valențe performative și delocutive.

Studiind verbele delocutive, Émile Benveniste a observat că trăsătura esențială a unui delocutiv constă în faptul că „între el și baza sa nominală există o relație de «a spune...» și nu de «a face», proprie denominativului (I 2000: 270). Ulterior, teoria clasică a delocutivității, elaborată de Benveniste, a fost reevaluată de Jean-Claude Anscombre. Acesta observă esența teoriei delocutivității în faptul că «une valeur sémantique fait intervenir une activité de discours» (Anscombre 1979: 71). Din această perspectivă, teoria lui Benveniste depășește sfera verbelor delocutive, putând fi extinsă și la alte categorii morfologice sau sintactice. Teoria elaborată de Jean-Claude Anscombre are în vedere *la délocutivité généralisé*, fiind gândită în patru etape:

A: un morphème M est considéré comme un prédicat objectif, ayant une valeur sémantique S.

B: Utilisation de M, avec la valeur S, dans un certain type d'énonciation (apparition de l'aspect formulaire).

C: Fabrication d'un nouveau morphème M^* dont la valeur sémantique S^* contient une allusion à l'emploi de M avec la valeur S.

D : si M^* = M (identité formelle), les emploi de M cités au stade B sont relus en donnant à M la valeur S^*

(*ibidem*: 72).

În modelul propus de lingvistul francez, nu sunt obligatorii toate etapele. Astfel, trecerea de la etapa C la etapa D este facultativă. Are loc doar când M = M^*. Evoluția care face trecerea de la A la D este diacronică[2]. Demersul analitic îl conduce pe lingvistul francez la considerarea unor concepte importante – *la performativité* și *la sui-référentialité* – drept o consecință a delocutivității generalizate. Acest fapt l-a determinat pe Oswald Ducrot (1979) să vorbească despre *illusion performative*. Din această perspectivă, «la

[1] *În unele studii,interjecțiile nu sunt considerate semne lingvistice. Această opinie se sprijină pe considerația că interjecțiile nu denumesc un referent prin intermediul unui concept. Interjecțiile ar fi mai degrabă semnale lingvistice care exprimă diverse senzații sau imită diverse sunete și zgomote (Croitor Balaciu 2005: 657).*

[2] *Această evoluție a fost identificată și în cazul interjecțiilor românești zău și vai (Țuțescu 2006: 39).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

performativité n'est pas plus la cause de la sui-référentialité que l'inverse: elles ne sont toutes deux que les retombées – et non la visése – d'un processus de délocutivité généralisée» (*ibidem*: 74).

Subliniind esența teoriei delocutivității generalizate, Anscombre precizează:

Cette délocutivité étant due à un figement de l'emploi, i.e. à la création d'un nouveau signe, le processus même du figement tend à conférer un caractère «objectif» ce nouveau signe: il semble parler du monde réel. Nous pensons également qu'il faut voir dans cette apparence «objective» l'origine du caractère mimique de beaucoup de délocutifs [...] (*ibidem*: 73).

În categoria acestor enunțuri delocutive, marcate de caracterul mimic, se înscriu și numeroase structuri interjecționale.

3. Funcționarea discursivă a modalizatorilor epistemici

Cercetările actuale semnalează frecvența modalizatorilor epistemici în discursul literar, subliniind caracterul polifonic al acestora și, nu în ultimul rând, valențele semantico-pragmatice.

Realizările contextuale ale modalizatorilor *zău* și *vai* permit o perspectivă pragmatică nuanțată asupra textului poetic postmodern. Statutul de modalizator provine din calitatea de a funcționa ca indice al unei manifestări cognitive.

a) Modalizatorul *zău* trimite la etimonul latin *Deus*. Utilizările în limba actuală se datorează diacroniei etimologice, proces care presupune o analiză elaborată a etapelor teoriei delocutivității generalizate[3]. Morfemul M (*Deus*) denota inițial o valoare semantică S. Enunțarea, în aspectul formular, a conservat utilizarea inițială a morfemului M. Apariția morfemului M^* denotă structurile interjecționale al căror nucleu este *zău*. Valoarea sa semantică S^* conține o aluzie la utilizarea în enunțare a lui M cu valoarea S[4].Locutorul recurge la instanța supremă pentru a da credibilitate spuselor sale. Fragmentul din *Pentameronul* lui Ion Stratan[5] dezvăluie, în ravagiile puterii, criza identitară:

[3] *În termenii teoriei lui Jean-Claude Anscombre (1979).*
[4] *Cf. Mariana Țuțescu (2006: 40).*
[5] *Textul este introdus în Antologia poeziei generației 80 (Mușina 2002: 351-359).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

I-am tras într-o țeapă de neagră lumină
Nu sunt ca mine – am spus. E o vină.
Am tras în țeapă bătrâni și fecioare
Lustragii, cusurgii. […]
Ologi, cai și jerbe. Oștirile toate.
Pentru state, pentru etate. Pentru egală-mpărțire
A respirării la fire și la nefire.
Pentru un echilibru între bine și rău.
Zău!
Am tras țeapa în țeapă, după care
Am ars totul într-o iluminare.
Se făcuse dreptate. Dreptatea că sunt
Asta este. […]
(Stratan, *Pentameronul*, 2002: 357)

Uneori, modalizatorul *zău* apare în structuri negative *nu zău*, orientate deictic. Subiectul enunțării simulează stupefacția. Eul enunțiativ suspectează ileitatea, mizând pe complicitatea alocutorului:

Dar spune și tu, iubito,
cine-ar fi gândit ceva rău,
nu zău,
cine-ar fi gândit ceva rău
pe o asemenea ninsoare?
(Iaru, *Ordinul jartierei*, 1981: 33)

Alteori, ocurența structurii deictice trădează, în jocul interlocuției, îndoiala. Funcția fatică a modalizatorului antrenează subiectul enunțării în simulacrul conversațional:

-*Nu zău!* Și ce mai spui tu?
-Spun că uneori e bine
să sfârșești
sub formă de pulbere.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

(Iaru, *Duelul*, 1981: 87)

În structuri delocutive gramaticalizate, sunt vizate actele ilocutorii, «qui représentent une modalité véridictoire exprimée avec la force de l'évidence» (Țuțescu 2006: 40):

Zău că habar n-am ce mi-a venit să scriu toate prostiile
astea însă dacă am început:
deci fobie la oglinzi și la toate aparatele din lume
care înregistrează imaginea
însă cuvintele cum se știe sunt mai iertătoare
poți să faci ce vrei cu ele
(Andriescu, *Oglind la zid – I*, 1992: 18)

b) Modalizatorul polisemic, *vai* trimite la etimonul latin *vae*. Analog, teoria lui Jean-Claude Anscombre își dovedește autenticitatea[6].

Realizările contextuale ale modalizatorului ilustrează varietatea reacțiilor sau a stărilor afective. Vocea enunțiativă glisează de la entuziasm la admirație, tinzând spre interiorizarea alterității. Tematizarea eului enunțării se insinuează prin proiecție deictică.

Vai, fericit este șoarecele:
singura lui spaimă e cușca...
[…]
Vai, fericit sunt eu,
șoarecele: singura mea spaimă e cușca…
(Marin, *Fericit*, 1981: 22-23)

Tematizând actul scrierii, subiectul enunțării accentuează derizoriul imaginii desuete. Modalizatorul circumscrie afectiv ironia parodică:

Despre cum îmi scriu poemele

[6] *În procesul delocutivității generalizate, modalizatorul interjecțional vai generează, prin derivare lexicală, două verbe productive în română: a se văita și a se văicări (Țuțescu 2006: 44).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

în lungi după-amieze de toamnă
aș fi vrut să vă povestesc câte ceva
[...]
despre coafura și fardul, manichiura
și colierul doamnei, învăluită în parfum
și în speranțe, *vai*, bătrâna doamnă
(Vișniec, *Descrierea poemului*, 2004: 87)

Modalizatorul amplifică tristețea provocată de fisura existențială. Alteritatea iluzorie tentează sinele narcisistic:

Încerc o construcție sensibilă în fața oglinzii.
Vai, de șapte zile vorbesc în fața oglinzii.
De șapte zile stau vopsită ca o mireasă și vorbesc în fața oglinzii:
„- He-he, cetățeni ai Castaliei! […]"
(Marin, *Poem de dragoste*,1981: 36)

Prefigurare a sfârșitului, modalizatorul trădează starea de angoasă a subiectului enunțării:

Vai focul s-a întins în oraș nu mai poți
asculta nici măcar muzica monotonă chiar
desăvârșită a orchestrei
[…] nu te mai poți apropia
nici măcar de un taxi șoferii s-au topit încet în cabinele
lor și au curs pe asfalt niciodată nu e bine să calci
pe aceste dâre
(Vișniec, *De un taxi nu te mai poți apropia*, 1980 : 90)

Uneori, debusolarea prinde contur într-un strigăt disperat în fața iminenței morții:

Vai
ce exactă măsură a morții

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

s-a strecurat la noi în casă
câtă perfecțiune
în mersul târâș al calendarului [...]
(Marin, *6 octombrie*, 1981: 42).

Întărit prin repetiție, modalizatorul apare în discursul direct, potențând starea afectivă. Lamentația devine un fenomen generalizat, în conflictul dintre generații:

Vai, vai, se tânguiră atunci cu toții
or să râdă copiii noștri de noi
(Vișniec, *Despre cozile de argint*, 1980: 28)

Agresiunea mediului reifică ființa umană, denaturând relațiile interumane. Repetarea modalizatorului în discursul direct redă sfâșierea ființială, redusă metonimic la un glas care strigă în pustiu:

Capete de oțel
rotunde ca semnul liber
stau cu danturile bine înfipte
în ceafa ta nevorbitoare:
-Ce-ai visat?
-Ce-ai deraiat?!
În întunericul capului
cineva nevăzut
rontăie ceva cenușiu.
-*Vai, vai* - țipă o gură
risipită pe stradă –
cine să se mai iubească cu tine
în micuțul pavilion?
(Iaru, *În micuțul pavilion*, 1981:42)

Aproximând un context anaforic cumulativ, marcat stilistic de *și* narativ, anaforic, textul are o structură cu schemă de generare. Paratextul generalizează proiecția sumbră

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

asupra unui timp îndepărtat. Tonalitatea în care se încheie fragmentul circumscrie tristețea profundă:

și cât am să fiu de gârbovit și ce tâmpenii am să fac
și ce chin am să fiu pe capul nepoților
și am să mi te imaginez atunci iarbă că asta ai să fii
și ochii tăi ca două bălți roșii
vai vai.
(Andriescu, *Vai vai,* 1992: 45)

Cercetările de dată recentă consideră interjecția *vai* un element descriptiv, axiologic, evaluativ, supus unui proces de recuperare a delocutivității generalizate. Interjecția trece de la o categorie exofrastică la o categorie endofrastică, devenind un predicat modalizator (Țuțescu 2006: 41). În această evoluție de la o categorie la alta, distingem, în textul postmodern, două etape, dintre cele consacrate:

a) modalizatorul *vai* este însoțit de pronumele personal în dativ. Dativul clitic reprezintă «l'EXPERIENCEUR, le siège humain de l'état conçu comme dysphorique par l'énonciateur; il forme avec *VAI* une structure de délocutivité généralisée» (*ibidem*: 41). Structura clasică de *DATIV EXPERIENCEUR* are valențe deictice. Orientarea spre locutor este dublată de un act de comparație. Contextul se îndepărtează de cazul tipic al disforiei, prin jocul de cuvinte derivativ, spontan, al subiectului enunțiator. Deraierea lexicală transpune segmentul textual în derizoriu. Trecerea firească de la categoria exofrastică la cea endofrastică este subminată de ironie parodică:

Au legat o femeie de un bărbat
și i-au dus la menajerie:
-Maimuță!
-Vaimuță!
-*Vai mie!*
(Iaru, *Marco Polo la Amsterdam*, 1981:56)

b) modalizatorul *vai* intră într-o structură idiomatică *vai de* urmată de pronumele personal în acuzativ. Forma tonică a pronumelui este reprezintă de asemenea

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

l'EXPERIENCEUR. Structura funcționează«comme un thématiseur évaluativo-axiologique par rapport au locuteur» (Țuțescu 2006: 42). Atitudinea locutorului este orientată în raport cu tema discursului. Eul enunțat atenuează periplul mitilogic:

MĂI, FRATE, ia te uită: din cer, vine
În veșmânt lung (cusut de ea), *vai de mine...*
(cine?...) cantoniereasa!... nu se poate, în
car de argint, tras de doi cai (nemuritori, păi...), cu
roți de aur (și
spițele de aramă...)
(Stoiciu, *Evoe!*, 2002: 334)

Modalizatorul *vai* poate fi urmat și de construcții exclamative, realizate cu adjectiv la grad pozitiv precedat de *ce* adverbial. Construcțiile sunt echivalente cu superlativul absolut. Pot introduce discursul raportat direct. Contextul poate fi în contradicție cu aceste construcții exclamative:

Regele îmi arăta visător instrumentele
sale de tortură *vai ce frumos vai*
ce pasionant trebuie să fie spuneam eu
(Vișniec, *Mai mult de două buburuze,* 1980: 54)

Alteori, profraza *da*, cu rol de semnal de apel, este urmată de construcția exclamativă. Eul enunțat se insinuează permițând coexistența a două domenii enunțiative autonome:

[...] Apollon, în-
frumusețat (cu Frunze de laur, pe
frunte, da?... *vai, ce deșteaptă*
sunt…), în fața corului, acompaniază, cu pana de
fildeș, la kithară…
(Stoiciu, *Evoe!*, 2002: 335)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

În calitate de modalizatori epistemici, interjecțiile *zău* și *vai* exprimă atitudinea subiectului enunțării în raport cu conținutul propozițional al enunțului (Țuțescu 2006: 45).

4. Concluzii

Metodologic, conceptul paralogic al enunțării cunoaște două mari direcții de abordare: *deictizarea* și *modalizarea*. Metodologia deictizantă presupune o organizare *ego-centrică*, metodologia modalizantă presupune o organizare *interactanțială*. Analiza acestora a condus la stabilirea unor ierarhii. Modelul ideal impune reconstruirea instanței enunțării în calitate de *competență madalizatoare*.

Studiile de specialitate disting patru tipuri de modalități: *distribuționale*, *propoziționale*, *ilocuționare* și *axiologice*. Noțiunile elementare în teoria modalităților sunt: *interacțiunea* și *interactanțialitatea*. Condiția de posibilitate a modalizării este *Nous*, prin care se denumește comunitatea enunțiativă ca un cvadruplu: *comunitatea de vorbire*, *comunitatea de lume*, *comunitatea de acțiune*, *comunitatea transcendentală*.

În spațiul lingvistic românesc, *modalitatea* este definită ca o categorie semantică, prin intermediul căreia locutorul se raportează la un conținut propozițional. Tipologia consacrată a *modalității* este tripartită: *epistemică*, *deontică*, *apreciativă*. În categoria *modalizatorilor epistemici*, Mariana Țuțescu include și interjecția, căreia îi conferă statut de semn lingvistic, cu triplu statut: indicial, iconic și simbolic.

Teoria delocutivității generalizate permite studierea caracterului delocutiv al modalizatorilor epistemici: *zău* și *vai*. În textul poetic postmodern, realizările contextuale ale acestor modalizatori deschid perspectiva pragmatică. Interjecția *zău* are impact asupra actelor ilocutorii. Interjecția *vai* ilustrează varietatea reacțiilor și a stărilor afective. În procesul de recuperare a delocutivității generalizate, acest modalizator trece de la o categorie exofrastică la o categorie endofrastică. Urmat de construcții exclamative, se realizează modalități expresive de redare a superlativului absolut.

Modalizatorii epistemici *zău* și *vai* conotează raportul dintre subiectul enunțării și conținutul propozițional al enunțului.

Surse

Andriescu, Radu. 1992. *Oglinda la zid*. Iași: Canova.

Iaru, Florin. 1981. *Cântece de trecut strada*. București: Albatros.

Marin, Mariana. 1981. *Un război de o sută de ani*. București: Albatros.

Mușina, Alexandru. 2002. *Antologia poeziei generației 80*. Brașov: AULA.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Vișniec, Matei. 1980. *La noapte va ninge*. Bucutești: Albatros.

Vișniec, Matei. 2004. *Orașul cu un singur locuitor (antologie de poezie 1980-2004)*. Pitești-București: Paralela 45.

Bibliografie

Benveniste, Emile. [1966] 2000. *Probleme de lingvistică generală*, vol. I. Traducere de Lucia Magdalena Dumitru. București: Teora.

Croitor Balaciu, Blanca. 2005. „Interjecția". *Gramatica limbii române*, I. București: Editura Academiei Române.

Parret, Herman. 1983. «La mise en discours en tant que déictisation et modalisation». *Langages*, vol. 18, nr. 70, pp. 83-97. http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/lgge. Accesat 19.01.2016.

Țuțescu, Mariana. 2006. „L'interjection – modalisation, axiologisation et grammaticalisation. Le cas des interjections roumaines *zău* et *vai*". *Langages*, 161: 37-46. http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/lgge_0458-726x_2006_num_40_161_2703. Accesat 18.01.2016.

Zafiu, Rodica. 2005. „Anafora". *Gramatica limbii române*, II. București: Editura Academiei Române.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

LE CHIEN DANS LES EXPRESSIONS IDIOMATIQUES FRANÇAISES

Coralia Telea

Assist. Prof., PhD, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia

Abstract: Because body language varies from country to country, every language has a number of specific idiomatic expressions so as to help people to talk about different phenomena and everyday situations or to describe other people or animals nearby. Therefore, it is quite obvious why the dog, domesticated a long time ago, represents the central image around which the French idiomatic expressions take shape. This article offers a list of phrases in French which are formed by using the image of this particular pet that is so much present in the human being's day-to-day living. Based on the strong belief according to which the dog is "man's most faithful friend", human wisdom creates idioms inspired by various life experiences; thus, this fact also proves the analytical mind of the French speakers. We analyse the lexical units that concur in order to give rise to a certain meaning by highlighting their structure as well as the way they function. At the end of this analysis we will present different opinions related to the way this animal is perceived by French speakers in the light of their own life experiences and their mentalities.

Keywords: idiom, pet, semantic content, French

La présence incontournable et très fréquente des expressions imagées dans la communication interhumaine rend compte de leur valeur. Celles-ci enrichissent le patrimoine représenté par toute langue, aussi bien du point de vue de leur quantité que de leur qualité. Les raisons pour lesquelles un nombre toujours croissant des locuteurs les utilisent touchent la précision, mais aussi un certain exotisme. Comme celles-ci sont construites à partir d'expériences vécues, nous pourrions conclure sur la véridicité des faits et des actions y évoqués. Puisque les expressions imagées illustrent particulièrement bien l'esprit du peuple qui les utilise, la sagesse populaire trouve fort bien, à travers celles-ci, un milieu favorable à son expression, matérialisée dans des explications, voire même des conseils. Par sa construction, qui joue surtout sur la fonction poétique du langage, l'expression imagée représente l'association du vieux et du nouvel état des choses de la

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

langue : elle fonctionne depuis longtemps et elle est longuement utilisée tous les jours, en raison de la fraîcheur de la langue dont elle fait preuve. Comme c'est à travers l'expression imagée que la langue devient plus précise, nous pourrions conclure sur l'emploi de celle-ci, semblable à celui de la métaphore : lorsque l'expression imagée est largement utilisée par beaucoup de locuteurs qui en abusent, elle devient un cliché soumis à un certain effet de mode. Le résultat est que celle-ci perd son histoire, sa fraîcheur, voire son sens. L'exemple de la langue utilisée par les journalistes nous servirait pour illustrer cette idée. Comme ce métier se fait sous la pression du temps qui passe trop vite, les auteurs des articles doivent bien rendre compte de la réalité en temps réel. Souvent, en proie à la hâte, ils utilisent des expressions qui circulent, mais qui finissent par perdre leur vigueur et leur fraîcheur justement suite à leur circulation. Remarquons encore la présence du chien[1] dans le lexique spécialisé du journalisme, ce qui fait qu'avec les « canards »[2] et les « ours »[3], le monde du journalisme est parfaitement ouvert à celui animal.

Qu'ils rapportent le gibier aux chasseurs, qu'ils conduisent des aveugles, qu'ils gardent les troupeaux ou qu'ils cherchent les truffes, les chiens accomplissent de durs métiers, en aidant toujours l'homme dans ses exploits[4]. D'ailleurs, le dévouement voisin de la dévotion du chien pour son maître en fait le symbole même de la fidélité. De tous les animaux, qu'ils soient sauvages ou apprivoisés, c'est bien le chien qui est considéré par la sagesse populaire comme étant le meilleur ami de l'homme. En raison de cette proximité spatiale même, le chien est une présence familière dans la vie de l'homme, ce qui expliquerait sa présence dans l'univers linguistique de celui-ci. Pourtant, la présence de cet animal ne présente pas toujours des connotations positives. Parfois, la langue met l'accent sur les sentiments négatifs que cet animal inspire. Prenons, d'abord, comme exemple l'expression *être chien*[5] : la signification ne porte pas sur une qualité, mais sur l'avarice du

[1] *En argot journalistique, « les chiens écrasés » se situent au plus bas degré de la hiérarchie des informations, représentant un fait complètement dépourvu d'importance, un petit fait divers.*
[2] *Autrefois, le terme était utilisé pour désigner une fausse nouvelle, de nos jours il s'agit de désigner un journal, en français familier.*
[3] *Apud. Georges Planelle, Les 1001 expressions préférées des Français, Paris, Les Éditions de l'Opportun, s. a., p. 122. Au XIXème siècle, l'ours désignait le patron d'une imprimerie, celui qui avait la responsabilité de ce qu'il publiait.*
[4] *L'expression suivre quelqu'un comme un chien surprend justement aussi bien la proximité que la fidélité de l'animal surpris dans l'entourage de l'homme. Il existe bien d'autres métiers que les chiens accomplissent à la place ou bien avec les êtres humains. Il y a des chiens visiteurs dans les maisons de retraite ou dans les hôpitaux, des chiens travaillant avec les agents de police, d'autres qui cherchent les personnes disparues dans les décombres, des chiens sauveurs à la montagne ou à la mer.*
[5] *L'autre auxiliaire, le verbe avoir, est aussi concerné par une expression imagée construite avec le chien. À la différence de l'expression faite avec le verbe être, celle avec avoir est positive, voire même captivante, car avoir du chien signifie, pour une femme, avoir un charme un peu coquin et qualifie de façon générale son*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

personnage qualifié par cette comparaison tirée du monde animal[6]. Dans le même ordre d'idées, avec le même sens, pourtant beaucoup adouci, l'image du chien est utilisée dans l'expression *ne pas attacher son (ses) chien(s) avec des saucisses*[7]. Contrairement aux valeurs positives suggérées par l'animal incarnant la fidélité face à l'être humain, nous pourrions aussi conclure sur l'usage de la valeur adjectivale à sens négatif. Le qualificatif *...de chien* associé à toute réalité[8] confère des connotations négatives à la notion à laquelle il s'attache. Contrairement au sens négatif donné à l'expression *un temps de chien*[9], une autre expression construite avec l'image de cet animal fonctionne dans le registre de la météo. L'animal est une véritable source de compassion, il est ressenti proche à l'univers humain, face auquel il n'est plus hostile, hargneux, méchant ou menaçant. Ainsi, pour décrire le mauvais temps, l'expression *il fait un temps à ne pas mettre un chien dehors*[10]est souvent utilisée pour remplacer la neutralité des verbes *geler*, *pleuvoir* ou *neiger*.

Préoccupé de son état de santé qui lui garantit une longue vie saine, l'être humain associe la maladie et la mort avec l'image du chien[11]. Paradoxalement, l'animal qui accompagne l'existence humaine et l'aide à se mettre à l'abri des dangers potentiels, cet

élégance et son pouvoir de séduction. Quant à la formation des deux expressions, nous soulignerions la valeur adverbiale ou adjectivale du nom chien.

[6] *Une variante de cette expression utilise l'image d'un autre animal, moins fidèle et beaucoup plus nuisible que le chien, à savoir le rat.*

[7] *Cf. Isabelle Cholet, Jean-Michel Robert, Les expressions idiomatiques. Précis., Paris, Clé International, 2008, p. 31. L'expression signifie tout simplement être économe, regarder à la dépense.*

[8] *Nous citerions les exmples suivants, dans lesquels le nom de l'animal est utilisé comme complément du nom, instaurant des valeurs péjoratives : un mal de chien, une humeur de chien, un temps de chien, un métier de chien, une vie de chien. Par conséquent, « de chien » est un qualificatif désignant un excès. Ce qualificatif prend comme point départ dans sa formation l'idée que le chien est une bête, qu'il est sale, méchant et méprisable. D'ailleurs, à travers l'histoire, l'animal en question n'a pas toujours été bien considéré et ces différentes modalités de juger de l'utilité ou l'agressivité du chien ont favorisé la création de diverses expressions imagées.*

[9] *Cf. Isabelle Brisson, Langue de vipère et œil de biche. Les dessous scientifiques des métaphores animales. Préface de Pascal Picq, Groupe Eyrolles, Paris, 2009, p. 123. Le même temps est défini comme étant un temps de gueux, ce qui renvoie précisément au nom donné aux gentilshommes flamands qui s'attaquèrent, en 1566, au commerce maritime des Pays-Bas. De nos jours, les gueux désignent en français littéraire des personnes qui vivent dans la misère. À voir aussi http://larousse.fr/dictionnaires/francais/gueux/38554?q=gueux#38488 (site Internet consulté le 28 avril 2016).*

[10] *Georges Planelles, op. cit., p. 123.*

[11] Comme les moments existentiels les plus importants sont associés par les chrétiens avec le nom de Dieu , nous comprendrions pourquoi Son nom n'a apparaît pas dans les jurons. C'est le chien qui prend sa place, engendrant ainsi une expression neutre par son adressabilité: *Nom d'un chien!* Les bienséances et les règles de convivance dans la société sont encore évidentes dans une expression telle *Merci mon chien !* Il s'agit, dans le cas de cette expression-ci, d'une façon d'interpeller ou de rappeler à l'ordre les gens qui ne disent pas merci ou dont les remerciements sont incorrects aux yeux de la bienséance.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

animal, donc, est l'image de l'état altéré de santé[12] et de fin de vie terrestre. *Mourir, finir* ou bien *crever comme un chien*, voici trois manières différentes d'énoncer une même réalité (tragique, il est bien vrai), dans des registres différents de langue, allant du français littéraire (*finir*), à celui familier (*mourir*), voire même argotique (*crever*). Toutes ces expressions expriment une réalité cruelle de l'existence humaine, qui prend fin dans la misère, mais aussi dans l'abandon de tous. Si la mort est associée à l'image du chien, les funérailles le sont aussi : dans cet ordre d'idées, *être enterré comme un chien* signifie être enterré sans cérémonie et sans égards[13].

L'expression française *entre chien et loup*, qui désigne littéralement un certain moment de la journée, à savoir le crépuscule, est construite à partir de la différence (d'ailleurs, difficile à faire !) entre un chien et un loup, surtout à ce moment-là précis de la journée, où la lumière du soleil commence peu à peu à disparaître pour céder la place à celle de l'astre nocturne.

Surtout à la campagne, une action souvent entreprise par les gens, que les chiens subissaient, était celle de couper la queue de l'animal. En raison de la vigilance accrue de celui-ci, les humains faisaient souvent ce geste barbare, banni et interdit par toute législation actuelle en vigueur partout dans le monde. Issue de cette expérience traumatisante pour l'animal, l'expression *couper la queue à son chien* a pratiquement abandonné tout signe de violence de l'acte évoqué et signifie tout simplement *commettre une excentricité pour faire parler de soi*.

Suite à la documentation supposée par la rédaction du ci-présent article, nous avons constaté un assez grand nombre et une assez grande diversité des verbes autour desquels sont construits les énoncés des expressions idiomatiques françaises construites avec le nom commun *chien*. Par la suite, nous en donnerions une liste et nous toucherions l'association de ceux-ci avec des noms (articulés ou non) ou des pronoms.

Au moment où l'ancêtre du bowling a atteint le sommet de sa popularité, l'expression est apparue : *arriver/recevoir/être* ... (voix active et passive) *comme un chien dans un jeu de quilles*. Comme les quilles étaient très sensibles à tout mouvement et geste brusque, l'arrivée d'un chien ne pouvait qu'interrompre le jeu et le perturber. Aussi inopportune que la participation d'un chien à un jeu pratiqué par les humains est la

[12]Pour ce qui est de l'expression *être malade comme une bête* (très malade, donc), nous constaterions l'existence parallèle du comparé *comme une bête*, ce qui renvoie à une correspondance existante entre le chien ; plus proche du monde des animaux que de celui des humains.
[13] Cf. http://www.mediadico.com/dictionnaire/expression/chien/1 (site Internet consulté le 30 avril 2016).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

présence d'un cheveu dans la soupe. Qu'elle soit construite avec l'image du chien ou bien avec celle du cheveu, l'expression idiomatique française signifie *arriver/recevoir/être ... vraiment mal à propos*.

En français, les verbes auxiliaires *avoir* et *être* servent à créer des expressions idiomatiques par la seule juxtaposition du nom *chien* ayant des valeurs différentes[14]. L'image du chien battu[15], qui provoquerait la compassion des humains, est utilisée avec une expression déjà construite avec le verbe *avoir* : *avoir l'air d'un chien battu* signifie *avoir une allure triste, défaite ou craintive*, pareil à la scène évoquée.

Le verbe *donner* est aussi un des verbes autour desquels est construite une expression idiomatique construite avec l'image de l'animal domestique le plus fréquemment présent en proximité des foyers des gens[16].

Le verbe *être* associé avec l'image du chien servent souvent à engendrer des expressions idiomatiques[17]. Avec ou sans négation[18], associant ou non l'image d'un autre animal domestique, renvoyant au monde humain ou non, les expressions jouant sur l'image du chien qui sont construites avec le verbe *être* sont encore et souvent utilisées, en raison de leur pouvoir de suggestion[19].

Le chien n'incarne pas toujours la fidélité envers son maître, ni le courage. Parfois, le nom de l'animal entre dans des expressions qui ne flattent pas du tout son image généralement parlant. Il est bien vrai, dans le cas des expressions *être bête comme un*

---

[14] *Voir la note 5 ci-dessus.*

[15] L'expression en cause figure dans un inventaire des expressions construites avec l'image du chien, publié sur http://www.bonjourdefrance.com/index/indexexpresidiom.htm (site Internet consulté le 29 avril 2016).

[16] Cf. http://french_academie.fracademic.com/2837/acharner (site Internet consulté le 29 avril 2016). *Donner le goût de la chair à un chien/un faucon* évoque une expérience vécue par les chasseurs, ce qui explique l'usage de cette construction dans le vocabulaire de la chasse, où elle met en valeur le sens propre des mots. Au sens figuré, en tant qu'expression imagée, l'agencement des mots signifie *rendre acharné*.

[17] *Pour avoir accès à un inventaire de telles expressions, voir http://www.expressio.fr/toutes.php (site Internet consulté le 30 avril 2016).*

[18] *Cf. Ibidem. Le verbe être peut souvent être remplacé par s'entendre, vivre ou tout autre verbe ayant le même contenu sémantique. Étant donnée l'hostilité existante entre deux animaux domestiques, ceux-ci sont les figures centrales autour desquelles l'expression est construite, non seulement en français, mais aussi en d'autres langues, tel le roumain : être, s'entendre, vivre comme chien et chat signifierait, donc, être, s'entendre, vivre sans s'accorder, en se querellant sans cesse.*

[19] *Généralement, l'image du chien sain et sauf est celle utilisée pour en créer des expressions idiomatiques. Pourtant, il arrive parfois que l'image du chien battu serve de repère, ou (encore pire pour le brave animal) celle du chien enragé. Par conséquent, être/se comporter...comme un chien enragé renvoie à l'image de l'animal malade de la rage et signifie soit avoir un comportement agressif, vindicatif et hargneux, soit avoir beaucoup d'énergie, de vigueur, de dynamisme et de vitalité. Pour remplir ce dernier sens, il y a d'autres animaux aussi (deux sont domestiques, l'autre est sauvage, les deux ont un tempérament difficile) qui servent de comparant, dans un syntagme construit avec le verbe manger : avoir mangé du cheval, avoir mangé de la vache enragée ou avoir mangé du lion.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

jeune chien, agir/se comporter comme un jeune chien ou *faire le jeune chien*[20]ce n'est pas forcément l'animal qui est comparé à un certain état d'incohérence, mais c'est plutôt l'âge de celui-ci qui est pris en considération, les jeunes gens étant aussi intempestifs dans leurs démarches et dépourvus de patience, celle-ci étant plutôt l'apanage de l'âge adulte.

Pourvu être délicat envers les humains, pourtant direct en blâmant certaines attitudes qui mériteraient vraiment d'être condamnées, le français a créé beaucoup d'expressions où la présence de l'animal est invoquée à la place de celle humaine[21]. :.

Le chien présent dans les expressions idiomatiques françaises fait souvent preuve de fidélité et de reconnaissance, parfois il peut être enragé ou hargneux, comme nous l'avons mentionné, d'autres fois il est capable même d'inspirer des actes de violence aux humains qui l'entourent. Si le Roumain « rompt le chat en deux »[22] quand il veut aboutir à la fin ou qu'il veut trouver le résolution d'un problème, le Français fait le même geste, appliqué aux chiens (nota bene : il y en a plusieurs)[23].

Le verbe de perception *regarder*, est conjugué à la voix pronominale dans l'expression *se regarder en chiens de faïence*, pour souligner l'insistance, la dé- ou la méfiance, voire même l'hostilité dont deux personnes qui se regardent font preuve[24].

Le fait que le personnage invoqué par l'expression idiomatique la suivante possède son propre chien, ne confère à l'animal aucun privilège. Par conséquent, *parler à quelqu'un comme à un chien* ou bien *traiter quelqu'un comme un chien* présentent les variantes qui consistent dans les changements opérés au groupe nominal figurant à la fin de l'expression idiomatique (plus précisément, il s'agit de remplacer l'article indéfini par l'adjectif possessif, *un chien* devenant *son chien*)[25]. Avec ou sans *un chien* ou *son chien*,

---

[20] *Voir la note 17 ci-dessous. Le sens est être étourdi, folâtre.*

[21] Apud. http://fr.wiktionary.org/wiki/Annexe:Liste_d%E2%80%99idiotismes_animaliers_fran%C3%A7ais#C (site Internet consulté le 1er mai 2016) *faire le chien couchant* signifie *être flatteur*, *lâche*, voire même *obséquieux* ; *garder/donner à quelqu'un un chien de sa chienne* signifie simplement *se venger*.

[22] *Le chat et le chien sont très présents dans les expressions idiomatiques françaises et roumaines, cela en raison de leur présence réelle dans le vie des gens de deux peuples. Comme toute langue reflète les choses environnantes, allons comprendre, donc, la présence de la girafe, du crocodile ou du singe dans les expressions idiomatiques des peuples vivant dans d'autres régions géographiquement parlant.*

[23] *Les deux langues, aussi bien le français, que le roumain, renvoient à l'épisode de la Bible, ayant comme protagonistes le roi Salomon et les deux mères qui revendiquaient chacune la parenté d'un enfant.*

[24] *Cette expression aussi est construiteà partir d'un fait réel. À l'époque où les gens chauffaient leurs maisons avec du bois, ils mettaient des objets décoratifs sur leurs cheminées. Parmi ces objets, très souvent, il y avaient deux statues représentant des chiens mis l'un face à l'autre qui laissaine tl'impression de se regarder froidement dans les yeux. La décoration en cause est actuellement passée de mode, mais les ouvrages de spécialité et les dictionnaires attestent que l'expression est encore utilisée en français contemporain.*

[25] *Les deux expressions signifient « sans ménagements, sans égards, de façon impolie et grossière ».*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

c'est l'image de l'animal associé à celle de l'être humain auquel il est inférieur qui est mise en évidence. Ce sens est d'ailleurs encore souligné par la transformation passive, qui donnerait *être traité comme un chien*, ce qui renverrait au sens négatif illustré ci-dessus[26].

Les expressions idiomatiques et les proverbes sont en étroite liaison les unes avec les autres, en raison de leur source primaire, à savoir la sagesse populaire. Ce qui les distingue n'est que leur matérialisation, leur mise en forme, donc, car l'origine leur est commune, tout comme leur but, éducatif avant tout. Donnant des conseils, les proverbes partagent des expériences vécues, dans le but de faire ou ne pas faire les autres suivre son propre exemple. Il existe, en français et en roumain, des proverbes qui utilisent la même image du chien, misant sur les mêmes qualités/défauts de l'animal[27]. Nous donnerions par la suite une liste contenant quelques proverbes français[28], avec leur explication, donnée entre parenthèses.

Qui veut noyer son chien, l'accuse de la rage. (Nous trouvons toujours des excuses et des prétextes pour dissimuler nos mauvaises intentions, ou celles des autres. Nous ne manifestons pas de pitié lorsque nous avons l'intention claire et précise de nous débarrasser de quelqu'un ou de quelque chose.)

Un chien vivant vaut mieux qu'un lion mort. (Il faudrait préférer être lâche et vivant que courageux et mort.)

Les caresses des chiens donnent des puces. (Il faudrait bien refuser tout rapport avec quelqu'un pour exprimer la crainte d'une contamination ou d'une mauvaise influence.)

Bon chien, chasse de race. (Tout être humain hérite des qualités de ses parents ou ancêtres. Dans le même ordre d'idées, il y a encore le proverbe « Le chiens ne font pas des chats » qui fonctionne.)

Un chien regarde bien un évêque. (Le plus humble a toujours le droit de croiser le regard d'un personnage hautement placé sur l'échelle sociale.)

---

[26] *Voir la note 8 ci-dessus.*

[27] *Chien qui aboie, ne mord pas./Câinele care latră, nu mușcă. (se dit de quelqu'un qui menace les autres, sans vraiment être redoutable) ou bien Les chiens aboient, la caravane passe./Câinii latră, caravana trece. (Cf; http://www.linternaute.com/proverbe/236/les-chiens-aboient-la-caravane-passe/ (site Internet consulté le 2 mai 2016), l'origine du proverbe est arabe, ce qui fait qu'il est souvent utilisé non seulement en français et en roumain, mais dans d'autres langues aussi, avec lesquelles l'arabe est entré en contact, à un certain moment donné. Le sens attibué au provebe sur le même site est le suivant: Quand un individu est sûr de lui, les contestations les plus bruyantes ne peuvent le faire reculer. Elles ne provoquent au contraire que dédain.). Les deux proverbes ci-dessus mentionnés circulent en français et en roumain, même si les caravanes ne sont pas vraiment quelque chose d'ordinaire dans le paysage où les deux langues sont utilisées.*

[28] *http://www.leproverbe.fr/mot/chien/ (site Internet consulté le 2 mai 2016).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Un bon chien n'aboie point à faux. (les paroles de toute personne devraient être suivies par des actions)

A méchant chien, court lien. (Il faudrait se méfier de ses ennemis qui se trouvent dans notre entourage.)

Il ne faut pas se moquer des chiens, que l'on ne soit hors du village. (Il faudrait se mettre à l'abri du danger avant de s'en moquer.)

Chien hargneux a toujours l'oreille déchirée. (Un querelleur s'attire toujours des ennuis.)

Il n'est de chasse que de vieux chiens. (L'expérience acquise au cours des années ne se remplace pas.)

Il vaut autant être mordu d'un chien ou d'une chienne. (Il n'y a pas vraiment à choisir entre deux solutions qui sont également mauvaises.)

Jamais à bon chien il ne vient bon os. (Le succès ne récompense pas toujours celui qui le mérite.)

Les expressions idiomatiques sont héritées d'une génération à l'autre, elles viennent du fond des âges, étant remaniées par les usages. Comme les animaux ont depuis toujours existé en proximité des humains, il est fort normal que ceux-ci apparaissent dans des expressions idiomatiques utilisées par ceux-dernier dans le but d'émailler le langage quotidien. Le paradoxe de nos jours est celui que le règne animal est connu à fond par le monde scientifique, étant pourtant de plus en plus ignoré par les gens ordinaires. Par des raisons qui tiennent à la pollution aussi (mais non seulement), les animaux sauvages disparaissent actuellement, tandis que ceux domestiques sont enfermés. Les choses se passent pareil dans le domaine de la langue, ce qui fait que les gens doivent bien se préoccuper de la sauvegarde des expressions idiomatiques utilisées dans leur langue maternelle, tout comme de l'apprentissage de celles existantes dans d'autres langues parlées dans le monde. Préserver les expressions utilisées dans sa langue maternelle ne pourrait se faire que suite à leur emploi, car c'est chose connue, les mots existent tant qu'ils sont utilisés.

Le but déclaré de notre ci-présent article n'est pas exhaustif (loin de nous de le penser !) car le français comporte plusieurs dizaines d'expressions construites avec l'image d'un animal domestique très populaire, à savoir le chien. Nous espérons seulement avoir donné une image de la sagesse populaire française matérialisée dans des expressions

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

idiomatiques comportant le chien comme protagoniste, c'est-à-dire un des animaux le plus fréquemment rencontré dans les ménages des régions continentales.

Bibliographie

BÉATA, Claude, *La psychologie du chien*, Paris, Odile Jacob, 2004.

BRISSON, Isabelle, *Langue de vipère et œil de biche. Les dessous scientifiques des métaphores animales. Préface de Pascal Picq*, Groupe Eyrolles, Paris, 2009.

CHOLET, Isabelle, ROBERT, Jean-Michel, *Les expressions idiomatiques. Précis.*, Paris, Clé International, 2008.

COREN, Stanley, *Comment parler chien*, Paris, Payot, 2003.

FOGLEY, Bruce, *Si votre chien pouvait parler*, Paris, Larousse, 2008.

HÉRITIER, Françoise, *Le goût des mots*, Paris, Odile Jacob, 2013.

PLANELLES, Georges, *Les 1001 expressions préférées des Français*, Paris, Les Éditions de l'Opportun, s. a.

Sites Internet

http://larousse.fr/dictionnaires/francais/gueux/38554?q=gueux#38488

http://fr.wiktionary.org/wiki/Annexe:Liste_d%E2%80%99idiotismes_animaliers_fran%C3%A7ais#C

http://www.mediadico.com/dictionnaire/expression/chien/1

http://www.bonjourdefrance.com/index/indexexpresidiom.htm

http://fr.wikipedia.org/wiki/Idiomatique

http://www.french-lessons.com/gallicismes0.html

http://www.expressio.fr/toutes.php

http://www.francparler.org/parcours/proverbes.htm

http://www.cnrtl.fr/dictionnaires/expressions_idiomatiques/

http://www.tv5.org/TV5Site/publication/galerie-327-16-Entretien_avec_Bernard_Cerquiglini_7_35.htm

http://www.leproverbe.fr/mot/chien/

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

METAPHOR AND EMOTION. THE DAY THE POLENTA FINALLY EXPLODED. AN ANALYSIS OF THE „HEAT" METAPHOR IN THE ROMANIAN WRITTEN PRESS

Ioana Sonea

"Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The purpose of this paper is to examine the „heat" or "fire" metaphors identified in the Romanian written press and to discuss the role played by emotions in creating new meaning and in understanding the reality. The corpus consists of titles containing certain linguistic expressions derived from the conceptual metaphor "emotion is like fire/heat". In our analysis, we will integrate several investigation methods, in order to obtain a complete understanding of the phenomena. We will start by identifying the basic metaphors (following Lakoff and Johnson), we will extend the analysis to the Mental Space Theory (Fauconnier and Turner) and finally, we will consider factors such as the specificity of the Romanian cultural environment, along with that of certain sub-cultures (Romanian written press, in our situation), thus looking at the linguistic expressions not only as the creation of individuals, but as a result of a collective effort to produce new meaning.

Key words: Cognitive linguistics, Conceptual Integration Theory, conceptual metaphor, persuasive language, mental spaces

1. Emoţiile şi limbajul uman

Înainte de a începe demonstrația propriu-zisă, se cade să remarcăm preocuparea constantă a cercetătorilor venind dinspre domenii extrem de diverse (lingvistică, neurobiologie, filosofie, psihologie) pentru rolul pe care îl joacă emoțiile în apariția sensului și în înțelegerea realității.

Pe de altă parte însă nu putem trece cu vederea dificultatea cu care emoțiile, ca experiențe subiective ale fiecărei ființe umane, pot fi studiate. Ceea ce se cunoaște despre mecanismele complicate ale apariției emoțiilor este rezultatul analizei *comportamentului* celui aflat sub influența acestora. O altă metodă de investigație implică un proces de

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

autoevaluare, prin care subiecții își descriu stările interioare, desigur, la o anumită distanță de momentul în care s-au produs. În descrierea lor, participanții la experiment vor fi, fără îndoială, mai subiectivi decât observatorii externi care, deși nu au acces direct la trăirile emoționale, pot trage concluzii oarecum mai „corecte", bazându-se numai pe manifestările exterioare. Și pentru că vorbim despre o *descriere* a stărilor emoționale, este momentul să aducem în discuție limbajul uman:

„A subjective experience is by definition one that is known directly only by the experiencing person, and verbal descriptions of subjective states are the most direct way of assessing them. While the use of checklists or scales, which allow subjects to indicate their feelings by selecting from choices, sidesteps the need for verbal behavior as the final response, in the end they, too, depend on introspective evaluation of mental states, and inescapably involve the use of words to classify and categorize mental content. For example, the easiest way to identify which emotion you are feeling is to label it verbally as fear, anger, love, or disgust. Some even insist that you don't really know what you are feeling until you have labeled it." (LeDoux 2003: 203-204)

Două sunt observațiile pe care trebuie să le reținem din paragraful de mai sus: mai întâi, că orice analiză a stărilor emoționale implică prezența limbajului și, apoi, că există cercetători care susțin că nu *știm* ce simțim până când nu i-am atașat stării emoționale o etichetă de tip verbal. Ei bine, există și poziții mai radicale, potrivit cărora nu doar că nu putem *ști* ce simțim fără ajutorul cuvintelor (legătura gândire-limbă fiind indisolubilă), ci chiar că *simțim* lucruri diferite, în funcție de inventarul de termeni pe care propria limbă ni-l oferă pentru a ne descrie emoțiile. Categorizarea stărilor emoționale depinde de limba și de cultura celui care le cercetează și trebuie privită în context și chiar diacronic, pentru a înregistra modificările care au loc în timp în sfera semantică în cauză.

În lucrarea sa *Emotions across Languages and Cultures: Diversity and Universals* (1999), Anna Wierzbicka propune o formă de compromis între cele două viziuni. Autoarea vorbește despre importanța lexiconului stărilor emoționale și respinge etnocentrismul. În opinia sa, felul în care vorbim despre sentimente și emoții ne structurează experiența. Încercând să analizăm emoții precum frica sau furia în culturi diferite, nu facem decât să ne impunem modalitatea de a conceptualiza emoțiile în cultura din care provenim. Wierzbicka insistă asupra ideii că, dacă vrem să înțelegem viziunea membrilor unei comunități asupra emoțiilor, va trebui să înțelegem conceptele folosite de aceștia.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

„The insouciant way in which Taylor and Mbense are prepared to use the English word *anger* in talking about the Zulu ways of speaking suggests that they still haven't grasped the danger of ethnocentrism inherent in such practice. The very title of their paper ‘‘Red dogs and rotten mealies: how Zulus talk about anger’’ is misleading, to say the least: it is "Anglos" who speak about ‘‘anger’’, not Zulus. Much as Taylor an Mbense despise lexical studies, the Zulus speak not about *anger* but about *ulaka,* and so if we want to understand the Zulu perspective as feelings we should indeed take an interest in what *ulaka* means.” (Wierzbicka 1999: 30)

În aceeași lucrare, Anna Wierzbicka face o analiză subtilă a ceea ce înseamnă stare emoțională „normală” în diferite culturi. În spațiul anglo-saxon, constată autoarea, starea normală este cea de echilibru, de calm, în vreme ce, în spațiul slav (cel rusesc, în special), a nu simți nimic este echivalent cu a fi mort. Emoții precum bucuria, îngrijorarea, tristețea, încântarea reprezintă starea emoțională normală, iar absența acestora indică o împietrire sau o moarte a sufletului. De altfel, continuă autoarea, multe dintre aceste stări nici nu sunt percepute static de către vorbitori, ci ca acțiuni, în limba rusă utilizându-se verbe, mai degrabă decât adjective, pentru a exprima stări emoționale (Wierzbicka 1999: 17). Limba română pare să înglobeze ambele atitudini. Pe de o parte, avem adjectivul *fericit,* iar, pe de altă parte, verbul reflexiv *a se bucura*, pentru a descrie o stare de bine. Lipsa emoțiilor (exprimată cu ajutorul adjectivului *liniștit*) este starea afectivă percepută ca „normală” în mediul cultural românesc, mai aproape de echilibrul vestic decât de spaima pentru „nemișcare” a estului.

Dincolo însă de diversitatea culturală și lingvistică, rămâne următoarea întrebare: există sau nu elemente conceptuale *universale*? Lakoff și Johnson (1980) neagă existența acestora, considerând că singurul lucru universal sunt schemele imagistice, care se nasc din experiența directă, în întâlnirea organismului cu lumea. Wierzbicka, pe de altă parte, consideră că există un set restrâns de elemente semantice primitive universale, cu ajutorul cărora conceptele pot fi descrise. Printre altele, cercetătoarea observă că, în toate limbile, putem descoperi o modalitate de a exprima verbul *a simți* și de a disocia între sentimente. În toate limbile și culturile există modalități de a distinge între emoții pozitive și negative, de exemplu. La polul celălalt, Steven Pinker e de părere că activitatea mentală nu depinde de o limbă sau de alta și, chiar dacă într-o cultură oarecare nu există un concept, el ar

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

putea fi *gândit* (*thinkable*, în original), în ciuda absenței cuvântului respectiv din lexiconul unei limbi.

Adversar declarat al determinismului lingvistic, Pinker se întreabă: „cum ar putea apărea noi sensuri dacă ar depinde gândurile de cuvinte? Cum ar fi posibilă traducerea dintr-o limbă în cealaltă?" (Pinker 1994: 47). Chiar în absența unui concept într-o anumită limbă, există mereu posibilitatea de a explica și de a comunica, folosindu-ne de resursele limbii respective, conținuturile în cauză. Cum garantăm însă că interlocutorul nostru va înțelegem *exact* la ce ne referim? Nu putem garanta acest lucru, desigur, dar, credem noi, garanții nu există nici în cazul membrilor acelorași comunități culturale și lingvistice. În final, felul în care eu îmi trăiesc propriile emoții e diferit de felul în care ceilalți vorbitori o fac, așadar nu putem decât *aproxima*. Ceea ce e valabil în comunicarea între indivizi e valabil și în comunicarea între culturi.

Zoltan Kovecses, în *Metaphor and Emotion*, înclină către a doua variantă – cea a universaliilor – formulând însă o versiune moderată a teoriei: "I will suggest that there are certain conceptual metaphors that are at least near-universals and that their near-universality comes from universal aspects of bodily functioning in emotional states. At the same time, I will also claim that this way of thinking about the issues leaves room for cutural variation" (Koveces 2000:139).

În ceea ce ne privește, credem că nu există niciun motiv pentru care ar trebui să alegem între cele două puncte de vedere: dimensiunea „biologică" a emoțiilor (indiscutabilă) și cea culturală. Diferențele culturale sunt greu de negat, dar dacă acceptăm că limba este dinamică, nicio diferență nu poate fi privită ca o realitate definitivă. Faptul că, într-un spațiu sau timp bine determinat, inventarul lexical al cuvintelor care exprimă stări emoționale are o anumită componență nu presupune *imposibilitatea* de a comunica, de a traduce dintr-o limbă într-o altă limbă și de la un vorbitor la un alt vorbitor un concept care definește o emoție sau o stare de spirit.

2. Metafora căldurii/focului în presa românească

Ne vom opri, în continuare, asupra metaforei căldurii în presa românească. Corpusul este alcătuit din 135 de titluri preluate din mai multe publicații românești (Gândul, Adevărul, Jurnalul Național), dar și de pe site-uri de știri (www.stiripesurse.ro, dcnews.ro, wallstreet.ro). În investigația noastră, vom folosi, în prima etapă a analizei, instrumentele lingvisticii cognitive, apelând la concepte precum *schemele imagistice*, *dinamica forțelor* sau *metafora conceptuală*, pentru a arăta cum expresiile lingvistice

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

construite în jurul aceluiași concept central se organizează în sisteme metaforice. În cea de-a doua etapă, vom selecta câteva exemple, mai precis pe cele mai inedite, pentru a explica apariția sensului, a umorului sau a ironiei (acolo unde este cazul), utilizând, de data aceasta, instrumentele *teoriei integrării conceptuale*. În cele din urmă, vom privi metaforele sau epitetele metaforice în cauză în *context românesc,* identificând elementele specifice mediului cultural și social.

Un *tipar de dinamică a forțelor* se referă, potrivit definiției lui Leonard Talmy, la „opoziția a două forțe" (Talmy în Geeraerts 2007: 413). Mai concret, în cazul unei situații de discurs, cei doi participanți pot juca două roluri: cel al „agonistului", participantul pe care se focalizează atenția și care poate manifesta un tip de forță asupra celui de-al doilea participant, „antagonistul", important prin faptul că „poate avea un anumit efect asupra primului participant". (Talmy 1988: 53) Printre elementele demne de luat în considerare se numără entitățile (agonistul și antagonistul), tendințele forțelor manifestate fie către acțiune fie către repaus, rezultatul interacțiunii forțelor – acțiune sau repaus și, în final, echilibrul forțelor – entitatea mai puternică și entitatea mai slabă. Mark Johnson (1987, 1993) explică structura unui tipar de dinamică a forțelor cu ajutorului unui alt concept central, cel al *schemelor imagistice*, plasând la originea acestui fenomen experiența directă a organismului în interacțiune cu lumea.

În *Metaphor and Emotion,* Zoltan Kovecses reprezintă astfel tiparul forțelor dinamice pentru reprezentarea metaforică a emoțiilor:

Domeniu	Agonist	Antagonist
Presiune internă	Sinele	Emoția
Adversarul	Sinele	Emoția
Forța naturală	Sinele	Emoția
Nebunia	Sinele	Emoția
Focul	Sinele	Emoția

(tabel preluat din Kovecses 2000: 63)

Prima metaforă conceptuală – *emoția e presiune internă* – este reprezentată și în limba română printr-o multitudine de exemple:

Mă simt presat. Sunt presat.Simt că explodez.E așa de nervos că-i sar capacele.Am impresia c-o să-i iasă fum pe urechi.O să crape de supărare.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Cea de-a doua metaforă – *emoția e un adversar căruia mă opun* – poate fi și ea exemplificată:

Se luptă cu sentimentele.E stăpânit de emoții.S-a luptat cu emoțiile, dar a cedat.Vestea l-a dărâmat.Reacția lui a fost ca o palmă peste față.

Emoția ca o forță naturală este metafora conceptuală în jurul căreia se construiesc expresii precum:

M-a luat valul.Mi s-au tăiat picioarele.Relația a mers bine o vreme, dar ne-am înecat la mal.S-a cutremurat.

Metafora nebuniei în descrierea stărilor emoționale a dat și ea naștere unor expresii interesante: *Sunt nebun după ea.Am simțit că-mi pierd mințile.Mi-am ieșit din minți.Mă scoate din minți fata asta.*

În final, *metafora focului* pare a fi cea mai productivă în spațiul cultural românesc:

E foc și pară.E focos/focoasă.S-a aprins imediat.Când a auzit vestea, a luat foc.E înfocat/înflăcărat.M-am ars o dată, a doua oară voi fi mai atent.Cine se arde o dată cu ciorbă, suflă și-n iaurt.Sentimentele au mocnit în el vreme îndelungată.A fost nevoie doar de o scânteie.Flacăra iubirii s-a aprins.Arde inima-n mine.Îi ard călcâiele după ea.

Nu mai este nevoie, credem, să subliniem caracterul sistematic al acestor expresii care se grupează toate în jurul metaforelor conceptuale centrale.

Revenind la analiza inițială, am selectat expresiile metaforice derivate din conceptul central al căldurii/al focului. Scopul nostru a fost să determinăm măsura în care conceptele metaforice în cauză s-au convenționalizat sau a apărut o specializare semantică, în contextul restrâns al presei politice românești. Rezultatele ni se par cât se poate de interesante. Mai întâi însă vom enumera termenii pe care i-am luat în considerare: *arzător, înflăcărat, înfocat, a exploda/ exploziv, a fierbe, călduros.*

2.1. Arzător

Primul termen este folosit, în majoritatea covârșitoare a cazurilor, cu sensul de „care nu suferă amânare”. Din cincisprezece de titluri, în patru dintre acestea, adjectivul „arzător” este folosit alături de substantivul „problemă”, în două, apare în combinație cu „subiect”, în trei, cu „teme”, în două, cu „puncte”, în două contexte, cu „chestiune” și, într-un singur context, alături de „dorință” (altminteri o combinație relativ frecventă în

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

limba română). Într-unul dintre titluri, termenul e întrebuințat puțin mai „creativ" – „dosare arzătoare".

Utilizarea cuvântului cu acest sens provine, foarte probabil, din expresia originală *Ce arde?* Sau *Unde arde?*, cu semnificația „ce este atât de urgent?". Metafora conceptuală pe care o putem identifica aici este *evenimentul ca un accident/ca un incendiu*. Putem presupune că, la origini, expresia era utilizată literal, în situații în care izbucnea cu adevărat un incendiu, de aici sentimentul de urgență. Printr-un proces de integrare conceptuală, spațiul mental în care este înregistrat acest tip de experiență s-a suprapus cu un altul, unde scenariul descria un alt fel de eveniment ce presupunea acțiune imediată, neîntârziată. Metafora s-a fixat atât de puternic în limbă, încât primul spațiu mental-input nu mai este decât foarte puțin activat în momentul în care rostim sau auzim expresia. Din cauza utilizărilor repetate în aceleași contexte, metafora s-a convenționalizat și, mai mult decât atât, a început să apară în mod repetat în aceleași combinații (temă, subiect, problemă), clișeizându-se.

1. SURSE – Baronii PSD au o problemă **arzătoare**: concediile de vară
2. Cele 4 puncte **arzătoare** de pe agenda premierului la Consiliul European
3. Ponta a încercat să pună pe ordinea de zi un plan prin care să se refacă imaginea în plan extern a României. Acesta a fost cel de-al doilea punct **arzător** în şedinţa CSAT.
4. Cele mai **arzătoare** probleme din Codul Insolvenței
5. Un alt subiect dificil, dar **arzător**: restituirea proprietăţilor. Cum au făcut bulgarii, ungurii, cehii sau polonezii?
6. „Evenimentul zilei" de astăzi vine cu „patru pagini cu informații despre cel mai **arzător** subiect",
7. „Pregătim o moțiune pe chestiunea educației, care mi se pare că este cea mai **arzătoare** chestiune care există pe agenda publică din România în acest moment. "
8. Problemele **arzătoare** din Carpaţii României, în mâna preşedintelui Băsescu
9. Iliescu, despre modificarea Constituției: „Asta este tema **arzătoare**?"

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

10. Președintele Băsescu a încercat să impună două teme **arzătoare**: regionalizarea și modificarea Constituției.

11. Președintele spune de multă vreme să se ia decizii în dosare **arzătoare**

12. Temele de discuţie au fost şi cele mai **arzătoare**: acciza la carburanţi şi preţul gazelor.

13. PSD ascunde dorinţa **arzătoare** de a ajunge la puterea absolută

14. „Dintre acestea, chestiunea cea mai **arzătoare** este finalizarea procesului de privatizare a CFR Marfă.”

15. Audieri pe o problemă „**arzătoare**“. Seful ANRE, chemat la Parlament să dea explicații despre factura la gaze

2.2. Înfocat și înflăcărat

Același sentiment al urgenței apare și în cazul lui *înfocat* și *înflăcărat*, însă aici metafora de bază nu își mai are rădăcinile într-un eveniment exterior, ci în reacțiile fiziologice ale organismului aflat sub influența unor emoții puternice. *Înfocat* și *înflăcărat* sunt preluate, în discursul politic, din inventarul lexical al conceptelor ce descriu iubirea romantică. Este o metaforă construită în două trepte:

1. *Iubirea e un foc ce arde* (cu origini în reacțiile pe care le are organismul când se află în starea de iubire romantică – temperatură ridicată, îmbujorare etc.).
2. *Relațiile în politică sunt ca relațiile în dragoste.*

Cele mai comune combinații în care apare termenul *înfocat* sunt *fan înfocat*, *suporter înfocat*, *susținător înfocat*, *admirator*, *adorator înfocat*, mai puțin frecventul *promotor înfocat*, dar și împreună cu substrantivele derivate cu sufixul *-ist* (*propagandist*, *țărănist*, *comunist*, *băsist*), cu sensul de „adept/admirator al unui partid politic sau al unei personalități politice.

1. Elena Udrea, fan **înfocat** Traian Băsescu

2. Radu Banciu**,** prezentatorul emisiunii „Lumea lui Banciu”, are un fan **înfocat** în persoana președintelui Traian Băsescu**.**

3. Stolojan - un susținător **înfocat** al lui Băsescu

4. „Nu văd de ce un băsist **înfocat** ar vota cu Ponta şi nu cu mine.”

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

5. Sursele noastre spun că avem de-a face cu o răzbunare împotriva lui Adrian Sîrbu, care, aşa cum se ştie, este un susţinător **înfocat** al lui Traian Băsescu.

6. **Înfocat** susţinător al regimului Băsescu-Macovei, europarlamentarul german Elmar Brok devine un promotor al măsurilor de sorginte nazistă, propunând amprentarea cetăţenilor români şi bulgari care solicită ajutoare sociale.

7. Ambasadorul american apărător **înfocat** al lui Băsescu

8. Şeful PSD Brăila nu este un „nesusţinător **înfocat**" al lui Băsescu

9. Merkel se distanţează de apelul **înfocat** al lui Sarkozy pentru alegătorii de dreapta

10. Contrabandistul Cotora, susţinător **înfocat** al deputatului PSD Gheorghe Ciobanu

11. Lucian Cotoră a scandat **înfocat** „USL,USL"

12. Preşedintele Traian Băsescu, un propagandist **înfocat** al transformării României într-o colonie a UE

13. Traian Băsescu, cel mai **înfocat** susţinător al tăierii veniturilor pensionarilor

14. „Regina magiei albe din România", vrăjitoarea Maria Câmpina, este un **înfocat** agent electoral al preşedintelui Traian Băsescu

15. A devenit din fanul lui Tăriceanu suporterul **înfocat** al lui Băsescu

16. Daciana Sârbu, cea mai **înfocată** promotoare a frumuseţilor patriei peste hotare

17. Stroe e cel mai **înfocat** suporter penelist al lui Ponta din Guvern

18. Kalman, susţinător **înfocat** al lui Hunor

19. Schimbarea la faţă: De la comunist **înfocat**la naţionalist înrăit

20. Deputatul Păduraru, fan **înfocat** al „Cubului de smoală"

21. Admirator **înfocat** al Chinei, inclusiv al metodelor neortodoxe ale Beijingului de a pune la punct adversarii regimului, premierul Victor Ponta a decis să cenzureze presa

22. Misterul unei convertiri: Macovei, de la procuror comunist la greco-catolică **înfocată**

23. Ultimul ţărănist **înfocat** al lui Coposu

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

24. Dacă partidul o cere, ce nu face o activistă atât de **înfocată** ca Elena Udrea

25. Civilizația foamei: stop Monica Tatoiu – adoratoare **înfocată** a lui Traian Băsescu

Dacă în aproape toate exemplele, *înfocat* este utilizat cu referire la agenți umani, într-o singură situație el însoțește substantivul *apel*. Faptul este relevant din următorul punct de vedere: cele două adjective – *înfocat* și *înflăcărat* – par să se fi specializat semantic, primul descriind, de obicei, calități, stări ale ființei umane, în vreme ce al doilea este folosit în combinație cu un substantiv comun. Că așa stau lucrurile, stau mărturie exemplele de mai jos:

1. Traian Băsescu, **înflăcărat** omagiu închinat PPE: „Mulţumim din inimă partidului!"

2. Elena Udrea - unul dintre suporterii **înflăcăraţi** ai echipei moldave

3. Păcat de toate vorbele mari și de discursurile **înflăcărate**

4. Președinta Organizației de Femei și Prim-vice președinta, care, de altfel, au discursuri feministe **înflăcărate**, și-au declarat susținerea pentru singurul bărbat aflat în cursă.

5. **Înflăcărat** de succesul de etapă, Funar îi cere tribunului să demisioneze din calitatea de europarlamentar

6. Campanie **înflăcărată** pentru Udrea, atac dur la Vasile Blaga!

7. Elena Băsescu **a devenit o apărătoare înflăcărată a rromilor**

8. Năstase, despre propunerile de premier ale PNL: Vor **înflăcăra** mulţimile!

9. Cu ce promisiuni electorale ireale şi fanteziste se poate **înflăcăra** imaginaţia cetăţeanului?

10. PSD Bihor i-a adus la Oradea pe eurodeputații Corina Crețu și Ioan Mircea Pașcu pentru a-și **înflăcăra** militanții

11. EBA, discurs **înflăcărat** în Parlamentul European împotriva președintelui Prusiei, Rasputin

12. Discursul **înflăcărat** al premierului britanic amintește de povestea ursului păcălit de vulpe

13. Prostie, patimă, nevroză: **înflăcărarea** istorică a românilor la referendum. De ce nu ştim să coabităm nici în familie

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

14. Euro-**înflăcărare** și naționalism de Buftea. Ce să alegi?

15. Traian Băsescu, **înflăcărat** omagiu închinat PPE: „Mulțumim din inimă partidului!"

Autorii de articole cu teme politice preferă să atașeze epitetul *înflăcărat* unor substantive precum *discurs, omagiu* și, mai rar, *campanie*. Doar în două situații *înflăcărat* este utilizat într-un context asemănător cu cele în care se regăsește adjectivul *înfocat* – „suporteri înflăcărați" și „apărătoare înflăcărată". Accentul cade aici pe o altă componentă de sens – „capacitatea de a mobiliza, de a entuziasma". Dacă vom căuta explicația pentru această semi-specializare semantică în metafora primară a *emoției ca foc*, vom constata că, dacă *înfocat* trimite la imaginea focului puternic, matur, care arde cu intensitate constantă, *flacăra* – termenul care stă la baza lui *înflăcărat* – are sensul de *văpaie, pară de foc*, de aceea, instinctual, vorbitorul va considera că *înflăcărat* e mai potrivit pentru a exprima elanul inițial, însuflețirea subită. Discursurile *înflăcărează* mulțimile, militanții sau imaginația cetățenilor (exemplele 8, 9, 10), îi mobilizează și le trezesc entuziasmul și interesul de a acționa. E o dovadă, credem noi, că metafora conceptuală inițială e încă vie, chiar dacă a parcurs deja procesul de convenționalizare.

2.3. Înfierbântat și a fierbe

Odată cu *a fierbe* și *înfierbântat*, trecem într-un alt registru al emoțiilor, mai precis cel al *supărării, furiei, excitației nervoase exagerate.* În *Women Fire and Dangerous Things,* George Lakoff vorbește despre metafora conceptuală primară *furia este căldură* și explică faptul că aceasta s-a născut în urma unei substituiri metonimice a stării emoționale cu senzațiile pe care ființa umană le asociază cu acestea.

Reproducem, mai jos, demonstrația detaliată a lui Lakoff:

Domeniul-sursă: *focul*Domeniul-țintă: *furia*

Focul e furie. Lucrul care arde e persoana umană care simte supărare sau furie. Cauza focului e cauza furiei. Intensitatea focului e intensitatea furiei.[1] Suferințele fizice provocate de foc sunt suferințele psihice ale persoanei aflate în această stare emoțională. Pericolul focului pentru lucrurile din jur este pericolul pe care-l reprezintă persoana furioasă pentru cei din jur (Lakoff 1987: 389).

[1] *Aici ni se confirmă intuiția de mai sus legată de diferențele în utilizarea termenilor înfocat și înfierbântat. (vezi 2.2.)*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Printre efectele furiei sau ale stării de supărare, menționăm temperatura ridicată (tensiune arterială, presiunea muculară), agitația, înroșirea tegumentelor, incapacitatea de a percepe corect realitatea din jur (Lakoff 1987: 382). Iată câteva expresii din limba română, care se construiesc pe această metonimie de bază (*efectele fiziologice ale emoției înlocuiesc emoția*):

- Temperatura ridicată: *M-au trecut toate transpirațiile când am auzit ce spune.M-am aprins imediat când am auzit una ca asta.Am luat pur și simplu foc.*
- Presiunea internă: *Simțeam că plesnesc/crap/explodez de furie.Vezi că poate-ți explodează vreo venă.Mi-a dat sângele pe nas de nervi.*
- Înroșirea feței: *Era roșu ca racul de nervi.E roșu de furie.*
- Distorsionarea percepției: *Nu mai vede bine în fața ochilor.Vede negru/roșu în fața ochilor.E orb de supărare.Nu mai vedeam limpede de nervi.*

În aceeași clasă a reacțiilor fiziologice se înscrie și *înfierbântat*. Avem deja aici o concluzie importantă: *înflăcărat*, *înfocat* și *înfierbântat* par apropiate ca sens, în afara contextului. În contexte diferite, devenim conștienți nu doar de specializarea semantică amintită mai sus (și care nu e decât manifestarea exterioară a proceselor interne de construcție a sensului), ci și de metaforele primare pe care s-au construit. Toate trei pornesc de la substituția metonimică amintită – emoția puternică este echivalentă cu senzația de căldură. În a doua etapă, însă, constatăm că primele două se construiesc pe metafora „Iubirea este căldură.”, a pasiunii, în vreme ce *înfierbântat* se construiește pe metafora „Furia este căldură”.

Iată câteva exemple:

1. *Capete **înfierbântate** pe scena teatrului politic*
2. *Sângele maghiarimii, **înfierbântat** înainte de alegeri*
3. ***Înfierbântat** de schimbul de pahare cu Băsescu, Rogozin s-a dat și la americani*
4. *Moisescu: „Capetele **înfierbântate**” din PNL să vorbească de economie, nu de oi și de Becali*
5. *Subiectele care au „**înfierbântat**” scena politică, în ultima perioadă.*
6. *Autostrada Braşov-Bacău, prioritate pentru Guvernul Ponta în 2015, **înfierbântă** spiritele la Iaşi*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

7. *Udrea despre riscurile scindării PDL: E o competiție care s-a înfierbântat*

8. *Elena Udrea **înfierbântă** memoria liberalilor*

9. *„Cred că Dinu Patriciu va avea grijă ca brandul PNL să nu însemne stânga în 2012. Nici nu ar fi o operaţiune grea. Pentru asta nu trebuie să cadă decât un cap. Cel mai înalt dintre ele. Şi cel mai **înfierbântat**", a declarat Sebastian Lăzăroiu, pentru* EVZ.

10. Se **înfierbântă** campania! Președintele PNL acuză fraudarea alegerilor

11. Ludovic Orban **înfierbântă** spiritele

12. Şi eu, şi Ludovic Orban, şi domnul primar Chiliman am fost supuşi câte unei mici execuţii politice de către capul **înfierbântat** al partidului nostru

13. Surse ale REALITATEA TV au declarat că ședința Biroului Politic Național a fost una extrem de **înfierbântată**

14. Omerta în PSD **înfierbântă** luptele subterane. Rolul lui Ioan Rus și „retragerea" lui Dragnea

15. Măsurile de austeritate ale premierului Boc au **înfierbântat** populaţia.

Constatăm că, deși contextele în care apare *înfierbântat* nu sunt atât de stricte ca în cazul celorlalți termeni analizați, este recurentă asocierea *cap înfierbântat* care vine să ne confirme ipoteza enunțată mai sus. Se înfierbântă *spiritele, luptele subterane, populația, scena politică* și, desigur, *sângele.*

Fierbe, pe de altă parte, reprezintă un caz mai interesant. Utilizarea metaforică a lui *fierbe* se construiește, după toate aparențele, în două etape succesive. Prima etapă este cea a substituirii metonimice în urma căreia se naște metafora primară *emoția e presiune internă*. A doua etapă constă în apariția unei alte metafore puternice – *statul (grupul de oameni) e o persoană*. În final, toate efectele pe care stările emoționale le au asupra persoanelor vor fi transferate și asupra grupului. Lărgim, așadar, perspectiva, de la nivelul individual la cel al grupului de indivizi, deși, în acest punct, ne referim doar la percepția subiectivă pe care o are individul asupra grupului, în virtutea nevoii de *socializare primară* și a *empatiei sale.* Identificăm, în nevoia de a transfera propriile emoții asupra grupului, instinctul pentru *intenționalitatea colectivă* a lui Searle (1995).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

1. Voinescu: „Bucureştiul **fierbe** politic". Dreapta îşi caută locomotivă
2. **Fierbe** ROMÂNIA - ultimele Sondaje de opinie şi tendinţele politice
3. **Fierbe** politica românească! Liberalii au decis RUPEREA USL
4. **Fierbe** politica românească. Liberalii sunt de azi-noapte în opoziţie!
5. Ilie Sârbu la RFI, despre tensiunile dintre PSD şi PNL: Ţara **fierbe** pe problemele reale, iar noi ne coafăm.
6. Războiul Rece **fierbe** la foc domol
7. Ucraina **fierbe**: Kievul ordonă pregătirea de adăposturi antiaeriene
8. Toată lumea **fierbe**, urlă şi turbează
9. PSD **fierbe** în aşteptarea congresului debarcării lui Geoană
10. PNL **fierbe**! IOHANNIS, sfătuit să se retragă: „Nu vă puneţi cu CRIN"
11. **Fierb**e USL-ul din cauza CODULUI PENAL. Alianţa, mai aproape ca niciodată de SCINDARE
12. GRECIA **FIERBE**: Victorie pentru dreapta politică. Vom avea guvern?
13. PNL Gorj **fierbe** în suc propriu
14. **Fierbe** şi PDL-ul…
15. Tecău îi **fierbe** pe pretendenţii la postul de vice al CJ Argeş
16. Piaţa Tahrir **fierbe**, Guvernul egiptean se reuneşte de urgenţă
17. **Fierbe** PSD-ul: „Lui Ponta au început să-i tremure genunchii după ce s-a întâlnit la Guvern cu ambasadorul SUA".
18. **Fierbe** Orientul Mijlociu! Explozii în Ierusalim
19. **Fierbe** situaţia politică din Buzău
20. Italia **fierbe** în suc propriu
21. **Fierbe** Venezuela! Curge sânge la Caracas
22. Ponta a anunţat reducerea TVA la legume şi fructe. Industria cărnii **fierbe**
23. Kiev **fierbe** şi arde. Imagini live
24. Relaţiile româno-maghiare **fierb** în Ardeal
25. Libertatea de a **fierbe** în suc propriu

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

26. BOC I-A „JUMULIT“, BĂSESCU ÎI „**FIERBE** LA FOC MIC“! E mai sceptic decât FMI în privinţa restituirii banilor pensionarilor

27. Clasa politica românească „**fierbe**”. Decizia preşedintelui Băsescu de a nu nominaliza şefii serviciilor nemulţumeşte pe toată lumea

28. USL-ul **fierbe** la foc mocnit

29. În România se **fierbe** de o Revoluție!!!

30. PNL OLT ÎN DEGRINGOLADĂ! ORGANIZAŢIA **FIERBE**!

De reținut exemplele 6, 13 și 28, unde apare o variantă ușor modificată a metaforei – „fierbe mocnit, încet, în suc propriu” care descrie o presiune mai puțin puternică, însă constantă, și care se întinde pe o perioadă mai lungă de timp și oximoronul „războiul *rece fierbe* încet”, unde autorul speră să obțină un efect interesant prin alăturarea cald-rece și să-și exprime astfel ironia.

2.4. *Călduros*

Până în acest moment, termenii pe care i-am discutat marcau metafore conceptuale construite pe ideea de disconfort fizic. În cazul lui *călduros*, lucrurile stau tocmai pe dos. Termenul este menit să trimită la o stare de bine, de căldură și protecție. În limba română expresiile lingvistice bazate pe această metaforă sunt numeroase: *E o persoană caldă. Ce atmosferă caldă. Mi-a încălzit sufletul/inima. Călduroase salutări/urări de bine.*

În contextul restrâns al comunicării în sfera politică, metafora nu este excesiv de productivă, fiind mai ales utilizată în asociere cu *salutări* sau *primire*, adesea în cadrul unor evenimente oficiale diplomatice sau instituționale:

1. Mircea Diaconu, în grupul ALDE. Mesaj **călduros** de primire

2. O primire **călduroasă** celui mai recent europarlamentar care s-a alăturat grupului nostru.

3. Șova primește un **călduros** șut în fund

4. PDL salută **călduros** intrarea lui Iohannis în Guvern

5. Salutăm, în mod **călduros**, întoarcerea preşedintelui Băsescu în funcție

6. Nepoata preşedintelui român Traian Băsescu, Sofia Anais, a avut parte de o “primire **călduroasă**” în Parlamentul European

7. Mesaj al noului ambasador al Franţei, parţial în română: Mulţumesc pentru primirea **călduroasă**

8. Ponta îl susține pe Juncker, dar îl salută **călduros** pe Schulz

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

9. Congresul PSD: Ponta a salutat **călduros** prezența lui Iliescu, Geoană și Năstase

10. Sarkozy l-a felicitat **"călduros"** pe Băsescu pentru obținerea unui nou mandat

Excepție fac exemplele 3 -„un călduros șut în fund" – și 10, unde termenul este întrebuințat ca de obicei, dar cu ghilimele menite să marcheze ironia autorului. Revenind la exemplele anterioare, vom constata că, în cazul primului termen (*arzător*), contextele indică rareori o atitudine ironică a autorului, mai puțin în cazul primului titlu menționat („Baronii PSD au o problemă arzătoare: Concediile de vară") și al exemplului cu numărul 19 („Audieri pe o problemă „arzătoare". Șeful ANRE, chemat la Parlament să dea explicații despre factura la gaze"). Și aici ironia este marcată prin ghilimelele de rigoare. Situația stă diferit cu ceilalți termeni luați în discuție – *înflăcărat*, *înfocat* și *înfierbântat* –, unde ironia autorilor este aproape generalizată și nu mai este marcată de ghiimele. Dacă ne-am opri doar la tipul de analiză pe care-l permite lingvistica cognitivă, ar fi foarte greu de explicat motivele pentru care vorbitorii aleg cu precădere acești termeni pentru a-și exprima ironia. La nivel cultural, la nivelul grupului de indivizi, explicația este evidentă. Ne reamintim că metaforele se bazează pe reacțiile fiziologice pe care le avem când ne găsim sub influența unor emoții sau sentimente puternice (iubire romantică, furie etc.), iar această constatare ne ajută să analizăm structura internă a conceptului. În cadrul grupului social și cultural din care fac parte, aceste manifestări sunt considerate nepotrivite pentru sfera publică și permise doar în cea privată. Lipsa de măsură, entuziasmul exagerat (adesea fals) este taxat imediat de jurnaliști, precum și încercările de a transfera sentimente care caracterizează relațiile cu persoanele apropiate în sfera publică, pentru a obține aprobarea sau simpatia publicului.

2.5. Aexploda și exploziv

Continuând metafora *emoția este presiune internă*, și în cazul lui *a exploda* avem de-a face cu două trepte: prima, a substituirii emoției cu senzațiile și stările fiziologice (aici cea de presiune internă extremă), iar a doua, a *statului privit ca persoană*, care îi permite vorbitorului să atașeze grupului de indivizi, țărilor, comunităților caracteristici, stări și emoții proprii individului. Este cazul celor mai multe din exemplele de mai jos: *Explozie de nervi. Târnova stă să explodeze. Crimeea explodează*.

Exemplele din a doua categorie se construiesc în jurul altei metafore, cea a *evenimentului ca accident neprevăzut* (având aceleași origini ca *arzător*): *Bomba*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

explodează. Cazul Mircea Băsescu explodează. Cacialmaua i-a explodat în față. O explozie de cazuri penale. Tot aici intră și mult prea prezentul *exploziv*, care, în ultimii ani a căpătat, în presa românească, funcția de a marca un eveniment major, neașteptat (un echivalent mai „dramatic" al lui „breaking news" din limba engleză), utilizat cu mai mult sau mai puțin discernământ de publicațiile analizate.

În ultima categorie se încadrează enunțurile bazate pe o metaforă „financiară" – *„mai scump" este „mai mult cantitativ"* (exemplele 1, 2, 11).

1. Comisionul fregatelor **explodează** în Anglia
2. Șpaga **explodează** lângă „cucoana" de la Munca. „Nu mai pot, mă obligați la corupție, demisionez!"
3. Crimeea **explodează**. Odată cu Europa?
4. Bomba din politică a**explodat.** Traian Băsescu, după arestarea fratelui său: „Asta a fost decizia mea"
5. Ponta, despre Oltchim: N-aș vrea să **explodeze** din lipsa noastră de capacitate politică
6. Cazul MIRCEA BASESCU **explodează** în presa străină
7. În Rusia **explodează** scandalul produs de jignirea ministrului ucrainean de Externe la adresa lui Putin
8. Cacealmaua lui Băsescu i-a **explodat**direct în față
9. Politica moldovenească - bomba care **explodează** zilnic
10. Bomba-intelectuală Manolescu **explodează**pe treptele revistei „Tribuna" din Cluj
11. FMI: Datoria externă a României **explodează**la 82% din PIB, dar nu ne temem că nu ne luăm banii înapoi
12. Tîrnova stă să **explodeze** – Localnicii ies în stradă, iar primarul zice că-s „circari"
13. Clanul Băsescu, **explozie** de cazuri penale: fratele, ginerele, fiica şi cuscrul - probleme cu justiţia
14. **Explozie** de nervi între Igor Corman și Dumitru Diacov. VEZI de la ce a pornit TOTUL
15. **EXPLOZIV** – Ponta recunoaște că în biroul lui s-a încercat trafic de influență

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

16. Constantin: Tensiunea acumulată în USL a **explodat** ieri. Nu ştiu dacă PC mai poate ţine echilibrul

17. Marine Le Pen despre politica Angelei Merkel: „Va duce la **explozia** UE”

18. De ce au **explodat**nervii lui Ioan Oltean: dau unii primari PDL bir cu fugiţii, iar premierul Boc este pe făraş?

19. Și gulașul mai explodează

20. Cine a spus că mămăliga nu **explodează**?

În final, ne oprim la două dintre cele mai interesante exemple de metafore pe care le-am descoperit în titlurile din presa românească: „Și gulașul mai explodează” (exemplul 19) și „Cine a spus că mămăliga nu explodează?” (exemplul 20). Mai întâi, cele două expresii fac notă discordantă și nu se încadrează în niciuna din categoriile de metafore primare amintite mai devreme. Apoi, ele sunt rezultatul unui proces complex de integrare conceptuală, alcătuind o rețea complicată. Dacă expresia „mămăliga nu explodează” a fost inițial creația unui individ, ea a fost ulterior preluată de ceilalți membri ai comunității lingvistice, însușită și transmisă mai departe, dar supusă, așa cum vom vedea, schimbărilor, în efortul creativ al celorlalți vorbitori.

În *Moral Imagination*, Mark Johnson remarcă:

„Avem posibilitatea de a determina la ce nivel este posibilă schimbarea, modificarea unei metafore. Chestiunea e legată de cât este de fixată metafora în limbă. În cazul metaforelor conceptuale de bază, acestea vor fi conectate sau vor sta la baza multor altor metafore secundare care se organizează în jurul lor, fiind, astfel, parte din gândirea noastră. Este foarte puțin probabil ca metaforele de structură profundă să fie schimbate, deoarece modificarea lor ar duce la distrugerea unui sistem conceptual” (Johnson 1997: 194).

Dar iată, pe scurt, descrierea evoluției pe care expresia „mămăliga nu explodează” a avut-o în timp. Ea a apărut înainte de 1989, în perioada regimului comunist, și era folosită pentru a descrie lipsa de reacție a românilor, care, vreme de 50 de ani, au suportat, cu resemnare, absurdităţile sistemului. Mămăliga, fierbând domol, fără pericolul de a „exploda”, reprezintă caracterul poporului român – calm, răbdător, dar și lipsit de

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

vitalitate. La revoluția din decembrie 1989, a rămas în memoria celor care au participat la evenimentele de atunci replica unui personaj ce s-a adresat mulțimior de la balconul Operei Române: „A explodat mămăliga!”. Modificarea expresiei originale a aparținut unui individ, așadar, dar a fost rapid prelată de ceilalți vorbitori. Reproducem, mai jos, câteva titluri.

1. După 20 de ani în care mămăliga nu a explodat, românii dau bătălia de la București
2. Mămăliga poate să explodeze și a doua oară
3. A explodat mămăliga bugetului
4. Generația mașini-unelte sau de ce nu a explodat mămăliga în ultimii 23 de ani
5. Cât de greu explodează mămăliga românească

Ce propune autorul articolului intitulat *Și gulașul mai expodează* este un clasic proces de integrare conceptuală a mai multor spații mentale. Gulașul, se știe, este mâncarea tradițională maghiară și, deși poporul maghiar nu are aceleași caracteristici ca poporul român, expresia *mămăliga explodează*, suprapusă spațiului mental al unor tensiuni și nemulțumiri pe care maghiarii le-ar avea față de reprezentanții lor politici, a condus la crearea unei noi expresii: *Și gulașul explodează.* Prin extrapolare, un alt vorbitor poate oricând propune noi creații. Nu ne interesează aici cât sunt de reușite creațiile respective, ci doar faptul că ele sunt posibile și că orice vorbitor, având cunoștințele necesare despre context, va putea identifica intenția vorbitorului, chiar și atunci când este vorba de creații cu totul inovatoare.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Așadar, putem concluziona că viziunea pe care o avem asupra realității este diferită de la o comunitate lingvistică la alta, însă același lucru e valabil și de la un individ la altul. Metaforele la care ne-am referit nu s-ar fi putut naște în altă parte decât într-un mediu cultural specific, întrucât, la creația lor, au contribuit informații de factură diferită, inclusiv

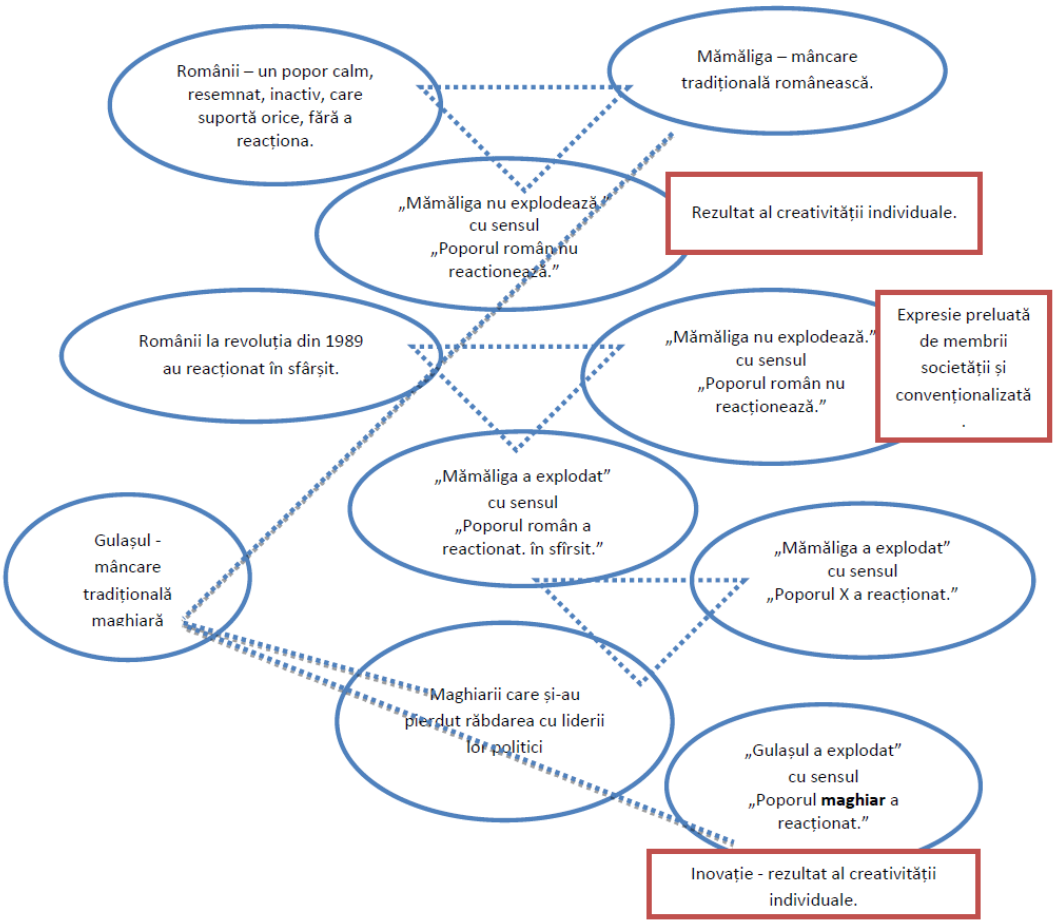
Românii – un popor calm, resemnat, inactiv, care suportă orice, fără a reacționa.
Mămăliga – mâncare tradițională românească.
„Mămăliga nu explodează” cu sensul „Poporul român nu reacționează.”
Rezultat al creativității individuale.
Românii la revoluția din 1989 au reacționat în sfârșit.
„Mămăliga nu explodează.” cu sensul „Poporul român nu reacționează.”
Expresie preluată de membrii societății și convențională.
„Mămăliga a explodat” cu sensul „Poporul român a reactionat. în sfîrsit.”
Gulașul - mâncare tradițională maghiară
„Mămăliga a explodat” cu sensul „Poporul X a reacționat.”
Maghiarii care și-au pierdut răbdarea cu liderii lor politici
„Gulașul a explodat” cu sensul „Poporul **maghiar** a reacționat.”
Inovație - rezultat al creativității individuale.

unele care țin de caracteristicile și de obiceiurile comunității. Totuși, dacă ne uităm la fenomen din perspectiva receptării, nu putem afirma că expresiile nu pot fi explicate (*thinkable*, în cuvintele lui Pinker) sau chiar preluate de celelalte comunități lingvistice, așa cum au fost, de altfel, preluate de la un individ la ceilalți. Când privim operațiile cognitive și mecanismele de apariție a sensului ca fiind dinamice și continue, vom avea tendința să credem, mai degrabă, că sensul e comunicabil, chiar și așa, la modul imperfect.

Fig. 9

În final, suntem de părere că explicațiile oferite de lingvistica cognitivă ar putea fi completate cu informații privind evoluția fenomenelor lingvistice în *diacronie*. Urmărind felul în care s-a transformat expresia în timp, putem completa analiza – altminteri minuțioasă – pe care o permite teoria integrării conceptuale, cu o dimensiune esențială.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

În încheiere, propunem un tip de reprezentare grafică a rețelei conceptuale (fig. 1), după modelul lui Fauconnier și Turner (2002), dar îmbogățită cu informații legate de evoluția în timp și de contextul cultural și social.

Bibliografie

1. Fauconnier, Gilles. 1994. *Mental Spaces. Aspects of Meaning Construction in Natural Language*. Cambridge University Press.

2. Fauconnier, Gilles. 1997. *Mappings in Thought and Language*. Cambridge University Press.

3. Fauconnier, Gilles, Turner, Mark. 2002. *The Way We Think. Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. Basic Books.

4. Geeraerts, Dirk, Cuyckens, Hubert. 2007. *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford University Press.

5. Gibbs, Raymond W. Jr. 2000. „Making good psychology out of blending theory". *Cognitive Linguistics* 11 (3). 347-58.

6. Gibbs, Raymond, Lima, Paula, Francuzo, Edson. 2004. „Metaphor is grounded in embodied experience". *Journal of Pragmatics*. 36. 1189–1210.

7. Gibbs, Raymond W. Jr, Tendahl, M. 2006. Cognitive effort and effects in metaphor comprehension: Relevance theory and psycholinguistics. *Mind & Language* 21:3. 379-403.

8. Johnson, Mark. 1987. *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason*. University of Chicago Press.

9. Johnson, Mark. 1992. „Philosophical implicatopns of cognitive semantics". *Cognitive Linguistics*. nr. 3-4. 345-66.

10. Johnson, Mark. 1993. *Moral Imagination: Implications of Cognitive Science for Ethics*. University of Chicago Press.

11. Kövecses, Zoltán. 2000. *Metaphor and Emotion: Language, Culture, and Body in Human Feeling*. Cambridge University Press.

12. Lakoff, George. 1987. *Women, Fire, and Dangerous Things*. University of Chicago Press.

13. Lakoff, George. 1999. *Philosophy in the Flesh: The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought*. Basic Books.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

14. Lakoff, George. 2002. *Moral Politics: How Liberals and Conservatives Think, Second Edition*. University of Chicago Press.

15. Lakoff, George. 2004. *Don't Think of an Elephant! Know Your Values and Frame the Debate*. Chelsea Green Publishing.

16. Lakoff, George, Johnson, Mark. 1980. *Metaphors We Live By*. University of Chicago Press.

17. LeDoux, Joseph. 2003. *Synaptic Self: How Our Brains Become Who We Are*. Penguin.

18. Pinker, Steven. 1994. *The Language Instinct: How The Mind Creates Language*. New York, NY: Harper Perennial Modern Classics.

19. Searle, John R. 1995. *The Construction of Social Reality*. Simon and Schuster.

20. Wierzbicka, Anna. 1999. *Emotions Across Languages and Cultures. Diversity and Universals*. Cambridge University Press.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE ROMANIAN DISCOURSE ON TRANSLATION (STUDIES) AND ITS CHALLENGES IN THE ERA OF GLOBALIZATION

Ana Magdalena Petraru

Postdoc Researcher, PhD

Abstract:As most disciplines, Translation Studies spread in the era of globalization and its Romanian discourse makes no exception. This paper purports to examine its originality and challenges in post-communist Romania. For our methods, we draw on general Translation Studies (TS) methodology and discourse analysis in a TS-related context. The material consists in the TS courses, books and translations published after 1989. In discussing our results, we will also have in view the situation of translation and translators in Romania from the perspective of the public as assessed by Romanian TS and the contribution of recent laws to the status of its agency and agents.

Key words: agency, discourse analysis, globalization, (Romanian) Translation Studies, originality

Introducere

Prezentul studiu se dorește o dare de seamă despre concepțiile despre traducere și traducător la noi din epoca globalizării și își extrage materialul din cursuri de traductologie sau scrieri ale traductologilor români, dar și opere care au tratat fenomenul principal (Ghiu 2015) sau tangențial (Cornea 2006); nu în ultimul rând, am avut în vedere prefețele traducătorilor români la marile opere despre traducere din patrimoniul universal (a lui Ștefan Avădanei la *După Babel* de Steiner din 1989 sau a Magdei Jeanrenaud la *Despre traducere* a lui Ricoeur din 2005). Metodele principale sunt cele ale analizei discursului în context traductologic (Pym 1992; Schäffner 2002). De asemenea, ne-am servit de enciclopedii (Baker și Saldanha 2009) și traductologie generală în argumentarea provocărilor traducerii în epoca globalizării (Venuti 1995 și 1998). Nu am ignorat, desigur, nici tratate traductologice esențiale pentru metodologia domeniului (Williams și Chesterman 2002; Saldanha și O'Brien 2014).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Unul din obiectivele noastre este și desprinderea elementelor originale ale discursului românesc despre traducere care ia amploare în epoca globalizării datorită cursurilor universitare, a programelor de studii și revistelor de profil înființate. În ceea ce privește discursul traductiv și traductologic după 1989, vom discuta despre statutul ingrat al traducătorului de *traduttore traditore* care se păstrează în zilele noastre, despre noile constrângeri impuse de legislația românească traducătorilor autorizați și agenția lor ca valoare adăugată în societate și lume cu referire la perspectivele traductologiei internaționale.

1. Material și metode

Pentru analiza discursului în context traductologic ne-am inspirat din volumul editat de Christina Schäffner, *The Role of Discourse Analysis for Translation and in Translator Training*[1] care reproduce ultima ediție a publicației *Issues in Language and Society* și seria de seminarii ținute la Aston University în noiembrie 2000 în cadrul Aarhus School of Business (Danemarca), o dezbatere între Trosborg și ceilalți traductologi (inclusiv Rodica Dimitriu, din partea României), cinci răspunsuri și comentariile aferente. Abordarea este una eclectică (cu achiziții din actele vorbirii, analiza genurilor și semantică, în principal studiul registrelor la Halliday, teoria skoposului și funcționalismul lui Christiane Nord) – cea a analizei textuale menite studenților de la universitate pentru înțelegerea textului sursă. Se operează, în principal, o critică a teoriei skoposului și se evidențiază nevoia de cultivare a reflecției studenților asupra procesului de traducere. O a treia dezbate problema includerii lingvisticii și a analizei textuale detaliate în training-ul traducătorilor. Traductologul român Rodica Dimitriu semnalează probleme ale meseriei de traducător precum lucrul sub presiunea timpului, distincția dintre factorii extratextuali și cei intratextuali ai modelului funcționalist consacrat al lui Nord, precum și problemele terminologice din modelul lui Trosborg (Millán-Varela, de pildă, include aici absența elementului pedagogic și propune reformularea acestui model traductologic pentru a include producția de texte acceptabile și pertinente în limba țintă, atrăgând atenția și asupra nevoii de vizibilitate a vocii studenților și orientarea țintistă așa cum a fost preluată și de traductologia românească (*cf.* Lungu Badea-Georgiana 2004, 2007).

[1] Schäffner, Christina (ed.). *The Role of Discourse Analysis for Translation and in Translator Training.* Clevedon: Multilingual Matters, 2002.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Util pentru noi a fost şi studiul lui Anthony Pym, "Limits and Frustrations of Discourse Analysis in Translation Theory" (1992)[2], ce corelează analiza discursului şi emergenţa sa în 1970 cu aplicaţiile din teoria traducerii de la 1980 şi 1990; autorul vorbeşte de abordările lingvistice care, la o simplă privire, arată cum multe tipuri de analiză nu se pretează domeniului traductologic pentru simplul motiv că nu pot stabili apartenenţa la acelaşi discurs a textului ţintă şi sursă; cu alte cuvinte, majoritatea teoriilor nu pot descrie limitele unui anumit discurs în diferite limbi. O abordare mai pertinentă este definirea discursului ca o serie de constrângeri şi apoi de aplicat această definiţie pentru a recunoaşte traducerea ca un posibil index de constrângeri discursive interculturale.

Referitor la traductologia internaţională propriu-zisă, nu putem ignora pe Mona Baker şi a sa *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, în ediţia mai nouă editată împreună cu Gabriela Saldanha din 2009 pentru principalele definiţii ale conceptelor cheie care ne permit o comparaţie cu *Micul dictionar de termeni utilizaţi în teoria şi practica traducerii* publicat de Lungu Badea Georgiana (2003), nemaivorbind de articolul lui Ion/ Ionas Kohn despre tradiţia în traducerea românească. Un viitor studiu comparativ ar putea avea în vedere volumul *Translation Universals. Do They Exist?* editat de Anna Mauranen şi Pekka Kujamaki (2004) şi omologul său din discursul traductologic românesc, *Universaliile traducerii* de Magda Jeanrenaud (2006).

În ceea ce priveşte metodologiile de cercetare din traductologie ne-am axat pe principiile de bază ilustrate de Jenny Williams şi Andrew Chesterman în *The Map:ABeginner's Guide to Doing Research in Translation Studies* (2002) şi mai recentele consideraţii elaborate de Gabriela Saldanha şi Sharon O'Brien în *Research Methodologies in Translation Studies* (2014). Williams şi Chesterman aduc în discuţie puncte forte ale traductologiei cum ar fi analiza textului şi traducerea, evaluarea calităţii traducerilor, traducerea genurilor literare, multimedia, traducere şi tehnologie, istoria traducerii, etică, terminologie şi glosare, interpretariat, procesul de traducere, pregătirea traducătorilor şi profesia acestora. De asemenea, ei conchid că teoria şi practica sunt în strânsă legătură, iar chestiuni pertinente de cercetare trebuie adresate şi soluţionate atât în studiile empirice (fie ele naturaliste sau experimentale), cât şi în cele aplicate. Metodologia ar trebui aşadar să ţină cont de toate aceste aspecte, iar evaluarea sa să aibă în vedere explicitul, dovezile,

[2]Pym, Anthony. "Limits and Frustrations of Discourse Analysis in Translation Theory", *Revista de Filologia de la Universidad de La Laguna* 11(1992): 227-239.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

atitudinile critice, teoria potrivită, criteriile de selecție a datelor și implicațiile[3]. Însă Saldanha și O'Brien vorbesc despre evoluția metodelor de la *The Map* încoace, menționând "keystroke logging, eye tracking, cercetarea mediată de internet, precum și importanța deosebită acordată abordărilor sociologice, etnografice și eticii"[4], de unde și accentul pus pe metodologiile specifice care descriu în detaliu când și cum pot fi aplicate cu exemple din cercetarea traductologică. Autorii au convenit că, datorită caracterului său interdisciplinar, traductologia combină achizițiile din lingvistica aplicată, critica literară, științele sociale, psihologia, studiile culturale și necesită diverse metodologii din a căror melanj rezultă 'fertilizarea' domeniului. Axându-se mai mult pe empiric și mai puțin pe conceptual în cercetare, Saldanha și O'Brien analizează textele care fac produsul traducerii, al procesului, participanții implicați și contextul în care traducerile au loc și sunt receptate cu suprapunerea inevitabilă dintre aceste elemente. Traductologii se inspiră din modelul perfectat de Chesterman, împărțit, la rândul său, în trei modele: cele comparative "care doresc să descopere regulile de traducere ale perechilor de limbi, contrastele sistemelor de limbă sau universaliile traducerii; modelele caracteristice proceselor care redau schimbarea (de la starea A la starea B) într-un interval (deși procesul un este unul neapărat liniar) și ne permit să înțelegem luarea deciziilor în traducere și factorii cognitivi care influențează acest proces; nu în ultimul rând, modelele cauzale care ne ajută să explicăm de ce traducerile sunt așa cum sunt prin referire la cele trei dimensiuni ale cauzării: cogniția traducătorului (cunoașterea traducătorului, atitudine, identitate, aptitudini), chestiunile practice (comanda, plata, termene limită) și factorii socio-culturali (ideologie, cenzură, tradiții culturale, public)"[5]. Saldanha și O' Brien mai fac referire și la cele patru modele de cercetare (non-exhaustive) ale lui Marco în traductologie: textual-descriptivist, cognitiv, cultural și sociologic propuse în 2009; de altfel, autorul admite că modelul său unește metodele de cercetare și abordările teoretice, însă Saldanha și O' Brien pledează pentru mai multă flexibilitate și încurajează creativitatea și combinarea teoriilor și a metodelor.[6]

---

[3] *Williams, J., Chersterman, A. (2002). The Map: A Beginner's Guide to Doing Research in Translation Studies, Manchester: St. Jerome Publishing, pp. 1-128.*

[4] Saldanha, G., O'Brien, S., *Research Methodologies in Translation Studies*, London and New York: Routledge, 2004, pp. 1-9.

[5] *Ibidem.*

[6] *De metodele detaliate aici ne-am folosit și în documentarea metodologiilor traductive românești în Petraru, A.M. "An Overview of Translation (Studies) Methodology in Romania", Jornal of Romanian Literary Studies, nr. 8/2015, Tg. Mureș: ARHIPEGAG XXI Press, pp. 376-383 (http://www.upm.ro/jrls/JRLS-08/Rls%2008%2047.pdf).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

De asemenea, reținem textele venutiene, utile pentru statutul marginal al traducătorului, *The Translator's Invisibility* (1995) și *The Scandals of Translation* (1998). Primul dorește a se adresa traducătorilor profesioniști și nu numai, militând pentru schimbare[7], iar teoriile sale fundamentează vizibilitatea și invizibilitatea traducătorului, strategiile de 'străinizare' și 'domesticare' a textului sau de aducere mai acasă de cultura și limba sursă, respectiv țintă. Invizibilitatea o raportează la cultura anglo-americană contemporană; se referă la două fenomene care se determină reciproc, un efect iluzoriu al discursului, propria manipulare de către traducător a limbii engleze; cealaltă este practica lecturii și evaluării traducerilor cu o tradiție de seamă în Marea Britanie și Statele Unite, în vreme ce transparența nu este decât un efect al discursului fluent, al efortului traducătorului de a asigura o citire ușoară prin aderarea la uzul curent, menținerea unei sintaxe care curge și a unei echivalențe de sens.[8] Rolul traducerii este umbrit de paternitatea operei originale și o așa-zisă ofensă care i s-ar aduce prin traducere care nu poate fi decât un derivat deloc unic ce nu face altceva decât să imite un alt text, de unde și frica de deformare și contaminare[9]. Conform discursului traductologic românesc[10], traducătorul la noi are un statut la fel de ingrat ca cel din cultura anglo-americană, căci se subordonează autorului care controlează publicarea traducerii în termeni de copyright pentru textul original ceea ce înseamnă durata vieții autorului plus încă alți 50 de ani.

2. Rezultate și discuții asupra discursului românesc despre traducere după 1989

Discursul traductologic după 1989 se ramifică datorită interesului sporit pentru domeniu, concretizat prin înființarea de programe universitare și postuniversitare în mai toate universitățile din țară.[11] Astfel, apar teze în traductologie, atât teoretice (v. Raluca Vârlan – *La traduction comme relecture du sous-texte*), cât și aplicate (v. Ligia Brădeanu – *Translation of Phraseological Units (Idioms and Proverbs) in Literary Texts* sau Laura Sună – *Pragmatic Orientations in Translation Studies and Their Role in an Integrated Methodology of ELT in Highschools*), sunt organizate conferințe, se fac traduceri din mai

[7] Venuti, Lawrence, *The Translator's Invisibility*, London/ New York: Routledge, 1995, p. IX.
[8] *Idem, p. 1.*
[9] Venuti, Lawrence, *The Scandals of Translation*, London/ New York: Routledge, 1998, p. 35.
[10] Dimitriu, Rodica, *The Cultural Turn in Translation Studies*, Institutul European, Iași, 2006, p. 128.
[11] *cf.* Petraru, A.M., "An Overview of the Romanian Discourse on Translation",*Local Contexts, Global Connections. Transitions, Deviations, Innovations in Literature, Culture and Art. Proceedings of the Vth International Comparative Literature Conference 15-16-17 October 2014*, Mersin University Publications, Turcia, pp. 667-676 (http://mersin.edu.tr/uploads/907/UKEK_B%C4%B0LD%C4%B0R%C4%B0LER.pdf)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

marii disciplinei (Nida, Ricoeur, Zumthor, Steiner, Delisle, Eco, Ballard etc.), sunt publicate în continuare opere ale traductologilor români (filiera franceză: Irina Mavrodin – *Despre traducere: literal și în toate sensurile* (2006), Magda Jeanrenaud – *Universaliile traducerii* (2006), *La traduction. Là où tout est pareil et rien n'est semblable* (2012), Lungu Badea Georgiana – *Teoria culturemelor, teoria traducerii* (2004), *Tendințe în cercetarea traductologică* (2005), *Scurtă istorie a traducerii: repere traductologice* (2007) și cea engleză: Rodica Dimitriu – *Disocieri și interferențe în traductologie* (2001) *The Cultural Turn in Translation Studies* (2006), Ioan-Lucian Popa – *Translation Theories of the Twentieth Century: 1900-1990* (2008), *An Introduction to Translation Studies* (2009) Ungureanu Cristina – *An Introductory Course in the Theory and Practice of Translation* (2008) și mulți alții. Sunt publicate și mărturii/ studii ale marilor traducători de filozofie: Bogdan Ghiu*, Totul trebuie tradus. Noua paradigmă* (2015) sau literatură (engleză): Antoaneta Ralian, *Amintirile unei nonagenare* (2014).

Un studiu care, în opinia noastră, sintetizează tendințele românești post-decembriste în cercetarea traductologică este cel al lui Muguraș Constantinescu, "La traduction littéraire en Roumanie au XXIème siècle: quelques réflexions"[12]; operele lui Tudor Ionescu, Magda Jeanrenaud, Gelu Ionescu, Irina Mavrodin și Ioana Bălăcescu fac obiectul discuției probabil pentru că au reușit să îmbine cu succes dimensiunea academică, cea traductologică și critică. Am putea spune că, în calitate de traductolog, Muguraș Constantinescu subliniază originalitatea discursului traductologic românesc. Dacă Ionescu (nu Gelu, cel cu *Orizontultraducerii,* 1980, 2004 ci Tudor) este reținut de autoare pentru 'traductozofia' sa inspirată de abordările internaționale (Culioli, Ladmiral și Troper) și distincția dintre traducerea artistică și celelalte tipuri (orale sau scrise), cu *Universaliile traducerii* (2006) M. Jeanrenaud se apropie de *Translation Universals. Do They Exist?* (2004) deAnna Mauranen și Pekka Kujamaki. Ioana Bălăcescu de la Universitatea din Craiova operează o analiză a nevoilor, indispensabilă cursurilor practice cu studenții. Nu în ultimul rând, Irina Mavrodin, în *Despre traducere – literal și in toate sensurile* (2006), vorbește de identitate și alteritate, realitate și simulacru în autotraducere.

Din punctul nostru de vedere, elemente originale conține opera mai recentă a lui Bogdan Ghiu, *Totul trebuie tradus. Noua paradigmă (un manifest)* (2015), menționată și

[12] Constantinescu, Muguraș, « La traduction littéraire en Roumanie au XXIe siècle: quelques réflexions », *Meta*: *journal des traducteurs*/ *Meta: Translators' Journal*, 2009, 54.4, pp. 871-883.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

în cadrul cercetărilor noastre care au vizat traducerea intralingvistică[13], unică în felul ei, la noi, prin problemele traductologice ridicate în epoca globalizării, în contextul unei concepții defective despre traduceri a publicului românesc (v. traducerile online, ex: google translate, etc.), a lumii academice interesată de 'puncte' (și intelectualilor chiar, reticenți traducerii, văzută ca meserie de mâna a doua) și a radiografiei pieței traducerii de carte. Autorul propune o schimbare paradigmatică de la metafora epistemologică a interpretării la cea a traducerii; astfel, în loc să interpretăm pasiv, comentăm extern, sau mecanic să decriptăm și decodăm, ar trebui să traducem fiindcă e cea mai utilă activitate pentru toată lumea. În epoca globalizării trebuie să existe o conștiință a traducerii și traducătorului pentru ca modelul citire-interpretare să se poată preschimba în citire-traducere[14]. La capitolul elemente originale reținem "schema" sa pentru "principiul traducerii generalizate": "1. auto-traducerea prelingivistică: nu acționăm, *ne* traducem în act; 2. *traducerea intra-lingvistică* (intra-lingvală, intra-idiomatică): este în același timp mai util și mai just să ne spunem că relațiile noastre sunt unele de traducere; doar aparent, printr-un construct și printr-o convenție politico-reductive, de reprezentare macro-semiotică, vorbim [în] aceeași limbă; 3. *traducerea inter-lingvistică* (inter-lingvală, inter-idiomatică), ceea ce numim de obicei traducere dintr-o limbă în alta; 4. *traducerea inter-medială*: linia de producție, munca cu arta – constituire de mesaje doar ca/ prin traducere; mesaj – trecere, transmitere, traducere; arta ca transducție; 5. *traducerea inter-culturală* (noul comparativism global-imanent): "Încă din al doilea mileniu (î.e.n.), diferitele culturi și politeisme ale lumii antice atinseseră un nivel de traductibilitate interculturală remarcabil" (…); 6. *traducerea inter-religioasă* (teologia ca traductologie; religia ca traducere pe orizontală și pe verticală."[15]

Originală pentru reflecția traductologică românească ar fi și opera lui Cornea, *Interpretare și raționalitate* (2006) unde traducerea, ca în toată hermeneutica, de altfel, este văzută ca o treaptă a interpretării, criticul român îmbunătățind clasificarea tripartită operată de Jakobson în anii 1960 (traducerea interlingvistică, intralingvistică și intersemiotică) prin adăugarea traducerii de la abstract la concret (așa cum se întâmplă în cazul alegoriei, explicației, conjecturii și descifrării)[16].

[13] *Petraru, op. cit., ibidem.*
[14] *Ghiu, Bogdan, Totul trebuie tradus: noua paradigmă. Bucureşti: Cartea Românească, 2005, p. 20-21.*
[15] *Ghiu, Bogdan, op. cit., p. 63-64.*
[16] Cornea, Paul, "Genurile interpretării. Modalități ale 'traducerii'", *Interpretare şi raţionalitate*, Iași: Polirom, 2006, p. 216.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

La nivel paratextual menționăm reflecțiile traducătorilor la scrieri de căpătâi despre traduceri; spre exemplu, într-o notă hermeneutică, Ștefăn Avădanei, în prefața sa la clasicul *După Babel* steinerian sintetitează concepția despre traducere a autorului: "prin traducere Steiner nu înțelege însă numai transferul de sensuri dintr-o limbă în alta, ci și interpretarea și comunicarea în genere. Orice act de vorbire implică ‚traducerea' căci a înțelege înseamnă a interpreta: 'traducerea este conținută și în cea mai rudimentară formă de comunicare'. Cuvântul 'traducere' folosit în marea majoritate a cazurilor pentru a desemna procesul sau rezultatul reformulării unui enunț scris sau oral dintr-o limbă în altă limbă – sens avut în vedere în cartea de față – capătă dimensiuni de cu totul altă amplitudine și complexitate; este vorba nu doar de transfer în interiorul limbii, ci și în societate, comportament, înțelegere, spirit"[17]. În aceeași notă hermeneutică amintim și de Magda Jeanrenaud care a tradus și prefațat volumul *Despretraducere* al lui Paul Ricoeur, subliniind că "una din lecțiile pe care trebuie să le extragă orice traducător din textele lui Paul Ricoeur despre traducere, lecție cu valoare atât morală, cât și practică, este cea a dedramatizării postulatului teoretic al intraductibilității (…) lucru bine făcut în ‚litera' și ‚spiritul' autorului".[18]

Alte noutăți care țin de discursul traductologic românesc postcomunist, față de perioadele anterioare și care se datorează și abundenței de teorii pe plan internațional (canibalismul brazilian, influența studiilor de gen) ar fi fondarea revistelor specializate exclusiv pe domeniu (*TranslationStudies: Retrospective and Prospective Views* a Universității "Dunărea de Jos" din Galați sau *Atelier de Traduction* a Universității "Ștefan cel Mare" din Suceava), precum și cursurile de traductologie cu exerciții pentru uzul studenților (R. Dimitriu – *The Theory and Practice of Translation*, 2002, *The Cultural Turn in Translation Studies*, 2006 etc.)[19].

2.1. Provocările traducerii în epoca globalizării

[17] Steiner, George, *După Babel*, traducere de Valentin Negoiță și Ștefan Avădanei, prefață de Ștefan Avădanei, Univers, București, 1983, p. 8-9.
[18] Ricoeur, Paul, *Despre traducere*, traducere și prefață de Magda Jeanrenaud, postfață de Domenico Jervolino, Polirom Iași, 2005, p. 5-6.
[19] *Unele aspecte au fost detaliate și în Petraru, A.M. "Hermeneutical Approaches to the (Romanian) Discourse on Translation", La Francoplyphonie, nr. 10/2015, vol. 2, ULIM, Chișinău, pp. 247-256.* (*https://drive.google.com/file/d/0B6JRvoQDqLMdMmEwd3F0MEt5X2M/view*)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Aici se cuvine să menționăm că statutul ingrat de *traduttore-traditore* al traducătorului pentru care încă de pe vremea comunismului, în anii 80, s-a propus sintagma *traduttore-truditore* datorită muncii herculeene depuse de acesta așa cum reiese din lucrările primului colocviu național de literatură universală și traducere publicate în *Viața Românească*, 1981[20]. După 1989 lucrurile nu s-au schimbat prea mult: statutul traducătorului a rămas la fel de nefericit, tinerii practicanți (Andra Matzal, Radu Pavel Gheo, Mihai Chirilov, etc.) plângându-se de imposibilitatea de a duce un trai decent de pe urma remunerației. Astfel, traducerea se practică la nivel de 'hobby' sau în paralel cu altă meserie și e ușor de pătruns pe piață, mai ales pentru traducătorii de engleză pe care un simplu test îi poate conduce către marile edituri de tipul Polirom[21]. În plus, o dată cu globalizarea se pare că și statutul traducerii în sine are și mai mult de suferit, așa cum vorbește același Bogdan Ghiu[22] referindu-se la situația țărilor est europene care, spre deosebire de Franța sau Norvegia nu își protejează traducătorii. Astfel, la noi și în alte mici culturi/ limbi rare oamenii sunt încurajați să creadă că traducerea nu este importantă, ci minoră, automată. Traducătorul este asimilat companiilor, birourilor de traducere (care oferă și servicii de interpretariat, subtitrare, localizare, etc.) sau internetului și facilităților sale (programelor de gen 'google translate' la care se recurge în ciuda slabei, chiar penibile calități a rezultatelor). Facem referire la traducere ca 'agenție' și traducător ca 'agent' în sens larg și restrâns (agenția ca 'birou/ companie', dar și valoare adăugată a traducătorului). Abordarea noastră se inspiră din *Agents of Translation*[23] de John Milton şi Paul Bandia şi viziunile lor asupra traducătorilor ca agenţi responsabili de inovaţii şi schimbări importante în literatură, istorie şi cultură, cu rol mai mare decât 'producătorii de text' şi asemănători editorilor, revizorilor şi editurilor[24]. 'Agenţia' sau valoarea adăugată a traducătorului este pusă în discuţie în contextul criticilor aduse traductologiei descriptive (DTS) dezvoltată de Gideon Toury şi combătută de Tymoczko, printre alţii, ca 'himeră pozitivistă' care neglijează situaţiile particulare din traducere[25]. De asemenea, e puţin

[20] *Idem, p. 5.*
[21] _____ *"Tinerii traducători dau glas marilor autori. Dosar", Suplimentul de cultură, nr. 112, 2007, p. 6-9.*
[22] *Ghiu, Bogdan, op. cit., ibídem.*
[23] *Milton, John, Mandia, Paul (eds.), Agents of Translation, Amsterdam/ Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 2009, pp. 1-19.*
[24] *cf. Juan Sager, apud Mark Shuttleworth, Dictionary ofTranslation Studies citaţi în Milton şi Bandia, op. cit., p. 2.*
[25] *Ibidem, passim.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

agreată de postcolonialism, inclusiv în interpretariat[26] sau etică[27]; cetăţenie şi acţiune participativă în 'transnaţionalismul microcosmopolit' la Cronin (2000, 2003) cu referire strictă la traducerea în contextul globalizării sau a slabului impact pe care agenţia traducătorului a avut-o în istorie şi încercarea de a face diferenţă în textul ţintă, ceea ce corespunde 'încercărilor oamenilor obişnuiţi de a-şi desfăşura activitatea zilnică şi de a-şi păstra integritatea morală în măsura în care caracterul şi circumstanţele o permit'[28]. În sensul de organizaţie, 'agenţia' apare în contextul CAT (Computer-Aided Translation) şi a instrumentelor sale a căror importanţă nu mai poate fi negată în epoca globalizării fiindcă permite o mai mare flexibilitate traducătorilor şi agenţiilor/ birourilor lor şi a comenzilor de onorat faţă de clienţi în proiectele de traducere/ localizare/ interpretariat[29].

În ceea ce priveşte situaţia din România, vedem traducătorii ca agenţi care au reuşit să facă cunoscute publicului sau potenţialilor clienţi noţiuni traductologice (vezi site-ul traducătoarei Loredana Peter care menţionează distincţia jakobsoniană de la 1959[30] sau definiţiile localizării şi adaptării oferite de traducătoarea de italiană Alexandru I. Laura Gabriela[31]). Situaţia profesiei a avut mult de suferit în ultima vreme din cauza proiectului de lege ce obligă traducătorii autorizaţi de Ministerul Justiţiei să se grupeze în jurul unei uniuni, urmând ca, pe viitor, să nu mai poată practica meseria decât în această manieră. Proiectul a fost dezbătut public în ian-feb 2015 şi discutat amplu pe 25 martie anul trecut de către reprezentanţi ai Ministerului Justiţiei, ai Uniunii Notarilor Publici din România şi din partea asociaţiilor de seamă ale traducătorilor şi interpreţilor precum AFIT sau UNTAR; astfel, s-a pledat pentru posibilitatea traducătorilor şi interpreţilor de a colabora cu clienţii nu numai prin notariate, ci şi independent, şi de a se păstra în continuare legalizarea notarială a traducerilor. Slaba calitate a unor traduceri a fost şi ea adusă în discuţie, precum şi nevoia suplimentară de a forma specialiştii din domeniu, încă insuficientă în ciuda programelor universitare de licenţă şi masterat existente. Printre propuneri s-a mai notat şi evaluarea periodică care ar trebui înlocuită de dezvoltarea profesională continuă şi posibilitatea de a practica şi alte meserii sau de a exercita activitatea în cadrul birourilor de traduceri sau altor organizaţii ca şi până acum. Chiar şi

[26] *Cf. Daniel Gile, "Conference interpreting, sociocultural perspectives" citat de Mona Baker şi Gabriela Saldanha în Routledge Encyclopedia of Translation Studies, 2009, p. 78.*
[27] *Cf. Anthony Pym, 2001 apud Baker şi Salhanha, op. cit., p. 84.*
[28] *Apud. Baker şi Salhanha, op. cit., p. 100.*
[29] *Idem, pp. 176-177.*
[30] *Peter, Loredana, Categorii traduceri, 2011. http://www.loredanapeter.ro/categorii-traduceri?lang=ro*
[31] *https://traducatoritaliana.wordpress.com/.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

voci de pe forumuri (printre care cel a traducătorilor autorizaţi de pe proz.com) s-au plâns de restricţiile ce vor fi impuse traducătorilor care, în cele din urmă vor renunţa la autorizaţie în favoarea unei profesii mai bine remunerate sau vor ajunge să refuze comenzile de la stat şi vor accepta mai multe oferte care nu presupun legalizarea traducerii de la companii private. În acest subcapitol am încercat o radiografiere fără pretenţii exhaustive a reflecţiilor româneşti despre traducător ca agent şi 'agenţia' sa în sens larg mai ales în epoca globalizării, concluziile sale fiind dintre cele mai sumbre dacă e să avem în vedere percepţia negativă a publicului cu privire la traduceri în epoca 'google translate' sau a proiectelor de lege care restrâng şi mai mult libertatea de acţiune a traducătorilor şi interpreţilor autorizaţi[32].

Concluzii

În concluzie, domeniul traductologiei în epoca globalizării este unul extrem de bogat grație interesului sporit pentru domeniu, concretizat prin înființarea de programe universitare și postuniversitare în mai toate universitățile din țară, culminând cu teze de doctorat în traductologie, atât teoretice, cât și aplicate, sunt organizate conferințe, se fac traduceri din mai marii disciplinei și sunt publicate opere ale traductologilor români (Mavrodin 2006 Jeanrenaud 2006, Badea Georgiana 2004, 2005, 2007, 2013, Dimitriu 2001, 2006) și mărturii/ studii ale marilor traducători de filozofie (Ghiu2015) sau literatură (Ralian, 2014). Reflecții originale întâlnim cu precădere la nivel hermeneutico-interpretativ la Cornea care, în *Interpretare și raționalitate* 2006 consideră traducerea o treaptă a interpretării și îmbunătățește clasificarea tripartită jakobsoniană din anii 60 (traducerea interlingvistică, intralingvistică și intersemiotică) prin adăugarea traducerii de la abstract la concret (așa cum se întâmplă în cazul alegoriei, explicației, conjecturii și descifrării). În același registru interpretativ regăsim elemente originale la Ghiu care, în *Totul trebuie tradus. Noua paradigmă (un manifest)* (2015), propune o schimbare paradigmatică de la metafora epistemologică a interpretării la cea a traducerii. Nu putem ignora nici 'traductozofia' unui Tudor Ionescu (numită așa de traductologul Muguraș Constantinescu (2009) care desprinde elemente originale ale discursului despre traducere

[32] *Pentru mai multe detalii, vezi și Petraru, A. M., "Translation and Agency – A Knowledge-Based Organization", The 21st International Conference The Knowledge-Based Organization. Economic, Social and Administrative Approaches to the Knowledge-Based Organization - Conference Proceedings 2, Nicolae Balcescu, Land Forces Academy Publishing House, Sibiu, 2015, pp. 356-360 (http://www.degruyter.com/view/j/kbo.2015.21.issue-2/kbo-2015-0108/kbo-2015-0108.xml).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

literară la noi în sec. XXI). Așadar, dacă ar fi să atribuim reflecțiile traductologice românești contemporane unei școli, aceasta ar fi probabil cea hermeneutică așa cum s-a definit prin operele unui Steiner sau Ricoeur (traduși și prefațați de personalități de marcă, anglistul Avădanei, respectiv traductologul Jeanrenaud).

În ceea ce privește provocările traducerii în epoca globalizării, putem să concluzionăm că statutul ingrat, etern de *traduttore-traditore* al traducătorului nu s-a schimbat, iar tinerii practicanți (Andra Matzal, Radu Pavel Gheo, Mihai Chirilov etc.) se plâng în continuare de imposibilitatea de a duce un trai decent de pe urma remunerației pe traducerea de carte care se practică adesea la nivel de 'hobby' sau în paralel cu altă meserie. De asemenea, traducerea este din ce în ce mai mult percepută ca o operație automată din cauza apariției programelor automate gen 'google translate', iar traducătorul asimilat companiilor, birourilor de traducere. Mai mult, la noi în țară noua lege pentru traducătorii autorizați impune și mai multe constrângeri: ei ar putea să renunțe la autorizație din considerente financiare sau vor ajunge să refuze comenzile de la stat și vor accepta mai multe oferte de la companii private care nu presupun legalizarea traducerii. Nu putem totuși nega valoarea lor adăugată de 'agenți' care au reușit să facă cunoscute publicului sau potențialilor clienți noțiuni traductologice (inclusiv prin site-uri web).

Bibliografie

Constantinescu, Muguraș, « La traduction littéraire en Roumanie au XXIe siècle: quelques réflexions », *Meta*: *journal des traducteurs*/ *Meta: Translators' Journal*, 2009, 54.4, pp. 871-883.

Cornea, Paul, "Genurile interpretării. Modalităţi ale 'traducerii'", *Interpretare şi raţionalitate*, Iaşi: Polirom, 2006.

Dimitriu, Rodica, *The Cultural Turn in Translation Studies*, Institutul European, Iași, 2006.

Ghiu, Bogdan, *Totul trebuie tradus: noua paradigmă*. Bucureşti: Cartea Românească, 2005.

Milton, John, Mandia, Paul (eds.), *Agents of Translation*, Amsterdam/ Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 2009.

Peter, Loredana, *Categorii traduceri*, 2011. http://www.loredanapeter.ro/categorii-traduceri?lang=ro

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Petraru, A. M., "Translation and Agency – A Knowledge-Based Organization", *The 21st International Conference The Knowledge-Based Organization. Economic, Social and Administrative Approaches to the Knowledge-Based Organization - Conference Proceedings 2*, Nicolae Balcescu, Land Forces AcademyPublishing House, Sibiu, 2015, pp. 356-360 (http://www.degruyter.com/view/j/kbo.2015.21.issue-2/kbo-2015-0108/kbo-2015-0108.xml)

Petraru, A.M. "An Overview of Translation (Studies) Methodology in Romania", *Jornal of Romanian Literary Studies*, nr. 8/2015, Tg. Mureș: ARHIPEGAG XXI Press, pp. 376-383 (http://www.upm.ro/jrls/JRLS-08/Rls%2008%2047.pdf).

Petraru, A.M. "Hermeneutical Approaches to the (Romanian) Discourse on Translation", *La Francoplyphonie*, nr. 10/2015, vol. 2, ULIM, Chișinău, pp. 247-256. (https://drive.google.com/file/d/0B6JRvoQDqLMdMmEwd3F0MEt5X2M/view)

Petraru, A.M., "An Overview of the Romanian Discourse on Translation", *Local Contexts, Global Connections. Transitions, Deviations, Innovations in Literature, Culture and Art. Proceedings of the Vth International Comparative Literature Conference 15-16-17 October 2014*, Mersin University Publications, Turcia, pp. 667-676 (http://mersin.edu.tr/uploads/907/UKEK_B%C4%B0LD%C4%B0R%C4%B0LER.pdf)

Pym, Anthony. "Limits and Frustrations of Discourse Analysis in Translation Theory", *Revista de Filologia de la Universidad de La Laguna* 11(1992): 227-239.

Ricoeur, Paul, *Despre traducere*, traducere și prefață de Magda Jeanrenaud, postfață de Domenico Jervolino, Polirom Iași, 2005.

Saldanha, G., O'Brien, S., *Research Methodologies in Translation Studies*, London and New York: Routledge, 2004.

Schäffner, Christina (ed.). *The Role of Discourse Analysis for Translation and in Translator Training*. Clevedon: Multilingual Matters, 2002.

Steiner, George, *După Babel*, traducere de Valentin Negoiță și Ștefan Avădanei, prefață de Ștefan Avădanei, Univers, Bucureşti, 1983.

Venuti, Lawrence, *The Scandals of Translation*, London/ New York: Routledge, 1998.

Venuti, Lawrence, *The Translator's Invisibility*, London/ New York: Routledge, 1995.

Williams, J., Chersterman, A. *The Map: A Beginner's Guide to Doing Research in Translation Studies*, Manchester: St. Jerome Publishing, 2002.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

_____ "Tinerii traducători dau glas marilor autori. Dosar", *Suplimentul de cultură*, nr. 112, 2007, p. 6-9.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ÉVOLUTION DU SENS DES TERMES MÉDICAUX SUITE À L'EMPRUNT INTERDISCIPLINAIRE

Corina Lungu

Lecturer, PhD, University of Medicine and Pharmacy, Craiova

Abstract : Dans les différents domaines de l'activité professionnelle, les terminologies propres ont un caractère conventionnel, contenant des mots de la langue commune avec des significations particulières selon le domaine d'utilisation, ainsi que des mots hautement spécialisés, ce qui individualise chaque langue de spécialité. La médecine est un domaine d'actualité, qui offre des caractéristiques particulières d'étude, et dont la terminologie jouit d'une dynamique spécifique. L'interdisciplinarité au niveau de la science médicale a des conséquences sur le langage et fait ressortir une certaine mobilité conceptuelle-sémantique marquée par le passage des mots de la langue commune au vocabulaire spécialisé médical. Ainsi, notre recherche vise les changements dans la structure sémantique des mots de la langue commune par leur passage dans un autre domaine d'utilisation et propose un bref aperçu des domaines-source des termes migrateurs. L'essence du phénomène analysé réside dans le processus de terminologisation des mots, à savoir l'utilisation dans les langues de spécialité de certaines unités lexicales avec un autre sens que celui de la langue commune. Notre objectif est d'envisager les termes du point de vue de leur parcours ou de leur diversité de disciplines d'origine, afin de comprendre leur fonctionnement et leurs caractéristiques synchroniques et de mettre ainsi en valeur les spécificités de la terminologie médicale.

Keywords: termes médicaux, sens, variation sémantique, terminologisation, domaines-source.

Introduction

En médecine, comme dans de nombreux domaines scientifiques ou techniques, les termes spécialisés sont souvent des mots empruntés au lexique général et redéfinis en vue de leur utilisation dans tel ou tel domaine particulier. Le partage des connaissances et la mobilité des variantes terminologiques à l'intérieur du même domaine d'activité, au niveau de ses branches et sous-domaines spécialisés, mais aussi entre deux ou plusieurs

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

sphères professionnelles assurent la dynamique linguistique et influencent le développement du langage spécialisé. «*En outre, la création de sciences et de techniques communes à toute la terre se répercute nécessairement au niveau de langage et accentue la convergence linguistique* » (Burney 1966 : 104). On parle ainsi d'un échange linguistique particulièrement efficace et utile, qui permet l'accès à une grande quantité d'informations et une meilleure compréhension du milieu professionnel ou personnel.

La langue roumaine est, d'ailleurs, une langue dynamique, ouverte à tout changement, à l'intérieur de laquelle les domaines de manifestation des échanges et des emprunts linguistiques se situent dans différentes sphères d'activité : scientifique, politique ou culturelle.

Suivant l'approche des concepts de *variation* et *transfère sémantique* d'un langage spécialisé à un autre par Dury (1999 : 15-28) et Gaudin (2010 : 286-288) et prenant comme point de départ le fait que les mots et les termes sont soumis à la variation et la langue de spécialité[1]et la langue commune[2] ne sont pas strictement délimitées, le présent article a pour objectif d'illustrer certains aspects liés aux changements sémantiques comme une conséquence du phénomène de passage des mots de la langue commune au vocabulaire spécialisé médical.

La terminologisation est un processus en constante expansion, car les langues de spécialité mobilisent continuellement pour l'usage les connaissances de la langue générale. Le lexique propre au domaine médical comprend une gamme variée d'unités terminologiques avec un haut degré de spécialisation, des syntagmes nominaux spécialisés, des néologismes, des sigles, des emprunts, qui permettent son identification, ainsi que sa différentiation d'autres lexiques spécialisés.

Afin de mettre en évidence l'existence de l'interférence entre le lexique général de la langue (lexique usuel) et le lexique spécialisé médical et pour décrire le processus de terminologisation, nous avons procédé à l'analyse des termes médicaux roumains empruntés au français, sélectionnés du dictionnaire médical roumain *Dictionar Medical (Valeriu Rusu, Editura Medicală, Ed. a IV-a, 2010)*, lettres A-B, qui font partie d'un corpus constitué en vue d'une recherche plus ample visant la caractérisation du vocabulaire médical roumain d'origine française.

[1] *Le lexique scientifique et technique.*
[2] *Le lexique usuel.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

L'existence des liens de complémentarité entre la langue commune et les langues de spécialité mettent en évidence les points communs, ainsi que certains aspects particuliers liés au domaine spécifique de l'activité. Selon Miclău (1982 : 68), « l'analyse sémantique dans les langues de spécialité envisagera chaque manifestation technico-scientifique d'un lexème, laissant de côté le niveau usuel, en particulier le figuratif ».

Approche des changements sémantiques des mots de la langue commune

Ainsi qu'il est bien connu, le lexique représente la partie la plus sensible aux changements imposés par une multitude de facteurs sociaux et culturels. Cela entraîne sans aucun doute de nombreux changements dans la structure sémantique des mots de la langue commune par leur passage dans un autre domaine d'utilisation, à savoir les langues de spécialité ou professionnelles, en d'autres termes au sein de divers sous-systèmes terminologiques. Par l'analyse des causes et des types de changements sémantiques, l'académicien Alexandru Graur (1960 : 212-219) a souligné que *« la signification d'un mot fait partie des éléments les plus mobiles d'une langue et que les changements sémantiques, dans leur ensemble, représentent l'un des aspects les plus intéressants de la dynamique du vocabulaire* ».

Abordant cette question d'une perspective différente, Hristea (1981 : 258) précise que les changements du sens des mots constituent le thème central de la sémantique diachronique et l'un des côtés fondamentaux de la recherche étymologique moderne.

Le changement du sens des mots existants dans une langue représente l'une des ressources internes de création de nouvelles unités nominatives. Le linguiste rus Budagov (1977 : 225) remarquait que « *le nouveau peut être exprimé non seulement par une augmentation quantitative des unités lexicales, mais aussi par des changements qualitatifs des unités déjà existantes dans la langue* ».

La chercheure Ecaterina Fodor (1981 : 337 - 344) mentionnait d'ailleurs le rôle actif de la polysémie dans le changement de la structure sémantique des mots.

« *Ce processus, appelé dérivation sémantique, présente des caractéristiques communes avec la dérivation affixale : dans les deux cas, il s'agit des changements dans la structure du vocabulaire, ce qui contribue à l'apparition de nouveaux éléments – des mots ou des significations nouvelles. Il y a donc un processus de création* ».

Le phénomène de la dérivation sémantique se manifeste non seulement dans la langue littéraire, considérée comme un système, mais aussi dans les différents sous-

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

systèmes terminologiques, appelés aussi des langues de spécialité ou professionnelles, qui évoluent selon les mêmes lois que la langue commune. L'essence du phénomène analysé réside dans la terminologisation de certains mots de la langue commune, à savoir l'utilisation dans les langues de spécialité de certaines unités lexicales avec un autre sens que celui de la langue commune.

En plus du phénomène de terminologisation, comme résultat de certains transferts sémantiques de la sphère du vocabulaire commun dans la sphère des langages professionnels, il a aussi lieu le phénomène inverse, à savoir la déterminologisation.

Le terme, par son essence, manque d'expressivité ou de nuances connotatives, mais par son passage vers une autre sphère sémantique, il contribue au développement du côté expressif du vocabulaire. La tendance des locuteurs à l'expressivité dans le processus de communication est une incitation permanente en vue du développement de nouvelles significations lexicales.

Quels que soient les facteurs qui déterminent le changement de la structure sémantique des mots en langue commune, ce processus peut être réalisé à travers le mécanisme du transfert sonore d'une signification à l'autre, en d'autres termes par dérivation sémantique. Le sens nouveau de ces unités lexicales, qui est utilisé en terminologie, peut être correctement perçu par la plupart des locuteurs. Les changements dans la structure sémantique des mots ont des conséquences à la fois dans le plan paradigmatique, étant donné le changement de leur sphère d'utilisation, ainsi que dans le plan syntagmatique où l'on tient compte des nouvelles possibilités associatives dans des contextes spécifiques au sous-système de référence.

Les domaines - sources des mots « migrateurs » dans le vocabulaire médical

Bien que la terminologie et le lexique commun se différencient par l'intermédiaire de cinq facteurs, à savoir la fonction, le domaine, les utilisateurs, les situations de communication et les types de discours (Cabré, 1998: 192), « les langues de spécialité ne sont pas à dissocier de la langue commune » (Lungu, 2012: 81), car elles englobent les ressources de cette dernière, auxquelles s'ajoute la terminologie propre à tel ou tel domaine spécialisé.

Au niveau du lexique qui caractérise un certain domaine de spécialité, on parle des termes « migrateurs » lorsque les mots de la langue commune passent dans le vocabulaire

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

de spécialité ou lorsque l'unité terminologique se retrouve autant dans le domaine en cause que dans un autre domaine/d'autres domaines de spécialité.

La répartition des sens de termes issus de la langue générale par domaines de spécialité ne pose pas de difficultés si les termes sont envisagés dans un seul domaine. Mais tenant compte de la variété terminologique, les connaissances spécifiques au domaine des sciences médicales sont transmises, comprises et acquises par l'intermédiaire d'un langage scientifique qui partage de nombreux traits avec le langage utilisé dans le cadre des autres disciplines scientifiques.

Afin de clarifier cet aspect, nous avons réalisé un bref aperçu des domaines de spécialité afin de rendre compte de termes rattachés à plusieurs champs du savoir dont les frontières ne sont pas étanches. Nous avons inventorié les termes migrateurs extraits à partir du dictionnaire médical roumain mentionné ci-dessus, ainsi que les domaines-sources où l'on observe leur signification spécifique. Nous illustrons ci-dessous avec les exemples des lettres A et B.

Terme migrateur	***Domaine-source du terme migrateur***
agrafă s.f. < *fr. agrafe*	Industrie de la confection; imprimerie; génie mécanique; construction / bâtiment.
amorsă s.f. < *fr. amorce*	Biologie; sport; informatique.
antrenament s.m. < *fr. entraînement*	Sport; électricité; physique.
arierat adj.< *fr. arriéré*	Finance; comptabilité; psychologie.
baleiaj s.n. < *fr. balayage*	Sport; informatique; électronique; télécommunications; armée; télévision; linguistique.
balon s.m.< *fr. ballon*	Sport; aéronautique; marine; chimie; finance; électricité; industrie (pétrole et gaz naturel; cuir)
balotare s.f. < *fr. ballottement*	Astronautique; génie mécanique; aéronautique.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

bandaj s.n. < *fr. bandage*	Industrie automobile; sport; botanique; génie mécanique; bâtiment; industrie du bois.
bandă s.f. < *fr. bande*	Industrie (automobile; du cuir); sport; génie mécanique; sociologie; biologie; informatique; armée; marine; métallurgie
baraj s.n. < *fr. barrage*	Electricité; industrie minière; sport; armée; art; géologie; informatique.
blindaj s.n. < *fr. blindage*	Physique; chimie; électronique; métallurgie; électricité; électricité; bâtiment; géologie; industrie minière; télécommunication.
bloc s.n. < *fr. bloc*	Informatique; génie mécanique; géographie; chimie; bâtiment; publicité; science de l'information ; statistique; aéronautique; économie; industrie du bois; métallurgie; art.
blocaj s.n. < *fr. blocage*	Sport; finance; telecommunication; génie mécanique; bâtiment; imprimerie; électronique; informatique; pharmacologie.
broșă s.f. < *fr. broche*	Art; bijouterie; génie mécanique; électricité; textile; mobilier; électronique; métallurgie; bâtiment; agriculture; serrurerie; industrie minière; science de l'information; aéronautique.
bujie s.f < *fr. bougie*	Pharmacologie; physique; telecommunication; psychologie; art; métallurgie; industrie automobile; génie mécanique.
burjeon s.n. < *fr. bourgeon*	Agriculture; botanique; biologie.
buton s.n. < *fr. bouton*	Industrie (de la confection; papetière); sport; informatique; génie

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

	mécanique; alimentation; pharmacologie; électricité; marine; métallurgie; botanique ; telecommunication; art.

La terminologie médicale se caractérise par une dynamique qui se reflète à la fois dans l'inventaire et les significations des termes. L'interférence des significations spécialisées avec le/les sens de la langue générale représente une difficulté lors du décodage exact des termes et rend plus importante l'utilisation de dictionnaires. On peut conclure que l'analyse des termes dénote qu'une une bonne partie des termes du vocabulaire médical est issue du vocabulaire usuel. Ainsi, un taux important des mots du lexique commun joue un rôle essentiel dans l'expression scientifique. À l'intérieur des lexiques spécialisés, les termes provenant du lexique commun ne se retrouvent pas dans une seule spécialité, mais dans un nombre important de spécialités, possiblement dans toutes.

Conclusions

Motivée par la difficulté « *de ne pas reconnaître dans les unités lexicales appartenant à la langue usuelle l'emploi de véritables termes relevant d'une langue de spécialité* » (Durieux 1997 : 100), cette étude permet une bonne compréhension du terme et de sa utilisation à la fois par les spécialistes et par tous ceux qui, pour des besoins divers, se penchent sur un terme ou autre.

En termes de conclusion, nous pouvons affirmer que le système terminologique médical est confronté à deux tendances existantes actuellement : d'une part, la préservation d'un nombre très restreint de termes anciens qu'on peut utiliser dans le discours, et d'autre part l'apparition des unités terminologiques nécessaires pour des objectifs de désignation des réalités nouvelles ou des innovations dans le domaine constituant notre point d'intérêt.

Le lexique médical manifeste aussi la tendance vers l'internationalisation, tout comme la science en général, et l'orientation vers l'acquisition de nouvelles informations nécessaires à la recherche approfondie. Le renouvellement de la terminologie scientifique médicale est donc un phénomène naturel, étroitement lié au progrès de la recherche théorique et pratique.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Par conséquent, l'extension des frontières du savoir dans les différents domaines de spécialité a été accompagnée par la création d'une vaste terminologie nécessaire pour décrire les découvertes et pour exprimer de nouveaux concepts développés au cours de l'évolution.

Bibliographie :

Budagov, Ruben, 1977, Čto *takoe razvitie i soveršenstvovanie jazyka*, Moskva.

Burney, Pierre, 1966, *Les langues internationales.* 2e édition (mise à jour). Collection « Que sais-je ? ». No. 968. Paris : Presses Universitaires de France.

Cabré, Marie-Teresa, 1998, *La terminologie : théorie, méthode et application*. Traduit du Catalan, adapté et mis à jour par Monique C. Cormier et John Humbley. Ottawa : Les Presses de l'Université d'Ottawa.

Gaudin, François, 2010, *Socioterminologie, une approche sociolinguistique de la terminologie*, „Cahiers de praxématique" [Online], 42 | 2004, document 15, Online since 31 May 2010, connection on 27 February 2015 (http://praxematique.revues.org/2188).

Durieux, C. (1997) « *Pseudo-synonymes en langue de spécialité »*, Cahier du CIEL 1996-97,

Université de Paris 7: 89-114.

Dury, Pascaline, 1999, *Les variations sémantiques en terminologie*: *étude diachronique et comparative appliquée à l'écologie*, în *Semantique des termes specialises*, coord. Valérie Delavigne şi Myriam Bouveret, Universitatea Rouengl.

Fodor, Ecaterina, 1981, *Rolul modelului în procesul dezvoltării semantice a vocabularului limbii ruse actuale*, în *Semantică si semiotică*, sub redacția acad. I. Coteanu și prof.dr. Lucia Wald, Editura Științificăși Enciclopedică, Bucuresti. 337- 344.

Graur, Alexandru, 1960, *Studii de lingvistică generală. Varianta nouă*, București.

Hristea, Theodor, 1981, *Schimbările semantice și importanța lor pentru cercetarea etimologică*, în: *Semantică si semiotică*, sub redacția acad. I. Coteanu si prof. dr. Lucia Wald, Editura Științifică si Enciclopedică, București.

Lungu Stefan, Corina, 2012. *Valeurs connotatives des termes médicaux dans la presse écrite roumaine* dans Appropriation et transmission des langues et des cultures du monde : Actes du séminaire doctoral international (en ligne), Londres,2012: 78-89, consulté le 25 aout 2014. https://www.soas.ac.uk/clp/plidam-doctoral-seminar-proceedings-2012/file94087.pdf

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Miclău, Paul et al., 1982, *Les langues de spécialité,* Université de Bucarest, Faculté des langues et littératures étrangères, Bucarest.

Rusu, Valeriu, 2010, *Dicționar Medical* (*DM*). Ediția a IV-a revizuita și adăugită, Editura Medicala, București.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

OBSERVATIONS REGARDING ISTROROMANIAN ETYMOLOGY. ABOUT THE ISTROROMANIAN DIALECT DICTIONARY BY P. NEIESCU

Ana Maria Radu-Pop

Lecturer, PhD, West University of Timişoara

Abstract: Observations regarding Istroromanian etymology. About the Istroromanian Dialect Dictionary by P. Neiescu

Published by The Romanian Academy Publishing House, the two volumes from the Istroromanian Dialect Dictionary – Dicţionarul dialectului istroromân (DDI) by Petru Neiescu – I, 2014; II – 2015, a fundamental work for Romanian dialectology, gave us the background to advance etymological solutions for the words which do not have such an explanation. Moreover, our purpose is to complete the list of sources (borrowings), made by the author, for several words, and even to suggest some different etymons, by contrast to the linguist's solutions.

Key-words: Istroromanian, Italian language, Venetian dialect, Croatian language, etymology

Apariţia în Editura Academiei Române a *Dicţionarului dialectului istroromân* (DDI) semnat de Petru Neiescu (vol. I, 2014; II, 2015), lucrare fundamentală pentru dialectologia românească, ne-a oferit ocazia de a propune soluţii etimologice pentru unele cuvinte care, din diverse motive, figurează în dicţionar fără explicaţii de această natură, precum şi, în alte cazuri, completarea surselor de împrumut precizate de autor sau chiar avansarea unor etimoane diferite de cele propuse de lingvistul clujean.

În lucrarea de faţă vom avea în vedere doar literele A-B ale primului volum din dicţionarul amintit şi doar acele cuvinte pentru al căror etimon se poate trimite (şi) la o formă italiană şi/sau veneţiană. Ne-am oprit asupra acestei categorii de termeni datorită situaţiei oarecum particulare a împrumuturilor de origine italiană existente în istroromână.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Aşa cum am arătat şi cu alte ocazii[1], în faţa cercetătorului interesat de studiul elementelor de origine italiană din istroromână se ridică câteva probleme, două dintre acestea prezentând importanţă şi pentru lucrarea noastră: este vorba de *modul* în care acestea au pătruns (sunt împrumuturi directe sau au intrat prin intermediul croatei – după cum se ştie, majoritatea elementelor de origine italiană din istroromână se regăsesc şi în graiurile croate din Istria) şi identificarea*sursei de împrumut* (dialectul veneţian şi/sau italiana literară).

În ceea ce priveşte *modul de pătrundere* a termenilor italieni, pentru o parte dintre aceştia particularităţile fonetice indică cu siguranţă faptul că este vorba de împrumuturi indirecte, prin intermediul croatei (ex.: ir. *pârşút* „jambon, şuncă afumată" < cr. *pršut* <it. *prosciutto* etc.), în numeroase alte cazuri însă aspectul fonetic nu mai constituie un criteriu de departajare, elementele lexicale având acelaşi corp fonetic (sau unul sensibil asemănător) în italiană (dialectul veneţian şi/sau italiana literară) şi în croată (ex.: *birę* „bere" < it. *bìrra*, ven. *bira*, cr. *bira* etc.). Mai mult, nici criteriul semantic nu poate fi luat în calcul, termenii din această categorie având acelaşi înţeles în toate cele trei idiomuri – istroromână, italiană şi croată. Prin urmare, în cazul acestor cuvinte indicarea etimonului ridică probleme: împrumut din italiană, împrumut din croată sau etimologie multiplă – italiană şi croată.

În astfel de situaţii, cei mai mulţi lingvişti au acordat, la nivel teoretic, întâietate etimonului croat[2], iar lucrările în care se oferă şi indicaţii etimologice au rezolvat oarecum în acelaşi spirit această problemă. Excepţie fac *Istrorumänisches Glossar* al lui A. Byhan, în care autorul trimite, în limitele lucrărilor lexicografice existente în acel moment, la forme existente în croată, italiana literară şi dialectul veneţian, şi *Dicţionarul dialectului istroromân* al lui Petru Neiescu.

În opinia lingvistului de la Cluj, opinie pe care o împărtăşim şi noi, identificarea căii prin care au intrat în istroromână termenii de origine italiană – direct sau prin intermediul croatei – ar fi posibilă doar dacă s-ar stabili o cronologie a pătrunderii acestor elemente în istroromână şi în graiurile croate (vezi DDI: IX), or un astfel de demers este

[1] Vezi, în special, Ana-Maria Pop, *Elemente italiene în lexicul istroromânei: caracteristici şi dificultăţi*, în *Filologie şi bibliologie: studii*, volum coordonat de G. Chivu, A. Gafton, A. Chirilă, Timişoara, Ed. Universităţii de Vest, 2011, p. 327-341.

[2] Ana-Maria Pop, *Termeni istroromâni de origine italiană: împrumuturi directe sau prin filieră croată?,* în*Omagiu doamnei Maria Marin la aniversare*, volum coordonat de Daniela Răuţu, Adrian Rezeanu, Dana-Mihaela Zamfir, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2013, p. 400-404.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

(aproape) imposibil de realizat având în vedere situaţia aparte a dialectului istroromân. În absenţa unui criteriu operant, singura opţiune rămâne trimiterea pentru etimonul cuvintelor din această categorie atât la formele din croată, cât şi la cele din dialectul veneţian şi italiana literară. Acesta este, de altfel, unul dintre principiile pe care P. Neiescu le aşază la baza lucrării sale:„Cum dicţionarul nostru nu este unul strict etimologic, ci dă doar indicaţii etimologice, stabilirea datei pentru fiecare cuvânt în parte, intrat din venetă în croată şi în dialectul istroromân nu a intrat în preocupările noastre. De aceea, *la cuvintele din această categorie, la indicarea etimologiei, am dat atât cuvântul croat, cât şi cel venet, uneori şi pe cel din italiana standard* (subl. n. A-M R-P), deşi, aşa cum am precizat, marea majoritate a cuvintelor de origine italiană au intrat din dialectul venet, nu din italiana standard" (DDI: IX-X).

În ceea ce priveşte sursa de proveniență – dialectul veneţian sau italiana standard – lucrurile sunt la fel de complicate: sunt situaţii în care particularităţile fonetice şi/sau semantice trimit cu certitudine spre dialectul veneţian (ir. *baladúr* „pridvor; balcon, terasă" < ven. *baladur* (faţă de it. *ballatoio*) etc.) sau spre italiana standard (ir. *cuńåt* „cumnat" < it. *cognàto* (faţă de ven. *cugnádo*) etc.), însă există numeroase cazuri în care această diferenţiere nu mai este posibilă din cauza faptului că aceste cuvinte au în ambele idiomuri forme sensibil asemănătoare (ir. *canélę*„ţeavă, tub" < ven. *canèla*, it. *cannèlla* etc.). Referitor la această categorie de împrumuturi, majoritatea lingviştilor consideră că cele mai multe sunt împrumutate din dialectul veneţian[3] (vezi şi *supra*).

Revenind la *Dicţionarul dialectului istroromân*, în urma parcurgerii corpusului volumului I, putem afirma că există o anumită inconsecvenţă între cele afirmate de autor în *Prefaţă* (vezi *supra*) şi rezolvarea propriu-zisă propusă în secţiunea consacrată etimologiei (aceeaşi situaţie se regăseşte şi în volumul al II-lea). Mai exact, sunt relativ numeroase situaţiile în care se face trimitere doar la forma din croată, nu şi la cea/cele din italiana literară şi/sau dialectul veneţian şi invers: se indică drept etimon doar forma/formele din italiana standard şi/sau dialectul veneţian, nu însă şi forma/formele din croată. În alte cazuri, unele cuvinte au rămas fără etimon sau trimiterea se face la un etimon mai puţin probabil. Prin urmare, în eventualitatea reeditării *Dicţionarului*, propunem următoarele modificări pentru partea de etimologie[4], modificări pe care, pentru

[3] *Vezi însă A. Kovačec, Éléments italiens du lexique istroroumain, p. 170, care consideră că o analiză aprofundată a acestei chestiuni ar putea evidenţia faptul că împrumuturile din dialectul veneţian sunt, în realitate, elemente italiene vechi.*
[4] *Lucrările consultate pentru stabilirea etimologiilor se găsesc la sfârşitul lucrării.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

o mai mare rigurozitate, le-am grupat după cum urmează: a) cuvinte rămase fără etimologie în DDI; b) cuvinte pentru care se poate face trimitere şi la un alt etimon, pe lângă cel propus de autor (aşa-numita etimologie multiplă); c) cuvinte pentru care trimitem la un etimon diferit de cel menţionat de autor.

a) Cuvinte rămase fără etimologie în *DDI*:

armózina (Fi[5] 133 *C*, Da) s.f. Pomană.**Et.:** vezi it. de nord *alemosina*, ven. *almòʃina*.

bajét (Fi 220 *Z*)s.m. (mai ales la plural) Favoriţi. (vezi mai jos *bajéta*)

bajéta (Fi 220 *Sd*), **bazéta** (Fi 220 *J*), **bazéte** (Pe 430 *J*) s.f. (mai ales la plural) **1.** Favoriţi. **2.** Mustaţă. **Et.:** ven. *baʃete*, *baßete*,it. *basétta*.

balánţa (în sintagma *balanza de peze* – Pe 2021)s.f. Taler la cântar. **Et.:**cr. *balanca*,ven. *balanza*,„balanţă, cântar”.

balón (Ne-Ro *J*), **balún** (Da) s.m. **1.** Minge, balon. **2.** Băşică, bulă.; **3.** Un anumit fel de dans. **Et.:** cr., ven. *balon*.

balsam™¯ (GA III) vb. IV tranz. A îmbălsăma. **Et.:** vezi it. *imbalsamare*.

barufé¯se (Da) vb. IV refl. A se certa. **Et.:** cr. *barufat se*, ven. *barufarse*,it. *baruffarsi*.

biróč (Fi 973 *Sd*, Da), **birót̨** (Fi 973 *S*) s.m. Cabrioletă, şaretă. **Et.:** cr.*biroć*,it. reg. *biròccio*.

bişón (Fi 173 *Sc*) s.m. Buclă (de păr). **Et.:** cr. *bison*, ven. *bisson*.

bizi (Ko *S*) pl. t. Mazăre. **Et.:** ven. *biso, bisi*, cr. *biži*.

bot'™¯ (ALR II N 5/1274, Ko I/45), **but'™¯** (Pe-Ne *S*), **bot'a¯** (ALI 7/711 *J*), **bočé¯** (Da) vb. IV intr. A juca un joc **a)** cu o bilă (Ko I/45); **b)** cu două bile numite *bot'*, care se aruncă să lovească bilele celorlalţi jucători; **c)** cu bile (Da); **d)** cu pietricele (ALI 7/711 *J*). **Et.:** cr. *boćat*, it. *bocciàre*. Ar putea fi vorba şi de un derivat pe teren istroromân de la *bót'e / bóća*.

broştul¯é¯ (Da) vb. IV tr. A prăji puţin, a pârli. **Et.:** cr. *broštulat* „a prăji cafea” (< it. *brustolare*).

buldón (Fi 303 *S*) s.m. Fel de cârnaţi nedefinit mai îndeaproape. **Et.:** vezi ven. *buldon, boldon* „sângerete”; cf. şi it. *boldóne* (înv.) „cârnat”, cr. *boldûn* „(un fel de) caltaboş”, cr. *baldôn* „sângerete”.

[5] *Am păstrat siglele şi abrevierile utilizate în DDI pentru indicarea surselor de unde a fost preluat materialul, precum şi structura articolelor din dicţionar. Pentru a nu încărca textul, am renunţat însă la exemple.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

burol (Ba *N*, Fi 623 *Sd*) s.m. **1.** Dulap. **2.** Scrin, comodă. **Et.:** vezi ven. *buró*; cf. şi cr. *boro*.

busóla (Pi I) s. Busolă. **Et.:** cr. *busola*, ven., it. *bùssola*.

b) cuvinte pentru care se poate face trimitere şi la un alt etimon, pe lângă cel propus de autor[6]**:**

adí¯o (Da) interj. Adio, salut, cu Dumnezeu!. **Et.:** it. *addio*. Vezi şi ven. *adio*, cr. *adijo*.

ajílo (Da) s.m. Creşă, grădiniţă de copii. **Et.:** it. *asilo*. Vezi şi cr. *ažilo*.

alméno (Pu, Ko *Sd*, Da) adv. Cel puţin, măcar. **Et.:** it. *almeno*. Vezi şi cr. *almêno*.

alóra (Pu, Ba *N*, Ko *Sd*) adv. Atunci. **Et.:** ven. *alora*. Vezi şi cr. *alora*, it. *allora*.

arivé¯ (Da) v. IV tr. A reuşi. **Et.:** it. *arrivare*. Vezi şi ven. *arivar*, cr. *arivati*.

automóbil (Mo *J*), **tomóbil** (Pa, Mo *J*)s.m. Automobil. **Et.:** cr. *automobil*. Vezi şi it. *automòbile*.

âmpoşté¯ (Da) vb. IV tr. A pune la poştă, a expedia. **Et.:** it. *impostàre*. Vezi şi cr. *impoštat*, *impoštati*, ven. *impostar*.

ânamor™¯ (Pu, Ga-Di), **namur™¯** (Pu) vb. IV refl. A se amoreza, a se îndrăgosti. **Et.:** it. *innamorare*. Vezi şi ven. *inamorar*, *-se*. Pentru a doua formă, vezi cr. *namurat(i) se*.

âncontr™¯ (Ga-Di, Da) vb. IV tr. A întâmpina. **Et.:** it. *incontrare*. Vezi şi ven. *incontrar*, cr. *inkontrat* „sresti, susresti, nekoga”.

ânfáti (Pu) adv. De fapt, când colo. **Et.**: it. *infatti*. Vezi şi ven. *infati*,cr. *infati*.

ânventé¯ (Da) vb. IV tr. A inventa. **Et.:** it. *inventare*. Vezi şi ven. *inventar*, cr. *inventat*.

balę (Ko *Élém.*)s.f. Balot. **Et.:** ven. *bala*. Vezi şi cr. *bala*.

bandiérâ (Ma), **bandíra** (Pe 2548 *J*, Ko *J*), **bandéra** (Pi, Pe 2548 *S*), **band™rę** (Ca), **bandérę** (Ga-Di, Ca), **bandéra** (By, Ie, Pe 2548 *B*, Mo), **band¯éra** (Da) s.f. Steag, drapel, stindard, flamură. **Et.:** ven., it. *bandiera*, cr. *bandira*. Pentru formele cu *e*, vezi ven., cr., slov. *bandera*.

barat™¯ (Pi) vb. IV tr. A avea de a face, a schimba obiecte. **Et.:** cr. *baratati*. Vezi şi ven. *baratar*, it. *barattare*.

barofántu (Pi)s.m. Scandalagiu. **Et.:** ven. *barufante*,„certăreţ, bătăuş”. Vezi şi vezi ven. *barufanto*, cr. *barufant*.

[6] *Etimonul adăugat de noi se află după trimiterea Vezi.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

baştárdę (Ko *Élém.*) s.f. Bastardă. **Et.:** it. *bastarda*. Vezi şi cr. *baštârda*, ven. *bastardo* (adj. şi s.m.)

beléţâ (Pi), **beléţę** (By, Ca) s. Frumuseţe. **Et.:** ven., it. *belezza* (de fapt, ven. *beleza* – n.n. A-M R-P). Vezi şi cr. *beleca*.

beń (Pi, Pe-Ne *N*, Ko *Sd*, Da), **ben** (By, Mi II, We II, Pi, Ca, Sâ-Fă) adv. **1.** Bine. **2.** De acord, în regulă. **Et.:** cr., ven. *ben*, it. *bene*. Pentru forma *beń*, vezi, mai ales, cr. *benj*.

biâetário (Ko *S*) s.m. Conductor, controlor de bilete la autobuz. **Et.:** cf. it. *bigliettario* (învechit). Vezi şi cr. *bigljetarjo*[7].

biâetá¯o (Ko *Élém.* 165) s.m. Controlor (de bilete). **Et.:** it. *biglettaio*. Vezi şi cr. *biljetajo*.

blu (Da) adj. Albastru, azuriu. **Et.:** it. *blu*. Vezi şi ven., cr. *blu*.

blúza (Pa, Fi 673 *J Sd*, Da), **blúzę** (Fi 673 *N S*) s.f. Bluză. **Et.:** cr. *bluza*. Vezi şi ven. *bluʃa*,it. *blùsa*.

bó¯a (Pi, ALR II N 4/1002) s. Călău, gâde. **Et.:** it. *boia*. Vezi şi ven. *boia*, cr. *boja*.

bómba (Sâ-Fă, Ko *J*, Da), **bómbę** (Ca) s. **1.** Bombă (Ca, Sâ-Fă, Ko *J*). **2.** Grenadă (Sâ-Fă). **Et.:** cr. *bomba*. Vezi şi it., ven. *bomba*.

bombard™¯ (Ko *J*), **bombardé¯** (Da) vb. IV tr. A bombarda. **Et.:** cr. *bombardirati*. Vezi şi it. *bombardàre*, cr. *bombardat*.

bonbón (Pi I), **bonbóne** (Pi I), **bonbóni** (Pi I), **bumbón** (Pi I, Da), **bumbóne** (Mo), **bambóne** (ALR II 15/6911) s.m. **1.** Bomboană. **2.** Caramelă. **Et.:** ven. *bombon*, *bumbon*. Vezi şi it. *bombóne*, cr. *bombuoni*.

bordunåle (Pi, By, We II) s. pl. **1.** Scânduri groase. **2**. Stâlpi de telegraf. **3.** Zăvor de scândură groasă. **Et.:** ven. *bordonal*. Vezişi it. *bordonale*, cr. *bordunal*.

bóve (Pi) s. Vas de fier de care se leagă vapoarele, babá, bintă. **Et.:** it. *bove*. Vezi şi cr. *bova* „geamanduri ancorate de-a lungul coastei”, ven. *bova* „geamandură”.

bråv (Pu, Pi, Ca), f. **bråvę** (Pu, Ca), n: **brávo** (Ko) adj. **1.** Brav**. 2.** Viteaz. **3.** Bun. **4.** Destoinic. **5.** Vrednic. **Et.:** it. *bravo*. Vezi şi ven., cr. *bravo*.

brávo (Mo, Ko *J*) interj. (Folosit mai ales în exclamaţii) Bravo!. **Et.:** ven., it. *bravo*. Vezi şi cr. *bravo*.

[7] http://www.istrianet.org/istria/linguistics/istroslavo/gonan-scorice1.htm.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

bróful (Fi 165 *N Sc*), **brúfol** (Pe-Ne *Sc*, Fi 165 *C*), **brofúâ** (Pe-Ne *S*, Ko *S*), **brufúâ** (Ko *N*, Fi 165 *Sc*, Da) s.m. şi n. **1.** Bubuliţă. **2.** (la pl.) Coşuri pe obraz. **3.** Furuncul. **Et.:** ven. *brufolo.* Vezi şi cr. *brufol, bruful, brùfulj*.

brun (By, We III), f.: **brúnâ** (Pi) adj. Brun. **Et.:** ven., it. *bruno*. Vezi şi ven., cr. *brun*.

bruşkín (Da) s.m. Perie aspră de spălat podelele sau hainele de lucru. **Et.:** ven. *bruschin*, it. *bruschino*. Vezi şi cr. *bruškin*.

bucalín (Fi 634 *Sd*, Da) s.m. şi n. Oală de noapte. **Et.:** cr. *bukalin*. Vezi şi ven. *bucalin*.

bufet (Ca) s. Restaurant, bufet. **Et.:** cr. *buffet* (nu *buffet*, n.n. A-M R-P). Vezi însă it. (înv.) *buffet*, cr. *bufet.*

bunåskę (By) s. Vijelie, furtună mare. **Et.:** ven. *borasca*, it. *burrasca*. Vezi şi cr. *buraška*.

buro (Pe-Ne *S*, Ko *S*, Fi 1497 *Sd*, Pe-Ne *S*, Da) s.m. Unt. **Et.:** cr. *buro*. Vezi şi it. *burro*.

buşta (Da) s.f. Plic. **Et.:** it. *busta*. Vezi şi cr. *bušta*.

buştin (Fi 678 *Sd*, Da) s.m. Pieptar, ilic. **Et.:** cr. *buštin*. Vezi şi it. *bustino*.

butiâę (By, Ge, Pi, Pu) s.f. **1.** Sticlă. **2.** Butelie. **Et.:** it. *bottiglia*. Vezi şi cr. *butiâa*.

c) cuvinte pentru care propunem un etimon diferit de cel menţionat de autor[8]**:**

batiménât (Pi I), **batiménț** (Pi II) s. judecată. **Et.:** it. *battimento*. Vezi, mai degrabă, cr. *batimenat* „şedinţă de judecată” (< it. *dibattimento*).

bârsa (Pi, Mo, ALR II N 5/1327, Fi 1176, Pe-Ne N, Ko *J Sc*, Da), **bârsę** (By, Ge, We II, Pu, Ga III, Ca, Ko *J Sd*, Fi 1176 *N S*) s. f. **1.** Sac. **2.** Traistă. **3.** Pungă. **4.** Măsură pentru cereale. **Et.:** cr. *borša*, it. *borsa*. Vezi, mai degrabă, cr. *brsa*.

bikerín (Ca) s. Pahar. **Et.:** cr. *bičerin*, ven. *bicerin(o)*. Vezi, mai degrabă, it. *bicchierino*.

birarí¯e (Ca) s. Berărie. **Et.:** it. *birreria*. Vezi, mai degrabă, cr. *birarija*, ven. *birarìa*.

bişcót (Da) s.m. Biscuit. **Et.:** cr. *beskot*, it. *biscotto*. Vezi, mai degrabă, cr. *biškot*.

bót'e (ALR II 1/56, ALR II N 5/1274, ALR II N 4/1096, Ko *J*), **bút'e** (Pe 1747 *S*, Ga III, Pe-Ne *S*), **bót'a** (ALI 7/ *J*, Pe 1249 *B J*, Da) s.f. **1.** Bilă **a)** de lemn; **b)** la jocul în care fiecare jucător, având două bile, le aruncă încercând să le lovească pe ale

[8] *Etimonul propus de noi se află după trimiterea Vezi.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

adversarilor; **c)** cuglă. **2.** Minge. **3.** Cocoaşă. **4.** Guşă**. 5.** Mâner la coarbă, mănunchi. **Et:** it. *bocce*, ven. *bozza*. Vezi, mai degrabă, it. *boccia*, ven. *bocia* „bilă (la popice)”, cr. *boća, bućа, buča* „lopta; boća za boćanje”.

brócul (Fi 1673 *C M*), **brocúl** (Fi 1673 *Z*) s.f. Conopidă. **Et.:** cr. *brokula* (prin schimbarea sufixului f. *-ula*> m. *-ul*). Vezi, mai degrabă, ven. *brocul*.

brómbuâ (Fi 1250) s.m.; **brómbula** (Fi 1250 *Sc*), **brómbulę**(Fi 1250 *S*) s.f. Fiertură din frunze de piersic, de gutui etc. cu care se dă aromă butoaielor. **Et.:** cr. *brombulati*, ven. *brombolar*. Vezi, mai degrabă, cr. *brômbul*, ven. *bròmbolo*.

bú¯a (Ma, By), **búie** (Ma) s.m. Călău, gâde. **Et.:** it. *bujo* [sic!]. Vezi, mai degrabă, it., ven. *boia*, cr. *boja*.

bukín (By, Pi, Da) s. **1.** Sipcă. **2.** Cămiş la pipă. **3.** Partea cămişului pipei ce intră în gură. **4.** Muştiuc la instrumente muzicale. **Et.:** ven. *bochin*, it. *boccino*. Vezi, mai degrabă, cr. *bukin*, ven. *buchin.*

ABREVIERI

adj. = adjectiv
adv. = adverb
C = Costârcean
cf. = confer
cr. = croat(ă)
f. = feminin
intr. = intranzitiv
it. = italian(ă)
J = Jeiăn
înv. = învechit
m. = masculin
N = Noselo
pl. = plural
refl. = reflexiv
s. = substantiv
S = Suşnieviţa
Sc = Sucodru
Sd = sud (în satele de la sud de *Učka Gora*)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

tr. = tranzitiv

tranz. = tranzitiv

vb. = verb

ven. = dialectul veneţian

Z = Zancovţi

LISTA LUCRĂRILOR DIN CARE S-A EXTRAS MATERIAL PENTRU DICŢIONAR

ALI = *Atlante linguistico italiano*, [Roma], vol. I-VII, 1995-2008 (cifra arabă indică numărul volumului; după „/" se dă numărul hărţii)

ALR II = ALR II = *Atlasul lingvistic român*, Partea a II-a (ALR II), vol. I, de Emil Petrovici, Sibiu-Leipzig, 1940 (cifrele arabe indică numărul hărţii).

ALR II N = *Atlasul lingvistic român II, serie nouă*, vol. I-VII, Bucureşti, 1956-1972 (cifra arabă indică numărul volumului; după „/" se dă numărul hărţii)

Ba = Matteo Bartoli, Material notat de M. Bartoli în satele istroromâne, publicat de Sextil Puşcariu în *Studii istroromâne*, III, Bucureşti, 1929, p. 97-141.

By = Arthur Byhan, *Istrorumänisches Glossar*, în „Sechster Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache (Rumänisches Seminar) zu Leipzig", herausgegeben von dem Leiter des Instituts Prof. Dr. Gustav Weigand, Leipzig, 1899, p. 175-396.

Ca = Cantemir = Traian Cantemir, *Texte istroromâne*, Bucureşti, EA, 1959.

Da = Antonio Dianich, *Vocabolario istroromeno-italiano. La varietà istroromena di Briani (Bərščina)*, Pisa, 2010.

FI = GoranFilipi, *Istrorumunjski lingvistički atlas. Atlasul lingvistic istroromân. Atlante linguistico istrorumeno*, Pula, 2002.

Ga III = Andrei Glavina, *Glosar român-istroromân*, publicat de Sextil Puşcariu în *Studii istroromâne*, III, Bucureşti, 1929, în capitolul *Glavina III*, p. 176-179.

Ga-Di = Andrei Glavina, Const. Diculescu, *Calindaru lu rumeri din Istrie*, Bucureşti, 1905.

Ie = A. Ive, *L'antico dialetto di Veglia*, în „Archivo glottologico italiano", t. IX, (1886), *apud* By.

Ko = August Kovačec, *Istrorumunjsko-hrvatski rječnik (s gramatikom i tekstovima)*, Pula, 1998 (material extras din capitolul *Rječnik*, p. 19-230).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Ko I = August Kovačec, *Descrierea istroromânei actuale*, Bucureşti, 1971.

Ko, *Élém.*= August Kovačec, *Éléments italiens du lexique istroroumain* , în „Linguistica", XXXII (1992), II, Ljubljana, p. 159-175.

Ma = Ioan Maiorescu, *Itinerar în Istria şi vocabular istriano-român*, ediţia a II-a, publicată de T. Maiorescu, Bucureşti, 1900.

Mi II = Fr. Miklosich, *Über die Wanderungen der Rumunen in den dalmatinischen Alpen und den Karpaten*, Viena, *apud* By.

Mo = Leca Morariu, *Lu fraţi noştri. Libru lu rumeri din Istrie. Cartea românilor din Istria. Il libro degli rumeni istriani*, Susńeviţa (Valdarsa) – Jeiăn (Seiane), Suceava, Editura revistei „Făt-Frumos", 1928.

Ne-Ro = Material extras de P. Neiescu din corespondenţa cu Robert Doričić, student din Jeiăn.

Pa = Material nepublicat în ALR II, notat de Ştefan Paşca la Jeiăn.

Pe = Ugo Pellis, Manuscrisul anchetelor efectuate la istroromâni pentru ALI, nepublicat în volumele apărute până în prezent.

Pe-Ne = Material extras din manuscrisul anchetei sau din înregistrările magnetice efectuate la istroromâni de către Emil Petrovici şi Petru Neiescu (urmate, când a fost cazul, de sigla localităţii).

Pi = Iosif Popovici, *Dialectele române din Istria*, Partea a II-a (*Texte şi glosar*), Halle a.d. S., 1909 (materialul cuprins în *Glosar*)

Pi I = Iosif Popovici, *Dialectele române din Istria*, Partea I (*Referinţele sociale şi gramatica*), Halle a.d. S., 1914.

Pi II = Iosif Popovici, *Dialectele române din Istria*, Partea a II-a (*Texte şi glosar*), Halle a.d. S., 1909 (material extras din *Texte*).

Pu = Sextil Puşcariu, *Studii istroromâne*, în colaborare cu Matteo Bartoli, A. Belulovici şi A. Byhan, III, *Bibliografie critică – Listele lui Bartoli – Texte inedite – Note – Glosare*, Bucureşti, 1929.

Sâ-Fă = Richard Sârbu, Vasile Frăţilă, *Dialectul istroromân. Texte şi glosar*, Timişoara, Editura Amarcord, 1998.

We II = Gustav Weigand, *Istrisches I (Fortsetzung)*, în „Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache", Leipzig, vol. I, 1894, *apud* By.

We III= Gustav Weigand, *Istrisches II (Fortsetzung)*, în „Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache", Leipzig, vol. II, 1895, *apud* By.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

LUCRĂRI CONSULTATE PENTRU STABILIREA ETIMOLOGIILOR

Boerio, Giuseppe, *Dizionario del dialetto veneziano*, Venezia, Reale Tipografia di Giovanni Cecchini edit., 1867 (http://books.google.com/).

***, *Dizionario italiano-romeno (Dicţionar italian-român)*, ediţia a III-a, revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura 100+1 Gramar, 2000.

Kalčić, Slavko, *Roverski ričoslovnik*, Juršići, 2003 (pdf).

***, *Il vocabolario Treccani*, http://www.treccani.it/Portale/homePage.html.

Lukežić, Iva, Zubčić, Sanja, *Grobnički govor XX. Stoljeća (gramatika i rječnik)* (pdf)

Rosamani, Enrico, *Vocabolario giuliano dei dialetti parlati nella regione giuliano-dalmata*, Trieste, Edizioni Lint, 1990.

Šarić, Milan, Brumgnach, Edward, *Istrian – Croatian – Italian – English Dictionary. Istarsko – Hrvatski – Talijanski – Engleski Rječnik. Istriano – Croato – Italiano – Inglese Dizionario. Istrijanski – Hrvacki – Talijanski – Ingleški Besidarnik* (http://www.brumgnach.us/uploads/ICIE%20Rev3%20final.pdf).

Skok, Petar, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I, *A – Jùzbaša*, Zagreb, Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti, 1971.

http://www.istrianet.org/istria/linguistics/istroslavo/gonan-scorice1.htm.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

PHONETIC TENDENCIES IN THE PRONUNCIATION OF PRESENT-DAY NATIVE SPANISH SPEAKERS

Patricia Radu-Buterez

PhD Student, University of Bucharest

Abstract: In the context of the current ease of mobility, people have started to interact in different locations, under any circumstances, at a local, national and international level. In countries in which the dialectal aspect is important at the conversational level, such as Spain, it isn't a surprise to observe that people from different dialectal areas interact and also influence one another when they speak. Thus, native Spanish speakers tend to share certain pronunciation features in a relaxed, informal context.

This paper aims to present and attempts to explain certain phonetic features which appear in the current pronunciation of native Spanish speakers from several areas of Spain.

Key-words: phonetic tendency, dialect, pronunciation, context, interaction.

1. INTRODUCTION

Languages nowadays are constantly changing, whether we are referring to pronunciation, morphology, syntax or semantics, and it is very difficult or almost impossible to follow every phase and to identify the factors that lead to all the changes, without mentioning the way in which they are perceived by language users.

Just like other countries, Spain is linguistically configured into areas in which specific rules of pronunciation have been imposed through time. However, currently, the population dynamics is very different due to the recent freedom of movement. The inhabitants of a region do not remain in their native city anymore, they move towards other areas, without considering whether these are located in the same region. The subsequent effect is dialectal diversity in the entire country, and therefore, a higher degree of contact between different linguistic varieties and changes conditioned by simplification processes or social elements.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

The aim of this paper is to present some of the *phonetictendencies* identified in the pronunciation of native Spanish speakers from Spain and to attempt to explain them by drawing upon both the sociological variables and the linguistic context. There will only be cited a few examples as the present paper is part of a more extensive research.

In the context of the current state of languages, there are certain aspects that need to be discussed, keeping in mind the following question: How are people speaking nowadays?

2. THEORETICAL FRAMEWORK

The previous question cannot be answered without discussing the concepts of *norm*, *standard language* and *phonetic variation*. The norms are the rules and patterns that define the correct use of language, and they also indicate whether a form can be used in a specific context, as well as whether the contexts are grammatically correct. In the case of Spanish, the Royal Spanish Academy[1] is the institution that elaborates and approves the introduction of such norms. Therefore, the norms are introduced by the Academy in standard Spanish, whereas the other registers are configured by the users themselves.

In the case of phonetics, the rules of pronunciation are imposed by grammar, but in the end all users have the freedom of interpreting the notion of *correct pronunciation* however they like and apply it according to the communicative context, the register and the region in which they are located. Then, what is the importance of the standard language nowadays, if the users can pronounce according to their own will? According to Navarro Tomás (1921:155), the concept of *correct pronunciation* is relative, due to the geographical and educational background diversity of the users. In relation to this idea, he underlines the fame of Castilla for being the region of Spain where people pronounce correctly, but at the same time he states that only the people in the upper class pronounce correctly. Nowadays, most of the people with higher education pronounce correctly. In the end, Navarro Tomás (1921:155) admits that there are also other regions in Spain where the pronunciation is correct.

Borrego Nieto (2001) brings into discussion some ideas belonging to Milroy and Milroy (1991), according to whom the *standard language* cannot coexist with the variation because the former tends to neutralize the latter. Borrego Nieto argues that the *standard language* is absolutely necessary because it is an objective way of expressing only the important aspects.

[1] *In Spanish the name of the institution is Real Academia Española:* www.rae.es

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

The linguistic variation refers to the existence of some elements in the idiolect or sociolect of specific groups which differentiates them from other groups, such as location, culture and historical period. Thus, the *phonetic variation* deals only with the phenomena that occur in one or several specific locations. Having mentioned this fact, the concept of *phonetic tendency* refers to a phonetic phenomenon that occurs frequently in several areas spanning a specific period of time during which it can develop or draw back. Therefore, a linguistic tendency can be regarded as variation in the speech of a specific region and its correctness is relative because it depends on the norms imposed by the academy and on the attitude of the speaker toward it. In this case, the phonetic tendency does not enlist in the norms imposed by the academy, rather being an implicit rule imposed by speakers depending on their location.

3. COLLECTING DATA

The study has been performed on the data obtained from recorded interviews of native Spanish speakers during the year of 2015, in three different locations: Valladolid, located in the north-central part of Spain, Alicante, located in the south, and Granada, located in the south-western part of the country. All of the cities belong to different dialectal areas, thus the people in each city being represented by a set of dialectal features. The aim of the interviews was to obtain genuine examples of speech from individuals born in Spain, in the before mentioned cities or in the immediate proximity of them in order to gain perspective upon the matter of the following question: How important is the dialectal factor in the assessment of the tendencies that occur at the level of pronunciation?

There is another aspect to the previous question and that is the sociological factor. It is well known that the sociological factor has a big impact on the spread of the linguistic changes, thus the variables age, gender, ethnicity, social class, educational background, occupation are representative in this case.

The interview consists of asking questions that are related to different subjects, therefore aiming to achieve an informal setting so that the person interviewed could feel relaxed and willing to speak freely.

The subjects have been adapted according to the interviewee, depending on the age, gender, professional and educational background, although the subjects of conversation are the same for all interviews. The first questions are related to the social context, namely the age, the city of birth, the city of residence and if there is any difference between the former and the latter. The following questions refer to the

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

educational background, if it is the case, and the subjects extend upon the occupation, the professional expectations for the future, the wish to visit other countries, personal interests and opinions on the city of residence. There has been also brought to discussion the linguistic subject, the way in which people speak in that specific area or in other areas, the use of other linguistic varieties or even possible linguistic issues that they have encountered. It is true that some of the people interviewed are more conscious about the way that they use language, but this depends on the educational background and on personal features.

4. RESULTS

After recording the speakers, the text of the interviews has been transcribed and furthermore, in the recordings there were identified the most salient cases of *phonetic tendencies* and these were compared to the examples extracted from other interviews. In the selection of the identified examples there has been taken into the consideration the dialectal area to which the speaker belongs, so that the specific features of the spoken linguistic variety could not overlap with the occurrence of the examples.

One of the most frequent examples is the pronunciation of the group of consonants /-kt-/, which has been the object of analysis of several researchers. Quilis (1966) proves that the realization of the velar voiceless stop as interdental fricative occurred in the speech of young individuals, while González Ferrero (1990) states that the individuals who pronounce it in this way are seniors who have a very poor educational background.

According to Tomičková (2009), the phenomenon occurs in medial word position and its justification is extralinguistic. The same author concludes that there are at least 4 realizations of this specific group, namely: the standard realization, with the velar stop [kt], the realization of the velar voiceless stop as a velar voiced fricative [γt], the realization of the velar voiceless stop as an interdental fricative [θt] and the realization of the velar voiceless as a geminated stop [tt-t].

González (2008:176-177) suggests two reasons that explain the realization of /k/ as interdental fricative, the dissimilation of the manner of articulation of a syllable final stop and the assimilation of the place of articulation of the next consonant. According to González (2008:175), Lapesa[2] suggests that it may be a case of hypercorrection, given the fact that the consonant should be in a syllable final position and however, it is pronounced

[2] *In Historia de la lengua española (1981).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

in this way only for the sake of not eliding it. Another explanation is offered by Hualde[3], who claims that the reason is the orthography, since both [k] in intervocalic position and [θ] when it is followed by e or i can correspond to the grapheme c.

In most of the interviews there have been identified all the realizations found by Tomičková (2009), including one other realization that the researcher did not find, the elision of the velar stop, [Øt] in the following context:

(1) estaba haciendo prácticas[4] en una empresa ['pra.ti.kas]

(2) voy a hacer las prácticas…a lo mejor ['pra.ti.kas]

In the first example, the speaker is a woman with the age between 23 and 30 years old, an undergraduate student in Chemistry, the place of birth corresponds with the place of residence, it is a village called Ibi, located in the mountains, not very far from Alicante. The word has three syllables and the velar stop would have been in a syllable final position, hence its elision. The sociological data indicates that the person interviewed does not study a career even remotely linked or related to Philology.

The second example was uttered by a man with the age between 22 and 25 years old, who is an undergraduate student in Mechanical Engineering. The context is identical to the one in example 1. Both examples could be explained from the perspective of the speaker's motivation. In the first example, the speaker was explaining that in the company in which she worked as an intern the number of women was greater than the number of men employed. This is an example of a subject that makes the interviewee comfortable and relaxed in order to express herself freely. In the second example, the speaker was also talking about a company in which he was going to work as an intern, and it is probably a professional experience that he expects to accomplish successfully, without any problems.

(3) es que en Elche es los exámenes son en septiembre [e.'sa.me.nes]

Another example in which a group of consonants is involved, the group /-ks-/ contains a voiceless velar stop and a voiceless alveolar fricative that in the standard pronunciation are located in different syllables, the fricative being in the stressed syllable. The utterance of the speaker is an example of a stop loss.

(4) y además ahora mismo en acabar la carrera me voy ['a.ra]

(5) sí que es verdad….ya, ya ahora de hecho [j'ara]

(6) mirar ahora un trabajo ['a.ra]

[3] *The work quoted by González is Procesos consonánticos y estructuras geométricas en español (1989).*
[4] *The pronunciation of the speaker has been rendered in the phonetic transcription between the brackets.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

In the previous three examples, 4, 5 and 6, the latter two belonging to the same speaker, there is a clear example of syllable loss in **ahora**, namely the second one which also would enable a hiatus in a standard pronunciation. In 5 there is also a vowel fusion motivated by the contact of the vowels. The speaker who uttered example 4 is also the utterer of example 1 and the speaker who uttered examples 5 and 6 is a woman with the age between 22 and 25 years old, who is an undergraduate student in Journalism. The location of the university is outside Alicante, and is close to the neighbouring dialectal area called Murcia, which is characterized by some particular phonetic features. This may explain her pronunciation in both examples.

(7) hay gente que me ha comentado [ma]

(8) mi trabajo, entonces voy cogiendo ['toɲ.θes]

(9) sí, te ayuda también [ta'.ju.ða]

(10) y claro para aquí [pa.'ki]

Examples 7, 9 and 10 indicate vowel fusion and example 8 indicates apheresis of the first syllable of the word **entonces**. Examples 7, 8 and 9 were produced by the same speaker, a woman with the age of 37 years, at the moment of the interview she was an undergraduate student in History. Her parents have different geographical origin; her mother is from Melilla and her father from Murcia, which indicates a very strong influence on the speaker. The cases of vowel fusion are similar and are motivated by the existence of the same vowels in example 10, and by the proximity in degree of aperture in examples 7 and 9. The speaker who uttered example 10 is a man with the age over 80 years, with a low intercultural level, who has been born in Palencia and has lived in Basque, in the north of Spain, and in Alicante.

5. CONCLUSIONS

The elements that condition the occurrence of the examples are both linguistic and sociological. The linguistic side refers to the position within the word, the position within the syllable, the proximity regarding other sounds, the stress pattern and the phonological features. The sociological side, as previously mentioned, is characterized by social features, such as age, gender, educational background, occupation. To these two we can add the geographical and the dialectal elements, which refer to elements that have to do with spatial mobility, namely, place of birth, current place of residence, former places of residence, which altogether could form the geographical pathway of an individual, and the common denominator for these elements is the fact that each area is marked linguistically

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

with a set of features, therefore the individual who has a complex pathway during life is under the direct influence of each and every one of the dialectal areas.

The result depends on the individual: he or she either adapts in a certain degree to one, several or all of the dialectal features, or refuses to adapt and maintains the linguistic variety acquired after being born. These two attitudes depend on the objectives of the individual, on his or her need of being part of a social group and communicating by its own linguistic means.

As time passes and technology advances, people will have increasing ways to communicate, nevertheless, the direct communication is the only one that can trigger linguistic exchanges at the phonetic level and oral speech is where they occur.

REFERENCES

Aguilar, L, Blecua, B, Machuca, M, Marín, R, "Phonetic reduction processes in spontaneous speech", *Eurospeech, Proceedings of the 3rd European conference on speech communication and technology*, 1 (1993), pp. 433-436.

Borrego Nieto, J., "El concepto de norma regional y su aplicación a las hablas castellano-leonesas", el II Congreso Internacional de la Lengua Española, (2001).

http://cvc.cervantes.es/obref/congresos/valladolid/ponencias/unidad_diversidad_del_espanol/1_la_norma_hispanica/borrego_j.htm

González, C., "Assimilation and dissimilation of syllable final /k/ in north-central Spanish", *Selected Proceedings of the 100th Hispanic Linguistics Symposium*, Bruhn de Garavito, J., Valenzuela, E, MA: Cascadilla Proceedings Project, (2008), pp. 170-183.

González Ferrero, J. C., "Rasgos occidentales del habla de Toro (Zamora)", *Studia Zamorensia*, 11, (1990), pp. 57-84.

Navarro, T., "Lecciones de Pronunciación Española: Comentarios a la Prosodia de la Real Academia IV. Concepto de la Pronunciación Correcta.", *Hispania*, vol. 4, n.4, (1921), pp. 155-164

Penny, R. *Variation and change in Spanish*, Cambridge: Cambridge University Press, (2004)

Quilis, A., "Notas para el estudio del habla de Madrid y su provincia." *Anales del Instituto de Estudios Madrileños*, I, (1966), pp. 365-372

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Tomičková, A., *Pronunciación del grupo consonántico -ct- en palencia,* tesis de maestría (Inédita), Univerzita Komenského V Bratislave Pedagogická Fakulta, Katedra Románskych Jazykov A Literatúr, (2009).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

PRINCIPLES OF TERMINOLOGICAL RESEARCH. ROMANIAN AND FOREIGN CONTRIBUTIONS

Corina Sandiuc

Assist., PhD, "Mircea cel Bătrân" Naval Academy of Constanţa

Abstract: In this paper, we aim to achieve an overview of the theoretical foundations of terminology, as a scientific discipline and as a field of study, from a lexicographical and discursive point of view. In this regard, we will make a brief presentation of the emergence and development of terminology as a theoretical science, and of the existing orientations in both Romanian and foreign terminological research. This will allow us to point out a number of characteristics of the specialized terms, with multiple applications, such as defining the relationship term-concept, illustrating lexical-semantic features in general; and, not least, analysing the terms' relationship with the common language.

Key-words: terminology, term, concept, specialized language, common language

1. Teoria clasică cu privire la terminologie

În modelul tradiţional, precum şi în dezvoltările lui ulterioare, nevoile normalizatoare au prevalat în faţa nevoilor lingvistice. Importanţa lingvisticii şi a componentei sale pragmatice este, practic, ignorată, stabilindu-se ca limbaj unificator logica.[1] Reprezentanţii Cercului de la Viena au privit termenul ca pe o *etichetă* ce denumeşte un *concept* sau o *unitate a cunoaşterii* şi se defineşte în funcţie de raporturile pe care le întreţine cu alte concepte dintr-un anumit domeniu de specializare.[2] Pe scurt, teoria tradiţională a terminologiei are ca obiect relaţia dintre concepte şi termeni; accentul se pune pe definirea conceptelor, pe izolarea sensului, înainte de a stabili

eticheta corespunzătoare - termenul.

Cuvântul este un produs natural, pe când termenul este un produs artificial, convenţional, obţinut prin "*aplicarea unei denumiri unui anumit concept*"; astfel,

[1] *A. Bidu-Vrănceanu, 2000.*
[2] Se face distincţia dintre *termen*, utilizat într-un singur domeniu, şi *cuvânt*, care poate aparţine mai multor domenii simultan şi interesează lexicologia, nu terminologia.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

"*termenul verbalizează cunoştinţele*".[3] De asemenea, spre deosebire de relaţia semnificat-semnificant, (care caracterizează cuvântul) relaţia concept-termen se doreşte a fi una univocă, ceea ce înseamnă că fiecare termen ar trebui să denumească un singur concept şi fiecare concept să fie denumit de un singur termen. În plus, aceşti termeni-etichete din teoria tradiţională a terminologiei au doar o funcţie referenţială, se ataşează unor concepte care reprezintă entităţi abstracte, care funcţionează în afara textului. Astfel, termenii nu sunt niciodată modificaţi de context, deci nu lasă loc niciunei consideraţii pragmatice.[4] Acest principiu făcea o distincţie clară între unităţile lexicale care aparţineau limbajului general şi cele care aparţineau limbajului specializat, pentru wüsterieni, conceptele limbajelor specializate fiind „*incompatibile cu cele ale lumii cotidiene*"[5]

Această teorie a terminologiei îşi găseşte ecoul mai ales în rândul organizaţiilor internaţionale de standardizare, care consideră că limbajele de specialitate trebuie să evite orice sursă de neînţelegere prin cultivarea principiilor monoreferenţialităţii, univocităţii, non-ambiguităţii. Într-adevăr, dacă termenii sunt „identităţi unice", etichete, atunci dispare ambiguitatea polisemiei sau a sinonimiei. În timp, însă, acest postulat a fost exprimat mai nuanţat:

„În mod ideal, relaţia termen – concept într-un limbaj de specialitate trebuie să ofere garanţia că un termen dat este atribuit doar unui singur concept şi că un concept este reprezentat numai de un singur termen." (norma ISO704)

Mulţi teoreticieni din domeniul terminologiei împărtăşesc acest punct de vedere, considerând că dezideratul clasic wüsterian de monosemie a termenilor ar trebui prezentat mai puţin categoric pentru că polisemia există transdisciplinar prin transferul conceptual de la o disciplină la alta.[6]

Cu toate acestea, în general, se crede că o corespondenţă univocă termen - concept reduce ambiguitatea şi îmbunătăţeşte comunicarea specializată, facilitează crearea ierarhiilor conceptuale reprezentând structura cognitivă a unui domeniu specializat şi ajută la clasificarea şi compilarea de terminologii standardizate. Totuşi, după cum observă unii teoreticieni, aceste teorii sunt greu de pus în practică.[7] Se afirmă chiar că ar fi imposibil să

[3] *A. Bidu-Vrănceanu, 2000.*
[4] *I. Desmet, 2007, p. 4.*
[5] *A. Bidu-Vrănceanu, 2000.*
[6] *P. Dury, op. cit., pp. 17-18.*
[7] *J. Pearson, 1998, p. 15.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

se determine dacă un element lexical dintr-un text este utilizat ca parte a vocabularului general sau ca termen.[8]

2. Teorii moderne ale terminologiei

Parte din principiile fixate de terminologia tradiţională se menţin şi astăzi, în unele abordări şi lucrări de specialitate[9], chiar dacă pe plan terminologic au apărut noi nevoi (cum ar fi cele ale ţărilor oficial bilingve sau plurilingve: Canada, Belgia, Suedia) şi influenţe (dezvoltarea instrumentelor de inginerie lingvistică, apariţia lingvisticii aplicate etc.).

Chiar dacă nu se poate ignora importanţa istorică a şcolii vieneze în consolidarea problemelor atât teoretice cât şi practice privind teoria termenilor, la o examinare critică, această teorie are limitele sale.[10] Un număr tot mai mare de cercetători recunosc neajunsurile modelului tradiţional, analizând în lucrările lor aspecte ignorate în teoria tradiţională: limitarea câmpului de aplicare al terminologiei la standardizare dintr-o perspecivă strict sincronică, ignorarea combinaţiilor lexicale, a textului şi a contextului, neglijarea aspectelor pragmatice şi sociologice ale terminologiei (tipuri de locutori, situaţia de comunicare, diferitele grade de formalizare a discursului aparţinând diferitelor categorii socio-profesionale etc.).[11]

Recent, studiile terminologice şi-au extins sfera de acţiune, acoperind cercetări de la aspecte conceptuale până la aspecte fonetice sau formale. Alături de studiile sincronice, au apărut şi studii diacronice şi a fost aplicată o teorie a conceptelor mai avansată şi mai flexibilă. Se caută,

de asemenea, noi paradigme de cercetare a terminologiei, care să ajute la depăşirea limitelor teoriei tradiţionale.[12]

Unii teoreticieni[13] analizează termenii şi felul în care aceştia sunt utilizaţi, astfel introducând explicit sau implicit perspectiva diacronică a evoluţiei termenilor. Tot în acest sens, se vorbeşte despre evoluţia istorică a terminologiei. Natura conceptului a fost, de asemenea, examinată critic, progres important marcat de recunoaşterea interacţiunii dinamice dintre limbajul comun şi terminologia ştiinţifică. Se pune accent pe relaţia

---

[8] *Ibidem.*
[9] *Unul dintre cei mai importanţi adepţi ai teoriilor wüsteriene este H. Felber. (Vezi H. Felber, 1987)*
[10] *Vezi şi R. Temmerman, 2000, p. 15: „Traditional terminology confuses principles, i.e. objectives to be aimed at, with facts which are the foundation of a science. By raising principles to the level of facts, it converts wishes into reality".*
[11] *I. Desmet, op. cit., p. 4.*
[12] *Vezi M. T. Cabré, 2000;J. Pearson, 1998;R. Temmerman 2000.*
[13] *Vezi R. Temmmerman, 2000 şi J. Pearson, 1998.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

flexibilă dintre concepte şi termeni şi se subminează astfel statutul conceptului din teoria tradiţională, considerându-se că limitele unui concept sunt greu de definit şi că unele fenomene terminologice pot fi mai bine descrise utilizând structuri conceptuale mai puţin rigide.

O perioadă de cotitură în istoria terminologiei o repezintă anii '70-'80. Acum are loc primul colocviu dedicat definirii conceptului de terminologie, care era pentru prima dată considerat a fi studiul sistematic al denumirii conceptelor sau a noţiunilor domeniilor specializate ale cunoaşterii, dar şi ca studiul practicii terminologice, considerate prin prisma funcţiei sale sociale. De asemenea, acesta este momentul când se impun influenţele sociolingvistice şi cele ale şcolii amenagiste, care constituie atât o critică, cât şi o redistribuire a demersului wüsterian.[14]

În perioada actuală terminologia este privită drept o „disciplină de teren"

„în contact direct cu planul social şi care răspunde nevoilor reale ale utilizatorilor. În afara funcţiei sale cognitive, este şi o practică socială, care impune o abordare pragmatică."[15]

În crearea de terminologii, aspectele sociolingvistice (mediul şi atitudinea utilizatorilor, predilecţia pentru un termen sau altul) sunt considerate elemente esenţiale.

Această perspectivă asupra terminologiei este mai în ton cu cerinţele societăţii contemporane, unde reflecţiile epistemologice au lasat locul unor atitudini mai pragmatice. Nevoile comunicative reale, care necesită eficienţă au făcut să păleasca importanţa principiilor teoretice din spatele chestiunilor terminologice. Motivul pentru această schimbare este atribuit unor serii de transformări ce au vizat disciplinele ştiinţifice şi societatea însăşi. Centrul de interes

s-a schimbat de la forma potrivită, eticheta potrivită la o abordare mai pragmatică şi mai funcţională a terminologiei. Această schimbare a fost impusă de noile abordări din lingvistica teoretică, care au abandonat gramatica prescriptivă, de politicile lingvistice din ce în ce mai numeroase care au ca scop adresarea problemelor de conflict lingvistic şi de importanţa pe care terminologia o are în ţările non-europene, cum ar fi Canada. Aceste aspecte, la care s-au adăugat progresele uimitoare din domeniul ştiinţelor computerizate au modificat semnificativ munca terminologică atât a instituţiilor cât şi a cercetătorilor.

[14] *Cf. I. Desmet, op. cit., pp. 4-5.*
[15] *I. Busuioc, M. Cucu, 2003.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Teoriile terminologice moderne resping atitudinea prescriptivă a tradiţionaliştilor, care asociau un concept cu un singur termen, şi merg până intr-acolo încât acceptă existenţa expresiilor sinonimice şi existenţa variantelor terminologice. Se acceptă faptul că un concept poate avea atâtea reprezentări câte situaţii de comunicare există. Termenii sunt acum studiaţi în contextul situaţiilor comunicative şi astfel nu mai sunt consideraţi elemente de dicţionar disparate sau parte componentă a unui limbaj semi-artificial. Această predilecţie către analiza contextuală şi comunicativă a terminologiei aduce cu sine noi metode de compilare şi redare a informaţiei terminologice.[16]

3. Relaţia termen - concept

Conceptul reprezintă un element al gândirii, care constituiepunctul de plecare în orice muncă terminologică.[17] Conform lui F. Rastier, conceptul preexistă termenului:

"Le terme est une unité factice de médiation entre la pensée rationnelle et le langage (...) le concept préexiste au terme. On sait que le terme est réputé exprimer univoquement un concept."[18]

Conceptele sunt reprezentări mentale atribuite unor lucruri, fiinţe, acţiuni, situaţii etc. exprimate lingvistic în urma unui:

„...proces de abstractizare, care face parte din dezvoltarea în plan cognitiv a subiectului uman, prin care entităţi individuale sunt grupate în clase conform unor caracteristici similare, pertinente, repetitive."[19]

Astfel, termenul nu este decât un intermediar între gândirea raţională şi limbaj.

În aceaşi ordine de idei, se consideră că aceste concepte sunt o „*matrice de decupaj conceptual*", care arată cum este structurată conceptual realitatea înconjurătoare, prin diferitele sisteme de cogniţie. Necesităţile comunicării umane cer, însă, ca aceste „*diferenţe de decupaj*" să

fie depăşite, întrucât apropierea metodelor conceptuale reprezintă apropierea între civilizaţii.[20]

Conceptul este pentru unii cercetători sinonim cu *noţiunea* (ex. Afnor), însă, mulţi terminologi disting între cei doi termeni. Conceptul este definit:

---

[16] *Vezi J. C. Sager, 1990, p. 58.*
[17] *H. Felber,1984, p. 102, apud K. Kageura, 2002, p. 17.*
[18] *F. Rastier, 1995, p. 46, apud M.-M. Rizea, 2009, p. 46.*
[19] *I. Busuioc, M. Cucu, op. cit.*
[20] *Se dă exemplul conceptului pâine, care are reprezentări diferite în funcţie de culturile cărora li se adresează. Cu toate acestea, indivizi din culturi diferite vor şti că desemnează un aliment de bază pentru om. (Cf. I. Busuioc, M. Cucu, op. cit.)*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

„...printr-o definiţie sine qua non, pe când noţiunea nu este decât descrisă printr-o definiţie lexicografică, urmată în general de exemple care precizează modul său de utilizare semantică şi sintactică în discurs, independent de o teorie dată."[21]

Se atribuie denumirile de „idei dure" pentru *concepte* şi „idei moi" pentru *noţiuni*, prin analogie cu ştiinţele dure şi moi."[22] Pentru lucrarea noastră preferăm utilizarea denumirii de *concept* recunoscută de majoritatea lingviştilor ca fiind corespondentul mental al termenului.La rândul său, M. Diki-Kidiri distinge între *concept* şi *semnificat*, propunând pentru semnificat termenul *precept*. Pentru el un concept este un artefact, în vreme ce preceptul reprezintă locul unor percepţii cultural determinate:

"Le concept, quelle que soit la définition qu'on lui donne (archétype, pool de traits pertinents, idée essentielle, ensemble de jugements cohérents, etc.), résulte d'une activité mentale d'organisation de l'expérience humaine au sens large, de catégorisation d'objets à des fins d'identification. Le concept permet à l'homme d'élaborer son savoir. Mais l'ensemble des traits pertinents d'un concept ne se retrouve pas forcément dans le mot ou l'expression verbale qui sert à le désigner. La dénomination la plus adéquate, la mieux acceptée, est bien plus souvent celle qui s'intègre le mieux à la langue et à la culture de la communauté des locuteurs. La dénomination apparaît ainsi comme fortement liée à une perception culturelle inscrite essentiellement dans la relation signifiant/signifié ou plus précisément signifiant/percept lorsqu'il s'agit de terminologie et donc de langue de spécialité." [23]

Apariţia de noi concepte determină crearea de noi termeni corespunzători, deoarece, după cum sublinia D. Rovenţa-Frumuşani, relaţia dintre *termen* şi *concept* are:

„...numeroase actualizări lingvistice, ca şi mutaţii semnificative de tipul: conceptele noi impun semnificanţi lingvistici noi, iar conceptele vechi, reinterpretate necesită redefinirea

termenilor consacraţi."[24]

Terminologia devine astfel, uneori, neologie.Acest fenomen are loc odată cu progresul ştiinţific atunci când apar noi discipline şi tehnologii, sau se înnoiesc discipline şi tehnologii mai vechi.

[21] *Y. Gentilhomme, 2000, p. 66, apud M.-M. Rizea, 2009, p. 42.*
[22] *Ibidem.*
[23] *M. Diki-Kidiri, 1999,p. 580.*
[24] *D. Rovenţa-Frumuşani, 1995, p. 103.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Pentru că se ocupă de comunicarea cu ajutorul limbajelor de specialitate, terminologia necesită o serie de instrumente lingvistice caracteristice, care trebuie să corespundă exigenţelor unei comunicări optime, caracterizate prin exactitate, claritate, concizie. Aceste instrumente (lexicale, morfologice, sintactice) aparent nu diferă foarte mult de cele utilizate în comunicarea generală. Cunoştinţele de specialitate pot fi vehiculate prin unităţi lingvistice (cuvinte, grupuri de cuvinte, litere, abrevieri, acronime etc.) sau non-lingvistice (simboluri) numite termeni sau unităţi terminologice, care denumesc obiecte concrete sau abstracte.

Există diferite percepţii asupra naturii termenilor, şcoala de la Viena subliniază aspectul nomenclatural artificial al terminologiei, considerând termenii ca fiind creaţii sistematice şi deliberate ce reflectă natura sistematică a conceptelor, în timp ce studii mai recente subliniază aspectul natural al terminologiei, aplicând un cadru mai flexibil descrierii fenomenelor terminologice.

Chiar dacă cele două poziţii sunt uneori prezentate ca fiind conflictuale, ele sunt de fapt complementare, ambele perspective fiind indispensabile pentru captarea complexităţii acestui fenomen terminologic.

4. Termen şi limbaj specializat

Prin termen înţelegem unitatea lexicală, formată din unul sau mai multe cuvinte, care desemnează un concept aparţinând unui limbaj specializat.

Mulţi terminologi par să fie de acord cu această definiţie. Pentru A. Bidu-Vrănceanu, de exemplu, termenul reprezintă:

„*un element al unei terminologii sau al unui limbaj specializat, reprezentând denumirea cunoştinţelor din acest domeniu*."[25]

Se consideră, în general, că relaţia dintre denumire şi concept este reflexivă şi biunivocă, astfel termenii au fost analizaţi ţinând cont de caracteristicile lor cele mai importante: univocitatea, monoreferenţialitatea şi precizia.

M. C. Conçeisão consideră că forma lingvistică a conceptului (semnificantul) are la bază identificarea unor elemente denominative care să corespundă unor elemente de definiţie. Transpuse la nivel lingvistic,elementele definiţiei pot corespunde unuia sau mai multor morfeme, adică uneia sau mai multor caracteristici semnificative. Termenul este,

[25] *A. Bidu-Vrănceanu, 2000.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

astfel, o sinteză lingvistică a conceptului,[26] accesul către concept fiind posibil în urma analizei comportamentelor discursive şi a analizei morfosintactice a termenului.[27]

Termenii sunt utilizaţi în comunicarea specializată; datorită lor, oamenii se pot

exprima, pot schimba idei şi pot structura o disciplină,[28] ei sunt aşadar nişte semne lingvistice care permit exprimarea şi comunicarea, într-o limbă naturală, a unor cunoştinţe specializate.[29]

În acest context, conceptele reprezintă:

„*...placa turnantă, asigurând trecerea de la percepţia realităţii, în infinitatea aspectelor ei, la comunicare graţie unui inventar limitat de semne ordonate într-un sistem.*"[30]

Comunicarea specializată este, aşadar, posibilă datorită transpunerii conceptelor în limbă prin intermediul termenilor. Avem de a face cu o codificare a conceptelor în semne lingvistice.

Când vorbim despre termeni, vorbim despre specializare; termenii sunt unităţi lingvistice care realizează o comunicare specială, profesională. Această comunicare profesională nu ar fi posibilă la nivel individual, deoarece pentru a se manifesta ea are nevoie de o colectivitate care să realizeze o comunicare profesională în comun. Rolul limbajului specializat, la fel ca al

oricărui limbaj, este astfel, înainte de toate, acela de a comunica cunoştinţe specifice.[31]

5. Terminologie internă - terminologie externă

Datorită lui E. Wüster, abordarea terminologiei a fost mult timp onomasiologică (se pleacă de la concept pentru a găsi termenul care se potriveşte). Prin urmare polisemia şi sinonimia sunt excluse (sau, în cel mai rău caz, considerate accidentale) din acest model

[26] Vezi şi A. Rey, 1995, p. 24: "*For current terminology, the fundamental opposition between concepts and terms too often appears as a dichotomy between thought and language. In this field, the best-known theories form a rather idealistic and un-dialectic intellectual construct which immediately postulates a conceptual structure which must be matched item by item by a suitable terminological structure.*"
[27] *M. C. Conçeisão, 1999, p.33.*
[28] *Vezi M. T. Cabré, 1999, p.80.*
[29] *Vezi M. Diki-Kidiri, op. cit., p. 574.*
[30] *I. Busuioc, M. Cucu, op. cit.*
[31] *G. Mounin este extrem de elocvent în acest sens: "...il paraît bien imprudent de croire, comme en 1928, Hjlemslev – lequel a largement appliqué son axiome – que „la terminologie est une question de goût". Elle ne touche pas aux réalités, poursuit-il, oubliant que la science est une oeuvre collective, qu'une langue, même une langue scientifique, est un instrument de communication et que le néologue impénitent, si génial soit-il, est presque toujours sanctionné sur ce point par l'échec... L'histoire de la linguistique,comme celle de beaucoup d'autres sciences est un immense cimetière de voiture terminologiques." (G. Mounin, 1974)*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

care pune monosemia şi univocitatea la rang de virtuţi. În plus, termenii n-au valoare contextuală, nici co-textuală sau pragmatică.[32] Asadar, din perspectiva terminologiei wüsteriene, polisemiaterminologicăeste considerată o anomalie, o „imperfecţiune”,[33] care se cere rezolvată, pe cât posibil, prin omonimie.

Reţinem distincţia fundamentală dintre principalele două direcţii de dezvoltare a terminologiei: terminologia internă (adresată specialiştilor şi guvernată de idealul impunerii univocităţii semantice şi a monoreferenţialităţii termenului) şi terminologia externă (adresată nespecialiştilor care manifestă interes pentru cercetarea lexicului comun în relaţie cu cel specializat).

Terminologia internă (normativă, tradiţională, clasică) este descriptivă şi normativ-prescriptivă. Ea propune un model ideal al monosemiei universale, o monosemie care nu permite nicio asemănare cu limba comună, deoarece comunicarea trebuie să fie precisă, univocă, pentru a nu lăsa loc de interpretări şi pentru a realiza o comunicare profesională riguroasă.[34] Pentru această orientare, terminologia este studiul sistemelor noţionale care structurează un domeniu specializat; cercetarea terminologică, în acest caz, are ca obiectiv reprezentarea câmpului noţional şi stabilirea noţiunilor precise. Printre cei care susţin acest principiu se află: R. Dubuc, care consideră că scopul terminologiei este “să furnizeze termenii proprii unei activităţi, structurându-i pentru a facilita utilizarea.”[35]

Aşadar, terminologia internă este utilizată în comunicarea strict specializată a celor care activează într-un domeniu şi este reprezentată de lexicul utilizat în textele specifice unui domeniu ştiinţific pentru vehicularea informaţiilor ştiinţifice. Cu toate acestea, este independentă de context. Caracterul acestui tip de terminologie este unul prescriptiv, normativ, ea însăşi fiind rezultatul normalizării, prin intermediul organismelor internaţionale care se ocupă de impunerea termenilor ştiinţifici: ISO (International Organisation for Standardisation), Afterm (Association Française de la Terminologie), TermNew (Reţeaua Internaţională a Terminologiei, creată de Infoterm), TermRom (Asociaţia Română de Terminologie). Norma terminologică veghează la evitarea ambiguităţii în crearea de neologisme. Aceasta presupune crearea de termeni acolo unde

[32] *I. Desmet, 2007, p. 3.*
[33] *„En tous cas, pour ces terminologues, si la polysémie existe dans une terminologie, elle est vue comme une imperfection qui empêche le bon fonctionnement de la communication - ce qui est aussi difficile à prouver qu'à réfuter - et qu'il faut donc éliminer aussi tôt que possible.”). (H. Béjoint, 1989, p. 406)*
[34] *Vezi M.-M. Rizea, 2009, p. 18.*
[35] *R. Dubuc, 1985, p. 6.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

sunt necesari, dar nu există încă şi normalizarea celor care există, dar sunt necorespunzători.[36]

Felul în care este perceput termenul cunoaşte modificări semnificative între 1930-1990. Se pleacă de la viziunea tradiţională a terminologiei interne din anii `30 şi se ajunge până la viziunea modernă a terminologiei externe din anii `90. Terminologia externă (terminologia ca ştiinţă) îşi găseşte expresia în mai multe teorii noi, care propun o viziune inovatoare asupra termenului. Acesta este situat în discurs, în contextul lingvistic şi comunicativ real. Astfel, aspectul lingvistic nu mai este ignorat; abordarea este una semasiologico-descriptivă, renunţându-se la abordarea strict sincronică şi intradomenială; variaţia terminologică şi polisemia sunt în sfarşit acceptate ca fenomene naturale.

Terminologia externă are ca principiu fundamental punerea sub semnul întrebării a postulatului wüsterian, potrivit căruia termenul este monosemantic şi monoreferenţial şi urmăreşte:

"...utilizarea adecvată a sensului specializat şi folosit de vorbitorul obişnuit datorită

extinderii multor termeni specializaţi în limba comună, în etapa actuală." [37]

La acest fenomen a contribuit explozia informaţională din ultimele decenii, care, prin intemediul diversificării mijloacelor de comunicare în masă, a permis terminologiilor ştiinţifice să-şi împartă termenii cu publicul larg şi unele cu altele. Acest fenomen a fost descris de F. Gaudin ca fiind *„o democratizare a cunoaşterii"*, sau *„o socializare a cunoaşterii"*.[38] Acelaşi autor depăşeşte sfera strict terminologică, propunând o abordare sociologică a terminologiei, fără a neglija latura istorică a unui studiu lingvistic al terminologiei.Se favorizează, astfel, trecerea spre cercetări interdisciplinare.[39]

Terminologia, în acest caz, este dependentă de context şi are la bază analiza textelor de circulaţie largă sau a celor din manualele disciplinelor. Este o terminologie făcută de lingvişti pentru nespecialişti, care are un caracter esenţial descriptiv, funcţia normativ-prescriptivă, atât de importantă pentru terminologia internă fiind aici doar implicită.

---

[36] *Organisme de normalizare, precum AFNOR, intervin în astfel de cazuri, selectând dintr-o listă de termeni sinonimi pe cel ce va deveni termen oficial. L'Office de la langue française din Quebec, de exemplu, asigură dezvoltarea limbii franceze a Administraţiei prin oficializarea termenilor, adică prin normalizarea şi difuzarea termenilor aprobaţi.*
[37] *A. Bidu-Vrănceanu, 2007, p. 23.*
[38] *F. Gaudin, 2003, p. 151.*
[39] *A. Bidu-Vrănceanu, 2000.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Recunoaşterea faptului că termenii apar în diverse contexte lingvistice şi că au variante care sunt deseori determinate de context năruieşte viziunea idealistă conform căreia nu există sau nu ar trebui să existe decât o singură denumire pentru un concept şi viceversa. Pentru a justifica diferitele sensuri ale aceluiaşi termen, după cum apar în texte, s-a acceptat faptul că un termen poate aparţine mai multor domenii, unde va fi definit diferenţiat. Astfel, divizarea în vocabulare separate în funcţie de domeniu a fost o pre-condiţie necesară pentru teoria terminologică care până atunci excludea existenţa naturală a omonimelor.

A. Toma consideră că tocmai "fluxul neîntrerupt" *termen-cuvânt* este cel care permite

unificarea rezultatelor terminologiei interne, normative cu cele ale terminologiei externe, lingvistice:

"*...această întâlnire nu poate fi decât benefică pentru ambele tabere: lingvistul poate furniza normatorului instrumente care să asigure perenitatea în limbă a desemnării conceptului, iar specialistul poate deschide lingvistului accesul la taxonomiile conceptuale fără de care descrierea semantică ar rămâne arbitrară, inexactă*."[40]

Aşadar, în urma acestei prezentării succinte a fundamentelor teoretice ale terminologiei, ca disciplină ştiinţifică şi ca domeniu de studiu lingvistic, constatăm faptul că dezideratul clasic wüsterian de monosemie a termenilor ar trebui prezentat mai puţin categoric, pentru că polisemia poate exista transdisciplinar, prin transferul conceptual de la o disciplină la alta. Mai mult decât atât, cele două abordări, tradiţionalistă şi modernă, sunt complementare, deoarece reprezintă două perspective de analiză a terminologiei: una normativă, a specialiştilor, care folosesc termenii pentru fixarea informaţiei ştiinţifice şi realizează comunicarea specializată şi una mai flexibilă a nespecialiştilor, care folosesc termenii în condiţiile reale ale comunicării.[41]

Bibliografie

BÉJOINT, Henri, 1989, „A propos de la monosémie en terminologie", în: *Meta*, XXXIV, 3,

pp. 405-411.

[40] *A. Toma, 2006, p. 40.*
[41] *M. T. Cabré, 1999, p. 13.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BIDU-VRĂNCEANU, Angela, 2000, *Lexic comun, lexic specializat*, Bucureşti: Editura

Universităţii din Bucureşti http://ebooks.unibuc.ro/filologie/vranceanu/part347bibl.htm

BIDU-VRĂNCEANU, Angela, 2007, *Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte,*

Bucureşti: Editura Universităţii.

BUSUIOC, Ileana, CUCU, Mădălina, 2003, *Introducere în terminologie,* Universitatea din

Bucureşti: http://ebooks.unibuc.ro/filologie/terminologie/index.htm

CABRÉ, M. Teresa, 1999, *Terminology: Theory, methods and applications*, Amsterdam-

Philadelphia: John Benjamins.

CABRÉ, M. T., 2000, – *Elements for a theory of terminology: Towards an alternative*

paradigm în: Terminology vol. 6, nr. 1, Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins, pp.

35–57.

CONÇEISÃO, Manuel Celio, 1999, „Terminologie et transmission du savoir: (re)construction(s) de concepts", în: *Sémantique des termesspécialisés*, Publications de

l'Université de Rouen, pp.33-42.

DESMET, Isabel, 2007, "Terminologie, culture et société. Éléments pour une théorie

variationniste de la terminologie et des langues de spécialité", în: *Cahiers du Rifal, terminologie, culture et société*, pp. 3-13: http://www.rifal.org/cahiers/rifal26/crf-26-01.pdf

DIKI-KIDIRI, Marcel, 1999, „Le signifiè et le concept dans la dénomination", în: *Meta*, XLIV,

4, pp. 573-581.

DUBUC, Robert, 1985, *Manuel pratique de terminologie*, Brossard (Quebec): Linguatech.

DURY, Pascaline, 1999, „Les variations sémantiques en terminologie: étude diachronique et

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

comparative appliquée à l'écologie", în: *Sémantique des termes specialisés*, Publications de l'Université de Rouen, pp 17-18.

GAUDIN, François, 2003, *Socioterminologie. Une approche sociolinguistique de la terminologie*, Bruxelles: Editions Duculot.

MOUNIN, George, 1974, *Dictionnaire de la linguistique*, Paris: Presses Universitaires de France.

PEARSON, Jennifer, 1998, *Terms in Context*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

REY, Alain, 1995, *Essays on Terminology*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

RIZEA, Monica-Mihaela, 2009, *De la monosemie la polisemie în terminologia ştiinţifică actuală,* (teză de doctorat), Bucureşti. http://rd.softwin.ro/publications/linguistics/DE_LA_MONOSEMIE_LA_POLISEMIE_IN_TERMINOLOGIA_STIINTIFICA_ACTUALA_.pdf

ROVENŢA-FRUMUŞANI, Daniela, 1995, *Semiotica discursului stiinţific*, Bucureşti: Editura Stiinţifică.

SAGER, Juan Carlos, 1990, *A Practical Course in Terminology Processing*, Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins.

TEMMERMAN, Rita, 2000, *Towards New Ways of Terminology Description. The Sociocognitive-Approach*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

TOMA, Alice, 2006, *Lingvistică si matematică: terminologie, limbaj, discurs,* Bucureşti: Editura Universităţii

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE LIMITS OF «ACCULTURATION» IN TRANSLATING THE BIBLICAL TEXT. THE HELLENISTIC INFLUENCE ON THE LXX PROVERBS 19, 15 AND 26, 22

Constantin Răchită

Research Assist., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The translation of the Bible into Greek was one of the most important intercultural exchanges in the history of humanity. A good knowledge of biblical texts supposes understanding of the multiple consequences implied by this cultural exchange, which manifested itself initially in to the ancient translations and, subsequently, in the transmission and reception of the text within various traditions. During the last years, the researches in the field of biblical translations aimed at an individual analysis of the Septuagint, with a special emphasis on the translation techniques used by bilingual ancient translators in different periods and in different geographical areas. Following this perspective, a special case among biblical books is the translation of Proverbs. If regarding the liberties took in the rendering of the text source by the translator there is a consensus among scholars, we cannot say the same thing in reference to the motives which determined him to modify, sometimes substantially, the target text. The present paper tries to analyze the translation methods used in the rendering of two verses (Proverbs 19, 15 and 26, 22), generally accepted as containing Hellenistic features, and aims at explaining, by comparison with their source texts, why deviations occur in the translation process.

Keywords: Biblical translations, LXX Proverbs, Hellenization, contextuality, lexicology, semantics.

Cartea *Proverbe* (ebr. *Mishle*; gr. Παροιμίαι) constituie, indiscutabil, una dintre cele mai interesante scrieri biblice, dacă ne raportăm fie și numai la modul în care folclorul cult al unui popor este receptat într-o cultură diferită prin intermediul traducerii. Cartea scrisă în limba ebraică reunește mici colecții de ziceri și proverbe populare din epoci diferite, atribuite, pentru prestigiu, regelui Solomon[1]. Cercetătorii care s-au ocupat

[1]*Katharine J. Dell, „Proverbs", în Michael D. Coogan et alii 2010: 895.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

de textele originale vorbesc de necesitatea de a diferenția între o primă perioadă, în care o serie de proverbe şi pilde populare au circulat mult timp pe cale orală în întreaga lume orientală, şi o perioadă ulterioară, a culegerii, prelucrării şi fixării lor în scris[2]. A doua fază nu este unitară; ea constituie un proces îndelungat de prelucrare a unor ziceri populare scurte în versuri din ce în ce mai complexe, care au la bază un gen specific culturii semitice, denumit *māshāl*,intermediar între literatura orală şi cea cultă, ce va fi folosit în literatura sapiențială a Vechiului Testament[3]. Organizarea proverbelor în versuri elaborate, cu legături interne care se stabilesc atât la nivelul versetelor, cât şi la cel al colecțiilor reunite, face astăzi obiectul a două ipoteze complementare: teoria acumulărilor tematice (*clusters*) a lui Heim[4] şi cea a şabloanelor (*templates*), propusă de Snell[5]. Prima ipoteză susține că proverbele au fost fixate în scris pe criterii tematice: un stih sau chiar un emistih care propune o anumită tematică este consolidat în versurile următoare prin cumul de motive secundare. Esențială în acest proces este repetiția unor termeni cheie, care fac legătura dintre proverbe cu subiecte diferite, dar care într-un final sunt relevante pentru un sens unic, global[6]. Acest lucru face ca lectura *Proverbelor* să pară cel puțin ciudată pentru un cititor modern, deoarece unele asocieri purtătoare de sens din gândirea anticilor îşi găsesc cu greu corespondent astăzi. A doua ipoteză, cea a şabloanelor, porneşte de la evidența că numeroase versuri, sintagme sau cuvinte sunt reluate pe parcursul cărții *Proverbe* într-o formă identică sau asemănătoare. De aici se naşte ideea că proverbele nu au un sens fix, specializat, ci constituie nuclee semantice care puteau fi folosite în situații practice dintre cele mai variate; integrarea proverbului într-un context nou conduce fie la schimbarea radicală a sensului acestuia, fie doar la îmbogățirea sensului său de bază. Deşi nu explică în totalitate poietica *Proverbelor*, cele două teorii pun în evidență specificul cărții în limba ebraică, unde genul şi metodele de compoziție țin de o literatură şi o cultură *sui generis*.

Traducerea în limba greacă a cărții, inclusă în Septuaginta (LXX), se caracterizează printr-o libertate atât de mare față de textul sursă (TM), încât numai la nivel

[2] *Idem, 2006: 53.*
[3] *Pentru detalii privind genul respectiv şi modul în care a fost folosit în Proverbe se poate consulta William McKane, 1970: 1-3.*
[4] *Knut M. Heim, 2001.*
[5] *Daniel C. Snell, 1993.*
[6] *O bună descriere a procesului acumulărilor tematice se regăseşte la Michael Fox: The process that best explains the groupings is associative thinking. This also accounts for most of the phenomena sometimes thought to indicate editorial designs: alliteration, wordplay, catchwords, and repetitions of words, roots, and phrases. (Michael V. Fox, 2009: 480).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

cantitativ se pot înregistra 144 de versuri adăugate şi alte 44 de versuri omise[7]. De asemenea, în traducere proverbele suportă o serie de modificări care pornesc de la rearanjarea ordinii lor în cadrul colecţiilor şi ajung până la prelucrări lexicale şi stilistice, ce dovedesc intenţia traducătorului de a oferi în greacă o operă literară independentă de textul original. În privinţa circumstanţelor în care a fost realizată traducerea grecească domneşte incertitudinea, deşi nu lipsesc ipoteze contradictorii bine argumentate. Nu există o datare precisă a traducerii, dar se admite, în general, un interval cuprins între începutul şi mijlocul secolului al II-lea î.Hr., pe baza faptului că spiritul cărţii reflectă un climat cultural asemănător cu cel al altor cărţi biblice traduse în această perioadă[8]. Locul traducerii este disputat; majoritatea cercetătorilor tind să localizeze traducerea în Alexandria (Egipt)[9], dar există şi cercetători care consideră că ea a fost efectuată în Palestina[10]. Controversată este şi problema autorului traducerii, pe care unii îl consideră un israelit bilingv din diaspora Alexandriei[11], iar alţii vorbesc despre un israelit conservator[12] sau chiar de un grup de traducători elenofoni[13] din Palestina. Comun acceptată în cercetarea actuală este opinia că traducătorul cărţii *Proverbe* este un foarte bun cunoscător al limbilor ebraică şi greacă, dovedind o erudiţie vastă, care îi permite să adapteze textul sursă într-o manieră specifică literaturii elenistice.

Creativitatea traducătorului în a prelucra literar şi stilistic textul traducerii a readus în discuţie în ultimii ani problematica influenţei elenismului, în special a filosofiei platonice şi stoice, asupra conţinutului cărţii. Dacă la nivel lexical împrumuturile din limbajul filosofic sunt evidente, nu la fel de simplu este răspunsul la întrebarea dacă aceste elemente influenţează în vreun fel înţelegerea şi traducerea textului ebraic. Cu alte cuvinte, este greu de stabilit dacă diferenţele dintre textul Septuagintei (LXX) şi cel al Textului Masoretic (TM) se datorează interpretării filosofice (sau elenistice, în general) aplicate

[7] *Cristian Bădiliţă et alii,2006: 393.*
[8] *Emanuel Tov propune ca dată probabilă secolul menţionat (Emanuel Tov, 1999: 431). D'Hamonville este ceva mai precis atunci când propune o dată cuprinsă în timpul domniei regelui Ptolemeu al VI-lea Philometor (181-145 î.Hr.), judecând pe baza lexicului politico-administrativ ce îl apropie pe traducător de cercurile curţii regale (David-Marc d'Hamonville, 2000: 25). Massimo Gargiulo propune o dată ceva mai târzie, spre sfârşitul secolului al II-lea şi începutul secolului I î.Hr., pe baza afinităţilor textuale ale traducătorului cu epigramele lui Meleagros din Gadara (Massimo Gargiulo, 2001: 23).*
[9] *Gillis Gerleman, 1956: 144; David-Marc d'Hamonville, 2000: 134.*
[10] *Michael B. Dick, "The Ethics of the Old Greek Book of Proverbs", în David T. Runia 1990: 20; Johann Cook, 1993: 39.*
[11] *David-Marc d'Hamonville susţine că autorul traducerii ar fi chiar filosoful Aristobul, care i-ar fi dedicat traducerea regelui (2000: 137).*
[12] *Johann Cook, 1997: 327; 330 ş.a. Autorul aduce şi în alte lucrări argumente care admit păstrarea în traducerea grecească a unei linii teologice conservatoare, specifice exegezei iudiasmului.*
[13] *Michael B. Dick, 1990: 20.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

unui text religios sau dacă ele sunt doar rezultatul înțelegerii contextuale a textului sursă și al eforturilor de echivalare a conținutului religios pentru un receptor străin de limba ebraică. Răspunsurile definitive sunt din principiu excluse, dacă avem în vedere câteva considerente: cele două texte sunt poetice și implică așadar un anumit grad de prelucrare a sursei; nu există încă o istorie a transmiterii textului *Proverbelor*, care să înregistreze multitudinea de variante a manuscriselor[14]; și, în sfârșit, nu cunoștem scopul traducerii, ca să putem identifica motivațiile traducătorului în efectuarea opțiunilor de traducere.

Studii, mai vechi sau mai noi, confirmă și infirmă în același timp elenizarea traducerii la nivel de conținut. Gillis Gerleman remarcă influența filosofiei stoice asupra traducerii[15]. Martin Hengel susține că *Proverbe* 8, 22-31 este influențat de dialogul *Timaios* al lui Platon[16]. Karl-Gustav Sandelin analizează *Proverbe* 9, 1-6 și concluzionează că traducerea versetelor respective puteau fi înțelese doar de un receptor avizat în privința misteriilor elenistice[17]. Roland Giese dovedește că adaosurile textului LXX față de TM de la *Proverbe* 6, 8 reflectă o concepție pur elenistică privind munca și bogăția[18]. Massimo Gargiulo vorbește despre adaptarea proverbelor din tradiția iudaică la gândirea și epoca elenismului[19]. Nu lipsesc, însă, nici studiile care admit influența lingvistică sau retorică a elenismului asupra traducerii cărții, dar neagă faptul că această influență s-ar manifesta și la nivel de conținut religios. În câteva studii dedicate subiectului, inclusiv într-o lucrare aplicată ce se ocupă de tehnica de traducere a *LXX-Proverbe*, Johann Cook demonstrează că traducătorul nu se folosește în traducere de filosofia elenistică, ci mai degrabă de exegeza prezentă în iudaismul epocii[20]. La aceleași concluzii, care admit în traducere influența unor interpretări venite dinspre exegeza practicată în iudaismul diasporei, ajung și Michael Dick[21] sau Ronald Giese[22].

---

[14] *S-a emis, de pildă, ipoteza că traducerea LXX ar fi fost realizată de pe un text ebraic diferit de cel al TM de astăzi și că traducerea păstrează urmele unor emendări ulterioare ale textului tradus. Există cazuri în care expresiile și lexemele ebraice sunt traduse de două ori în același loc, dar proveniența acestor dublete nu a fost încă cercetată sistematic și nu s-a oferit încă o explicație pentru prezența lor în text (v. Emanuel Tov, 1999: 419-431).*
[15] *Gillis Gerleman, 1956: 53.*
[16] *Martin Hengel, 1974: 153-157.*
[17] *Karl-Gustav Sandelin, 1986: 76.*
[18] *Roland L. Giese, 1992: 404-411.*
[19] *Massimo Gargiulo, 2001: 9-23.*
[20] *Johann Cook, 1987: 35-41; Claude E. Cox (ed.), 1991: 341-353; Johann Cook, 1993: 25-39; Johann Cook, 1997.*
[21] *Michael B. Dick, Op. cit., în David T. Runia 1990: 20, n. 10.*
[22] *Ronald L. Giese 1992: 409-425.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Într-un studiu remarcabil, dedicat prezenței elenismelor în traducerea cărții *Proverbe*, Johann Cook spune că în analiza diferențelor dintre textul sursă și cel țintă, pe lângă criteriul analizei lexicale, care urmărește influențele lingvistice ale traducătorului, venite din partea filosofiei sau a literaturii clasice de limbă greacă, trebuie luat în considerare și principiul contextualității, care constă în analiza modului în care sunt integrați termenii împrumutați în contextul biblic al traducerii[23]. Numai după ce se stabilește motivul pentru care traducătorul a optat pentru termenii respectivi (și nu pentru alții) în traducerea textului ebraic se pot emite concluzii cu privire la influența elenistică asupra traducerii textului biblic. Cook susține că numeroase împrumuturi lexicale, menționate de către cercetători precum Gerleman și d'Hamonville ca fiind consecințe ale influenței exercitate de filosofia stoică/platonică asupra traducerii, se explică mai curând prin exegeza prezentă în iudaism într-o perioadă anterioară iudiasmului rabinic sau prin înțelegerea contextuală a pasajelor din textul biblic original. Prin urmare, influența elenistică asupra traducătorului s-ar rezuma la elemente formale, ce nu modifică deloc conținutul textului original. Printre citatele aduse în discuție de Cook[24] se regăsește și cel de la *Proverbe* 19, 15 (δειλία κατέχει ἀνδρογύναιον, ψυχὴ δὲ ἀεργοῦ πεινάσει[25]), unde termenul ἀνδρογύναιον, diminutivul lui ἀνδρόγυνος, a fost considerat, de regulă, o influență directă a dialogului *Banchetul* (189e) al lui Platon[26]. Nu numai că prima parte a versetului din LXX nu traduce deloc textul ebraic („Lenevia duce la somn adânc [...]"[27]), dar și termenii folosiți de traducător sunt neobișnuiți pentru lexicul LXX: ἀνδρόγυνος („androgin", „bărbat-femeie", „hermafrodit") este folosit doar de două ori în *Proverbe* (18, 8 și 19, 15), δειλία („lașitate", „sfială") este hapax pentru cartea *Proverbelor*, iar verbul κατέχειν („a ține în frâu", „a stăpâni", „a reține") este substituit în cuprinsul aceleiași traduceri de verbe cu sensuri diferite, precum βάλλειν (Prov. 1, 14) sau καταβάλλειν (Prov. 7, 26). Plecând de la premisa că textul ebraic după care a fost efectuată traducerea LXX este același cu TM păstrat astăzi, Johann Cook analizează comparativ traducerea grecească și ajunge la o serie de concluzii care vizează influența elenismului asupra

[23] *Johann Cook, „Semantic Considerations and the Provenance of Translated Units", în Melvin K. H. Peters (ed.), 2008: 67.*
[24] *Ibidem, în Melvin K. H. Peters (ed.), 2008: 80-82.*
[25] *Proverbe(LXX) 19, 15: „Lașitatea îl stăpânește pe androgin, iar sufletul nelucrătorului va flămânzi".*
[26] *Platon, Symposium 189d-189e: „Căci la început existau trei genuri de oameni, nu două ca acum: bărbat (ἄρρεν) și femeie (θῆλυ); exista și un al treilea gen, având câte ceva comun cu fiecare din celelalte două. Astăzi, doar numele a mai rămas; ființa însăși a dispărut. Acesta se numea pe-atunci bărbat-femeie (ἀνδρόγυνον), căci și înfățișarea lui conținea, ca și numele, câte o parte din masculinitate (ἄρρενος) și din feminitate (θήλεος). Acum numele lui nu-i altceva decât o poreclă aruncată cuiva pentru a-l jigni" (tr.n.).*
[27] *Proverbe(TM) 19, 15a:* עַצְלָה תַּפִּיל תַּרְדֵּמָה

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

traducătorului. Din punct de vedere lingvistic și contextual, termenul ἀνδρογύναιον nu este folosit în traducerea pasajului biblic cu sensurile pe care i le acordă Platon în *Banchetul*, deoarece nici termenii care desemnează bărbatul și femeia la Platon nu sunt preluați ca atare de traducător, nici contextul mitologic al dialogului nu este reconstituit în *LXX-Proverbe*. Prin urmare, nu se poate vorbi despre influența lui Platon asupra traducătorului, pentru că sensul dat termenului în traducere nu este același cu cel al dialogului. Deși Johann Cook ne oferă câteva indicii privind scopul traducătorului, rămân în urma analizei sale o serie de întrebări fără răspuns privind relația traducătorului cu filosofia lui Platon și, în general, cu mediul elenistic, care trebuie cercetată într-un context ceva mai larg.

Într-adevăr, traducătorul *Proverbelor* nu folosește termenul ἀνδρογύναιον cu sensul atribuit lui în *Banchetul*, ci cu unul moral, derivat din interpretarea mitului în filosofia lui Platon, indiferent dacă vorbim despre o raportare directă la operele acestuia sau la formele pe care le îmbracă ideile platonice în iudaismul elenistic.

Analiza traducerii de la *Proverbe* 19, 15 ar trebui să pornească de la interdependența creată în traducerea grecească între trei versete, unite tematic în contextele lor de relația dintre suflet (ψυχὴ) și cuvânt/rațiune (λόγος):

LXX-Prov. 18, 8: „Pe cei leneși (ὀκνηροὺς) îi doboară frica (φόβος), iar sufletele *androginilor* (ἀνδρογύνων) vor flămânzi".

LXX-Prov. 19, 15: „Lașitatea (δειλία) îl stăpânește pe *androgin* (ἀνδρογύναιον), iar sufletul nelucrătorului (ἀεργοῦ) va flămânzi".

LXX-Prov. 26, 22: „Cuvintele *cercopilor* (κερκώπων) sunt vlăguite (μαλακοί), dar ele lovesc în cămara măruntaielor".

Primele două versete nu sunt o traducere propriu-zisă, ci o prelucrare a *Proverbe* 19, 15 din TM: „Lenevia duce la somn adânc; o persoană inactivă va flămânzi", iar ultimul verset modifică textul ebraic corespondent: „Cuvintele clevetitorului sunt precum delicatesele; ele coboară în cămările pântecelui". Este evident că traducătorul dorește să stabilească o relație de sinonimie între termenii „leneș" (ὀκνηρός), „androgin" (ἀνδρόγυνος), „nelucrător" (ἀεργοῦ) și „cercop" (κέρκωψ), cărora li se atribuie o serie de vicii („frica"- φόβος, „lașitatea" - δειλία, „moliciunea" - μαλακία), situate pe același plan negativ în raport cu sufletul. Pentru a înțelege de ce termenul ἀνδρόγυνος nu este folosit întâmplător în traducerea ebraicului תַּרְדֵּמָה („somn adânc") și de ce modificările traducerii sunt influențate de filosofia platonică este necesară o explicație suplimentară a modului în

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

care este conceput sufletul în *Proverbe* și la Platon. În contextele date sufletul (*nepesh*) se referă la acel complex de afecte și gânduri care constituie personalitatea unui individ în iudaism; foamea de care suferă sufletul, a se citi apetența, indică orice nevoie fizică și spirituală nesatisfăcută. Dacă citim versetul de la *Proverbe* 10, 3 din TM, „Domnul nu va lăsa sufletele celor drepți să flămânzească, dar se opune poftei celui imoral", observăm că aici un sinonim al lui *nepesh* este termenul *hayyat* („apetit", „dorință", „poftă"[28]), de unde se poate înțelege că hrana spirituală a drepților este asigurată de credința care înglobează orice virtute, în timp ce dorințele celor imorali rămân neîmplinite și, prin urmare, sufletele lor flămânzesc. Această explicație facilitează înțelegerea comparației din textul sursă de la *Proverbe* 26, 22 dintre „cuvinte" și „delicatese". Ceea ce textul ebraic numește „cămările pântecelui" este, potrivit cercetătorilor, receptarea unei imagini de sorginte egipteană, care indica prin termenul *beten* („pântece") locul în care sunt păstrate gândurile înainte de a fi exprimate[29]. Textele biblice vorbesc frecvent despre acest sediu al dorințelor fizice, psihice și intelectuale, situat în zona organelor interne, tradus în greacă de regulă prin termenul ἡ κοιλία. Cu siguranță, de la fixarea proverbelor în scris și până la efectuarea traducerii astfel de idei au avut o evoluție separată în interiorul diferitelor școli de gândire ale iudaismului. A le traduce în greacă nu a constituit o sarcină imposibilă, deoarece câteva idei cu care se putea face analogie pot fi identificate și în concepția lui Platon despre suflet. Pentru că nu interesează aici toate ideile despre suflet enunțate în operele filosofului grec, vom aminti aici doar pe cele care l-ar fi putut influența pe traducătorul LXX în opțiunile de traducere.

Mitul androginului constituie o explicație antică privind originile dorinței sexuale (ἐπιθυμία), care, pentru Platon, este localizată fizic în trupul uman, alături de apetitul pentru mâncare și băutură[30], în zona organelor interne, între diafragmă și ombilic. Această zonă responsabilă cu dorințele (ἐπιθυμητικόν) ține de o structură tripartită a sufletului uman[31], fiind diferită de sufletul volitiv situat în piept și de cel rațional din cutia craniană.

---

[28] *DBD s.v.* הַוָּה.
[29] *Michael Fox ne informează că într-una din scrierile egiptene păstrate, recunoscută ca sursă evidentă pentru cartea Proverbelor, intitulată Învățătura lui Amenemope, regăsim ideea de pântece ca sediu al cuvintelor, în formulări de tipul: Make (my words) rest in the casket of your belly sau Better is the man whose speech remains in his belly than him who speaks it to cause harm. Pentru egipteni, metafora „cufărul pântecelui" sau „cutia pântecelui" derivă de la o activitate practică. Ei își depozitau papirii în niște cufere speciale, care, prin analogie, devin spațiu de stocare al cuvintelor. Inima, care pentru egipteni este intelectul, va trebui să decidă care dintre cuvinte pot să iasă din cutia pântecelui și care nu (V. Michael V. Fox, 2009: 640).*
[30] *Platon, Leges VI, 782d-783a.*
[31] *Platon, Timaios 69d-72a.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Fiecare parte se cere exersată şi trebuie să evite inactivitatea (ἀργία[32] sau ἀεργία): „Am observat adeseori că sunt trei feluri de suflet în noi, şi fiecare se află în mişcare. Să spunem deci, în cât mai puţine cuvinte, că oricare din cele trei feluri de suflet, dacă trăieşte în trîndăvie şi îşi încetează mişcarea proprie lui, va deveni foarte slab; pe când dacă se exersează, va deveni foarte puternic"[33]. Pentru că este cea mai depărtată de raţiune şi pentru că scapă controlului acesteia[34], partea concupiscentă a sufletului este iraţională şi, în manifestările ei excesive, este responsabilă pentru apariţia tuturor celorlalte vicii, printre care sunt menţionate nedreptatea, nesăbuinţa, laşitatea (δειλία) şi neştiinţa[35]. Lupta continuă între poftele fizice şi raţiune este fundamentală în concepţia lui Platon despre etică, oamenii devenind virtuoşi numai în măsura în care reuşesc să-şi controleze dorinţele cu ajutorul raţiunii. Această parte imună la raţiune este cea mai vulnerabilă la viziuni şi năluciri diurne sau nocturne. În această parte, spune Platon, a fost situat ficatul, parte a sufletului concupiscent, responsabilă cu plăcerea şi amărăciunea, dar şi receptor al viselor şi profeţiilor, constituind un dar al zeilor care face să contrabalanseze raportul dintre dorinţele vulgare-iraţionale şi cele nobile-raţionale[36]. Dintre cele trei dorinţe principale, apetitul sexual (ἔρως) este, potrivit lui Platon, cel mai puternic şi mai dificil de stăpânit în forma sa excesivă. El este numit tiranic în raport cu raţiunea[37]. Oamenii dominaţi de poftele sexuale devin slabi şi, în lipsa controlului, sunt expuşi unor dorinţe din ce în ce mai excesive.

Revenind la contextul biblic, putem presupune că termenul ἀνδρόγυνος este folosit în traducere ca un simbol pentru a exprima concepţia filosofiei greceşti despre o persoană decăzută complet din punct de vedere moral, dominată de iraţionalitate. Faptul că termenul traduce ebraicul *tardemah* („somn adânc") poate fi explicat prin ideea lui Platon potrivit căreia în timpul somnului, atunci când nu este controlată de raţiune, partea apetentă a sufletului dezvoltă manifestări excesive[38]. Cuvântul ebraic apare rar în LXX (Gn. 2, 21; 15, 22; 1Rg. 26, 12; Is. 29, 10; Iov 4, 13), fiind tradus prin ἔκστασις („ecstaz", „transă", „excitare") sau prin θάμβος („încremenire", „surprindere", „uimire"). În aceeaşi expresie,

[32] *Termenul apare şi în mitul androginului (Symposium, 191b).*
[33] *Platon, Timaios 89e (trad. de Cătătlin Partenie în Platon, 1993).*
[34] *Dorinţele iraţionale se află într-un conflict permanent cu cele provocate de partea raţională a sufletului. Această înfruntare provoacă în suflet existenţa a ceea ce îndeamnă (κελεῦον), respectiv a ceea ce înfrânează (κολούων) fiecare dorinţă în parte.*
[35] *Platon, Respublica IV, 444b.*
[36] *Platon, Respublica IX, 572a -573a.*
[37] *Platon, Respublica IX, 573b.*
[38] *Platon, Respublica IX, 571c-572a.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

precum cea din *Proverbe* 19, 15 (תַּרְדֵּמָה), apare doar la Geneză 2, 21, în momentul creației femeii. În opinia mea, traducătorul implică aici mitologia morală din *Timaios*, unde bărbații lași (δειλοὶ), a se citi indolenți în înfrânarea sufletului apetent, vor deveni la o a doua întrupare a sufletului femei: „Cei care s-au născut bărbaţi, dar care au fost laşi şi şi-au trăit rău viaţa, se vor naşte apoi, potrivit mitului verosimil, femei. De aceea, zeii au creat atunci dorinţa de împreunare, punând în bărbaţi o anumită substanţă şi în femei o alta”[39]. Nu există suficiente dovezi pentru a descoperi motivele pentru care traducătorul decide să modifice textul sursă în LXX, însă câteva indicii interpretabile există în contextul extins în care se produc astfel de modificări. Cercetătorii încadrează textul din *LXX-Proverbe* 19, 15 într-o unitate tematică, curpinsă între versetele 13-16[40]. Dacă analizăm același context în TM observăm că versetele 13-14 vorbesc despre un cadru domestic, în timp ce versetele 15-16 formează o unitate separată, ce vizează imperativul respectării poruncilor divine[41]. Prin substituirile și adaosurile efectuate, traducătorul LXX construiește un alt context tematic, reunind cele două unități de sens din original:

„*Ruşine* (αἰσχύνη) pentru tată – fiul smintit,/
curate nu-s prinoasele din plata desfrânatei (ἀπὸ μισθώματος ἑταίρας).
Părinții împart *copiilor* casa și averea,/
dar Dumnezeu *potrivește*femeia *cu bărbatul* (γυνὴ ἀνδρί).
Laşitateaîl stăpâneştepe bărbatul-femeie (ἀνδρογύναιον),/
iar sufletul (ψυχὴ) nelucrătorului va flâmânzi.
Cine păzește porunca *își veghează* (τηρεῖ) sufletul,/
dar cine-și *disprețuiește* (καταφρονῶν) căile va pieri”.

Cuvintele în italice sunt adaosuri sau substituiri din partea traducătorului LXX. Unele dintre ele nu sunt altceva decât adaosuri explicative sau stilizări ale traducătorului, însă modificările de conținut orientează interpretarea contextului biblic spre înfrânarea dorințelor sexuale din filosofia morală a lui Platon. Este de ajuns să spunem că termenul „rușine”, ce substituie un cuvânt ebraic care înseamnă „dezastru”, „nenorocire”, implică

[39] *Platon, Timaios 90e-91a (tr.cit.). Mitul despre care amintește textul citat este relatat în Timaios 42a-42c.*
[40] *Roland E. Murphy; O. Carm, 1981: 72.*
[41] *Proverbe (TM) 19, 13-16: „Un copil smintit – nenorocire pentru un tată,/ și cearta unei femei – picătură de ploaie neîntreruptă. / Casa și averea sunt moștenite de la părinți, / dar o femeie chibzuită este de la Domnul. // Lenevia duce la somn adânc; / un suflet inactiv va flămânzi. / Cei ce păzesc porunca vor trăi; / cei ce sunt nepăsători față de căile lor vor pieri”.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

deja un factor moral, consolidat de modificarea totală a versetului 13b. Acesta nu mai traduce textul sursă, ci este o prelucrare a textului de la Deuteronom 23, 18-19, unde legea deuteronomistă interzice prostituția sacră (πόρνη) și inițierea în misterii (τελισκόμενος). Dar, dacă expresia μίσθωμα πόρνης de la Deuteronom vorbește despre prostituția sacră practicată în templele altor neamuri, în noul context μίσθωμα ἑταίρας condamnă desfrânarea ca mod de viață al fiului lipsit de rațiune, care nu își stăpânește concupiscența. Este greu de spus dacă traducătorul critică în vreun fel moravurile elenistice ale epocii sau dacă are în vedere doar înțelegerea filosofică a moralei sexuale. Știm că în lumea elenistică *paideia* implica pederastia într-o formă instituționalizată[42], mai degrabă în sensul de afecțiune spirituală, și mai puțin în cel de apropiere fizică, dar pentru evrei aceasta era, alături de nuditate, una dintre caracteristicile elenismului pe care o respingeau și o condamnau[43].

Versetul de la *Proverbe* 26, 22 din LXX nu pare să aibă mai multe de spus în privința intențiilor clare ale traducătorului, dar cu certitudine diferențele față de TM nu puteau fi înțelese de un auditoriu neavizat în privința culturii elenistice. Într-un context ce ține de tematica generală a păcatelor limbii, unde sunt condamnate disputele verbale, calomnia și perfidia, textul grecesc pare să orienteze sensul originalului către o interpretare similară cu cea a textului de la *Proverbe* 19, 15, chiar dacă în ebraică cele două texte au legături vagi. În *Proverbe* 26, 22 TM reia textul de la *Proverbe* 18, 8 („Cuvintele clevetitorului sunt precum delicatesele; ele coboară în cămările pântecelui"), pentru că devine relevant pentru condamnarea omului care întreține o ceartă prin calomnii, strecurate la urechile celor dispuși să le asculte. În LXX textul are un alt sens, care implică deopotrivă perfidie și imoralitate: „Cuvintele *cercopilor* (κερκώπων) sunt vlăguite (μαλακοί), dar ele lovesc în cămara măruntaielor". Cuvântul *nirgan* are în ebraică sensuri destul de neclare: „clevetitor", „bârfitor", „refractar", „certăreț". Se întâlnește doar de patru ori în *Proverbe* (16, 28; 18, 8; 26, 20 și 26, 22), dar în limba greacă este tradus numai de două ori (26, 20 și 26, 22), mai întâi prin δίθυμος („duplicitar", „perfid", „viclean") și apoi prin κέρκωψ, un termen cu încărcătură mitologică, al cărui sens primar se leagă de un nume propriu. Οἱ Κέρκωπες este numele purtat în mitologia greacă de către

[42] *Henri-Irénée Marrou, 1997: 66-67.*
[43] *Hengel spune că după secolul al III-lea î.Hr. atitudinea israeliților față de civilizația elenistică nu este cu mult diferită de cea de la Roma față de graeculi. În special în ultima parte a cărții Proverbe, spune Hengel, citim avertismentele traducătorului privind adulterul cu „femeia străină", metaforă pentru bucuria vieții și plăcerea de a petrece, dar totodată și o condamnare a vieții imorale (Martin Hengel, 1974: 54).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

doi fraţi pitici, recunoscuţi pentru înşelătoriile lor. În comedia atică veche şi mijlocie ei reprezintă tipologia pungaşului, însă scrierile respective nu ni s-au păstrat. Totuşi, într-o scolie păstrată în opera lui Grigorie de Nazianz, Pseudo-Nonnus narează un scurt rezumat al unei legende referitoare la *cercopi*, care conţinea şi anumite detalii ce puteau fi interpretate ca fiind aluzii obscene, specifice comediei antice greceşti[44]. Scrierile autorilor care înregistrează legende mitologice îi amintesc succint[45]. Într-unul dintre miturile greceşti reluate de Ovidius în *Metamorfoze* (XIV, 90-100) ni se vorbeşte despre poporul necinstit al cercopilor, transformat în maimuţe de către Jupiter, ca pedeapsă pentru nerespectarea jurămintelor făcute şi pentru înşelătoriile lor. În literatura greacă, de altă factură, numele lor devine substantiv comun, fiind folosit ca simbol etic al înşelăciunii, tâlhăriei şi ipocriziei. Din acest motiv, dicţionarele înregistrează pentru termenul respectiv sensul propriu de „om-maimuţă" şi pe cele figurate de „înşelător", „pungaş", „ticălos". În traducerea LXX se doreşte receptarea acestor sensuri negative cumulate într-un singur termen, dar celelalte modificări ale textului[46] par să trimită tot spre etica lui Platon. În câteva pasaje din *Republica* care ne prezintă lupta dintre partea raţională şi cea concupiscentă a sufletului, numită „fiara cu multe chipuri", dorinţele poartă metaforic chipuri de animale. Raţiunea dominată de patimi se transformă, potrivit lui Platon, din leu în maimuţă: „Dar desfrâul (τρυφή) şi moliciunea (μαλθακία) nu sunt criticate pentru slăbirea şi destinderea [provocate] aceluiaşi om, atunci când ar produce în el laşitatea (δειλία)? [...] Iar linguşeala şi meschinăria nu sunt criticate, când cineva ar aşeza partea raţională (θυμοειδές) în puterea fiarei nesupuse, şi, înjosind-o pentru averi şi pentru pofta nesăţioasă a acestei fiare, ar obişnui-o să devină de timpuriu, din leu, maimuţă (πίθηκον)?"[47]. Probabil traducătorul evită metafora lui Platon (πίθηκος) pentru că ea este restrictivă în privinţa sensurilor figurate, care nu mai implică seria de vicii şi nici ironia comică pe care le sugerează termenul mitologic. Ca şi în cazul lui ἀνδρόγυνος, nu ştim sigur dacă κέρκωπες este folosit cu intenţia de a ironiza παιδεραστία educaţiei elenistice, redusă la identificarea ei cu moravurile uşoare. Totuşi, avem dovezi că anticii de mai târziu îi atribuiau textului de la *Proverbe* 26, 22 şi o astfel de interpretare. Într-o biografie

[44] *Pseudo-Nonnus, Scholia mythologica 4, 9 (PG 36, 1005C-D).*
[45] *Apollodorus, Bibliotheca II, 6, 3; Diodorus Siculus, Bibliotheca Historica IV, 31, 7; Ovidius, Metamorphoses XIV, 90-100.*
[46] *Comparaţia cu „delicatesele" din ebraică este substituită de un calificativ moral (adjectivul μαλακός înseamnă „moale", „slab", „fără vlagă"), iar imaginea cuvintelor care coboară în pântece (beten) devine aici una care aminteşte mai degrabă de Homer: „Astfel a vorbit [ea], iar o durere ascuţită l-a lovit până în adâncul pântecelui" (Iliada XIX, 125).*
[47] *Platon, Respublica IX, 590b (trad. Andrei Cornea în Platon, 1986).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

a lui Ioan Hrisostom, atribuită lui Palladius (362-420 d.Hr.), autorul mult mai celebrei *Historia Lausiaca*, ni se descrie la un moment dat, în termeni polemici, caracterul unui oarecare Porfirius, episcop al Antiohiei în perioada în care este plasată narațiunea. În portretul grotesc creionat episcopului, versetul din *Proverbe* este citat într-o manieră care implică înțelegerea lui în direcția criticii hetairiilor elenismului: „Potrivit înțeleptului Solomon «Cuvintele cercopilor sunt vlăguite; iar ele lovesc în cămara pântecelui». Căci el s-a dovedit nu doar străin, ci chiar dușman al înțelepciunii în privința plăcerilor trupești, asemenea vulturului în privința mirosului; într-adevăr, despre el umblă zvonul privitor la moravurile ușoare ale Sodomei. Pentru plăceri natura a stabilit legi, limite și ziduri; după cum spune mulțimea, el a sărit zidul, a depășit limita și a sfidat legea, [cât timp] a lăsat impresia că a luat conducerea și s-a alăturat petrecerilor pungașilor, conducătorilor de cvadrigă și actorilor care înfățișează vechile [obiceiuri] de rușine prin depărtarea piciorului. De asemnea, nu s-a dat înapoi de la întrecerea în lupte cu pungașii și de la contactele intime cu ei; într-adevăr, astfel de acuzații au fost consemnate și în rapoartele unor magistrați, fiindcă nu cunoaște zicala: «Ceea ce nu trebuie să faci, nici măcar în gând să nu faci!»”[48]. Este greu de spus dacă intenția traducătorului LXX a fost aceeași cu a modului în care este înțeles și folosit textul în scrieri ulterioare. Proverbele, prin natura lor, admit înțelegerea și adaptarea lor la situații variate, iar prin creativitatea de care dă dovadă, traducătorul nu face excepție de la această regulă.

În concluzie, diferențele dintre TM și LXX în privința textelor de la *Proverbe* 19, 15 și 26, 22 se datorează unei metode creative de traducere, care are în vedere modificarea intenționată a textului sursă, în vederea actualizării și adaptării lui la o cultură elenistică, ale cărei afinități cu textul biblic erau cel mai bine reprezentate de filosofia lui Platon. Opțiunile lexicale nu sunt simple coincidențe și nici interpretări contextuale ale textului original, așa cum s-a susținut, dar nici nu sunt influențate de textele lui Platon într-un mod care să permită referințe exacte. Filosofia morală a lui Platon, așa cum a fost ea receptată în elenism, constituie pentru traducător un mijloc prin care proverbele unei culturi semitice devin inteligibile într-o cultură indo-europeană. Dacă influența elenistică presupune acceptarea unor idei străine de textul original, nu este deloc exclus ca libertățile pe care și le asumă traducătorul LXX să implice și critica sau ironizarea acelor valori culturale cu care nu poate fi de acord.

[48] *Palladius, Dialogus de vita Joannis Chrysostomi XVI (PG 47, 53; tr.n.).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BIBLIOGRAFIE

Dicționare:

DBD = *The Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon*, Clarendon Press, Oxford, 1907.

Liddell-Scott-Jones, *A Greek-English Lexicon*, Clarendon Press, Oxford, 1996.

Surse și traduceri:

LXX = *Septuaginta. Editio altera* (eds. A. Rahlfs; R. Hanhart), Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2006.

TM = *Biblia Hebraica Stuttgartensia* (eds. K. Elliger; W. Rudolph), Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1967/1977.

Apollodorus, *Bibliotheca*, ed. J.G. Frazer, vol. I, Loeb Classical Library, W. Heinemann, London, 1921.

Diodorus Siculus, *Bibliotheca Historica*, eds. I. Bekker; L. Dindorf; Fr. Vogel, vol. I, Teubner, Leipzig, 1888-1890.

Homer, *Iliada*, ed. Th. W. Allen, vol. II, Oxford University Press, Oxford, 1920.

Ovidius, *Metamorphoses*, ed. Hugo Magnus, F.A. Perthes, Gotha, 1892.

Palladius, *Dialogus de vita Joannis Chrysostomi*, *PG* 47.

Platon, *Leges*, ed. J. Burnet, tomus V, tetralogia IX, Oxford University Press, Oxford, 1900-1902

Platon, *Respublica*, ed. J. Burnet, tomus IV, tetralogia VIII, Oxford University Press, Oxford, 1902.

Platon, *Symposium*, ed. J. Burnet, tomus II, tetralogia III, Oxford University Press, Oxford, 1901.

Platon, *Timaios*, ed. J. Burnet, tomus IV, tetralogia VIII, Oxford University Press, Oxford, 1902.

Pseudo-Nonnus, *Scholia mythologica* 4, 9, *PG* 36.

***

Bădiliță, Cristian *et alii* (coord.) (2006), *Septuaginta IV. Psalmii. Odele. Proverbele. Ecleziastul. Cântarea Cântărilor*, Colegiul Noua Europă/Polirom, București/Iași.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Coogan, Michael D. *et alii* (eds.) (2010), *The New Oxford Annotated Bible. New Revised Standard Version Bible with the Apocrypha*, Fully Revised Fourth Edition, Oxford University Press, Oxford.

D'Hamonville, David-Marc (2000), *La Bible D'Alexandrie XVII. Les Proverbes. Traduction du texte grec de la Septant*, Les Editions du Cerf, Paris.

Fox, Michael V. (2009), *Proverbs 10-31. A New Translation with Introduction and Commentary*, The Anchor Yale Bible, Yale University Press, New Haven/London.

Platon (1986), *Opere V. Republica*, ediție îngrijită de C. Noica și P. Creția, traducere și note de Andrei Cornea, Editura Științifică și Enciclopedică, București.

Platon (1993), *Opere VII. Timaios*, ediție îngrijită de P. Creția, traducere și note de Cătălin Partenie, Editura Științifică, București.

Studii moderne:

Cook, Johann (1997), *The Septuagint of Proverbs: Jewish and/or Hellenistic Proverbs?Concerning the Hellenistic colouring of LXX Proverbs*, Supplements to Vetus Testamentum, vol. LXIX, Brill, Leiden/New York/Koln.

Cook, Johann (1993), "The Septuagint as Contextual Bible Translation - Alexandria or Jerusalem as Context for Proverbs?", *Journal of Northwest Semitic Languages*, Vol. 19.

Cook, Johann (1987), „Hellenistic Influence in the Book of Proverbs (Septuagint)?", *The Bulletin of the International Organization of Septuagint and Cognate Studies*, Vol. 20.

Cox, Claude E. (ed.) (1991), *VII Congress of the International Organization for Septuagint and Cognate Studies Leuven 1989*, Society of Biblical Literature Septuagint and Cognate Studies 31, Scholars Press, Atlanta.

Dell, Katharine J. (2006), *The Book of Proverbs in Social and Theological Context*, Cambridge University Press, Cambridge.

Gargiulo, Massimo (2001), *L'uso di modelli ellenistici in Proverbi I-IX*, „Rivista degli Studi Orientali", Vol. LXXIV, Fasc. 1-4, Instituti Editoriali e Poligrafici Internazionali, Pisa/Roma.

Gerleman, Gillis (1956), *Studies in the Septuagint III, Proverbs*, Lunds Universitets Arsskrift. N.F. Avd. 1. Bd 52. Nr 3, Lund.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Giese, Roland L. (1992), „Strength through Wisdom and the Bee in LXX-Prov 6:8a-c", *Biblica*, Vol. 73, No. 3.

Giese, Ronald L. (1992), „Quantifying Wealth in the Septuagint of Proverbs", *Journal of Biblical Literature*, Vol. 111, No. 3.

Heim, Knut M. (2001), *Like Grapes of Gold Set in Silver*, De Gruyter, Berlin.

Hengel, Martin (1974), *Judaism and Hellenism. Studies in their Encounter in Palestine during the Early Hellenistic Period*, vol. I, English Translation by John Bowden, Fortress Press, Philadelphia

Marrou, Henri-Irénée (1997), *Istoria educației în Antichitate*, vol. I, *Lumea greacă*, traducere și introducere de Stella Petecel, Meridiane, București.

McKane, William (1970), *Proverbs: A New Approach*,first edition, The Old Testament Library,SCM Press, London.

Murphy, Roland E.; Carm (1981), O., *Wisdom Literature. Job, Proverbs, Ruth, Canticles, Ecclesiastes and Esther*, The Forms of the Old Testament Literature, vol. XIII, W.B. Eerdmans Publishing Co. Grand Rapids, Michigan.

Peters, Melvin K. H. (ed.) (2008), *XIII Congress of the International Organization for Septuagint and Cognate Studies Ljubljana 2007*, Septuagint and Cognate Studies, No. 55, Society of Biblical Literature, Atlanta.

Runia, David T. (ed.) (1990), *The Studia Philonica AnnualII. Studies in Hellenistic Judaism*, Scholars Press, Atlanta.

Sandelin, Karl-Gustav (1986), *Wisdom as Nourisher. A Study of an Old Testament Theme, Its Development Within Early Judaism and Its Impact on Early Christianity*, Acta Academiae Aboensis ser. A, Humaniora 64/3, Abo Akademi, Abo.

Snell, Daniel C. (1993), *Twice-Told Proverbs and the Composition of the Book of Proverbs*, Eisenbrauns, Winona Lake.

Tov, Emanuel (1999), *The Greek and Hebrew Bible. Collected Essay on the Septuagint*, Supplements to Vetus Testamentum, vol. LXXII, Brill, Leiden/Boston/Koln.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

LEGAL TRANSLATION: GENERAL CONSIDERATIONS AND CHALLENGES

Alina Popescu

"Ovidius" University of Constanța

Abstract: Generally speaking, translating legal texts is complex both linguistically and culturally. This paper aims to discuss issues related to the translation and interpretation of the legal texts written in English and the difficulties arising from the confrontation of two legal systems. The analysis starts from discussing the main features of the legal language and draws a parallel between the civil law and the common law. Further, our concern is to detect some of the issues on the translation of certain concepts and to provide solutions. Examples are selected mainly from The Treaty concerning the accession of the Republic of Bulgaria and Romania to the European Union (2005), the section which stipulates the conditions and arrangements concerning the accession of the new Member States.

Keywords: law, legal English, translation, lexical analysis, cultural mediation

The linguistic diversity of legal English

Legal language is considered a language for specific purposes. The syntactic, stylistic and lexical features that distinguish it from general language represent the first challenge to the translator.

From a lexical point of view, legal language is extremely prolix, redundant and almost impenetrable to the layman. Legal texts are characterised by a considerable amount of obsolete words and expressions that have almost disappeared in modern language. A clear example is given by the recurring presence of unusual adverbs (like *whereof, thereof, whereas, wherefore, thenceforth, forthwith, hereto, hereon, herein,* etc.) and the preservation of the *-eth* ending for the third person singular of the present tense *(witnesseth* vs. witnesses, *doth* vs. does, *hath* vs. has, etc). The use of obsolete words and the reluctance to any type of change is a direct consequence of a purely conservative approach: the introduction of new words or the replacement of old ones could easily

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

generate ambiguity and confusion, undermining the absolute need for clarity and precision.

In terms of style, legal English is extremely wordy. This is also due to the high concentration of synonyms and binomials (a sequence of two words used to refer to the same meaning) that can be found in a text (e.g.: *new and novel, care and attention).* The repetition of terms that are semantically similar is partially due to historical motivations dating back to the Norman Conquest in 1066, when both English and French were spoken. In his "Legal language: History" (1994), Goodrich emphasizes that, on the one, the sources of law in terms of the precedent were spoken English and, on the other hand, the language of medieval judicial instruction was Latin. Moreover, after 1066, court proceedings were held in French. Paradoxically, all three languages were therefore used within the same legal action: the claimant and the defendant stated their case in English, the legal records or the pleas were presented in Latin and, finally, the court decision was issued in French. Experts in the field argue that the use of twinned terms was dictated by the practical need to make the law intelligible and clear to the entire population: one term was generally derived from Anglo-Saxon, while its synonym was borrowed from Latin and/or French. A few examples clearly show this double linguistic origin: *false and untrue, terms and conditions, hire and employ, renounce and abjure, swear and affirm, injuries and wrongs, to have and to hold.*

Syntactically speaking, sentences in legal documents are generally much longer than in ordinary language. On average, sentences in legal documents are made of about 50 words, which is a substantial length if we consider that, in general terms, English syntax is more succinct when compared to Romanian. This feature is heavily criticized by one expert in the legal language, David Melinkoff, who ironically advises the law-making bodies to either say less or to put a period in the middle when drafting the legal texts (cf. 1963: 25).

The following sentence selected from *The Treaty concerning the accession of the Republic of Bulgaria and Romania to the European Union* is composed of 92, words and clearly highlights the frequent recurrence to long relative or dependent clauses (like the one reported in italics) and the redundant repetition of the noun 'acquis' and of the pronoun 'it' used for its anaphoric reference (reported in bold):

Those provisions of the Schengen **acquis***as integrated into the framework of the European Union and the acts building upon* ***it*** *or otherwise related to* ***it*** *not referred to in*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

paragraph 1, while binding on Bulgaria and Romania from the date of accession, shall only apply in each of those States pursuant to a European decision of the Council to that effect after verification in accordance with the applicable Schengen evaluation procedures that the necessary conditions for the application of all parts of the **acquis** concerned have been met in that State. (Art. 3, al. 3, L157/30)

Verbosity in legal texts is also due to the insertion, for the sake of precision, of the most information available for every single aspect of the text. Every mention to things or persons is in fact followed by references and detailed information to help the reader clarify their identity:

Bulgaria and Romania accede to the conventions and protocols listed in Annex I. Those conventions and protocols shall enter into force in relation to Bulgaria and Romania on the date determined by the Council in the decisions referred to in paragraph 4. (Art.4, al.2, L157/30)

It can be concluded that "legalese" is far from being a communicative type of language. It is in fact designed to work as an instrumental code for the exchange of shared information between experts of the same field.

English legal system. A comparative approach

The two principal legal systems in the world today are those of civil law and common law. Continental Europe, Latin America, most of Africa, much of Central Europe and many Asian nations are part of the civil law system. Civil law originates from ancient Roman law, updated in the 6th century A.D. by the Emperor Justinian and adapted in later times by French and German jurists. England, along with the United States and other countries once part of the British Empire, belong to the common law system. It is important to underline that English law simply implies the law of England and Wales, since Scottish law has its own autonomous tradition.

Common law developed in the Middle Ages and came to mean the whole law of England, as distinct from local or regional rules. England, in the process of constructing a flexible legal system of its own, was less influenced by certain sources, like the Justinian's legal system or, later on, the ideals of the French Revolution embodied in the civil code of 1804 (cf. Walker 1980).

Judge-made law

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

The common law system consists of unwritten "judge-made" law, while the civil law system is composed of written codes. In civil law countries all law is codified in civil, penal codes or statutes. The doctrine provides guidance in their interpretation, leaving to judges the task of applying the law.

Doctrine and jurisprudence

One of the major differences between the two types of legal systems is represented by the priority given in English law to jurisprudence over doctrine. Jurisprudence provides the principal source of common law, while civil law jurisprudence applies general principles and is only a secondary source of law. Conversely, doctrine developed by treatise writers in civil law is often considered a source of law, while it lacks binding force in common law systems.

This difference in priority can be explained by the role that the legislator plays in both traditions. Civil law adopts Montesquieu's theory of separation of powers, whereby the function of the legislator is to legislate, and the role of judges is strictly limited to applying the law. Common law, on the contrary, finds in judge-made precedent the core of its law.

The binding force of precedent

In the common law system, judicial decisions have the force of law and must be respected by the public, by lawyers and by the courts. It is the so-called "concept of precedent" as expressed in the Latin expression *stare decisis* ("let the decision stand"). The decisions of a higher court must be respected in the same or similar cases decided by the lower courts. In civil law, decisions of the higher courts do not have the binding force of law in succeeding cases: a judge in the civil law system is not legally bound by the previous decision of a higher court in an identical or similar case (cf. Goodrich 1994: 2080-2086).

The role of legal translator in cultural mediation

Differences in culture and traditions represent one of the main hindrances to the translator's work. While the legal system in English-speaking countries relies on the common law tradition, in Romance speaking countries, such as Romania, it is based on the civil law tradition (cf. Nadrag, Buzarna-Tihenea 2014: 204-213). That is the reason why, before he can transfer a specific concept from one language to another, it is necessary that such a concept exist in the target language, both at a cultural and linguistic level. In

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

particular, the enormous disparities between common law and civil law procedures render the translating process even more complicated and challenging.

Firstly, it must be remembered that the idea of semantic equivalence remains a much-discussed concept. Many translation theorists maintain that equivalence between two languages is a pure and unattainable ideal and the expression will be used here to designate a simple linguistic correspondence.

Sapir believed that translating does not only imply the choice of "equivalent" linguistic terms, but a real change in the way we perceive everyday reality: "No two languages are ever sufficiently similar to be considered as representing the same reality. The worlds in which different societies live are distinct worlds, not merely the same worlds with different labels" (Sapir 1929: 214).

Solutions are not simply found in dictionaries but in a correct and realistic approach to the text: translating involves an accurate work of research and terminological consultation on specialised texts. The translator becomes a researcher and a mediator who, after having deepened his or her knowledge in a specific field, acts between two universes that are conceptually and linguistically distant from each other. Similarly, Luminita Frentiu and Lucia Beica acknowledge the great responsibility that is implied when translating legal texts:

It takes years of experience working with legal documents, reading legal texts in both source and target languages, and becoming familiar with the mentality of legal professionals and the lay public to develop a sense of current, proper legal style; and even then, translators often feel obliged to rely on common sense and instinct in deciding how much to manipulate the style of a text. (2001: 44)

Translation techniques

This last section will be devoted to some examples of "problematic translations" and to the translation theories generally applied in the case of cultural or semantic discrepancies between English and Romanian legal texts.

The following represent only some of the translation strategies in use today:

Diffusion. This approach consists of conveying the same information through a longer lexical form in the target language. The word ‘implementing’for example was not translated by a single Romanian word and the translators of the Protocol thought it appropriate to use the three-word idiom “punerea in aplicare” (Art 6, al.11 L157/31).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Conservation. The option to leave the original term in the target text is an alternative solution for those English legal words not corresponding to an equivalent concept in Romanian. The *Crown Court Prosecution Service*, for instance, is an organisation created by the Prosecution of Offences Act 1985 to conduct the majority of criminal prosecutions in England (Collin 1999). Like many other English institutions, it is missing in the Romanian system and is therefore untranslatable. However, the conservation of the original form in the target language enables the translator to keep the "shade of specificity" of the original term itself. Another example, chosen from the treaty to which we have referred is the noun "acquis", for which the Inter Active Terminology for Europe provides the following definition:

The Community acquis is the body of common rights and obligations which bind all the Member States together within the European Union. It is constantly evolving and comprises:

the content, principles and political objectives of the Treaties;

the legislation adopted in application of the treaties and the case law of the Court of Justice;

the declarations and resolutions adopted by the Union;

measures relating to the common foreign and security policy;

measures relating to justice and home affairs;

international agreements concluded by the Community and those concluded by the Member States between themselves in the field of the Union's activities.(<http://iate.europa.eu/iatediff/FindTermsByLilId.do?lilId=767495&langId=en>)

Differentiation. This strategy operates a differentiation between words in the target language according to their context. It is not uncommon, in fact, to find English terms with a double equivalent in Romanian. An example is given by the word *instrument* (See Art 3, al 7, L157/30), which can be translated by both "instrument, dispozitiv" and "document formal sau legal" (Pop: 256). While the former is a technical term, the latter is used in the legal field.

Literal translation. This is a technique generally used to bridge conceptual gaps in the target language. This kind of translation is also called "overt translation" (Fawcett 1997: 113) as it is instrumental and visibly reads like a translation. The goal of literal translation is to reproduce the idea expressed by the original word in the target language.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Literal translation often represents a valid strategy of approach for those terms that are completely absent in the English or Romanian legal system. This is the case of *circuit judge,*a judge in the Crown Court or a County Court who tries cases along one of the six circuits/ districts into which England is divided: Northern, North-Eastern, Midland and Oxford, Wales and Chester, South-Eastern, and Western (Collin 1999). Since this process is thoroughly foreign in the Romanian system, the literal translation "judecător itinerant" (Hanga, Calciu 2007:305) is the most adequate solution to make the concept clear to the target reader. When using this particular strategy, the translator generally refers the reader to footnotes for further details and explanations.

One of the threats in legal translation is represented by those words that, in spite of their similar etymology, refer to different meanings in the source and target language. False cognates or the so-called "false friends" are very common and especially dangerous for the translator, since even a small oversight can have serious repercussions in the field of law. "Crime" is only one example out of many: it does not refer to the Romanian word "crimă", but to "infracţiune", that means

…an illegal act which may result in prosecution and punishment by the state if the accused is convicted. Generally, in order to be convicted of a crime, the accused must be shown to have committed an unlawful act **(actus reus)** with a criminal state of mind **(mens rea).** The main types of crime are: **1. crimes against the person:** murder; manslaughter; assault, battery, wounding; grievous bodily harm; abduction; **2. crimes against property:** theft; robbery; burglary; obtaining property or services or pecuniary advantage by deception; blackmail; handling stolen goods; going equipped to steal; criminal damage; possessing something with intent to damage or destroy property; forgery; **3. sexual offences:** rape; buggery; bigamy; indecency; **4. political offences:** treason; terrorism; sedition; breach of the Official Secrets Act; **5. offences against justice:** assisting an offender; conspiracy; perjury; contempt of court; perverting the course of justice; **6. public order offences:** obstruction of the police; unlawful assembly; obscenity; possessing weapons; misuse of drugs; breach of the peace; **7. road traffic offences:** careless or reckless driving; drunken driving; driving without a licence or insurance. (Collin 1999)

The linguistic difficulties originating from cultural and social differences are inevitable. Translators offer their contribution in bridging communication gaps through high-quality language knowledge, constant research and attentive analysis. Their

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

intermediary role is indispensable, as obstacles in cultural contact will never be overcome until diversity is understood and accepted rather than disguised.

Bibliography

Bâcă E., "The Downside of Think Global, Act Local in Multinational Environments" in *Analele Universitatii Ovidius, Facultatea de Stiinte Economice*, vol XII, nr 2/ 2012, pp. 130-136

Collin, P. *Electronic Dictionary of Law v. 1.0*, Teddington: Peter Collin Publishing, 1999

Fawcett, P. *Translation and Language: Linguistic Theories Explained*, Manchester: St Jerome, 1997

Frenţiu, L., Beică, L., "Administrative and legal texts: a challenge or a threat for the translators?", in *Studii de limbi si literaturi moderne*, Timişoara: Editura Mirton, 2001, pp. 39-45

Ghivirigă, T. "Legal English between ambiguity and vagueness", in *Tradition, Modernity and Postmodernity*, Iaşi: Universitas XXI, 2005, pp.309-314

Goodrich, P. "Legal language: History", in *The Encyclopaedia of Language and Linguists vol. 4*, Pergamon Press, 1994, pp. 2080-2086

Hanga, V., Calciu, R. *Dicţionar juridic Român-Englez/ Englez-Român*, Bucureşti: Lumina Lex, 2007

Melinkoff, D. *The Language of the Law*, Boston: Little, Brown & Co, 1963

Nadrag L., Buzarna-Tihenea (Gălbează) A., "Legal Language. A Terminology Analysis of the Romanian Criminal Code", in *Proceedings of the 4th International Conference on Law and Social Order*, Constanta, April 25, 2014, Vol. 2, Mihnea Claudiu Drumea, Arnaud Paturet and Frank S. Ravitch (eds.), New York: Addleton Academic Publishers, 2014. pp. 204-213. ISBN 978-1-935494-70-6; Retrieved from <http://lawconfconstanta.weebly.com/>

Pop, L. *Dicţionar Englez-Român de afaceri*, Bucureşti: Polirom 2003

****Translation Tools and Workflow*, Retrieved from the Directorate General for Translation website <http://ec.europa.eu/dgs/translation/index_en.htm>

****Tratat privind aderarea Republicii Bulgaria şi a României la Uniunea Europeană*, Retrieved from

<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2005:157:SOM:RO:HTML>

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

***The Treaty concerning the accession of the Republic of Bulgaria and Romania to the European Union*, Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2005:157:SOM:EN:HTML>

Sapir, E. "The status of Linguistics as science", in Language, 5, 1929, pp. 207-209 Retrieved June 26, 2008, Retrieved fromQuestia database, <http://www.questia.com>.

Walker, D. M. *The Oxford Companion of Law*, Oxford: Clarendon Press, 1980

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

EPONIM VS DEONIM. CONTRIBUTIONS TO A DEBATE

Viorica Răileanu

PhD, Philology Institute of the Moldavian Academy of Sciences, Chişinău, Moldavia

Abstract: In the history of a language it is a frequent case when a proper name becomes a commonname, thus widening its first meaning. In this transformation process may be involved all kinds of proper names: names of people or places, mythological or historical names, names of nations or planet names, names of books or marks cards' names etc. The words that suggest the loss of its own name are called by some specialists eponymous, others prefer to call them deonymes or deonomastics. There are highlighted various points of view in the terms' approach. The article insists on the necessity to impose a unitary onomastic terminology in the specialized Romanian studies and the new editions of dictionaries should complete the definitions in line with the current use.

Keywords: proper name, derived, common word, eponym, deonym.

În istoria unei limbi se întâmplă destul de frecvent ca, plecând de la un nume propriu, să se ajungă la un nume comun. În acest proces, necontenit de-a lungul timpului, pot fi implicate orice fel de nume proprii: nume de persoane (inventatori, savanţi, cercetători etc.), nume de locuri (ţări, provincii, localităţi etc.), nume de popoare, nume de planete, nume de mărci sau de organizaţii etc. Transformarea unui nume propriu în unul comun este un fenomen cu o evoluţie mai lungă sau mai scurtă, după caz, şi are şanse de a dura, în funcţie de rolul pe care l-a jucat în istoria lumii.

În cele mai multe limbi, numele proprii care au stat la baza creării unor nume comune, sunt numite de obicei *eponime*. Termenul *eponim*, pe care limba română l-a preluat din franceză (< fr. *éponyme* («qui donne son nom à») (https://fr.wiktionary.org/wiki/%C3%A9ponyme#cite_note-TLFi-1, vizitat pe 13.05.2016), «attribué comme surnom»(http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv5/affart.exe?19;s=2857707735;?b=0,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

vizitat pe 13.05.2016), îşi are originea în limba greacă veche (ἐπώνυμος, compus din ἐπί „pe" şi ὄνυμα „nume") (Dictionnaire de l'Académie française,9e édition, sur le Centre national de ressources textuelles et lexicales, vizitat pe 13.05.2016).

Unele dicţionare de limba franceză, cum ar fi *Trésor de la langue française informatisé* defineşte *eponimul* prin *«(Linguistique)* Personnage qui a donné son nom propre à une de ses créations ou inventions désignées par le nom commun.» Exemples d'**éponymes**: *Ampère, Béchamel, Bégon, Cardigan, Godillot, Sandwich, Poubelle, Volt, Silhouette qui ont donné leurs noms aux choses suivantes: ampère, béchamel, bégonia, cardigan, godillot, sandwich, poubelle, volt, silhouette.*» (https://fr.wiktionary.org/wiki/%C3%A9ponyme, vizitat pe 29.11.2015); În dicţionarul *Le Petit Larousse illustré* termenul *eponim* (adj. şi subst.) este definit ca: «*(Antiquité grecque)* Celui des neuf archontes qui, à Athènes, donnait son nom à l' année; *(Antiquité romaine)* Chacun des deux consuls qui donnèrent leur nom à l' année; Qui donne son nom à quelque chose: *Athéna, déesse éponyme d'Athènes*.» (*Le Petit Larousse illustré*, Paris, éd. Larousse, 2008, p.380; http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/%C3%A9ponyme/30582#TFx9RSDcukcxLTm7.99, vizitat pe 3.05.2016);

Pierre Germa în al său dicţionar *Du nom propre au nom commun, dictionnaire des éponymes* scrie: „Voilà qui est clair: dans le sens le plus large du terme, peut être éponyme tout patronyme (Braille, Raglan, Pullman), tout prénom (…) ou surnom ou pseudonyme même. Mais peuvent également être éponymes les dieux, demi-dieux et héros de quelque mythologie que ce soit… (Germa 1993:428). Autorul foloseşte aici termenul *eponim* pentru a numi, pe de o parte patronimele, prenumele, pseudonimele, numele proprii deci, pe de altă parte, personajele mitologice (zeii şi eroii) care împrumută numele lor unor obiecte.

Din cele expuse rezultă că termenul *eponim* are înţelesul de „nume propriu care dă numele său unui nume comun, omonim".

Conform dicţionarelor limbii române, prin *eponim* se înţelege:

1. S.m. Magistrat care, în antichitate, dădea numele său anului. (DEX 1998: 345)

2. Adj. Care dă numele său unui oraş, unei regiuni etc. (DEX 1998: 345; DLR 2009, tom. V: 2879; https://dexonline.ro/definitie/eponim).

Adică *eponim* este „cel care dă numele".

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

În *Dicţionarul de termeni lingvistici,* autor Gheorghe Constantinescu-Dobridor, prin *eponim* se înţelege „s.n. Nume de loc sau de oraş provenit de la numele unei persoane". De aici rezultă că *eponim* nu mai este „numele propriu care dă numele", ci „numele propriu care primeşte numele". Unii autori merg mai departe şi consideră *eponim* orice apelativ sau termen generic provenit de la un nume propriu[1]. Confuzia pare să vină din limba engleză, unde termenul *eponim* include, de asemenea, şi rezultatul lexicalizării numelui propriu.

„En anglais, si le substantif *eponym* désigne comme en français la personne réelle ou fictive qui transmet son nom[2], l'adjectif *eponymous* peut qualifier indifféremment celui qui donne son nom ou la chose qui le reçoit, même si cette dernière acception est déconseillée (https://fr.wikipedia.org/wiki/Éponymie#cite_note-13, vizitat pe 2.05.2016). Astfel,chiar dacă ultima accepţie nu este recomandată şi nu este recunoscută de mulţi cercetători, întrucât se creează impresia că «l'éponyme est une forme générale qui se réfère à tout dérivé de nom propre» (Boulanger et Cormier 2001: 9), totuşi, tot mai multe ediţii de dicţionare, sub influenţa limbii engleze, înregistrează termenul *eponim* drept numele comun format de la un nume propriu «Un éponyme est un mot formé à partir d'un nom propre.» (*Le Grand Dictionnaire terminologiquede l'Office québécois de la langue française*http://66.46.185.79/bdl/gabarit_bdl.asp?t1=1&id=2723, vizitat pe 13.05.2016), «sans autre changement que la perte de la majuscule initiale au profit de la minuscule, par onomatisme». Cu această definiţie operează şiediţia on-line a dicţionarului *Larousse*(https://fr.wikipedia.org/wiki/Éponymie#cite_note-7).

În fine, în articolele în limba franceză, consacrate terminologiei şi traducerii, mai întâlnim termenul *éponyme banalisé* (deocamdată fără echivalent atestat în limba română): «Par éponyme banalisé il faut entendre tout terme substantivé (*parkinsonisme*), verbalisé (*pasteuriser*) ou adjectivé (*parkinsonien*), par opposition à l'éponyme resté nom propre (maladie de Parkinson)» (Van Hoof 2001: 82).

Or, în terminologia lingvistică *eponim* este folosit cu trei înţelesuri: în primul rând cel indicat de definiţia oferită de dicţionare (a) „care dă numele său unui oraş, unei regiuni,

[1] *Unele dicţionare eponimice prezintă nu persoanele/ personajele care au servit drept sursă, cicuvintele comune obţinute din numele proprii.*

[2] „Eponym – proper name of a person or group of persons, forming the basis of the name of another person, family, place, object etc. – e.g. personal name *Washington* – toponym *Washington*, personal name *Albert* – toponym Lake *Albert*/Lac Albert" (http://icosweb.net/drupal/sites/default/files/ICOS-Terms-en.pdf, **vizitat pe 18.05.2016).**

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

unei persoane etc." Apoi termenul mai este folosit pentru a desemna (b) numele proprii devenite nume comune, dar şi (c) numele comune care îşi au sursa în nume proprii.

Legat de folosirea acestui termen lingvistic se ridică o problemă interesantă, care cel puţin deocamdată, nu pare să fi fost soluţionată în mod satisfăcător. Noile ediţii ale dicţionarelor româneşti ar trebui să vină cu o completare a definiţiei, confirmând uzul actual. (Chiş, 2005, http://www.litere.uvt.ro/uniterm1_2005.htm, vizitat pe 21.05.2016) sau, pentru a evita confuzia, până a fi introduse schimbările în dicţionare, putem folosi un termen de alternativă. Or, în lucrările de specialitate ale limbii italiene, germane „termenii prin care se sugerează pierderea calităţii de nume propriu" (Nistea; Golopenţia 2014: 171) sunt numiţi *deonime* sau *deonimice*, mai rar, *deonomastice* (Enzo 1982; Schweickard 2010), iar ştiinţa care studiază numele comune derivate din nume proprii se numeşte *deonomastică*[3]. În lingvistica românească fenomenul *deonimiei* nu a prezentat interes lingvistic deosebit, fiind insuficient studiat. Subiectul a fost tratat într-un număr redus de articole sau capitole din lucrări mai vaste, în care s-a făcut referire la tematica deonomastică în general[4] sau la studiul procedeului de trecere de la propriu către uzul comun, fără a se accentua fenomenul.

De cele mai multe ori, fenomenul a fost confundat cu procedeul complex numit antonomază[5]. Chiar dacă ambele fenomene au la bază utilizarea numelor proprii, este evidentă şi clară diferenţa dintre procedeul trecerii numelor proprii în nume comune (*deonimie*) şi cel de utilizare a numelor proprii în locul numelor comune (*antonomază*). Din perspectiva neologiei lexicale, antonomaza reprezintă un procedeu care dă naştereunor formaţii substantivale de tip special cu sens generic şi desemnează o calitate sau o

[3]*Termenul* a fost *pus în uz de cercetătorul italian Migliorini (1968), dar a intrat în vocabular doar pe la mijlocul anilor nouăzeci ai secolului XX.*

[4]Avram, Mioara, *Formaţiile deonomastice în lexicografia românească*, în Studii şi cercetări lingvistice, XLVII, 1996, nr. 1-6, p. 9-31; Barborică, Elena, *Nume proprii devenite apelative*, în Limbă şi literatură, vol. I, 1978, p. 75-77; Ciobanu, Fulvia, *Substantive proprii devenite comune*, în Limbă şi literatură, XII, 1996, p. 283-293; Graur, Alexandru, *Nume de persoane*, Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1965; Graur, Alexandru, *Nume de locuri*, Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1972; Nuţă, Ion, *De la nume proprii la nume comune în terminologia viticolă*, în Limba română, XXX, 1981, nr. 3, p. 201-210; Rusu, Valeriu, *Nume proprii care au devenit substantive*, în Viaţa Medicală, 2004, nr. 29, 30; Şăineanu, Lazăr, *Semasiologia limbii române*, Timişoara: Editura de Vest, 1999; Pitiriciu, Silvia etc.

[5] Antonomaza este prezentată în lucrările lingvistice româneşti ca figură semantică (trop) care constă în substituirea unui nume comun (de clasă, specie) prin numele propriu al unui individ considerat reprezentativ pentru clasa respectivă; mai rar antonomaza permite şi substituirea inversă (Stoichiţoiu-Ichim, A., Creativitate lexicală în româna actuală, Bucureşti: Editura Universităţii, 2006, p. 329). Procedeul a fost studiat pentru prima dată de Bruno Migliorini, în cartea Dal nome proprio al nome commune, Roma, 1927. Octavian Laiu-Despău realizează şi publică *Dicţionar de eponime, De la nume proprii... la nume comune,* Bucureşti: Editura Saeculum, 2007, majoritatea termenilor regăsindu-se şi în *Dicţionar de antonomază* (2006) a lui Radu Muşat, unii cu diferenţe de interpretare.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

caracteristică[6]. În acest caz putem vorbi de o categorie particulară a *deonimiei*. Or, în clasa *deonimelor* sunt incluse nu doar formaţiunile substantivale, ci şi toate formele verbale, adjectivale, adverbiale etc. obţinute din numele proprii „Volta alla classificazione di tutte quelle forme della lingua originatesi a seguito del passaggio di un nome proprio a nome comune, aggettivo, verbo, avverbio ecc." (http://www.treccani.it/lingua_italiana/speciali/nomi/dragotto.html).

Particularizând, putem afirma că *deonimele* sunt „numele comune care sunt derivate din numele proprii (nume de persoane, prenume, nume de locuri)" sau orice apelativ, sau termen generic provenit de la un nume propriu, iar *eponimele* – numele proprii care formează nume comune. *Deonimele*, spre deosebire de *eponime*, pot avea specificaţii suplimentare. Or, numele comune formate de la numele proprii se clasifică, după subclasa onomastică transferată, în: *deantroponime*[7], *dezoonime, detoponime, deastronime* etc. Majoritatea deonimelor care se regăsesc în vocabularul limbii române au circulaţie internaţională, având origine franceză, germană, turcă, slavă etc. O serie sunt formate pe teren românesc: *braşoavă, lipscan, marghiloman* (Nistea; Golopenţia 2014: 174), *talian, gherlă, balamuc, moeciu* etc.

Majoritatea *deonimelor*, păstrează, de regulă, forma originară a numelui propriu de la care derivă. Altele se modifică, fiind uneori de nerecunoscut din cauza evoluţiei îndelungate şi/sau a prezenţei altor elemente în structura cuvântului: *algoritm*<al-Kharezmi, *crepdeşin*< fr. crêpe de Chine, *gitană*< Egipt etc., ceea ce face să se piardă legătura cu numele propriu de bază.

Din punct de vedere sintactic, termenii de provenienţă onomastică se încadrează uşor în sistemul sintactic al limbii române. O marcă a faptului că numele propriu s-a transformat în nume comun o reprezintă ortografia cu iniţială minusculă, iar în cazul substantivelor, apariţia articolului nehotărât şi variaţia după număr. Uneori există o inconsecvenţă în scriere, mai ales atunci când numele propriu are rezonanţe puternice în mintea vorbitorului: *adónis* vs. Adonis, *lavalieră* vs. la Vallière, *macadam* vs. McAdam (Nistea; Golopenţia 2014: 172), *decovíl* vs. Décauville, *şrapnel* vs. Shrapnel etc.

[6] Formaţiile substantivale obţinute pot fi însoţite de indici morfologici şi sintactici specifici substantivelor comune, inclusiv scrierea cu iniţială mică în loc de majusculă (antonomază generalizantă). În româna actuală, ele se întâlnesc frecvent, atât în varianta literară standard, cât şi în diverse stiluri (beletristic, publicistic) şi registre (argou). Cuvinte ca*donjuan* „bărbat afemeiat; seducător", *mentor* „sfetnic sau conducător luminat", *robinson* „om care duce o viaţă izolată", *lolită* „adolescentă seducătoare" sunt exemple de antonomasie.

[7] Printre detoponimice (denumirile comune derivate din numele de locuri) sunt deosebit de multe nume de produse (vinuri, brânzeturi, alimente) tipice unor localităţi sau unor regiuni.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Considerăm că folosirea termenului *eponim* trebuie să se impună doar pentru numele proprii care ajung să desemneze o altă entitate decât cea pe care au numit-o iniţial, cel puţin atât timp cât dicţionarele româneşti nu precizează uzul actual. Iar pentrunumele comune care îşi au sursa în nume proprii să se folosească termenul *deonimic*, întrucât este mai motivat, mai sugestiv şi mai transparent.

BIBLIOGRAPHY:

Germa, Pierre (1993), *Du nom propre au nom commun, dictionnaire des éponymes*, Paris: Éditure Bonneton.

DEX (1998), *Dicţionarul explicativ al limbii române,* ediţia a II-a, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", Bucureşti: Editura Univers Enciclopedic.

DLR (2009), tom. V, E, *Dicţionarul limbii române*, Serie nouă, tomul I, partea a 7-a, Litera E, E – ERZAŢ, Bucureşti: Editura Academiei Române.

Constantinescu-Dobridor, Gheorghe (1998), *Dicţionar de termeni lingvistici,* Bucureşti: Editura Teora.

Boulanger, Jean-Claude et Cormier, Monique C. (2001), *Le Nom propre dans l'espace dictionnairique général – Études de métalexicographie,* vol. 105 de Lexicographica, Tübingen, Niemeyer, coll. «Maior», 2001.

Van Hoof, H. (2001), *La traduction des eponyms médicaux banalisés de langue anglaise*, în Meta, XLVI, 1.

Chiş, Dorina (2005), *O importantă resursă terminologică – numele proprii*, Revista electronică „UniTerm" a Universităţii de Vest din Timişoara, 2005, nr.1, http://www.litere.uvt.ro/uniterm1_2005.htm.

Nistea, Marinela Doina; Maftei Golopenţia, Elena (2014), *Nume din... Nume*, în Construcţii identitare – reverberaţii ale modelului cultural francez în context european şi universal. Vol. 3, coordonator Ludmila Branişte. Iaşi, Editura Presa universitară bălţeană, Bălţi & Editura Vasiliana '98, p. 169-178, http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/conferinte/constructii3.pdf.

Enzo, La Stella T., (1982), *Deonomastica: lo studio dei vocaboli derivati da nomi propri*, în «Le lingue del mondo» p. 13-18.

Schweickard, Wolfgang (2010), *Deonomastici*, Enciclopedia dell'Italiano, Istituto dell'Enciclopedia italiana Treccani, https://it.wikipedia.org/wiki/Deonomastica.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Schweickard, Wolfgang (2002), *Deonomasticon Italicum.Dicţionar istoric al derivaţilor de denumiri geografice şi denumirilor personale*, Tubingen, Niemeyer.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ONOMASTIC REPRESENTATIONS OF WOMEN IN PAINTING

Anamaria Paula Mădăras

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare Northern University Center

Abstract: Women have been either criticized or idealized over time, but they have always represented a source of inspiration for painters. The artistic reflection of the feminine image in painting suggests the way in which women have been perceived over centuries. The aim of the present work is to identify and explain the various onomastic representations of women depicted by a number of painting titles.

Thus, we will take into consideration the dynamics of feminine proper names both in Romanian and international painting. The theoretical approach of the study is interdisciplinary, being promoted at the same time by sociolinguistics, pragmatics and anthroponymy.

In order to fulfill our objectives, the present work will make use of a corpus of painting titles from on-line sources: blogs and websites of famous museums.

Key-words:onomastic, painting titles, semantics, anthroponyms, women in art.

Femeia a fost, de-a lungul timpului, fie blamată, fie idealizată, dar a constituit mereu o sursă de inspirație pentru artiștii plastici. *Imaginarul* despre femei este în general dual, „pe de o parte divinizarea ei, muză pentru poeți și salvatoarea celor aflați în suferință, iar pe de alta, demonizarea ei într-un proces sempitern de reproducere a parabolei biblice legate de rolul nefast al Evei” (Ciupală 2003: 103).

Multă vreme femeia a rămas un *simbol*, ea nu a fost obiectul valorizării (vezi Maria Platon 2009: 14), fiind*destinată familiei, casei*(vezi Stéphane Michaud 2000: 106).

Portretul reflectat în pictură ne transmite multe despre felul în care au fost percepute femeile de-a lungul timpului. Contextul social-istoric, mișcarea artistică a epocii respective au influențat modul de a le distinge. Imaginea acesteia a fost redată în pictură prin diverse procedee artistice, în funcție de viziunea fiecărui pictor. „Apartenența culturală a individului, gradul de instrucție, temperamentul, credințele și valorile, simțul

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

estetic al acestuia au un rol decisiv" (Felecan D. 2015: 18) în crearea și structurarea titlurilor în care ipostazele onomastice ale femeii sunt prezente. Toți acești factori, care se pot observa foarte bine din punct de vedere diacronic, se răsfrâng în opțiunea denominativă a pictorilor.

Personajele umane se pot încadra în ceea ce numim pictură figurativă[1]. Evoluția lor este una semnificativă: în neolitic se picta pe stânci, în peșteri; picturile grecești sunt realizate pe perete[2] sau pe vase de ceramică; interiorul caselor romane[3] este pictat *după modele grecești*; reprezentări figurative regăsim și în pictura bizantină[4] a căror influențe se resimt până spre secolul al XIII-lea. Chipul feminin cel mai reprezentativ care a dominat pictura este cel al Fecioarei Maria[5]. Imaginea înfățișată este asemănătoare oricărei altei femei, dar o recunoaștem în *virtutea unei convenții*, de *sorginte culturală* (vezi Umberto Eco 2003: 205-206). Pictorii au *sublimat* elementul *modern*, au pus în evidență „acest amestec de forță și de durere, de suveranitate și de inexprimabil" (Clément 2001: 80).

Goticul italian a dat un nou sens *limbajului figurativ*. Perioada cuprinsă între secolele al XIII-lea și al XVII-lea era una propice contractelor de comandă[6]. A fost epoca marilor cereri de portrete ale unor mari personalități ai vremii. Pictorul nu mai era „ținut între limitele unor norme precise de către autoritatea religioasă" (Chastel 2000: 232). Portretul devine un *blazon*. Renașterea italiană[7] este cea care pune *omul în centrul preocupărilor sale*, femeia ocupând un loc *privilegiat* în special în *domeniul artei* și *al gândirii* (vezi Simone de Beauvoir I 1998: 168).

Femeia *domină* compozițiile sub diverse *personaje* și *divinități* inspirate din *mitologie*[8]: Venus, Andromeda, Diana, etc. Încă din secolul al V-lea se remarcă o preocupare acordată *trupului feminin*[9], nudul fiind o altă ipostază a femeii în tablouri[10].

---

[1] Este acea pictură „care asamblează într-o anume ordine linii și culori pe o suprafață, în scopul de a crea un întreg capabil de o existență estetică și care în plus se referă la obiecte identificabile, reale sau ireale, formând subiectul: femei, stânci, îngeri, himere" (Berger 1975: 126).

[2] *Femeile au fost reprezentate de artiștii greci, „fie ieșind din caracterul sexului lor, sau arătându-le peste măsură de inimoase ori de crude" (Winckelmann II 1985: 189).*

[3] *Pictura romană era una „de gen" sau de peisaj (vezi Drimba III 1997: 315-316).*

[4] *„Originea icoanelor trebuie căutată în regiunile Siriei, Egiptului și Palestinei, unde probabil că din sec. III chiar începuseră să fie venerate efigiile unor martiri sihaștri și episcopi: apoi, icoane reprezentându-l pe Hristos, Fecioara și diverși sfinți" (Ibidem IV p. 350).*

[5] *Cultul zeiței Isis a fost înlocuit cu cel al Maicii Domnului, începând cu secolul al IV-lea (vezi Grămadă 2003: 44).*

[6] *Ca tehnică de lucru, pictura în ulei a fost revelația acestei perioade.*

[7] *„Este o epocă a individualismului care se arată propice înfloririi tuturor personalităților puternice, fără deosebire de sex" (Simone de Beauvoir I 1998: 133).*

[8] https://renaissancedunu.wordpress.com/2014/04/15/levolution-de-la-representation-de-la-femme-durant-la-renaissance/ (accesat în 27. 04. 2016).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

De-a lungul timpului, imaginea asupra acesteia se schimbă, ea reprezintă «moins une idée allégorique et davantage une forme réelle; les peintres mettent l'accent sur sa personnalité propre» (http://pixeltravelling.free.fr/travaux-ejcm/communication/pdf/Evovultion-image-femme.pdf).

Dacă în veacurile precedente[11] predominau sfintele, personajele mitologice și nobilele timpului, în secolele XIX și XX, concepte precum femeie, odaliscă, țărancă[12] sunt des utilizate.

Femeia[13] a fost muza principală și sursa marilor capodopere. În unele cazuri, între artist și reprezentarea acesteia în pictură a existat o poveste de iubire. Dintre cele mai cunoscute amintim: Marie-Therèse Walter, Dora Mara Fernande Olivier**,**Marcelle Humbert, cunoscută ca Eva Gouel (Picasso), Gabrielle Münter și Peggy Guggenheim (Kandinsky), Victorine Meurent (Manet), Frida Kalho (Diego Riviera), Christine (Van Gogh), Gala (Salvador Dali), Caroline (Giacommetti)[14]. Multe dintre acestea erau artiste care nu s-au putut afirma în artă decât după moartea marilor pictori. Dora Maar, Gabrielle Münter, Frida Kalho au trăit mereu în umbra soților/ amanților[15].

Obiective

În prezenta comunicare, ne propunem să identificăm și să explicăm diversele ipostaze onomastice ale femeii, reflectate în pictură; astfel, vom avea în vedere, pe de o parte, spațiul artistic românesc, pe de altă parte, dinamica numelor de femei din pictura internațională.

Cercetarea va aborda aspectul onomastic, semantic și etimologic al numelor de femei din pictură.

---

[9] „Primul studiu de nud pozând în fața unui pictor este poate acel desen de Dürer, datat 1493, reprezentând o tânără femeie în picioare" (Ariès, P., Duby, G. IV 1995: 322).
[10] *„Acele Venus ale lui Tițian sunt, în același timp, o idealizare a corpului feminin și a pornografiei de elită. Femeile care fac baie, pictate de școala de la Fontainebleau, întruchipează o anumită sensibilitate umană" (Ibidem V p. 280).*
[11] *Până prin secolul al XVIII-lea.*
[12] *În pictura românească, vezi lucrările lui Nicolae Grigorescu. În pictura franceză, vezi lucrările lui Jean-François Millet și Jean-Baptiste Camille Corot. Aceștia din urmă, împreună cu Théodore Rousseau formează grupul Școlii de la Barbizon.*
[13] *Aceasta era ori model, ori soție sau amantă.*
[14] http://eclaircie.canalblog.com/archives/2012/04/27/24114403.html *(accesat în 20.04.2016).*
[15] http://lepetitrenaudon.blogspot.ro/2011/08/femmes-en-peinture-le-xxeme-et-apres.html *(accesat în 18.04. 2016)*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Corpus

În vederea realizării obiectivelor propuse vom apela la un corpus alcătuit din nume de tablouri preluate din mediul online: bloguri, site-uri ale unor mari muzee.

Precizări terminologice

Accepții ale termenului

Tabloul, ca exponent al spațiului artistic, constituie prin titlul său un *prag* în înțelegerea imaginii picturale, o *punte* de legătură între emițătorul (producătorul) și receptorul (interpretul) actului verbal.

Asemenea unui brand, pictura este un semn sau un simbol, având rolul de a se diferenția de celelalte printr-o serie de *descripții definite,* cu scopul de a evoca, de a transmite ceva. Vizual, aceasta nu doar că interacționează cu cei din jur, dar identifică artistul, prin maniera sa de lucru și curentul artistic[16] din care face parte.

Titlul unei opere de artă este un *nume propriu* care apare ca un fel de *etichetaj,* marcă de *identificare,* având proprietatea de a *uniciza,* «qui s'interprète généralement comme une relation de désignation ou de dénomination» (Bosredon 1997: 20).

Vaxelaire definește[17] numele propriu ca o *desemnare* a unui *individ particular.* «Tout nom qui désigne un individu particulier dans un énoncé, quelle que soit sa nature (une personne, un objet, un événement, etc.) sera donc considéré comme un nom propre» (Vaxelaire 2005: 15).

Numele propriu poate avea o *conotație* și o *denotație,* «en tant que signe qui communique une certaine signification, le NP révèle à traversl'étiquetage ce qu'on pourrait appeler la dimension *sémio-linguistique*» (Munteanu M. 2011: 563).

Sensul numelui propriu a preocupat diverși teoreticieni, unii considerând că *numele proprii pot avea un înțeles* (vezi *teoria referenței descriptive* la Frege și Russel), alții fiind de părere că *numele proprii nu au un sens* (vezi teoria lui Mill).

În acord cu Kerstin Jonasson, *funcția cognitivă fundamentală* a numelui propriu va fi «de nommer, d'affirmer et de maintenir une individualité» (Jonasson 1994: 17)

[16] *Prin semnele, simbolurile, tușele, culorile folosite.*
[17] *Definiție veche preluată din filosofia stoică.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Repere aplicative

În structura lingvistică a numelor de tablouri, subcategoria numelor de femei, se pot identifica, în acord cu Felecan D. (2011: 64):

– *o componentă generică,* identificabilă în titlurile denominative de genul: *Portret de femeie* (Ipolit Strâmbu), *Portret de fată* (Ion Theodorescu-Sion), *Cap de țărancă* (Nicolae Grigorescu), *Portret de bătrână* (Anton Chaldek), *Femeie scriind* (Theodor Aman), *Nud* (G. Tattărescu), *Femeie* (Femme, Jean Arp), *Nud șezând* (Alexandru Ciucurencu), *Portretul unei doamne* (Dimitrie Berea) și

– *o componentă specifică* având o funcție *diferențiatoare: Maria Maiorescu* (Constantin Lecca), *Safta Costachi Talpan* (Eustație Altin), *Léda, Salomée* (Gustave Moreau).

Din punct de vedere *onomastic*, numele sunt formate din:

– prenume (± determinanți):

Olympia (Edouard Manet), *Antonia* (Amadeo Modigliani), *Galatée, Salomée, Léda* (Gustave Moreau), *Médée* (Eugène Delacroix), *Velléda, Haydée* (Jean-Baptiste Camille Corot), *Mona Lisa* (Leonardo da Vinci), *Leda și lebăda* (*Leda con la cigne*, Paolo Veronese), *Lorica cu crizanteme* (Ștefan Luchian), *Eva* (*Eve*, Odilon Redon), *Mărioara* (Ștefan Luchian);

– (± determinanți) + prenume + nume:

Moșiereasa Ana Balș (Niccolo Livaditti), *Logofeteasa Maria Dudescu*, *Hătmăneasa Maria Cantacuzino* (Mihail Topler), *Manuela Goicoechea y Galarza* (Francisco de Goya), *Johanna Staude*, *Fritza Riedler, Emilie Flöge* (Klimt), *Portretul Dorei Maar* (*Portrait de Dora Maar*, Pablo Picasso), *Aristia Aman* (Theodor Aman);

– antroponim/ nume + funcție/ poziție socială + toponim:

Marie-Antoinette, regina Franței (*Marie-Antoinette, reine de France*, Jean-Baptiste André Gautier d'Agoty), *Jeanne de Albret, regină a Navarrei* (*Jeanne d' Albret, reine de Navarre*, François Clouet) *Marguerite de Valois, regină a Franței*, *«regina Margot»* (*Marguerite de Valois, reine de France, «la reine Margot»,* François Clouet), *Sfânta Ecaterina din Alexandria* (*Santa Caterina d'Alessandria*, Raphaël), *Elizabeta a Franței* (*Elisabeth de France*, Frans Pourbus, le Jeune), *Spălătorese din Bretania* (Alexandru Ciucurencu), *Țigancă de la Ghergani* (Nicolae Grigorescu);

– etnonime (± determinanți):

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Tahitiana (*La Tahitienne*, Paul Gauguin), *Tahitiene așezate într-un peisaj* (*Tahitiennes assises dans un paysage*, Paul Gauguin), *Dansatoare spaniole* (*Danseuses espagnoles*, Marie Laurencin), *Turcoaică* (Iosif Iser), *Spălătorese bretone* (Rodica Maniu), *Sălișteancă* (Lucia Demetriade Bălăcescu), *Amazoana* (Ștefan Luchian), *Țărancă franceză în vie* (Nicolae Grigorescu), *Portretul unei colombine* (Iosif Iser), *Venețiană* (*Putana*, Nicolae Tonitza) *Trei femei bretone* (Elena Popea);

– teonime:

Diana (*Diane*, Simone Vouet), *Minerva și Muzele* (*Minerve et les Muses*, Jacques Stella), *Nașterea lui Venus* (*La nascita de Venere*, Sandro Botticelli);

– hagionime (± determinanți):

Fecioara între stânci (*Vergine delle Rocce*, Leonardo da Vinci), *Fecioara cu strugure* (*La Vierge à la grappe*, Pierre Mignard), *Fecioara, Pruncul Iisus și Sfânta Anacu mielul* (*Sant'Anna, la Vergine e il Bambino con l'agnellino*, Leonardo da Vinci), *Fecioara cu Pruncul susținut de un înger* (*Madonna col Bambino e angelo*, Sandro Botticelli), *Sfânta Barbara* (*Santa Barbara*, Francisco de Goya y Lucientes);

Din punct de vedere *semantic*, antroponimele/ numelede femei aparțin unor domenii variate, acestea pot desemna:

– o trăsătură fizică:

Blonda (*La blonde*, Odilon Redon), *Tânără creolă* (*Jeune créole*, Paul Gauguin), *Portretul unei negrese* (*Portrait d'une négresse*, Marie-Guillemine Benoist), *Portretul femeii cu părul roșu* (Corneliu Baba);

– starea:

Olga gânditoare (*Olga pensive*, Pablo Picasso), *Femeia care plânge* (*La femme qui pleure*, Pablo Picasso), *Visătoarea* (*La songeuse*, Marie Laurencin), *Rugătoarea* (*La suppliante*, Pablo Picasso), *Curioasa* (*La gitane*, Kees Van Dongen), *Îndurerata* (Nicolae Tonitza), *Femeie pe gânduri* (Theodor Pallady);

– statutul social/ ocupația:

Moșiereasa Ana Balș (Niccolo Livaditti), *Logofeteasa Maria Dudescu, Hătmăneasa Maria Cantacuzino* (Mihail Topler), *Maria-Antoaneta, regina Franței* (*Marie-Antoinette, reine de France*, Jean-Baptiste Andre Gautier d'Agoty), *Odalisca* (Samuel Mützner), *Dantelăreasa* (*Die Spitzenklöpplerin*,Johannes Vermeer),

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Curtezană(Corneliu Baba), *Bacantă* (George Demetrescu Mirea), *Fata patronului* (*La fille du patron*, Paul Gauguin);

– o parte a corpului:

Cap de femeie (*Tête de femme*, Pablo Picasso), *Bust de femeie* (*Buste de femme*, Pablo Picasso), *Cap de țărancă*, *Portret de tânără*, *Profil de fată* (Nicolae Grigorescu), *Femeie cu mâinile împreunate* (*Femme aux maines jointes*, Pablo Picasso), *Femeie cu ochii albaștri* (*Donna dagli occhi azzurri*, Amedeo Modigliani);

– vestimentația/ accesorii:

Fata cu cercel de perlă(Meisje met de parel, Johannes Vermeer), *Portretul doamnei Paul Guillaume cu pălărie mare* (*Portrait de madame Paul Guillaume au grand chapeau*, Andre Derain), *Portretul Baroanei Gourgaud cu voal Negru* (*Portrait de la Baronne Gourgaud à la mantille Noire*, Marie Laurencin), *Țărancă cu maramă* (Nicolae Grigorescu), *Femeia cu mască* (Mihail Teișanu), *Femeie cu umbrelă*, *Femeie cu pălărie* (Nicolae Vermont), *Fata cu pălărie roșie* (Arthur Segal), *Fata cu bluză albă* (Camil Ressu), *Portret de femeie cu rochie albastră* (Anton Chladek), *Doamna cu voal* (Nicolae Tonitza), *Frumoasa cu guler alb* (*Bella au col blanc*, Marc Chagall);

– culoarea:

Femeie în verde (Kimon Loghi), *Interior de atelier cu femeie în alb* (Gh. Petrașcu), *Fată în albastru* (Francisc Șirato), *Fată în roșu* (Ion Theodorescu-Sion), *Femeie în fotoliu albastru* (Theodor Pallady), *Femeie în roz pe malul mării* (Gh. Petrașcu), *Femeie în gri* (Alexandru Ciucurencu);

– flori:

Femeie cu orhidee (*La femme à l'orchidée*, Edgar Maxence), *Gabriela cu trandafir* (Gabrielle à la rose, Auguste Renoir), *Femeie cu crizanteme* (*Femme avec crysanthèmes*, Edgar Degas), *Lorica cu crizanteme* (Ștefan Luchian);

– fructe:

Eva cu mărul în mână, (Eve con la mela in mano, Correggio), *Fecioara cu strugure* (*La Vierge à la grappe*, Pierre Mignard);

– evenimente biblice:

Salomea primește capul sfântului Ioan Botezătorul (*Salomè con la testa di Giovanni Battista*, Bernandino Luini), *Moartea Safirei* (*La mort de Saphira*, Nicolas Poussin), *Adam și Eva izgoniți din Paradis* (*Adam et Eve chasées du Paradis*, Marc Chagall);

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

– relații familiale:

Cele două verișoare (*Les Deux cousines*, Antoine Wateau), *Nepoata pictorului* (*La nièce du peintre*, André Derain), *Două surori* (Nina Arbore), *Doamna Josse Bernheim-Tânără și fiul său Henry* (*Mme Josse Bernheim-Jeune et son fils Henry*, Auguste Renoir), *Anica Manu cu copilul* (Constantin David Rosenthal), *Fetița hangiului* (Nicolae Grigorescu);

– starea civilă:

Soția artistului (Arthur Segal), *Văduva* (*La veuve*, Georges Paul François Laugée);

– sportive:

Dansatoarea (La danseuse, Marc Chagall), *Fată cu tablă de șah* (Alexandru Ciucurencu), *Înotătoarele* (*Les nageuses*, Pablo Picasso);

– animale:

Leda și lebăda (*Leda col cygno*, Veronese), *Femeie cu cățelul în parc* (Theodor Aman), *Portret de femeie cu câine* (Theodor Aman);

– instrumente muzicale:

Fata cu tamburină (Gh. Tătărescu), *Pianista* (Nicolae Vermont), *Fată cu chitară* (Alexandru Ciucurencu);

– vârsta:

Portret de tânără (Aurel Băeșu), *Portret de bătrână* (Constantin Lecca), *Fetița hangiului* (Nicolae Grigorescu), *Femeie tânără cu tavă* (Nicolae Vermont), *Catherine de Médicis tânără* (*Catherine de Médicis jeune*, Lyon Corneille);

– nume/ titluri literare:

Miorița (Ion Theodorescu-Sion), *Anna Karenina* (Flamina Carloni), *Regina nopții*, (*La reine de la nuit*, Marc Chagall);

– corpuri cerești:

Pamina (Marc Chagall), *Velléda* (Jean-Baptiste Camille Corot), Ceres (*Cérès*, Jean-Antoine Watteau).

Din punct de vedere *etimologic*, numele de tablouri reprezentând femeia au la bază denumiri străine, iar limbile cel mai des întâlnite sunt:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

– franceza: *Lettre d'amour* (Ipolit Strâmbu[18]), *Fille qui crochette, Femme à la perruche*(Auguste Renoir[19]);

– greaca: *Pasiphaé*, *Léda, Galatée* (Gustave Moreau[20]), *La Gitane* (Kees Van Dongen[21]);

– latina: *Salve Regina*, *Mater Dolorosa* (Giovanni Battista Salvi[22]), *Mater Dolorosa* (Jules Emmanuel Valadon[23]);

– engleza: *Arranging The Irises* (Edwin Harris[24]), *The Rose Girl* (Emile Vernon[25]);

– germana: *Alte frau, Freundinnen* (Klimt[26]);

– italiana: *Mona Lisa* (Leonardo da Vinci[27]), *Putana* (Nicolae Tonitza[28]);

– spaniola: *Infanta* (Eustațiu Stoenescu[29]), *Maja desnuda*, *La Maja Vestida* (Francisco de Goya y Lucientes[30]);

– tahitiana: *Merahi metua no Tehaamana*, *Vahine no te vi*, *Arearea* (Paul Gauguin[31]);

Concluzii

Imaginea femeii reflectată în titlurile tablourilor se diversifică odată cu evoluția societății, „odată cu modificarea mentalității actanților onomastici" (Felecan O. 2011: 257).

---

[18] *Pictor român (1971-1934), reprezentant de seamă al picturii moderne românești.*
[19] *Pictor francez (1841-1919), creator al curentului impresionist.*
[20] *Pictor francez (1926-1898), important reprezentant al simbolismului în pictură. Tablourile sale sunt inspirate din mitologia greco-romană.*
[21] *Pictor francez (1877-1968), de origine olandeză, membru al mișcării expresioniste.*
[22] *Pictor italian (1609-1685), cunoscut în special pentru temele sale religioase.*
[23] *Pictor de naționalitate franceză (1826-1900).*
[24] *Pictor englez (1855-1906).*
[25] *Pictor francez (1872-1919), a pictat în special chipuri de copii și femei.*
[26] *Pictor simbolist austriac (1862-1918).*
[27] *Reprezentant de seamă al Renașterii italiene (1452-1519), a folosit pentru prima dată procedeul de pictură sfumato (transpunerea mai multor straturi translucide de culoare). „Spirit universalist: pictor, sculptor, arhitect, muzician, inginer, inventator, anatomist, geolog, cartograf, botanist și scriitor, Leonardo da Vinci este considerat adesea cel mai de seamă geniu din întreaga istorie a omenirii" https://ro.wikipedia.org/wiki/Leonardo_da_Vinci (accesat în 29.04.2016).*
[28] *Pictor român (1866-1940), în expoziția Grupului celor Patru din 1926, portretul nostru este prezentat drept „Studiu pentru Putana" http://www.artmark.ro/nicolae-tonitza-venetiana-putana.html (accesat în 30.04.2016).*
[29] *Pictor român (1884-1957), cunoscut ca fiind un „portretist virtuos".*
[30] *Pictor spaniol (1746-1828), Maja desnuda și La Maja Vestida sunt picturi realizate pentru premierul Manuel Godoy, prima dintre acestea este una dintre cele mai renumite picturi și printre puținele nuduri din pictura spaniolă https://ro.wikipedia.org/wiki/Francisco_de_Goya (accesat în 29.04.1026).*
[31] *Pictor postimpresionist francez (1848-1903), picturile Merahi metua no Tehaamana, Vahine no te vi, Arearea fac parte din perioada în care a fost plecat în Tahiti (1891), având drept modele femei indigene.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Întruchipare a frumuseții și iubirii, femeia exprimă deopotrivă bunătate, milă, senzualitate, fragilitate, delicatețe. O vedem proiectată în titlurile operelor de artă sub diverse denumiri.

În perioada Renașterii, o mare parte a tablourilor au o funcție *individualizatoare,* iar cu cât ne îndreptăm spre epoca modernă, contemporană, titlurile tablourilor devin tot mai *generice*. Astfel, concepte precum *odaliscă, regină, madonă, Fecioara Maria* sunt utilizate foarte puțin, ele regăsindu-se într-un număr foarte mare în secolele anterioare.

Spre deosebire de sistemul de denominație din spațiul artistic românesc, numele de femei din pictura internațională prezintă o varietate mult mai diversificată.

„Indiferent de epoca la care ne referim, sistemul antroponimic reflectă indubitabil transformări sau tendințe care caracterizează societatea în general, ori grupuri sociale în particular" (Oancă 2001: 6).

Bibliografie

Ariès, P. (coord.), Duby, G. (coord.). 1995. *Istoria vieții private*, vol. III-V. București: Meridiane.

Berger, R. 1975. *Descoperirea picturii*, vol. III. București: Meridiane.

Bosredon, B. 1997. *Les titres de tableaux. Une pragmatique de l'identification*, Paris: Edition PUF.

Chastel, A. 2000. „Artistul" în Garin, Eugenio, *Omul Renașterii.* Iași: Polirom.

Ciupală, A. 2003. *Femeia în societatea românească a secolului al XIX-lea. Între public și privat.* București: Meridiane.

Clément, C., Kristeva, J. 2001. *Femeia și sacrul* (traducere de Alina Beiu-Deșliu). București: Albatros.

Dărăbuș, C. 2004. *Despre personajul feminin. De la Eva la Simone de Beauvoir*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință.

De Beauvoir, S. 1998. *Al doilea sex*, vol I. București: Univers.

Drimba, O. 1997. *Istoria culturii și civilizației*, vol. III-VII, Ediție definitivă. București: Editura Saeculum I. O., Editura Vestala.

Eco, U. 2003. *O teorie a semioticii*. București: Meridiane.

Felecan, D. 2011. Observaţii privitoare la configuraţia semiotică a unor nume de firme (NF) din spaţiul public românesc actual. În *Limba română: ipostaze ale variaţiei*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

lingvistice. Actele celui de al 10-lea Colocviu al Catedrei de limba română, 3–4 decembrie 2010, vol. II, 63–76. București: Editura universităţii.

Felecan, D. 2015. Numele de brand: repere de analiză, în Felecan, Oliviu (ed.), *Actele Conferinței Internaționale de Onomastică „Numele și numirea", Convențional / neconvențional în onomastică*, Ediția a III-a, Baia Mare, 1–3 septembrie 2015, Cluj-Napoca, Editura Mega, Editura Argonaut, 2015, p. 17–24 (disponibil online la adresa http://onomasticafelecan.ro/iconn3/proceedings/1_1_Felecan_Daiana_ICONN_3.pdf).

Felecan, O. 2011. Tipologia numelor de firme din spaţiul public românesc. În *Limba română: ipostaze ale variaţiei lingvistice. Actele celui de al 10-lea Colocviu al Catedrei de limba română, 3–4 decembrie 2010, vol. I*, 249–260. București: Editura Universităţii din București.

Grămadă, I. 2003. *Femeia în Evul Mediu*. Iași: Vasileana '98.

Jonasson, K. 1994. *Le nom propre. Constructions et interprétations*. Louvain: Duculot.

Michaud, S. 2000. *„*Femeia*", în* Furet, François, *Omul romantic*. Iași: Polirom.

Munteanu Siserman, M. 2011. *Noms propres de parfums: une analyse sémio-linguistique*, în *Nom et dénomination*, în Felecan, Oliviu (coord.), *Numele și numirea. Actele Conferinței Internaționale de Onomastică, ediția I, Interferențe multietnice în antroponimie*, Baia Mare, 19–21 septembrie 2011, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2011, p. 563–572 (disponibil online la adresa: http://onomasticafelecan.ro/iconn1/proceedings/3_2_04_Munteanu_Siserman_Mihaela_ICONN_20 11.pdf).

Oancă. T. 2001. *Sociolingvistica aplicată. Cercetări de antroponimie*. Craiova: Fundația Scrisului Românesc.

Platon, M. 2009. *Femeia și bărbatul. Identități umane și ipostaze artistice în literatura româna din secolul al XIX-lea*. Iași: Vasileana '98.

Vaxelaire, J.L. 2005. *Les noms propres. Une analyse lexicologique et historique*. Paris: Honoré Champion.

Winckelmann, J. J. 1985. *Istoria artei antice*, vol. I-II. București: Meridiane.

Site-uri

http://art.rmngp.fr/fr/library/artworks?locations=Mus%C3%A9e%20du%20Louvre

http://eclaircie.canalblog.com/archives/2012/04/27/24114403.html

https://fr.wikipedia.org/wiki/Auguste_Renoir

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

http://galeriidearta.blogspot.ro/

https://g1b2i3.wordpress.com/2013/10/23/edwin-harris-1855-1906-pictor-englez/

http://lepetitrenaudon.blogspot.ro/2011/08/femmes-en-peinture-le-xxeme-et-apres.html

http://mnar.arts.ro/tur/GARM_ROM/GARM_ROM.html

https://origamimela.wordpress.com/2013/05/09/pictura-si-ceramica-in-grecia-antica/

http://pixeltravelling.free.fr/travaux-ejcm/communication/pdf/Evovultion-image-femme.pdf

https://renaissancedunu.wordpress.com/2014/04/15/levolution-de-la-representation-de-la-femme-durant-la-renaissance/

https://supravietuitor.wordpress.com/pictura-romaneasca/portret-de-femeie-in-pictura-romaneasca/

https://ro.wikipedia.org/wiki/Francisco_de_Goya

https://ro.wikipedia.org/wiki/Leonardo_da_Vinci

https://www.artactif.com/flaminiac/galerie/anna-karenina_167614.htm#.Vx9hzvl97IV

http://www.artmark.ro/nicolae-tonitza-venetiana-putana.html

https://www.belvedere.at/jart/prj3/belvedere/main.jart?rel=belvedere_de&content-id=1439886273229&reserve-mode=active

https://www.google.com/culturalinstitute/browse/?c.projectId=art-project&v.view=room&v.filter=items&projectId=art-project

http://www.grandspeintres.com/gauguin/galerie.php?posDepart=12

http://www.histoiredelart.net/dossiers/les-dieux-et-leurs-attributs-dans-la-peinture-8.html

http://www.museepicassoparis.fr/recherche/

https://www.museodelprado.es/coleccion/obras-de-arte?search=francisco%20de%20goya

http://www.pablo-ruiz-picasso.net/

http://www.peintres-et-sculpteurs.com/oeuvre-124-1794-la-veuve.html

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

TOPONYMIC RESEARCH IN THE AREA OF DEDA

Ştefan-Mihai SEBESI-SÜTÖ

PhD Student, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: Toponymy, one of the branches of linguistics, has it's bases on etymological, historical and geographic resources used to explain the formation and evolution through time of place-names. However, as a science, the study of toponyms also plays a key-role in deciphering an ancient message left by our ancestors, transmitted mostly orally, in order to give us, as descendants, a chance to understand the connection that exists between geographic regions named often after human activities, soil type, nearby flora and fauna or formal human settlements.

Keywords: Toponymy, toponyms, tradition, etymology, history, place-names

I. Necesitatea unei cercetări toponimice în zona comunei Deda

Omul, binecuvântat să-şi trăiască întreaga viaţă alături de o colectivitate, a simţit nevoia să vorbească, să comunice, să numească şi să transmită mai departe urmaşilor rezultatul acestei continue frământări a cuvintelor, întrucât, o limbă, de la naştere şi uneori până la dispariţia ei suferă transformări menite, pe de o parte să înnoiască, iar pe de altă parte să îngroape în amintire elementele ce ţin de tradiţie, de trecut, de strămoşi. Din această nevoie a oamenilor de a vorbi, deci implicit a numi, s-a născut dorinţa de atribuire a numelor de locuri, formându-se astfel *toponimia*, ca ramură integrantă a lingvisticii.

Citându-l pe Vasile Alecsandri, limba română reprezintă un tezaur, „este tezaurul cel mai preţios pe care îl moştenesc copiii de la părinţi, depozitul sacru lăsat de generaţiile trecute şi care merită a fi păstrat cu sfinţenie de generaţiile care vin. Este cartea de noblеţe, testimoniul de naţionalitate al unui neam, semnul caracteristic prin care membrii aceleiaşi familii se reunesc în marea diversitate a popoarelor din lume." Prin limbă, un popor îşi găseşte individualitatea şi statornicia proprie, între celelalte neamuri; prin limbă, omul ajunge să se descopere şi să se redescopere pe sine, realizând o punte de legătură între generaţii. Toponimia este o astfel de punte.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Prin toponimie se constată, așa cum susține Ștefan Vișovan în *Monografia toponimică a Văii Izei* (Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2005), nu doar modalitatea de constituire sau evoluție a comunităților la care de referă, ci și informații deosebit de valoroase în raport cu tendința tot mai actuală a modificărilor ce aparțin de domeniul fonetic, cât și surpriza menținerii în uz a unor cuvinte vechi ce îmbracă totodată însușirile spirituale ale strămoșilor, menținându-le vie amintirea de atâția ani. Astfel, numele de locuri ocupă un loc distinct, realizând legături însemnate între specificul zonal, bogății ale solului și subsolului, arte și meserii practicate în prezent și în trecut.

Cercetarea toponimică desfășurată pe teritoriul comunei Deda are drept câștig apropierea de acea supremă însemnătate de a afla și a ști cine suntem cu adevărat, iar legătura dintre specificul locului și atribuirea numelor localităților aparținând comunei devine evidentă. Urmărind evoluția toponimului Deda, provenit pe filieră slavă de la adjectivul *ded*, bătrân în traducere, putem observa cum rămân drept moștenire a statorniciei slavilor pe melagurile românești numele de locuri, în acest caz, prin atribuirea însușirii de *bătrân,* dedenii se pot mândri cu calitatea de a se număra printre vechii locuitori ai zonei, alături de cei din satele aparținătoare: Pietriș, Filea, respectiv Bistra Mureșului.

Pentru comuna Deda, studiile întreprinse după anul 1908 aveau să ofere adevărate surprize, căci „cercetarea toponimiei atestă în această zonă mulți termeni legați neîndoielnic de existența unor antichități preistorice precum denumirea de cetate, cum ar fi Cetatea Mică din Deda, drumuri, precum Drumul lui Traian, care lega castrul de la Brâncovenești cu Deda, și chiar ruinele, încă nedatate cronologic ale cetății din Pietriș."[1]Explicația etimologică a toponimului *Cetate(a)*, împreună cu derivatele sale, în cazul nostru *Cetățeaua*, *La Cetate, După Cetate, Cetățeaua, Cetatea Mică,* va consta în echivalentul latinesc „civitas, -atis".

Abundența toponimelor regăsite în împrejurimea localităților aparținătoare comunei, ne conduce mai departe în identificarea acelor nume de locuri ce evocă totodată prin denumirea lor o anumită însușire, specifică zonei de care se leagă. Primul, *Stărninoasa,* face referire la anumite regiuni cu pante deosebit de abrupte, prăpăstioase, regăsit și în alte ținuturi din țara noastră, nu numai în apropierea localității Bistra Mureșului, precum în Banat, Bacău sau Vatra Dornei, înregistrând forme derivate precum *Stărmina*, respectiv *Străminosul* sau *Străminoasa*. Sub aspect dialectal, în apropierea

[1] *Cheia Claudia, Buta Ioan, Deda în spațiu și timp, Ed. Tipomur, Târgu-Mureș, 2004, p. 19.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

comunei s-a conservat numele de *Stărninoasa* sau *Stărn'nosa* în vorbirea populară prin înmuierea consoanei oclusive nazale „n", ce își găsește originea de la slav. *strŭmina* ce se poate traduce prin „loc abrupt". Un alt toponim identificat, *Bârnătoaia,* sau pronunțat regional prin monoftongarea diftongului *„oa"* la *„o"* – *Bârnătoia*, desemnează însușirea lutoasă a locului. Nu în ultimul rând trebuie precizat toponimul *Pleşi* regăsit în zona satelor Bistra Mureșului, Filea și Deda. Prin denumirile toponimice *Pleşile Bistrei, Pleşile Filii* sau *Pleşile Floricanilor*, având ca și cuvânt de bază termenul *pleş*. Vasile Breban oferă explicaţia conform căreia "pleş" înseamnă în primul rând "chel", referitor la om , iar în al doilea rând, făcându-se trimitere la dealuri, munţi sau alte forme de relief, "pleş" desemnează un "ţinut golaş", aşadar lipsit de vegetaţie, având, cel mai probabil, drept etimon termenul de origine slavă *Plěšĭ*.

O altă categorie a toponimelor întâlnite pe teritoriul comunei Deda este cea strâns legată fie de abundența tipului de copac aflat în apropierea respectivei zone, fie de aspectul exterior al locului pe care îl denumește. Așadar, dintre formele care s-au conservat de-a lungul vremii se pot aminti: *Mesteceni, Frăsâniș, Arini, Branişte, Stânca Gârlii, Trăpăraie, Coasta Boului, Dealul Filei, Poieni, Valea Bistrei, Valea Filei, Valea Pietrișului, Valea Podului, Zăpodea Ursului, Zăpodea Cetății* și altele.

Patrimoniul toponimic investigat în zona comunei este, cum era de așteptat, mult mai bogat, însă fiecare toponim, fie că prin el se realizează o legătură cu forma sau aspectul exterior al locului denumit, fie că evocă natura terenului, fie că indică foste sau actuale ocupații ale localnicilor sau vorbesc despre credințe, superstiții și obiceiuri, nu reprezintă altceva decât o modalitate de a înțelege într-o măsură analitică procesul prin care întreaga zestre toponimică a zonei investigate s-a constituit și păstrat în pofida trecerii veacurilor. Toponimia devine astfel o veritabilă punte de legătură între generații, o ramură a lingvisticii care ne aduce mai aproape de a ne cunoaște, în primul rând, pe noi înșine cu adevărat.

II. Mic dicționar toponimic

1. *(În) Arini* – toponim regăsit în zona satului Bistra Mureşului, unul din satele componente ale comunei Deda și care evocă prin numele său natura terenului din localitate și/sau din apropierea localității, denumind zona cea mai bogată în arini din comună. Făcându-se referire la numele unui arbore, se poate cu ușurință constata proveniența termenului din *lat. alninus*, „nume dat speciilor de arbori sau arbuști din

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Genul Alnus, familia betulaceelor"(Al. Ciorănescu: D.E.R.); „arbori care cresc pe malurile râurilor de munte și prin pădurile umede de șes"(Academia Română: D.L.R.M.);

2. *Bârnăto(a)ia* – pronunțat regional prin monoftongarea diftongului „oa" la „o" (Bârnătoia) desemnează însușirea lutoasă a terenului, însă etimologia sa este incertă. Cu toate acestea, având în vedere natura lutoasă a solului ar putea fi realizată o legătură între toponimul întâlnit în zona comunei Deda și explicațiile lui Iorgu Iordan, lingvist ce afirmă că alte nume de locuri precum Bârna din zona Bacăului și Făgărașului, Bârnădel din Piatra-Neamț, Bârnești din regiunea Moinești, Bârnova din zona Adjudului și Iașului provin din slav. *brn*(a) ce se traduce prin noroi, murdărie sau slav. *brnitsa* înțeles ca teren mlăștinos;

3. *Bistra Mureșului* – denumirea unuia dintre satele ce intră în componența comunei Deda. Se poate argumenta fără nicio urmă de îndoială proveniența sa din numele râului de munte *Bistra* ce își găsește corespondent în adjectivul slav *bâstro, bystrŭ* tradus *repede,* respectiv *Mureș*, provenit din numele vechi *Maris*;

4. *Blidăreasa I* și *Blidăreasa II* – toponim derivat din forma *Blidireasa,* des răspândit pe teritoriul țării noastre. Numele își extrage existența din termenul *blidar,* derivat din cuvântul de bază *blid* + suf. *ar*, care conform D.A. înseamnă „olar care face blide". În același timp, conform *Dicționarului explicativ al limbii române,* putem constata proveniența cuvântului popular *blid* din slav. *bliudu.*

5. *Braniște* – toponim întâlnit în apropierea satului Bistra Mureșului. Prin termenul *braniște* se desemnează în primul rând un anumit tip de pădure rară sau o parte a unei păduri cu mulți arbori bătrâni și în care este interzisă tăierea lemnelor, iar ca sens secundar prin *braniște* se indică o anumită moșie domnească folosită ca pășune și fâneață *(DEX*); prin termenul ce stă la baza formării acestui toponim întâlnit în comună se desemnează o pădure sau o parte a pădurii în care e înterzisă tăierea lemnelor deoarece copacii au o vârstă de peste douăzeci și cinci de ani *(DLRM* și *Dicționarul limbii românești*), toate cele trei dicționare indicând ca etimon bg. *branište*. În opoziție stă opinia exprimată de Al. Ciorănescu în paginile *Dicționarului etimologic român* considerând că în zilele noastre cuvântul se folosește numai cu sensul de pădure în general, pledând pentru sl.*branište.*

6. *Cetate(a)* – denumire ce intră în componența unor toponime întâlnite atât în satul Deda, Bistra Mureșului cât și în localitatea Pietriș, cu toate că urmele cetății s-au

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

pierdut. Explicația etimologică a toponimului „Cetate", împreună cu derivatele sale, va consta în forma latinească *civitas, -atis*;

7. *Cetatea Mică* – provenit din n. top. *Cetate* la care se adaugă adj. cantitativ *mică*. Vezi mai sus *Cetate(a)*.

8. *Coasta Boului* – denumire conservată în vorbirea curentă a locuitorilor din comuna Deda prin monoftongarea diftongului *„oa"* la *„o"* din *Coasta* >*Costa*. Deși nu se referă la partea corpului, sensul folosit pentru a defini acest toponim se înrudește într-o oarecare măsură prin forma unității de relief descrisă, care văzută din depărtare se prezintă asemeni unei coaste, datorită curburii sale la mijloc. Așadar sensul pe care-l primește acest termen, ce intră în componența toponimului descrie totodată forma sau aspectul de curbură al locului, deci a pantei. Termenul *coasta* primește ca etimon lat. *cŏsta* (Ciorănescu - *DER*; *DEX*; Scriban - *Dicționarul limbii românești*). Pentru cel de-al doilea termen ce intră în componența toponimului regăsit în comună, se remarcă aceeași limbă de proveniență, latina, dar sub diferite forme precum *bovus* (*DEX*), *bŏvum* ca formă populară de la *bŏvem* (Ciorănescu: *DER*) și respectiv *bos, bŏvis* (Scriban: *Dicționarul limbii românești*);

9. *Dealu Filii* – toponim ce descrie în esență forma sau aspectul exterior al locului, aflat bineînțeles în apropierea satului Filea de unde s-a și format. Referitor la primul termen ce contribuie la formarea toponimului întâlnit în această zonă transilvăneană, *deal(ul),* formă de relief văzută ca o ridicătură de pământ, primește ca etimon slav. *dĕlu*;

10. *Deda* – sat după care comuna a primit numele și care își găsește corespondent în adj. slav. *ded>bătrân,* prin care se remarcă legătura străveche cu strămunii. Localitatea Deda, reședința comunei cu același nume, comportă așadar în definirea sa urmele strămoșilor, care începând din anul 1393 s-au stabilit pe acest pământ și au reprezentat o forță activă în toate mișcarile poporului român de până în zilele noastre. Denumirea localității, de origine slavă, înregistrează felurite forme în decursul anilor din care putem aminti *Déda*, *Gyédá*, *Dieda* sau *Dedats* și respectiv *Deda*;

11. *Delniți* – reprezintă un toponim care în vorbirea dialectală a locuitorilor comunei Deda se prezintă sub forma *D'eln'ț,* transformare datorată atât palatalizării consoanei oclusive dentale "d" în "d' ", cât și înmuierii consoanei oclusive nazale „n" în „n'". Etimologia termenului rămâne neschimbată, *delniți* provenind din ucr. *dil'nýć'a,* cu toate că se remarcă o anumită mutație dinspre sensul pe care Ion Aurel Candrea, Gheorghe Adamescu sau Teodor Porucic îl identifică și înțelesul său de astăzi. Așadar, deși își

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

păstrează sensul de spațiu întins, prin toponimul *Delniți* nu se mai tinde spre evocarea zonelor ce presupun aratul, ci mai degrabă delimitarea ținuturilor lăsate de localnici pentru creșterea fânului necesar hrănirii animalelor;

12. *După Cetate* – toponim provenit prin alăturarea prepoziției *după,* ce însoțește de obicei un complement pentru a sugera posteritatea și termenul *Cetate>lat. civitas, -atis*;

13. *După Mănăstire* – toponim format prin alăturarea aceleiași prepoziții utilizată cu scopul de a arăta posteritatea și *Mănăstire> slav. monastyrí*;

14. *Filea* – denumirea celui de-al doilea sat ce intră în componența comunei Deda. Datorită primei atestări documentare din anul 1497 sub denumirea de *Fülehaza* sau *Fylehaza,* face posibilă interpretarea conform căreia numele localității ar proveni din limba maghiară. Cele două cuvinte alăturate, *füle* însemnând *ureche* și respectiv *haza* ce se traduce prin *acasă, casă*, *patrie* poate face trimitere la poziția localității Deda, față de care este așezat satul Filea, prezentând trăsături asemeni formei urechii. Localitatea înregistrează de asemenea diferite denumiri precum *Pilla* (1733), *Csile* (1750), *Füleház* (1760-1762);

15. *Frăsâniș* - toponim care reflectă prin denumirea sa natura terenului aparținător satului Bistra Mureșului, având un prim sens de fâneață. Prin acest toponim se realizează de asemenea o legătură cu specificul locului, de a fi abundent în *frasin*. Deși este înregistrat în mai multe zone sub diverse derivate, toponimul întâlnit în zona satului Bistra Mureșului comportă același etimon latinesc *fraxinus*, dovedind încă o dată predilecția apartenenței la originea latină a acelor toponimice care se compun din nume ale anumitor specii de plante, arbori, denumiri provenite din regnul vegetal și la care se mai adaugă sufixul specific *–iș*;

16. *Fundături* – toponim întrebuințat în evidențierea aspectului accidentat al solului, provenit din lat. *fŭndus*;

17. *Gârla Pănțăloii* – datorită existenței unei femei denumită de localnici *Pănțăloia,* cât și locurilor pe care le avea în posesie, unul dintre ele regăsindu-se în apropierea unui pârâu și care formează așa-zisa *gârlă*, locul a fost denumit *Gârla Pănțăloii*. Se remarcă acceptarea limbii bulgare ca limbă de origine a cuvântului, atât în *Dicționarul explicativ al limbii române* cât și în *Dicționarul etimologic român* sau în *Dicționarul limbii românești* întocmit de August Scriban. Așadar, termenul *gârlă* primește ca echivalent bg. *gărlo.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

18. *Lunca Bistrii* – importă în modul său de formare două componente ce nu fac altceva decât să denumească natura terenului aflat în apropierea râului de munte *Bistra*. Etimologic, *lunca* provine din slav. *lonka* sau *łąka*, în timp ce denumirea râului de munte *Bistra* își găsește corespondent în adjectivul slav. *bâstro* sau *bystrŭ*;

19. *Mănăstire* – toponim întâlnit în apropierea unei vechi biserici din localitatea Bistra Mureșului provenit din slav. *monastyrí* (cf. *DEX*);

20. *Măstășini* – toponim sinonim cu *Mestecăniș* prin care se desemnează existența unei zone ce abundă în mesteacăn, arbore ce are atât scoarța, cât și lemnul alb, cu ramuri flexibile și frunze verzi-cenușii (cf. *DEX*, respectiv *DER*). Sub influența graiului popular din zona comunei Deda, termenul a suferit anumite deviații ale formei, dar nu ale sensului sau etimologiei, cuvântul provenind din lat. *mastichinus*;

21. *Mureș* - denumire ce indică zona din apropierea râului cu același nume. Încă din perioada antichității Mureșul a devenit o cale navigabilă intens folosită atât pentru traficul comercial cât și în scop strategic pentru diferitele armate, fiind menționat de Herodot încă din anul 484 î. Hr. sub denumirea de *Maris*. Referitor la proveniența acestui toponim, Alexandru Graur avea să afirme în *Nume de locuri* faptul că anumite nume de râuri vechi de la noi, de cele mai multe ori latinești, precum *Alutus* (Olt), *Grisia* (Criș) etc. au rămas fără o etimologie, fiind totodată și cazul Mureșului rămânând cunoscut sub numele vechi *Maris;*

22. *Pietriș* - denumire a unuia dintre satele componente ale comunei Deda provenit din lat. *petra*;

23. *Pleșă* / *Pleși* – toponim întâlnita atât în zona satului Bistra Mureșului, cât și pe teritoriul satele Filea și Deda, presupunând existența unui număr destul de întins a unor regiuni necultivabile, toate adunate la un loc sub numele la plural de *Pleși*, provenite din slav. *plěšĭ*;

24. *Poini* (*Poieni*) – comuna Deda fiind așezată într-o zonă muntoasă, teritoriul abundă în poienile de diferite mărimi și întinderi, în vorbirea populară s-a conservându-se forma *Poin'i* prin înmuierea consoanei oclusive nazale „n", termenul provenind din slav. *poljana*;

25. *Râmetea* – nume ce are la bază etimonul magh. *remete* = „pustnic, săhastru, călugăr" (Iorgu Iordan, *Toponimia românească*), ce face totodată referire la calugării retrași în pustietate, oferind locului însușirea de a aparține categoriei toponimice a numelor ce fac referire la credințe, superstiții și obiceiuri;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

26. *Stărninoasa* – formă modificată regional prin monoftongarea diftongului „oa" la „o", conservându-se astfel toponimul *Stărninosa* prin care se face referire la anumite regiuni cu pante deosebit de abrupte, prăpăstioase, regăsit și în alte ținuturi din țara noastră, nu numai în apropierea localității Bistra Mureșului, precum în Banat, Bacău sau Vatra Dornei, înregistrând forme derivate diferite, dar având aceeași origine din slav. *strŭmina* ce se traduce prin „loc abrupt";

27. *Trăpăraie* – deși forma pe care o primește toponimul este oarecum neobișnuită, după mărturisirile localnicilor, fâneața denumită prin acest toponim era cuprinsă între două sau mai multe pâraie, primind astfel forma *Între Pâraie* și din care va rezulta ulterior în vorbirea populară a localnicilor comunei Deda toponimul *Trăpăraie*, termenul *pârâu* primind ca etimon cuvântul de origine albaneză *përrua* (*DEX*);

28. *Vale(a)* – lingvistul Iorgu Iordan atestă și totodată exemplifică diversa răspândire a toponimului, fiind des întâlnit pe teritoriul țării. În plus, cercetătorul constată că sensul curent este totodată și cel etimologic, iar Teodor Porucic afirmă în repetate rânduri că prin termenul *vale* se denumește în cel dintâi caz un „loc larg între două înălțimi, teren cu pantă coborâtoare", apoi „un loc cuprins între două înălțimi, cu talveg și cu fund"(Porucic Teodor - *Lexiconul termenilor entopici din limba română*). Chiar și în DEX se constată atribuirea celor două sensuri cuvântului, astfel prin vale înțelegându-se în primul rând „depresiune sau adâncitură de teren alungită, străbătută de o apă curgătoare" și respectiv „regiune de șes situată sub nivelul ținuturilor din jur și udată de o apă curgătoare". Aceleași sensuri, deși într-o variantă mult mai restrânsă, le indică și Al. Ciorănescu în *DER*, în plus, țintindu-se ca etimon lat. *vallis*.

29. *Valea Bistrii* – prin acest toponim se face totodată referirea la valea așezată de-a lungul râului de munte *Bistra*, vale pe care o bună parte a sătenilor își trăiesc acum existența (lat. *vallis* + slav *bâstro, bystrŭ*);

30. *Zăpodea* – termen ce ilustrează sensurile de platou sau vale largă adăpostită de înălțimi, șes puțin scufundat față de regiunea înconjurătoare, conform *DEX*, nume provenit din slav. *zapodŭ*;

31. *Zăpodia cu Calea* – toponim ce desemnează calea formată de-a lungul unui platou sau vale (slav. *zapodŭ* + lat. *callis*);

32. *Zăpodia cu Podu* – nume ce denumește o regiune puțin scufundată față de formele de relief înconjurătoare, dar văzută asemeni unui pod ce face legătura între aceste denivelări ale terenului, format din slav. *zapodŭ* la care se adaugă slav. *podŭ*;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

33. *Zăpodia Cetății* – toponim prin care se face referire la existența unor cetăți construită într-o vale, format prin alăturarea stermenului de proveniență slavă *zapodŭ* la latinescul *civitas, -atis.*

BIBLIOGRAFIE

Surse:

DA: Academia Română, *Dicţionarul explicativ al limbii române,* Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998.

DEI: Ion Aurel Candrea, Gheorghe Adamescu, *Dicţionarul enciclopedic ilustrat,* Ed. Saeculum, București, 2001.

DELR: Alexandru Ciorănescu, *Dicţionar etimologic al limbii române,* Ed. Saeculum E.O, București, 2001.

DLR: August Scriban, *Dicţionarul limbii românești,* Ed. Institutului de Arte Grafice Presa Bună, Iași, 1939.

Bibliografie critică

Cheia, Buta : Claudia-Iulia Cheia, Ioan Gheorghe Buta, *Deda în spațiu și timp*, Ed. Tipomur, Târgu-Mureș, 2004.

Drăganu: Nicolae Drăganu, *Toponimie și istorie*, Ed. Institutului de Istorie, Cluj, 1928.

Graur: Alexandru Graur, *Nume de locuri*, Ed. Științifică, București, 1971.

Iordan: Iorgu Iordan, *Toponimia românească,* Ed. Academiei Republicii Populare Române, București, 1963.

Sala: Marius Sala, *Introducere în etimologia limbii române*,Ed. Univers Enciclopedic, București, 1999.

Vișovan: Ștefan Vișovan, *Monografia toponimică a Văii Izei*, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2005.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

STRUCTURAL PATTERNS OF THE VERB'S ARGUMENT IN MODERN ROMANCE LANGUAGES. WITH REFERENCE TO THE UNDERCLASS OF PSYCHOLOGICAL VERBS

Daniela Luminița Teleoacă

PhD, Scientific Researcher III, "Iorgu Iordan-Al. Rosetti" Institute of Linguistics, Bucharest

Abstract: The study which we propose here is a comparative research having the cognitive-functional grammar as a point of view and applying to the romance languages. We present and minutely analyse here the actantial patterns for the verbs which "derive" from lat. consternere (Romanian a [se] consterna, French [se] consterner and Spanish consternar[se]), by way of putting forward a global approach of the phenomenon of reflexivization in what concerns the verbs of wonder and particularly "to amaze; become stunned".

The strong position which the reflexive pattern has in Spanish is confirmed by a functional analysis of the actantial pattern of the verb consternarse. An identical approach of this pattern in Romanian and French, by means of analysing a corpus of sentences which represent the actual non standard level of those two languages, leads to the conclusion that the pattern in question has here a significantly weaker position than in Spanish. Romanian and French are thus opposed to Spanish. There are notwithstanding other criteria for establishing the similarities and differences, such as whether a language belongs or not to the pro-drop group (together with the morpho-syntactic consequences hence derived); hereby Romanian is no more associated with French, but on the contrary with Spanish. There are other cases in which a very specific situation may exist solely in one of the three languages we have taken into comparison; such is the subject in a prepositional pattern, occurring in Romanian. A preference for the non-focalisation of the possessor is also very specific in Romanian, whereas the two other prefer the strong possession. It may therefore be supposed that a comparative study, such as we have endeavoured to conduct here, could offer some indications helping to trace some typological features, characteristic for the Romance languages from this point of view.

Key-words: comparative cognitive approach, pronominalization, actantial configuration, reflexive pattern, subject, prepositional object, similarities and divergences.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

1. REMARQUES PRÉLIMINAIRES

Dans une contribution récente (voir Teleoacă 2015), nous nous donnions comme objectif la présentation des similitudes et des divergences visant l'actualisation de la configuration actancielle (de la structure active) du verbe 'consterner' en roumain, en français et en espagnol. À cette occasion, nous remarquions, entre autres questions, la situation particulière du roumain, l'unique langue des trois considérées pour laquelle l'utilisation pronominale n'est pas mentionnée dans les sources lexicographiques consultées : dans le cas de ce verbe, le régime pronominal caractérise exclusivement le niveau familier du roumain actuel (Id., *ibid*., 3.). L'espagnol est aux antipodes du roumain, puisque *consternarse* enregistre, dans le stade actuel de cette langue, des occurrences plus nombreuses (dans des contextes beaucoup plus diversifiés) que le nombre de réalisations consignées pour la forme active du même verbe (voir, par exemple, DRAE *online*). En ce qui concerne le français, les dictionnaires (particulièrement, les sources encyclopédiques) mentionnent la forme pronominale avec une restriction à une époque plus ancienne, lorsque, par métaphorisation, *seconsterner* parvient à s'utiliser surtout avec la signification psychologique « s'étonner, s'affoler » (TLFi)[1]. Les « divergences » identifiables sur le plan lexicographique semblent diminuer au niveau de l'utilisation concrète/ familière de la langue[2], si l'on prend en considération le phénomène de la *pronominalisation contextuelle*[3] qui a lieu dans le stade actuel des trois langues considérées.

2. LE PHÉNOMÈNE DE LA *PRONOMINALISATION* DANS LES LANGUES ROMANES ACTUELLES[4]

Le processus de la pronominalisation de certains verbes transitifs (particulièrement à l'étape moderne des idiomes néo-latins) est susceptible de fournir un possible exemple

[1] Nous rappelons le fait que le fr. *consterner* s'utilisait à l'origine avec la signification non-psychologique « jeter à terre »), une acception qui reproduit fidèlement le sens concret (l'unique sens d'ailleurs) du lat. *consternĕre* "alfombrar [= couvrir la terre avec des choses diverses, n.t.]; echar a suelo [= jeter à terre, n.t.]" (COROMINAS 1954 [II] (CH–K); voir aussi ERN.–MEILLET 2001). De pareilles utilisations – qualifiées dans la littérature de spécialité comme obsolètes et livresques – se sont conservées dans des textes du début du XIXe siècle, par exemple chez Sainte-Beuve (cf. TLFI).

[2] *Nous précisons que les contextes qui ont fourni la base de données de notre investigation ont été extraits principalement de la presse publiée en ligne, de forums et de blogs.*

[3] *Dans les études de spécialité, on discute ce concept par opposition à la réflexivité inhérente, à savoir la réflexivité qui caractérise un verbe dans l'intégralité de ses occurrences (voir, par exemple, GA [I] 2005: 357 sq.).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

illustratif de la dynamique spécifique de cette classe morphologique. Les résultats de quelques-unes de nos recherches antérieures, dédiées au roumain, notamment au sous-champ des verbes psychologiques d'étonnement (voir, par exemple, Teleoacă 2014), nous autorisent à admettre, au moins pour ce qui est du roumain actuel, une *tendance à la pronominalisation.* À cet égard, il s'avère suggestif le fait que toute une série de verbes (psychologiques), traités dans les sources lexicographiques actuelles (y compris dans des ouvrages normatifs tels que, par exemple, $DOOM_2$) comme (exclusivement) transitifs, s'utilisent aussi, dans le registre familier de la langue, avec une forme pronominale. Nous pouvons citer à titre d'exemple des verbes tels que : *a* (*se*) *intriga* « intriguer, être intrigué », *a* (*se*) *nedumeri* « déconcerter, être déconcerté », *a* (*se*) *şoca* « choquer, être choqué » ou *a* (*se*) *uimi* « (s') étonner, être ébloui », auxquels on peut ajouter aussi le verbe *a* (*se*) *consterna* « (se) consterner »[4].À travers le processus de la pronominalisation, des verbes, transitifs [T] à leur origine, acquièrent le comportement syntaxique et le cadre actanciel des verbes (synonymes ou non) appartenant à la classe 'transitif et réfléchi' [TR].

Il n'est pas exclu qu'au moins dans certaines situations le phénomène de la pronominalisation se manifeste à l'intérieur d'une langue grâce à la pression analogique venue de la part d'un éventuel correspondant dans une autre langue romane (pour ce qui est du roumain, il s'agit le plus souvent du français) ou non-romane. C'est une hypothèse qu'on ne saurait ignorer, au moins en ce qui concerne le roum. *a seconsterna,* les correspondants duquel, dans les langues française et (surtout) espagnole, connaissent des emplois réfléchis, qui sont reconnus comme tels au niveau de système, surtout pour l'étape actuelle de la langue (c'est le cas de l'espagnol). Ce genre d'explication ne supprime pas la possibilité de la solution interne : *la proximité sémantique* (Mathieu (1996–1997: 131 sq.) et/ ou *l'analogie syntaxique* pourraient constituer des voies possibles pour un développement interne. Dans cet ordre d'idées, des verbes roumains tels que *a intriga* « intriguer », *a şoca* « choquer », *a timora* « épouvanter », *a uimi* « étonner », *a vexa* « vexer », etc.sont susceptibles d'avoir acquis une utilisation pronominale par analogie avec des verbes synonymes, qui, à l'époque contemporaine du roumain littéraire, présentent un double régime, à savoir transitif et réfléchi. Au moins à première vue, ce type d'explication (interne) doit prévaloir en ce qui concerne l'esp. *consternar*(*se*),

[4] *Le même phénomène affecte aussi à l'étape actuelle du roumain d'autres (sous-)classes de verbes (psychologiques ou non) ; voir, par exemple, des verbes tels que : a (se) timora « (s') épouvanter », a (se) vexa « (se) vexer », a (se) merita « (se) mériter ; être digne de ; valoir la peine de », a (se) risca « (se) risquer », etc.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

l'unique des trois verbes inclus dans notre discussion qui s'utilise de préférence à la forme réfléchie. Cependant, la remarque formulée n'exclut pas d'autres possibilités, comme par exemple l'apparition de la structure réfléchie dans une aire plus vaste, à savoir ibéro-romane. Pour ce qui est du français, il est possible que le verbe *consterner*, attesté aussi avec une forme réfléchie dans des contextes du XIXe siècle, ait connu un revirement sous sa forme réfléchie (dans le registre familier de la langue), à la fin du XXe – le début du XXIe siècle, à la suite d'un éventuel contact avec l'espagnol. Nous n'ignorons pas non plus la possibilité que le même phénomène ait pu être encouragé à l'intérieur de la langue française, grâce à la pression exercée par certains verbes synonymiques (cf., par exemple, le verbe (*s'*)*étonner*), avec un double emploi, actif-transitif et réfléchi.

À première vue, le processus de la pronominalisation entraîne exclusivement des « pertes ». Il s'agit tout premièrement de la *désémantisation* du clitique réfléchi avec utilisation non-syntaxique : la perte de la relation avec un nominal antécédent rend impossible le décodage du clitique par le biais du nominal ; autrement dit, le clitique ne fonctionne plus en tant qu'anaphorique (GA [II] 2005: 245 sq.). En fait, c'est en vertu de cet aspect que de tels clitiques sont qualifiés de non-pronominaux (GA, *ibid.*)[5]. Privé de fonction syntaxique et désémantisé, le clitique ne reçoit plus de la part du verbe de rôle thématique, ce qui entraîne la perte de la transitivité du verbe support. En revanche, toutes ces pertes sont « compensées » par l'augmentation de la *capacité stylistico-pragmatique* du clitique, susceptible d'être définie comme une force capable d'évoquer de manière supérieure un certain état intérieur[6]. Ceci est possible grâce à *la focalisation* du processus de signification *sur le sujet-expérienceur*. En même temps, le rôle du *stimulus* est en quelque sorte éclipsé, vu que celui-ci ne possède plus la capacité de générer « directement » un certain état que par le truchement d'un outil de relation, comme une préposition/ locution prépositionnelle (cf. *Je me consterne* ***à*** *ta vue/* ***devant*** *ton attitude*) ou

[5] *Certaines études attribuent à ce type de clitiques la fonction de simples « marqueurs d'opérations sur la valence verbale » (v., par exemple, Creissels 2007: 88, qui définit la pronominalisation comme un cas particulier de la notion plus générale d'opération sur la valence verbale).*

[6] *Dans cet enchaînement d'idées, il est intéressant de noter le fait que le phénomène de la pronominalisation est beaucoup mieux représenté dans les usages marqués du point de vue stylistique que dans la langue standard (GA [II] 2005: 157 ; Creissels 2007 : 102). Cette réalité rend légitime (du moins, dans une certaine mesure) une possible dimension discursive du phénomène en question, étant donné que dans l'acte de l'énonciation toute une série de verbes, à leur origine exclusivement actifs, parviennent à être utilisés aussi avec une forme pronominale. L'aspect signalé ne surprend point : dans les conditions d'une expression marquée stylistiquement, commec'est aussi le cas de la communication familière (à savoir une expression spontanée, naturelle, fortement connotée affectivement et qui implique souvent l'humour et l'ironie), le sujet énonciateur ressent le besoin de marquer plus fortement sa participation à un évènement psychologique, y compris en faisant usage des structures verbales réfléchies.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

comme un adverbe relatif/ une conjonction (cf. *Nous nous consternons* ***pour ce qui*** *vient de se passer*). Autrement dit, à la différence des contextes actifs (*causatifs*), à l'intérieur desquels l'expérienceur est plutôt passif (voir son actualisation au niveau syntaxique comme objet direct, cf. *Votre insolence* ***me*** *consterne*), dans les énoncés réfléchis (*inchoatifs*) nous avons affaire à un *expérienceur actif*, qui est réalisé sur le plan syntaxique comme sujet[7]. D'ailleurs, l'idée de l'assimilation de l'expérienceur-sujet au rôle Agent (plus exactement les implications agentives d'un pareil expérienceur) a été exprimée comme telle dans les études de spécialité. Nous citons à titre d'exemple Dowty (1989) ou Van Valin & La Polla (1997), des auteurs qui, dans le contexte de l'approche du concept de 'macro-rôle', prennent en discussion également le concept d''ACTEUR'. La situation décrite *supra* peut être illustrative de la définition de l'*expérienceur* en tant qu'*acteur*. Dans de pareils cas, l'expérienceur passif « devient » un expérienceur actif (du point de vue syntaxique, un sujet)[8], entre autres, dans les conditions de la perte de la fonction syntaxique du clitique, dont le rôle sémantique sera « transféré » à un pronom tonique sujet. Cette théorie des *implications agentives d'un expérienceur* constitue implicitement un argument en faveur de la valeur « dynamique » du clitique réfléchi, qui, bien que non-anaphorique, garde sa relation avec le nom (qui est le sujet grammatical de l'énoncé) au niveau (strictement) formel (cf. ***Je me*** *consterne/* ****Tu/ vous... me*** *consterne*).

3. LA DESCRIPTION DES CADRES ACTANCIELS DANS LES TROIS LANGUES NÉO-LATINES CONSIDÉRÉES

3.1. Le premier argument (le sujet)

3.1.1. Sujet non-propositionnel [+animé, +personnel]

[7] *Comme l'on peut comprendre, nous envisageons ici une « agentivité » qui est définie différemment par rapport à la valorisation de ce concept chez des auteurs tels que Gross (1975), Ruwet (1995) ou Mathieu (1996–1997: 126 sq.), qui attribuent au concept de 'sujet actif/ agentif' la signification de « volontaire, intentionnel ».*

[8] *Nous pourrions identifier ici l'un des traits particuliers de la classe des verbes psychologiques en tant que verbes ayant un degré modéré de prototypicalité. L'observation est susceptible d'être validée tout premièrement pour la catégorie des verbes inchoatifs et statifs, des sous-classesoù c'est l'expérienceur – et non pas le stimulus/ la cause – qui détient la fonction « atypique » de sujet. Les statifs constituent en fait les verbes psychologiques les moins prototypiques (voir aussi Teleoacă, Les verbes psychologiques), qui sont situés aux antipodes des « causatifs », ces derniers présentant habituellement un comportement syntaxique et argumental similaire à celui des verbes physiques (voir, à cet égard, la discussion chez Pesetsky 1995: 71 sqq. ou Martin 2006: 359).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

La discussion qui s'ensuit sera structurée à partir des actualisations au niveau morphologique (« la structure c »[9]) du sujet – position obligatoirement marquée [+animé, +personnel] –, dans les trois idiomes romans considérés.

3.1.1.1. Sujet « pur »[10],[+personnel]

a) Substantif

L'esp. *consternarse* peut recevoir comme sujet des substantifs communs (singulier et pluriel, y compris de nombreux noms collectifs), de même que des substantifs propres (des termes qui désignent des noms de personnes, titres de noblesse et noms d'institutions et également des mots qui renvoient aux titres de certains périodiques, des noms de continents, de pays ou/ et de villes…)[11]. Bien que des situations similaires aient été aussi consignées pour les langues roumaine et française, il faut préciser que les contextes enregistrés dans notre étude ne reflètent pas la variété des modèles structuraux valorisés en espagnol. Dans beaucoup de situations de ce genre, le roumain et le français optent en faveur de l'organisation périphrastique/ passive du contenu au détriment du schéma réfléchi (voir, par exemple, [fr.] « En tout cas, *tout* ***le monde****estconsterné* par ces tueries macabres », *online*: https://twitter.com/.../553602901818761216 ş.a.).

b) Pronom

i. Pronom personnel

Un aperçu comparatif-statistique relève que les énoncés réfléchis à sujet pronominal (particulièrement, un sujet-pronom personnel) sont supérieurement représentés dans les trois langues considérées, par comparaison au nombre des énoncés dans lesquels le sujet s'actualise au niveau de la « structure c » comme substantif. Dans une perspective globale, on constate la préférence envers les personnes I et IV (des

[9] *Comme il est connu, dans les études de grammaire lexicale fonctionnelle (GLF), on ne distingue plus entre une structure de surface vs. une structure profonde (Chomsky 1981), mais entre deux structures parallèles, d'une part, une « structure c » (cf. angl. constituent structure, qui renvoie à une structure spécifique à chaque langue et qui inclut les catégories proprement dites par lesquelles sont exprimées certaines fonctions), et, d'autre part, une « structure f » (cf. angl. functional structure), partiellement universelle, au moins quant aux fonctions grammaticales (Vanhoe 2001–2002: 17 sq.). Ces structures expriment simultanément deux types distincts d'information, tout en se référant à une unique proposition (voir aussi Bresnan 2001).*

[10] *Chez Yvette-Mathieu (1996–1997: 122), le nom « pur » (N_b) est défini en opposition avec le nom « approprié » (N_a), ce dernier étant susceptible de représenter tout substantif pour lequel, dans une position syntaxique donnée, 'N_a de N_b = N_b' ; dans ce contexte, par exemple, ronger* ***l'esprit de Marie*** *[N_a de N_b] équivaut à ronger* ***Marie*** *[N_b]).*

[11] *Dans toute une série de situations de ce type, à première vue seulement, nous avons affaire à des sujets inanimés, non-personnels ; en réalité, le sujet réel est identifiable dans la personne de l'auteur d'un certain article ou bien dans la personne des habitants d'une ville, d'un pays, etc. Pour la discussion détaillée, voir Teleoacă, Verbele de mirare.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

instances personnelles énonciatives des actes de langage) ; c'est un aspect dont la pertinence se relève sur le plan discursif, vu que la base de donnée exploitée dans cette étude a été fournie par des textes appartenant au registre familier de la langue, un registre par excellence circonscrit au cadre énonciatif. Dans le cas du roumain et de l'espagnol (des langues *pro-drop*), la forme pronominale (personnelle) est habituellement implicite : celle-ci est déductible des morphèmes verbaux (voir les cas de sujet inclus) ou elle est recouvrable anaphoriquement, par renvoi à une source référentielle exprimée dans un contexte antérieur (voir les cas de sujet sous-entendu). Si, pour ce qui est du roumain, les grammaires actuelles qualifient la non-expression du sujet comme une option non-marquée de l'usage et elles attirent l'attention sur le caractère superflu, voire erroné, de l'expression du sujet par un pronom personnel dans d'autres situations exceptées celles emphatiques ou de contraste discursif (Vasilescu 2010 : 264)[12], en ce qui concerne le français moderne, la non-expression du sujet-pronom personnel est qualifiée par contre dans les termes d'un abattement/ d'une erreur proprement dite[13]. L'expression du pronom personnel sujet est d'autant moins nécessaire en espagnol, étant donné que le phénomène de l'homonymie n'intervient pas dans le cas des verbes de la première conjugaison (cf. aussi esp. *consternarse*), ni à l'indicatif présent, ni au prétérit simple. En conformité avec les remarques formulées, nous pourrions affirmer que le pronom-sujet du verbe 'se consterner' s'actualise (emphatiquement) en roumain et en espagnol, par exemple, dans des situations de dislocation syntaxique, habituellement à l'intérieur des énoncés fortement orientés vers l'énonciateur (cf. [esp.] "***Yo***, como ciudadano de este país, *me consterno* porlo sucedido, pero no […]", *online*: igamelousted.blogspot.com/.../comentario-del-editor...). Toutefois, des constructions similaires, à savoir égocentriques emphatisantes (cf. GA [II] 2005 : 335), apparaissent également dans des énoncés sans dislocation : "***Yo también*** *me consterné* con esa historia" (*online*: letraskiltras.ning.com/.../2264459:Comment:45...), etc.

[12]*Les structures à sujet non-exprimé – selon toute probabilité, déjà fixées à l'époque 'roumain archaïque' (Stan 2013 : 158) – ont été souvent considérées comme étant illustratives pour une particularité typologique de la langue roumaine (voir, récemment, Salvi 2011 : 344).*

[13]*Il est connu qu'en ancien français l'expression du sujet n'était pas obligatoire : à cette étape le français se définissait, pareillement au roumain, à l'espagnol et à d'autres idiomes (néo-latins), comme une langue „pro-drop". À partir du Moyen Âge, seront formulées des règles visant le caractère obligatoire de l'expression du pronom-sujet (Marchello-Nizia 1999 : 41 sq.), pour que déjà au XVII*e *siècle l'expression du pronom-sujet soit qualifiée de manière tranchante comme marque morphologique de la personne verbale. Dans cet ordre d'idées, la non-expression du sujet sera ressentie comme un genre d'« ellipse » (Vaugelas, apud Fournier 2001 : 91), voire – dans la perspective des forums académiques – comme une erreur proprement dite.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Pour ce qui est du français, il y a cependant des cas dans lesquels le pronom-sujet n'est pas exprimé de manière explicite au niveau de la « structure c ». Nous avons distingués à cet égard les deux situations suivantes : a) les cas (représentatifs de la soi-disant « continuité thématique ») dans lesquels le sujet personnel a été déjà exprimé dans un énoncé antérieur, qui est d'ordinaire juxtaposé ou coordonné avec celui qui inclut le verbe *se consterner* (ce sont, en fait, les uniques situations acceptables du point de vue des normes actuelles du français littéraire[14]) et b) des cas qui, à première vue, seraient illustratifs pour une simple omission graphique, mais qu'il n'est pas exclu qu'ils reflètent une tendance de la langue colloquiale actuelle[15].

ii. D'autres structures pronominales

La diversité des modèles structuraux morphologiques (pronominaux) régis par l'esp. *consternarse* en position de sujet se légitime également par la sélection d'autres types de pronoms, tels que les pronoms indéfinis (quantificateurs), les démonstratifs, les relatifs ou les pronoms négatifs. À cette occasion, nous avons remarqué, entre autres, la position singulière du roumain, qui opte constamment en faveur du sujet prépositionnel (cf. „*Ne consternăm**cu toţii*** când vedem ce se întâmplă", *online*: www.clubptc.net › Prima pagină › Comunitate › Discutii Libere › In Club / esp. **Nos consternamos **con todos** *cuando vemos lo que pasa*, fr.**Nous nous consternâmes **avec tous*** [...])[16].

3.1.1.2. Sujet « approprié »", [+personnel][17]

L'approche des structures au sujet approprié nous a fourni une autre occasion de constater la position singulière du roumain par rapport au français et à l'espagnol. La non-identification en roumain (actuel) d'une construction telle que l'esp. ***Mi corazón** se consternó* ou comme le fr. ***Moncoeur** se consterna* peut être suggestive à ce propos.Nous avons expliqué cet aspect à partir de la position (plus) précaire du modèle structural réfléchi, dans le cas du roum. *consterna*, mais notamment en considérant une tendance spécifique au roumain, à savoir la non-focalisation du possesseur (voir aussi Teleoacă 2015, 3.2., a), ii.). Dans le même ordre d'idées, nous n'avons pas non plus ignoré la

[14] *Dans les études de spécialité, on distingue à cet égard entre : a) l'absence du sujet devant un prédicat unique (dans les limites d'une proposition indépendante ou dans une subordonnée) et b) l'absence du sujet devant un prédicat coordonné, une absence admissible du point de vue normatif, dans les conditions de la coréférentialité des sujets (pour plus de détails, voir Fournier 2001 : 91).*
[15] Voir, par exemple, le contexte : « *Se'consternent*' en silence devant les émissions de variétés [...] » (*online*: ericnicol-actu.over-blog.com/article-le-theatre-amateu...).
[16] *Pour une discussion détaillée, voir Teleoacă, Verbele de mirare.*
[17] *Dans des contextes de ce type, par le procédé stylistique de la métonymie, 'le cœur', 'l'âme', 'l'esprit', etc. deviennent des substituts de la personne.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

propension à part du roumain à exprimer un certain contenu par l'appel aux constructions phraséologiques (Coşeriu 2004 : 100; Munteanu 2007 : 185)[18].

***

Comme on a pu le constater, tous les trois verbes considérés régissent exclusivement des sujets ayant le trait [+personnel] : '(*se*) *consterner*' appartient à une catégorie à part des verbes psychologiques, à savoir celle des unités qui lexicalisent des expériences émotionnelles *plus complexes, spécifiquement humaines*, dont la sphère conceptuelle est susceptible d'être définie en relation avec *une conduite/ attitude* devant la vie. Les contextes avec un sujet expérienceur [+animé, –personnel], enregistrés à travers notre étude, pour les langues française et espagnole (cf. fr. *Tous* ***les oiseaux****se consternent*) ne constituent pas un contre-argument à l'hypothèse formulée, puisque ces contextes incluent des énoncés articulés dans les limites du cadre discursif non-référentiel, esthétique[19] ; ceci équivaut à reconnaître que l'état de consternation est ressenti dans l'univers animal grâce à la personnification.

3.1.2. Sujet propositionnel [+animé, +personnel]

Bien que théoriquement possibles, les énoncés contenant un sujet propositionnel (voir, par exemple, [esp.] ***Quién*** *oye se consterna*, [fr.] ***Qui/ Quiconque*** *connaît la vérité se consterne*, [roum.] (***Ori***)***cine*** / ***Oricare*** *îl vede se consternează*) ne circulent pas dans le registre familier des idiomes concernés. La non-valorisation du modèle structural réfléchi, dans de pareilles conditions syntaxiques, se fait au profit des structures actives et périphrastiques/ passives ou de certaines constructions attributives. Ce sont des aspects dont la pertinence se relève (y compris) dans la perspective d'une approche discursive. Par exemple, la formulation d'un certain contenu de la manière la plus explicite (ce qui est possible, parfois, grâce au clivage d'une éventuelle subordonnée subjective en deux segments composants, le sujet d'une part, la subordonnée attributive, d'autre part[20]) est

[18] *Il est significatif à cet égard le fait que le roumain opte en faveur de la structure à possession faible et du prédicat locutionnel (cf. Inima* ***mis-a umplut de consternare*** */ [fr.] *Le cœur* ***me*** *s'est rempli de consternation).*

[19] *Voir des exemples dans Teleoacă, Verbele de mirare.*

[20] *Voir à cet égard le contexte: (esp.)"[…]* todos[1]*/* ***quienes*** *amamos la libertad*[2]*/* nos consternamos*ante la muerte de […]*[1]*/" (online: www.explored.com.ec/.../un-suave-terciopelo-5...), sélectionné au détriment de la structure* ***Quienes****amamos la libertad*[1]*/* nos consternamos*ante la muerte de […]*[2]*/.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

susceptible de contribuer à une exploitation adéquate de la fonction conative-phatique du discours.

3.2. Le second argument (l'objet prépositionnel)

a) L'objet prépositionnel comme partie du discours. Groupes prépositionnels spécifiques

En conformité avec *la théorie des rôles sémantiques*, l'objet prépositionnel d'un énoncé réfléchi (structuré autour d'un verbe psychologique) peut être défini comme *stimulus/ source*[21]. Pareillement au sujet-stimulus de la structure active, l'objet prépositionnel-stimulus, actualisé dans le cadre actanciel du verbe 'se consterner', présente constamment les traits [–personnel, –animé], [+événement (négatif)]. Dans cet ordre d'idées, des énoncés tels que (roum.) *Ne-am consternat* ***de tine***, (esp.) *Nos consternamos* ***de tí*** ou (fr.) *Nous nous consternâmes* ***devant toi***,doivent être déchiffrés à partir d'un stimulus... de profondeur, qui est en fait la source d'une certaine expérience intérieure. En concordance avec cette interprétation, l'expérience de la consternation ne sera pas provoquée par la personne elle-même, mais cet état sera l'effet de certain(e)s gestes/ paroles ou d'une attitude/ conduite spécifique de cette dernière[22].

Dans sa forme prototypique, l'objet prépositionnel représente un composant actanciel du groupe verbal, qui est doué d'une sémantique variée (GA [II] 2005 : 416). Dans la plupart des cas, le complément prépositionnel représente – à la différence des compléments circonstanciels[23] – un constituent *obligatoire* du groupe dont il fait partie. Ce sont en fait les cas illustratifs d'une soi-disant *rection rigide*, qui implique une interdépendance et une solidarité maximes du verbe et de sa préposition, à savoir un degré maximal d'intimité[24] (voir à cet égard des verbes tels que (roum.) *a rezulta din* « résulter

[21] *À travers notre approche, nous sommes parties du principe que le stimulus inclut en quelque sorte la source, le premier étant susceptible d'être défini en tant qu'instance émettrice de la source ; en d'autres mots, la source représentera, dans toute une série de situations, le stimulus proprement dit, réel, direct, d'une expérience émotionnelle.*

[22] *Ce problème a été d'ailleurs remarqué dans la bibliographie de spécialité ; Danlos (2006 : 233 sq.), par exemple, admet à ce propos une utilisation métonymique de l'agent de la cause à la place de la cause proprement dite. Ce seraient des situations illustratives pour une causalité indirecte, définie en opposition avec le concept de la causalité directe (Fodor 1970).*

[23] *Il existe toutefois aussi des circonstanciels obligatoires (voir, par exemple, Frâncu 2009 : 183).*

[24] *Dans de pareilles situations, la préposition ne serait, selon certains auteurs (voir, par exemple, Vanhoe 2001–2002 : 29 ou Melis 2003 : 5 sqq.), qu'une... simple expansion du lexème verbal, ce qui équivaut à reconnaître la sémantique absolument vide des prépositions constitutives des groupes actanciels d'un verbe. Il y a toutefois des auteurs qui ont contesté l'aspect mentionné. Candalija Reina (2006 : 97 sqq., 107 sqq.), par exemple, insiste sur le fait que la grammaticalisation de certaines prépositions n'a pas entraîné la perte de leur sens à tel point qu'on puisse les nommer « mots vides ». En ce qui concerne notre point de vue, voir infra la discussion qui s'ensuit.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

de », *a echivala cu* « équivaloir à », etc.). Cependant, ce n'est qu'une des formes sous lesquelles se manifeste la rection, puisqu'il y a des verbes qui peuvent recevoir plus d'une préposition, sans que leur sens change. Parfois, il est en outre possible d'omettre la structure prépositionnelle, sans que cette omission affecte négativement la grammaticalité de l'énoncé[25] (les structures résultantes sont connues comme des *constructions absolues*). Pour ce dernier genre de situations, un test supplémentaire, utilisé afin de différencier l'objet prépositionnel du complément circonstanciel, vise la possibilité de substituer la position syntaxique en cause par un adverbe ; il s'agit, évidemment, d'un test auquel répondent exclusivement les compléments circonstanciels (GA [II] 2005 : 420).

Comme on s'y attendait, cette position syntaxique-argumentale est très bien représentée en espagnol : tant la diversité des modèles structuraux gouvernés par le verbe-centre *consternarse* (voir à cet égard la sélection d'un large éventail de prépositions telles que *por, con, de, a/ al, ante/ frente a, sobre*, etc.) que la fréquence de ces structures à l'étape actuelle de l'espagnol en constituent la preuve. Au niveau de la « structure c », l'objet prépositionnel s'exprime dans la grande majorité des cas par un substantif (proprement dit ou d'origine verbale) et, plus rarement, dans des conditions syntaxiques spécifiques, par un pronom (indéfini, relatif...). Il s'agit plus exactement de : substantifs abstraits (cf. *predisposición, muerte, manera*...), substantifs collectifs (cf. *gente*), substantifs ayant contextuellement une valeur prototypique (cf. *una persona* [*que*...]), substantifs *dicendi* (cf. *declaración*), substantifs d'origine verbale, particulièrement des noms provenant de participes et d'infinitifs (cf. *hecho*[s], *partida, sucedido, saber, oír, leer*) et pronoms, le plus souvent des relatifs à valeur anaphorique (cf. *cuales*) et des indéfinis (cf. *algo*)[26]. Par conséquent, nous pouvons admettre, pour ce qui est du verbe *consternarse*, des disponibilités combinatoires relativement larges[27].

On affirme que le verbe dicte, par sa sémantique matricielle, le choix de la préposition. Toutefois, à quel point s'exerce ce gouvernement, puisque, dans toute une

---

[25] *Dans de pareils cas on aurait affaire à ce qu'on appelle argument « par défaut », c'est-à-dire l'argument qui peut ou non être exprimé en syntaxe (Berthouzoz 2000 : 134 ; voir aussi Pustejovsky 1995 ou Baumgartner-Bovier 2006 : 125 sq.). D'autres auteurs parlent d'un soi-disant objet nul ou vide (Haïk 2005 : 196 sq.), généré par l'omission du « critère-thêta » (critère formulé par Chomsky 1981 et qui suppose l'expression obligatoire des arguments d'un verbe). Selon toute probabilité, serait un phénomène caractéristique des langues romanes, par opposition à l'anglais (Amary 1997 : 379 sqq.), que les spécialistes ont discuté analogiquement au phénomène du sujet vide (Rizzi 1986 : 513 et passim).*

[26] *En raison de l'espace limité de cette étude, nous ne pouvons pas présenter ici les contextes consignés en ligne, dans les pages de langue espagnole. Une présentation détaillée à ce propos apparaît dans Teleoacă, Verbele de mirare.*

[27] *Voir la définition du concept en question dans GA [II] 2005 : 423.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

série de situations, un unique verbe peut s'associer avec plus d'une préposition, sans que cela entraîne un changement proprement dit de la sémantique du lexème verbal ? Autrement dit, est-il possible d'admettre inclusivement une contribution du nominal (appartenant au groupe prépositionnel) à la sélection d'une certaine préposition ?! À partir des exemples enregistrés pour l'espagnol, nous avons constaté, d'une part, des similitudes de construction entre les prépositions *a* et *de* (l'association avec un infinitif [substantivé]), d'autre part, entre *ante/ frente a*, *con* et *por* (l'association avec des substantifs-coquilles, cf. *hecho*), *ante* et *con* (l'association avec des substantifs ayant un contenu « fort », cf. *muerte*), *por*, *con* et *de* (qui apparaissent souvent à côté du participe substantivé *sucedido*). Tout en considérant ce type d'options associatives, on pourrait expliquer tant l'impossibilité des constructions telles que **Nos consternamos con/ por/ ante/ sobre ver* ou **Nos consternamos a la muerte* (des énoncés qui sont ressentis comme étant peu naturels, voire incorrects), que l'existence de toute une série de contextes illustratifs du phénomène de la variation libre (voir à cet égard *consternarse por/ con* [+hecho], *consternarse de /al* [+infinitif substantivé], etc.). Il s'agit de modèles structuraux qui se sont fixés très probablement en diachronie et qui en sont arrivés à s'imposer comme tels aux hispanophones. En conclusion, nous considérons qu'un gouvernement absolu exercé par le verbe sur une préposition est admissible seulement pour les situations définissables en termes de « rection rigide ». En revanche, l'association d'un verbe unique avec plusieurs prépositions, sans que ceci entraîne des changements proprement dits dans la sémantique du lexème verbal, est susceptible d'être vue également (au moins dans certaines situations) en relation avec les traits (sémantiques et morphologiques) du nominal présent à l'intérieur d'un groupe prépositionnel.

En français, le complément prépositionnel du verbe *se consterner* est introduit notamment par les prépositions *devant* et *de*. Dans la grande majorité des cas de ce type, morphologiquement, on a affaire à des noms marqués [–animé]. L'unique exception, dans la limite des exemples consignés, est constituée par la structure *devant* ***toi*** ; cependant, voire dans de tels cas, le contexte plus large implique aussi un complément prépositionnel [–animé]. Pareillement à la situation consignée pour l'espagnol, la préposition *de* s'associe surtout avec des noms [–animé] et plus rarement avec des verbes à l'infinitif. Bien qu'en variation libre dans certains contextes, les prépositions *devant* et *de* présentent également des associations spécifiques : *Je me consterne* ***devant toi***/ **Je me consterne* ***de toi***; *Je me*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

consterne ***de voir***.../ **Je me consterne* ***devant voir***. Moins fréquemment, *se consterner* se construit avec les prépositions/ locutions prépositionnelles *à, face à, sur* et *pour*.

Comme nous avons eu l'occasion de le constater, la position objet prépositionnel construit avec la prép. *ante* (↔ fr. *devant*) est également très bien représentée en espagnol ; l'affirmation formulée se vérifie dans une moindre mesure pour ce qui est de la prép. *de*. En revanche, les structures avec les prép. *con, por* et *a* (*al* + infinitif substantivé) connaissent une fréquence supérieure dans l'espagnol actuel. À la différence de l'esp. *con*, le fr. *avec* n'entre jamais dans la structure d'un groupe prépositionnel du verbe *se consterner* (cf. esp. *Nos consternamos* ***con***/ fr. **Nous nous consternons* ***avec***). Pareillement à l'esp. *sobre*, le fr. *sur* connaît des occurrences plutôt sporadiques. Il en résulte une représentation supérieure de cette position syntaxique dans le cas de l'esp. *consternarse*, par rapport au fr. *se consterner* .

Pour ce qui est du français, nous avons aussi retenu quelques phénomènes sémantiques, non-enregistrés dans notre étude pour l'espagnol. Nous mentionnons tout d'abord une tendance spécifique au registre familier du français, à savoir la tendance vers l'utilisation du verbe *se consterner* également dans l'aire positive de significations (notamment dans des structures avec les prépositions *devant, de* et *face à*[28]): « […] sauve qui peut, *consternons nous****face à*** sa *beauté* légendaire » (*online* : forum.doctissimo.fr/.../potins-gossip-black-sujet...), etc. Dans le même ordre d'idées, il est intéressant que le sème de l''étonnement' est (partiellement) « obnubilé » au bénéfice des sèmes qui renvoient au 'chagrin' et à l''indignation' (cf., par exemple, « *Consternons-nous****face aux****ravages* provoqués par l'exploitation de […] », *online* : eelv.djamilasonzogni.eu/.../indignes_appel_mul..). Si, en ce qui concerne le premier aspect signalé, il est possible que nous ayons affaire à de simples impropriétés sémantiques[29], dans le second cas nous pouvons admettre un phénomène tout à fait naturel, étant donné qu'il s'agit d'un verbe psychologique (d'étonnement) avec une sémantique hybride.

[28] *Cependant, ces prépositions s'utilisent aussi, voire prioritairement, avec des substantifs-stimules marqués [+négatif] ; c'est justement pourquoi nous ne pouvons pas affirmer que l'utilisation d'une certaine préposition reflète réellement des déviations sémantiques ou des accentuations différentes dans la sémantique du verbe se consterner. En revanche, nous pourrions dire que l'utilisation d'une certaine préposition peut relever de l'attitude du sujet-expérienceur vis-à-vis d'un stimulus. Dans cet ordre d'idées, par exemple, les prépositions françaises devant et face à reflètent, pareillement à l'esp. ante et frente a, un certain détachement de l'expérienceur devant une certaine réalité, particulièrement négative (comparer à cet égard le fr. se consterner devant/ face à et l'esp. consternarse ante/ frente a, avec le fr. se consterner de et l'esp. consternarse de).*

[29] *Pour d'autres exemples similaires, voir Teleoacă 2014 : 202 sq.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Les différenciations, visant le second argument du verbe 'se consterner', sont encore plus évidentes si nous prenons comme terme de comparaison le roumain, idiome pour lequel nous pourrions admettre seulement *des disponibilités combinatoires minimales*. Il est suggestif à cet égard le fait que le nombre des prépositions incluses dans la structure d'un objet prépositionnel [–animé] du roum. *ase consterna* est nettement inférieur à celui enregistré pour les langues française et (surtout) espagnole, dans les conditions où même les occurrences de ce genre sont plutôt sporadiques. En fait, les uniques prépositions avec lesquelles s'associe le verbe *a se consterna* sont (*apropo*) *de* « (à propos) de » et *la* « à », à savoir deux des prépositions fréquemment requises par le verbe-centre en roumain (GA [II] 2005 : 421). La préposition *de* apparaît surtout à l'intérieur des groupes prépositionnels où le nom est le substantif *fapt* (↔ esp. *hecho*, fr. *fait*), tandis que *la* est exigée particulièrement par des noms provenant d'un infinitif long ; par conséquent, nous pouvons identifier également en roumain certaines préférences combinatoires.

b) La réalisation complexe, propositionnelle

La subordonnée complétive prépositionnelle du verbe *consternarse* est introduite le plus souvent en espagnol par la structure '*al* + verbe à l'infinitif (*ver, saber, considerar*) + la conjonction *que*'; c'est en fait une structure spécifique à l'espagnol, à laquelle correspondent, en roumain et en français, des constructions avec le gérondif ou/ et la structure '*de* + infinitif + *que*' (ex.: "*Nos consternamos* ***al ver que*** *las decisiones políticas tocan a algún* […]", *online*: www.insurrectasypunto.org/index.php?...). Exception faite de cette structure, la subordonnée en question est également introduite par d'autres connecteurs, y compris par des connecteurs « atypiques » (voir à cet égard *que/ de que, por lo que, ante lo que, cuando, cómo...*). En ce qui concerne les subordonnées introduites par *cuando*, il faut préciser que notre étude a eu pour objet seulement les énoncés qui évoquent *la façon* dont un certain sujet-expérienceur est venu en contact avec un événement-stimulus déclencheur d'un état affectif (par exemple, *en voyant qq. ch., en lisant* [*la presse*], *en apprenant qq. ch.*, etc.) et non pas la circonstance comme telle. Nous citons à titre d'exemple la phrase suivante : "Todos *nos consternamos* ***cuandovemos****los atroces crímenes cometidos con* […]", *online*: www.calameo.com/.../0026832261cc6fa4ccf27 / ; voir, par comparaison/ opposition, l'énoncé: "*Nos consternamos****cuando****dos vehículos particulares* ***chocaron***", *online*: www.mercuriocalama.cl/impresa/2014/10/.../8/). Une analyse comparative des contextes

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

enregistrés (pour l'espagnol) *supra,* sous **a)** et les exemples consignés dans la section **b)** relève du fait que cette position syntaxique-argumentale est mieux représentée comme partie du discours. La tendance vers l'expression synthétique, manifestée dans le registre familier de la langue, est susceptible d'en fournir une explication.

La diversité des structures similaires consignées en français est sensiblement réduite, par comparaison à l'espagnol, mais également par rapport aux structures, toujours françaises, signalées *supra,* sous **a)**. En fait, on ne saurait parler d'une variété réelle, étant donné que l'unique modèle structural attesté en français actuel est celui avec la locution *pour ce qui/ pour ce que*, qui correspond à l'esp. *por lo que* : « *Consternons-nous**pour ce qui**vient de se passer* et dénonçons la […] » (*online* : www.lexpress.fr › Monde › Europe...). Les structures introduites par '*de* + verbe (infinitif) + *que*' sont habituellement exigées par des formes périphrastiques de *consterner*. La même option s'actualise aussi dans des contextes où le connecteur est le fr. *que* ou *lorsque*(↔ esp. *cuando*). Bien que faiblement représentées aussi en roumain, cependant nous pourrions admettre que les complétives prépositionnelles du verbe *a se consterna* se distribuent dans quelques modèles structuraux. Nous mentionnons premièrement les phrases à l'intérieur desquelles la subordonnée en question est introduite par le connecteur atypique *când*« quand, lorsque » : „*Ne consternăm* cu toţii ***când****vedem* ce se întâmplă" (*online*: <www.clubptc.net › ... › Discutii Libere › In Club). Pareillement à l'une des situations consignées pour l'espagnol (cf. l'esp. *cómo*), le roum. *cum* introduit parfois une complétive prépositionnelle : „Radu Tudor *se consterneaza**cum*** de au voie […]" (*online*: cuvinte-nespuse.blogspot.com/2012_01_15_archive.h...). Il existe aussi des situations dans lesquelles cette subordonnée complétive est introduite par le connecteur *de ceea ce* « de ce que »: „După 1989 revine în ţară şi *se consternează**de ceea ce** întâlneşte*" (*online*: https://books.google.ro/books?isbn=6068012352) ş.a.

4. REMARQUES FINALES

Les « divergences » lexicographique entre les trois idiomes néo-latins concernés semblent diminuer au niveau pragmatique-discursif (le registre familier de la langue). Dans cet ordre d'idées, non seulement l'espagnol présentera deux configurations actancielles (y compris au niveau de système), correspondant en fait aux deux formes (active et réfléchie) du verbe 'consterner', mais également le français et le roumain, bien

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

qu'exclusivement dans le registre familier de la langue. L'affirmation peut être validée quoique le roumain et le français ne connaissent pas (encore ?) ni la diversité des modèles structuraux consignés pour l'espagnol, ni leur degré de fréquence. En première instance, le roumain et le français se regroupent ensemble, vue la position (plus) faible du modèle structural réfléchi, auquel on préfère, dans toute une série de situations, les structures périphrastiques/ passives. Cependant, les associations vs. les différences sont délimitables également en fonction d'autres aspects, tels que, par exemple, l'appartenance vs. la non-appartenance à la catégorie des langues *pro-drop* (et les conséquences qui en découlent) ; c'est un critère selon lequel le roumain et l'espagnol se regroupent ensemble. Parfois, l'une des trois langues romanes fait figure à part ; nous citons à titre d'exemplification : l'actualisation du sujet, au niveau morphologique, comme structure prépositionnelle ou l'option pour la non-focalisation du possesseur (voir le cas du roumain) ; la construction '*al* + infinitif + *que*', sélectionnée fréquemment en espagnol afin d'introduire une complétive prépositionnelle, etc. Par conséquent, on pourrait dire qu'une étude comparative est susceptible de fournir des arguments en faveur de certains traits *typologiques* de telle ou telle langue.

À travers une investigation comparative, les risques d'une approche subjective diminuent, puisque toute une série de questions concernant une langue (néo-latine) seront discutées non pas de manière isolée, mais à l'intérieur d'une famille linguistique. De cette façon, le phénomène de la réflexivisation, par exemple, est susceptible de recevoir également, en plus de son explication interne, des solutions externes. Dans cet ordre d'idées, pour ce qui est de l'espagnol, par exemple, il est fortement possible que la structure réfléchie représente le résultat du développement interne, tout comme dans le cas du français. Pour ce dernier cela a été très probablement l'utilisation réfléchie du verbe en question qui a facilité l'apparition de l'acception psychologique. Néanmoins, si le modèle structural réfléchi s'est imposé dès le début en espagnol, celui-ci se caractérisant par le trait de la continuité en diachronie (comme le prouvent tant les informations lexicographiques que les structures attestées dans le registre colloquial de la langue actuelle), dans le cas du français, le même modèle, bien que relativement bien attesté au cours du XIXe siècle (et très probablement aussi à une époque antérieure), est caractérisé par la discontinuité : ce modèle « disparaîtra » ultérieurement (les dictionnaires ne mentionnent pas la forme réfléchie du verbe *consterner* pour le XXe siècle) pour « revenir » aujourd'hui, dans des situations colloquiales de communication. Il n'est pas

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

exclu que cette recrudescence se soit produite (y compris) grâce à une influence (ultérieure) de l'espagnol. L'époque tardive à laquelle le roumain *a consterna* a été emprunté au français exclut un processus similaire à celui passé en français (le verbe en question a pénétré en roumain exclusivement avec son acception psychologique). L'utilisation réfléchie de ce verbe en roumain ne saurait ignorer l'explication externe, mais elle ne rejette pas non plus la solution interne.

Les aspects traités dans cette contribution prouvent aussi leur pertinence quant à la *dynamiquede la langue comme système*. Il s'agit plus exactement du *rôle del'usage* dans le maintien, l'apparition ou, par contre, la perte de certaines particularités linguistiques, telles que *la réflexivité*. L'enregistrement du phénomène de la *pronominalisation*, à l'étape actuelle du roumain, également pour d'autres catégories de verbes, exception faite de la classe des verbes psychologiques, légitime, au moins dans une certaine mesure, *la tendance vers la réflexivisation*. Dans une approche pragmatique/ discursive, cette tendance se justifie par *la focalisation*, dans l'acte de l'énonciation, *sur le sujet-expérienceur*, un sujet présentant des implications agentives. La réflexivisation génère *un type à part d'énoncés structurés de façon égocentrique, des énoncés fortement orientés vers l'énonciateur* ; dans ce contexte, on ne saurait exclure la possibilité de *définir le phénomène de la réflexivisation* (*également*) *comme fait discursif*.

Bibliographie

A. Sources et études de référence

Corominas = Joan Corominas, *Diccionario crítico etimológico de la lengua castellana*, volumen II (CH–K), Madrid, Editorial Gredos, S.A., 1954.

DRAE= *Diccionario de la Real Academia Española* (la 22.ª edición), Madrid, Espasa Calpe, 2001. *Online*: www.rae.es/recursos/diccionarios/drae.

Ern.–Meillet = Alfred Ernout, Alfred Meillet, *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots*, Paris, Klincksieck, 2001.

GA = Valeria Guţu Romalo (coord.), *Gramatica limbii române*, vol. I, *Cuvântul*, vol. II, *Enunţul*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005.

TLFi = *Trésor de la langue française informatisé*, Analyse et traitement informatique de la langue française – Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales [CNRTL] – Université Nancy, CNRS Éditions. *Online*: atilf.atilf.fr/tlf.htm.

B. Littérature secondaire

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Amary 1997 : Valérie Amary, *Vers une typologie des objets nuls en français*, in « Verbum », tome XIX, Presses Universitaires de Nancy 4, p. 375–390.

Baumgartner-Bovier 2006 : Annik Baumgartner-Bovier, *Les verbes d'événements et la causalité*, in Jacques Moeschler (coord.), « Nouveaux Cahiers de Linguistique Française (27). De la syntaxe à la pragmatique », Genève, Université de Genève, p. 117–139.

Berthouzoz 2000 : C. Berthouzoz, *Lexical Semantics for Computer Applications*, Genève, Université de Genève.

Bresnan 2001 : Joan Bresnan, *Lexical-Functional Syntax*, Blackwell, Malden-Oxford.

Candalija 2006 : José Antonio Candalija Reina, *Preposiciones vacías del español*: *complemento de régimen preposicional*, Volumen I [Absolver de – Diferir de/ en), Alicante, Universidad de Alicante.

Chomsky 1981 : Noam Chomsky, *Lectures on Government and Binding*, Foris Publications, Dordrecht/ Cinnaminson.

Coşeriu 2004 : Eugeniu Coşeriu, *Teoria limbajului şi lingvistica generală. Cinci studii*, Bucureşti, Editura Enciclopedică.

Creissels 2007 : Denis Creissels, *Réflexivisation, transitivité et agent affecté*, in Rousseau, A., D. Bottineau & D. Roulland (éds.), « L'énoncé réfléchi », Rennes, Presses Universitaires de Rennes, p. 83–106.

Danlos 2006 : Laurence Danlos, *Verbes causatifs, discours causaux et coréférence événementielle*, in « Revue des linguistes de l'Université Paris Ouest Nanterre La Défense », 54, p. 233–246.

Dowty 1989 : D. Dowty, *On the semantic content of the notion* '*thematic role*', in G. Chierchia, B. Partee & R. Turner (éd.),"Property theory, type theory and natural language semantics", Dordrecht, Reidel.

Fodor 1970 : J. Fodor, *Three reasons for Not Deriving* ***kill*** *from* ***cause to die***, in "Linguistic Inquiry", 1, p. 429–438.

Fournier 2001 : Nathalie Fournier, *Expression et place des constituants dans l'énoncé en français classique : la relation sujet-verbe et la relation verbe-objet*, in « Persée » no.1, Université Stendhal–Grenoble 3 & LATTICE, p. 89–107.

Frâncu 2009 : Constantin Frâncu, *Gramatica limbii române vechi* (1521–1780), Iaşi, Demiurg.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Gross 1975 : Maurice Gross, *Méthodes en syntaxe*, Paris, Hermann.

Haïk 2005 : Isabelle Haïk, *Marrant et les adjectifs comme ça*, in « Lingvisticae Investigationes », XXVIII, 2, Université de Caen, p. 189–234.

Marchello-Nizia 1999 : Christiane Marchello-Nizia, *Le français en diachronie : douze siècles d'évolution*, Paris, Ophrys.

Martin 2006 : Fabienne Martin, *Prédicats statifs, causatifs et résultatifs en discours. Sémantique des adjectifs évaluatifs et des verbes psychologiques. Online*: www.uni-stuttgart.de/lingrom/.../pdf/these_versionfinale_21juin2006.pdf (site visité au mois de septembre 2015).

Mathieu 1996–1997 : Yvette Yannick Mathieu, *Un classement sémantique des verbes psychologiques*, in « Cahier du CIEL, LADL & LLI », Université Paris 7, p. 115–133.

Melis 2003 : L. Melis, *La préposition en français*, Paris/ Gap, Ophrys [L'essentiel français].

Munteanu 2007 : Cristinel Munteanu, *Sinonimia frazeologică în limba română din perspectiva lingvisticii integrale*, Piteşti, Editura Independenţa Economică.

Pesetsky 1995 : David Michael Pesetsky, *Zero Syntax : Experiencers and Cascades*, Cambridge, Mass. : MIT Press.

Pustejovsky 1995 : James Pustejovsky, *The Generative Lexikon*, Cambridge, Mass: MIT Press.

Rizzi 1986 : Luigi Rizzi, *Null Objects in Italian and the Theory of pro. Linguistic Inquiry* 17/3, Cambridge, Massachusetts: MIT Press.

Ruwet 1995 : Nicolas Ruwet, *Les verbes de sentiments peuvent-ils être agentifs* ?, in « Langue française », n° 105 : « Grammaire des sentiments », Paris, Larousse.

Salvi 2011 : Giampaolo Salvi, *Morphosyntactic persistence*, în Maiden Martin, John Charles Smith, Adam Ledgeway (eds.), 2011, "The Cambridge History of Romance Languages, I. Structures", Cambridge/ New York, Cambridge University Press, p. 318–381.

Stan 2013 : Camelia Stan, *O sintaxă diacronică a limbii române vechi*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Teleoacă 2014 : Dana-Luminiţa Teleoacă, *Gradualitatea şi polaritatea verbelor* (*psihologice*) *de mirare sub aspect lexical şi de uz în limba română actuală*, in "Studii şi cercetări lingvistice", 2, p. 189–204.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Teleoacă 2015 : Dana-Luminiţa Teleoacă, *Structuri argumentale verbale în context romanic: 'a consterna' în română, franceză şi spaniolă*, communication au VIe Symposium International de Linguistique, Institut de Linguistique « Iorgu Iordan – Al. Rosetti », Bucarest, 29–30 mai 2015.

Teleoacă 2016 : Dana-Luminiţa Teleoacă, *Structuri argumentale verbale în context romanic: 'a* (*se*) *consterna' în română, franceză şi spaniolă* (*I*) (*Reflexivizarea verbelor tranzitive psihologice de mirare*), en cours d'impression dans „Studii şi cercetări lingvistice" 2/ 2016.

Teleoacă, *Les verbes psychologiques* : Dana-Luminiţa Teleoacă, *Les verbes psychologiques en roumain : quelques repères théoriques pour une description sémantique dans la perspective de la grammaire cognitive* (ouvrage manuscrit).

Teleoacă, *Verbele de mirare* : Dana-Luminiţa Teleoacă, *Verbele psihologice de mirare. O abordare sintactico-semantico-pragmatică din perspectiva gramaticii cognitive în context romanic* (*română, franceză şi spaniolă*) [ouvrage en cours d'élaboration].

Vanhoe 2001–2002 : Henk Vanhoe, *Aspectos de la sintaxis de los verbos psicológicos en español. Un análisis léxico functional*, Universiteit Gent, Academiejaar.

Van Valin & La Polla 1997 : Robert D. Van Valin and Randy J. La Polla, *Syntax: Structure, Meaning, and Function*, Cambridge, Cambridge University Press.

Vasilescu 2010 : Andra Vasielscu, *Tendinţe în sintaxa secolului al XX-lea*,in „Studii de limba română (Omagiu profesorului Grigore Brâncuş)", Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 251–275.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ASPECTS OF ADJECTIVAL INFLECTION IN PSALMS SINCE 16th TILL 18th CENTURY

Magdalena Iurescu

PhD Student, "Ştefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: The beginnings of old literary Romanian can be found in the translations of religious texts in 16th century. Our scholars have paid great attention to „the Book of Psalms", which was printed in numerous versions. The first writings in Romanian language are the „Maramureş Texts", most of them Psalms; Coresi deacon also printed three versions of Psalms in the second half of the 16th century; in the 17th century Dosoftei metropolitan versified the Psalms of David. Even after the „Bible" was translated and printed integrally, numerous versions continued to appear, more or less inspired from the translation of „Bucharest Bible". This paper proposes to notice the changes of adjectival inflexion in the most important versions of Psalms, translated in the 16th century till the 18th century. The study takes into consideration the following aspects: the modifications that occur in the adjectival inflexion, the classification of adjectives into flexional groups, the flexional behaviour of periphrastic adjectives, the morphological and stylistic means of expression of comparison and intensity, but also the attachment of the definite article and the context in which it appears. Regarding the flexional groups of adjectives, we will use the classification proposed by C. Dimitriu in „Tratat de gramatică a limbii române", classification that realizes a complex description of adjectival inflexion. Certain subclasses, as the „sagace" or „instantaneu" type, cannot be found in old age texts because they comprise neologisms. It is also possible that other subclasses that belong to the older vocabulary not to be found or some forms in the paradigm of certain adjectives not to appear in these texts. The grammatical category of comparison is formed by a series of adverbial morphemes that express graduation. Although, other means that belong to all levels of language can mark intensity. We believe it is necessary to take into consideration these means too, for their expressive values. The flexional behavior of periphrastic adjectives is interesting too because these can be comprised within different flexional classes, according to the elements that compose them. Last but not least, we will take into consideration the context in which the definite article is attached to adjectives.

Keywords:adjectival inflexion, flexional groups, periphrastic adjectives, the attachment of the definit article, Psalms since 16th century till 18th century.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Începuturile limbii române literare pot fi căutate în traducerile textelor religioase din secolul al XVI-lea. *Cartea psalmilor* s-a bucurat de o atenţie deosebită din partea cărturarilor noştri. Primele scrieri în limba română sunt textele maramureşene, în mare parte psaltiri; diaconul Coresi a tipărit şi el trei versiuni ale Psalmilor în cea de-a doua jumătate a secolului al XVI-lea; în secolul al XVII-lea, mitropolitul Dosoftei a versificat Psalmii lui David. Chiar şi după ce a fost tradusă şi tipărită *Biblia* integral, au continuat să apară numeroase versiuni ale acestei cărţi, mai mult sau mai puţin inspirate din textul *Bibliei* de la Bucureşti. Lucrarea de faţă îşi propune să urmărească transformările pe care le-a suferit flexiunea adjectivală în cele mai importante psaltiri traduse între secolele al XVI-lea şi al XVIII-lea. În studiul pe care îl vom realiza, vom ţine seama de următoarele aspecte: modificările ce au loc în sistemul desinenţial, repartizarea adjectivelor în clase flexionare, comportamentul flexionar al adjectivelor perifrastice, modalităţile morfologice şi stilistice de exprimare a comparaţiei şi intensităţii, precum şi flectivul determinării şi contextul în care apare.

Un prim aspect ce vizează comportamentul flexionar al adjectivelor priveşte repartiţia acestora în clase flexionare[1] şi comportamentul lor desinenţial. La clasa adjectivelor cu cinci forme flexionare[2], nu s-a constatat prezenţa formelor de masculin şi feminin plural (genitiv-dativ). Interesul se concentrează asupra desinenţei de masculin singular (toate cazurile), care apare atât ca ***-ø,*** cât şi ca ***-u.*** În textele din secolul al XVI-lea, se utilizează în mod egal ambele forme: **„**Cură păcatul mieu, că *mult**u**e*."(PS 24/11), „Deşchise piatră în pustinie şi adăpă ei ca în fărăfundu *mult**u.***"(PS 77/15); „Deşchise piatră în pustie şi adăpă-i ca den fără-fund *mult**ø.***"(CP 77/18), „Cînd hrăneaşte-i plătire *mult**ø.***"(CP 18/12). În textele din secolul al XVII-lea, desinenţa ***-ø*** ia locul desinenţei ***-u,*** aceasta din urmă apărând foarte rar: „Că de folosul de om este *puţîn**ø*** spori."(D 59/34), „Pentru numele Tău, Doamne, şi iartă păcatului mieu, pentru că *mult**ø***easte." (Ms. 45 24/12), „Pentru numele Tău, Doamne, curăţeaşte păcatul mieu, că easte *mult**ø.***"(Ms. 4389

[1] *Vom utiliza clasificarea propusă de C. Dimitriu în Tratat de gramatică a limbii române, clasificare ce ţine seama de numărul de aspecte opozabile, omonimiile stabilite în cadrul aspectelor opozabile şi mărcile (desinenţele şi flectivele complexe) pentru gen, număr şi caz la adjective aflate la gradul pozitiv, nearticulat. Menţionăm că nu se întâlnesc în corpusul de texte următoarele tipuri: muntean, lălău şi greoi, care fac parte din vocabularul mai vechi, precum şi tipurile neologice instantaneu şi sagace. Cf. Corneliu Dimitriu, Tratat de gramatică a limbii române, Editura Institutul European, Iaşi, 1999, p. 216 ş. urm.*

[2] *Adjectivele de tipul anumit au ca trăsătură distinctivă desinenţa* ***-or*** *la masculin şi feminin plural (genitiv-dativ). Cf. ibidem, p. 216 passim.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

24/11); „şi iartă păcatul meu pentru că *mult**u*** easte.”(B 24/12). În textele din secolul al XVIII-lea, se utilizează exclusiv desinenţa ***-ø:*** „Pentru numele Tău, Doamne, Te vei milostivi spre păcatul mieu, că *mult**ø*** easte.”(V 24/11), „curăţeaşte păcatul mieu, că *mult**ø*** easte.” (BBl. 24/12). Celelalte desinenţe sunt similare celor din limba actuală: *mult**ă*** (PS 5/12, CP 32/16, D 6/24, B 32/16, V 18/12, BBl. 34/17); *mulţ**i*** (PS 21/13, CP 21/12, B 21/12, Ms. 45 21/12, V 21/13,BBl. 21/12); *mult**e*** (PS 17/17, CP 17/19, D 103/107, B 17/19, V 17/17, BBl. 17/19).

La clasa adjectivelor cu patru forme[3], cele mai prezente sunt adjectivele din subsubclasa tipului *bun,* la polul opus situându-se cele din subsubclasele *frumuşel* şi *acru.* Ca şi în cazul adjectivelor cu cinci forme flexionare, la subsubclasa tipului *bun,* un interes deosebit se acordă desinenţei de masculin singular (toate cazurile). În textele din secolul al XVI-lea, desinenţa ***-ø*** alternează cu desinenţa ***-u,*** având o frecvenţă relativ egală: „Fiii lui Zeu agiutoriu, şi în loc *vrătos**ø*** spăşeaşte-me,”(PS 70/3), „Şi cine se va sălăşui în codrul *sfînt**ø*** al Tău?”(PS 14/1), ***„***Întinseră arcul său, lucru *amar**ø.***”(CP 63/3), „*Measer**ø*** şi *lînged**ø***sînt eu.”(CP 68/33); „şi Iacovu *pribeag**u*** fu în ţeara lu Ham.”(PS 104/23), „*Measer**u***şi *lănged**u***sîntu eu”(PS 68/30), „Şi vor şti căZeul *volnic**u*** e cu Iacov.” (CP 58/16), „Că *derept**u*** e cuvîntul Domnului.”(CP 32/4). În textele din secolul al XVII-lea, desinenţa ***-u*** apare foarte rar, predominând desinenţa ***-ø:*** „Să ies, Doamne, de la Tine *vesel**ø.***” (D 69/14), „întinseră arcul lor, lucru *amar**ø,***”(B 63/3), „şi voi cânta numele Domnului celui *înalt**ø.***”(Ms. 45 7/18), „Cu celcuvios, *cuvios**ø*** vei fi,şi cu bărbatul *nevinovat**ø,*** *nevinovat**ø***vei fi.” (Ms. 4389 17/26); „Căce *înalt**u*** e Domnul” (B 137/7), „de către omul *strîmb**u*** mântuiaşte-mă.” (Ms. 45 17/52). Pentru secolul al XVIII-lea, remarcăm doar existenţa desinenţei ***-ø: „***Că au săturat suflet *deşert**ø,***şi suflet *flămînd**ø*** au umplut de bunătăţi.” (V 106/9), ***„****Bun**ø*** şi*drept**ø*** e Domnul,” (BBl. 24/9). Celelalte desinenţe nu prezintă interes deoarece, cu câteva excepţii, sunt similare limbii actuale: *bun**ă*** (PS 5/14,CP 5/12, D 4/39,B 18/15, V 76/17, BBl. 18/15); *striin**i*** (PS 143/7, CP 17/9, B 17/49), ***streini*** (V 17/46), ***străini*** (BBl. 17/49), ***veseli*** (D 125/18); ***bune*** (PS 150/5, CP 149/5, D 4/27, B 9/9, V 33/13, BBl. 33/12). Uneori, rostirea dură a pluralului unor adjective terminate în ***-ş, -ţ*** sau ***-z,*** face ca desinenţa ***-i*** să devină ***-ø.*** Acest lucru se întâlneşte în texte din secolele al XVI-lea şi al XVII-lea, în special în aria dialectală

[3] *Adjectivele cu patru forme flexionare se împart în două subclase: cele care nu au o desinenţă specială pentru masculin singular vocativ (tipurile bun, acru, greu, muntean şi frumuşel) şi cele care prezintă desinenţa specială* ***-e*** *la masculin singular vocativ (tipul scump). Pentru paradigme, Cf. Dimitriu, op. Cit., p. 216 passim.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

nordică: **„**menciuroş***ø***fiii oamerilor,"(PS 61/10), „Pizmaşilor pînă cînd veţ îmbla *zăluz**ø,*** / De veţ lega-vă de om, *venina**ţø*** şi *cruz**ø?***"(D 61/7-8), „*feric**iţø*** toţi ceia ce nedejduiţi spre Dînsul." (B 2/13). Adjectivele din subsubclasa tipului *acru* nu pun probleme în ceea ce priveşte desinenţele, însă apar foarte rar în textele pe care le avem în vedere: *preamîndr**u*** (PS 106/43,), *mîndr**u*** (CP 106/43, B 100/7, Ms. 45 100/7), *aspr**u*** (D 59/5, V 90/3),*negr**u*** (D 43/43); *mîndr**ă*** (D 100/21).Adjectivele *rău* şi *greu* sunt utilizate ca în limba actuală: *gre**u***(PS 37/5, D 12/5, BBl. 34/17), *rău* (CP 27/18, D 34/86, B 34/20, V 111/7, BBl. 111/6); *grea**ø*** (D 6/5, B 37/4, V 37/5, BBl. 37/4), *rea**ø*** (PS 35/5, CP 35/4, D 3/25, B 33/21, V 36/19, BBl. 34/16); *gre**i*** (PS 34/18, CP 34/17, V 54/4), *răi* (B 77/54, V 77/49, BBl. 77/54); *rea**le*** (PS 39/13, CP 106/39, B 70/33, V 70/20, BBl. 70/23), *re**le*** (D 9/106), *gre**le*** (D 33/16). Adjectivele diminutivale cu sufix complex[4] sunt rar întâlnite. O problemă o constituie forma de masculin singular (toate cazurile), care, în texte din secolul al XVI-lea apare atât cu sufixul *-el**u,*** cât şi cu sufixul *-el**ø:*** **„***Giun**elu***sîntu eu şi ocărit,"(PS 118/141); „Aciia, Veniamin, *jun**elø*** în tremure," (CP 67/28). În *Vulgata* se întâlneşte un adjectiv cu sufix diminutival complex, care are forma *-el**ø:*** **„***Tiner**elø*** sînt eu şi defăimat;" (V 118/141). Celelalte forme, foarte rar întâlnite de altfel, nu pun probleme în ceea ce priveşte comportamentul lor flexionar: *puţînt**ică*** (D 36/23, 104/36); *puţin**ei*** (Ms. 4389 104/12); *puţin**ele***(Ms. 4389 108/8). În ceea ce priveşte subclasa tipului *scump* observăm că adjectivele cu formă de masculin singular în cazul vocativ cu desinenţa ***-e,*** care determină substantive cu trăsătura semantică +animat +uman, sunt mai numeroase decât în limba contemporană, însă predomină cele cu desinenţa ***-ø:*** „Doamne Dumnezeu *silnic**ø,*** cine e ca Tine?"(CP 88/9), „Şi Tu, Doamne, Dumnezeul mieu *milosîrd**ø*** şi *milostiv**ø,***mult îngăduitoriuşi *mult milostivø*şi *adevărat**ø.***"(B 85/14), „Şi Tu, Doamne, Dumnezeule *îndurat**ø***şi *milostivø,* răbdătoriu şi *mult milostivø*şi *adevărat**ø,***caută spre mine şi mă miluiaşte!" (V 85/15). Doar în *Psaltirea Scheiană* şi la Dosoftei se întâlnesc adjective cu desinenţa ***-e:*** „Cît iubitesfatele Tale, Doamne *silnic**e!***"(PS 83/2), „Iară spre noi, Doamne *svint**e***, /Ţi-ai însămnat de mainte /Strălucoarea svintei **feţe,"** (D 4/29), „Din Sion Te vei ivi-Te, / *Cuviosø*Dumnezău *svînt**e.***" (49/8). După cum se poate observa, în ultimul exemplu, adjectivul *cuvios* este de asemenea în cazul vocativ, însă nu prezintă desinenţa

[44] *Deoarece au fost propuse numeroase soluţii nesatisfăcătoare pentru analiza formală a adjectivelor de tipul frumuşel, C. Dimitriu propune soluţia sufixului complex, alcătuit dintr-un sufix lexical, care indică genul, şi o desinenţă, care transmite informaţii despre gen, număr şi caz. Astfel, adjective de tipul frumuşel prezintă următoarele flective complexe: frumuş-**el-ø**/frumuş-**ea-ø**/frumuş-**e-i**/frumuş-**e-le.** Pentru feminin singular nominativ-acuzativ-vocativ, se întâlneşte şi varianta moldovenească frumuş-**ic-ă.** Cf. Dimitriu, op. Cit., p. 192. Pentru întreaga paradigmă Cf. ibidem, p. 216 passim.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

specială. Prin urmare, spre deosebire de limba actuală, adjectivele de acest tip primesc desinenţa ***-e*** când sunt postpuse substantivului.

Din clasa adjectivelor cu trei forme flexionare[5] sunt prezente toate tipurile primei subclase, tipul *fumător* din cea de-a doua şi, foarte rar, adjectivul *june* aparţinând celei de-a patra subclase. Cu excepţia unor cazuri singulare, adjectivele din subsubclasa tipului *lung* au un comportament flexionar similar celui din limba actuală: *mic**ø***(CP 150/1, Ms. 4389 41/7, B 41/8, V 41/7, BBl. 41/8); ***seacă*** (CP 128/7), *adîncă* (D 26/19, B 63/6, V 63/8, BBl. 63/7); *lungi**ø** zile* (PS 20/5, CP 22/7), *dobitoace mici**ø***(B 103/27), *dihanii mici**ø***(Ms. 4389 103/25), *jivini mici**ø***(V 103/25, BBl. 103/27); *pruncii cei mici**ø***(D 16/62). Numai în *Manuscrisul 45* apar cu o frecvenţă relativ egală desinenţele ***-ø***şi ***-u:*** „Pentru aceaea pomeni-te-voi dentru pământul Iordanului şi Ermoniim, de la munte *mic**ø**.*" (Ms. 45 41/8); „pus-ai întru loc *larg**u*** picioarele meale." (Ms. 45 30/10). La Dosoftei, apar şi adjective cu formă de feminin plural (toate cazurile) având desinenţa ***-e,*** mai frecventă fiind totuşi desinenţa ***-ø:*** „Cela ce strîngi marea ca-ntr-un foale,/În prăpăsti-*adînci**ø**,*pre arină moale." (D 32/18), „Şi să scapi de cine mi-s cu greaţă/Şi de genuni *adînci**ø*** line-n faţă."(D 68/46), „Şi ţ-ampăzît poruncile svinte/Şi mărturii *întregi**ø*** nesmintite."(D 118/390), „Şi numelui Tău cel svînt preste zîle *lungi**ø**,*/Ce-am făgăduit voi da cu jărtve cu rugi."(D 60/19); „Cu buze viclenedin inemi *adînc**e***/Grăiesc răutate şi cuvînt de price."(D 11/7), „Ce-mi vine la suflet şi cu gloduri,/Cu pîcle *adînc**e*** fără poduri."(D 68/4). Adjectivele din subsubclasa tipului *românesc* au un comportament flexionar similar celui din limba contemporană: *omenesc**ø***(CP 16/4, V 79/18, BBl. 79/16), *creştinesc**ø***(D 61/22), *stăpînesc**ø***(Ms. 4389 50/14); *omenească* (PS 106/32, CP 17/44, D 30/85, Ms. 4389 59/12), *cerească* (V 77/24, BBl. 77/28); *muşte cîineşt**i*** (PS 104/31, CP 104/30, D 77/133, Ms. 4389 104/31, BBl. 77/50); *hiii omeneşt**i*** (D 61/25), *feciorii omeneşt**i*** (Ms. 4389 11/1), *fiiloromeneşt**i*** (V 30/20), *pre fiii omeneşt**i*** (BBl. 10/4). O singură excepţie se întâlneşte în *Psaltirea Scheiană,* unde, la masculin singular (toate cazurile), este utilizată exclusiv desinenţa ***-u:*** „Că să nu grăiască rostul mieu lucrul *omerescu;*" (PS 16/4), „şi cu duhul *vlădicescu* înv*r*ătoaşe-me." (PS 50/14). Adjectivele de tipul *cenuşiu* prezintă variaţii în ceea ce priveşte desinenţa doar la masculin singular (toate cazurile). În textele din secolul

[5] *Autorul împarte această clasă în patru subclase. Din prima subclasă fac parte adjectivele care au forme omonime la masculin şi feminin plural toate cazurile (tipurile lung, românesc, cenuşiu şi nou). Cea de-a doua subclasă are forme omonime la feminin singular şi plural (tipurile fumător şi instantaneu). A treia şi a patra subclasă marchează omonimiile într-un mod neobişnuit (tipul lălâi – a treia subclasă – şi adjectivul june – a patra subclasă). Pentru paradigme, Cf. ibidem, p. 216 passim.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

al XVI-lea, desinenţa ***-iu*** alternează cu ***-u:***„Se vinie mie eftinşigurele Tale şi *vi**iu***voiu fi," (PS 118/77), „În pământ *pusti**iu***, şi netrecut, şi fără apă;" (CP 62/3); „Şi *vi**u***va fi, şi da-se-va diîn aurul Araviei,"(PS 71/15), „*Vi**u*** Domnul şi blagoslovit Zeul."(CP 17/50). În textele din secolul al XVII-lea desinenţa ***-iu***apare mai rar, predominând formele cu desinenţa ***-u:*** „De Domnul puternic şi *vi**u*** să te vază."(D 41/6), „*Vi**u*** Domnul şi blagoslovit Dumnezeul mieu," (B 17/50),„Însetoşă sufletul mieu cătră Dumnezeu cel vîrtos,cel *vi**u***"(B 41/2), „Însăta sufletul mieu cătră Dumnedzău cel *vi**u***"(Ms. 45 41/2), „*Vi**u*** Domnul, şi binecuvîntat Dumnezeul mieu,"(Ms. 4389 17/47); „Întru pământ *pusti**iu,*** şi năcălcat, şi fără apă."(Ms. 45 62/3), „În pământ *pusti**iu*** şi necălcat şi fără apă, aşa întru cel sfînt arătaiu-mă Ţie"(B 62/3), „În pământ *pusti**iu***, şi neumblat, şi fără de apă." (Ms. 4389 62/3). În textele din secolul al XVIII-lea, adjectivele cu desinenţa ***-iu*** apar foarte rar: „În pământ *pusti**u***, şi neumblat,şi fără apă!" (V 62/3), „*Vi**u*** eDomnul, şi bine e cuvîntat Dumnezăul mieu," (V 17/47), „*Vi**u*** e Domnul şi binee cuvîntatDumnezeu."(BBl. 17/50), „căutaţi pre Dumnezeu, şiva fi *vi**u*** sufletul vostru." (BBl. 68/36); „În pământ *pusti**iu***şi neumblatşi fără apă; aşa întru cel sfînt m-am arătat ţie"(BBl. 62/3). Celelalte desinenţe flexionează ca în limba actuală: *pustini**e*** (PS 68/26), *pusti**e*** (CP 68/29, Ms. 45 68/29, Ms. 4389 68/26, BBl. 68/29); *vi**i** inimile* (CP 21/30, Ms. 4389 21/30, V 21/27, BBl. 21/30); *pusti**i** codri* (CP 74/6), *pusti**i** munţi* (B 74/6, Ms. 45 74/6, V 74/7, BBl. 74/6). La Dosoftei, formele de feminin plural (toate cazurile), prezintă uneori desinenţa***-e,*** *care* alternează cu ***-i,***predominând cea dintâi: „Să le fie curţîle *pusti**e.***"(D 68/83), „Cîte-s *vi**e*** şi tot omul/Lăudaţi-l toţi pre Domnul."(D 150/22); „Şi-a lor case *pusti**i*** să şază," (D 54/41). Adjectivul *nou,* are, pentru feminin singular şi plural (toate cazurile), forma *noao,* în unele texte apărând şi variantele grafice *noauă* sau *noaoă:* „Bucinaţi în lună***noao***cu bucine, în nărocită zi în sărbătoarea voastră."(PS 80/4), „Toţi cîntaţi Lui cîntece***noao,***"(PS 32/3), „Bucinaţi în***noao*** lună cu bucini."(CP 80/3), „Cîntaţi Domnului cîntece***noao.***" (CP 95/1), „Cîntaţi Luicîntare***noao***" (B 32/3), „Cîntaţi Lui cîntare***noao***" (Ms. 45 32/3), „Trîmbiţaţi în lună***noao*** cu trîmbiţă,în ziua cea bine vestită a sărbătorii voastre."(V 80/4), „Trîmbiţaţi în lună***noao*** cutrîmbiţă, în ziua cea bine vestită a sărbătorii voastre." (BBl. 80/3); „Bucinaţi cu veselie-n sărbătoare,/'N lună***noauă*** să s-auză pre sub soare." (D 80/6); „Şi băgă în gura mare cântare***noaoă***"(Ms. 4389 39/4). Forma *nouă* apare pentru prima dată în *Cartea Psalmilor* din *Biblia* de la Blaj, fiind întrebuinţată o singură dată: „Cîntaţi Domnului cîntare***nouă***" (BBl. 149/1). Forma de masculin plural (toate cazurile) nu apare în texte, în schimb este prezentă cea de masculin singular: *no**u*** (PS 143/9, CP 80/8, D 149/1, B 80/7,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

V 80/10, BBl. 80/8). Din cea de-a doua subclasă, se întâlneşte doar subsubclasa tipului *fumător*. La masculin singular (toate cazurile), remarcăm prezenţa a trei tipuri de desinenţe. În textele din secolul al XVI-lea, apar desinenţele-***iu*** şi, mai rar,-***u:*** „E eu ca maslin *roditor**iu***în casa Zeului, upăvăiiu în meserearea Zeului,"(PS 51/10), „Limba mea trestie a cărtulariu curundu *scrietor**iu.***"(PS 44/2), „Socoteaşte ruga mea, nu întru rost *înşelător**iu.***"(CP 16/1), „Eftin şi *miluitor**iu***Domnul;"(CP 110/5); „Pamente fapt-au ciudelor Lui; eftin şi *miluitor**u***Domnul."(PS 110/4), „Pământu *roditor**u*** în slatină, de rele ce viia spr-insu."(PS 106/34). În textele din secolul al XVII-lea, desinenţa ***-iu*** alternează cu ***-ø,***mai întrebuinţată fiind cea din urmă: „Căce El e izbăvire în laţul vînătorilor şi de cuvîntul cel *gîlcevitor**ø.*** "(Ms. 45 90/3), „Şi El easte *îndurător**ø***"(Ms. 45 77/42), „şi cu duh *povăţuitor**ø***întăreaşte-mă. "(Ms. 45 50/13), „Să nu fieca părinţii lor, neam strîmbşi *amărîtor**ø.*** "(Ms. 4389 77/8), „de omul cel nedireptşi *înşălător**ø***izbăveaşte-mă. "(Ms. 4389 42/1), „Fi-mi în Dumnezeul cel *sprenjinitor**ø***"(Ms. 4389 70/3); „Căci El te va izbăvi den laţul vînătorilor, şi den cuvîntul *gîlcevitor**iu.*** "(B 90/3), „şi cu duh *povăţuitor**iu*** întăreaşte-mă. "(B 50/13), „De bărbatul sîngerurilor şi *înşălător**iu*** se scîrbeaşte Domnul. "(Ms. 4389 5/6). În textele din secolul al XVIII-lea se utilizează exclusiv desinenţa ***-iu :*** „IarăEu, ca un maslin *roditor**iu*** în casa lui Dumnezeu, am nădăjduit spre mila lui Dumnezeu," (V 51/10), „Dă mie bucuria mîngîierii Tale, şi cu duh *stăpînitor**iu*** mă întăreaşte."(V 50/14), că El te va izbăvi din cursa vînătorilor şi de cuvîntul *turburător**iu***"(BBl. 90/3). Celelalte desinenţe au un comportament similar celui din limba actuală : *limba grăitoar**e*** (PS 11/4, CP 11/3, B 11/3, Ms. 45 11/3, V 11/4), *rudă amărîtoar**e*** (V 77/8, BBl. 77/10); *săgeatele arzătoar**e*** (PS 7/14, CP 7/13), *buze înşelătoar**e*** (D 11/9, Ms. 4389 11/3), *păsări zburătoar**e*** (V /118/10, BBl. 77/31); *înţelegător**i*** (CP 13/4), *pricitor**i*** (B 138/19), *arzător**i*** (V 7/14). Adjectivul *june*, apare doar în *Psaltirea Scheiană: „*Acie tu, Veniaminu *giur**e**lui* în temoare, giudeci iudeilor," (PS 67/28).

Din clasa adjectivelor cu două forme flexionare[6], sunt prezente subclasele *mare* şi, mai rar, *gălbui*. La adjectivele din subclasa tipului *mare*, ceea ce interesează este comportamentul flexionar al desinenţei de feminin singular (genitiv-dativ) şi masculin şi

[6] *Cea de a patra clasă, cu două forme flexionare are patru subclase. Prima are ca trăsătură specifică omonimia formelor de feminin singular genitiv-dativ şi a celor de feminin şi masculin plural toate cazurile (tipurile mare şi dulce). Subclasa tipului gălbui are ca trăsătură distinctivă omonimia formelor de masculin singular şi plural toate cazurile şi a celor de feminin singular genitiv dativ şi plural toate cazurile. A treia subclasă este reprezentată de tipul greoi, cu forme omonime la masculin singular şi plural, în opoziţie cu cele de feminin singular şi plural. Ultima subclasă, a tipului sagace, are ca trăsătură distinctivă forma de masculin plural diferită de celelalte forme. Pentru paradigme, Cf. Dimitriu, op. Cit., p. 216 passim.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

feminin plural (toate cazurile). În textele din secolul al XVI-lea, se utilizează desinenţele ***-i,***respectiv ***-ø,***la fel ca în limba actuală, mai rar apărând şi desinenţa ***-e,*** similară cu cea de la singular: „Tremise spr-inşi mînie urgia Sa, şi mînie şi scrăbi, tremişii îngeri *iuţi.*" (PS 77/49), „Fraţii miei bun şi *mari,*şi nu dulce vru într-înşi Domnul." (CP 150/5), „Şi ucise împăraţi *tari,*" (CP 134/10), „şi me curăţescu de păcate *mari.*"(PS 18/14), „Eu păzii căile *iuţi.*" (CP 16/4), „Ia împutarea mea ce îm părea, că zisele Tale *dulciø.* (CP 118/39); „că zisele Tale *dulce.*" (PS 118/39), „Întru *maire* caile Tale, şi cărairile Tale în ape multe, şi urmele Tale nu cunoscuse." (PS 76/20), „Cel ce vătămă limbi multe şi ucise împăraţii *tare.*" (134/10). Aceeaşi situaţie se întâlneşte şi în textele din secolul al XVII-lea: „Ca s-arate fiilor oamenilor puternicia Ta şi mărirea *marii* cuviinţei împărăţiei Tale." (B 144/12); „Mînntui-mă-va dentru *tari* vrăjmaşii miei," (B 17/20); „*Mari*-s lucrurile Domnului" (Ms. 45 110/2), „Celui ce au făcut minunile ceale *mari* Însuşi," (Ms. 4389 135/4), „Cîtu-s de *dulciø*gîtlejului mieu cuvintele Tale," (B 118/102); „Ca să cunoască fiii oamenilor puterniciia Ta şi mărirea a*marei* cuviinţei a împărăţiei Tale." (Ms. 45 144/12), „Să te culci afară la tăciuni *herbinte.* (D 67/50), „Pominoace încă-ţi voi aduce/Jărtve grase şi colive *dulce.* (D 21/96), „*mare*-s lucrurile Domnului" (B 110/2). În textele din secolul al XVIII-lea, adjectivele de acest tip au un comportament flexionar similar celui din limba actuală: „Ca să facă cunoscută fiilor omeneşti putearea Ta, şi mărirea *marii* cuviinţii împărăţiei Tale." (BBl. 144/12), „că dumnezeii cei *tari* ai pămîntului foarte s-au înălţat." (V 46/10), „*Mari* sînt lucrurile Domnului, dovedite întru toate voile Lui." (V 110/2), „Cît sînt de *dulciø* gîtlejului mieu cuvintele Tale" (BBl. 118/103). În *Vulgata,* forma de genitiv-dativ feminin singularare desinenţa ***-e:*** „Să facă cunoscută fiilor puterea Ta, şi mărirea *mare* cuviinţii Tale." (V 144/12). Foarte rar, doar în texte din secolul al XVII-lea, apare adjectivul *vechi,* aparţinând tipului *gălbui,* cu forme de feminin singular şi plural (toate cazurile): *veche* (D 47/45); *zilele vechiø* (B 77/5, Ms. 45 76/5), *vechiø fărădelegi* (B 78/8, Ms. 45 78/8).

Foarte rare sunt adjectivele invariabile propriu-zise[7], care nu îşi schimbă forma în funcţie de gen, număr şi caz: „***Ferice*** bărbatul ce nu merge la sfatulu necuraţiloru, şi pre calea păcătoşiloru nu stă," (PS 1/1), „***ferice*** aceia ce lăsară-se fără-legile." (CP 31/1), „În tot ceasul a Domnul amînă/Cu vin ***prisne*** şi plin de diresuri" (D 74/29).

Adjectivele perifrastice nu îşi schimbă forma dacă nu au în componenţa lor un adjectiv. Acestea sunt alcătuite dintr-un substantiv sau pronume, precedate de o prepoziţie

[7] *Cea de a cincea clasă este reprezentată de adjectivele invariabile. Cf. ibidem, p. 216.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

simplă sau compusă: „Bărbat ***fără minte*** şi neînţeleptul nu înţelege aceasta.” (PS 91/7), „N-am pus înaintea ochilor miei lucru ***fără de leage***” (BBl. 100/4), „Să se ispovedească numelui Tău marelui, că ***cu frică*** şi sfînt easte.” (CP 98/3), „Omul, cît ***de-a hirea*** este o nimică” (D 38/18), „Derept aceaea roagă-se ţie toţi preapodobnii în vreamea ceea ***de treabă.***” (CP 31/7), „Dumnedzăul meu, ***fără prihană*** calea Lui, cuvintele Domnului lămurite” (Ms. 45 17/33), „Să vază păgînii că-s oameni ***cu minte,***” (D 9/57), „Însă ***de nimica*** feciorii oamenilor, mincinoşi feciorii oamenilor în cumpene” (Ms. 4389 61/10), „Şi întru numele Tău, ***de nimica***vom face pre cei ce să scoală asupra noastră.” (V 43/6), „Şi omul, în cinste fiind, nu pricepu, să alătură cu dobitoacele ceale ***fără minte,*** şi să asămănă lor.” (B 48/12), Cele care au în componenţa lor un adjectiv variază în funcţie de clasa flexionară în care se încadrează acesta. O primă categorie este constituită de adjective derivate cu sufixul *-tor:* „Cuvîntul *leage călcător****iu*** puseră spre mere;” (PS 40/9), „Codrii şi toţi munţii, leamnele *plod purtătoar****e*** şi toţi chedri;” (CP 148/9), „Pămîntul cel *adunător****ø de roadă*** în sărătură pentru răutatea celor ce lăcuiesc într-însul.” (Ms. 4389 106/43), „Păzeaşte nevinovăţia şi vezi dreptatea că sînt rămăşiţe omului *făcător****iu de pace.***” (V 36/37). O a doua categorie conţine adjective, în a căror structură intră un adjectiv variabil, o prepoziţie şi un substantiv: „Şi omul ce-i *rău de limbă,*/Pre pămînt să paţă scîrbă.” (D 139/41), „*Nevinovat****ø la mîini*** şi *curat****ø la inimă*** care n-au luat pre deşert sufletul lui,” (B 23/4), „Şi au gonit pre omul cel sărac şi mişăl, şi *umilit****ø cu inima,*** ca să-l omoare.” (Ms. 4389 108/17), „Fii a oamenilor, pînă cînd *grei la inimă?*” (Ms. 45 4/3), „Cuvîntaţi spre Domnul toţi îngerii Lui cei ***tari*** *la vîrtute,*” (B 102/20), „Cînd era ei *la număr puţin****i,*** împuţinaţi şi nemearnici într-însul.” (BBl. 104/12).

Spre deosebire de situaţia din limba română contemporană, în care adjectivul primeşte sufixul determinării doar atunci când precedă substantivul regent, în textele din epoca veche, contextul în care se ataşează unui adjectiv articolul hotărât variază. În textele din secolul al XVI-lea, rare sunt situaţiile în care adjectivele primesc flectivul determinării atunci când sunt antepuse substantivului regent: „Întregi-se *frumoas****a pustinie,*** şi cu bucurie codrii încingu-se.”(PS 64/13). Alteori, adjectivul este articulat când este plasat după substantiv: „Codrii, şi toţi munţi, *leamne plodpurtătoar****ele*** şi toţii chedrii (...) să laude în numele Domnului.”(PS 148/9), Destul de rar, atunci când adjectivul este antepus substantivului, ambele componente ale sintagmei nominale primesc articolul: „Înplemu-nă de dulceaţa caseei Tale, *sfînt****a*** *băsearec****a*** Ta şi mirurată în dereptate.”(PS 64/5), „E însă *deşerţi****i*** *fii****i*** oamerilor;” (PS 61/10). De cele mai multe ori se întâmplă ca un adjectiv să

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

apară după substantiv, ambele componente ale sintagmei nominale primind flectivul determinării: „*Înrem**a** curat**a*** zideaşte întru Zeul meu şi duh dereptu noiaşte întru zgăul mieu.”(PS 50/12), Şi *vrătut**ea** fricoas**a*** Ta zicu,”(PS 144/6), „E noi oamerii Tăi şi *oi**le** păscut**le*** Tale, ispoveadimu-nă Ţie, Zeu, în veacu şi veacu,”(PS 78/13), *Închinu-mă cătră beseare**ca** sfînt**a** a Ta, în frica Ta.* (5/7), „Închinaţi-vă Domnului în *curt**ea** sfînt**a***a Lui.”(CP 28/2), Să se ispovedească *num**elui***Tău *mar**elui.***” (CP 98/3). În textele din secolul al XVII-lea, adjectivele primesc articol hotărât atunci când sunt antepuse substantivului regent, având un comportament flexionar similar celui din limba contemporană: „*Biet**ul** suflet* deşert mi-l mustrară.”(D 34/23), „Ţi-ai însămnat de mainte/Strălucoarea *svint**ei** feţe,*”(D 4/31), „Legea Domnului sprejeneala, şi a *svînt**ului** Israil*, împăratului nostru.” (B 88/18), „Cu *mîndr**ul** ochiu* şicunesăţioasă inimă,cu acesta nu mîncăm împreună.” (Ms. 45 100/7), „Că ai trecut înaintea lui cu *bun**a** cuvîntare* a bunătăţilor,” (Ms. 4389 20/4). Foarte rar, în unele texte, se înregistrează şi cazuri atipice. De exemplu, ambele părţi de vorbire primesc articol, atunci când adjectivul este antepus substantivului: „Ca s-arate fiilor oamenilor puternicia Ta şi mărirea *mar**ii** cuviinţ**ei*** împărăţiei Tale.”(B 144/12). O altă situaţie apare atunci când adjectivul este postpus substantivului şi ambele părţi de vorbire primesc flectivul determinării: „aceastea m-au poveţit, şi m-au adus la *munt**ele** sfîntu**l*** Tău, şi la lăcaşurile Tale.” (Ms. 45 42/3). În textele din secolul al XVIII-lea, adjectivele primesc articol hotărât atunci când precedă substantivul regent : „Întemeiază-se cu bucuriia a tot pământului, muntele Sionului, coastele Criveţului, cetatea *mar**elui** împărat.*” (V 47/3), „că cu arma *bun**ei** voiri* ne-ai încununat pre noi.”(BBl. 5/12). Ca şi în textele precedente, se întâlnesc uneori cazuri atipice. O primă situaţie apare atunci când un adjectiv este antepus substantivului, însă ambele părţi de vorbire primesc articol: „Doamne, că cu arma *bun**ei** voir**ei*** Tale ne-ai încununat.”(V 5/15). Nu în ultimul rând, situaţia în care adjectivul este postpus substantivului, dar primeşte articolul, este şi ea prezentă: „Acolo *Veniamintinerelul***ui**ntru răpirea minţii”(V 67/28).

Categoria gramaticală a comparaţiei, exprimă gradele comparativ de superioritate şi superlativul absolut. Formele de superlativ relativ nu se întâlnesc în texte din epoca veche. Comparativul de superioritate se formează, la fel ca în limba română contemporană, prin antepunerea adverbului-morfem *mai* adjectivului de declinat: ***mai*** *dulci* (PS 18/11, CP 18/11),***mai****drag* (D 77/211), ***mai*** *bună* (B 62/4, Ms. 45 62/4, 83/10, Ms. 4389 62/4, V 62/4, 83/11, BBl. 62/4, 83/10), ***mai*** *tînăr* (Ms. 4389 36/25, V 36/25, BBl. 36/25). Uneori, comparativul este utilizat cu sensul superlativului relativ de

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

superioritate: „Şi ce ia sufletele giudeilor, ***mai*** *fricos* de înpăraţii pământului." (PS 75/13), „Mic era întru fraţii miei, şi ***mai*** *tînăr* întru casa tatălui mieu." (CP 150/1), „L-ai pusu-l ***mai*** *mare* toate să-l asculte," (D 8/21), „şi Domnul nostru ***mai*** *mare* decît toţi dumnezăii." (B 134/5). În *Biblia* de la Blaj, comparativul nu mai exprimă sensul de superlativ pentru că superlativul relativ de superioritate se realizează prin mijloace proprii, antepunând sintagma *cel mai* formei de pozitiv a adjectivului : „Acolo Veniamin, ***cel mai*** *tînăr,* întru spaimă" (BBl. 67/29). Superlativul absolut se exprimă la toate nivelurile limbii. La nivel lexical, menţionăm derivarea cu prefixele ***prea-,*** cu variantele ***pri-*** sau ***pra-*** (pentru secolul al XVI-lea), şi ***răs-:*** "Giudecă-mi Zeu şi desgiudecă păra mea de limbă ***neprea****podobnică,*" (PS 42/1), „Dumnezeu ***prea****slăvit* în sfeaturile sfinţilor." (CP 88/8), „Nu-ţ ascunde, Doamne, faţă ***prea****cinstită,*" (D 26/35), „Striga-voiu cătră Dumnezăul cel ***prea****înalt*" (B 56/3), „Credinciosu-i Domnul întru toate cuvintele Sale, şi ***prea****cuvios* întru toate faptele sale." (Ms. 4389 144/13), „Că Domnul e ***prea****înalt,* înfricoşat, împărat mare preste tot pământul." (V 46/3), „Striga-voiu către Dumnezeul cel ***prea****înalt*" (BBl. 56/3); „Nu pomeni ale noastre fărădelegi ***pri****mari,*" (PS 78/8); „Cu preapodobnicii,***pra****podobnic* veri fi"; (PS 17/26); „Şi ca de foc ceară ***răs****topiţ* să cază." (D 67/6). Un alt procedeu mai rar întâlnit este compunerea, care se realizează atunci când adjectivul este legat prin cratimă de adverbul perifrastic *în-lung* (pentru secolul al XVI-lea) sau prin sudarea adverbelor *bine* şi *mult* (pentru secolul al XVIII-lea): „Dumnezeu, judecătoriu derept, şi tare, şi ***în-lung****-răbdătoriu.*" (CP 7/11); „Că Tu, Doamne, bun şi blînd şi ***mult****milostiv* tuturor celor ce te cheamă." (V 85/5); „Trîmbiţaţi în lună noao cu trîmbiţă, în ziua cea *binevestită* a sărbătorii voastre." (BBl. 80/3). La nivel morfologic, există numeroase adverbe şi locuţiuni adverbiale, mai mult sau mai puţin gramaticalizate, prin care se realizează superlativul absolut. Adverbul *foarte* este atât postpus, cât şi antepus formei de pozitiv a adjectivului: „Şi ziseşi dereptate, mărturia Ta *deadevară* ***foarte.***" (PS 118/138), „*Mare* Domnul şi *lăudat* ***foarte.***" (CP 47/1), „*Lămurit* cuvîntătoriul Tău ***foarte,***şi robul Tău iubi pre el." (Ms. 45, 118/139), „Porunca Ta *lată* ***foarte.***" (Ms. 4389 118/96), „*năcăjit* am fost şi *smerit* ***foarte ;***(V 37/9), „Cu foc *lămurit* e cuvîntul Tău *foarte* (BBl. 118/140); „E mie ***foarte*** *cinstiţi* fură soţii Tăi, Zeu." (PS 138/17), „***Foarte****-*s *înfricoşate* lucrurile Tale !" (B 65/2), „***Foarte****-*i *multă* mulţimea bunătăţilor Tale, Doamne" (Ms. 45 30/24), „Iară mie ***foarte*** sînt *cinstiţi* prietenii Tăi, Dumnezeule !" (V 138/17). În aceeaşi situaţie este şi adverbul perifrastic *cu tot :* „şi spinarea lor,***cu tot*** *duplecată.*" (CP 68/27); „Sînt trist, Doamne, şi *mîhnit* ***cu totul.***"(D 34/50).La Dosoftei, se întâlnesc adverbele perifrastice

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

specifice graiului moldovenesc *fără samă* şi *fără de samă :* „Ce Domnul l-a face *bogat* ***fără samă.*** (D 13/26); „Şi sufletul să-mi scoţ de la armă,/De nevoaie *grea* ***fără de samă.*** (D 21/68). În *Vulgata* se întâlneşte şi adverbul perifrastic postpus *cu usăbire :* „Aproape au stătut împărăteasa de-a dreapta ta, în veşmînt *aurit* împregiurat ***cu usăbire.***" (V 46/10). Adverbele *prea, mult* (cu varianta *multu*), *în lungu, îndelung* şi *bine* apar întotdeauna antepuse formei de pozitiv a adjectivului : „***Prea*** *slăvită* grăise de tine cetatea Ta, Zeule" (CP 86/3), „Cine e ***prea*** *mîndru,* şi feri-va aceastea, şi înţeleage-va mesereriei Domnului ?" (CP 106/43), „Noi să le dăm chiot cu ***prea*** *svîntul* nume" (D 19/25), „Căce Domnul ***prea*** *înalt,* straşnic, împărat mare preste tot pămîntul." (Ms. 45 46/2), „Păzeşte sufletul mieu, că sînt ***prea*** *cuvios.*" (Ms. 4389 85/2), „văzut-am pre cel necurat ***prea*** *înălţat* şi rădicat ca chedrii Livanului." (V 36/35); „Şi Tu, Doamne, Zeul mieu eftinu şi milostivu, ***în lungu*** *rebdătoriu* şi ***multu*** *milostivu* şi deadevăru !" (PS 85/15), „Îndurat şi milostiv e Domnul, ***îndelung*** *răbdătoriu* şi ***mult*** *milostiv.* (V 102/8), „Dumnezeu, judecătoriul cel direpţ şi tare, şi ***îndălung*** *răbdătoriu*" (Ms. 4389 7/12), „***Mult*** *prişleţ* fu sufletul mieu." (CP 119/6), „Oile lor ***mult*** *fătătoare,* înmulţind în ieşirile lor;" (B 145/16), „Şi Tu, Doamne, Dumnedzăul mieu, îndurător şi milostiv, şi ***mult*** *îngăduitor* şi ***mult*** *milostiv,* şi adevărat." (Ms. 45 85/14), „Că Tu, Doamne, bun, şi blînd, şi ***mult*** *milostiv,* tuturor celor ce te chiiamă." (Ms. 4389 85/5); „Săgeţile Tale sînt ***bine*** *călite,*" (D 44/17), „Lăudaţi pre El cu ţimbale ***bine*** *răsunătoare !*" (B 150/5), „Tu, ***bine*** *iertător* te făceai lor," (Ms. 45 98/9), „Trîmbiţaţi în luna cea noaoă cu trîmbiţa, în zioa cea ***bine*** *semnată* a sărbătorii voastre." (Ms. 4389 80/4), „Ceale de bună voie ale gurii meale ***bine*** *plăcute* le fă, Doamne," (V 118/108), „Lăudaţi pre El în chinvale ***bine*** *răsunătoare,*"(BBl. 150/5).Adverbele *cît* (cu varianta *cîtu*), *cît de* şi *ce* sunt, de regulă, urmate de verbul copulativ *a fi,* însă uneori se antepun direct formei de pozitiv a adjectivului: „***Cîtu*** e *dulce* Zeul lui Israil derepţilor cu înema !" (PS 72/1), „Cu ***cît*** eşti ***de*** *ghizdav* să-ţi scriu în frîmseţe," (D 44/5), „***Cîtu***-i *înfricoşat* întru sfaturi, mai mult decît fiii oamenilor." (Ms. 45 65/4), „***Cît*** e ***de*** *minunat* numele Tău!" (V 8/2), „***Cîtu***-s ***de*** *iubite* lăcaşurile Tale, Doamne al puterilor," (BBl. 83/1), „***Cîtu***-s ***de*** *îndrăgite* sălaşele Tale, Doamne al puterilor !" (B 83/1), „Să le vază ***ce***-s ***de*** *drăgălaşe.*" (D 77/206); „***Cîtu****frumoase* lucrurele Tale !" (PS 65/3), „***cît*** *fricoase* lucrurile Tale !" (CP 65/2), „De s-ar tăbărî-să oaste ***cît de*** *mare.* (D 26/9), „***Cît de*** *înfricoşate* lucrurile Tale !" (Ms. 4389 65/3). La Dosoftei, se întâmplă ca adverbul *cît* să fie întărit şi de o altă locuţiune adverbială, pentru a exprima sensul de superlativ : „**Cîtu**-i Domnul ***de straşnic de*** *tare !*" (D 65/14). O formă inedită de superlativ

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

este cea realizată prin antepunerea sintagmei *cît mai* formei de pozitiv: „***cît mai** înfricoşat în sfaturi decît feciorii omeneşti.*”(Ms. 4389 65/5).Adverbul *cît* este folosit uneori şi cu valoare adjectivală: „***Cîte** ivitu-mi-ai scîrbi multe şi reale !*”(CP 70/23),„***Cîte** ai arătat mie năcazuri multe şi reale !*” (B 70/23), „***Cîte** ai arătat mie, necazuri multe şi reale,* (BBl. 70/23). Adjectivul *mult,* postpus sau antepus adjectivului de declinat, exprimă şi el sensul de superlativ absolut: „Giudeaţele Domnului deadeveare şi dereapte depreură. Mai deşiderate de aurul şi de pietri *curate* ***multe,*** şi mai dulci de miiarea şi stredia.” (PS 18/11), „Oile lor ***multe** plodite,*” (CP 143/13), „judecăţile Domnului, adevărate-s, în direptate deodată. Pohtite-s mai mult decît aurul şi piatră *cinstită* ***multă,***” (B 18/11), „Oile lor ***multe** fătătoare* înmulţind întru ieşirile lor” (Ms. 45 143/16), „Dorite mai vîrtos decît aurul, şi decît piiatra *scumpă* ***multă,***” (V 18/11). La nivel sintactic, Dosoftei utilizează atributivele şi consecutivele: „Sufletul, Doamne, aşa te doreşte/Cu sete *aprinsă* ***de mă veştejeşte.*** (D 41/4); „Limba îmi voi face condei de scrisoare/A scriitor *grabnic* ***ce nu-i pre subt soare.***” (D 44/4). Există şi adjective la gradul pozitiv care au sens de superlativ deoarece întregul înţeles al frazei transmite această semnificaţie. De obicei, propoziţiile care prezintă această particularitate sunt exclamative sau interogative: „Domnul în Sion ***mare*** şi ***analtu*** e spre toţi oaminii !” (PS 98/2), „Că Domnul sus ***înfricat,*** împărat ***mare*** prespre tot pămîntul !” (CP 46/2), „***Înalt*** preste toate limbile, Domnul, preste ceriure mărirea Lui !” (B 112/4), „De la răsăriturile soarelui, pînă la apusuri ***lăudat*** numele Domnului !” (Ms. 4389 112/3), „Domnul în Sion easte ***mare***şi ***înalt*** easte preste toate noroadele! (BBl. 98/2);„Cine e Zeu ***maire*** ca Zeul nostru ?” (PS 76/14), „Cine e Dumnezeu ***mare*** ca Dumnezăul nostru ?” (B 76/13). La nivel stilistic, Dosoftei foloseşte comparaţiile din limba populară: „Să hiu spălat şi ***albca omeţii,***” (D 50/21), „Caii îţ sînt ***iuţ ca vîntul***” (D 103/15), „Cine e Dumnezeu ***mare*** ca Dumnezeul nostru ?” (V 76/14).

Din analiza întreprinsă în cercetarea de faţă, se poate observa că cele mai multe transformări au suferit formele de masculin singular (toate cazurile) ale tipurilor *anumit, bun, frumuşel, lung, românesc* şi *cenuşiu.* Din punctul de vedere al frecvenţei, cel mai des utilizate sunt adjectivele de tipul *bun,* la polul opus întâlnindu-se tipurile *acru, frumuşel, june* şi *gălbui.* Comportamentul flexionar al adjectivelor perifrastice este variabil, dacă aceste au în componenţa lor un adjectiv, şi invariabil, dacă în structura lor intră alte părţi de vorbire. Relaţia adjectivului cu sufixul determinării este, în principiu, asemănătoare cu cea din limba actuală, situaţii atipice întâlnidu-se în special în texte din secolul al XVI-lea. În cadrul categoriei gramaticale a comparaţiei se exprimă gradele comparativ de

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

superioritate şi superlativ absolut de superioritate, limba veche dispunând de numeroase mijloace expresive ce se actualizează la toate nivelurile limbii.

SIGLE

B *Biblia 1688,* vol. II, text stabilit şi îngrijire editorială de Vasile Arvinte şi Ioan Caproşu, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2002.

BBl. *Biblia de la Blaj 1795,* Ediţie jubiliară, Roma, 2000.

CP Coresi, *Psaltirea slavo-română 1577, în comparaţie cu Psaltirile coresiene din 1570 şi din 1589,* text stabilit, intreoducere şi indice de Stela Toma, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1976.

D Dosoftei, *Psaltirea în versuri 1673,* ediţie critică de N.A. Ursu, Mitropolia Moldovei şi Sucevei, Iaşi, 1974.

Ms. 45 *Manuscrisul 45,* în *Monumenta linguae daco-romanorum, Biblia 1688, Pars XI, Liber Psalmorum,* Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2003.

Ms. 4389 *Manuscrisul 4389,* în *Monumenta linguae daco-romanorum, Biblia 1688, Pars XI, Liber Psalmorum,* Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2003.

PS *Psaltirea Scheiană,* vol. I *Textul,* publicată de prof. I. Bianu, Ediţiunea Academiei Române, Bucureşti, 1889.

V *Biblia Vulgata Blaj 1760-1761,* vol. III, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE CONCEPT OF ASPECT IN ROMANIAN SPECIALTY WORKS

Magdalena Iurescu

PhD Student, "Ştefan cel Mare" University of Suceava

Abstract:The problem concerning the existence of verbal aspect in Romanian language worked up an appetite interest to linguists, especially beginning with the second half of the 20th centuri. If in the works written between the wars there was little reference to this subject, the aspectual values being related to verbal tenses, once the first normative grammar of the Romanian Academy appeared in 1954, various solutions regarding this question were proposed. The paper describes the main points of view concerning the concept of verbal aspect in Romanian specialty works, stressing upon the period that followed the appearance of the first normative grammar in 1954, for which three directions can be identified. Most of researchers embraced the solution proposed by the Grammar of the Academy, according to which Romanian language is not characterized by a system of formal oppositions, proper to the expression of the grammatical category of aspect; aspectual values are expressed lexically, syntactically or within the temporal system. A second point of view, sustained by less numerous linguists, refers to the fact that inchoativity, durativity or resultativity are expressed by the lexical category Aktionsart, whereas the grammatical category of aspect, expressed by a specialized system of morphemes, does not exist in Romanian language. Last but not least, a newer direction pleads in favour of the existence of the grammatical category of aspect in Romanian, which is related to a series of semantic features of the entire verb phrase. The opinions concerning the verbal aspect in Romanian are still controversial because of the way the concept of „grammatical category" is defined, understood as a system of specialized morphemes that describes a grammatical meaning and characterizes a certain part of speech or as a series of semantico-grammatical features that characterizes the entire phrase.

Keywords:grammatical category, aspect, Aktionsart, means of expressing aspectual values, Romanian specialty works.

Problema existenţei aspectului verbal în limba română a suscitat interesul cercetătorilor, mai ales începând cu cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea. În

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

perioada interbelică, cercetători precum Sextil Puşcariu, E. Petrovici, P. Skok şi Al. Rosetti fac referiri sporadice privitoare la acest concept, fiind pus în legătură cu influenţa slavă asupra limbii române. (Cf. Mişan, 1970, p. 131.) După apariţia primei lucrări cu caracter normativ a Academiei Române în 1954, se conturează mai multe direcţii în abordarea acestei probleme. O primă direcţie, propusă chiar de autorii *Gramaticii* Academiei, are în vedere ideea conform căreia în limba română nu există categoria gramaticală a aspectului, însă valorile aspectuale se exprimă prin alte mijloace nespecializate.Un al doilea punct de vedere, susţinut de un număr redus de reprezentanţi, este acela că modul de desfăşurare a acţiunii se exprimă prin categoria lexicală *Aktionsart,* iar aspectul, categorie gramaticală prin excelenţă, nu există în limba română.Nu în ultimul rând, se conturează o direcţie mai nouă care admite existenţa categoriei gramaticale a aspectului în limba noastră ce se exprimă prin mijloace variate şi priveşte semnificaţia întregului grup verbal.

Majoritatea cercetătorilor susţin, în mai mare sau în mai mică măsură, ideile propuse de *Gramatica* Academiei. Autorii acestei lucrări (vom utiliza ediţia a doua din 1963) nu admit existenţa categoriei gramaticale a aspectului în limba română. Ei definesc conceptul de *categorie gramaticală* ca fiind o serie de „modificări formale prin care se exprimă noţiunile morfologice fundamentale". (*Gramatica limbii române,* 1963, p. 36.)Prin urmare, deoarece limba română nu dispune de un sistem de opoziţii formale proprii acestei *noţiuni morfologice,* nu se poate vorbi de o categorie gramaticală a aspectului. Totuşi, ei nu neagă existenţa aspectului în limba română, care se exprimă prin mijloace nespecializate: „Limba română nu are categoria morfologică a aspectului la verb, întrucât caracterul perfectiv sau imperfectiv al unei acţiuni nu se exprimă într-o formă organizată: aspectul se exprimă în limba noastră fie prin mijloace lexicale (*a merge* faţă de *aumbla*),destul de rar prin formaţii cu prefixe (*a adormi* faţă de *a dormi*), fie prin îmbinări cu verbe care exprimă lexical ideea de începere, continuare sau terminare a acţiunii (*începe a plânge*), prin unele valori ale timpurilor (imperfectul faţă de perfectul simplu)". (*Ibidem,* p. 40.)Valorile aspectuale exprimate de unele timpuri ale indicativului sunt numite *nuanţe* ale timpurilor *de bază.* (Cf. *ibidem,* p. 234.) De exemplu, imperfectul exprimă o acţiune care „se situează în trecut şi e durativă", (*Ibidem,* p. 236.) iar perfectul – „o acţiune petrecută şi încheiată în trecut".(*Ibidem,* p. 238.)Timpurile relative ale indicativului (mai mult ca perfectul şi viitorul anterior) exprimă acţiuni *încheiate,* anterioare altor evenimente din trecut sau viitor. (Cf. *ibidem,* p. 239 şi 241.) Verbelor care

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

intră în îmbinări lexicale cu alte verbe exprimând aspectul (*a începe, a continua* etc.) nu li se admite încă statutul de *semiauxiliare* sau *auxiliare*, autorii acestei gramatici susţinând doar existenţa *auxiliarelor de modalitate:* „În limba română există posibilitatea de a reda, cu ajutorul anumitor verbe, modalitatea şi aspectul. Atât verbele de modalitate, cât şi cele de aspect se disting prin conţinutul semantic corespunzător celor două semnificaţii. Cele de modalitate se disting uneori şi prin anumite caracteristici gramaticale. Întrucât, dintre cele două clase de verbe menţionate, numai cele de modalitate sunt caracterizate din punct de vedere gramatical, în gramatică ne vom ocupa numai de ele". (*Ibidem,* p. 204.) Printre caracteristicile gramaticale ale verbelor auxiliare de modalitatese numără formarea, împreună cu un verb la conjunctiv, infinitiv sau supin, unei structuri complexe unitare din punctul de vedere al semnificaţiei, în care auxiliarul de modalitate poartă informaţia gramaticală, iar regentul – pe cea semantică; referirea auxiliarului de modalitate la subiectul verbului regent, când are formă de conjunctiv; sensul abstract, diferit de cel al predicativului, al unor auxiliare de modalitate; posibilitatea intercalării unor adverbe sau pronume între auxiliar şi regent. (Cf. *ibidem,* p. 204-205.)

În opinia academicianului Alexandru Graur, categoriile gramaticale reprezintă „modificările suferite de cuvinte în flexiune".(Graur, 1973, p. 35.)El defineşte aspectul ca fiind „acţiunea exprimată diferit după cum e, în curs de executare, începută, terminată, repetată etc".(*Ibidem,* p. 128-129.) Limba română nu are categoria gramaticală a aspectului pentru că nu dispune de un sistem organizat prin care verbele îşi modifică forma. Totuşi, autorul identifică *urme de aspect în româneşte*[1], exprimate la nivel lexical, prin sensul unor verbe (*a afla/a şti, a se aşeza/a şedea, a porni/a umbla, a merge/a ajunge* etc.), prin derivarea cu prefixe (prefixul *a-*, în perechea *a adormi/a dormi,* dar şi alte prefixe utilizate regional: *pre-, pro-, do-* sau *ză-*), prin *adăugarea de cuvinte* (*e pe cale de a, începe să, isprăveşte de, e gata să* etc.) sau la nivel morfologic, prin valorile unor timpuri verbale (imperfectul şi prezentul exprimă acţiuni durative, în timp ce perfectul – acţiuni momentane).(Cf. Graur, 1973, p. 129 şi Graur, 1969, p. 325-326.)

În numeroase lucrări, cercetătoarea Valeria Guţu Romalo îşi expune opiniile conform cărora aspectul se exprimă prin mijloace lexicale sau prin unele valori temporale, neadmiţând existenţa semiauxiliarelor de aspect. Aspectul este privit ca *un element secundar* al categoriei gramaticale a timpului. El nu poate fi considerat o categorie

[1] *Sintagmă preluată după titlul articolului Urme de aspect în româneşte, în „Limba română", XVIII, 4, 1969, p. 325-326.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

gramaticală de sine stătătoare pentru că nu exprimă opoziţii formale bine reprezentate la toate modurile şi timpurile. Ca trăsătură secundară a timpului, aspectul face referire la „caracterul desăvârşit sau nedesăvârşit al acţiunii”.(Iordan, Guţu Romalo, Niculescu, 1967, p. 225.) Singurul timp în cadrul căruia se manifestă opoziţiile aspectuale perfectiv-imperfectiv este trecutul indicativ: imperfectul se opune, prin *caracterul neîncheiat,* perfectului şi mai mult ca perfectului, acestea din urmă exprimând o acţiune *încheiată.* Prezentul tuturor modurilor este indiferent faţă de opoziţiilede aspect. El poate exprima atât acţiuni durative, cât şi punctuale fără a-şi modifica forma, acest lucru datorându-se contextului şi trăsăturilor semantice ale verbelor. La viitor există opoziţii formale, însă acestea privesc raportul temporal de anterioritate. Dacă viitorul I exprimă o acţiune posterioară momentului vorbirii care poate fi încheiată sau neîncheiată, viitorul anterior indică o acţiune posterioară momentului enunţării, anterioară altei acţiuni posterioare, având întotdeauna caracter desăvârşit. Aşadar, acesta din urmă are o trăsătură aspectuală constantă, însă nu este relevantă în cadrul opoziţiilor formale. Trecutul celorlalte moduri este reprezentat doar de o singură formă şi se caracterizează prin perfectivitate. Spre deosebire de prezent, care poate arăta atât acţiuni cu caracter încheiat cât şi neîncheiat, trecutul nu este indiferent faţă de valorile aspectuale, însă nu are suficiente realizări prin care să exprime cel puţin o opoziţie formală care vizează aspectul. (Cf. *ibidem,* p. 225-226 şi p. 236-237.) Ideea de aspect poate fi exprimată şi prin construcţii sintactice alcătuite din verbe cu sens incoativ, continuativ sau terminativ (*a începe,a prinde,a se pune, a porni, a se apuca, a continua, a urma, a înceta, a isprăvi, a sfârşi, a termina, a se opri, a conteni* etc.) şi un verb la conjunctiv, infinitiv sau supin. Se observă că cele mai multe verbe denumesc valorile incoativă şi terminativă, aceasta pentru că timpurile verbale exprimă mai mult ideea de durată. La fel ca în *Gramatica limbii române,* autoarea nu admite faptul că verbele aspectuale din construcţiile menţionate sunt semiauxiliare deoarece nu există nici un fapt gramatical care să exprime unitatea elementelor componente. (Cf. Guţu Romalo, 1961, p. 3 ş. urm.) Un alt procedeu sintactic de exprimare a aspectului, ce caracterizează limba populară, este repetiţia. Prin acest procedeu se exprimă ideea de durată. Spre deosebire de imperfect care exprimă o acţiune durativă neîncheiată, repetiţia implică ideea de acţiune durativă încheiată. (Cf. Guţu Romalo, 1960, p. 487 ş. urm.)

În *Gramatica de bază a limbii române,* Ion Coteanu adoptă o poziţie similară celei din *Gramatica* Academiei. Caracterizând fiecare timp în parte, acesta surprinde câteva dintre valorile aspectuale de bază. La indicativ de exemplu, prezentul exprimă o acţiune

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

care se petrece de obicei, imperfectul arată o acţiune care se repetă în trecut, iar perfectul simplu şi compus redau acţiuni încheiate înaintea momentului vorbirii. (Cf. Coteanu, 1993, p. 183 *passim.*)Atunci când clasifică verbele din punct de vedere semantic, un criteriu de repartizare priveşte *modul de desfăşurare a acţiunii.* În acest sens, se disting verbe durative, momentane, iterative. (Cf. *ibidem,* p. 158 ş. urm.) Poziţia lui Coteanu în ceea ce priveşte semiauxiliarele de aspect este ambiguă. Mai întâi, autorul împărtăşeşte opinia formulată în *Gramatica* Academiei, conform căreia nu există semiauxiliare de aspect. Verbe precum *a începe, a da, a apuca* etc. se diferenţiază de semiauxiliarele de mod pentru că exprimă aceeaşi persoană cu subiectul, în timp ce semiauxiliarele modale pot sta la persoana a treia indiferent de subiect. (Cf. *ibidem,* p. 163.) Deşi nu admite existenţa semiauxiliarelor de aspect într-un paragraf anterior, în capitolul despre sintaxă autorul menţionează că şi verbele aspectuale alcătuiesc, împreună cu un verb la conjunctiv, infinitiv sau supin, predicatul verbal complex. (Cf. *ibidem,* p. 246-247.)

Considerând conceptul de *categorie gramaticală* ca fiind „expresia lingvistică a unor categorii logice",(Iordan, 1956, p. 238.) academicianul Iorgu Iordan pledează pentru inexistenţa categoriei gramaticale a aspectului. El este de părere că trebuie să existe o corespondenţă formală între raporturile logice dintre idei. (Cf. *ibidem.*) Categoria gramaticală a timpului exprimă două valori: temporală şi aspectuală. Valoarea aspectuală se referă la „chipul cum prezintă vorbitorul acţiunea săvârşită de verb din punctul de vedere al duratei".(*Ibidem,* p. 423.) În funcţie de context, timpurile verbale pot exprima *nuanţe* precum durativ, momentan, iterativ sau incoativ. Unele timpuri exprimă şi valori specifice (perfectul compus cu valoarea specializată de perfectiv). (Cf. *ibidem*) La nivel sintactic, există *un fel de semiauxiliare* (*a apuca, a înceta, a porni, a sfârşi* etc.), care *arată un anumit aspect.* (*Ibidem,* p. 409.) Deoarece au un rol ajutător, alcătuind predicatul alături de formele verbale nepersonale, aceste verbe pot fi numite semiauxiliare de aspect. (Cf. *ibidem.*)

În opinia cercetătoarei Mioara Avram, categoriile gramaticale desemnează „noţiunile morfologice fundamentale exprimate prin flexiune".(Avram, 1986, p. 24.) Ea se pronunţă împotriva existenţei categoriei gramaticale a aspectului în limba română: „Aspectul, categorie specifică verbului în alte limbi, nu are forme de exprimare, dar există verbe cu sensuri lexicale aspectuale şi forme temporale cu valori aspectuale".(*Ibidem,* p. 150.) În cadrul categoriei gramaticale a timpului, reprezentativă este opoziţia între imperfect şi celelalte timpuri ale trecutului: imperfectul indică o acţiune durativă sau

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

iterativă, iar perfectul simplu, perfectul compus şi mai mult ca perfectul – o acţiune încheiată. (Cf.*ibidem,* p. 165 *passim.*) La nivel lexical, autoarea identifică două tipuri de verbe caracterizate din punctul de vedere al valorilor aspectuale exprimate, în funcţie de care este influenţată folosirea timpurilor verbale: verbe *durative* (*a aştepta, a domni, a iubi, a lupta, a munci, a trăi, a umbla* etc.) şi *momentane* (*a adormi, a apărea, a deschide, a se îndrăgosti, a se naşte, a pleca, a tresări* etc.). (Cf. *ibidem,* p. 151-152.) La fel ca Iorgu Iordan şi Ion Coteanu, Mioara Avram se situează pe o poziţie la fel de şovăielnică în ceea ce priveşte semiauxiliarele de aspect. Ea le numeşte *verbe de aspect, considerate de unii semiauxiliare.* (*Ibidem,* p. 153.) Acestea arată începutul, continuitatea sau sfârşitul unei acţiuni (*a apuca, a continua, a isprăvi, a începe, a porni, a se porni, a prinde, a se pune, a sfârşi, a termina* etc.) şi intră în sintagme verbale alături de forme de conjunctiv şi infinitiv, uneori şi de participiu şi supin. Autoarea consideră că aceste verbe pot îndeplini singure funcţia de predicat, în ciuda insuficienţei lor semantice; există şi alte verbe caracterizate prin aceeaşi trăsătură, cum ar fi *a presta* şi *a provoca,* considerate de specialişti predicative.(Cf. *ibidem,* p. 264.)

În *Limba română contemporană,* lucrare scrisă de Iorgu Iordan şi Vladimir Robu, cercetătorul din urmă este de părere că prin conceptul de *categorie gramaticală* se înţelege „sensul gramatical sau valoarea gramaticală care se realizează ca opoziţii paradigmatice în flexiunea unităţilor,fiind semnificate prin morfeme din clase specifice sau se realizează ca poziţii funcţionale în schemele de relaţii sintagmatice”.(Iordan, Robu, 1978, p. 233.) În cadrul categoriei gramaticale a timpului se exprimă, prin sincretismul mărcilor, atât valori aspectuale, cât şi valori temporale. Fiecare timp gramatical are trăsături semantice aspectuale intrinseci şi nici una dintre actualizări nu poate fi indiferentă faţă de aceste valori. Astfel, prezentul poate exprima atât o acţiune încheiată cât şi una neîncheiată, imperfectul, doar o acţiune neîncheiată (se actualizează în două valori contextuale, durativă şi iterativă), perfectul şi mai mult ca perfectul arată o acţiune încheiată, Viitorul I – o acţiune nesăvârşită, iar viitorul II – o acţiune săvârşită. Prin urmare, autorul face distincţia, la nivelul formelor temporale, între aspectul perfectiv şi imperfectiv. (Cf. *ibidem,* p. 282 *passim.*) Aspectul poate fi indicat şi la nivel semantic, prin anumite verbe de acţiune, fiind durativ, preinceptiv, inceptiv, iterativ, reversiv, continuativ, terminativ (rezultativ). (Cf. *ibidem,* p. 440.) Nu în ultimul rând, aspectul se exprimă şi prin mijloace sintactice, cu ajutorul semiauxiliarelor de aspect, care, urmate de verbe la conjunctiv, infinitiv sau supin, intră în componenţa predicatului verbal compus (*a se apuca, a căuta, a*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

da, a începe, a încerca, a porni, a se porni, a prinde, a sta, a continua, a urma, a apuca, a conteni, a încânta, a isprăvi, a înceta, a mântui, a sfârşi, a termina). Aflându-se în această poziţie, aceste verbe s-au gramaticalizat şi au un sens aspectual abstract, indicând valori precum cea ingresiv-imperfectivă, durativ-imperfectivă sau terminativ-perfectivă. (Cf. *ibidem*, p. 450-451.)

O ultimă opinie asemănătoare celor expuse mai sus aparţine lui C. Dimitriu care este de părere că orice categorie gramaticală are un conţinut gramatical care se actualizează formal, realizându-se cel puţin o opoziţie internă: „Categoriile gramaticale reprezintă nişte datumuri, constând în expresia lingvistică a unor categorii logice, în sensul raporturilor stabilite de mintea omului între noţiuni care corespund raporturilor existente în realitate între entităţi şi caracteristicile acestora sau numai între caracteristicile entităţilor". (Dimitriu, 1999, p. 12 şi 283.) Situându-se pe aceeaşi poziţie ca şi specialiştii menţionaţi anterior, C. Dimitriu se pronunţă împotriva admiterii existenţei categoriei gramaticale a aspectului în română: „Încercarea de identificare a categoriei gramaticale a aspectului în limba română ar putea fi justificată de faptul că despre conţinutul aspectual (...) se poate vorbi la verbul românesc. Conţinutul, însă, nu este suficient pentru existenţa unei categorii gramaticale, ci, pentru a putea vorbi de o categorie gramaticală, pe lângă conţinut categorial, trebuie să existe şi o formă categorială. (...) considerăm că verbului românesc nu îi este proprie categoria gramaticală a aspectului". (Dimitriu, 1999, p. 484 şi Dimitriu, 1979, p. 236.) Valorile aspectuale exprimate la nivelul timpurilor se manifestă în opoziţia dintre imperfect, care exprimă o acţiune neîncheiată, şi perfect sau mai mult ca perfect, care exprimă o acţiune încheiată. (Cf. Dimitriu, 1999, p. 633 *passim* şi Dimitriu, 1979, p. 319 *passim*.) Combătând argumentele din *Gramatica* Academiei referitoare la inexistenţa semiauxiliarelor de aspect, specialistul ieşean consideră că în limba română există verbe cu sens aspectual care arată începutul acţiunii (*a începe, a apuca, a se apuca, a se porni, a porni* etc.), care arată continuarea acţiunii (*a continua* şi *a urma*) şi care arată sfârşitul acţiunii (*a termina, a înceta, a se opri, a opri, a isprăvi, a conteni, a sfârşi* etc.). Ca şi semiauxiliarele de modalitate, acestea constituie, alături de un verb regent la conjunctiv, infinitiv sau supin, o structură unitară, în care sensul de bază este dat de regent, iar sensul gramatical – de semiauxiliarul aspectual. Singura deosebire este de ordin semantic: semiauxiliarele de mod arată posibilitatea, necesitatea etc., iar cele de aspect – începutul, continuarea sau sfârşitul acţiunii. Dacă *unele* semiauxiliare de mod au sens modal abstract, diferit de cel predicativ, acest lucru se întâmplă şi cu *unele* semiauxiliare de aspect, (*a*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

prinde, cu sensul predicativ „a apuca ceva cu mâna", are sensul aspectual „a începe"; *a porni* sau *a se porni* au sensul predicativ „a pleca din locul unde se află", sensul lor aspectual fiind „a începe o acţiune de oarecare durată"). Alte caracteristici de ordin gramatical similare cu cele ale semiauxiliarelor modale sunt posibilitatea de a fi intercalate alte părţi de vorbire între regent şi verbul aspectual, precum şi capacitatea semiauxiliarelor de aspect de a avea un subiect comun cu verbul regent la conjunctiv. (Cf. Dimitriu, 1967, p. 297 ş. urm.)

O a doua direcţie, susţinută de un număr restrâns de specialişti clujeni, pledează pentru existenţa categoriei lexicale *Aktionsart* în română. Adepţii acestui punct de vedere consideră că aşa-numitele valori aspectuale, exprimate la nivel semantic, sintactic sau chiar în cadrul categoriei gramaticale a timpului, reprezintă valorilecategoriei lexicale *Aktionsart.* Aspectul este o categorie gramaticală prin excelenţă, care dispune de un sistem de morfeme specializate şi exprimă un conţinut aspectual. Cercetătorul Andrei Mişan este de părere că orice limbă dispune de categoria funcţional-semantică a aspectualităţii, prin care se exprimă „caracterul desfăşurării acţiunii verbale, în sensul larg al cuvântului".(Mişan, 1969, p. 71.) Aspectualitatea se actualizează la nivel morfologic, prin categoria gramaticală a aspectului exprimată de verb, la nivel lexical, prin categoria lexico-semantică *Aktionsart* ce caracterizează doar verbul, dar şi prin alte adverbe care exprimă iterativitatea, durativitatea, continuitatea etc., şi la nivel sintactic, prin topică sau prin anumite elemente de legătură care pot reda caracterul desfăşurării acţiunii. Prin urmare, verbul poate exprima categoria gramaticală a aspectului (care se actualizează cu valorile perfectiv/imperfectiv şi se concretizează într-un sistem de morfeme specializate ce exprimă aceste valori la orice mod şi timp verbal) şi categoria lexicală *Aktionsart* (care se actualizează cu numeroase valori – iterativ, incoativ, continuativ, terminativ, momentan, durativ etc. – şi se exprimă prin trăsăturile semantice ale verbelor). (Cf. *ibidem,* p. 65 ş. urm.) Nu orice limbă poate dispune de toate posibilităţile de actualizare a aspectualităţii. Dat fiind faptul că româna nu dispune de un sistem de morfeme proprii exprimării valorilor aspectuale, cercetătorul este de părere că limba noastră se caracterizează doar prin categoria lexico-semantică *Aktionsart,* specifică tuturor limbilor: „Limba română nu are categoria gramaticală (morfologică) a aspectului verbal, nu are nici „rămăşiţe" sau „elemente sporadice şi întâmplătoare de aspect". (...) Limba română cunoaşte numai categoria lexicală de *Aktionsart* (aspectul semantic, care este specific tuturor limbilor)". (Mişan, 1970, p. 143.)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Cercetătorul Ioan Pătruţ, comparând limbile slave cu cele romanice, constată că încercările unor specialişti de a susţine faptul că limba română ar fi moştenit aspectul din slavă sunt nefondate: „Ca şi alte limbi romanice, româna nu cunoaşte aspectul verbal. Lingviştii care susţin existenţa lui în limba română nu fac deosebire între aspect, categorie gramaticală, şi Aktionsart, categorie lexicosemantică". (Pătruţ, 1974, p. 90.) Un argument în favoarea acestei opinii este faptul că verbele perfective şi imperfective din slavă au acelaşi comportament morfologic în limba română. În opinia autorului, categoria gramaticală a aspectului indică opoziţiile perfectiv/imperfectiv prin morfeme specializate şi este prezentă în limbile slave şi germanice. Categoria lexico-semantică *Aktionsart* exprimă modul de desfăşurare a acţiunii, actualizat ca incoativ, continuativ, terminativ etc. şi nu dispune de mijloace morfologice specializate. O distincţie terminologică netă se face în limbile germană şi rusă: germ. *Aspekt/Aktionsart,* rus. *vid/sposob dejstvija.* (Cf. *ibidem,* p. 70 şi 97-98.)

Pe o poziţie intermediară se află Ivan Evseev, care, admite pentru limba română atât existenţa valorilor aspectuale, cât şi pe cea a categoriei lexicale Aktionsart şi a valorilor ei: „*Aktionsart* se găseşte într-o strânsă corelaţie cu aspectul gramatical căci valorile acestor două categorii se interferează în planul conţinutului. În unele limbi există concomitent ambele categorii. În acest caz, ele alcătuiesc împreună categoria funcţional-semantică a aspectualităţii. Categoria aspectualităţii este prezentă în orice limbă. Diferă doar de mijloacele prin care sunt redate diverse laturi aspectuale ale acţiunilor şi proceselor". (Evseev, 1974, p. 39.) Aspectul exprimă *gradul de realizare a acţiunii* (*Ibidem,* p. 38.) şi se concretizează în valorile perfectiv (arată o acţiune încheiată al cărei rezultat este cunoscut) şi imperfectiv (arată o acţiune în desfăşurare al cărei rezultat nu este cunoscut). Imperfectivul mai exprimă şi nuanţa iterativă, în timp ce perfectivul are o nuanţă noniterativă. Categoria lexico-semantică *Aktionsart* exprimă „anumite momente şi caracteristici ce se referă la faza iniţială a procesului, durata procesului, rezultatul procesului etc".(*Ibidem.*) *Aktionsart* este prezent în orice limbă şi se exprimă la nivel lexical, având valorile: inceptivă (numită şi incoativă sau ingresivă), care exprimă faza iniţială a acţiunii; durativă, care exprimă durata acţiunii; finitivă (numită şi terminativă sau rezultativă), care exprimă faza finală a acţiunii; iterativă (numită şi frecventativă), care exprimă repetarea unei acţiuni; semelfactivă, care exprimă acţiunea ca un act singular; reversivă (numită şi reduplicativă), care exprimă reluarea unei acţiuni anterioare. În limba română valorile aspectuale perfectiv/imperfectiv sunt redate morfologic, la nivelul

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

timpurilor verbale. Opoziţiile aspectuale au loc în cadrul timpurilor trecutului indicativ, imperfect/perfect simplu sau compus şi mai mult ca perfect. Valorile *Aktionsart* se exprimă la nivel lexical prin derivarea cu prefixe (*în-/îm-* – cu sens inceptiv –, *re-*, *pre-*, *pro-* – cu sens reversiv –, *do-* – cu sens finitiv rezultativ – etc.), la nivel sintactic, prin semiauxiliarele de aspect şi un alt verb la conjunctiv, infinitiv sau supin (*a începe, a se apuca, a se porni, a se pune* – cu sens inceptiv –, *a continua – cu sens durativ –, a termina,a sfârşi, a înceta, a încheia, a găti* – cu sens finitiv – etc.) sau prin repetiţia aceluiaşi verb şi la nivel semantic, prin semnificaţia unor verbe (*a începe, a se porni, a declanşa* – cu sens inceptiv –, *a termina, a epuiza, a se opri, a staţiona,*– cu sens finitiv – ,*a ciocăni, a ciripi, a tremura, a oscila* – cu sens iterativ – etc.*)* sau al unor locuţiuni şi expresii idiomatice (*a da în clocot, a da sângele, a se prinde la vorbă, a se pune pe treabă, a o lua la fugă* – cu sens inceptiv –, *a duce la bun sfârşit, a duce până la capăt* – cu sens finitiv – etc.). (Cf. *ibidem,* p. 37 ş. urm. şi p. 86 ş. urm.)

O a treia direcţie, de dată mai recentă, este reprezentată de cercetători care admit existenţa categoriei gramaticale a aspectului, ce se concretizează la nivelul întregii sintagme verbale. În *Gramatica limbii române,* Dumitru Irimia defineşte categoriile gramaticale ca fiind „modalităţi specifice de reflectare în conştiinţa lingvistică a vorbitorilor unei limbi a variatelor moduri de a fi, în funcţie de diferite raporturi în care sunt înscrise ele înseşi sau numai cuvintele care le denumesc: semantic, deictic, sintactic, pragmatic".(Irimia, 1997, p. 28.) Conţinuturile categoriilor gramaticale se dezvoltă formal, la toate nivelurile limbii (morfologic, sintactic şi lexical), şi prin mărci suprasegmentale (accentul sau intonaţia. (Cf. *ibidem,* p. 34.)Aşadar, categoriile gramaticale nu mai sunt definite ca un sistem de opoziţii morfologice prin care se exprimă un conţinut gramatical, ci acest conţinut se manifestă în cadrul întregii sintagme. Conform autorului, „aspectul se dezvoltă ca expresie lingvistică a modului de desfăşurare în timp, din perspectiva subiectului vorbitor, a acţiunii verbale, în interiorul raportului enunţ-enunţare". (*Ibidem,* p. 211.) La nivel formal actualizează, în cadrul opoziţiilor temporale, sensul imperfectiv/perfectiv (*împlinit/neîmplinit*).Astfel, prezentul este indiferent faţă de aspect; trecutul manifestă opoziţiile perfectiv/imperfectiv, concomitent cu cele temporale, prin temele flexionare de perfect şi de imperfect; la viitor, aspectul se suprapune opoziţiilor temporale, viitorul I exprimând imperfectivul, iar viitorul II – perfectivul. Celelalte moduri nu prezintă interes din acest punct de vedere, datorită conţinutului lor semantic. Opoziţia perfectiv-imperfectiv poate fi pusă în legătură şi cu alte valori: momentan, durativ,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

frecventativ, incoativ, continuativ, terminativ etc. Privind dintr-o altă perspectivă, Irimia face distincţia între *aspectulsubiectiv* („expresie a modului specific de înscriere de către vorbitor a temporalităţii acţiunii verbale în durata enunţării") (*Ibidem*, p. 212.) şi *aspectul obiectiv* („expresie a modului specific de desfăşurare a acţiunii verbale în durata enunţului"). (*Ibidem*) Prin aspectul subiectiv, vorbitorul modalizează temporalitatea, aducând precizări cu privire la caracterul încheiat sau neîncheiat al acţiunii. El redă opoziţiile perfectiv/imperfectiv şi se exprimă prin morfemele cu ajutorul cărora se actualizează categoria gramaticală a timpului. *Aspectul obiectiv* descrie modul în care decurge acţiunea sau etape ale desfăşurării acesteea. El dezvoltă opoziţiile singularitate/pluralitate şi opoziţiile iminent/incoativ/continuativ/terminativşise realizează prin diferite mijloace. La nivel lexical, derivarea cu prefixe exprimă sensul de pluralitate, cu valorile frecventativă sau iterativă, (prin prefixul *re-*)şicel incoativ (prin prefixul *a-*). La nivel sintactic, semiauxiliarele de aspect arată iminenţa (prin verbele *a sta,a vrea, a trage* şi *a da*). La nivel semantic, verbele cu sens lexical aspectual (*a începe, a termina, a continua, a dura, a se întrerupe, a repeta, a se porni, a se apuca* etc.) indică toate valorile. Nu în ultimul rând, semnificaţiile aspectului obiectiv sunt actualizate şi prin adverbe, utilizate ca modalizatori (*tot, mai, iar* etc.)sau ca unităţi lexicale cu funcţie sintactică (*din nou, mereu* etc.). (Cf. *ibidem*, p. 211 ş. urm.) Se observă că autorul include în clasa semiauxiliarelor doar câteva verbe care s-au abstractizat şi s-au gramaticalizat în mare măsură. În opinia sa, semiauxiliarele au o flexiune mai puţin bogată şi se caracterizează printr-un grad mai mare de abstractizare, fără a fi vide semantic precum auxiliarele. (Cf. *ibidem*, p. 163-164.) De exemplu, semiauxiliarele de aspect în cauză, stau doar la prezent şi imperfect indicativ sau perfectul potenţial obtativului şi sunt strâns legate de valoarea perfectivă. Ele au un caracter instrumental, sensul lor fiind legat de întreaga sintagmă. (Cf. *ibidem*, p. 167-168.)

Deşi nu se defineşte în mod explicit conceptul de *categorie gramaticală,* în noua ediţie a *Gramaticii* Academiei se admite categoria gramaticală a aspectului. Conform autorilor, „Aspectul este categoria specifică verbului care dă seama de structura intervalului de desfăşurare a procesului comunicat prin grupul verbal".(*Gramatica limbii române,* 2005, p. 449.)El interferează cu timpul dar nu este o categorie gramaticală de tip deictic, acesta fiind indiferent în privinţa momentului în care se desfăşoară acţiunea. Opoziţiile aspectuale se stabilesc în funcţie de unele trăsături semantice ale grupului verbal. În cadrul trăsăturii *delimitat* seexprimă opoziţile perfectiv/nonperfectiv, a căror

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

semnificaţie este „acţiune încheiată/acţiune în desfăşurare". Ele se realizează prin forme specializate, în cadrul timpurilor verbale, cărora li se subordonează. Se disting timpuri perfective (perfectul tuturor modurilor, mai mult ca perfectul şi viitorul anterior) şi timpuri imperfective (prezentul tuturor modurilor, viitorul propriu-zis şi imperfectul indicativ). Trăsătura *durativ* distinge între valorile durativ/momentan (punctual). Aceste valori se realizează la nivel lexical, prin sensul verbelor care pot fi durative (*a rătăci, a creşte, a aştepta* etc.) sau momentane (*aadormi, a apărea* etc.), care, la rândul lor, se combină cu adverbe cu sens durativ (*în tot acest timp, timp de,de o săptămână/an/lună, până la prânz/iarnă/anul* etc.) sau sens momentan (*imediat, într-o clipă*).Trăsătura *determinat* distinge valorile aspectuale individual/determinat (generic). Procesele individuale sunt fixate precis în timp, iar procesele generice au caracter atemporal. Prin urmare, aceste valori se deduc din context. În cadrul trăsăturii *numărabil* se disting valorile unic (semelfactiv)/iterativ, a căror semnificaţie este „acţiune petrecută o singură dată/acţiune repetată". Valoarea iterativă se exprimă la nivel lexical, prin adverbe cu sens iterativ (*de câteva ori, săptămânal, în fiecare zi* etc.) şi prin derivarea unor verbe cu prefixul *re-*. Trăsătura *schimbare* distinge valorile linear/progresiv, a căror semnificaţie este „schimbare desfăşurată în ritm constant/schimbare desfăşurată prin creşteri graduale". Progresivul se exprimă prin verbe dinamice (*a se îngusta, a se lărgi, a se înfrumuseţa* etc.), care se combină cu adverbe ca *tot mai, din ce în ce* etc. Trăsătura *ivizibil* desemnează „fragmentarea procesului în etape" şi exprimă valorile incuativ/continuativ/terminativ. Se realizează cu ajutorul verbelor de aspect, numite şi *operatori aspectuali*, care se combină cu verbe la conjunctiv, infinitiv, participiu sau supin şi cu substantive. Spre deosebire de verbele pline semantic, acestea au un sens abstract şi, alături de formele verbale menţionate anterior, alcătuiesc predicatul complex. Ele redau diferite faze ale proceselor: incoativă (*a începe, a se apuca de, a se da la/în, a se lua de, a porni pe, a prinde a/să, a se pune pe* etc.), continuativă (*a continua, a urma* etc.) şi terminativă (*a înceta, a isprăvi, a sfârşi, a ajunge la, a se lăsa de, a se opri din* etc.). (Cf. *ibidem*, p. 449 ş. urm.)

În *Gramatica de bază a limbii române,* categoriile gramaticale sunt „semnificaţii/valori gramaticale care îşi găsesc o marcare flexionară repetabilă pentru o clasă numeroasă de cuvinte şi în funcţie de care clasele de lexeme îşi schimbă forma în cursul flexiunii".(*Gramatica de bază a limbii române,* 2010, p. 5.) Autorii admit existenţa categoriei gramaticale a aspectului în limba română: „Aspectul prezintă schimbarea de stare desemnată de verb, din punctul de vedere al desfăşurării sale, care poate fi văzută: ca

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

un eveniment unic, de obicei de scurtă durată (=aspect punctual sau momentan) sau ca aflat în desfăşurare într-un interval mai îndelungat (=aspect durativ sau continuu), ca încheiată (=aspect perfectiv) sau neîncheiată(=aspect imperfectiv), ca întâmplându-se o singură dată sau repetându-se (=aspect iterativ), ca fiind în pregătire (=aspect prospectiv), în curs de a începe (=aspect incoativ), în desfăşurare (=aspect continuativ) sau în curs de încheiere (=aspect terminativ)". (*Ibidem,* p. 243-244.) Deşi aspectul nu este marcat prin morfeme gramaticale specifice, el se exprimă solidar cu timpul. La nivel lexical este marcat prin verbe aspectuale, numite şi *operatori verbali aspectuali* (*a continua, a începe, a termina* etc.), prin semnificaţia unor adverbe (*mai departe, în continuare* etc.) şi prin particule adverbiale sau semiadverbe (*tot, mai* etc.). Timpurile verbale exprimă valorile imperfectiv, perfectiv, momentan, durativ şi iterativ. Prin sensul lor lexical inerent, verbele pot fi durative (*a rătăci, a creşte, a aştepta* etc.) sau punctuale (*aadormi, a apărea* etc.). Valorile prospectiv, incoativ, continuativ şi terminativ sunt exprimate în cadrul predicatului complex, format dintr-un verb de bază la conjunctiv, infinitiv, participiu sau supin şi un *operator verbal aspectual,* care variază după mod, timp, persoană şi număr. (Cf. *ibidem,* p. 243 ş. urm.)

Opiniile referitoare la aspectul verbal sunt şi acum controversate din cauza modului în care lingviştii definesc conceptul de *categorie gramaticală.* Dacă prin această noţiune se înţelege un sistem de morfeme specializate care redă o semnificaţie gramaticală şi caracterizează anumite părţi de vorbire, atunci categoria gramaticală a aspectului nu este specifică verbului românesc; acesta exprimă valori aspectuale prin mijloace improprii (la nivel lexical, sintactic sau în cadrul sistemului temporal). Dacă însă prin *categoriegramaticală* se înţelege o serie de trăsături semantico-gramaticale care caracterizează întreaga sintagmă, atunci admitem existenţa categoriei gramaticale a aspectului şi în limba română.

BIBLIOGRAFIE

Avram, Mioara, *Gramatica pentru toţi,* Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1986.

Coteanu,Ion, *Gramatica de bază a limbii române,* Editura Garamond, Bucureşti, 1993.

Dimitriu, Corneliu, *Tratat de gramatică a limbii române,* vol. I *Morfologia,* Editura Institutul European, Iaşi, 1999.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Dimitriu, Corneliu, *Gramatica limbii române explicată,* vol. I *Morfologia*, Editura Junimea, Iaşi, 1979.

Dimitriu, Corneliu, *Observaţii în legătură cu verbele semiauxiliare de aspect,* în „Limba română", XVI, 4, 1967.

Evseev, Ivan, *Semantica verbului*, Editura Facla, Timişoara, 1974.

Gramatica de bază a limbii române, Editura Univers Enciclopedic Gold, Bucureşti, 2010.

Gramatica limbii române, vol. I, Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1963.

Gramatica limbii române, vol. I *Cuvântul,* Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.

Graur, Alexandru, *Urme de aspect în româneşte,* în „Limba română", XVIII, 4, 1969.

Graur, Alexandru, *Gramatica azi*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1973.

Guţu Romalo, Valeria, *Repetiţia. Procedeu sintactic de exprimare a aspectului în limba română,* în „Studii şi cercetări lingvistice", XI, 3, 1960.

Guţu Romalo, Valeria, *Semiauxiliarele de aspect?,* În „Limba română", X, 1, 1961.

Iordan, Iorgu, *Limba română contemporană,* Editura Ministerului Învăţământului, Bucureşti, 1956.

Iordan, Iorgu, Guţu Romalo, Valeria, Niculescu, Alexandru, *Structura morfologică a limbii române contemporane,* Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1967.

Iordan, Iorgu, Robu, Vladimir, *Limba română contemporană,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978.

Irimia, Dumitru, *Gramatica limbii române,* Editura Polirom, Iaşi, 1997.

Mişan, Andrei, *Categoria gramaticală a aspectului verbal I,* în „Cercetări de lingvistică", XIV, 2, 1969.

Mişan, Andrei, *Categoria gramaticală a aspectului II,* în „Cercetări de lingvistică" XV, 1, 1970.

Pătruţ, Ioan, *Studii de limba română şi slavistică,* Editura Dacia, Cluj, 1974.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE ROMANIAN DEICTIC PARTICLE -A TO PRONOUNS AND PRONOMINAL ADJECTIVES - BETWEEN ALLOMORPH OF STEM AND FLECTIVE

Diana Maria Roman and Cristina Bocoş

PhD Student and Assist., PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: In Romanian grammar, the denomination of –a deictic particle (or/and pronominal intensifier/invariable particle etc.) is well known – formal and etimologic identical segment with –a article of the series -l, -a, -i, -le etc., irrespective its type, which lost totally its autonomy, being incorporated either optionally or mandatory in a four parts of speech structure: adverbs, pronouns, pronominal adjectives, ordinal numerals. Morphematically, analysing the distribution of –a deictic particle to the category of pronouns and pronominal adjectives (the name of pronominal intensifier is also known), some straight directions may be given between its status as potential stem allomorph, generating the interrupted stem by force of things, carrier of lexical meaning sending to the nounal referential source and, a materialization of the pronominal and adjectival flective, carrier of grammatical meaning as flectival unit, expression of grammatical categories: gender, number and case, replacing and removing the flectional unit. This phenomenon is known in the Romanian language morphematics as the elimination of a flectional unit by the occurrence of another one, totally different from the typology point, it is not singular in the Romanian language within a nominal group, but appears to nouns, qualifying adjectives, pronouns, ordinal numerals.

Keywords: deictic particle, allomorph, pronominal intensifier, flectival typology, removed flectional unit.

I. În tratatele de gramatică româneşti, segmentul *–a* din finala unor adverbe (locuţiuni adverbiale),[1] a pronumelor exclusiv apersonale,[2] (niciodată, pronume

[1] *În ceea ce priveşte adverbele şi locuţiunile adverbiale, indiferent dacă pot apărea facultativ sau obligatoriu, sunt cunoscute patru tipuri de particule adverbiale, reprezentând „o particularitate morfologică a adverbelor din limba română": -a, -le, -şi, -i, cf.* ***LRC****, 1985, coord. Ion Coteanu, Ediţie revizuită şi adăugită, Bucureşti, p. 248. Pentru un întreg studiu privind componentele adverbiale, precum şi*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

personale[3], oricare ar fi acestea) a unor adjective pronominale (cele care, prin conversiune atât marcată, cât şi nemarcată,[4] şi-au schimbat valoarea gramaticală şi, din pronume, au devenit adjective pronominale,[5] deci, mai exact, apar numai în cadrul adjectivelor pronominale convertite din pronume[6]), a numeralelor ordinale,[7] ca singurele clase lexico-gramaticale la care se poate actualiza,[8] „provenind probabil din lat. *illac* care a dat şi în alte limbi romanice particule demonstrative (cf. fr. *celui-là*)"[9], este, formal şi etimologic, identic cu ceea ce ne-am obişnuit a integra în clasa articolelor[10] - articole determinative[11] – *fat**a**[12]/fet**ele***, articole formative[13], fie pronominale – *alt**a**/alt**ele***, fie numerale – *prim**a**/prim**ele***, fie prepoziţionale – *contr**a**, împotriv**a***, şi articole cazuale - *Anc**a***[14] etc. , şi

evoluţia lor din limba veche până astăzi, cf. ***Georgeta Ciompec****, 1980, Observaţii asupra particulelor adverbiale din limba română, în LR, XXIX, Nr. 2, pp. 85-95.*

[2] *Pentru motivaţia alegerii acestui termen de apersonal, cf.* ***G.G. Neamţu****, 2014, Studii şi articole gramaticale, Editura Napoca Nova, Cluj-Napoca, p. 456, subnota 25. Mai sunt cunoscute, în tratatele de gramatică româneşti, şi sub denumirea de pronume nepersonale, cf.* ***Dumitru Irimia****, 1997, Gramatica limbii române, Editura Polirom, Iaşi, p. 121;* ***Corneliu Dimitriu****, 1999, Tratat de gramatică a limbii române. Morfologia, Institutul European, Iaşi, p. 279;* ***GALR****, 2005, Vol. I, p. 241.*

[3] *Prin pronume personale înţelegem acele valori morfologice integrate în marea clasă a pronumelor, care cunosc categoria persoanei, în limba română, fiind cele propriu-zise, reflexive, de politeţe. De asemenea, adjectivele pronominale posesive şi de întărire mai cunosc categoria persoanei, prin pronominal, în cazul lor, înţelegând că sunt şi pronume, nu că ar proveni de la un pronume corespondent, cf.* ***G.G. Neamţu****, 2007, Teoria şi practica analizei gramaticale. Distincţii şi… distincţii (cu trei seturi de grile rezolvate şi comentate), Ediţia a II-a revăzută, adăugită şi îmbunătăţită, Editura Paralela 45, Piteşti, p. 103.*

[4] *Pentru întreaga discuţie despre conversiunea marcată şi nemarcată a valorilor morfologice din limba română, la modul general, printre care şi opoziţia pronume vs adjective pronominale, terminologie, contexte, cf.* ***G.G. Neamţu****, 2014, 430-436.*

[5] *Nu este un aspect necunoscut faptul că, în limba română, există atât pronume apersonale care nu se pot converti în adjective pronominale, de exemplu, pronumele negative nimic şi nimeni, pronumele interogativ-relativ cine, cf.* ***G.G. Neamţu****, 2007, p. 80, cât şi adjective pronominale care nu apar cu valoare de pronume, de exemplu, adjectivele pronominale nehotărâte nişte, alde, niscai, niscaiva, cf.* ***GALR****, 2005, Vol. I, p. 261.*

[6] *Fenomenul devine explicabil atâta timp cât numai pronumele apersonale, la modul general, se pot converti în adjective pronominale.*

[7] *Atât numeralele ordinale cu valoare pronominală, cât şi cele cu valoare adjectivală, excepţie făcând primul, ultimul, dintâi(ul), întâi(ul).*

[8] ***DŞL****, 2005, p. 378. Autorii fac referire numai la adverbe şi pronume demonstrative.*

[9] ***ELR****, 2001, coord. Marius Sala, Editura Univers Enciclopedic, p. 421.*

[10] *Pentru întreaga discuţie despre marea clasă a articolelor din limba română, cu subdiviziunile aferente în funcţie de rolul pe care îl îndeplinesc, acesta impunându-se ca diferenţă specifică, cf.* ***G.G.Neamţu****, 2014, pp. 270-280*

[11] *Articolele determinative, în limba română, sunt reduse la două subtipuri: articole determinative definite vs nedefinite, ca expresie a categoriei gramaticale a determinării, exclusiv cu doi membri, determinarea definită vs determinarea nedefinită, cf.* ***G.G. Neamţu****, 2014, pp. 270-281.*

[12] *În această situaţie, se admite, în limba română, substituirea desinenţei –ă cu articolul determinativ definit –a, fenomen cunoscut sub numele de „desinenţă suprimată", cf.* ***G.G. Neamţu****, 2005, Curs de limba română contemporană, Morfologie, ţinut la Facultatea de Litere, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca, în anul universitar 2005-2006.*

[13] *În limba română, există trei subtipuri de articole formative, articole formative pronominale, articole formative numerale şi articole formative prepoziţionale, cf.* ***G.G. Neamţu****, 2014, pp. 278-279.*

[14] *Ne referim, în acest caz, la substantivele proprii şi cele comune în vocativ, cf.* ***G.G. Neamţu****, 2014, p. 279,* ***GALR****, 2005, Vol. I, p. 56.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

apare, sub diverse denumiri, oscilând, fie de la un autor la altul, fie, la acelaşi autor, de la o parte de vorbire la alta din cele amintite mai sus: *a. „particulă adverbială*"[15]: „Adverbele în limba română *pot apărea însoţite de oparticulă adverbială*, care se adaugă la sfârşitul formei adverbului, în general, pentru a sublinia noţiunea adverbială respectivă, pentru a o face mai concretă. Cea mai frecvent întrebuinţată *particulă adverbială este -a*, care apare în forme ca: *acuma, aicea, alăturea* etc."[16]; [s.n.]; *b.particulă*[17]*:* „[…] la formele de genitiv-dativ singular şi plural, pe lângă rădăcina *căr-* mai apar: desinenţele specifice *–ui, -ei, -or* şi *particula –a*."[18] [s.n.]; *c.finala –a*[19]: „După cum se vede, în cazul al doilea, s-a adăugat un *–a*; dar adjectivul poate fi pus în urma substantivului şi, în acest caz, primeşte şi el un *a final* (*scaunul acesta*)."[20] [s.n.]; *d. particule adverbiale întăritoare deictice*[21]: „Câteva adverbe de loc simple intră în combinaţie cu *particulele adverbiale întăritoare deictice–a* şi *–şa*, care creează, astfel, nişte dublete stilistice…"[22] [s.n]; *e. particulă invariabilă*[23]: „Adjectivele pronominale demonstrative de apropiere şi de depărtare antepuse se deosebesc formal de pronumele corespunzătoare (adjectivele nu au în structura lor *particula invariabilă –a*)[…]"[24] [s.n.]; *f. amplificativ pronominal*[25]: „Particula terminală –a *(=amplificativ pronominal)* în plus la unele pronume faţă de adjectivele corespondente."[26] [s.n]; *g. deicticul –a*: „Pentru funcţia determinativă, pronumele demonstrative au şi forme fără *deicticul –a*: *acest, aceşti, această, aceste* etc."[27] [s.n.], cea

[15] *Face referire exclusiv la valoarea morfologică de adverb.*
[16] ***SMLRC**, 1967, coord. Iorgu Iordan, Valeria Guţu Romalo, Alexandru Niculescu, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, p. 272, mai vezi şi **LRC**, 1985, p. 248; **Corneliu Dimitriu**, 1999, p. 699; **GALR**, 2005, Vol. I, p. 589.*
[17] *Face referire şi la pronume/adjective pronominale, şi la adverbe.*
[18] ***Gh. Constantinescu-Dobridor**, 1974, Morfologia limbii române, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, p. 136, p. 137. Mai vezi şi p. 142, 143, 153; **Mioara Avram**, 2001, Gramatica pentru toţi, Editura Humanitas Educational, Bucureşti, p. 256.*
[19] *Face referire numai la adjective pronominale.*
[20] ***Alexandru Graur**, 1973, Gramatica azi, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, p. 105. Mai vezi şi p. 111. În ceea ce priveşte adverbul, autorul nu face niciun fel de comentariu în această direcţie. Mai vezi şi **Mioara Avram,** 2001, p. 174. Mai vezi şi **GBLR**, 2010, coord. Gabriela Pană Dindelegan, Editura Univers Enciclopedic Gold, p. 134. Mai vezi p. 148, p. 149.*
[21] *Face referire numai la adverbe.*
[22] ***Gh. Constantinescu-Dobridor**, 1974, p. 247. Mai vezi şi p. 249.*
[23] *Face referire numai la pronume şi adjective pronominale.*
[24] ***GALR**, 2005, Vol. I, p. 243. Mai vezi, p. 244, p. 260, p. 262, p. 263.*
[25] *Denumirea de amplificativ pronominal se individualizează în şcoala clujeană de sintaxă şi face referire atât la pronume, cât şi la adjective pronominale, cf. **G.G. Neamţu**, 2014, pp. 433-434.*
[26] ***G.G. Neamţu**, 2007, p. 80. Mai vezi şi **G.G.Neamţu**, 2014, p. 252, pp. 433-444.*
[27] ***Iorgu Iordan, Vladimir Robu**, 1978, Limbă română contemporană, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, p. 421. Mai vezi şi p. 427.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

mai des întâlnită fiind cea de *h. particulă deictică*:[28] „În plus, apare în toate formele *un element invariabil* –a, numit, de obicei, *particulă deictică*.”[29]

În toate aceste situaţii prezentate mai sus, termenul de particulă este folosit cu următoarea accepţie:[30] „Generală este folosirea pentru segmente de cuvânt cu rol insuficient determinat, *numite particule deictice*, care intră în componenţa adverbelor şi a pronumelor deictice, dar şi a numeralelor, a unor locuţiuni adverbiale.”[31], ca notă comună tuturor, nota diferenţiativă impunând-o prezenţa sau absenţa lui *–a* numai în clasa pronumelor vs a adjectivelor pronominale: rolul[32] respectivei este delimitarea dintre valoarea pronominală, întotdeauna cu *–a*, vs valoarea adjectivală, întotdeauna, fără *–a*, ca regulă generală, de aici, şi denumirea uzuală de *amplificativ pronominal*: „*Prezenţa lui –a este semnul explicit al calităţii pronominale, în opoziţie cu absenţa lui –a (semnul de adjectiv pronominal).*”[33] [s.n.] Excepţie fac, de exemplu, toate adjectivele demonstrative de apropiere, de depărtare postpuse[34] întotdeauna substantivalului[35] cu care se acordă gramatical sintagmatic,[36] adjectivele pronominale demonstrative de identitate,[37] în ultima situaţie, „*-a* perpetuează ipostaza de pronume sau de adjectiv pronominal postpus a demonstrativului de depărtare încorporat (*acela*…), prezenţa obligatorie (a lui *–a*), impusă şi din raţiuni fonetice.”[38], indiferent de gen, număr şi caz, situaţii în care „*calitatea de*

---

[28] *Este cea mai generală formă de a o denumi, cuprinzând segmentul –a atât din structura adverbelor, cât şi a pronumelor, a adjectivelor pronominale, a numeralelor ordinale.*
[29] ***SMLRC**, 1967, p. 139. Mai vezi şi p. 143, p. 145; Mai vezi şi **Iorgu Iordan, Vladimir Robu**, 1978, p. 503. Mai vezi şi p. 504; **LRC**, 1985, p. 230. Mai vezi şi p. 232, p. 233, p. 234; **Dumitru Irimia**, 1997, p. 122. Mai vezi şi p. 125, p. 297; **Gabriela Pană Dindelagan**, 2003, Elemente de gramatică. Dificultăţi, controverse, noi interpretări, Editura Humanitas Educational, Bucureşti, p. 56; **GALR**, 2005, Vol. I, p. 303; **G.G. Neamţu**, 2014, p. 433.*
[30] *Pentru o a doua accepţiune, cf. **ELR**, 2001, p. 421.*
[31] ***ELR**, 2001, p. 419.*
[32] *Acest aspect important a fost semnalat încă de foarte mult timp, cf. **SMLRC**, 1967, p. 139, subnota 4: „Al cărei rol morfematic pare fi acela de a distinge, în anumite situaţii, adjectivul de pronume.”, ulterior, el a fost acceptat ca atare, cf. **Iorgu Iordan, Vladimir Robu**, 1978, p. 421 **ELR**, 2001, p. 419.*
[33] ***G.G. Neamţu**, 2014, p. 433.*
[34] *Din punctul de vedere al unor autori, aceste contexte „Poate fi o particularitate a poziţiei, dar şi o indicaţie că e vorba nu de adjective propriu-zise, ci de apoziţii.”, cf. **ELR**, 2001, p. 419. Explicaţia data de alţii este: “De la identitatea de categorii (substantive-pronume în apoziţie), motivată prin calitatea sintactică a apoziţiei de “duplicat” al funcţiei substantivului antecedent, s-a putut trece relative uşor la un acord sintagmatic, “generator” de adjective şi implicit marcă a unui raport de determinare propriu-zisă.” [s.n], cf. **G.G. Neamţu**, 2014, p. 434.*
[35] *Prin substantival înţelegem substantivul, substitutele sale (pronumele şi numeralul cu valoare pronominală) şi orice cuvânt substantivizat, cf. **D.D. Draşoveanu**, 1997, Teze şi antiteze în sintaxa limbii române, Editura Clusium, Cluj-Napoca, pp. 251-252.*
[36] *Pentru departajările acord paradigmatic vs acord sintagmatic, cf. **G. Gruiţă**, 1981, Acordul în limba română, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, p. 18.*
[37] ***G.G. Neamţu**, 2014, p. 434.*
[38] *Idem.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

amplificativ pronominal a lui –a se suspendă".,[39] ceea ce ne determină, pentru uniformizare, să păstrăm, în clasa pronumelor şi a adjectivelor pronominale, denumirea „neutră" de particulă deictică.Toate cele patru tipuri inventariate sunt identice formal cu pronumele de la care provin, actualizându-se, astfel, o conversiune nemarcată.

II. Distribuţional, particula deictică *–a* se actualizează, după cum urmează, fie facultativ (întotdeauna, în variaţie liberă[40]), fie obligatoriu:

A. Facultativ[41] - particula deictică *–a* apare, ca „formant facultativ",[42] în cadrul adverbelor (al locuţiunilor adverbiale), al pronumelor apersonale (unele dintre acestea), al adjectivelor pronominale (unele dintre acestea), delimitând „diferenţa stilistică dintre cult şi familiar-popular."[43]

a.1. În ceea ce priveşte adverbele[44] (locuţiuni adverbiale),[45] se spune despre acest *–a* că este „particula cea mai frecventă şi cu posibilităţile cele mai largi de combinare […], care, aşa cum s-a văzut, afară de unele poziţii exclusive – *atunci*[46]*-atunce**a**, acum-acum**a**, pururi-pururea,*[47]*asemeni-asemenea, nicăieri-nicăiere**a***[48]etc. apare, uneori, în variaţie liberă cu *–le*: *aci**a**-acil**e**, pururea-pururi**le***[49] etc., şi, adesea, cumulată cu aceasta, în ordinea fixă *–le + -a*: *aci**lea**, acol**ea**, pururi**lea**, pe sărite**lea**, pe ocolite**lea**.*"[50]

a.2. În clasa pronumelor, apariţia *particulei deitice –a* devine opţională atât la NAc, sg., m., n. – *nimeni/nimene**a***[51]*atât/atât**a** – Am cumpărat atât/atât**a.,***[52]*nimic/nimic**a***, cât şi la GD, sg., m., n., la GD, pl., m., f., n.: *nimănui/nimănui**a,***[53] *tuturor/tuturor**a,***[54]*multor/multor**a,***[55] *puţinor/puţinor**a,***[56] *amânduror/amândur**ora.***[57]

---

[39] *Idem.*
[40] *„Între formele cu şi fără aceste „amplificative" se stabileşte un raport de variaţie liberă.", cf.* ***LRC****, 1985, p. 248.*
[41]***GALR****, 2005, Vol. I, p. 590.*
[42]***LRC****, 1985, p. 248.*
[43]***ELR****, 2001, p. 420.*
[44] *Atât simple, cât şi compuse: harce**a**-parce**a**, cale**a**-vale**a**, cf.* ***GALR****, 2005, Vol. I, p. 589.*
[45] *„[…] se ataşează, de regulă, adverbelor pronominale, cu semnificaţie general-abstractă, iar, prin extindere, şi altor unităţi adverbiale", cf.* ***LRC****, 1985, pp. 248-249.*
[46]***ELR****, 2001, p. 420.*
[47]***LRC****, 1985, p. 248.*
[48] *Pentru aceste două exemple, cf.* ***GALR****, 2005, Vol. I, p. 590.*
[49] *Vezi şi* ***GALR****, 2005, Vol. I, p. 589.*
[50]***LRC****, 1985, p. 249.*
[51] *Formele nimene**a** şi nimănui**a** „sunt populare, orale, neadmise în limba literară", cf.* ***GBLR****, 2010, p. 155. Cele două forme mai sunt date ca variante libere şi în* ***Alexandru Graur****, 1973, p. 114,* ***Iorgu Iordan, Vladimir Robu****, 1978, p. 429,* ***G.G. Neamţu****, 2014, p. 433.*
[52]***GBLR****, 2010, p. 148.*
[53] *Cele două variante apar la* ***Alexandru Graur****, 1973, p. 114,* ***Iorgu Iordan, Vladimir Robu****, 1978, p. 429.*
[54]***GBLR****, 2010, p. 148. Cele două forme libere mai apar şi-n* ***G.G. Neamţu****, 2014, p. 433.*
[55]***ELR****, 2001, p. 420. Ambele forme apar şi la* ***G.G. Neamţu****, 2014, p. 254.*
[56] *Idem. Ambele forme apar şi la* ***G.G. Neamţu****, 2014, p. 254.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

a.3. În clasa adjectivelor pronominale, exclusiv în cadrul celor nehotărâte, a fost semnalată deja variaţia liberă a formelor cu *–a* final şi cele fără *–a* final, exclusiv la NAc, sg., m., n., - *atât/atâta*[58] şi la NAc, pl., m.– *atâţi/atâţia*.[59]

B. Obligatoriu – particula deictică *–a* apare în cadrul adverbelor, al pronumelor apersonale, al adjectivelor pronominale, al numeralelor ordinale, devenind „formant obligatoriu”[60] sau „element constitutiv, în sensul că, prin eliminarea lor, se obţin cuvinte cu alt statut gramatical (situaţia adjectivelor pronominale) sau forme inexistente ori neaccepate de limba literară actuală.”[61]

b.1. În ceea ce priveşte adverbele, particula deictică *–a* apare în structura unora[62] ca *aievea, aiurea*, în aceeaşi situaţie mai fiind şi *–i* din *tocmai, numai*.[63]

b.2. În ceea ce priveşte prezenţa particulei deictice *–a* în cadrul pronumelor apersonale şi al adjectivelor pronominale, se reţin următoarele:

b.2.1.1. La nivelul clasei pronumelor apersonale, prezenţa a lui *–a* se diferenţiază, obligatoriu, în funcţie de subtipul semantic al acestora şi al anumitor categorii gramaticale, după cum urmează:

b.2.1.1.1. La pronumele demonstrative de apropiere, de depărtare, de identitate, la NAcGD, sg., pl., m., f., n.[64] – *acesta/aceştia* vs *acestuia/acestora*; *aceasta/aceste**a*** vs *acesteia/acestora,*[65]*acela/aceia* vs *aceluia/acelora;aceea/acelea* vs *aceleia/acelora,*[66]*acelaşi/aceiaşi* vs *aceluiaşi/acelora**şi*; *aceeaşi/aceleaşi* vs *aceleiaşi/acelora**şi*.[67]

---

[57] ***ELR**, 2001, p. 420. În această lucrare, acest cuvânt, după ultimul tratat academic, **GBLR** 2010, apare integrat ca valoare morfologică la pronumele nehotărâte sau indefinite, cf. **GBLR**, 2010, p. 145.*
[58] ***ELR**, 2001, p. 420. Mai vezi şi **GBLR**, 2010, p. 148.*
[59] ***GBLR**, 2010, p. 148.*
[60] ***LRC**, 1985, p. 249.*
[61] *Idem.*
[62] *Nu considerăm că –a este particulă deictică adverbială în cazul „adverbelor temporale provenite din substantivelor care denumesc părţile zilei – sear**a**, noapte**a**, ziu**a** – sau anotimpurile – var**a**, iarn**a** –…”, cf. **LRC**, 1985, p. 249, ci articol determinativ definit, ca expresie a categoriei gramaticale a determinării definite, deoarece respectivele cuvinte trebuie considerate substantive în orice context, nu adverbe, cf. **G.G. Neamţu**, 2007, pp. 55-58, **G.G. Neamţu**, 2014, pp. 72-81.*
[63] ***LRC**, 1985, p. 249.*
[64] *Pentru întreaga discuţie în ceea ce priveşte prezenţa celui de-al treilea membru al categoriei genului, neutrul, şi-n clasa pronumelor şi a adjectivalului, cf. **G.G. Neamţu**, 2014, pp. 442-450, prin extensie, şi la numeralele cardinale şi ordinale cu valoare pronominală şi adjectivală, departajare acceptată după **GBLR**, 2010, pp. 180-181.*
[65] *Acestea sunt considerate forme lungi ale demonstrativului acest(a), cf. **GBLR**, 2010, p. 135. În aceeaşi situaţie, sunt şi formele scurte ca variantele populare, ăst**a**, cf. **GBLR**, 2010, p. 135.*
[66] *Acestea sunt considerate forme lungi ale demonstrativului acel(a), cf. **GBLR**, 2010, p. 135. În aceeaşi situaţie, sunt şi formele scurte ca variantele populare, ăl**a**, cf. **GBLR**, 2010, p. 136,*
[67] ***GALR**, 2005, Vol. I, pp. 243-248.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

b.2.1.1.2. La restul pronumelor apersonale,[68] apar, din nou, departajări în funcţie de subtipul semantic şi al categoriilor gramaticale: a. la pronumele nehotărâte, la NAc, sg., f. – *atâta*, NAc, pl., f., n. – *atâtea*; b. la restul pronumelor nehotărâte, cele negative, cele interogative-relative, exclusiv GD, sg., pl., m., f., n.: *unuia/uneia/unora, altuia/alteia/altora, vreunuia/vreuneia/vreunora, niciunuia/niciuneia/niciunora,căruia/cărora*; *căreia/cărora* etc.[69]

b.2.1.2. La nivelul clasei adjectivelor pronominale, prezenţa obligatorie a lui *–a* se impune, tot în funcţie de tipul semantic al acestora şi al anumitor categorii gramaticale, după cum urmează: a. la nivelul adjectivului pronominal nehotărât, NAc, sg., f. – *atâta* (făină), NAc, pl., f., n. – *atâtea (fete/lucruri)*, b. la nivelul celor demonstrative, de apropiere, de depărtare, atunci când sunt postpuse substantivalului[70] cu care se acordă, la cele de identitate, întotdeauna, antepuse substantivalului, indiferent de caz – NAcGD, de gen – m., f., n., şi de număr – sg., pl., explicaţia, pentru toate aceste situaţii fiind de la sine înţeleasă – conversiunea pronumelor respective în adjective este una nemarcată:[71] (băiatul/trenul) *acesta*/(băieţii) *aceştia*; (fata) *acesta*/(fetele) *acestea*; (băiatului/trenului) *acestuia*/(băieţilor) *acestora*; (fetei) *acesteia*/(fetelor/trenurilor) *acestora*; (băiatul/trenul) *acela*/(băieţii) *aceia*; (fata) *aceea*/(fetele/trenurile) *acelea*; (băiatului/trenului) *aceluia*/(băieţilor) *acelora*; (fetei) *aceleia*/(fetelor/trenurilor) *acelora*;[72]*acelaşi* (băiat/tren)/*aceiaşi* (băieţi/trenuri); *aceeaşi* (fată)/*aceleaşi* (fete/trenuri); *aceluiaşi* (băiat/tren)/*acelora şi* (băieţi); *aceleiaşi* (fete)/*acelora şi* (băieţi/trenuri).[73]

b.3. În cadrul numeralelor ordinale: „Numeralul ordinal se formează sistematic de la numeralul cardinal precedat de *al/a* şi urmat de formanţi omonimi cu articolul enclitic,

---

[68] *Singurele pronume apersonale care nu actualizează particula deictică –a nici la NAc, nici la GD sunt pronumele semiindependente posesive şi demonstrative, pronumele demonstrative de diferenţiere, în cazul ultimelor, explicaţia fiind de la sine înţeleasă: aceste valori morfologice, pronume sau adjective pronominale, sunt compuse pe bază de pronume demonstrative semiindependente, ca prim component al cuvântului compus sudat, cf.* ***G.G. Neamţu****, 2014, pp. 262-263, pronumele interogativ-relativ cine şi toţi compuşii pe baza lui, ce, cf.* ***Dumitru Irimia****, 1997, p. 145, pronumele nehotărâte compuse pe bază de relative, care şi ce, cu segmente de compunere – va (<vrea) şi alt-…-va: careva/căruiva, ceva, altceva etc., cf.* ***G.G. Neamţu****, 2014, p. 255.*

[69] ***GALR****, 2005, Vol. I, pp. 241-288.*

[70] *O situaţie specială apare la adjectivul pronominal de depărtare, feminin, singular, NAc – acea, atunci când este antepus substantivalului –* ***acea*** *fată comp. cu fata* ***aceea****, în ambele situaţii –a apare obligatoriu.*

[71] *În aceeaşi situaţie, ne mai apar, în cadrul clasei pronumelor vs a adjectivelor pronominale, care şi ce, de exemplu: Nu ştiam* ***care*** *m-a sunat. vs Nu ştiam* ***care fată/băiat*** *m-a sunat; Nu ştiu* ***ce*** *să fac. vs Nu ştiu* ***ce treabă*** *să mai fac.*

[72] *Se poate sesiza foarte bine faptul că, în postpunere, spre deosebire de antepunere, prezenţa demonstrativelor respective nu blochează determinarea definită a substantivelor: comp. băiatu****l*** *acesta cu acest băiat.*

[73] *La aceste adjective demonstrative, prin antepunere, e blocată determinarea definită a substantivelor.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

variabil în raport cu genul: masculin/neutru [al +numeral cardinal + -le- +*particula deictică –a*] – *al patrule**a***; feminin [a +numeral cardinal + -a] – *a patr**a***; rolul formanţilor se reduce la exprimarea ideii de ordine şi a opoziţiei de gen."[74]

III. Din punct de vedere morfematic, analizând anumite comentarii din tratatele de gramatică, observăm că statutul lui *–a* în clasa pronumelor şi a adjectivelor pronominale a fost lăsat în afara oricărei discuţii.[75] Pe de o parte, s-a afirmat că: „*Aceast**a*** rezultă din *contopirea desinenţei originare –ă cu particula –a* (cf. contopirea desinenţei substantivelor feminine cu articolul: *casă a>casa)*."[76] [s.n.]; „Când se află înaintea unor substantive feminine, adjectivele demonstrative de apropiere *transformă particula –a în –ă* (la nominativ-acuzativ)…"[77] [s.n.]; „*Absenţa particulei deictice –a lasă loc la nominativ-acuzativ desinenţei –ă: această fată/aceasta*."[78] [s.n.]; „În limba literară actuală, *-a* distinge în multe paradigme pronumele şi adjectivele pronominale corespunzătoare postpuse de adjectivele antepuse; *formele postpuse particula deictică (adăugată în final, după desinenţa pronominală, sau substituind-o când este –ă)*…."[79] [s.n.]; „La formele *acesta* şi *aceasta, amplificativul pronominal –a substituie desinenţa (Ø sau desinenţa –ă: acest –Ø →acest-a, aceast-ă→aceast-a. La acela, -a substituie desinenţa –Ø (acel-Ø→acel-a).* Forma *aceea* are o segmentare morfematică mai complicată, deoarece are un -e- în plus (comp. *acea* cu *aceea*), iar finala radicalului este *–a* (*ace**a***), care poate fi interpretată fie ca atare (=finală vocalică a radicalului şi deci *aceea –Ø*), *fie ca amplificativ pronominal (acee-a), înlocuind desinenţa –Ø. Este de preferat, pentru generalitate, varianta a doua.*"[80] [s.n.] Pe de altă parte, s-a afirmat că: „*Amplificativul pronominal –a situat în finala flectivului la unele pronume nu este implicat în niciun fel în realizarea cazului (şi, de altfel, nici a genului şi a numărului), adică nu este subunitate flectivală.*"[81] [s.n.]; „Indiferent dacă este amplificativ pronominal activ (convertor[82] adjectival negativ) sau pasiv (=numai de origine, cu rol suspendat în sistem*), -a este din punct de vedere*

[74] ***GALR**, 2005, Vol. I, p. 303.*
[75] *De exemplu, ultimele tratate academice, **GALR**, 2005, **GBLR**, 2010, nu pun problema în nicio direcţie în ceea ce priveşte statutul morfematic al acestui segment –a în cadrul pronumelor şi al adjectivelor pronominale.*
[76] ***SMLRC**, 1967, p. 139, subnota 5. Se mai precizează, pe aceeaşi pagină: „Deosebiri de alt tipar apar la formele de nom. acuz. fem. sing., care se deosebesc prin prezenţa lui –ă în locul acestui –a, în cazul demonstrativului de apropiere: aceast**ă**/aceast**a**." [s.n.]*
[77] *Gh. Constantinescu-Dobridor, 1974, p. 153.*
[78] ***Dumitru Irimia**, 1997, p. 125.*
[79] ***ELR**, 2001, p. 419.*
[80] ***G.G. Neamţu**, 2014, p. 252.*
[81] *Idem.*
[82] *Pentru mai multe detalii privind statutul de convertor, cf. **G.G. Neamţu**, 2014, pp. 430-436.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

funcţional, extraflectival, adică nu vehiculează informaţii gramaticale de gen, număr, caz. Ca purtător de informaţie din spectrul categorial pronominal, -a constituie un morfem de sine stătător, dar cofuncţional rădăcinii, nu flectivului."[83][s.n.]

Din cele anterioare, se deduce, ca observaţie fundamentală, că, atât în clasa pronumelor apersonale, cât şi în cea a adjectivelor pronominale, statutul morfematic al acestei particule deictice *–a* cunoaşte două ipostaze fundamentale: fie de unitate flectivală[84] (înţelegând faptul că flectivul este monomorfematic, coincizând, astfel, cu unitatea ca atare, oricare ar fi ea), ca expresie a categoriilor gramaticale de gen, număr şi caz,[85] realizate sincretic[86], atunci când substituie desinenţa[87], fie de alomorf al radicalului, deci extraflectival (înţelegând, de fapt, o actualizare a acestuia în afara flectivului, oricare ar fi acesta), atunci când se ataşează direct flectivului, după respectivul, neafectându-i structura în niciun fel.

A. Statutul morfematic de unitate flectivală, întotdeauna, (niciodată, particula deictică *–a* nu poate avea statut de subunitate flectivală, deci nu poate face parte dintr-un flectiv plurimorfematic[88], fie el bimorfematic[89] sau de alt tip[90]) ne-a fost sugerată de similitudinea stabilită cu acelaşi fenomen al „suprimării desinenţei"[91] pe care îl regăsim la: a. substantive: a.1. substantive feminine comune şi proprii (cele terminate în *–ă*: *fa**tă*** *→fat**a**, cas**ă** →cas**a**, Anc**ă**→Anc**a***) (sau cele terminate în *-(i)e) - vi**e**→vi**a**, Li**e**→Li**a***); a.2. substantive masculine comune şi proprii (cele terminate în *–ă*: *tat**ă**→tat**a**, Luc**ă**→Luc**a***; b. adjective calificative (cele terminate în *–ă*-[92]*(fată) frumoas**ă**→frumoas**a** (fată), (problemă) ridicol**ă**→ridicol**a** (problemă)* sau *–i(e) – (minge) portocali**e**→portocali**a**(minge)*, c.

[83] ***G.G. Neamţu**, 2014, p. 434.*
[84] *Departajarea unitate flectivală vs subunitate flectivală ne-a fost sugerată de **G.G.Neamţu**, 2014, p. 275.*
[85] *Ca singurele posibile pentru pronumele apersonale.*
[86] *În lucrarea noastră, sincretismul este folosit cu accepţiunea de amalgamare, de actualizare, în aceeaşi unitate/subunitate flectivală, a mai mult de o categorie gramaticală, cf. **DŞL**, 2005, p. 42, p. 479, **G.G. Neamţu**, 2014, p. 249. Pentru o accepţiune diferită a sincretismului, cf. **DŞL**, 2005, p. 479.*
[87] *Nu poate substitui decât desinenţa în aceste contexte.*
[88] *Cum poate face parte, de exemplu, desinenţa.*
[89] *Flectivul conţine două subunităţi flectivale.*
[90] *Ne referim la flectivul care are, ca subunităţi flectivale, mai mult de două subunităţi: de obicei, aici, sunt trecute flectivele indicativului perfect simplu şi mai mult ca perfectul, **LRC**, 1985, pp. 188-189.*
[91] *Acest fenomen este inversul "desinenţei catalizate", cf. **G.G. Neamţu**, 2014, p. 253, subnota 11, şi apare la substantivele masculine şi neutre, singular, NAc, băiat →băiat**u**l, tren →tren**u**l, dar şi la alte valori morfologice: adjective calificative - frumos→frumos**u**l, pronume - alt→alt**ul**, numerale ordinale cu valoare pronominală şi adjectivală - prim→prim**u**l, tot la masculin şi neutru, singular, NAc.*
[92] *Acest fenomen apare, la modul general, în contextul în care adjectivul calificativ este antepus substantivului, fără a fi precedat de un determinant adjectiv pronominal, adjectivull apărând exclusiv formal cu flectivul determinării definite, actualizat în corpul său fonetic: comp. **bunul** băiat cu acest **bun** băiat sau cu al său **bun** băiat, cf. **GALR**, 2005, Vol. I, p. 153. Există şi excepţii, când apar adjectivele invariabile antepuse substantivelor: **ditamai** omu**l** sau alte tipuri de adjective calificative, precum întreg – comp. **întreg** ţinutu**l**, în cazul acesta poate apărea şi **întregul** ţinut, cf. **GALR**, 2005, Vol. I, p. 153.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

pronume – *dânsă→dânsa, altă →alta,ună→una,* d. numerale ordinale: *primă→prima,* mecanismul fiind, de fapt, acelaşi, în toate aceste situaţii, obligatoriu, numai la NAc, sg., m., f., pentru substantive, NAc, sg., f., pentru restul valorilor morfologice amintite mai sus, ca o trăsătură specifică limbii române.

Astfel, flectivul de tip desinenţă este substituit, în aceeaşi poziţie, de diferite alte subtipuri de flective, obligatoriu nu flectiv de tip desinenţă:[93] a. fie articol determinativ - *fată →fata, casă →casa, frumoasă→frumoasa*; b. fie articol formativ pronominal: *altă →alta, vreună→vreuna*; c. fie articol formativ numeral: *primă→prima*; d. fie articol cazual: *Ancă→Anca,* contexte în care respectivele unităţi flectivale se adaugă direct radicalului, fără a institui între acesta şi respectivele o desinenţă Ø.[94]

Analizând segmentarea morfematică a pronumelor apersonale şi a adjectivelor pronominale, observăm că fenomenul „suprimării desinenţei", fie pozitivă, fie negativă, de către particula deictică *–a* apare, obligatoriu, la: a. NAc, sg., f.: a.1. adjective pronominale demonstrative de depărtare, antepuse – *acea (fată)*; a.2. adjectivul pronominal nehotărât *atâta→atât-ă*; b. NAc, sg., m., f., n., la: b.1. pronume demonstrative de apropiere – *acesta →acest-Ø, aceasta →aceast-ă;* de depărtare – *acela→acel-Ø/aceea→acee-Ø*; de identitate – *acelaşi→acel-Ø-şi/aceeaşi→aceea-Ø-şi*;[95] b.2. adjective pronominale demonstrative de apropiere, postpuse – (băiatul/trenul) *acesta, (fata) aceasta*; de depărtare, postpuse – (băiatul/trenul) *acela,* (fata) *aceea*; de identitate, antepuse – *acelaşi* (băiat/tren), *aceeaşi* (fată). În aceste situaţii, flectivul devine exclusiv unitate flectivală, ca purtător de sens gramatical, substituind desinenţa şi actualizând categoriile gramaticale de gen, număr şi caz ale respectivelor valori morfologice, pronume apersonale şi adjective pronominale.

B. Ca alomorf al radicalului, se actualizează, în toate celelalte situaţii, generând, prin forţa lucrurilor, un radical discontinuu, ca purtător de sens lexical prin trimitere la o sursă referenţială de tip substantiv pe care îl substituie în aceeaşi poziţie, cu flectivul actualizat între cele două componente.

CONCLUZII:

---

[93] *Nu există, în limba română, la parţile de vorbire flexibile care pot actualiza flectiv de tip desinenţă, o suprimarea a acesteia cu o alta, substituirea realizându-se cu alte subtipuri de flectiv, din punctul de vedere al tipologiei flectivale.*

[94] ***G.G. Neamţu**, 2014, p. 265, subnota 24: „Dânsa = dâns-a, la fel ca în casa = cas-a. În asemenea situaţii, spunem că articolul (-a) substituie (suprimă) desinenţa (cas-ă→cas-a), adăugându-se radicalului, fără a institui între radical şi articol o desinenţă Ø(dâns-a, nu dâns-Ø-a)." [s.n.]*

[95] *Pentru segmentările morfematice ale acestor cuvinte, cf.* ***Dumitru Irimia**, 1997, pp. 121-126,* ***G.G. Neamţu**, 2014, p. 252, p. 257.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Particula deictică –a actualizează, în cadrul pronumelor apersonale şi al adjectivelor pronominale, două ipostaze total diferite din punct de vedere morfematic: atunci când substituie flectivul de tip desinenţă, fie pozitivă, fie negativă, preluându-i rolul şi actualizând toate cele trei categorii gramaticale cunoscute, gen, număr şi caz, devine, întotdeauna, unitate flectivală, coincidentă cu flectivul, iar, în contextele în care nu substituie flectivul de tip desinenţă, se ataşează direct flectivului, la dreapta acestuia, devenind un alomorf al radicalului, neputând, astfel, actualiza nicio categorie gramaticală.

BIBLIOGRAFIE:

1. **Avram**, 2001 – Mioara Avram, *Gramatica pentru toţi*, Editura Humanitas Educational, Bucureşti;

2. **Ciompec,** 1980 – Georgeta Ciompec, *Observaţii asupra particulelor adverbiale din limba română*, în LR, XXIX, Nr. 2, pp. 85-95;

3. **Constantinescu-Dobridor**, 1974 – Gh. Constantinescu-Dobridor, *Morfologia limbii române*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti;

4. **Dimitriu**, 1999 – Corneliu Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române. Morfologia*, Institutul European, Iaşi;

5. **Draşoveanu,** 1997 – D.D. Draşoveanu, *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, Editura Clusium, Cluj-Napoca;

6. **DŞL**, 2005 – *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*, Editura Nemira, Bucureşti.

7. **ELR**, 2001 – *Enciclopedia limbii române*, coord. Marius Sala, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti;

8. **GALR**, 2005 – *Gramatica limbii române*, Vol. I, Editura Academiei Bucureşti, Bucureşti;

9. **GBLR**, 2010 – *Gramatica de bază a limbii române*, coord. Gabriela Pană Dindelegan, Editura Univers Enciclopedic Gold, Bucureşti;

10. **Graur**, 1973 – Alexandru Graur, *Gramatica azi*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti;

11. **Gruiţă,** 1981 – G. Gruiţă, *Acordul în limba română*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti;

12. **Iordan, Robu,** 1978 – Iorgu Iordan, Vladimir Robu,*Limbă română contemporană,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

13. **Irimia**, 1997 – Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române*, Editura Junimea, Iaşi;

14. **LRC**, 1985 – *Limbă română contemporană*, coord. Ion Coteanu, Ediţie revizuită şi adăugită, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti;

15. **Neamţu**, 2005 – G.G. Neamţu, *Curs de limbă română contemporană, Morfologie*, ţinut la Facultatea de Litere, U.B.B., Cluj-Napoca, în anul universitar 2005-2006;

16. **Neamţu,** 2007 – G.G. Neamţu, *Teoria şi practica analizei gramaticale. Distincţii şi… distincţii* (cu trei seturi de grile rezolvate şi comentate), Ediţia a II-a revăzută, adăugită şi îmbunătăţită, Editura Paralela 45, Piteşti;

17. **Neamţu**, 2014 – G.G. Neamţu, *Studii şi articole gramaticale*, Editura Napoca Nova, Cluj-Napoca;

18. **Pană Dindelegan**, 2003 – Gabriela Pană Dindelegan, *Elemente de gramatică. Dificultăţi, controverse, noi interpretări*, Editura Humanitas Educational, Bucureşti;

19. **SMLRC**, 1967 – *Structura morfologică a limbii române*, coord. Iorgu Iordan, Valeria Guţu Romalo, Alexandru Niculescu, Editura Ştiinţifică, Bucureşti.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE ADJECTIVE-A NEW APPROACH IN MODERN ROMANIAN GRAMMAR WORKS

Iuliana Matiş

PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract:The study entitled The Adjective - A New Approach In Modern Romanian Grammar Works - not only analyzes and but also emphasizes the novelty concerning the use of the adjective recorded in the current grammar studies.

In order to highlight these differences the traditional grammar works will be compared to the new ones and those aspects which prove the scientific progress will be carefully examined.

Moreover, a very close attention will be given to the complex definition and description of the above mentioned class and last but not least a clearer delimitation between intensity and comparison, specific features of the adjective, will be made.

Thus in this work the modern elements concerning the adjective will be presented in comparison to the traditional ones.

Keywords: the adjective, the grammar, traditional, modern, variability.

Pentru numeroşi specialişti în domeniul lingvisticii, adjectivul a reprezentat unul dintre obiectele importante de cercetare ştiinţifică, temă pe care o vom trata şi noi în prezenta lucrare.

Abordând clasa adjectivelor, vom preciza, de la început, că ne vom restrânge cercetarea asupra lucrărilor celor mai însemnate, lucrări care stau la baza studiului acestei părţi de vorbire şi care sunt cosiderate repere ştiinţifice pentru cei care sunt interesaţi de acest subiect al lingvisticii. Menţionăm, de asemenea, că, pentru a evidenţia elementele de noutate înregistrate în lucrările actuale, este necesară o raportare permanentă la lucrările tradiţionale care au stat, un timp însemnat, la baza cunoaşterii şi a ştiinţei.

Lucrarea la care ne vom raporta, în acest studiu comparativ, este *Gramatica limbii române [GA]*[1],apărută în 1963 şi reeditată în 1966, iar lucrările actuale din care vom

[1]*Gramatica limbii române [GA], I, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1966.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

evidenția elementele nou-apărute sunt: *Gramatica limbii române [GALR]*[2] publicată în 2005 și reeditată în 2008, *Gramatica de bază a limbii române [GBLR]*[3], precum și lucrările monografice scrise de Mihaela Găitănaru[4], de Raluca Brăescu[5] și de Valerica Sporiș[6].

Referindu-se la adjectiv, lingviștii au încercat să concentreze caracteristicile de bază ale adjectivului sub forma unor definiții care s-au dovedit a fi diferite din punctul de vedere al perspectivei din care acesta a fost analizat. Ne propunem să prezentăm definițiile acestei părți de vorbire, așa cum apar ele în lucrările de gramatică amintite anterior, iar în urma analizei acestora, să punctăm diferențele care se remarcă.

În *Gramatica limbii române [GA]*, adjectivul este definit ca „partea de vorbire care se declină și exprimă o calitate a unui obiect, acordându-se cu substantivul care exprimă numele acelui obiect. El variază după gen, număr și caz. De asemenea, are forme deosebite pentru a exprima gradele de comparație”[7].

Autorii *Gramaticii limbii române [GALR]* afirmă că „adjectivul este clasa cuvintelor flexibile subordonate substantivului (sau unui substitut al acestuia), acordându-se cu acesta și limitându-i extensiunea prin atribuirea unei informații specifice. Dependența sintactică față de substantiv se produce direct, în cadrul grupului nominal (*fată frumoasă*), sau prin intermediul unui verb, în cadrul grupului verbal (*copiii sunt/cresc mari*), și se manifestă prin repetarea informației gramaticale asociate substantivului”[8].

În literatura de specialitate, apare și definiția formulată în *Gramatica de bază a limbii române*, conform căreia adjectivul este „o clasă deschisă de cuvinte flexibile, caracterizate:

- semantic, prin calitatea de a exprima proprietăți ale entităților (*Copilul este inteligent, sensibil, cuminte*), precum și de a acționa asupra extensiunii referenților desemnați prin substantiv, restrângând clasa de referenți la subclase (*uniformă*

[2] *Gramatica limbii române [GALR], I, București, Editura Academiei Române, 2008.*
[3] *Gramatica de bază a limbii române [GBLR], coordonator Gabriela Pană Dindelegan, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010.*
[4] *Mihaela Găitănaru, Adjectivul în limba română. Structură și evoluție, Pitești, Editura Universității din Pitești, 2002.*
[5] *Raluca Brăescu, Adjectivul în română. Sintaxă și semantică, București, Editura Universității din București, 2012.*
[6] *Valerica Sporiș, Adjectivul în limba română. Studiu gramatical și semantic, Ediția a II-a revizuită și adăugită, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2014.*
[7] *GA, ed. cit., p. 114.*
[8] *GALR, ed. cit., p. 141.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

școlară, uniformă militară, în raport cu *uniformă; navă fluvială, navă maritimă,* în raport cu *navă*);

- morfologic, prin flexiune în funcție de categoria de gen, număr și caz, marcate desinențial (*bun**o**-bun**ă**-bun**i**-bun**e***) și prin categoria gradelor de intesitate, marcată analitic (*mai bun, foarte bun*);
- sintactic, prin necesitatea de a se raporta la un substantiv/de a avea un regent substantival (*școală nouă*) sau substitut al substantivului (*ceva nou, doi diferiți*), cu care se acordă și pe care, semantico-sintactic, îl modifică”[9].

Vom prezenta în continuare definiția adjectivului așa cum apare în lucrările monografice actuale, în care este tratată această temă.

Astfel, Mihaela Găitănaru se referă la adjectiv, oferind o definiție mai puțin obișnuită a acestei clase morfologice, potrivit căreia „adjectivul nu exprimă însușiri, ci atribuie însușiri obiectelor în procesul de epiteză”[10]. Pentru a facilita înțelegerea acestei informații, autoarea definește și termenul de *epiteză*, afirmând că „epiteza este procedeul atribuirii de însușiri (întrucât însușirile particulare pot caracteriza obiecte din clase diferite, există senzația unui transfer, a unei atribuiri, care în esență este asertarea unei însușiri despre un obiect)”[11]. În această ordine de idei, se poate afirma că o însușire poate fi atribuită mai multor obiecte (ex. galben-tricou *galben*, ceară *galbenă*), dar dintre toate, unul are în mod permanent această însușire, astfel încât pentru a întări ideea că unui obiect acea însușire i se atribuie, și nu o alta, adjectivul va fi însoțit de substantivul care poartă în conținut respectiva trăsătură, obținându-se, astfel, o comparație:*obraz galben ca ceara*. Așadar, se poate observa, încă o dată, că adjectivul atribuie însușiri obiectelor, în timp ce substantivul denumește obiectul și însușirea lui.

În ceea ce privește adjectivul, Raluca Brăescu susține că „adjectivul are un semantism vag și multiple trăsături comune cu alte unități”[12]și pune în evidență „relația adjectivului cu alte trei clase de cuvinte: verbul, substantivul și adverbul”[13]. Reliefând legătura adjectivului cu verbul, specialista afirmă că cele mai importante trăsături comune cu ale verbului sunt: „posibilitatea de a apărea în poziții predicative și capacitatea de a guverna complementele”[14]. Pentru a-și susține afirmația, ea ne oferă următoarele exemple:

[9] *GBLR, ed. cit., p. 212.*
[10] *Mihaela Găitănaru, op. cit., p. 6.*
[11] *Ibidem, p. 6.*
[12] *Raluca Brăescu, op. cit., p.21.*
[13] *Ibidem, p. 21.*
[14] *Ibidem, p. 21.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

-apariția în poziții predicative: „Ea este *suferindă*”[15]; -capacitatea de a guverna complemente: „Caut un om *interesat* de slujbă”[16]. Relația adjectivului cu substantivul este ilustrată de Raluca Brăescu prin afirmația: „din punct de vedere morfologic, atât substantivul, cât și adjectivul cunosc categoriile gramaticale de gen, număr și caz, manifestate prin aceleași mărci formale, desinențe, alternanțe fonetice (vocalice și consonantice), articol hotărât (în cazul adjectivelor antepuse numelor)”[17]. De asemenea, ea precizează faptul că „aceste informații sunt impuse, la adjective, prin *acord* de către centrul nominal al grupului: o *fată frumoasă*-niște *fete frumoase*”[18]. Pentru a ilustra legătura adjectivului cu alte clase de cuvinte, Raluca Brăescu se oprește și asupra comparației dintre adjectiv și adverb, afirmând că „în lucrările mai recente, adjectivele și adverbele sunt integrate în aceeași categorie, grupuri organizate în jurul formantului de gradare: Caut un copil *mai atent* decât mine. El conduce *mai atent* decât mine”[19].

O definiție complexă a adjectivului este cea oferită de Valerica Sporiș care, în urma unui studiu amplu asupra acestei părți de vorbire, îl definește ca acea „clasă lexico-gramaticală/partea de vorbire flexibilă (în cea mai mare parte), cu funcție de calificare, determinare sau cuantificare, cu existență dependentă de un nominal (subordonarea manifestându-se prin acord), dar cu autonomie semantică și funcțională, cu distribuție unidirecțională și, parțial, bidirecțională, exprimând sau atribuind caracteristica, însușirea, calitatea obiectelor/entităților denumite lingvistic prin substantive (adjectivul calificativ) sau aducând anumite precizări referitoare la aceste obiecte/entități (adjectivul noncalificativ)”[20].

Examinarea opiniilor lingviștilor menționați mai sus ne permite să formulăm câteva observații și concluzii:

- în gramatica tradițională, definiția adjectivului este lipsită de complexitate prin faptul că nu menționează explicit relația de subordonare în care se află adjectivul față de substantiv sau față de un substitut al acestuia, ci doar o sugerează prin termenul *acord*;
- un alt neajuns al definiției adjectivului în gramatica tradițională este generalizarea flexiunii pentru întreaga clasă a adjectivelor, însă există anumite

[15] *Ibidem, p. 22.*
[16] *Ibidem, p. 23.*
[17] *Ibidem, p. 24.*
[18] *Ibidem, p. 24.*
[19] *Ibidem, p. 27.*
[20] *Valerica Sporiș, op. cit., p. 34.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

adjective care nu se supun fenomenului de flexiune, fapt menționat în lucrările actuale prin formulări de tipul: „parte de vorbire flexibilă (în cea mai mare parte)”[21];

- o informație valoroasă este cea oferită de lucrările moderne menționate anterior, prin care se atrage atenția asupra faptului că adjectivul este partea de vorbire care *atribuie* însușiri obiectelor, spre deosebire de substantiv care denumește însușirile obiectelor sau ale entităților. Considerăm că termenul *atribuie* este mai potrivit decât cel de *exprimă*, folosit în gramatica tradițională, pentru definirea adjectivului, întrucât adjectivul, în cadrul grupului nominal, funcționează pe lângă un substantiv și are rolul de a-l individualiza, printr-o informație specifică;
- latura semantică a adjectivului este percepută diferit și în cadrul lucrărilor moderne de gramatică. Ni se pare mai potrivită afirmația Valericăi Sporiș, potrivit căreia, adjectivul este partea de vorbire „cu funcție de calificare, determinare sau cuantificare”[22], decât cea a Ralucăi Brăescu, conform căreia, „adjectivul are un semantism vag”[23], deoarece adjectivul caracterizează sau descrie obiectul denumit de substantiv, oferind o informație specifică, clară în legătură cu acesta;
- am constatat, de asemenea, că în lucrările recent apărute, cercetătorii recurg la o metodă integratoare de analiză a adjectivului, considerând la fel de importante atât direcția semantică și morfologică, cât și direcția sintactică, prin aceasta din urmă arătându-se necesitatea adjectivului de a se raporta la un substantiv sau substitut al acestuia, dar și la pozițiile sintactice pe care le ocupă: cea de atribut în grupul nominal, cea de nume predicativ în grupul verbal și cea de element predicativ suplimentar în structuri derivate.

Descrierea clasei adjectivelor înregistrează diferențe între studiile tradiționale și cele moderne și sub raportul determinării.

Autorii gramaticii tradiționale afirmă că adjectivele „pot să fie articulate și nearticulate”[24] și apoi aduc o completare importantă, în ceea ce privește articularea adjectivului, precizând că „adjectivul poate fi articulat enclitic când precedă un substantiv

[21] *Ibidem, p. 34.*
[22] *Ibidem, p. 34.*
[23] *Raluca Brăescu, op. cit., p. 21.*
[24] *GA, ed. cit., p. 121.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

care ar fi trebuit să fie el articulat și nearticulat când substantivul este articulat cu articol nehotărât sau este nearticulat"[25].

Autorii gramaticilor moderne manifestă o reținere față de exprimarea conform căreia, adjectivul poate fi articulat sau nearticulat. Astfel, prezentând relația adjectivului cu articolul, autorii noii *Gramatici a limbii române[GALR]* susțin că „articolul enclitic *se atașează,* în limba română, primului component al grupului nominal:*omul* bun, în topica obișnuită (substantiv+articol+adjectiv) sau *bunul* om (adjectiv+articol+substantiv)"[26].

De asemenea, Valerica Sporiș vorbește despre „relația adjectivului cu morfemul de determinare (articolul)"[27], evitând sintagmele de tipul „adjectiv articulat" sau „adjectiv nearticulat". Autoarea afirmă că, în structurile cu topică inversă, când adjectivul precedă substantivul, aricolul hotărât „devine morfem de determinare, intrând în structura variabilă a adjectivului:*drăguța domnișoară*"[28], dar „rămâne semn al determinării substantivului"[29]. Se poate observa, așadar, că aricolul hotărât se adaugă formei adjectivului, dar se referă la substantiv, „individualizând obiectul și nu calitatea"[30].

Ceea ce mai poate constitui un element de noutate în lucrările actuale de gramatică română în legătură cu determinarea adjectivului este ilustrarea acelor situații mai rar întâlnite în folosirea adjectivelor și nelimitarea la regulile generale prevăzute de gramatica tradițională.

Conform acesteia din urmă, adjectivul „poate fi nearticulat (indiferent dacă substantivul este articulat ori nu) sau articulat cu articolul demonstrativ dacă substantivul este articulat enclitic"[31]. Aceeași lucrare conține afirmația conform căreia, „adjectivul poate fi articulat enclitic când precedă un substantiv […] și nearticulat când substantivul este articulat cu articol nehotărât sau este nearticulat"[32].

Toate aceste considerații reprezintă normele generale în folosirea adjectivului, gramatica tradițională limitându-se doar la acestea.

În noua *Gramatică a limbii române[GALR],* există, în plus, mențiuni referitoare la situații particulare legate de utilizarea adjectivului în comunicare. Vom prezenta, în continuare, câteva din afirmațiile de acest fel:

[25] *Ibidem, p. 121.*
[26] *GALR, ed. cit., p. 153.*
[27] *Valerica Sporiș, op. cit., p. 65.*
[28] *Ibidem, p. 65.*
[29] *Ibidem, p. 65.*
[30] *GALR, ed. cit., p. 141.*
[31] *GA, ed. cit., p. 121.*
[32] *Ibidem, p. 121.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- „fac excepție adjectivele care pot preceda un substantiv articulat enclitic, precum *întreg-întreg ținutul*, fiind însă posibilă și construcția *întregul ținut*”[33];
- „în anumite condiții stilistice sau la vocativ, și alte adjective pot preceda un substantiv articulat: pe *negre viețele*-i de păr sau *sărmane omule*!”[34];
- „în situația în care mai multe adjective antepuse au ca regent același substantiv, poate fi articulat numai primul adjectiv, când acesta se referă la tot grupul nominal pe care îl precedă (*singura* adevărată amintire) sau pot fi articulate toate adjectivele când între ele există raporturi de coordonare (*tăcutul* și *bunul* meu prieten;*albastrul, seninul* cer)”[35].

Considerăm oportună sintagma *articolul se atașează adjectivului* folosită de autorii noilor lucrări de gramatică română, în locul celei de *adjectiv articulat*, întrucât articolul se referă la substantiv, identificând obiectul denumit sau deosebindu-l de alte obiecte, idiferent dacă articolul intră în forma adjectivului sau a substantivului, în funcție de poziția adjectivului față de substantivul determinat.

De asemenea, observațiile specialiștilor introduse în lucrările recent apărute sunt bine-venite, având rolul de a aduce lămuriri în ceea ce privește folosirea adjectivului în situațiile neconforme cu cele prevăzute de gramatica tradițională și de a oferi soluții în utilizarea corectă a adjectivului, atunci când substantivul este determinat de două sau mai multe adjective.

Cele mai însemnate elemente de noutate specifice abordării adjectivului în gramaticile moderne și cele mai controversate sunt cele privitoare la sistemul comparației și al intensității.

În gramatica tradițională, categoria gradării apare numai cu denumirea de *grade de comparație*. Autorii lucrării amintite formulează definiția acestei categorii gramaticale, afirmând că „formele pe care le ia adjectivul pentru a arăta că o însușire poate exista în grade diferite la două sau mai multe obiecte sau la același obiect în împrejurări diferite se numesc grade de comparație”[36].

Reflectând asupra denumirii și a definiției acestei categorii gramaticale, se poate constata că, în lucrările mai recente de gramatică, expresia *grade de comparație* a fost

[33] *GALR, ed. cit., p. 153.*
[34] *Ibidem, p. 153.*
[35] *Ibidem, p. 153.*
[36] *GA, ed. cit., p. 126.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

înlocuită cu expresia *grade de intensitate,* deoarece, conform noii *Gramatici a limbii române[GALR],* dintre toate „pot exprima o comparație explicită numai comparativul și superlativul relativ. Superlativul absolut nu presupune o comparație”[37], iar gradul pozitiv nu presupune manifestarea unei însușiri în grade diferite.

Autorii aceleiași *Gramatici a limbii române[GALR]* refuză denumirea *grade de comparație* și își justifică atitudinea pe baza concluziei la care au ajuns: „intensitatea unei însușiri poate fi stabilită prin comparație (comapratívul și superlativul relativ) sau fără comparație (superlativul absolut)”[38].

Pentru această denumire au optat și autorii *Gramaticii de bază a limbii române[GBLR],* completând ideea anterioară prin precizarea că „gradarea proprietății poate fi privită în mod *absolut* (Filmul este *foarte interesant*) sau poate fi privită prin *comparație,* comparându-se gradul în care este posedată o însușire/o proprietate de către obiecte diferite (Filmul este *mai interesant* decât cartea) sau de același obiect în momente diferite (Oscarul de anul acesta a *fost mai interesant/mai puțin interesant* decât cel de anul trecut)”[39]. Astfel, în prezentarea gradelor de intensitate, autorii acestei gramatici folosesc trăsăturile *intensitate*, *comparație*, apreciind drept „grade de intensitate caracterizate prin trăsătura [+Comparație], comparativul de egalitate, de inegalitate și superlativul relativ”[40], iar „superlativul absolut se caracterizează prin [+Intensitate maximă], [-Comparație]”[41].

Se poate remarca faptul că în *Gramatica de bază a limbii române[GBLR],* autorii folosesc expresia *grade de intensitate,* dar referindu-se la conținutul lor semantic, ei afirmă că gradarea unei însușiri se realizează, în anumite cazuri, prin comparație, prin raportarea obiectului la alte obiecte sau prin raportarea obiectului la același obiect în circumstanțe temporale și spațiale diferite, iar în alte cazuri, prin intensitatea maximă cu care se manifestă proprietatea obiectului.

Astfel, urmărind aceste explicații, considerăm că denumirea gradelor ar trebui să includă cele două sintagme:*grade de intensitate* și *grade de comparație*.

La această concluzie ajung și alți specialiști și astfel, în lucrările lor, sunt întâlnite ambele denumiri ale categoriei gramaticale a gradării, atât cea de *grade de comparație*, cât și cea de *grade de intensitate*.

[37] *GALR, ed. cit., p. 155.*
[38] *Ibidem, p. 154.*
[39] *GBLR, ed. cit., p. 215.*
[40] *Ibidem, p. 215.*
[41] *Ibidem, p. 215.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Unul dintre lingviștii care întrebuințează aceste structuri este Mihaela Găitănaru. Ea afirmă că „deosebirea dintre comparație și intensitate a fost motivată semantic”[42]. Autoarea își susține afirmația prin următoarele argumente:

- „dacă însușirea este atribuită unui obiect sau unui grup de obiecte (la plural sau realizat prin coordonare) considerate unitar, avem de-a face cu așa-zisele grade de intensitate: intensitatea însușirii este considerată obișnuită, normală, indiferent de mărimea ei (pozitivul); […] și, la polul extrem al normalității (superlativul absolut)”[43];
- „dacă, în schimb, atribuirea însușirii se face la mai multe obiecte sau grupuri (de cele mai multe ori două), trebuie precizat raportul dintre ele din punctul de vedere al intensității. Acest lucru se face prin intermediul gradelor de comparație: obiectele au aceeași intensitate a însușirii, indiferent de mărimea ei (comparativul de egalitate); au intensitatea în mod diferit pe o treapta mai mare sau mai mică (comparativul de superioritate sau de inferioritate)”[44].

Prin urmare, pornind de la aceste considerente, în lucrarea Mihaelei Găitănaru, sunt prezentate separat „gradele de intensitate”[45] care conțin pozitivul și superlativul absolut, respectiv „gradele de comparație”[46] și anume, comparativul și superlativul relativ.

Împărtășind aceleași păreri, Valerica Sporiș vorbește despre „sistemul comparației și al intensității”[47], iar categoria gramaticală specifică adjectivului și nepreluată, prin acord, de la substantiv, este numită, în ultima sa lucrare despre adjectiv, „categoria comparației și a intensității”[48].

În încercarea de separare a gradelor de intensitate de gradele de comparație, Valerica Sporiș folosește „operatorul [+/-Comparație]”[49], în funcție de care distinge:

- „*termenii marcați* ai opozițiilor comparației-gradele relative […], adică *gradele de comparație* în sensul consacrat al conceptului: comparativul, superlativul relativ”[50], grade care arată o trăsătură a obiectului în raport cu a altor obiecte sau cu a obiectului însuși în situații diferite;

[42] *Mihaela Găitănaru, op. cit., p. 95.*
[43] *Ibidem, p. 96.*
[44] *Ibidem, p. 96.*
[45] *Ibidem, p. 97.*
[46] *Ibidem, p. 105.*
[47] *Valerica Sporiș, op. cit., p. 83.*
[48] *Ibidem, p. 84.*
[49] *Ibidem, p. 85.*
[50] *Ibidem, p. 85.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- „*termenii nemarcați*-gradele absolute/gradele de intensitate […]: *pozitivul și superlativul absolut*”[51], grade care ar fi numite impropriu „de comparație”, atâta timp cât ele nu presupun compararea însușirii unui obiect cu a altor obiecte sau cu a obiectului însuși în contexte diferite.

În concluzie, având în vedere faptul că gradarea însușirii unui obiect se realizează, uneori, prin raportare la acea însușire a altui obiect sau a obiectului însuși în circumstanțe spațio-temporale diferite, determinând apariția imediată a unui „complement comparativ”[52] (Dan este *mai inteligent decât George;* Dan este *cel mai inteligent dintre studenți*), iar alteori, fără raportare la alte obiecte sau la obiectul însuși, arătând manifestarea obișnuită, necomparată a însușirii (Dan este *inteligent*) sau manifestarea maximă a însușirii (Dan este *foarte inteligent*), considerăm că denumirea modernă își dovedește complexitatea și elimină lipsa de proprietate a termenilor, iar, în felul acesta, expresia *categoria comparației și a intensității* devine recomandabilă pentru orice lucrare în care se prezintă tema adjectivului.

Adjectivul reprezintă o clasă unitară de cuvinte care exprimă caracteristici ale entităților și care servește la descrierea elementelor universului, a lumii în care există și comunică individul cu semenii săi. Relaționarea aceasta se poate realiza și fără ca omul să fie conștient că folosește un adjectiv atunci când caracterizează obiectul, dar cunoscând faptul că această descriere are loc în prezența unui adjectiv, comunicarea devine mai sigură și corectă, deoarece este ancorată într-un domeniu probat al existenței, acela al științei lingvistice.

Bibliografie

Gramatica limbii române [GA], I, București, Editura Academiei [Române], 1996.

Gramatica limbii române [GALR], I, București, Editura Academiei Române, 2008.

Gramatica de bază a limbii române [GBLR], coordonator Gabriela Pană Dindelegan, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010.

Găitănaru, Mihaela,*Adjectivul în limba română. Structură și evoluție*, Pitești, EdituraUniversității din Pitești, 2002.

Brăescu,Raluca,*Adjectivul în română. Sintaxă și semantică*, București, Editura Universității din București, 2012.

[51] *Ibidem, p. 85-86.*
[52] *GALR, ed. cit., p. 156.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Sporiș,Valerica,*Adjectivul în limba română. Studiu gramatical și semantic*, Ediția a II-a revizuită și adăugită, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2014.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

TABOO AND COMMUNICATION. A PRAGMATIC ANALYSIS OF COMMERCIALS FOR FEMININE HYGIENE PRODUCTS

Roxana Paşca

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare Northern University Center

Abstract: The present paper explores linguistic taboos related to menstruation in the Romanian society from a pragmalinguistic point of view, identifying the sociocultural aspects which influence this fenomenon.

The corpus is represented by the commercials for feminine hygiene products in the last 10 years. Besides building a communicative strategy in order to sell some products, the advertisement is a discourse which encodes society's norms towards behaviour, offering an overview of the fenomenon in relation with the extra linguistic factors which impose the tabouistic status of menstruation.

Our analysis targets the construction of discourse on various levels: title, verbal and iconic language. The aim is to identify the linguistic strategy implied by promoting a taboo object with / without breaking the taboo.

Keywords: taboo, menstruation, linguistic interdiction, discours, publicity.

1. Introducere

1.1. Obiectivele lucrării

Studiul de față își propune să investigheze tabuurile lingvistice legate de menstruație, existente în spațiul românesc, din perspectivă pragmalingvistică, identificând și factorii socioculturali care stau la baza acestui tip de interdicție. Analiza noastră vizează modalitatea de construcție a discursului publicitar pe diversele sale niveluri (titlul, limbajul verbal, dar și cel iconic). Din punct de vedere metodologic, cercetarea are ca temelie cadrul teoretic al pragmaticii, dar apelează și la preceptele psiholingvisticii, în vederea identificării strategiilor lingvistice implicate în promovarea unor produse tabu fără / prin încălcarea interdicției verbale. În prima parte a studiului vom demonstra statutul de

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

tabu sociocultural al menstruației, iar, în a doua parte, vom analiza tabuul lingvistic asociat celui sociocultural.

1.2. Corpus

Corpusul este constituit din reclamele la produsele de igienă feminină (absorbantele *Always, Libress, Discreet* și tampoanele *O.b.*) din ultimii 10 ani, întrucât publicitatea încifrează normele culturale și comportamentale ale unei societăți, oferindu-ne o imagine de ansamblu asupra fenomenului studiat, în raport cu factorii extralingvistici care impun statutul de tabu al menstruației. Reclamele au fost preluate de pe internet, iar, în vederea unei analize detaliate, am optat pentru o abordare multimodală[1], care ia în considerare nu doar limbajul verbal, ci și dimensiunea paraverbală (intonație, tonul vocii, nivelul acustic), nonverbală (gesturi, mimică) și extraverbală a comunicării (imagini, muzică, elemente ale contextului spațio-temporal).

2. Menstruația în mentalitatea tradițională

2.1. Menstruația și macularea socială

Ne propunem să investigăm construcția socială a unui eveniment biologic – menstruația, devenit subiect al constrângerilor sociale, lingvistice și comportamentale. În orice cultură există prohibiții construite în jurul impurității, iar mentalitatea tradițională se ancorează în aceste tabuuri ale impurului pentru a fixa structuri sociale, care să justifice un anumit tip de comportament, întrucât „ritualul organizează realitatea” (Douglas 2004: 3).

În analiza noastră, vom porni de la polisemantismul termenului *tabu*[2], în acord cu Freud (1967: 29-30, 46-47), care identifică o ambivalență afectivă a tabuului: *o interdicție arhaică fixată în subconștient* și *dorința inconștientă de a o încălca*.

Considerăm că semnificația tabuului urmează, astfel, două direcții divergente: pe de o parte, sacrul, iar, pe de alta, straniul, periculosul, impurul, această dihotomie fiind identificabilă și la nivelul tabuului menstrual. În mentalitatea colectivă, menstruația

[1] *„Multimodality is an inter-disciplinary approach drawn from social semiotics that understands communication and representation as more than language and attends systematically to the social interpretation of a range of forms of making meaning. It provides concepts, methods and a framework for the collection and analysis of visual, aural, embodied, and spatial aspects of interaction and environments. (...) Multimodality emphasizes situated action, that is, the importance of the social context and the resources available for meaning making, with attention to people's situated choice of resources, rather than emphasizing the system of available resources. Thus it opens up possibilities for recognizing, analyzing and theorizing the different ways in which people make meaning, and how those meanings are interrelated" (Jewitt 2009: 1-2).*

[2] *Termenul este de origine polineziană, fiind menționat pentru prima dată de căpitanul James Cook (1777), și însemna „to forbid, forbidden, and can be applied to any sort of prohibition. A rule of etiquette, an order issued by a chief, an injunction to children not to meddle with the possessions of their elders, may all be expressed by the use of the word tabu" (Radcliffe-Brown, apud Allan și Burridge 2006: 2).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

reuneşte semnificaţii şi simboluri contradictorii, fenomenul biologic în cauză fiind atât creator – fertilitatea constituie o condiţie *sine qua non* a existenţei feminine, cât şi anihilator al vieţii (vezi Delaney *et al.*1988).

Necurăţia fizică a menstruaţiei guvernează mentalitatea tradiţională prin discursul biblico-religios din *Vechiul Testament*: „Femeia care va avea o scurgere, şi anume o scurgere de sânge din trupul ei, să rămână şapte zile în necurăţia ei. Oricine se va atinge de ea va fi necurat până seara. Orice pat în care se va culca ea în timpul necurăţiei ei va fi necurat şi orice lucru pe care va şedea ea va fi necurat. Oricine se va atinge de patul ei să-şi spele hainele, să se scalde în apă şi va fi necurat până seara. Oricine se va atinge de un lucru pe care a şezut ea să-şi spele hainele, să se scalde în apă şi va fi necurat până seara. Dacă este ceva pe patul sau pe lucrul pe care a şezut ea, cine se va atinge de lucrul acela va fi necurat până seara. Dacă se culcă cineva cu ea şi vine peste el necurăţia femeii aceleia, el va fi necurat timp de şapte zile şi orice pat în care se va culca va fi necurat. Femeia care va avea o scurgere de sânge timp de mai multe zile, afară de soroacele ei obişnuite, sau a cărei scurgere va ţine mai mult ca de obicei, va fi necurată tot timpul scurgerii ei, ca pe vremea când îi vine sorocul. Orice pat în care se va culca în timpul cât va ţine scurgerea aceasta va fi ca şi patul din timpul când ea este la scurgerea de la soroc şi orice lucru pe care va şedea va fi necurat, ca atunci când este ea la scurgerea de la soroc. Oricine se va atinge de ele va fi necurat; să-şi spele hainele, să se scalde în apă şi va fi necurat până seara. După ce va fi curăţită de scurgerea ei, să numere şapte zile şi apoi va fi curată” (*Levitic* 15: 19-28).

Sunt observabile două varietăţi ale tabuului menstrual: o serie de restricţii care vizează comportamentul femeii, în vreme ce altele limitează şi ghidează comportamentul societăţii cu privire la individul stigmatizat. Având la bază diverse superstiţii, acţiunile femeilor aflate la menstruaţie sunt limitate în domenii precum:

- *manifestările religioase* – necurăţia ritualică a femeii atrage numeroase interdicţii de ordin religios. Iniţial, femeilor le era interzisă intrarea în biserică, deşi papa Grigore cel Mare (590 d. Hr.) a încercat anularea acestei interdicţii, cu argumentul biblic din *Noul Testament*, al femeii care s-a atins de poala hainei Mântuitorului, pentru a se vindeca de o scurgere de care suferea timp de 12 ani (vezi *Marcu* 5: 27-34)[3]. Acelaşi eveniment biblic este interpretat diferit

[3] *Ulterior, credinţa Noului Testament schimbă sensul termenului necurăţie, astfel că „cele ce ies din gură pornesc din inimă si acelea spurcă pe om. Că din inimă ies: gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări,*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

în Biserica Ortodoxă, prin canonul al doilea atribuit Sfântului Dionisie, stabilind interdicția împărtășaniei: „nici ele fiind credincioase și cucernice n-ar îndrăzni, aflându-se așa, sau să se apropie de masa cea sfântă, sau să se atingă de Trupul și de Sângele lui Hristos; căci nici ceea ce avea curgerea sângelui de 12 ani, nu s-a atins de El spre vindecare, ci numai de poalele Lui". Păstrând sfera ritualului religios, observăm un alt fenomen ce ar putea fi influențat de necurăția menstruației – prepararea prescurei. Pop (1973: 17) precizează pașii acestui proces ritualic, care evidențiază condiția esențială a curăției morale și fizice: „făina de grâu curat și apa limpede și dospitura bună – nu le amestecă și nu are dreptul să le frământe decât o femeie curată trupește și sufletește, de preferință *bătrână văduvă* și cu o viață perfect cinstită."

- *activități casnice* – în mentalitatea tradițională, contaminarea vizează și activitățile pe care femeia aflată la menstruație le realizează. Astfel, se evită prepararea maionezei, a aluaturilor care necesită dospire, a gemului, iar dacă o astfel de persoană intră în contact cu vinul, acesta se transformă în oțet. Plinius (*apud* Jianu 2013) identifică o serie de efecte negative ale contaminării, astfel că „în apropierea unei femei aflată în această stare, de menstruație, mustul se va acri, semințele se vor face seci, altoiurile se vor usca, plantele din grădină se vor veșteji, iar fructele vor cădea din pomi. Chiar numai privirea ei va încețoșa luciul oglinzilor, va lua ascuțimea oțelului și va fura strălucirea ivoriului. Dacă un roi de albine se va afla în preajma ei, ele vor muri toate".

Gândirea tradițională delimitează tabuul menstrual, care reprezintă sistemele simbolice de construcție a realității, cu extinderile lor religioase și potențialul multivalent, de eticheta menstruală, constituită din necesități practice.

3. Menstruația în societatea modernă

3.1. Portretizări ale tabuului menstrual în publicitate

Discursul publicitar reflectă și modelează viața comunității, apărând mai real decât însăși realitatea, deoarece experiența individuală este izolată (vezi Williamson 1978: 11). Așadar, pentru studiul de față, publicitatea reprezintă un document care permite radiografierea socioculturală a tabuului menstrual, între reclamă și societate instituindu-se „o relație semiotică într-un dublu sens: ca schimb de mesaje (...) și ca schimb de utilități

furtișaguri, mărturii mincinoase, hule. Acestea sunt cele care spurcă pe om." (Matei 15: 18-19), în prezent neexistând canoane care să interzică intrarea în biserică a femeii aflate la menstruație (vezi Pruteanu 2014).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

(...). Mesajul pe care locutorul-proprietar îl transmite receptorului client se construiește pe două niveluri comunicative: unul material (partea văzută) și altul lingvistic (partea citită / interpretată)" (Felecan 2013: 12).

Mass-media este principalul colportor al structurilor și al atitudinilor colective, perpetuând și întărind identitățile idealizate, care stau la baza relațiilor sociale, astfel că „it embodies ideologies which legitimize, more or less directly, existing societal relations" (Fairclough, *apud* Mullany 2004: 284).

3.1.1. Strategiile politeții pozitive în corpusul studiat

Comunicarea se constituie dintr-un conglomerat de acte de vorbire, iar discursul publicitar, ca schimb conversațional între un locutor și receptorul-public, reprezintă un macroact de vorbire[4] care integrează alte subacte verbale cu intenție comunicativă comună (vezi Saz Rubio 2011): determinarea receptorului în vederea realizării unei acțiuni – achiziționarea produsului promovat. Fiind un act verbal directiv (vezi Searle 1969) și oferind o soluție pentru problema menstruației, invadează teritoriul privat și devine o amenințare a feței negative a publicului-țintă.

Analiza noastră se fundamentează pe teoria politeții pragmatice, raportându-ne la modelul teoretic descris de Brown şi Levinson (1987), care se constituie în jurul conceptului de imagine publică (engl. *face*), cu caracter bivalent: pe de o parte, *negative face*, care vizează păstrarea teritoriului personal (spațial, afectiv și cognitiv), iar, pe de altă parte, *positive face*, corespunzând imaginii publice pe care individul o construiește despre sine în termeni valorizanți şi încearcă să o impună celorlalţi. În contextul în care un act verbal are potențial amenințător pentru eul pozitiv sau pentru cel negativ, acesta este considerat *face threatening act* (FTA). Pentru atenuarea acestui conţinut, locutorii recurg la strategii lingvistice și comportamentale politicoase, orientate fie spre menținerea limitelor eului negativ (politeţea negativă), fie spre satisfacerea eului pozitiv (politeţea pozitivă) al colocutorului.

Deși prin discursul publicitar se încalcă teritoriul personal al receptorului, devalorizând fața negativă a acestuia, am identificat în corpusul studiat o configurație ce reunește cu preponderență structuri ale valorizării feței pozitive a publicului-țintă – femeile, mizând pe ideea că „fiecare actant al unei comunicări este caracterizat, astfel, de

[4] *Utilizăm conceptul de macroact de vorbire în acord cu Van Dijk (1977: 238): „Just like actions in general, speech act sequences require global planning and interpretation. That is, certain sequences of various speech acts may be intended and understood, and hence function socially , as one speech act. Such a speech act performed by a sequence of speech acts will be called a global speech act or a macro-speech act".*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

aspiraţia, voinţa, dorinţa de a-şi căuta / găsi o identitate socială cu marcă pozitivă, care să-i confere un anumit confort existenţial" (Boldea 2014: 9). Politețea pozitivă are funcție integrativă, iar, ca macrostrategie, include următoarele modalităţi de concretizare la nivel lingvistic (Brown și Levinson 1987: 69-82):

- se exagerează interesul, aprobarea și simpatia față de interlocutor și de acțiunile realizate de acesta: *Eşti puternică! Inspiră şi alte femei să fie ca tine*! (reclama Always 2014);
- folosirea unor termeni şi expresii ce denotă apartenenţa la acelaşi grup sau comunitate socioprofesională, precum adverbele de întărire și formele de plural colectiv: ***Şi*** *tu îți poți recâștiga încrederea în tine cu noul Always Ultra Normal Plus*! (reclama Always 2014); ***Ne*** *simțim protejate în orice răsturnare de situație!* (reclama Always 2014); *Descoperă designul unic Multistyle. Margini flexibile adaptate oricărui tip de lenjerie. Miezul absorbant* ***ne*** *oferă protecție zilnică!* (reclama Libresse 2014).
- exprimarea certitudinii că va exista o colaborare din partea interlocutorului, în direcţia realizării obiectivelor conversaţionale propuse: *Cum știi că ai luat cea mai bună decizie legată de protecție? Noul Always Ultra reține mai bine lichidul în interior. Felicitări! Acum ai până la 100% protecție.* (reclama Always 2015); *Noul Always Sensitive este delicat cu pielea ta, oferindu-ți până la 100% protecție. Este alegerea ta inteligentă!*" (reclama Always 2014); *Acceptă și tu provocarea*! (reclama Always 2013).

Strategiile politeții pozitive identificate au dublu obiectiv: (1) să atenueze posibila încălcare a teritoriului privat prin impunerea achiziționării produsului, printr-o atmosferă de solidaritate, prezentându-l ca o soluție a nevoilor publicului-țintă, și (2) să evidențieze, în termeni valorizanți, fața pozitivă a receptorului, devenind, astfel, o strategie persuasivă.

3.1.2. Structura narativă a reclamelor la produsele de igienă feminină

Crook (2004: 735-736) identifică două dimensiuni ale discursului publicitar, care reprezintă distincția dintre componenta lingvistică și cea nonlingvistică a reclamei:

- *dimensiunea de promovare a produsului* (engl. *product-claim dimension*), oferind informații care vizează în mod direct produsul, prin intermediul unui personaj, al unui narator sau al prompterelor, configurând, astfel, componenta lingvistică;
- *dimensiunea recompensei* (engl. *reward dimension*), care face apel la latura emoțională a receptorului, prin intermediul unor afirmații-promisiuni ale beneficiilor

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ideale, care au sau nu legătură cu produsul promovat. Acest ultim nivel implică latura nonverbală şi extraverbală a comunicării.

Aşadar, am identificat în corpusul supus analizei două tipuri structurale ale reclamelor: *minidrame* (83%) (vezi Stigel 2001) şi *reclame-prelegere* (17%), ambele categorii respectând cele două dimensiuni propuse de Crook (2004).

3.1.2.1. *Dimensiunea de promovare a produsului*

Minidramele urmăresc o structură narativă stereotipică, Stigel (2001: 334) observând că „the montage follows the rules of lyrical, associative and thematical organization which is based on formal sameness / opposition (e.g., characters, settings, light, shapes, color) and on repetition":

- *situaţia iniţială* – are în centru actanţii – femei tinere – care îndeplinesc roluri sociale stereotipice (mame, soţii, gospodine, femei de succes, prietene);
- *intriga* – reprezentată de evenimentul care modifică situaţia iniţială şi care limitează activitatea femeilor: menstruaţia;
- *rezolvarea conflictului* – o reprezentare triactanţială – donator, obiect, beneficiar – produsul promovat este prezentat ca soluţie pentru nevoile femeilor de către un terţ;
- *deznodământul* – reechilibrarea situaţiei, datorită alegerii personajului principal, reintegrat în grupul social, care întăreşte sloganul campaniei: *Cheltuie înţelept!*; *Eşti puternică! Inspiră şi alte femei să fie ca tine*!; *Acceptă şi tu provocarea*!; *Este alegerea ta inteligentă!*; *Noul Always Ultra: Protecţie în orice răsturnare de situaţie*.

Reclamele-prelegere au o structură binară: o componentă vizuală (imagine statică / dinamică şi text) şi una auditivă, care întăreşte mesajul verbal proiectat pe ecran. Vocea feminină care dublează imaginile are un ton optimist, fiind un mediator între receptor şi produsul promovat: „it mediates and establishes 'space' between screen event and viewer" (Stigel 2001: 329).

Ambele tipuri de reclame urmăresc acelaşi fir al prezentării: identificarea transformărilor care apar în perioada menstruală, declanşând nevoia de izolare socială:

- disconfort: *Atât de fin la atingere şi cu o suprafaţă confortabilă, Always Sensitive este delicat cu pielea ta.*
- lipsa încrederii în sine: *Am şi-n acele zile încredere-n mine!*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- scurgeri nedorite: *Noul Always Ultra reține mai bine lichidul în interior pentru protecție de până la 100%.*
- limitarea mișcării: *În acele zile, eu pun vată peste absorbant pentru siguranță și tot mi-e teamă să mă mișc prea mult.*
- limitatea activităților: *Poți să fii sufletul petrecerilor chiar și în zilele delicate? Eu pun vată peste absorbant și tot nu mă simt în largul meu!*
- probleme ale somnului: *Dormi fără griji, ești protejată!*
- mirosuri neplăcute: *Când te simți atât de fresh și încrezătoare, frumusețea ta va fi remarcată! Discreet îți lasă pielea să respire, oferindu-ți o senzație de prospețime de până la 12 ore.*

și prezentarea calităților produsului, care îl transformă în soluția optimă în vederea atenuării sau eliminării problemelor semnalate.

3.1.2.2. *Dimensiunea recompensei*

Dacă dimensiunea de promovare a produsului se adresează nivelului cognitiv, recompensa este oferită la nivel emoțional, construită prin intermediul muzicii și al imaginilor. Astfel, reclamele devin o celebrare a feminității, urmărind ascunderea oricărui semn menstrual, recompensa finală fiind împlinirea idealului de frumusețe și senzualitate. Dimensiunea recompensei reprezintă promisiunile de incluziune socială, de stare de bine, de atingere a unor performanțe excepționale pe plan profesional, realizabile condiționat: prin achiziționarea produsului promovat.

3.2. Menstruația – fenomen stigmatizat în sens goffmanian

În cultura greacă, *stigma* desemna acele semne fizice menite să expună poziția socială degradantă a purtătorului, marcând statutul de sclav, criminal sau trădător: „Such an attribute is a stigma, especially when its discrediting effect is very extensive; sometimes it is also called a failing, a shortcoming, a handicap. It constitutes a special discrepancy between virtual and actual social identity" (Goffman 1963: 11-12).

Sociologul american identifică trei categorii ale stigmatizării: *urâciuni ale corpului*, precum malformațiile, cicatricile sau defectele fizice, *deviații psihice* și *stigmatul tribal*, acesta din urmă fiind atribuit grupurilor marginalizate și include genul, rasa, etnia sau orientarea sexuală (vezi Goffman 1963: 13). Considerăm că menstruația se încadrează în toate cele trei tipuri de stigmat, întrucât (1) este un fenomen fiziologic ce se dorește a fi ascuns, din cauza naturii sale compromițătoare (scurgeri, miros neplăcut); (2) este un fenomen care modifică structura psihică a femeii (vezi sindromul premenstrual) și (3)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

include femeia în categoria socială a *Celuilalt* (vezi Simone de Beauvoir 1953), fapt întărit de Culpepper (*apud* Petterson 2013: 56), care consideră femeia un *Alter inferior*.

Fiind un fenomen universal, de o diversitate inter- și intraculturală, menstruației i se asociază mai multe tipuri de tabu:

- *persoană-tabu*: femeia aflată la menstruație;
- *obiecte-tabu*[5] – reprezentate, pe de o parte de fluidul menstrual, iar, pe de alta, de produsele de igienă feminină. Absența sângelui, atât la nivel vizual, cât și verbal, indică dorința socială de invizibilitate a menstruației, reprezentată printr-un lichid albastru, păstrat în eprubete, care apare în contextul reclamei, numai pentru a demonstra puterea de absorbție a produsului, această distorsionare a realității întărind ideea impurului. Sângele menstrual provoacă dezgust, iar Rorubizin (1999: 332) compară această reacție cu o formă psihologică a gândirii magice, conceptualizată ca „*sympathetic magical law of contagion*", însemnând că odată ce individul intră în contact cu un obiect tabu, devine și el stigmatizat. Discursul publicitar actual încearcă o detabuizare a produselor de igienă feminină prin punerea în antiteză a concepției tradiționale, prezentând regulile etichetei menstruale pe care o profesoară le expune elevelor ei (*Dacă ieșiți în public, fiți sigure că nu vă aventurați prea departe și încercați să nu atrageți prea mult atenția asupra voastră. Este mai bine să stați întotdeauna aproape de casă, unde vă puteți schimba și arunca absorbantul în mod discret.*) cu concepția modernă a femeii emancipate, care nu este limitată în acțiunile sale(*Timpurile s-au schimbat! Noul ambalaj Libresse este perfect resigilabil de jur împrejur pentru maximă discreție!*), evidențiindu-se, totuși, nevoia de discreție, detabuizarea rămânând doar la structurile de suprafață.
- *limbaj-tabu*: discursul publicitar al produselor de igienă feminină prezintă menstruația fără să o numească sau prin intermediul eufemismelor (*v. infra.* 5.2.), întrucât „the normal body, the default body, the body that everybody is assumed to be, is a body not bleeding from the vagina. Thus to be normal and to be taken as normal, the menstruating woman must not speak about her bleeding and must conceal evidence of it" (Young 2005: 107).

4. Menținerea feței pozitive – ascunderea trăsăturilor stigmatizante. Strategii de normalizare

[5] *Goffman le numește stigma symbols (1963: 43).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

„Spațiul public este un pluralism microspațial, un mozaic de componente care se definește prin confluențe, intersectări și expansiuni, poziționări, aderențe și refuzuri, presiuni, coliziuni și conflicte de interese" (Stănescu, *apud* Felecan 2013: 134), impunând o puternică activitate strategică, iar individul activează un arsenal variat de acţiuni prin care se urmărește construcția socială a feței pozitive. Datorită faptului că menstruația este un fenomen evaluat negativ de către comunitate, femeia este obligată să respecte un set de norme comportamentale și lingvistice, care să îi păstreze statutul social auto- sau heteroimpus.

4.1. Strategii de normalizare la nivel comportamental

Prin comportament convențional înțelegem principiile care ghidează individul, cu scopul de a fi inclus în ordinea realității sociale. În consecință, analizăm conduita individului-tabu din perspectiva dihotomiei moderne: pe de o parte, femeile sunt încurajate să participe activ în societate, iar, pe de altă parte, să fie discrete și să ascundă orice semn al menstruației, întrucât aceasta și-a păstrat potențialul discreditant. Teama de a fi descoperite este omniprezentă în reclamele la produsele de igienă feminină, acestea venind în ajutorul femeii în vederea păstrării imaginii publice așteptate.

Nevoia de a ascunde este acutizată în discursul publicitar studiat, astfel încât se ajunge până la alienarea menstruației de corpul individului socializat, care trebuie să respecte eticheta menstruală:

- *să mascheze orice indiciu al menstruației* – permanenta prezență a albului în vestimentația femeilor din reclamele la produsele de igienă feminină devine un simbol al camuflării absolute. Strategia de mascare în acest mediu alb (haine, cearceafuri) are ca obiectiv convingerea societății de invizibilitatea menstruală. Dacă femeia aflată la menstruație simte că stigmatul ei nu poate fi ascuns, își pierde motivația de a salva fața pozitivă, rezultatul fiind *self-presentational resignation*, iar individul își acceptă identitatea stigmatizată (vezi experimentul social condus de Chapple și Kowalski 2000: 75-80).

- *să se protejeze împotriva scurgerilor* – se pune accent pe puterea de absorbție a produselor care *„oferă protecție 100%", „te protejează în orice răsturnare de situație", „te protejează de până la 100% mai mult".* Această nevoie de protecție sugerează frica de expunere, permanenta grijă de a ține sub control agentul amenințător al feței pozitive – menstruația.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- *să fie feminină* – se poate vorbi despre o imagine stereotipică a femeilor din reclamele supuse analizei, întrucât se portretizează suplețea și delicatețea, femeile fiind tinere (între 20-30 de ani) și realizând cu succes acțiunile corespunzătoare statului pe care îl ocupă: mame, soții, prietene, angajate sau femei de succes, ajungând la idealul de feminitate prin utilizarea produselor promovate.
- *să fie discretă* – se evidențiază nevoia de discreție în privința produselor de igienă feminină, întrucât acestea rămân obiecte tabu (*Noul ambalaj Libresse este perfect resigilabil de jur împrejur pentru maximă discreție!*)

Așadar, pentru a fi acceptată în societate, femeia trebuie să ascundă semnele fizice și psihice ale menstruației, astfel nefiind considerată un *alter* inferior partenerilor de interacțiune: „women every month carry the burden of abjection, the monstrous, the stigma of birth and death, as a practical and enforced shame. If a woman wishes to walk among men while she bleeds, if she wishes to lay claim to the rights and privileges of a solid self who stands forth and achieves, then she had better keep her private fluidity secret" (Young, 2005: 111).

4.2. Strategii de normalizare la nivel lingvistic

Apelăm la strategii de normalizare pentru a ne menține imaginea publică în concordanță cu așteptările sociale, întrucât identitatea se construiește prin permanentă raportare la un *alter exterior*, filtrând prin evaluarea acestuia alteritatea interioară, „astfel, putem vorbi despre două tipuri de identitate: o identitate construită în afară, *au dehors*, şi o identitate construită în interiorul fiinţei, *au dedans*" (Dubar 2003: 9).

Vorbirea este „activitatea expresivă liberă care se desfășoară pe axele a două solidarități: solidaritatea cu tradiția și solidaritatea cu auditorul. Cele două axe coincid în mare parte, altminteri dialogul nu s-ar putea stabili, pentru că nu există vorbire care să nu fie comunicare" (Coșeriu 1997: 69). Pentru ca scopul comunicativ să fie atins, este necesar ca interlocutorii să posede un nivel comun de competență lingvistică și sociolingvistică, fiind conștienți de normele sau cutumele culturale, extralingvistice, care se reflectă în limbă. Menstruația, ca fenomen tabuizat din punct de vedere social, trebuie mascată atât la nivel comportamental, cât și la nivel verbal, pentru a păstra imaginea publică pozitivă în acord cu un *alter exterior*. Astfel, locutorul recurge la diverse strategii lingvistice de ascundere a trăsăturilor stigmatizante, satisfăcându-și, concomitent, și intenția comunicativă:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

4.2.1. Omiterea totală

A numi un lucru înseamnă a-i oferi existență, întrucât „the naming is at once the setting of a boundary, and also the repeated inculcation of a norm" (Butler, *apud* Kissling 1996: 2). Ceea ce este numit și repetat reprezintă o inculcare a normei, iar norma este percepută de societate ca reprezentând Normalitatea. Substituția prin suprimare (vezi Seiciuc 2007) se referă la situațiile în care un cuvânt tabu este omis din discurs și înlocuit cu o pauză în vorbire, însoțită de o intonație specifică, iar codul lingvistic este înlocuit de cel gestual (vezi *fig. 1* și *fig. 2*). În reclama la Always Ultra Plus, femeile sunt invitate la o oră de yoga cu capul în jos, iar una dintre participante își schimbă mimica, astfel încât sugerează existența unei limite, semn decodificat corect de către colocutor.

fig. 1

fig. 2

4.2.2. Eufemismele

Nivelul de tabuizare al unui cuvânt este stabilit de locutor din perspectiva conotațiilor sale, acestea fiind direct proporționale cu gradul de formalitate al situației comunicative. În consecință, discordanța stilistică stabilește statutul de tabu al termenilor. Interdicția de a utiliza un semn lingvistic nu atrage în urma sa dispariția realității denumite și nici anularea comunicării despre subiectul tabu, ci are ca efect diversificarea structurilor lexicale utilizate pentru a face trimitere la același referent. *DȘL* (2001, *s. v. eufemism*) definește eufemismul, ca fiind un termen de origine greacă ce denumește „procedeul lexical care constă în atenuarea unei idei prin substituire sau perifrază".

Ambiguitatea este iminentă atunci când vorbim despre eufemism, acesta neputând fi înlocuit de altă structură lexicală care să aibă același efect cognitiv. Domínguez (2008) semnalează faptul că, pentru a putea funcționa ca eufemism, un cuvânt sau o expresie trebuie să îndeplinească trei condiții obligatorii: să poată substitui un termen tabu, să se caracterizeze prin ambiguitate și să nu permită comutarea cu termenul tabu sau cu oricare altul. Procesul de eufemizare are caracter motivat, datorită afinităților semantice între un

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

semn primar, cu caracter interzis, și un semn secundar, care îi preia semnificația. Așadar, clasificăm eufemismele legate de menstruație în funcție de conținutul lor semantic:

- perifraza:
  - cu trimitere la ciclicitate: *perioada aceea a lunii, acele zile ale lunii, acea perioadă*;
  - cu trimitere la disconfort: *în zilele delicate*;
  - cu trimitere la semnificațiile culorii roșii: *a fi pe roșu, a fi pe stop, a fi pe bulina roșie*;
- antifraza: *a-i veni bucuriile*;
- personificarea: *a venit unchiul din vacanță, au venit musafirii, au venit rudeniile din Roșiori*;
- antonomaza cu trimitere la culoarea roșie: *a venit Moș Crăciun, Scufița Roșie*;
- metafora: *boala, problemafemeiască, păcatul Evei*.

Eufemismele îndeplinesc funcții sociale relevante, mascând domeniile tabu sau efectele neplăcute ale tabuurilor:

- *funcție strategică de construcție discursivă a identității* – se creează o imagine favorabilă unor realități percepute ca negative, păstrând, astfel, imaginea publică pozitivă dorită;
- *funcția de atenuare* – eufemismele au rolul de a atenua impactul conținutului unui mesaj care evocă realități neplăcute, optând pentru o exprimare voalată.

5. Concluzii

Categoria impurului dezvoltă tabuuri ale maculării, incluse într-un sistem complex de semnificații și simboluri, care justifică anumite structuri comportamentale. Demersul interdisciplinar a permis o perspectivă autentică asupra polimorfismului menstrual, identificând două dimensiuni majore ale menstruației: un tabu sociocultural, care include credințele, simbolurile și normele de conduită supuse ceremonialului colectiv, și un tabu lingvistic ca însumare de strategii verbale ale atenuării potențialului amenințător.

Punând în antiteză mentalitatea tradițională cu cea modernă, se observă o ușoară detabuizare a menstruației, astfel că societatea contemporană se axează pe eticheta menstruală ca manifestare sociocomportamentală a tabuului, oferind femeii libertatea de acțiune, în vreme ce în gândirea colectivă arhaică tabuul este cel care primează, datorită

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

multivalențelor sale adânc înrădăcinate în învățăturile biblico-religioase, structurând viața individului, pe de o parte, și a comunității, pe de alta.

Bibliografie

Biblia sau *Sfânta Scriptură*. 1975. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

Bidu-Vrănceanu, Angela, Cristina Călăraşu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaş, Gabriela Pană-Dindelegan. 2001. *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*. Bucureşti: Nemira.

Boldea, Iulian. 2014. *Globalization and intercultural dialogue: multidisciplinary perspectives*. Tîrgu-Mureș: Arhipelag XXI.

Brown, Penelope, Stephen Levinson. 1987. *Politeness: Some Universals in Language Use*. Cambridge: Cambridge University Press.

Coșeriu, Eugeniu. 1997. *Sincronie, diacronie și istorie. Problema schimbării lingvistice*. București: Editura Enciclopedică.

Crook, John. 2004. On covert communication in advertising. În *Journal of Pragmatics* (2004) 36.

De Beauvior, Simone. 1952. *The Second Sex*. 1989. New York: Vintage Books.

Del Saz-Rubio, M. Milagros. 2011. La Cortesia Linguistica en el Discurso Publicitario. În *Pragmática: Comunicação Publicitária e Marketing*, disponibil la http://www.livroslabcom.ubi.pt/pdfs/20110701-annamaria_serra_pragmatica.pdf (accesat la data de 03. 05. 2016).

Delaney, Janice, Mary Jane, Emily Toth Lupton. 1988. *The Curse: A Cultural History of Menstruation*. Illinois: First University of Illinois Press.

Douglas, Mary. 2004. *Purity and Danger: An Analysis of Concepts of Pol1ution and Taboo*. London: Routledge and Kegan Paul.

Dubar, C. 2003. *Criza identităţilor. Interpretarea unei mutaţii*. Chişinău: Editura Ştiinţa.

Fairclough, Norman. 2001. *Language and Power*. London: Longman.

Felecan, Oliviu. 2013. *Un excurs onomastic în spațiul public românesc actual*. Cluj-Napoca: Mega, Argonaut.

Freud, Sigmund. 1991. Totem și tabu. În *Opere I*. București: Editura Științifică.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Goffman, Erving. 1963. *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. New York: Simon & Schuster Inc.

Jianu, Mihai. 2013. Menstruația, cât mai credem în superstiții, legende și vrăji?!, disponibil la http://jianumihail.ro/menstruatia-cat-mai-credem-in-superstitii-legende-si-vraji/, (accesat la 26. 04. 2016).

Kissling, Elizabeth Arvena. 1996. That's Just a Teenage Basic Rule: Girls Linguistic Strategies for Menaging the Menatrual Communication Taboo. În *Journal of Applied Communication Research*, 24 (1996).

Kowalski, R. M., Chapple, T. 2000. The Social Stigma of Menstruation. În *Psychology of Women Quarterly*, nr. 24 (2000).

Mullany, L. 2004. Gender, politeness and institutional power roles: humour as a tactic to gain compliance in workplace business meetings. În *Multilingua*, nr. 23 (2004).

Patterson, Ashley. 2013. *The Menstrual Body*. Disertație susținută în cadrul Universității din New Orleans.

Pedro J. Chamizo Domínguez. 2008. Tabu y lenguaje: Las palabras vitandas y la censura linguistica. În *Themata. Revista de Filosofia*, nr. 40 (2008).

Plinius. 1967. *Natural History*. London: William Heinemann Ltd.

Pop, Romulus. 2006. Glasul pecetarelor. Târgu-Lăpuș: Editura Galaxia Gutenberg

Pruteanu, Petru. 2014. Ce este (ne)curăţia femeii şi cum se raportează Biserica la ea. Drepturile femeilor creştine în perioada ciclului menstrual, disponibil la http://www.ortodoxiatinerilor.ro/femeie-mama/20122-curatia-necuratia-femeii-ciclu-menstrual (accesat la 03. 05. 2016).

Rozin, Paul, Jonathan Haidt, Clark McCauley. 1999. Individual Differences in Disgust Sensitivity: Comparisons and Evaluations of Paper-and-Pencil versus Behavioral Measures. În *Journal of Research in Personality*,nr.33.

Searle, John. 1969. *Speech Acts*. Cambridge: Cambridge University Press.

Seiciuc, Lavinia. Cuvinte interzise: totemismul și apariția primelor interdicții de limbaj. În *Omul și mitul*, Editia a II-a, 1-3 noiembrie 2007. Suceava: Editura Universității.

Stigel, Jorgen. 2001. TV Advertising virtually speaking: the invisible voice elaborating on the space between screen and viewer. În Gunhild, A., Jensen, J.F. (Eds.). *The Aesthetics of Television*. Aalborg: Aalborg University Press.

Williamson, Judith. 2002. *Decoding Advertisements*. London: Marion Boyars

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Young, Iris Marion. 2005. *On Female Body Experience. Throwing like a Girl and other Essays*. New York: Oxford University Press.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

CHILDREN'S ACQUISITION OF FUNCTIONAL CATEGORIES IN L1

Ştefania Lucia Tătăru

PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: In this paper we provide evidence that attempts to describe and adequately explain how children acquire specific functional categories in L1. We argue that the data supports the hypothesis according to which the underlying syntactic mechanisms function in a creative and innovative way in child grammar without violating constraints. The resulting syntactic asymmetries are assumed to be triggered by the maturation process of functional categories and by the availability of functional categories in child grammar at different stages of language acquisition.

Keywords: language acquisition, grammar, innateness, functional category, syntactic asymmetry.

The analysis presented in this paper comes to support the assumption according to which children undergo specific pre-functional and functional stages during the language acquisition process. An important section being allotted to formatives and how they function during the first years of a language acquisition, with emphasis on case domains. The research is guided by empirical principles and the elicited productions follow qualitative rather than quantitative criteria. From a generative perspective, grammar is defined as a combinatorial system bearing elements that help us understand the design of language. In this sense, the language system is formed of lexicon, items stored and retrieved from memory and a grammar of rules, relations and combinations of sequences. The language faculty is a two part design and its *innateness* is part of the human nature. The demonstration outlined in this paper assumes the insightful nature of language as a faculty of the brain. Moreover, it is presumed that children are able to make syntactic predictions, analyse and use means of language creatively with the help of an innate capacity, the Universal Grammar (UG).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

The disseminated data aim to at least partially explain how functional categories occur during the process of language acquisition. Evidence of the way language works in the case of children could explain specific brain mechanisms and their function. Generative acquisitionists are of opinion that children learn in similar ways and that the patterns available stem in universals.

We start from the assumption that children acquire language in an environment in which they experience ***poverty of stimulus,*** but are able to use finite means in infinite ways, creatively, hence we address Plato's problem (Chomsky 1986, 1988), also known as the logical problem of language acquisition (Baker and McCarthy 1981, Hornstein and Lightfoot 1981). Children activate some sort of inner knowledge that offers the necessary instruments to communicate and solve linguistic problems, even when examples or models are not available in the input. The language faculty has cognitive specificity, is equipped with some inner mechanism, some innate "knowledge", which is biologically (pre)determined (Chomsky 1997), a *knowledge of language* represented in the brain, an innate property partly genetically determined.

In this manner, the child receives ***positive evidence*** from the linguistic input, but without signals to which interpretations could be licit or illicit. Data show that corrective feedback is sporadic to be sporadic and does not assure that the child will seize to make the same errors again (Brown and Hanlon 1970, Morgan and Travis 1989). One such experiment (1) demonstrates that ***negative evidence***, even if reinforced, has little impact on children. In such cases children ignore correction most of the time, supporting the assumption that the primary linguistic data (PLD) is not the most important component in the language acquisition process.

(1) Mother: No, say "nobody likes me."
Child: Nobody don't like me.
Mother: No, say "nobody likes me."
Child: Nobody don't like me.
Mother: Now, listen carefully, say "nobody likes me."
Child: Oh, nobody don't likes me."
(the Bristol experiment 1985)

(2) Child: Mă dai măsuța.
[to] me give the table
CliticACC1stSG

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Mother: Nu, mă dai măsuța. Îmi dai măsuța.
NOT [to] me give the table give me the table.
CliticACC1stSG CliticDAT1stSG
Child: Mă dai măsuța.
[to] me give the table
CliticACC1stSG
[…]
Mother: Încearcă să zici îmi.
try to say me
CliticDAT1stSG
Child: Îmi.
me
CliticDAT1stSG
Mother: Îmi dai măsuța.
give me the table.
CliticDAT1stSG
Child: Mă dai măsuța.
[to] me give the table
CliticACC1stSG
[…]
Child: Mă dai apă.
[to] me give water
CliticACC1stSG
Mother: Nu mă dai apă, Tudore, îmi dai apă.
Not [to] me give water Tudor give me water
CliticACC1stSG CliticDAT1stSG
Child: La mine mă dai apă.
[to me] give water.
CliticACC1stSG CliticACC1stSG (Tudor 2;6)

However, researchers such as Saxton (1997) argue that children react to corrective feedback, and make corrections as a result of the negative evidence provided by the adult.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

He proposes a "Contrast Theory of Negative Input", which, in his opinion is more efficient than the positive input. Excerpts of the type presented above demonstrate that children don't learn the patterns from the parent or caregiver, but try to figure out the rules that govern sentences, for they manifest a unique *awareness of principles of mental grammar,* unlike adults, and are therefore capable to acquire language effortlessly at a high speed, for humans can "acquire unconscious patterns unconsciously, with little or no deliberate training" (Jackendoff 1994: 25).

Another possible explanation could be found in the "indirect negative evidence" (Chomsky 1981). In many instances, when negative evidence, or corrective feedback is applied to sentences generated by children, the ungrammaticality is decided on the basis of overt or covert movement, therefore some of the sentences are illicit, when it comes to interpretability, but could be licit in another language. During the early grammar stages, children might produce sentences that do not exist in the adult grammar in question, but could be acceptable in other languages. The conclusion drawn was that there is no clear link between corrective feedback, negative evidence and the way children learn. There might be slight differences in terms of the speed with which the structures are acquired, but children not exposed to negative evidence spoke correctly as well. The role of the linguistic input is undeniable, but not sufficient, therefore children must rely on their *knowledge of language* without which they cannot process the data available in the input.

Our demonstration is aligned to the evidence according to which there is a critical period associated with the biological basis of language. Eric Lennenberg was first to argue that there is a critical period for language acquisition also known as a *sensitive period* which can be delineated roughly from the age of 2;0 until puberty. He is one of the first neurolinguists that associated this period with the specialization of language to the left hemisphere (Lennenberg 1967). According to his research, if humans do not have exposure to language during this period, language might not be able to fully develop. The critical period outlined by Lennenberg does not imply that adults cannot acquire another language, but that the process of L2 acquisition for an adult is different from that of a child, who still has the window of opportunity available. If we agree that language is a modular cognitive system, than such an interpretation holds, for optimal results exposure to stimuli must occur during the appropriate sensitive period in the developmental process of language. According to the interpretation given by Lennenberg, children are able to construct efficiently grammar all the way to puberty when this ability switches off. There

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

is increased evidence that the acquisition of language is directly connected to this critical period. Feral children deprived of linguistic input early in their lives are clear examples in this sense, and as a result, when attempting to acquire language later, they no longer had functional syntax (cf. Curtis 1977, the case of Genie, Fromkin 1997, Victor "the Wild Boy of Aveyron" 1799). The linguistic setback was explained in terms of critical period characteristics, functions and the unavailability of syntax. However, with Isabel, the situation changes. She was discovered around the age of six, when she was still within her critical period and consequently was able to fully recover syntax.

I this respect, Chomsky argues that children are biologically programmed for language, the development of language being compared to that of other biological functions. The mind of a child is endowed with an innate ability that fosters the discovery of language rules on the basis of natural language samples. According to this assumption, the innate ability functions as a Universal Grammar (UG) and the universal principles of grammar are innate. The child is capable of language processing based on the empirical linguistic data available to him (Chomsky 1965). Some linguists accept the point of view, according to which the UG framework fosters a great perspective for first and second language acquisition (White 2003), others, accept it only for first language acquisition, considering it insufficient for learners of a second language, especially if learners start after the critical period (Schachter 1990).

The productions analysed in this research paper reflect once more how negative evidence does not influence the process of language acquisition, and how children go through intermediate stages before setting feature value to specific functional categories. The phenomenon could be explained in terms of underspecified grammars (Hyams, 1996: 105). If we are to address the syntax of the functional category we observe that the clitics and clitic-doubling behaviour follows an intricate path in child language acquisition, we could assume that in Romanian the functional maturation process for case takes much longer, for such structures are still observed close to the age of 4;0.

In what follows we take a closer look at the oblique case and case hierarchy from a universal perspective, with focus on Dative feature checking. Hierarchically speaking, the verbs offer the framework of the structure and establish the structural asymmetry. In the case of the verb 'a da' [to give], the child must acquire the meaning of that particular verb, the underlying concept (eg. transitive, intransitive), what type of phrase structure it appears in and the theta roles assigned. The phrase structures could be interpreted as

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

unacceptable, or with a low degree of acceptability, which doesn't mean that the adult does not understand what the child says, but it is not the way he/she would generate such structures.

Why does it take much longer for some functional categories to be acquired as opposed to others? The role played by the hierarchical linguistic structures could provide some answers and could partially be explained as a positive exception. In what follows we will attempt to explain how case is assigned at specific stages of language acquisition.

(3) Mă dai măsuța. (Tudor 2;6)
[to] me give the table
CliticACC1stSG

(4) Mă dai apă. (Tudor 2;6)
[to] me give water
CliticACC1stSG

(5) La mine mă dai apă. (Tudor 2;6)
[to me] give water.
CliticACC1stSG CliticACC1stSG

(6) Te rog să mă dai. (Mihai 2;6)
Please [to] me give
CliticACC1stSG

The phenomenon we encounter might be labelled at a first look as a Case assignment problem.The verb 'a da' [give] only assigns [+DAT] and *la mine* [to me]is governed by *dai* [give]. By LF all cases must be appropriately checked, at Spell-Out we must have convergence at the LF and PF mapping. In Romanian object arguments must be doubled by pronominal clitics. The rule is selected from the environment. The children in question understand the need to mark the object with a clitic, they hear DAT, but produce ACC, the ACC clitic is the only available and it is consequently used in place. The ACC is checking for the IO. Following the clitic-doubling rule, the PP is in argument position, 'dai' does not have [+ DAT] therefore it's uninterpretable.

The minimalist approach to Case theory and Case checking is empirically advantageous. We assume that lexical items, functional heads included, enter derivation with their features already specified. The system then decides whether the structures are licit or illicit. As we notice, the lexical items that enter the derivation bear accusative case features instead of dative features. Under minimalist assumptions, accusative and oblique

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

cases enter derivation the way the nominative case would. According to Case theory, we would have a representation such as the one in (7) and assume thatthe null subject of the pro-drop language would move to [Spec, IP] to be checked against the finite Iº, which presumably can check nominative case. The subject is contextually determined. For instance, if a lexical item of the type *tine* [to you ACC] would be retrieved for derivation and moved to the [Speck, IP] for feature checking, case feature would not be checked in the Iº, and the result would be rendered unacceptable. Such forms have not been observed or attested in the empirical data of first language acquisition, they would violate UG constraints. The lack of evidence of such form in speech comes to support the assumption that children do use the apparatus creatively, but don't violate constraints.

(7) [IP heNOM [I' Iº [vP t admires himACC]]]] (Hornstein et al. 2005)

Hence, we address the matter in terms of feature checking. Such an approach is advantageous for it doesn't require representations at interface levels, it relies more on economy. For empirical reasons, in the case of complex paradigms, Case theory is explained in such terms. We have at hand two relations for free, by default: the complement and the specifier of the head. These two relations are described as self-sufficient. The question is whether these two relations can be extended to case licensing as well. The Minimalist Program (MP) proposes a unified Spec-head approach to Case theory, respectively a new means of case configuration. Thus, we cannot generalize the head-complement relation for case assignment and we must shift focus to the other available relation, Spec-head, and try to explain how Case could be checked under this relation. The question would be how to check structural cases under a Spec-head configuration. Given the ground-braking evidence in analysing data from various languages, Chomsky (1995) proposed a more considerate and improved clause structure which included agreement with the subject and the object (8).

(8)

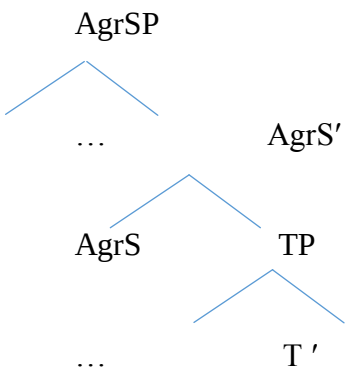

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

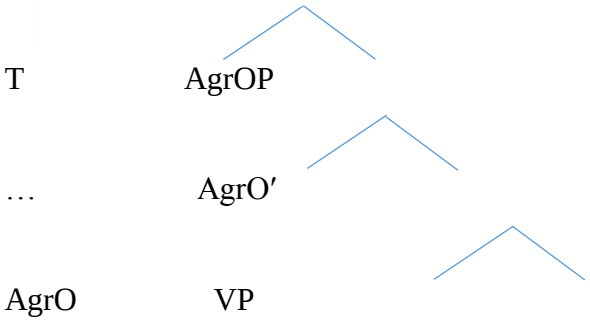

Under this assumption, the subject moves from VP internal to [Spec, AGRSP]. The question remains whether the accusative and the oblique check the same way the nominative case does, if the object checks its accusative case in Spec-position and not in its base, complement position. If lexical items are selected and enter derivation fully inflected, then the feature checking in the LF could be overt or covert, dependent on the language for which case is described, see (9) and (10).

(9) [AgrSP SUk [AgrS′ Ti + AgrS [TP ti . . . [VP tk . . .]]]]

(10) [AgrOP OBk [AgrO′ Vi + AgrO [VP . . . ti tk]]]

(Hornstein 2005: 120)

Additionally, movement is triggered and consequently can happen before or after Spell-Out, depending on how strong or weak the features are. In English, for example, movement of the subject is triggered before Spell-Out (the EPP feature is very strong), while AgrO is checked after Spell-Out, the feature is weaker and Procrastinate intervenes in this case. Where does this leave us with case checking in the early stages of language acquisition? Within minimalism case domains are unified, all cases being configured on Spec-head relations. With the example given above (9), it is obvious that movement is triggered, the lexical item selected enters derivation fully inflected, and syntactically the operations work. In analysing our data we note that the child bears the 'knowledge' and even tries to explain it to the adult by reinforcing the clitic-doubling rule. So we have Θ-role assignment in place, we have operations Merge! and Move! in place, the feature checking takes place in the LF. The question that needs answering is why do the pronouns măACC [me] and la mineACC [to me] surface, instead of mieDAT and îmiDAT. Technically, we might assume that the Case-specification was the accusative, when the

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

lexical item entered derivation. The case that entered derivation was checked against a head, in a Spec-head relation, rather than a head-complement relation, the checking being performed in the LF form. The conclusion may be that the pronoun has not matched the features of V+AgrO and as a result the derivation crashes. Only it isn't so. The resulting structure doesn't crash. The syntax is sound, but the lexical item retrieved and available carries the features of the accusative case. The child doesn't hear the dative form in the PF, employs the first structurally available form, that of the accusative, and checks in the LF the oblique features, [+DAT] uninterpretable features. It appears as if we don't have the 'right' case-morphology, but the computation is sound.

In explaining how case features can be checked on Spec-position, we will use two sound hypothesis that proved successful: Split-Infl Hypothesis and VP-Shell Hypothesis. The VP-shell allows for features of structural accusative and oblique cases to check in Spec-head configurations. The light v head licences the nonstructural cases, the inherent case (Chomsky 2000). Depending on how rich the morphology of a language the movement might be overt or covert, therefore if we have full agreement, it is established covertly, while with partial agreement, overtly. For oblique cases the Spec-head configuration could look like this in English (11).

(11) [AgrP DPk [Agr′ Pi + Agr [PP ti tk]]] (Hornstein 2005: 124)

According to the minimalist approach oblique and accusative cases check their structural cases in positions higher than where they were Θ-marked, the complement being checked in a Spec-head configuration cost-free, which means that any structural case should fall under this assumption, for lexical items enter derivation with their case already specified.

Our research paper must briefly shift focus on case hierarchy as well, for case paradigms are believed to be *asymmetrical*. Pavel Caha is one of the researchers who proposed universal hierarchies in his attempt to demonstrate that precedence on case hierarchy should be understood as syntactic containment: "...the features characteristic of nominative are proper subset of the features corresponding to the accusative which in turn are a subset of the features characterizing the obliques. Further the relevant features are arranged in a cross-linguistically unique functional sequence" (Caha 2008: 248). Each case arises and is embedded under a feature that is added and checks. Therefore the NP is embedded under a feature P, and so on. Each of the cases arise if a new feature is added. In this sense, hierarchy is not viewed just in terms of paradigms, but more like a syntactic

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

instrument. Lexicalization is the natural result, for the lexical entries map via syntactic operations in the PF. Containment in case hierarchy can function as an instrument for the depiction of morphological patterns as well. Such universal hierarchies could explain why in the acquisition of some uninterpretable features the feature checking stops. Some predictions were made with regard to genitive and oblique cases as opposed to structural cases, in the sense that the former contain an extra θ projection which blocks extraction (cf. Starke 2001).

In conclusion, the corpus analysis provided in this paper supports the assumption that language acquisition is an innate process. The evidence in the linguistic environment is in favour of the assumption that the acquisition of language is directly connected to the critical period. Language acquisition is made possible by the innate property of the language and is linked to CPH and the UG principles. Negative evidence has little to no impact on the way children acquire language and even if corrective feedback is applied, it doesn't necessarily mean that the child will seize to make the same errors. We must also acknowledge that what seems alien to the actual linguistic input, might be perfectly acceptable in other languages. In the acquisition of first language, features are eventually checked, although the cycle might take longer with some uninterpretable features, examples were provided in this direction. The linguistic readiness of children is propelled by the input-output relation, the primary linguistic data (PLD) available and the way the language is mapped.

BIBLIOGRAPHY

Baker, M. C. 1988.*Incorporation: A Theory of Grammatical Function Changing.* Chicago: Chicago University Press.

Baker, C. L., & McCarthy, J. J. 1981. *The logical problem of language acquisition.* Cambridge, MA: MIT Press.

Brown, R., & and Hanlon, C. 1970. "Derivational Complexity and Order of Acquisition in Child Speech." In J. Hayes (ed.) *Cognition and the Development of Language*. New York: Wiley, 11-53.

Caha, P. 2008. *The case hierarchy as functional sequence*. Scales, edited by Marc Richards and Andrej L. Malchukov, 247-276.

Chomsky, N. 1986. *Barriers.* Cambridge, MA: MIT Press.

Chomsky, N. 1988. *Language and problems of knowledge: the Managua lectures*. Cambridge MA: MIT Press.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Chomsky, N. 1965. *Aspects of the theory of syntax*. Cambridge, MA: MIT Press.

Chomsky, N. 1997. "New horizons in the study of language", D.E.L.T.A. 13 (Special issue: Chomsky no Brasil), 1-20.

Chomsky, N. 1981. *Lectures on government and binding*. Dordrecht: Foris.

Chomsky, N. 1995. *The Minimalist program*. Cambridge, MA: MIT Press.

Curtiss, S. 1977. *Genie: A Psycholinguistic Study of a Modern-Day "Wild Child", Perspectives in Neurolinguistics and Psycholinguistics, Boston, MA: Academic Press.*

Fromkin, V. 1997. 'Some thoughts about the brain/mind/language interface', Lingua 100:3–27.

Hornstein, N., J. Nunes, & K. K. Grohmann. 2005. *Understanding Minimalism*, Cambridge University Press

Hornstein, N., & D. Lightfoot. 1981. *Introduction*. In N. Hornstein, D. Lightfoot (eds.) Explanations in Linguistics: the Logical Problem of Language Acquisition (pp. 9–31), London: Longman.

Hyams, N., 1996. 'The underspecification of functional categories in early grammar'. In Clahsen, H. (ed.) *Generative Perspectives on Language Acquisition* (pp. 91–127), Amsterdam: John Benjamins.

Morgan, J. L., & L. L. Travis. 1989. *Limits on negative information in language input*. Journal of Child Language, 16, 531-552

Jackendoff, R. S. 1994. *Patterns in the Mind*, New York: Basic Books. JAEGGLI, O., K. SAFIR, 1989. 'The null subject parameter and parametric theory'. In O. Jaeggli, K. Safir (ed.) The Null Subject Parameter, Dordrecht: Reidel.

Saxton, M. 1997. "The contrast theory of negative input." *Journal of Child language*, 24, 139-61.

Schachter, J. 1990. 'On the issue of completeness in second language acquisition.' *Second Language Research* 6/1:93-124

Starke, M. 2001. *Merge Dissolves into Move: A Theory of Locality.* Doctoral dissertation. Geneva. Switzerland: University of Geneva.

White, L. 2003. *Second Language Acquisition and Universal Grammar*. Cambridge University Press

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE FEATURES OF THE LINGUISTIC MEANS OF ADDRESS IN THE ONLINE ENVIRONMENT

Corina Cristoreanu

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare Northern University Center

Abstract: Online communication holds an important place in students' social life, becoming the most accessible bridge between interpersonal relationships, one of the fastest ways of conveying opinions and attitudes. The reasons which support this statement are, among others, accessibility and low costs involved in using social networks.

The present study aims at identifying, describing the types of interactions that occur between students as well as emphasizing the main characteristics of the interactional patterns typical to students in a non-formal context in the online environment.

We chose to monitor ten virtual groups of students, created on the most popular social network, Facebook. The target groups consisted of students enrolled in primary and secondary school as well as high school.

The paper attempts to make an inventory and examine the (un)conventional means of address used by students when they are not constrained by the rules. We will decode these linguistic structures from both a morphological and syntactic viewpoint, without avoiding their pragmatic overtones. In our analysis we use a corpus compiled by the author, including authentic language acts taken from students' interactions on social networks - Facebook.

Key-words: online communication,interactional patterns,social network.

Considerații generale

Comunicarea prin intermediul noilor tehnologii, în special Facebook, ocupă un loc semnificativ în viața socială a elevilor. Această platformă de socializare virtuală, destinată comunicării, considerată a fi una dintre cele mai populare, este o formă facilă și rapidă „de interacțiune socială" (Farina 2015: 3). Vincent Miller (2008: 398) susține faptul că „în mediul virtual, cultura este dominată de *comunicarea fatică*, un tip de comunicare definit prin latura pur socială și nu prin intenții dialogice sau pentru a transmite informații".

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Aşadar, comunicarea este subordonată doar rolului de a susține rețeaua, urmărindu-se extinderea acesteia.

Wells (1999: 114, *apud* Zhang 2008: 80) afirmă că, elevii, atunci când interacționează verbal, în cadrul unui grup, în cadrul lecțiilor, pot învăța foarte multe lucruri unii de la ceilalți. Extrapolând această afirmație, putem spune că elevii învață unii de la alții și în interacțiunile care au loc într-un cadru nonformal, oferind posibilitatea asimilării și contextualizării unor noi modalități de adresare. Din dorința de a se integra, membrii unui anumit grup preiau mimetic formulele de adresare „la modă" pentru a le utiliza și ei la rândul lor.

Obiectivele și ipotezele cercetării

În prezentul studiu ne propunem să identificăm și să analizăm din punct de vedere pragmatic o serie de formule de adresare, utilizate de elevi în conversațiile din mediul online, în cadrul grupurilor. Premisele acestui studiu rezidă în faptul că, pe de o parte, adolescenții adoptă cu ușurință modalitățile de adresare frecvent folosite în grupul lor de prieteni, iar pe de altă parte, interacțiunea online este preferată de aceștia, fiind considerată mult mai atractivă decât comunicarea față în față. Uneori, conversația debutează *ex abrupto*, ignorând codul convențional al politeții sau, în alte cazuri, primează formulele de adresare de import englezesc sau chiar interjecțiile. Aceste structuri lingvistice de adresare ar varia în funcție de anumiți parametri precum: numărul membrilor grupului, nivelul de cultură al celor implicați în interacțiunea verbală, vârsta, mediul din care provin, sexul.

O altă premisă ar fi aceea că acest tip de comunicare în mediul virtual este desemantizată, putând fi considerată, în esență, o „comunicare fără conținut" (Miller 2008: 398).

În plus, vom încerca să semnalăm potențialele riscuri ale unei astfel de interacțiuni (devitalizarea competenței de a comunica, lipsa empatizării, sărăcia limbajului, datorită modei utilizării abrevierilor și proliferarea greșelilor de ortografie).

Corpusul și metodologia de analiză

Materialul analizat conține un colaj din diferite mesaje postate de membrii grupurilor, care ne-a fost pus la dispoziție cu acordul acestora.

Am ales monitorizarea a zece grupuri de elevi, constituite pe rețeaua de socializare Facebook, pe parcursul unui semestru. În grupul țintă am selectat trei clase de nivel primar (elevi cu vârste cuprinse între 8-11 ani), trei clase de nivel gimnazial (elevi cu vârste

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

cuprinse între 12-14 ani), trei clase de nivel liceal (elevi cu vârste cuprinse între 16-19 ani) și un grup mixt, format atât din elevi de gimnaziu, cât și din profesori.

Am realizat inventarierea celor mai utilizate formule de adresare folosite de elevi atunci când nu sunt încorsetați de reguli, acte lingvistice autentice, decupate din interacțiuni de pe rețeaua de socializare Facebook. Am identificat mecanismul morfosintactic și valoarea pragmatică a respectivelor structuri.

Precizări terminologice

O definiție pertinentă a adresării este dată de DȘL: „Adresarea reprezintă indicarea explicită de către emițător a destinatarului unui mesaj, prin utilizarea unor mijloace lingvistice, însoțite sau nu de elemente nonlingvistice sau paralingvistice. Adresarea implică două operații de bază: desemnarea destinatarului prin forme nominale sau pronominale și solicitarea acestuia să-și asume un rol, prin folosirea vocativului (cu intonație specifică) și / sau prin forma imperativă a enunțurilor" (DȘL 2005: 27).

În acord cu Daiana Felecan (2015: 3), „adresarea reprezintă o modalitate specifică de raportare a locutorului la alocutor în cadrul procesului comunicativ. Relația dintre cei doi actanți ai comunicării se poate institui fie exclusiv la nivel lingvistic, fie (și) la nivel nonlingvistic sau paralingvistic".

În cazul comunicării prin intermediul rețelelor de socializare, analiza modalităților de adresare constă în identificarea particularităților limbajului la nivel lingvistic, componentele nonverbală și paraverbală fiind substituite de *emoticon*-uri, semne de punctuație.

În opinia lui Kerbrat-Orecchioni (2010: 114), „conversația constituie un tip particular de interacțiune verbală", dar, în același timp, este considerată a fi și „prototipul tuturor interacțiunilor verbale"[1]. Raportându-ne la caracteristicile acestui tip de comunicare, semnalate de aceeași autoare, putem identifica proprietățile specifice ale acesteia și la nivelul schimbului verbal în mediul virtual:

-*caracter imediat* în timp (răspunsul instant); proximitatea spațială nu mai constituie o condiție *sine qua non* pentru realizarea conversației în mediul online, în virtutea argumentului că internetul anulează distanțele fizice;

-*caracterul familiar* sau *nonformal*, spontan, improvizat și decontractat;

[1] *„La conversation est unanimement reconnue comme représentant le prototype de toute interaction verbale" (Kerbrat-Orecchioni 2010: 115).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Similar conversației *face-to-face*, spre deosebire de alte forme de interacțiune verbală[2], nici în conversația din mediul online componentele acesteia nu sunt în prealabil stabilite. Numărul participanților poate fi diferit de la o interacțiune verbală la alta sau poate suferi modificări chiar în timpul aceleiași conversații[3]. Temele tratate, durata schimbului verbal și a diferitelor replici care îl compun, alternanța schimbului de replici, pot fi, de asemenea, variabile[4].

O altă particularitate esențială a conversației o constituie *caracterul egalitar*, principiu democratic conform căruia, „chiar dacă nu beneficiază de același statut social, participanții se comportă în interacțiune ca și cum s-ar afla pe același plan de egalitate, dispun de același ansamblu de drepturi și de obligații" (*Ibidem* 2010: 115). Participanții la interacțiunea verbală care are loc pe rețelele de socializare nu țin cont că în grup există uneori profesori sau colegi mai mici. Ei folosesc aceleași modalități de adresare, fără să ia în considerare faptul că, la nivelul grupului, interacțiunea socială are mai mulți „spectatori" decât în comunicarea față în față, informația fiind transmisă simultan tuturor membrilor unui anumit grup.

[2]*Kerbrat-Orecchioni (2010: 115-120) explică relația dintre conversație și alte tipuri de interacțiune verbală: dialogul, discuția, dezbaterea, interviul.*
[3] *În analiza noastră am observat că numărul participanților activi la conversație este mult mai mic într-un grup decât numărul participanților observatori.*
[4]În analiza formulelor de adresare s-a ținut cont și de următoarele variabile clasificate de Kerbrat-Orecchioni (2010: 125-127):

- alternanța luării cuvântului;
- structurarea interacțiunii;
- maximele conversaționale (de relație și de cantitate);
- tipologia interacțiunilor;
- relația cognitivo-afectivă dintre participanți (necunoscuți, intimi, prieteni, dușmani; rolul acestora în cadrul grupului – dedus din statutul participativ);
- rolul pragmatic (sarcinile fiecărui participant);
- raportul de inegalitate (relațiade dominare între interactanți);
- scopul interacțiunii;
- interacțiuni finalizate / nefinalizate;
- axa formalității (schimburi verbale familiare / colocviale; formale / ceremoniale);
- stilul, tonul (serios / ludic; consensual / conflictual (altercație, dispută, ceartă, polemică);
- durata interacțiunii;
- ritmul;
- conținutul, temele abordate (interacțiuni monotematice, pluritematice, teme impuse, libere, private / nonprivate, futile / serioase);
- dimensiunea graduală: de la conversația cu funcție pur fatică (menținerea relațiilor), la conversația „orientată" care își propune săconsoleze, să seducă, să convingă, sau careare ca obiectiv obținerea de informații, sfaturi, consultări, furnizarea de informații.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Analiza corpusului. Abordarea pragmatică

Cyberpolitețea

„Politețea este o categorie sociolingvistică, stabilind relația dintre un comportament social politicos și marcarea lui în plan lingvistic" (DȘL 2005: 392-393).

Prima formă de manifestare a politeții în comunicare este reprezentată de adresare. Ionescu-Ruxăndoiu (2003: 65) definește politețea ca fiind „un comportament strategic prin care participanții la actele comunicative urmăresc protejarea reciprocă a imaginii lor individuale și întreținerea unei atmosfere de cooperare". În opoziție cu politețea, impolitețea „se manifestă prin folosirea unor procedee cu potențial agresiv, generatoare de tensiuni între indivizi" (*Ibidem*: 65).

Conceptul de *imagine* (engl. *face*) își are originea în cercetările sociologice ale lui Goffman. Protejarea *feței* constituie o componentă esențială în analiza politeții lingvistice, definită drept „comportament strategic – deci intenţional – al indivizilor, urmărind satisfacerea exigenţelor legate de imaginea lor publică, în scopul menţinerii sau al restabilirii echilibrului interacţional şi a unei atmosfere de cooperare, în cursul proceselor comunicative (...). Există un conflict implicit între dorinţa fiecăruia de a se bucura de aprecierea şi acordul semenilor săi (*positive face*) şi dorinţa de a acţiona conform propriilor idei (*negative face*)" (Ionescu-Ruxăndoiu 2003: 76).

În interacțiunea verbală online, faptul că actorii schimbului conversațional nu se află unul în fața celuilalt, oferă un oarecare confort interlocutorilor, aceștia având impresia că sunt într-un cadru intim, ceea ce duce la creșterea imaginii pozitive.

Examinând corpusul, am observat printre strategiile de interacțiune în mediul virtual utilizarea unor *emoticon*-uri, exploatarea unor imagini personale sau preluate din spațiul virtual, însoțite de texte amuzante, cu aluzii la unii colegi, profesori, situații cunoscute doar de membrii grupului. Efectul scontat în cazul folosirii acestui tip de imagini îl constituie creșterea gradului de popularitate și, implicit, a imaginii pozitive. Uneori, prin acordarea de *like*-uri, altfel spus, prin acordarea de *feed-back* pozitiv, cei implicați în conversație încalcă *maxima calității*, în sensul în care folosesc cuvinte menite să flateze ego-ul celui vizat, sau dau *like* chiar dacă nu le place postarea respectivă, spun lucruri pe care nu le cred. În literatura de specialitate acestea sunt cunoscute ca *acte de flatare a imaginii* (FFA[5] – „face flattering acts"), „care pun în valoare imaginea

[5]Brownși Levinson (1978) au impus termenul FTA (FTA= *FACE THREATENING ACTS*), care s-ar putea traduce prin„acte amenințătoare pentru imagine".

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

partenerului, şi tot ce ţine de manifestarea politeţii" (Borţun; Săvulescu 2008: 29). În acest caz, este evident că „interlocutorii au fățărnicii, intenții ascunse și o duplicitate relațională" (Ilica 2007: 14). Pentru a ține pasul cu transformările impuse de o societate în care accesul la informații este nelimitat, de cele mai multe ori, adolescenții încalcă principiul politeții. Adoptarea acestor practici de FFA determină un tip de relație particulară între participanții la interacțiunea verbală în mediul virtual, inducând o relație afectivă sau de colaborare între membrii grupului respectiv.

Tipologia formulelor de adresare

Am observat că elevii folosesc ca forme de adresare în interacțiunea verbală în mediul virtual substantive proprii (nume de familie, prenume, porecle) sau comune (nume generice de persoană – *omule, băiatule / băiete, fată / fato* – sau care desemnează relații interpersonale – *prietene, -ă, colegul, -a*; nume de rudenie – *mamă*). De asemenea, am identificat utilizarea unor adjective substantivizate prin adăugarea articolului hotărât enclitic, exprimând o apreciere subiectivă a relațiilor dintre interlocutori (*dragule, scumpilor, iubiților*) sau a caracteristicilor fizice ale interlocutorului (*frumosule* – cu variantele *fainule, fainã*), forma de persoana a II-a singular a pronumelui personal (*tu*) (în acest sens vezi DȘL 2005: 27; Felecan 2015: 3).

Am adaptat și utilizat grila de clasificare propusă de Aguert (2012: 70) pentru a filtra diversitatea strategiilor și formulelor de adresare din mediul online în cadrul grupurilor. Examinând corpusul, la un prim nivel de analiză, am sesizat predominanța dihotomiilor: formule de adresare convenționale – neconvenționale, formule preferate de băieți – formule preferate de fete, de import – autohtone, formule care au un anumit grad de agresivitate verbală – formule care reflectă politețea, formule frecvent folosite – rar folosite, termeni protocolari – termeni familiari. Pentru exemplificare, am selectat din repertoriul formulelor de adresare pe acelea pe care le-am considerat reprezentative:

- formule de adresare convenționale (*Salut!; Bună dimineața!; Bună!; Servus (toc)!; Bună seara!; Salutare tuturor!; Domnilor!; Fetelor!*);
- formule de adresare neconvenționale (*Uuuu!; Masonii mei!; Cucu!*);
- formule preferate de fete (*Băăăă!; Mă!; Ziceți bă, fmm!; Auzi bă, copile!; Bă băiete!; Cuconilor!; Dragilor!*);
- formule preferate de băieți (*Colegutzaa / Coleguța!; Tuuu!; Ce e fetelor?; Salut, clasa mea!; Sărut mâna!; Prietenele mele!*);

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- de import (*Ceaw!; Haolo!; Hello!; Aloha!; Olah!; Heila!; Hi!; Hey!; Bye-Bye!; Ciocolom!; Bonjour!*);
- autohtone: (*Salut!; Sărut mâna!; Bună seara!; Servus!*);
- formule de adresare cu un anumit grad de agresivitate verbală (*Bă, proștilor!; Ce faceți prăduitorilor? Tot pe chat, tot pe chat?*);
- formule de adresare care reflectă politețea (*Bună dimineața, dragilor / scumpilor, iubiților!*);
- termeni protocolari (*Stimați colegi!*);
- termeni familiari (*Neatza seara colegi!; Manyooooooooo mamăăăă…ești?; Neața băjeții!*);
- formule de adresare frecvent folosite (*Bă!; Măă!; Copii!; Tuu!*);
- formule de adresare rar folosite (*yha!; psss!*);

  La nivel morfologic am identificat:
- interjecții (*băă!; mă!; hai!; bă!*);
- antepunerea adjectivului (*Frumoși colegi!; Dragi copii!*);

  La nivel lexical:
- cuvinte cu valoare sentimentală, cu conotație afectivă (*Mieluşeilor!; Iepuraşule!; Iubițică!*);
- cuvinte / structuri realizate cu sufixe diminutivale care au rolul de a exprima afectivitatea (*Copilași!; Colegutza!; Denisuc!; Maricico!*);
- prescurtarea numelor sau prenumelor, uneori cu valență hipocoristică (*Răzvii*[6]*; Cristii; Vădii; Melii; Bie; Ales*);

  La nivel stilistic:
- repetiții (*Helloo, helloo!*);
- exclamații (*Uaaaa!*);

  La nivel sintactic:
- fraze segmentate (*Cine îi … să intre cu mn pe privat?*);
- reluarea unor structuri (*Intră și tu! Intră și tu acum!*);

Concluzii

[6] *Se observă scrierea cu doi i a unor prenume abreviate, atunci când elevii vor să marcheze la nivel grafic strigarea, adresarea directă sau chiar afectivitatea.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Comunicarea în mediul virtual este mult mai atractivă și mult mai prolifică. Elevii au posibilitatea de a se exprima, de a-și spune punctul de vedere într-un mod facil, rapid, fără a fi încorsetați de timp, acest tip de interacțiune devenind un *modus vivendi* pentru majoritatea dintr ei.

Pe platforma Facebook, în cadrul grupurilor, într-un spațiu relativ închis, au loc interacțiuni într-o formă autentică, datorită absenței constrângerilor de orice natură.

Se constată că, în cadrul grupului, unii elevi folosesc modalități de adresare preluate mimetic de la alții. De asemenea, numărul formulelor de adresare folosite de membrii unui anumit grup este limitat, iar frecvența utilizării aceleiași formule de adresare specifice unui anumit utilizator este mare. Liceenii sunt adepții formulelor nonconformiste, care reflectă, de fapt, spiritul rebel specific vârstei, în timp ce elevii mici utilizează structuri lingvistice din categoria formulelor convenționale.

Așa cum reiese și din cercetările din domeniu, paradoxal, în ciuda faptului că miza utilizării rețelelor de socializare o constituie comunicarea[7], se constată totuși că, în acest context nonformal, aceasta este lipsită de fond și că rolul său primar se subordonează consolidării relațiilor din cadrul grupului respectiv[8].

De asemenea, o altă observație cu rol de concluzie vizează numărul participanților activi la conversație, care, conform monitorizărilor noastre, este cu mult mai mic într-un grup decât numărul participanților observatori.

Este interesant de remarcat faptul că, pentru a compensa absența unor elemente paraverbale (tonul, volumul, intensitatea), elevii adoptă diferite moduri de a scrie: repetă vocala finală, un grup de sunete sau chiar cuvinte. Am constatat, de asemenea, tendința elevilor de a utiliza frecvent formule cu funcție expresivă (prezența *emoticon*-urilor – *Morr☺))), nu-i nimeni☺))!; Hei, (☺) ce faceeeeeți?*), porecle (folosite în general cu valoare afectivă – *Scubii!*), precum și cuvinte cu formă regională (*Api*...pentru „apoi”*; Ce îi baiu’?* (reg. „baiul”); abrevieri (*Ziceți bă, fmm* (prescurtare folosită pentru substantivul provenit din adjectiv: „frumoșilor”)!; *No mă... Cf Denii?* (pentru întrebarea „Ce faci?”

[7] Cependant, pour 63 % des 12-14 ans, 81 % des 15-17 ans, 93 % des 18-22 ans, l’internet est avant tout utilisé pour communiquer (Marcoccia 2010: 141).

[8] *Facebook* et les autres sites de réseaux sociaux sont aussi largement utilisés par les adolescents et les jeunes adultes pour renforcer les relations existantes et construire de nouvelles relations (Pempek &*al.* 2009, *apud* Marcoccia 2010: 141).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

devenită, de altfel, o formulă foarte des utilizată și ca strategie de inițiere a unei conversații).

În urma analizei, putem afirma că acest tip de schimb verbal este, de fapt, o pseudocomunicare deoarece se remarcă, în majoritatea cazurilor, un schimb de informații cu finalitate strict fatică, dar golit din punct de vedere semantic, sec, datorită uzurii lingvistice.

Dacă luăm în considerare afirmația conform căreia „Gestul devine «sufletul» mesajului, partea sa sentimentală, carnația ideii seci, fruste. E respirația emoțională a gândului rațional, așa cum poate fi «echilibrul» unei pătimașe rostiri sălbăticite" (Ilica 2007: 11), putem observa că, în acest tip de interacțiune, schimbul nu are loc și la nivel nonverbal sau paraverbal. Pentru a suplini lipsa acestei laturi importante a comunicării (gesturile, caracteristicile vocii, particularitățile de pronunție, intensitatea rostirii, ritmul, intonația, accentul, fluxul vorbirii și chiar pauza în vorbire sau tăcerea), elevii folosesc diferite *emoticon*-uri care pun în evidență *funcția expresivă* și le oferă posibilitatea descrierii trăirilor interioare. Există o varietate de astfel de semne iconice, de la cele hazlii, la cele care redau diferite stări (mânie, uimire, tristețe), prin care se vizează compensarea dimensiunii paraverbale. Apelul frecvent la aceste forme de substituție a emoției poate duce, în timp, la o inhibiție în ceea ce privește exprimarea în mod natural a dinamicii sufletești. „Rolul comunicării paraverbale este de a determina starea de emoție și implicarea afectivă a elevilor. «Relieful» vocii ține la rândul lui de o anumită educație, de o artă a vorbirii, de implicare afectivă în ceea ce se rostește. Prin comunicarea paraverbală se exprimă nu numai atașamentul față de cele spuse, ci și respingerea acestora. Spre deosebire de celelalte tipuri de comunicare, paraverbalitatea ține de o anumită educație a comunicării în școală, de angajarea și implicarea emoțională a elevilor. Vorbirea afectivă, modulară ca tonalitate, atitudinea afișată prin timbrul vocii țin de paraverbalitate" (Ilica2007: 12). Lipsa acestei componente esențiale a comunicării, prin care sunt transmise mesajele spontane în mod natural și care presupun o anumită afectivitate, opusă componentei verbale, raționale, are ca rezultat pierderea empatizării.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BIBLIOGRAPHY:

Aguert, Marc, *et al*., 2012, *La communication expressive dans les forums de discussion: émotions et attitude ironique chez l'adolescent*, în „Revue Tranel", 57, p. 63-82. http://www2.unine.ch/files/content/sites/islc/files/Tranel/57/63-82_Aguert%20&%20Al_def.pdf, (accesat în 26 aprilie 2016).

Amado, Gilles, André Guittet, 2007, *Psihologia comunicării în grupuri*, traducere de Gabriela Sandu, Iași: Editura Polirom.

Borțun, Dumitru, Silvia Săvulescu, 2008, *Analiza discursului public*,https://ro.scribd.com/doc/12412595/analiza-discursului-public, (accesat în 26 aprilie 2016).

DEX, 2009, https://dexonline.ro/definitie/adresare, (accesat în 23 aprilie 2016).

Bidu-Vrănceanu, Angela, Cristina Călărașu , Liliana Ionescu -Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan , 2005, *Dicţionar de ştiinţe ale limbii* , București: Editura Nemira.

Farina, Matteo, 2015, *Facebook first post telling*, în „Journal of Pragmatics", 90, p.1-11. http://ac.els-cdn.com.am.enformation.ro/S0378216615003008/1-s2.0-S0378216615003008-main.pdf?_tid=b0bc331a-0bc5-11e6-851d-00000aacb360&acdnat=1461685618_3c040265ad09adb5ce8b51757e56db88, (accesat în 26 aprilie 2016).

Felecan, Daiana, 2015, *Modalități lingvistice de adresare convenționale vs neconvenționale. (Formule de salut vechi și noi în limba română)*, în „Diacronia", 1, p.1-19.

Galimberti, Carlo, 1994, *Dalla communicazione alla conversazione*, în „Ricerche di Psichologia", http://fc.retecivica.mi.it/RCMWEB/Tesoro/suk/fad/comunic_conver.pdf, (accesat în 7 mai 2016).

Ilica, Anton, 2007, *Psihologia comportamentului în ambianța postmodernă*, în „Educația-Plus", Arad: Editura Universității „Aurel Vlaicu", p.7-29.

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, 2003, *Limbaj și comunicare*. *Elemente de pragmatică lingvistică*, București: Editura All Educational.

Kerbrat-Orecchioni, Catherine, 2010, *Les interactions verbales. Approche interactionnelle et structure des conversations*, Tome 1, Edition Armand Colin.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Marcoccia, Michel, 2010, *Les forums de discussion d'adolescents: pratiques d'écritures et compétences communicatives*, în „Revue française de linguistique appliquée", vol. XV, n. 2, p. 139-154.

Miller, Vincent, 2008, *New media, networking and phatic culture.Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 14.4, p. 387-400.

Pempek, T.A., Y.A. Yermolayeva & S.L. Calvert, 2009, *College students' social networking experiences on Facebook*,în „Journal of Applied Developmental Psychology", 30, n. 3, p. 227-238.

Wells, G., 1999, *Dialogic and Enquiry: towards a Sociocultural Practice and Theory of Education*, Cambridge: Cambridge University Press.

Zhang, Yani, 2008, *Classroom Discourse and Student Learning*, în „Asian Social Science", 4, n. 9.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE ROLE PLAYED BY EDUCATION, AGE AND SOCIAL ENVIRONMENT IN THE ENGLISH LANGUAGE USE. A CASE STUDY ON A GROUP OF EFL SPEAKERS

Elena Meştereagă

PhD Student, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract:This study carries out research on the way that EFL use by a group of young speakers is marked by some features of the society they live in, the great majority of the group being from Romania. With the aid of a questionnaire designed to reflect their perceptions on the role played by education, age and social environment this research shows the improvements and variation in English language use. There is a complex relationship between the movement through life and changing. C. Llamas, L. Mullany and P. Stockwell (2007) remarked that in most societies our age influences what we should do and should not do to a greater extent than any other global categories. Drawing on Rudolf P. Botha (1981)'s point of view that some of the factors which influence characteristics of a particular instance of linguistic performance may vary, this paper identifies how these speakers perceive mentioned aspects. Changes experienced by the respondents during high school education may be considered as improving factors in their linguistic knowledge, also factual knowledge of the world around us and of the complex environment is enlarged during the course of life. Results indicate that the more people discover the complex world, the more their language enriches in order to convey properly the intricate perceived environment.

Keywords: language use, social background, age, education, sociolinguistics, linguistic patterns

Introduction

Social dimensions and contextual factors in language learning (Tarone 1997; Norton 2000; Tarone 2000) and use in interactional situations (van Lier 1996) are of increasing interest in a world using English more than any other language. Do the changing features of the society represented by education, age and social environment affect language use? Are the changes experienced as positive or negative for the use of EFL? According to Rudolf P. Botha (1981), the

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

nature and characteristics of a particular instance of linguistic performance and its product are, in reality, determined by a combination of factors. Some of these factors are: the linguistic competence or unconscious linguistic knowledge of the speaker-hearer, the nature and limitations of the speaker-hearer's speech production and speech perception mechanisms, the social environment and status of the speaker-hearer; the idiolect and individual style of speaking of the speaker-hearer, the speaker-hearer's factual knowledge and view of the world in which he lives, etc. Each of the factors mentioned is a variable in linguistic performance and, as such, may influence the nature and characteristics of a particular instance of linguistic performance and its product (Botha 32). Thus, language performance and competence are likely to be affected by any or all of aspects of social organization: gender, peer group, health or disability/body image, occupation (physical work, trades, law, politics, news media, journalism, etc.), social class, age, ethnic group (may be link to regional variation), etc. So people belong to poles apart social classes in special social roles, as well as carrying on different occupations, greatly affecting language they use.

If language is a social tool for communication, critical for anyone who wants to network socially with the society, than English as a foreign language (EFL) receives a well-deserved attention in the actual world. Moreover, language often helps to bring together diverse cultures, extending the range of communication and thus contributing to the expansion of community. Students of languages sometimes stress their potential role in cementing a community of world-wide dimensions and the great benefit of befriending people all around the world by the means of English language.

Language helps people to understand the world's culture and life styles as well as to be active in other societies than their own, which is nowadays more prevalent than ever, in an internationalized world. Language is the answer to share one's feelings, emotions, ideas, and beliefs with other people, and that helps people to gain knowledge and become aware of the great diversity among human beings. Jobs are available nowadays in different countries without being necessary to live in that country, but on the basis of the performance of the work and, of course, using the same language. On the other hand, interconnections between language and society are an intriguing and important subject for all who are concerned with man's problems and accomplishments and understanding the nature of language and its functions is of utmost importance. The role of society in linguistic patterns employed deserves much attention, and it could reward the analysis and investigation in helping to understand how it is involved in progress of EFL use. Thus, what role does play society's features in linguistic change and personal development?

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Features of Society that Affect Language Use

Language is affected by the society in a general sense, and at the same time, every person's language is moulded by the actual society in which that person lives. Berger L. and Luckmann P. T. (1966) say that "the individual <…> is not born a member of society. He <…> becomes a member of society. In the life of every individual… there is a temporal sequence, in the course of which he is inducted into participation in the social dialectic" (129). On the other hand the same authors say that "by 'successful socialization' we mean the establishment of a high degree of symmetry between objective and subjective reality" (163). Any important aspect of social structure and function is likely to have a distinctive linguistic counterpart. People belong to different social classes, perform different social roles, and carry on different occupations (Crystal 2003).

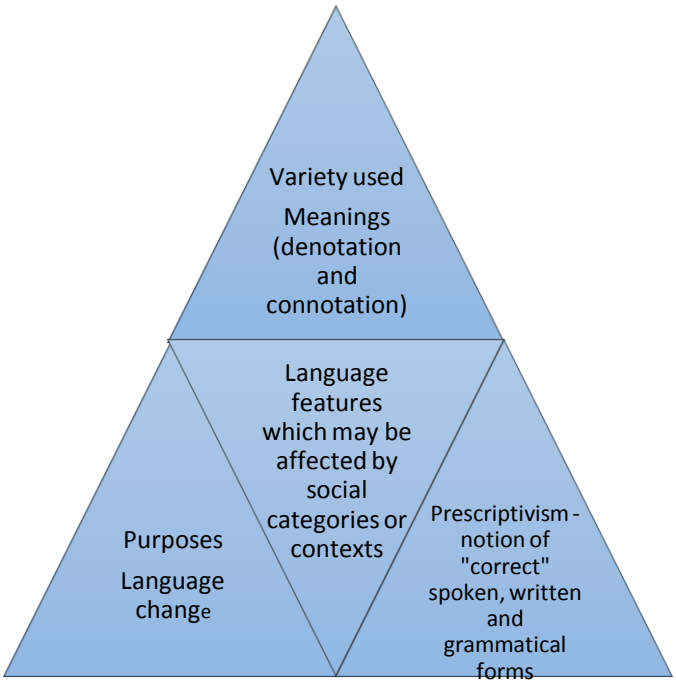
Variety used
Meanings (denotation and connotation)
Language features which may be affected by social categories or contexts
Purposes
Language change
Prescriptivism - notion of "correct" spoken, written and grammatical forms

Figure 1: Language features

John Searle (1997) describes language itself as a social institution, broadly speaking. And some peculiar language that does not "match the world" but the world matches it, does not first of all have a true or false proposition, but makes its proposition true. Scattered through his books, Searle refers to this characteristic of performative language. Searle not only describes language broadly as a social institution, but as a crucial component of all social institutions. It is a move from sociology to linguistics, marking the last as crucial. The complexity of the society evinces some categories of features that affect language use: static features (such as gender, ethnicity, class background), changing features who can vary in time and those given by the situational and contextual circumstances.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Education, Age, and Social Environment as Features of Society Affecting Language Use

Some features of the society may be more or less changing such as education, age, social environment, attitudes and fashions because these aspects may vary from a period to another in the life of the same person. Popular movements and changes in the institutions of society may be reflected in changes in language in a general sense. Rassool N. (2005) remarks that "language represents an important means of exerting power not only to control meaning, but also to influence life changes of different groups of people within society" (2). On the other hand, languages are potent instruments for preserving and developing culture from a generation to another. Education is a mean of increasing awareness and transmission of linguistic and cultural traditions throughout the world, and to motivate solidarity between diverse peoples. Language presence has an increased importance regarding the role of communication for access to education and information, and the construction of inclusive knowledge societies.

The age is as fundamental a dimension of the social and personal identities as it is the gender and ethnicity. There is a complex relationship between the movement through life and changing. Not only the amount of knowledge is increased by aging but the speech patterns used in communication differ throughout the life stages. Legislatively speaking, in most societies the age influences what we should do and should not do to a greater extent than other global categories (Llamas, Mullany and Stockwell 69). Our age determines whether we can vote, drive or marry. It can influence what types of clothes we wear, places we go, and, importantly, ways we speak. Our age is seen in relation to societal norms of behaviour, obligation and responsibility. It impacts considerably on how we are perceived and how we are treated, how we perceive and treat others. All these are mediated through language.

There are many examples of the physical environment in which a society lives being reflected in its language, in the structure of its lexicon – the way in which distinctions are made by means of single words. Whereas English has only one word for snow, Eskimo has several words because of their social environment. According to their lexicalized vocabulary of snow they are able to distinguish efficiently between different types of snow. In the same way the Sami (Lapp) languages of northern Scandinavia have many words associated with reindeer, and Bedouin Arabic has a large camel vocabulary. These examples show that life domains more prevalent in a society are evinced by the existing vocabulary.

The social environment can also be reflected in language and can often have an effect on the structure of the vocabulary. For example, a society's kinship system is reflected in its kinship vocabulary. The important kin relationships in English-speaking societies are those that are signalled by single vocabulary items like son, daughter, sister, uncle, cousin and so on. The distinction between maternal and paternal aunt is not important in English society, thus it is

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

reflected in its lexicon. This is the case for concepts provided with the help of language that reveals the society's values.

That a society's development is reflected in its language is proven by the new modern things as camera, television, computers[1] and other sophisticated technological weaponry. Words like these have not existed in most languages until recent centuries. They appeared as a need and as a mean of expressing new issues that have not existed before the technical development. Due to the fact that one leading language in the world is English, this study focuses on the use of English language in everyday life.

Case Study

The main aim of the study is to find out how the informants' attitudes towards EFL use are moulded by the society in which they live and develop. One of the main ways of achieving this goal is finding out if and how their environment affects them in language usage, their perception as individuals as well as members of the society. In addition, the informants' changing experienced during their lives are questioned in order to discover the relations between their actual use of language and their social background.

The research instrument mainly used is the questionnaire consisting of a series of questions for the purpose of gathering data from my respondents. The response options of the close-ended questions are intended to be exhaustive and mutually exclusive. There are few questions with dichotomous response scale, but most of the questions consist of ordinal-polytomous response scales with more than two ordered options. The questionnaires were largely presented on paper to the respondents, but there were also some cases when the questionnaires and their responses were applied via email for people living abroad.

In this research the analysis of the gathered data was turned into statistics that helped to the interpretation of the results. The quantitative questionnaire was chosen as one of the main sources of information for this study in order to get a larger sampling of the target group than would be possible using only a few interviews. But the starting point in this research was given by my observations during a decade. In the case of this study, the central fieldwork took place in Hunedoara County, but I strived to extend the fieldwork as much as it was possible to me, in order to get a general overview of English speaking people as to enlarge the relevance of the analysed results.

[1] *The first use of the word "computer" was recorded in 1613 in a book called "The yong mans gleanings" by English writer Richard Braithwait I haue read the truest computer of Times, and the best Arithmetician that euer breathed, and he reduceth thy dayes into a short number. It referred to a person who carried out calculations, or computations, and the word continued with the same meaning until the middle of the 20th century. From the end of the 19th century the word began to take on its more familiar meaning, a machine that carries out computations. Oxford English Dictionary – word etymology computer http://www.oed.com/view/Entry/37975?redirectedFrom=computer#eid*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Beside the questionnaires employed as the main instrument, informal interviews and participant observation were used as complementary instruments. My observing was not always organized or methodical, but it happened also automatically during everyday life as a teacher at the Technical College Matei Corvin Hunedoara then at the Secondary School of Șoimuș. All gathered data through questionnaires were input into Microsoft EXCEL spreadsheet after returning from the survey trips. In the next section the data and the informants of this study are introduced.

Sources of Data and the Participants

The questionnaire contains in the first section personal information to find out the demographical and sociological background of the informant, including age, place of birth, education, languages spoken and parents' occupation. The second section of the questionnaire is not specially marked, but the questions flow from the least sensitive to the most sensitive, from the factual and behavioural to the personal attitude, and from more general to more specific ones. Most questions of this section were aimed to probe the EFL speakers' attitudes that the respondents hold in social life and their perceiving of the English language use by the people around them. The questionnaire was applied from December 2014 to March 2015 to a number of 61 high-school learners. Most of the informants (52) are aged under 18 years, four are aged between 18 and 22 years, and all these 56 young people are high school learners. Other four respondents indicated their present life stage between 23 and 45 years and only one person is aged between 46 and 65 years. This age group was especially chosen mainly from high school learners because the changing is most experienced by the youth category of the people and because they have enough opportunities in using EFL. There are changes experienced throughout entire life, but at this age they are fully perceived and have been recently faced. The great majority of the respondents were born in Romania and the definite majority of the respondents stated their present proficiency of speaking English as good. The very good English proficiency level at present was rated by 23 respondents. English and Romanian are languages spoken mainly by the target group but there are other languages spoken by the respondents named in the order of frequency French, Romani, Hungarian, Russian, Spanish, Italian and German.

The target group of this study can be viewed as a representative part of the society: there are teenagers whose growing and developing is influenced by the society they live in, young people at the moment of discovering life on their own. Instead of analysing every question of questionnaire and the results obtained, it seems more meaningful to discuss the results only for the relevant answers.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE QUESTIONNAIRE

The questionnaire consisting of 21 items was concentrated on finding out the languages attitudes of a group of 61 participants regarding changing features of the society that affect EFL use and choice. Some of the features that are considered changing according to social studies are represented by education, age, social environment, fashion and others.

In the first part of the questionnaire the informants provide us information related to their parents' education and occupation in order to make clear their familial background. It helps us to understand better the changing features experienced, if there are some at all, and what role they play in the language's change and development. We can see in the table below that a little over 50 percent

Level of education Parent	Secondary school		High school		University degree		Post-University degree	
	Number	Percentage %	Number	Percentage %	Number	Percentage %	Number	Percentage %
Mother	4	6,5	33	54	15	24,5	9	15
Father	4	6,5	38	62	13	21	5	10,5

Table nr. 2 Parents' level of education

is represented by the high school education of the respondents' parents. And only 15 percent among the respondents' mothers have university degree and 13 percent of the fathers. From the question 8 our informants provided us their parents' occupation as it follows. Six mothers and three fathers have an intellectual job, 13 mothers and 17 fathers are enrolled in a public job, and physical work is done by 23 mothers and 29 fathers. Despite of their education, there are 12 fathers unemployed and 19 housewives.

It was stated in the first part of this paper that there is a complex relationship between the movement through life and changing experienced. C. Llamas, L. Mullany and P. Stockwell (2007) remarked that in most societies our age influences what we should do and should not do to a greater extent than any other global categories. The age is seen in direct relation to societal norms of behaviour and it impacts considerably how we perceive and treat others not only how we are perceived and how we are treated. These norms of behaviour determine specific linguistic patterns in order to communicate adequately and fit to the social group in which the youths from our case have to grow and become adults on their own.

Answers given at question 13 (Can you see any difference in the style of speaking used by particular groups of people according to their age?) is in line with above mentioned position where 55 respondents ticked that they see difference in speaking style used by people according at levels of age.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

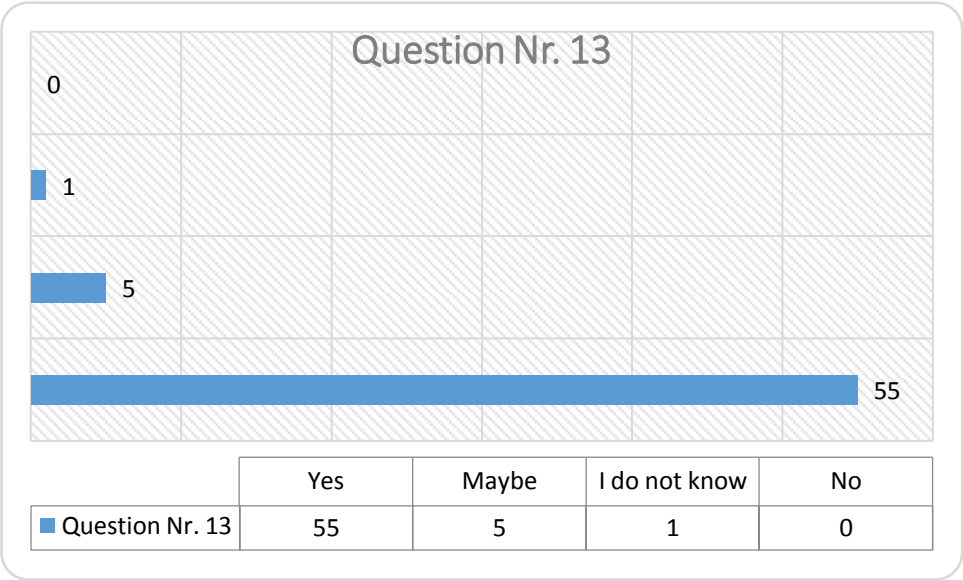

Figure Nr. 3

Additionally, the result obtained here is confirmed by the question 18 (In your view is age a reason for differential linguistic using?) where 36 respondents agreed and 13 of them strongly agreed. To this question six neutral answers were given, one is not sure, two disagreed and three of them strongly disagreed. The great majority of the given answers maybe explained by their own experienced change according question 12 (How do you characterize your language performance now compared to that before the high school?) where only five respondents declare their language performance the same as before high school and none of them has a worse language performance. As obvious from Figure Nr. 4 the great majority (44%) have a much better performance now and even more, 29 informants (48%) consider their linguistic performance better than before. Undoubtedly, education plays an important role in the changing of linguistic patterns used in general, and in the same time in the improvement of EFL use. For now it is enough to mention that the target group perceived linguistic changes in their lives and in others' lives directly related to age. It may be said, therefore, that for the language used not only the age is a defining element of a particular group of people, but there are other features of society, too.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

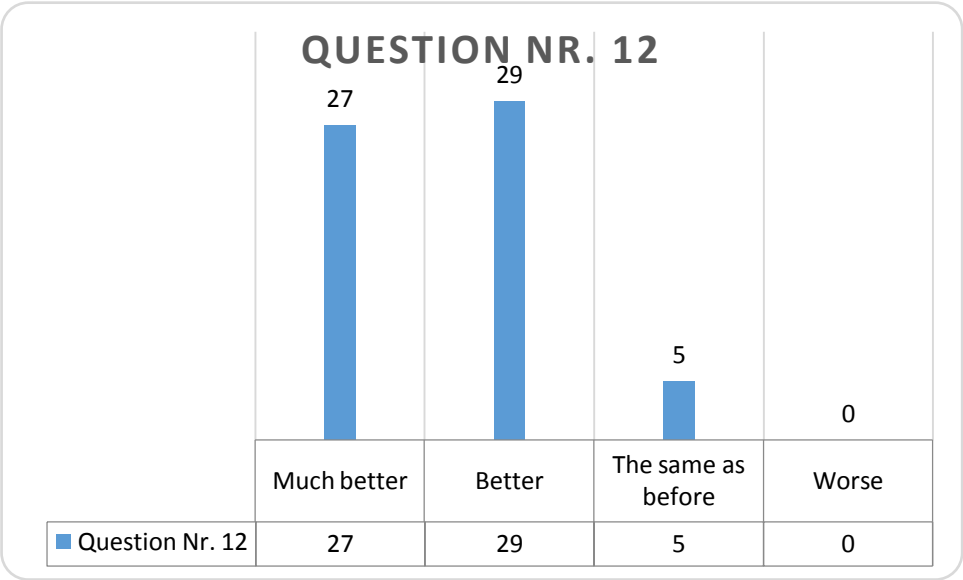

Figure Nr. 4

As we agreed in the first part of this paper with Rudolf P. Botha (1981)'s point of view that some of the factors which influence characteristics of a particular instance of linguistic performance may be: the linguistic competence or unconscious linguistic knowledge of the speaker-hearer, the nature and limitations of the speaker-hearer's speech production and speech perception mechanisms, the nature and limitations of the speaker-hearer's memory, concentration, attention and other mental capacities, the speaker-hearer's factual knowledge and view of the world in which the person lives, the speaker-hearer's state of health, his emotional state and other similar incidental circumstances. Each of the factors mentioned is a variable in the linguistic performance and, thus, may influence the nature and characteristics of a particular instance of linguistic performance and its product.

Changes experienced by the respondents during high school education may be considered as improving factors in their linguistic knowledge of EFL, acquiring competences in production and perception of speech mechanism, attention and other mental capacities, as well as, they enlarged factual knowledge and view of the world in which they live. From their point of view (according question 14), as illustrated in Figure Nr. 5 teenagers speak mostly freely, without language conventions. Students representing the second age category speak simple and clear and only adult people use sophisticated and complex words.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

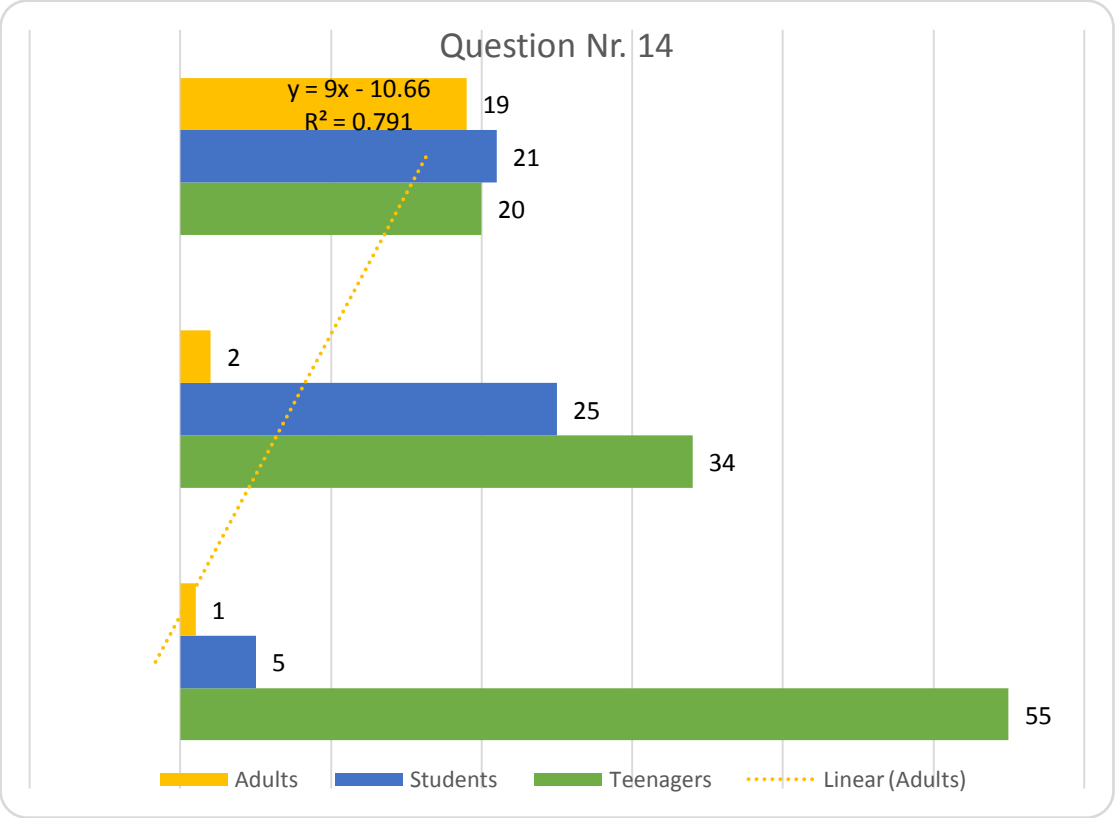

Figure Nr. 5

As showed by the yellow trend line linguistic conventions are encountered often in adults' speeches. Their observation may be explained by the fact that most of the people encountered by them except their friends and families are represented by teachers, public employees, mass media speakers and others whose choice of words is an utmost feature. Over and besides, factual knowledge of the world around us and of the complex environment is enlarged during the course of life, as well as, occasions for the use of English. Thus can be deduced that the more people discover the complex world, the more their language enriches in order to convey properly the intricate perceived environment.

Answers given at question 11 analysed in relation to those at question 17 indicate that besides age, the education is a reason for differential linguistic use. Figure nr. 6 is a comparison image of the responses obtained for questions 17, 18 and 19. It is obvious that education influences linguistic performance offering not only examples to follow but, moreover, it increases scientific knowledge of the EFL learners. At once education unfolds in time being coupled with aging, therefore age and education have almost the same prevalence in our respondents' point of view.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

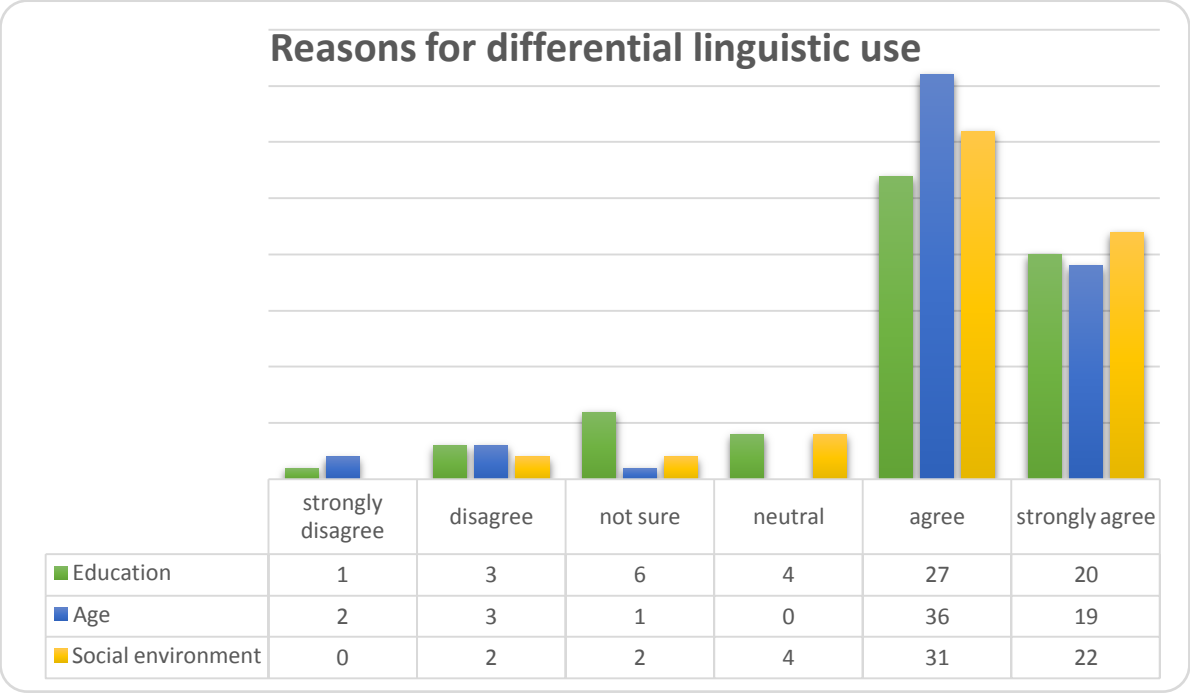

	strongly disagree	disagree	not sure	neutral	agree	strongly agree
Education	1	3	6	4	27	20
Age	2	3	1	0	36	19
Social environment	0	2	2	4	31	22

Figure Nr. 6

Social environment is considered a reason for differential linguistic usage by 31 respondents who agreed and other 22 who strongly agreed. The same idea is supported by question 16 (Could you see some change or progress in your language or other people's language due to the development of the social environment?) Thus the target informants have noticed a considerably change in language use related to the development of the social environment, as long as there is only one answer I do not know and no one answer no. Thus, it can be concluded from the above findings that EFL use is a representational feature for the people's age and education received as well as for the effect of social environment.

Conclusions

Despite the fact that this is a small-scale study, it has resulted in some intriguing findings. Firstly, the results of this paper show that English language plays a significant role in social life in general. Language not only unites a group of people but it is the mean of expression for the members of a social group, too. Language is not only a mean of communication making people capable of receiving and understanding their purpose of life but it helped the following generations to understand the living patterns of mankind by preserving the records of history.

As regards to the EFL performance and competence, they are affected on the one hand by some of the static aspects of the social life such as gender, social class, ethnic group and on the other hand by changing features like age, education and social environment. Written English is proven to be more formal than spoken English and people use more complex and sophisticated words when they write a message than in speaking. Moreover, language varies not only according

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

to the social characteristics of the speaker given by the background, but also according to the social context in which the speaker finds.

This study, however, has a number of limitations as well. Due to time, place and resource limitations this study consists of only 61 participants, which does not ensure the generalizability of the results. Additionally, the data was obtained mostly from people living in Romania, only few of the informants live abroad, and so the results do not reflect the perceptions of the English native speakers but of young learners using EFL.

In conclusion it can be said that language interacts with society and it is an essential component of individual and social development. Thus, EFL use is both cause of the progress of the actual society and also it is the effect of things in our social environment. Education and age interweave in the linguistic patterns used providing new and rich contexts for modern speakers.

Selected Bibliography

Berger, L., Peter, and Thomas Luckmann. The Social Construction of Reality. New York: Penguin Books USA, 1966.

Botha, Rudolf P. The Conduct of Linguistic Inquiry: A Systematic Introduction to the Methodology of Generative Grammar. New York: Mouton Publishers, 1981.

Crystal David. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. New York: Cambridge University Press, 2003.

Llamas, Carmen, and Louise Mullany, Peter Stockwell. The Routledge Companion to Sociolinguistics. Trowbridge: The Cromwell Press, 2007.

Norton, B. Identity and language learning: Gender, ethnicity and educational change. London: Longman. 2000.

Norton Peirce, B. 'Social identity, investment, and language learning'. TESOL quarterly 29

(1): 9–31. 1995.

Rassool, Naz. Linguistic Anthropology - Language and Education. Encyclopedia of Life Support Systems, Oxford:University of Reading, 2005.

Searle, John Rogers. The Construction of Social Reality. New York: Free Press, 1997.

Tarone, E. 'Analyzing IL in natural settings: A sociolinguistic perspective on second-language acquisition'. Communication and cognition 30: 137–149, 1997.

Tarone, E. 'Still wresting with 'context' in interlanguage theory'. Annual review of applied linguistics 20: 182–198, 2000.

van Lier, L. Interaction in the language curriculum: Awareness, autonomy & authenticity. New York: Longman, 1996.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Wardhaugh, Ronald. An Introduction to Sociolinguistics. Fifth Edition, Oxford: Blackwell Publishing, 2006.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

DISEASE METAPHOR IN MEDIA REPRESENTATION OF UKRAINIAN CRISIS IN FRENCH AND ROMANIAN NEWSPAPERS

Simona Cristina Gealapu (Olaru)

PhD Student, University of Bucharest

Abstract:This article intends to highlight the role of disease metaphorical expressions in underlining the gravity of Ukrainian political situation-which can, at any time, trigger a new world war – in both French and Romanian newspapers.

The provided corpus[1] consists of 53 disease metaphorical expressions, identified, during September 2013- December 2015, in electronic and printed editions of French and Romanian newspapers dealing with Ukrainian crisis.

Our methodological procedure will be based on cognitive semantics concepts: conceptual metaphor, metaphorical expression, mapping, target domain, source domain, etc.

Taking into account our corpus, we will identify the metaphorical representation of some political aspects such as: the causes of Ukrainian crisis, the quick aggravation of political conflict between Ukrainian nationalists and pro-Russian separatists (the disease expands fast from contagious virus to metastasis and lastly to complete paralysis), the inefficiency of diplomatic interference of great powers: Russia, NATO, EU (specializeddoctors) in dealing with Russian-Ukrainian conflict.

The conclusions of our article will reveal both similarities and differences between French and Romanian journalists `perception regarding the Ukrainian crisis, as depicted by disease metaphorical expressions.

Keywords:conceptual metaphor, cognitive approach, metaphorical expressions, Ukrainian crisis.

I. Introduction

Cet article fait partie d`un travail plus vaste portant sur la mise en scène médiatique de la crise ukrainienne dans la presse française et roumaine. Nous y ferons, en nous

[1] *These metaphorical expressions are selected from a large and various corpus of 461 Ukrainian crisis metaphorical expressions (247 in French newspapers and 214 in Romanian) classified by source-domains. The most recurrent source-domains are: war, disease, natural phenomena, family, show and building.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

servant des concepts de la sémantique cognitive, une analyse détaillée des métaphores/ expressions métaphoriques de la maladie véhiculées par la presse écrite généraliste française et roumaine dans la période septembre 2013-décembre 2015.

Le corpus sur lequel nous allons appuyer notre analyse comporte une cinquantaine d`expressions métaphoriques de la maladie, extraites des quotidiens français (*LeMonde, Le Figaro, L`Humanité,* etc.) et roumains (*Evenimentul Zilei, Jurnalul Naţional, Adevărul,* www.ziare.com, etc.)-en version papier et électronique, abordant le sujet du conflit russo-ukrainien. À noter que ces expressions métaphoriques ont été puisées à un corpus plus ample, comptant 461 expressions métaphoriques de la crise ukrainienne (247 dans la presse française et 214 dans la presse roumaine) classées par domaines-source, les métaphores conceptuelles le mieux représentées dans ce corpus étant celles de la guerre, de la maladie, des phénomènes naturels, de la famille, du spectacle et du bâtiment.

Il convient de préciser que les expressions métaphoriques remplissent dans le discours journalistique de la presse écrite généraliste deux rôles : un rôle informatif - explicatif (facilitant la compréhension des divers aspects politiques de la crise ukrainienne) et un rôle argumentatif (visant à renforcer dans l`esprit des lecteurs la peur du déclenchement d`une troisième guerre mondiale).

À l`aide de l`analyse de notre corpus, nous allons chercher à identifier la représentation métaphorique de certains aspects politiques de la crise ukrainienne, tels que les causes de son déclenchement, l`aggravation rapide des tensions politiques entre les séparatistes pro-russes et les nationalistes ukrainiens pro-européens, l`inefficacité de l`intervention diplomatique des grandes puissances (la Russie, l`OTAN, l`UE) dans l`apaisement du conflit russo-ukrainien.

II.L`approche cognitive de la métaphore: aspects théoriques

Selon l`approche cognitive, la métaphore n`est plus un simple phénomène linguistique à caractère ornemental, mais un instrument cognitif qui structure notre système conceptuel et qui nous aide à mieux appréhender le réel.

Lakoff et Johnson, les fondateurs de la théorie cognitive de la métaphore, l`ont définie comme un processus cognitif présent partout dans notre vie, « non seulement dans le langage, mais aussi dans la pensée et l`action » [1985 : 13], processus qui nous permet d`appréhender un domaine d`expérience dans les termes d`un autre, tout à fait différent.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Par conséquent, les cognitivistes distinguent entre *métaphore (conceptuelle)* qui structure notre système de pensée (ex. LA DIPLOMATIE POLITIQUE, C`EST LA GUERRE) et *métaphore linguistique* ou *expression métaphorique* qui est la trace linguistique de la première, un cas individuel, concret d`une métaphore conceptuelle :

[1] *La salve d'obus diplomatiques sur la Russie avait commencé en début de semaine avec une déclaration du Conseil européen accusant unilatéralement Moscou de la reprise des violences dans l'est de l'Ukraine.* (L`Humanité, 30.01.2015)

La métaphore conceptuelle[2] est conçue comme une projection métaphorique (*mapping*) sélective entre un *domaine source*-DS (concret, tangible) et un *domaine cible*-DC (nouveau ou abstrait), grâce à un système structuré de correspondances ontologiques (concernant des objets ou des personnes) ou épistémiques (concernant des situations).

À noter que la projection métaphorique est partielle[3]: seuls certains aspects ou attributs du domaine source sont projetés sur le domaine cible; ce que Kövecses appelle « partial metaphorical utilization » et explicite de la manière suivante:

The mappings between A and B are, and can be, only partial. Only a part of concept B is mapped onto target A and only a part of target A is involved in the mappings from B. [Kövecses, 2010 : 91].

De plus, ces quelques aspects du domaine source structurent et mettent en relief seulement une partie du DC, tandis que d`autres attributs de ce même domaine cible restent cachés (ce que Kövecses [2002(2010)] appelle *metaphorical highlighting* et *metaphorical hiding*); ainsi rencontrons–nous des cas où le domaine cible est structuré par plusieurs domaines source à la fois.

[2] Lakoff & Johnson [1980 (1985)] ont classé les métaphores conceptuelles selon le rapport avec notre système conceptuel en *métaphores conventionnelles* et *métaphores nouvelles* (créatives). Tandis que la première catégorie repose sur des analogies préétablies culturellement et « structurent le système conceptuel ordinaire de notre culture qui est reflété dans notre langage quotidien » [Lakoff & Johnson, 1985 : 149] , leurs traces linguistiques passant en conséquence souvent inaperçues dans le discours (ex. LE TEMPS, C`EST DE L`ARGENT ; LA VIE EST UN VOYAGE ; L`AUTORITÉ EST EN HAUT, LA DISCUSSION, C`EST LA GUERRE etc.), la deuxième catégorie se situe à l`extérieur de notre système conceptuel conventionnel, étant le produit de l`esprit créatif, imaginatif (ex. LA VIE EST UN MIROIR [Kövecses, 2010 :36]), en conséquence les expressions métaphoriques qu`elle sous-tend sont facilement reconnaissables.

[3] *La projection métaphorique est partielle parce qu`elle ne peut pas transgresser la structure élémentaire interne du domaine source, ce que Lakoff [1990] stipulait dans l`hypothèse de l`invariance (« Invariance Hypothesis »).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

III. L`analyse des métaphores/expressions métaphoriques de la maladie dans la presse française et roumaine

L`analyse des expressions métaphoriques de la maladie dans la presse française et roumaine met en lumière les métaphores conceptuelles : LA CRISE POLITIQUE EST UNE MALADIE,

LES MESURES ANTI-CRISE SONT UN TRAITEMENT MÉDICAL, LES POLITIQUES SONT DES MÉDECINS.

La conceptualisation de la crise ukrainienne en termes médicaux, comme une maladie qui avance de l`état de virus à celui de métastase, et enfin à la paralysie totale du patient, marque la gravité et l`évolution graduelle des tensions politiques dans la région et même dans le monde.

Les causes et l`aggravation progressive du conflit russo-ukrainien sont transposées métaphoriquement dans les symptômes et les stades d`évolution de la maladie. Ainsi, le conflit entre les séparatistes pro-russes et les nationalistes ukrainiens pro-européens a été déclenché par le manque de réaction diplomatique occidentale (*aveuglement)* contre les premières manifestations (*symptômes*) de la politique poutinienne:

[2] *La crise ukrainienne d'aujourd'hui est le résultat de notre fatale indifférence aux événements d'août 2008, de notre aveuglement volontaire face à tous les symptômes inquiétants que présentait la Russie poutinienne depuis le début.* (Le Monde, 02.09.2014)

L`aspect « contagieux » joue un rôle important dans la représentation de la crise ukrainienne : celle-ci apparaît comme une maladie contagieuse ou comme un virus qui risque de se répandre dans la région en mettant en danger la sécurité nationale des pays voisins.

[3] *Cred ca ceea ce l-a panicat pe Putin este riscul contaminarii Rusiei de virusul revoluţei din Ucraina.*(www.ziare.com, 18.06.2014)

[4] *Obiectivul lui Putin nu este doar unul geo-strategic şi militar. Scopul său este de a înmormântamodelul de revoluţie civică non-violentă dezvoltat în Maidanul independenţei din Kiev. Este vorba de teamă şi panică, de spaima că acest model este contagios şi poate fi urmat chiar în Federaţia Rusă…* (Evenimentul Zilei, 04.03.2014)

De plus, la situation politique ukrainienne détériorée fait ressortir l`incapacité des organismes internationaux/des grandes puissances (l`OTAN, les États-Unis) à mettre fin à ce conflit :

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

[5] *Jean Ziegler. C'est évident que les Nations unies sont paralysées…* (à cause de la crise ukrainienne) (L`Humanité, 21.08.2014)

[6] *Ukraine, ... les Nations unies et, plus précisément, le Conseil de sécurité chargé d'empêcher les conflits semblent « malades ».* (L`Humanité, 21.08.2014)

[7]*"Începem sesiunea de toamnă în condiţiile unei situaţii internaţionale bolnave si grav deteriorate", a constatat Narâşkin.* (Jurnalul Național, 16.09.2014)

Nous observons dans les exemples [5], [6] et [7] que l`impossibilité des Nations unies d`intervenir en Ukraine pour calmer les révoltes anti-gouvernementales est conceptualisée en termes de « paralysie » ou de « maladie grave ».

La détérioration graduelle de la situation politique ukrainienne suit les stades de l`évolution d`une maladie : « virus », « folie », « métastase », « paralysie ».

Dans la vision de Vladimir Poutine, les protestes anti-gouvernementaux et pro-européens de la place de Maïdan sont perçus en termes de maladie mentale : « folie », ce qui suppose un manque de jugement rationnel:

[8] *« Pe urmă, a început nebunia ».* (www.adevarul.ro, 04.03.2014)

Ensuite, le terme médical de « métastase » (*migration par voie sanguine ou lymphatique de produits pathologiques (bactéries, virus, parasites, cellules cancéreuses) issus d'une lésion initiale)*[4]est employé pour conceptualiser la propagation rapide et dangereuse des confrontations armées entre les séparatistes pro-russes et les forces nationalistes ukrainiennes :

[9] *À la suite de l'annexion de la Crimée par la* Russie*, dans la foulée de la chute du président Viktor Ianoukovitch, fin février, c'est dans le Donbass industriel que les métastases de la crise politique s'étaient développées, menaçant l'intégrité territoriale de l'Ukraine.* (Le Monde, 07.07.2014)

Enfin, ces combats internes conduisent irrémédiablement vers la conclusion de l`inefficacité des mesures politiques prises par les autorités de Kiev, vers une « paralysie[5] politique » :

[10] *Pour* tenter *de* sortir *de la paralysie* politique *et s'attaquer sérieusement au démantèlement du système de l'ancien régime, le président Porochenko, élu en mai, a annoncé des élections législatives anticipées le 26 octobre.* (Le Monde, 26.08.2014)

[4] *Selon www.larousse.fr.*
[5] Paralysie : diminution ou abolition définitive ou passagère de la motricité, généralement causée par une lésion du système nerveux central ou périphérique (www.tlilf.fr)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Même si la notion de maladie offre une perspective de guérison, la métaphore de la maladie incurable enlève tout espoir :

[11] *L`Ukraine (...) des menaces de plus en plus graves contre la paix avec en bout de course une possible folie nucléaire*... (L`Humanité, 08.08.2014)

Une des conséquences directes du soulèvement des séparatistes pro-russes contre le gouvernement de Kiev a été l`annexion de la Crimée, région russophone de l`est de l`Ukraine, en mars 2014, à la Russie, fait décrit métaphoriquement en termes d`intervention chirurgicale d`enlèvement d`une partie utile du corps :

[12] *L'Ukraine ....amputée de la Crimée.* (L`Humanité, 12.03.2014)

Une autre métaphore conceptuelle appartenant au domaine-source médical est : LES MESURES ANTI-CRISE SONT UN TRAITEMENT MÉDICAL.

Vu l`instabilité politique en Ukraine, les grandes puissances, de même que les autorités internes, cherchent à analyser en détail la situation, comme un médecin qui examine attentivement son patient :

[13] *Merkel ia pulsul Ucrainei la Kiev, Rogozin mişună prin Transnistria*. (Jurnalul Național, 23. 08. 2014)

afin de pouvoir ensuite mettre un « diagnostic » correct :

[14] (…) *le PCU* [le parti communiste ukrainien] *avait demandé qu'un diagnostic soit réalisé sur les conséquences des deux choix* (signature d` un accord d`association avec l`UE ou avec la Russie).(L`Humanité, 03.06.2014)

Pour réinstaurer la paix en Ukraine, les partenaires européens essaient, d`une part, d`établir un traitement adéquat en imposant aux autorités ukrainiennes des réformes dures, radicales : un traitement douloureux, mais efficace, qui assurerait sa sortie de la crise :

[15] *Une thérapie de choc à la bruxelloise* [les réformes fixées par l'UE en vue de sortir l`Ukraine de la crise politique](L`Humanité, 22.05.2015)

et d`autre part, de remettre en place les décisions politiques de l`accord de Minsk, violées par la Russie :

[16] *Partenerii occidentali.... vor încerca până în ultima clipă să resusciteze cadavrul acordurilor de la Minsk*. (Evenimentul Zilei, 18.05.2015)

Un autre remède à la crise ukrainienne est proposé par un médecin diabolique représenté par les chaînes d`information russes qui visent à désinformer et à « anesthésier la moralité » des populations ukrainiennes russophones :

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

[17] *Publicului de limbă rusă îi este rezervată dezinformarea despre "inamic", "anestezierea morală a populaţiei, cultivarea amneziei şi a relativismului valoric.* (www.contributors.ro, 30.04.2015)

De plus, le gouvernement de Kiev propose son propre traitement à cette crise politique : des mesures législatives pour rompre les liens avec le passé communiste :

[18] *Sur fond de guerre civile, qui a fait au moins 6 000 victimes et plus d'un million de déplacés dans l'est de l'Ukraine, la politique du gouvernement de Kiev vise à « désoviétiser » le pays par l'adoption d'une série de lois, pour couper une fois pour toutes le cordon ombilical avec son « passé communiste »….*(L`Humanité, 26.05.2015)

L`expression métaphorique « couper le cordon ombilical avec son passé communiste » renvoie à la représentation conceptuelle : l`Ukraine est un bébé récemment ramené au monde dont les médecins doivent couper le cordon ombilical – le lien avec « sa mère » : le communisme soviétique.

Force est de noter que la crise ukrainienne a eu un impact majeur tant sur la politique des grands organismes internationaux :

[19] « *La situation ukrainienne est instrumentalisée pour réanimer l'OTAN et réunir les Alliés autour des États-Unis », a déclaré le président russe, Vladimir Poutine.* (http://fr.sputniknews.com/, 12.09.2014)

que sur les relations diplomatiques entre les pays voisins de l`Ukraine, comme la Roumanie[6] (membre de l` UE et de l`OTAN) et la Russie :

[20] *Cu prietenie şi iubire fraternă, poporul rus a avertizat poporul român că, dacă mai face multă gargară, o să primească şi el nişte ajutoare.* (Jurnalul Naţional, 16.09.2014)

À remarquer l'ironie évidente repérable dans l`énoncé [20] construit en antiphrase : l`expression métaphorique verbale « a face gargară » avec le sens usuel de *protester*, est en contraste avec *a primi ajutoare/recevoir de l'aide*, expression qui acquiert en contexte la signification de *a fi atacat militar/risquer une attaque armée.*

Par la suite, la diplomatie roumaine nécessite, elle aussi, un traitement : des remèdes traditionnels, proposés par le vice-président des États-Unis :

[21] *Este de aşteptat şi ca Joe Biden să mai toarne nişte apă rece peste capetele prea înfierbântate.* (www.ziare.com, 19.04.2014)

Dans ce contexte clinique de la crise ukrainienne:

[6] *La Roumanie a qualifié d`illégale l`intervention de la Russie en Ukraine.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

[22]*În acest context clinic nu e greu să descifrăm acțiunile Rusiei.* (www.sapteseri.ro, 17.02.2015)

les hommes politiques sont perçus comme des médecins qui cherchent à apaiser le conflit russo-ukrainien. À noter que Vladimir Poutine est conceptualisé dans la presse roumaine comme un docteur maléfique qui veut reconstruire l`Empire Russe en y intégrant les pays ex-soviétiques :

[23]*Putin, un doctor Frankenstein care vrea sa scoata Imperiul Țarist din mormântul istoriei.* (Evenimentul Zilei, 12.02.2015)

De plus, sous l`influence des tensions diplomatiques internationales, la Roumanie a, elle aussi, besoin de l`intervention d`une équipe de médecins spécialistes :

[24] *Am și eu o rugăminte la* Joe Biden. *Fără maliţiozitate, cu adâncă tristete și îngrijorare, mă gândesc că ar fi bine să aducă cu el și o echipă de medici psihiatri specializaţi în patologia puterii. Poate ne salvează*. (www.ziare.com, 13.04.2014)

IV. Conclusions

La conceptualisation de la crise ukrainienne en termes de maladie la rapproche de notre expérience corporelle, en renforçant dans notre esprit l'idée des conséquences désastreuses que celle-ci peut avoir pour la stabilité mondiale et la sécurité nationale des pays, notamment des pays proches de l`Ukraine : ce conflit peut se transformer à tout moment dans une troisième guerre mondiale. Les concepts médicaux, tels que : « virus », « contamination », « métastase », « paralysie », « thérapie de choc », « réanimer » (dans la presse française) et « a lua pulsul », « a resuscita», « anestezierea », « echipă de medici psihiatri specializați în patologia puterii », «un doctor Frankenstein » (dans la presse roumaine) s'actualisent dans des expressions métaphoriques à impact violent sur le lecteur qui craint pour sa sécurité.

À comparer la représentation métaphorique de la crise ukrainienne dans les deux presses, française et roumaine, nous remarquons que même si les deux emploient les mêmes métaphores conceptuelles de la maladie, il apparaît quelques différences au niveau des expressions métaphoriques : ainsi par exemple, si les journalistes français emploient exclusivement des termes médicaux spécialisés (« métastase », « paralysie », « diagnostic », « amputer ») leurs homologues roumains semblent parfois préférer les emprunts à la terminologie médicale traditionnelle (« a face gargară », « a turna apă rece peste capetele înfierbântate »).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Références bibliographiques :

KÖVECSES, Z. (2010), *Metaphor. A Practical Introduction,* Second Edition,University Press, Oxford.

LAKOFF, G. & JOHNSON, M. (1985), *Les métaphores dans la vie quotidienne*, Minuit, Paris.

LAKOFF, G. (1990), « The Invariance Hypothesis », in *Cognitive Linguistics*, nr.1, p.40-75.

Remerciements

Comme cet article fait partie de la thèse de doctorat « La métaphore dans la mise en scène médiatique des événements politiques. Une approche cognitive franco-roumaine » que nous sommes en train d`achever, je voudrais apporter mes sincères remerciements à ma directrice de thèse, Madame Anca Cosăceanu, professeur à l`Université de Bucarest pour m`avoir aidé à affiner ma recherche, pour le soutien moral et scientifique dans les moments de découragement et d`inquiétude.

Je remercie également aux professeurs de l`École Doctorale « Langues et Identités Culturelles » de l`Université de Bucarest : Madame Florica Bechet, Monsieur Dan Dobre et Monsieur Coman Lupu pour leur rigueur scientifique et leurs remarques constructives.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

AN ENGLISH-ROMANIAN CASE STUDY IN LEGAL TRANSLATION: PROBLEMS RAISED BY THE LEGAL NATURE OF TEXTS

Alina Buzarna-Tihenea (Galbeaza)

Assist. Prof., PhD, Ovidius University of Constanţa

Abstract:Legal language is thought to be complex, pompous, laborious, and archaic, with Latin expressions and "twisted" syntax constructions. Due to its complexity, a great number of people encounter great difficulty in fully understanding important documents, such as decisions expressed by a court or by a tribunal, the regulations embodied in a statute or the legal terms specified in a contract. A very important aspect that should be taken into consideration is that translation is not simply a matter of linguistic transference. In order to perform an accurate translation, the translator has to focus on a complex network of factors, such as the context of situation, the intended use of the translation, the communicative purpose, the generic knowledge. Translators must have basic knowledge of the legal cultures and systems of the source and target languages, and they must be aware of the differences of these cultures and even of the absence of equivalent concepts (Bhatia et al., 2008). This article reveals the above mentioned translation issues, by means of a case study, i.e. an analysis of several problems encountered in the translation of the "Hamburg Rules. United Nations Convention on the Carriage of Goods by Sea, 1978" from English into Romanian.

Keywords: legal language, translation, English, Romanian

1. Introduction

Due to the complexity of legal language, a great number of people do not fully understand important documents (their rights and obligations granted by a constitution, decisions expressed by a court or by a tribunal, the regulations embodied in a statute or the legal terms specified in a contract).

Legal translation may become necessary in more than a situation and most importantly, for different purposes. A legal text may need translation for informative and

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

prescriptive purposes, with differences of outcome in terms of legal force. Translation may also be needed at an international level, in a bilateral or multilateral treaty, involving parties speaking different languages, or during the writing of a contract, for the same reason, as well as at a domestic level, in the case of a bilingual or multilingual country, both for its law and for the regulation of disputes among people belonging to different language communities (Dan 2015). History shows that in Europe the foundations of the law of obligations are based on a long standing cultural matrix – the heritage left by the Roman Law. Despite these roots and the circulation of legal ideas, differences are linked to national needs, customs and the financial sources of a nation.

2. Several considerations on the concept of translation

According to Munday (2008), translation studies is an academic discipline related to the study of the theory and the phenomena of translation, being multilingual and interdisciplinary. A very important aspect that should be taken into consideration is that translation is not simply a matter of linguistic transference, but "an attempt to communicate someone else's message through another language. It is an attempt to communicate one word in terms of another" (Vystrčilova 2000: 96). The fact that translation is based on linguistics stems from the idea that a text is a sum of signs and structures which have to be analyzed, understood and decoded by the translator. However, it does not operate only on the linguistic structure, but also on the message (Baca 2007).

One of the main issues a translator has to deal with is represented by the amount of knowledge required from a certain field, as "it is difficult for someone who never translated a scientific text to do so convincingly and completely accurately for the first time" (Popescu and Chirobocea 2013). In order to perform an accurate translation, the translator has to focus on a complex network of factors, such as the context of the situation, the intended use of the translation, the communicative purpose, the generic knowledge, the rhetorical context. Translators must have basic knowledge of the legal cultures and systems of the source and target languages, and they must be aware of the differences of these cultures and even of the absence of equivalent concepts (Bhatia et al. 2008). In this situation, the translator usually resorts either to neologisms or to the repetition of the word in the source language, making an explanatory translator's note. Other situations which require an interdisciplinary approach are the existence in the target language of more than one different concept for a single legal term in the source language

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

or the existence of different meanings of the same term, in different branches of law – private or public law.

Those who profess in the legal field and in the field of legal languages should be aware of the fact that legal translation is not a process that focuses only on the linguistic side, but it also implies the understanding of legal concepts in the source language and in the target language as well. Susan Šarčević, author of plurilingual dictionaries and of several studies on legal translation theories, states that "legal terminology of different legal systems is, for the most part, conceptually incongruent" (Šarčević 1989: 278).

The term "translation" can refer to the process, i.e. the act of producing the translation, to the general subject field, or to the product (the text that has been translated). Therefore, the translation process between two different languages involves the changing of an original written text (ST) into the target text (TT) of a different verbal language. This process is described by Roman Jakobson in his seminal paper "On linguistic aspects of translation" (1959). Jakobson (1959/2004: 139, emphasis in original) distinguishes between three main types of translation: intralingual translation or *rewording* (i.e. an interpretation of verbal signs by means of other signs of the same language), interlingual translation or *translation proper* (i.e. an interpretation of verbal signs by means of some other language), intersemiotic translation or *transmutation* (i.e. an interpretation of verbal signs by means of signs of nonverbal sign systems.

3. Translation issues in legal language. Case study

Legal translation is a special purpose translation, the goal of which is to preserve the meaning of the source text and. Legal language is different both from ordinary language and from special languages of other domains. In legal translation, many scholars linked legal equivalence to the extent to which the same *legal effect* can be produced in the translated text, while the fidelity is maintained in the source text. This technique is described by Newmark (1981), as a procedure which occupies the area between the source language (SL) and the translating language (TL), and it is often referred to as a functional equivalence. Newmark also suggests that, when dealing with legal documents, like contracts currently valid in the translated language, the translator should tackle the communicative approach (Newmark 1981: 10).

Translating is not simple transposition. It is typical for legal translation to have to do with more than one legal system, so that translation should not only be terminological,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

but also conceptual. Translators should therefore be able to produce a text, not only understandable in terms of words, but also in terms of ideas (Dall'Omo 2011/2012).

A literal translation puts the stress on terminology, replacing words and phrases of the source language, with equivalents of the target one. But this cannot be done when working on legal documents since more implications are on the scene, especially context. This is why legal translation is basically a process of translating legal systems.

In order to reveal, in a practical way, the difficulties encountered by translators of legal texts, we chose to analyze several problems encountered in the translation of the "Hamburg Rules" and "United Nations Convention on the Carriage of Goods by Sea, 1978" ("Convenţia din 1978 a Naunilor Unite privind transportul de mărfuri pe mare, 1978"),from English into Romanian, and some problems raised by the legal nature of the text itself. Consisting of a set of rules governing the international shipment of goods, this Convention was an attempt to form a uniform legal base for the transportation of goods on oceangoing ships.

Here is an excerpt from the analyzed corpus (article 5, paragraphs 5 and 7). As it may be noticed the translator kept the redundant style in order to remain faithful to the source language text and to avoid its misinterpretation:

With respect to live animals, the carrier is not liable for loss, damage or delay in delivery resulting from any special risks inherent in that kind of carriage. If the carrier proves that he has complied with any special instructions given to him by the shipper respecting the animals and that, in the circumstances of the case, the loss, damage or delay in delivery could be attributed to such risks, it is presumed that the loss, damage or delay in delivery was so caused, unless there is proof that all or a part of the loss, damage or delay in delivery resulted from fault or neglect on the part of the carrier, his servants or agents.

În cazul transportului de animale vii, cărăuşul nu este răspunzător de pierderile, daunele sau întârzierea în livrare care rezultă din riscuri speciale inerente acestui fel de transport. Dacă cărăuşul dovedeşte că s-a conformat instrucţiunilor speciale care i-au fost date de către încărcător şi că, în împrejurările de fapt, pierderea, dauna sau întârzierea în livrare poate fi atribuită unor astfel de riscuri, se presupune că pierderea, dauna sau întârzierea în livrare a fost astfel cauzată, dacă nu se face dovada că pierderea, dauna sau întârzierea rezultă, în totalitate sau în parte, dintr-o culpă sau dintr-o neglijenţă a cărăuşului, a prepuşilor

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

sau a mandatarilor săi.

Where fault or neglect on the part of the carrier, his servants or agents combines with another cause to produce loss, damage or delay in delivery the carrier is liable only to the extent that the loss, damage or delay in delivery is attributable to such fault or neglect, provided that the carrier proves the amount of the loss, damage or delay in delivery not attributable thereto.

Atunci când culpa sau neglijenţa cărăuşului, a prepuşilor sau a mandatarilor săi este combinată cu alte cauze de producere a pierderii, avarierii sau intârzierii în livrare, cărăuşul este răspunzător numai în măsura în care pierderea, avarierea sau întârzierea în livrare se datorează unei astfel de culpe sau neglijențe, cu condiţia ca el să dovedească cuantumul pierderii, al avarierii sau al intârzierii în livrare care nu poate fi atribuit respectivei culpe sau neglijențe.

In the next two examples, one can also notice that the hypothetical nature of the legal text is also enforced by the use of the adverb "probably". In the Romanian version of the text, the translator chose, in the first instance, to use the verb "poate" (the indicative mood, present tense) in order to preserve the hypothetical nature and, in the second instance, he used the same verb, but in the conditional mood ("ar putea"), its use being required, this time, by the adverb "probably"/"probabil".

Delay in delivery occurs when the goods have not been delivered at the port of discharge provided for in the contract of carriage by sea within the time expressly agreed upon or, in the absence of such agreement, within the time which it **would** be reasonable to require of a diligent carrier, having regard to the circumstances of the case (art. 5, paragraph 2).

Se consideră întârziere a livrării atunci cînd mărfurile nu au fost livrate la portul de descărcare prevăzut în contractul de transport maritim în termenul convenit în mod expres sau, în lipsa unui asemenea acord, într-un termen ce **poate** fi în mod rezonabil pretins unui cărăuş diligent, avâ nd în vedere împrejurările de fapt (art. 5, paragraph 2).

The carrier is not entitled to the benefit of the limitation of liability provided

Un prepus sau un mandatar al cărăuşului nu este îndreptăţit să beneficieze

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

for in article 6 if it is proved that the loss, damage or delay in delivery resulted from an act or omission of the carrier done with the intent to cause such loss, damage or delay, or recklessly and with knowledge that such loss, damage or delay **would probably** result (art. 8, paragraph 2).

de limitarea răspunderii aşa cum este prevăzută în art. 6, dacă se dovedeşte că pierderea, avarierea sau întârzierea în livrare rezultă dintr-un act sau dintr-o omisiune a acestui prepus sau mandatar, comis fie cu intenţia de a cauza o asemenea pierdere, avariere sau întârziere, fie prin nechibzuința şi cunoscând că o asemenea pierdere, avariere sau întârziere **ar putea probabil** să se producă (art. 8, paragraful 2).

In its turn, the use of the modal verb "may" further reveals this hypothetical feature, specific to the legal text:

Where the goods have been carried on deck contrary to the provisions of paragraph 1 of this article or where the carrier may not under paragraph 2 of this article invoke an agreement for carriage on deck, the carrier, notwithstanding the provisions of paragraph 1 of article 5, is liable for loss of or damage to the goods, as well as for delay in delivery, resulting solely from the carriage on deck, and the extent of his liability is to be determined in accordance with the provisions of article 6 or article 8 of this Convention, **as the case may be** (article 9, paragraph 3).

Atunci când mărfurile au fost transportate pe punte contrar prevederilor pct. 1 al prezentului articol sau când cărăuşul nu poate invoca o înţelegere privind transportul pe punte potrivit pct. 2 al prezentului articol, cărăuşul, independent de prevederile pct. 1 al art. 5, este răspunzător de pierderea sau avarierea mărfurilor, ca şi de întârzierea în livrare care rezultă numai din transportul pe punte, iar întinderea răspunderii sale va fi stabilită conform prevederilor art. 6 sau art. 8 din prezenta convenţie, **după caz** (art. 9, paragraful 3).

The words "if" and "unless" are also especially frequent in legal language. Within our corpus, these two words are used for approximately 25 times. Such examples are:

The provisions of this Convention

Prevederile prezentei convenţii se

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

are applicable to all contracts of carriage by sea between two different States, **if:** (article 2).

aplică la toate contractele de transport pe mare între două state diferite, **dacă:** (art. 2).

The carrier is liable for loss resulting from loss of or damage to the goods, as well as from delay in delivery, **if** the occurrence which caused the loss, damage or delay took place while the goods were in his charge as defined in article 4, **unless** the carrier proves that he, his servants or agents took all measures that could reasonably be required to avoid the occurrence and its consequences (article 5, paragraph 1).

Cărăuşul este răspunzător pentru daune rezultate din pierderea sau avarierea mărfurilor, precum şi din intirzierea în livrare, **dacă** împrejurarea care a cauzat pierderea, avarierea sau înâirzierea s-a produs în timpul cât mărfurile se aflau în grija sa în sensul art. 4, **dacă nu** dovedeşte că el, prepuşii sau mandatarii săi au luat toate măsurile care se cereau în mod rezonabil sa fie luate pentru a evita apariţia şi consecinţele acestei împrejurări (art. 5, paragraful 1).

Legal terms can be divided into three subcategories: purely technical terms (restricted to a specific legal framework), semi-technical terms (consists of vocabulary and phrases from everyday language, and have additional meaning in their legal context) and non-technical legal terminology (the everyday lexis used in legal texts) (Rek-Harrop, 2010).

Pure technical terms are monosemic, unambiguous and semantically stable and attached exclusively to their legal context. These terms are easy to distinguish from the rest of the lexical items, because they are often highly culture-bound (Nădrag 2011). For example, in the Hamburg Rules, the term “consignee” is defined as “the person entitled to take delivery of the goods” (article 1, paragraph 4). For the Romanian version of the text, the translator used the word “destinatar”. Another technical term frequently used within the English legal version of the text is "bill of lading" (translated into Romanian by “conosament”) which, according to the definition given by the text, “means a document which evidences a contract of carriage by sea and the taking over or loading of the goods by the carrier, and by which the carrier undertakes to deliver the goods against surrender of the document. A provision in the document that the goods are to be delivered to the

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

order of a named person, or to order, or to bearer, constitutes such an undertaking". Other technical words present within the legal text are: to mitigate ("a limita"), "claimant" ("reclamant"), "shipping practices" ("practica transporturilor maritime"), "statutory rules" ("reguli statutare"), "provisions" ("prevederi").

When translating legal terminology, the translator covers two opposites extremes – the preservation of a number of indefinite and vague non-technical concepts and the importance of achieving precision in translating the technical terms. The translator aims at increasing elasticity of the vague terms. Ambiguity, in legal documents – the syntactic ambiguity - (Rek-Harrop, 2010) is usually deliberate and it is used for reaching a compromise, or to create uncertainties (that one party might seek). The problem of translating ambiguity raises the question of interpretation, which puts the translator into a difficult position, because he must avoid interpreting legal uncertainty, which is a task for legal professionals. For instance, the word *reasonable*, a very common term in English contracts, is unknown in Romanian civil law, and would require a further investigation and clarification.

Semi-technical terms. The most problematic group of terms for a translator is the semi-technical legal lexis. It can contain terminology that has one or many meanings in the everyday language, as well as one or different meanings in the specialized legal context. The number of semi-technical terms is constantly growing. This means that any popular word might acquire, in time, a legal meaning in the view of the expansion of the law and the requirements of social evolution. The semi-technical terms are semantically more complex than the other two groups of terms (technical and non-technical), and therefore, their translation is complicated by the additional connotative meaning (Rek-Harrop 2010).

The noun *law* is mostly used in English legal discourse, while the term "right" is much less common. The ambiguity of words makes it difficult for lawyers to manipulate their technical language, as some terms as "property", "goods", "acceptance" and "implied contract", "servant", "agent" have at least seven, four, or two different meanings.

For example, the word "shipper", is a semi-technical word which, according to its contextual use, may be translated into Romanian by "expeditor", "încărcător", "furca de comandă", dispozitiv de mutare" or "tijă a dispozitivului de mutare". However, the translator chose to translate it by "încărcător", certainly guiding himself/herself by the provisions of article 1, paragraph 3, which explains the meaning of the word:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

"Shipper" means any person by whom or in whose name or on whose behalf a contract of carriage of goods by sea has been concluded with a carrier, or any person by whom or in whose name or on whose behalf the goods are actually delivered to the carrier in relation to the contract of carriage by sea.	Incărcător înseamnă orice persoană de către care sau în numele căreia sau din autorizarea căreia s-a încheiat cu cărăuşul un contract de transport de mărfuri pe mare, sau orice persoană de către care sau în numele căreia sau din autorizarea căreia mărfurile sunt în mod efectiv predate cărăuşului în legatură cu contractul de transport pe mare.

In our opinion, the Romanian word "expeditor" would have been more appropriate, as, in the Romanian language, the word "încărcător" really refers to a person who loads a recipient, an oven etc. or who fuels a steam engine, according to the Romanian Explicative Dictionary (DEX). Moreover, since the word "destinatar" was chosen for the translation of "consignee", we consider that its corresponding word, "shipper" should have been translated as "expeditor".

In its turn, the word "carrier" also poses some translation problems. The Hamburg Rules define it, in article 1, paragraph 1 as "any person by whom or in whose name a contract of carriage of goods by sea has been concluded with a shipper". For the Romanian version of the text, the translator chose the word "cărăuş". However, DEX defines the latter word as "person who transports passengers or heavy objects by a wagon". Therefore, we consider that the Romanian word "transportator" would have been more appropriate in the sense of the Hamburg Rules, especially since we are talking about the carriage of goods by sea and especially since the translator also chose the Romanian word "transport" for the English word "carriage".

Another translation problem is triggered by the nouns "liability" and "responsibility". These two words were translated by "raspundere" and "responsabilitate". However, as it may be noticed from the following excerpts, the translator was not consistent in his choice of the Romanian words and translates the word "liability" both by "răspundere" and "responsabilitate"; he/she does the same with the word "responsibility" (which is also translated as both "răspundere" and "responsabilitate"); thus, the translator (and, as far as the English version of the text is concerned, the legislator) sees these two

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

English words as synonyms, engendering thus confusion and ambiguity in the interpretation of the legal provisions of the text.

b) The **liability** of the carrier for delay in delivery according to the provisions of article 5 is limited to an amount equivalent to two and a half times the freight payable for the goods delayed, but not exceeding the total freight payable under the contract of carriage of goods by sea (article 6).

b) **Răspunderea** cărăuşului pentru intirziere în livrare în conformitate cu prevederile art. 5 este limitată la un cuantum echivalent cu de două ori şi jumătate valoarea navlului plătibil pentru mărfurile livrate cu întârziere, dar care nu va depăşi navlul total plătibil potrivit contractului de transport maritim al mărfurilor (article 6).

(*c*) In no case shall the aggregate **liability** of the carrier, under both subparagraphs (*a*) and (*b*) of this paragraph, exceed the limitation which would be established under subparagraph (*a*) of this paragraph for total loss of the goods with respect to which such **liability** was incurred (article 6).

c) În nici un caz totalul **responsabilităţii** cărăuşului potrivit subpunctelor a) şi b) ale prezentului articol nu va depăşi limitarea care ar fi stabilită conform subpunctului a) al prezentului articol pentru pierderea totală a mărfurilor la care o asemenea **responsabilitate** a apărut (article 6).

Where and to the extent that both the carrier and the actual carrier are liable, their **liability** is joint and several (article 10, paragraph 4).

Dacă şi în măsura în care atât cărăuşul, cât şi cărăuşul efectiv, sunt responsabili, **responsabilitatea** lor este solidară (article 10, paragraph 4).

*Article 4. Period of **responsibility***

1. The **responsibility** of the carrier for the goods under this Convention covers the period during which the carrier is in charge of the goods at the port of loading, during the carriage and at the port of

ART. 4. Durata **răspunderii**

1. **Răspunderea** cărăuşului pentru mărfuri în baza acestei convenţii acoperă perioada în care mărfurile sunt în grija sa la portul de încărcare, pe timpul transportului şi la portul de descărcare.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

discharge.

Jurists Vasile-Sorin Curpan, Vasile Curpan, Cosmin-Stefan Burleanu and Emilia Mitrofan, in their article "Responsabilitatea/Răspunderea juridică" (http://sorincurpan.ro/wp-content/uploads/2012/12/Responsabilitatea-%E2%80%93-Raspunderea-juridica.pdf), define the Romanian words "raspundere" and "responsabilitate" as it follows: "raspundere" is the term that describes the obligation we have to fulfill certain obligations that come from our actions and activities. These actions and activities are carried out by respecting certain laws, regulations, rules, codes, statutes. In its turn, "responsabilitate" is the term that describes the attitudes that we have in times when we need to take on the results of an activity or action. Furthermore, the Translegal Dictionary (http://www.translegal.com/exercise/2518) also makes a distinction between the terms "liability" and "responsibility", as it follows: "a liability is a legal obligation, as in *he denied any liability for the damage*", while "responsibility refers to the care and consideration a person has for the outcome of their actions. It can also refer to a person's accountability for an outcome to which their actions have contributed, together with any legal obligation they may have to repair any damage caused, as in *the company director accepted full responsibility for the consequences of her actions*". Thus, the above mentioned Romanian and English definitions and understandings clearly underline that the appropriate Romanian translation of the word "liability" is "răspundere" and that the word "responsibility" should be translated by the Romanian word "responsabilitate".

Non-technical terms are general words which have maintained their everyday meaning without receiving legal connotation, but can occur in legal texts. They are easier to understand than to translate, and are often contextually bound. Such non-technical terms used within the corpus are: "transport", "competent", "loss", "obligation", "performance", "accordance", "invoke", "absence", etc.

Latin terms. A significant part of the English legislation was set down in the Middle Ages, when Latin was the lingua franca in Europe, for scholars and legal professionals. This does not mean that the Latin terms used in legal contracts, have the same meaning in each language. The use of Latin phrases by lawyers, generally make the translator's task more difficult. If the English contract includes terms in Latin, these should be kept unchanged in the translation (Rek-Harrop, 2010). However, in the case of

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

the Romanian version of the Hamburg Rules, the translator decided to translate the Latin expression into Romanian, for a better understanding of the meaning of the text:

"Writing" includes, ***inter alia***, telegram and telex (art. 1, paragraph 8).	"în scris" include, **printre altele**, telegramă şi telex (art. 1, paragraful 8).

4. Conclusions

Nowadays, due to the scientific and technological progress, as well as the higher complexity of the social, cultural and political context we live in, the translator's task in translating specialized texts has become more and more difficult. S/He comes across obstacles that he/she needs to overcome by crossing linguistic and cultural borders. Most of the new terms and collocations are frequent in the contemporary literature specific to the field. Most of the bilingual and multilingual dictionaries might not include these terms, so the translator's task is much more complex and challenging.

When translating from one legal system into another, the differences between those systems must be taken into consideration. There are some key aspects and problem areas in official translations of legal contracts, in terms of terminology transfer between two different legal systems. Theoretically, the most accurate official translations of legal contracts in terms of legal terminology transfer are the ones where nothing is hidden from the reader and where all the problems are elaborated and all the defects of the original are noted (Rek-Harrop 2010).

Legal language is formalized at lexical, textual, syntactic levels. The essential meaning of the legal terms is directly connected to the tradition of the legal culture they originate from, and the terminology always has to be assessed in relation to varying circumstances. Although language and law are inseparable, language is not the only challenging factor for legal translation and terminology, because different countries, with the same language, develop distinct legal terminologies.

Dealing with legal translation means tackling a two sided subject, "crossing" the boundaries between law and language and even merging them. Legal translation has to be considered a cross-cultural and interlingual communicative process and a complex human and social behavior, a subject constrained by law, on the one hand, and language on the other.

5. Bibliography

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

1. Baca, E. „Mother Tongue and Subsequent Languages", in volumul Analele Universitatii Ovidius, Departamentul de Limbi Moderne pentru Facultatile Nefilologice, vol.2/2007, Ovidius University Press, 2007, pp. 71-77.

2. Bhatia, V. V. K., Candlin, C. N. and Engberg, J. *Legal discourse across cultures and systems*. Hong Kong University Press, 2008.

3. Dall'Omo A. "Legal Translation: Between Language and Law". PhD Thesis. Universita Ca' Foscari. Venezia. 2011/2012.

4. Dan (Nădrag), L. "Strategies Concerning the Translation of Specialized Texts", in Ovidius University Annals, Economic Sciences Series, Vol. XV, Issue 1, Ovidius University Press, 2015, pp. 269-274

5. "Hamburg Rules. United Nations Convention on the Carriage of Goods by Sea, 1978", http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/transport_goods/Hamburg_rules.html, retrieved on 30th April 2014// "Convenția din 1978 a Națiunilor Unite privind transportul de mărfuri pe mare, 1978", http://lege5.ro/Gratuit/he3dcnjr/conventia-natiunilor-unite-privind-transportul-de-marfuri-pe-mare-din-31031978, retrieved on 30th April 2014

6. Jakobson, R. "On linguistic aspects of translation." *On Translation.* 3 (1959): 30.

7. Munday, J. *Introducing Translation Studies. Theories and Applications*. Routledge, London and New York, 2nd. Edition. 2008

8. Newmark, P. *Approaches to translation*. Vol. 1: Pergamon Press Oxford, 1981.

9. Nădrag, L, "O analiză a limbajului maritime", in *Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi. Lexic comun/Lexic specializat.* Galaţi, Ed. Europlus, 2011, pag. 247-256.

10. Popescu, A., Chirobocea, O., "No Man Is an Island" – Working as a Transator in EU-Funded Projects",*Studia Philologia (Studia Universitatis Babes-Bolyai)* nr. 2, iunie 2013, (vol. 58), Cluj-Napoca, pp.153-166.

11. Rek-Harrop, J. J. "Polish And English Translation of Jurilinguistic Discourse: Key Aspects and Problem Areas in the Translation

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

of Certain Forms of Legal Contracts in Terms of Terminology Transfer Between Two Different Legal Systems: Polish And English". *The International Journal for the Semiotics of Law*, Springer. 2010.

12. Šarčević, S. "Conceptual Dictionaries for Translation in the Field of Law". *International Journal of Lexicography*. No. 2: 4. 1989.

13. Vystrčilova, R. "Legal English." *Philosophica*.73. 2000.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

INTERCULTURAL COMPETENCE IN A MULTICULTURAL WORLD

Anca Dobrinescu

Prof., PhD, Petroleum Gas University of Ploieşti

Abstract: The events taking place at present in Europe and the whole Western world compel us to consider the issue of intercultural exchange more than ever before. The former culturally monolithic societies have doubtless given way to new fluid, heterogeneous, hybrid ones for whose proper functioning the intercultural competence proves absolutely indispensable. If, under the impact of globalization, there has been an unprecedented opening of frontiers for most of the twentieth century and the beginning of the twenty-first, especially after the fall of the Berlin Wall, it is now obvious that we are witnessing a reverse tendency. The previously open cultural spaces tend to close borders and, although the Berlin wall is down, many more invisible walls separate people and nations. Under the circumstances, it is of extreme importance to start educating people for a multicultural world characterized by cultures in conflict rather than cultures in contact. Intercultural competence requires deep knowledge of oneself, as well of the Other. The aim of this paper is to prove that contemporary fiction, by offering a multi-angled account of the contemporary society and a thorough description of the Other can be used effectively to educate for a multicultural world, as, unlike any other media, it shows complexity and makes diversity visible, doing away with stereotypes and prejudice, both detrimental to the communication between cultures.

Keywords: frontier, the Other, intercultural communication, multiculturalism, contemporary fiction

Internationalism at the beginning of the twentieth century, globalization for most of the same century and the fall of the Berlin Wall at its end apparently ushered in a new era of global cooperation and interconnectedness. The previously closed frontiers gave way under the pressure of mankind's heartfelt desire to live in an integrated and

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

integrative space. The former culturally monolithic societies sheltered within the well secured and defended borders of nation-states started commingling and cultural hybridization became the most obvious characteristic of the century to come. There was no doubt, at least after the fall of the Berlin Wall and the destruction of the Iron Curtain, that the world of the future would be a frontierless one.

The recent events humanity confronts with are clear evidence that the assumption had been correct. However, what had been initially sensed as a great chance of cultural integration is now felt as the predicament of the contemporary society. If, for more than a century, there has been an unprecedented opening of frontiers, it is now obvious that we are witnessing a reverse tendency. The open cultural spaces tend to close and the permeable frontiers are about to become impenetrable.

In 2002, Salmon Rushdie seemed to have a premonition that the post-frontier age would be one of fear rather than of freedom, sensing that "the post-Cold War world, suddenly formless and full of possibility, scared many of us stiff" (427). Moreover, he warned that "[f]or all their permeability, the borders snaking across the world have never been of greater importance" (Rushdie 425). What originally was an optimistic scenario for mankind's future proved to turn into a pessimistic, yet frighteningly real, one. Rushdie was at that time foreseeing, we are now witnessing it. "Here is the worst-case scenario of the frontier of the future: the Iron Curtain was designed to keep people in. Now we who live in the wealthiest and most desirable corners of the world are building walls to keep people out." (Rushdie 415)

The migrant has been recently hailed as "the archetypal figure of our age" (Rushdie 415), representing both the desire for and the substantiation of freedom. The migrant is a cultural traveller, "the man without frontiers" (Rushdie 415), whose presence has a twofold effect on contemporary societies, which can be, optimistically, looked at as a place of encounter or, in a more pessimistic perspective, as made up of very securely closed and defended cultural enclaves, or even worse, as potential battlefields. And this is mainly because individuals are too little prepared for the encounter for at least two reasons. The first is ignorance and fear of the Other. The second is incomplete knowledge of oneself and of one's own innate tendencies.

Once we accept that the migrant is a given of our age, we also have to understand that "the migrant, severed from his roots, often transplanted into a new language, always obliged to learn the ways of a new community, is forced to face the great questions of

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

change and adaptation" (Rushdie 415) and that the cultural contact does not necessarily lead to adaptation and commingling. Consequently, "many migrants, faced with the sheer existential difficulty of making such changes, and also, often, with the sheer alienness and defensive hostility of the peoples amongst whom they find themselves, retreat from such questions behind the walls of the old culture they have brought along and left behind." (Rushdie 415)

The next step is to get an insight into ourselves, and eventually into human nature. The more we know ourselves, the more we know the Other, as most tendencies are generally human, having too little to do with difference of race, ethnicity, religion, age or social status.

One such dangerous attitude is ethnocentrism, that is considering yourself the norm according to which everyone else is judged, placing yourself in a position of superiority and seeing the culture you belong to as better than any other one.

Equally dangerous, and as detrimental to the communication with the other, is stereotyping. And seldom, if ever, do we realize that "[s]tereotypes are intrinsic to our constitution as cultural beings" (Dobrinescu 2014: 59). Stereotypes are the result of the individuals' search for a cultural tool to use in assessing and understanding the Other. They "act as a template, or as an ideal type, against which we can measure the unknown" (Holliday, Hyde, and Kullman 23). Being widely circulated in the society, especially by the media, stereotypes are much too often our single source of knowledge of the Other. "Stereotypes are usually simple, over-generalized assertions about what 'they' are like, 'they' being the members of social categories who are robbed of their individuality by having applied to them a set of beliefs that ascribe to them, one and all, a set of shared attributes of character and propensities of behaviour." (Snyder and Miene 34)

Ethnocentrism, stereotyping, and prejudice may, and generally do, lead to otherization, i.e. seeing the Other as different, but always inferior to the norm we represent.

A world that has been culturally reconfigured requires that individuals should have skills that could enable them to adapt and competently face the challenge of the cultural encounter. Among the key competences one needs in a multicultural context, Howard Gardner (254-5) identifies as necessary "[k]nowledge of and ability to interact civilly and productively with individuals from quite different cultural backgrounds – both within one's own society and across the planet," on the one hand, and "fostering of tolerance," on

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

the other. Indispensable to the cultural exchange, both create the premise of a beneficial encounter between self and other. However, as they are not inborn, these competences should be educated and "[a]lthough education alone cannot change the face of many problems that exist today, it can influence the future by preparing the minds of […] people to include a diversity of viewpoints, behaviours and values" (Cushner 2). It is at this point that literature can prove its effectiveness.

Contemporary fiction, "transgressive" (Rushdie 440) by its ability to cope with the challenge of frontier opening, may be also seen as an efficient form of intercultural communication. Sprung from a multicultural context, contemporary fiction approaches the world's space as an inclusive one, focusing on "[t]he crossing of borders, of language, geography and culture; the examination of the permeable frontier between the universe of things and deeds and the universe of imagination; the lowering of the intolerable frontiers created by the world's many different kinds of thought policemen" (Rushdie 434). Its "new and complex creative energies" come from the search "in different contexts for new identities politically, culturally and socially" (Sauerberg viii).

By travelling across visible and invisible frontiers, contemporary British and American authors start investigating the complicated relationships between individuals within and outside societies. They foreground the other and make marginal voices audible in an attempt to provide a more accurate version of what had been previously taken to be only the sensational and the exotic. Their endeavour is thus directed towards showing the complexity of both individual and collective identities by questioning the stereotypical images more often than not created and circulated by the media, doing away with prejudice, preventing thus otherization.

Sensitive to the cultural changes affecting the contemporary society, fiction increasingly turns into a place of encounter and can thus serve the purpose of offering in-depth knowledge of both self and the other, the main prerequisite of an efficient intercultural communication act.

Used to the nineteenth and even early twentieth-century tradition of literature, whose main assumption was that whiteness represented the norm and that cultures were homogeneous entities protected by strictly guarded national borders, readers are now challenged to acknowledge diversity as a fact of life and be aware that cultural spaces are far from being unitary.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Writers such as Jhumpa Lahiri, Sandra Cisneros, Percival Everett, or Hanif Kureishi, who share the condition of in-between cultures, use the opportunity of their writing to address the complex issue of identity in the contemporary context. By moving beyond stereotypical images and artistically showing the complexity of the Other, they create a place of encounter where different identities come into a mutually beneficial relationship.

Through contemporary fictional works created against the background of cultural hybridity and overall heterogeneity, readers cannot help realizing that "[f]or most of the time white people speak about nothing but white people, it's just that we couch it in terms of 'people' in general [and that] at the level of racial representation, whites are not of a certain race, they're just the human race" (Dyer in Holliday, Hyde, Kullman 105). Revealing in this respect are the onomastic strategies by which contemporary fiction writers make their readers receptive to the Other, and through a mirroring process, nuance their own knowledge of themselves. (Dobrinescu 2011) Moreover, by often adopting a first-person narrative mode, they allow us into the anxieties of all contemporary individuals forced to live in between.

Karim Amir, the protagonist of Hanif Kureishi's *The Buddha of Suburbia*, introduces himself with fine irony as an in-between cultures, the product of two old histories and yet unborn as an Englishman. He gives us a full account of the condition of the contemporary individual who is caught between here and there, willing, yet often little able, to develop a proper sense of belonging.

My name is Karim Amir, and I am an Englishman born and bred, almost. I am often considered to be a funny kind of Englishman, a new breed as it were, having emerged from two old histories. But I don't care – Englishman I am (though not proud of it), from the South London suburbs and going somewhere. Perhaps it is the odd mixture of continents and blood, of here and there, of belonging and not, that makes me restless and easily bored. Or perhaps it was being brought up in the suburbs that did it. (Kureishi3)

Percival Everett's character, Thelonius Monk, is similarly ironic when he shows the pervasive presence and damaging effects stereotypes have in the contemporary society. He points out that what people generally expect to see is nothing but the norm they represent and what does not conform to it is just interpreted as an unhappy deviation from it.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

I have dark brown skin, curly hair, a broad nose, some of my ancestors were slaves and I have been detained by pasty white policemen in New Hampshire, Arizona and Georgia and so the society in which I live tells me I am black; that is my race. Though I am fairly athletic, I am no good at basketball. I listen to Mahler, Aretha Franklin, Charlie Parker and Ry Cooder on vinyl records and compact discs. I graduated *summa cum laude* from Harvard, hating every minute of it. I am good at math. I cannot dance. I did not grow up in any inner city or the rural south. (Everett 1)

Cultural divides are the result of labelling and have too little, if anything, to do with human nature. "Some people in the society in which I live, described as being black, tell me I am not *black* enough. Some people whom the society calls white tell me the same thing." (Everett 2)

The contemporary migrant expresses an acute desire to recover a sense of belonging and this is quite evident in the case of Sandra Cisneros' characters. Celaya Reyes and Esperanza are cultural travellers across national frontiers, but also across the invisible frontiers and walls that keep people apart.

By expressing her worry about people withdrawing behind walls of their own making, "[t]he boys and the girls live in separate worlds. The boys in their universe and we in ours" (Cisneros 1991: 8), Esperanza urges readers to reconsider the individual's position in the society and understand that "though we look at the same things, we see them differently" (Woolf 119).

Cisneros' characters are in search of a voice and a home of their own, and it is through fiction that they manage to bridge the precipice between here and there, inventing "a country I am homesick for, that doesn't exist anymore. That never existed. A country I invented. Like all emigrants caught between here and there" (Cisneros 2002: 434).

The country the wanderer between cultures is looking for is hardly identifiable in a world whose map has been drawn in an essentialist manner.

Through child Lilia, a latter-day version of Henry James' Maisie, Jhumpa Lahiri questions the old way of interpreting culture as homogeneous within the confines of the nation-state.

[My father] seemed concerned that Mr. Pirzada might take offense if I accidentally referred to him as an Indian, though I could not imagine Mr. Pirzada being offended by much of anything. "Mr. Pirzada is Bengali, but he is a Muslim," my father informed me.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

"Therefore he lives in East Pakistan, not India." […] "As you see, Lilia, it is a different country, a different colour," my father said. Pakistan was yellow, not orange. (Lahiri 27)

The child is taught the lesson of essentialism, that view of culture so widespread during the previous centuries and still lingering in the twenty-first. Apparently, it is difference that Lilia is advised to respond to. Actually, what the adult imposes on the child is a view of the world according to which nation-states are immiscible entities, separated by hardly permeable frontiers, inhabited by people whose cultural identities are at best ignored, if not totally obliterated.

Despite what she is being told, Lilia is more inclined to see what Mr. Pirzada and her parents have in common, rather than what keeps them apart. For her, self and other are in a mirroring process and difference does not imply divides, the presence of a wall between "us" and "them."

Mr. Pirzada and my parents spoke the same language, laughed at the same jokes, looked more or less the same. They ate pickled mangoes with their meals, ate rice every night for supper with their hands. Like my parents, Mr. Pirzada took off his shoes before entering a room, chewed fennel seeds after meals as a digestive, drank no alcohol, for dessert dipped austere biscuits into successive cups of tea. (Lahiri 25)

The permeability of frontiers has brought cultures in contact and compelled all of us to acknowledge, even if not necessarily accept and value difference. The previously homogeneous societies become heterogeneous and culturally hybrid. At present, any single society is multicultural. "[C]ultural hybridity, mélange, metissage, mestizaje, the processes of blending and melding and change under whatever description, are facts of the world, facts of our condition, and they always have been." (Levy 7)

Becoming intercultural in a multicultural context requires deep knowledge of oneself, as well of the other. Contemporary fiction, by offering a multi-angled account of the contemporary society and a thorough description of the other can be used to educate intercultural competence. Literature, unlike any other media, shows complexity and makes diversity visible, doing away with stereotypes and prejudice, both detrimental to the communication between cultures. "Through increased awareness of difference in cultural encounters, [readers] may themselves acquire skills to adapt and perform more efficiently within, as well as across, cultural borders. By offering in-depth and multiple perspective knowledge of individuals and societies, literature could contribute to tolerance and better understanding." (Dobrinescu 2014: 127)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Bibliography

Cisneros, Sandra. *The House on Mango Street*. New York: Vintage Contemporaries, 1991.

Cisneros, Sandra. *Caramelo*. New York: Vintage Contemporaries, 2003.

Cushner, Kenneth, ed. *International Perspectives on Intercultural Education*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1998.

Dobrinescu, Anca Mihaela. "Onomastic Strategies in Contemporary Fiction." *Word and Text - A Journal of Literary Studies and Linguistics.* Ploieşti: Editura Universităţii Petrol-Gaze din Ploieşti, 2011. 84-91.

Dobrinescu, Anca. *Travelling across Cultures.* Ploiești:Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2014.

Everett, Percival. *Erasure*. New York: Hyperion, 2001.

Gardner, Howard. "Ten: Considerations of History, Science, and Values." *Globalization: Culture and Education in the New Millennium*. Ed. Marcelo M. Suárez-Orozco and Desirée Baolian Qin-Hilliard. Berkeley, CA: University of California, 2004. 235-56.

Holliday, Adrian, Martin Hyde, and John Kullman. *Intercultural Communication: An Advanced Resource Book*. London: Routledge, 2004.

Kureishi, Hanif. *The Buddha of Suburbia.* London: Faber and Faber, 1990.

Lahiri, Jhumpa. *Interpreter of Maladies*. Boston, New York: Houghton Mifflin Company, 1999.

Levy, Jacob T. *The Multiculturalism of Fear*. New York: Oxford University Press, 2000.

Rushdie, Salman. "Step Across This Line. The Tanner Lectures on Human Values, Yale, 2002." *Step Across This Line. Collected Non-Fiction 1992-2002.* London: Vintage, 2002. 405-42.

Said, Edward W. *Orientalism*. 25th Anniversary Edition. With a New Preface by the Author. New York: Vintage Books, 1979.

Said, Edward W. *Culture and Imperialism*. New York: Vintage Books, 1994.

Sauerberg, Lars Ole. *Intercultural Voices in Contemporary British Literature: The Implosion of Empire*. New York: Palgrave, 2001.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Snyder, Mark, and Peter Miene. "2: On the Functions of Stereotypes and Prejudice." *The Psychology of Prejudice*. Ed. Mark P. Zanna and James M. Olson. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1994. 33-51.

Woolf, Virginia. "Three Guineas." *A Room of One's Own/ Three Guineas*. Edited with an Introduction and Notes by Michele Barrett. London: Penguin Books, 1993, 2000. 115-323.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE CHALLENGE OF APPLIED LINGUISTICS AS A KNOWLEDGE BUILDER

Violeta Negrea,

Prof., PhD, Bucharest Academy of Economic Studies

Abstract: The attempt to encourage the productive availability of the academic research in the domain of applied linguistics makes the article focus on its development from real-life experiences to the curricular academic discipline and its spectacular investigation outcomes under science rigorousness. The emphasis prevails on identifying the relationship between theoretical interpretations and approaches and their diversified practicalities. The article develops insights of the domain from real-life-concerns to academic curricular disciplines and back to their corresponding coherent actual achievements of practicality. The newly born fields and their legitimate applications stand proof to the abounding creativity of the increasing innovative associations between linguistics and other academic research domains which result in further development closures making linguistics a never ending source of study for authentic knowledge building and practice.

Motto: The mystery of the Universe is its comprehensibility
Albert Einstein

Keywords: language centrality pragmatics, applied linguistics domain extension, human nature understanding, social and cultural development, language study-based technology

Historical Background Introduction

The increasing comprehension of nature, meaning and forces that make the world move are brought into our life by the advancement of science. The convergence of man and nature makes us dependent parts of nature and simultaneously, makes nature the object of our thoughts, actions and scientific investigations and confer human nature generic significance. Meaning has been added accurately to information by scientific methods, techniques of analysis, explanations and classifications. (Chomsky, 1982) Language centrality to life development and its understanding has been acknowledged as

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

the power of universals, the basic expression of man's ability to transcend environment and break through the limits of his power. The development and extension of the integralist philosophical vision of David Hume considered language as an organic structure that belonged to the world seen as a whole. The mechanisms and their rules were the ones to make the wholeness of the world through the linking capacity of the language instrument. The pre-existent natural rule of the divine was not to be conceived but only applied and made public. The vocabulary of the time was self-speaking for the expression of the mechanicist concept: natural laws, social contract, the everlasting law principles, determined life rules, etc. It was the time of Newton's rules governing the world that was to draw people's behavior and activity. It was not man ruling the universe, but the law subduing man. (Commmager, 1998:316)

The revolution of language study approach turned the static and theoretical linguistics into an analytical instrument of science. The Evolutionist[1] and the American Pragmatism[2] made possible the movement from the static study of linguistic symbol to the dynamic study of language as an instrument of logical reaction that opened the opportunity to a mature new vision on it. The following deliberate undertaking of Darwin evolutionist principles against Newton philosophy[3] made language theoretical inductive study shift to an applicative deductive one. The library and laboratory type of study was replaced by productive, functional and interpretative analysis of language phenomena and processes. But the pragmatic approach went even deeper into applied solution search. Theoretical descriptions were not a subject of interest anymore, but its mechanisms sources and its living structures. Whether Evolutionism was a philosophical attitude, Pragmatism sought for analysis and solutions. The applied work in linguistic research was facilitated by the development of statistics and language corpus study principles in the 20th century that made applied linguistics a skyrocket successful instrument of democratic progress and prosperity based on commercial analysis rather than on a technical one.

It is our interest in the consistent real-life applications of linguistic research that makes us consider the configuration of its progress. The undertaking of our article

[1] *a common 19th century consideration of inherent development of biological progress through complex inherited change which included cultural and social evolution. (Boyd, and Richerson, 1985)*
[2] *philosophical approach that originated in the United States at the end of the 19th century. The 'classical pragmatists' were Charles Sanders Peirce (1839–1914), William James (1842–1910) and John Dewey (1859–1952).*
[3] Isaac Newton (1642–1727) British scientist who is credited with the invention of calculus a decade before Leibniz, with his theory of universal gravity and the transformation of early modern natural philosophy into modern physical science.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

encompasses the development of applied research of language into the diversified academic curriculum recognition that ultimately gives sense to its practical achievements for further knowledge building.

From definition to domain development

As the debates developed by any research domain depend on the starting definitions given to the topics under investigation, we decided to frame out the amplitude of *applied linguistics* domain based on interpretations of various criteria and research objectives and methods. Nevertheless, the delicacy and volatility of the domain makes its definition controversial and unstable.

The open nature of the academic unit of applied linguistics makes it difficult to define it as "it means many things to many people" (Cook, 2006) and it activates a whole array of theoretical and practical questions and concerns by adding research tracks to knowledge and understanding through the specific instrumentality of language. The cross-disciplinarity nature of applied linguistic concern is evidenced in most of the definitions given by the professionals involved in the matter. Yet, the issues placed at the "point at which all the branches of linguistics intersect with other disciplines" (Kaplan, 1980) are not always understood or valued appropriately. (Davies, 2007:2)

The acknowledgement of the wide-cross disciplinarity of the domain made attempts to define it in macro-level terms:

- theoretical and empirical investigation of real world problems in which language is a central issue (Brumfit,1997: 18-30)
- social and political problems in the world in which language is implicated (Cook, 2002:5)
- a practice-driven discipline that addresses language based problems in real world contexts (Grabe, 2002:3-12).

The general formulations delineate a wide and diversified range of real-life aspects, research methods, instruments, theories making applied linguistics a spreading umbrella to cover them all. The International Association for Applied Linguistics[4], the calls for specialized conferences, the names of distinct reviews, the titles of articles and

[4]*AILA was settled in 1964 as an association of various national organizations for applied linguistics. It has more than 8,000 members in more than 30 different applied linguistics associations around the world. It is the organizer of a high-profile World Congress of Applied Linguistics taking place once every three years and it issues two publications AILA News, a newsletter, and the AILA Review, an academic journal. (Ayoun, 2007:3).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

books promote diversity of overlapping areas of academic research in the domain. They are the result of organic growth of professional identities which focus on their outcome as social products, not as domains of coherence.(Liddicoat, 2010) The relationship between its composing elements is settled by Spolsky (2005:26-36) as a 'cover term for a sizable group of semi-autonomous disciplines' with reference to language policies.

The closeness of *applied linguistics* to its mother domain of *linguistics* raises questions on whether particular areas of research come within applied linguistics or not and develops serial options on their commonality. Consequently, *applied linguistics* is defined according to its content (Halliday, 1990:176) and is made different by the various perspectives or points of view that make it branch up into cross-disciplinary domains which become more and more subordinated. Thus, the advancement of knowledge and understanding has generated thematic approaches that are not defined by content, but by aspect, perspective, or point of view.

The diversification of approaches and perspectives made the 19th century language research to start from the standpoint of language history, and extend its cross-complementarity in the 20th century. The language content research was given the status of curriculum subject which was followed by the domain endless subdivision accompanied by corresponding taxonomies: grammar, literature, then morphology, syntax, and vocabulary study, discourse analysis, etc. The argumentative 20th century structuralist, cybernetic and later cladistics approaches contributed to the redefinition of applied understanding of the systematic, self-regulating and growing individuation nature of languages. (Halliday, 1990:176) The *semiotic* perspective has investigated language phenomenon as information and associated it productively to psychology, sociology and language teaching activity that made the domain extend its complexness and many-sidedness that brought in the first issue of the Journal of Applied Linguistics at the mid 20th century. (Grabe, 2012:3-13)

The nomination phrase has been defined and interpreted differently since then, but it commonly referred to structures and functions of the second language acquisition and literacy. The real-world social and professional contextualization brought about the application of theoretical studies boost language teaching and learning, (Widdowson, 1977; 1983) multilingualism, (Edwards, 2009) language policies, standardization and planning, (Coulmas, 1991) language teacher training (Wallace, 1991). Consequently, language role in any human affairs has fostered responsibility of its centrality research on

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

learning process and its pedagogy, technology, ideology, cognition and brain research, culture, socialization and pragmatics, language planning and policies. Approaches and standpoints make evident the relationship between the different definitions given to the domain and the corresponding current research outcomes.

The relationship between language theory and the process of teaching (Ortega, 2005) was reconsidered in terms of psychologically motivated learning strategies, neurologic mechanism of learning, and sociological approach to communication, cross-cultural communication that bounced language centrality to a variety of professions and social activities. Modern functionalist theories have integrated diachronic study of language in the cognitive sciences that converted the latest most sophisticated and advanced stages on brand-new language knowledge and learning development.

The given diversity of approaches and directions of the language study make new contextualized definitions of applied linguistics which are consistent with social, economic, cultural and political environments. The open areas of language use in professional settings, translation, speech pathology, literacy, and language education, are not merely applications of linguistic knowledge to these settings but they make semiautonomous and interdisciplinary operating areas such as anthropology, cultural studies, and psychology. (Pennycook, 2001)

The real-world practical problems are still driving the increasing diversity of the field which is now claiming further developments of corpus linguistics associated with the growing contribution of technology. (Kaplan, 2002: 514-15) bringing about further complexity of the domain definition:

- Literacy problems (linguistic and learning issues)
- Language contact problems (language and culture)
- Language inequality problems (ethnicity, class, region, gender, and age)
- Language policy and planning problems (status planning and corpus planning; ecology of language)
- Language assessment problems (validity, reliability, usability, responsibility)
- Language use problems (dialects, registers, discourse communities, gate-keeping situations, limited access to services)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- Language and technology problems (learning, assessment, access and use)
- Translation and interpretation problems (on-line, off-line, technology assisted)
- Language pathology problems (aphasias, dyslexia, physical disabilities)

(*from Caudery (2002) revision of Kaplan. R. The Oxford Handbook of Applied linguistics, in TESL-EJ, Vol.6.no.3*)

The emergent theories on language learning, derived from Vygotskian socio-cultural speculations are believed to provide a considerable potential to illuminate each other (Ellis, and Larsen-Freemen, 2006:558-89; Lantolf, 2006:717-28), and cultural awareness in language acquisition process (Stern, 2003:589-593; Arbib, 2012), language learnability, (Brighton, Kirby, and Smith, 2005), cognition development through language learning (Bybee, 2010), brain shaping and behavioral science (Christiansen and Chater, 2008: 489-509; Evans, and Levinson, 2009:429-448), language change and development (Croft, 2000) artificial intelligence, (Holland, 1992) ecology of language (Mufwene, 2001) are now considered important dimensions of linguistic studies which enlarge the current definitions given to applied linguistics.

Academic constructs of Applied linguistics

Applied linguistics began academic life in the 1950's as a post graduate qualification. Its practical, policy oriented academic inquiry (Davies, 2007:11) currently calls for producing knowledge and understanding aiming their endorsement and assessment through scholar practices. (Appadurai, 1996:32) The recognition of applied linguistics research practices in academic terms derives rather from its generally accepted methods and truths (Shumway and Messer-Davidow, 1991:202) that make sense to its specific competence and authority. Academic ascendancy of applied linguistics involved theoretical and practical standards and rigour which are enforced by the scholar community of the discipline (Liddicoat, 2010) aiming to achieve two main functions:

- communicate about the knowledge outcome in areas of common interest
- produce, acknowledge and debate regulations and appropriate practices of the discipline (Parker, 2002:373-86; Liddicoat, 2010)

The development of academic constructs of applied linguistics curriculum resulted in a "continuous process of boundary-work designed to achieve an apparent differentiation

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

of goals, methods, capabilities and substantive expertise" (Gieryn, 1983:781-95; Liddicoat, 2010) that are transferred into practical proficiency, know-how and breaking through technologies and instruments.

It was the Second World War historical and cultural environment that made applied linguistic research became a key academic driver for language teaching and learning to match the military needs of the American soldiers to speak and use efficiently the languages of the territories where they were dispatched. It was the time for the application of academic language analysis to language teaching that drove in the introduction of audio-lingual methods as a result of the rising behaviorist psychology. (Weideman, 1994: 3-23). Charles Fries[5] (1988:51-59) was the first language practitioner who claimed linguistic principles to work for the consistency of language contents management in the progress of language learning. (Weideman, 1994:3-23) The approach of the linear and hierarchic contrastive linguistic analysis which considered language structure beyond the sentence level, (Lado, 1957:135) called for the academic standards rule and specifically appropriate evaluation instruments. (Liddicoat, 2010)

The germane controversial second language research issues have been tremendously developed since 1980. The nature and effects of classroom discourse - the challenges and utility of linguistic theory and linguistic descriptions, what knowing a second language means in terms of proficiency and processing - nature and nurture in second language learning, how people process language in classrooms and beyond- the role of instruction and the roles of teachers, etc. (McDonough, 2002) Academic approaches to the language planning/policy developed in terms of education and professional training and deal with a wide geographical and conceptual scope. Topics like language choice, linguistic correctness, (self-) censorship, hate speech, linguistic ethnic and linguistic national identity, gender language or language of political power or professional acculturation process are curricular concerns offered by academic qualification in applied linguistics. (Davies, 2007:1-9) The concern in the second language acquisition theory and pedagogy (Schmitt, 2000:1-9) has further developed into a wide-range of sub-disciplines that have been fairly acknowledged as falling within the field of *applied linguistics* and made it an emergent discipline of the twenty-first century. (Grabe, 2012)

[5] *Fries, Charles Carpenter (1887-1967) was a linguist specialized in English teaching at the University of Michigan; concerned with the teaching methods that could be used for a language to be better taught and learnt*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

The theoretical models of language functions developed by Roman Jacobson[6] extended the linguistic practical concerns into new areas of language study and learning development, such as writing. (Hébert, 2011:710-744). His hypothesis on the phonemes, as the smallest units of speech sounds, which he considered as complexes of binary features, led to the further development of the 20th century new communication technology.

The academic interest that applied linguistics developed in the ability of language use made a sharp distinction between speaking and understanding which derives from the nature of their practicality. Chomskyan linguistics[7] , who disconsidered the social context of language use, but considered exclusively the intrinsic generative creativity of language, made systematicity of linguistic variations be acknowledged as an imperative object of study in itself. (Anshen&Arnoff, 1981: 63-72; Chomsky, 1966:975) Still, the *structuralist approach* contributed to the development of applied linguistics by the trivial support that governments gave for the teaching of languages, and made it central to the pragmatic development of cross-related professional fields pointing to the self-consciousness and self definition. (Hymes; Fought 1975:12-13) The relationship that he established between language and psychology made room to the curricular *cognitive psychology* that opened new paths for language acquisition theory in opposition to the B.F. Skinner's behaviorist verbal learning theory[8].

The development of the socio-political approach to the use and employment of language points to the broader, macroscopic social environment and to its further practical applications.

Conclusions

[6] *Russian-American linguist (1896, Moscow-1982, Boston), founder of the European movement of structural linguistics known as the School of Prague. The European political situation, made him flee successively from Russia to the universities of Copenhagen, Oslo, and Uppsala, Sweden, where he developed his teaching and research activity as visiting professor. In 1941 he started his teaching at Columbia University (1943–49) then he moved to Harvard University. (1949–67).*

[7] *According to Noam Chomsky, linguistic cognition and ability are the output of a universal inborn ability or "language acquisition device" (LAD) that enables individuals to use their mother tongue grammar systematically and produce phrases. His thesis claims that an inherent linguistic ability will acknowledge underlying syntactical relationship within a sentence. He argues that the basic logic or deep structures of languages are the same, and human mastery of mother tongue is genetically determined, not learned. The language aspects that humans must learn are termed surface structure. He makes the distinction between knowledge of language rules and structures – competence and language use – performance. (D'Agostino, 1986)*

[8] *B.F. Skinner (1904-1990) is credited to have developed the operant-conditioning learning function according to the reinforcement vs. punishment. His theory does not suggest the cognitive component of learning.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

The truth of practical linguistic research associated to other domains needs to be looked for in terms of further social experience and development, as its applicability is more functional and useful in terms of social and economic objectives than its contents. It must meet and it should be studied in terms of social needs. The historical study of language opens to its capacity to innovate and create as a continued social product which is subject of permanent development and social engineering. Language study should focus on social advantage and wealth to defend individual rights and obligations in terms of safety and social liberties. (Commmager, 1998:384)

The impact of the applied linguistic research has been dramatically prompt and comprehensive due to its focus on its social context and practical potentiality rather than on internal functionality rules which made it highly respectable. Its pragmatic practicality has proved and instrument of making the individual adapt to social life realities in the nowadays of urban industrialized and political environment aiming to the rightful democratic social system.

The philosophy of applied linguistic research is committed to the wholeness and complexity of human nature and an instrument of universal consideration.

The pragmatics of applied linguistics is meant to develop knowledge resulting from life experience itself.

Bibliography

Appadurai, Arjun. (1996). Diversity and disciplinarity as cultural artefacts. In Cary Nelson and Dilip Parameshwar Gaonkar (Eds), Disciplinarity and dissent in cultural studies, New York and London: Routledge.

Anshen, F.; Aronoff, M. (1981) Morphological productivity and phonological transparency In Canadian Journal of linguistics, 26

Ayoun, Dalila (2007). French Applied Linguistics. John Benjamins Publishing

Arbib, M. (2012). How the Brain got Language: The Mirror System Hypothesis. Oxford: Oxford University Press.

Boyd, R., and Richerson, P., 1985, Culture and the Evolutionary Process, Chicago: University of Chicago Press.

Brighton, H., Kirby, S., and Smith, K. (2005). Cultural selection for learnability: Three principles underlying the view that language adapts to be learnable. In M. Tallerman

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

(Ed.), Language Origins: Perspectives on Evolution (pp. 291-309). Oxford: Oxford University Press.

Brumfit, Christopher. (1997). Theoretical practice: Applied linguistics as pure and practical science. AILA Review, 12

Chomsky, N. (1966) Topics in the Theory of Generative Grammar, Mouton &Co N.V. Publishers, The Hague

Chomsky, Noam (1982) Knowledge of Language: Its Nature, Origin and Use, (ed) Ruth Nanda Anshen, Praeger Publishers

Christiansen, M. H., and Chater, N. (2008). Language as shaped by the brain. Behavioral and Brain Sciences 31

Cook, Guy. (2002). Applied Linguistics. Oxford: Oxford University Press.

Cook, Vivian. (2006). What is applied linguistics? In Vivian Cook (Ed.), Obscure Writings. Retrieved 2016, 1 April, from

http://homepage.ntlworld.com/vivian.c/Writings//Papers/WhatIsAppliedLinguistics.htm

Commager, Henry Steele, (1998) Spiritul american, ed. Enciclopedică)

Coulmas, F. (1991) A Language Policy for the European Community, Mouton de Gruyter

Croft, W. (2000). Explaining Language Change: an Evolutionary Approach. Harlow, England; New York: Longman.

D'Agostino, F. (1986) Chomsky's System of Ideas. Oxford. Oxford University Press

Davies, Alan (2007) An Introduction to Applied Linguistics: from practice to theory, Edimburgh University Press

Edwards, J. (2009) Language and Identity, Cambridge university Press

Ellis, N. and Larsen-Freeman, D.(2006) Language emergence: implication for applied linguistics. Introduction to the special Issue, Applied Linguistics, 27

Evans, N., and Levinson, S. C. (2009). The myth of language universals: Language diversity and its importance for cognitive science. Behavioral and Brain Sciences 32

Gieryn, Thomas. (1983). Boundary-work and the demarcation of science from non-science: Strains and interests in professional ideologies of scientists. American Sociological Review, 48(8)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Grabe, William. (2002). Applied linguistics: an emerging discipline for the twentieth century. In Robert B. Kaplan (Ed.), Oxford handbook of Applied Linguistics (pp. 3–12). New York: Oxford University Press

Halliday, Michael (1990) New Ways of meaning. A Challenge to Applied Linguistics In Ecolinguistics Reader: Language ecology and Environment, (ed) Alwin Fill and Peter Muhlhauser, Continuum, London and New York

Hebert, M. (2011). Writing-to-read: A meta-analysis of the impact of writing and writing instruction on reading. Harvard Educational Review, 81

Holland, J. H. (1992). Adaptation in Natural and Artificial Systems: An Introductory Analysis with Applications to Biology, Control, and Artificial Intelligence. Cambridge, MA: MIT Press.

Hymes, Dell; John Fought (1975) American Structuralism, Mouton Publishers, The Hague

Kaplan, Robert (1980) On the scope of applied linguistics. Rowley, Mass: Newbury House

Kaplan, B. Robert (2002) (ed) The poxford Handbook of Applied Linguistics, Oxford University Press

Lado, Robert (1957) Linguistics Across Cultures: Applied for Language Teachers, University of Michigan Press, ELT

Lantolf, James (2006) Language emergence: Implications for Applied Linguistics In Applied Linguistics 27/4, Oxford University Press

Liddicoat, Anthony, J. (2010) Applied Linguistics and in its disciplinary context, In Australian Review of Applied Linguistics, vol. 33, no.2, Monash University Epress

Lantolf, James, P. (2006) Language emergence: Implications for Applied linguistics – A socio cultural perspective, In Applied Linguistics 27/4

McDonough, Steven (2002) Applied linguistics in language education, Anold, London

Mufwene, S. S. (2001). The Ecology of Language Evolution. Cambridge: Cambridge University Press.

Ortega, L., and G. Iberri-Shea (2005). Longitudinal research in SLA: Recent trends and future direction. In M. McGroarty et al. (Eds.), *Annual Review of Applied Linguistics:Vol. 25. A Survey of Applied Linguistics* New York: Cambridge University Press.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Parker, Jan (2002). A new disciplinarity: communities of knowledge, learning and practice. Teaching in Higher Education, 7(4), 373–386.

Pennycook, Alastair, (2001) *Critical Applied Linguistics: A Critical Introduction*. Routledge

Shumway, David; Messer, Ell; Davidow, Ell. (1991). Disciplinarity: an introduction. Poetics Today, 12(2)

Spolsky, B. (2005) Is language policy applied linguistics? In P. Bruthiaux, D. Atkinson, W.G. Eggington, W. Grabe, &V. Ramanathan (eds) Directions in Applied linguistics, Clevedon, U.K. Multilingual Aspects

Stern Y. (2003) The concept of cognitive reserve: a catalyst for research, in Journal of Clinical Experimental Neuropsychology, 25, 5

Wallace, Michael J. (1991) Training Foreign Language Teachers, Cambridge University Press

Weideman, Albert (1994) Five generations of applied linguistics: some framework issues In Acta Academica 31(1)

Widdowson, H.G. (1977) Teaching language as an act of communication, Oxford University Press

Widdowson, H.G. (1983) Learning Purpose and Language use. Oxford university Press. Oxford

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

TWO LANGUAGE AVATARS: THE INTERLANGUAGE AND THE MICROLANGUAGE

Elena Platon

Assoc. Prof., PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: During the acquisition of a foreign language, certain linguistic occurrences emerge, which are not identical with the natural language, yet seem "suspended" between a mother tongue (L1) and a target language (L2). The specialty literature of the external academic environment has placed such language avatars – hybrid linguistic systems, insufficiently organized and full of "errors", but quite efficiently used by the speakers in order to fulfil their communicative needs – under the all-embracing concept of interlanguage (IL). Although the Romanian academic environment is not familiar with such a term, it is well defined and it could easily contribute to a better understanding of the student's pathway from IL to the point of "reaching" the target language. However, such a term is inappropriate if the perspective belongs to a native speaker who masters the macro system of the natural language and is able to construct, in an artificial manner, simplified linguistic microsystems, accessible to a certain language level. Consequently, the present paper aims to define the term of micro-language (ML), in order to justify the didactic need of constructing linguistic microsystems which are not identical with the language as such, thus being suspected of lack of authenticity, but which become requisite any time we do not choose the contrastive teaching methods or whenever we merely wish to identify the stage of the students' IL.

Keywords: interlanguage, microlanguage, romanian as a foreign language.

0. Considerații preliminare

Limba constituie, fără îndoială, una dintre cele mai seducătoare *entități*. Preluând în acest context accepțiunea dată entității de către filosofia scolastică[1], recunoaștem, de fapt, puterea limbii de a reprezenta însăși esența ființei/comunităților umane, dar și caracterul ei distinct, care îi permite omului să se distanțeze de ea, să o transforme în

[1] *„Esență a unui lucru, existentă distinct, independent de acesta", în Dicționarul explicativ al limbii române, pe https://dexonline.ro/definitie/entitate*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

obiect de studiu, „masacrând-o" şi reinventând-o în acelaşi timp, cu fiecare nouă utilizare. În mod paradoxal, deşi cea mai simplă definiţie dată limbii vorbite de o anumită comunitate insistă pe caracterul ei de sistem, dotat cu o structură gramaticală, fonetică şi lexicală proprie, poate că nu există o altă entitate care, asemeni ei, în virtutea raportului saussurian binecunoscut dintre *limbă şi limbaj*, să se reîncarneze la infinit, rămânând, în ciuda nenumăratelor variaţii determinate de profilul locutorului, de context sau de funcţiile comunicative vizate, identică cu sine însăşi, mereu recognoscibilă. Şi, dacă invocăm faptul că, în hinduism, puterea de a se reîncarna era atribuită mai ales zeilor, atunci, fără îndoială, limba poate fi definită drept o veritabilă entitate divină, uşor de recunoscut în spatele nenumăratelor sale avataruri.

Opţiunea noastră pentru conceptul de *avatar*, împrumutat din sfera filosofiei, ar putea fi resimţită ca inadecvată în contextul unor consideraţii de ordin lingvistic. Motivul pentru care am recurs însă la deschiderile oferite de această noţiune filosofico-religioasă are legătură şi cu ideea de „degradare" asociată avatarului, ce constituie una dintre ipostazele „transformării neprevăzute (şi chinuitoare) care intervine în evoluţia unei fiinţe sau a unui lucru"[2], în cazul nostru, în evoluţia limbii. Ţinând cont de această conotaţie, am considerat că termenul defineşte în mare măsură specificul celor două manifestări lingvistice despre care ne propunem să vorbim în continuare şi care apar în procesul de achiziţie a unei limbi ca limbă străină (AL2): *interlimba(IL)* şi *microlimba (ML).* Primul termen a fost lansat de către Selinker în urmă cu aproape cincizeci de ani, în studiul intitulat *Language transfer*[3], fiind mai apoi vehiculat cu referire la „varietăţile de limbă ce se formează în momente succesive la cel care învaţă o limbă străină (L2) şi care nu coincid, în totalitate, cu limba-ţintă (LŢ) propriu-zisă", cu limba naturală (LN), reprezentând, am adăuga noi, nişte versiuni *degradate* ale acesteia. Bunăoară, Pit S. Corder este unul dintre cei care a preluat conceptul de IL, convins că „în orice moment al experienţei de învăţare, cineva care învaţă o limbă străină *posedă o limbă,* în sensul că activitatea sa lingvistică ascultă de anumite reguli, motiv pentru care, în principiu, aceasta poate fi descrisă în termeni lingvistici"[4]. Aşadar, IL este specifică locutorului nonnativ, fiind esenţială în definirea traseului progresiv parcurs de către acesta dinspre cea mai

[2] *Dicţionarul explicativ al limbii române, pe https://dexonline.ro*
[3] L. Selinker, *Language transfer,* în „General Linguistics", 9/2, 1969, p. 67-92, *apud* R. Porquier, E. Rosen, *Présentation. L'actualité des notions d'Interlangue et d'interaction exolingue,* în „LINX. Revue de linguistes de l'Université Paris Ouest Nanterre la Défense",nr. 49, 2003,p. 8.
[4] *S. Pit Corder, La sollicitation de données d'interlangue, în „*Langages", nr. 57*, 1980, p. 29.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

elementară manifestare lingvistică, asociată astăzi îndeobște cu nivelul A1[5], înspre cea mai evoluată fază de utilizare a LȚ, proprie vorbitorilor de nivel C2.

Întrucât IL a constituit obiectul unui alt studiu de-al nostru,[6] vom relua aici doar acele considerații absolut necesare pentru a servi drept puncte de reper în încercarea de a defini cel de-al doilea concept pe care ne propunem să-l lansăm în studiul de față, și anume acela de ML. Considerăm că existența unui asemenea concept se justifică prin faptul că acoperă un alt gen de realitate lingvistică, specifică, de data aceasta, vorbitorului nativ implicat în comunicarea (*exolingvă*) cu un interlocutor nonnativ, mai exact, profesorului responsabil de ghidarea modului de evoluție a IL cursantului pe parcursul unui proces didactic ce se desfășoară într-un cadru formal, instituționalizat.

Spre deosebire de IL care urmează o traiectorie progresivă, ML pare să aibă un parcurs regresiv din punctul de vedere al complexității lingvistice (CL), profesorul operând simplificări de-a dreptul dramatice ale limbii sale materne, în efortul de a se adapta la IL cursantului. Aceste manifestări lingvistice, asimilate de noi cu ML, sunt proprii nu doar celor care predau L2, ci și specialiștilor care se ocupă de elaborarea curriculumurilor, materialelor sau instrumentelor didactice aferente acestui proces, diferențiindu-se de „clasicele" variații individuale despre care s-a discutat până acum în lingvistică[7]. Varietățile de tip ML sunt destul de clar conturate și relativ ușor de identificat, având niște particularități comune, determinate tocmai de profilul IL la un anumit nivel de competență. Din aceste rațiuni, ML poate fi descrisă ca microsistem lingvistic, poate fi „însușită" de către cei ce doresc să se inițieze în predarea unei anumite L2 și, de ce nu, „predată". Luând în considerare posibilele beneficii ale studierii ML pentru didactica limbilor străine, socotim că această realitate lingvistică merită analizată îndeaproape, astfel încât conceptul de ML să devină și un instrument operațional eficient pentru înțelegerea/explicarea mai multor fenomene ce apar în procesul extrem de complicat al AL2.

---

[5] *Nivelul A1 reprezintă nivelul de bază, specific debutanților, iar C2, al șaselea și ultimul nivel, cel mai avansat, conform clasificării din Cadrul european comun de referință pentru limbi (CECR) la care apelăm întrucât constituie cea mai cunoscută repartiție a stadiilor fundamentale parcurse de un cursant în procesul de achiziție a unei L2.*

[6] *Elena Platon, Reflexii asupra conceptului de interlimbă, în vol. Înspre și dinspre Cluj. Contribuții lingvistice. Omagiu profesorului G.G. Neamțu la 70 de ani, Editura Argonaut și Editura Scriptor, Cluj-Napoca, 2015, p. 527-539.*

[7] Amintim aici *actele lingvistice*, așa cum au fost ele definite de Coșeriu:„în formă concretă, nu există *limbă*, ci numai *acte lingvistice* de expresie și comunicare, diferite de la un individ la altul și diferite, de asemenea, la același individ, în funcție de circumstanțe. Niciun semn lingvistic nu are exact aceeași formă și aceeași valoare (semnificat) la toți indivizii care îl utilizează și în toate momentele când este folosit", în *Introducere în lingvistică*, Cluj-Napoca, Editura Echinox, 1995, p. 26.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Propunându-ne să analizăm în ce măsură ML determină IL, şi invers, ne vedem nevoiţi să intrăm în perimetrul numeroaselor teorii – mai noi sau mai vechi, empirice sau ştiinţifice, intimidante, dacă nu chiar dezarmante – legate de AL2, care au propus diverse explicaţii pentru modul în care se însuşeşte L2. Fără a contesta în vreun fel beneficiile aduse de modelele explicative complexe - şi, nu de puţine ori, contradictorii - propuse de generativişti, funcţionalişti sau interacţionişti, şi fără a ne propune să acordăm supremaţia vreunuia dintre ele, rămânem la convingerea că, dincolo de orice poziţionare teoretică posibilă, singura realitate de necontestat şi demnă de luat în seamă, la care ne putem întoarce de fiecare dată pentru noi şi noi investigaţii, este aceea că, din nefericire (sau din fericire?), o limbă străină nu poate fi asimilată în mod miraculos, prin procedee magice. Dimpotrivă, procesul AL2 este unul extrem de laborios şi la fel de provocator pentru ambii parteneri implicaţi. Pe acest traseu sinuos, se pot identifica variaţii semnificative ale LN, produse atât de către cursant (IL), cât şi de către profesor (ML), cu scopul de a face posibilă comunicarea nu doar la capătul drumului, ci pe întreg parcursul acestuia.

1. Trăsăturile interlimbii

Primele şcoli de gândire interesate de AL2 (behaviorismul şi generativismul) s-au centrat, aşa cum era de aşteptat, pe cursant, relevând faptul că manifestările lingvistice care apar în timpul procesului de achiziţie a unei limbi străine nu coincid cu LN, părând cumva „suspendate" între limba maternă (L1) şi LŢ. Aceste sisteme lingvistice hibride, nu foarte bine stabilizate şi pline de „erori", dar utilizate cu destulă eficienţă de către vorbitori pentru a face faţă nevoilor comunicative, au fost aşezate sub pălăria extrem de generoasă a conceptului de *IL*, care, în ciuda imensului potenţial operaţional, nu a fost valorificat deloc în mediul academic românesc[8], spre deosebire de cel extern, unde a făcut o adevărată carieră, fiind fructificat mai ales în analiza producţiilor orale sau scrise ale locutorilor nonnativi.

Dacă, în 1967, S. Pit Corder vorbea despre competenţa tranzitorie (*transitional competence)* pentru a defini „o sumă de cunoştinţe aflate la dispoziţia cursantului, pe care acesta le dezvoltă constant şi care se pun în aplicare în timpul producţiilor sale verbale"[9], mai târziu el va prelua termenul de IL vehiculat de Selinker pentru a descrie varietăţile de

[8] *Ne referim, în speţă, la domeniul limbii române ca limbă străină (RLS) sau ca limbă nematernă (RLNM) unde deschiderile oferite de IL nu au fost exploatate deloc la nivel teoretic.*

[9] Rémy Porquier, Evelyne Rosen, *Présentation. L'actualité des notions d'Interlangue et d'Interaction exolingue,* în „LINX, Revue de linguistes de l'Université Paris Ouest Nanterre la Défense", nr. 49, 2003, p. 8, disponibil pe http://linx.revues.org/524.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

limbă proprii locutorului nonnativ, ce nu se suprapun întocmai LN. Observăm că, deşi se insistă pe imposibilitatea unei identificări absolute a IL cu LN ce se doreşte a fi însuşită, acesteia i se recunoaşte, totuşi, statutul de (*inter)**limbă***, în virtutea faptului că este formată dintr-un ansamblu de mijloace lingvistice structurate care permit comunicarea. Or, imperfecţiunea acestor mijloace nu impietează nicidecum asupra acestui statut, căci, după cum o demonstrează Corder, tocmai erorile sunt cele care fundamentează ipoteza sistematizării progresive a cunoştinţelor intermediare ale cursanţilor, constituind „o manifestare a unor ipoteze false", în condiţiile în care însăşi învăţarea limbilor este privită ca „o activitate de ordin cognitiv ce constă în interpretarea datelor şi în formularea unor ipoteze"[10].

Insistenţa pe rolul hotărâtor al conţinuturilor gramaticale în reglarea activităţilor lingvistice ale vorbitorului nonnativ aflat în plin proces de achiziţie a L2 nu este deloc surprinzătoare într-un cadru teoretic marcat de teoria *universaliilor lingvistice* formulată de Chomsky, care a devenit extrem de productivă, de altfel, în sistemele teoretice construite ulterior referitor la AL2, dar şi în didactica limbilor străine. Insistând pe capacitatea înnăscută a omului de a învăţa o L2, respectiv, pe o gramatică universală „internalizată", care îi permite oricărui individ să achiziţioneze o nouă limbă, şi lansând termenul de *competenţă* care, în accepţiunea sa, însemna conştiinţa locutor-auditorului despre propria limbă, Chomsky[11] orientase decisiv atenţia celor interesaţi de AL2 (ne gândim în principal la psihologia lingvistică şi la cognitivism) spre *obiectul* activităţii lingvistice, adică spre materialul lingvistic de care dispune utilizatorul şi pe care îl manipulează. Aşa se face că *performanţa* însăşi (folosirea limbii în situaţii concrete) a ajuns să fie interpretată vreme îndelungată exclusiv în baza *obiectului*.

Pentru a vedea mai clar distincţia dintre IL şi LN, vom reaminti în cele ce urmează trăsăturile IL, aşa cum au fost ele evidenţiate în lucrările de inspiraţie chomskyană: *permeabilitatea,variabilitatea* şi *sistematicitatea*[12]. Astfel, despre *permeabilitatea*IL s-a afirmat că se manifestă atât în raport cu regulile L1, cât şi cu cele ale L2, tot prin ea explicându-se şi fenomenul de regresie în L2. Altfel spus, într-o anumită situaţie de comunicare, locutorul îşi activează IL împrumutând reguli din L1 (sau din alte limbi

[10] *S. Pit Corder, Que signifient les erreurs des apprenants, în „Langages", n° 57, 1980, p. 9-15.*
[11] *Ne referim aici la binecunoscutele definiţii date termenilor de competenţă şi performanţă în lucrarea Aspecte ale teoriei sintaxei, Bucureşti, Tipografia Bibliotecii Centrale de Stat, 1969.*
[12] În inventarierea acestor trăsături am urmat traseul sugerat de **S.** Galligani în *Réflexion autour du concept d'interlangue pour décrire des variétés non natives avancées en français,* p. 145-146,disponibil pehttp://linx.revues.org/562

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

cunoscute). În același timp, IL este permeabilă și față de regulile L2: pe de o parte, așa cum o demonstrează analiza producțiilor verbale ale nonnativilor, aceștia au tendința de „a selecta din L2 structurile cele mai simple și mai accesibile, specifice unui nivel inferior celui deținut de ei”[13]. Operarea unor asemenea selecții ține de strategiile de evitare la care nonnativii apelează frecvent pentru a ocoli acele structuri ce pot conduce la blocarea comunicării, dar și pentru a obține niște producții verbale cât mai „sigure” din punctul de vedere al corectitudinii gramaticale. Pe de altă parte, permeabilitatea vizează și încălcarea frontierelor dintre stadiile succesive ale IL cursantului prin aportul continuu de noi informații, pentru a căror integrare se modifică semnificativ modul de structurare a microsistemelor deja formate.

Reținem din cele afirmate până aici cu privire la IL faptul că microsistemele componente nu constituie niște entități omogene și coerente, căci sistematicitatea lor internă se reconfigurează continuu în funcție de strategiile de învățare ale cursantului, care face diverse generalizări, simplificări etc. pentru a fi capabil să răspundă cerințelor comunicative. Prin urmare, deși aceste microsisteme asigură pe moment suplețe și un anumit confort comunicării, ele nu sunt permanente, având tendința de „a se transforma în noi microsisteme, de regulă mai complexe și mai sofisticate decât cele inițiale (asta, desigur, în situația în care nu ajung să se fosilizeze sau să regreseze după întreruperea contactului cu LȚ sau din cu totul alte motive)”[14]. Tocmai datorită acestor transformări succesive se poate vorbi și despre o altă trăsătură specifică IL, și anume *variabilitatea,*care definește caracterul tranzitoriu al fiecărui microsistem corespunzător diferitelor stadii de învățare și care asigură o mare doză de dinamism IL. În egală măsură, variabilitatea IL devine vizibilă și prin raportare la producțiile verbale ale mai multor cursanți ce dețin aproximativ același nivel de limbă. Acestea cuprind atât forme adecvate normelor L2, cât și abateri de la aceste norme, în funcție de sistemul lingvistic de proveniență, dar și de alți factori ce conduc la un tip de variabilitate care nu este specific neapărat nonnativilor, ci și vorbitorilor nativi, după cum s-a arătat mai sus.

Am ales în mod deliberat să vorbim de-abia în al treilea rând despre *sistematicitatea* IL pentru a insista asupra unui anumit grad de coerență propriu fiecăruia dintre microsistemele ce intră în componența IL, responsabil de statutul de (inter)***limbă.*** Această coerență este asigurată de „capacitatea locutorului de a produce cuvinte și

[13] *Daniel Gaonac'h, Apport de concepts vygotskiens à l'analyse de productions en langue étrangère, în „Enfance”, tome 42, nr. 1-2, 1989, p. 94.*
[14] *A se vedea o expunere mai detaliată cu privire la variabilitate în Elena Platon, op. cit., p. 532.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

enunțuri structurate, independent de distanța ce le separă de normele recunoscute și de utilizările practice ale profesorului sau interlocutorului nativ"[15]. În virtutea acestei capacități, se poate spune că producțiile verbale ale nonnativilor nu sunt lipsite de o anumită *demnitate lingvistică*, „diferențiindu-se de un cod ce se constituie prin simpla juxtapunere a unui ansamblu de forme lipsite de orice corespondență cu formele fondate pe regularitățile specifice macrosistemului"[16]. Altfel spus, aceste microsisteme tranzitorii constituie un soi de avataruri ale LN, în care aceasta poate fi recunoscută tocmai datorită sistematicității și coerenței lor, numai că, din cauza erorilor și a limitărilor impuse de insuficiența mijloacelor lingvistice, ele ne apar ca niște forme rudimentare (i.e. *degradate*) ale LN.

Abordările care au integrat IL în domeniul mai vast al naturii cunoștințelor lingvistice, corelând-o cu rolul *universaliilor gramaticale*, au menținut-o oarecum captivă în propriul „obiect" (cunoștințele lingvistice intermediare ale locutorului legat de L2), atașând-o exclusiv de unul dintre cei doi subiecți ai comunicării: locutorul nonnativ. Cercetătorii s-au concentrat înainte de toate pe analiza producțiilor nonnativilor în L2, încercând să surprindă dinamica dezvoltării lor lingvistice și abia în deceniile ce au urmat au fost aduse în discuție *contextul*și *funcțiile*comunicării, ajungându-se treptat la un concept mult mai cuprinzător, acela de *interlimbă pragmatică*[17]. Mai exact, teoriile funcționaliste și interacționiste au schimbat semnificativ imaginea creată de generativiști despre maniera de formare și evoluție a IL, acordând un interes crescut regulilor pragmatice (mai ales la nivelurile avansate de stăpânire a LȚ) și integrând, astfel, dimensiunea psihologică și socială în procesul de achiziție a limbilor. Fără a prezenta întreg apararatul descriptiv propus de *interacționism*, invocăm doar concepția dialogică asupra faptelor de limbă proprie acestuia, având în centru așa numita „co-construcție" a discursului, întrucât aduce în discuție rolul interlocutorului în structurarea actelor de vorbire, alături de alte restricții impuse de situația de comunicare, invocate de funcționaliști.

Analiza caracteristicilor IL și, mai ales, sugestiile venite dinspre teoriile interacționiste ne-au determinat să-l investigăm cu mai mare atenție și pe celălalt partener al schimbului verbal, și anume locutorul nativ – mai puțin vizat în studiile de specialitate –

[15] *Bernard Py, Apprendre une langue dans l'interaction verbale, în „Bulletin suisse de linguistique appliquée", nr. 63, 1996, p. 13.*
[16] *Ibidem, p. 13.*
[17] Rémy Porquier, Evelyne Rosen, *op. cit.*, p. 10.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

, pentru a vedea în ce fel comportamentul său lingvistic este influențat de/influențează procesul de formare/evoluție a IL nonnativului. Deplasarea sensului analizei noastre se va face însă nu doar dinspre IL înspre ML, ci și dinspre AL2 înspre DL2 (didactica L2), fiindcă ni se pare esențial să ne întrebăm în ce măsură AL2, o știință nomologică[18], vorbind despre legile (*nomos*) ce guvernează aproprierea unei limbi străine, poate să influențeze și zona acțională (DL2), arătându-ne cum e posibil să intervenim pentru a ajuta locutorul nonnativ să parcurgă, în mod coerent și sistematic, toate stadiile de evoluție ale IL spre a ajunge cât mai rapid la o bună stăpânire a L2. Suntem pe deplin convinși că rolul teoriilor legate de AL2 nu trebuie să se rezume la satisfacerea unei simple curiozități și nici măcar la confirmarea/infirmarea unor teorii empirice ale celor implicați direct în procesul de predare a unei L2, ci, mai cu seamă, să contribuie la o reconsiderare, îmbunătățire sau chiar înlocuire a metodelor utilizate. Or, pentru a fi capabil să influențeze IL cursantului și pentru a realiza cu succes *comunicarea exolingvă* (CEX), adică „orice interacțiune verbală caracterizată prin diferențe semnificative între stăpânirea de către interlocutori a limbii utilizate în schimbul verbal”[19], vorbitorul nativ are nevoie de o minimă inițiere atât în cunoașterea legilor ce guvernează acest tip specific de comunicare, cât și în elaborarea/utilizarea unei ML adecvate IL stăpânite de către interlocutor la un moment dat. O asemenea formare este absolut obligatorie mai ales într-unul dintre cazurile particulare ale CEX, și anume acela în care scopul interacțiunii verbale îl constituie predarea/învățarea L2, și nu un răspuns la o nevoie socio-profesională concretă, cum ar fi, bunăoară, exersarea dialogului recepționer-client, în care reușita comunicării e mai importantă decât mijloacele puse în acțiune. În ultima parte a acestor considerații, ne vom rezuma, așadar, la încercarea de a oferi o posibilă definiție a ML, la câteva interogații cu privire la legitimitatea folosirii acesteia, la circumscrierea ariei de utilizare, precum și la unele aprecieri privind natura relației sale cu IL, urmând ca o analiză efectivă a unor mostre de ML să fie realizată într-un studiu ulterior.

3. *Microlimba*

Din punctul nostru de vedere, limba utilizată de către locutorul nativ în contextul CEX reprezintă un obiect de studiu nu mai puțin incitant decât IL. Propunem termenul

[18] *Daniel Véronique, La recherche sur l'acquisition des langues étrangères: entre le nomologique et l'actionnel, în „Le français dans le monde”, iulie, 2010, p. 76.*
[19] *Bernard Py, op. cit., p. 15.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

de*ML*[20]pentru *a defini seria de microsisteme lingvistice elaborate de către locutorul nativ în timpul comunicării exolingve, reprezentând nişte variante „reduse" în diferite gradeale LN, ce se configurează în funcţie de stadiile parcurse de interlocutorul nonnativ în însuşirea limbii sale materne. Construcţia acestor microsisteme are loc prin intermediul unor selecţii operate în mod deliberat la nivelul macrosistemului LN, în scopul de a face posibilă comunicarea încă din stadiile incipiente ale învăţării L2.*

Premisa de la care am pornit în lansarea acestui concept reprezintă, de fapt, o realitate lingvistică frecvent întâlnită la cursul de RLS, în special la nivel începător, unde profesorul, vorbitor nativ, încearcă să utilizeze exclusiv limba română ca limbă de comunicare din cauza anumitor constrângeri (printre care se numără fie necunoaşterea unei alte limbi de către ambii parteneri, numită „limbă de contact", fie refuzul deliberat al vehiculării acesteia, din raţiuni de ordin metodologic, conform cărora comunicarea în LŢ asigură un progres mult mai rapid în însuşirea L2). În aceste condiţii, profesorul constată că folosirea macrosistemului LN activate, de regulă, în comunicarea endolingvă (CED) este ineficientă în asigurarea succesului schimbului verbal cu locutorul nonnativ debutant.

Pentru un plus de rigurozitate a demonstraţiei, vom porni de la imaginarea a două scheme conversaţionale ce pot apărea la cursul elementar de RLS: prima, în care profesorul este lipsit de orice iniţiere cu privire la regulile CEX sau la specificul IL cursantului debutant, şi, cea de-a doua, în care acesta cunoaşte în detaliu specificul traseului de însuşire a RLS, un traseu relativ invariabil, dacă ne gândim că însuşirea oricărei limbi străine se face, cu mici fluctuaţii, în funcţie de „o ordine naturală a achiziţiei structurilor lingvistice proprie fiecărei limbi"[21]. Conştienţi de alteritatea lingvistică a interlocutorului (vorbitor străin, începător, indiferent de sistemul lingvistic de proveniență) şi dispuşi să colaboreze cu acesta pentru a produce sens, ambii locutori nativi din schemele imaginate, atât cel avizat, cât şi cel neavizat, vor intra în gardă, adoptând o atitudine de

[20] Am considerat acest termen ca fiind valid, ţinând cont şi de vehicularea a doi termeni cu o structură comparabilă în studiile de lingvistică româneşti şi străine: aceia de *microsintaxă* şi de *microtext*. Pentru *micro-sintaxe,* a se vedea lucrarea lui Marie-José Béguelin, *Coalescences et degroupages syntaxiques: reflexion sur les conditions pragmatiques et semantiques des grammaticalisations,* înA. Auchlin et alii, *Structures et discours. Mélanges offerts à E. Roulet*, Québec, Les Editions Nota Bene, p. 139-150, iar pentru *micro-text(e)*, lucrările lui KjerstiFløttum, *Typologie textuelle et polyphonie: quelques questions*, în „Tribune", 9/1999, Skriftserie for Romansk Institutt, Universitetet i Bergen, disponibil pe http://www.hum.au.dk/romansk/polyfoni/Tribune9/flottumtrib.htmsau Elena Ungureanu, *Textul şi textele*, în vol. *Comunicare şi identitate. Perspective lingvistice şi culturale*, coord. Emilia Parpală, Carmen Popescu, Craiova, Editura Universitaria, 2011, versiune restrânsă disponibilă şi pe http://idsi.md/textul-si-textele

[21] J.-P. Narcy, *Apprendre une langue étrangère. Didactiques des langues: le cas de l'anglais,* Les Éditions d'Organisation, Paris, 1990, p. 58.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

prudență în utilizarea LN. Simulările realizate de noi cu participanții la cursurile de formare inițială în didactica RLS au demonstrat că primul tip de locutor, în ciuda bunelor intenții și a tentativei de a opera simplificări ale LN în baza unei cvasi-intuiții ce a fost pusă pe seama „competenței verbale înnăscute a omului[22], nu reușește să-și regleze discursul în funcție de IL cursantului, din cauza necunoașterii specificului acesteia. Din acest motiv, apar diverse blocaje ale schimbului verbal, iar, pentru a le depăși, locutorul recurge, de regulă, la două strategii: fie abandonează dialogul, solicitând sprijin din partea „monitorului", fie schimbă automat codul lingvistic, apelând la o limbă de contact, în cazul în care aceasta există (de obicei, engleza sau franceza).

Vom numi acest comportament lingvistic, în care nu se ține cont de capacitatea limitată de înțelegere a interlocutorului nonnativ, unul de tip *invaziv*, opunându-se celui *protector*, în care locutorul nativ, datorită unei (prea)bune cunoașteri a specificului IL cursantului și a unei atitudini exagerat de înțelegătoare față de limitările impuse de aceasta, operează în exces reducții la nivelul LN, punând în aplicare diverse strategii de evitare a elementelor presupus a fi necunoscute de către cursant. În acest din urmă caz, ML elaborată se dovedește a fi extrem de *permeabilă* chiar la elementele specifice IL cursantului, tinzând uneori să se confunde cu aceasta (mai puțin în privința „corectitudinii gramaticale"). *Permeabilitatea* ML se manifestă însă și față de LN, prin intruziunea continuă a unor elemente greu de controlat în lipsa unei experiențe serioase în CEX, care conferă, simultan, și un caracter variabil ML. *Variabilitatea* este dependentă de inventivitatea fiecărui locutor constrâns să se adapteze la IL, de ușurința cu care acesta poate parafraza, simplificând structuri complexe pentru a le face accesibile receptorului, de gradul său de rezistență la automatismele formate în LN, precum și de alți factori pe care nu avem suficient spațiu să-i discutăm aici. ML prezintă însă și un caracter *sistematic*, grație căruia se poate recunoaște în ea profilul LN, întrucât, deși conține structuri simple, modelele de limbă vehiculate sunt considerate acceptabile de către toți vorbitorii nativi. Selecțiile realizate se situează, cu precădere, la nivel lexical și morfosintactic (elementele cel mai ușor de controlat), dar și discursiv, pliindu-se după elementele care: 1. se predau la fiecare nivel, conform unei programe riguroase, corelate cu descrierea lingvistică a nivelurilor de competență[23]; 2. prezintă garanția de a fi mai ușor înțelese, în virtutea unei

[22] *Bernard Py, op. cit., p. 23.*
[23] *În cazul RLS, pe lângă descriptorii generali din Cadrul european comun de referință pentru limbi (CECR), care definesc activitățile lingvistice pe care cursantul este capabil să le realizeze la fiecare dintre cele șase niveluri de competență lingvistică (A1, A2, B1, B2, C1, C2), extrem de utilă pentru identificarea specificului*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

aprecieri oarecum spontane a „simplității" lor, făcută în baza acelei competențe verbale înnăscute, pomenite mai sus; 3. „se evaluează" în fiecare stadiu al învățării, în vederea eliberării unui certificat de competență lingvistică „pe nivel" (ajungându-se, uneori, la o reglare mecanică și univocă a predării nu neapărat în spiritul satisfacerii nevoilor comunicative ale cursantului, ci în acela al obținerii unor rezultate excelente la examen, reglare susceptibilă să denatureze însuși sensul predării/învățării respectivei limbi).

Nu vom insista aici asupra metodelor prin care profesorul poate ajunge la o bună cunoaștere a profilului fiecărui stadiu de învățare a RLS[24], care să-i permită și elaborarea unei ML adecvate, ci vom puncta legitimitatea folosirii ML pentru o predare mai eficientă a limbii române, ca și consecințele utilizării ei în exces, după momentul în care aceasta nu mai este necesară, putând chiar dăuna dezvoltării IL. Ne rezumăm să prezentăm cele două situații fundamentale în care profesorul este nevoit să construiască microsisteme lingvistice de tip ML: atunci când pregătește *inputuri* (orale sau scrise) destinate dezvoltării competențelor de receptare, dar și în timpul interacțiunilor verbale cu studenții. Cele două circumstanțe sunt interdependente, având în vedere că profesorul furnizează progresiv informații lingvistice despre macrosistemul LN, dar, în același timp, creează microsisteme dotate cu coerență internă, din nevoia de a comunica cu mijloacele insuficiente avute la îndemână. Procesul de „fabricare" a unui text didactic sau de adaptare a unui text natural (*i.e.* autentic, elaborat într-un domeniu oarecare de către nativi, pentru nativi, și nu în scop didactic) la IL cursantului conduce la apariția unor mostre de ML interesante ca profil, ce ar merita o analiză detaliată, mai ales în vederea clarificării raportului lor cu IL, dar și cu LN. Mai exact, ar fi interesant de verificat dacă ML se construiește *retrospectiv* (în sensul că „imită" involuntar profilul IL cursantului), *prospectiv* (proiectând un model ideal al IL, în funcție de care aceasta se va configura), sau dacă, mai degrabă, avem de-a face cu o relație mult mai complexă, biunivocă, axată pe o condiționare reciprocă și continuă. Demnă de interes ar fi și o comparație între diferite modele de ML produse de locutori diferiți, pentru a verifica gradul de fidelitate față de specificul IL.

Considerăm că asemenea cercetări ar fi necesare în condițiile în care, cel puțin la nivel declarativ, se face tot mai mult caz de autenticitatea documentelor oferite ca

fiecărui stadiu de învățare a limbii române, ca și pentru elaborarea programelor de studiu este Descrierea minimală alimbii române (A1, A2, B1, B2) elaborată de Elena Platon, Ioana Sonea, Lavinia Vasiu și Dina Vîlcu și publicată în 2014 la Editura Casa Cărții de Știință din Cluj-Napoca.

[24] *Acest aspect va constitui obiectul unui alt studiu privitor la ML.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

*input*cursanților. În practica predării, mai ales la nivelurile inferioare de competență (A1-A2), expunerea studenților la documente autentice, neadaptate nivelului lor de înțelegere, poate provoca eșecul total al schimburilor verbale, făcând imposibilă derularea cursului în LȚ sau, cel puțin, îngreunând semnificativ procesul didactic. De aceea, învățarea tehnicilor de elaborare și vehiculare a ML ni se pare o etapă obligatorie în formarea profesorilor, în ciuda lipsei de convingere a unora dintre ei, care, în calitate de vorbitori nativi, socotesc mostrele de ML drept artificiale, neautentice și, prin urmare, inutile. În ciuda aparenței de inautenticitate, ML joacă rolul unui soi de proiecție a ceea ce un cursant ideal ar fi capabil să producă într-un anumit stadiu al învățării - în condițiile în care *intake-ul* ar fi absolut identic cu *inputul*, constituind un punct de reper esențial pentru ambii parteneri și cu privire la rezultatele învățării. Ca atare, textele „pe nivel" oferite ca input în diferite material didactice (manuale, teste „pe nivel" etc.) constituie mostre de ML menite să formeze progresiv capacitatea de receptare și, implicit, și pe cea de producere (chiar dacă, în realitate, aproape niciun student nu va fi capabil să producă texte întru totul identice ca structură sau grad de corectitudine cu aceste modele). Rostul folosirii lor este acela de a înlesni procesul de receptare, oferindu-le studenților un grad minim de confort care să-i motiveze în continuarea studiului limbii și, totodată, să le garanteze faptul că evaluarea producțiilor lor verbale se va face întotdeauna în raport cu aceste mostre de ML, și nu cu LN, adică prin referire la stadiul la care ar trebui să se afle IL lor, și nu la întreg macrosistemul LȚ. Iată de ce socotim că ML este absolut necesară și ca punct de reper în judecarea perfomanțelor locutorului nonnativ în LȚ, astfel încât să nu se ajungă la o subevaluare a acestora.

Bineînțeles că nu negăm utilitatea expunerii din vreme a studenților și la mostre de limbă autentică. Considerăm însă legitim să ne întrebăm de la ce nivel ar trebui ca profesorul să reducă simțitor autocontrolul asupra LN pentru a nu văduvi cursanții de posibilitatea de a obține mostre de limbă autentică chiar „din gura sa", de a deduce sensul cuvintelor noi din context, mai simplu spus, de a face față presiunii comunicării în procesul de receptare și de a-și regla, la rândul lor, producțiile orale în funcție de interlocutor. Căci dacă, de fiecare dată, adaptarea se va face univoc, profesorul construindu-și ML în funcție de IL studentului, atunci cursantul nu va mai avea posibilitatea de a-și regla, la rândul său, discursul (IL) în funcție de limba profesorului (ML), care, alături de specificul sarcinii, afectează, în egală măsură, calitatea producțiilor verbale.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Nu în ultimul rând, semnalăm și posibilitatea apariției unui risc la care este expus vorbitorul nativ: controlându-și exagerat de mult limba în prezența vorbitorilor nonnativi, acesta poate ajunge la extinderea utilizării ML și în conversațiile cu nativii, dezactivându-și anumite sectoare ale macrosistemului, cum ar fi expresiile idiomatice, unele timpuri verbale trecute, structurile discursive mai complexe etc. Altfel spus, în vreme ce IL studentului evoluează în sensul unei apropieri de normele LȚ, LN a profesorului poate suferi o involuție, apropiindu-se de profilul IL cursanților, devenind o ML ce riscă ca, la rândul ei, să se fosilizeze la un moment dat, aducând în acest fel, serioase deservicii IL cursantului (din acest motiv se și recomandă în DL2 repartizarea mai multor profesori la aceeași grupă de cursanți). Cu siguranță că numai o discutare serioasă a avantajelor și a riscurilor prezentate de utilizarea ML ne va putea ajuta să asigurăm echilibrul necesar în dozarea corectă a infuziilor de ML la cursul de RLS.

Cu toate că, în absența unei analize aprofundate a câtorva mostre de ML, aceste considerații rămân în sfera unei descrieri pur teoretice ce poate părea neconvingătoare, intenția noastră a fost aceea de a semnala necesitatea explorării mai serioase a acestei realități lingvistice, în vederea obținerii unor beneficii majore pentru toți cei interesați de didactica RLS.

Bibliografie:

Béguelin, Marie-José, *Coalescences et degroupages syntaxiques: reflexion sur les conditions pragmatiques et semantiques des grammaticalisations,* înA. Auchlin *et alii, Structures et discours. Mélanges offerts à E. Roulet*, Québec, Les Editions Nota Bene, p. 139-150, disponibil și pe

http://www2.unine.ch/files/content/sites/structuration_periodes/files/shared/MJB/MJB_Melanges_Roulet.pdf

Cadrul european comun de referință pentru limbi: *învățare, predare, evaluare,* Chișinău, Tipografia Centrală, 2003. Chomsky, Noam, *Aspecte ale teoriei sintaxei*, București, Tipografia Bibliotecii Centrale de Stat, 1969.

Coșeriu, Eugen, *Introducere în lingvistică*, Cluj-Napoca, Editura Echinox, 1995.

Dicționarul explicativ al limbii române, pe *https://dexonline.ro*

Corder, S. Pit, *Que signifient les erreurs des apprenants*, în „Langages", nr. 57, 1980, p. 9-15.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Corder, S. Pit, *La sollicitation de données d'interlangue,* în „Langages", nr. 57, 1980, p. 29-38.

Fløttum, Kjersti, *Typologie textuelle et polyphonie: quelques questions*, în „Tribune", 9/1999, Skriftserie for Romansk Institutt, Universitetet i Bergen, disponibil pe http://www.hum.au.dk/romansk/polyfoni/Tribune9/flottumtrib.htm

Calligani,Stéphanie, *Réflexion autour du concept d'interlangue pour décrire des variétés non natives avancées en français,* disponibil pehttp://linx.revues.org/562

Gaonac'h, Daniel, *Apport de concepts vygotskiens à l'analyse de productions en langue étrangère*, în„Enfance", tome 42, nr. 1-2, 1989, p. 91-100.

Narcy, J.P., *Apprendre une langue étrangère. Didactiques des langues: le cas de l'anglais,* Les Éditions d'Organisation, Paris, 1990.

Platon, Elena, Sonea, Ioana, Vasiu, Lavinia, Vîlcu, Dina, *Descrierea minimală alimbii române (A1, A2, B1, B2*), Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014.

Platon, Elena, *Reflexii asupra conceptului deinterlimbă,* în vol. *Înspre și dinspre Cluj. Contribuții lingvistice. Omagiu profesorului G.G. Neamțu la 70 de ani*, Editura Argonaut și Editura Scriptor, Cluj-Napoca, 2015, p. 527-539.

Porquier, Rémy, *Deux repères de recherche sur l'interaction exolingue*, 1984,p. 51-62, disponibil pe http://linx.revues.org/538.

Porquier, Rémy, Rosen, Evelyne, *Présentation. L'actualité des notions d'Interlangue et d'interaction exolingue, în „*LINX, Revue de linguistes de l'Université Paris Ouest Nanterre la Défense", nr. 49, 2003, p. 7-17, disponibil și pe http://linx.revues.org/524.

Py, Bernard, *Apprendre une langue dans l'interaction verbale*, în „Bulletin suisse de linguistique appliquée", nr. 63, 1996, p. 13-24.

Ungureanu, Elena, *Textul și textele*, în vol. *Comunicare și identitate. Perspective lingvistice și culturale*, coord. Emilia Parpală, Carmen Popescu, Craiova, Editura Universitaria, 2011, versiune restrânsă disponibilă și pe http://idsi.md/textul-si-textele

Véronique, Daniel, *La recherche sur l'acquisition des langues étrangères: entre le nomologique et l'actionnel,* în „Le français dans le monde", iulie, 2010, p. 76-84.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

DIALOGISME ET POLYPHONIE DANS LE DISCOURS SCIENTIFIQUE

Steluța Coculescu

Assoc. Prof., PhD, Petroleum-Gas University of Ploiești

Abstract: Every discourse represents an act of speech in a certain context; the scientific discourse, as a discourse which builts a new knowledge or a discourse which conveys knowledge, can give an account of the context of its creation. We propose ourselves to question a scientific discourse through a concrete genre of a scientifique presentation in a conference in mathematics. This corpus will allow us to study the mechanisms of dialogism (according to Bakhtine) and of polyphony (according to Ducrot). At the same time, it will allow us to identify the position of the speaker, author/ researcher/ orator in the research field. And this because the speaker, author/researcher/ orator is always placed in the disciplinary field, in relation with the previous speeches and even in relation with the speeches to come.

Key-words : énonciation, discours scientifique, dialogisme, polyphonie

Prémisses

Nos dernières contributions à la recherche en linguistique s'intéressent au fonction du discours de la science, comme partie intégrante de l'univers discursif spécifique à l'époque contemporaine. Dans un premier temps, nous avons analysé ce discours dans la perspective des recherches traditionnelles qui mettent l'accent sur l'objectivité du discours scientifique et sur ce que Vion (2001) appelle *effacement énonciatif*. Par la suite, tout en centrant notre réflexion sur le concept de *discours*, qui prend en compte les paramètres de l'émergement de la parole en contexte, nous avons interrogé la présence des énonciateurs et de leurs stratégies discursives à l'intérieur du discours scientifique.

L'analyse d'un corpus spécifique, le discours scientifique des mathématiques, mis en action dans le cadre d'un colloque de l'Ecole doctorale de Bordeaux, nous a permis d'identifier deux types de discours scientifiques, selon l'intention de son énonciateur, auteur/chercheur/orateur : le discours qui rend compte de la découverte et de la construction d'un nouveau savoir et le discours de transmission d'un savoir nouveau. Mais

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

cette différence n'est que théorique : tout savoir nouveau, même en mathématiques, est fait pour être transmis. Il n'a pas d'existence en dehors des instances d'émission et de réception. Dans la perspective énonciative et discursive que nous empruntons, les instances de discours mettent en scène des stratégies de positionnement intersubjectifs : car les faits scientifiques ne sont pas objectivement donnés, mais collectivement créés. (F. Rink, 2010).

Dans la perspective des recherches contemporaines sur le discours scientifique nous avons limité nos remarques à un type d'activité discursive, à un *genre*, auquel appartient le corpus soumis à l'analyse : l'exposé scientifique, présenté par l'auteur/orateur/chercheur devant ses pairs, à l'intention de la communauté des scientifiques/chercheurs, dans notre cas, des mathématiciens. La diversité des activités discursives est liée à la diversité des actions, de découverte et/ou de transmission des savoirs nouveaux, dans des contextes variés. Le discours d'une communication scientifique dans le cadre d'un colloque , dépendant du contexte concret de son utilisation, répond non seulement à la *logique de la découverte* mais aussi à la *logique de l'exposition* (Rink, F., 2010 : 428). Car pendant qu'il fait découvrir à ses pairs sa propre contribution scientifique au développement de la science, auteur, chercheur et orateur, applique aussi une logique de l'exposition : c'est le côté rhétorique, voire didactique de l'exposé scientifique.

Dans sa démarche de présentation et d'explication, l'énonciateur fait entendre plusieurs voix dans son discours, car il se positionne sans cesse non seulement par rapport aux découvertes scientifiques antérieures, mais aussi par rapport à ses pairs, présents ou futurs.

Dans notre opinion, cette perspective, qui part de l'étude d'un genre – le texte d'une *communication scientifique* – conduit à décloisonner l'approche du discours scientifique.

Dialogisme et polyphonie

Notre intérêt porte sur l'ensemble des « voix » qu'on peut entendre dans une communication scientifique, étant donné que la voix de l'énonciateur évolue dans le concert des voix des scientifiques qui ont contribué au développement de la science. Dans le discours de la communication dans un colloque, comme dans tout disours scientifique,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

l'auteur rapporte les paroles de ses prédecesseurs et se positionne par rapport à ses pairs, les spécialistes présents ou non à la conférence. Pour comprendre les stratégies discursives des énonciateurs d'une communication scientifique, qui gèrent l'ensemble des « voix » entendues dans le discours, nous allons nous appuyer sur ls principes de *dialogisme*[1] (Bakhtine) et de *polyphonie*[2] (Ducrot).

Pour Bakhtine, le *dialogisme* se manifeste à travers les textes, la présence du discours de l'autre est « constitutive » de toute prise de parole, elle n'est pas le résultat d'une intention délibérée. Pour Ducrot, la *polyphonie* se retrouve au cœur même de l'énoncé ; il accorde une place centrale à la notion de cohérence et à la prise en charge des énoncés.

> La prise en charge par l'énonciateur peut être assumée ou non, revendiquée ou non ; elle peut être plus ou moins montrée. Selon Ducrot (1984 : 184-204), au sein même de l'énoncé il y a une pluralité d'instances d'énonciation (le locuteur et l'énonciateur) et d'instances de réception (l'allocutaire et le destinataire).

Selon Authier-Revuz (1984, 1995) la pluralité des voix qu'on entend conduit au concept d'*hétérogénéité*, qui peut être *constitutive*[3], moins manifeste ou *montrée*[4] de surface.

Le dialogisme de Bakhtine

Selon Bakhtine, le caractère le plus important de l'énoncé est son dialogisme, sa dimension intertextuelle. Comme tout a été déjà dit, chaque discours n'existe que dans la mesure où il entre en dialogue avec d'autres discours qui circulent dans l'univers discursif. Car l'être humain est lui-même hétérogène, il n'existe qu'en dialogue avec l'autre, avec qui il *co-existe*. C'est le même rapport qu'un auteur entretient avec son discours : il n'est pas le seul responsable du discours qu'il produit, le destinataire y participe aussi, en une certaine mesure, car on construit son discours avec le public auquel on s'adresse. L'énoncé n'est pas l'affaire d'un seul locuteur, mais le résultat de son interaction avec un auditeur, dont il intègre par avance la réaction :

---

[1] « La voix individuelle ne peut se faire entendre qu'en s'intégrant au choeur complexe des autres voix déjà présentes. » (Bakhtine, in Todorov : 8); « Aucun énoncé ne peut être attribué au seul locuteur : il est le *produit de l'interaction des interlocuteurs* et, plus largement, le produit de toute cette *situation sociale* complexe, dans laquelle il a surgi. » (Bakhtine, in Todorov : 50)

[2] *« La pensée d'autrui est constitutive da la mienne et il est impossible de les séparer radicalement. »(Ducrot, 1980 :45)*

[3] *Même dans un discours assumé par un seul locuteur, sa parole est traversée par une multitude de voix.*

[4] *La pluralité des voix est mise en scène par le locuteur ; le dialogisme devient dialogue.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

« L'interaction verbale est la réalité fondamentale du langage. Le dialogue, au sens étroit du mot, n'est bien sûr qu'une des formes, il est vrai la plus importante, de l'interaction verbale. Mais on peut comprendre le dialogue au sens large, en entendant par là non seulement la communication verbale directe et à haute voix entre une personne et une autre, mais aussi toute communication verbale, quelle qu'en soit la forme. (…) On peut dire que toute communication verbale, toute interaction verbale se déroule sous la forme d'un échange d'énoncés, c'est-à-dire sous la forme d'un dialogue. » (Bakhtine, in Todorov : 71)

Selon Bakhtine, la distinction entre l'énoncé et la phrase tient à ses trois rapports : au locuteur, à son objet et aux énoncés produits antérieurement, et avec qui il entre en dialogue.

« Le discours (comme en général tout signe) est interindividuel. Tout ce qui est dit, exprimé, se trouve en dehors de l' « âme » du locuteur et ne lui appartient pas uniquement. On ne peut attribuer le discours au seul locuteur. L'auteur (le locuteur) a ses droits inaliénables sur le discours, mais l'auditeur a aussi ses droits, et en ont aussi ceux dont les voix résonnent dans les mots qui ne soient à personne). Le discours est un drame qui comporte trois rôles (ce n'est pas un duo mais un trio). » (Bakhtine, in Todorov : : 83)

Bakhtine désigne cette relation de chaque énoncé aux autres par *dialogisme* :

« L'orientation dialogique est, bien entendu, un phénomène caractéristique de tout discours. C'est la visée naturelle de tout discours vivant. Le discours rencontre le discours d'autrui sur tous les chemins qui mènent vers son objet, et il ne peut ne pas entrer avec lui en interaction vive et intense.

Seul l'Adam mythique, abordant avec le premier discours un monde vierge et encore non dit, le solitaire Adam, pouvant vraiment éviter absolument cette réorientation mutuelle par rapport à autrui, qui se produit sur le chemin de l'objet. » (Bakhtine, in Todorov : 98)

Dans les exemples tirés du corpus, la communication intitulée « *Factorisation absolue de polynômes a plusieurs variables* » présentée par le mathematicien André Galligo (*Leçons de Mathématiques d'Aujourd'hui*, éd. Cassini, 2010)[5], nous allons voir comment vont s'imbriquer les discours, celui initial, de l'éconciateur, qui est en même

[5] *Cet ouvrage publie les exposés des professeurs chercheurs, mathématiciens de renommée internationale soutenus dans le cadre de l'Ecole doctorale de mathématiques et informatique de Bordeaux.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

temps orateur/auteur/chercheur, avec les discours autres, antérieurs,qui circule dans l'univers discursif sur le même objet.

Le dialogisme interdiscursif

Dans son discours, l'éconciateur, orateur/auteur/chercheur, entre en dialogue avec des discours scientifiques antérieurs : ceux-ci, sous forme de discours rapportés, deviennent partie intégrante de sa communication scientifique.

> « Lorsque l'on fouille un peu, on trouve dans les mathématiques académiques des théorèmes sur la factorisation . Ce sont des versions effectives de théorèmes classiques de Noether, Ostrowski, Bertini, Hilbert. 1. Le théorème de Noether. Le premier théorème classique est celui d'Emmy Noether, qui a traduit le fait d'avoir une factorisation, pour un polynôme P(…) . (…). Lorsque le degré de P est fixe, Emmy Noether a écrit les résultants qui fournissent une famille universelle de polynômes …(…). 2.Le théorème d'Ostrowski. Le second théorème classique est celui d'Ostrowski , qui est en fait un corollaire du théorème de Noether. 3. Le théorème de Bertini. Le théorème suivant (attribué à Bertini, mais également à Gauss, voir [Klei] est d'une autre nature ; il exprime que si on coupe une hypersurface irréductible (c'est-à-dire qui n'a q'une seule composante) , par un plan générique, on obtient une courbe irréductible (voir [Har], [Ka 3]). 4. Le théorème de Hilbert ? On donne ici des valeurs aux variables. (…).Le théorème de Hilbert (voir [Lan] , [Zip]) nous dit que : (…). » (Galligo, 2010 : 89-91)

Cette évocation des discours des prédécesseurs (Noether, Ostrowski, Bertini, Hilbert) , est un macro-acte de langage générant une macro-interaction ; l'auteur de la communication incorpore dans son exposé les résultats de ses prédécesseurs qui lui donnent la légimité dans le domaine de la science ; puis, il s'en détache et il met en discours un questionnement dialogique à l'adresse de l'auditoire, pour justifier, en tant que réponses, ses propres démarches et résultats.Le mécanisme discursif de l'auteur de la communication, chercheur et orateur, se réalise par des discours rapportés, qui laissent voir le dialogisme, de surface,ou profond.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Le dialogisme interlocutif

Ce type de dialogue, signifiant la rencontre d'un énoncé avec d'autres, dans le cadre d'une interaction verbale, prend en compte de possibles réponses, anticipées, à des possibles questions que l'éconciateur imagine, de la part des destinataires. Car, selon Bakhtine, le dialogisme est une interaction qui se manifeste dans le discours entre les énoncés antérieurs et les énoncés à venir.

« Je voudrais maintenant exposer des idées algorithmiques et montrer comment le problème de la factorisation a évolué.C'est un problème qui, il y a une quinzaine d'années encore, semblait inaccessible. Il est maintenant considéré comme pratiquement résolu. Je me placerai dans une cadre simplifié pour que cela soit plus agréable à raconter. (…) Comment fait-on pour avoir la factorisation rationnelle ? J'ai donné une façon de faire à la Zassenhaus. Il y a d'autres méthodes plus modernes et plus efficaces mais je ne vais pas les exposer ici car elles ressenblent à celles que je vais donner ci- dessous pour la factorisation absolue. » (Galligo, 2010 : 91-92)

« En quoi cette proposition est-elle bien agréable au niveau de la factorisation ? Pour représenter une factorisation il suffit maintenant d'écrire un seul facteur P1 et de dire comment sont les autres, c'est-à-dire écrire q (Z) (…). (Galligo, 2010 : 93)

C'est un algorithme qui marche, il a été implémenté en Maple par J.F.Ragot en 1994. C'est un très bon travail qui a donné le meilleur résultat pendant une certaine période. Quel est son défaut ? Cet algorithme ne calcule pas que la factorisation , il calcule aussi la désingularisation de chaque facteur, et lorsqu'il y a une mauvaise singularité, la désingularisation peut être très coûteuse. Il faut donc trouver un moyen pour éviter la désingularisation. » (Galligo, 2010 :95)

« Peut-on retrouver les points de cette fibre qui sont sur une même composante connexe ? Peut-on faire une partition des points de la fibre suivant les composantes connexes de la courbe ? Une façon d'obtenir cette partition est la suivante : dans le plan complexe des x on part du point $x = 0$, on fait un tour de

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

chaque point du discriminant puis, suivant la projection, on remonte chacun des lacets sur la surface. » (Galligo, 2010 : 97)

Dans ces exemples, le chercheur éconciateur interagit avec son auditoire ; par des questions rhéoriques, il anticipe les questions qu'on pourrait imaginer et il y répond, d'une manière argumentée. D'ailleurs, ce dialogisme explicite, interlocutif, lui permet de structurer d'une manière logique son exposé.

Le dialogisme intralocutif

On peut trouver dans le texte de la conférence un autre type de dialogisme, *intralocutif*[6]. Il concerne des rapports que l'éconciateur entretient avec ses propres dires antérieurs. Dans le cadre de l'exposé scientifique, l'énonciateur/ chercheur reprend en termes précis ses contributions scientifiques dans le domaine d'étude :

« La contribution que j'ai apportée a été de montrer que cette condition est nécessaire et suffisante dans le cas générique (…) Pour voir cela on montre, après un changement de coordonnées génériques, que la condition est suffisante. L'idée est d'utiliser un prolongement analytique. Reprenons le dessin 2 de la projection de la courbe sur l'axe des *x* . (…) » (Galligo, 2010 :99)

La polyphonie de Ducrot

Tout en contestant la théorie de l'unicité du sujet parlant, Ducrot élabore sa thèse sur la polyphonie et commence par formuler deux distinctions importantes : d'abord, *locuteur/vs/allocutaire*[7].

Le locuteur (être de discours) a été distingué du *sujet parlant* (être empirique) ; à l'intérieur même de la noton de locuteur, on distingue le « *locuteur en tant que tel* » (L), et

[6] *Ce que Jacqueline Authier-Revuz (1995) appelle autodialogisme et Jacques Bres (1999) autodialogisme*
[7] *Le locuteur* est celui qui profère l'énoncé, l'auteur des paroles émises ; il est l'auteur de l'énonciation. C'est au locuteur que renvoient les pronoms de la première personne. *L'allocutaire* est la personne à qui l'énonciation est censée s'adresser, l'être à qui les paroles sont dites. Sa présence dans l'énoncé est attestée notamment par les pronoms de la deuxième personne.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

le « *locuteur en tant qu'être du monde* ». (λ)[8] . Ensuite, il identifie l'opposition *énonciateur/vs/ destinataire*[9] :

> « Le sens de l'énoncé, dans la représentation qu'il donne de l'énonciation, peut y faire apparaître des voix qui ne sont pas celles d'un locuteur. J'appelle « énonciateurs » ces êtres qui sont censés s'exprimer à travers l'énonciation, sans que pour autant on lui attribue des mots précis ; s'ils « parlent », c'est seulement en ce sens que l'énonciation est vue comme exprimant leur point de vue, leur position, leur attitude, mais non pas, au sens matériel du terme, leurs paroles. » (Ducrot, 1984 : 204)

Par sa théorie de la polyphonie, Ducrot introduit une troisième opposition fonctionnant à deux niveaux *: locuteur/vs/énonciateur*et*allocutaire/vs/destinataire*[10].

Le pronom on, marque de la polyphonie

Parmi les marqueurs de la polyphonie présents dans le discours scientifique nous avons choisi de nous arrêter sur l'emploi du pronom *on*, qui est très présent dans le texte. Comme tous les pronoms, *on* indique la source, l'origine du discours. *On* ne peut être que sujet de la phrase, mais en tant que sujet, il peut prendre plusieurs références ; il peut être l'expression de *je*, de *tu*, de *nous*, de *vous*…Il ,peut renvoyer soit à l'énonciateur locuteur lui-même, comme marque de la modestie ; soit à un groupe dont le locuteur est exclu, groupe qui représente la doxa , source anonyme, relevant de l'opinion commune ; soit à un groupe qui constitue l'ensemble des interlocuteurs du cadre communicatif, l'énonciateur/locuteur et ses destinataires. Dans le cas relevé dans notre corpus, le destinataire c'est l'auditoire, la communauté scientifique qui assiste à la conférence et les lecteurs, les scientifiques qui vont lire la communication quand elle sera publiée. Par la

[8] (L) est le responsable de l'énonciation, considéré uniquement en tant qu'il a cette propriété, considéré du seul point de vue de son activité énonciative, en tant qu'être de discours.
(λ) est une personne « complète », qui possède, entre autres propriétés, celle d'être à l'origine de l'énoncé.
[9] *L'énonciateur* est l'agent-source des actes illocutionnaires, l'instance qui assure le contenu de l'énoncé et se porte garant de sa vérité. *Le destinataire* est la personne censée être l'objet des actes illocutionnaires, le patient de ces actes.
[10] Dans l'exemple *A ce que disent les politiciens, la réforme de la justice est en danger* on constate que le locuteur L, celui qui profère cet énoncé est différent de l'énonciateur, E, celui qui en a la responsabilité. Il y a de morphèmes qui conduisent à la lecture polyphonique, comme : *selon X, à ce que dit X, à en croire X, il paraît que, il y a des gens qui croient que, le bruit court que, certains disent que…*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

lecture des strates polyphoniques convoquées par *on*, grâce à sa flexibilité, nous pouvons identifier la circulation de la parole dans l'univers discursif, selon les sources énonciatives qui forment le dispositif énonciatif.

Nous allons identifier, dans les exemples tirés du corpus, les différentes valeurs de *on*, dans le texte de la communication scientifique à la conférence.

ON : toute la communauté scientifique :

« La discipline à laquelle ceci s'applique est le calcul formel. *On* a coutume de dire que le calcul formel est à la jonction des mathématiques et de l'informatique et s'applique à la physique et à l'ingénierie. » (Galligo, 2010 : 85)

« La démonstration que l'*on* fait en général n'est pas constructive : *on* prouve qu'il est impossible que A[X] ne soit pas factoriel mais on ne donne aucun moyen de voir comment on peut construire une décomposition. » (Galligo, 2010 : 85)

ON : le chercheur énonciateur :

« Pour résumer, quand *on* cherche la factorisation absolue d'un polynôme, *on* s'autorise à remplacer le corps de base k par une extension algébrique adéquate. » (Galligo, 2010 : 87)

« On va essayer d'aller plus loin : se ramener de plusieurs variables à 1 ou 2 variables, puis traiter ce cas. » (Galligo, 2010 : 89)

« Le défaut de ce algorithme est que son extension est trop grande : il est inefficace pour des polynômes de degré plus grand que 10 ou 15. *On* a donc cherché d'autres idées, des idées géométriques. » (Galligo, 2010 : 94)

ON : le chercheur énonciateur et l'auditoire, ses pairs présents à la conférence :

« Lorsque l'*on* fouille un peu, *on* trouve dans les mathématiques académiques des théorèmes sur la factorisation. » (Galligo, 2010 : 89)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ON : support grammatical pour introduire des actions, marquant leur succession (tous les destinataires possibles peuvent se retrouver en tant que sujet des actions) :

> « *On* écrit chaque polynôme Pj modulo x2, et comme on sait que les facteurs de Pj sont conjugués, *on* approxime l'extension de corps qui contient ses coefficients, c'est-à-dire le polynôme q(Z) qui les conjugue.. Une fois que l'*on* a le polynôme q(Z), *on* nettoie cette extension car *on* ne peut avoir de gros coefficients, et l'*on* remonte symboliquement. » (Galligo, 2010 : 100)

« En notant (…) *on* a : (…) » (Galligo, 2010 : 100)

« *On* a aussi des conditions sur les degrés des polynômes g1 et h1. » (Galligo, 2010 : 101)

Conclusions

Analyser le discours scientifique à travers un genre, c'est prendre en compte tout l'ensemble du dispositif communicationnel. Le genre est determiné par les circonstances de l'énonciation et en porte les marques. Notre corpus, appartenant au genre *communication/exposé scientifique* dans un colloque réunissant des chercheurs mathématiciens, permet d'identifier, au-delà de l'effacement énonciatif, les positionnements des instances d'énonciation. Les concepts de *dialogisme* et de *polyphonie* peuvent rendre compte de la dynamique énonciative et des relations qui se tissent, au niveau du discours, entre toutes les voix qui se manifestent dans l'univers discursif spécialisé. A travers le dialogisme, on identifie d'une part le niveau *intra-discursif* qui conduit à repérer à l'intérieur du discours les positions des interlocuteurs les uns par rapports aux autres ; et le niveau *inter-discursif* qui conduit à identifier la présence des discours antérieurs, repris comme discours rapportés ; les personnes du dialogue se positionnent ainsi par rapport à la non personne, convoquée elle aussi dans le discours.

Bibliographie

AUTHIER-REVUZ, Jacqueline, 1984 : « Hétérogéneité(s) énonciative(s) » in *Languages* nr.73,98-111, Larousse, Paris.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

AUTHIER-REVUZ, Jacqueline, 1995 : *Ces mots qui ne vont pas de soi. Boucles réflexives et non-coïncidences du dire.* Institu Pierre Larousse. Paris.

BENVENISTE, Émile, 1966/1974 : *Problèmes de linguistique générale*, 2 volumes, Paris Gallimard.

BRES, Jacques, 1982 : « *Entendre des voix, de quelques marqueurs dialogiques en français* », *L'autre en discours*, Praxiling/dialang, p.191-212, Montpellier.

COCULESCU Steluta, 2011 : *La pragmatique, une linguistique de la parole*, Editura Universitatii Petro si Gaze din Ploiesti.

COCULESCU Steluta, 2014 : « Une mise en scène du discours de la science », in *Romanian Journal of Literacy Studies*, Issues nr.4/2014, pp.650-658, Târgu Mures.

COCULESCU Steluta, 2015 : « Positionnements intersubjectifs dans le discours de la science », in *Romanian Journal of Literacy Studies*, Issues nr.4/2014, pp.650-658, Târgu Mures.

DUCROT, Oswald, 1980 : *Les mots du discours*, Les Éditions de Minuit, Paris.

DUCROT, Oswald, 1984 : *Le Dire et le Dit*, Les Éditions de Minuit, Paris.

GROSSMANN, Francis, 2010/3 : « L'auteur scientifique. Des rhétoriques aux épistémologies », in *Revue d'anthropologie des connaissances*, Un état de lieux, vol 4, nr.3.

KERBAT – ORECCHIONI, Catherine, 1980, 1997: *L'énonciation. De la subjectivité dans le language*, Armand Colin, Paris.

KERBAT – ORECCHIONI, Catherine, 1986: *L'implicite*, Armand Colin, Paris.

RINCK, Fanny, 2010/3: « L'analyse linguistique des enjeux de connaissance dans le discours scientifique », in *Revue d'anthropologie des connaissances*, Un état de lieux, vol 4, nr.3.

TODOROV, Tzvetan, 1981 : *Mikhaïl Bakhtine : le principe dialogique*, Éditions du Seuil, Paris.

TUTESCU, Mariana, 1998 : *L'argumentation. Introduction à l'étude du discours*, Editura Universitatii Bucuresti.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

VION, Robert, 2001 : « Effacement énonciatif et stratégies discursives », in De Mattia M.& Joly A.(éds). *De la syntaxe à la narratologie énonciative*. Ophrys, Paris.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

READING INTERCOMPREHENSION – A CASE STUDY

Alina Balagiu

Assoc. Prof., PhD, "Mircea cel Bătrân" Naval Academy, Constanţa

Abstract: The present paper is part of an extended research on Intercomprehension. It is based on a case study developed on a group of eighty nine subjects who were asked to read two questions in an unknown language for them (Romanian). This case study is based on reading comprehension. The questions were written in Romanian and the task was to underline the word/words they were able to understand and provide an answer to demonstrate their ability to decode the message. The translation and/or the answer could be given in English, French, Dutch, Italian, Spanish or German. Their answers should demonstrate that reading comprehension of a language people have never studied or heard of before, is possible.

Keywords: reading, questions, message, intercomprehension, Romanian

1. Introduction

A definition of inter-comprehension is necessary in order to understand the main concept of the study. Inter-comprehension is "the development of the capacity to co-build a meaning when different languages get in contact and pragmatically use it in a specific communicative situation. In other words, inter-comprehension is also the capacity to understand a language (without necessarily having studied it before) in a given context by using the developed discursive competence." (Capucho, F. 2004) The present paper analyses the answers and draws conclusions based on a survey that had as starting point these two definitions of inter-comprehension "understanding between individuals, who may not use, in a given situation, the same language or languages, but who will still strive to communicate with each other, interact, orally or in writing, face to face or at distance, co-constructing meanings" (Santos 2010). The case study starts from the assumption that people speaking different languages can have at least limited understanding of an unknown language, no matter what group of European languages they belong to or have knowledge of. The written text is a type of communication whose creators are not present

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

and which is called in the analysis to our survey Reading Intercomprehension. The target language chosen for this study is Romanian. Two questions were given to 88 speakers of different languages. The answers to these questions have been analyzed according to different criteria: semantic, phonetic, lexical and structural.

2. Method of research

The people questioned ranged from 18 to 60 year old, men and women with different levels of education: housewives, workers, students, teachers, economists, engineers, freelancers and so on. They come from different continents, covering almost all countries and languages. The languages spoken by the people answering the question are: English, French, Bulgarian, Russian, Spanish, German, Catalan, Albanese, Greek, Dutch, Italian, Chinese, Polish, Czech, Turkish, Danish, Swahili, Arab, Berber, Swedish, Malaysian, Ukrainian, and Hungarian. Most of them know or speak English, French and Dutch at various levels, from beginners to native speakers.

The instructions for the questionnaire were written in English, French and Dutch, for a wider coverage: 'Read the following question, underline the words you can understand and write the translation into one of the following languages: English, French, Dutch, Italian, Spanish or German. If you can understand the question, give a short answer in one of the languages above mentioned or in Romanian'. All respondents were asked to mention the country of origin and the languages they know (or they assume to know).

As the study tested reading comprehension, the respondents could only read each question without being given the possibility to listen to it being pronounced aloud. This is an important aspect of the study because the respondents could only rely on identifying graphic similarities between Romanian and the language they chose to answer in.

The first question is a general interrogative sentence about the person's routine containing two verbs at the present: "Do you stay in or go for a walk on Sundays?" which in Romanian has a different structure because of the absence of the auxiliary verb "*Duminica stai acasă sau mergi la plimbare*?" The word order in Romanian is not fixed as it is in English but, on the other hand it is similar to other Latin languages. The second question is "Where do the Winter Olympic Games take place this year?", a 'Wh-question' with one verb at the present and the Romanian form: "*Unde se desfăşoară Jocurile Olimpice de iarnă din anul acesta*?"

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

A certain structure in analysing and comparing the two sets of answers was necessary so that the answers to the questions were divided into several categories (although other categories are possible):

- **no answer** – meaning that therespondent has no clue about the meaning of the question, either because the sentence is too long or too different from his native language or the languages he/she knows (up to a certain extent);
- **inadequate answer** – meaning that the respondent thinks that he/she knows one or some words that are somehow similar to his/her language, but these very words are 'false friends' misleading the person to a wrong path;
- **translation of some words** – situation in whichthe person recognizes only some words that sound familiar (they can just underline the words), but he/she does not want to take the risk of giving an answer because he/she does not understand the whole meaning, or the sentence is too difficult to be understood;
- **translation of the whole question** – as mentioned in the instructions, the respondent may choose to translate the sentence if they can understand it. Although it might not be considered intercomprehension, as long as it does not involve an answer, at least the action of translating can be considered as reading comprehension, however, when we learn a second language we first translate the questions and the answers into and from the mother tongue;
- **adequate answer** – meaning intercomprehension at the reading level. It may be used for sending messages on internet being a real form of communication.

Each category will be analysed separately in order to establish connections between Romanian and the languages they answered in (or the native languages that influences their answers). In the end, conclusions will be drawn with regard to their being favourable or not to intercomprehension according to the higher or lower percentage of adequate answers or correct translations. The statistics for each question and for each category can prove the initial presumptions true or false.

3. The analysis of the answers for the first sentence

"*Duminica stai acasă sau mergi la plimbare*?" which has the English equivalent: "Do you stay in or go for a walk on Sundays?"

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

No answer was given by 39 respondents who obviously could not understand the question. They did not underline or translate any Romanian word.

Inadequate answers were given by 2 people: one from Netherlands answered 'yes' and another one from Brazil gave the answer 'nao' meaning 'no'. We cannot draw a conclusion out of these answers so we consider them as being wrong.

Some words were underlined or translated by 18 people. Most of them (14) underlined or translated the first word "*duminica*", but only 6 respondents got the right meaning, the others translated the word as: 'dominion' (Kenya), 'cofe' (Ghana), 'Dominique' (Rwanda, Central African Republic), 'Dominican' (Cameroon), 'demain' (Mozambique), 'verminderen' one of the meanings in English is 'diminish' (Belgium). As it can be seen the translations were contaminated by different French words either proper or common nouns, except the Belgian who was influenced, perhaps, by English. Unexpectedly, two people underlined and translated correctly the verb '*mergi*' with 'to go'; they were from India and Ukraine. One respondent from Tunis underlined 2 words as follows: one '*duminica*' and '*acasă*' with 'dimanche' and 'maison' and another one from Albania underlined and translated 3 words: 'Sunday', 'home' and 'go'. Other 2 respondents recognized the Romanian conjunction '*sau*' meaning 'or' and translated it accordingly.

Translation of the whole question was performed by few people, but many translated the first clause, the one that was the most important for the meaning of the sentence. A total of 9 people translated either the sentence or the first clause. Out of them 6 people from Poland, Bulgaria, France, Belgium and Tunisia translated the first clause correctly. Perhaps that was due to the similarities of French and Romanian as Latin languages, showing that the intercomprehension functions very well between languages from the same family. The Polish and Bulgarian persons might have understood the verb and the adverb 'at home' in Romanian 'acasă'. The other 3 people translated the whole sentence as follows: the person from Greece translated correctly "On Sunday do you go out or stay at home?" perhaps because he had knowledge of English, French and Italian; the one from Belgium translated "Will you be home on Sunday or go to swim?" which is not far from the main meaning except from the verb 'swim'. The Belgian knows Dutch, English, French, Italian, Russian and Chinese, so in our opinion the Latin languages, especially Italian helped a lot. The last translation might also be considered inadequate: "Sunday is a day of work for plumbers?" it was done by a person from United Kingdom

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

who recognized the words 'Sunday' and the misleading '*plimbare*' (walk) associated with 'plumbers'.

Adequate answers were given by 20 people who just answered or also translated the sentence mentioning the place they go on Sundays or the fact that they stay indoors.

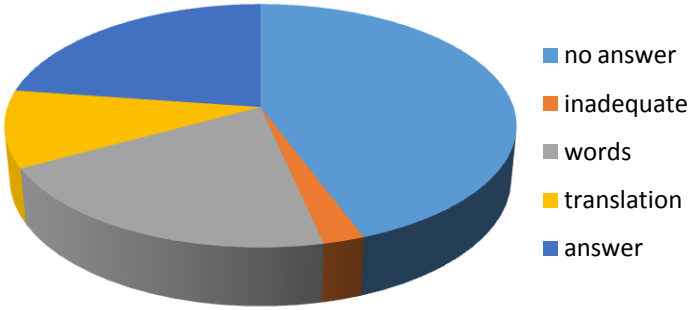

From the chart above we can see that 44.32% of the respondents did not answer, perhaps because they could not see any resemblance between Romanian and their native languages or the languages they know. On the other hand more than 55% of the people, regardless their mother tongue or the other languages they could speak understood at least one word or were able to give adequate answers to the first question.

4. The analysis of the answers for the second sentence

The second question is "Where do the Winter Olympic Games take place this year?", a 'Wh-question' with the Romanian form: "*Unde se desfăşoară Jocurile Olimpice de iarnă din anul acesta*?"

No answer was given by 32 respondents who did not receive any stimulus connected to the sentence.

Inadequate answers were given by 2 people both from Armenia who answered 'ja'. We should mention here that they did not write anything at foreign languages they knew. Perhaps they just could not understand any of the words.

Some words were underlined or translated by 40respondents. Out of the total number 9 people just underlined one or more words as being familiar to: '*Jocurile Olimpice*' (6 respondents), '*anul*' (1 respondent), '*acesta*' (1 respondent) and '*anul acesta*' (1 respondent). Other 9 people underlined and translated the word '*Olimpice*' by 'olimpique', 'Olympic' and 'olimpico' while other 3 underlined and translated the words

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

'*unde*' (where) by the word 'and' (Kenya), '*anul*' with the right word 'year' (Cameroon) and '*acesta*' with the Dutch word 'vooronde' that does not have the same meaning. A number of 16 respondents underlined and translated two words, mainly '*Jocurile Olimpice*' that were recognized and translated into French 'Jeux Olimpiques', into Spanish 'Juegos Olimpicos', into English 'Olympic Games' and into Dutch 'Olimpische Spelen'. A respondentfrom India translated into English the words 'Olympics' and 'annually' for 'anul'. The second translation is not the correct one because the the right word in English is 'year'. And finally, a person translated the word '*olimpice*' and '*anul*', the first one was translated correctly but the second one was misunderstood and translated as 'anuler' or 'cancel' because the Romanian word has about the same form as the French 'anuler'. This is also the reason why many of the answers and translations talked about the Olympic Games being cancelled. Three people underlined and translated three Romanian words: '*jocuri olimpice*' and '*anul*' into Dutch 'Olimpische Spelen' and 'jaar', into Spanish 'Juegos Olimpicos' and 'año', and into French ' Jeux Olimpique' and 'ancestral', the last Word is obviously incorrect.

Translation of the whole question or at least the part of the question that gives the holistic meaning was performed by 7 people as follows:

- A person from Belgium translated correctly the sentence in Dutch "Wanner virden de Olimpische Spelen dit jaar plats?" the only word omitted was 'winter'.
- A person from UK translated: "The Olympic Games of this year will be cancelled" perhaps due to the Romanian word resembling with 'annul'.
- Another person from Belgium translated: "When will the winter Olympic Games of next year be organized?" which is very close to the meaning, the only difference being the use of future instead of present. And the same translation was given by a Greek person, again not sure about the action taking place in the past or the future.
- Three French respondents translated: "Jeux Olympiques d'hiver cette année" that means the first part of the sentence was not understood but the meaning was; "Ou …Jeux Olympique…hiver… année" which proves that the meaning was caught; "Pour quelle raison Jeux Olympique qui ont etê annulés?" proving that part of the meaning was understood.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Adequate answers were given by 7 people who just answered or also translated the sentence also making comments about the winter Olympic Games.

If we convert the answers into a pie chart, the result will be different from the chart made for the first set of answers.

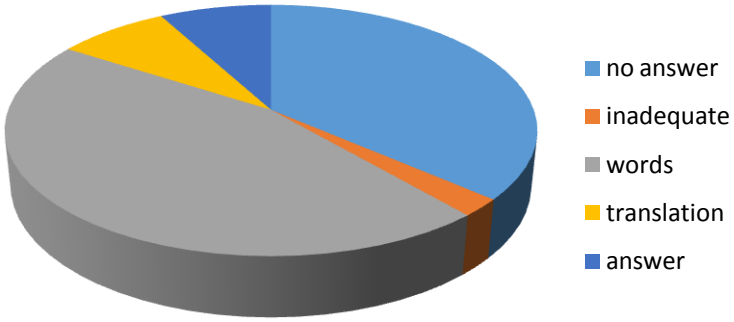

The biggest part of the chart is represented by words translation 45.45%, the chunk of no answers is 36% of the total numbers of answers, the inadequate answers count as 2.27% while the translations of the sentence and the adequate answers have an equal percentage of about 8%. The percentage of people who understood part of the sentence is about 64% in comparison to only 36% of people who could no figure out what the question was about.

5. Conclusions

The general conclusion is that the presumption we started from proved to be real, at least concerning the two sentences taken into discussion. People from different countries talking, or having knowledge of another language can understand a text in a totally unknown language such as Romanian. In our opinion reading comprehension or intercomprehension is more difficult than oral intercomprehension because people are not helped by the gestures, mimic, voice intonation, on the contrary, sometimes the diacritics used in some languages may impede the understanding. The two sentences are of a medium difficulty because they do not contain many words (the first sentence has 7 words and the second sentence has 10 words), the grammar structure is quite simple with the verbs in the present, and from the lexical point of view the second sentence is in advantage having the international word '*Olimpice*' and '*Jocuri*' that can be guessed as being games as part of a well-known phrase. The first sentence on the other hand could have been better understood by people speaking Latin languages. If we take into consideration the word

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

'annul' meaning cancelled, we can understand that from the semantic point of view the meaning could be very easily altered by so called "false friends", words that have the same form as a word from a language we know, but not the same meaning.

Making a comparison between the answers rendered that appear in the pie charts we can see that for the first sentence the percentage of people who did not answer is greater than the percentage of persons who did not answer from the second sentence. The reason is the international word used in the second sentence. There were only few people who gave inadequate answers both for the first and the second sentence. For the first sentence, although we have stated that it is more difficult than the first, the number of people who rendered adequate answers is considerably higher.

References

Santos, L., (2010). Defining Intercomprehension: is a consensus essential? In *Redinter-Intercompreensão, Revista da Rede Europeia Sobre Intercompreesão*, (pp. 29-46). 1, Chamusca, Edições Cosmos.

Capucho, F., (2002), *The Role of Intercomprehension in the Construction of European Citizenship*, Sofia: Foreign Language Teaching Journal, 4.

EuroCom – *European Intercomprehension in Language Groups*, e.g. Klein, Meißner and Zybatow, EuroCom – European Intercomprehension, www.eurocom-frankfurt.de/lit/ECengl-Innsbruck.htm.

Pencheva, M. & T. Shopov (2003) *Understanding Babel: An Essay in Intercomprehension Analysis*, Sofia: St. Kliment Ohridski University Press.

Shopov, T., Pancheva, M., Koksal, D., (2005), Intercomprehension Strategies, in Shopov, T., (Ed.) *Intercomprehension Analysis. A Textbook*., Sofia: St. Kliment Ohridski University Press.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

INTERCULTURAL METAPHORS IN ENGLISH AND ROMANIAN[1]

Teodora Popescu

Assoc. Prof., PhD, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia

Abstract: The purpose of this research is to explore and compare intercultural metaphors found in Romanian and British business press. The framework of analysis includes both a pragma-linguistic approach, and the cognitive metaphor theory, as well as anthropological theories of cultural categories. I propose to identify the way in which metaphors reflect social and cultural realities and how they can shape mentalities, attitudes and behaviours.

The analysis is based on journalistic texts, published in various broadsheets from the business field in both English and Romanian.

The results proved that indeed there are certain culture-bound aspects that are visible in metaphoric language in both Romanian and English.

Keywords: cultural categories intercultural competence; culture-bound behavioural patterns.

Introduction

Language and culture are indissolubly interrelated. Both are the supreme expression of humans' faculty of thinking, communication, and social living. An important tenet of our study is that culture is intrinsically interspersed with linguistic structures, as the mental lexicon of a language reveals the interrelatedness between cognition, knowledge organization and communication. (Aitchison 2003, Geertz 1973, Holland, & Quinn 1987, Jackendoff 2007, Kachru, & Kahane 1995, Palmer 1996, Wierzbicka 1992, 1997) According to Geertz, culture "denotes a historically transmitted pattern of meanings embodied in symbols, a system of inherited conceptions expressed in

[1] *This work was supported by a grant of the Romanian National Authority for Scientific Research and Innovation, CNCS – UEFISCDI, project number PN-II-RU-TE-2014-4-2785.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

symbolic forms by means of which people communicate, perpetuate and develop their knowledge about and attitudes toward life" (1973: 89).

Culture consists of patterns, explicit and implicit of and for behaviour acquired and transmitted by symbols, constituting the distinctive achievement of human groups, including their embodiment in artefacts; the essential core of culture consists of traditional (i,e., historically derived and selected) ideas and especially their attached values. Culture systems may, on the one hand, be considered as products of action, on the other hand, as conditioning elements of future action. Cultural conceptualisations are found in linguistic conceptualisations, and what is more, there are universal concepts that all humans share, while there exist cultural determinations which would in turn shape behaviours and communication patterns.

Moreover, metaphoric and idiomatic expressions of a given culture empower us to see how the members of that culture map out their experience of the world and record it into their native language. According to Lakoff and Johnson (1980:12), "a culture may be thought of as providing, among other things, a pool of available metaphors for making sense of reality"; and "to live by a metaphor is to have your reality structured by that metaphor and to base your perceptions and actions upon that structuring of reality."

Literature review

The issue of metaphors and culture has actually long been of interest for researchers, who tried to identify the ways in which language in general and culture are interrelated, and more specifically, figurative language. The cognitive concepts that are universal will constitute the starting point for different cultural variations which will also prevail in the linguistic patterns shared by a certain community of people speaking the same language. According to Kövecses (2014), this may be exemplified through the representation of the self, which is variable across different cultures. Thus (pp. 62-65), in Western societies that bring the self to the fore, the concept is comes in conjunction with a series of other concepts, including independence (personal), self-centred, self-expression, self-indulgence, personal goals and desires, happiness (personal), achievement (personal), self-interest, selfishness, suspicion, pride, competition, indifference. Along the same lines, in some Eastern societies, the notion of the self is embedded in a different network of concepts, opposite to the above: interdependence, other-centred, saving the other's face,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

self-denial, social goals and desires, happiness (social), achievement (social), interest (social), sharing, trust, humility, cooperation, care, concern.

I also base my theory on anthropological approaches to culture, such as Geert Hofstede's cultural categories (1991) which can be seen as mirroring the above ideas, in the sense that he also characterises societies as individualistic versus collectivistic. In individualist societies the ties between people are loose, people tend to look after themselves and their immediate families, whereas in collectivistic societies, people from birth onwards are integrated into strong, cohesive in-groups, cherishing family values. The other cultural categories much advocated by corporate trainers nowadays refer to power distance, masculinity vs feminity, uncertainty avoidance and log-term orientation.

Research methodology

The research hypothesis underlying this paper is that there exist identifiable ways in which metaphors are accountable for cultural differences in the Romanian and British languages, and these linguistic expressions do reflect cultural and social realities. My analysis is based on two corpora (British and Romanian), consisting of articles from general audience and financial broadsheets, written during 2012-2015, i.e.: The Economist, The Guardian, The New York Times and The Telegraph for the English corpus; and Adevărul, Jurnalul Naţional, Cotidianul, Capital, and Ziarul Financiar for the Romanian corpus.

The current research was carried out based on a concordancing tool (ConcApp) which was used in order to identify cognitive categories – as identified by Lakoff (1994) in his Index of Source domains and Metaphors (developed through the Conceptual Metaphor Home Page at http://www.lang.osaka-u.ac.jp/~sugimoto/MasterMetaphorList/index.html). I started from headwords from the target domain and I conducted manual search throughout the corpus. The methods employed were: quantitative analysis, based on statistical data starting from headwords and collocations frequently identified in the corpus; and qualitative analysis, in which I analysed the metaphors found from the perspective of universality and cultural variation.

Results and interpretation

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

It was unsurprisingly revealed that metaphors clustered in cognitive categories account for cultural categories, both in terms of conceptual universals and variants, resulting in a complex mapping of interrelated cross-connections (also see Popescu 2012). Metaphor in general performs a persuasive role, and a deeper insight into its structure and meaning can provide a better understanding of the culture that has originally coined it. In the following I will present a brief glimpse into the cognitive and cultural categories I identified in two corpora – one British and one Romanian. The results are rather limited for the purpose of this article, but will be further developed in subsequent work, as part of the ongoing project, Universals and Variants of English and Romanian Business Metaphors. A Corpus-Based Conceptual Mapping of Contemporary Journalese (http://business-metaphors.ro/). Apart from Lakoff's conceptual metaphors, some other were established, which appeared with more or less frequency in the two languages, according to the cultural determinations of the two nations.

the economy is a moving object

1) That is because China is in the midst of two tricky *transitions*: from an investment-led **economy** to a consumption-driven one

2) the ECB's unconventional policies over the past 18 months had been the "dominant force" in *spurring* the euro-zone **economy**

3) it could *give* the world **economy** a *boost*

4) a falling real may help to *shift* Brazil's **economy***away from* import-driven consumption and towards investment

5) Reformists hope the plenum will begin to *steer* the economy *away from* what might be called the Beidaihe model

6) pilots are squabbling over the controls while the **economy***hurtles* towards disaster

7) squeeze of 5% of GDP, easily enough to *push* the **economy***into* recession

8) easing fears that the world's second-biggest **economy** was *heading for a slump*

the economy is a body

1) … from an **economy***addicted* to rapidly rising credit to one that is more self-sustaining

2) credit crunch of the kind that *crippled* America's **economy**

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

3) The tax does not seem to have *harmed* the provincial **economy**

4) the central bank's actions would *revive* the **economy**

5) is still an impressive figure for a *once-moribund***economy**

6) the *deteriorating***economy**

7) The first is that a *limping***economy** is struggling to provide good jobs

8) sanctions relief will not transform the ailing **economy**

The few occurrences in the Romanian corpus displayed a negative semantic prosody (related to an ailing body).

1) O *maladie* – o cerere insuficientă pentru bunuri și servicii – s-a abătut de mult timp asupra **economie**i mondiale

2) [**Economia**] Mergea foarte prost, tocmai din cauză că preferințele publicului erau *amputate*

the economy is a machine

1) can create the conditions for a *functioning***economy**

2) His most urgent task is to *fix* the **economy**.

3) she has been unable to get the spending cuts and fiscal reforms needed to *repair* the **economy**

money is a liquid (Lakoff's index)

1) as it *bleeds***money** trying to undercut Amazon

2) the *flow* of **money**

3) has been *pouring***money** into clean energy and other innovations

4) it will be through a combination of enormous *injections* of public **money**

5) who in turn *funnelled* the **money** to their political masters

6) The past few years have seen **money** *slosh* towards anyone in a hoodie

I found less occurrences of this conceptual metaphor in the Romanian corpus, and usually with reference to international events. However, mention should be made that there is a Romanian saying "banii curg gârlă" – the money flows in rivulets, which actually refers to squandering money,

1) Politica monetară care diluează **bani**i este precum politica Hexi Pharma

The monetary policy that dullutes money is like Hexi Pharma policy

2) Politica injecțiilor **monetare** nu este în mod direct criminală

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

The policy of monetary injections is not overtly criminal

investments are containers for money (Lakoff's index)

1) and most funds *lock in* investors' **money** for at least five years

2) There is a ready alternative to keeping **money** in banks

3) Sasan Rahnema, an Iranian businessman who returned from America in 2005, says there are more firms in Iran worth *putting***money***into*

time is money (Lakoff's index)

1) it will exit the physical-commodities trading business, having *spent* lots of **time** and money since the crisis

2) These negative externalities are a substantial *waste* of the recipients' **time**; the cost of disposing of junkmail has also risen

3) The Dutch seem to believe that an excess of meetings is the biggest *devourer of***time**

4) To achieve this will *take* **time** and a lot of money

money is a resource

1) to fix the presidential poll by *misusing* state **money**

2) will not be the last local government to *run out of***money**

3) Some of the **money***saved* could be *spent on* better detection

4) The American territory made the payment by *using***money** that had been *set aside* to pay a lower class of bonds next month

5) There is plenty of **money** to be saved

6) but left the finicky work of *doling out* that **money** until now

7) But just because the **money** has been *allocated* does not mean

8) And if there is any borrowed **money** behind these firms, it is limited

In my opinion, this conceptual metaphor is far more relevant for the business landscape than *time is money*, considering that money can be spent, saved, borrowed, allocated, (mis)used, set aside, etc. The same conceptual metaphor can be found in the Romanian corpus as well, although in less occurences.

1) daca puneti pe hârtie directiile în care cheltuiti **bani**

If you write down the directions in which you spend money

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

2) Vorbim de oameni care au pierdut **bani** masiv la bursa

We talk about people who have lost massively on the stock exchange

3) populația care strânge **bani** pierde și că fondurile private de pensii se află ...

The population saving money also loses because private pension funds are ...

4) alt cetăţean se duce cu încredere să împrumute acei bani, să îi folosească şi să îi dea înapoi

another citizen goes full of trust to borrow that money, use it and give it back

the value of money is unstable

1) Pentru ca *puterea de cumpărare* a **leului** să se schimbe este necesar să se întâmple ceva: să se modifice fie cererea de bani, fie oferta de bani, fie ambele.

In order for the buying power of the RON to change, something has to happen: either the money demand to change, or the money supply, or both

2) Dacă cererea şi oferta de bani rămân *constante*, atunci nimic nu se întâmplă cu valoarea **bani**lor.

If the money supply and demand remain constant, then nothing happens with the value of money

3) oamenii nu sunt atât de proști încât să accepte **bani** indiferent de valoarea acestora; ei vor **bani** de o anumită putere de cumpărare

people are not so stupid as to accept money regardless of their value; they want money with a certain buying power

4) când BNR a tipărit cu nemiluita, valoarea **bani**lor a scăzut drastic

when the National Bank of Romania printed mercilessly, the value of money fell dramatically

5) cu aceeasi suma de **bani** poti achizitiona din ce în ce mai putine bunuri

with the same amount of money one can buy less and less goods

This cognitive metaphor which is predominantly found in the Romanian corpus reflect the cultural category ***Uncertainty Avoidance Index (UAI)*** which refers to a society's tolerance for uncertainty and ambiguity, indicating to what extent a culture mentally programs its members to feel and act either uncomfortable or comfortable in unpredictable, unstructured situations. People in uncertainty avoiding countries are more emotional, and motivated by inner nervous energy. According to Geert Hofstede's theory, Romania scores 90 on this dimension and therefore displays a very high preference for

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

avoiding uncertainty. Countries exhibiting high Uncertainty Avoidance maintain rigid codes of belief and behaviour and are intolerant of unorthodox behaviour and ideas. In such cultures there is an emotional need for rules (even if the rules never seem to work) time is money, people have an inner urge to be busy and work hard, precision and punctuality are the norm, innovation may be resisted, security is an important element in individual motivation (https://geert-hofstede.com/romania.html). Below is the chart provided by the online comparison tool available at The Hofstede Centre, https://geert-hofstede.com/.

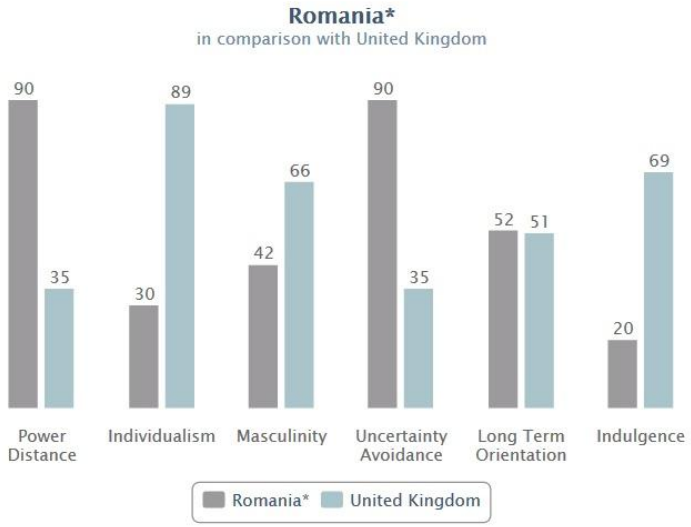

Fig. 1 Romania vs UK through the lens of the 6-D Model©

This would explain why the fluctuations in money value are a discomforting factor and represent a high risk to Romanian citizens, hence their preoccupations for this issue. In comparison, The British would display a lower UAI (35%, as per figure above), and less such metaphorical conceptualisations were found in the British corpus.

Squandering is a sin

1) Likewise, experience shows that inner-city schools cannot be fixed by throwing **money** at them

2) have been charged with crimes such as bribery and **money**-laundering

The examples are by far more numerous in the Romanian corpus, with a larger lexical field related to wasting money, which would also account for the fact that the Romanian culture is one based on the cult of property, the cult of the money well spent

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

(children are inculcated with thrifty behaviours – *bani albi pentru zile negre* – transl. *white money for black days*)

1) refuzul UE de a rambursa **bani**i *cheltuiti aiurea*
EU's refusal to reimburse the money spent carelessly
2) si *aruncând în foc* 20% din **bani**i colectati prin taxe
and burning 20% of the money collected through taxes
3) În acest context este o greșeală să *spargem***bani**i
In this context it is a mistake to (break) squander money
4) Principala cale de a *risipi***bani**i, pe care o observ la foarte multa lume
The best way to waste money, which I notice in many people's cases
5) ca ea este construita fix de cei care *toaca***bani** publici
That this is built by the very ones who (chop) squander public money
6) Daca **bani**i ar fi fost *cheltuiti cu vreun folos*
If the money had been used with any purpose at all

Conclusions

An understanding of the similarities and differences in our languages and cultures will empower us to communicate and function successfully, especially in the international business arena, will develop our intercultural competence and improve human relationships. The preliminary results of our analysis are in line with Geert Hofstede's cultural categories framework (1997), especially in the case of uncertainty avoidance index. Romanians' need for security and stability would account for their preoccupation with the waste of time and squandering of money. In an almost equal proportion, both cultures view money as a resource and understand the face value of it in terms of a commodity.

References

Aitchison, J. (1994). *Words in the mind. An introduction to the mental lexicon* (2nd edition), Oxford: Blackwell.

Conceptual Metaphor Home Page (1994). Retrieved 12 February, 2016, from http://www.lang.osaka-u.ac.jp/~sugimoto/MasterMetaphorList/index.html.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures: selected essays*. New York: Basic Books.

Goddard, C., & Wierrzbicka, A. (1994). *Semantic and lexical universals: theory and empirical findings.* Amsterdam: J. Benjamins.

Herteg, C., & Popescu, T. (2013). Developing Business Students' Linguistic and Intercultural Competence through the Understanding of Business Metaphors. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, Volume 93, 21 October 2013*, Pages 1080-1084.

Hofstede, G. (1997). *Cultures and Organizations: Software of the Mind.* 1st edition, McGraw-Hill USA.

Jackendoff, R. (2007). *Language, Consciousness, Culture: Essays on Mental Structure*. Cambridge, MA: MIT Press.

Kachru B.B., & Kachane. H. (1995). *Cultures, Ideologies, and the Dictionary: Studies in Honour of Ladislav Zgusta*. Tubingen: Max Niemeyer Verlag.

Kövecses, Z. (2014). Where metaphors come from: Reconsidering context in metaphor. Oxford: Oxford University Press.

Kövecses, Z. (2010). *Metaphor: a practical introduction*. New York, Oxford: Oxford University Press.

Kövecses, Z. (2005). *Metaphor in Culture. Universality and variation*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). Metaphors We Live by. Chicago: University of Chicago Press.

Lakoff, G., & Turner, M. (1989). *More than cool reason: a field guide to poetic metaphor*. Chicago: University of Chicago Press.

Popescu, T. (2012). Business Metaphors: A case study of Peugeot advertisements in different languages. *Journal of Linguistic and Intercultural Education - JoLIE*, 5/2012, 109-124.

Popescu, T. **(**2011). The Role of Culture in Business Communication. In L. Dragolea, M.I. Achim and J. Grabara, (Eds.), *Business Negotiation and Communication: Monograph* (pp. 82-97). Czestochowa University of Technology Faculty of Management, Czestochowa.

The Hofstede Centre ©. What about Romania? Retrieved 8 May, 2016, from https://geert-hofstede.com/romania.html.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Wierzbicka, A. (1992). *Semantics, culture and cognition: universal human concepts in culture-specific configurations*. Oxford: Oxford University Press.

Wierzbicka, A. (1997). *Understanding cultures through their key words: English, Russian, Polish, German, and Japanese*. New York, Oxford: Oxford University Press.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

LINGUISTIC CONSIDERATIONS ON ROMANIAN PHYTONIMS CREATED WITH TERMS BELONGING TO THE WORD FIELD „CAT"

Radu Drăgulescu

Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: Many of the romanian phytonyms are directly related to the cat. Like in other folkloric creations, in our ethnobotany this mammal has a majority of evil representations, portaited as a unfaithful, mean living form wich you can not trust and therefore associated to unworthy, useless plants. The paper brings an inventory, an interpretation and a statistic of romanian names of plants which implicates the word field „cat".

Keywords: romanian phytonyms, conotation, denotation, plant names, etnobothany, cat

La baza analizei de față stă colaborarea noastră cu Constantin Drăgulescu, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești*[1]care completează substanțial *Dicționarul* lui Borza[2], ce cuprinde, pe lângă câteva mii de nume de plante maghiare, săseşti, germane, franţuzeşti, engleze, ruseşti, ucraineene, sârbeşti, bulgăreşti, turceşti, și 10.906 nume româneşti de plante pentru 2.095 specii. Prin publicarea *Dicţionarului explicativ al fitonimelor româneşti* și a *Dicționarului de fitonime românești*[3], Constantin Drăgulescu a ridicat numărul numelor româneşti de plante cunoscute la 21.839 fitonime cunoscute până în prezent, fitonime care aparţin unui număr de 3.227 specii de plante indigene şi exotice, spontane (sălbatice) şi cultivate. La acestea se adaugă 3.070 nume de soiuri şi 612 termeni care desemnează de părţi (organe) de plante. Astfel, fitonimia românească însumează 25.521 de termeni.

[1] *Constantin Drăgulescu, Dicționarul explicativ al fitonimelor românești, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, 2010.*
[2] *Al. Borza, Dicționar etnobotanic, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.*
[3] *Constantin Drăgulescu, Dicționar de fitonime românești, ed. a IV-a, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, 2014.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Între fitonimele româneşti am identificat un număr de 72[4] care sunt create cu ajutorul termenilor „pisică” < interjecţia pis[5], turc. pisik, cf. megl. pisă, alb. piso, sb. cr. pis, ngr. πισίχα, iran. pusek, lat. cattus, catta (a se vedea mai jos), „mâță” < probabil formație onomatopeică[6], cf. maced. mačka (f), mačor (m), tătar. мәче (mäçe), ital. micio (m), micia (f),catalan. mix (m), mixa (f), moix (m), moixa (f), magh. macska, romani muca, sb. cr. мачка (f), мачак (m), germ. Mietze, „motan” < origine necunoscută conform DEX, poate fi înrudit cu fr. matou sau poate fi o creație autohtonă sau o deformare de la „mâțan” (Candrea[7] acceptă înrudirea cu motoc), „mârtac, mârtoc, mârtan” < origine necunoscută conform DLR[8], mâtârlan, mâtoc, mihoc, „cotoi” < probabil, o alterare influențată de sl. kotŭ „cotoi” a vechiului *cătoiu, masculinul lui *cată pe care cătușă îl are la bază, derivat din lat. cattus[9], cotojman, cotoşman < dintr-un mai vechi *cotociman, din *cotociu „cotoiu” = sl. kotŭ „cotoiu + suf. –ociu şi suf. augm. –man[10] şi derivatele acestora: pisic, pisicuț, pisicuță, pisoi, pisoiaș, pisicesc, mâț, mâțesc, mâțișor, motănel etc.

Etimologia termenului „pisică”[11] este incertă. Conform DEX, cuvântul ar proveni de la interjecția cu care este chemată pisica (pis! pis!) + sufixul *ică*. La fel apare în *Noul Dicţionar Universal* (2006) şi în *Dicționarul Explicativ Ilustrat* (2007). Alexandru Ciorănescu acceptă varianta aceasta, apropiind-o de interj. „pâș”, ideea fiind aceea de mers silențios (cu toate că nu acceptă punerea în relație a interj. „pâș” cu verbul „a pâși”, efectuată de Candrea[12]). Explicația pe baza interjecției pis o regăsim și în dicționarul lui Vinereanu[13]. La Șăineanu[14] apare ca „diminutiv din pisă, după strigătul pis! pis! cu care o chemăm”. În *Încercare asupra semasiologiei limbei române* (1887), Săineanu precizase deja că termenii „mâță” şi „pisică” ar fi ambele onomatopeice. În opinia lui Scriban[15], etimonul ar fi interjecțional „dim. d. *pis-pis*, interj. pin [!] care chemĭ pisica; şi turc. *pisi*,

[4] *Nu am adăugat aici numeroasele variante ale fitonimelor provenite din radicalul cat-, cattus-, catta- (a se vedea cătușă).*
[5] *Dicționarul explicativ al limbii române, varii ediții.*
[6] *Dicționarul limbii române, IX (M), București, Editura Academiei, 2010.*
[7] *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească”, București, Editura Cartea Românească, p. 804.*
[8] *Ibidem, p. 724.*
[9] *Dicționarul limbii române, II (C), București, Editura Academiei, 2010.*
[10] *Ibidem, p. 851.*
[11] *A se vedea și https://en.wiktionary.org/wiki/cat#Etymology_1.*
[12] *Alexandru Ciorănescu, Dicționarul etimologic al limbii române, București, Editura Saeculum I.O., 2002, p. 603.*
[13] *Mihai Vinereanu, Dicționar etimologic al limbii române, București, Editura Alcor Edimpex, 2009, p. 639-640.*
[14] *Șăineanu, 1929.*
[15] *Scriban, 1939.*

pisík, bg. *pisa,* alb. *pisso,* engl. *puss*". DLR, Tomul VIII, partea a 2-a, Litera P, pe-pînar, (1974) conţine tot explicaţia pis + sufixul -ică, dar aduce face şi o trimitere la turcismul dialectal „pisik"[16]. În privința etimonului interjecțional, Rodica Zafiu[17] consideră că „o evoluţie lexicală de acest tip este totuşi greu de acceptat, mai ales că nu i se prea pot găsi echivalente; mult mai uşor ne putem reprezenta procesul invers, prin care o denumire (folosită la vocativ) se transformă, prin abreviere, în interjecţie de apel (aşa cum pentru bă şi fă, de exemplu, s-a presupus provenienţa din bărbate şi fămeie)." Argumentele pentru explicaţia prin împrumut (cel mai probabil, din turcă[18]) sunt mult mai solide decât o ipotetică derivare interjecţională.

Termenul „pisică" e atestat, în limba română, în Pravila de la Govora (1640, 49^{r}/13, cf. 151^{v}/18), „Cine va mânca lup sau vulpe sau câine sau pisică să se pocăiască" şi apare în Biblia de la Bucureşti (1688, 77^{2}/11): „Necurate din târâtoarele ce se târăsc pre pământ, pisica şi şoarecile". În Lexiconul de la Buda (1825), cele mai multe sensuri şi expresii sunt grupate la termenul mâţă, dar este înregistrat şi pisică: „Nu cunoştea din patrupede decât câinii şi pisicile".

În 1940, Sextil Puşcariu descria, în *Limba română*, repartiţia regională a termenilor „pisică" şi „mâță": „În Muntenia şi în sudestul ardelean se zice pisică; în restul României se zice mâţă. După cum un român (neinfluenţat prea tare de limba literară) întrebuinţează una sau alte din aceste două vorbe, îi poţi cunoaşte locul de origine."[19]

Aşadar, e foarte posibil ca pisic să fie în română un cuvânt de origine turcică, împrumutat ca atare şi care şi-a format cu uşurinţă un feminin, prin asimilarea finalei -ic cu un sufix deja existent şi care avea şi corespondentul feminin -ică.

Subscriem opiniei Rodicăi Zafiu, conform căreia denumirile pisicii sunt în română un bun exemplu al numeroaselor straturi etimologice şi al dificultăţii de a le separa: cătuşă continuă latinescul cattus, catta, prin diminutivare, dar şi-a pierdut sensul iniţial, păstrându-l doar pe cel metaforic (de instrument de fixare a membrelor); mâţă este probabil un element de substrat (cu corespondent în albaneză), dar forme asemănătoare există şi în limbi slave (balcanice) şi chiar romanice; cotoi e derivat de la un împrumut din slavă (kot), dar i s-a presupus şi o eventuală suprapunere cu vechiul termen latinesc.[20]De

[16] *A se vedea şi Dicţionarul limbii române, XI, (P-Pogribanie), 2010.*
[17] *Rodica Zafiu, Păcatele Limbii. Despre pisică, în România literară, 2010, nr. 48.*
[18] *Aşa apare şi pe https://en.wiktionary.org/wiki/cat#Etymology_1.*
[19] *Apud Rodica Zafiu, Păcatele Limbii. Despre pisică, în România literară, 2010, nr. 48.*
[20] *Ibidem.*

asemenea, putem lua în calcul şi alb. piso, npers. pušek, curd. pišik, engl. puss, pussy, pussycat etc.

Fitonimele sunt enumerate mai jos, alfabetic, precizând pentru fiecare denumirea ştiinţifică şi pot fi grupate, din punct de vedere lingvistic, în cel puţin cinci categorii.

Dintre fitonimele analizate, 21 sunt concentrate într-un termen unic: *cătină, cătuşă / cătuşe, cotăişe, cotocei / cotoi, măchiţă, mâţă / mâţe, măţăşoară, măţişoară, mâţişor / mâţişori, mâţoacă, mâţuţ, misică, motan / motane, motăcei, motăcină, motănaş, motăşăl, motoacă, motăcei, motocei, pisicei / pisicel*.

Celelalte se compun din doi sau mai mulţi termeni. Dintre acestea, trei prezintă configuraţia substantiv în nominativ + altul în acuzativ (un atribut substantival prepoziţional): *bot de pisică, brâncuţă de pisică, mâţucă de iarbă*.

Cele mai multe (45) s-au format prin compunerea a două substantive, primul la nominativ, al doilea cu valoare de atribut genitival: *bobul-mâţei, botul-mâţei, brânca-mâţii, brânca-pisicii, brânza-mâţii, buruiana-mâţei, cerceii-mâţii, chipul-mâţei, coada-mâţei, coada-mâţului, coaiele-mârtanului / mâţului, colăceii-mâţii, crinul-mâţei, curul-mâţii, faţa-mâţei, geana-mâţii, gheara (ghiara)-mâţei, gheara-motocului, gheara (ghiara)-pisicii, grâul-mâţei, gura-mâţei, gura-mâţului, iarba-mâţei, iarba-mâţului, iarba-pisicii, izma-mâţii, laba-mâţei, laba-mâţii, mazărea-mâţii, mâţul-pepenelui, mierea-mâţei, minta-mâţei, mustăţile-pisicii, ochiul-pisicii, poamele-mâţei, puţa-pisoiului, rădăcina-mâţei, scara-mâţei, talpa-mâţei, talpa-pisicii, trifoiul-mâţei, ţâţa-pisicii, unghea-pisicii, urechea-mâţei, urzica-mâţii*. Între acestea, termenii care constituie obiectul de studiu al lucrării noastre se află o singură dată la nominativ (mâţul pepenelui), în rest ei apar ca atribute substantivale. De asemenea, „mâţă" apare de 19 ori cu genitivul format în –ei (mâţei) şi de zece ori cu genitivul format în –ii (mâţii), forma literară fiind, aşadar, dominantă.

Am identificat un singur fitonim în alcătuirea căruia sunt asociate un substantiv în nominativ şi un adjectiv cu funcţie de atribut, care să evidenţieze calitatea: *mălai-mâţesc*.

Niciun fitonim nu este realizat prin compunere dezvoltată.

Chiar dacă, la origine, multe dintre aceste configuraţii semantice au reprezentat metafore insolite, ele şi-au pierdut, prin „repetare", orice valoare „poetică", devenind astfel expresii convenţionale[21].

Am adoptat ortografia propusă de DOOM2, conform căruia se scriu cu cratimă substantivele compuse cu unitate semantică şi gramaticală mai mică decât a celor scrise

[21] *Simina Terian, Premise pentru o poetică a textemelor, in EITM5, Târgu Mureş, p. 326-331; A se vedea şi Monica Borş, Mitologii nominale în proza lui Mircea Eliade, Iaşi, Institutul European, 2015.*

într-un cuvânt, eventual, cu articulare şi flexiune şi la primul element, având structura substantiv + prepoziție + substantiv, substantiv + substantiv în nominativ, substantiv (articulat) + substantiv în genitiv. De asemenea, DOOM2 prevede generalizarea scrierii cu cratimă a compuselor nesudate care denumesc specii distincte de plante[22].

Bobul-mâţei - *Chenopodium polyspermum*, Constantin Drăgulescu[23] consideră că numele este datorat unei confuzii, planta nefăcând boabe.

Bot-de-pisică (plantă neidentificată, probabil aceeaşi cu botul-mâţei).

Botul-mâței *(Misopates orontium* / *Antirrhinum orontium*), planta are flori bilabiate care seamănă cu un cap/bot de pisică. În germană se numește Katzenmaul, tot din cauza morfologiei florii.

Brânca-mâţii (*Antennaria dioica, Lotus corniculatus*) a fost folosită în tratarea erizipelului (denumirea populară: brâncă) < lat. branca.

Brânca-pisicii *(Lathyrus tuberosus),* < lat. branca.

Brâncuţă-de-pisică (1) *(Dorycnium herbaceum),* planteleau, ele sau unele organe ale lor (mai ales frunze şi flori), aspect de brânci (< lat. branca) sau labe, tălpi, picioare/gheare de pisică (a se vedea mâţă, laba/talpa mâţii şi pisicei).

Brâncuţă-de-pisică (2)*(Hypericum perforatum, Hypericum maculatum)* s-a utilizat la tratarea brâncii (erizipelului, rujetului), pe principiul „similia similibus curentur", întrucât planta are organe în formă de brâncă/labă/palmă ori atingerea ei ustură ca şi rănile produse de boală pe piele.

Brânza-mâţii *(Lasiosphaera gigantea, Lycoperdon pyriformae),* ciuperci globuloase ca nişte burdufuri. Această „brânză" nefiind veritabilă este atribuită mâţii (a se vedea mâţă).

Buruiana-mâţei (specie neidentificată, folosită contra sifilisului, probabil *Calamintha clinopodium* cf. *Calamintha nepeta* sau *Filago arvensis*).

Cătina (*Carduus acanthoides, Hippophaë rhamnoides, Lycium halimifolium, Myricaria germanica, Tamarix ramosissima, Xanthium spinosum*) are tulpini sau frunze înţepătoare ori tăietoare şi credem că această caracteristică este reflectată în fitonime (tema i.-e. *kat- din care lat. catus „ascuţit, înţepător", lat. catanum „plantă asemănătoare cu drobul", celticul cateia „secure de aruncat în luptă", rom. caţă „băţ cu cârlig la vârf" şi a acăţa). Şi în vechea indiană existau termenii kaţhiná, káţhora

[22] *DOOM2, p LXX-LXXIII.*
[23] *Constantin Drăgulescu, Dicționarul explicativ al fitonimelor românești, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, 2010.*

„tare, rigid, ţeapăn”. Amintim aici şi engl. cut „a tăia”, cutting „tăios”, gr. kótis „crestătură”, rom. cută „felie/bucată tăiată” ceea ce ar susţine ideea că subst. cătană „soldat” ar putea avea semnificţia „tăietorul, ucigaşul”. Posibil ca din acest rad. i.-e. *kot-, *kat- să derive şi numele pisicii: lat. cattus, catta, sl. kotŭ, engl. cat, germ. Katze, macedorom. cătuş(ă), rom. cătuşă, în paralel cu cotoi (pisoi, motan), dar şi al câinelui[24]: lat. catella „căţea”, catellus „căţel”, rom. cotarlă „javră”, cotei „câine de talie mică” (alb. kuta, kutë, macedorom. cută, magh. kuttya „câine”), coteică „căţea”, a se coţăi „a se împerechea câinii” etc. Şi pisica şi câinele şi-au putut primi numele de la faptul că zgârâie şi muşcă. Cu evoluţie din rom. cătuşă „pisică” sau din lat. catta ori sl. kotŭ avem şi fitonimele ***cătuşă, cătuşe*** (*Agrostis canina, Ballota nigra, Lycopus europaeus*) şi ***cătuşnică*** (*Agrostis stolonifera, Calamintha nepeta, Leonurus cardiaca, Marrubium spp., Melissa officinalis, Mentha arvensis, Nepeta cataria, Nepeta pannonica*). De adăugat şi ***cotocei*** *(Trifolium arvense)*: < cotoi „motan” în conformitate cu corespondentele coada mâţei, mâţe, motocei (ce se referă la aspectul inflorescenţei). Amintim aici şi fitonimul dacic kotiata, (*Cynodon dactylon*) care, însă, e posibil să se refere la câine (conform cu numele românesc iarba căţelei, iarba câinelui, rom. cotei „căţel”, coteicuţă „căţeluşă” şi cel ştiinţific cynodon „dintele câinelui”) (C. Drăgulescu, R. Drăgulescu, 2000). Fitonimul rom. ***cotăişe*** (*Linaria vulgaris*) face trimitere tot la câine sau la pisică, planta numindu-se şi căţăluş, botul câinelui, coada câinelui dar şi gura mâţei.

Cătuşă, cătuşe (*Agrostis canina, Ballota nigra,Lycopus europaeus*), ***cătuşă-mică*** (*Nepeta cataria*), ***cătuşcă*** (*Ballota nigra*), ***cătuşine, cătuşinic, cătuşinică*** (*Nepeta cataria*), ***cătuşnic*** (*Asclepias syriaca*), ***cătuşnica-copiilor*** (*Glechoma hedereacea, Glechoma hirsuta*), ***cătuşnică*** (*Agrostis stolonifera, Calamintha nepeta, Leonurus cardiaca, Marrubium spp., Melissa officinalis, Mentha arvensis, Nepeta cataria, Nepeta pannonica*), ***cătuşnică-(de-cea)-sălbatică*** (*Marrubium peregrinum, Marrubium vulgare*), ***cătuşniţă*** (*Leonurus cardiaca, Marrubium vulgare, Nepeta cataria*), ***cătuşoaică*** (*Nepeta cataria*), ***cătujnică*** (*Marrubium vulgare,Melissa officinalis, Nepeta cataria*), din tema cat- din care cătină (a se vedea acolo) dar şi dacorom. şi macedorom. cătuşă „pisică” (cf. şi lat. catta), cu sufixul autohton -uşă. Cu excepţia speciilor *Agrostis canina*, *Agrostis stolonifera* şi *Asclepias syriaca*, toate

[24] *A se vedea Radu Drăgulescu, Analysis of the connotative and denotative meanings of the terms belonging to the word family „dog” as they are used in the romanian phytonyms, in Studia Universitatis Petru Maior. Philologia, nr. 20, Târgu Mureş, 2016.*

celelalte sunt înrudite cucătuşa propriu-zisă (*Nepeta cataria*)sau iarba mâţei (pisicile se tăvălesc peste plantă şi o mănâncă cu plăcere, având, un efect excitant asupra lor). *Agrostis canina* are spiculeţe prevăzute cu ariste asemănătoare unor gheare de pisică (prin confuzie i s-a spus şi speciei *Agrostis stolonifera* cătuşnică ori din cauză că uneori pisicile, ca şi câinii, mănâncă frunzele plantei pentru a voma în caz de indigestii). Numele cătuşnic dat speciei *Asclepias syriaca* pare o etimologie populară după numele rus. vatočinik, votočinik. Speciile de *Glechoma* poartă numele cătuşnica copiilor (copil, termen autohton), cel mai probabil, fiindcă s-au folosit în tratamentul multor afecţiuni ale copiilor (erizipel, dureri de urechi, deochi). Unele fitonime compuse conţin adjectivul sălbatic pentru a face precizarea că doar seamănă cu adevărata cătuşnică.Există şi fitonimul ***cătuţuică*** pentru o plantă neidentificată care vindecă „de Dânsele". Constantin Drăgulescu[25] consideră că, probabil, aparţine speciei *Calamintha acinos* sau *Melissa officinalis.*

Cerceii-mâţii *(Evonymus verrucosus)*< cercel (< lat. circellus), plantele au flori sau fructe care atârnă asemenea unor cercei.

Chipul-mâţei *(Galeopsis ladanum)* < chip „faţă, fizionomie" (< magh. kép) şi mâţă „pisică" (a se vedea mâţă). Florile bilabiate seamănă cu botul pisicii (specia numindu-se şi faţa mâţei).

Coada-mâţei, coada-mâţului (*Trifolium arvense*), are inflorescenţe pufoase (ca un mâţ sau mâţişor), dar mici şi ovate ca nişte testicule. Un argument ar fi şi numele coaiele-mâţului, coaiele-mârtanului. În timp aceste inflorescenţe se mai alungesc şi ar putea fi comparate cu foarte scurte cozi.

Coada-pisicii (1)*(Achillea millefolium, Reseda lutea)*, pisică din interj. pis (cf. şi alb. piso, npers. pušek, curd. pišik, engl. pussy, pussycat „pisică"). Şi saşii spun ultimei specii Katzenschwanz „coada-pisicii".

Coada-pisicii (2) (*Capsella bursa-pastoris*), nici o comparaţie nu se poate face între plantă şi coada pisicii. Constantin Drăgulescu consideră că această denumire a fost atribuită eronat şi că, de fapt, ar putea proveni din fitonimul păsăţel (cu referire la fruct) şi credem că a devenit *pisicel şi mai apoi coada-pisicii.

Coaiele-mârtanului/mâţului (*Trifolium arvense*) < coi (< lat. coleus), cu varianta ***coaiele-mâţei*** (*Trifolium arvense*) apărut, probabil, dintr-o eroare. De altfel nici coaiele-mârtanului / mâţului nu sunt nume potrivite speciei în cauză, ele fiind

[25] *Constantin Drăgulescu, Dicţionarul explicativ al fitonimelor româneşti, Sibiu, Editura Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, 2010.*

traduceri eronate ale coresp. magh. macska here „trifoiul mâţului”, în maghiară here înseamnă atât „trifoi” cât şi „testicul” şi „trântor”.

Colăceii-mâţii (*Medicago lupulina, Medicago sativa),* fructele sunt asemănătoare unor colaci în miniatură.

Cotăişe (*Linaria vulgaris*), florile au aspect de cap de câine sau de cotoi/pisică (a se vedea cătină).

Cotocei, cotoi (*Trifolium arvense*), inflorescenţele sunt moi ca nişte mâţişori/pisoi.

Crinul-mâţei (*Colchicum autumnale*), este toxic, aşadar un crin nefolositor omului (brândușa-de-toamnă).

Curul-mâţii (*Anchusa officinalis*), < cur „anus” (cf. lat. culus, rad. i.-e. *kū-los), a se vedea mâță.

Faţa-mâţei (*Galeopsis spp., Lamium album*), fiind bilabiate, seamănă cu faţa sau capul pisicii.

Geana-mâţii (*Valeriana officinalis*), Constantin Drăgulescu o consideră o posibilă etimologie populară de la *peana mâţii, cu sensul „frunza/floarea pisicii”; planta are frunzele penate şi se numeşte şi iarba mâţului, iarba pisicii. Mai ales în sudul Transilvaniei termenul pană, peană (< lat. penna şi pinna) este destul de frecvent în nomenclatura plantelor şi are sensul „floare, plantă”.

Gheara-mâţei, gheara-pisicii (*Uncaria tomentosa*), este o liana cu spini asemănători ghearelor pisicii. În engleză se numește cat’s claw, în spaniolă uña de gato.

Gheara-motocului (*Lotus corniculatus*),păstăile sale au în vârf o excrescență asemănătoare unei gheruțe de pisică.

Ghiara-mâţei (*Lotus corniculatus, Lupinus angustifolius, Nonea pulla*), plantele au părți asemănătoare unor gheruțe.

Ghiara-pisicii (*Abutilon theophrasti, Hibiscus trionum*), capsulele primei specii arată ca o lăbuță de pisică cu ghearele la vedere.

Grâul-mâţei (*Agropyron repens*), pisica (ca de altfel şi câinele) mănâncă frunzele plantei pentru provocarea vomei în caz de indigestie.

Gura-mâţei (*Linaria vulgaris*), floarea seamănă cu botul pisicii.

Gura-mâţului (*Stachys annua)* < gură (cf. lat. gula „gâtlej”, dar substantivul poate fi prelatin dat fiind v.ind. gora „gură”; după M. Vinereanu este traco-illiric). Plantele au flori mai mult sau mai puţin asemănătoare unor guri/boturi de pisică.

Iarba-mâţei (*Misopates orontium, Nepeta cataria, Nepeta pannonica,Phalaris arundinacea*),pisicile o consumă în caz de indigestie.

Iarba-mâţului (*Valeriana officinalis*), *Nepeta* şi *Valeriana* sunt specii excitante pentru pisici numite în multe limbi „iarba-pisicii”, floarea de *Misopates* seamănă cu un cap de pisică, iar *Phalaris* este mâncată, în caz de indigestie, de acestea (a se vedea mâţă).

Iarba-pisicii (*Phalaris arundinacea, Valeriana officinalis*), ***iarba-pisicilor*** (*Valeriana officinalis*); iarbă din lat. herba; pisicile consumă plantele în caz de indigestie.

Izma-mâții *(Nepeta cataria)* are efect excitant asupra pisicilor (fitonimul poate fi o adaptare a numelui ştiinţific).

Laba-mâţei (*Clavulina cristata* var. *coralloides, Hericium coralloides, Lotus corniculatus, Ramariaflava, Rosa canina*),diferite părţi ale plantelor seamănă cu lăbuța pisicii.

Laba-mâţii (*Antennaria dioica, Hericium coralloides, Isatis tinctoria, Ramaria spp., Rosa canina),* a se vedea laba-mâței.

Mazărea-mâţii *(Thlaspi arvense)*, păstăi care nu pot fi consumate de către oameni, în consecință sunt atribuite animalelor.

Măc(i)eş, măsieş, mocioş *(Rosa spp.*), I.I. Russu (1981) presupune un rad. *mak-, dor. macon, gr. mekon, v.sl. makŭ „mac”, prin asemănarea florilor de măceş cu cele de mac. Constantin Drăgulescu[26] consideră, însă, că atât măceş cât şi ***mac*** potproveni din acelaşi radical cu lat. vaccinus „roşcat”, din care numele ştiinţific al coacăzei (*Vaccinium vitis-idaea*). Speciile amintite mai sus au flori, fructe, lemn, tramă sau pălărie (în cazul ciupercilor) de culoare roşie(tică). O altă ipoteză ar fi derivarea românescului măceş dintr-un fitonim compus cu semnificația „trandafirul mâţei” (în unele locuri este numit laba mâţii), date fiind istrorom. macică „mâţă, pisică”, macedorom. macioc, măcioc, măcioţ „motan”, alb. macioc „pisică, motan”, sl. mačka, magh. macska, it. micio.

[26] *Constantin Drăgulescu, Dicționarul explicativ al fitonimelor românești, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010.*

Măchiţă *(Bromus commutatus, Bromus ramosus* subsp. *benekeni),* probabil cu înţelesul „iarba- mâţei/pisicii" (cf. sl. mačka, istrorom. macică „pisică", macedorom. măcioc, măcioţ „motan"), în legătură cu obiceiul pisicilor de a consuma frunzele unor graminee în caz de indigestii. Sau „iarbă moale", cf. slovac. mäkký, bg. meka, scr. meko, sloven. mehko, „moale" regăsite şi în fitonime (ex. scr. mjechka kostrjava-*Bromus hordeaceus,* pol. kłosówka mjękka-*Holcus mollis*). Se poate, însă, presupune că fitonimul s-a înregistrat greşit în loc de măeliţă.

Mălai-mâţesc (specie neidentificată), fie pentru ca are fructele asemănătoare porumbului, fie are florile de culoarea porumbului/mălaiului. Probabil mălai păsăresc (adică nefolositor pentru om).

Mâţă *(Equisetum arvense,Lycium halimifolium),* din subst. rom. mâţă, alb. mica, „pisică", bg. şi scr. maca „pisicuţ" dar şi „mâţişor", considerat ca făcând parte din fondul autohton, sau creaţie expresivă fiindcă termeni asemănători există şi în germană (Mieze), italiană (micio) şi alte limbi (a se vedea şi măceş). Saşii numesc şi ei raməlmitskər specia *Trifolium arvense*. Unele specii au spini/peri rigizi ori flori, fructe ca ghearele pisicii (*Echium vulgare, Lotus corniculatus, Lupinus angustifolius, Lycium halimifolium, Rosa canina*), altele au inflorescenţe ori sporangi moi ca nişte mâţişori „pui de pisică" (*Equisetum arvense, Salix caprea, Taraxacum officinale, Trifolium arvense*). Pentru aceste ultime specii este potrivită şi comparaţia cu subst. moţ. *Galeopsis spp., Lamium album* şi *Linaria vulgaris* au flori ca un cap de pisică (a se vedea şi cătină). Există şi fitonimul buruiana mâţei pentru o specie neidentificată, folosită contra sifilisului. Probabil este vorba de *Calamintha clinopodium* sau *Filago arvensis,* prima înrudită cu cătuşnica sau iarba pisicii (*Calamintha nepeta*), iar a doua numită şi talpa mâţei. Şi speciei *Inula oculus-christi* i s-a atribuit numele miţişori, dar, în opinia lui Constantin Drăgulescu, mai curând este vorba despre *Inula conyza* care are înflorescenţe asemănătoare mâţişorilor de salcie.

Mâţăşoară, mâţuţ *(Lycium halimifolium),* a se vedea mâță.

Mâţe (*Taraxacum officinale, Trifolium arvense*), a se vedea mâță.

Mâţişoară *(Salix caprea),* a se vedea mâță.

Mâţişor(i), Mâţâşuori (*Trifolium arvense* dar şi inflorescenţele mascule de *Salix,* mai ales)a se vedea mâță.

Mâţişori, se pare că inflorescenţa masculină a unor arbori şi arbuşti (alun, salcie, nuc ş.a.) se numește mâţ, nu din comparaţia cu „pisicuţ" ci cu moţ

„şuviţă/smoc de păr/pene pe creştetul capului”, a se vedea mâță. Dar, pe alocuri, rămurelele cu flori de salcie se numesc pisicuțe sau pisicei.

Mâţoacă (specie neidentificată), a se vedea mâță.

Mâţucă-de-iarbă, mâţu(l)-pepenelui (*Trifolium arvense*), a se vedea mâță.

Mierea-mâței, cleiul produs de cireș < lat. *ceresius sau de prun < lat. prunus și miere < lat. mel.

Minta-mâţei (*Nepeta cataria, Nepeta pannonica*) a se vedea mâță.

Misică *(Lycium halimifolium* actualmente *Lycium barbarum),* fitonim din zona Tg. Jiu, derivat, probabil, din pisică (ori din mâță + pisică), în conformitate cu corespondentele mâţă şi cătină şi prezenţa ţepilor. Eventual din rad. i.-e *(s)mi- „miros” cu referire la mirosul neplăcut al acestei plante. Sârbii spun misica unei flori sălbatice neidentificate cf. kazak. мысық, kumyk. мишик, kyrgyz. мышык = pisică.

Motan(e) *(Echium vulgare, Equisetum arvense)*, din subst. motan „cotoi” dată fiind asemănarea plantelor cu cozile zburlite ale motanilor (a se vedea şi coada mâţei).

Motăcei (*Chrysanthemum parthenium* actualmente *Tanacetum parthenium*) (a se vedea motocei).

Motănaş (*Trifolium arvense*) (a se vedea motocei).

Motăcei (*Chrysanthemum parthenium* actualmente *Tanacetum parthenium*), din tema mot- „rotund”, din care motoc(el), mototol „ghemotoc, cocoloş; ciucure, canaf; minge”, motocol „minge”, motoşcă „ghem de tort; umflătură sub falca animalelor”, motâlcă, modâlcă „umflătură”, aluzie la aspectul inflorescenţelor şi fructelor (a se vedea şi mâţă). Şi saşii au (din română) fitonimul motoktcher pentru *Trifolium arvense*. Motoc „motan”, motocel „pisoiaş”, pot proveni din motan sau ambele cu originea în termenul mâţă, mâţoc. Ori poate fi comparat cu lat. mut(t)io „a mormăi (printre dinţi)” şi cu mârâitul/torsul motanilor care le-a atras şi numele mârtan, mârtac, mârtoc (sau din mârtan > motan, din mârtoc > motoc). Din rădăcina mr-, mrc- s-au format numeroase derivate mârâi, mârcâi, miorcăi, miorlăi, mormăi, smiorcăi etc.[27].

Motocei (*Selaginella selaginoides*), cu multă imaginaţie am putea spune că frunzele foarte mici şi spinuloase ale plantei (cu sin. *Selaginella spinulosa* şi germ.

[27] *A se vedea şi Alexandru Ciorănescu, Dicţionarul etimologic al limbii române, Bucureşti, Editura Saeculum S.O., 2002, p. 10.*

Dorniger Moosfarn) seamănă cu ghearele motocului (motanului). Mai curând avem un fitonim cu originea în subst. motcă pl. motce „scul, jurubiţă" (< ucr., rus. motok „scul"), aluzie la aspectul plantei (numită şi struţişori). Ori numele corect al plantei este moţocei (< moţ „şuviţă/smoc de păr/pene pe creştetul capului"), aluzie la spicele sporifere orientate în sus.

Motocei (*Trifolium arvense, Lotus corniculatus*), a se vedea mâță.

Mustățile-pisicii*(Orthosiphon stamineus)*, are staminele asemănătoare cu mustățile pisicii.

Ochiul-pisicii (*Myosotis scorpioides, Veronica chamaedrys, Viola wittrockiana*), din asemănarea florii cu ochiul sau irisul pisicii.

Pisicei, pisicel (*Misopates orontium, Nepeta cataria, Pulsatilla montana,Trifolium arvense*), ***pisici*** (*Trifolium arvense*), prima specie are floarea asemănătoare unui cap de pisică. Pentru denumirea speciei *Nepeta cataria* a se vedea cătuşnică. Fructificaţiile ultimelor două specii sunt moi, pufoase asemeni unor pui de pisică. Ramurile înflorie de salcie se numesc, în unele locuri, pisicuțe[28].

Poamele-mâţei (*Cynoglossum officinale*) < poamă „fruct; strugure" < lat. poma.

Puţa-pisoiului (*Capsicum annuum*), ardeiul iute.

Rădăcina-mâţei *(Valeriana officinalis)* (a se vedea iarba mâţului/pisicii).

Scara-mâței, pentru *Galium cruciata* (actualmente *Cruciata laevipes*) şi *Verbena officinalis* s-a notat numele scara mâţei care, însă, este nepotrivit, plantele neavând vreun organ asemănător scării.

Talpa-mâţei (*Antennaria dioica, Filago arvensis*), a se vedea mâță și talpa-pisicii.

Talpa-pisicii *(Antennaria dioica)*, < magh. talp „talpă"[29], dar putem lua în calcul şi lat. *talpa „labă" din care friul. talpe, comel. talpa, v.germ. tâpe, germ. vechi Tap(p)e „labă, brâncă" (a se vedea şi tăpălagă). După M. Vinereanu subst. talpă este prelatin. Probabil numele latin al cârtiţei, talpa, provine de la labele puternice ale animalului adaptate la săpat.

Trifoiul-mâţei *(Trifolium arvense),* floarea seamănă cu puii pisicii; a se vedea mâță.

[28] *Ibidem, p. 603.*
[29] *Dicționarul limbii române, XV (T), București, Editura Academiei, 2010.*

Țâța-pisicii (*Capsicum annuum*), < lat. titia[30], denumire regională a ardeiului iute.

Unghea-pisicii (*Lonicera caprifolium*), unghie (< lat. ungla < lat. ungula), comparate cu ghiarele pisicii (a se vedea pisicei).

Urechea-mâţei (*Sempervivum tectorum*), frunzele au o formă triunghiulara asemănătoare urehilor pisicii; a se vedea mâță.

Urzica-mâţii (*Lamium album, Nepeta pannonica*), floarea are aspect de bot de pisică (a se vedea pisicei și mâță), dar și un miros neplăcut (asemănător cu acela al urinei pisicii).

Din analiza noastră reiese că plantele ce fac referire la câmpul lexical și familia lexicală ale substantivului pisică și-au primit denumirile, în primul rând, datorită aspectului plantelor, asemănător cu una dintre părțile corpului pisicii (în special capul, botul și lăbuțele). Urmează, ca număr, denumirile datorate inutilității plantelor respective pentru om, plante necomestibile care agață, înțeapă, sunt toxice sau au un miros neplăcut, apoi explicațiile de ordin mitologic, religios sau medicinal. În fine, denumirile provenite din termeni livrești, împrumuturi, erori / confuzii și etimologii populare sunt mai rare.

Astfel obținem următorul tablou[31]:

Plante necomestibile, plante cu miros neplăcut sau spini	**Plante denumite astfel după aspect**	**Termen livresc, împrumut, confuzie, etimologie populară**	**Explicație mitologică, religioasă, medicinală sau de altă natură**
Brânza-pisicii	*Bot-de-pisică*	*Bobul-mâței*	*Buruiana-mâței*
Cătina	*Botul-mâței*	*Coaiele-mârtanului*	*Cerceii-mâții*
Cătușă	*Brânca-mâții*	*Geana-mâții*	*Grâul-mâței*
Colăceii-mâții	*Brânca-pisicii*	*Izma-mâții*	*Iarba-mâței*
Crinul-mâței	*Brâncuță-de-pisică*	*Scara-mâței*	*Iarba-mâțului*

[30] *Dicționarul limbii române, XVII (Ț-U), București, Editura Academiei, 2010.*
[31] *În cazurile în care unele fitonime pot avea mai multe explicații, le-am notat de mai multe ori în coloanele corespunzătoare.*

Grâul-mâței	*Chipul-mâței*		*Iarba-pisicii*
Mazărea-mâții	*Coada-pisicii*		*Iarba-pisicilor*
Mălai-mâțesc	*Cotăișe*		*Izma-mâții*
Mierea-mâței	*Cotocei*		*Măchiță*
Minta-mâței	*Curul-mâții*		*Rădăcina-mâței*
Misică	*Fața-mâței*		
Poamele-mâței	*Gheara (ghiara)-mâței*		
Urzica-mâții	*Gheara-motocului*		
	Gheara (ghiara)-pisicii		
	Gura-mâței		
	Gura-mâțului		
	Iarba-mâțului		
	Laba-mâței		
	Laba-mâții		
	Mâță		
	Mâțe		
	Mâțășoara		
	Mâțișoară		
	Mâțișor(i)		
	Mâțuț		
	Motan(e)		
	Motăcei		
	Motănaș		
	Motoaca		
	Motăcei		
	Motocei		
	Mustățile-pisicii		
	Ochiul-pisicii		
	Puța-pisoiului		

	Talpa-mâței		
	Talpa-pisicii		
	Trifoiul-mâței		
	Unghea-pisicii		
	Urechea-mâței		
	Urzica-mâții		

Deși, în credințele poporului român, pisica nu se bucură de popularitate și, de regulă, este considerat un animal linguşitor, infidel, înșelător, fitonimia românească reflectă arareori caracteristici negative ale acestui mamifer. De asemenea, considerăm că o parte dintre denumirile românești de plante păstrează și reflectă etimonul termenului pisică, mai precis, acel radical i.-e. *kat- din care lat. catus „ascuţit, înţepător”, celticul cateia „secure de aruncat în luptă”, rom. caţă şi a acăţa, engl. cut „a tăia”, cutting „tăios”, gr. kótis „crestătură”, rom. cută „felie/bucată tăiată”, lat. cattus, catta, sl. kotŭ, engl. cat, germ. Katze, macedorom. cătuş(ă), rom. cătuşă, în paralel cu cotoi. Și, nu în ultimul rând, evoluţia din rom. cătuşă „pisică” din lat. catta sau sl. kotŭ în denumirile de plante cătuşă, cătuşe, cătuşnică, cotocei, dovedind, încă odată, că fitonimia constituie un tezaur lingvistic de netăgăduit.

Bibliografie

Borş, Monica, Mitologii nominale în proza lui Mircea Eliade, Iași, Institutul European, 2015.
Borza, Al.. Dicţionar etnobotanic, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1968.
Brâncuş, Gr., Vocabularul autohton al limbii române, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1983.
Ciorănescu, Alexandru, Dicţionarul etimologic al limbii române, Bucureşti, 2002.
Dicţionarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească”, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1931.
Dicţionarul limbii române, (în XIX volume) Bucureşti, Editura Academiei, 2010.
Drăgulescu, Constantin, Dicţionarul explicativ al fitonimelor românești, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010.
Drăgulescu, Constantin, Radu Drăgulescu, Consideraţii asupra unor lexeme daco-geto-trace, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2014.
Drăgulescu, Constantin, Radu Drăgulescu, Contribuţii la cunoaşterea limbii geto-dacie. Denumirile dacice de plante, Sibiu, Editura Universităţii „Lucian Blaga”, 2000.
Gorovei, A., Credinţe şi superstiţii ale poporului român, Bucureşti, Editura Vestala, 2013.
Russu, I.I., Etnogeneza românilor, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981.
Terian, Simina, Premise pentru o poetică a textemelor, in EITM5, Târgu Mureș.
Vinereanu, M., Dicţionarul etimologic al limbii române pe baza cercetărilor de indo-europenistică, Bucureşti, Editura Alcor Edimpex, 2009.
Zafiu, Rodica, Păcatele Limbii. Despre pisică, în România literară, 2010, nr. 48.

THE ALLOCUTIVE PERSONAL PRONOUN "YOU" LEVELLING IN ROMANIAN – A PSYCHOLINGUISTIC ANALYSIS

Mirela Aioane

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: This article analyzes the new expressive values acquired in everyday use in Romanian by the allocutive personal pronoun YOU (+ the second person singular of the verb), insisting on the use of levelling YOU, practice offering a new psychological dimension to positive politeness, sometimes brutally erasing the distance between the active and passive participants to the communicative act.

The allocutive pronoun forms represent revealing elements of the social life in a certain historical period of time. The allocutive personal pronouns are individual, subjective behaviour acts, used in certain situational and institutional contexts. Their use depends on extralinguistic, socio-economical, political and cultural factors.

In the first part of the paper, we examine the logical achievement of verbal interaction (the use of the allocutive pronoun YOU + the second person singular of the verb) in certain institutions: hosspitals, schools, universities, massmedia, social networks, while the second part of the article is dedicated to the analysys of some promotional flyers addressed to clients or to would-be clients, the potential real referents of the promotional message through which benefits are offered by some banks in Romania: BRD; Raiffeisen, ING.

Considering the western influence, generating a new linguistic and behaviour fashion, polite language proves to be highly simplified today, aiming to social levelling, especially in urban areas, equalizing which may not always be defined as symmetrical or solidary.

All type of verbal interaction supposes the existence of a locutor and of an interlocutor (who can be missing in the case of commercials or biased communication), among which a series of oppositions occur, even purposefully diminished. The assumed social, family, moral power generated by age or by professional hyerarchy tends to be fully eliminated in the contemporary society, being replaced by a horizontal, unidimensional system, generally perceived as solidary but, at the same time, frustrating. Theeing and thouing is now felt in Romania as a mark of globalization and nondiscrimination, a sign of our integration in the "civilized" world.

Key words: allocutive pronoun, levelling YOU, theeing and thouing, verbal interaction, positive politeness.

"Tutuiala e la modă. E semnul cordialității de gașcă, al democrației victorioase, al *sociabilității americane*. De vreme ce *you* e și tu si dumneavoastră, e musai să profităm și să ne tutuim. Dovedim astfel că suntem branșați, actuali, globalizați. Nu avem prejudecăți, nu umblăm cu discriminări și cu fasoane. Ne tutuim. Suntem de-o teapă. Prieteni. Ne-am născut ieri" (...) "De la obrăznicie la nesimțire, de la proastă creștere la dezinhibiție primară, de la aroganță la egalitarism, tutuiala acoperă un larg spectru al patologiei sociale"[1].

Raporturile interumane, uneori imprevizibile, alteori, amenințătoare, saluturile, gesturile, cererile, scuzele, refuzul, mulțumirile, felicitările, râsul, plânsul, întrebuințarea unui anumit pronume alocutiv într-un determinat moment și situație comunicațională, sunt ritualuri ale interacțiunii verbale și paraverbale, expresii ale politeții sau impolitеții, care se schimbă de la o generație la alta, generând mode noi, simboluri noi, inversând rolurile, transformând uzul curent, tradițional, prezent în mentalul colectiv. Așadar, limbajul politeții, considerat o convenție bazată pe conștiința individualității sociale, este în măsură să reflecte toate aceste fenomene.

Deși studiile de sociolingvistică arată că alegerea unei forme lingvistice de către participanții la schimbul verbal este produsul unei structuri sociale externe, totuși, mai înainte de a fi dependentă de instituții socioculturale, folosirea unui anumit pronume personal alocutiv este rezultatul subiectivității vorbitorului; este, prin urmare, un act comportamental individual.[2]

Articolul analizează câteva situații comunicaționale încercând să redea realizarea logică a interacțiunii în cadrul unor instituții: spitale, școli, universități, massmedia, rețele de socializare, fără a se constitui într-o tratare exhaustivă a recurențelor actuale ale pronumelui personal alocutiv *tu*. În partea a doua ne vom ocupa de folosirea pronumelui *tu* egalizator în pliantele promoționale existente în unele bănci din România: BRD, Raiffeisen, ING.

[1] *Andrei, Pleșu, Comedii la Porțile Orientului, București, Humanitas, 2012, pp. 77-79*
[2] *Lorenzo, Renzi, La deissi personale e il suo uso sociale, Firenze, Le lettere, 1993, p. 362*

Alegerea formelor lingvistice, numite de Franca Orletti, "formele conflictului" și declararea apoi a *învingătorului/ învinsului* sunt operații graduale ale interacțiunii verbale dintre interlocutori.[3]

Politețea pozitivă[4] dinamizează relațiile sociale, insistă asupra elementelor care ajută la colaborare, în schimb, politețea negativă menține distanțele dintre interlocutori. Puterea socială, puterea conferită de vârstă, respectarea unei anumite ierarhii poate permite controlul si poate determina comportamentul lingvistic al interlocutorului, acesta fiind unul dintre aspectele politeții negative.

În limba română, sub influența occidentală tot mai pregnantă, ajutată și de massmedia (mai ales, de televiziune si de rețelele de socializare, la care toate grupele sociale de orice vârstă au acces), se tinde spre politețea pozitivă, ca expresie a unei egalizări sociale, cu precădere în mediile urbane și nu numai, o egalizare dorită de tineri sau care conferă iluzia tinereții perpetue și acceptată de celelalte categorii de vârstă. O adresare cu frecvență mare în mediul social solidar conduce la ștergerea valorilor semantice ale politeții, prin extinderea formei non reverențiale în interacțiunea verbală, ca marcă a structurii ideologice egalizatoare a raporturilor interumane ale societății moderne, prin folosirea formei pronominale intime "tu" reciproc, canonic, urmat de verb la persoana a doua singular și, sau, de prenumele interlocutorului.

Ne vom ocupa mai întâi de interacțiunea verbală dintre medici și pacienți, cu precădere de schimburile verbale dintre o autoritate-medicul și pacienții din azilele de bătrâni, de exmplu, interlocutorii, aflați, prin superioritatea creată de vârstă, pe o treaptă superioară medicului, dar, în mentalul colectiv, în ierarhia socială, profesională, pe o treaptă inferioară. Raportul devine asimetric, nemaiținând cont de vârstă. Astfel, apare un conflict latent, rezolvat rapid de pacient, deoarece aceste privește cadrul medical ca pe o autoritate și va adera la punctul de vedere al medicului. Raportul medic/pacient poate fi definit ca un raport de putere, un raport complex, cu atât mai pregnant, mai accentuat, cu cât interacțiunea are loc între un bărbat-medicul și o femeie, indiferent de vârstă, pacient, asistăm și în acest caz la un stereotip de gen. Pacientul va avea rolul pasiv în cadrul acestei interacțiuni verbale și comportamentale, acesta va oferi, în general, doar răspunsuri, justificări, adaptându-se discursului condus de medic.

[3] *Franca Orletti, Fra conversazione e discorso, Roma, La Nuova Italia Scientifica, 1994, pp.114-115*
[4] *Cfr. Liliana, Ionescu-Ruxăndoiu, Conversația, București, Editura ALL, 1995, p.85*

Personalul medical, medici, infirmiere, surori medicale se adresează, în general, bolnavilor, mai ales celor tineri sau celor mai batrâni, îndesosebi celor de o condiție economică mai precară, folosind pronumele personal alocutiv *tu*, primind, în schimb, în mare parte din cazuri, *dumneavoastră*, politicos, urmat de verb la persoana a doua plural, instaurându-se un perfect raport autoritar. Poate tinde spre simetrie, în cazul în care medicul este o femeie, mai ales, tânără. În acest caz se poate ajunge la folosirea pronumelui personal alocutiv reciproc *tu-tu*. Limba română dispune de o mare varietate de forme pronominale alocutive familiare, mai mult sau mai puțin populare sau regionale precum: *mata*, *matale*, mai rar, *dumneata*, simțit astăzi mai degrabă ca ofensator în adresare. Medicul tânăr, femeie sau bărbat, se adresează, în general, bătrânilor bolnavi sau aflați în azile, cu unul din aceste pronume, urmate de verb la persoana a doua singular. Pacientul în vârstă, mai ales provenit din mediul rural, poate folosi un pronume similar, instaurând un raport solidar reciproc perfect. Alte sintagme nominale pe care un medic le poate întrebuința în adresare sunt: *mamaie, bunica, tataie, unchiul, tușa* pentru persoanele vârstnice. Toate aceste formule ritualice capătă valori afective și semnificații deosebite în interacțiunea verbală, în directă legătură cu persoana care le utilizează și care se completează cu alți indicatori lingvistici sau paraverbali, cum ar fi, pauzele, tonul vocii, întreruperile, scuzele.

Dacă medicul se consideră superior pacientului, va avea rolul activ, va conduce conversația. În cazul în care medicul este psihiatru, de exemplu, va trebui să țină cont și de alți factori care nu sunt numai clinici, cum ar fi factori psihologici, socioculturali și pacientul va fi elementul activ, medicul având rolul pasiv. Pacientul devine astfel, în noua situație comunicațională mai încrezător, mai curajos, determinând un raport mai amical, mai familiar între interlocutori.

În spitalele publice persistă o atitudine convențională, tipică contextului instituțional, deși tot mai puțin marcată; uneori folosirea unui pronume personal alocutiv intim *tu* față de un pacient poate crea disconfort acestuia, surpriză neplăcută, tulburare, neliniște, poate fi interpretat ca o jignire, mai ales dacă pacientul provine dintr-un mediu social defavorizat[5].

Raportul asimetric dintre medic/pacient apare și în maniera de a saluta; oamenii de la țară, mai modești din punct de vedere economic, salută medicii cu formula *Sărut mâna*,

[5] *Vezi și Mirela, Aioane, Forme alocutive și reverențiale în limbile romanice. Pronumele alocutive îm limbajul publicitar, Iași, Universitas XXI, 2003, p.104*

considerată politicoasă, respectuoasă, ca o mărturie a stimei şi consideraţiei evidentei superiorităţi profesioanale a medicului. Formula se utilizează chiar în raportul medic-femeie / pacient-femeie, ceea ce demonstrează că într-o anumită măsură, în cadrul acestui gen de raport, medicul tinde spre egalizare, însă raportul rămâne asimetric.

În unele licee din România, chiar în clasele gimnaziale, împrumutând o manieră occidentală de adresare între profesor/elev, se cere elevilor folosirea persoanei a doua singular, însoţită de prenumele profesorului, cu precădere în clasele bilingve, unde numărul orelor de predare a unei limbi străine este mult mai mare decât în celelalte clase, cu o oră sau maxim două ore pe săptămână.[6] O situaţie similară, care a servit, probabil, ca model şi profesorilor români, se întâlneşşte în Italia, în clasele primare: elevii se adresează învăţătorilor cu pronumele personal intim *tu*, însoţit de prenumele acestuia, pentru a crea o atmosferă mai propice studiului, spre a reduce teama copilului care păşeşte pentru prima oară într-un mediu necunoscut şi a-l ajuta să se exprime mai uşor, neconvenţional, prin activarea politeţii pozitive, care îndepărtează, în acest caz, barierele de vărstă.

Transformări importante s-au produs şi în raportul profesor/student, destinate uneori la instaurarea unei relaţii de reciprocitate. Vechiul pronume alocutiv reverenţial reciproc "dumneavoastră" folosit în mediul universitar a fost înlocuit, pe de o parte, cu pronumele *tu* nereciproc, iar, pe de altă parte, cu *tu* reciproc, simetric, solidar, familiar. Profesorul se adresează studentului întrebuinţând pronumele personal alocutiv *tu*, însoţit de prenumele studentului, în cea mai mare parte din cazuri. Primeşte, în schimb, în general, pronumele reverenţial *dumneavoastră*, raportul rămânând astfel, asimetric, prin respectarea ierarhiei profesionale şi de vârstă, însă, există şi situaţii în care raportul devine perfect reciproc. În cazul în care, din motive de rudenie sau din prietenie, un student devine mai familiar cu un profesor mai tânăr, in special, conjunctură care apare frecvent cu lectorii străini tineri care predau cursuri practice studenţilor de la Facultatea de Litere, folosirea în public sau în cadrul unei reuniuni, şedinţe, a pronumelui personal intim, *tu*, ar putea crea neplăcere printr-o familiaritate excesivă, nepoliticoasă, neadecvată. Se va evita adresarea directă sau se va folosi o sintagmă nominala, *domnule profesor*; cadrul didactic va putea, însă, sa se adreseze studentului cu pronumele personal confidenţial, evitând, totuşi, prenumele acestuia. Comportamentul lingvistic familiar ajută la crearea unei complicităţi, bazate, în acest caz pe afinităţi intelectuale, înlăturând inhibiţiile şi prin

[6] *La Liceul "Mihai Eminescu" din Iaşi am constatat aceasta modalitate de adresare în clasele gimnaziale bilingve.*

încercarea de a copia pozitiv relațiile occidentale dintre student/profesor. Se știe că în Spania, de exemplu, în universități, se folosește raportul reciproc, prin utilizarea pronumelui personal alocutiv confidențial, *usted* fiind declarat *mort.*[7]

În România, totuși, se menține raportul simetric, de reciprocitate în marea majoritate a instituțiilor de învățământ superior, prin folosirea pronumelui personal alocutiv reverențial *dumneavoastră* între student/profesor, ceea ce favorizează menținerea distanțelor între interlocutori prin existența politeții negative. Pentru a se crea, totuși, o relație mai apropiată între cadrul didactic universitar și student, se recurge, uneori, la folosirea prenumelui, alături de verbul la persoana a doua plural: *Maria, veniti, va rog, la tablă!*

Egalii de vârstă, mai ales tinerii, se relaționează mult mai rapid prin folosirea spontană a pronumelui personal alocutiv amical *tu*, chiar când se întâlnesc pentru prima dată, în cele mai variate circumstanțe: într-un magazin, client/vânzător; client/taximetrist; portar/ student; în cluburi, discoteci etc. Recent, am asistat la un schimb de replici destul de surprinzător, care, poate, acum 20 de ani nu ar fi fost posibil, între o tânără casieră de la supermarketul *Billa* și un tânăr elegant: *Îmi dai 20 de bani?*, replică primită cu nonșalanță, considerată normală de respectivul tânăr; comportamentul tinerei s-a schimbat când la rând a urmat o persoană din altă generație, ceea ce demonstrează existența unei legi nescrise între tineri, în general, și nu lipsă de politețe.

În cazul în care folosirea unui anumit pronume personal alocutiv nu este acceptată de interlocutor (în cadrul relațiilor interpersonale) putem vorbi de violarea normelor pragmalingvistice. Astfel, persoane care se cunosc de puțin timp, au vârste diferite, pot trece cu ușurință de la pronumele de politețe la cel confidențial. De cele mai multe ori schimbarea este cerută, propusă, de superiorul de vârstă (deși, în ultimul timp, nu se mai aplică mereu această regulă de conduită) sau de persona aflată într-o anumită poziție socială sau profesională pe o treaptă ierarhică superioară, instaurându-se un raport perfect solidar, reciproc. Alteori, superiorul ierarhic își arogă dreptul de a folosi față de un subaltern, chiar mai vârstnic, pronumele personal familiar *tu*, primind, însă, în continuare,

[7] *Dàmaso Alonso, La muerte del usted, apud, Norma Carricaburo, Las fórmulas de tratamiento en el español actual, Madrid, Arco Libros, S.L, 1997, p.10: "(...) Nu ne simțeam în largul nostru cu noul* ***tú****, aveam senzația că purtăm o mască. Ce plăcut era pronumele* ***usted****, ce sicer și câte nuanțe oferea! (...)* ***Tú*** *era atunci un adevărat tú. Pentru Dumnezeu, pentru familia noastră, pentru plăcuta și sedimentata intimitate. Limba este un sistem instabil; orice schimbare produsă într-un punct are o reacție corespunzătoare în alt punct iar prăbușirea pronumrlui* ***usted*** *a atras cu sine profanarea pronumelui* ***tú****" (tr.n.)*

în schimb, pronumele personal politicos, *dumneavoastră,* situație frecvent întâlnită astăzi, mai ales, în mediul privat, dar nu numai, cu tendință de generalizare chiar în mediul universitar, ceea ce poate crea neplăcere și disconfort, fiind simțită ca un mod arogant de exercitare a superiorității oferite de o funcție sau chiar de starea materială, raportul rămânând așadar, nesolidar, asimetric, expresie a politeții negative, creatoare de frustrare.

Persoane care au studiat împreună, dar se regăsesc dupa mult timp, se pot relaționa imediat cu pronumele personal intim sau, daca în prezent ocupă funcții sociale sau profesionale diferite, deși se recunosc ca foști colegi de școală, vor folosi în adresare pronumele personal reverențial, *dumneavoastră*, raportul fiind unul reciproc, în acest caz.

În cadrul raporturilor profesionale, remarcăm folosirea unei familiarități totale în massmedia, mai ales între ziariștii de orice vărstă, prezenți la dezbateri televizate sau aflați pe teren pentru a intervieva asupra unei situații oarecare și a o prezenta publicului telespectator. Astfel, jurnaliștii se relaționează întotdeauna între ei folosind pronumele personal alocutiv *tu,* urmat de prenumele acestora: *S-o auzim pe Camelia! Buna, Camelia, ce ne spui? Ce mai e la Senat?Multumesc, Cătălin*: etc, sunt dialoguri cu care ne-am obișnuit și nu ne mai surprind. Uneori, poate, ne amintim mai degrabă prenumele unui jurnalist și nu numele său întreg. Există și mici excepții, în care un ziarist mai în vârstă este numit *maestre*, caz în care este obligatorie adresarea politicoasa, deși, poate, maestrul poate răspunde cu un pronume personal intim, adresându-se colegului de breaslă mai tânăr.

O altă lege existentă în maniera de adresare în emisiunile televizate de divertisment este folosirea permanentă a familiarității față de staruri, top-modele, creatoare de modă, artiști, cântăreți de muzică ușoară, populară, actori cunoscuti, sportivi mai ales tineri și nu numai, atitudine care generează o modă și reprezintă un fel de lecție de comportament pentru tinerii de astăzi. Moderatorul se va adresa tuturor folosind prenumele și pronumele personal alocutiv *tu,* urmat mereu de verb la persoana a doua singular. Celebrului fotbalist Gică Hagi nimeni nu i-a vorbit niciodata altfel decât extrem de familiar, deși fotbalistul este de acum un senior, adresarea presupune în acest caz ca și în cele arătate mai sus, atașament, simpatie, dragoste, prietenie, empatie cu respectiva personalitate. Este vorba despre *tu mistic*, folosit în adresarea față de persoane carismatice sau percepute ca atare de populație, în general.[8] Câteodată în această categorie pot fi incluși chiar oameni politici, de

[8]*Lorenzo Renzi, op.cit., pp. 375-376*

obicei, tineri. A fost, pentru a oferi un exemplu, cazul ministrului Ioana Predescu[9], intervievată foarte familiar într-o emisiune televizată. Discuția mediatizată capătă mai mare expresivitate, iar personalitatea intevievată va dobândi o importantă popularitate în rândul publicului.

Fenomenul este tot mai răspândit, imitând modelele occidentale și deși este privit încă cu suspiciune, *tu* egalizator se face simțit în toate transmisiunile televizate care transmit jocuri, de exemplu. Prezentatorul se va adresa tuturor participanților folosind prenumele și pronumele personal intim, deși uneori cei mai puțini tineri răspund folosind în adresare pronumele personal de politețe, *dumneavoastră*, realizându-se astfel un raport de non reciprocitate, moderatorul aflându-se într-o situație de superioaritate față de participantul la joc. Alteori, se evită adresarea directă pentru a se evita instaurarea unei ierarhizări nepoliticoase.

Această manieră familiară de adresare, care dă uneori impresia unei întâlniri între prieteni, „la o cafea", se extinde astăzi și în emisiunile culturale, în intervievarea unui om de cultură, a unui scriitor. Recent, într-o emisiune televizată, "Garantat 100%" difuzată pe postul național TVR1, am asistat la un dialog între moderatorul Cătălin Ștefănescu si scriitorul Mircea Cărtărescu. Toată conversația referitoare la ultimul roman al scriitorului, *Solenoid*,a fost extrem de familiară, degajată, aproape intimă, ca între prieteni, scriitorul declarând la final, ca s-a simțit foarte bine, "ca la o cafea". Tema pusă în discuție era foarte serioasă, dificilă, chiar, rolul scriitorului, importanța lietraturii astăzi, cititul astăzi, explicarea unor termeni folositi de autor în ultima sa carte; dialogul a început cu salutul "Bună, Mircea/ Bună, Cătălin!" puțin ciudat, ca și cum ar fi urmat o șuetă camaraderească. Probabil, această manieră de adresare față de scriitorul Cărtărescu, a avut scopul de a-l face mai popular, mai apropiat publicului tânăr, prea puțin amator de literatură adevărată, dorința de a depăși un anumit grad de dificultate oferit de scrierile lui Mircea Cărtărescu; poate s-a dorit trezirea interesului pentru lectura ultimei cărți a autorului român, dat fiind faptul că respectiva emisiune nu este una de divertisment și este urmărită de un anumit public, restrâns, care poate include studenți, elevi, tineri, mai ușor de cooptat spre cultură, prin întrebuințarea unui comportament lingvistic tineresc.

Tu egalizator este prezent aproape exclusiv pe rețelele de socializare, ca un fel de regulă, între "prietenii" virtuali. Daca cineva folosește pronumele personal politicos în adresare este de cele mai multe ori apostrofat de interlocutorul care se simte "bătrân" și

[9] *Ioana Predescu a fost ministru al Finanțelor*

care cere imediat instaurarea unui raport de familiaritate. De multe ori, persoane de vârstă medie acceptă să fie tutuite de cei mai tineri, chiar de necunoscuți, pentru a se simți de aceeași vârstă cu aceștia. Fenomenul aparține tendinței contemporane, care valorizează în societatea modernă, tinerețea, ca fiind o calitate în sine, un merit. Moda, muzica, modul de a vorbi și de a se îmbrăca sunt astăzi destul de importante, deoarece pot face o persoană să pară (aparența este esențială) mai tânără decât este în realitate, deși, în mare parte din cazuri, acest comportament apare ridicol și nu impune, în general, respect.

Excepțiile apar, în special, între persoane care se cunosc deja și se respectă ierarhia de vârstă sau profesională, prin utilizarea adresării politicoase.

Vom analiza în continuare câteva pliante promoționale prezente astăzi în unele bănci din România: Raiffeisen, ING, BRD, mesaje adresate clienților sau posibililor clienți, referenții potențial reali ai mesajului de promovare a unor beneficii oferite de aceste bănci.

Prezența pronumelui personal alocutiv *tu* este percepută ca expresie a amabilității confraterne, a bunăvoinței față de semeni, o punte de legătură în vederea instaurării unei apropieri amicale, calde și pline de incredere între omul necunoscut, clientul potențial, și bancă. Astfel, cele mai interesante plinate, din punct de vedere psihologic, sunt cele adresate reprezentanților vârstei a treia, pensionarilor. De exemplu, banca BRD, cu sloganul „Banca ta, echipa ta", are o serie de *Oferte senior*: "Noi iți preluăm grijile, ca tu sa rămâi cu bucuriile", iar pe fundal este reprezentat un bunic elegant, bine îmbrăcat, cu o pălărie cochetă, surâzător, alături de o fetiță, nepoata sa, mirosind un buchet de flori, o imagine idilică, un paradis oferit prietenește de bancă, greu de refuzat, deoarece folosirea adresării la persoana a doua singular presupune și un raport complice, într-o formă tinerească. Pliantul continuă în aceeași notă: "(…) pentru ca a sosit momentul să te gândești și la tine, să-ți faci timp pentru tine..(...)". "…ți-am pregătit o serie de beneficii..Vino să-ți încasezi pensia la BRD! Restul e bucurie."

În aceeași notă de optimism și încredere într-un viitor mai bun, acționează și banca Raiffeisen, care oferă pensionarilor un card de pensie cu sloganul: "Ia-ți cardul de pensie și te bucuri de mai mult timp pentru tine și cei dragi!" Sunt reprezentați doi tineri pensionari, supli, îmbrăcați modern, care emană bunăstare, bucurie, fericire, lângă doi presupuși nepoți, toți, îmbrățișându-se lângă un bancomat, iar bunicul are în mână cardul bancar. Aceste imagini idilice nu corespund întru totul situației economice a pensionarilor români, însă generează iluzia unei posibile schimbări, cu ajutorul băncii. Se remarcă din

nou adresarea amicală, protectoare, complice, prin prezența verbului la modul imperativ, la persoana a doua singular.

Banca ING, în schimb, folosește exprimarea indirectă sau se adresează pensionarilor cu persoana a doua plural, care poate fi înțeleasă atât ca adresare politicoasă, cât și ca pluralul lui *tu*: "100 de lei ajung la cei care înțeleg de ce e mai bine sa își aducă pensia la ING." Sau: "Dacă aduceți pensia primiți 100 de lei".

Când pliantele sunt dedicate tinerilor, tonul devine colcvial, cu expresii întâlnite în limbajul juniorilor. Astfel, cardul propus studenților "Studentocard", cu îndemnul: "Totul începe cu un sfat bun. Ca să fii un student cool, ia-ți Studentocardul"; remarcăm și anglicismul *cool*, prezent în jargonul tinerilor și nu numai. Sloganul "Dă-te cu cel mai tare card!", iar pe fundal, fotografia înfățișează un tânăr, care "se dă" cu skateboard-ul. Substantivul *studento* nu se regăsește în vocabularul limbii române, dă impresia unui termen străin, oferă o iluzie. Mai jos citim precizarea: "În plus, avem o super veste...", în care se evidențiază prefixoidul la modă *super*. "Ne vedem pe Studentbank.ro (…) un loc cool…"; *bank* este un anglism, care ne amintește de numele băncii, Raiffeisen Bank. În aceeași categorie se înscrie pliantul de la Raiffeisen "StudentTrip", unde trip este un alt anglism, care înseamnă *călătorie*: "Pornește în StudentTrip!"(…) "E momentul tău!" Imaginea ne arată doi tineri, foarte veseli, fericiți, îmbrăcați de vacanță, cu ochelari si pălării de soare, care consultă împreună o harta, invitând la a fi imitați.

Alte pliante promoționale bancare se adresează tinerilor salariați care sunt invitați să-și aducă salariile la ING, promițându-li-se multe avantaje și beneficii bănești: "Mută-ți salariul la ING și poți câștiga salriul tău pe un an de zile,, , sau "Colegul la salariu se cunoaște. Convinge-ți colegii să își aducă și ei salariul la ING!..." tonul este amical, prietenesc, sfătos, bătăios, colocvial, familiar, ca între prieteni: "Fii stăpânul salariului tău. Adu-l la ING și îl periem de taxe și comisioane pentru ca tu să te poți bucura de toți banii tăi. Si mai mult, venim cu o grămadă de avantaje".

Și BRD oferă un credit pentru călătorii tinerilor: "Creditul Work & Travel" – "Te pregătim de experiențe dincolo de granițe" , "Hai, fă-ți bagajele!", continuând apoi cu o mulțime de avantaje, sfaturi, toate într-un limbaj tineresc, cu anglicisme și mereu folosirea persoanei a doua singular a verbului la modul imperativ.

"Realizează-ți planurile pe loc, cu ING personal. Da, poți!"

Exemplele sunt foarte numeroase și pentru promisiunile oferite de cardurile de cumpărături, credite pentru casă, economii pentru căminul "tău."

Tu este mereu destinatarul acestor mesaje, presupunând posibilul client, *tu = noi* care trebuie să fim convinşi prin această familiaritate excesiva, ce nu ţine cont de nicio ierahie sociala ori generaţională că o anumită bancă poate avea grija de banii noştri, asigurându-ne un viitor fără probleme, marcând, aşadar, mentalitatea epocii pe care o trăim. Este vorba de o comunicare unilaterală, care nu are un alocutor precis, oricine se poate identifica cu pronumele personal alocutiv intim. Mesajele promoţionale bancare împrumută de la publicitatea comercială stilul insidios, persuasiv, voit tineresc, jovial, oferind iluzia unei siguranţe, unei fericiri spre care aspiram cu toţii. Astfel de sloganuri pot crea frustrări, dar, în cea mai amre parte din cazuri, sunt beneficie din punct de vedere psihologic, dăruind posibilitatea evadării din lumea reală. Dat fiind că sunt foarte numeroase, pot cădea în desuetudine şi trebuie frecvent schimbate, transformate, conform modei momentului, trezind mereu interesul clientului.

Sub influenţa occidentală, generatoarea unei noi mode lingvistice şi comportamentale, limbajul politicos se dovedeşte astăzi mult simplificat; *TU egalizator* este astăzi o practica care redimensionează psihologic politeţea pozitivă, ştergând cu brutalitate distanţele sociale şi nivelând voit ierarhiile.

Tutuiala este simţită actualmente în România ca o marcă a globalizării, a non discriminării, a integrării noastre în lumea"civilizată": "Ne scufundăm în omogenitatea lui tu, iar tu evoluează semantic spre nimeni. Nu ne-ar strica un pic de ştaif. Nu ne-ar prinde rău o scurtă epidemie de politeţe", spunea foarte plastic Andrei Pleşu, în eseul[10] amintit mai sus şi care ne-a servit ca punct de plecare în acest demers.

Bibliografie:

Carricaburo, Norma, *Las fórmulas de tratamiento en el español actual*, madrid, Arco Libros SL, 1997

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, *Conversaţia*, Bucureşti, Editura ALL, 1995

Orletti, Franca, *Fra conversazione e discorso*, Roma, La Nuova Italia Scientifica, 1994

Pleşu, Andrei, *Comedii la Porţile Orientului*, Bucureşti, Humanitas, 2012

Renzi, Lorenzo, *La deissi personale e il suo uso sociale*, Firenze, le lettere, 1993

Jurnalul Naţional, 19 februarie 2004

Pliante promoţionale ale băncilor Raiffeise, ING, BRD, 2016

[10] *Eseu publicat în Jurnalul naţional, 19 februarie 2004*

DEFINING POSITIONS AND COMMITMENTS - ARGUMENTS AND LINGUISTIC STRATEGIES IN NEGOTIATIONS

Otilia Huţiu

Assoc. Prof., PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract The paper analyses negotiation defined as a type of argumentative discourse aiming to solve disagreement between conflicting social groups.

The analysis of arguments in the discourse of negotiation is carried out using elements of the Pragma-Dialectical (PD) methodology. The present paper briefly describes the analytical model used (the Pragma-Dialectical analysis), shows the difference between this model and that of negotiation (in point of structure and aims) and focuses on the rhetorical analysis of the confrontation stage in negotiation . The article presents and analyses standpoints, arguments and commitments in an endeavor to demonstrate the idea that persuasive elements can be subsumed to the overall dialectical frame. The rhetorical strategies used by negotiators fulfill the aim of this stage, i.e. to define commitments and the space of disagreement.

Key words: standpoints, commitments, pragma-dialectics, interests, compromise.

1. Introduction

The present paper offers an analysis of one of the most frequently used types of discourses in the modern globalized world: the discourse of negotiation.

Negotiation is this paper is viewed as a as a communicative genre [1] aimed at reaching consensus through settlements.

Negotiation has been researched from a great variety of perspectives. In the present paper negotiation is analyzed within the framework of argumentation theory, as this approach allows for a descriptive and evaluative analysis of negotiation. The argumentation theory used is the Pragma-Dialectical theory because this approach offers a

[1] Negotiation as studied in the present paper refers to a genre used in a great variety of communicative events and not to a discursive strategy in which meaning is negotiated by participants in the communicative event (Martin, Rose, 2007).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

descriptive and a *normative* methodology which has managed to integrate important concepts from the modern theory of argumentation with those from pragmatics (speech acts, conversational maxims).

2. Outline of the Methodological Framework –The Pragma-Dialectical Theory

The Pragma-Dialectical theory has been developed by scholars from the Amsterdam University (van Eeemeren, Grootendors, van Rees, Feteris, Aakhus, etc.), as well as from US and Canadian scholars in the field of argumentation (S. Jacobs, S. Johnson) and informal logic (D. Walton).

Pragma-Dialectical theory integrates findings from speech act theory, conversational maxims and interactional discourse analysis into an analytical framework that is able both to describe argumentative dialogic discourse and to evaluate it.

The theory postulates a model of an ideal discussion called *critical discussion* using the methodology and concepts of speech acts, argumentation and genre analysis.

The critical discussion is a concept central to the Pragma-Dialectical theory, which has many similar points with the concept of ideal speech situation postulated by J. Habermas[2]. It is considered an ideal model for disagreement resolution that allows the analyst to examine real life differences.

The resolution of a dispute ideally passes through four stages which correspond to four different phases of a critical discussion (van Eemeren, 1992): a*) the confrontation stage*; b*) the opening stage*; c*) the argumentative stage*; d) *the concluding stage.*

The confrontation stage is the one in which one participant in the critical discussion advances a standpoint which, then is questioned by the other side.

In the opening stage one of the discussant who has advanced a standpoint is prepared to defend it while the other is prepared to criticise it. In the opening stage, the parties try to find out whether there is sufficient common ground to make resolution-oriented discussion possible: shared background assumptions, facts, values, procedural agreements.

[2]For J. Habermas the concept of ideal speech situation can be attained through the achievement of a rational consensus. N. Blackie (1996) explains how such a concept works "For such a consensus to be regarded as perfectly rational, it must be possible to demonstrate that any rational, competent person would come to the same conclusion if they were free of all constraints or distorting influences, whether their source was open domination, conscious strategic behaviour or the more subtle barrier to communication derived from self-deception. Such a set of ideal circumstances he called an ideal speech situation'. Even if such a situation is impossible to achieve, it is nevertheless assumed or anticipated in all discourse (N.Blackie, 1996: 56).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

During the argumentative stage, one of the discussants presents arguments meant to support his/ her standpoint, whereas the other elicits further arguments if he is still in doubt. The argumentative stage is the one in which the complex argumentation patterns are displayed and the outcome of the discussion is established.

The concluding stage is shaped by one of the following two possibilities: the argumentation is accepted as a resolution to the dispute, or the standpoint advanced in the confrontation stage is withdrawn if the argumentation has not been accepted as a suitable resolution.

These stages are further decomposed into moves and speech acts which accomplish the interactional tasks of each stage.

Arguments are seen as complex speech acts which differ from other types of speech acts (for instance an explanation or a demonstration) as they always accompany a standpoint and have to be accepted/refuted by the interlocutors. The perlocutionary effect is central to this type of speech act.

Real life argumentative discourse displays many irregularities, a kind of looseness , the stages may be ordered differently , the argument lines and argumentative schemes may be difficult to discern .To cope with this problems the pragma-dialectical theory postulates *the analytical overview*, i.e. a procedure whose aim is to reconstruct real life argumentative instances of discourse revealing their basic underlying component parts: *the standpoint, the arguments, the conclusions.* In the course of this reconstruction the analyst makes use of four types of operations: additions, substitutions, permutations and deletion. Thus, additions make unexpressed steps of an argumentation explicit, substitutions recover the basic underlying speech acts eliminating indirect speech acts and permutations rearrange the material in order to clarify the dialectical process; whereas deletion eliminates repetitions, repairs, false starts, jokes. The reconstructed texts are then compared to a theoretical ideal model of argumentative discourse – *the critical discussion*- that acts as a grid against which dialogic discourse can be assessed.

The major use of the ideal model is to enable the analyst to perform a normative reconstruction of real life argumentative discourse in order to evaluate it, to understand its fallacies and incongruities if present. Compared to the ideal argumentative conduct, the real life ordinary discourse appears as ambiguous, sometimes without explicitly stated purposes, argumentative roles or argumentative procedures.

3. Defining Negotiation as an Argumentative Discourse

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Negotiation is basically an "exchange of concessions "(Walton, 1998) in which the participants use arguments in order to reach a compromise or some sort of agreement that satisfies both parts. Unlike in the critical discussion, here the exchange of criticism and arguments is not free; it depends on many aspects, such as the power and the status of the discussants, the commitments and the interests behind these commitments.

The conflict in negotiation is generated by a lack of knowledge or shared common ground.Thus, a major distinction between the critical discussion model and the negotiation model can be postulated in terms of goals *(*Walton, 1998, 2002). The conflict in negotiation is not over opinions; it is a conflict of interests.

In negotiation it seems that the settlement, which is usually attained through compromise, is more important than a rational, logical resolution which would imply argumentation. In fact both the critical discussion and the negotiation model contain argumentation to a large extent, but the role of arguments in the negotiation process is somewhat changed. The end point of a successful negotiation is commitment by both parties to a contract to carry out some proposal, based on each individual's determination that is the best that they can get.

4. Analysis of the Confrontation Stage

In the present article the argumentative analysis has been carried out using examples form English transcript of negotiations which has been retrieved from the web .We have no additional information concerning aspects like accent, pauses, and rhythm. These kinds of texts are not originally meant for linguistic analysis; therefore no transcription conventions have been used. The transcript renders the negotiations held at the 3rd Congress Hill Conference on Middle East Issues organized by the Americans for Peace Now Organization in February 2000. The series of Congress Hill Conferences are periodically held, aiming at exploring possible solutions for the Middle East conflict. The participants argument their positions and try through negotiation to find mutually acceptable solutions for the key problems of the conflict. The participants are diplomats, academics, and journalists from the U.S., Israel and the Arab countries, usually people that are or were engaged officially in negotiations in the Middle East. The outcomes of this series of conferences help them and the other negotiators in their future official negotiations

In the analyzed transcript the confrontation stage comes after the opening stage. This reversed order is due to institutionally imposed constraints on the real world genres,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

such as negotiation. The opening stage has a clarifying organizing task whereas the main task of the confrontation stage is to forward the standpoints of each party and to signal the strength of their commitments.

The confrontation stage and the following stage-the argumentative bargaining stage- have been separated by means of the dialectical transformation of permutation. Each discussant presents his or her argumentation and standpoint in one and the same intervention. The keynote speakers present their argumentations before they introduce the standpoint in an inductive manner, the main reason being that of conveying the impression that they have reached the respective standpoint objectively.

The manner in which negotiators relate to the issue under discussion is crucial in negotiation.

Thus, Dr. Klinov, the first speaker, when presenting her standpoint, tried to reframe the issue, from a political issue of refugees that have the right to come back to their original home into a problem of economic development

. 69-102: "In other matters the refugees are quite similar ,in some dimensions quite better off , in some dimensions a little less well off to the non-refugee population ……"

"So we are talking really economically about a boost to the development of the region .."

She uses the technique of dissociation recasting the problem of refugees into economic terms. Such a reformulation changes things radically because if there are no refugees, then the second line of argument about who generated the refugee problem, who is responsible and even guilty, is no longer relevant. Thus, dissociation brings about a different evaluation of the issue. [3]

Dr. Klinov uses this reformulation in order to prepare her proposal under the form of a compromise. If they are no longer talking about refugees, the proposal of compensations given to the poor population seems a good suggestion.

[3] Concerning the argument of dissociation Perelmann considers that :" La technique de rupture, de liaison consiste donc a affirmer que sont indûment associe des éléments qui devraient rester sépares et independents. Par contre, la dissociation des notions détermine un remaniement plus ou moins profonde des donnees conceptuelles qui servent de fondement a l'argumentation: il ne s'agit plus, dans ce cas de rompre les fils qui rattachent des éléments isoles, mais de modifier la structure même de ceux-ci." (Perelmann & Olbrechts Tyteca, 1958/2000: 550)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

The arguments belonging to the dissociation scheme of argumentation lend themselves easily to the formulation of compromises as they belong to the class of arguments that structure reality (according to Perelmann & Olbrechts Tyteca). Once formulated, the newly structured terms of the compromise present themselves as the best solution.

Although she doesn't consider them as refugees, Dr. Klinov continues her speech with some arguments in favor of a partial return.

Even if it seems inconsistent with her previous standpoint, this presentation of two slightly different views is frequent in negotiations where the parties try to delimit one area within which agreement and proposals are possible. Thus, she offers in fact two proposals which both are acceptable from her point of view: compensation and partial return. She delimits the zone of agreement between the more radical standpoint that Palestinians are not refugees and the less radical one that poor Palestinians should be allowed to return or else get compensation.[4]

The second speaker, Abu Zayyad, rejects this view from the very beginning of his intervention. He clarifies his position, stating that he speaks there not as an official but as a private person. Abu Zayyad introduces the issue using the words '*as you know'* through which he tries to present the issue of refugees as self-evident. Presenting the issue as self-evident can be a fallacious move in a critical discussion, but here it is relevant as it is an attempt of one of the discussants to keep the discussion focused on the issue announced in the previous phase.

His standpoint is that all refugees should return and that this is their right and not a favor. This formulation shows the strong commitment of the discussant (Walton, 1998) and signals the fact that a major change in standpoint is unlikely to occur during the negotiation.[5]

283-284 And when we speak about the right to return, we speak about it as a right and not a gesture of goodwill.

[4] *This is known in the prescriptive literature on negotiation as log-rolling , when one issue is divided in two separate issues in order to reach agreement at least with respect to one of them.*
[5] *Strong commitments are according to Fisher and Ury (1991) characteristic for positional bargaining in which the negotiators are unwilling to relinquish their positions. Fisher suggests that negotiators should look for the interests behind the positions in order to come closer to a settlement.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

The standpoints of the other speakers of the meeting are put forward clearly, using mostly assertive speech acts. Unlike the first two, all the other use tentative language (many instances of '*I think'*) and deontic modals: like *'need', 'has to,* which imply less involvement and a weaker commitment.

Although each negotiation encounter is dominated, on the whole, by one of the two main styles, the cooperative or the competitive, a mixture of styles can be noticed even in the speech of a single participant. In our transcript each of the speakers exhibited instances of cooperative and competitive style.

Competitive styles tend to prevail at the beginning of negotiation in the confrontation stage when participants state their positions and, if they manage to acquire a common zone of agreement in which a compromise proposal can be put forward, the style of the participants gradually turns into a cooperative one. Standpoints and proposals made by the other participants are mostly conveyed indirectly and with a use of tentative language, like in the following examples:

484- 488: If you look at the numbers….if you look at those figures and you see that they are in the same ball area…and if a certain number of people are actually going to return .., that number might be very much related to the number of Palestinians who will want to and who can and should be able to come back to their original homes.

The numerous modals used by the speakers show their awareness of circumstances, their effort to present standpoints as obvious, as being a result of the real conditions and not of their views.

Although spoken English uses in general more modals with a deontic meaning, in our corpus modals with epistemic meaning are also very frequent. The most numerous are *need*, and *have to* as these verbs show necessity which is beyond the speaker's control. Impersonal phrases like '*No one is going to feel …'; It is clear that…'* are used to introduce standpoints indirectly, however the force of the epistemic modal signals a strong commitment of the speaker.

Standpoints are also introduced by means of hypothetical constructions in which sometimes modals are also present (used epistemically or circumstantially – according to Kratzer, 1991). Hypothetical constructions convey a sense of modality (Palmer, 1986) which is reinforced if they are accompanied by modals. Conditionals also signal a rather

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

strong commitment because they are generally used in arguments from consequence where a cause is shown to bring about necessarily a certain effect, good or bad. The numerous uses of reformulations and conditional sentences as well as other hypothetical constructions suggest indirectness in argumentation and a strict observance of social requirements such as politeness status and power of the participants.

Ms Artzt : I think we all can agree that, if there is going to be peace, it has to be a final peace…

The style used by the participants tends to move from competitive towards collaborative, as they pass from the confrontation to the bargaining –argumentative stage in whose aim is to reach consensus.

5. Discussions and Conclusion

In the confrontation stage the discussants paid attention to expressing their standpoints clearly and unambiguously. The way standpoints are introduced is important for the furthering of the negotiation process because it reveals commitments, positions and establishes the zone of agreement.

Commitment in negotiation is generally evaluated as flexible or firm (Putman, Jones) and can be expressed through language. Tentative language and indirectness indicate flexible commitments whereas explicit, clear, unambiguous language is a cue for firm commitments. These aspects are usually determined in the confrontation stage and have a great impact on the further development of the negotiation process. Therefore a rhetorical analysis of this stage supplements the dialectical reconstructions and gives the negotiator and the analysis useful information about the possible outcomes.

Strategic maneuvering manifested in the confrontation stage may become problematic when it appears as an attempt to present standpoints as self evident, sacrosanct, obvious and no argumentation is offered to justify it. In this case the commitment of the negotiator is too strong at it may finally block the achievement of a settlement. In the transcript analyzed the strong commitments are part of the confrontation stage only. They are downplayed in the argumentative stage in an attempt to reach consensus. Although some of the participants tended to present at the beginning their standpoint as self-evident ,this was meant only to signal strong positioning and a

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

determination to be in control, because in the bargaining-argumentative stage they provided arguments in support of the standpoints advanced.

The aim of the present paper has been to present a possible analysis of the confrontation stage in an instance of negotiation discourse within the framework of the pragma-dialectical theory of argumentation. This approach offers important insights into the positions, interests, attitudes, of the discussants that govern any real life argumentative discourse.

The understanding of rhetorical strategies and their role in discussion may contribute to the development an argumentative competence in people, a discussion-minded attitude which proves extremely important in a post modern society in which negotiation has become a way of life.

As far as the teaching of negotiation is concerned, one has to distinguish between the teaching of negotiation to people belonging to the discourse community which is supposed to use negotiations and the teaching of negotiation as part of second language acquisition within the programmes for English for Specific Purposes (ESP).

The teaching of negotiation as a distinctive communicative activity aimed at reaching consensus has a wide range of application in domains such as economics, management, sociology, politics, as well as in any other field in which communicative skills are required.

References

Drew, P and Heritage, J. (ed.) (1992) *Talk at Work. Interaction in Institutional Settings.* CUP

Fisher, R., Ury, W. , Patton , B.(ed).(1991) *Getting to Yes. Negotiating Agreement Without Giving In* .Houghton Mifflin Company Boston/New York

van Eemeren, H. Grootendorst, R. (1992) *Argumentation, Communication and Fallacies . A Pragma-Dialectical Perspective.* Hillsdale (N.J.) Erlbaum.

van Eemeren, H. (2002) (ed.) *Advances in Pragma-Dialectics Sic Sar Amsterdam.*

van Eemeren, H. Grootendorst, R. (2004) *A Systematic Theory of Argumentation. The Pragma-Dialectical Approach.* Cambridge University Press.

Firth, A. (ed.)(1995) *The Discourse of Negotiation. Studies of Language in the Workplace* Pergamon London.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Gibbons, P. *The Role of Language in Negotiation: Threats and Promises.* in Putnam, L., Roloff, M. (ed.) *Communication and Negotiation.* Sage Publications p. 156-175.

Gilbert, M. (2001) *Ideal Argumentation* A paper presented at the 4th International Conference of the Ontario Society for the Study of Argumentation , Windsor Ontario, retrieved from the web 15.08.2003.

Habermas, J.(1983) *Moralbewusstsein und kommunicatives Handeln* , Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main.

Holmes, M.(1992 *Phase Structures in Negotiations*. in Putnam, L., Roloff, M. (ed.) *Communication and Negotiation.* Sage Publications p. 83-10.

Hutiu, O. *Conversational Strategies in Management Union Negotiations* in Bulletin of Transilvania University of Brasov , Series IV, Philology. Cultural Studies, Vol.3 (52), 2010

Hutiu, O. *The Discourse of Negotiation –A Genre based model*, Journal of Humanistic and Social Studies, Volume. I, No.1 (3) 2011, pg.47-64.

Maynard,D (1984) *Inside Plea Bargaining .The Language of Negotiation.* Plenum Press New York and London

Mulholland, J.(1995) *The Language of Negotiation. A Handbook of Practical Strategies for Improving Communication.* Routledge London.

Swales, J.M (1990) *Genre Analysis. English in academic and research settings* CUP

Walton, D.(1998) *The New Dialectic. Conversational Contexts of Argument.* University of Toronto Press.

Wilson, S. *Face and Facework in Negotiation* in Putnam, L., Roloff, M. (ed.) *Communication and Negotiation* Sage Publications p. 176-208

www.americansforpeacenow.org/page20.03.2003

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

PLACE ET VALEURS PARTICULIÈRES DU PRONOM PERSONNEL CONJOINT (ASPECTS CONTRASTIFS: ROUMAIN - FRANÇAIS)

Maria Rodica Mihulecea

Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: THE PLACE AND THE PARTICULAR VALUES OF THE UNSTRESSED PERSONAL PRONOUN (CONTRASTIVE ASPECTS BETWEEN ROMANIAN AND FRENCH)

In the present work we want to point out the difficulties the Romanian speakers meet when they find themselves in the position of transferring the unstressed forms of the personal pronoun from Romanian into French. This matter is tackled from the contrastive point of view. We shall focus our attention upon the similarities and differences between the two languages. We shall discuss the places of these pronominal forms to the verb and their morphological conditions. We have also analyzed some particular values of the unstressed personal pronoun which can produce all kind of linguistic interferences. The selected examples help us prevent a series of possible mistakes the Romanian speakers can make. They do that because they cannot get rid of the habit of thinking in Romanian when they have to use French.

Key-words: equivalent, personal pronoun, value, place, interference.

Introduction

Notre travail sur le pronom personnel conjoint a pour objet de mettre en évidence certains aspects liés à la place des formes conjointes par rapport au verbe et à leur comportement morphologique, qui créent, en général, des difficultés aux sujets parlants roumains, au cours de l'apprentissage du français. Nous tenons également à faire ressortir certaines valeurs particulières du pronom personnel conjoint en roumain et en français, en insistant sur les ressemblances et les différences entre les deux langues. L'analyse proposée se situe par conséquent dans la perspective contrastive (impliquant une comparaison entre le roumain et le français), dont on retient surtout les cas de divergence qui peuvent entraîner des fautes.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Pour faire face aux nouvelles situations imposées par le processus de l'acquisition du français, l'usager roumain, insuffisamment préparé, essaie de trouver « un équilibre entre les moyens linguistiques dont il dispose et ses intentions de communication »[1]. En ce sens, il recourt assez souvent à des extensions analogiques, qui constituent parfois la source des fautes. On en distingue, généralement, les types suivants: *fautes interférentielles* (ou externes), dues à l'influence de la langue base (maternelle) sur l'acquisition d'une langue seconde et *fautes internes*, qui apparaissent à cause de la connaissance lacunaire des normes de la langue cible.

À partir de ces considérations, nous nous arrêterons dans un premier temps sur la position des formes conjointes du pronom personnel, pour continuer avec la présentation de certaines valeurs particulières que ce pronom manifeste dans divers contextes.

1. Placedes formes conjointes du pronom personnel

Dans l'analyse des pronoms personnels et surtout dans leur acquisition, on insiste d'habitude sur un aspect qui peut susciter des difficultés aux usagers roumains: c'est la manière dont on place les formes conjointes auprès du verbe. On les trouve dans la proximité immédiate du verbe, non seulement en roumain mais aussi en français:

roum.***îmi*** *dă,* ***mi****-a dat / dă -* ***mi****!, dă -* ***mi*** *-* ***le****!*

fr.*il* ***me*** *donne, il* ***m****'a donné / donne -* ***moi****!, donne -* ***les*** *-* ***moi****!*

Il est à remarquer que ce n'est qu'en roumain qu'elles peuvent être séparées du verbe, par un élément dont la position, dans l'énoncé, est plus faible que celle du pronom (il s'agit de certains adverbes):

Îlmai citesc *și azi / Nu-****l mai citesc*** *azi.*

Mătotbate *la cap să mergem la pescuit.*

Mă cam doare *capul.*

Îl și bea *pe nerăsuflate.*

tandis que le français ne connaît pas cette situation, l'adverbe étant placé après le verbe:

Je ***lelis encore*** *aujourd'hui / Je ne* ***lelisplus*** *aujourd'hui.*

[1] *T. Cristea, Éléments de grammaire contrastive. Domaine français-roumain, Editura Didactică și Pedagogică București, 1977, p. 86.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

1.1. La positiondes pronoms conjoints, par rapport au verbe avec lequel ils se combinent, dépend de la formede celui-ci[2] et du contexte phonétique:

1.1.1. forme verbale personnelle

a) simple

Le pronom personnel conjoint est *antéposé* au verbe conjugué à la forme simple, à tous les temps, aussi bien en roumain qu'en français:

roum.*Astăzi* ***îl*** *întâlnesc pentru a-mi da un atlas de anatomie.*

fr.*Aujourd'hui je* ***le*** *rencontre pour me donner un atlas d'anatomie.*

roum.***Îmi*** *oferă o carte de fiecare dată când ne vedem.*

fr.*Il* ***m****'offre un livre chaque fois qu'on se voit.*

Ces formes conjointes antéposées, qui sont toujours inaccentuées, constituent avec le verbe un groupe accentuel.

À l'impératif affirmatif, le pronom personnel suit le verbe. En *postposition* verbale, les formes conjointes finales sont accentuées: *Récitez-****la****!, Dis-****le*** *avec courage!*

Comme le français est une langue oxytone (l'accent d'intensité est placé sur la dernière syllabe du groupe rythmique), l'impératif affirmatif réclame les formes pronominales disjointes compléments direct et indirect (aux cas accusatif et datif):

*Donne - **moi** le livre!; Cache - **toi**!; Aidez - **nous** pour trouver une issue!; Dépêchez - **vous**!*

*Présente - **lui** la décision de la commission d'examen!*

tandis que le roumain conserve les formes conjointes:

*Dă - **mi** cartea! Ascunde - **te**!; Ajutați - **ne** să ieșim din încurcătură!; Grăbiți - **vă**!*

*Prezintă - **i** hotărârea comisiei de examen!*

Il faut souligner également que le français emploie les formes conjointes *me, te* si elles sont suivies du pronom *en*: *Donne - le - **moi**!* mais *Donne - **m'en** trois!*

Si l'impératif est à la forme négative, les pronoms disjoints sont remplacées par des formants conjoints et placés en *antéposition*:

fr.*Ne **me** trahis pas!; Ne **te** rends pas chez eux!;*

roum.*Nu **mă** trăda!; Nu **te** duce la ei acasă!*

fr.*Ne **lui** donne pas le livre!; Ne **le** prête pas!*

roum.*Nu - **i** da cartea!; Nu - **l**împrumuta!*

[2] S. Reinheimer – Rîpeanu, *Lingvistica romanică: lexic – morfologie – fonetică,* All Universitar, Bucureşti, 2001, p. 149.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

b) composée

Lorsque le verbe est à une forme composée, le français aussi bien que le roumain se comportent pareillement, tout comme d'autres langues romanes[3], plaçant le pronom personnel complément *devant l'auxiliaire*:

roum.***L**-am studiat bine; **Le**-am spus adevărul.*

fr.*Je **l'**ai bien étudié; Je **leur** ai dit la vérité.*

même s'il n'y a pas toujours de transcodages directs au niveau des formes verbales: à la forme analytique (composée) du futur roumain, correspond une forme simple, en français:

roum.***Te** voi vedea mâine; **Îi** va invita la spectacol;*

fr.*Je **te** verrai demain; Il **les** invitera au spectacle.*

et la forme synthétique (simple) du plus que parfait roumain a comme équivalent en français une forme composée:

roum.***Mă** chemase la telefon; **Le** spusesem ce aveam pe suflet.*

fr.*Il **m'**avait appelé au téléphone; Je **leur** avais dit les quatre vérités.*

Le pronom complément qui fait exception à cette règle est le personnel féminin **- o,** du roumain. Il est *postposé* au participe, si le verbe est conjugué au passé composé:

*Au studiat-**o** anul trecut; Am văzut-**o** ieri; N - am întâlnit - **o** la facultate.*

tandis que le correspondant français **-la** - occupe une position *antéposée* à l'auxiliaire:

*Ils **l'**ont étudiée l'année passée; Je **l'**ai vue hier; Je ne **l'**ai pas rencontrée à la faculté.*

1.1. 2. forme verbale non personnelle

En ce qui concerne la place des personnels conjoints par rapport à un verbe non personnel, on distingue les cas suivants:

- avec *l'infinitif*, le roumain et le français se comportent d'une manière semblable, antéposant le pronom personnel complément:

roum. *Pentru a-**l** / **o** cunoaşte va merge în seara asta la teatru.*

fr. *Pour **le** / **la** connaître il ira ce soir au théâtre.*

- avec *le gérondif*, on constate une différence entre les deux langues: en français le pronom personnel complément conjoint est antéposé:

[3] *Ibidem, p. 151.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

*En **le / la** voyant, l'agent se fit plus aimable.*

et en roumain on le trouve en postposition:

*Văzându-**l** / Văzând- **o**, agentul de circulație deveni mai amabil.*

1.2. Dans la pratique de l'acquisition du pronom personnel français, le sujet parlant roumain rencontre des difficultés de transposition quant à **l'association des formes conjointes** ou à l'emploi d'une forme par rapport à une autre, de personne et de cas différents. On distingue en ce sens, dans une perspective contrastive, les situations suivantes:

a) dans les deux langues, le pronom conjoint complément d'objet indirect des personnes 1, 2, 4, 5 se place avant le pronom à fonction d'objet direct des personnes 3 et 6:

roum.***Mi-l** dă / **Mi l**-a dat să-l citesc în această după-amiază.*

fr.*Il **me le** donne / Il **me l**'a donné pour le lire cet après-midi.*

Le même ordre (indirect + direct) est conservé par le roumain à l'impératif affirmatif: *Înapoiază-**mi-l**!*, tandis que le français y fait exception: *Rends-**le moi***!

En général, l'objet indirect a un référent [+ animé] et l'objet direct est [- animé]. Lorsque le pronom complément d'objet direct des personnes 1, 2, 4, 5 est [+ animé] et se combine avec le pronom d'objet indirect des 3e et 6e personnes, on remarque, pour ce dernier, l'emploi d'une forme disjointe correspondante[4], aussi bien pour le roumain que pour le français:

roum.***Mă** prezintă **lui**.*

fr.*Il **me** présente **à lui**.*

roum.***Te** va prezenta **ei / lor**.*

fr.*Il **te** présentera **à elle / à eux***

et non * *Il te lui / leur présentera*[5]

comme le Roumain serait tenté de transposer ces formes, selon l'ordre syntagmatique indirect + direct.

On signale également, pour la langue roumaine, même si elles sont rares et partiellement admises, les combinaisons des formes pronominales pour les personnes 1, 2, 4, 5, objet indirect et direct:

*Tatăl tău **mi te**-a încredințat;*

*Profesorul **ni te**-a recomandat cu toată încrederea.*

[4]*Riegel, M. et al., Grammaire méthodique du français, 2-e éd. Quadrige/PUF, 2002, p. 203.*
[5] *Le signe* indique une structure agrammaticale.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Dans ce cas, le français propose une forme disjointe pour le complément d'objet indirect:

*Ton père **t'**a confié **à moi**.*

**Ton père me t'a confié.*

*Le professeur **t'**arecommandé **à nous** en toute confiance.*

**Le professeur nous t'a recommandé en toute confiance.*

b) lorsque les pronoms des 3e et 6e personnes se combinent entre eux, on constate des différences entre le roumain et le français: si en roumain les formes pronominales d'objet indirect précèdent celles d'objet direct :

*Dacă are nevoie de dicţionar, **i-l**împrumut.*

*Tata **i l**-a dat ca amintire.*

en français, en revanche, les formes d'objet direct sont antéposées à celles d'objet indirect, aussi bien dans un énoncé déclaratif que dans une phrase impérative négative:

S'*il a besoin de dictionnaire,* je***le lui*** *prête.*

*Son père **le lui** a donné comme souvenir.*

*Ne **le lui** donne pas!*

Sous l'influence de la langue maternelle, l'usager roumain généralise l'ordre objet indirect + objet direct et le transfère directement en français, ce qui engendre des interférences linguistiques:

roum.*E un poem frumos şi **i-l** voi citi*

fr. *C'est un beau poème et je **le lui** lirai.*

**C'est un beau poème et je lui le lirai.*

roum.*Dacă au nevoie de maşina mea, **le-o** voi împrumuta cu plăcere.*

fr.*S'ils ont besoin de ma voiture, je **la leur** prêterai volontiers.*

**S'ils ont besoin de ma voiture, je leur la prêterai volontiers.*

2. Valeurs particulières du pronom personnel conjoint

2.1. En roumain, le pronom personnel conjoint, objet direct et indirect, permet de *doubler le complément* d'objet direct ou indirect (c'est une caractéristique de la langue roumaine qui admet que l'objet soit doublement exprimé, par un nominal référentiel et par un pronom conjoint qui emprunte contextuellement sa référence au nominal, par

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

coréférence[6]). Cela se réalise par la *reprise* obligatoire du complément d'objet indirect ou direct exprimé par un nom:

*Nici măcar **părinților** nu **le** va spune ce s-a întâmplat.*

***Pe colegul** meu **l**-am întâlnit la bibliotecă.*

ou par son *anticipation*, sans effet stylistique:

***Le** scria **colegilor** săi despre capodoperele din muzeul de artă*

***Îi** previn **pe prietenii** mei să nu plece fără mine.*

En revanche, le pronom personnel du français ne double pas l'objet indirect ou direct, il est absent des structures de ce genre:

*Il ne dira même pas **à ses parents** ce qui s'est passé.*

*J'ai rencontré **mon collègue** à la bibliothèque.*

*Il écrivait **à ses collègues** sur les chefs - d'oeuvre du musée d'art.*

*Je préviens **mes amis** de ne pas partir sans moi.*

La présence du pronom personnel conjoint roumain est obligatoire aussi dans la proposition relative. Il reprend le pronom relatif (qui introduit la subordonnée), avec toute l'information concernant le genre et le nombre de l'antécédent nominal qu'il représente:

*Cartea **pe care** am citit-**o** este un roman polițist.*

*Omul **căruia i**-am deschis ușa este vecinul meu.*

En français, au contraire, le pronom personnel n'a pas ce comportement:

Le livre que j'ai lu est un roman policier

ce qui n'empêche pas pourtant l'usager roumain, influencé par les automatismes de la langue maternelle, de transférer directement en français la structure de la langue roumaine et de faire ainsi des fautes: * *Le livre que je **l**'ai lu est un roman policier.*

2.2. Parfois, pour *exprimer emphatiquement la personne,* en roumain aussi bien qu'en français, on emploie dans le même énoncé les deux formes pronominales - conjointes et disjointes:

roum. ***Mă** așteaptă **pe mine.***

***Ne**disprețuiți pe **noi**.*

fr.*On **m**'attend, **moi**.*

*Vous **nous** méprisez, **nous**.*

roum. ***Îți** seamănă **ție**.*

***Le** urmăm **lor**.*

[6] ***Gramatica limbii române, Cuvântul, I, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2008, p. 206.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

fr.*Il* ***te*** *ressemble,* ***à toi.***

Nous ***leur*** *succédons,* ***à eux*** (ou ***à elles***).

Les pronoms objets directs et indirects disjoints peuvent être placés, également, devant le pronom personnel sujet, en français et devant la forme conjointe, en roumain - étant donné que dans cette langue le sujet est sous - entendu:

roum.***Pe mine mă*** *critică;* ***Pe tine te*** *iert.*

fr. ***Moi****, il* ***me*** *blâme;* ***À toi****, je* ***te*** *pardonne.*

2.3. Par rapport aux autres langues romanes qui continuent partiellement *le datif possessif* du latin - exprimé par des pronoms personnels qui correspondent, au niveau de l'information, aux adjectifs possessifs - le roumain l'utilise le plus fréquemment. Les formes pronominales, ayant cette valeur possessive, déterminent un procès qui est réalisé par un possesseur [+ humain], affectant divers genres d'objets possédés[7].

Au cas d'une *possession inaliénable*- l'objet possédé est une partie du corps humain - le transcodage du roumain en français est direct (l'élément de la langue source et celui de la langue cible contractent le même type de relations, chacun dans sa propre langue):

roum.***Mi****-a mângâiat uşor obrazul.*

fr.*Il* ***m****'a caressé doucement la joue.*

roum.***Îmi*** *şterg ochii*.

fr.*Je* ***m****'essuie les yeux* (le datif *me* remplace *de moi* - "les yeux de moi" - et l'article défini se maintient devant le nom [+ partie du corps humain])

roum.***Şi****-a rupt un picior*.

fr. *Il* ***s****'est cassé une jambe*.

L'emploi du datif possessif et du déterminant possessif en variation libre ou sémantique (non emphase / emphase) se manifeste non seulement en roumain:

Ochii ***îi*** *străluceau de bucurie* (non emphase).

Ochii ***lui*** *străluceau de bucurie* (emphase).

mais en français aussi:

Les yeux ***lui*** *brillaient de joie.*

Ses *yeux brillaient de joie.*

[7] *S. Reinheimer – Rîpeanu, op. cit, p.159.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Le choix du déterminant possessif ou du datif possessif est soumis, selon T. Cristea[8] « à la contrainte du thème lexical du verbe » (verbe d'expérience subjective - datif possessif / verbe objectif - déterminant possessif):

La tête ***lui*** *tourne ;* ***Sa*** *tête tourne.*

Le roumain enregistre cette variation libre même avec les verbes pronominaux:

Privirea ***i*** *s-a întunecat; Privirea* ***lui*** *s-a întunecat.*

ce qui n'est pas possible en français où l'on constate l'incompatibilité du datif possessif avec un verbe pronominal:

Son *regard s'assombrit*

et non **Le regard lui assombrit*.

Si la possession est *aliénable* (l'objet possédé entre en contact avec le corps humain), le datif possessif du roumain a comme équivalent français le déterminant possessif. Il s'agit d'un transfert indirect:

roum. ***Ți****-am rătăcit ochelarii.*

fr.*J'ai égaré* ***tes*** *lunettes.*

qui constitue la source d'une erreur fréquemment rencontrée chez le sujet parlant roumain. Les difficultés et les fautes qui en résultent apparaissent lorsqu'il ignore la restriction sémantique imposée par le datif français et, par conséquent, on emploie le datif possessif à la place de l'adjectif possessif:

roum.***Și****-a rupt caietul.*

fr. **Il s'est cassé le cahier* pour *Il a cassé* ***son*** *cahier.*

roum.***Și****-a rupt mâna.*

fr.**Il a cassé son bras* pour *Il* ***s'****est cassé le bras.*

On retrouve également cette faute, au moment où l'usager roumain essaie de transposer en français le syntagme de l'objet possédé pronominalisé. Dans:

roum.***Mi****-am pierdut cățelul.*

fr.*J'ai perdu* ***mon petit chien.***

le transcodage est correct, mais si l'on procède à la pronominalisation :

Mil*-am pierdut*

on est tenté de dire: **Je me le suis perdu* pour *Je* ***l'****ai perdu.* (*l' = mon petit chien*)

2.4. Le roumain connaît aussi un procédé particulier pour exprimer la possession, appelé *datif adnominal*, consistant dans l'emploi des formes conjointes du pronom

[8] *T. Cristea, op. cit. p. 248.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

personnel en postposition nominale: *fața-**i**,cartea-**ți**,* adjectivale: *curata-**i** față* ou prépositionnelle: *deasupra-**i** cer de stele, contra-**mi***[9]. C'est un datif que l'on trouve surtout dans la langue poétique. Le datif adnominal peut être coocurrent au datif possessif:

***Își** văzu fața-**i** curată*.

L'équivalent français de ce datif roumain est le déterminant possessif:

*Elle voit **son** visage propre.*

Conclusion

Arrivée à ce point de notre analyse, nous considérons que les différences entre le roumain et le français, dues aux conditions historiques de développement et d'évolution de chaque langue à part, engendrent en général des difficultés d'ordre grammatical, au niveau morphologique aussi bien que syntaxique, pour le sujet parlant roumain qui veut apprendre le français.

Pour acquérir correctement la place des formes conjointes du pronom personnel du français et leurs emplois particuliers, d'autre part pour éviter les éventuelles fautes commises sous l'influence de la langue maternelle, nous croyons qu'il est nécessaire de former au niveau du sujet parlant débutant roumain un système d'habitudes propres au français.

L'apprenant doit se débarrasser de l'habitude de penser en roumain, au moment où il est mis dans la situation de parler ou d'écrire en français.

Bibliographie

Bell, Roger T., *Teoria şi practica traducerii*, traducere de Cătălina Gazi, Ed. Polirom, Iaşi, 2000.

Cristea, Teodora, *Éléments de grammaire contrastive. Domaine français-roumain*, Editura Didactică și Pedagogică București, 1977.

Dictionnaire de la langue française – Lexis, Larousse, Paris, 1994.

****Gramatica limbii române, Cuvântul*, I, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2008.

****Gramatica limbii române, Enunțul*, II, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2008.

[9] ****Gramatica limbii române, Cuvântul, op. cit. p. 203.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Reinheimer – Rîpeanu, Sanda, *Lingvistica romanică: lexic – morfologie – fonetică*, All Universitar, Bucureşti, 2001.

Riegel, Martin, Pellat, Jean-Christophe, Rioul, René, *Grammaire méthodique du français*, 2-e éd. Quadrige/PUF, 2002.

Ressources électroniques:

www.lexilogos.com/francais_langue_dictionnaires.htm consulté le 3.02.2016

http://www.crisco.unicaen.fr/des/synonymes/ consulté le 8.04.2016.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BILINGUALISM VERSUS DIGLOSSIA

Inna Negrescu-Babuş

Assoc. Prof., PhD, Philology Institute of the Moldavian Academy of Sciences, Chişinău, Moldavia

Abstract: Considered synonymous, etymologically speaking, bilingualism and diglossia gradually began to be dissociated from one another. As a criterion for differentiating these phenomena can serve individual and social model. Thus bilingualism is a type of individual's behavior using alternatively two different idioms within a linguistic community. It is very important to distinguish between individual bilingualism and social one. The notion of social bilingualism has always asymmetric nature without being characteristic of the modern society. As examples can serve failed attempts of building the bilingual nation in some countries such as Canada and Belgium.Unlike bilingualism, diglossia is a social phenomenon par excellence, based on the unequal social status of the idioms in contact. Diglossia is a very unstable situation, which often causes a linguistic conflict. The latter occurs when two languages meet with different political status, one being dominant (official status, being use in public life) and onother being dominated (narrow sphere of use).

Key-words: bilingualism, diglossia, linguistic contact, linguistic conflict.

În contextul de astăzi al globalizării, fenomene precum diglosia, bilingvismul, multilingvismul, politica şi planificarea lingvistică au o importanţă deosebită în cadrul comunităţilor ce tind spre integrarea europeană. Este un punct de interes şi pentru însăşi Uniunea Europeană în politica ce ţine de integrarea minorităţilor în societate, de buna comuniune a statelor ce fac deja parte din Uniune. Totodată este şi o problemă comună a mai multor grupuri de cercetători, fapt ce facilitează soluţionarea mai multor probleme legate de politici lingvistice şi de evitare a unor conflicte interetnice.

Studiul bilingvismului a luat o amploare deosebită în ultimele decenii ale secolului al XX-lea, când apar şi adevărate centre de cercetare dedicate acestui fenomen. Bibliografia internaţională consacrată problemelor de bilingvism (plurilingvism) este

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

bogată şi adună cercetări elaborate, de regulă, izolat, din mai multe perspective distincte: cea strict lingvistică, în care accentul cade pe descrierea structurii limbilor aflate în contact. În acest caz, cercetătorul analizează bilingvismul prin prisma limbilor in contact, adică prin intermediul interferenţei, fenomen ce se regăseşte în vorbirea bilingvului. Conform teoriei lui Saussure, bilingvismul nu este un fenomen caracteristic limbii in sine, ci vorbirii ca manifestare concretă a limbii.

Interferenţa se poate manifesta la nivelul subsistemului fonologic, morfologic, semantic şi lexical. Chiar de la]nceput, se impune o distincţie între interferenţă, ca fenomen al vorbirii şi împrumut lingvistic, ca element al structurii limbii. Interferenţa caracterizându-se printr-un caracter individual şi aleatoriu, iar împrumutul având un caracter sistemic [Haugen, 1956].

Bilingvismul mai poate fi interpretat şi dintr-o perspectivă psihologică şi apoi psiholingvistică [Fishman, 1972], sociologică şi sociolingvistică [Kloss, 1966] etc.

Bilingvismul poate fi abordat ca fenomen *individual* şi/sau *colectiv*. Cel din urmă, poate fi *parţial* sau *total*, manifestându-se fie la nivelul unui grup de vorbitori, fie la cel al întregii comunităţi lingvistice.

Bilingvismul poate constitui un fenomen *accidental* (particular) sau unul *curent* (oficializat) în cadrul comunităţii lingvistice sau al grupului considerat. Existenţa bilingvismului curent, oficializat, nu presupune însă, în mod automat, ca toţi locutorii aparţinând grupului sau comunităţii respective să fiebilingvi.

În funcţie de originea sa, bilingvismul a fost împărţit în trei categorii: *natural* (rezultat al căsătoriilor mixte ori al contactului cu alte populaţii – în localităţi plurilingve şi/sau în apropierea graniţelor ce despart două arii lingvistice distincte), *voluntar* (dobândit) din dorinţa locutorilor, în general, fără să existe condiţiile expuse mai sus), *decretat* – impus la nivelul comunităţii lingvistice (de regulă, împotriva voinţei membrilor acesteia).

În funcţie de gradul de cunoaştere şi de utilizare a sistemelor lingvistice respective de către locutori, bilingvismul poate fi *activ* (ambele idiomuri sunt atât înţelese cât şi folosite efectiv) sau *pasiv* (unul dintre idiomuri este numai înţeles, fără să fie utilizat activ).

După părerea unora, bidialectalismul se subordonează bilingvismului popular, atunci când variantele dialectale aflate în contact aparţin unor limbi diferite (bidialectalism extern). În cazul în care locutorul foloseşte alternativ două dialecte (subdialecte sau

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

graiuri) care aparţin aceleiaşi limbi, bidialectalismul este însă intern şi se subordonează unilingvismului.

Conform altor păreri, bilingv este orice locutor care utilizează alternativ două sisteme lingvistice deosebite, chiar dacă acestea reprezintă variante ale aceleiaşi limbi [Hartular,1987]. În acest caz, bidialectalismul se subordonează bilingvismului, respectiv, aşa numitului bilingvism intern (în terminologia folosită de I. Iordan). Dacă admitem această părere, trebuie sa includem în sfera bilingvismului şi utilizarea alternativă a unei variante teritoriale (sau sociale), pe de o parte, şi a variantei literare a aceleiaşi limbi, pe de altă parte. Aşa cum au făcut-o, spre exemplu, Bally, Capidan, Iordan şi alţii [Bally, 1935; Capidan, 1943; Iordan, 1973]. Pentru această situaţie de „bi-idiomatisim", sociolingvistica preferă însă termenul de *diglosie.*

Dacă abordăm fenomenul dintr-o perspectivă sociologică a idiomurilor utilizate în cadrul bilingvismului, observăm că foarte rar acestea deţin, în comunitatea lingvistică dată, un statut sociocultural şi politic identic. H. Kloss propune următoarea ierarhizare a idiomurilor dintr-o societate, luând drept criteriu statutul legal al acestora: idiomuri *oficiale / neoficiale acceptate / neoficiale proscrise.* Corelând apoi prestigiul sistemelor sociocomunicative cu aspiraţiile (intenţiile) bilingvilor care le-au adoptat, autorul descoperă existenţa unui bilingvism *de promovare* şi a unuia *de concesie*. Cu privire la funcţiile sociocomunicative ale idiomurilor neoficiale a fost subliniată restrângerea sferei de utilizare a acestora la domenii informale de tipul: viaţa de familie, relaţiile cu prietenii etc.

O analză psihologică a bilingvismului sau plurilingvismului scoate în prim plan câteva caracteristici ale acestuia.

Vorbim astfel de bilingv *precoce, diglot* sau bilingv *tardiv,* deosebit de ceea ce propune bilingvismul *echilibrat* şi *compus,* bazat pe o mai mare permeabilitate (când individul nu dispune decât de un singur sistem conceptual de semnificate, fapt ce determină apariţia unor interferenţe dintre cele două sisteme lingvistice). În cazul bilingvismului *coordonat* sau *etanş,* individul sau „locusul" contactului dispune de două sisteme de semnificate, fapt ce uşurează funcţionarea separată a celor două sisteme lingvistice în contact.

În al doilea rând, este vorba de importanţa reciprocă a limbilor în comportamentele sociolingvistice. Importanţa calitativă (prestigiu cultural, istoric etc.), şi cantitativă

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

(estimare a cunoaşterii fiecărei limbi). Se vorbeşte în acest sens de bilingvism *receptor* sau bilingvism *pasiv,* de bilingvism *non-receptor*, de bilingvism *scris,* de bilingvism *tehnic.*

Sociolingvistica se interesează de bilingvism în condiţiile în care acest fenomen afectează o întreagă comunitate. Şi aici trebuie să insistăm asupra distincţiei obligatorii între bilingvismul *individual* (de natură psihologică, care descrie o realitate individuală) şi bilingvismul *social*, care analizează o realitate socială. În pofida opiniilor foarte răspândite despre bilingvismul armonios din fosta URSS, cercetările au demonstrat că bilingvismul social are intotdeauna un caracter parţial şi asimetric, caracterizând doar o parte din vorbitorii unei comunităţi şi nicidecum nu se poate manifesta la întreaga comunitate lingvistică. Acest lucru se datorează faptului că statutul şi prestigiul limbilor ce vin în contact nu este niciodată acelaşi. Drept exemplu ne poate servi bilingvismul armonios din fostul Imperiu Sovietic, unde bilingvi erau doar vorbitorii limbilor locale. În concluzie, noţiunea de bilingvism social trebuie analizată cu multă prudenţă. După părerea noastră, nu putem vorbi de comunităţi bilingve din punctul de vedere al acestui tip de bilingvism.

În această ordine de idei, analiza bilingvismului din perspectivă sociologică a scos în evidenţă caracterul non-egalitar al limbilor aflate în contact, ierarhizarea funcţională a acestora pe baza diferenţei de statut socio-cultural. Astfel, s-a recurs la termenul de *diglosie*, pentru o mai bună circumscriere a acestei diferenţieri funcţionale.

Termenul de diglosie i se datorează elenistului francez Jean Psichari care precizează originea asiatică a diglosiei şi îşi expune ideile asupra viitorului unei astfel de dualităţi lingvistice.

Redefinit în 1959 de Charles Ferguson, termenul de diglosie este asociat adesea cu ideea de folosire preponderentă a uneia dintre cele două limbi şi de diferenţă de prestigiu în favoarea uneia dintre ele, sau aspectului scris în situaţiile în care limba vorbită curent este orală.

Ch. Ferguson defineşte diglosia pornind de la o analiză profundă a societăţilor greacă, arabă şi haitiană, pe care le cunoştea bine. Dihotomia fergusoniană clasică este aceea dintre *basilect* (limba inferioară) şi *acrolect* (limba superioară).

După opinia lui Ch. Ferguson [184, p. 336] situaţia de diglosie reprezintă: „a relatively stable language situation în which, în addition to the primary dialects of the language [(…)], there is a very divergent, highly codified (often grammatically more complex) superposed variety, the vehicle of a large and respected body of written

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

literature, […], which is learned largely by formal education and is used for most written and formal spoken purposes but is not used by any sector of the community for ordinary conversation" [10, p. 336].

Aşadar, fenomenul de diglosie constă în funcţionarea alternativ-complementară a două tipuri de varietăţi lingvistice, care au un statul sociocultural diferit în comunitatea lingvistică naţională. Atât din definiţia propriu-zisă, cât şi din discuţia care o precedă şi o urmează, rezultă că, după părerea lui Ch. Ferguson, diglosia poate avea loc doar în cadrul unei singure limbi.

În interpretarea lui Ch. Ferguson, este scoasă în evidenţă inegalitatea idiomurilor aflate în contact. Autorul prezintă o serie de trăsături ce definesc fenomenul în discuţie, precum: complementaritatea funcţională, standardizarea, prestigiul, stabilitatea, modul de însuşire, patrimoniul literar şi distanţa lingvistică. Acestea ne prezintă diglosia drept o situaţie sociolingvistică destul de clară, stabilă şi chiar armonioasă. În majoritatea cazurilor, realitatea lingvistică demonstrează contrariul. Situaţia descrisă de Ch. Ferguson este foarte rar întâlnită în zilele noastre.

Având ca punct de pornire definiţia dată de Ch Ferguson diglosiei, alţi (socio-) lingvişti cum ar fi: Fishman 1967, Gumperz 1964 etc. au înclus în această noţiune şi situaţiile în care idiomurile în contact sunt înrudite sau chiar complet diferite. Astfel, termenul *bilingvism* a început să fie folosit în paralel cu cel de *diglosie*. Sinonimia etimologică a celor doi termeni a generat numeroase confuzii şi ambiguităţi, neclarităţi care mai dăinuie şi astăzi.

Fishman a fost unul dintre puţinii specialişi care a surprins şi a argumentat modul în care pot fi distinse cele două fenomene: *bilingvismul* şi *diglosia*. Autorul afirmă că primul se referă la adaptabilitatea lingvistică, în timp ce diglosia ţine de distribuţia socială a funcţiilor limbilor în contact.

In cazul nostru, folosim termenul *bilingvism* pentru a desemna o stare de fapt în care aceiaşi locutori utilizează alternativ, în cadrul comunităţii lingvistice din necesităţi efective de comunicare, două limbi diferite (sau, mai exact, variante lingvistice ale acestora. Din perspectiva bilingvismului, comutarea de la un cod la altul („code-switching") nu are întotdeauna, în mod necesar, o semnificaţie social-contextuală. Multe dintre schimbările de cod (de la o limbă la alta) pot fi considerate astfel ca funcţionând în variaţie liberă. Sub incidenţa bilingvismului intră aşadar şi comutările care ţin şi de raţiuni psihologice şi/sau personale: dorinţa locutorului de a spori expresivitatea enunţului

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

(comutări metaforice), stări emoţionale deosebite, intenţia de a reproduce exact cuvintele cuiva etc. Nu vom considera bilingvi pe vorbitorii care îşi însuşesc prin educaţie formală o limbă străina (din categoria celor numite „vehiculare internaţionale" sau „de cultură" – engleza, franceză, germană, spaniolă, rusă etc.) şi care, în comunitatea lingvistică în care trăiesc, o utilizează în situaţii artificiale de comunicare, nu din necesităţi practice efective.

Revenind la diglosie, Kloss o clasifică în două tipuri: *internă şi externă (*1966). Diglosia internă se manifestă în cazul în care limbile folosite cu statut inegal apar în aceleaşi familii de limbi sau sunt înrudite genetic. Cel de-al doilea termen se referă la limbi complet diferite.

Diglosia internă sau *intralingvistică* se bazează pe inegalitatea de statut sociocultural al variantelor (standard / nonstandard) ale aceleiaşi limbi. Diglosia de acest tip nu este însoţită de bilingvism.

Diglosia externă sau *interlingvistică* se bazează pe variantele a două limbi diferite. Diglosia de această natură (indiferent de nivelul la care este circumscrisă, respectiv: al comunităţii naţionale, al grupului de vorbitori, al locutorului individual) presupune, în mod obligatoriu, existenţa bilingvismului.

Din perspectiva diglosiei, comutările de la un tip de cod la altul nu se petrec în variaţie liberă, ci se datorează modificărilor social-contextuale (privind, de exemplu, sfera şi domeniul comunicării, locul, momentul, relaţiile dintre interlocutori etc.). Funcţionarea complementară (întotdeauna în acelaşi mod) a idiomurilor cu statut sociocultural diferit este obligatorie şi reglată de norma sociolingvistică a comunităţii.

Definirea conceptelor de bilingvism şi diglosie aduce în discuţie şi analiza termenului de multilingvism, utilizat atât pentru stabilirea competenţei unui individ care cunoaşte şi utilizează curent mai multe limbi [11], cât şi pentru descrierea situaţiei lingvistice specifică unei comunităţi în care funcţionează mai multe limbi. O mare parte a specialiştilor sunt de părerea că bilingvismul şi multilingvismul societal conduc, de cele mai multe ori, la conflicte între vorbitorii acestor limbi, preponderent în situaţii de diglosie. Bineînţeles că diglosia este doar o faţetă a multilingvismului societal, care prezintă şi alte forme de manifestare. Dar trăsătura principală a acesteia, cea de dominaţie şi subordonare, l-a determinat pe lingvistul catalan, L. Aracil, să pună în circulaţie conceptul de *conflict lingvistic,*

În concluzie, aplicând aceste concepte la situaţia limbii române, vorbită în Republica Moldova, cele mai multe dintre fenomenele înregistrate se datorează contactului

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

pe care limba română l-a avut cu limba rusă, în condiţiile unui *bilingvism instituţionalizat*. Acest tip de bilingvism se defineşte prin faptul că e un bilingvism *comunitar* şi presupune un statut *inegal* al limbilor în contact, fapt ce rezultă din rolul pe care statul îl atribuie fiecărei limbi în parte. Asocierea unuia dintre idiomuri cu instituţiile statale, prin acordarea statutului de „limbă oficială", îi conferă, în raport cu celălalt, o poziţie privilegiată în activitatea de comunicare socială, dar şi, mai ales în anumite condiţii istorice, şi din perspectiva evoluţiei limbii ca atare. Bilingvismul oficializat nu presupune însă ca toţi vorbitorii, din comunitatea respectivă să fie bilingvi. Prezenţa persoanelor bilingve într-o comunitate înseamnă existenţa a două grupuri lingvistice distincte în cadrul acelei comunităţi şi nu doar a unei comunităţi lingvistice bilingve.

Acest tip de bilingvism social implică, în mod evident, problema ierarhizării funcţionale a idiomurilor utilizate, pe baza de statut sociocultural ale acestora. Pentru a fi posibilă această diferenţiere funcţională în cadrul comunităţii, cercetătorii în domeniu au apelat la termenul de diglosie. În această ordine de idei, în perioadele 1812-1918 şi 1940-1989 în Basarabia a existat o situaţie diglosică.

Bibliografie

1. Saussure F. de, *Cours de linguistique générale*, publié par CH. Bally, A. Séchéhaye et A. Riedlinger, Genève: Droz, 1962, 331 p.
2. Haugen E., *Bilingualism in the Americas: a Bibliography and Research Guide*, Alabama: University of Alabama Press, 1956, 159 p.
3. Fishman J. A., *Language in sociocultural Change*. Standford, 1972, 375 p.
4. Kloss H., *Types of Multilingual Communities: a Discussion of Ten Variables*. În: Lieberson: Stanley (ed.), Explorations in Sociolinguistics, Bloomington Haga, 1966, p. 7-17.
5. Hartular A, *Bilingualism and diglossia. Terminological Aspects.* În: RRL, 32, 1987, 3, p. 245-247.
6. Bally Ch., *Le langage et la vie*, Zurich, 1935.
7. Capidan Th., *Limbă şi cultură*. Bucureşti, 1943
8. Iordan I., *Bilingvism în domeniul romanic.* În: SCL, 24, 1973, p. 129-137.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

9. Psichari J., *Un pays qui ne veut pas sa langue*. In Mercure de France, I-X, 1928, p. 63-120.

10. Ferguson Ch., *Diglossia*. In Word, 1959, vol. 15, p. 325-340.

11. Haugen E., *Language Conflict and Language Planning*. In Haugen E., The Case of Modern Norwegian, Cambridge: Harvard University Press, 1966, 393 p.

12. Aracil L., *Conflicte linguistic i normalizacio linguistica à l'Europa Nova*. In Aracil L., Papers de sociolinguistica, Barcelona: La Magrana, 1982, p. 23-38.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

DOCUMENTARY TESTIMONIES REGARDING BORDER TERMINOLOGY

Inga Druţă

PhD, Institute of Philology of the Moldavian Academy of Sciences, Chişinău, Moldavia

Abstract: The first manuals and science writings that were meant to raise the awareness of science itself, the first periodic publications, documents related to the economy of the eighteenth and nineteenth centuries in the Romanian language are all valuable sources of terminology. The paper shall list some of the most important documentary sources of the era showing the first mentions of the Romanian customs terms.

Keywords: term, customs terms, document, tradition, innovation

Vămile şi legislaţia vamală se împletesc strâns cu fenomenele economico-sociale şi, astfel, istoria vamală poate fi considerată o parte a istoriei generale a societății.

Termenul *vamă*, intrat în română ca împrumut popular din maghiară (*vám*), este atestat, conform DLR, la 1415. Cu același sens au circulat lexemele *mitarniță*, *posadă*, *scală*, *tamojnă*. Tot la 1415 a fost înregistrat termenul *vameș* (din magh. *vámos*), cu variantele *vamiș* și *vămaș*, care avea mai multe sinonime: *vămar*, *vămuitor*, *vămălaș*, *mitar*, *mitarnic*. În Evul Mediu, dregătorul domnesc cu funcția de conducător al unui punct vamal (din preajma unei ape) se numea în țările române și *schiler*.

Principatele Române reprezentau în Evul Mediu locul de întâlnire a mărfurilor Orientului cu cele din nord-vestul Europei. În această perioadă, primele puncte vamale cunoscute au fost: Câinenii, Branul, Vama Buzăului, Cernăuți (Dascălu, Popa, Giurea 2001: 5).

Primele atestări documentare privind existența vămilor în Țara Românească sunt din perioada domnitorului Vlaicu-Vodă, acestea acordând privilegii vamale negustătorilor brașoveni (1358) și celor sibieni (1370). Erau cunoscute două categorii de taxe: *acciza* (dijma sau zeciuiala) și *vama*.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

În Moldova, documentele vremii consemnează faptul că în secolul al XV-lea existau, ca sistem vamal, următoarele forme: a) vămi mari și vămi mici; b) vămi la oraș (taxele locale de astăzi); c) vămi la hotar, vămi la stră jă (*ibidem*). „Până la Regulamentul organic, așa zisa «vamă» se lua de la vânzările făcute înlăuntrul țĕreĭ, prin tĕrgurĭ, bâlciurĭ, orașe și sate, – percepêndu-se adesea chiar în profitul proprietarilor pe moșiile lor – în virtutea vechilor privilegiurĭ de carĭ se bucuraŭ multe familiĭ boerescĭ” (Djuvara 1892: 69). Prin urmare, *vama*, cu sensul de „taxă”, era percepută inițial fie în beneficiul unor boieri, fie în vistieria domnească. *Vamă* se numea și *uiumul* („cantitatea procentuală de făină sau de grăunțe reținută la batoză, la moară etc. drept plată în natură pentru măcinat, treierat etc.”). Cu sensul de „taxă încasată de domn sau boieri de la cei numiți într-o funcțiune, de la vămi, ocne, poduri, păduri ș.a.” (Scriban 1939), în limba română veche a circulat și lexemul *avaiet* (*havaiet*).

Pe vremea lui Ștefan cel Mare, la fiecare punct de trecere a frontierei erau așezați „oamenii de încredere ai domnitorului” – *vameșii*, sub directivele *Marelui Vameș*, însărcinat cu conducerea acestei administrații și cu înțelegerile comerciale. În secolul al XVII-lea, paza vămii și prinderea contrabandiștilor erau încredințate corpului de *martalogi* (Dascălu, Popa, Giurea 2001: 6).

În Transilvania, în Evul Mediu, *vama* (cu sensul de „taxă”) se numea *tricesima* sau *vigesima*, iar funcționarii care controlau marfa și calculau taxele vamale (*vameșii*) se numeau *tricesimatori*: „Cum se știe, *vama tricesimală* la început era într-adevăr egală cu tricesima parte (3,33%) a valorii articolelor, dar începând cu mijlocul secolului al XV-lea, cu rare excepții, această cotă-parte a devenit 1/20 (5%)” (Simon 2008: 226). Cu semnificația „tarif vamal”, în epocă circula termenul *vectigal*. În literatura de specialitate se vorbește despre *vectigalurile* din 1603, 1620, 1632, 1634, 1654, 1687 și 1688 (*ibidem*: 222).

Structura unui *vectigal* din secolul al XVII-lea cuprindea titlul, care conținea și data, apoi, în rânduri separate, apăreau denumirile articolelor comerciale, cantitatea și sumele *vămii tricesimale* ce trebuiau plătite. Vămile (sumele percepute) erau trecute în *jurnale vigesimale* sau *registre de tricesimă*.

În Țara Românească și în Moldova, cu sensul de „tarif” era în uz turcismul *nart* (atestat, conform DLR, începând cu 1728), substituit, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, prin termenul de origine franceză *tarif* (care inițial oscila între formele *tarif* și *tarifă*): *tarifă* (AR 1830: 40; CR 1830: 140), *tarif* (AR 1834: 213). În presa vremii, în

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

primele decenii ale secolului al XIX-lea, franţuzismul era uneori glosat: *tarifă* (nart) (CR 1829: 286).

Termenul *taxă* este atestat încă la 1782 în Ţara Românească, conform unui document citat de V.A. Urechia în *Istoria românilor* (1891, vol. I: 265) (instrucţiuni domneşti către ispravnici relative la protopopi şi biserici): „Protopopi ce datori mai întâi a griji şi a cerceta de podoaba sfintelor biserici, de sfintele taine, cum să le ţie, de botezul pruncului, de orânduiala slujbelor bisericeşti, cu ce *taxă* să se săvârşească şi cu ce chip să petreacă obştia preoţiei") şi la 1784 în Transilvania: „*tecşile*, adecă preţurile acestea nici a le mai ridica, nici după voia sa a lua sau care n-au fost în obicei a le aduce înlăuntru, să nu fie slobozi, tare se porunceşte" (Stinghe 1901-1903: 4). Apare şi în *Urbariul* [pentru Banat], publicat la Viena în 1781. Înregistrat în *Lexiconul de la Buda* (1825) sub forma *tacsă*.

Pe lângă manuale, calendare, publicaţii periodice etc., şi unele documente cu caracter economic din epocă reprezintă o sursă preţioasă de unităţi terminologice. Într-un document din 1831, semnat de Gheorghe Filipescu, „marele dvornic din lăuntru" (un proiect apărut în 200 de exemplare sub formă de „filadă" (broşură), cu propuneri privind îmbunătăţirea lucrării pământului, a calităţii cerealelor şi a „soiurilor" de vite) (Constantinescu 1998: 155-166), pe lângă unele calcuri şi stângăcii (*luptă de târg* „legea cererii şi ofertei", *râuri plutoase* „navigabile", *plutire* (pe râuri) „navigaţie (fluvială)", *prisosul grâului* „excesul de cereale", *chiria transportuirii* „tariful de transport" ş.a.), găsim şi încercări de a se introduce termeni împrumutaţi, indispensabili economiei textului redactat: *exportaţie* „export", *product* „produs" („Aşadar, din netrebnica alegere a seminţei şi din metodul cel prost al plugarilor se pricinuieşte necurăţenia grâului şi prin urmare nefolosinţa *exportaţiei* acestui *product*"), *transportuire* „transport" („Din judeţul Ialomiţa şi până la Brăila chiria *transportuirii* unei chile de grâu pe uscat este taleri 18, şi prin urmare, dupe analoghie, cu adaos din locuri mai depărtate"), *a naturaliza* („Stăpânirea locală poate cumpăra din Odesa sămânţă de rişcă [hrişcă?] spre a o *naturaliza* şi în Valahia"), *articolde negoţ* („spre a nu se lăsa întru nebăgare de seamă un asemenea *articol de negoţ*, care ar putea aduce intrare în ţară de o numeroasă sumă de bani peste an, trebuinţa ar fi ca această sare, printr-o lucrare himicească, să se găsească mijlocul a se curăţa de acea materie străină...").

O culegere de documente economice din secolul al XIX-lea (anii 1813-1852) (v. Catalog 1967) din Transilvania ne furnizează informaţii preţioase privind prezenţa în

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

înscrisuri a unor termeni curenţi în epocă, unii dintre care au fost consemnaţi ulterior în dicţionare generale şi specializate de limba română şi s-au afirmat în terminologia vamală, iar alţii au dispărut. Astfel, din prima categorie fac parte unităţile terminologice *chirie, comerţ, contract, expeditor, taxă* ş.a. Categoria a doua cuprinde împrumuturi germane: *Anschlag* „evaluare, taxare" (doc. 1825: 368), *Protekţionaltaxe* (doc. 2428: 462), *Punzierung* (şi *Passierung*) „bilet de liberă trecere a mărfurilor" (doc. 577: 120 ş.a.; este frecventă şi forma trunchiată *pasus*: doc. 31: 19 ş.a.), *Vorschuss* „avans" (doc. 1668: 343). Pe lângă aceşti termeni, în documentele consultate (corespondenţă a unor companii) se întâlnesc şi elemente vechi, preponderent de origine turcească sau maghiară, păstrate în limba română ca arhaisme, regionalisme sau elemente populare ori ieşite din uz: *alişveriş* „vânzare, negoţ, afaceri (reuşite)" (doc. 142: 203: „nu este *alişveriş*", „lipsă de *alişveriş*"), *chirigiu* „căruţaş; cărăuş" (*pass.*), *geremea* „amendă, penalizare" (doc. 58: 25), *iumbrucciu* „vameş" (doc. 58: 25), *reghie* „permis, autorizaţie de vânzare" (doc. 620: 128 ş.a.), dar şi sintagme în latină şi italiană (internaţionale): *per consumo* (doc. 378: 84 ş.a.), *per tranzit* (doc. 737: 149 ş.a.), *fede sanitatis* „act eliberat de vamă pentru mărfurile şi oamenii care se deplasau din regiuni necontaminate, precum şi pentru terminarea carantinei" (doc. 1176-1180: 238).

Pentru a completa corpusul terminologic din perioada cercetată şi mai ales pentru primele atestări ale unor termeni vamali, preluăm o serie de lexeme din inventarul constituit de Despina şi N.A. Ursu în valoroasa lucrare *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare* (2004-2006): *acciz* (GC I: 43r; PBV: 11; P&P 1862), *articuluş* (RDN, 4), *articul* (SIU: 29r; IL 1840: 95) şi *articol* (CR 1830: 41; MN 1836: 17), *comerţie* (AR 1832: 64; NPC: X), *comerciu* (PCP: 21; AR 1829: 190; CR 1830: 211) şi *comerţiu* (AR 1832: 44), *exportarisi* (GIC: 228; GC I: 157v; AR 1837: 117), *exportui* (GC V: 121r; BGO 1844: 46), *esporta* (GC I: 155v; FMIL 1844: 54) şi *exporta* (IO: 62; GC I: 143r; MN 1836: 62), *importarisi* (GIC: 228; BFO 1833: 130), *importaţie* (PCP: 21; AR 1830: 164; GC V: 121r), *transport* (IPC: 9, 12; IO: 63), *transporta* (IO: 63), *transportarisi* (GIC: 157) şi *transportui* (AR 1829: 53; GC V: 119v; BGO 1844: 167).

Dintre manualele apărute pe la sfârşitul secolului al XIX-lea prezintă interes pentru cercetarea noastră lucrarea *Elemente de economie politică. Carte de şcoală întocmită după publicaţiuni străine* de D. Aug. Laurian (Bucureşti, Editura Librăriei Socecu & Comp., 1897). Deşi nu este sută la sută originală, ci „mai mult o traducere după cărţile din şcoala franceză ale economiştilor P. Leroy Beaulieu şi E. Levasseur" (p. VI), după cum

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

mărturiseşte autorul însuşi, scrierea constituie o contribuţie substanţială la dezvoltarea domeniului şi la definirea şi explicarea conceptelor economice cunoscute în epocă în spaţiul românesc, fiind utilă şi sub aspectul terminologiei vehiculate.

În subcapitolul despre regimul vamal, Laurian utilizează două forme de plural pentru substantivul *vamă*: *vămi* şi *vămuri*, încercând să dezambiguizeze un termen polisemantic (este vorba despre ***polisemie internă***, în interiorul domeniului) prin mijloace gramaticale. Astfel, *vămile* desemnează „taxele vamale" („*Vămile*, în înţeles fiscal, sunt taxele ce se percep asupra mărfurilor carĭ intră saŭ ies din ţară, calculate fie după valoare, fie după greutate, măsură orĭ număr", p. 352), iar *vămurile*, „administraţia care percepe taxele" („Pentru a percepe taxe asupra mărfurilor carĭ intră saŭ ies dintr-o ţară, pentru a împedica eşirea unora şi intrarea altora şi pentru a constata mişcarea comerţului cu străinătatea guvernele au stabilit la graniţele statului *vămuri*", p. 275-276). Astăzi, în vederea dezambiguizării circulă doi termeni: *vamă* „instituţie care percepe taxe legale pentru intrarea şi ieşirea unor bunuri din ţară; loc, punct în care funcţionează această unitate" şi *taxă vamală*, iar forma de plural acceptată de normă este numai *vămi*.

În Evul Mediu, vămile erau domeniale, particulare sau ale slujbaşilor aflaţi în fruntea oficiilor vamale princiare. Principatele Române se aflau sub monopolul comercial otoman. Situația s-a schimbat după Tratatul de la Adrianopol (1829), odată cu unirea vamală a celor două Principate Române din 1847. Aceste manifestări de independenţă în materie vamală s-au accentuat după unirea politică din 1859, urmărindu-se, prin legislaţia lui Alexandru Ioan Cuza şi Carol I, favorizarea exportului produselor româneşti şi protejarea industriei naţionale, aflate la începuturile sale. Practic, în noile împrejurări politica vamală a oficialităţilor româneşti, departe de a îndeplini doar o funcţie strict fiscală, era un instrument necesar pentru promovarea protecţionismului vamal în interesul mai general al dezvoltării economice. La 1 ianuarie 1860 au fost unificate vămile, administrația centrală fiind la București, iar la Iași funcționând o sucursală.

După cum menționează istoricul Constantin C. Giurescu, „clauza libertății comerțului pe Dunăre și Marea Neagra, înscrisă în Tratatul de la Adrianopol, a avut consecințele cele mai importante asupra dezvoltării economice a țărilor noastre și, prin urmare, asupra întregii vieți românești. Produsele noastre putând fi vândute în mod liber, oricui, la prețul pieței, nemaiexistând monopolul de cumpărare turcesc pentru o serie întreagă de articole și la prețuri sub acelea ale pieței, rezultatul a fost o deosebită afluență de cumpărători, în special în porturile de la Dunăre și în capitală, o mișcare comercială

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

vie, câștiguri substanțiale pentru producători. Grânele sunt din ce în ce mai căutate; vase numeroase vin să le încarce la Brăila, care, la începutul lui martie 1836, este declarată *porto-franc*; ca urmare, mărfuri străine de tot felul se depozitează aici" (Giurescu 1966: 127). Din aceeași sursă aflăm că după 1829 „sporește simțitor numărul meseriașilor și al negustorilor; potrivit statisticii din 1832, ei ating cifra de 3.269 și sunt împărțiți în 38 de «corporații»; apar și forme incipiente ale industriei capitaliste, cum e fabrica de postav de la Tunari (1843)" (*ibidem*: 127), iar „în 1893 erau în București 115 întreprinderi industriale, dintre care 102, cu 7.128 de lucrători, beneficiau de legea încurajării industriei naționale; în 1902 numărul întreprinderilor bucureștene crescuse la 178" (*ibidem*: 167). Astfel, a fost absolut justificată votarea, în 1887, a primei legi de protecție a industriei naționale.

În aceste condiții, au fost încheiate primele convenții comerciale cu mai multe state, a fost adoptată *Legea generală a vămilor* (1874) și au fost elaborate noi tarife vamale, ceea ce a impulsionat și evoluția limbajului din domeniu.

Legea generală a vămilor cuprindea 11 titluri și 265 de articole, abordând, între altele, dreptul de vamă, administrarea mărfurilor și poliția frontierelor. Tit. VII (art. 166 – 174) se intitula „Despre contrabandă", iar tit. VIII (art. 175 – 213) „Despre modul de a proceda în cazurile de infracțiuni". Potrivit art. 166, care definea *contrabanda*, „orice *importațiune* sau *esportațiune* săvârșită sau tentată în contra dispozițiunilor legii de față, fie în scopul de a nu se plăti drepturile cuvenite fiscului sau de a se eluda o *prohibițiune*, fie numai spre a se evita îndeplinirea unor formalități, va constitui un fapt de *contrabandă*".

„Contrabanda având ca obiect *mărfuri tarifate* sau *prohibite*, făcută sau tentată în cuprinsul unui port sau unui *birou vamal*, prin locuri afectate regalmente la *operațiuni vamale*" se pedepsea cu *confiscarea mărfurilor* și cu o *amendă* egală cu jumătatea valorii acestora, dacă erau tarifate, și cu valoarea întreagă dacă mărfurile erau prohibite (art. 167).

Folosirea în vamă a documentelor false prin care se păgubea fiscul de o parte din drepturile lui era considerată *înșelăciune* sau *escrocherie*, pedepsită conform Codului penal (art. 173). Era vorba de folosirea *facturilor*, a *scrisorilor de trăsură*, a *„poliţelor de carico"* sau a oricăror acte conținând indicații mincinoase prin care se reușea înșelarea bunei-credințe a *agenților vamali* și crearea unei pagube.

În afara delictului de contrabandă, legea de la 1874 incrimina și o seamă de contravenții care, în conformitate cu prevederile Codului penal de la 1864, constituiau

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

infracțiuni. Astfel, art. 67 dispunea pedepsirea cu amendă de la 50 până la 200 de lei a căpitanului sau patronului vasului dacă nu depunea *manifestul încărcăturii* în 48 de ore de la sosirea în port. Art. 68 incrimina contravenția constând în deosebirile dintre mărfurile menționate în manifest și cele găsite efectiv pe navă. Dacă la bordul navei se găseau mai puține colete decât în *cargo manifest*, căpitanul sau patronul vasului era amendat cu 50 de lei pentru fiecare colet lipsă. Dacă se găseau mai multe colete decât în document, coletele în plus se confiscau. Dacă acestea conțineau *mărfuri prohibite* se aplica și o amendă de 150 de lei pentru fiecare colet în plus. Orice navă încărcată cu marfă de export trebuia să aibă la plecare un *manifest de încărcământ* vizat de *biroul vamal*, indicând natura și cantitatea mărfii.

O sursă valoroasă de termeni vamali este lucrarea *Tariful general al drepturilor de vamă. Raport și discursuri parlamentare* de Alexandru G. Djuvara (București, 1892), în care omul politic analizează relațiile comerciale ale României cu unele state prin prisma tarifelor vamale aprobate. Am înregistrat câțiva termeni simpli: *articol, carantină, concesiune, concurență, consumator, convențiune, export, fruntarii* („frontiere"), *import* (și *importațiune*), *imposit, liber schimb, monopol, negoț, negociațiuni* („negocieri"), *producțiune, protecțiune, suprataxă, tarif* (și *tarifă*) și o serie bogată de termeni complecși sau sintagmatici: *a aplica suprataxe, aplicarea integrală a tarifului, așezarea taxelor unui tarif, clausa națiuneĭ celeĭ mai favorisate, comerciŭ de fruntarie, concurență deschisă, concurență vrăjmășească, convențiune de comerciŭ, cuantumul impositului, exploatarea pădurilor, fabrică favorizată, fabrică privilegiată, fixarea taxelor (pentru fiecare articol), interese economice, inundarea pieței, monopol exclusiv, monopolisarea pieței, obiect de consumațiune, oblăduirea industriei, piață de consumațiune, porturi france, principiul protecțiunii industriei naționale, protecțiune vamală, producțiune românească, protegiarea industriei, regim de avantagii, regimul prohibițiunei, regim silvic, regim vamal* (și *regimul vămilor*), *relațiunĭ de comerciŭ, relațiuni de schimb, resbel economic, resbel vamal, rĕsboi de tarife, rivalitate de producțiune, scăderea taxei, tarif autonom, tarif convențional, tarif de favoare, tarif general* (și *tarifa generală*), *tarif maximal, tarif minimal, tarif protector, tarif vamal* (și *tarif de vamă*), *tarifare ad-valorem, tarifare mixtă, tarificare convențională, taxă de consumațiune, taxă de export, taxă de import, taxă sumptuară, taxă vamală, trafic de fruntarii* ș.a. Unii termeni sunt glosați sau explicați: *uniune vamală* (zollverein); „*monopol* este numai acolo unde numai unul singur profită de

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

dispoșițiunile unei legi" (p. 37); „un tarif în care s'a păstrat o margine mare de *tocmélă*, de *scădere*" (p. 47).

Printre specialiștii preocupați de istoricul vămilor şi de legislaţia vamală se impune în mod deosebit, la sfârșitul secolului al XIX-lea, Constantin I. Băicoianu. O lucrare importantă în domeniu este *Câteva cuvinte asupra politicei nóstre vamale şi comerciale de la 1875 până în present* (Bucuresci, 1901), în care se abordează premisele şi impactul tarifelor vamale asupra dezvoltării economiei românești. Scrierea conține numeroși termeni vamali, iar predominarea termenilor complecși asupra celor simpli ilustrează evoluția domeniului. Termeni simpli: *armator*, *beneficii*, *branșă*, *consum*, *contractant*, *convenție*, *deficit*, *favorisări*, *fract/fracht*, *înlesniri*, *regulator*, *scutiri*, *taxațiune*, *trafic*, *transit*, *tranzitare* („tranzitarea vitelor noastre prin Austro-Ungaria"), *tratări* [negocieri]; termeni complecși: *anchetă industrială*, *articole de export*, *articole protejate*, *autonomie vamală*, *avantagii unilaterale*, *branșă industrială*, *combinațiune de import*, *comerț intermediar*, *concesiuni tarifare reciproce*, *convențiune comercială*, *debușeu intern*, *drepturi vamale*, *eșec tarifar*, *(a) face daraveri*, *graniță deschisă*, *graniță închisă*, *legături negustorești*, *manevrare tarifară*, *mărci de fabrică și de comerț*, *mijlocia exportului* [media], *minorare de taxe*, *nomenclatură tarifară*, *ostilități vamale*, *piață de desfacere directă*, *politică comercială*, *poliție veterinară*, *poziție avantagioasă pe piață*, *primă de import*, *producte românești*, *producțiune agricolă*, *producțiune indigenă*, *producțiuni străine*, *protecțiune vamală*, *protecțiunea proprietății industriale și comerciale*, *quantumul taxelor*, *ramură de producțiune agricolă/industrială*, *reduceri tarifare*, *reducțiune vamală*, *reformă tarifară*, *reformă vamală*, *regulare tarifară*, *regularea relațiunilor comerciale*, *situațiune monopolistă*, *sporirea veniturilor fiscului*, *stabilitate tarifară*, *stat importator*, *state contractante*, *tarif de transport*, *tarifare ad-valorem*, *tarifă convențională*, *tarifă generală*, *tarife diferențiare reciproce*, *taxă protectoare*, *taxe curat fiscale* (și *taxe pur fiscale*), *taxe exorbitante*, *taxe proibitive* (sic!), *tocmeală tarifară*, *tractat* (și *tratat*) *de comerț*, *tratament echitabil (pentru articolele de export)*, *țară consumatoare*, *țară de proveniență*, *țară exportatoare*, *venitul vămilor*, *vexațiune tarifară* ș.a. Unii termeni sunt precizați: *scrisoare de trăsură (frachtbrief)* sau exprimați prin metafore: *scurgerea productelor industriale austro-ungare pe piața noastră*, *tragerea productelor brute din România*.

În *Tariful general vamal* din 1876 se stipulează ce mărfuri „pot intra și eși fără *plată de drepturi*", sunt *scutite de drepturi*, pentru ce produse „se va percepe

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

*dreptul*hotărât" şi care este procedura pentru *percepţiunea drepturilor*, *tarificaţiune* sau *taxaţiune*, care mărfuri sunt *prohibite la intrare* sau „*sunt supuse dreptului fixat la art.…*".

Inventarul de termeni vamali selectaţi din manualele, discursurile parlamentare, unele documente şi presa vremii arată că terminologia domeniului în secolul al XIX-lea este încă instabilă, în dezvoltare, caracterizându-se prin influenţa mai multor limbi: maghiară, germană, franceză. Unii termeni circulau în diverse forme: *vameş*, *vamiş*, *vămaş*, *vămar*, *vămuitor*, *vămălaş*; *convenţie* şi *convenţiune*;*fract* şi *fracht*; *tarif* şi *tarifă*; *exportaţie*, *esportaţiune* şi *export*; *exportarisi*, *exportui*, *esporta* şi *exporta*; *articuluş*, *articul* şi *articol*; *comerţie*, *comerciu* şi *comerţiu*; *import*, *importaţie* şi *importaţiune*; *transporta*, *transportarisi* şi *transportui*; *tarifare* şi *tarificare*;*transit* şi *tranzitare*; (mărfuri) *proibite* şi *prohibite* ş.a. Se constată sinonime pentru acelaşi concept (chiar şi în texte de lege): *manifestul încărcăturii*, *cargo manifest*, *manifest de încărcământ*; *comerciŭ de fruntarie* şi *trafic de fruntarii*; *fabrică favorizată* şi *fabrică privilegiată*; *oblăduirea industriei* şi *protegiarea* (sau *protecţiunea*) *industriei*; *înlesniri* şi *scutiri*; *drepturi vamale* şi *taxe vamale*; *minorare de taxe*, *reduceri tarifare* şi *reducţiune vamală*; *taxe curat fiscale* şi *taxe pur fiscale*; *regulare tarifară* şi *tocmeală tarifară*; *plată de drepturi*, *percepţiune a drepturilor*, *tarificaţiune* şi *taxaţiune*.

Incursiunea în terminologia vamală a secolului al XIX-lea probează că aceasta îmbină *tradiţia* şi *inovaţia*, dezvoltându-se cu precădere în a doua jumătate a perioadei cercetate şi fiind stimulată de noile condiţii social-economice, de obţinerea independenţei naţionale, de unificarea vămilor şi de apariţia primelor legi şi tarife ce reglementează domeniul. Din inventarul terminologic trecut în revistă, se evidenţiază componenta neologică a limbajului vamal, reprezentând *inovaţia*.

Bibliografie

Constantinescu, N.N. *Studii de istorie economică şi istoria gândirii economice*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1998, vol. III

Dascălu, Ioan, Popa, Mihai, Giurea, Laurenţiu. *Legislaţie şi control vamal*, Bucureşti, Mica Valahie, 2001

Giurescu, Constantin C. *Istoria Bucureştilor: din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1966

Simon, Zolt. *Tarifa tricesimală a Transilvaniei din 1634*. Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „Gheorghe Şincai", Târgu-Mureş, XI/2008, p. 221-250

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Urechia, V.A. *Istoria românilor*,Bucureşti, 1891, vol. I

Ursu, Despina, Ursu, N.A. *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare (1760-1860)*, vol. I, Iaşi, Cronica, 2004; vol. II, Iași, Cronica, 2006

Surse

Constantin I. Băicoianu, *Câteva cuvinte asupra politicei nóstre vamale şi comerciale de la 1875 până în present*, Bucuresci, Tipografia Lucrătorilor Asociați Marinescu & Șerban, 1901

Catalog 1967 = *Catalogul documentelor referitoare la viaţa economică a ţărilor române în sec. XVII-XIX*. Bucureşti, 1967 (vol. II)

Alexandru G. Djuvara, *Tariful general al drepturilor de vamă. Raport și discursuri parlamentare*. Bucureşti, 1892

GC = Iordache Golescu, *Condica limbii rumâneşti*. BAR, ms. 844 (vol. I), 845 (vol. II), 846 (vol. III), 847 (vol. IV), 848 (vol. V), 849 (vol. VI) şi 850 (vol. VII)

GIC = Dinicu Golescu, *Însemnare a călătoriii mele*... Buda, 1826

Legea generală a vămilor,1874

IO = Paul Iorgovici, *Observaţii de limba rumânească*. Buda, 1799

IPC = [Învăţătură pentru chitanţe date în schimbul bunurilor rechiziţionate de armată], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 216

D. Aug. Laurian, *Elemente de economie politică.* Carte de şcoală întocmită după publicaţiuni străine.Bucureşti, Editura Librăriei Socecu & Comp., 1897

NPC = Em. I. Nichifor, *Pravilă comerţială*, traducere din limba germană. Braşov, 1837

PCP = Eufrosin Poteca, *Cuvinte panighirice şi moralnice*. Bucureşti, 1826

RDN = *Rânduială despre neutralitate*, foaie volantă, [Sibiu, 1803]. BRV IV, nr. 287

SIU = [Manual de istorie universală predat prin anii 1815-1819 în Seminarul de la Socola din Iaşi], traducere anonimă din germană după J.B. Schütz, Viena, 1805. BAR, ms. 2791, f. 5-327, copie din 1824

Sterie D. Stinghe, *Documente privitoare la trecutul românilor din Şchei*, vol. II, Braşov, 1901 – 1903

Publicații periodice

AR = *Albina românească, gazetă politico-literală,* Iaşi, 1829 – 1850

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BFO = *Buletin, foaie oficială,* Iaşi, 1833 – 1859

BGO = *Buletin, gazetă administrativă,* apoi *gazetă oficială,* Bucureşti, 1832 – 1859

CR = *Curierul românesc,* gazetă politică, administrativă, culturală şi literară, Bucureşti, 1829-1848

FMIL = *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* Braşov, 1838 – 1865

IL = *Icoana lumei, foaie pentru îndeletnicirea moldoromânilor*, Iași, 1840 – 1841

MN = *Muzeu național, gazetă literală și industrială*, București, 1836 – 1838

Dicţionare

DLR = *Dicționarul limbii române* (seria nouă), București, 2010

PBV = G.A. Polizu, *Vocabular româno-german*, înavuţit şi cores de G. Bariţ. Braşov, 1857

Scriban 1939 = August Scriban, *Dicţionaru limbii româneşti.* Iaşi, Institutu de Arte Grafice „Presa Bună”, 1939

P&P 1862 = Protopopescu E., Popescu V., *Nou dictionaru portativu de toate dicerile radicale şi streine reintroduse şi introduse în limbă, coprindendu şi termeni ştcientifici şi litterari.* Bucuresci: Tipografia lui Toma Teodorescu, 1862

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE BEGINNINGS OF THE ROMANIAN MEDICAL TERMINOLOGY

Jana Mincu

Institute of Philology of the Moldavian Academy of Sciences, Chişinău, Moldavia

Abstract: The communion of universe (macrocosm) and organism (microcosm) present in existential philosophy of Romanian nation penetrates in medicine, its study object being the human and his physical and spiritual integrity. In Romanian language the first three scientific medical terms are attested in documents, chronicles, in Dimitrie Cantemir works. In Scara a numerilor şi a cuvintelor streine tâlcuitoare, attached to Istoria Ieroglifică, the first type of explicative dictionary includes 280 terms form different spheres, inclusiv medicine (anatomy, clinic, farmacy).

Keywords: Istoria Ieroglifică, medical terms, anatomy, clinic, farmacy.

„Ştiinţa lucrurilor este lumina minţii”.
(Dimitrie Cantemir)

Marele cărturar Dimitrie Cantemir, considerat fondatorul terminologiei medicale româneşti, taratează corpul uman din perspective existenţiale: „Toată filosofiia fizicească asupra trupului firesc şi în ştiinţa lucrurilor fiinţăşti se sprijineşte (IE 78). Regăsim reminiscenţe ale medicinei geto-dacice. Platon menţiona că aceasta este una dintre cele mai evoluate şi conţine **învăţătura sacră a tămăduirii**: „Să nu se lase înduplecat de nimeni spre îngrijire cu leacuri...până bolnavul nu-şi deschide...sufletul spre a fi tămăduit” (Parii: 2006, p. 32).

Cunoaşterea omului, în general, pentru savant, este importantă. Sentinţa „Cineva spre sine ce este a să cunoaşte” este o traducere din latinescul Nosce te ipsum, care arată **cunoaşterea** ca una dintre menirile omului în relaţia macrosistem → microsistem.

Elemente de terminologie anatomică

Corpul uman, în perceperea savantului este „atocmirea mădularilor la frumseţea trupului” (IE 262), pentru care distinge „mărimea trupului, arătarea trupului, puterea trupului” (IE 97). Constituţia omului presupune „..doaî picioare, cu cap şi nas şi cu toată

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

alaltă forma omului" (IE 59, 86) „...din carne, singe, oase, vine, piele, păr şi alalte câte la materie să cuprind" (IE 95). Lexemul materie confirmă concepţia despre om ca „materie a creaţiei".

Cantemir, veritabil „anatomic" (IE 75), descriere „...părţile trupului" uman:

1. **Capul,** format din „osul capului „craniu" (IE 84), osului tidvei „craniu, ţeastă" (IE 69) sau „tidva capului", serveşte, după cum afirmă savantul, „spre îndesarea creierilor" (IE 69). Oasele feţei cuprind: „organul ochiului" (IE 67), care asigură „vederea ochilor" (IE 199) şi care se proeminează prin „albuşul ochilor" (IE 200), însoţite de „sprâncene (...) ridicate" (IE 185); „organul audzului" (IE 338); „organele limbii" (IE 72) sau „organele de voroavă" (IE 54).

Funcţiile anatomice ale acestora sunt prezentate prin: „budză mormoia" (IE 124), „nici ochiului la privală, nici nărilor la mirosală" (IE 129), „glasul fără articule din piept" (IE 172), „cu gura mărturisea" (IE 121).

2. **Gâtul,** al doilea segment, care leagă capul de trunchi, este amintit prin termenul laringa (el.) - gâtul, gâlejul, gâtlanul", explicat în Scara a numerilor şi a cuvintelor streine tâlcuitoare,

3. **Trunchiul,** format din:

- Torace sau „pieptul muritorilor" (IE 219), sau „grumazii". Autorul menţionează funcţia respiratoare, făcând o explicare topografică: „tot coşu îşi umplu" (= torace) (IE 87) „când să răsuflea, coşul îi răsuna" (IE 201).
- Abdomen sau „pântecele, vintrele" (IE 236). Aici se adăpostesc „vasele maţelor" (IE 190), care sunt şi „vase priimitoare (mold.) - stomahul, rândza, maţele şi toate măruntăiele în carile intră bucatele" (IE 43), „maţele şi ficaţii" (IE 12).
- Pelvis sau „pântecele (IE 236), evidenţiind funcţia de reproducere: „rodul pântecului", „fătul" (IE 188), „embrionaţi" (IE 240), „durerile naşterii", „zămăslit şi născut era" (IE 222) etc.

3.Membrele superioare, formate din „umăr", „braţ" (IE 118), „mânuli, brâncă" (IE 158), „degete", „palma" (IE 200) şi „organul răutăţii" - „unghiile" (IE 212).

4. Membrele inferioare sau „ale trupului picioare" (IE 118); aici menţionează „genunchii nu s-au înclinat" (IE 193), segment anatomic, care indică o verticalitate fizică, dar şi morală.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Aparatul locomotor este prezent prin: „oscioare" (IE 199), „cioloane" (IE 54), „suciţi muşchii" (IE 111), „încheieturile" (IE 69), „articulaţiile" sau „articule (lăt.) - încheietura osului şi a voroavii capete" (Scara a numerilor..).

Aparatul circulator e caracterizat prin: „uscate vinele goalelor cioloane" (IE 54), „ca sângele carile este să cură în vine" (IE 278), „milceluşe venişoarele" (IE 111). Dintre toate vasele sanguine, Dimitrie Cantemir se referă la: „sfigmos (el.) - vână moale carea pururea să bate, de pre a căriia clătire aşedzimîntul firii să cunoaşte" (Scara a numerilor..).

Şi toate „mădularele trupului" (IE 105), sunt acoperite cu „albă peliţă" (IE 111), cu „porii pielii" (IE 69), prin care „sudori vărsa" (IE 53). Savantul defineşte "porii (el.) - găurici prin piielea omului, prin carile ies sudorile" (Scara a numerilor..). Explică formarea melaninei: „arşiţa soarelui peliţa mută din albă în neagră" (IE 53).

Aspectul fizic al omului încorporează noţiunile de statură şi de vârstă: „de stat şi de vârstă mai mare era" (IE 225), „împiedicat de bâtrâneţe şi buiguit (= aiurit) de căruntеţe" (IE 122). Omul este unic în felul lui de a fi. Termenul fiziognomie (el.) este "ştiinţa firii de pre chipul obrazului şi a tot trupului" (Scara a numerilor..). Actualmente, lexemul fizionomie face trimitere la "aspect, chip, expresie, faţă, figură, înfăţişare, mină, obraz" etc.

Credinţa marelui cărturar în unitatea corpului fizic şi al sufletului este vădită: „şi cu trupurile şi cu sufletele armuţite şi amuţite" (IE 12); „ale trupului picioare şi ale sufletului aripi" (IE 118).

Dimitrie Cantemir foloseşte în abundenţă metafora antropomorfică: „ochiul zavistii" (IE 19), „chipul adeverinţei ascuns" (IE 45), „cu un obraz ce nu ştie a se ruşina" (IE 47), „pre faţa pământului" (IE 37), „mâna strâmbătăţii", „ochii vicleşugului" (IE 225). „Chipul cel fără chip" (IE 118), formula este o asociere prin excludere, un procedeu artistic folosit de către autor. „Chipul" (= faţa), de emoţii, de „răutate" rămâne „fără chip"; astfel „chipul" exteriorizează fizicul şi moralul omului.

Termenul metaforă antropomorfică este pus în circulaţie de către Stephen Ullmann (Ullmann 1952), considerat o formă stăveche şi universală de metaforă, numită şi metafora transpozitivă, întrucât au loc transformări metaforice, univoce sau biunivoce: concret→abstract; uman→non-uman (Druţă, 2013, p. 98).

Epitetele metaforice dovedesc un simţ artistic de invidiat: „crieri de aramă" (IE 51), „cuvinte de sânge" (IE 191), „limbă vicleană" (IE 152), „vârtoasa inimă" (IE 152), „inimile proaste", „organul răutăţii" (IE 212) etc.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Metonimiile sunt omniprezente: „nici nu putea afla ureche în văzduh şi pre pământ" (IE 30), „plecarea capului" (IE 102), „ridicarea nasului" etc.

Elemente de terminologie clinică

„Că ce este adulmăcarea minţii sau care este icoana înţelepciunii, fără numai cele ce ochiul trupului şi ochiul sufletului să le vadză şi să aleagă..." (IE 117)

Savantul explică **starea de sănătate** şi **starea patologică** în limitata relaţiei trup → suflet. Veritabil psiholog, savantul menţionează importanţa echilibrului emoţional, lipsa conflictului interior în menţinerea sănătăţii, căci „viaţă stând şi buna socoteală slujind, tuturor tămădiure şi vindecare să nedejduieşte" (IE 236) . Este „în chipul puterii sufletului" (IE 117), „sănătate şi toate cele sufletului şi trupului folositoare" (IE 20). Boala se instalează în discordanţa ego şi super ego, care provoacă „a trupului slăbăciune şi micşorare a sufletului" (IE 67). Consecinţele sunt vădite: „chinul trupului carnea domoleşte, iară pedeapsa sufletului, oasele topind, inima răneşte" (IE 111). Altfel spus, marele cărturar consideră „betejirea şi julirea cinstei" (IE 43) ca factor major în instalarea stării patologice.

Referindu-se la **etiologia** (cauzele) **bolilor**, Dimitrie Cantemir delimitează:

a) Surmenajul: „osteninţa căutării sudori pe trup umedzeşte, iar grija neîncetată vlaga inimii topeşte" (IE 235); „somn fără somn şi odihna fără odihnă" (IE 238).

b) Indigestia: „stomahul îşi tulburară" (IE 69), „că precât greu bucatele vârtoase stomahului slab aduc" (IE 70), „mănuntaiele i să întorcea, stomahul tare îl chinuia. Vai..maţele...mănuntăile, pântecele, vintrele...Boala nenedejduită pre leac s-au dat, morţii numai leac între muritori nu s-au aflat" (IE 236).

c) Senilitatea: „buiguit (= aiurit) de căruntеţe" (IE 122).

d) Dezechilibrul celor patru umori (bila galbenă, sângele, flegma, bila neagră): „Unde el (Inorogul) la loc slobod şi la câmp larg a trăi deprins fiind, de nevăz în curândă vreme, în melanholie în buhăbie, din buhăbie în slăbăciune, din slăbăciune în boală" (IE 167).

Aşadar, este „slăbăciunea", care prevesteşte boala şi face parte din şirul logic: „melanholie"→ „buhăbie" → „slăbăciune" → „boală". „…ce nici împins de flegmă a tuşi macară nu mi s-ar cădea". Prin relaţia „flegmă"→ „a tuşi", se oferă o etiologie empirică a tuberculozei.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

„Vulpea…întâi în melanholiia ypohondrică, apoi în tusa cu sânge mutându-să de multă vitionare şi boală uscăcioasă toate vinile i s-au întins şi toate mădularele…" (IE 125): „melanholie"→ „tusa cu sânge" → „boală uscăcioasă" – oftică.

În Scara numerilor..., termenul ypohondriac (el.) este explicat prin "boala carea sminteşte fantazia, slăbiciunea părţilor trupului carile sunt pregiur inimă", iar melanholie (el.) - „boală de voia rea, pătimirea întristării, fiierea neagră". Aceste patru umori formează temperamentul (lăt.) – „aşedzământul, stâmpărarea firii, întregimea sănătăţii" (Scara a numerilor..).

e) Apelpisia (el.) – "deznedejduirea, scăparea a toată nedejdea" (Scara a numerilor..). Temenul s-a menţinut ca formă şi ca sens. Actualmente, apelpisia indică "starea de deznădejde, de desperare sau de exasperare".

f) Etiologie necunoscută: „leacul acestei necunoscute boale" (IE 239).

Dimitrie Cantemir face o prezentare **a semnelor** în instalarea patologiilor. Referindu-se la termenul propriu-zis, cărturarul menţionează: symptomatic (el.) – "din tâmplare, din cădere, carile nu din tocmala înainte mărgătoare s-au făcut" (Scara a numerilor..). Autorul recurge la traducerea literală: < gr. symptoma<syn "cu" + piptein "a cădea, a se întâmpla".

Aşadar, în roman sunt atestate următoarele **simptome**:

a) Simptome în intoxicaţie: „sughiţare" (IE 111), „cumplita durere...trupul le beşica..la ficaţi le străbătea ..." (IE 183), „uscăciune cu tusă şi cu opentele lepăda nu mă lasa slăbăciunea" (IE 160).

b) Simptome în boala mentală: „capul să ameţeşte, picioarele dovedesc, şi când mădularele buiguesc, lipsa crierilor arată" (IE 227).

c) Simptome în boală infecţioasă: „strănuta" (IE 184), „capul li se învărtejea, graţă li se scornea" (IE 184); „la chip veştedă şi gălbegioasă, ca cei în boală împărătească" (= gălbinare) (IE 143).

d) Simptome în boală virală şi în răceli: „hirişiia răcelii" (IE 43), „chinuri şi dureri" (IE 62).

e) Simptome în traumatisme: „durerea osului zdrobit" (IE 160).

f) Este menţionată şi boala asimptomatică**:** „boala ascunsă pe doftori şi pe doftorii batgiucureşte şi pre cele ce dzace până la moarte măguleşte" (IE 236).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

În continuare vom încerca **o calsificare a maladiilor** atestate în roman:

A. În funcţie de evoluţie:

- boală cronică: „că rana obritindu-să şi patima învechidu-să, a să vindeca cu nevoie va fi" (IE 260). Boala hronică (el.) este „boala carea ţine cu ani, cum ieste oftica, dropica şi alalte" (Scara a numerilor...);
- boala latentă: „simţi boala mai lâncedă decât toată boala" (IE 219), „glas lânged...simţire nesimţită simt şi pătimire nepătimită pat" (IE 239).

B)În funcţie de prognostic ori „de unde a prognostici" (IE 165):

- boli incurabile: „în boala fără leac" (IE 107);
- boli curabile „pentru amurţeala oţăros glasului lui leac să afle, pre toţi vrăjitorii şi doftorii...cerca, şi acmu şi doftorul cel bun găsise şi leacul nimerise..."(IE 170).

Autorul explică: prognostic (el.) - „cunoştinţă înainte, gâcitoare, gâcire" (Scara a numerilor...); o traducere literală a termenului: < lat. prognosticum, < gr. prognostikon, <pro "înainte" +gnosis "cunoaştere".

C)În funcţie de modul de alterare:

- boli la nivel de organ: „orbul asupra ochilor, şi şchiopul asupra picioarelor, şi surdul asupra audzului" (IE 78); „limba fâicavă (= bâlbâită) (IE 72), „amuţirea din lipsa organelor de voroavă" (IE 54), „uscarea vinelor" (IE 200), „piciorul cel dropicos", „afectat de dropică, umflat, greoi" , „pasul cât de tremurăcios" (IE 117), „ochi bolnavi" (IE 210);
- boli funcţionale, aici sunt prezente, în special, dereglările mentale: „beteag de minte" (IE 117), „scămos la minte", „dodeială" (= tulburare psihică) (IE 211), „pierderea minţii" (IE 109), „toată anomalia şi rătăcirea firii" (IE 147), „rana minţii netămădiută" (IE 87).

D)În funcţie de cauzele care le generează:

- bolile infecţioase: „ciuma", „lingoarea...şi troana (troahă)" „ guturai, flegmă... (IE 113);
- traumatismele: „os prin os pătruzându-şi şimădular prin mădular zdrobindu-şi" (IE 192);

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- malformaţiile congenitale: anomalia (el.) - „îndrăptnicie, lucru(...) carile merge împotrivă" (Scara a numerilor...).

Sensibilitatea organismului uman marele cărturar o denumeşte prin diathesis (el.) - "orânduiala firii, năstav, abaterea firii, în ce să pune firea" (Scara a numerilor...). În prezent, termenul diateză indică "predispoziţie a organismului la anumite boli (< gr. diathesis "dispoziţie").

Dimitrie Cantemir remarcă funcţionarea organismului ca un tot întreg: „că precum o boală şi o fierbinţeală cât de puţin în trup sau o durere cât mai mică într-un mădulariu tot trupul spre neaşedzare şi pătimire aduce" (IE 113), „un mădulariu cu netămăduită boală pătimind, princet, princet, tot trupului moarte pricinueşte" (IE 62).

Aşadar, marele cărturar menţionează că starea de boală se stabileşte atunci când „rânduielile sănătăţii" (IE 247) sunt violate, când „rana şi boala poftei" (IE 262) predomină şi atunci mergem la „adevăraţii doftori" (IE 119), care ştiu durerea „a şicui" (=a alina), căci „după fire doftor, după doftor leacul şi după leac ca acela tămăduire" (IE 240). Concomitent, Dimitrie Cantemir foloseşte şi termenul ţirulic (leş.), specificând că este „vraciu carile tămăduieşte ranele, frânturile" (Scara a numerilor...), adică chirurgul. Cuvântul frânturi, cărturarul îl foloseşte şi în explicarea termenului hiromandie (el.) - „vrajea carea pe crăpăturile şi în frânturile mânii să face" (Scara a numerilor...), stabilind astfel o relaţie de omonimie.

Verbum sanat. Savantul pune în evidenţă puterea tămăduitoare a cuvântului, care slăbeşte boala şi fortifică sănătatea: „numai în cuvânt...şi tot feluri de farmacuri descântătoriu prin urechile tuturor" (IE 119). Cuvântul este farmac (= medicament). Ulterior, grecescul pharmakon „medicament" în limba română evoluează în: elementul terminologic farmaco- şi cuvântul farmec, farmece „vrajă" <lat. pharmacum < gr. pharmakon.

Şi aşa cum „la cel bolnav sănătatea de mare preţ este"(IE 240), pentru a vă vindeca mai întâi de toate e necesar **„i**nima şi sufletul înainte a vă vărsa" (IE 119)... „că pre cât este de lăudat doftoriia bună la boală pre atâta este încă mai lăudat aşedzământul la răscoală" (= boală) (IE 119).

Elemente de terminologie farmaceutică

Dimitrie Cantemir defineşte obiectivul farmacologiei prin: „**chipul boalei în chipul sănătăţii să prescimbe"** (IE 240) .

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Relaţia trup→suflet este pusă din nou în evidenţă: „mai uşor este a suferi obrenteala ranii la aer scoasă decât patima (= durere, boală) sufletului către împotrivnic arătată" (IE 42), „răutatea bolii doftorii o tămăduiesc, iar boala sufletului leacurile apotecarilor nu ştie" (IE 243). Dimitrie Cantemir, defineşte termenul apothecariu (el.) (= farmacist) "cela ce şede la prăvălie, şi, mai cu de-adins, cela ce vinde ierbi, doftorie" (Scara a numerilor...).

Boala, o dată instalându-se, se cere „şi leacul de să şi afla, că fără leac numai moartea la muritori este" (IE 205).

În funcţie de efectul curativ, leacurile menţionate de către Dimitrie Cantemir sunt, în mare parte, analgezice: „leacul carile împotriva durerii" (IE 243), „leacul arsurii ţiind, pojarul carile mănuntaele topea" (IE 258).

În funcţie de modul de administrare, „doftoria" se administrează prin:

cavitatea bucală (per os) şi cutanat: „pre la răni te unge, aşa leacul îşi vei afla" (IE 243).

În funcţie de forma doftoriei, se deosebesc: „pilulile" (IE 218) şi unguentele: „precum rana veche şi adâncă prea lesne a se tămădui", „ ....precum la rana rea şi grea mehlemul - „unsoare cu care să slujesc turcii la rane" (Scara a numerilor...) (IE 205).

Tratamentul vizat este cel naturist, în baza plantelor medicinale; aici autorul include şi aromatele (el.) - "toate săminţele, ierbile şi unsorile frumos mirositoare" (Scara a numerilor...). Astfel, autorul se referă la aromoterapie. Un alt tratament atestat este dietoterapia: „nici dieta doftorilor..." (IE 160).

Leacul şi puterea leacului" (IE 258) se axează pe „receta leacului boalei" (IE 243). Savantul foloseşte cuvântul „recetă", care va deveni ulterior una dintre cele mai uzuale manifestări în scris ale medicului; o „scrisoare" destinată farmacistului şi care cuprinde modul de preparare, de administrare a „doftoriei" (IE 243): „recetele ştiinţei mele şi strimte chichiţele ierbilor doftoriei" (IE 119). Referindu-se la recetă (ital.), cărturarul o descrie în felul următor: „izvodzel de leacuri, carile trimăt doftorii la spiţeri, să facă leacul asupra boalei" (Scara a numerilor...). În această definiţie se atestă a altă denumire a profesiei de farmacist - spiţer, un împrumut din italiană. Leac are nu numai boala, dar şi lucrul: modul (lăt.) - „chipul, mijlocul, leacul lucrului greu" (Scara a numerilor...).

În „rană nesuferită şi boală netămăduită" (IE 205), se recomandă „antidotul" (IE 118) (el.) – „leac împotriva boalei ce să dă" (Scara a numerilor...). Dar uneori „doftoriia

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

boalei aeştiia nenedejduită este" (IE 205) şi atunci omul rămâne „neisţelit (slov.) – „netămăduit, nevindecat, lucru carile nu poate avea leac" (Scara a numerilor...).

Dimitrie Cantemir menţionează că uneori: „sub numele doftoriei (...) otravă să vândză" (IE 282), dar remarcă şi „antifarmecul (el.) - leac împotriva otrăvii" (Scara a numerilor...). Otrava se echvalează „cu hulele" (IE 92) sau „otrava limbii"(IE 218): „dulce voroavă...antifarmec tuturor hulelor este" (IE 92).

Descântecul, ca formă de tămăduire "prin cuvânt" este prezent în lucrarea lui Dimitrie Cantemir: „descântece ...descântând" (IE1 49); efectle descântecului sunt miraculoase; de la tămăduire până la „facerea" omului: „laptele,după descântec,îndată a să închega şi mădularele unul după altul a să lega începură. După aceia vinele după oasă întinzându-să, toate părţile trupului şă clăti şi supţirea piele peste dânsele pelicioară a să lipi şi îndată o frumoasă fecioară ...stătu" (IE 272).

„Doftorul bun ştiinţă în cap, iar ierbile în câmp le are şi unde chichiţele văruite şi pilulile şicuite sunt, acolo bolnavul să amăgeşte, iară nu să tămăduieşte" – această sentinţă comţine un adevăr incontestabil.

Concluzii

Dimitrie Cantemir, considerat „pionier al internaţionalizării terminologiei româneşti" (Bahnaru, 2011, p. 69), prin „numeroase neologisme...a intuit, într-o oarecare măsură, linia de dezvoltare a limbii române literare" (Rosseti, Cazacu, 1961, p. 316).

Terminologia medicală în romanul Istoria Ieroglifică este prezentă prin termeni medicali populari, termeni medicali de origine greacă şi latină, termenii perifrastici. Termenii utilizaţi formează relaţii de sinonimie (doftor = vraci, ţirulic), omonimie (frânturi), antonimie (farmec ≠ antifarmec).

Marele cărturar menţionează necesitatea „împrumuturilor cuvintelor streine..." care spre "hirişa limbii noastre a purcede a îndrăzni a aduce (...) de la cea elinească întâi îndemnându-să, cu deprinderea îndelungă şi a limbii sale supţiere şi a cuvintelor însămnare s-au agonisit. Într-acesta chip, spre alte învăţături grele, trebuitoare numere şi cuvinte, dându-te, a le moldaveni sau a le români sileşte, în moldovenie elinizeşte şi în elinie moldoveniseşte".

Bibliografie

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Bahnaru, V. Dimitrie Cantemir, pionier al internaţionalizării terminologiei româneşti. În: Terminology and translation studies. Plurilingual terminologyin the context of european intercultural dialogue, Cluj-Napoca: Scientia, 2011, p. 69-84.

Cantemir, D.Istoriia Ieroglifică, roman alegoric. Chişinău: Literatura Artistică, 1987.

Istoriia Ieroglifică, în doaăsprădzece părți împărțită, aşijderea cu 760 de sentenții frumos împodobită, la începătură cu scară a numerelor dezvălitoare. Iară la sfârşit cu a numerelor streine tâlcuitoare. https://ro.wikisource.org/wiki/Istoria_ieroglific%C4%83

Druţă, I. Dinamica terminologiei româneşti sub impactul traducerii. Chişinău: CEP USM, 2013.

Parii, B. et al. Medicamentul de la Adam până la Ştefan celMare şi Sfânt. Chişinău: Tipografia Centrală, 2006.

Rosseti, Al; Cazacu, B. Istoria limbii române literare. Vol. I. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1961.

Ullmann, St. Précis de semantique français. Berne: A. Frankee S. A.,1952.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

STABLE EUPHEMISMS VS. OCCASIONAL EUPHEMISMS

Oxana Chira

PhD, "Alecu Russo" State University of Bălți

Abstract: The article presents an overview of all the methods applied to form euphemisms based on the examples. Compared to other types of language variation, an occasional euphemism is characterized by wordplay, originality, humour and funny texts. Occasional euphemisms provide serious grounds for independent creativity manifested by the authors. The meanings expressed by euphemisms are rather unstable and are determined by the context; therefore, the examples under analysis have been taken from various types of discourses. The author, who is familiar with all the stylistic variants of a word, resorts to different euphemisms trying to replace vulgar and obscene words. Thus, one of the main functions of a modern speaker is to create adequate euphemisms that are used to substitute a bad meaning, avoid unpleasant situations or disguise the reality. We are guided by euphemisms, because we want „to sanitize" our language by all means.

Keywords: euphemism, euphemy, classification of euphemisms, lexical creativity, lexical innovation, occasionalism, taboo.

Abstract: Articolul trebuie conceput ca o sinteză a modalităților de eufimizare în baza exemplelor. În comparație cu alte variante ale limbii, eufemismul ocazional se individualizează prin jocurile de cuvinte, prin originalitatea sa, prin evoluția umoristică și prin ludicul textelor. Eufemismul ocazional este un teren de manifestare a creativității autonome pentru autori. Sensurile eufemismelor sînt instabile și sînt determinate de context, de aceea exemplele au fost identificate în texte din diverse discursuri. Înlocuind cuvintele vulgare și obscene considerate de vorbitor sau de societate, emițătorul recurge la eufemisme percepute analogic, presupunînd astfel o familiarizare cu toate variantele stilistice. Astfel una dintre funcţiile esenţiale ale vorbitorului de astăzi este născocirea de eufemisme adecvate, care să evite sensul răului, a evita situații neplăcute, a ascunde realitatea. Ne lăsam ghidați de eufemism, pentru că vrem, cu orice preț, „sa igienizăm" limbajul.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Keywords: eufemism, eufemie, clasificarea eufemismelor, creativitate lexicală, inovație lexicală, ocazionalism, tabu.

Există mai multe încercări de clasificare a eufemismelor, iar eterogenitatea nu trebuie să surprindă, întrucît clasificările se fac în funcţie de scopul urmărit, de criteriul luat drept bază, de orientarea lingvistică pe care o reprezintă cercetătorii etc. Mai trebuie avut în vedere și faptul că orice clasificare are un caracter deschis.

Cei mai mulţi lingvişti au pus la baza clasificării eufemismelor, aspectele (social, psihologic, lingvistic, pragmatic etc.), pe care le includ eufemismele. Astfel, B. Larin, pornind de la aspectul social, a distins trei tipuri de eufemisme:

a) eufemisme utilizate în limba literară (cum ar fi: a ajunge de poveste pentru „a deveni cunoscut printr-un fapt negativ”);

b) eufemisme clasice și profesionale (cum ar fi: angajat la serviciul salubrităţii pentru „gunoier”);

c) eufemisme familiare (cum ar fi: a avea grade pentru „a fi beat”, a merge la baie pentru „a merge la WC”)[Ларин, p. 78].

Aspectul social, interpretat ca origine, reprezintă fundamentul clasificării și pentru St. Ullmann. Lingvistul consideră că la baza originii (și, implicit, a clasificării) eufemismelor se află:

a) tabuul provocat de frică (de exemplu, numele direct al lui Dumnezeu este interzis la multe popoare). Printre altele, St. Ullmann s-a pronunțat și pe marginea numelor a 24 de tipuri de insecte și animale, care sînt, de asemenea, tabuizate în diferite limbi: viespea, furnica (dintre insecte), leul, tigrul (dintre animale);

b) tabuul condiționat de tact: se substituie termenii care sînt în raport direct cu astfel de fenomene, precum boala, moartea, devieri mintale și fizice, crime;

c) tabuul generat de decență: există trei sfere, după părerea autorului, care necesită substituirea eufemistică, acestea fiind sexul, părțile și funcțiile corpului.

St. Ullmann accentuează că fiecare epocă își are eufemismele sale: de exemplu, în sec. al XIX-lea, în SUA, femeile utilizau eufemismul talie pentru cuvîntul „corp” [Ullmann, p. 205-208].

Găsim rezonabil a invoca şi observaţiile cercetătoarei germane R. Rada privind distincţia dintre eufemismele uzuale şi eufemismele create ad-hoc (sau ocazionale) [Rada,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

p. 87]. Insistînd asupra deosebirilor dintre aceste două tipuri de eufemisme, autoarea constată că primul tip face parte din vocabularul de bază şi este înregistrat în dicţionarele lexicografice, în timp ce al doilea tip este utilizat spontan şi are impact eufemistic doar într-un anume context situativ, fără şanse de a se încetăţeni în limbă. În legătură cu acest tip de eufemisme, invocăm şi observaţiile lui É. Benveniste care menţiona că „numai situaţia determină eufemismul şi, în funcţie de faptul dacă ea este tipică sau accidentală, formează tipul expresiei eufemistice în conformitate cu normele unei sau altei limbi” [Бенвенист, p. 372].

Clasele de eufemisme, prin urmare, au caracter deschis şi, uneori, suprapus. Putem aminti aici şi de alte clasificări ale eufemismelor. Astfel, R. Budagov, îmbinînd diferenţele diastratice şi cele diafazice, separă eufemismele în două clase mari: eufemisme literare şi eufemisme argotice. La prima clasă, cercetătorul atribuie eufemismele care au funcţia de atenuare, precum ar fi vîrstă respectabilă pentru „bătrîn”. Aceste eufemisme, după cum afirmă autorul, pătrund în limba literară şi îmbogăţesc vocabularul, extind polisemia, sporesc numărul omonimelor etc. Celălalt tip de eufemisme, numite argotice, reprezintă utilizări în locul unor cuvinte „incomode”. De obicei, la astfel de eufemisme se recurge atunci cînd, aparent, nu sînt necesare substituirile (de exemplu, în sec. al XIX-lea. în Rusia, se utilizau eufemismele mi-am curăţat nasul sau am folosit băsmăluţa).

Examinarea definiţiilor şi a observaţiilor formulate pe marginea eufemismelor ne permit să identificăm mai multe clase de eufemisme. Consemnînd diversitatea eufemismelor, trebuie să reliefăm, din punct de vedere lexicografic, clasa eufemismelor stabile şi clasa eufemismelor ocazionale. Eufemismele stabilee sînt cunoscute, de regulă, de majoritatea vorbitorilor (de tipul aghezmuit cu sensul de „beat”) şi sînt înregistrate de dicţionare prin remarca euf.

În funcţie de stabilitatea eufemismului, putem distinge eufemisme stabile şi eufemisme ocazionale. Eufemismele stabile (sau lingvale) sînt cele care s-au încetăţenit în limbă, fiind cunoscute de majoritatea vorbitorilor. De exemplu, pentru denotatul „bătrîn” se folosesc eufemismele om în etate/cu experienţă de viaţă/de vîrstă pensionară/de vîrstă respectabilă; pentru „mort” – răposat; pentru „afemeiat”, „seducător” – donjuan; pentru „amant” – prieten; pentru „urină” – treaba mică. De obicei, acest tip de eufemisme este înregistrat şi evidenţiat în dicţionare prin abrevierea euf. sau eufem. Deseori, aceste cuvinte îşi pierd funcţia eufemistică, păstrînd doar „haina” neutră a conţinutului (de exemplu: „Acesta nu e prietenul meu, e doar coleg de serviciu”).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Eufemismele ocazionale (efemere, contextuale sau ad-hoc) sînt cele care au toate caracteristicile de bază ale unui eufemism, dar sînt create şi utilizate doar într-o situaţie concretă, ca mai apoi să fie uitate: Merg să mă relaxez puţin pentru „merg la veceu”; A aplica sistemul două degete pentru „a vomita”. Eufemismele ocazionale mai sînt numite şi „eufemisme ale autorului” şi reprezintă variante lexico-semantice ocazionale care apar într-un discurs ca urmare a mutaţiilor semantice sau a creativităţii ocazionale: „Uh, ticălosul, măgarul, bulangiul de Eduard, ovăz trecut prin cal, cum mi se uita el prietenește în ochi și-mi freca femeia” (Moraru, p. 42): ovăz trecut prin cal pentru „rahat”. Acest tip de eufemisme este alcătuit dintr-un cuvînt, dintr-o expresie sau chiar dintr-o propoziţie cu sens metaforic: „Fiecărei minciuni iliesciene (de genul: «Nu ne vindem ţara!») îi corespunde o minciună băsesciană (de genul: «Voi susţine micii întreprinzători!»)” (Lumea, 2010, nr. 2, p. 60); „Apar elemente voroniste în retorica lui Lupu” (www.pldm.md, vizitat 14.12.2010).

Fiind unităţi denominative indirecte, ce „exploatează” sensuri neînregistrate de dicţionare, eufemismele ocazionale sînt utilizate de ziarişti în dorinţa de a evita denumirile convenţionale, deja instituţionalizate, ale unor realităţi nedorite sau obscene, cît şi de a imprima comunicării un pronunţat caracter incitant, conotativ. Astfel, în expresia „fostul ţine-cal al lui Băsescu” (Academia Cațavencu, 24-30 iulie 2012, p. 3) efectul conotativ – cu aluzie transparentă la funcţia persoanei respective – este mult mai puternic decît folosirea numelui „Emil Boc”. Paleta eufemistică a unei îmbinări stabile de cuvinte e în funcţie directă de situaţia ce urmează a fi evocată şi, totodată, voalată. Astfel, cineva poate scapă boii în păpuşoi şi cînd odrasla lui nu frecventează orele, şi cînd subalternul lui nu respectă programul de lucru etc. (într-un cuvînt, avem motive de a distinge categoria „eufemismelor polilexicale ocazionale”). Apariția eufemismelor ocazionale poate fi considerată și drept efect al creativității limbajului. Eufemismele ocazionale au, deseori, ca sursă tradiţiile şi ritualurile comunităţii în care sînt utilizate: a întins picioarele (un calc după rus. протянуть ноги), a mirosi a pămînt/iarbă, a sta degrabă în Mausoleu, trebuie să-l împăiem, a face amiaza în biserică, a trece degrabă vămile, a pregăti podişoare etc.

La baza eufemismului se află, de cele mai multe ori, raportul analogic dintre termenul utilizat și realitatea exterioară pe care o invocă. În felul acesta, se dezvoltă un tip special de polisemie în funcție de context și de intenția de comunicare. Sintetizînd cele expuse, migrația cuvintelor poate fi reprezentată în felul următor: limbaj specializat → transfer de sens (creat direct sau ad-hoc prin extinderea figurată/metaforică a

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

semnificatului) → limbă comună. De exemplu: Există şi un număr impunător de eufemisme ocazionalisme creaţii lexicale: „Mari lepre şi noi işti cu tunu-ntre picioare” (Cheianu, p. 62); „I-am îmbrăcat băieţandrului său cămaşa de noapte” (Moraru, p. 48); „Ia uitaţi-vă, oameni buni, ce melesteu are!” (Busuioc, p. 9); „Limba perfect moldovenească a Marcelei îi demonstrează glumeţului meu” (Cheianu, p. 230); „Curva îi zări, în sfîrşit, mădularul care-o uimise pe muierea de la judecată” (Busuioc, p. 17); „Chestia asta răzvrătită între picioare” (Cheianu, p. 178); „N-ai grijă, strumentul îşi găseşte drumuleţul fără lampă...” (Busuioc, p. 74); „Despre ce nu vorbesc românii: despre ce fac în pat, despre mărimea «jucăriei» şi dacă înşeală” (http://adevarul.ro/locale/cluj-napoca, vizitat 03.04.2015) etc.

E. Coşeriu menţiona, referitor la procesul de creativitate în limbă, că „momentul în care s-a creat un cuvînt acela este echivalentul actului de creaţie poetică, care, de altfel, e de la «a face», deci «cînd s-a făcut», nu «cînd s-a întrebuinţat». Pe urmă îl putem întrebuinţa în mai multe feluri şi reproduce” [Coşeriu, p. 49]. Deci momentul creării eufemismului ocazional este echivalentul actului de creație, iar întrebuințarea acestuia în mai multe contexte și apariția lui în vocabularul activ este o repetiție, o „reproducere”.

Se poate constata că, eufemistmele stabile şi cele ocazionale a unităților polilexicale i-a preocupat doar sporadic pe lingviști și, firește, descrierea lor sistematică e în sarcina investigațiilor ulterioare.

Bibliografie

Busuioc A. Hronicul Găinarilor. Chişinău: Editura Prut Internaţional, 2006. 197 p.

Cheianu C. Sex & Perestroika. Chişinău: Editura Cartier, 2009. 192 p.

Coșeriu E. Lingvistica integrală. Interviu cu Eugeniu Coșeriu realizat de Nicolae Saramandu. București: Editura Fundației Culturale, 1996(a). 184 p.

Moraru A. Nu mă tentează. Chişinău: Editura Cartier, 2011. 103 p.

Rada R. Tabus und Euphemismen in der deutschen Gegenwartssprache. Budapest: Akadémiai Kiadó, 2001. 212 p.

Ullmann St. Semantics:an introduction to the science of meaning. Oxford: Basil Blackwell, 1962. 278 p.

Бенвенист Э. Общая лингвистика. Москва: Прогресс, 1974. 446 с.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Ларин Б. А. Об эвфемизмах. В: Ученые записки Ленигр. ун-та., Ленинград: ЛГПИ, 1961. с. 78-86.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

WAYS TO ADAPT LEXICAL BORROWINGS IN THE SCIENCE POPULARIZATION TEXTS TRANSLATED BY PETRU MAIOR

Liliana Soare

Assoc. Prof., PhD, University of Pitești

Abstract: The present study examines the most important aspects of phonetic, morphologic and semantic adaptation of lexical borrowings excerpted from five texts of science popularization translated by Petru Maior. Despite the high weight of analogical phonetic variants, which reflect principles regarding the adaptation of neologisms stated in his theoretical works, one can observe that the phonetic, morphologic and semantic adaptation of the new words was easily realized, following cult, Latin-Romance norms. The Latinisms and Italienisms used (adaptated and unadapted) are relevant for the Transylvanian scholar's conception as regards the sources of lexical renewal and the problem of adapting the new words in order to connect the cult Romanian literary lexicon to the European neological terminology of the period.

Keywords: borrowings, adaptation, unadapted terms, Latinisms, Italienisms

0. Între 1812 și 1816, în calitate de cenzor al tipografiei budane, Petru Maior traduce cinci texte de știință popularizată, pe care nu le semnează ca traducător: 1. *Învățătură pentru prăsirea pomilor, scrisă de Haintl Franțisc, domnul Răşpacului şi Neschingului, a mai multor învățate şi iconomiceşti soțietăți împreună soț* (Buda, 1812, 171 p.; textul reprezintă primul tratat elementar de pomicultură elaborat în limba română); 2. *Învățătură de a face sirup şi zăhar din mustul tuleilor de cucuruz, după ce s-au cules cucuruzul de pre ei, întocmită de D. Ioann Nep. Neuhold* (Buda, 1812, 24 p.); 3. *Dissertație a lui Ioann Burgher M. D. despre zăhar, carele din must de tulei de cucuruz şi de jugastru se face* (Buda, 1813, 28 p.); 4. *Învățătură despre agonisirea viței de vie şi despre măiestria de a face vin, vinars şi oțet, întocmită de autorii Șaptal, Rozier, Parmentier* și *Dussieux şi întru acest chip scurtată de abbatul Ludovic Mitterpaher* (Buda, 1813, 109 p., primul nostru tratat elementar de viticultură); 5. *Învățătură pentru ferirea şi doftoria boalelor celor ce se încing prin țeară şi a celor ce se leagă şi a unor boale*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

sporadice, adecă pe ici pe colo îmblătoare, ale vitelor celor cu coarne, precum şi a cailor, a oilor şi a porcilor (Buda, 1816, 130 p., cel dintâi text de medicină veterinară în limba română).

Toate aceste texte se remarcă prin utilizarea unui număr ridicat de împrumuturi lexicale. Le vom urmări, examinând modalitățile de adaptare a acestora la sistemul fonetic, morfologic și semantic al limbii române la care apelează autorul-traducător.

1. În ceea ce privește **adaptarea fonetică**, se observă că formele mai vechi de adaptare cu africatele *ţ, ģ,* şi *ќ* sunt aproape inexistente: *antifloghistică* (FDB, 84, *antifloghistice*, FDB, 51, 84), *litarghiriu* (FDB, 79). Acestea sunt concurate de variantele fonetice în *č, ğ,* care impun modelul latino-romanic al noilor termeni: *celeritate* (FDB, 63), *cerc* (FDB, 56), *cicatrice* (FDB, 121), *cilindru* (NIS, 6, 23), *circulația* (FDB, 124), *frigidă* (FDB, 84, 108), *generale* (FDB, 21), *generaţie* (FDB, 95), *generos* (MVV, 14, 64, 99), *litargir* (MVV, 84), *semicirculară* (MVV, 26), *spongia* (MVV, 38) etc.

Prin influența limbii italiene, respectiv prin influența grafică și fonetică a etimonului italian, pot fi explicate câteva situații de adaptare a împrumuturilor, cum ar fi folosirea variantei neologice fără *h* iniţial: *idrofobia* (FDB, 109) și a următoarelor fonetisme: *astremităţi* (FDB, 70 < it. *estremità*), *diretive* (FDB, 21 < it. *direttivo*), *libella* (MVV, 5, 7, *libellă*, MVV, 41 < it. *livello*), *melanhonie* (FDB, 101 < it. *malinconia*), *oscuritate* (FDB, 63 < it. *oscurità*), *se oserbă* (FDB, 101 < it. *osservare*), *ospital* (FDB, 32, 34 < it. *ospedale*), *ostruție* (FDB, 67 < it. *ostruzione*), *personele* (FDB, 42 < it. *persona*), *produt* (BDZ, 3, *produturi*, FDB, 19 < it. *prodotto*), *profondă* (FDB, 63 < it. *profondo*), *puntu* (MVV, 66, *punturile*, MVV, 87 < it. *punto*), *respet* (g. *privire*, MVV, 6, 58, 90, dar *respectul*, MVV, 21 < it. *rispetto*), *sustanța* (MVV, 58, 61, 86, *sustanță*, MVV, 99 < it. *sostanza*).

Și prin latină, pot fi explicate fonetisme precum: *comerciul* (FDB, 35 < it. *commercio*, lat. *commercium*), *contagiu* (FDB, 11, 94 < it. *contagio*, lat. *contagio, -onis*), *lineă* (MVV, 18, 19 < lat., it. *linea*)ori *necesarie* (FDB, 32, 105, 108, 116 < it. *necessario*, lat. *necessarius*) etc. Din franceză, provin: *cassonade* și *moscuade* "suc brut, nerafinat" (BDZ, 12 < fr. *cassonade*, *moscuade*), *roborâtoare* (FDB, 69, calc de structură după fr. *roborant*), *văciliți* (FDB, 73 < fr. *vacillant*), iar din germană *lacmu* "turnesol"(NIS, 12, *lacmus*, BDZ, 13 < germ. *Lackmuspapier*). Din neogreacă provin: *schiroasa* (FDB, 86 < ngr. *σκιρρος*), *scăndăliseşti* (FDB, 127 < ngr. *σκανδαλιζω, -ισα*) și *scopos* (FDB, 30 < ngr. *σκοπός*).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Formele cu *s* (intervocalic) reflectă, în general, aspectul grafic al termenilor noi de proveniență latino-romanică (latină şi italiană): *cause* (MVV, 46), *cauterisaţie* (FDB, 111), *disenteria* (FDB, 27, 51), *dosă* (FDB, 47, 69), *generositatea* (MVV, 99), *mesenteriului* (FDB, 88), *ocasie* (MVV, 8), *ocasionale* (FDB, 105), *preserba* (FDB, 113), *spese* (FDB, 89), *us* (FDB, 46) etc. Există şi fonetisme cu *z*, dar sunt slab reprezentate: *baze* (NIS, 23), *cauza* (NIS, 5, HPP, 18). Variantele cu *s/z* reflectă oscilaţiile în ceea ce priveşte reproducerea aspectului scris sau pronunţării culte cu *s* din greacă şi latina clasică, respectiv a pronunţării cu *z* din latina târzie, din unele limbi romanice (în special italiana) şi neromanice (germana şi maghiara).

Câțiva termeni conservă fonetismul *cs* (grafia *x*): *exemplu* (g. *pildă*, HPP, 30), *oxigenat* (MVV, 85). Autorul folosește însă și formele în *s*, neintegrate încă din punct de vedere fonetic, datorate grafiei din limba italiană[1], în locul celor cu *x*: *esemplu* (MVV, 23, *esemplurile*, MVV, 7), *isperiința* (HPP, 19, 32, NIS, 20, MVV, 51, 58, *isperiință*, MVV, 6, 59), *speriinţă* (FDB, 24, 82).

În ceea ce privește grupul consonantic *ch*, acesta este redat ca atare în: *chemicii* (MVV, 62), *chimiei* (BDZ, 22) și prin *h* în: *hirurg* (FDB, 118, 119), *hronice* (FDB, 86), *lihod* "lichid" (BDZ, 16).

Variante analogice

Pe lângă neologismele cărora li se aplică reguli moderne de adaptare fonetică, există şi termeni cărora li se aplică legi fonetice de tip latin, suferite de cuvintele din fondul vechi al limbii.

Vocalism

- *a* aton › *ă,* prin analogie cu termenii vechi moşteniţi din latină sau împrumuturi vechi din alte limbi: *cădabru* (FDB, 32, 71), *cădăbros* (FDB, 72), *căuzează* (g. *pricinuiaşte*, HPP, 13), *a clăudica* (FDB, 92), *a se contăgi* (FDB, 58), *contăgios* (FDB, 21), *devăgând* (FDB, 106), *găngrenoase* (FDB, 27, 82), *înflămate* (FDB, 72, 73), *înflămatorie* (FDB, 82), *înflămaţia* (FDB, 61), *măşina* (NIS, 21, 23, *măşinuței*, MVV, 78), *năviţii* (g. *corăbii*, HPP, 50), *săturat* (FDB, 84, *săturată*, MVV, 108), *scăbioase* (FDB, 93), *să nu te scăndăliseşti* (FDB, 127), *stăminoase* (MVV, 7), *tirănie* (FDB, 125), *văcelindu-se* (FDB, 103), *văciliți* (FDB, 73).

[1] *S-a observat că aceste forme pot reprezenta şi fonetisme latineşti „românizate" (lat. ce > rom. ss, s), ele circulând în cursul secolului al XIX-lea, în special în Transilvania. Tendinţa cultă poate coincide cu tendinţa populară de pronunţare în română a lui cs ca s (E. Toma, Limbajul ştiinţific românesc la începutul epocii moderne (secolele XVIII-XIX), Bucureşti, 2003, p. 212).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- *a* şi *e*+ *m/n* + consoană› *î* (inclusiv în sufixul *-ment*): *se comândă* „a (se) recomanda” (FDB, 46), *încremânt* (BDZ, 4), *isperemânt* (MVV, 94, *isperimânturi,* BDZ, 12), *medicamânturi* (MVV, 105), *nutremânt* (FDB, 50, 108, HPP, 5, 13, *nutremânturi,* FDB, 108), *pavimântul* (MVV, 61), *recremânturi* (MVV, 89), *tâmpărământ* (MVV, 6, 16, 73, *tâmpărământul*, MVV, 54, 67), *tâmperat* (MVV, 5).

- *in-/-im-, inter-* › *în-/îm-, întră-/întăr-*: *îndiferent* (FDB, 102), *înferma* (FDB, 80), *înflamaţie* (FDB, 65, *înflamaţia*, FDB, 77), *înfus* (FDB, 69, *înfuse*, 67), *înoculaţia* (FDB, 59, 60), *întărlocate* (MVV, 46), *împuta* (NIS, 5), *să se întărzică* (FDB, 44)[2].

Consonantism

- *v* › *b*: *cădăbros* (FDB, 72), *foabă* (FDB, 114), *nocib* (FDB, 109, *nocibe*, FDB, 107), *osărba* (FDB, 107), *preserba* (FDB, 112), *sârbeaşte* (HPP, 4, *sârbesc,* HPP, 33, 120).

- *l* intervocalic › *r*: *se va acerăla* (FDB, 125), *cruderă* (FDB, 125), *cruderitate* (FDB, 125), *dirigenţă* (FDB, 108), *esempru* (FDB, 125, *esempruri*, FDB, 111)[3], *faciritate* (FDB, 87), *scopură* (HPP, 41, *scopure*, HPP, 41), *scopuros* (*pământul cel* ~ HPP, 132), *spatura* „spatulă” (g. *lopăţică*, MVV, 82).

- *gn* › *mn*: *remnul* (g. *împărăţia*, HPP, 14).

- *re* › *ră-* prin analogie cu tratamentul lui *re-* în cuvintele latineşti moştenite (*răpune, răposa*): *să se răpurge* (FDB, 53, 109), *răsistă* (FDB, 65), *serăsoarbe* (FDB, 95).

După cum se poate observa, fonetismele analogice au o pondere relativ însemnată. Acest lucru este o consecinţă firească a concepţiei care stătea la baza programului filologic iniţiat de cărturarii ardeleni, primii care stabilesc reguli de asimilare a împrumuturilor şi care oferă un model de referinţă în acest sens. Adaptarea în limba română a neologismelor de origine latino-romanică se caracterizează în scrierile lor prin tendinţa de a le supune aceloraşi transformări fonetice suferite de cuvintele moştenite.

2. În ceea ce priveşte **adaptarea morfologică**, textele cercetate prezintă o caracteristică importantă (care este şi a epocii): productivitatea deosebită a formelor cu *–ie*, de declinarea a III-a[4]. În vechea română literară, substantivele latineşti de declinarea a III-a, terminate în *–io, -ionis*, sunt adaptate cu terminaţia *–ie*, după forma nominativului latinesc. Vechile împrumuturi substantivale în *–ie*, feminine şi masculine, de sorginte

[2] *Fenomenul s-ar putea datora şi unei analogii între –in şi prefixul vechi –în.*
[3] *Poate fi şi un împrumut direct din it. esempro.*
[4] *Vezi şi Elena Slave, Sufixele –**ie**, **-ărie**, în Studii şi materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română, III, Bucureşti, 1962, p. 167.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

veche slavă sau neogrecească, creaseră de timpuriu o normă de adaptare a terminaţiei substantivelor, normă ce va fi ulterior generalizată şi în cazul împrumuturilor latino-romanice.

Majoritatea substantivelor excerptate sunt feminine şi sunt consacrate până astăzi în această declinare şi cu această terminaţie: *amputaţia* (FDB, 111), *cauterisaţia* (FDB, 111), *circulaţia* (FDB, 124), *distilaţie* (MVV, 86), *ematuraţie* (MVV, 64), *evaporaţie* (BDZ, 15), *înflamaţie* (FDB, 65), *înoculaţia* (FDB, 59, 60, *oculaţia,* FDB, 59), *ostipaţia,* (FDB, 66) *propagaţiei* (FDB, 105), *proporţia* (MVV, 57), *resoluţia* (FDB, 67), *respiraţia* (FDB, 63), *supuraţie* (FDB, 78), *transpiraţia* (FDB, 21) etc. Unele sunt considerate astăzi învechite sau au ieşit din uz, fiind înlocuite de perechi substantivale, provenite din infinitive lungi: *cauterizare, evaporare, inoculare, propagare, supurare*. Alte două cuvinte: *aversaţie* (FDB, 63) *şi titilaţie* (FDB, 92) rămân încadrate aceleiaşi declinări, dar s-au impus în limbă cu forme uşor modificate: *aversiune* şi *titilomanie*. *Cratie* "cretă" (MVV, 89) apare încadrat celei de-a treia declinări, pentru ca evoluţia limbii literare să-l fixeze la declinarea I; *culoare* şi *vanilie* apar încadrate la declinarea I: *coloră* (FDB, 56, 81, *coloara*, 92, 116, *coloară,* 100), *vanilă* (FDB, 97).

Substantivele neologice în *–(i)tate*, aparţinând declinării a III-a au corespondente latine în *–(i)tas, -(i)tatis*, germane în *–(i)tät*, maghiare în *–(i)tas*, italiene în *–(i)tá*, franceze în *–(i)té*: *celeritate* (FDB, 63), *comunitatei* (FDB, 41), *fluiditate* (MVV, 58, *fluiditatea*, MVV, 81), *oscuritate* (FDB, 63)etc.

În textele perioadei, substantivele latineşti terminate în *–antia, -entia* şi, prin analogie, substantivele corespunzătoare de proveniență maghiară în *–ancia, -encia*, franceze în *–ance, -ence*, germane în *–anz, -enz*, italiene în *–anza, -enza* erau adaptate cu terminaţiile *–anţie* şi *–enţie*, de declinarea a III-a: *audienţie, corespondenţie, dişţanţie* etc. În textul elaborat de către P. Maior, acest tip de substantive apar deja încadrate la declinarea I, datorită influenţei limbii italiene: *diferenţă* (FDB, 108, 112), *dirigenţă* (FDB, 108), *distanţă* (FDB, 34), *speranţă* (FDB, 83).

Dintre substantivele neologice terminate la singular în *–iu*, de proveniență latino-italiană: *cauteriu* (FDB, 51), *contagiu* (FDB, 11, 94), *deliriul* (FDB, 84), *mesenteriului* (FDB, 88), *promontoriu* (MVV, 21, *promontoriuri*, MVV, 6), *remediu* (FDB, 112), *seminariuri* (BDZ, 27), *teritoriu* (FDB, 112), doar *remediu, promontoriu* şi *teritoriu* s-au impus în limbă cu această terminație. Celelalte au fost reîmprumutate ulterior din franceză, cu forme fără diftong. *Contagiu* a fost înlocuit cu forma de declinarea a III-a *contagiune.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Unele substantive neologice apar încadrate la alte genuri decât cele la care s-au stabilit ulterior. Se observă trei situații: 1. încadrarea la neutru a unor substantive stabilite ulterior la feminin: *contraband* (FDB, 43), *infus* (FDB, 52, *înfus*, FDB, 69), *metodul* (MVV, 100, BDZ, 25, *metoduri*, MVV, 100), *periodul* (FDB, 87), *umorii* (MVV, 9). 2. încadrarea la feminin a unor substantive stabilite la neutru: *apetita* (FDB, 55), *dialecta* (FDB, 128), *foarcepă* (FDB, 115), *minerală* (FDB, 98), *preservativă* (FDB, 28). 3. încadrarea la neutru a unor substantive masculine: *acidelor* (MVV, 87).

În ceea ce privește clasa adjectivului, majoritatea împrumuturilor apar adaptate sub forma reținută de evoluția ulterioară a limbii literare: *acurata* (FDB, 48), *ample* (FDB, 65), *complicată* (FDB, 82), *contaminate* (FDB, 91), *diversă* (FDB, 55), *fluid* (FDB, 117), *frigidă* (FDB, 84), *genuin* (FDB, 96), *segregată* (FDB, 33), *veget* (FDB, 87)etc.

În perioada de care ne ocupăm, când numărul împrumuturilor din diverse limbi creşte simţitor, sufixul *–icesc* a servit la adaptarea în română, prin substituirea sufixelor corespunzătoare, a numeroase împrumuturi. În textul cercetat, există doar două adjective adaptate cu acest sufix: *arabicesc* (MVV, 77) şi *politiceşti* (FDB, 30). În rest, datorită influenţei latino-romanice, apar forme adaptate cu *–ic*, preluate ca atare, forme moderne, care s-au impus ulterior în limbă: *aromatic* (MVV, 57, *aromatice*, FDB, 108, 123), *atmosferic* (MVV, 60), *caustică* (BDZ, 10, MVV, 61), *carbonic* (MVV, 85, *carbonică,* BDZ, 10), *cilindrică* (MVV, 91), *conic* (BDZ, 25, *conică*, MVV, 91), *dumestic* (MVV, 27), *elastică* (NIS, 23), *epidemic* (FDB, 88), *epizootică* (FDB, 13), *idiopatică* (FDB, 77), *metastatică* (FDB, 77), *simptomatică* (FDB, 77), *specifică* (MVV, 96).

În privința adaptării adjectivelor neologice provenite din adjective latineşti în *–alis, -arius* şi italieneşti în *–ale, -ario, -are*, P. Maior utilizează forme deja adaptate cu sufixele neologice corespunzătoare *(-al, -ar*), în detrimentul sufixelor specifice perioadei: *-alicesc, -alnic, -aricesc şi –arnic*[5]: *artificiale* (pl. MVV, 34, sg., *mirosul cel ~*, MVV, 34), *fatal* (FDB, 124), *generale* (pl., FDB, 21), *naturale* (pl., MVV, 34), *parţiale* (pl., FDB, 5), *perpendiculare* (sg., MVV, 25), *triungulare* (sg., MVV, 30). Unele forme de singular reflectă etimonul italian: *artificiale, perpendiculare, triungulare*.

Adjectivele derivate cu *–iv* (lat. *–ivus,* fr. *–if, -ive,* it. *–ivo,* germ. *-iv*) şi *–os* (lat. *–osus, it. –oso*, fr. *–eux, -euse*, germ. *-ös*) sunt numeroase, fiind adaptate de la început în această formă, datorită existenţei în limba română a derivatelor de origine slavă cu aceste

[5] *V. Despina Ursu, Adaptarea adjectivelor neologice în limba română literară din perioada 1760-1860, în Studii de limbă literară şi filologie, I, Bucureşti, 1969, p. 131-154.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

sufixe, respectiv latină: *curative* (FDB, 21), *nocivă* (FDB, 71), *preservativ* (FDB, 46); *cădăbros* (FDB, 72), *contagios* (FDB, 117, *contăgios,* FDB, 21), *gangrenoasă* (FDB, 71, *găngrenoase,* FDB, 27), *morboasă* (FDB, 74), *scăbioase* (FDB, 93), *tendinos* (FDB, 111) etc.

Unele adjective, care se vor stabili ulterior la alte forme, sunt acum adaptate cu sufixe mai vechi în limbă, precum *–tor(iu)*: *nutritoriu* „nutritiv" (HPP, 40, *nutritoare,* FDB, 50, HPP, 152, *nutretoare,* HPP, 13).

Celelalte categorii de adjective neologice, terminate în *–ant(e) / -ent(e)* (adaptate după adjective de origine latină terminate în *–ans, -antis, -ens, -entis*, italiene în *–ante, -ente,* franceze în *–ant, -ent*, germane în *–ant, -ent*), *-bil* (lat. *–bilis*, it. *–bile,* fr. *-ble*), apar folosite de cărturarul ardelean, în marea lor majoritate, cu forma pe care o au şi astăzi: *îndiferent* (FDB, 102), *pendente* (sg., FDB, 82), *prudent* (FDB, 95), *stimulante* (FDB, 108).

În privința clasei verbului, orientarea latino-romanică a autorului a făcut posibilă pătrunderea unui număr însemnat de verbe adaptate, urmînd modelul latino-romanic, la forma reținută de limba literară. Apar puține cazuri de încadrare la conjugarea a IV-a, cea mai productivă în perioada respectivă, în detrimentul conjugării I: *a se contăgi* (FDB, 58), *cristălisi* (BDZ, 7), *îngăngreni* (*se îngăngrenesc*, FDB, 28), *a (se) repeți* (*să se repețească*, FDB, 68), *scăndălisi* (*să nu te scăndălisești,* FDB, 127).

Extrem de puţine verbe aparţin de drept conjugării a IV-a, respectându-se, şi în acest caz, modelul latino-romanic: lat., it. *–ere, -ire,* fr. *–ir* > rom. *–i*: *nutri* (FDB, 90, *nutresc*, FDB, 3, *se nutresc*, FDB, 108, *se vor nutri*, FDB, 90, *nutrește*, g. *hrănește*, HPP, 14, *să le nutrească*, HPP, 50), *răsorbi (se răsoarbe,* FDB, 95, *se răsorb*, FDB, 100).

Există situații în care anumite verbe sunt folosite fără sufixul flexionar: *să se cercete* (FDB, 112, *să se cerceate,* FDB, 91), *se devastă* (FDB, 23), iar altele prezintă sufix: *se diferesc* (HPP, 14, FDB, 55).

3. În ceea ce privește **adaptarea semantică**, se observă utilizarea unor lexeme cu alte sensuri decât cele cu care s-au impus în limba literară: *să se comită* "a se încredința" (FDB, 116), *a devaga* "a rătăci, a umbla fără scop" (FDB, 106), *a se dimite* (~ *la păşune*)"a trimite, a lăsa să plece" (FDB, 66), *generație* "prăsire" (FDB, 95), *generos* "de soi, de calitate" (*vin* ~,MVV, 58), *respet* "privință" (MVV, 6, 58, 90), *shoala* (~ *lemnelor*) "pepinieră, răsadniță" (HPP, 63, 67).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

În majoritatea cazurilor, se observă că acești termeni sunt utilizați cu sensul primar din limba donatoare, accepțiuni dispărute astăzi sau devenite învechite. De pildă, *generos* are, în latină, două sensuri: sensul primar "de soi, de calitate, de origine nobilă" și cel figurat de "generos, cu suflet mare, ales, nobil sufletește". Împrumutul este folosit de Maior cu sensul său de bază (*vin generos*), deși evoluția limbii literare va reține doar sensul figurat la termenului. La fel se întâmplă și în cazul lui *respe(c)t* "privire, privință", al cărui sens a devenit desuet, păstrându-se doar sensul figurat, cel de "stimă, considerație".

4. Cuvinte neadaptate

Textul cercetat prezintă o pondere însemnată a lexemelor care nu s-au impus în limbă, cuvinte neadaptate sistemului fonetic și morfologic al limbii române ori cuvinte adaptate, dar care reprezintă împrumuturi personale ale cărturarului ardelean, datorate formației sale latino-romanice. În funcție de originea lor, acestea se grupează în două categorii:

Latinisme: *abomas* (FDB, 27 < lat. *abomasum* < *ab* + *omasum* "măruntaie de bou"), *aereu* (MVV, 56 < lat. *aerius*), *afora* „afară" (BDZ, 12, 22, HPP, 54 < lat. *ad* + *foras*): *vor alăbora* (FDB, 44 < lat. *laboro*), *alcohol*(MVV, 62 < lat. *alcohol*), *amigdalu*(MVV, 9 < lat. *amygdalus*), *angul rect*(MVV, 91 < lat. *angulus rectus*), *animant* (FDB, 64 < lat. *animans, ntis*), *avearsă / aversă* (FDB, 101, 104 <lat. *aversor*), *cannă* „trestie" (BDZ, 12 < lat. *canna*), *cinomomul*"scorțișoară" (MVV, 105 < lat. *cinnamum*), *copíe* (FDB, 6, 21 < lat. *copia*), *crispă* (FDB, 92 < lat. *crispus*), *cruderă* (FDB, 125 < lat. *crudelis*), *cruderitate* (FDB, 125 < lat. *crudelitas*), *curculionii*„gărgărița" (MVV, 38 < lat. *curculio, onis*), *damne* (FDB, 111 < lat. *damnum*), *depende* (FDB, 74 <lat. *dependere*), *a se dimica* (FDB, 107 <lat. *dimico*), *să nu se dimită* (FDB, 66 < lat. *demitto, -ere*), *edisaru*"plantă perenă" (MVV, 12 < lat. *hedysarum*), *elatir*(NIS, 6, 21 < lat. *elater*, cf. gr. *ἐλατήρ*"băț cu care se împinge cercul la jocul cu cercul"), *ematurație*"maturație, coacere" (MVV, 64 < lat. *ematuratio*), *extractivum*"extract" (MVV, 82 < lat. *extractivum*), *foabă* (FDB, 114 < lat. *fovea*), *furfură* "tărâțe"(FDB, 67 < lat. *furfur, -uris*),*gumi*(MVV, 77 < lat. *gummi*), *ihtiocolla*"ihtiocol, clei de pește folosit la limpezirea vinurilor" (MVV, 76 < lat. *ichthyocolla*), *imbric*"țiglă, olan" (MVV, 72 < lat. *imbrex, icis*), *încremânt*"creștere"(BDZ, 5 < lat. *incrementum*), *se înduperă*"a se sprijini"(MVV, 88 < lat. *indupero*), *se întumesc* "a se inflama"(FDB, 87 < lat. *intumesco, -ere*),*lineă*(MVV, 18 < lat. *linea*; cf. și it. *linea*), *lora*(MVV, 107, 108 < lat. *lorum*), *malleol* (MVV, 12 < lat. *malleolus*), *massă* (BDZ, 11,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

24, MVV, 52 < lat. *massa*), *matră*"mamă" (MVV, 102 < lat. *mater, tris*), *morbul* (FDB, 81 < lat. *morbus*), *mordac* "mușcător"(FDB, 110 <lat. *mordax, -cis*), *moturi* "mișcări"(FDB, 123 < lat. *motus*), *munde* (< lat. *munde*), *mur* „zid, perete"(MVV, 88, *murii*, FDB, 53, 91 < lat. *murus*)[6], *năviții* (HPP, 50, g. *corăbii* < lat. *navigium*), *ocură*"a apărea"(FDB, 64 <lat. *occurro*), *odorat*(MVV, 64, *odorate*, MVV, 56, *odorați,* MVV, 61< lat. *odorus*), *odorează*(NIS, 10 < lat. *odoror*), *omas* (FDB, 23 < lat. *omasum*), *opoarte* "a trebui, a se cuveni"(FDB, 125, 126 < lat. *oportet, -ere*), *periclu* (FDB, 74 < lat. *periculum*), *primorilor* (FDB, 29 < lat. *primoris*), *producturile* (FDB, 39 <lat. *productus*), *promove* (FDB, 65 <lat. *promoveo, -ere*), *rastru*"greblă" (HPP, 64, *rastri*, MVV, 97, *răstruțe,* HPP, 77 < lat. *rastrum*), *să-i rămoavă* "a îndepărta"(FDB, 106 < lat. *removeo, -ere*), *să se răpurge*"a se curăța" (FDB, 53, 109 < lat. *repurgo*), *recremânturi*"gunoi" (MVV, 89 < lat. *recrementum*), *regulară*(BDZ, 11 < lat. *regularis*), *remot* "îndepărtat"(FDB, 32, 46 < lat. *remotus*), *sapor*"gust" (NIS, 4, 7, BDZ, 5, 11, MVV, 58 < lat. *sapor, oris*), *sârbéște* "servi" (HPP, 4< lat. *servio*), *scopură*"stâncă, piatră" (HPP, 41, *scopuros*, HPP, 132< lat. *scopulus*), *slifură*"sulf, pucioasă" (MVV, 77 < lat. *sulfur, sulphur*), *spise* "groase"(FDB, 73 < lat. *spissus*), *subsire* "moarte"(FDB, 50 <lat. *subsido, -ere*), *summa* (BDZ, 8 < lat. *summa*), *superpondiu*(NIS, 6, 21 < lat. *super* + *pondus*), *tâmpărământ* (MVV, 6 < lat. *temperamentum*), *tepidă* "călduță"(FDB, 69 <lat. *tepide*), *terminul* (FDB, 88, 101 <lat. *termen, -inis*),*triangulu ecvicruru* "triunghi isoscel"(MVV, 18, 44 < lat. *triangulus equicrurus*), *trucida* "a omorî"(FDB, 80, 112 <lat. *trucido*), *trucidarea* (FDB, 41 <lat. *trucidatio*), *văcelindu-se* "a se mișca"(FDB, 103 < lat. *vacillo*), *vinață*"tescovină" (MVV, 53 < lat. *vinaceum*),"vie"(MVV, 7 < lat. *vinetum*), *voluta* "a se tăvăli"(FDB, 82 <lat. *voluto*).

Italienisme: *acidi* (FDB, 84 < it. pl. *acidi*), *amoni, amonit* (*amonim,* FDB, 111, *amoniți* FDB, 39 <it. *ammonire*), *calam aromatic* "Acorus calamus, plantă erbacee cu utilizări în medicină" (FDB, 69, 89 < it. *calamo aromatico*), *cascarila* "Croton eleuteria, arbust a cărui scoarță este folosită în medicină ca tonic și reducător al febrei" (FDB, 76, 97 <it. *cascarilla*), *cautela* "precauție, prevedere"(FDB, 125, *cautelă,* 37, 52, *cautele,* 33, *cautelele,* 13 <it. *cautela*), *contumație* "carantină" (FDB, 29, 40, 52 < it.*contumacia*), *ermii*[7] "pustii"(FDB, 107 <it. pl. *ermi*), *esculente* (g. *bucate,* FDB, 108 < it. f. pl.

[6] *Poate reprezenta și un împrumut din macedoromână (muru).*
[7] *Cuvântul poate fi și un împrumut din macedoromână (ermu "pustiu").*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

esculente)[8], *galanga* "plantă erbacee asemănătoare ghimbirului cu utilizări în medicină"(FDB, 50 <it. *galanga*), *lumaca* (g. *melciul*, HPP, 148, *lumachele*, HPP, 153, *limaca*, MVV, 39, *limacele*, MVV, 38 <it. *lumaca*), *să se proveadă* „a înzestra cu cele necesare"(FDB, 38 <it. *provvedere*), *a răsfuga* (MVV, 7, *se resfugă*, HPP, 19, *resfugându-se*, NIS, 14, *răsfugaţi*, MVV, 7), *răsfugarea* „emanaţie, evaporaţie" (FDB, 83, *răsfugările*, FDB, 6, 25 < it. *risfogare*), *savadilă* "plantă din familia liliaceelor folosită în tratamentul homeopatic al problemelor respiratorii" (FDB, 98 <it. *sabadilla*), *veterinaria* "medicină veterinară"(FDB, 3 < it. *veterinaria*).

Câteva latinisme prezintă variante grafice cu consoane geminate: *cannă, ihtiocolla, malleol, massă, summă*. Lexemele complet neadaptate sunt slab reprezentate: *exctractivum, gumi, ihtiocolla, lora*. Majoritatea împrumuturilor poartă afixele specifice flexiunii limbii române, aşadar adaptarea lor se realizează prin ataşarea mărcilor flexionare româneşti: *animantului, cautelele, cinomomul, curculionii, ermii, lumachele, moturi, murii, producturile, răsfugările, saporul, terminul* etc.

Concluzii

Analiza materialului lexical excerptat din cele cinci texte de popularizare a ştiinţei elaborate de către Petru Maior ne arată că adaptarea fonetică şi morfologică a împrumuturilor se face în funcţie de două tipuri de norme: cea cultă latino-romanică (şi, ocazional, non–latino-romanică) şi cea veche, analogică. Majoritatea termenilor apar corect încadraţi în sistemul fonetic şi morfologic al limbii române. Puţinele probleme de adaptare sunt cele ale perioadei: fluctuaţii în utilizarea lui *h* iniţial, a grupului consonantic *ch*, a lui *s/z* intervocalic, a fonetismului *cs*, în fixarea genului gramatical, cu unele consecinţe imediate asupra încadrării în declinări şi a formării pluralului. În ceea ce priveşte adaptarea semantică, împrumuturile sunt preluate cu sensul primar din limba donatoare, sens care se va şi impune în evoluţia ulterioară a românei literare. Excepţiile analizate arată că unii termeni sunt folosiţi cu accepţiuni dispărute sau devenite vetuste în cursul evoluţiei semantice ulterioare. Numărul mare al latinismelor şi al italienismelor, adaptate sau neadaptate sistemului fonetico-morfologic al limbii române demonstrează orientarea conştientă a cărturarului ardelean către cultura occidentală (în sensul unei atitudini culturale asumate de a înscrie limba română în direcţia modernizării lexicale) şi

[8] *În italiană, cuvântul este adjectiv (< lat. esculentus "(bun) de mâncare"). P. Maior îl foloseşte ca substantiv: "[...] să fie necesitaţi sau strimtoraţi de foame a devora adecă a mânca sterc (balega) strein şi esculente adecă bucate putrăde".*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

opțiunea sa pentru latină și italiană ca cele mai importante surse de înnoire lexicală a limbii noastre de cultură.

Izvoare

BDZ = *Dissertație a lui Ioann Burgher M. D. despre zăhar, carele din must de tulei de cucuruz și de jugastru se face,* Buda, 1813.

FDB = *Învățătură pentru ferirea și doftoria boalelor celor ce se încing prin țeară și a celor ce se leagă și a unor boale sporadice, adecă pe ici pe colo îmblătoare, ale vitelor celor cu coarne, precum și a cailor, a oilor și a porcilor,* Buda, 1816.

HPP = *Învățătură pentru prăsirea pomilor, scrisă de Haintl Franțisc, domnul Răşpacului și Neschingului, a mai multor învățate și iconomicești soțietăți împreună soț,* Buda, 1812.

MVV = *Învățătură despre agonisirea viței de vie și despre măiestria de a face vin, vinars și oțet, întocmită de autorii Șaptal, Rozier, Parmentier* și *Dussieux și întru acest chip scurtată de abbatul Ludovic Mitterpaher,* Buda, 1813.

NIS = *Învățătură de a face sirup și zăhar din mustul tuleilor de cucuruz, după ce s-au cules cucuruzul de pre ei, întocmită de D. Ioann Nep. Neuhold,* Buda, 1812.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

SOME NOTES ON G. COȘBUC'S INTELLECTUAL TRAINING IN NASAUD

Radu Drăgulescu

Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: Our paper proposes some explanations and corrections about the time spent by G. Coşbuc in Năsăud and the role school and the people hem et have played in his shaping as an artist. Searching into archives and into the written memories of people who have known him, in this paper we try to contribute to strengthening the biography of this beloved poet of the Romanians.

Keywords: Coşbuc, Năsăud, Virtus Romana Rediviva, Musa Someşană, formare intelectuală

Orăşelul transilvănean de la sfârşitul secolului al XIX-lea nu diferea prea mult de satul de munte din care provenea Coşbuc[1]. Colegii săi erau şi ei, majoritatea[2], fii de ţărani, care, deşi nu aveau aceleaşi preocupări, l-au susţinut pe Coşbuc în năzuinţele sale. Dacă nu ar fi mers la şcoală, ne asigură O. Goga, hordouanul ar fi rămas un colăcar pe la nunţi, „un mare meşter anonim, ca autorul ‚Mioriţei' şi suflarea lui de foc s-ar fi topit în flacăra pururea primenită a folklorului"[3]. Găzduit de Teodor Rotari într-un spaţiu de cultură, tânărul elev are şansa de a se bucura de accesul la o bibliotecă impresionantă, fapt care joacă un rol covârşitor în formarea sa, pe lângă materiile studiate la şcoală. Acum intră, cu adevărat, în contact cu literatura şi cultura germană, care îl va marca pe viitor. Citeşte operele lui Heine, Lenau, Rückert, Zedlitz, Kosegarten, Freiligrath, dar şi pe cele ale clasicilor greci şi romani. Are acces la culegerile de poezie populară ale lui Damaschin Bojinca, Eftimie Murgu, Nicolae Pauletti, Atanasie Marienescu, Miron Pompiliu şi Vasile

[1] *„Lumea dimprejur era o continuare normală a vieţii de acasă. Înfăţişarea rustică de la Hordou reînvia pe uliţele strâmte cu case ţărăneşti din micul orăşel înfundat după colinele munţilor Bistriţei. Era aceeaş lume, acelaş port şi graiu, un colţ de românism ferit de orice infiltraţie străină. Câteva sute de elevi, copii dela ţară, veniţi din toate părţile cu mâncare în desagi, aciuiţi în gazdă la câte un gospodar din capul satului." (O. Goga, Coşbuc. Discurs de primire…, 1923, p. 11-12).*
[2] *Doisprezece din paisprezece, ne spune poetul.*
[3] *O. Goga, Coşbuc. Discurs de primire…, 1923, p. 12.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Alecsandri[4]. Cultura sa generală se îmbunătăţeşte considerabil, deşi, cum s-a văzut, poetul era dojenit, din acest punct de vedere, de critici mai vechi şi mai noi. Studiind filozofia, cosmogonia, etica, literaturile clasice şi moderne, tânărul devine din ce în ce mai interesat de extinderea cunoştinţelor sale. „Gimnazistul Coşbuc a studiat în clasa a V-a *Elementele de limbă română*, de T. Cipariu şi a făcut lectură pe *Lepturariul* lui Pumnul, tomul III; în clasa a VI-a a continuat lecturile din *Lepturariu* şi a studiat *Elemente de poetică metrică* de T. Cipariu; în clasa a VII-a a studiat *Retorica română*, apoi iarăşi *Lepturariul*, tomul IV şi la declamaţiune a recitat ‚cuvântări şi poezii alese'; în sfârşit, în clasa a VIII-a a audiat un curs de *Istoria limbii şi a literaturii române până în prezent*[5]. Din acest curs redactat şi predat, probabil de Maxim Pop în anii 1870-1872 şi care marchează existenţa preocupărilor folclorice la gimnaziul din Năsăud încă dinaintea anilor de şcoală a lui Coşbuc' s-a păstrat o copie manuscris datată ‚25 aprilie 1872', făcută de elevul dintr-a VIII-a, Ioan Ciocan[6], copie care a stat, mai târziu, la baza prelegerilor ţinute de profesorul Ioan Ciocan"[7].

Profesorii şcolii din Năsăud au, în mare parte, studii la universităţile din Austria şi, unii dintre ei, doctorate. „Printre aceştia amintim pe Florian Moţoc, cu studii la Viena, pe dr. Constantin Moisil, profesorul de limba română al lui Coşbuc, de asemenea cu studii la Viena şi cu doctorat obţinut în 1870; dr. Ioan M. Lazăr care studiase teologia la Pesta, apoi la Institutul Augustinian din Viena. Tot la Viena studiase istoria universală, filozofia şi se ocupa de limba română, desfăşurând o extinsă activitate literară. Vorbea latina, germana, italiana, maghiara şi cunoştea greaca şi franceza; Ion Mălai cu doctoratul în filozofie luat la Graz în 1871, Paul Tanco în 1872, Artemiu Publiu Alexi în 1874. Urmează o altă generaţie de profesori în frunte cu Gavrilă Scridon, Ioan Tanco, traducător din germană, Ioan Ciocanu cu studii la Viena, Graz, Budapesta, Grigore Pletosu cu studii la Lipsca, Budapesta şi alţii"[8].

Într-o zi[9], poetul păşeşte cu timiditate în şedinţa societăţii *Virtus Romana Rediviva* şi devine, în scurtă vreme, unul dintre cei mai activi membri. Societatea s-a constituit oficial în 1870 şi avea drept scop continuarea spiritului de luptă pentru reînvierea naţională

[4] *Jacob Popper, Celălalt Coşbuc, Sibiu, Editura Imago, 1995, p. 23.*
[5] *V. Şotropa, N. Drăganu, Istoria şcoalelor năsăudene, Năsăud, 1913, p. 217 şi 219.*
[6] *Grigore Găzdac, Câteva consideraţii despre orizontul folcloric al gândirii coşbuciene, în Arhiva someşană,I, 1972.*
[7] *Lucian Valea, Pe urmele lui George Coşbuc, Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1986, p. 58.*
[8] *Vasile Voia, George Coşbuc şi poeţii germani din secolul al XIX-lea, în Studii despre Coşbuc, Cluj, 1966, p. 141.*
[9] *15 octombrie 1882.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

şi culturală a românilor. În 1882 apare almanahul societăţii, o revistă manuscris: *Musa Someşană*, în care avea să publice şi elevul Coşbuc. Din păcate, în timpul primului război mondial, au dispărut tocmai aceste numere, păstrate nouă datorită transcrierii lor de către Nicolae Drăganu[10].

Vasile M. Sassu[11] prezintă *Musa Someşană* ca fiind un ziar local, iarrevista Societăţii *Virtus Romana Rediviva*, drept o altă publicaţie: „Astfel, ca elev de liceu îşi publică încercările literare în revista elevilor ‚Virtus romana rediviva' şi mai apoi în foaia locală ‚Muza Someşeană'".

Acest tip de societate nu era o noutate, o organizare singulară sau întâmplătoare. În numeroase oraşe ale Ardealului, la mijlocul secolului al XIX-lea se desfăşurau activităţi culturale intense. Societăţi de lectură de genul *României June*, din Viena,întâlnim după 1851 în mai multe oraşe transilvănene. În 1864 apare o asemenea societate la Blaj, un an mai târziu la Sibiu, în 1867 la Arad, la Lugoj în 1868, la Gherla în 1869, în 1869 *Societatea română pentru fond de teatru*, de la Deva, *Societatea de leptură* din Oradea, la Beiuş în 1871, în 1872 la Timişoara, 1873 la Oraviţa, la Câmpeni în 1887, la Caransebeş în 1877[12]. Nici revista manuscris nu era neobişnuită. La Cluj, de exemplu, apăreau, în 1845, *Diorile-foaie pentru minte şi inimă*[13] a lui Al. Pop[14], *Speranţa* şi *Foaia literară*, foi ale *Societăţii de lectură a elevilor de la Liceul romano – catolic*[15].

Elev în clasa a VII-a, conform procesului verbal al şedinţei din 24 septembrie 1882, Coşbuc devine vicepreşedinte al societăţii, prin derogare de la dispoziţiile statutare (alegerea trebuia să se facă prin vot secret), fiind aclamat de membrii societăţii, iar un an mai târziu, la 2 decembrie[16] 1883, poetul este ales în unanimitate ca preşedinte, tot prin aclamaţii, contrar obiceiului votului secret. La 9 decembrie George Coşbuc rosteşte un memorabil cuvânt de deschidere a primei sale şedinţe[17]:

---

[10] *Nicolae Drăganu menţionează, pe ani, şi titlul scrierilor lui Coşbuc din această perioadă.*
[11] *Vasile M. Sassu, Gheorghe Coşbuc. Viaţa şi opera lui, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1937, p. 100; a se vedea şi p. 98.*
[12] *Onisim Filipoiu, George Coşbuc la Virtus Romana Rediviva, în Studii despre Coşbuc, Cluj, 1966, p. 39.*
[13] *Victor V. Grecu, Studii de istorie a lingvisticiiromâneşti, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1971.*
[14] *Al. Papiu Ilarian.*
[15] *Onisim Filipoiu, George Coşbuc la Virtus Romana Rediviva, în Studii despre Coşbuc, Cluj, 1966, p. 41.*
[16] *Este data prezentată de Onisim Filipoiu în George Coşbuc la Virtus Romana Rediviva, în Studii despre Coşbuc, Cluj, 1966, p. 40, aflându-se în contradicţie cu Gavril Scridon care prezintă data de 2 octombrie (Pagini despre Coşbuc, Bucureşti, Societatea de Ştiinţe Istorice şi Filologice, 1957, p. 40). Şedinţa de alegere a lui Coşbuc în calitate de preşedinte a avut loc la 2 decembrie, având în vedere faptul că prima şedinţă sub preşedinţia sa a avut loc la 9 decembrie, deci o săptămână mai târziu.*
[17] *Apud Gavril Scridon, Pagini despre Coşbuc, Bucureşti, Societatea de Ştiinţe Istorice şi Filologice, 1957, p. 40-41.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Înainte de a ne începe activitatea noastră literară vreau să vorbesc câteva cuvinte, însă nu vorbite din datină, ci din necesitatea de a fi vorbite. Jung zicea odinioară: „Cel ce rămâne numai în cercul gândirilor sale, acela rămâne în veci în simpla sa sărăcie", adecă: omul, care nu-şi bate capul să ştie şi altceva decât numai acea [sic!] ce trebuieşte să ştie, acela va rămâne pururea sărac de cunoştinţe, ca napul. Această sentinţă a marelui filozof german exprimă un adevăr adânc, deşi de altmintrelea foarte evident. De acest adevăr au fost conduşi, pre semne, şi aceşti studenţi de la acest gimnaziu, cari au pus bază la societatea noastră. Ei au început opera, noi însă trebuie să o continuăm, dacă mai avem încă priceperea să înţelegem sentinţa lui Jung. […]

Apărut la aproape zece ani după cartea lui Gavril Scridon, studiul lui Onisim Filipoiu[18] diferă prin mai multe aspecte de aceasta. Textul acelei cuvântări de deschidere nu este identic la cei doi autori. Făcând abstracţie de diferenţele de particularităţi lingvistice şi de inadvertenţele privind punctuaţia, nu putem trece cu vederea anomalii, care pot fi însă şi nişte banale erori tipografice. *Poligloţii* sunt cu totul altceva decât *apologeţii*, elevii nu pot fi „*singuri* că vor fi arătaţi cu degetul", iar în al doilea alineat lipsesc opt cuvinte, fapt care conduce la ambiguitate: „mulţi dintre noi sau au uitat *că ce scop are societatea, sau nu-l ştiu* sau nu vreau să-l ştie." Pe de altă parte însă, în acelaşi loc, la Onisim Filipoiu apare termenul *dispreţ*, care nu este justificat: „De uitare şi de neştiinţă *dispreţ* acesta din urmă însă nu." În varianta lui Scridon termenul este *disput* părându-i acestuia, probabil, mai potrivit. Cuvântarea lui Coşbuc a apărut în *Musa Someşană*.

În acest almanah manuscris al societăţii, Coşbuc a publicat, după toate probabilităţile, 54 de poezii. În perioada năsăudeană poetul ar fi compus însă aproape 200 de creaţii.[19] Cei mai avizaţi cercetători ai perioadei năsăudene (N. Drăganu, O. Filipoiu şi

[18] *Onisim Filipoiu, George Coşbuc la Virtus Romana Rediviva, în Studii despre Coşbuc, Cluj, 1966.*
[19] *Dintre care 160 le-ar fi scris în clasa a IV-a liceală, ne informează Iuliu Bugnariu, care publică câteva versuri ale poetului, pe care acesta le-ar fi scris la vârsta de 12 ani:*

„Pe orizontul nostru apare un bărbat
În ştiinţă şi arte foarte învăţat,
Că ştie fără eroare cât e doi cu patru;
Se miră-al său părinte, se miră chiar şi satu."

Sau

„Am întrebat copacii-n codru:
Spuneţi-mi, fraţi, de-o fi a mea.
De-ţi zice ‚da', plecaţi coroana;
Şi-o scuturaţi, de-ţi zice ‚ba'.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

G. Scridon) nu au reuşit să inventarieze cu exactitate şi în totalitate lucrările lui Coşbuc din anii liceali. Este şi foarte greu, având în vedere faptul că poetul a distrus mare parte dintre ele, iar altele s-au pierdut pur şi simplu.

Prima poezie a cărei dată exactă se cunoaşte[20], este *Înger păzitor*. Cele 34 de versuri se pare că nu au fost citite în vreo şedinţă a societăţii (fiind vacanţă de vară la data când a fost scrisă), iar poezia a fost publicată în *Tribuna*, în 1957, cu titlul cacofonic *Maica Casiana*.

Poeziile ce apăreau în *Musa Someşană* erau criticate de diverşi colegi. Criticii urmau ideile maioresciene cerând poeziei trei condiţiuni: cea ideală, materială şi tehnică. Cel mai activ critic al lui Coşbuc a fost colegul său, Titu Procopian (face observaţii asupra unui număr de 16 poezii)[21]. În cazul unei traduceri din Petöfi, critica este violentă. Procopian este convins că traducătorul „nu a înţeles ideea" autorului şi îi dă colegului său un sfat: „ce nu pricepe să nu traducă"! Principalul neajuns al operelor coşbuciene pare a fi însă ortografia.

Următoarea poezie a cărei dată exactă o cunoaştem, este *Mângâierea poetului*, citită, odată cu poezia *Steluţele*, la 6 februarie 1881, în şedinţa Societăţii şi publicată în 1956, în *Gazeta literară*. În 1881, poetul era în clasa a V-a şi se număra, aşadar, printre membrii societăţii. Conducătorul de pe atunci era profesorul Grigore Pletosu, care „laudă talentul autorului, recomandându-i numai diligenţă", după cum reiese din protocol. Prin remarcile făcute, Grigore Pletosu devine primul critic al lui Coşbuc[22].

Preocupat îndeosebi de literatură şi de folclor, înconjurat de vise, poetul nu „exagerează" cu învăţătura, prezentându-se drept un elev mediocru la examenele de bacalaureat. Fiind cu adevărat un examen de maturitate şi al maturităţii, George Coşbuc promovează la limită. Datele examenelor ridică probleme, fiind ambigue. „Publicând *Petru Majoru*... şi *Datinile poporale* sub titlul ‚Două teze inedite ale lui G. Coşbuc', Augustin Z. N. Pop le numea *Douălucrări de clasă*[23] (la limba română: *Datinile de iarnă* şi „un medalion Petru Maior"), în vreme ce, reproducând aceleaşi texte în facsimil, Gavril

---

Atunci prin brazi aud mişcare,
Al serii vânt îi legăna,
Şi ei cu multă întristare
Mi-au răspuns cu vuiet ‚ba'!"

[20] *Data de 24 iulie 1880 este menţionată pe originalul poeziei, păstrat la Arhivele Naţionale din Bistriţa.*
[21] *Gavril Scridon, Pagini despre Coşbuc, Bucureşti, Societatea de Ştiinţe Istorice şi Filologice, 1957, p. 43.*
[22] *Onisim Filipoiu, George Coşbuc la Virtus Romana Rediviva, în Studii despre Coşbuc, Cluj, 1966, p. 45.*
[23] *Augustin Z. N. Pop, Două teze inedite ale lui George Coşbuc, în Limbă şi literatură, XI, 1966, p. 179.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Scridon le considera ‚prima lucrare' şi respectiv ‚a doua lucrare de bacalaureat la literatura română'[24]. *Petru Maior*, datată 14 mai 1883, nu poate fi în nici un caz lucrare de bacalaureat, afară dacă nu cumva anul e scris eronat, în realitate fiind vorba de 1884. Cea de-a doua teză, *Datinile poporale de la naşterea domnului nostru Isus Cristos*[25], poartă data de 20 mai 1884, şi ar putea fi lucrarea bănuită, deşi, în final, nu găsim, conform uzanţelor, nici observaţiile profesorului şi nici nota acordată. Cea de-a treia teză – *Cauzele şi efectele spediţiunilor cruciate*- n-a fost descoperită încă şi nu vedem, dacă ţinem cont de zilele celorlalte examene, în ce dată ar fi fost programată"[26].

În mod paradoxal, cea mai bună lucrare de bacalaureat este cea de matematică, materie care i-a displăcut total, dar la care obţine calificativul *calculu bun*. În rest are doar *destulitoriu* (latină, germană, maghiară, greacă). „În ziua de 26 iunie 1884, absolventul gimnazial George Coşbuc răspundea la cele şase obiecte, precizate de regulament, obţinând *emininte* la limba latină pentru traducerile din Vergilius – *Aeneis* (II, V. 105) şi Tacitus – *Annales* (cartea I, C. 3). La maghiară, istorie, matematică şi fizică nu ia decât *destulătoriu*, situaţie oarecum de înţeles. Ne surprinde însă aceeaşi notă minimă la limba română, unde profesorul Ioan Ciocan îl examinează din *Latinitatea limbii române în privinţa formelor*"[27].

Perioada năsăudeană este destul de fecundă[28], după cum am văzut, fără a se putea însă întrevede măiestria de mai târziu a poetului. Atunci are loc debutul său, un moment foarte important, dar care, se pare, pentru poet nu a constituit un eveniment demn de reţinut. „Despre debutul său tipărit poetul îşi va aminti, vag de tot, peste ani: ‚Cea dintâi poezie am publicat-o la vârsta de 15 ani într-o foaie pedagogică din Ardeal. N-o mai am şi nici nu ştiu ce era'. Alţii însă par a şti mai bine: ‚Ca student în cl. VII liceală a publicat o poezie în foaia pedagogică *Şcoala practică* redactată de pedagogul Vasile Petri. E vorba de traducerea *Cuvintele Coranului* din Zedlitz (…) tom. II 1883-84, nr. 11-12, febr. Mart. 1884, p.373, neprezentată la societate, trimisă spre publicare în primăvara lui 1883', când traducătorul era într-adevăr *stud.* cl. VII. Vasile Petri a amânat tipărirea ei, fie pentru că revista nu era, totuşi, un periodic de beletristică, ci unul de informaţie pedagogică şi

[24] *Gavril Scridon, George Coşbuc în locurile anilor de ucenicie, Bistriţa-Năsăud, 1975.*
[25] *Pentru care Coşbuc nu obţine decât calificativil „bunu".*
[26] *Lucian Valea, Pe urmele lui George Coşbuc, Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1986, p. 60.*
[27] *Ibidem, p. 61.*
[28] *Onisim Filipoiu, prezintă toate poeziile citite la şedinţele societăţii Virtus Romana Rediviva, ce s-au păstrat, în George Coşbuc la Virtus Romana Rediviva, în Studii despre Coşbuc, Cluj, Societatea de Ştiinţe istorice şi filologice, Comitetul regional de cultură şi artă, 1966.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

literară, fie că va fi ezitat văzând semnătura traducătorului şi ştiind că regulamentul gimnaziilor le interzicea elevilor să publice în presă”[29]. Reiese şi de aici că poetul nu era foarte grijuliu cu munca lui, se poate deci să nu se fi ocupat direct de apariţia primului său volum de versuri, aşa cum a afirmat, de vreme ce a fost atât de dezinteresat de debutul său încât nici nu îşi mai amintea care a fost prima sa poezie publicată, şi nici măcar despre ce era vorba în ea. În 1884, tânărul publică şi două „Ghicituri”[30], demonstrând interesul său pentru această specie populară, de care va fi fermecat până mai târziu.

În clasa a VI-a (1882), câştigă un concurs literar, organizat de direcţiunea liceului, cu traducerea *Cântului al XI-lea*, versurile 567-639, din *Odiseea*. Pe lângă primirea premiului în bani (3 taleri de argint), câştigarea acestui concurs are un rol important în dezvoltarea poetului. Încurajat şi de această reuşită, dar şi de cuvintele frumoase pe care i le adresau profesorii, Coşbuc devine din ce în ce mai interesat de traducerea textelor clasice şi nu numai. Aici se găseşte germenul dragostei sale faţă de transpunerea în limba română a operelor din alte limbi, îndeletnicire care l-a consacrat drept cel mai bun traducător al nostru, destinul său împletindu-se cu cel al *Divinei Comedii*.

La 20 martie 1882, Coşbuc citeşte în şedinţa societăţii, balada *Jocul morţilor*, o traducere din Goethe, iar la 21 mai prezintă un text în proză, intitulat *Despre salutare*, tradus din I.V. Enders. În clasa a VIII-a a scris două nuvele: *Miron şi Sorin* şi *Ionel şi Firuca*[31], pe care le-a trimis spre publicare în *Amicul familiei* din Gherla, lui Nicolae Fekete-Negruţiu. Ele nu au apărut niciodată sau, se bănuieşte, noul tipograf, după moartea lui Negruţiu, le-a publicat sub alt titlu[32]. De asemenea, Coşbuc este autorul unei piese de teatru, *Barba lui Leib Mendelssohn*, rămasă în manuscris, despre a care nu mai ştim nimic.

Pe lângă traduceri, Coşbuc începe, în această perioadă, să improvizeze şi să adapteze basme, snoave şi alte creaţii populare, dându-le o nouă formă. Această activitate avea să-l caracterizeze pentru multă vreme, poetul devenind cunoscut, mai ales, datorită basmelor populare versificate. Tot la 21 mai, odată cu lucrarea *Despre salutare*, Coşbuc citeşte şi poezia întitulată *În oala acoperită nime nu ştie ce e pus*. Este o satiră la adresa unor filozofilor înfrânţi de isteţimea unui ţăran. O va prezenta, din nou, la 21 iunie 1882

[29] *Lucian Valea, Pe urmele lui George Coşbuc, Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1986, p. 58.*
[30] *În Calendariu pedagogic, pre anul ordinariu 1885, urmatu de almanachulu Reuniunei Mariane din Năsăud.*
[31] *Leon Scridon numeşte cealaltă nuvelă* Rodovica *(Leon Scridon, Notiţe bibliografice. Amintiri din viaţa de elev a lui George Coşbuc, în Gazeta Bistriţii, VI, 1926, nr.12, 15 iunie, p. 6-8.*
[32] *Iuliu Bugnariu, Contribuţii la viaţa şi activitatea lui George Coşbuc, în Coşbuc văzut de contemporani, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1966, p. 22.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

într-o şedinţă festivă, ce a avut loc la Hotelul *Rahova* din Năsăud şi o va publica, în 1884, în *Tribuna*[33], cu titlul *Filozofii şi plugarii*[34], deschizându-şi definitiv calea către nemurire şi închizând-o pe cea către casă, către locurile natale. Părăsind Paradisul, Coşbuc îşi continuă drumul prin Purgatoriul sibian nebănuind încotro se îndreaptă…

De timpuriu putem întrevedea stilul inconfundabil coşbucian, de exemplu în *La fântână*:

Copiliţa la fântână
Stă plângând, iar într-o mână
Ţinând cofa tot ofta –
Dar de ce? – Nu mă-ntreba.

Ştiu, inelul de la mână
Că l-a zvârlit în fântână,
Blăstămând din gură greu
Dar de ce? – Şti Dumnezeu!

Atât forma cât şi tema poeziei vor fi reluate mai târziu de poet în alte creaţii.

Ultima poezie, cu care îşi încheie activitatea la *Virtus Romana Rediviva*, este *Tablou de seară*, citită la 9 martie 1884. Societatea a avut un rol important în formarea artistică şi culturală a poetului. Aici a învăţat că activitatea pe care urma să o desfăşoare trebuia să se facă în comun, prin influenţe reciproce, face experienţa criticii şi învaţă să plece urechea la vocea celorlalţi atunci când este cazul.

Bibliografie

Bugnariu, Iuliu, *Contribuţii la viaţa şi activitatea lui George Coşbuc*, în *Coşbuc văzut de contemporani*, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1966.

[33] *Numerele 188, 189 şi 190 decembrie 1884; Gavril Scridon afirmă (în Anii de studenţie ai lui George Coşbuc, în Studii despre Coşbuc, Cluj, 1966, p. 107) că poezia ar fi apărut în* ***două*** *numere; cu toate că, nouă ani mai devreme arătase că numerele au fost* ***trei*** *(Pagini despre Coşbuc, Bucureşti, Societatea de Ştiinţe istorice şi Filologice, 1957, p. 47). În cartea lui Lucian Valea sunt indicate nr. 183-190, eroare tipografică, probabil, întrucât zilele sunt prezentate a fi două(!)*

[34] *Semnând cu anagrama C. Boşcu.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Calendariu pedagogic, pre anul ordinariu 1885, urmatu de almanachulu Reuniunei Mariane din Năsăud.

Filipoiu, Onisim, *George Coşbuc la Virtus Romana Rediviva*, în *Studii despre Coşbuc,* Cluj, 1966.

Găzdac, Grigore, *Câteva consideraţii despre orizontul folcloric al gândirii coşbuciene*, în *Arhiva someşană,*I, 1972.

Goga, Octavian, Coşbuc. *Discurs de primire în Academia* Română, 1923.

Grecu, Victor V., *Studii de istorie a lingvisticii româneşti*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1971.

Pop, Augustin Z. N., *Două teze inedite ale lui George Coşbuc*, în *Limbă şi literatură*, XI, 1966.

Popper, Jacob, *Celălalt Coşbuc*, Sibiu, Editura Imago, 1995.

Sassu, Vasile M., *Gheorghe Coşbuc. Viaţa şi opera lui*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1937.

Scridon, Gavril, *Anii de studenţie ai lui George Coşbuc*, în *Studii despre Coşbuc*, Cluj, 1966.

Scridon, Gavril, *Pagini despre Coşbuc*, Bucureşti, Societatea de Ştiinţe Istorice şi Filologice, 1957.

Scridon, Leon, *Notiţe bibliografice. Amintiri din viaţa de elev a lui George Coşbuc*, în *Gazeta Bistriţii,* VI, 1926, nr.12, 15 iunie.

Şotropa, V., N. Drăganu, *Istoria şcoalelor năsăudene*, Năsăud, 1913.

Valea, Lucian, *Pe urmele lui George Coşbuc*, Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1986.

Voia, Vasile, *George Coşbuc şi poeţii germani din secolul al XIX-lea*, în *Studii despre Coşbuc*, Cluj, 1966.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE MAKING OF THE COMMUNIST YOUTH IDENTITY THROUGH THE DISCOURSE ABOUT "CULTURE": THE CASE OF THE COMMUNIST YOUTH OF ROMANIA IN THE COLD WAR YEARS (1950-1980)

Carmen Liliana Maruntelu

Assoc. Prof., PhD, Ovidius University of Constanța

Abstract: The article discusses the problem of identity of the Communist youth in culture from two perspectives: synchronically (how the youth cultural world is structured) and diachronically (by following the life history of a particular group). The communist regime fought for the maintenance of conformity patterns meant to be sustained by all means, either through coercion disguised in the form of happy acceptance, or through severe punishment. The regime banned "the dangerous western influences" and acclaimed national forces only. Extreme ethnocentrism was promoted, despite the formal acknowledgement of various ethnic populations throughout the country. Along with most of the individuals who did not turn dissidents, the youth was forced to comply with the system and forbidden to delineate its own cultural forms; the national program had been already implemented.

Keywords: youth, culture, national identity, communism, cold war

The beginning of the wide development of modern 'subcultural' forms in Socialist Romania came from the years of the first `thaw' of the 1960s. On the one hand it was a time of new hopes and the awakening of people's imagination and creativity, `growing from below'. It was the period of the beginning of new forms of ideological control, which were becoming more sophisticated. From the first years of the existence of the `socialist state' it was quite clear that the new ruling social stratum was not homogeneous. However, by the 1950s the ambiguity of the bureaucracy's social position and the impracticability of the Soviet-type economy and cultural planning system began to be evident. What had been hidden under the myth of the perfection of the `socialist culture' have now become `manifestations of mass culture'. The complexity of the structures of different group values and the dynamism of group `ways of life' have become more obvious. This fact confirms

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

the important proposition, that "The dominant culture of a complex society is never a homogeneous structure. It is layered, reflecting different interests within the dominant class... containing different traces from the past"[1]

Teenagers had their well–defined status in society: their mission was to carry on the goal of the party. They were the country′s pride, meant to build a golden future for Romania. Declared the result of policy lines, youth′s cultural manifestations were the political heritage of the adult generation. Any deviance from the normative party politics was not to be tolerated. Any attempt of naturalizing the difference was expunged from the state policy. Youth was interpreted as a homogenous structure and difference was not acknowledged as a real category for the Romanian communist youth. Founded in 1949, the Union of Communist Youth (*Uniunea Tineretului Comunist*-- UTC) was modeled after Komsomol (the Soviet communist youth organization). Having essentially the same organizational structure as the PCR, the UCY was both a youth political party and a mass organization. Its mission was to educate young people in the spirit of communism and mobilize them, under the guidance of the PCR, for the building of socialism. The UCY organized political and patriotic courses in schools, among peasant groups, and among workers and members of the armed forces. It also guided and supervised the activities of the Union of Communist Student Associations.[2]

A second youth movement, the Pioneers, was created for young people between the ages of nine and fourteen. The organization's responsibilities paralleled those of the UCY and involved political and patriotic training. Until 1966 the Pioneers functioned as an integral part of the UCY, but thereafter it was under the direct control of the party Central Committee.

Their songs were carefully chosen to worship the political regime and its president. The lyrics had political meanings and were meant to highlight the great accomplishments

[1] *Brake, M., Comparative Youth Culture. London: Routledge & Kegan Paul, 1985, p. 43.*

[2] In the 1980s, the UTC remained one of the most powerful mass organizations in the country, having a membership of some 3.7 million in 1984 compared with 2.5 million in early 1972. Membership was open to persons between the ages of fifteen and twenty-six; UTC members over eighteen could also become members of the PCR. The Tenth Party Congress in 1969 introduced the requirement that applicants under the age of twenty-six would be accepted into the party only if they were UTC members. The structure of the UTC underwent a number of changes in the decades following its creation. In early 1984, the organization functioned on the national level with an eight-member Secretariat, including the first secretary, who was also the UTC chairman, and a bureau of twenty-one full and ten candidate members. The first secretary of the UTC also held the position of minister of youth. In the late 1980s, Ceausescu's son, Nicu, functioned as UTC first secretary. In each of the forty *judete* and the city of Bucharest, UTC committees were patterned after the national-level organization. The UTC had its own publishing facilities and published its own propaganda organ, *Scinteia Tineretului* (The Spark of Youth).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

of the political regime. Their behavior was to be irreproachable; deviant manifestations or subversive lyrics were carefully done away with, being considered inadequate for the conformity expected on the teenagers' side. The whole ideology inside the communist regime was meant to preserve a façade, the surface of being loyal to the system. Clubs for pioneers, pupils′and students′organizations, artistic events on the 23rd of August, speeches on festive days, were usual manifestations for the Romanian youth.

The socialist system attempted to annihilate the cultural achievements and instruments elaborated by the preceding system. Important elements were substituted from their previous position in accordance with political criteria only. "Bourgeois" university professors were made superfluous, important cultural productions disappeared from the libraries; elitist individuals were dismissed if they refused to collaborate with the system. Both the press and the pedagogical system were severely controlled. School textbooks were rewritten, literary associations were turned into propagandistic sources, meant to spread and support the ideology of the system.[3]

These are just powerful reasons for the nonexistence of a true subcultural layer in the socialist Romania. Just like the economic aspect, the cultural production was considered an insignificant category in the socialist discourse. Conserved in a minor position, culture is turned into a simple instrument, meant to spread information coming from above and straight people′s expectancies into definite directions. The socialist regime changed the cultural politics into a genuine politicized culture by considering culture an auxiliary element meant to be subject to the state apparatus.

However, subculture may decline and affirm similar values, thus undermining the unique authority claimed by the communist party. This potential dissident role is in outstanding conflict with the socialist doctrinaire creed, which acknowledges that any form of deviance from the norm shall be abolished. Hence the rejection of alternative forms of manifestations, of dissenting cultural events that did not follow closely the model dictated by policy lines.

One of the most striking features of Romanian youth is the distinction they make between themselves and what they see as 'official society'.

One radical difference between the Romanian youth and its American counterpart of the late 1960s and early 1970s is that the former do not seek to change the system.

[3] *See Claude Karnooh, Dusmanii nostri cei iubiti , Iasi, Polirom, 1997, p.54.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Freedom is perceived as a spiritual phenomenon that can be achieved by living as far as possible, beyond the realm of official life. As long as the people in charge do not know how to react to the spiritual feeling, they are missing the whole point. They cannot control what they do not believe it exists.

After the launch of the PCR's 1974 program, the regime devised the "Cîntarea României" national festival, which was initiated in 1976 and took place annually until 1989. A national sports competition, "Daciada," whose name clearly referred to the Dacian origins of the Romanians, was also launched. The "Daciada," however, was less influential in forging ethnic bonds than "Cîntarea României".[4] The latter festival was highly important in forging the national identity of contemporary Romanians because it was devised as a sort of huge cultural-ideological umbrella for the totality of cultural activities that took place in the country after 1976. In other words, everything that could be identified as a cultural event had to be part of the national festival and praise, one way or another, the nation and its supreme leader. Furthermore, the festival gathered not only professional artists, but also large numbers of amateur artists from all over the country. For the amateurs, the festival was first and foremost an opportunity to escape from their boring workplaces and spend days outside the factory (and sometimes out of town). The price to be paid was that they had to praise "Partidul, Ceausescu, Romania," but many felt that it was worth the bother. Insidiously, however, a set of values and attitudes was slowly inculcated through the poetry that people recited and the songs they sang. As a result, many acquired a subjective version of national history and came to believe that the PCR's achievements were indeed little else but a continuation of the heroic deeds of the medieval rulers. Let us not forget that the magic of the 1968 "balcony speech" was still powerful. Also, one should bear in mind that it was only after 1981 that the economic crisis began to undermine the regime's efforts to indoctrinate the population. Furthermore, both "Cîntarea României" and "Daciada" were organized as national competitions, which contributed to a reinforcement of ethnic ties and allegiance.

This mixture of professionalism and amateurishness harmed not just the quality of the cultural products, but also made more room for those products that served best the communist propaganda machine. Initially, it was only the amateur artists who would exaggerate in their glorification of the PCR and its supreme leader, hoping thereby to

[4] *Petrescu, C., 1998, "Vizitele de lucru, un ritual al 'epocii de aur'" [A Ritual of the ' "Golden Epoch": Ceausescu's Domestic Visits] in Boia, L. (ed.), Miturile comunismului romanesc [Myths of Romanian Communism] (Bucharest: Editura Nemira), pp. 229-238.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

achieve official recognition. Not long afterward, nonetheless, professional artists followed suit, perceiving the festival as a means for upward mobility and an opportunity to make easy money. Consequently, until the demise of the regime, many professional artists continuously produced artifacts of pretentious bad taste depicting the supreme leader and his wife. The 1980s proved to be an especially fertile period for the production of this kind of kitsch. What is important for the purpose of this analysis, however, is that the festival was instrumental in praising "Romanianism" and the unity of the Party-State at a grassroots level. By means of cultural reproduction, then, the regime succeeded in enforcing upon ethnic Romanians a stronger sense of belonging to the organized solidarity of the Romanian nation.

In addition to the "Cîntarea României" national festival, another cultural "show" served the regime's identity politics via rather simple means: the "Flacara (Flame) Cenacle of Revolutionary Youth" led by the poet Adrian Paunescu. From 1973 until its demise in June 1985, the "Flacara Cenacle" succeeded in confiscating the natural rebelliousness of the young generation and in transforming or directing it toward patriotic stances. By channeling the energy of a generation that did not yet perceive the system as utterly bad, the "Flacara Cenacle" obstructed the development of a genuine counterculture and thus contributed to hampering the appearance and the structuring of a dissident movement in Romania. By mixing rock music with poetry praising the nation, as well as the PCR and its supreme leader, Paunescu's cenacle reached an audience that "Cîntarea României" could not reach: the young and potentially rebellious. The message of the "Flacara Cenacle" was that communism and a sort of alternative culture could coexist. Young people were allowed to remain until the small hours in the morning on stadiums throughout the country where they could sing, dance, smoke, consume some alcohol, and make love. In many respects, the atmosphere on the stadiums where the "Flacara Cenacle" performed was more pleasant than what the system could offer in terms of leisure opportunities, especially in the early 1980s. On 15 June 1985, however, the "Flacara Cenacle" performed in a stadium in the city of Ploiesti, some 50 kilometers north of Bucharest, when a torrential rain prompted a melee. Five people died and many others were injured. As a result, the regime banned the "Flacara Cenacle"[5]. Nevertheless, the harm was done. Politicized rock did not appear in Romania -- as it did, for instance, in

[5] *Giurescu, D. C., (ed.), Istoria Romaniei in date [Romania's History in Data] (Bucharest: Editura Enciclopedica), 2003, p.719.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Czechoslovakia -- and this was largely due to Paunescu's "cenacle." True, the rock-and-roll counterculture was also undermined by the economic crisis and the rationing of power consumption; as a Westerner ironically observed: "How could you expect rock and roll to survive in a country where there is barely enough electricity to power a light bulb, let alone drive an electric guitar?"[6]. However, the role of the "Flacara Cenacle" in "confiscating" a major segment of the alternative culture to which "Cîntarea României" was unable to get and in channeling it into patriotic performances in accordance with the tenets of Ceausescu's July 1971. Theses must not be neglected.

The beginning of the post-Stalinist period in Romania was characterized by the growth of the mass media and of general access to TV and radio programmes. In this situation the influence of cultural information from the West, with which the growth of the popularity of rock was connected, became inevitable. The first `cultural struggle' in those times occurred in connection with the emerging popularity of jazz, and it became the first objective of `counter-propaganda' during the 1960s.

Music and films have been the first cultural productions to be acquired by Romanians. Cheap and largely available by means of radio and television broadcasting, they spread innovatory ideas for the evolvement of a cultural style.

During the socialist regime, Romania encouraged national music and banned foreign types, so as to dismiss "decadent social trends", unwilling to promote the communist ideology or adhere to the socialist precepts. This state of facts evolved in a cultural territory in which theatres close and intellectuals are paid very little and art survives through donation and people show an increasing interest in material life and economic advantages, to the detriment of cultural responsibilities and spiritual fulfillment.

The popularity of western rock (The Beatles, Deep Purple, Rolling Stones) became an important feature of the way of life of Romanian youth at the end of the 1960s. The beginning of the 1970s was characterized by ideological attacks on the music of the Beatles, which was connected with disgust at the use of beat as a specific means of rock-expression. Nevertheless, beat has become accepted by the musical and cultural officialdom due to its functioning as a new artistic language, as mentioned above: it was often employed in order to give attractiveness to songs about the Party.

[6] *Ramet, S. P., Social Currents in Eastern Europe: The Sources and Meaning of the Great Transformation, Durham: Duke University Press, 1991, p.234.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Students used to perform in artistic brigades on the stages of the famous institution called the House of Students which could be met with in each academic centre. These productions were sometimes artificially presenting the Romanian communist student's life. But this was only the façade, as beyond it, great talents were being fostered. These were the years when the most important Romanian rock and pop bands were born (Phoenix, Rosu si Negru, Sfinx, Holograf, etc). Underground nuclei were also certain student clubs like the well-known Club A (of the faculty of Architecture) opened in 1968 or the Club of the Politechnics.[7]

On the other hand, at the beginning of the 1980s, when the highest point of the struggle with rock was reached, Romanian underground-rock became mature. It gave rise to new musical trends: rock-'n-roll, art-rock, rock-ballads.The variations in attitudes to rock are a significant indicator of the pattern of differentiation among Romanian youth. But despite the necessity of typological description, this task is very difficult. We can distinguish three main groups of Romanian youth: peasant youth, working class youth, and children of the Romanian `upper class' (the `bureaucracy' or *nomenclature*).

Talking about the status of language, the communist regime modifies the language to a certain extent, so as it does not reflect or represent the reality; the metaphor is considered more important than a fluent discourse, while the magic words tend to replace the purely descriptive, logical ones. Moreover, one may notice the transformation of the discourse into an authoritative one, meant to reduce the meaning of the words and endow them with singular intentions only.

This statement is a proof for the changes taking place in Romanian culture after the relative liberalization of the 60s, following two distinct repertoires: on the one hand there is an official canon, strongly ideologized, sustained by means of the institutions controlled by the party (school, media: television, radio, written press), spreading a permanent confusion of the real values; and on the other hand there is a counter-canon, unofficial, mainly cultural, which is promoted through magazines, especially the student ones (*Echinox, Dialog*) and literary clubs (*cenaclu)* (*Cenaclul de luni – The Monday Reading Group, Junimea and Universitas*). This counter-canon offers a more coherent image of the Romanian literature during the communist regime which does not empower the idea of a

[7] The Club functioned as follows: Monday – theatre; Tuesday – political discussions; Wednesday – architecture; Thursday – jazz; Friday – cinema; Saturday and Sunday – the founders' evening. Its longevity was due to its restrictive character concerning the admission of its members. Cf. Daniela Caraman Fotea, *Dictionar Rock Pop Folk*, Ed. Humanitas, Bucuresti, 1999, p.110.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

"cultural Siberia" in that period. This canon represents a payback of the esthetic and of the inner liberty against the emptiness of some pseudo values consecrated through propaganda.[8]

As the official power of the time did not allow the existence of a free world, of democratic convictions, we may not speak of a proper youth (sub)culture as it was manifested in America. C. Musat states that, being ideologically enslaved to the "high" politically accepted culture, the majority of the young people had nothing else to do but to subdue and 'follow the line of the unique party'. Unlike America, where youth culture covered a large area of other marginalized subcultures – and we refer here at different social strata (ghettos, prisons, streets but also student campuses), in Romania such representations of youth culture were not possible. That is why, the so called "resistance through culture" adopted by the young Romanian men of culture in the 70s and 80s was the only way out. Student clubs were among the very few "underground nuclei of civil society" in Romania at that time. In fact, the 80s Generation as they were called, were so closely and aggressively connected to each other that they were also referred to as "platoon", "commando", "desant" or "the generation in blue jeans".[9]

The group of poets belonging to this generation was strongly influenced by the postwar American poetry especially by the Beat Generation. Both had as a general claim "the getting of poetry back into the street where it once was, out of the classroom […] and, in fact, out of the printed page (…), poetry conceived as oral message".[10]

The 80s seems to be the belated '68 of the Romanians, the moment when a whole generation declared its difference from the previous ones. The precipice that splits essentially the 80s from the previous ones is the precipice between two worlds: the French loving world of suits and ties, of classic music and of the respect for the grand values, on

[8] *Carmen Musat, Strategiile subversiunii, Descriere si naratiune in proza postmoderna romaneasca, Ed. Paralela 45, Pitesti, 2002, p.62.*

[9] They relied on a more thorough cultural background than that of previous generations, were socially marginalized, came across obstructions when attempting to get published, were formed in reading groups, were (in the first stages) under the guidance of several eminent critics (Crohmalniceanu, Manolescu, Simion, Zaciu) and chose elusive and allusive themes, not frontally devised to defy censorship intolerance. Mouthpieces of neo-liberal ideology (in some cases even libertarian or anarchist), different from the leftist one, with neo-Marxian inflexions, of most postmodernists in America, they were a ferment subversive of official culture. One may distinguish between textualists (Nedelciu, Iova, Craciun, Flora) and micro-realists or biographists, issued by the Monday Reading Group (Iaru, Cosovei, Stratan, Stoiciu). See Mircea Cartarescu, *Postmodernismul romanesc*, Ed. Humanitas, Bucuresti, 1999, pp.402-403).

[10] *Quoted by Barry Sileski in one of the most representative histories of the American poetic movements of the 50s and the 60s, Ferlinghetti, the Artist in His Time, Warner Books, 1990, p.93.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

the one hand, and on the other hand, the world of the American spirit, the world of street clothes, of rock music, of long hair, of "popular" culture, and of all kinds of emancipations.

If in America the young generation's hate and rebellion was manifested against administration, against its rigid authoritative establishment (the reason for which their idealism frequently caught ultra leftist accents), symmetrically, in the countries from "the communist camp" these movements had as their targets another establishment, that of the communist regimes, officially "leftist" but practicing in fact a totally opposed politics, that of the extreme right.

Bibliography

1. Allpord, G.W., 1981, *Structura şi dezvoltarea personalităţii*, Bucureşti: E.D.P.

2. Boia, L. (ed.), 1998, *Miturile comunismului romanesc* [Myths of Romanian Communism], Bucharest, Editura Nemira.

3. Brake, M., *Comparative Youth Culture*. London: Routledge & Kegan Paul, 1985.

4. Cartarescu , Mircea, 1999, *Postmodernismul romanesc*, Ed. Humanitas, Bucuresti.

5. Cernat, Paul; Manolescu, Ion; Mitchievici, Angelo; Stanomir Ioan, 2001, *In cautarea comunismuluipierdut*, Pitesti: Paralela 45.

6. Dickstein, Morris, 1997, *Gates of Eden: American Culture in the Sixties,* Cambridge, Mass: Harvard University Press.

7. Giurescu, D. C., (ed.), 2003, *Istoria Romaniei in date* [Romania's History in Data] (Bucharest: Editura Enciclopedica).

8. Karnooh , Claude, 1997, *Dusmanii nostri cei* iubiti , Iasi, Polirom.

9. Musat, Carmen, 2002, Strategiile *subversiunii. Descriere, şi naraţiune în proza postmodernă românească,* Piteşti: Paralela 45.

10. Negrici, Eugen, 2003,*Literatura română sub comunism*, Bucureşti: Ed. Fundaţiei PRO.

11. Nitescu, M., 1995, *Sub zodia proletcultismului*, Bucuresti: Humanitas.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

12. Ramet, S. P., 1991, *Social Currents in Eastern Europe: The Sources and Meaning of the Great Transformation*, Durham: Duke University Press.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

SPORTS LANGUAGE IN ITALIAN

Liliana Florina Andronache

Assist. Lecturer, PhD, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract: The purpose of the present paper is to discuss the influence of English upon the names of sports and the sports language in Italian. The language under debate is among the purist languages, but despite that, it could not fully resist the strength of English words and it eventually either borrowed or translated some of the sports vocabulary in English.

Keywords: sport, English words, Italian, influence, purism

The phenomenon of borrowing words from English into Italian is neither isolated nor unique in linguistics, dating back to the thirteenth century (Pulcini 2002: 151) when merchants and diplomats exchanged goods occasionally and it is due to the contact between languages. Thus, there are languages that have become more influential than others.

Even if "l'influsso inglese comincia a farsi sentire in una certa misura solo in tempi relativamente recenti[1]" (Zolli 1976: 6 *apud* Holtus 1989: 279), it is highly visible at present in almost every field of communication. Words of English origin or Anglicisms are the proof that language is in a continuous process of renewal, of enrichment, "in continuo movimento[2]" since very few languages cease being used (as Latin did, for example).

There is an interesting opinion by Machiavelli quoted in the article by Holtus (1989: 279): "e da qui dipende che le lingue da principio arricchiscono e diventano più belle, essendo più copiose". We also share this idea or, better said, ideal, according to

[1] *"… the English influence has started being felt to a certain extent only in relatively recent times" (author's translation).*
[2] *The idea of a language being in a "continuous movement" is reiterated by Massimo Arcangeli in the Preface of Lo Zingarelli 2010. Vocabolario della lingua italiana, in an article called "Osservatorio della lingua italiana", p.3.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

which the process of borrowing should enrich and beautify languages that borrow or translate words and phrases of different origins. Moreover, the new words should not replace the already existing ones, but should occur as alternatives in the process of communication and should therefore be used for the sake of avoiding repetitions or making the message conveyed better and easily understood.

Pfister (1986 *apud* Holtus 1989: 280) stresses the international importance of English as "a language of globalization" and the roles of Anglicisms in Italian, out of which the beneficial one is worth mentioning.

Even though "il processo di integrazione o accettazione è spesso un fenomeno di lunga durata[3]" as it happened with Anglicisms in Italian, they were eventually accepted one way or another, despite the manifestation of the purist trend, whose supporters considered English to be a threat to the value of their language and culture. Still, there are other linguists like Beccaria (1988 *apud* Pulcini 2002: 153) who perceive Italian as "a <<democratic language>>, open to neological borrowings from other languages". It could not have been otherwise, since English has become more and more influential in time (Holtus 1989: 282), sometimes referred to as "l'inglese di tutti[4]" (Petralli 1996: 84).

When it came to borrowing words from English, Italian has not been very open to it from the very beginning, not a "lingua accogliente[5]", as Petralli Alessio (1996: 23) calls it. Still, "it is open to what is new while at the same time preserving her firm roots in the past" (Beccaria 2002: 195), being a language that has not changed much, remaining close to its origins. In time, though, there were adopted several alternatives in terms of integrating the incoming words into the Italian linguistics system.

One of them refers to creating derivatives or compound words with the use of indigenous elements of the recipient language. As discussed by Della Valle (2009), "continua a mostrare grande vitalità la derivazione da basi verbali e nominali tramite l'aggiunta di suffissi e prefissi[6]".

Examples of derivatives, most of which are formed with suffixes:

bridgista – person who plays *bridge* (from *bridge* + - *ista*)

crossista – person who practices *ciclocross* or *motocross* (from *cross* + - *ista*)

[3] *"... the integration or acceptance process is often a long-term phenomenon" (author's translation).*
[4] *" ... everyone's English" (author's translation).*
[5] *"... a welcoming language" (author's translation).*
[6] *"... derivatives from verbal and nominal bases by adding suffixes and prefixes continues to display a great vitality" (author's translation).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

dribblare – from *to dribble* + *-are*

footbalino – table football (from *football* + *- ino*)

hockeista – hockey player (from *hockey* + *-ista*)

manageriale - from *manager* + *-iale*

rugbista – rugby player (from *rugby* + *-ista*)

stoppare – from *to stop* + *-are*

Examples of compounds with indigenous forms:

palla-gol

The word *goal* in the compound above underwent phonetic assimilation, therefore becoming *gol*, while the Italian word *palla* replaces the English *ball*.

The other two refer to loanwords and loan-translations. A good definition of both is given by Holtus (1989: 298) whose thoughts and ideas were influenced by Scheler (1973: 19ss) and Ebel (1856): "il prestito" represents "il passaggio di una parola straniera in un'altra nella sua forma e nel suo significato[7]", while the calque refers to "alla riproduzione di parole straniere mediante il materiale lessicale della lingua ricevente[8]".

Examples of loanwords, most of which have been taken from a comprehensive list of sports, entitled *Sport dalla A alla Z*, consulted on the website http://www.ti-sport.ch/2-ev-ti/1-a-z/1-a-z_corpo-sin.html, since not all of them have been included in the Italian dictionaries yet.

anti-doping

autogol

base jumping[9]

basket[10]

beach-soccer

beach-tennis

beach-volley

break

bungee-jumping[11]

[7] *"... the borrowing represents the passage of a foreign word's form and significant to another".*
[8] *"... the reproduction of foreign words through the lexical material of the recipient language".*
[9] *Parachuting launch from buildings/ bridges.*
[10] *Zanichelli (2010: 259) registers basket with reference to the sport, for which the lexicographers suggest the loan-translation pallacanestro.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

badminton

baseball

bowling

bridge

biker[12]

(mountain) biking

club

cricket

corner

cross

curling[13]

derby

doping

dribbling

fan

fault

finish

fitness

fair-play

football

free-style

game

goal

golf

hands

jogging

jet-ski

knock-out

minigolf

---

[11] *Bungee jumping appears with an incorrect spelling on the website listing all names of sports from A to Z, e.g. bungy-jumping, whose spelling might have been influenced by the pronounciating of the first word in the compound.*

[12] *A rider of a bicyle or a motorcycle.*

[13] *Curling is a sport in which players slide stones on a sheet of ice towards a target area which is segmented into four concentric circles (https://en.wikipedia.org/wiki/Curling).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

mountain bike

mountain biking

motocross[14]

outsider

pole-position

paragliding

playoff

penalty

ping-pong

playout

performance

pressing

raid

record

ring

rugby

rafting[15]

score

start

set

skate-board

snowboard

skating

smash[16]

sprinter

surf-boat

team

time-out

tennis

windsurf[17]

[14] *A form of off-road motocyle racing.*
[15] *Rafting is a recreational outdoor activity which uses an inflatable raft to navigate a river or other waters.*
[16] *Tennis hit.*
[17] *Windsurf refers to both the sport and the device used to practice the sport.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

windsurfing[18]

wrestling

wakeboard

wakeboarding[19]

Very few words in the list above underwent phonetic assimilation. A good example is *autogol*, from the English form *autogoal*. In the case of compounds, either the whole compound undergoes phonetic and graphic assimilation or only part of it does, in which case we can speak of partial assimilation. A good example is *ciclocross*, graphically adapted from the English form *cyclocross* (which is a form of bicycle racing). Some of the loanwords are commonly used in phrases: *fare un break* as for example in a tennis game. Still, in the category of loanwords, it is worth mentioning *break-dance*, which can surely be included under the heading music & dancing.

There is this idea that the names of foreign sports should be preserved as they occur in their language of origin, because otherwise they might "corrupt" the national language (Beccaria 2006: 156): *tennis, golf, poker, bridge*. This idea is strengthened by others, among which "America is the home of baseball[20]" etc. or, in other words, there are sports specific to some countries, as for example *soccer* to America, and that is why whenever translated into another language, it becomes "American calcio" and so on. Still, some foreign or international names of sports might sometimes be used less frequently than their Italian equivalents.

Examples of total loan-translations:

centrocampista – centerfielder

centravanti/ centrattaco – centerforward

ciclocampestre – cyclocross

disco su ghiaccio – ice hockey

lotta libera – free fight

pallamano - handball

pallacanestro – basketball

pallanuoto – water polo

pallavolo – volleyball

[18] *Windsurfing refers only the sport.*
[19] *Wakeboarding is a surface water sport which involves riding a wakeboard over the surface of a body of water (https://en.wikipedia.org/wiki/Wakeboarding).*
[20] *In an article found on http://www.rocketlanguages.com/italian/learn/sports-in-italian/.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Examples of partial loan-translations:

golf ball – palla da golf

hockey su prato – field hockey

hockey su ghiaccio - ice hockey

parapendio – paragliding

tennistavolo/ tennis tavolo – table tennis

In the last category illustrated by means of few examples, the Italian phrase preserved the name of the sport in English (*golf*, *hockey*) and only translated the other components of the English phrase (*ball – palla, field – prato, ice – ghiaccio*).

It is also worth mentioning that there are also a lot of adapted words, despite the fact that "l'italiano sembri preferire l'adozione di prestiti integrali al meccanismo dell'adattamento[21]" (Della Valle 2009). There are various types of adaptation - a) phonetic : *gol* from *goal*, b) morphological (as for example, when the gender is changed): *jogger*, *supporter* etc. – both female and male in Italian.

Massimo Arcangeli, in the same Preface to *Lo Zingarelli 2010. Vocabolario della lingua italiana* (p.4) states that loanwords of different origins are "selezionati come sempre con grande cura (perché non si dica un giorno che si trattava di <<effinerismi>> dettati da mode o gusti transeunti[22]". At first, the term "anglomania" was defined as a "fashion which was characterized by a fascination with English culture" (Graf 1911 *apud* Pulcini 2002: 151).

In the field of football, and not only, at the beginning of the 20th century, many English words started being replaced by Italian ones. Some suggestions are made for the sake of protecting the mother tongue. For example, Gabrielli provides in his dictionary also the recommended form(s) to use next to the borrowed and adapted (or not) ones, by using the phrase "si dica" (to be said…). He is not the only one who provides suggestions and alternatives to replace the English loanwords. There are authors and linguists who despite acknowledging the disadvantages of gradually introducing foreign words (names of sports in this case) in a language, it is impossible not to do so, since otherwise that specific language (Italian in this case) would remain isolated from other languages which do so (Nencioni 1995: 6).

autogol – by *autorete*

[21] *"… Italian seems to prefer the adoption of integral borrowings to the mechanism of assimilation".*
[22] *"… selected with great care as they have always been (in order not to say one day that they were <<ephemeral words>> dictated by transient trends or tastes" (author's translation).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

boxer – by *pugile*

centre-forward – by *centroattaco*

corner – *by calcio d'angolo*

dribbling/ dribblare – by *pallegiare*

football – by *calcio*

goal-keeper – by *portiere*

heading – by *gioco di testa*

match – by *partita*

offside – by *fuori gioco*

penalty – by *rigore*

trainer – by *allenatore*

team – by *squadra*

ping pong – by *tennis tavolo*

In order to make a **conclusion**, despite the enormous efforts made by most Italians not to include words of English origin in their vocabulary, when it comes to sports it seems quite impossible to avoid them, since they are more concise and explicit than the Italian phrases or explanations that might substitute them in speech and also make reference to sports which are not specific to Italy and Italians only, but which have become or tend to become popular worldwide.

Bibliography

GABRIELLI, Aldo, (no year), *Dizionario linguistico moderno: guida prattica per scrivere e parlar bene,* 5a edizione, Milano, Edizioni Scolastiche Mondatori.

BECCARIA, Gian Luigi, 2002, "Italiano oggi: l'antico, il nuovo" in *Cuandernos de Filologia Italiana*, vol. IX, p. 191-203.

BECCARIA, Gian Luigi, 2006, *Per difesa e per amore. La lingua italiana oggi*, Milano, Garzanti.

CORTELAZZO, Manilio, Paolo ZOLLI, 1979, *Dizionario etimologico della lingua italiana*, 1/A-C, Bologna, Nicola Zanichelli S.p.A Editore.

DELLA VALLE, Valeria, 2009, "Tendenze recenti nella formazione della parole nuove" in *Atti Convegno Assiterm*, no. 12

(http://www.publifarum.farum.it/ezine_articles.php?art_id=164).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

HOLTUS, Günter, 1989, "Natura e funzione dei prestiti" in Foresti – Rizzi – Benedini (a cura di), 1989, Trier, Cambridge Scholars Publishing, p. 279-304.

NENCIONI, Giovanni, 1995, *Il destino della lingua italiana*, Firenze, Accademia della Crusca.

PETRALLI, Alessio, 1996, "Neologismi e nuovi media: verso la globalizzazione multimediale della comunicazione", Bologna, CLUEB.

PULCINI, Victoria, 2002, "Italian" in English in Europe, Görlach Manfred (ed.), New York, Oxford University Press.

ZINGARELLI, Nicola, 2010, *Lo Zingarelli 2010. Vocabolario della lingua italiana,* Bologna, Zanichelli Editore.

http://www.rocketlanguages.com/italian/learn/sports-in-italian/ (consulted on 6.05.2016)

www.wikipedia.org (consulted on 6.05.2016)

http://www.ti-sport.ch/2-ev-ti/1-a-z/1-a-z_corpo-sin.html (consulted on 7.05.2016)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ASPECTS OF WORD FORMATION IN ROMANCE LANGUAGES

Maria Laura Rus

Assist. Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: In every language word formation represents a lexical mechanism with an essential purpose: increasing the vocabulary of that particular language. In this paper we focus upon some techniques/mechanisms of word formation in Romance languages (such as derivation) in order to underline the similarities inside this family of languages, which have the same inherited element, the Latin one.

Keywords: Romance languages, word formation, derivation, lexical similarity

În orice limbă formarea cuvintelor prin diverse procedee (externe, interne, mixte) are drept principal obiectiv transformarea şi îmbogăţirea vocabularului acelei limbi. Două mecanisme sunt, probabil, cele mai cunoscute, în această privinţă: derivarea şi compunerea. Acestea au diverse efecte asupra gestionării limbajului. Unul dintre ele ar fi faptul că ele permit exprimarea de noţiuni noi prin combinarea diverselor elemente formale. De asemenea, derivarea poate determina şi schimbarea clasei lexico-gramaticale, determinând în felul acesta noi posibilităţi de exprimare.

O atenţie deosebită trebuie acordată elementelor semantice ale formării cuvintelor, întrucât sensul unui cuvânt nou format depinde într-o proporţie mai mare sau mai mică de sensul fiecărui element constitutiv. De exemplu, e uşor a determina sensul unui sufix care se adaugă la sensul termenului nou format prin derivare. Se vorbeşte, astfel, despre un sens inferat de către afix. Avem, în acest sens, de pildă, sufixul „-tor/-or" în română sau sufixul „-eur" în franceză, care semnifică „cel care face o acţiune (în mod obişnuit); agentul unei acţiuni": *schior, aplicator; skieur, applicateur* etc. sau sufixele „-re", respectiv „-ation", „-aison", semnificând „rezultatul unei acţiuni": *indexare, livrare; indexation, livraison* etc., sufixe adăugate unei baze verbale. Pe de altă parte, avem în limba franceză, de pildă,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

situaţia acelor termeni vechi construiţi, care, în limbajul actual nu sunt recognoscibili ca atare: *soleil<sol + iculu*.

Ca o consecinţă imediată a fenomenului formării cuvintelor apare familia de cuvinte, ale cărei componente se caracterizează prin coerenţă la nivel semantic şi recunoaştere imediată:

it. *conoscere, conoscitore, conoscenza, conosciuto, riconoscere, riconosciuto, riconoscibile, riconoscente, riconoscimento*

fr. *jouer, joueur, joueuse, jouet, jouable, joujou*

rom. *folos, folosi, folosinţă, folosire, refolosi, refolosire, refolosinţă, folosit, refolosit, nefolosit*

sp. *conoscer, conocedor, conocimiento, conocido, reconocer, reconocible, reconocimiento*

În cele ce urmează vom prezenta pe rând câteva dintre aspectele interesante care vizează două dintre mecanismele interne de îmbogăţire a limbajului despre care aminteam mai sus: derivarea şi compunerea.

1. Derivarea

Acest mecanism necesită o bază liberă şi un afix derivativ legat. În funcţie de acest afix, se poate ajunge la schimbarea clasei lexico-gramaticale a termenului format, a sensului sau a contextului de utilizare a acestuia. Baza poate suferi variaţii mai mari sau mai mici, corespunzând diferitelor forme ale radicalului.

Derivarea cu prefixe pe teritoriul Romaniei nu este atât de productivă şi diversificată precum cea cu sufixe, dar există, totuşi, o serie de prefixe în latina târzie care sunt foarte frecvente şi în limbile romanice: „ad-”, „in-”, „con-”, „de-”, „dis-”, „ex-” „extra-”, „re-”, „cum-”, „sub-”, „super-”, „trans-”[1]:

rom. *confrate*

fr. *confrère*

it. *confratello*

Dacă sufixele pot determina modificarea clasei gramaticale, prefixele au numai valoare lexico-semantică, în măsura în care derivatele menţin aceeaşi clasă morfologică cu baza.

[1] *Această frecvenţă se datorează în principal faptului că prefixele în cauză funcţionează ca intensificatori.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Interesantă este, de asemenea, concurenţa care a existat încă din latină între verbe-bază şi verbe prefixate, concurenţă care a determinat în limbile romanice preferinţa pentru formele prefixate[2] şi astfel dispariţia verbului format doar pe baza radicalului:

lat. *condere* cedează în faţa lui *abscondere* (rom. *ascunde*, it. *(n)ascondere*, sp. *esconder*)

lat. *spoliare* s-a păstrat numai în italiană, în timp ce în celelalte limbi romanice apar forme cu prefixul „de-/des-": rom. *despuia*, fr. *dépouiller*, sp. *despojar*

În plus faţă de faptele menţionate mai sus se impune menţionată situaţia acelor prefixe din limba română care continuă într-un alt registru semantic, novator, procedeul arhaic latin de a exprima gradul superlativ: „arhi-", „extra-", „super-", „ultra-"[3] etc.

Derivarea cu sufixe este mult mai productivă în limbile romanice şi implică mai multe perspective, atât formale, cât şi semantice, oferind şi posibilitatea schimbării clasei lexico-gramaticale. În puţine cazuri întâlnim valori monosemice ale sufixelor (implicând transparenţa acelor termeni), majoritatea generând diferite sensuri (determinând astfel transparenţa relativă a termenilor).

Frecvente sunt în limbile romanice sufixele latineşti care, ataşate unei baze, implică diminutivarea, aproximarea, arată rolul relaţional sau funcţia colectivă. În acest sens avem exemple precum:

„-ittu": rom. *vechiuţ*,it. *vecchietto*

„-ariu": rom. *cărbunar*, fr. *charbonnier*, it. *carbonaio*

„-etu": rom. *făget*, it. *faggeto*, sp. *robledo* („pădure de stejari")

Sufixarea poate antrena şi schimbarea valorii gramaticale:

„-ia": rom. *sărăcie* (<*sărac*) – adjectiv → substantiv

„-abile": fr. *jouable* (<*jouer*) – verb → adjectiv

„-antia": fr. *espérance* (<*espérer*), it. *speranza* (<*sperare*) – verb → substantiv

„-icu": rom. *academic* (< *academie*),fr. *volcanique* (<*volcan*) – substantiv → adjectiv

Desigur exemplele mai pot continua, dar am adus în discuţie doar câteva dintre ele pentru a se observa clar echivalentul sufixului latin în limbile romanice.

---

[2] *Limba română pare să manifeste cu precădere această preferinţă pentru formele prefixate: a asuda (lat. ad + sudare), a împăca (din lat. im + pacare). A se vedea mai multe exemple la Sanda Reinheimer Rîpeanu, Lingvistica romanică: lexic – morfologie – fonetică, Editura Bic All, Bucureşti, 2001, pp. 23-24.*

[3] *O inventariere a acestor prefixe a fost făcută de I. Iordan şi Vl. Robu, Limba română contemporană, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

În cadrul sufixării, mai trebuie să amintim concurenţa din timpul latinităţii dintre verbe-bază şi verbe denominative derivate de la un substantiv sau adjectiv din aceeaşi familie de cuvinte cu verbul-bază, concurenţă finalizată cu câştigul celor din urmă. Sanda Reinheimer Rîpeanu aduce exemple în acest sens:

„lat. *pectere* este înlăturat de *pectinare*, derivat de la *pecten* (> rom. *pieptene*, it. *pettine*, fr. *peigne*, sp. *peine*, ptg. *pentem*), motivat prin transparenţa cu care este legat de termenul de la care provine şi mai uşor de mânuit din punctul de vedere al flexiunii (rom. *a pieptăna*, it. *pettinare*, fr. *peigner*, sp. *peinar*."[4]. Cercetătoarea precizează faptul că termenul portughez *pentear* este format pe teren portughez, „ceea ce – alături de multe alte exemple – dovedeşte continuitatea acestui proces şi pe teren romanic."

2. Compunerea

Termenii moşteniţi din latină pot sta la baza compunerii unor numeroase cuvinte care se constituie în mintea vorbitorului într-o familie de termeni a căror origine o recunoaşte. Limbile romanice au moştenit şi dezvoltat compunerea din cuvinte întregi, prin crearea de noi tipuri. Sensul termenilor compuşi depind de referenţi şi de contextul în care sunt folosiţi.

În general, formaţiile rezultate sunt nominale:

subst. + subst.: rom. *floarea soarelui*, fr. *chou-fleur*

subst. + prep. + subst. : rom. *viţă-de-vie*, fr. *chemin de fer*, it. *barbadibecco*, sp. *leche de pajaro*

(Acest tip de compunere este foarte productiv în toate limbile romanice.)

subst. + prep. + vb. la inf.: fr. *machine à écrire*, it. *machina da scrivere*

vb. + subst.: it. *girasole*, fr. *tournesol*

adv./prep. + subst.: fr. *après-saison, non-usage*

Exemplele cu astfel de termeni compuşi nominali ar putea continua.

Compusele adjectivale sunt mai rar întâlnite, tipul productiv fiind aici:

adj. + adj.: rom. *surdo-mut*, it. *surdomuto*, fr. *sourd-muet*, sp. *sordo-muto*, ptg. *surdo-mudo*

Productive sunt, totuşi, pe teritoriul romanic, şi adverbele, prepoziţiile şi conjuncţiile compuse:

rom. *aproape, niciodată, despre, fiindcă*

[4] *Sanda Reinheimer Rîpeanu, Lingvistica romanică: lexic – morfologie – fonetică, Editura Bic All, Bucureşti, 2001, p. 24.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

it. *oggigiorno, tuttavia*

fr. *bientôt, envers, malgré*

sp. *anoche, también, debajo*

ptg. *atémanhã, da*[5]

Martin-Dietrich Glessgen vorbeşte despre intervenţia diferită a elementelor de plecare asupra sensului compusului. Astfel, el face distincţie între „compuşi endocentrici" sau „determinativi", „compuşi exocentrici" şi „compuşi cumulativi" sau „copulativi", ilustrând aceste diferenţe în special în limba franceză. Pentru prima categorie un element al compusului îl determină pe celălalt (de regulă primul element): rom. *redactor-şef,* fr. *homme-grenouille*, it. *parola-chiave*, sp. *peso mosca*. La a doua categorie determinarea este la fel, dar „sensul compusului este metonimic sau metaforic şi nu poate fi derivat în mod direct din elementele constitutive", în timp ce în a treia categorie cele două elemente constitutive intervin cam în aceeaşi măsură şi ele aparţin aceleiaşi clase lexico-gramaticale: fr. *moissonneuse-batteuse, porte-fenêtre.*

3. Concluzii

În momentul formării cuvintelor, mecanismul construcţiei semantice este transparent, precum schimbarea semantică în sine, însă, dinamica limbii poate determina slăbirea legăturii semantice dintre bază şi forma construită. De asemenea polisemia afixelor, după cum am văzut mai sus, poate contribui la acest fapt. Productivitatea mecanismelor de formare a cuvintelor este mai mare sau mai restrânsă în limbile romanice. Coexistenţa elementelor mai mult sau mai puţin transparente poate perturba interpretarea funcţionării formării cuvintelor în limbile romanice.

Cele două procese de formare a cuvintelor, cu categoriile menţionate implică atât un punct de vedere lexical, cât şi unul gramatical, de unde discuţiile privind încadrarea formării cuvintelor în domeniul lexicologiei sau al morfologiei. Chiar dacă nu acesta a fost scopul lucrării de faţă, menţionăm faptul că deşi multe studii recente încadrează fenomenul în domeniul morfologiei derivative, considerăm că el ar ţine mai degrabă de lexic datorită rolului esenţial pe care îl are pentru acest compartiment al limbii, dar şi adesea prin hazardul semantic.

Bibliografie selectivă:

[5] *Exemplele sunt preluate de la Marius Sala, De la latină la română, ediţia a II-a revăzută, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2006, p. 113.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Glessgen, Martin-Dietrich, *Lingvistică romanică: domenii și metode în lingvistica franceză și romanică*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2014

Homorodean, Mircea, *Introducere în lingvistică romanică*, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 1978

Hristea, Theodor (coord.), *Sinteze de limba română*, ediţia a III-a, revăzută şi îmbunătăţită, Editura Albatros, Bucureşti, 1984

Reinheimer Rîpeanu, Sanda, *Lingvistica romanică: lexic – morfologie – fonetică*, Editura Bic All, București, 2001

Sala, Marius, *De la latină la română*, ediţia a II-a revăzută, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2006

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

NON-FINITE MOODS IN ENGLISH AND ROMANIAN

Alina Ungureanu

Assist. Prof., PhD, University of Pitești

Abstract: In contrast with the personal forms of a verb, the non-personal forms do not contain the grammatical category of person, number or mood and can not be used as predicates in the sentence, they can only be some other parts of the sentence. The non-personal forms still have the category of tense, voice and also the category of aspect which is specific to the English language.

There are five such non-finite forms of the English verb: the infinitive, the participle, the gerund, the verbal noun and the verbal adjective with the observation that in the case of a number of grammarians, the verbal noun is included in the larger category of the gerund and the verbal adjective is just considered an adjective proper.

In Romanian, there are four non-finite forms, including: the infinitive, the participle, the gerund and the so-called supine, which is considered to be a form of the verbal noun. The Romanian language is the only Romance language that uses this verbal form, whose origin represents a controversial problem.

Keywords: infinitive, participle, gerund, supine, characteristics

1. The non-finite verbal forms, which were considered non-personal moods in traditional grammars, don't actually have the characteristics that can transform them into proper moods because they no longer express and action which can either be sure, possible, realizable or uncertain, desired, unreal.

There are the following non-finite forms of the English and Romanian verbs: *the infinitive, the participle, the gerund*. It is to be mentioned that the Romanian language has also a fourth non-personal verbal form called *the supine*, which is inherited from Latin.

The non-personal or non-finite forms of a verb differ from the personal ones in the sense that they do not express the grammatical category of: person, number or mood and can not be used as predicates in a sentence.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

They still have the category of: tense, voice and in the case of the English verbs, also the category of aspect, with the observation that they require a verbal form which belongs to a personal mood, no matter if the respective verb is: predicative, copulative, modal or passive. It is to be noted that the Romanian non-personal verbal forms lose also the temporal flexion, except the infinitive.

The non-personal verbal forms have as a common feature the fact that they do not show the typical manifestation of the verb. Both in English and in Romanian, they express the same tense: present, past or future with the verb preceding them: *He wanted **to go** there yesterday.; He wants **to go** there tomorrow.; He will want **to go** there tomorrow.; Tu poţi **merge** acolo mâine.; Tu vei putea **merge** acolo mâine.*

From a syntactical point of view, the Romanian non-personal verbal forms can be the center of a verbal group, but they can also be part of a nominal or adjectival group: *Pot **primi** vizita colegilor din Bucureşti.; Rămâne **de trimis** directorului raportul.; Aud **venind** dinspre pădure un murmur.*

In English, the non-finite verbal forms are used in the complex parts of the sentence: *John appears **to be 30 years**.; **Finishing work**, they left.; **Having finished all their supplies**, they went to bring some more.*

Both in English and in Romanian, the non-personal verbal forms have a double nature, an intermediate one. For example, the Romanian infinitive has both verbal and nominal characteristics, while the supine is even more different, having both verbal and nominal features, but also adjectival and adverbial ones.

The Romanian participle has verbal characteristics, but also adjectival ones, while the gerund has both verbal and also adverbial features. The differences between the various types of characteristics depends on the context in which the respective forms are used.

Except the infinitive, which has both verbal and nominal characteristics, the English non-personal verbal forms end in the *–ing* suffix. The grammatical agreement of the respective *–ing* forms can only be established in a context depending on their determinatives or on their syntactical functions. The participle is a strictly verbal form and its determinatives are verbal, while the gerund has a double nature. It has both the characteristics of a noun and those of a verb.

2. *The infinitive* names an action or a state expressed by the respective verb without reference to the grammatical categories of person, number or mood. For example: *to go/ a*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

merge- we can not distinguish the author of the action of *going*, if there is only one or more persons performing the action.

The infinitive has two tenses: the present infinitive and the perfect infinitive. The present infinitive does not have proper temporal values. It can take the value of the personal verbal regent: *I tried to run./ Am încercat a alerga*.; *I will try to run./ Voi încerca a alerga*.

The perfect infinitive refers the action of its past participle verb to an earlier time than that expressed by the tense of the verb preceding it, which also justifies its denomination: *I don't remember to have run so fast before./ Nu-mi amintesc a fi fugit atât de repede înainte.*

The infinitive has two forms: the long infinitive, used with the particle *to* in English/ *a* in Romanian and the short infinitive, used without the particle *to/ a*: *to write- write/ a scrie- scrie*.

The Romanian morpheme *a* has an uncertain grammatical status, having both the role of a morphological, but also of a syntactical mark. Although the morpheme ***a*** is not always used, there are some situations which require its compulsory presence: *dorinţa de a pleca, se teme de a pleca*.

The Romanian short indefinite infinitive is used in the structure of some compound verbal forms: *eu voi merge, eu aş merge*, after the modal verb *a putea*: *eu pot merge* and in the infinitival constructions.

It is to be noted that in Romanian language, the infinitive that forms the future, the conditional and the negative forms of the imperative has lost its morphological autonomy and the stress lays upon its graphy, not upon its description because of the numerous mistakes that are made when using these moods and tenses. For example: *vei fii, vei venii, vei ştii* compared to the correct forms: *vei fi, vei veni, vei şti*.

In order to form the negative English infinitive, the adverb *not* is put in front: *to go- not to go, to have gone- not to have gone*.

However, there are cases in which a number of adverbs, including the adverbial particle *not* are interpolated between *to have* and the respective participle, either for stylistic effect or in cases in which the placing of such adverbs including *not* in front of the perfect infinitive form would affect the meaning of the communication.

Such an interpolation of the negation *not* or of an adverb between the particle *to* and the infinitival particle proper: *to go- to not go* or in between *to have* and the respective

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

past participle form: *to have gone – to have always gone, to have not gone* is called *split infinitive*.

The problem of the split infinitive appears also in Romanian language when the negation *nu* or any other adverbs or pronouns are put between the particle ***a*** and the verb: *a nu merge, a nu mai tot spune, a i-o zice, până a nu mi le mai fi spus*.

In English, *the* infinitive is also part of some specific constructions called: *the accusative with the infinitive, the nominative with the infinitive, the for-to infinitive*.

The accusative with the infinitive represents a combination of a noun or pronoun in the accusative, following a transitive verb, and a short or long infinitive form which is in a predicative relationship with the respective accusative form.

I helped him finish the job/ to finish the job.

In all the cases of usage, the action suggested by the infinitive form is seen as finished.

In such a construction, one uses a short infinitive form after the verbs of the senses: *to see, to hear, to perceive, to watch* etc., as well as after the verbs: *to make, to let, to help,* which are also followed by a long infinitive form: *I saw him do it.; I let him do it.;* but also: *I helped him to do it.*

A long infinitive form is used in this construction after the following categories of verbs:

- verbs of wish: *I want you to do that.*

- verbs expressing mental activities: *to think, to suppose, to imagine, to guess* etc.

I imagine him to be a tall man.

- verbs expressing feelings and emotions: *to hate, to love, to like, to dislike etc.*

I hate him to behave like that towards his dog.

- verbs with obligatory prepositions such as: *to wait for, to rely on, to count on, to count upon.*

I count upon you to solve this situation.

We are waiting for him to come.

The nominative with the infinitive construction is made up of a noun or a pronoun in the nominative case followed by a predicative verb either in the passive or active voice and a long infinitive form. The nominative noun or pronoun and the long infinitive form together the complex subject of the respective sentence.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Such *a Nominative + Infinitive* construction is used as follows:

- as a substitute for a subject clause depending on such verbs as: *to see, to appear, to happen, to turn out etc.*

George appears to be 60 years.

- as a passive equivalent of an *accusative with the infinitive* construction with verbs of the senses and verbs of mental activities:

He is thought to be very clever by me.

- in the form of *is/ are certain + the word groups*: *is/ are likely; is/ are sure; is/ are certain* or other combinations of the verb *to be + adjective + long infinitive.*

They are likely/ are expected/ are sure/ are certain to come tonight.

The *for- to infinitive construction* contains a long infinitive which stands in a predicative relationship to the noun and pronoun in the accusative case preceded by the preposition *for.*

Such constructions are used as subjects introduced by the pronoun *it* following a nominal predicate whose predicative part is represented by such adjectives as: *necessary, advisable, possible, impossible, imperative, difficult* etc..

It is absolutely necessary for you to go there.

The Romanian constructions that involve the usage of the infinitive are: *the relative infinitival construction* and *the absolute infinitival construction*.

The relative infinitival construction has the following characteristics:

- it only appears in connection with the verbal regents: *a avea* and *a fi*, the first being used both as a personal and impersonal verb, while the second only as an impersonal one: "N-am ce face.; Am de ce mă plânge.; N-are ce se întâmpla.; Nu-i ce mânca."(GALR, I, 2005: 491);
- it is made up of a pronominal, adjectival or adverbial relative followed by the short infinitive;
- the relative can be preceded by a preposition or not and can discharge any syntactical function: *N-are cu cine merge.*

The absolute infinitival construction is made up of *a preposition + the particle a + the infinitive + the subject (of the infinitive) + some other subordinate elements (of the infinitive)*: *Până a începe spectacolul, nimeni nu se aştepta la aşa ceva.* As can be seen from the given example, the construction is isolated from the rest of the sentence, has the

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

value of an adverbial modifier, has a certain syntactical autonomy and a certain free topic, but it still needs the support of a predicative verb.

3. *Theparticiple* represents one of the controversial problems of the English language because it has the same form with the gerund, the verbal noun and the verbal adjective.

The grammatical agreement of these four *–ing* forms can only be established in a context depending on their respective determinatives or on their syntactical functions. Thus, the participle is a strictly verbal form and, as a consequence to this, its determinatives are verbal.

The gerund has a double nature. It has both the characteristics of a noun and those of a verb, which allows its recognition on the basis of both noun determiners and functions in the sentence as well as verbal determiners.

The verbal noun has all the characteristics of a noun functioning as a noun properly. The verbal adjective is used either as part of a nominal predicate or as an attribute determining a noun.

It is to be mentioned that there are more differences than similarities between the English and the Romanian participle. The similarities are only to be noted between the English past participle and the Romanian participial verbal forms: *written- scris, sung- cântat, asked- întrebat*, while the differences consist in the fact that the English indefinite participle ending in *–ing* resembles more the Romanian gerund: *going- mergând, singing- cântând, learning- învăţând, running- alergând*.

The Indefinite Participle is a non-finite form of the English verb which denotes an action or a state like a principal verb, without being able, at the same time, to form a predicate by itself.

The form of the indefinite participle originates in a short indefinite form to which the *–ing* suffix ending is attached.

The main use of the indefinite participle form is that of building the continuous aspect of the English principal verbs in three of the four moods: indicative, conditional and subjunctive.

The English *perfect participle* is formed with the help of the indefinite participle of ***have***, followed by the past participle of the verb to be conjugated. In a sentence, a perfect participle form denotes the idea of an action or a state prior to the action or state denoted by the personal verb in the respective sentence: *Having finished work, they left.* In

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Romanian, it is usually translated with the help of the gerund or an adverbial clause of time: *Having finished work, they left. – Terminând lucrul/ După ce au terminat lucrul, au plecat.*

In Romanian, the participle has both verbal and adjectival characteristics, the most important being the one that connects the participle with its nominal regent, with which it also agrees. Still, there are also features that belong to the verbal value of the participle as: the temporal value of anteriority and the passive value.

As well as the English correspondent, the Romanian participle helps the formation of different moods and tenses and of the passive voice: *am mers, voi fi mers, să fi mers, aş fi mers, este ajutat, este citit, este scris.*

The English present and perfect participle are used in a series of constructions that are similar to those of the infinitive: *the accusative with the participle, the nominative with the participle, the absolute nominative with the participle*.

The accusative with the participle construction is almost homonymous with the *accusative with the infinitive* construction form which differs slightly in the sense that it lays stress on the continuity of a state or of an action at a certain moment, which are denominated by the participle form of the verb.

By comparison, in the *accusative with the infinitive* construction the stress is laid on the finished character of the action or state denominated by the infinitive verb.

I saw him cross the street./ I saw him crossing the street.

As can be seen from the above example, the construction is made up of a principal transitive verb, followed by a common or proper noun/ pronoun in the accusative case + the principal verb in its indefinite participle form.

Such a construction is used in conjunction with the following verbs:

a. verbs of perception: *to see, to hear, to perceive, to smell, to taste etc*.

I heard him opening the door.

b. after a number of verbs including: *to find, to imagine, to keep, to leave, to set, to start, to have, to catch.*

He left her crying.

She kept him waiting.

The nominative with the participle construction represents the passive equivalent of *the accusative with the participle* construction. It is a construction analogous to the *nominative+ infinitive* construction. Again, it lays stress, by comparison, on the continuity

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

of the action of the participle form and not on the finished character of the actions as it is the case of the other construction, the *nominative+ infinitive:The burglar was seen climbing up the drainpipe. / The burglar was seen to climb up the drainpipe.*

The Nominative Absolute Participial construction is a special construction in which the indefinite perfect participle form stands in a predicative relation to a noun or pronoun in the nominative case which is not the subject of the sentence, but only a part of an adverbial modifier of time, cause etc.: *The shelling having stopped, they rushed to give first aid to the wounded.*

A structure that is similar to the English participial construction is *the Romanian absolute participial construction*: *Un lucru, odată pierdut, nu mai poate fi recuperat.*

This type of construction is isolated from the rest of the sentence, may have a proper subject which is not the subject of the sentence, has the value of an adverbial modifier of time and it only accepts the participles of the transitive verbs.

4. The forms of the *gerund* in English are similar to those of the present and perfect participle: *going- having gone*, with the observation that while indefinite and perfect participle forms have only verbal functions or behaviour, the gerund has both nominal, the presence of noun determiners such as: possessive adjectives or prepositions, and verbal features, direct objects following or adverbs defining them: *After having rested for an hour, they started again*.

The Romanian gerund is formed either with the suffix *–ând* or with its variant *–ind*: *cântând, dansând, citind, venind* and it has both verbal and nominal characteristics, but also adjectival and adverbial ones. The verbal characteristics denote the possibility to mark the oppositions of voice, the adverbial features refer to the fact that the gerund can discharge the syntactical functions which are specific to the adverb. The nominal and adjectival characteristics are given by the syntactical functions that the gerund discharges: subject, direct object, verbal attribute.

There are certain incidental constructions in Romanian that are formed with the gerund, which have a metalinguistic function and are explained with the help of a conditional clause: *El o privea ca pe o prinţesă, asta presupunând că ea ar fi o prinţesă.*(*dacă presupunem că ea este o prinţesă*)

Some of the Romanian stereotypical expressions of the type: *la drept vorbind, sincer vorbind, cinstit vorbind* have correspondents in English in a number of parenthetical

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

participial phrases: *generally speaking, honestly speaking, judging by appearances, admitting that, considering that* etc..

5. *The supine*, one of the non-finite verbal forms that is specific to Romanian language, is inherited from Latin, a language in which it represented the accusative and the ablative forms of the verbal noun. In Romanian language, it has almost the same form with the participle with the observation that it is accompanied by one of the prepositions: *de, la, pentru*. For example: *de citit, la învăţat, pentru scris*.

There are some characteristics that only belong to this non-finite verbal form such as:

- it is not used in connections with the personal or reflexive pronouns;
- it is not used in the passive voice;
- it doesn't have a proper subject;
- it uses the prefix *ne-* in order to form the negative aspect.

The non-finite verbal forms are frequently used both in English and in Romanian. They help not only the formation of different moods, tenses or voices, but the non-personal verbal forms are also part of some specific constructions that are useful for the fluency of the respective language.

Bibliography:

Alexander, 1998- L.G. Alexander, *Longman English Grammar Practice*, Longman Group UK;

GALR, I, 2005- V. Guţu Romalo (coordinator), *Gramatica limbii române, I Cuvântul*, Bucureşti, Editura Academiei;

GBLR, 2010- G. Pană Dindelegan (coordinator), *Gramatica de bază a limbii române*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold;

Leviţchi, 2009- L. Leviţchi, *Gramatica limbii engleze*, Bucureşti, Editura Teora;

Murphy, 2004- R. Murphy, *English Grammar in Use*, Cambridge University Press;

Thomson, Martinet, 1986- A. J. Thomson, A. V. Martinet, *A Practical English Grammar*,

Oxford University Press.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

TO BE-FROM LEXICAL MEANINGS TO SYNTACTICAL FUNCTIONS

Claudia Leah

Assist. Prof., PhD, University of Oradea

Abstract : Starting from the idea that the basic verb in any language is the existential To Be, this paper aims at highlighting the complexity of this verb, viewed from different perspectives. A comparison between the English verb To Be and the Romanian A fi would be a real challenge, but it could also prove that this verb is special and it is worth studying not only traditionally, but also using modern approaches. The structures and the constructions with To Be offer a good and rich material to work with and to study, enabling us to draw clear, logical and useful conclusions.

Keywords: complexity, function, meaning, structure, to be

It is often said that the verb is the kernel of the sentence, that a sentence is constructed around the verb, usually a predicate, but not necessarily. A language is unable to function without verbs, as long as they express actions/states performed or existing in different moments of speech. Consequently, verbs are used to express distinctions in time through *tense*.(Alexander, 1996:159) Most of the verbs bear the meaning themselves, while some of them need the help of another word in order to fulfill their meaning. Verbs may be regular, following certain rules during their paradigm, or irregular, disregarding some of the rules. The ”most” irregular verb, both in English and in Romanian is one of shortest possible verbs, the two-letter verb *To be /A fi,* which is a very intriguing verb from many different points of view.

In point of form,*to be* is constantly changing it, sometimes without much of a logical, discernible pattern: I am/was/have been/am being, you are/were, he/she/it is/was/has been/is being, *we are, you are, they are*. This happens in Romanian as well: *eu sunt/eram/am fost/fusesem, tu eşti/erai, el este/era/, noi suntem/eram/fuseserăm* etc. In Romanian, these various forms may have an explanation, if we consider that the verb *a fi* takes its rise in Latin: *sum, esse, fui*, the basic forms, which are close to *sunt/suntem,*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

eşti/este, fusei/fusesem. But in English, the evolution of the three basic forms, in fact four, *to be, was/were, been* cannot properly be explained.

In point of meaning, the verb *to be /a fi* may have or refer to different senses:

Eg. *I am John. John is a doctor*. / *Eu sunt John. John este doctor*.(identity)

I was on a long trip. / *Am fost într-o călătorie lungă*.(to go)

Yesterday I was at home all day long./ Ieri am fost acasă toată ziua. (to stay)

John is at the university. / *John e la universitate*. (location)

John is twenty next week. (age)

John is from Romania. / *John e din România*. (origin)

John's favourite colour is green. / *Culoarea favorită a lui John este verdele*. (colour)

John's shirt is smaller than yours. / *Cămaşa lui John este mai mică decât a ta*.(size)

The concert will be next month. / *Concertul va fi luna viitoare*. (to take place)

How much is the dress? / Cât e rochia? (to cost)

What time is it? /Cât e ceasul? (time)

In point of morphological values and syntactic functions, *to be* may be:

- Predicative verb, or full verb, if it means "to exist" (existential be) or "to happen".

Eg. *Who **is** there? I **am***.

In this case, having its own meaning, it forms a verbal predicate.

The situation is similar in Romanian: Eg. *Unde **eşti**? (te afli). **Sunt** la teatru.*

*(Where **are** you? I**'m** at the theatre)*

- Linking verb, if a subject complement or a subject complement clause is required to complete the verb meaning. *To be* is the most frequently used linking verb.

Eg. *I **am your best friend**. I **am happy***.

*The problem **isthat you haven't given the correct answer***.

In this case it forms a nominal predicate, together with the subject complement or it is an incomplete nominal predicate if it is followed by the subject complement clause.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

The situation is similar in Romanian:

Eg. ***Sunt prietenul****tau.* ***Sunt fericit****.*

Problema ***este că nu ai dat răspunsul corect.***

- Auxiliary verb, if it helps to form different verbal structures.

In English it forms the progressive aspect (to be+present participle)

Eg. *I* ***am reading*** *a book. He* ***has been painting*** *the room.*

and the passive voice (to be + past participle)

Eg. *The book* ***is read*** *by students. The answer* ***will be given*** *soon.*

As seen in the above examples, regardless of the verb's purpose, only the auxiliary form of *to be* changes; the participles (present or past) remain the same. The verb *to be* changes its form only to indicate the number distinction:singular or plural.

Eg. *The house* ***was*** *built by John.* vs. *The houses* ***were*** *built by John.*

As an auxiliary verb, *to be /a fi* is non-predicative, it does not form a predicate by itself, but together with the verb to be conjugated (with the present participle in the progressive aspect, and with the past participle in the passive voice).

Although it is a progressive auxiliary, *to be* is not preferred in the progressive aspect, unless it shows a temporary quality. Therefore, it is unlikely to say:

John is being a student. He is being hungry.

It may be used in examples like:

John ***is being nice*** *to me*. (usually he is not)

or, if the characteristic is a permanent one, the indefinite aspect is used:

John ***is nice*** *to me.* (he always is)

The auxiliary *be* may be combined with other auxiliaries to form different verbal structures:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Eg. *By four o'clock p.m. John* ***will havebeen*** *called by his friends.* (future, perfect and passive auxiliaries)

or with modal auxiliaries, such as: should, would, can, could, may, might, must etc. as in:

Eg.*This problem* ***should be*** *discussed today.*

This situation ***can be*** *explained by the participants.*

Their debate ***may/might have been*** *interrupted by his arrival.*

Children ***must be*** *protected.*

In Romanian, *a fi* is also an auxiliary verb used to form the passive voice

Eg. ***Am fost laudat*** *de profesor. (I* ***was praised*** *by the teacher)*

but is used to form perfect tenses as well, which, in English, are formed by means of auxiliary verb *to have.*

Eg. ***As fi citit****cartea daca* ***as fi avut****-o. (I* ***would have read*** *the book if I* ***had had*** *it.*

- modal verb, with a slight difference in meaning, if it has a modal force (*to be to*)

Eg. *At what time* ***am I*** *to come back?*

Sometimes *to be* is combined with modal forms, being part of a construction called a *phrasal modal.*

Eg. *John* ***will be able*** *to write in a few weeks.*

John ***wasn't allowed*** *to drink coffee.*

John ***is going to*** *become a doctor.*

- Non-finite verb forms, which cannot function as predicates: the infinitive (present and past) and the participle (present, past and perfect). Unlike other verbs, which may use these verbal forms alone, *to be* is used only combined with other words.

Eg. *Our work* ***done****, we went home. (*does not need to be used in full form:

Our work ***being done/ having been done****,we went home.)*

but a sentence containing only the past participle *been* is not correct. Instead, a present participle of *to be* may occur if *to be* is predicative.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Eg. ***Being*** *there he heard everything.*

Doing *his job, he was appreciated.*

In point of use, one can distinguish various possibilities:

- both in English and in Romanian, the verb *to be / a fi* is used in tag questions, according to the general pattern: a positive statement is followed by a negative tag; a negative statement by a positive tag.

Eg. *John is going to the seaside,* ***isn't he?*** */ John merge la mare,* ***nu-i asa****?*
John isn't a student, ***is he****?/ John nu e student,* ***asa e****?*
I'm a good friend, ***aren't I****?/****am I not****?(* formal)***ain't I****?(*informal*)*

- both in English and in Romanian, the verb *to be / a fi* is used in mathematical operations to replace the verb *to make / a face*.

Eg. *Ten plus ten makes /* ***is*** *twenty./ Zece plus zece fac/* ***e*** *douazeci.*

- It is used in cleft sentences and in expletive sentences, more frequently in English than in Romanian, to emphasize a part of the sentence.

Eg. *The place where you can find good books* ***is*** *the library.*

John ***is*** *the person who called you.*

It ***was*** *John who called you.*

There ***are*** *many books in the book case.*

What she does ***is*** *(to) take care of her childre.n*

In some of these examples, the use of *to be* is unnecessary:

You can find good books in the library.

John ***is*** *the person who called you.*

It ***was*** *John who called you.*

- both in English and in Romanian, the verb *to be / a fi* is used in impersonal expressions

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Eg. ***It is important*** *that you be there on time. /* ***E important*** *să fii acolo la timp.*

It is necessary *for you to read more. /* ***E necesar*** *să citeşti mai mult.*

- In English it is used between a psudo-subject and a real subject (Larreya et alii, 2012:27)

Eg.*There* ***is*** *a book on the table*. (*there* is the pseudo-subject, while *book* is the realsubject)

*There'****llbe*** *a wellcome party for John.*

*There'****sbeen*** *a concert at the theatre.*

In order to provide details, a personal pronoun is used.

Eg. *There* ***is*** *a book on the table.* ***It is*** *mine*.

*There'****llbe*** *a wellcome party for John.* ***It will be*** *a surprise for him.*

*There'****sbeen*** *a concert at the theatre****. It has been*** *a great performance.*

It is also used with an empty subject or with an impersonal subject.

Eg. *It is late. It's 600 km to Bucharest*. (empty subject)

It's raining.(impersonal subject)

- both in English and in Romanian, the verb *to be / a fi* is used in the imperative, combined with nouns, adjectives, past participles

Eg. ***Be a man****!*

Be an angel *and bring me a glass of water!(* In these two examples, the combinations of *tobe* with a noun are idiomatic.)

Be a good girl!

Be a better student! (*to be* combined in these examples with an adjective and a noun)

Be quiet!

Be careful! (*to be* combined in these examples with an adjective)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Combinations with adjectives that describe states: *Be pretty!, *Don't be hungry! are not common.

Be seated!

Be prepared! (*to be* combined in these examples with a past participle)

The negative imperative with *to be* is more frequently used:

Eg. ***Don't be*** *silly!*

Don't be *a silly girl!*

- both in English and in Romanian, the verb *to be / a fi* is used with time references

Eg. *It is Wednesday, May 5/2016./ E miercuri, 5 mai 2016.*

It is 8 o'clock. It is 6:30 p.m./ E ora 8. E 6,30 seara.

- In some cases (with verbs like *to do, to finish*), in informal English and in Romanian the verb *to be/a fi* can be used instead of *to have/a avea*.(Alexander, 1996:190)

Eg. ***I'm done*** *with all that nonsense*. instead of: *I* ***have done*** *with all that nonsense.*

Sunt *gata cu prostiile.* instead of:***Am*** *terminat cu prostile.*

or: ***Have*** *you finished your work?* ***I'm/have*** *nearly finished.*

*Ţi-****ai*** *terminat treaba?* ***Sunt*** *aproape gata./ Aproape că* ***am*** *terminat.*

- both in English and in Romanian, the verb *to be / a fi* is used in prepositional collocations: *to* ***be*** *afraid of / a-i* ***fi*** *teama de, to* ***be*** *certain of / a* ***fi*** *sigur de, to* ***be*** *interested in / a* ***fi*** *interesat de etc.*

Far from being exhaustive, this paper tried to highlight, through lexical and grammatical connections, the complexity of a verb which is basic in any language: *to be*. As it emerges from this brief analysis and comparison, the two-letter multi-functional verb *to be / a fi* is not only one of the essential verbs in English and Romanian, but also a challenging verb which allows an approach from various perspectives.

Bibliography

- Alexander, L.G., , 1996, *Longman English Grammar*, Longman Ltd,.London and New York.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- Carter, R.,McCarthy,M.,2006, *Cambridge Grammar of English: a comprehensive guide;spoken and written English grammar and usage*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Comisel, Ecaterina, 2010, Gramatica limbii engleze, Ed. Corint, Bucuresti.
- Constantinescu - Dobridor Gh., Bulgar,Gh. 1996, *Morfologia limbii romane*. Editura Vox, Bucureşti.
- Dimitriu C. *Tratat de gramatică a limbii romane,* 2002., Editura Polirom, Iaşi.
- Frodesen,J.,Eyring,Janet,1997, *Grammar Dimensions: Form, Meaning, and Use, #3* 2nd Ed. Heinle & Heinle: Boston.
- *Gramatica limbii romane*, 2005,vol. I., Cuvantul ., Editura Academiei Române, Bucureşti.
- *Gramatica limbii romane*, 2005,vol. II, Enunţul .,Editura Academiei Române, Bucureşti.
- Greenbaum, S.,1992, *The Oxford English Grammar*, Oxford.
- Guţu Romalo Valeria (coord), 2008, *Gramatica limbii române*, Editura Academiei Române, Bucureşti.
- Irimia D. ,1997, *Morfosintaxa verbului romanesc* , Editura Polirom.,Iaşi.
- Irimia, D., 2004, *Gramatica limbii române*, Editia a-II-a, Editura Polirom , Iasi.
- Larreya, P., Riviere, C., Asselineau,R., Gremy, A., (trad. Gojnete Larisa si Sirbulescu Lavinia),2012, *Gramatica limbii engleze*, ed. Nomina, Pitesti.
- McArthur,T.,1992, *The Oxford Companion to the English Language*, Oxford
- Pană, Dindelegan, G., 2003, *Elemente de gramatică. Dificultăti, controverse, noi interpretări*, Editura Humanitas Educational, Bucuresti.
- Popescu Ş. ,1995, *Gramatica practică a limbii romane*. Editura Orizonturi,Bucureşti.
- Quirk, R., Greenbaum, S.,1993, *.A University Grammar of English*, Longman Group: Essex, England.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

"LUXURY" ANGLICISMS – AN APPROPRIATE MEANS OF CONVEYING MESSAGES IN THE ROMANIAN WRITTEN PRESS

Liliana Florina Andronache
Assist. Lecturer, PhD and Roxana Corina Sfetea, Prof., PhD, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract: The purpose of the present paper is to underline the idea that people and editors use whatever means necessary in order to make themselves easily understood and create the desired effect and impression on the interlocutor/ reader. Therefore, as discussed in the article, they use words of foreign origin (English in this case) which, on one hand, strengthen the status of English as a "language of globalization" and, on the other hand, achieve the goal of conveying the person's/ editor's message, sometimes a subliminal one.

Keywords:"Luxury" Anglicism, Romanian, message, written press, manipulation

The idea that the period after 1989 is characterized by an outstanding dynamic use of foreign words (of English origin, in particular) belongs, among others, to Avram[1] (2003: 26-27): "Perioada strict actuală, de după 1989, se caracterizează printr-o dinamică a uzului ieşită din comun, pe fondul unei libertăţi vecine cu anarhia, şi prin tendinţe de contestare şi modificare a normei".

Despite the significant increase of Anglicisms[2], "influenţa engleză asupra limbii române nu este o noutate a perioadei actuale, de după 1989. Ea are o vechime de peste un secol şi jumătate" (Avram 1997: 8). The period between 1960-1975 is characterized by a moderate rate of Anglicism borrowings (about 20%), between 1975-1980 there was a dynamic rate (about 60%), between 1980-1989 there was an average rate (about 20%), compared to the significant increase due to the oral media after 1989 (Ciobanu 2004: 96-97).

[1] *See also Dimitrescu (1997: Cuvânt înainte): "Engleza a avut în ultimii ani un impact net superior asupra românei în comparaţie cu perioada cuprinsă între 1960-1980".*
[2] *In the present paper, the term Anglicism is used in its widest meaning, i.e. making reference to "all forms of direct and indirect borrowing from the English language" (Furiassi, Pulcini, González 2012: 11), which includes adapted and non-adapted words and also calques.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

There is this classification of English words into *necessary* and *unnecessary*, the latter being referred to in various ways: "luxury" or "superfluous" (Constantinescu, Popovici, Ştefănescu 2002: 172). The initiator of this division was Puşcariu (1976: 371), given a functional criterion, but there are authors and linguists who benefit from it and add other names especially to this last category: **"netrebuincioase"** (Iordan 1943: 470) etc. Other authors, among which Mureşan (2008: 45), have adopted other names for the two: *denotative* – for the necessary ones, and *connotative* – for the unnecessary ones. When it comes to the use of Anglicisms in the media, they should be placed somewhere in between necessity and abuse.

There are various reasons for the use of luxury Anglicisms, out of which a few are worth mentioning: the snobbism of some people who, through the use of words of English origin want to seem more important than they actually are and also to deliberately attract attention upon them. Another reason would be to display their knowledge of English or any other foreign language in order to impress their interlocutors.

When talking about mass-media, the purpose of the editor when using words of different origins (Anglicisms included) is mainly to attract attention upon the message transmitted and also to impress the reader, which seems an easily achievable goal due to the power of English nowadays.

It has been agreed that the media is and it has always been the best means of communication and conveyance of different types of messages. It persuades the linguists to be indulgent and make rules more flexible than they were before. Lexicographers were also persuaded in tolerating the words of English origin and including most of them in dictionaries. Once included in dictionaries, most Anglicisms adapt to the Romanian linguistic system and undergo phonetic, graphic, morphological or semantic assimilation. Their frequency or disuse will only be decided in time. It is widely-known that "stilul jurnalistic actual se apropie de oralitatea familiară" (Zafiu 2001: 17).

Both the social and the linguistic norms should be also discussed. The former is imposed by the society and its preferences for certain words and phrases, and last but not least by the media. It is the role of linguists and lexicographers to determine to what extent the social norm should influence the linguistic one.

Dictionaries should be able to keep up with the "new lexical dynamics", as Dimitrescu (1997: 7) points out as one wishful desideratum of lexicographers. Moreover, the author of DCR2 states that "limbajul presei – sursa de bază a DCR-ului – are o

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

covârşitoare influenţă asupra lexicului curent". She praises the "extraordinary lexical renewal" by means of a series of borrowings and internal lexical Romanian creations (Dimitrescu 1997: Preface). She also refers to the press, saying that it makes use of an extremely receptive language (therefore open to innovations), reflects the current linguistic reality and surprises the "live changes" in a language (Dimitrescu 1997: 8).

Due to its role in communication, any language is flexible to a certain extent, being open to foreign influences. Romanian is a tolerant, extrovert and permissive language, open to borrowings, thus opposing the purist or introvert languages[3]. There are authors who insist on "the <<openness>> of our language to borrow foreign words" (Ciobanu 2004: 54), irrespective of their necessity in the language, an immediate or belated one.

We dare say that there is not a very clear-cut distinction between "luxury" Anglicisms and necessary ones, since there is no linguist nor a lexicographer who provided a comprehensive list of Anglicisms, stating which is needed in the language and which is not. The difference is rather made by the existence or absence of equivalents and their frequency in the recipient language. Furthermore, the motif of their use is also important: the necessary Anglicism is used in order to make oneself understood in the absence of any other word or phrase in the language, while a "luxury" one is used out of snobbism, in order to show off or to impress or to display knowledge of the English language. Moreover, it is not unlikely for a "luxury" Anglicism to gradually replace a necessary one or its equivalent in the recipient language and make the latter become outdated.

There are authors who regard "luxury" Anglicisms as the outcome of a linguistic trend or fashion and the editors use Anglicisms abusively in order to easily convey messages and create the desired effect on the readers. Sometimes, it is easier to do so by means of "luxury" Anglicisms, due to their stronger impact on whoever reads or listens.

In order to provide an academic definition for both, we quoted Furiassi, Pulcini, González (2012: 10): "A *necessary* loan is an Anglicism which is adopted to introduce new object or concept, especially in new areas of cultural, scientific and technological knowledge; a *luxury* loan in an Anglicism which is adopted to refer to an object or a concept already lexicalized in the recipient language, in order to express it in a more fashionable and attractive way".

[3] *See also Furiassi, Pulcini, González (2012: 10).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Subliminal stimuli (that is "below threshold"), contrary to supraliminal stimuli (that is "above threshold"), are any sensory stimuli below an individual's threshold for conscious perception[4]. They are very effective since "Applications of subliminal stimuli often base themselves on the persuasiveness of the message" (https://en.wikipedia.org/wiki/Subliminal_stimuli).

There are opinions according to which the use of subliminal messages in the media is a means of manipulation. Among them, it is worth mentioning Robert T. Balder's opinion (2005), in whose article *Subliminal manipulation* published on http://subliminalmanipulation.blogspot.ro/ the ideas of manipulation, subliminal messages and deliberate persuation are extremely recurrent.

Quoting David Ogilvy - the "modern father of advertising[5]" - "A good advertisement is one which sells the product without drawing attention to itself[6]". Therefore, since written press cannot always persuade people by means of images, the goal is achieved through the use of foreign words, most of them of an English origin. Due to the "global appetite for this language" (Furiassi, Pulcini, González 2012: 2), English has become the favorite of many people when delivering a message or carrying a conversation, being easier to learn than other languages since its grammar is easier than that of most Romance or Asian languages, for example, and also because it is more and more often called ""the language of globalization", thus being used in international communications. Therefore, editors take advantage of its acquired prestige in order to achieve their objectives.

If at the beginning, when read/ heard for the first time, any of the contexts below would for sure draw the attention of anyone reading/ listening to the newspaper being read, in time, while readers/ listeners get accustomed to their frequent usage, the message conveyed by their means might become a subliminal one. At first, the reader's/ listener's attention is for sure captured by the reading/ listening, irrespective of the activity he/ she is into.

(1)*Cum în Târgovişte nu există agenţie de* ***baby-sitter****, oamenii şi-au publicat cererile pe internet şi ziare*, p.10, Adevărul, 19.12.2009

[4] *See Loftus, Elizabeth F.; Klinger, Mark R. (June 1992). "Is the unconscious smart or dumb?". American Psychologist* ***47*** *(6): 761–765 apud https://en.wikipedia.org/wiki/Subliminal_stimuli.*
[5] *According to Aly Schweigert (2015) in "8 Ads With Subliminal Messages You've Probably Missed".*
[6] *Apud Schweigert (2015).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

(2)*Ei au un* ***badge*** *de securitate şi au acces la cabina de pilotaj a avioanelor care aterizează*, www.libertatea.ro, 31.03.2016

(3)*Ne concentrăm atenţia spre organizarea unui singur spectacol, care trebuie să fie ca un „****boom****” pentru telespectator*, p.16, Adevărul, 19.12.2009

(4)*Oficialii din Québec promit crearea a 680.000 de noi locuri de muncă, locuri rezultate, mai ales, prin pensionarea generaţiei de* ***baby-boomers,*** www.evz.ro, 6.09.2010

(5) *Gramatica* ***brandurilor****: mărci devenite substantive comune*, www.evz.ro, 18.04.2010

(6)*El a cerut bilete la* ***un business class*** *inexistent, singura diferenţă de restul lumii fiind că stătea în primul rând, lângă piloţi*, www.libertatea.ro, 10.06.2010

(7)*N-are o relaţie stabilă, dar i se pare „****cool****”*, www.evz.ro, 17.04.2010

(8) *Când ţi-ai propus să devii* ***designer*** *de interior?*, p.16, Adevărul de seară, 18.12.2009

(9)*În cazul unor reclamaţii consecutive* ***exchange-ului*** *pârât i se pune lacăt pe uşă*, p.4, Adevărul de seară, 18.01.2010

(10)*Brandul personal al artistei transcende muzica, este* ***fashion****, este un stil de viaţă*, www.evz.ro, 17.04.2010

(11) *... oameni care nu ştiu ce înseamnă a fi* ***faşionabil****, cu un look de oameni învinşi*, www.mesagerul.ro, 13.09.2009

(12)*În weekend […] bucureştenii sunt aşteptaţi la cea de-a patra ediţie a târgului* ***handmade*** *pentru copii*, p.13, Adevărul de seară, 18.12.2009

(13)*Poliţiştii încearcă o nouă metodă: să le găsească* ***joburi*** *infractorilor*, p.3, Adevărul de seară, 29.09.2010

(14)*Cu un* ***look*** *viril de ţară emergentă, lipsită de complexul dietei, artistul a devenit cool explorând, din unghi vintage, realismul socialist*, www.evz.ro, 16.04.2010

(15)*Când vine vorba de pregătirile de nuntă, multe mirese scapă din vedere nevoia de a apela la un* ***make-up*** *artist profesionist*, www.libertatea.ro, 31.03.2016

(16)*Are grijă ca toate „****outfit-urile****” sale să fie marca Hanna Montana*, p.16, Adevărul de seară, 27.09.2010

(17)*Reprezentanţii Aquaworld Budapesta spun că* ***resortul*** *lor este ideal pentru familiile cu copii, care au bazine cu apă mică şi jocuri*, www.evz.ro, 19.04.2010

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

(18)*A fost probabil cel mai prost dans din toate cele 11 sezoane ale* ***show-ului,*** p.15, Adevărul de seară, 29.09.2010

(19) *Sunt partenerul ideal de* ***shopping*** *al colegelor mele*, p.16, Adevărul de seară, 11.01.2010

(20)*Oamenii din* ***staff****-ul lui Iordănescu nu şi-au încasat primele de calificare*, www.libertatea.ro, 16.05.2016

The ear seems more sensitive to words like: *brand, badge, baby-sitter, boom, baby-boomer, boss, bodyguard, business, cool, chief, design, designer, exchange, fashion, fashionable/ faşionabil, full-time, feeling, job, job description, killer, kidnapping, kidnapper, living(-room), love story, look, meeting/ miting, make-up, make-up artist, nursă (< engl. nurse), outfit, party, resort, story, shopping, speech, show, staff, training, trainer, target, weekend, workshop, wedding planner* rather than *marcă,insignă, bonă, explozie de/ număr mare de/ avalanşă de bebeluşi, şef, gardă de corp/ paznic, afacere, mişto, şef, aspect, creator, schimb, modă, modern, cu normă întreagă, sentiment/ simţământ, meserie/ ocupaţie, descrierea ocupaţiei, ucigaş, răpire, răpitor, cameră de zi, poveste de dragoste, aspect/ înfăţişare, întâlnire, machiaj, machior, îmbrăcăminte, petrecere, staţiune, poveste, cumpărături, discurs, spectacol, personal (angajaţi), instruire, instructor, ţintă, sfârşit de săptămână, atelier, artist de nunţi*. The latter category comprises the Romanian equivalents, to which the reader is more accustomed due to their notable frequency in people's daily discourse and in the mass-media.

The names of occupations of English origin are very much preferred to their older substitutes. For example, more and more people would nowadays use *make-up artist* instead of *machior* or its longer explanation *persoană care machiază*. To a simple google search, *make-up artist* has 95.700.000 entries, while *machior* hardly registers 41.400 entries.

There is a disadvantage in the use of names of occupations which come under the heading of "luxury" Anglicisms, since not everyone is accustomed to their. However, they will continue to be used, since it seems that the English name of the occupation renders a different status to the worker/ employee, higher and more prestigious than before.

People have become sensitive to the word *discount*, but a few of them acknowledge the fact that it is a fake concept. Prices turn higher and when approaching a major event (Christmas, Easter, etc.) they are "dramatically reduced" to their initial price

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

or sometimes to a higher one than before. But, the word *discount* manages to subliminally push people to shopping at whatever costs, ignoring or not noticing the trap they are likely to fall into.

(21)*Până pe 15 aprilie, majoritatea magazinelor vor face* ***discounturi*** *între 30% și 70%; weekendul acesta se anunță aglomerat în toate mallurile*, p.1, Adevărul de seară, 15.01.2010

Conversely, despite the use of "luxury" Anglicisms in some other contexts, the reader would not be so interested in the news since some of the English words have already been used excessively and they have somehow become as part of the recipient language (Romanian). Therefore, such phrases would leave the reader indifferent to the news, since the word *derbi/ derby*[7], for example, is at present used extensively (to a simple google search, there are 21.100.000 entries for *derbi*) and tends to replace for good the heavy explanation *întâlnire importantă între două echipe* (only 292 entries to a google search).

(22)*[…] reușind să câștige cu un scor de neprezentare, 3-0, în* ***derby-ul*** *etapei a 19-a din Seria A*, p.9, Adevărul de seară, 11.01.2010

(23)*Prin mesajele postate pe* ***site-urile*** *de socializare s-au strâns sute de mii de dolari pentru victimele cutremurului*, p.1, Adevărul de seară 14.01.2010

(24) *Trimite un* ***SMS*** *cu o valoare de 2 euro,* p.16, Adevărul de seară 11.01.2010

In order to **conclude**, we would like to stress the idea that the (oral and the written) mass-media has a strong power and impact on the society, and the messages conveyed can sometimes even influence people's thoughts, not only their speeches. Therefore, it is mandatory for the editors to carefully choose their words in order to transmit the desired message, otherwise the example they provide to the society is to abusively use words of English words in the discourse irrespective of their necessity and at whatever costs.

There are two types of "luxury" Anglicisms: those which will eventually replace their lexicalized equivalents, and a good such example is *SMS* which will for sure replace

[7]*Cf. www.dexonline.ro, derby - Întrecere sportivă de mare importanță între două echipe, pentru stabilirea clasamentului < engl./ fr. derby.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

mesaj, which is ambiguous in meaning, since it might refer to a phone message, a message on the internet (e-mail, facebook etc.), in a letter etc. The second category refers to those words of English origin such as *badge, job description, killer* etc. which might co-occur with their equivalents, depending on the context (in a company, for example) and the purpose of the message (to strike, to impress, to inform, to display knowledge etc.).

Bibliography

1. AVRAM, Mioara, 1997, *Anglicismele în limba română actuală,* Bucureşti, Editura Academiei Române.

2. AVRAM, Mioara, 2003, "Consideraţii asupra dinamicii limbii şi asupra studierii ei în româna actuală" in Pană Dindelegan (coord.), 2003, p. 15-22.

3. CIOBANU, Georgeta, 2004, *Romanian Words of English Origin*, 2nd edition, Timişoara, Editura Mirton.

4. CONSTANTINESCU, Ilinca; POPOVICI, Victoria; ŞTEFĂNESCU, Ariadna, 2002, "Romanian" in GÖRLACH Manfred (ed.), *English in Europe*, Oxford, Oxford University Press, p. 168-194.

5. DCR_2= DIMITRESCU, Florica, 1997, *Dicţionar de cuvinte recente*, ediţia a 2-a, Bucureşti, Editura Logos.

6. FURIASSI, Cristiano, PULCINI, Victoria, GONZÁLEZ, Félix Rodríguez, *The Anglicization of European Lexis*, 2012, Amsterdam/ Philadelphia, John Benjamins Publishing Company.

7. IORDAN, Iorgu, 1943, *Limba română actuală. O gramatică a „greşelilor*", Bucureşti, Editura Socec&Co., S.A.R.

8. MUREŞAN, Mihaela, 2008, "Tendinţe lingvistice în presa scrisă contemporană" în *Jurnalism şi comunicare*, III, nr. 4, p. 45-51.

9. PANĂ DINDELEGAN, Gabriela (coord.), 2003, *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale. Actele colocviului catedrei de limba română 27-28 noiembrie 2002. Omagiu profesoarelor Florica Dimitrescu şi Valeria Guţu Romalo, cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani*, vol. II., Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

10. PUŞCARIU, Sextil, 1976, *Limba română. I. Privire generală*, Bucureşti, Editura Minerva.

11. ZAFIU, Rodica, 2001, *Diversitate stilistică în româna actuală,* Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

https://en.wikipedia.org/wiki/Subliminal_stimuli

12. BALDER, Robert T. (2005), "Subliminal manipulation", http://subliminalmanipulation.blogspot.ro/, consulted on 30.03.2016

13. SCHWEIGERT, Aly (2015), "8 Ads With Subliminal Messages You've Probably Missed", http://blog.hubspot.com/marketing/ads-with-subliminal-messages, consulted on 30.03.2016

www.dexonline.ro

Journalistic sources

"Adevărul"

"Adevărul de seară"

www.evz.ro, "Evenimentul zilei" online

www.evz.ro, "Evenimentul zilei" online

www.evz.ro, "Evenimentul zilei" online

www.libertatea.ro, "Libertatea" online

www.mesagerul.ro, "Mesagerul" online

www.wikipedia.org

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

DIVERSITY AND COMPLEXITY OF LINGUISTIC RELATIONS

Claudia Leah

Assist. Prof., PhD, University of Oradea

Abstract:This paper aims at highlighting some aspects regarding linguistic relations, seen from the diversity and complexity perspective. In doing so, it starts from basic semantic relations and continues up to difficult syntactic ones, whose functions are not always easy to identify. A clear distinction between diversity and complexity is required as the two notions/characteristics do not overlap in all the situations. Each type of relation between words is worth not only mentioning, but also debating and describing.

Keywords: complexity, diversity, linguistic, relations, semantics

The idea of this paper occurred starting from the hypothesis that a linguistic relation can be identified between any linguistic terms, correlated or not. The approach to this topic is situated at the confluence between diversity and complexity, trying to demonstrate the essential role played by the linguistic description of a linguistic relation.

Language, this capacity of speaking, of communicating represents a human characteristic and has been the center of research interest since ancient times. Consequently, linguists have studied language and its systems through different branches, joined in a large linguistic sphere, called Linguistics. Step by step, linguistic branches succeeded in giving competent, logical answers to many qestions regarding: speech sounds, their physiological properties, their classification and description*(Phonetics)*, the study of speech sounds as systems, their combination in syllables, words, and intonational phrases *(Phonology)*, the internal structure of words, their specific categories and formal properties *(Morphology)*, rules of combining words to form phrases and sentences. *(Syntax)*, the relationship between linguistic form and meaning (*Semantics)***,** the relationship between linguistic form and use*(Pragmatics)***,** the linguistic study of texts, narrative structure, style, genre, etc.*(Discourse)*, the study of language variation across

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

different regions and social groups, influenced by gender, ethnicity, class, religion, etc.*(Sociolinguistics)*, the study of language changes over time *(Historical linguistics)*,the study of language from a psychological perspective*(Psycholinguistics)*, the way language expresses cultural meaning and creates or reinforces social relationships and identities*(Anthropological linguistics) a.s.o.*Each of these scientific, linguistic branches have brought its distinct contribution to the development of language studies, revealing new, interesting idea that lasted more or less over time, such as Ferdinand de Saussure's langue and parole, or Leonard Bloomfield's structuralism or Noam Chomski's generative grammar.

Starting from the idea that a linguistic relation may be viewed as a relation between forms and constituents, we may come to the conclusion that some linguistic relations are in praesentia, such as the syntagmatic relation (which is linear and accepts different combinations of words), while some others are in absentia, such as the paradigmatic relation (when the choice of a component excludes the choice of another).

Different combinations of words, phrases or sentences create different linguistic relations which, sometimes, derive one from the other. For example, an additive relation is a kind of interpropositional relation in which the propositions/sentences are considered to be closely related or built one on another. This is the case of clauses coordinated by *and* :

Eg. John cannot come to the party; and how about your brother?

A proposition is the meaning core of a clause or sentence that remains unchanged, even if there might occur changes either in the voice or in the illocutionary force of the clause.

Eg. *A nice young lady is walking in the park.* can be decomposed into:

A lady is nice.
A lady is young.
A lady is walking in the park.

In spite of the changes, the three proposition combined maintain the meaning. This shows that among interpropositional relations, which can be defined as explicit or inferred

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

coherence relations between propositions, a proposition may find a connection with other relations, for instance with temporal relations, with logical relations, with solutionhood relations etc.

The solutionhood relation is an interesting, distinct type of interpropositional relation, which contains a proposition that acts as an answer or solution to a situation presented in a previous proposition. (Mann and Thompson, 1985)

Eg. *You a sleepy; go to bed.*

Besides the above mentioned ones, we can distinguish some other interpropositional relations. For instance, the external relation is a kind of interpropositional relation characterized by the fact that a situation is described in the proposition by extralinguistic reality, not by a simple usage of propositions:

Eg. *If the weather is fine, there is a live concert on the stadium at 8.*

(The concert will be held if the weather permits)

On the other hand, if the situation is described only by its communicative usage, we refer to an internal relation.

Eg. *If you have no other plan , there is a live concert on the stadium at 8.*

(If you don't have a plan I offer you an alternative, that is there is a live concert on the stadium at 8.)

If there is an interpropositional relation between several propositions, of which one or more are considered to be true, although not necessarily, we deal with an internal alternative relation, which consists of some subtypes. An example of internal alternative relation is the ascetainment relation which means that a following proposition gives an alternative circumstance where a preparatory condition of the illocutionary act that includes the anterior proposition, is not present. (Dijk, 1981)

Eg. *Do you want to go to bed? Or aren't you sleepy?*

Open the door! Or don't you hear the bell ringing?

Another type of alternative relation is the emphatic alternative relation, which stresses the idea of various possibilities. On the other hand, if only one proposition is true, the alternative relation is an exclusive one. (Hollenbach, 1975)

Eg. *John goes on that trip or he stays home.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

and if more than one proposition may be true, the alternative relation is an inclusive one.

Eg. *John goes on a trip, or visits his cousin in Paris or goes to the seaside.*

Sometimes a proposition or more are meant to provide information in order to better understand other propositions.

Eg. *John is ringing the bell; would you open him the door?*

The first proposition provides background information for the second and this interpropositional relation is a background relation. (Matthiessen and Thompson, 1987)

An interesting type of interpropositional relation is the causal relation, which implies reasoning and which can be subdivided into several subtypes. One of these is the means-purpose relation, which refers to the fact that a proposition is meant to bring about a state/event presented by another proposition, without stressing the idea of achievement of the respective state/event.

Eg. *John tiptoed lest he should be heard by his parents.*

If the idea of achievement of the state/event is present, the causal relation is a means-result relation.

Eg. *Since John tiptoed, he wasn't heard by his parents.*

When the proposition expresses an state/event that brings about another state/event, the causal relation is a reason-result relation.

Eg. *John was absent, so he didn't understand the lesson.*

A special kind of interpropositional relation is the so called contraction relation, which means that the previously mentioned information is partially restated. (Longacre, 1983) This resembles, up to a point, the echo-questions.

Eg. *John doesn't like football, he really doesn't like.* (contraction relation)

John doesn't like football. Doesn't like? (echo-question)

The contrast relation may be an antithesis relation, if the contrasted propositions are incompatible with each other

Eg. *Rather than travel by bus I prefer riding a bike.*

When the speaker corrects or redefines a contrasted proposition, the antithesis relation becomes a correction relation.

Eg. *I will ask her to forgive me; in fact, I will beg her.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Sometimes, in an interpropositional relation, a proposition gives details about another proposition. This is the case of the elaboration relation, which, in its turn, may become an amplification relation if further information is added to an initial proposition.

Eg. *John is a student; he is an intelligent student.*

If the proposition describes an attribute of a referent of another proposition, the elaboration relation is an attribution relation.

Eg. *I've met John's brother; he is a handsome, well-dressed young man.*

Another type of interpropositional relation, called justification relation, is established when a proposition offers the basis, even the right of the speaker to produce an illocutionary act which was expressed in a following proposition.

Eg. *Justin Bieber concert; This is just an announcement and I'll provide you more info when I have it.*

In the given example the announcement is folowed by two clauses meant to explain/justify the lack of details.

Close to the justification relation is the motivation relation in which the purpose of a proposition is to increase the interest of persons addressed to, for an announcement communicated in a previous proposition. (Man and Thomson, 1987)

Eg. *Justin Bieber in concert this weekend. Free entrance! He will give an exceptional show together with hiswonderful surprise guests.*

The last sentences motivate why people should be present at Justin Bieber's concert announced in the first one.

Sometimes a proposition interferes in another proposition, not as an explanation, but as a digression, usually placed between hyphens. This is a parenthesis relation, signalled or not by some words and phrases.

Eg. *My birthday party was an excellent one - by the way, thank you for the beautiful flowers - and everybody enjoyed it.*

If a proposition paraphrases another proposition, then a restatement relation occurs.

Eg. *I couldn't go out because of the rain. But for the rain Icould have gone out.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

The interpropositional relation that expresses the idea of simultaneity or order in time of events is a temporal relation which, in its turn may be of several types. Therefore, we can speak of a beginning-postspan temporal relation in which an event shows the begining of a durative event;

Eg. *I have written a book **since** we last met.*

or a prespan-end temporal relation, which means that an event shows the end of a durative event.

Eg. *I read the letter so many times **until** I got the message.*

On the other hand, a temporal relation may be previous, simultaneous or posterior. The previousness relation refers to the idea that an event is expressed in a proposition prior to another expressed proposition;

Eg. *John went to the cinema after he had finished his homework. (John went to the cinema. Previously he had finished his homework.)*

The simultaneous relation refers to the fact that two or more events are expressed in propositions as taking place simultaneously, in the same time.

Eg. *John was watching TV **while** his wife was cooking. (His wife was cooking and **meanwhile**, John was watching TV.)*

*John **simultaneously** watched TV and ate apples.*

The posterior relation refers to the idea that an event is expressed in a proposition posterior to another expressed proposition. (Fleming, 1988:182)

Eg. *John had finished his homework **before** he went to the cinema . (John had finished his homework **and than/ after that** he went to the cinema.)*

In all these temporal relations is easy to identify the temporal syntactic function of the subordinate clause. (Halliday and Hasan, 1976)

A very frequent type of propositional relations is the logical relation, which comprises several subtypes: the concession relation, the conditional relation, the

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

proportional relation etc.The concession relation may be defined as a logical relation that implies a certain degree of unexpectedness between propositions. In other words, a proposition is expressed as unexpected (the so-called contraexpectation) from the perspective of another proposition (the so-called concession).

Eg. ***Although*** *it was raining, we went to the theatre.*

If the concesive clause is introduced by a subordinator that means *in spite of / despite the fact that*, the relation is a definite concessive relation.

Eg. ***Even though*** *John is a hard-worker, he is not well appreciated.*

John couldn't remember the correct answer, ***although*** *he had learnt the lesson.*

If the concesive clause is marked by an expression that means *no matter*, the relation is an indefinite concessive relation.(Thompson and Longacre, 1985)

Eg. *No matter how hard he worked, John was not appreciated.*

Whatever he says, I don't trust him

The conditional relation may be defined as a logical relation between two propositions which depend on each other, i.e. a proposition is true only if the other proposition is true. (Johnson-Laird, 1986: 61)

Eg. *If you give the correct answer, you will get the prize.*

If a relation between a consequent and a condition is established, it is a biconditional relation, i.e. the consequent is true if and only if the condition is true.(Haiman, 1986)

Eg. *I will come to the party if and only if John invites me personally*.

We can also discuss about a negative conditional relation, in which the conditional clause is marked by a subordinator meaning *unless.*

Eg. *John will go to the cinema unless it rains.*

John hasn't learned the lesson; otherwise he could have given the right answer.

Strictly connected to conditional relations is the proportional logical relation, which involves a range of conditional relations with a certain type of correlation.

Eg. *The more you learn, the better you know.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

The above analyzed types of linguistic relations represent a small part of the possible relations in linguistics and examples to support them could continue, but since the diversity and the complexity of these relations are more than obvious, they really desearve to be described, analyzed and interpreted. The linguistic relations which were not mentioned in the present paper could become a topic for another paper.

Bibliography

- Fleming, I.,1988, .*Communication analysis: A stratificational approach.* A field guide for communication situation, semantic, and morphemic analysis. Volume 2. Dallas, TX: Summer Institute of Linguistics.
- Haiman, J.,1986, *Constraints on the form and meaning of the protasis*. In inTraugott, E. C. (editor).,*On conditionals.* Cambridge, England: Cambridge University
-
- Halliday, M.A.K., Hasan, R, 1976, *Cohesion in English*, English Language Series (Randolph Quirk-general editor), London, Longman
- Hollenbach, B. , 1975, *Discourse structure, interpropositional relations, and translation*. Notes on Translation No. 56 (June, 1975):2-21, SIL International.
- Johnson-Laird, P. N., 1986, *Conditionals and mental models*, inTraugott, E. C. (editor).,*On conditionals.* Cambridge, England: Cambridge University
- Longacre, R.E. , 1983, *The grammar of discourse*, New York: Plenum Press.
- Loos, E. (general editor), Anderson S. (editor), Day, Jr, D H.,. (editor), Jordan, P. C. (editor), and Wingate J. D. (editor), 2003, Modular book: Glossary of linguistic terms, SIL International.
- Mann, W. C., and Thompson S. A.,1985,.*Assertions from discourse structure.* Marina del Rey, CA: Information Sciences Institute.
- Mann, W. C., and Thompson S. A., 1987,.*Rhetorical structure theory: A theory of text organization.* Marina del Rey, CA: Information Sciences Institute.
- Matthiessen, C, and Thompson, S. A. ,1987, *The structure of discourse and 'subordination'.* Marina del Rey, CA: Information Sciences Institute.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- Thompson, S. A., and Longacre R. E., 1985, *Adverbial clauses*. In Shopen, T. (editor), *.Language typology and syntactic description: Complex constructions.* Volume 2. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Van Dijk, 1981, *Studies in the pragmatics of discourse*, The Hague/Berlin: Mouton.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

LES VERBES FAIRE ET JOUER ET LEURS EXTENSIONS SPORTIVES

Oana Pastae

Assist. Prof., PhD, "Constantin Brâncuşi" University of Târgu-Jiu

Abstract: The article presents the use of the verbs do and play with sports and sportive activities. We can say an athlete does cycling/aerobics/snowboarding but he/she plays soccer/tennis.

Starting from their basic meaning, we identify the semantic changes that lead to the use of these verbs in the semantic field of sports. The two verbs have different aspectual and grammatical properties.

First, we will define the two verbs using the lexicographical model of Trésor de la Langue Française Informatisé. Then, we will analyse the constructions jouer à/de, faire de la/du/des. Finally, we will focus on the semantic spaces of do and play using Visusyn for studying meaning construction.The algorithm for building semantic spaces relies on the analysis of a graph of synonyms. The dictionary refers to the two meanings of the verb do that fit into the area of sports and recreation: it could refer to a discipline (do skiing, do cycling) or to an activity (go camping). We use the verb do with activities that end in -ing: do boxing/bodybuilding/weight lifting. The verb play is a polysemous verb that can be transitive or intransitive depending on the context. When we practice professionnal or amateur sports, we have a transitive use of the verb: play a set (tennis) or an indirect transitive use: play billiards/football/golf/tennis. The verb play has an intransitive use in the expressions play for a club or play with a ball and it can also be used in passive voice: each football is played by two teams of eleven players. Another intransitive use is with an adverb specifying how to play: play softly/well/brutal/fair.

Keywords: polysemy, do, play, sport, dynamic calculation, semantic space

1. INTRODUCTION

L'article présente les emplois des verbes *faire* et *jouer* qui relèvent clairement du domaine du sport. En effet, on dira d'un(e) sportif/ve qu'il/elle fait du cyclisme, de l'aérobique, de la planche à neige ou qu'il/elle joue au football ou au tennis.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

En partant de leur sens de base c'est-à-dire celui de déplacement, il s'agit de retracer les modifications sémantiques qui conduisent ces verbes dans le champ sémantique du sport. Les deux verbes du domaine sportif se caractérisent par des propriétés aspectuelles et grammaticales différentes.

Notre travail sera organisée en trois parties. La première section sera consacrée à une approche lexucographique de ces deux unités lexicales. Dans la deuxième section, nous analyserons les acceptions sportives des verbes *faire* et *jouer*. Dans la troisième section, nous associons à chaque unité polysémique un espace sémantique, un modèle proposé par B. Victorri et C. Fuchs (1996) en utilisant le dictionnaire électronique des synonymes du français du laboratoire CRISCO (http://www.crisco.unicaen.fr/des/).

Les verbes *jouer*, qui a intéressé de nombreux linguistes (Cadiot, 1999; Leland, 2001, Romero Lopes, 2002) et *faire* font partie des verbes très polysémiques. Les dictionnaires font état des acceptions des verbes *jouer et faire* qui s'inscrivent dans le champ sémantique du sport.

2. *FAIRE* ET *JOUER* ET LEURS ACCEPTIONS SPORTIVES DANS UNE APPROCHE LEXICOGRAPHIQUE

Tout d'abord, nous allons définir les deux verbes en empruntant le modèle lexicographique du Trésor de la Langue Française Informatisé. Il nous est impossible de présenter d'une manière exhaustive tous les sens qui forment la polysémie du *faire*. En partant de l'acception de base, nous ne présentons ensuite que ses co-polysèmes sportifs.

Le dictionnaire fait état de deux acceptions du verbe *faire*qui s'inscrivent dans le domaine du sport et des loisirs: l'objet désigne une discipline ou l'instruction et est un substantif précédé de l'article partitif (*faire du tennis/du ski/du vélo*) ou l'objet désigne une activité (*faire du camping/du sport*).

L'objet précédé de l'article défini désigne un exercice physique: faire la planche; faire le pont, faire le poirier; faire la roue, faire le grand écart.

En ce qui concerne le domaine du jeu nous avons les expressions: *faire une partie de tennis* ou *faire les cartes* (battre et distribuer les cartes).

TLFi, *faire*

1. [L'obj. précédé de l'art. déf. désigne un exercice phys.] *Faire la planche*, le pont*, le poirier*, la roue*, le grand écart*.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Domain du jeu

— *Faire (une partie de).* Jouer à. *Faire une belote. Une partie d'échecs que nous devions faire, aprčs dîner* (GIDE, *Journal*, 1941, p. 95). *Son beau-père était allé comme d'habitude faire sa partie de bridge à la Brasserie du Remblai* (SIMENON, *Vac. Maigret*, 1948, p. 35).

— *Faire les cartes.* Battre et distribuer les cartes.

2. Domaine du *sp.*, des *loisirs.* [L'obj. est un subst. précédé de l'art. partitif] Pratiquer, s'adonner à.

a) [L'obj. Désigne une discipline] *Faire du tennis.*

— [L'obj. désigne l'instr.] *Faire du ski, du vélo, de la voile. Il y a un petit prêtre qui fait de la bicyclette* (CLAUDEL, *Poés. div.*, 1952, p. 877).

b) [L'obj. désigne une activité] *Faire du camping, du tourisme, du sport.* ◆ *Faire de l'exercice.* Se dépenser, marcher. *Travaillant toujours, sortant peu, ne faisant presque pas d'exercice, moi qui marchais tant autrefois* (HUGO, *Corresp.*,1852, p. 73). *Qu'il bouge, qu'il se promène, qu'il fasse de l'exercice* (MOUNIER, *Traité caract.*, 1946, p. 335).

Le verbe *jouer* est aussi un verbe polysémique qui s'emploie avec un complément prépositionnel spécifiant l'objet nécessaire du jeu: *jouer au ballon, au cerceau, avec une balle*. Un autre sens est lié à l'idée de se livrer avec une ou plusieurs autres personnes, à un jeu où l'on peut perdre ou gagner: *Jouer avec qqn, contre qqn; bien/mal jouer; jouer une partie/la belle/la revanche*. Lorsqu'on pratique un sport d'équipe, de façon professionnelle ou en amateur, nous avons un emploi transitif du verbe: *jouer un set* (au tennis) ou un emploi transitif indirect jouer + substantif spécifiant le sport ou l'instrument nécessaire à sa pratique: *jouer au billard, au football, au golf, au tennis; jouer aux boules*. Le verbe présente un emploi intransitif dans l'expression *jouer dans un club* et un emploi pronominal à sens passif comme dans l'exemple: *le bridge se joue à quatre*. Le verbe présente un emploi intransitif avec un adverbe spécifiant la manière dont on joue: *jouer mollement, sec, brutal.*

TLFi, *jouer*

Emploi transitif indirect

1. S'adonner à un jeu.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Jouer + compl. prép. spécifiant l'objet nécessaire au jeu. *Jouer au ballon, au cerceau, à la poupée; jouer avec une balle, une dînette. Il est resté enfant; il s'amuse avec des images, joue aux billes, à la toupie* (GIDE, *Souv.Cour d'ass., 1913, p. 629)*

Jouer + compl. prép. spécifiant le jeu. *Jouer à chat perché, à colin-maillard, aux quatre coins, à la marelle. Cette chambre de la rue au Lard était un grand galetas (...). Les enfants y jouaient à cache-cache, dans la haute armoire de noyer et sous le lit colossal de la mère.*

2. Se livrer, avec une ou plusieurs autres personnes, à un jeu où l'on peut perdre ou gagner. *Jouer avec qqn, contre qqn; bien, mal jouer; table à jouer; jouer une partie, la belle, la revanche:*

Tiens, le voilà ton atout. ─ Qu'est-ce que c'est l'atout? Grande échine noire courbée sur le jeu: Hahaha! Quoi? Voilà l'atout, il vient de le **jouer**. Je ne sais pas, je n'ai pas vu... Si, maintenant je viens de **jouer** atout. Ah bon, alors ayout curt. (SARTRE, *Nausée,* 1938, p. 36).

SYNT. *Jouer à la belote, au bridge, au poker; jouer aux cartes, aux dames, aux dés. Jouer en carreau, jouer dans la couleur; jouer un pion, une carte, une pièce.* ─ *Jouer un jeu.* Le pratiquer. *Jouer le bridge, le piquet.*

Il jouait heureusement l'écarté, faisait le charme des réunions par ses talents (BALZAC, *Employés,* 1837, p. 117)

- *Emploi pronom. à sens passif. Le bridge se joue à quatre* (DUB.).
- *Expressions*

◆ *C'est à vous de jouer.* C'est votre tour de déplacer un pion, une pièce, de produire une carte.(Dict. XXe s.).

◆ *Au fig. Jouer à coup sűr.* ,,Etre certain du succès des moyens qu'on emploie dans une affaire`` (Ac. 1935)

- *Jouer au plus sűr.* ,,Choisir de deux expédients celui où il y a le moins de risque`` (LITTRÉ).
- *Au fig.Jouer à quitte ou double. Jouer au plus fin. Jouer cartes sur la table. Jouer la carte de. Jouer sa dernière carte. Jouer double jeu. Jouer franc jeu.*
- *Jouer le jeu.* Jouer suivant les règles imposées par le jeu. *Vous ne jouez pas le jeu* (*Ac.* 1935).

Emploi transitif indirect

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

♣ **Jouer à** + subst. spécifiant le jeu. Engager de l'argent dans un jeu de hasard. *Jouer au baccara,*

au tiercé, aux courses, à la loterie, à la roulette:

Il était d'un rat! imaginez-vous, le soir, en se couchant, il cachait ses louis dans ses bottes, et quand nous **jouions** au bésigue, il mettait des haricots, parce qu'un jour j'avais fait la blague de sauter sur l'enjeu. (ZOLA, *Nana,* 1880, p. 1482)

♣ Pratiquer un sport d'équipe, de façon professionnelle ou en amateur.

1. *Emploi transitif*

a) Participer à une épreuve sportive. *Une équipe joue la finale; jouer un set (au tennis). Les Niçois (...) ont encore joué un excellent match devant le Bayern* (*L'Équipe,* 1981, p. 3)

Emploi intrans. Livrer un match. *M..., blessé et L..., mis au repos, ne joueront pas* (*L'Équipe,* 1981, p. 3).

Emploi pronom. À sens passif. Avoir lieu.

Le match se jouera la semaine prochaine (Lar. Lang. fr.).

b) *Expressions*

— *FOOTBALL, TENNIS. Jouer une balle.* Engager une balle. (Dict. XXe s.).

— *JEU DE PAUME. Jouer une balle.* Pousser une balle. (*Ac.* 1835-1935).

◆ *Jouer par-dessous (la) jambe.* Jouer en faisant passer la balle sous la jambe (d'apr. *DG*).

2. *Emploi trans. indir.* **Jouer à** + subst. spécifiant le sport ou l'instrument nécessaire à sa pratique. Pratiquer un sport. *Jouer au billard, au football, au golf, au tennis; jouer aux boules, aux quilles. Simon Fruchard, se trouvait dans la halle de la ville lorsqu'une femme, habillée en garçon, vint à lui et lui demanda s'il voulait jouer à la paume avec elle* (FRANCE, *J. d'Arc,* 1908, p. 452)

3. *Emploi intrans. Jouer dans un club. Quand on lui demande s'il s'est déjà fixé une limite pour jouer, il fait comprendre (...) que tant que le rugby et les entraînements ne lui pèseront pas, il continuera* (*L'Équipe,* 9 janv. 1981, p. 7).

Emploi pronom. à sens passif. Le football se joue en deux équipes de onze joueurs chacune.

4. *Emploi intransitif*

a) [Avec adv. spécifiant la manière dont on joue] Se comporter de telle façon dans la pratique d'un sport. *Jouer mollement, sec. Jouer brutal.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Nous sommes de l'équipe troisième, ce qui signifie ouvertement que nous **jouons** mieux que l'équipe quatrième et moins bien que l'équipe seconde; nous savons cela de l'équipe comme chacun de nous sait que tel ou tel, peut-ętre plus jeune et plus nouveau dans le jeu que lui, est meiller joueur que lui. (MONTHERL., *Olymp.*, 1924, p. 297).

b) [Avec subst. non précédé d'un article spécifiant le poste occupé] Occuper tel poste dans un jeu sportif. *Williams qui jouait ailier droit* (*L'Auto,* 7 sept. 1933, p. 1 ds A. O. GRUBB, *Sports neol.*, 1937, p. 45).

Notre objectif est d'identifier les constructions prépositionnelles des verbes *jouer* et *faire* (verbe + complément introduit par une préposition) utilisées dans le domaine sportif et le domaine du jeu. On peut observer que dans le domaine sportif, pour le verbe *jouer*, on trouve seulement les constructions avec les prépositions: *à, (au ballon, à la toupîe, aux billes), avec (jouer avec une balle, jouer avec qqn), dans (jouer dans un club), en (jouer en deux équipes).*Dans la construction **jouer** + **à**, la SN spécifie soit l'objet nécessaire au jeu (*jouer au foot*) soit le jeu (*jouer à la marelle*). Dans la construction **jouer** + **dans,** la SN spécifie un *emploi intransitif (jouer dans un club)* et la construction **se jouer**+ **en**spécifie un emploi pronominal à sens passif (*se jouer en deux équipes*).

La construction **faire +de** désigne soit un sport: *faire du snowboard, faire de la natation, faire de l'éscrime, faire des arts martiaux*, soit une activité: *faire du camping*. Pour certaines activités, *faire de* ou *jouer à* sont possibles: *jouer au tennis* ou *faire du tennis* où le sens du verbe ne change pas.

On regroupe ces constructions dans le tableau suivant.

Tableau 1 Les expressions Faire+ de, Jouer+à

Faire	**Jouer**
De la voile	Au ping pong/au tennis sur table
De la planche à voile	Au squash
Du canoë	Au tennis
Du kayak	Au badminton
Du ski/du ski de fonf/du ski nautique	Au volleyball/au ballon volant
Du plongeon	Au cricket

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

De la marche	Au basketball/au ballon panier
De la natation/de la nage	Au soccer
De tir à l'arc	Au rugby
De l'escrime	Au baseball
De l'haltérophilie	Au hockey
De l'équitation	Au handball
De la gymnastique	Au water-polo
De l'escalade/de l'alpinisme	Aux quilles/ au bowling
Du cyclisme/de la bicyclette	Au billard
Du patin à roulettes	Au golf
De la course	
De la boxe	
De la lutte	
Des arts martiaux	

3. ESPACES SEMANTIQUES DES VERBES *FAIRE* ET *JOUER*

En ce qui suit, nous allons associer un espace sémantique à ces deux unités lexicales plutôt qu'une liste de sens pour déterminer avec précision le sens de chaque acception du terme étudié.

Pour construire et représenter de façon automatique l'espace sémantique associé à ces deux verbes, nous utilisons le logiciel VISUSYN développé par Ploux et Victorri (1998) qui utilise un algorithme basé sur l'analyse d'un graphe de synonymie. Ce graphe nous est fourni par le Dictionnaire Electronique des Synonymes (D.E.S.) du laboratoire CRISCO (www.crisco.unicaen.fr)

Le dictionnaire des synonymes fournit non seulement une liste des synonymes, mais aussi la liste des «cliques» de synonymes des verbes *faire* et *jouer*. «Ce dictionnaire contient près de 50 000 entrées et 400 000 relations synonymiques. La base de départ est constituée de sept dictionnaires classiques (Bailly, Benac, Du Chazaud, Guizot, Lafaye, Larousse et Robert) dont ont été extraites les relations synonymiques qui ont été ensuite regroupées et homogénéisées. Les relations répertoriées dans ces dictionnaires sont des relations de synonymie partielle: pour que deux unités soient dites synonymes, il suffit

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

qu'elles aient des sens très proches dans certains de leurs emplois, même si elles prennent des sens très différents dans d'autres contextes.»[1]

L'idée est alors d'exploiter les espaces sémantiques pour désambiguïser les verbes polysémiques *faire* et *jouer*. Ainsi, pour *faire* on peut voir dans la figure 1 une projection de l'espace obtenu par Visusyn.

Figure 1, *Espace semantique du verbe faire*, 415 cliques et 215 synonymes

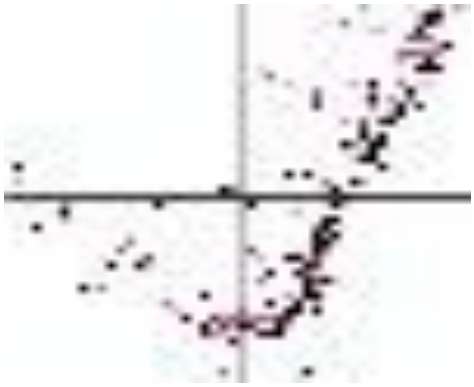

Le dictionnaire nous donne 215 synonymes, tels que *accomplir, agir, causer, former, produire, créer*, etc., qui couvrent assez bien tous les sens du verbe *faire*. Chaque clique correspond à une nuance possible de sens pour le verbe *faire*.

Classement des premiers synonymes

former	
produire	
créer	
faç	

[1]Victorri B., (2002). Espaces sémantiques et représentation du sens, *Textualités et nouvelles technologies*, éc/artS, 3.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

onner	
co mposer	▬
éla borer	▬
fab riquer	▬
co nstruire	▬
ex écuter	▬
éta blir	▬
pré parer	▬
agi r	▬
tra vailler	▬
do nner	▬
dre sser	▬
pre ndre	▬

Parmi les 415 cliques du graphe, on aura donc au moins les deux cliques suivantes : causer, créer, *accomplir, batir, construire, prendre, composer, effectuer, élaborer, constituer, fabriquer, bâtir, produire, dresser* etc.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Le verbe *jouer* possède 88 synonymes qui forment 95 cliques, ce qui correspond bien au haut degré de polysémie de ce verbe. On trouvera dans la figure 2 la projection de l'espace sémantique construit par Visusyn.

Figure 2, *Espace semantique du verbe jouer*, 95 cliques et 88 synonymes

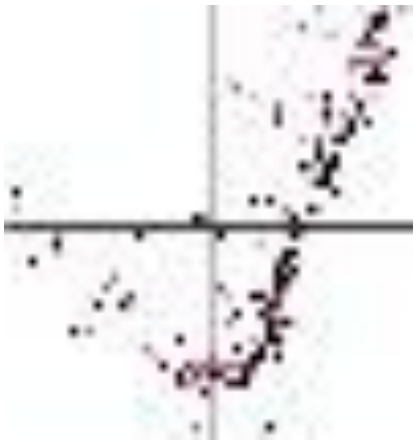

Parmi les 95 cliques du graphe, on aura donc au moins les deux cliques suivantes : *agir, jongler, mimer, plaisanter, abuser, copier, blaguer, créer, donner, jongler, agir, créer* etc.

Classement des premiers synonymes

simuler	
plaisanter	
s'amuser	
représenter	
reproduire	
badi	

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ner	
fonctionner	■
agir	■
contrefaire	■
imiter	■
interpréter	■
folâtrer	■
mystifier	■
rouler	■
tourner	■
abuser	■

Ce logiciel nous fournit un déploiement des sens des unités lexicales *faire* et *jouer*, mais pas seulement les acceptions sportives. Il montre aussi l'intérêt de l'utilisation des nouvelles technologies dans le domaine de la polysémie verbale.

4. CONCLUSIONS

Notre objectif était de construire un outil qui permette de désambiguïser automatiquement un verbe polysémique en fonction de sa construction verbale. À partir du modèle de la construction dynamique du sens, nous avons proposé une méthode permettant de calculer l'influence d'une construction verbale sur le sens du verbe.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Notre étude lexicographique a fait ressortir lesconstructions prépositionnelles dans lesquelles sont employés les verbes *jouer* et *faire* avec leur extensions sportives. Les résultats sont: dans la construction **jouer** + **à**, la SN spécifie soit l'objet nécessaire au jeu (*jouer au foot*) soit le jeu (*jouer à la marelle*). Dans la construction **jouer** + **dans,** la SN spécifie un emploi intransitif *(jouer dans un club)* et la construction **se jouer**+ **en**spécifie un emploi pronominal à sens passif (*se jouer en deux équipes*).La construction **faire +de** désigne soit un sport: *faire du snowboard, faire de la natation, faire de l'éscrime, faire des arts martiaux*, soit une activité: *faire du camping*. Pour certaines activités, *faire de* ou *jouer à* sont possibles: *jouer au tennis* ou *faire du tennis* où le sens du verbe ne change pas. Les espaces sémantiques créées pour les deux unités lexicales nous ont aidé à désambiguïser automatiquement ces verbes polysémiques en fonction de leur construction verbale, même si les représentations ne sont pas parfaites pour les acceptions sportives. Les espaces sémantiques représentent aussi un outil pour explorer la structure des graphes petit-monde.

RÉSOURSES BIBLIOGRAPHIQUES

1. Cadiot P. (1998). Les sens de *jouer* : esquisse d'une approche par le biais des attaches prépositionnelles, *Prépositions et rection verbale*, Presse Universitaire de Reims, 11:105-129.

2. Jacquet G. (2002). *La grammaire cognitive au service de la désambiguïsation du sens : expérimentation sur le verbe jouer*, mémoire de DEA de l'université Paris 6.

3. Ploux S., Victorri B. (1998). Construction d'espaces sémantiques à l'aide de dictionnaires de synonymes, *Traitement automatique des langues*, 39/1, pp. 161-182.

4. Vandeloise C. (1993). La préposition à pâlit-elle devant toucher ?, *Langages*, n°110, p. 107.

5. Victorri B., Fuchs C. (1996). *Lapolysémie – Construction dynamique du sens*, Paris : Hermès.

6. Victorri B., (2002). Espaces sémantiques et représentation du sens, *Textualités et nouvelles technologies*, éc/artS, 3.

Sitographie

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

http://dico.isc.cnrs.fr/fr/index.html

http://www.crisco.unicaen.fr/des/

http://guillaume.jacquet2.free.fr/images/jacquet%202003.pdf

http://www.crisco.unicaen.fr/des/synonymes/faire

atilf.atilf.fr

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

LA SAILLANCE INFORMATIONNELLE AU NIVEAU PHRASTIQUE ET TRANSPHRASTIQUE

Liviu Calburean

PhD, Transilvania University of Braşov

Abstract:High-school grammars rely too much on word order, being almost always situated at the level of what GTG calls surface structure. As linguists, we should not forget about approaches such as functional sentence perspective. Thus, we should cope with the task of distinguishing between what is given/known in point of information and what is new. The next pages will take into account a structure that focuses upon new information – pseudo-clefting. The study will refer to the cases of Romanian and French.

Keywords: pseudo-clefting, word order, traditional grammar vs. discourse analysis, organizining information.

1. Introduction

L'ordre des mots s'avère très important pour les grammaires courantes, qu'on enseigne au collège. Le grand problème d'une telle approche est que les arguments d'ordre syntaxiques laissent de côté des aspects tels que les intentions des interlocuteurs, l'organisation préférentielle de telle ou telle structure ou le passage permanent de l'information connue ou ancienne à l'information nouvelle. Le spécifique de la logique didactique est, bien souvent, différent de celui de la logique scientifique.

2. L'ordre des mots et le collège

Lorsqu'on travaille en surface, le déplacement d'une structure en position frontale, extraite ou à la fin d'un énoncé a, pour le linguiste moderne, le rôle de la mettre en évidence.

La présente analyse se donne pour objet d'approfondir un débat lancé en 2016, à l'occasion de l'examen d'évaluation nationale que passent chaque année les élèves qui finissent les études de collège. Le contexte qui a éveillé beaucoup de controverses est le suivant :

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

(1) Ceea ce mă jenează este dificultatea răsfoirii (*Ce qui me gène c'est la difficulté du feuilletage*).

(Ion Vianu, *Kindle,* **Dilemateca**, 2012)

La source des controverses a été l'attribution du rôle syntaxique du fragment *ce qui me gène*. Il y a eu des grammairiens qui ont pris ce fragment pour le sujet de la structure complexe antérieurement mentionnée, il y en a eu qui ont vu dans le même segment l'attribut du sujet de l'énoncé entier. La première variante a été prédominante parmi les professeurs de roumain, mais compte tenu de la pression exercée par les parents des élèves, les responsables du Ministère de l'Éducation de Roumanie ont décidé qu'il était plus prudent de valider toutes les deux solutions.

Ce qu'on doit retenir c'est l'attitude d'une grande majorité des praticiens. En synthèse, ils proposent la variante *La difficulté c'est le feuilletage*, pour étudier une relation d'équivalence. À leur avis, comme chacune des deux entités phrastiques peut être sujet et attribut du sujet, la meilleure solution pour la grammaire scolaire est d'assimiler la première position au sujet et la troisième position à l'attribut du sujet.

Mais l'ordre des mots témoigne du travail en surface, dans l'acception de la grammaire transformationnelle. Les relations sémantiques à l'intérieur de l'énoncé appartiennent à la structure profonde, structure que presque toute grammaire courante laisse de côté plus ou moins délibérément.

3. La position des chercheurs

Le point de vue de l'Académie Roumaine, voire de l'Institut de Linguistique Iorgu Iordan a présenté les deux solutions possibles à ce problème de syntaxe. Si la structure *Sujet-Copule-Attribut du sujet* est spécifique à la grammaire scolaire, la variante *Attribut du sujet-Copule-Sujet* semble plus intéressante au chercheur (Pană-Dindelegan, 2012)[1].

Nous allons laisser de côté pour le moment le placement en position frontale, extraite de l'attribut du sujet, opération qui véhicule justement la saillance informationnelle faisant l'objet de la présente analyse.

Il faut se demander si la grammaire scolaire est à même de traiter de l'organisation préférentielle à l'intérieur d'une entité phrastique. Pour ceux qui acceptent uniquement la structure canonique sujet-verbe-objet, il sera impossible de rendre compte de la transformation facultative d'emphase.

[1] http://www.edu.ro/index.php/pressrel/17388, *page qui contient la réponse de l'Académie Roumaine.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Dans le cas qui fait l'objet de cette analyse, on risque de prendre une structure où il y a marquage syntaxique pour une structure non-marquée, à l'intérieur de laquelle l'attribution des rôles syntaxiques repose uniquement sur l'ordre des mots.

La question légitime à poser est si au niveau de la syntaxe scolaire, ce marquage est à saisir, en d'autres termes, si l'appareil conceptuel dont un apprenant dispose est suffisant lorsqu'il est question de rendre compte d'une structure marquée du point de vue syntaxique.

Pour avoir une perspective plus large du spécifique de la structure dont on traite (*Ce qui me gène c'est la difficulté du feuilletage*) nous devons aller au-delà de la (seule) approche didactique, pour accéder à une analyse des rôles informationnels.

Nous travaillerons sur un corpus double, français et roumain et nous aborderons à la fois le monologue et le dialogue, en nous demandant si les pseudo-clivées sont le propre de la conversation ou du monologue.

Le corpus employé est à la fois français et roumain. Cela est dû au fait que le spécifique de la construction est le même dans les deux langues.

4. Le pseudo-clivage et la syntaxe moderne

Nous allons nous concentrer sur la rhématisation forte (ou focalisation). Cette opération est à mettre en rapport avec le pseudo-clivage. Celui-ci "sépare une construction une structure unipropositionnelle en deux éléments, un introduit par un relatif pronominal, l'autre lié par une copule" (2008 :367).

Ce qui nous intéresse ici c'est le statut de l'information (2008 : 919). Dans une analyse hors contexte, notre tentation serait d'assimiler le thème au sujet, en vertu de sa position initiale. De cette manière, le segment formé par la copule et l'attribut du sujet serait le rhème phrastique. Selon les mêmes auteurs, le rhème est le résultat de la focalisation d'identification (*la difficulté du feuilletage*), tandis que l'information catégorielle est de nature thématique (*ce qui me gène*).

Nous sommes les partisans de cette seconde interprétation. Quoi qu'il en soit, l'organisation de l'information est, dans le contexte qu'on analyse ici, un aspect beaucoup plus intéressant que l'attribution des rôles syntaxiques. Quant à ces derniers, le test du pluriel que GALR (2008 : 919-920) propose nous permet d'associer, le sujet au rhème, ce qui semble résoudre notre problème de syntaxe.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

5. La saillance informationnelle et le niveau transphrastique

Pour pouvoir décider à propos du statut de l'information, donc pour pouvoir distinguer entre l'information catégorielle et le foyer, le contexte situationnel nous semble absolument nécessaire. Ce tour de phrase, qui nous permet d'opérer la saillance d'une partie de l'énoncé est en rapport avec l'intention du sujet parlant, avec ce qu'il se propose de souligner dans le discours, d'une part, et ce qu'il désire laisser en arrière-plan, d'autre part. Même si dans un contexte, on ne peut pas se rapporter à un dialogue, cette structure suppose l'existence d'un dialogue, même virtuel.

Le couple discursif question-réponse est le meilleur véhicule de l'information, du passage de l'information connue, ancienne à l'information nouvelle. Nous pensons que le fragment commun à la question et à la réponse représente l'information catégorielle, tandis que la focalisation identificatoire est responsable de l'introduction, dans le contexte dialogique, de l'information nouvelle.

Le discours politique offre des exemples utiles pour l'étude de la progression de l'information, de la mise en évidence de l'information connue ou nouvelle, des stratégies plus ou moins coopératives de tirer profit d'un moment favorable de l'entretien. En général, on enchaîne sur un thème antérieurement introduit, mais les adversaires de la lutte politique essaient de se positionner différemment par rapport à un interlocuteur face à un thème introduit par un modérateur. L'illustration suivante provient du dernier débat électoral entre les candidats à la présidence de la France, avant les élections qui ont eu lieu au printemps de l'année 2012.

Le modérateur propose une question commune à François Hollande et Nicholas Sarkozy. Cette question porte sur les attentes que chacun d'entre eux a avant le début du dernier débat. Le premier à répondre a été Hollande :

(2) **Laurence FERRARI** : Alors effectivement, avant d'entrer dans le vif du débat, une première question sur votre état d'esprit à l'un et à l'autre. Nous sommes à un moment très important de cette campagne. *Qu'est-ce que vous attendez de ce débat ?*

François HOLLANDE : Le prochain président de la République, c'est une décision importante, grave, pour cinq ans. Donc, je dois dire ce soir quel président je serai si les Français m'accordent leur confiance.

(http://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2012/article/2012/05/02/le-compte-rendu-integral-du-debat-propos-liminaires-et-chomage_1694431_1471069.html, page consultée le 7.05.2016, 23h33)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Après cette brève introduction, le candidat passe en revue les enjeux les plus importants du pays, du pont de vue économique et social.

Quand il a le droit à la parole, Sarkozy reprend le thème initial et enchaîne sur les paroles de Hollande :

(3) **David PUJADAS :** Nicolas Sarkozy, votre état d'esprit ? Qu'attendez-vous de ce débat ?

Nicolas SARKOZY : J'ai écouté Monsieur Hollande. C'est assez classique ce qu'il a dit. Moi, ***ce que j'attends du débat, c'est que tous ceux qui nous regardent puissent se faire une idée à la fin du débat.*** Il a dit qu'il serait un président si les Français le choisissaient et que par conséquent son prédécesseur naturellement n'était pas un bon président. C'est classique, c'est ce qu'on dit à chaque débat.

(*ibidem*)

Sarkozy part de ce que son interlocuteur vient de dire, mais, en même temps, n'oublie pas que le point de départ de son intervention réactive doit être la question sur ses attentes relatives au dernier débat avant les élections présidentielles.

Ce contexte montre que, prototypiquement, les échanges du type question-réponse permettent de reprendre des thèmes discursifs antérieurs pour pouvoir en ajouter de nouveaux. Ce sont justement les nouveaux thèmes qu'un pseudo-clivage fait intervenir – *ce que j'attends du débat, c'est que tous ceux qui nous regardent puissent se faire une idée à la fin du débat*. Sarkozy y fait référence à l'impression finale que les deux compétiteurs laisseront, en suggérant l'idée de différence entre deux types de message.

Ce qui est peu contestable c'est la vocation discursive de cette structure, voire l'introduction et l'orientation de l'attention des interlocuteurs vers de nouveaux thèmes.

5.1. Le pseudo-clivage et les textes monologiques

Un autre cas de rhématisation forte, donc de saillance informationnelle, est fourni, dans les textes monologiques, par les paragraphes antithétiques. À côté des procédés, parfois typographiques, de souligner le contraste entre deux idées, deux options différentes, les structures telles que celle que nous analysons ici, mettent en lumière les ressorts de ce contraste. Pour comprendre cette situation, analysons le contexte dont on a extrait la structure :

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

(4a) Ecranul [...], citit la lumină reflectată ca orice pagină, este extrem de lizibil. Nu luceşte, poţi potrivi tu dimensiunea caracterelor.

Ceea ce mă jenează este dificultatea răsfoirii. Chiar dacă există mijloace auxiliare de regăsire a unui pasaj, ele sunt mai laborioase ca răsfoirea. În schimb, ce lucru minunat, eşti conectat la un dicţionar şi regăseşti instantaneu definiţiile cuvintelor. […]

(Ion Vianu, *Kindle*, **Dilemateca**, 2012)

(4b) L'écran [...], lu à la lumière reflétée comme toute page, est extrêmement lisible. Il ne luit pas, on peut ajuster la taille de la police.

Ce qui me gène c'est la difficulté du feuilletage. Même s'il y a des moyens auxiliaires de retrouver un passage, ils sont plus laborieux que le feuilletage. Par contre, et c'est merveilleux, on est connecté à un dictionnaire et on retrouve instantanément les définitions des mots.

Il est évident que nous avons ici un rapport d'opposition entre les avantages et les inconvénients d'un lecteur de livres numériques. Le rôle du pseudo-clivage est justement de marquer le passage des qualités aux défauts. Même si on ne peut pas parler ici d'un dialogue, la structure que nous analysons a le rôle de délimiter deux points de vue différents. Ces deux instances énonciatives, deux voix, différentes des sujets parlants du monde réel. La théorie de la polyphonie, développée par O. Ducrot (1980) est, dans notre cas, véhiculée par la rhématisation forte, qui introduit l'inconvénient lié à la manière de feuilleter les pages du livre numérique.

Le rôle discursif de ce tour de phrase est, donc, beaucoup plus intéressant que l'attribution du rôle syntaxique de l'entité focalisée.

6. Conclusions

Le chercheur essaie de mettre en valeur à la fois les résultats de l'analyse syntaxique et les nuances fines de la perspective pragmatico-discursive. Si tout le monde est d'accord que l'au-delà de la phrase ne peut pas faire l'objet de la grammaire scolaire au niveau du collège, les tentatives de « borner » l'analyse grammaticale à des aspects de surface tels que l'ordre des mots sont incompatibles avec la nécessité absolue de développer l'esprit critique chez les collégiens. On ne voit pas pourquoi le bagage théorique d'un élève ne lui permettrait pas d'appliquer le test de l'accord – *Ce qui me gène ce sont les difficultés de feuilleter*. De plus, si on regarde de plus près les variantes de réponse proposées aux candidats – a. sujet, b. attribut du sujet, c. complément du nom – et qu'on passe à un niveau supérieur de l'analyse pour comprendre que même la variante

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

cn'est pas à exclure[2], on se rendra compte du peu de sérieux de ceux qui ont élaboré ces sujets d'évaluation. Pour ne plus parler du fait que l'intérêt de la structure qui nous préoccupe se trouve ailleurs…

7. Bibliographie

1.***2008, II, *Gramatica academică a limbii române (GARL)*, Editura Academiei Române, Bucureşti

2. Bidu-Vrânceanu, A., Călăraşu, C., Ionescu-Ruxăndoiu, L. (eds.), 1997,*Dicţionar General de Ştiinţe. Ştiinţe ale limbii*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti

3. Ducrot, O. et autres, 1980: *Les mots du discours*, Les Éditions de Minuit, Paris

4. Tuţescu, M., 1998, *L'argumentation. Introduction à l'étude du discours*, Editura Universităţii din Bucureşti

7.1. Sitographie

1. http://www.edu.ro/index.php/pressrel/17388, page consultée le 6.05.2016, 23h58. La page contient la réponse de G. Pană-Dindelegan, au nom de l'Académie Roumaine

2.http://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2012/article/2012/05/02/le-compte-rendu-integral-du-debat-propos-liminaires-et-chomage_1694431_1471069.html, page consultée le 7.05.2016, 23h33

[2] *Cela est dû au fait qu'en grammaire roumaine, la solidité de ce qu'on appelle le relatif composé ceea ce n'est pas toujours incontestable.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE REFLECTION OF BORROWINGS WITH ENGLISH ETIMON IN THE FIELD OF FASHION

Mihaela Hriban

Assist. Prof., PhD, "Vasile Alecsandri" University of Bacău

Abstract:In this paper, we choose words and English structures from different fashion online magazines to bring into focus the manner in which they are going to influence the Romanian linguistic system from a phonetic, a morphologic and a semantic point of view. Thus, we select English words and structures such as: "fashion", "fashionistă", "hot", "trend", "cool-look-(uri)", "designer", "stylish", "street-style", "grunge", "glamour", "glamorous" etc. to reveal the important linguistic changes to the specified levels.

Keywords: English words, English structures, influence, Anglicisms, fashion, vocabulary.

Limbajul din domeniul modei este bogat în ***anglicisme***.

În conformitate cu [**NDULR**: 2006], prin ***anglicism*** (**e**) se înţelege o „expresie specifică limbii engleze; cuvînt de origine engleză împrumutat de o altă limbă şi neintegrat în sistemul acesteia: *fiind vorba de anglicisme, ... pronunţia ridică dificultăţi*". D. [< fr. ***anglicisme***]. Iar lexemele ***anglicizant, -ţi***, ***anglicizantă, -e*** , în acelaşi dicţionar, au următoarele explicaţii: „(rar) care foloseşte multe anglicisme: *nuvelele anglicizantuluiDragoş Protopopescu fac impresia de pastişe prin cultivarea unui umor al absurdului*. CĂL. [De la ***anglicism*** (după *latinizant*)]". s.v.

Stau mărturie, în acest sens, cuvinte şi expresii ce au etimon englez şi pe care le-am extras din reviste online de specialitate: *Glamour, Elle, SuperBravo Girl, The One* etc.

Astfel, menţionăm exemple de anglicisme specifice domeniului modei: **sporty girl**, ...„cele mai ***hot*** piese vestimentare"..., „***designerii***", ...„o ţinută ***fashion***", „***fashiontrend***, ...ţinute retro-romantice...top 12 cele mai ***cool look-uri*** de la New York Fashion Week", „...o adevărată ***fashionistă***...ş.a.m.d."

Pentru a susţine aceste afirmaţii, am extras câteva exemple din revistele precizate şi le-am analizat fonetic, morfologic şi lexical, în funcţie de prezenţa sau de absenţa

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

acestora în [**DAN**:2013] şi în [**MDN**: 2008**]**, de Florin Marcu fără, însă, a omite ortografia şi ortoepia lor în [**DOOM$_2$**:2005].

d.e.$_1$„Dacă eşti o adevărată **fashionistă**, trebuie să ştii că a venit deja momentul să te pregăteşti pentru toamna lui 2016”. (www.elle.ro)

• ***fashion*** /faşi-/ s.n. „modă”. (< engl. *fashion*), cf. **DAN**, s.v.

Unitatea lexicală ***fashion*** nu este inserată în [**MDN**: 2008].

• ***faşionábil, -ă*** – adj. „conform modei; sclivisit, dichisit, aranjat” (< fr. *fa-shiona-ble*), cf. **DAN**, s.v.

• ***faşionabil*** (rar) (*-şi-o-*) „adj. m., pl. *faşionábili*; f. *faşionábilă*, pl. *faşionábile*, cf. **DOOM$_2$**, s.v.

În contextul menţionat, (…„o adevărată ***fashionistă***”…), unitatea lexicală ***fashionistă*** este un substantiv comun, de genul feminin, numărul singular. Din punct de vedere lexical, ***fashionistă*** este un lexem derivat, ce are radicalul ***fashion*** + suf. lex. ***-ist*** + desinenţa ***-ă***.

d.e.$_2$ „După cum ştii deja, genele alungite care îţi conferă un efect cât un eye spectaculos şi o privire de felină sunt în trendurile sezonului în materie de beauty, aşa că ce mai aştepţi?”

Anglicismele ***eye*** („ochi”) şi ***beauty*** („frumuseţe”) nu sunt inserate, actualmente, în **DAN**, nici în **MDN** şi nici în **DOOM$_2$**, dar sunt foarte utilizate în domeniul fashionului.

d.e.$_3$„În trend: rochiile fluide din satin” (http://www.glamour.ro/fashion).

• ***trend*** – s. n. **1.** „direcţie principală de dezvoltare a unui fenomen, a unei evoluţii pe termen lung; tendinţă”. **2.** (ec.) „evoluţie a pieţii, a comerţului”. (< engl. *trend*), cf. [(**DAN**: 2013)] şi [**MDN**: 2008] s.v.

• ***trend–*** s. n. pl. „trenduri”, cf. **DOOM$_2$**, s.v.

• Sensul contextual este acela de „tendinţă”.

d.e.$_4$„Iată cele 15 **tendinţe** impuse în timpul Săptămânilor Modei de la Paris, New York, Milano sau Londra”. (www.elle.ro).

Observăm că alături de anglicismul ***trend***, contextual, este folosit şi românescul ***tendinţă*** („direcţie”, „tendinţă”).

d.e.$_5$„Alege piese feminine, din dantelă sau mătase, şi construieşte-ţi **unlook** (=„aspect exterior al unei persoane”)total în cea mai pală nuanţă de roz, chiar dacă pentru moment este doar în imaginaţia ta. Îţi va schimba starea de spirit!” (www.elle.ro).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

• ***look*** – /luk/ s.n. „aspect exterior al unei persoane; înfăţişarea, aspectul feţei, machiajului, stilul vestimentar, coafura etc.” (< engl. *look*), cf. **DAN**, s.v.

• ***look*** (angl.) [pron. *luc*] s.n., pl. *lookuri* [lúcuri] (loo-kuri), cf. **DOOM$_2$**, s.v.

Unitatea lexicală ***look*** este un substantiv de genul neutru, numărul singular, articulată cu articolul nehotărât proclitic **un**. Adaptarea fonetică nu ridică aspecte speciale, pronunţia lexemului este [*luk*] ca în limba engleză, singura deosebire constă în faptul că, în engleză, vocala [u:] este lung pronunţată. Nu sunt înregistrate modificări din punctul de vedere al asimilării semantice din limba engleză, în limba română.

d.e.$_6$„Toată munca pe care o depui pentru a-ţi prepara **un smoothie** te poate face să preferi o prăjitură”. (www.elle.ro).

d.e.$_7$„Dacă adaugi acest ingredient (tofu), nu doar că **smoothie-ul** va avea o consistentă mai cremoasă, dar va aduce şi un plus de proteine şi fibre, care vor accentua senzaţia de saţietate”. (www.elle.ro).

Remarcăm faptul că anglicismul***smoothie*** nu este introdus nici în **DAN**, nici în **MDN** şi nici în **DOOM$_2$**. Deşi acesta se încadrează, cu predilecţie, în domeniul culinar, totuşi, sunt situaţii în care anglicismul ***smoothie*** apare în revistele din domeniul modei în calitate de băutură din fructe pe care o consumă manechinele (şi nu numai…) în diverse circumstanţe.

Explicaţiile lexematice ale unităţii lexicale în discuţie le putem prelua, prin traducere, dintr-un dicţionar englez de exemplu [**OALD**: 2004], s.v.

• ***smoothie*** /’smu:ði/ – subst. **1.** „(în limbajul familiar) o persoană care se îmbracă bine şi vorbeşte foarte politicos, cu încredere în propria persoană, dar care se dovedeşte a fi, deseori, necinstită sau nesinceră”. **2.** „(în engleza americană sau în cea australiană) o băutură din fructe sau un suc din fructe amestecat cu lapte sau cu îngheţată”.

d.e.$_8$„Alege piese cu un aer sport pentru primăvara ce vine. **Designerii** îţi propun să te relaxezi chiar şi atunci când vrei să ai o ţinută **fashion**”. (www.elle.ro).

• ***designer***– /dizáinăr/ – s. m. „desenator; proiectant specialist în design” (< engl., fr. *designer*),cf. [(**DAN**: 2013)] şi [(**MDN**: 2008)] s.v.

• ***designer*** (angl.) [pron. dizainăr] s. m., pl. „designer”, cf. **DOOM$_2$**, s.v.

Unitatea lexicală ***designer*** este un substantiv de genul masculin, numărul singular, care se adaptează atât din punct de vedere fonetic, cât şi semantic, normelor limbii române. Substantivul ***designer*** nu ridică probleme deosebite de încadrare fonetică, de adaptare morfologică şi, respectiv, de asimilare semantică în limba română.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

d.e.$_9$ „Cu încălţările de la Marni sau tricoul sport & retro de la Miu Miu ai toate şansele să fii **cool**, dar **stylish**!”

• ***cool*** – /cul/ **I.** adj. inv., adv., s. n. (*muz.*) „(stil în jazzul modern) caracterizat printr-o interpretare interiorizată, reţinută, cu sonorităţi puţin vibrate, aproape detimbrate, cu o frază relaxată, refuzând orice efuziune afectivă sau temperamentală”. **II.** adj. „calm”. (< engl. *coll/jazz/*), cf. [(**DAN**: 2013)] s.v. În **MDN**, nu apare sensul **II** al cuvântului.

Explicaţiile lexemului ***cool*** din dicţionarele româneşti nu sunt compatibile exemplului ales. În contextul de mai sus, unitatea lexicală ***cool*** are sensul: „atrăgător”.

• ***cool*** (angl.) (fam.) [*oo* pron. *u*] adj. inv., adv. cf. **DOOM$_2$**, s.v.

În limba română, din punct de vedere fonetic, lexemul ***cool*** se pronunţă [kul]. În limba engleză, vocala [**u**] este rostită lung, şi anume: [u:]. Din punct de vedere morfologic, în română, lexemul ***cool*** este adjectiv invariabil în diferite contexte, adverb în altele şi chiar substantiv (vezi *supra*). În limba engleză, din perspectivă morfologică, unitatea lexicală ***cool*** este adjectiv, verb şi substantiv. Prin urmare, în cazul lexemului ***cool***, constatăm existenţa unor diferenţe de natură morfologică în limba română, comparativ cu cele existente în limba engleză.

Semantic, lexemul ***cool*** păstrează şi, în limba română, sensurile lexematice din limba engleză.

• ***stylish*** – /’stailiʃ/ adj. „*modern, elegant* şi *atractiv*: **d.e**. soţie elegantă şi atrăgătoare; un restaurant modern”; **d.e**. „o interpretare *performantă* din partea ambilor actori”, cf. **OALD**, s.v.

Observăm că unitatea lexicală ***stylish*** ce are etimon englez este, din punct de vedere morfologic, un adjectiv invariabil (vezi *supra*). Aceasta nu este inserată în **DAN**, nici în **MDN** şi, de asemenea, nici în **DOOM$_2$**.

d.e.$_{10}$ „Vedetele modei **street style** lansează, sezon de sezon, **trend-urile** lor proprii, în paralel cu cele ale **designerilor**. Aşa s-a născut, de altfel, un fenomen devenit atât de popular în ultimii ani”. (http://www.elle.ro).

• **street** – /strit/ s.n. „stradă” (< engl. *street*) (http://hallo.ro)

• **street** – /strit/ s.n. „stradă”, cf. **DAN**, s.v.

Structura lexicală ***street style*** de origine engleză nu este consemnată în **DAN**, nici în **MDN**, cu atât mai puţin în **DOOM$_2$**.

Sunt şi situaţii în care unitatea lexicală ***streetstyle*** apare, în anumite contexte, în calitate de substantiv compus prin aglutinare, respectiv, prin alipire.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

d.e.$_{11}$„Când vine vorba despre un stil vestimentar nonconformist, unele dintre cele mai reuşite combinatii sunt cele inedite. Încearcă şi tu, de exemplu, o cămaşă în carouri, purtată cu o rochie «cuminte», dar extrem de elegantă, pentru un efect grunge neaşteptat”. (http://www.elle.ro)

• **grunge** /grangi/ „s.n. stil vestimentar în vogă, neglijent, comod şi ieftin” (< engl. *grunge*); cf. [**MDN**: 2008] şi [**DAN**: 2013], s.v.

În **OALD**, sensurile lexemului ***grunge*** sunt mai multe, şi anume:

• **grunge** [grʌnʤ] „subst. [U] **1.** (în stilul colocvial-familiar) murdar din diverse motive”; **2.** („also: «grunge rock») un tip de muzică rock, care se cânta în anii ’90”; **3.** „un stil vestimentar purtat de persoanele care îndrăgesc muzica «grunge», de obicei, acesta avea, ca punct de reper, hainele ce păreau a fi murdare”.s.v.

În limba română, este asimilat doar sensul **3** al lexemului ***grunge*** ce are etimon englez. Din punct de vedere fonetic, unitatea lexicală ***grunge*** se încadrează în limba română, iar, din punct de vedere morfologic, ***grunge*** este atât în limba engleză, cât şi în limba română un substantiv de genul neutru.

d.e.$_{12}$„***Sporty girl*** – cele mai ***hot*** piese vestimentare şi accesorii ale săptămânii”.

„Alege piese cu un aer sport pentru primăvara ce vine. **Designerii** îţi propun să te relaxezi chiar şi atunci când vrei să ai o ţinută ***fashion***” (http://www.elle.ro).

• „***Sporty girl*** – anglicismul nu este inserat nici în **DAN**, nici în **MDN** şi, de asemenea, nici în **DOOM$_2$**.

Sporty este identificabil în **OALD** în calitate de adjectiv **1.** „bun la sport; iubitor de sport”;

2. „(despre haine) luminos, atractiv; a fi genul potrivit pentru ţinuta de tip sportiv”. **3.** „(despre maşini) elegant”.

d.e.$_{13}$„Ţinute obişnuite transformate în ***outfit-uricool***”.

• Anglicismul ***outfit***-(***uri***) nu este prevăzut în **DAN**, în **MDN** şi nici în **DOOM$_2$**.

• ***outfit***-(***uri***) – „înfăţişare, **prezenţă**”. (http://hallo.ro)

Explicaţii ale termenului în limba engleză le identificăm în **OALD**: **1.** „s. un set de haine pe care le porţi cu prilejul unor ocazii deosebite”; **2.** „haine pe care le porţi de amuzament, ca să pari un anumit tip de personaj menţionat” (d.e. Superman ***outfit***); **3.** „un grup de oameni ce lucrează împreună în calitate de organizaţie, echipă, afacere”; **4.** „un echipament de care ai nevoie pentru un scop particular”.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Anglicismul ***outfit*** este frecvent utilizat şi identificat în domeniul modei. Din punct de vedere fonetic, acesta se încadrează grafico-acustic normelor ortografice şi ortoepice ale limbii române, astfel că lexemul ***outfit*** poate fi considerat un xenism[1].

d.e.$_{14}$„3 idei de machiaj cu ***eyeliner***”. (http://bravonet.ro/)

• ***eye-liner*** /ai-láinăr/ – „s.n. creion colorat utilizat la machiajul ochilor pentru conturarea marginilor pleoapelor”. (< engl. *eye-liner*), cf. **DAN** şi **MDN**, s.v.

Unitatea lexicală ***eye-liner*** s-a adaptat în limba română cu forma şi cu sensul din limba engleză. Astfel, ***eye-liner*** este, de asemenea, un xenism.

Anglicismul este inserat atât în **DAN**, cât şi în **MDN**. În **DOOM$_2$**, termenul nu este prevăzut.

d.e.$_{15}$ „Vrei să fii la curent cu toate noutăţile ***glam***”? (http://www.glamour.ro/slider/intampina-primavara-cu-glamour-de-martie-427537)

• ***glamour*** /gleiámăr/ „s.n. **1.** farmec, fascinaţie, vrajă, încântare”; **2.** „atracţie”; cf. **DAN** (< engl. *glamour*) s.v.

• ***glamourós, -oasă*** adj. „care devine, care are gla-mour” (< glamour + -os). cf. **DAN**, s.v.

• ***glamour*** /gleiámăr/ s. n. **1.** „farmec, fascinaţie”; **2.** „atracţie”, cf. **MDN**, (< germ. *Glamour*) s.v.

• ***glamorous*** [’glæmərəs] (în limbajul colocvial-familiar) adj. „atractiv, încântător şi diferit de lucrurile şi de oamenii obişnuiţi”: d.e. „un serviciu interesant”; „o vedetă încântătoare din lumea filmului”, cf. **OALD**, s.v.

Anglicismul ***glam*** utilizat, cu predilecţie, în limbajul colocvial-familiar nu este inserat nici în **DOOM$_2$**, nici în **DAN** şi nici în **MDN**. Derivatele sale lexicale ***glamour***, ***glamorous*** sunt evidente în diverse contexte relevante domeniului fashionului. Diferenţa elocventă în cele două dicţionare **DAN-MDN** este dată de etimologia unităţii lexematice: ***glamour*** (vezi *supra*).

d.e.$_{16}$În primul rând este bine de ştiut faptul că acest ***trend*** este un mixt neaşteptat dintre o *rochie**fancy*** şi o curea în talie sau chiar un top simplu alături de o pereche de ***jeanşi***, aşa că, indiferent de ce alegi să porţi vei păstra simplitatea şi aerul feminin. Pe

[1] *Petru Zugun, Lexicologia limbii române. Prelegeri, Iaşi, Editura „Tehnopress”, 2000, p. 160. În accepţia lingvistului ieşean, xenismele sunt împrumuturile care sunt păstrate intenţionat cu forma şi cu sensul din limbile împrumutătoare”.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

lângă asta, aceste cizme sunt disponibile atât în lumea modei, cât şi în cea a publicului larg" (http://www.one.ro/fashion/tendite-2016-cizme-inalte-cowboy-15096903).

Unitatea lexicală ***fancy*** ce are etimon englez nu există nici în **MDN**, nici în **DAN** şi nici în **DOOM$_2$**. În **OALD**, este identificabilă structura lexematică ***fancy dress*** ce are următoarea explicaţie: „subst. (în engleza britanică) haine pe care le purtăm, în mod special la petreceri, pentru a ne determina să părem diferiţi: d.e.: invitaţi îmbrăcaţi în haine de petrecere, ce poartă costume speciale şi măşti pe faţă pentru a-şi ascunde identitatea". s.v.

• ***jeans*** – [dʒi:nz] „subst. [plural] pantaloni din bumbac autentic; originea numelui: de la **Janne**, numele din franceza veche pentru **Genoa**, unde bumbacul folosit, actualmente, pentru blugi a fost fabricat prima dată". cf. **OALD**, s.v.

• ***jeans*** „(angl.)/***jeanşi*** [*jea* pron. *gi*] s.m. pl.", cf. **DOOM$_2$**, s.v.

• ***jeans*** „s.m. **1.** pânză groasă, de cânepă, de obicei albastră". **2.** „(pl.) blue-jeans" (< engl. *blue-jeans*), cf. **MDN**, s.v.

• ***jeans*** „s.m. **1.** pânză groasă, de cânepă, de obicei albastră". **2.** „(pl.) bluejeans" (< engl. blue-jeans), cf. **DAN**, s.v.

Referitor la adaptarea fonetică a unităţii lexicale ***jeanşi***, ce are etimon englez, lexemul în analiză nu ridică probleme deosebite în limba română. În ceea ce priveşte asimilarea semantică a acestuia, sensul din limba engleză este utilizat şi în limba română. Un aspect mai special devine observabil la nivelul morfologic al încadrării lexematice, şi anume: se remarcă procedeul dublării pluralului [„…o pereche de ***jeanş*(i)**"…] în limba română, şi anume: pluralul tautologic.

Limbajul fashionului este nuanţat de unităţi lexicale ce au etimologie unică engleză (şi nu numai...vezi *supra*), dar şi de structuri lexicale (vezi *supra*: ***sporty girl***, ***streetstyle/street-style*** etc.) de origine engleză, ce prin prezenţa acestora la nivelul lexicului limbii române, indiferent de domeniul specificităţii lor, contribuie atât la îmbogăţirea sinonimică, derivativă, semantică, cât şi la diversitatea lexicală a limbii noastre. Aşadar, sunt asimilate structuri inovatoare în lexicul limbii române, ce au rolul de a înnoi şi de dinamiciza vocabularul românesc, aflat într-o continuă mobilitate lexematică şi achiziţie lingvistică.

BIBLIOGRAFIE

A. DICŢIONARE DE SPECIALITATE

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române* (**DOOM$_2$**) Ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura „Univers Enciclopedic", 2005

Hornby, S., A., *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* (**OALD**), Sixth Edition, United Kingdom, Oxford University Press, 2000

Marcu, Florin, *Dicţionar actualizat de neologisme* (**DAN**), Bucureşti, Editura „SAECULUM I. O.", 2013

Marcu, Florin, *Marele dicţionar de neologisme* (**MDN**), Bucureşti, Editura „SAECULUM I. O.", 2008

Oprea, Ioan; Pamfil, Gabriela-Carmen; Rodica, Radu; Zăstroiu Victoria, *Noul dicţionar universal allimbii române* (**NDULR**), Bucureşti, Editura „Litera Internaţional", 2006

Vrănceanu-Bidu, Angela; Călăraşu, Cristina; Ruxăndoiu-Ionescu, Liliana; Mancaş, Mihaela; Dindelegan Pană Gabriela, *Dicţionar de ştiinţe ale limbii* (**DŞL**), Bucureşti, Editura „Nemira", 2001

B. LUCRĂRI, PUBLICAŢII DE LIMBĂ

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Gramatica limbii române* (**GALR**), vol. I-II, **Cuvântul/Enunţul**, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005

Hriban, Mihaela, *Abordări lexematice engleze în limba română*, Iaşi, Editura „Pim", 2011

Hriban Mihaela, *Limba română. Limba engleză. Privire comparativă*, Iaşi, Editura „Pim", 2015

Zugun, Petru, *Lexicologia limbii române. Prelegeri*, Iaşi, Editura „Tehnopress", 2000

C. IZVOARE

http://hallo.ro

http://bravonet.ro

http://dictionar.netflash.ro/

www.elle.ro

http://www.glamour.ro

http://www.one.ro

D. ABREVIERI

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

adj. – adjectiv;

adv. – adverb;

cf. – confer;

d.e. – de exemplu;

engl. – englez;

infra – dedesubt, mai jos (în notaţia bibliografică)

inv. – invariabil;

lex. – lexical;

m. – masculin;

pl. – plural;

s.n. – substantiv neutru;

subst. – substantiv;

suf. – sufix;

supra – deasupra, mai sus (în notaţia bibliografică);

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

A BRIEF COMPARATIVE STUDY ON MAIN WORD-FORMATION MEANS IN ENGLISH AND ROMANIAN

Simona Redeş,

Assist. Prof., PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract: In a period when English is more and more present in our daily life whatever country we live in, this brief comparative study presents the various means of word-formation in the two languages chosen, English and Romanian, focussing on similarities and differences. The numerous examples used to illustrate the various theoretical aspects presented in the paper are meant to offer a wider perspective on the issue.

Ke words: word-formation, affixation, compounding, conversion, meaning

Before developing on the techniques of word formation in the two languages of our study, the introduction of the main concepts involved in this presentation might prove useful.

The basic concept used in morphology is the term of **morpheme** which is defined as "the smallest unit that has meaning or serves a grammatical function in a language. Morphemes are the atoms with which words are built" (Katamba 2005: 29). Morphemes may appear independently in a context, having in this case a meaning of their own and being called **free morphemes** or they can be linked to free forms, being called **bound morphemes** and having neither an independent use nor a full notional meaning.

The second important concept when we deal with word-formation is **the root**. A root is "the necessary and sufficient constituent for a word to exist" and it is the common part of all the words in a word family, as Tătaru says „the whole series of words and word-substitutes obtained from one root by all possible word-formation mechanism (Tătaru 2002:38).

The third concept is the **affix** which is a bound morpheme that we append to the root in order to obtain a new word. Affixes are divided into **prefixes** and **suffixes**,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

depending on their position to the root (prefixes are added in front of the root whilw suffixes are added at the end of the root).

The last but not least concept is the **stem** that we obtain when we remove the affixes of a word. Sometimes the stem and the root are similar (we call it a **simple stem**) but there are situations when the stem contains other elements as well, compared to the root. We call this type of stem a **derived stem**.

Now that we have introduced and explained the key terms of word-formation, we may develop the main means of enriching the vocabulary in Romanian and in English, pointing out similarities and differences.

The most productive means are derivation, compounding and conversion**.**

Derivation is the process of obtaining new words in a language by means of adding prefixes (prefixation) or suffixes (suffixation) to the root or stem. Prefixes do not change the morphological class of the roots or stems while suffixes do.

Prefixes from both languges can be classified into the following main categories according to the meaning they convey:

a) negative prefixes**,** express various shades of negative meaning**:**

-de-/dis- („not", „the contrary of"): disagree, discourage (English)

-dez-/des/(„not", „the contrary of"): dezlegare, desprins (Romanian)

-in-/il-/ir- („not", „the contrary of"): inadequate, impartial, irrespective, illogical (English)

-in-/im-/i- („not", „the contrary of"): inadaptat, imposibil, ilegal (Romanian)

-mis- („badly): mislead, misunderstand (English)

-ne- („badly"): neînțelegere (Romanian)

-un- („the opposite of"): unwise, unkwown (English)

-mal- („wrongly"): malfunction, malpractice (English)

-mal- („wringly"): malpraxis, malabsorbție (Romanian)

b) reversative and privative prefixes

-un- („to reverse the action"): unlock, untie (English)

-des-/ dez-(„to reverse the action"): desface, dezbraca (Romanian)

-de-/ dis- („to get rid of"): deforestation, discoloured (English)

-des-/ dez-(„to get rid of"): despăduri, dezaburi (Romanian)

c) prefixes of degree and size

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

-arch- („supreme”): archbishop, archenemy (English)

-arhi- („chief”): arhidiacon, arhiepiscop (Romanian)

-hyper- („extra”): hypersensitivity, hypermarket (English)

-hiper- („extra”): hipertensiune, hiperactiv (Romanian)

-mini- („little”): minivacation, minibus (English)

-mini-, micro- („small”): minijup, miniaspirator, microfermă (Romanian)

-over- („too much”): overpopulated, overcooked (English)

-supra- („too much): supraaglomerat, supraacut (Romanian)

-out- („more”, „longer”): outnumber, outlive (English)

There is no equivalent in Romanian for the English prefix *out*-. The derived English words are translated into Romanian using a whole construction (to outlive= a trăi mai mult).

-super- („above”): superhero, supernatural (English)

-supra- („above”): supralicitație, suprataxă (Romanian)

-sub- („less than”): substandard, subclass (English)

-sub- („less than”): subordonat, subestima (Romanian)

-ultra- („beyond”): ultraviolet ultrasonic (English)

-ultra- („extremely”): ultramodern, ultraaglomerat (Romanian)

d) prefixes of attitude

-co- („with”): coordination, co-author (English)

-co- („together”): coechipier, co-președinte (Romanian)

-pro- („on the side of”): pro-democratic, pro-European (English)

-pro- („on the side of”): progerman, prodecan (Romanian)

-anti- („against”): anti freeze, antiwar (English)

-anti- („against”): antifumat, aticoagulare (Romanian)]

e) prefixes of space, direction and location

-in- („going in”): income, influx (English)

-in-/intra- („being in”): input, influx, intramuscular (Romanian)

-out- („going out”): outflow, outdoors (English)

-out- („being out”): outsider, output (Romanian)

-up- („in an ascending direction”): uphill, upstairs (English)

-down- („in a descending direction”): downstairs, downhill (English)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

In Romanian, there are no equivalent prefixes for *up-* and *down-*, the same idea is expresed using a prepositional phrase such as „în josul/ susul dealului/scărilor" (GLR 2005: 627).

-super- („over"): superellevation, superstructure (English)

-super- („above"): superpune, superfosfat (Romanian)

-sub- („under"): suborbital, subway (English)

-sub- („under"): subteran, subacvatic (Romanian)

-inter- („between"): intergallactic, interface (English)

-inter- (between"): international, interactiv (Romanian)

-trans- („across"): transmigration, transcontinentalc(English)

-trans- („into another place"): transatlantic transfrontalier (Romanian)

f) prefixes of time and order

-ante- („before"): antenatal anteroom (English)

-ante- („before"): antepenultim, antecameră (Romanian)

-fore- („before"): forehead, foretell (English)

-pre- („before"): prefabricat, prezicere (Romanian)

-ex- („former"): ex-wife ex-friend (English)

-ex- („former"): excampion, expremier (Romanian)

-post- („after"): post-war, post-position (English)

-post- („after"): post-natal, post-mortem (Romanian)

g) iterative prefixes

-re- („one more time"): reconstruct, reread (English)

-re- („again"): reitera, renegocia (Romanian)

As we can see, in most of the cases presented above there are equivalent prefixes in more than 90 % of the situations in both languages, being only 3 prefixes from English that do not have a Romanian corresponding prefixe.

As far as different classes of suffixes are concerned, the situation in English and Romanian is as follows:

a) suffixes denoting the doer of the action:

- -er/ -ist: builder, teacher, artist (English)
- -er/ -ist: recepționer, violonist (Romanian)
- -en/ -ant: student, attendant (English)
- -ent/ -ant: respondent, reprezentant (Romanian)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- -ar/ -aș/ -giu: acar, arcaș, macaragiu (Romanian)

b) feminine suffixes that are gender morphological markers for nouns:

- -ette/ -ess/ -euse: usherette, actress, chauffeuse (English)
- -easă/ -esă/ -ă/ -iță/ -oaică/ -oară/ -că/ -e: bucătăreasă, ducesă, casieră, pictoriță leoaică, profesoară, tulceancă, ambasadoare (Romanian)

c) suffixes denoting nationality or origin:

- -ese/ -an/ -ard: Portuguese, Mexican, Spaniard (English)
- -ez(ă)/ -an(ă)/ -ean(că): chinez(ă), marocan(ă), muntean(că) (Romanian)

d) diminutive suffixes:

- -ette/ -let/ -y/ -ie: kitchenette, booklet, mummy, auntie (English)
- -aș/ -uc/ -el/ -ică/ -iță: băiețaș, sătuc, tinerel, cărticică, iconiță (Romanian)

e) abstract noun-forming suffixes:

- -ing/ -age/ -ance/ -ence/ -ism/ -dom/ -ment/ -ty/ -ship: reading, coverage, appearance, existence, comunism, freedom nourishment, honesty, leadership (English)
- -are/ -ere/ -ătate/ -ță/ -eală/ -ie: centralizare, creștere, bunătate, putință, amăgeală, prietenie

f) adjectival suffixes:

- -ish/ -y/ -ly/ -le ss/ -ful/ -ed/ -able/ -ive/ -some: boyish, muddy, brotherly, pointless, colourful, painted, readable, illustrative, handsome (English)
- -esc/ -al/ -ar/ -at(ă)/ -bil/ -eț(eață): copilăresc, săptămânal, fugar, plușat, lizibil, certăreț (Romanian)

g) verbal suffixes:

- -ise/ -ize/ -ify/ -en: organize, realise, intensify, broaden (English)
- -a/ -ăi/ -ăli/ -âi/ -iza/ -fica/ -i/ -î/ -ni/ -ona/ -ui: ancora, chițăi, mâzgăli, mârâi, actualiza, electrifica, acri, izvorî, bocăni, atenționa, cârmui (Romanian)

h) adverbial suffixes:

- -ly/ -wise/ -ward: sadly, clockwise, backward (English)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- -(ic)ește/ -iș/ -âș/ -mente: iepurește, cruciș, târâș, totalmente (Romanian)

i) numeral suffixes:

- -teen/ -ty/ -th: seventeen, eighty, eleventh (English)
- -ime: optime, cincime (Romanian)

The conclusion that we can draw at the end of the presentation of derivation, as the most important word-formation means, is that it has, irrespective of the language, a systemic character. This means that, starting from some common patterns and using a relatively small number of affixes, we can build hundreds even thousands of words, that we can easily understand, mainly because they are built on preexisting patterns and according to rules that we learn in our early childhood. From this point of view, derivation, in general, resembles morphology that has a more systemic character, implying a very small number of rules as compared to the great number of words existing in any language.

Some researchers have found connectins, in some way, between prefixation and compounding and their argument is the fact that prefixes keep a stronger connection with various autonomous grammatical tools and mainly with prepositions. (Hristea 1984: 68)

Compounding also known as composition is the word-formation process relying on the grammatical and semantical combination of two or more roots or stems. Compounds in English can be spelt in three different ways, as solid, hyphenated and completely separated words while the Romanian compound words are spelt either solid or hyphenated.

Certain linguists introduced a finer subclassification of compounds according to the morphological class to which they belong. Basically, all morphological classes may have compound members. We are going to present and to illustrate the most common compounding patterns that we have in both languages.

a) compound nouns:

- noun+ noun: bull dog, backpack, câine-lup, redactor-șef;
- verbal noun+noun: working place, riding horse, operațiuni de căutare, pierdere de date;
- noun+ verbal noun: air-conditioning, sleepwalking, sistem de navigație;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- adjective+ noun: blackbird, bluebells, rău-făcător, bună-stare;
- pronoun+ noun: she-wolf, he-doctor;

The last compounding pattern applies only to English as there is no similar pattern in Romanian.

- verb+ noun: pickpocket, dare-devil, zgârie-nori, zgârie-brânză;
- noun+ verb: sunset, rainfall, meșter-strică;
- verb+ verb: pick-and-mix, hit-and-run;

There is no such compounding pattern in Romanian.

- adverb+ noun: after-thought, back-talk, binecuvântare, proastă-intenție;
- preposition + noun: afternoon, underworld, dupa-amiază;

b) compound adjectives

- adjective+ adjective: bitter-sweet, dulce-acrișor;
- noun+ adjective: duty-free, sea-sick, făt-frumos, argint-viu;
- adjective+ noun: hot-blooded, verde-smarald;
- noun+ verb: love-struck, ocean-going, aragaz de gătit;
- adverb+ participle: ill-behaved, everlasting, bine-intenționat, rău-famat;
- adverb+ adjectiv: evergreen, veșnic tânăr.

c) compound verbs

- noun+ verb: baby-sit, house-keep, soare-răsare;
- adjective+ verb: white-wash, dry-clean, scurtcircuita;
- adverb+ verb: overhear, underestimate, binevoi, binecuvânta.

d) compound numerals

In English, all the cardinal numerals between round figures, starting from twenty-one, are compound numerals. Distributive numerals are obtained by reduplicative composition along with the insertion of the preposition „by": two-by-two, nine-by-nine. Fractions are compounds too: 2/3=two-thirds.

In Romanian, all the cardinal numbers starting from unsprezece up to nouăzeci și nouă are compound numerals, round figures including. The distributive and colective numerals are compound words too: amândoi, tustrei, dintâi, unsprezecelea.

e) compound pronouns

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

We have to present the situation of compound pronouns separately as there are no connections between the two languages.

Thus, in English we may have the following compounding patterns:

- possessive adjective+ the noun *self*: yourself, themselves;
- personal pronoun in accusative + the noun *self*: himself, herself;
- *some-*, *any-*, *no-*, *every-*+ the noun *body*: somebody, anybody, everybody;
- the relative-interrogative words *which*, *what*, *whowhere*, *when*+ the adverb *ever*: whoever, whenever;

On the other side, in Romanian we have the following classes of compound pronouns without being always able to identify the composing elements:

- reflexive pronouns: însumi, însăși;
- demonstrative pronouns: ălalalt, celălalt, cestălalt;
- indefinite pronouns: altceva, fieșicare, fitecine, orișicare;
- negative pronouns: niciunul, niciuna;

f) compound adverbs

- adverb+ adverb: throughout, hereabouts, tam-nesam;
- adjective+ noun: uphill, indoor, altădată, altfel;
- adverb+ preposition: thereby, hereby, numaidecât, nicicum.

Like in the case of derivation, compounding involves almost identical patterns in English and in Romanian. There are slight differences that have been outlined during the presentation of the different compound patterns specific for each morphological class.

Conversion is the transfer process of a word from its original morphological class to another. This process can be very productive in any language. Some linguists use the term „functional shift" to refer to this process and highlight the fact that the form of the word remains unaltered even if it is converted from a grammatical function to another.

The most frequent cases of conversion involve nouns, verbs adjectives and adverbs. The nouns obtained by conversion may result from converting an adjective (the good, the beautiful, tânărul, absurdul), a verb (an ache, a drive, cântat, scris, compunere), an adverb (left, front, back, spatele, dreapta, susul), a preposition (the altogether, un pe) or an interjection (a bang, a screech, un ham, un buf).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

The verbs obtained by conversion may result from converting a noun (to snow, to frost, a păta, a ploua, a acoperi), an adjective (to dirty, to round a uda, a calma), an adverb or an interjection (to forword, to meow, a chiți, a înainta).

The situations when adverbs are converted to a new grammatical case are very rare. Sometimes, in non-literary language forms homonymous to adjectives occur in adverbial distribution, but, as Tătaru (Tătaru 2002: 88) points out, „it is rather doubtful whether there are cases of conversion or simply manifestations of the tendancy to drop the ending in the adverb". *Awful rare* used instead of *awfully rare* is such a case.

Since conversion does not imply any changes or it implies slight changes in the form of the word, it is sometimes difficult to tell which item should be treated as the base and which as the converted form.

References:

***Gramatica limbii române*. Cuvântul, Editura Academiei Române, 2005

Cannon, G., *Historical Change and English Word-Formation: Recent Vocabulary*, Peter Lang Publishing Group, 1987

Hristea, T., *Sinteze de limbă română*, București, 2002

Katamba, F., *English Words. Structure, History, Usage*, Routledge, 2005

Lipka, L., *English Lexicology*, Gunter Narr Verlag, 2002

Tătaru, C., *An outline of English Lexicology. Word-Formation*, Limes, 2002

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

ASPECTS OF LANGUAGE DEVELOPMENT IN THE CASE OF A FEMALE ADOLESCENT WITH DOWN SYNDROME

Alexandra Săcui

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare Northern University Center

Abstract: In this study, we examined the development of language abilities of an adolescent with Down syndrome in order to present several ways to improve the vocabulary in children who have this disease. We evaluated a 13 years old child with Down syndrome, who attends a regular education classroom. Her language ability was examined using a range of appropriate techniques such as: logopedic examination, perceptual-motor tests, phoneme discrimination tests, Borel-Maisonny method, Bender Santucci Test (BST), Rey Auditory Verbal Learning Test (RAVLT), worksheets for pronunciation and vocabulary, examination for dyslexia and dysgraphia, Wechsler Intelligence Scale for Children (W.I.S.C.-III; Wechsler, 1991). The student is suffering from mild mental retardation and has a significant deficiency in language.

Down syndrome is a leading genetic cause of intellectual disability. Therefore, the aim of the study was to evaluate a girl with above-mentioned chromosome anomaly and to improve her vocabulary using individually planned arrangements of teaching procedures and adapted curriculum.

The observations were made during 10 months and the study analyses revealed the following results: the subject acquires more knowledge if the teacher adopted a neutral attitude toward her, making no visible differences between her and her classmates. Another remark of the study is that her tasks, which imply her cooperation with other children, lead to an improvement of her social and emotional development. The inclusion of the child in a mainstream school gives her access to more appropriately behaving models and the opportunity to be integrated into a group. During the program, she progressed from learning 5 words per month to 10 words per month. She also started frequently using sentences longer than 3 words.

Keywords: Down syndrome, language skills, adapted curriculum, inclusion, language acquisition

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

1. Preliminarii

1.1. Dizabilitatea a fost și continuă să fie văzută ca o anormalitate imposibil de schimbat, referindu-ne aici la aspectele care pot evolua și se pot aduce la un nivel standard prin muncă și devotament. Șansele pe care le primește o persoană cu handicap sunt infime, din cauza unui egoism al societății nepermisive. Persoanele cu dizabilități sunt discreditate, neținându-se cont de alte abilități pe care le-ar putea deține. Multe dintre aceste persoane nu au șansa de a se remarca pe plan profesional.

În paginile de față, vom examina, pe baza unui material lingvistic[1], aspectele de limbă înregistrate în cazul unui copil cu cerințe educative speciale, diagnosticat cu sindromul Down, din perspectivă socio- și psiholingvistică, încercând să creionăm o traiectorie a limbajului copilului cu cerințe educative speciale (CES), surprins într-o perioadă de evoluție. Comportamentul lingvistic propus spre cercetare[2] aparține unei eleve cu sindrom Down, înscrisă la o școală gimnazială normală, de stat, aflată în mediul urban. Subiectul se află în prezent în clasa a șaptea și are 14 ani. Școala îi asigură instruire specializată, atât din partea cadrelor didactice care realizează curriculum adaptat pentru fiecare materie în parte, cât și din partea unor specialiști, un psiholog și un kinetoterapeut, aceștia îngrijindu-se de evoluția psihică, intelectuală și de cea fizică a subiectului.

1.2. Numărul copiilor cu sindrom Down înregistrați de Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Maramureș este de 33, cu vârste curprinse între 3 și 18 ani. Câteva dintre instituțiile de instruire și educare a copilului cu cerințe educative speciale sunt școlile gimnaziale cu predare normală și centrele școlare pentru educație incluzivă, care au menirea de a situa pe cea mai înaltă poziție dezvoltarea gândirii, sprijinul în formarea personalității acestora și integrarea lor în societate.

1.3. Lucrarea de față prezintă observațiile înregistrate de către un profesor de limba română, în decursul a 10 luni de activitate cu subiectul în cauză[3]. Trebuie să precizăm faptul că aceste observații sunt realizate prin prisma cunoștințelor de lingvistică și a celor de psihologie școlară, însă rezultatele au fost avizate de către specialiști în psihopedagogie

[1]Corpusul se bazează pe investigația directă, pe baza testelor și a fișelor de lucru aplicate fie direct, fie prin intermediul profesorului de sprijin, elevei cu sindrom Down.
[2]Prezentul studiu se încadrează în tematica de cercetare din cadrul proiectul doctoral, cu titlul *Aspecte psiho- și neurolingvistice la copiii cu sindrom Down*.
[3] Trebuie precizat faptul că vom proteja identitatea elevei din motive legale și personale. Astfel, vom apela la prenume și la inițiala numelui, *Iulia M.* Putem afirma, de asemenea, că avem acordul scris parental de a înregistra aceste rezultate și de a le comunica.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

și filologie. Studiul surprinde latura conceptuală, adică cea a noțiunilor teoretice, și latura operațională, care se referă la implementarea ideilor. În fapt, am abordat achiziția limbajului în cazul Iuliei M., din ultimele 10 luni ale anului școlar 2014-2015.

2. Sindromul Down

Sindromul Down este o cromozomopatie „rezultată din blocarea sau erorile mecanismului de disjuncție cromozomială”[4]. Boala a fost descrisă de medicul englez John Langdon Down sub numele de „idioție mongoliană” (Păunescu 1976: 46). Aceasta este una dintre cele mai comune afecțiuni congenitale:

„Down syndrome is one of the most common congenital syndromes. It is the most prevalent chromosomal disorder, and also the most frequently recognized cause of intellectual disability. It occurs aproximately once in every 700 births, and is seen in all ethnic groups. There are slightly more boys born with Down syndrome than girls, but this difference is small. The reason for the slight predominance of males is unknown” (Selikowitz 2008: 27).

Există mai multe diferențe între copiii cu sindrom Down decât asemănări (v. Selikowitz 2008: 25). Au fost identificate circa 120 de trăsături specifice bolii sus-menționate, însă aproximativ șase sau șapte dintre acestea se regăsesc în cazul fiecărui copil suferind de sindromul Down. Toți copiii afectați de maladia în cauză manifestă dizabilitate intelectuală: „all (children) have some degree of intelectual disability; but this may be mild in some and more marked in others” (Selikowitz 2008: 25).

S-a demonstrat că boala apare încă din momentul conceperii embrionului afectat. Fiecare celulă a corpului are 46 de cromozomi. Sunt 23 de perechi cromozomiale, fiecare cromozom dintr-o pereche aparținând unul mamei, iar celălalt tatălui. Sindromul Down a fost asociat cu existența unui cromozom în plus (v. Selikowitz 2008: 26). Când perechea 21 prezintă trei cromozomi în loc de doi, atunci fătul va suferi modificări majore din cauza excesului de material cromozomial. Țesuturile se vor dezvolta mai lent, astfel copilul va suferi întârzieri în dezvotarea sa fizică și neurologică. Aceste întârzieri, identificate în

[4] Constantin Păunescu (1976: 46) prezintă succint morfologia mongoloidismului și aspectele psihice specifice copiilor cu sindrom Down în lucrarea *Deficiența mintală și procesul învățării*.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

copilărie, persistă și în adolescență, manifestându-se apoi și la maturitate, afectând constant dezvoltarea limbajului (v. Finestack, Abbeduto 2010: 1335).

Felul în care eroarea genetică are loc conduce la existența a trei forme ale sindromului Down: trisomia 21, translocația, mozaicism:

„All children with Down syndrome have the extra critical portion of chromosome 21 in their cells. But the amount of chromosome 21 present, and the way in which the error comes about, can take one of three forms. [...] The three forms are trisomy 21, translocation and mosaicism" (Selikowitz 2008: 36).

S-a constatat că există și alte forme „ale trisomiei, ca de pildă Trisomia 18, Trisomia E sau sindromul Edwards, Antimongoloidismul sau monosomia 21, precum și anomalii structurale, ca de pildă, sindromul «cri du chat» sau sindromul Legenne" (Păunescu 1976: 49).

Subiectul nostru prezintă trisomia 21, aceasta fiind cea mai frecventă formă întâlnită.

2.1. Aspectul clinic

Tindem să afirmăm (în acord cu Păunescu 1976: 46-48, Selikowitz 2008: 28-31) că aspectul clinic sau morfologia mongoloidismului este tipică, subiecții semănând deosebit de bine între ei. Marfan (*apud* Păunescu 1976: 46) afirma că „dacă ai văzut un caz Down i-ai văzut pe toți, ei între ei semănând mai bine decât cu frații lor".

Iulia M. prezintă următoarele aspecte fizice[5]:

- înălțimea 152 cm, fața rotundă, iar din profil fața tinde să fie plată;
- ochii sunt distanțați, nasul gros și ușor turtit, iar narinele sunt largi;
- gura este mai mică decât una obișnuită, fiind ușor întredeschisă în permanență. Are tendința de a imita fiecare mișcare a buzelor surprinsă în vorbirea interlocutorilor săi.
- urechile sunt mici, părul este drept și moale;
- gâtul este scurt și gros;

[5] Aspectul fizic al Iuliei M. a fost descris în urma consultării următoarelor lucrări de specialitate: Constantin Păunescu. 1976. *Deficiența mintală și procesul învățării* și Mark Selikowitz. 2008. *Down Syndrome: the facts.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- membrele superioare şi cele inferioare sunt scurte, iar bazinul este foarte lat;

Diferenţele de natură fizică, odată cu adolescenţa, devin mai proeminente şi pot conduce la stigmatizarea persoanelor care suferă de sindromul Down: „Physical differences become even more pronounced during adolescence, which can increase the social stigma of Down syndrome" (Davis 2008: 272).

2.2 Dezvoltarea neuropsihică

Menţionăm limitele de întârziere în dezvoltarea psihomotrică (v. Păunescu 1976: 48), aceasta având „o componentă de deficienţă mintală (oligofrenie) care poate merge de la o debilitate mintală lejeră (QI = 65) până la idioţie profundă" (Păunescu 1976: 48). Majoritatea indivizilor care suferă de această boală prezintă un IQ cuprins între 35 şi 50. Există şi cazuri de dezvoltare mintală normală[6], atunci când individul suferă de cea mai rară formă a sindromului Down, mozaicism celular, iar limita inferioară o întâlnim la forma mozaic triplo 21 care manifestă cea mai gravă întârziere mintală (v. Păunescu 1976: 48).

Iulia M. a înregistrat un IQ de 62, iar în domeniul de faţă se află într-un stadiu de stagnare. Datorită împlinirii sarcinilor primite acum un an, putem afirma că la vârsta de 13 ani a atins apogeul capacităţii de concentrare, de atenţie manifestată şi un punct foarte înalt în corectitudinea răspunsurilor date la sarcinile primite[7]. Am constatat că, odată pornită învăţarea, subiectul evoluează într-un ritm normal, obţinându-se un progres uniform. Capacitatea de concentrare este afectată deseori, eleva lăsându-se pradă emoţiilor, înfăţişând un comportament ce trădează sentimente de jenă şi neîncredere în propria persoană. Acest lucru poate fi cauzat de trecerea de la faza de preadolescenţă la faza de adolescenţă, fapt care implică conştientizarea unor situaţii reale de viaţă, dar şi încercarea unor sentimente de apartenenţă la un grup social. În cazul de faţă, putem preciza că eleva doreşte să se facă remarcată de colegi prin corectitudinea răspunsurilor pe care le prezintă, astfel primind aprecierea celor din jur şi în cele din urmă acceptarea de către clasă. Manifestarea unor sentimente de jenă sunt specifice adolescenţilor atunci când, spre exemplu, li se cer răspunsuri pertinente şi acuză faptul că nu sunt pregătiţi.

[6] *Precizăm că valoarea medie a IQ-ului se situează între 90 şi 110.*
[7] Afirmaţia are ca temei percepţia celorlalte cadre didactice.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Fazele adolescenței la copiii cu CES sunt aceleași precum în cazul copiilor fără CES, doar că pot apărea noi provocări din cauza afecțiunilor cognitive și compotamentale de care suferă: „their cognitive and behavioral differences can bring special challenges to the adolescent, their family, and the school" (Merrick *et al.apud* Davis 2008: 272).

Intervenția timpurie este extrem de importantă, deoarece odată cu trecerea timpului progresul se obține mai greu: „early intervention is more effective than later intervention" (Davis 2008: 274).

Capacitatea de a realiza conexiuni între datele oferite de către profesor a rămas constantă în ultimele luni de studiu, drept urmare, subiectul nu a reușit să își depășească limitele pe care le-a atins după 5 luni de exercițiu.

2.3. Dezvoltarea psihomotricității

Copiii cu sindrom Down sunt recunoscuți ca fiind lenți sau pasivi, însă am constatat că lentoarea sau pasivitatea de care dau dovadă se transformă în interacțiune și implicare activă în conversații sau activități ludice, dacă cei din jurul subiectului sunt suficient de persuasivi în ceea ce privește încercarea de a implica subiectul în activitățile propuse.

Iulia M. urmează un program de dezvoltare psihomotrică realizat de kinetoterapeutul școlii. Programul este unul particularizat, realizat pentru a diminua carențele psihomotrice pe care subiectul le-a prezentat inițial.

2.4. Afectivitatea

Subiectul manifestă adesea o sfială exagerată în situațiile în care i se solicită un răspuns. Emotivitatea este puternic dezvoltată datorită reacțiilor de manifestare afectivă pe care le prezintă în interacțiunea cu cei din jur.

În cazul unor sarcini de lucru, aceste reacții pot fi controlate în urma insistenței și a reluării cerinței, care în majoritatea cazurilor îmbracă o altă formulare. Iulia M. în cele din urmă cedează, dar fiecare reluare a cerinței trebuie întărită cu aprecieri pozitive. Prin încurajarea acesteia de a răspunde, se clădește astfel, în timp, o construcție solidă a încrederii în sine. Orice răspuns greșit, pe care eleva îl va da, nu va fi corectat vehement printr-o apreciere negativă, ci va fi plasat în contextul în care acel răspuns ar fi fost corect. Astfel, se creează o serie de conexiuni, iar Iulia M. constată că afirmațiile sale ar fi fost

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

corecte dacă ar fi fost plasate într-o altă conjunctură. Acest lucru nu este resimțit ca un eșec, ci îi stârnește elevei dorința de a da dovadă de o concentrare mai profundă.

2.5. Comunicarea

Iulia M. este reținută în a da răspunsuri constituite din propoziții dezvoltate. Aceasta preferă răspunsurile monosilabice sau scurte (formate dintr-un cuvânt sau din propoziții simple), fără a suplimenta cu detalii mesajul transmis. Eleva manifestă acest fapt în orice împrejurare, fie că îi sunt adresate întrebări instituționalizate, legate de școală, cu privire la conținuturile materiilor pe care aceasta le studiază, fie întrebări cu caracter general adresate în pauze sau în timpul liber. Iulia M. prezintă același comportament comunicativ evaziv atât în prezența profesorilor, cât și a persoanelor din mediul familial, cu toate că în primă instanță comportamentul său nu trădează sentimente de jenă care ar putea afecta răspunsurile oferite. Sentimentele de sfială apar în urma repetării aceleiași întrebări, iar eleva nu se simte capabilă să ofere un răspuns. Mecanismul de depășire a acestui obstacol este cel expus la punctul anterior.

Subiectul cunoaște o mare parte din cuvintele care aparțin vocabularului fundamental, iar procesul de învățare a unor cuvinte noi necesită o perioadă mai îndelungată de timp pentru ca acestea să fie înțelese și apoi fixate:

„Although learning sight-words does not readily allow for the acquisition of new words and generalization of learned skills to new words (such as phonics approach), learning sight words can be an excellent way to learn functional words for children with Down syndrome to increase their ability to function more independently in their communities" (Davis 2008: 276).

2.6. Activități de cunoaștere

Informațiile primite sunt prelucrate destul de greu și lent de către subiect, fenomenul fiind explicat astfel: „memoria rațională este foarte redusă din cauza deteriorării structurale și funcționale a creierului și secundar a instabilității fenomenelor de atenție" (Păunescu 1976: 48). Barierele sunt redate de imposibilitatea de a înțelege relațiile cauzale, predominând gândirea concretă.

2.7. Învățarea

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

În ciuda faptului că Iulia M. prelucrează informația lent, aceasta reușește să memoreze, de pildă, poezii considerate de către noi dificile, povești și lecții la biologie. Acest lucru demonstrează faptul că puterea de concentrare și de fixare a unor cunoștințe este suficient de mare pentru a învăța o multitudine de termeni, însă problema apare atunci când subiectul este solicitat să facă unele conexiuni între termenii reținuți și cei înțeleși, fiecare în mod particular.

3. Programa școlară – Curriculum adaptat

Vom prezenta în cele ce urmează câteva idei[8] de adaptare sau personalizare a competențelor specifice, regăsite în *Programa școlară – limba și literatura română pentru clasele a V-a – a VIII-a*, pentru subiectul în cauză, Iulia M., ținându-se cont de toate aspectele lingvistice identificate în cadrul evaluării inițiale. Documentele curriculare urmează modelul centrat pe competențe și au scopul de a atinge obiectivul cel mai înalt al sistemului de învățământ, acela de la modela o personalitate umană. Finalitatea procesului de învățare conduce la dezvoltarea abilităților și a capacităților individului necesare adaptării și integrării acestuia în societate.

Vom exemplifica, sub formă tabelară, câteva competențe specifice adaptate nevoilor Iuliei M.:

Elevii fără CES trebuie să atingă următoarea competență specifică într-o perioadă de timp determinată:	Aceeași competență specifică, adaptată cerințelor educative speciale în cazul Iuliei M., poate fi formulată astfel:
• „identificarea informațiilor esențiale dintr-un mesaj oral, în scopul înțelegerii sensului global al acestuia” (*Programa școlară – limba și literatura română pentru clasele a V-a – a VIII-a* 2009: 5);	• receptarea unor instrucțiuni verbale;
• „identificarea secvențelor de dialog, de narațiune și de descriere dintr-un mesaj oral, în scopul înțelegerii modului de	• desprinderea sensului global al unui mesaj rostit în limbaj standard cu viteză

[8]Diferențele constau în modificarea competențelor specifice de la nivelul clasei a V-a pentru copiii fără CES și adaptarea lor pentru eleva din a VI-a cu CES.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

structurare a acestora" (*Programa şcolară – limba şi literatura română pentru clasele a V-a – a VIII-a* 2009: 5);	normală, identificând secvenţele de dialog, de naraţiune şi de descriere;
• „înlănţuirea clară a ideilor într-un mesaj oral" (*Programa şcolară – limba şi literatura română pentru clasele a V-a – a VIII-a* 2009: 5);	• exprimarea unor sentimente şi a unor stări de spirit;
• „sesizarea corectitudinii utilizării categoriilor gramaticale învăţate" (*Programa şcolară – limba şi literatura română pentru clasele a V-a – a VIII-a* 2009: 7);	• identificarea părţilor de vorbire;
• „redactarea unor texte imaginative şi reflexive în scopuri şi în contexte variate" (*Programa şcolară – limba şi literatura română pentru clasele a V-a – a VIII-a* 2009: 7);	• redactarea unor texte scurte care să prezinte descrierea unor persoane, a unor locuri, evenimente sau sentimente;

4. Integrarea subiectului în învăţământul de masă

Iulia M. şi-a dezvoltat în mare măsură competenţele datorită faptului că s-a simţit acceptată şi deseori răsfăţată de colegii săi. Faptul că aceasta face parte dintr-un grup eterogen îi creează posibilitatea de a observa şi de a cântări care comportamente sunt apreciate şi pe care trebuie să şi le însuşească pentru a fi recompensată cu apreciere şi respect din partea celor din jurul său.

S-a dovedit că integrarea elevilor cu CES în şcolile normale duce la rezultate mult mai bune decât dacă ar face parte dintr-o clasă care aparţine unei şcoli speciale (v. Buckley *et al.* 2006: 54-67): „«inclusion» or attempts to include children with dissabilities (including Down syndrome) in a regular education classroom will benefit children's social and emotional development given that they will have access to appropriately behaving role models and friends" (Davis 2008: 278).

Davis (2008: 278) surprinde rezultatul unui studiu realizat de Buckley, Bird, Sacks şi Archer (2006: 54-67) în care copiii cu sindrom Down înscrişi la şcolile de masă

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

prezentau un progres de 2 ani și 6 luni în ceea ce privește dezvoltarea abilităților lingvistice față de copiii care erau incluși în școlile speciale:

„For the teenagers in mainstream schools, the results indicate that their receptive and expressive language is progressing at the same rate and that reading and writing is a specific strength and better than might have been predicted from their other language abilities. Their expressive language is 2 years and 6 months ahead of the special school group. Some 78% of the mainstream teenagers are rated as being intelligible to strangers compared with 56% in special schools in 1999 and 42% in 1987. For the teenagers in special education, their receptive language is at a similar level to those in mainstream school but their expressive language is more than 2 years behind their receptive language. Their reading and writing abilities are at the same level as their receptive language but significantly behind the reading and writing skills of the mainstreamed teenagers, the difference being more than 3 years" (Buckley *et al.* 2006: 56-57).

5. Metode și instrumente de consolidare și de evaluare

Abilitatea lingvistică a Iuliei M. a fost studiată prin intermediul unor instrumente specifice, precum: evaluarea logopedică, teste perceptiv-motrice, probe care examinează capacitatea de diferențiere fonematică (paronime, logatomi), proba Borel-Maisonny, proba Bender Santucci, testul auditiv-verbal Rey, fișe pentru pronunție, fișe pentru vocabular, evaluarea dislexiei/ disgrafiei, Wechsler Intelligence Scale for Children (W.I.S.C. III; Wechsler, 1991). Adolescenta evaluată prezintă întârziere mintală ușoară.

5.1. Pentru a putea identifica parcursul achiziției limbajului Iuliei M., am efectuat o serie de teste și am susținut activități specifice consolidării comportamentelor de limbaj adecvate și corecte, specifice unui elev cu cerințe educative speciale de nivelul clasei a VI-a.

5.1.1. Percepția auditivă și auditiv-verbală (v. Oprea *et al.* 2003: 75): testele presupun recunoașterea sunetelor realizate de diverse obiecte sau ființe, cu ochii închiși: sunete emise de diferite animale, strănutul, aplauzele etc.

5.1.2. Probe verbale: profesorul pronunță cuvinte, propoziții de la un metru pentru a verifica deficiențele auzului fonematic, în momentul în care elevul le reproduce.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

5.1.3. Percepția vizuală: recunoașterea unor obiecte (descriere, precizarea poziției acestora unul față de altul, identificarea unui anumit obiect dintr-o mulțime eterogenă etc.); recunoașterea unor imagini (să descrie un șir de imagini în ordine logică, să descrie, din memorie, obiecte etc.).

5.1.4. Proba perceptiv-practică - Bender Santucci (v. Oprea *et al.* 2003: 86)

Această probă vizează evaluarea unei aptitudini intelectuale, funcția perceptiv-motrică. De asemenea, proba își dovedește validitatea în condițiile deficienței mintale, fiind studiate particularitățile vizual-motorii care condiționează achiziția scrisului și cititului. Se înregistrează date referitoare la forma inteligenței practice, copilul având capacitatea de a reda figuri și forme, fie prin copiere, fie prin redarea conturului unei configurații.

5.2. Verificarea memoriei și exersarea acesteia se poate realiza pe diverse căi, aplicate și în cazul subiectului Iulia M.: proba Rey de memorie auditivă a cuvintelor. Probele de evaluare a nivelului de dezvoltare a limbajului (verificarea abilităților la nivelul cuvintelor și a abilităților la nivelul frazei) sunt instrumentele cu care am reușit să depistăm viteza cu care Iulia M. învață cuvintele și cum le întrebuințează. Probele pentru examinarea limbajului oral evidențiază capacitatea subiectului de a reda explicații referitoare la diverse situații din viața reală.

5.3. Prin intermediul unor jocuri și al unor teste precum proba logatomi - Borel Maisonny (v. Oprea *et al.* 2003: 86) se verifică dizabilitățile limbajului sau diverse logopatii. Am urmărit citirea structurilor consonantice – logatomi de tipul: *ca, che, chi, co, cu, spa, spe, spi, spo, spu* sau alternarea unor cuvinte care pun probleme de pronunție: *ceas/șes, cer/ser, ceară/seară, cine/șine, cit/sit* etc. – și controlul continuității în deplasarea stânga-dreapta a citirii, respectând rândurile textului.

6. Rezultate

Din analizele studiului se desprind următoarele rezultate: observațiile au fost făcute pe parcursul a zece luni, iar concluzia este aceea că subiectul asimilează mai multe cunoștințe dacă profesorul manifestă o atitudine neutră față de acesta, nefăcând diferențe vizibile între el și elevii participanți la actul instructiv-educativ.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

O altă constatare a studiului este aceea că sarcinile care presupun cooperarea subiectului cu ceilalți elevi duc la îmbunătățirea dezvoltării sale sociale și emoționale. Includerea subiectului într-o școală de masă îi oferă posibilitatea de a se integra într-o colectivitate și de a prelua mai multe modele de comportament potrivite.

Putem preciza că, pe parcursul studiului, acesta a înregistrat un progres evident: vocabularul i s-a îmbunătățit, învățând lunar între cinci și zece cuvinte; a atins performanța de a răspunde în enunțuri formate din cel puțin trei cuvinte. Cuvintele aparțin diverselor obiecte de învățământ: biologie, matematică, informatică, limba și literatura română (gramatică, elemente pentru decodarea textului literar etc.) ș.a.m.d.

Pronunția africatelor *č* și *ğ* este încă deficitară, iar acest lucru subliniază faptul că Iulia M. prezintă o tulburare de pronunție numită dislalie simplă, eleva înlocuind aceste sunete cu sunetul *s*.

Această tulburare de pronunție se poate corecta, în timp, prin intermediul unui program logopedic personalizat. De asemenea, trebuie menționată ca un punct de reper știința care se ocupă cu studiul tulburărilor de limbaj, numită neurolingvistică: „The field of neurolinguistics has come to consist of two related areas of study: language disordes (which is sometimes called ”aphasiology”) and the relationship between language and brain” (Caplan 2003: 582).

Eleva realizează conexiunile dintre noțiunile gramaticale, însă pe baza unui model, reușind să determine, de pildă, subiectul unei propoziții prin analogie cu identificarea altor subiecte din propozițiile anterioare.

În redactarea unui text, subiectul prezintă dificultăți în cazul: ortografiei, punctuației, coerenței, așezării în pagină. Am observat, de asemenea, că Iulia M. dispune de o imaginație bogată, deoarece compunerile sunt inedite, având în vedere capacitățile ei cognitive. Aceasta creează texte descriptive reușite, integrând imagini artistice și figuri de stil care prezintă asocieri de cuvinte potrivite, surprinzând fapte și situații legate de existența concretă. Am remarcat utilizarea verbelor la prezent în majoritatea textelor realizate.

Subiectul produce mesaje orale scurte, manifestă preferința pentru răspunsurile monosilabice. Dacă interlocutorul cere detalii, Iulia M. le oferă la fel de concis. Eleva întâmpină dificultăți în a formula enunțuri, iar timpul de reacție al acesteia este mult mai mare decât al unui elev fără cerințe educative speciale.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Iulia M. dispune de o capacitate mare de a reține informații însă obstacolul apare atunci când noile informații trebuie conectate între ele sau integrate în cadrul unor operații logice.

Limba funcționează după un set de reguli. Fiecare individ le percepe și le aplică în funcție de capacitățile sale cognitive, intelectuale sau psihice. Datorită acestor reguli există limba:

„The rules of the language are not rules of some indefinite set of formal objects or potential actions but are rules that form or constitute the language, like Articles of the Constitution or rules of chess (not a set of moves, but a game, a particular rule system)" (Chomsky 1986: 27-28).

7. Concluzii

Fiecare individ are propriul stil de însușire a cunoștințelor, propria manieră de a lega noile informații între ele. Exercițiul potrivit și constant poate menține mintea unui copil cu sindrom Down într-o continuă dezvoltare.

Iulia M. a făcut un progres remarcabil pe parcursul semestrului al II-lea al clasei a VI-a, iar anumiți factori[9] au condus, în același timp, la o evoluție a limbajului într-un ritm normal, obținându-se un progres uniform în ultimele luni de studiu.

Considerăm că intervenția de specialitate îmbinată cu tehnicile de integrare a elevilor cu sindrom Down într-un colectiv ar dezvolta capacitatea acestora de a se autodepăși. Acest lucru nu ar face decât să sporească șansele ca persoanele cu sindrom Down să profeseze, la un moment dat, într-un domeniu care le avantajează.

Bibliografie

***Ministerul Educației Cercetării și Inovării. 2009. *Programa școlară – limba și literatura română pentru clasele a V-a – a VIII-a.*

Buckley, S., Bird, G., Sacks, B., & Archer, T. 2006. A comparison of mainstream and special education for teenagers with Down syndrome: Implications for parents and teachers. În *Down Syndrome Research and Practice*. 9 (3). 54-67.

[9]Afirmăm aceasta, deoarece, din lipsa unor constatări specializate, nu putem menționa factorii care nu permit subiectului să se autodepășească din nou și să înțeleagă anumiți termeni întâlniți pe parcursul procesului de învățare.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Caplan, David. 2002. Neurolinguistics. În *The Handbook of linguistics*, Mark Aronoff și Janie Reese-Miller (eds.), 582-608. Oxford: Blackwell Publishing.

Chomsky, Noam. 1986. *Knowledge of language: Its Nature, Origin, and Use*. New York: Praeger Publishers.

Davis, Andrew S. 2008. ChildrenWith Down Syndrome: Implications for Assessment and Intervention in the School. În *School Psychology Quarterly*.Vol. 23, Nr. 2, 271-281.

Finestack, Lizbeth H., Leonard Abbeduto. 2010. Expressive Language Profiles of Verbally Expressive Adolescents and Young Adults With Down Syndrome or Fragile X Syndrome. În *Journal of Speech, Language, and Hearing Research.* Vol. 53, October, 1334-1348.

Oprea, Viorica, Elena Liliana Nițu, Diana Chiriacescu și Elena Lungu Petruța. 2003. *Set de instumente, probe și teste pentru evaluarea educațională a copiilor cu dizabilități*. București: Editura MarLink.

Păunescu, Constantin. 1976. *Deficiența mintală și procesul învățării*. București: Editura Didactică și Pedagogică.

Selikowitz, Mark. 2008. *Down Syndrome: the facts*, Ediția a III-a. Oxford: Oxford University Press.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

OVERVIEW UPON THE CHALLENGES OF A CONFERENCE INTERPRETER

Bianca Han

Assist. Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: The article deals with aspects that build the professional activity and challenges of a conference interpreter, aiming to design the professional profile of this job that ensures intralinguistic communication. Light is brought onto the idea that the difficulty that lies in performing the task of an interpreter is strictly linked to its specificity. The article also presents the main activities performed by interpreters and the skills they need to master in order to ensure professionalism.

Keywords: interpreter, communication, oral translation,

The world we live in is like a complicated, sophisticated web, language-wise. People all over the globe thrive to communicate to one another, to interact, to change thoughts and opinions. Their actions result directly from their words, their words are directly reflected in their behaviour. But these words need to be transposed from one language to the other, for people do not all use the same language. Truth be said, English still holds the grounds for lingua franca, but, this only supports the idea that other foreign languages need at least to be taken to English, if other combinations seem more difficult.

The 'master puppets' who agilely operate rendering words from one language to the other are the translators, when we refer to written translation, and the interpreters, when we deal with oral translation. Some might argue that, since both translators and interpreters deal with transposing words from language A to language B, both categories cover pretty much the same area. In that case, some are prone to be a little far from the mark up to a certain extent, since the terms in question aim at different 'facets of the same coin'. Admitting that both translators and interpreters deal with conveying meaning and understanding among different languages, one ought to understand that there are

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

similarities just as much as there are differences between the two. Yet, interpretation should not be confused with translation, since the latter refers exclusively to written texts.

Keeping this idea in mind, we will try to answer to the question *How Does Interpretation Differ from Translation?* by quotingJames Nolan[1]: "A translator studies written material in one language (the 'source language') and reproduces it in written form in another language (the 'target language'). An interpreter listens to a spoken message in the source language and renders it orally, consecutively or simultaneously, in the target language. Both the translator and the interpreter must have a thorough mastery of the target language, as well as a very good passive understanding of the source language or languages with which they work." Nolan continues by underlining that most interpreters prefer to translate into their native tongue, while the other languages used as source languages remain as passive languages.

The same author draws attention to the fact that the interpreters' job also consists in performing "thorough research with background materials and dictionaries in order to produce the most accurate and readable written translation possible."[2] But, their job does not end here, since they need to be able to "get the gist of the message across to the target audience on the spot."[3]

One ought to deeply understand that

"The differences in skills are arguably greater than their similarities. The key skills of the translator are the ability to understand the source language and the culture of the country where the text originated, then using a good library of dictionaries and reference materials, to render that material clearly and accurately into the target language. In other words, while linguistic and cultural skills are still critical, the most important mark of a good translator is the ability to write well in the target language. Even bilingual individuals can rarely express themselves in a given subject equally well in both languages, and many excellent translators are not fully bilingual to begin with. Knowing this limitation, a good translator will only translate documents into his or her native language. An interpreter, on the other hand, must be able to translate in both directions on the spot, without using dictionaries or other supplemental reference materials. Interpreters

[1]James Nolan, *Interpretation. Techniques and exercises*, Multilingual Matters LTD, Clevedon, Buffalo, Toronto, 2005, p. 2
[2] idem
[3] idem

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

must have extraordinary listening abilities, especially for simultaneous interpreting. (…) Interpreters must also possess excellent public speaking skills and the intellectual capacity to instantly transform idioms, colloquialisms and other culturally-specific references into analogous statements the target audience will understand."[4]

It has been agreed upon that there is no such thing as a perfect translation or a perfect interpretation, due to the inherent differences among languages and the cultures they belong to. Nevertheless, Nolan states, "in practice, the translator is usually held to a higher standard of accuracy and completeness (including the ability to reproduce the style of the original), while the interpreter is expected to convey the essence of the message immediately. The translator's activity is more like that of a writer, while the interpreter's performance is more like that of an actor."[5]

In order to better understand the challenges that interpreters are prone to undertake, we ought to trace the most important activities they perform. According to the official page of the European Parliament[6], interpreters render a message from one language into another, naturally and fluently, adopting the mode of presentation, tone and convictions of the orator and speaking to the person first. People with different horizons, coming from different cultures and speaking different languages attend international conferences. The mission of the interpreter is to facilitate communication among people, not by translating the words uttered but by transmitting the ideas expressed.

There is a certain terminology when it comes to the job of an interpreter and a number of styles in which interpretation can be performed. For instance, there is the so called *linguistic combination* of interpreters, which is represented by the languages from which or to which they perform interpretation, either simultaneous or consecutive. There are several types of interpretation: *Consecutiveinterpretation*, referring to the interpretation of the words uttered by the speaker after his/her intervention ended; *Simultaneous interpretation* referring to the interpretation of the words uttered by the speaker during his/her intervention; *Relay*, which is a form of interpretation from one language to another through a third language. *Retour*, meaning the interpretation from the interpreter's mother tongue in a foreign language; *Pilot*, referring to using another

[4] Acc. to http://www.languagescientific.com/translation-services/multilingual-interpreting-services/interpreting-vs-translation-services.html
[5] idem
[66] http://ec.europa.eu/dgs/scic/what-is-conference-interpreting/index_ro.htm

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

language as the source for the interpretation or *Chuchotage*, which is the simultaneous interpretation whispered in the ears of the participants. All these only prove how sophisticated and challenging the job of an interpreter can really get, since all these types of interpretations are supported by an intense input of hardwork, energy, research in advance. In the same time, it would be unfair not to underline that they need to prove "thorough knowledge of the general subject to be interpreted, intimate familiarity with both cultures, extensive vocabulary in both languages, ability to express thoughts clearly and concisely in both languages and also excellent note-taking techniques for consecutive interpreting."[7]

On the other hand, the processes that interpreters need to undergo while performing any of the above mentioned types of interpretation are just as complex and varied. On top of it all, these processes need to happen very fast and very safe, language and knowledge-wise.

Recently, a group of students[8] in linguistic studies at out university have benefited from the amiability of an official conference interpreter, who kindly agreed to give a thorough presentation on *How Interpreting Works in the European Parliament*[9]. According to this presentation, the job of conference interpreters requires them to participate to different types of meetings: committees, political groups, plenaries, delegations, press conferences, and each type of such meetings poses different challenges and needs different preparation. Thus, interpreters need to get prepared for every such task, and, on top of this, as paradoxical as it may sound, they need to be ready to expect the unexpected. Besides the fact that they need to become accustomed to the material specific to the speech they need to interpret, which is already a very demanding job, especially when the terminology is very specialised and sophisticated, there are also other challenges interpreters may need to face. In her presentation, Dona Ursu makes us aware of the issues regarding speed of the speech, different speakers and different accents, information overload, written speeches that are being read at a rather quick reading pace, technicalities and complex legislative procedures, coded style of political discourse. All

[7] Acc. to http://www.languagescientific.com/translation-services/multilingual-interpreting-services/interpreting-vs-translation-services.html
[8] *AML (Applied Modern Language) Students of the "Petru Maior" University of Tg. Mures took part at a skype session hosted by Mrs. Dona Ursu, official conference interpreter of the Romanian Unit, European Parliament, April, 22, 2016.*
[9] *http://www.upm.ro/evenimente/index.html*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

these and more might impose an increased degree of difficulty when it comes to interpretation of any type.

In order to ensure professionalism, interpreters need to master good note taking skills, to be organised and develop a good short time and ling time memory. They also need to develop good public speaking skills, to be good diplomats and also to benefit from quick-thinking and decision-making techniques. And last, but definitely not least, they need to stay in good physical shape, in order to resist long and tiresome intervals of focusing on the job of rendering meaning from one language to the other.

It has been debated upon the idea that memory is a very important tool in the activity of interpreters. They appear to own spectacularly trained memories, able to retain a great amount of information. Good memory together with well-developed note-taking techniques are considered to be the main super powers that interpreters need to have. This is the reason why all interpreters take specialised courses in how to develop these main skills. They study about mnemonics and memory training techniques, they learn how to correctly take notes to enhance interpretation. Nevertheless, in her study, Marianne Lederer[10] notices that

"When consecutive interpreting was the norm, those who saw interpreters at work thought they had phenomenal memories- but that was not the case. Consecutive interpreters who succeed in retaining each nuance of sense before spontaneously re-expressing the whole discourse in their own language put into practice a very general aptitude which consists of retaining what has been understood whilst the words themselves disappear. This aptitude is universal. (...) Deverbalization may well be less obvious in translation than in consecutive interpreting but it is just as present. For interpreters and translators both, 'understanding' is arriving at a mental representation. Deverbalisation is a cognitive process known to all of us: as they disappear, sensorial data become bits of knowledge divested of their concrete shape. Cognitive memory consists of acquiring a piece of knowledge, as fleeting as its retention may be. It should not be confused with the cognition of computers where all knowledge is of necessity formalised, nor with verbal memory which allows for the rote learning of a poem or a song. The victory of interpreters over the evanescence of words, wrongly attributed to an astonishing ability to memorise, has allowed the close study of an important phenomenon of language behaviour:

[10] Lederer, M., *Translation, The interpretative model*, London and New York: Routledge, Hachette Livre, 2003, pp. 12-13

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

deverbalized sense is transmitted from speakers to listeners, it arises out of words but is not to be confused with them."

Thus, she believes that memory is an asset to be mastered by interpreters by means of practice in order to achieve the aim, yet it is something that can be achieved by all who can understand the subtlety of behavioural psychology of deverbalisation. "Although it is developed in training and made particularly effective when used by interpreters, everyone who can speak has it."[11]

An interesting way to conclude this article would seem to bring into the foreground what the interpreter is not, according to Michelle Renee Hof, a conference interpreter.[12] Thus, an interpreter is not a language teacher, as that would imply lots of patience and pedagogical tact (…) not a community interpreter, (…) not an interpreting researcher, although the researchers' role and effort is highly regarded and valued, (…) not a translator. Hof only intends to draw attention to the fact that the job of an interpreter is a very complex one, indeed, as it needs to take into consideration a vast range of activities. Yet, this job is not to be confused or overlapped with that of other jobs, to which it tangentially gets in contact. Interpreters need to learn how to manage their knowledge of the subject, handle the linguistic aspect appropriately, an all this under the heavy pressure of time. According to Nolan, "A good translator will spend much time searching for the correct technical term or the right choice of words, but a good interpreter must immediately come up with a satisfactory paraphrase or a rough equivalent if *the right word* does not come to mind, in order not to keep the audience waiting. Some people are able to do both translation and interpretation. Others find that, for reasons of temperament and personality, they cannot do one or the other.[13]

The issue of stress and personality type is not to be considered lightly when it comes to analysing the job of interpreters. Depending on the type of job they have to perform, on the time they need to do it, on the contextual factors that frame the job they need to perform, the difficulty attached to it might increase or decrease. We have already agreed upon the fact that professional interpreters prepare in advance, get accustomed to the material they later need to interpret. Nevertheless, even if that is the case in the best of

[11] *Idem, op. cit., p. 13*
[12] Michelle Renee Hof in http://aiic.net/page/3712/confessions-of-a-conference-interpreter/lang/1
[13] Idem in Nolan, op. cit.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

scenarios, there may be cases in which the subject of the material that needs rendering in a different language is not always in the interpreter's comfort zone, i.e. knowledge area covered by the interpreter. Obviously, some might argue that this only adds to the challenges of the job, this is what keeps interpreters on their toes, this is what makes their blood boil, etc. True, to prevent it from becoming too boring and obsolete, all jobs need to keep people alert. Yet, a high maintained level of anxiety is prone to become ineffective, effete, and may lead to a decrease in the quality of the job performance.

People have agreed that the most difficult jobs to perform are those that imply working with people. People may come in all complex, complicated, sophisticated variants. Not to mention people who belong to different cultures, speaking different languages, standing behind different believes. Interpreters do more than just render words from a language to another: they render meaning, they render attitude, they render opinions and they need to do it with the utmost professionalism, in order to ensure intrapersonal communication.

Bibliography

- Lederer, M., *Translation, The interpretative model*, London and New York: Routledge, Hachette Livre, 2003
- Nolan, J., *Interpretation. Techniques and exercises*, Multilingual Matters LTD, Clevedon, Buffalo, Toronto, 2005
- Pöchhacker, F., *Introducing interpreting studies*, London and New York: Routledge, 2004[1] http://ec.europa.eu/dgs/scic/what-is-conference-interpreting/index_ro.htm
- Michelle Renee Hof in http://aiic.net/page/3712/confessions-of-a-conference-interpreter/lang/1
- http://www.languagescientific.com/translation-services/multilingual-interpreting-services/interpreting-vs-translation-services.html
- http://www.upm.ro/evenimente/index.html

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

METAPHORICAL EXTENSIONS OF PREPOSITIONS IN LEGAL TEXTS: THE PREPOSITION ON

Simina Badea

Assist. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: One of the characteristics of legal language is the specific use of prepositions, most often in set-phrases, as sometimes a preposition can make a term move from the general English area to that of legal English. In this framework, our paper analyzes the contributions of cognitive semantics to the study of language as far as prepositions are concerned. Abstract aspects of experience can be conceptualized in terms of the concrete, starting from the basic level of the familiar physical domain. This transfer mechanism is carried out by means of metaphor, the main conceptual mechanism leading to the comprehension of abstract concepts and performance of abstract reasoning. As for prepositions, they express a wide variety of meanings, most of them are either spatial or figuratively derive from notions pertaining to physical space. This paper attempts to present some uses and values of the preposition ***on*** *with emphasis on the metaphorical extensions of the spatial meaning of this preposition in legal texts.*

Keywords: preposition ***on****, legal text, metaphor, spatial meaning, figurative meaning*

1. Legal language becomes distinct, among others, by the specific use of prepositions, most often in certain expressions or set-phrases. Sometimes a preposition can make a term move from the general English area to that of legal English and, as a consequence, there are many translation errors occurring under the influence of the source language (Beaudoin, 2007:175-176).

In this framework, our paper analyzes the contributions of cognitive semantics to the study of language, and more specifically to the study of prepositions. Thus, abstract aspects of experience can be conceptualized in terms of the concrete, starting from the basic level of the familiar physical domain. This transfer mechanism is carried out by means of metaphorwhich, according to Lakoff & Johnson (1980), represents the main

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

conceptual mechanism leading to the comprehension of abstract concepts and performance of abstract reasoning.

As for prepositions, they express a wide variety of meanings; "most of them are either spatial or figuratively derived from notions of physical space" (Greenbaum &Quirk, 1990:191). The use of figurative meanings of prepositions relies on a metaphorical mapping from physical space onto conceptual space.

This paper also attempts to present some uses and values of the preposition **on** with emphasis on the metaphorical extensions of the spatial meaning of this preposition in legal texts.

2. Metaphorical extensions of the spatial meaning of the preposition *on* in legal texts

The preposition **on** is basically spatial, its prototypical meaning[1] referring to space as "contact with an upper surface" (I. Murar, 2006:189). Yet, the most frequent uses of this preposition in legal texts do not fall within the spatial scope of its semantic content.

2.1. The 'Time is space metaphor'

In English and in other languages as well, most prepositions expressing spatial relationships are also used to denote temporal ones, a fact which suggests a metaphorical mapping between the domains of space and time.

The temporal value of **on** is reflected in the relationship between the trajector and the period of time, namely that of contact. It holds on as long as that period lasts. The process referred to as taking place **on**a period of time may occur at the beginning, at the end or at any time within that period or at that period when it is viewed as one unit, as a whole.

Unlike **at**for instance, which explores only the stative sense of the 'Time is space' metaphor, in such a way that it implies coincidence with the whole period, the preposition **on** allows for the choice of locating the event at any point during the period expressed.

The events, actions which play the role of trajector may also be in contact with a succession of moments of the period referred to.

In legal texts, the most frequent temporal syntagms in which the preposition **on** occurs are those expressing the date. Law reports, court judgments and other legal writings are precisely dated for the sake of clarity, authenticity and accuracy.

[1] *S. Lindstromberg (1996:225) notes – with regard to prepositions - that "each one is likely to have a relatively small number of related literal meanings, among which the tendency is for one to be psychologically 'prototypical', that is to be a 'best example' (...)".*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

e.g. *The European Court of Human Rights (First Section), sitting as a Chamber composed of (...),*

Having deliberated in private ***on 29 November 2007****,*

Delivers the following judgment, which was adopted ***on that date****: (...)*

(c. Aleksandr Zhukov *v*. Russia)

THE COURT (Grand Chamber),

composed of (...)

having regard to the written procedure and further to the hearing ***on 1 July 2014****,*

after hearing the Opinion of the Advocate General at the sitting ***on 18 November 2014****,*

gives the following

Judgment (...)

(c. Spain *v*. Parliament and Council)

When delivering a judgment, the account of the facts of the case implies specifying the date every time a fact is presented:

e.g. THE FACTS

*The judgment became final****on 4 September 2000*** (…).

(c. Aleksandr Zhukov *v*. Russia)

Usually, the prepositional groups expressing the date (by a numeral + the month of the year, by *on*+ the nouns *date*or *day*,either determined or not) imply the location of the process at any point of the period denoted by the landmark. Thus, *on 4 September*in the sentence *The judgment became final on 4 September 2000*means at any time as long as the day of 4 September is on, as long as it lasts. The judgment became final on that day, on that date, but it does not matter when exactly, as long as it is at the beginning or at the end of the period of time stated, along with its whole duration.

While analyzing legal texts, it is obvious that, of all the uses of prepositions in such texts, the temporal ones are pervasive.

On a hierarchical scale, prepositional expressions of time evolve from the explicit, plain level up to the reduction of temporal clauses and other prepositional groups with several values incorporated in their meaning.

For instance, *on death*(of the testator, of the victim etc), with the variant *upon death*, stands for the reduction of the temporal clause “when (the testator, the victim etc.) died”.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

2.2. Reasons/ causes are support

A syntagm typical of legal language is *on the ground of/ that,*with the variants *on the grounds of, on ground(s) of, on any ground, on any other ground,*etc.

e.g. *They also argued that the Act subjected them to adverse treatment,* ***on the grounds of*** *their 'other' status under art.14 (...).* (*Law Gazette*, 13 December 2007, Law Reports – Human Rights)

It further notes that it is not inadmissible ***on any other grounds.*** (c. Aleksandr Zhukov *v.* Russia)

The Court of Appeal, Criminal Division, so held in a reserved judgment, dismissing an application by the Crown, (...) for an order that the acquittal of Richard Miell (...) be quashed and a new trial held ***on the ground that*** *there was new and compelling evidence that he was guilty of that murder.* (*The Times*, January 4, 2008, Whether perjury admission is compelling evidence of murder)

In this kind of expressions, reasons ('grounds') stand for support for different actions, attitudes, decisions, etc. In such a sentence as *They also argued that the Act subjected them to adverse treatment,* ***on the grounds of*** *their 'other' status under art. 14,* the grounds, namely 'other' status, are perceived as a reason causing the applicants to be subjected to adverse treatment, conceptualized as a burden.

Sometimes, *on the ground of/ that* is a synonym of *on the basis that*:

e.g. *Proceedings by L against the excess layer insurers were settled* ***on the basis that*** *they refunded the premium.* (*Law Gazette*, 13 December 2007, Law Reports – Civil Procedure)

Again, the action of settling proceedings is supported by the fact that they refunded the premium.

A special case is that of **on** + the indefinite article **a** + adjective (of the type *regular, periodical, daily,* etc.) + **basis** (with the meaning 'an underlying circumstance or condition') which introduces the main criterion that guides action, attitudes, policies:

e.g. *The commissioner found that the loan repayments were 'Any other payments or other amounts received* ***on a periodical basis'*** *under schedule 1, paragraph 15 of the Child Support (...) Regulations 1992 (...).*(*Law Gazette*, 13 December 2007, Law Reports –Family)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

The regular succession of periods of time, corroborated with certain circumstances, represents a support for the regular occurrence of an action.

Reason as support is also expressed by the prepositional group *on account of*:

e.g. *No one shall be held guilty of any criminal offence* ***on account of*** *any act or omission which did not constitute a criminal offence under national or international law at the time when it was committed.* (ECHR, art. 7, par. 1)

2.3. Facts are support

Facts can appear as support for different actions, they have consequences.

e.g. *(...) section 74 of the 1984 Act would,* ***on the facts*** *of the present case, appear at any retrial effectively to shift the burden of proof on to the acquitted person.* (*The Times*, January 4, 2008, Whether perjury admission is compelling evidence of murder)

When delivering a judgment, the facts represent a basis for the argumentation of the case, of the court's decision, which is built up on these facts.

2.4. Negative mental or physical experience is burden

People are affected in many ways, either physically or mentally, negative experiences of this kind being a burden on them. This justifies the use of the preposition **on** after the verb *to inflict*:

e.g. *Torture is the offence committed by a public official (or someone with the official's acquiescence) of intentionally inflicting severe physical or mental suffering* ***on any person*** *anywhere in the world.* (*Oxford Dictionary of Law,* 1997:467-468)

2.5. Penalties/ punishments/ restrictions are burdens

Judicial penalties and other kinds of sanctions are perceived as if they were burdens imposed on people. The verb *to inflict* is again used with the preposition **on**, but this time the burden is not negative mental or physical experience, but punishment:

e.g. *Thus, disparate impact doctrine, which is supposed to help minority groups, will, once again, inflict punishment* ***on minority students*** *(...).*(http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/inflict+punishment)

2.6. Knowledge, opinions, views, ideas are buildings

This metaphor is based on the conceptualization of knowledge, of opinions, of views as something that is gradually built, formed on facts, arguments, achievements, as in the following example:

e.g. *Were their Lordships not required to form their own view* ***on the confession,*** *they would have held it contrary to the interests of justice to order the acquitted person to*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

stand trial again (...). (*The Times*, January 4, 2008, Whether perjury admission is compelling evidence of murder)

In legal language, most of the verbs denoting or implying compulsion, order, threat, harm, punishment, decision-making power or authority are followed by the preposition **on**: *to impose on, to inform on, to attempt on (somebody's life), to inflict (a punishment or suffering) on a person, to decide/rule on (a case),* etc.

3. Conclusions

The examples above certainly do not cover all the metaphorical extensions of the prototypical, spatial use of the preposition **on** in legal texts**.** They only illustrate a metaphor which relies on two perspectives: that of the trajector, the landmark being conceived as a support, and that of the landmark, the trajector being conceptualized as a burden. This is the profile that triggers a network of metaphorical relationships without which the expression of many concepts, ideas, facts either in everyday language or in professional, specialized language would be impossible.

Bibliography

Beaudoin, Louis (2007). La traduction juridique au Canada. Contraintes linguistiques et juridiques. L'apport de la jurilinguistique. In J.-J. Sueur (coord.), *Interpréter & traduire. Actes du colloque international des 25 et 26 novembre 2005, Faculté de Droit de Toulon* (pp. 171-188). Bruxelles: Bruylant.

Greenbaum, S. & Quirk, R. (1990). *A Student's Grammar of the English Language.* Longman.

Lakoff, G. &Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By.* Chicago: Chicago University Press.

Lindstromberg, Seth (1996). Prepositions: meaning and method. *ELT Journal* 50(3), 225-236.

Matthews, P. H. (2005). *The Concise Oxford Dictionary of Linguistics.* Oxford:Oxford University Press.

Murar, Ioana (2006). *The System of Spatial Prepositions in English.* Craiova: Universitaria.

*** *Oxford Dictionary of Law* (1997). Oxford: Oxford University Press.

Online sources

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

http://www.thefreedictionary.com

The European Convention on Human Rights (ECHR), available at: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf

The Court of Justice, *Case C-146/13Spain v. Parliament and Council) Judgment of the Court of Justice (Grand Chamber) of 5 May 2015*, available at:

https://www.epo.org/law-practice/legal-texts/official-journal/2015/05/a49.html

The European Court of Human Rights, *appl. 35760/04 Aleksandr Zhukov v. Russia, Judgment of 20 December 2007*, available at:

http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":["001-84131"]}

The Law Society Gazette, available at:

http://www.lawgazette.co.uk/inpractice/lawreports/view=details.law

The Times, January 4, 2008 – "Whether perjury admission is compelling evidence of murder", available at:

http://www.thetimes.co.uk/tto/law/reports/article2218464.ece

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

CHILDREN AND EFL- PRACTICAL OBSERVATIONS

Carina Ionela Brânzila

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract :Around the age of four and a half, a child will still have errors in his or her speech but the basic grammar needed for a daily, habitual communication would have been acquired by now in his or her first language. Children learning English as a second language will make the same errors at a later age; however, mistakes can be a sign of active learning and also mean that children are interiorizing the target language, trying to figure out how the language system functions. Errors can provide a good opportunity to see how much have children acquired so far and what should be corrected in the future. Furthermore, learning a second language follows the learning of a first mother tongue, a fact that developed certain skills in the case of young learners. Teachers should take advantage of this fact and rely upon it, exploiting the knowledge of the world and the already acquired abilities of the children.

This article aims at pointing out how this can be put in practice with success and to present some practical examples of activities that have proven helpful in the case of the author.

Keywords: young learners, teaching English

The approach of teaching English as a foreign language, representing the system for teaching the language in class, is based on a particular theory of language or on a particular theory of learning, or both of them at the same time. Scott Thurnbury[1] argues that *method*, nowadays mainly known as *approach*, should not be confused with methodology, the second representing the sum of classroom practices, for example classroom management, independent from the method of choice for teaching. Some well-known and wide-used such theories are audiolingualism, which draws on the structuralist description of language, in other words, draws on linguistics and behaviorist perspectives on learning; grammar translation, its name being self explanatory; the direct method; the silent way; the communicative approach. These theories influence the choice of syllabus in

[1] *Thornbury, Scott, An A-Z of ELT, Macmillan Education, 2006, pp. 131*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

teaching, of materials and obviously, of activities used in class. This article draws largely on the communicative approach, which will be discussed in more detail and will highlight some examples of teaching and some lesson ideas, based on this approach. As Thornbury suggests, nowadays it is widely recognized that language learning is such a complex process that no single approach can and should be used; the tendency today is towards *eclecticism*[2] and towards customizing teaching approaches to accommodate the specific needs of the learners; in practice, teachers tend to still draw on a single approach, the one they have been studying mostly - the author of this paper has been CELTA and CELTA YLE trained through the university of Cambridge and therefore favors this particular method of teaching, which will reflect in this article, as well.

Bringing children literature into the English as a Foreign Language class means bringing enjoyment, too. It is up to the teacher to exploit this positive feature of the children books as skillfully and imaginatively as possible; with all available methodologies and teachers' books and resources, there are basically no limits. This thesis viewed the use of some important American children writers in the young learners EFL classes in the city of Iasi, Romania and it draws upon the personal teaching experience of the author. This teaching had taken place both in public and private schools and dealt with students aged from 5 to 14*. The most common children's literature excerpts have been, in Romanian schools, taken from the classics of the Romanian literature such as Ion Creanga or Petre Ispirescu; some of the textbooks used in public schools in Romania are still tributary to the Communist era and although extensive changes have taken place, there is still room for improvement. In public schools, children are not exposed to the latest pieces of literature adapted to their age and sometimes there is quite a gap between the effervescent book market for young ages and what the Ministry of Education has chosen to include in the textbooks for young ages. Far from being a critique, this statement merely aims at pointing out the need for improvement and to point out that social and power changes within the post-Communist society have reflected in a specific ways on the children literature classically included in official textbooks. If the regime of Ceausescu intended to indoctrinate students from the earliest phases of their education with conventional, ideological texts or pieces of literature that reflected the only accepted point of view, nowadays the alternative textbooks in Romanian schools try to introduce up-to-date characters and authors, succeeding to a far greater extent as time passes. Still,

[2] *Ibid.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Romanian students are quite foreign to significant children authors as Dr. Seuss, still not at all translated into Romanian or Franck Baum with his astonishingly rich collection of Oz books, out of which only the classical 'Wizard of Oz' is familiar to Romanian children; and these are just two examples.

Drawing on studies famous worldwide, this paper aimed at practically analyzing the impact of high-quality excerpts of children literature, together with their visual representation on young learners both in the context of a public school and that of a private school which offered more resources and possibilities of exploring the pieces of literature. In this respect, two classes of mixed abilities were selected from the public school, while in the case of the private school two different age groups were analyzed. The data collected referred therefore both to mixed abilities and to different ages, as both aspects are relevant for such a research. The study-lessons were occasionally inserted into the curricula, in order not to affect the general flow of teaching and the research and data gathering lasted for at least two teaching years (a teaching year meaning 10 approximately ten months of continuous teaching input, from September to June). The classes focused mainly on vocabulary, reading and writing and several classes of story-telling were inserted as well in the study. Data analysis included detailed observations of the whole class and 10 selected students (6 in the public school and 4 in the private one). These selected students represented the case studies and they were also interviews by the teacher at the end of each of such study-lesson; their parents were also interviewed in order to assess the impact of teaching methods and their success. Observations followed the participant-observer model, meaning the teacher as observer recorded the process without making judgments. The one to one interviews of the students were also as unbiased as possible, aiming to assess the real impact of children literature in an EFL class through record sheets and verbal interviews. Photography and video recording were also used in certain cases, with the parents written consent. A research study of a specific intervention or phenomenon such as this should include pre-tests and post-tests; however these were not used in all cases as some of the selected students from the private school ceased coming to classes and therefore were not post analyzed. However, the author developed a simple yet relevant questionnaire that was applied to several ESL teachers in the area in the form of a Monkey Survey available online, a questionnaire aiming to find out about some significant teaching experience using children literature in the case of other fellow teachers. The questionnaire was disseminated via e-mail to different

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

categories of teachers from the 'Alexandru I.Cuza' University of Iasi and a total of 53 teachers offered their valuable feedback. The study has of course its limitations and a larger number of students and ESL teachers included in the study would have made it more relevant. However, the results and feedback were consistent throughout the study and a high percentage, of more than 95% of the respondents students, their parents and fellow teachers responding positively in regard to the success of teaching through children literature; students enjoyed this teaching approach in all cases and offered positive feedback at all times, parents were happy with the idea and the results reflected in the students' responses in their home environment, fellow teachers answered in an overwhelming majority that they have also observed positive results while teaching with the use of children literature. The conclusions of the study also emphasized that the type of children literature selected is of little importance as long as the activities devised in relation to it are of good quality, engaging and interesting for the students. Even if the literary excerpt used was less appealing, such as in the case of a longer piece of prose for a group of 3rd graders or a poem in the case of the 2nd graders, if the lesson plan managed to envelop the piece of literature in fun teaching activities, the students enjoyed the lesson and offered positive feedback in the end of the lesson and at home to their parents afterwards. However, the better selected the piece of literature, the better the feedback- the relation between the two being pretty straightforward. Furthermore, in the case of very young learners, children texts and books are to be used in all cases. Therefore, for a totally successful lesson, both ends should meet: the literary excerpt should be as appealing as possible and the lesson plan as diversified, interesting and well-developed as possible.

Literature is represented by those texts carrying a mainly expressive function and regularly do not occur so often in English language teaching textbooks or class, particularly in those dedicated to young learners. First of all, because literary texts are viewed as being difficult -language-wise and meaning-wise. Nowadays, however, the whole concept of literature is being re-assessed, as Scott Thornbury asserts.[3] The numerous qualities once considered purely literary such as the figures of speech of playful uses of the language are today used by other genres, as well, such as advertising - and advertisements can be successfully used in the EFL class, even at younger ages, in video, audio or written form. Furthermore, what is nowadays considered mainstream literature, apt for being brought to class, has undergone a lot of changes and the pieces of literature

[3] *Thornbury, Scott, An A-Z of ELT, Macmillan Education, 2006, pp. 125*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

readily available for classroom use are as diverse, interesting and appealing to young students as can be. Even more, their screen adaptations, electronic extensions such as games, applications or internet sites are increasingly popular, sometimes even more than the literary piece itself, and technology is something very much used in the EFL class of today. Moreover, as Thornbury points out[4], literary texts are treated as equal to all authentic texts used in the classroom - gone are the reverence and fear that were sometimes inspired by lengthy, complicated literary texts from the dusty old textbooks of older generations. Today it is all about communication and increasing the engagement of the student into his or her own learning process. There are even schools that apply the system of negotiated curricula, involving students in their own teaching. Bringing their favorite piece of literature to the EFL class may well be such an act of influencing the school curricula. Of course, a very important aspect to be considered while using literary texts in class is to bear in mind that literature is very much about the meaning and that it conveys its message through non saying things as much as about saying them. Thornbury rightfully suggests[5] encouraging students to read between the lines and to fill the gaps of the literature excerpt. This implies for learners to identify the point of view of the writer, the addressee, the mood and tone of the text (humorous, reflective, ironic, etc). Identifying and discussing the figures of speech and the instances of the language (figurative, playful, ambiguous etc.), the expressiveness of the texts, the emotional responses of readers versus those aimed by the author are important aspects and obviously these are not at all suitable in the case of the younger students. Young students may often be of pre-primary or primary age, therefore the literary text brought to class should respect their needs and learning abilities. For sure a lengthy, complex text they do not understand, even if read or told by the best story-teller available, will not keep the very young pupils attentive and interested for long. The teaching in such contexts should be aware that children are still developing concepts and language simultaneously and their memory is still developing; moreover, children do not understand language as an abstract system; they learn in chunks and cannot be attentive for long periods of time; they are not at all motivated by extrinsic factors such as the need to pay attention to a famous poem by a much appreciated writer, but they rather go for the intrinsic factors like their inherent interest in engaging in games or fun activities. In conclusion, there are some significant rules about using literature in

[4] *Ibid., pp. 126*
[5] *Ibid.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

the EFL class with young ages. First of all, one should carefully select the range of texts to be used in teaching young learners. Simple, amusing, interesting texts are the best. Stories familiar to children, with characters they know and identify with are also a good idea. Illustrations are also extremely helpful, as well as screen adaptations, particularly if they are not too long. Probably excerpts or short fragments are advisable in both cases. Next, situating the content of the texts in the world of the children is also helpful, as well as providing opportunities for pupils to use the texts rather by doing than by formal, systematic study. Another rule of thumb is to keep it simple and varied so that students would not get bored. Devising interesting lesson plans that engage learners in using language for reasons they can relate to, such as songs, games, fun follow-up activities such as those involving total physical response and addressing the multiple intelligences is a must, as well. All these rules to be considered are in line with the communicative approach guidelines of teaching and they emphasize doing rather than studying per se. They are, in the experience of the author, real rules of thumb to be followed for the success of any EFL class.

There can be no more important part of education than developing in young children the enjoyment of reading. Reading is their own window on the world: it is more individual and personal than any computer game or TV programme. Reading stimulates imagination, empathy, and awareness. Reading gives them the early opportunity to develop the most significant elements of language awareness, text awareness and cultural awareness, whatever language in which they are reading.[...] Is there any parent or teacher who would actively deny their children the joy of reading books[...]? [...] the whole wonderful world of reading opens up… and should never end. (Professor John McRae)[6]

Bibliography

Crystal, David (ed.), *The Cambridge Encyclopedia of Language*, Cambridge University Press, 1997

Harmer, Jeremy, *The Practice of English Language Teaching*, Pearson Education, 2001

Swan, Michael, *Practical English Usage*, Oxford University Press, 2005

[6] *http://www.cambridgescholars.com/download/sample/61235*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Thornbury, Scott, *An A-Z of ELT,* Macmillan Education, 2006

Internet Sources

McRae John, *Helping children to enjoy reading,* http://www.cambridgescholars.com/download/sample/61235 (retrieved May 2016)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

UPON THE FORM IN THE ODES OF QUINTUS HORATIUS FLACCUS, USING THE WORKS EDITED IN BLAJ BY THE PREBENDARY GAVRIL POP

Marcela Ciortea

Assist. Prof., PhD, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia

Abstract: Quintus Horatius Flaccus, the poet we discuss in our study, without being a proved disciple of Aristotle, seems to have found the most important principles of his art in the work of Neoptolemos of Parion (Liviu Franga): using stoic and epicurean ideas upon the role of the language, the poet aimed to establish a natural connection between the content and the form of an art work, thinking that a worthwhile poet is one to master in the same time the technique and the poetic inspiration: Natura fieret laudabile carmen an arte, / quaesitum est: ego nec studium sine divite vena, / nec rude quid prosit video ingenium… (S-a discutat dacă poate s-ajungă-un poem prin natură / Vrednic să fie-admirat ori prin artă; nimic nu dă munca / Fără o vână bogată, și nici un talent fără studiu… // It was discussed if a poem by nature may reach/ Worthy of admiration, or by art; the work offer nothing/ Without a rich spring, and no talent without study…). In the conception of Horatius, the form has three main components: verba (verbal expressions), numeri (rhythms) and operum colores (the colourful style specific to each genre). We will try to discuss each of the three components, in relation with the four books of odes, which, as Eugen Cizek stated, consecrated the poet as a bright exponent of the Roman lyrics.

Keywords: Horatius, carmina, Blaj, Gavril Pop, ode.

De-a lungul timpului, teoreticienii au emis diverse păreri privitoare la poezie, elaborate în tratate de teorie poetică, dar și în opere literare celebre. Urmărind evoluția ideilor literare de început, D. M. Pippidi[1] identifică primele aprecieri privitoare la creația literară în invocația către Muză din prologurile epopeilor homerice: Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος / *Cântă, Zeiță, mânia ce-aprinse pe-Ahil Peleianul* (*Iliada*, în traducerea lui George Murnu); Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ /

[1] *Întrucât ediția pe care s-a lucrat inițial nu ne mai este azi la îndemână, toate trimiterile vor fi făcute la ediția a III-a a cărții lui D.M. Pippidi, Formarea ideilor literare în antichitate, Polirom, Iași, 2003. Vezi, așadar, la pp. 23-24. Introducerea pasajelor în limba greacă ne aparține.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Cântă-mi, o, Muză, bărbatul cu gând iscusit (*Odiseea,* traducerea lui Dan Sluşanschi) şi din prologul *Theogoniei* lui Hesiod: Μουσάων Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ᾽ἀείδειν / *Cântarea noastră s-o începem cu Muzele Heliconide* (traducere de Ion Acsan). Prin tot ce scriu şi pun în scenă, Eschil, Sofocle şi Euripide, pe de o parte, şi Aristofan de cealaltă parte, nu fac decât să traseze şi să dezvolte două linii de creaţie fundamentale: tragedia şi comedia. Platon observă cu desăvârşită atenţie această evoluţie şi nu pregetă să-şi exprime indignarea faţă de actul creator înfăptuit de muritori, act care nu este altceva decât o copie (μίμησις) imperfectă a lumii pământeşti, care, la rândul ei, este o *umbră îndepărtată*[2] a lumii desăvârşite a ideilor, *o aparenţă trecătoare, copie fugară a originalului etern*[3]: literatura dramatică jigneşte pe zei prin aceea că îi pune în scenă însufleţiţi de porniri omeneşti[4], epopeea, aşijderea, insinuând că zeii se lasă înrâuriţi de oameni[5], iar fără a fi stăpâniţi şi transportaţi de divinitate, nici poeţii epici şi nici liricii nu şi-ar putea compune frumoasele lor cânturi[6].

Cel care *statorniceşte valoarea gnoseologică, socială şi psihologică a poeziei şi ridică totodată poetica la rang de disciplină filosofică*[7] este Aristotel. În continuarea lui Platon, dar şi în contradicţie cu el, fără să abandoneze conceptul de imitaţie (μίμησις), Aristotel se înscrie pe făgaşul trasat de predecesorul său, nuanţându-l adaptat la poezia în sine: *Darul imitaţiei fiind prin urmare în firea fiecăruia, şi la fel şi darul armoniei şi al ritmului (se vede doar bine că măsurile sunt simple împărţiri ale ritmurilor), cei dintru început înzestraţi pentru aşa ceva, desăvârşindu-şi puţin câte puţin improvizaţiile, au dat naştere poeziei. Aceasta s-a împărţit după caracterele individuale ale poeţilor, firile serioase înclinând să imite isprăvile alese şi faptele celor aleşi, iar cele de rând pe ale oamenilor celor necioplţi: gata să compună din capul locului stihuri de dojană, precum ceilalţi cântări şi laude. […] În felul acesta, dintre cei vechi, unii ajungeau autori de poeme eroice, alţii de poeme satirice.*[8] Observăm, aşadar, împreună cu teoreticianul Pippidi[9], că, pentru Homer şi Hesiod, poezia este un dar al Muzelor, pentru Platon este

[2] *D.M. Pippidi, Op. cit., p. 54.*
[3] *Id. ib.*
[4] *Idem, p. 57.*
[5] *Idem, p. 58 sqq.*
[6] *Despre starea de entuziasm a creatorilor, a se vedea dialogul platonician Ion, 533 e-544b, citat generos de acelaşi D.M. Pippidi la pp. 64-65.*
[7] *Vezi Mihai Nichita, Istoria literaturii latine, vol. II, p. I, p. 365.*
[8] *Aristotel, Poetica, trad. D.M. Pippidi, ed. cit., 1448b, 20-26, 33-34, p. 57.*
[9] *D.M. Pippidi, Op. cit., p. 86.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

intervenție divină (*solie a Cerului*[10]), iar pentru Aristotel, este efectul a două cauze firești[11]: *darul înnăscut al imitației, sădit în om din vremea copilăriei*[12] și, în egală măsură, *darul armoniei și al ritmului*[13].

Poeticile vârstei elenistice – în special stoicii – recomandau dobândirea câtorva calități pentru atingerea unei σύνθεσις verbale desăvârșite: o limbă curată, claritate, conciziune, proprietatea termenilor[14]. Fidel exemplului aristotelic, Neoptolemos din Parion, după care poezia trebuie să și placă și să și instruiască[15], insista asupra conciziunii (συντομία) și clarității (ἐνάργεια).

Quintus Horatius Flaccus, poetul asupra căruia ne vom opri în lucrarea de față, fără a putea fi dovedit un discipol întocmai al lui Aristotel, se pare că și-a cules cele mai de seamă principii ale artei sale din opera lui Neoptolemos din Parion[16]: folosind idei stoice și epicureice cu privire la funcția limbajului, poetul urmărea stabilirea unei legături naturale între conținutul și forma operei de artă, socotind poet de valoare pe acela care stăpânea deopotrivă și meșteșug, și dar poetic: *Natura fieret laudabile carmen an arte, / quaesitum est: ego nec studium sine divite vena, / nec rude quid prosit video ingenium…* (*S-a discutat dacă poate s-ajungă-un poem prin natură / Vrednic să fie-admirat ori prin artă; nimic nu dă munca / Fără o vână bogată, și nici un talent fără studiu…*)[17]. În concepția horațiană, *forma* primește trei mari componente: *verba* (expresia verbală), *numeri* (ritmurile) și *operum colores* (culoarea stilistică specifică genului)[18]. Vom încerca, în cele ce urmează, să le discutăm pe rând, prin raportare generală la cele patru cărți de ode, care, cum bine spune Eugen Cizek, l-au consacrat pe poet ca un *strălucit exponent al lirismului roman*[19].

Oda horațiană

Cercetătorii care s-au ocupat de studiul poeziei latine au subliniat, rând pe rând, o evidență: interesul scăzut al romanilor pentru poezie în general și reticența lor la modelul poetic grecesc în special. După *Carmen Saliare*, *Carmen Arvale* și poeții neoterici, efortul

[10] *Idem, p. 85.*
[11] *Id. ib.*
[12] *Aristotel, Poetica, 1448b, 6-7, p. 56.*
[13] *Idem, 21, p. 57.*
[14] *Observăm aici câteva din calitățile generale ale stilului. Pentru mai multe informații despre poetica perioadei elenistice, vezi D.M. Pippidi, Op. cit., pp. 113 sqq.*
[15] *D.M. Pippidi în Studiu introductiv la Arte poetice. Antichitatea, 1970, p. 17.*
[16] *Pentru evoluția schemei poetice antice de la Aristotel la Horatius via Neoptolemos din Parion, vezi Liviu Franga, Poeții latini și poezia lor, 2007, pp. 154-155.*
[17] *Horatius, Epistula ad Pisones. De arte poetica / Epistola către Pisoni. Arta poetică, vs. 408-410, în traducerea lui Ionel Marinescu, în vol. II din versiunea românească Horațiu, Opera omnia, 1980, p. 328.*
[18] *Vezi Mihai Nichita, Op. cit., p. 366.*
[19] *Eugen Cizek, Istoria literaturii latine, vol. I, 1994, p. 366.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

unui Catullus de a cânta imitând lirica eoliană rămânea unul singular, cu toate că specialiștii au remarcat rafinamentul strofei safice și armonia asclepiadului major încercate de poetul veronez. *Aurea latinitas* se șlefuise, astfel, prin exersarea prozei, așa încât latina părea pentru mulți lipsită de însușiri muzicale potrivite poeziei lirice[20]. Modelul grecesc, deși la îndemână, era tăgăduit, mai ales prin vocea unui Cato Cenzorul, *om sucit și sever, care avea două diatribe permanente – una contra Cartaginei, și alta contra influenței grecești […]. Pare-se că, în ciuda acestei rezistențe comice, Cato ar fi învățat el însuși, la finele vieții, limba greacă. În orice caz, principalul este că, la Roma începuturilor, influența greacă nu era privită cu ochi tandri*[21].

Grecii însă își vedeau de ale lor. Își cântau sentimentele deja de trei secole, *în iambi aprinși, în cântece erotice, în imnuri religioase sau ode triumfale*[22], luând, în timp, două direcții: *liricaeoliană*, exprimând sentimente în poezii scurte, intime și în general limitate, reprezentată de Alceu, Sapho, Anacreon și *liricadoriană*, mai variată în ritm și mai pretențioasă în alegerea subiectelor, reprezentată de Stesichor, Simonide, Pindar[23]. Horatius alege să urmeze modelul liricii eoliene, chiar dacă se antrenează și cu versul lui Pindar, împământenind la Roma peste 13 sisteme diferite de metrică alexandrină, izbutind 63 de ode, dintr-un total de 104, în strofă safică și alcaică[24]. El știa că *versul* se cheamă *carmen,* de aceea își numește producțiile *carmen lesbium* sau *carmen æolium* și se păstrează aproape de modelul grecesc lansat de Anacreon, Bakylides, Callimachos ori Pindar[25], având grijă să se acomodeze specificului roman: *el face din perioada greoaie latină fraze scurte și elegante, exprimate în versuri simple și ușoare, ajungând să creeze la un popor prozaic o limbă lirică*[26].

Termenul *odă* însă nu-i aparține, fiind introdus ulterior, de gramatici, după corespondentul său grecesc **ᾠδή**, anume cântec aranjat pentru a fi cântat cu voce și cu instrumente muzicale, fie el unul solemn, cântat în corurile tragice, fie el unul sprințar, despre iubire, vin sau trandafiri[27]. Prin tonul ei convingător, ea se apropie de maniera oratorului sau de cea a incantației populare. Poate de aici *carmen* ajunge să treacă de la *vers* la *cântec*, printr-un proces la facerii plasat în aria semantică a cântecului: *canere,*

[20] *Gheorghe Cornilescu, Prefață la Ode și epode alese, 1936, p. 9.*
[21] *Alexandru Andrițoiu, Prefață la Din lirica latină, 1964, pp. 21-22.*
[22] *Cornilescu, Op. cit., p. 9.*
[23] *Id. ib.*
[24] *Ion Diaconescu, Istoria literaturii latine, vol. II, 1926, p. 159.*
[25] *Idem, p. 161.*
[26] *T. Iordănescu, Istoria literaturii latine, 1915, p. 94.*
[27] *Ion Diaconescu, Op. cit., p. 160.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

cantare, celebrare, laudare, dicere, memorare, în urma căruia au rezultat forme şi procedee sugerând prezenţa cântecului: *imnul, rugăciunea, profeţia, apostrofa, interogaţia, blestemul, sfatul.* Mihai Nichita a sesizat aceste amănunte, şi tot el notează: *Oda horaţiană realizează o anumită esenţializare a expresiei trăirilor interioare şi a comunicării prin concentrarea ei asupra momentului interpretativ. Ea este imaginată a fi cântată şi ascultată, durata debitării şi a receptării tinzând să coincidă cu cea a inspiraţiei*[28].

Tematica odelor lui Horatius este una complexă. Cu toată influenţa modelelor înşirate mai sus, venusianul reuşeşte să dea coloratură romană oricărei teme. Angajat în lupta contra tiranului Pittacos, poetul lesbic Alceu slăvea şi vinul, amorul, muzele. La rândul ei, poetesa Sapho cânta pasiunea, frumuseţea, bucuria, florile şi miresmele nopţii. Anacreon recomanda uitarea în vin şi în dragoste a grijilor pricinuite de războaie şi de politică. Echilibrat, Horatius se străduieşte să pună frâu exceselor, respectând cadrul evenimentului cotidian din spaţiul latin. Astfel, în urma unei tranşări directe, rezultă două mari grupe de subiecte, care împart odele lui în *civice* şi *intime*[29]. În cele civice, poetul aminteşte virtuţile strămoşeşti în opoziţie cu decăderea morală contemporană lui, strecoară sfaturi apropiaţilor lui Augustus ori îl glorifică pe împărat sau pur şi simplu rosteşte imnuri religioase destinate ceremoniilor sacre. În cele intime, el îşi cântă, alături de natură şi de filozofie, sentimentele personale: bucuriile tinereţii, bucuriile iubirii, plăcerile vinului, ale meselor copioase ş.a.m.d.[30]

Oricum ar fi, Horatius este conştient de puterea artei sale şi de valoarea sa. El ştie că este un deschizător de drumuri, un *princeps* aducând în lumea romană lucruri nemairostite: *...carmina non prius / Audita, Musarum sacerdos, / Virginibus puerisque canto* (*Ode*, III, 1, 2-4: *...preot al Muzelor, cânt pentru fecioare şi pentru tineri cântece până acum neauzite*). Arta lui *continuă a fi un obiect de studiu: cuvântul e plastic, concretizând ideea abstractă prin imagini şi metafore; fraza poetică e limpede şi strofa graţioasă şi şerpuitoare*[31]. Azi, versurile lui Sapho, Anacreon sau Pindar ajung la noi fragmentar, însă de-ajuns să ne putem contura, odată cu alţi comentatori, opinia că modelele greceşti ale venusianului au rămas mult în urma lui, *câtă vreme eleganţa unui*

[28] *Mihai Nichita, Istoria literaturii latine, 1981, p. 290.*
[29] *Cornilescu, Op. cit., p. 10. Cf. Mihai Nichita, Horaţiu poetul. O biografie lirică, studiu introductiv la Horatius, Opera omnia, I, 1980, pp. 24 sqq.*
[30] *Cornilescu, ibidem.*
[31] *Eugen Lovinescu, Introducere la Horaţiu, Ode şi epode, ed. cit, p. 8.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Horatius, zbuciumul și coseria unui Ovidius, armonia unui Tibullus sunt de neegalat. Discipolii, de data asta, și-au întrecut maeștrii[32].

Metrica odelor lui Horatius

Versurile și sistemele metrice cultivate de Horatius au primit de regulă numele poeților care le-au întemeiat. Astfel, de la Alceu, Sappho, Aristofan, Asclepiade, Alcman, Arhiloh, Hiponax, Ferecrates, Glycon, avem structuri – măsuri, versuri, strofe – *alcaice, safice, aristofanice, asclepiadice, arhilohice, hiponactice, ferecratice, gliconice* etc. Versul *adonic* era folosit în cântecele care jeleau moartea personajului mitologic Adonis iar pythiiambicul e pus în legătură cu limbajul profeților (al Pythiei)[33]. Horatius le exersează în ode, pentru că el, *apreciind valoarea capitală pentru poezie a armoniei, a înțeles că ceiace versul exprimă noțional trebuie să consune cu ceiace exprimă muzical*[34]. Și totuși, cu tot controlul elanului său creator, el nu era în nici un caz vreun adept al monotoniei și din acest motiv încearcă versul în formele lui cele mai variate. Pentru el, *a scrie poezie înseamnă o permanentă căutare și descoperire de sensuri prin intermediul unei ritmicități complexe,* ***quaere modos*** *(II, 1, 40), determinate pe calea tradiției*[35].

Îngrijitorii de ediții și traducătorii în versuri au prezentat, în general, o schiță a metricii horațiene[36]. Toate sunt importante și binevenite. Numai că ediția cercetată de noi se bucură de o traducere în proză și din acest motiv, în economia lucrării de față, ne vom opri cel mult asupra structurii strofice. Fie că se suprapune întocmai peste structura frazei, fie că nu, strofa este unitatea muzical-ritmică practicată intens de Horatius[37], iar Mihai Nichita citează *așa-numita* ***lex Meinekiana,*** *după numele editorului din anul 1834*, prin care se *constată divizibilitatea cu 4 a tuturor odelor, și a celor scrise în distih sau monostih*, cu o singură excepție, oda IV:8, *suspectă de interpretare*[38]. Să vedem, așadar, ce fel de strofe a exersat în scrisul său Horatius, orientându-ne după tabelul metric alcătuit de Gheorghe Cornilescu.

[32] *Andrițoiu, Op. cit., p. 25.*
[33] *Mihai Nichita, Tabel metric, studiu introductiv la Horatius, Opera omnia, I, 1980, p. 60.*
[34] *N. I. Herescu, Marginalii la opera lui Horatius, prefață la Lirica lui Horațiu, 1929, p. 12.*
[35] *Liviu Franga, Op. cit., p. 144.*
[36] *Vezi, în acest sens, E. Sommer, Précis sur les mètres employés par Horace, în Q. Horatius Flaccus, Texte latin, 1894, pp. V-XV; Gh. Cornilescu, Noțiuni de metrică, în Op. cit., pp. 15-27 sau Mihai Nichita, Tabel metric, studiu introductiv la Horatius, Opera omnia, I, 1980, pp. 56-60.*
[37] *Eugen Cizek, Istoria literaturii latine, vol. I, 1994, p. 305.*
[38] *Mihai Nichita, studiu introductiv la Horatius, Opera omnia, I, 1980, p. 30, nota 1.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Strofa safică este numită așa după numele poetesei Sappho din Lesbos și este alcătuită din trei versuri safice mici de 11 silabe și un adonic (ultimele două picioare metrice ale hexametrului):

⏑ ∪ / ⏑ ‒ /⏑ ∪ ∪ / ⏑ ∪ / ⏑∪	*Venus, tu, regină în Cnid și Pafos,*
O, Venus, regina Cnidi Paphique,	*lasă Ciprul tău preaiubit, te mută-n*
⏑ ∪ / ⏑ ‒ /⏑ ∪ ∪ / ⏑ ∪ / ⏑∪	*mândra casă-a Glicerei: cu tămâie*
sperne dilectam Cypron et vocantis	*multă te cheamă.*
⏑ ∪ / ⏑ ‒ /⏑ ∪ ∪ / ⏑ ∪ / ⏑∪	
ture te multo Glyceræ decoram	***Ode*, I: 30, 1-4, trad. Traian Costa**
⏑ ∪ ∪ / ⏑ ∪	
transfer in ædem.	

Strofa alcaică, numită așa după numele poetului Alceu din Lesbos, este alcătuită din două versuri alcaice endecasilabe (11 silabe), un vers eneasilab (9 silabe) și un vers decasilab (10 silabe):

⏑/⏑ ∪ / ⏑ ‒ /⏑ ∪ ∪ / ⏑ ∪ / ⏑∪	*Hei, Postume, Postume,-n aprigă fugă*
Eheu fugaces, Postume, Postume,	*se spulberă anii și-n van e-orice rugă,*
⏑/⏑ ∪ / ⏑ ‒ /⏑ ∪ ∪ / ⏑ ∪ / ⏑∪	*căci nici bătrâneții ce vine grozavă,*
Labuntur anni, nec pietas moram	*nici morții nenfrânte n-aduce zăbavă.*
⏑/⏑ ∪ / ⏑ ‒ / ⏑ ∪ / ⏑ ‒	
Rugis et instanti senectæ	***Ode*, II:14, 1-4, trad. N.I. Herescu**
⏑ ∪ ∪ /⏑ ∪ ∪ /⏑ ∪ / ⏑/ ∪	
Adferet indomitæque morti.	

Micul sistem asclepiad sau *asclepiadeus minor* este alcătuit din mici asclepiazi, versuri de 12 silabe:

⏑ ‒ /⏑ ∪ ∪ / ⏑‖⏑ ∪ ∪ /⏑ ∪ / ∪	*Mæcenas, din tulpină de mari strămoși născut*
Mæcenas atavis edite regibus,	*tu, care-mi ești și dulce podoabă, mi-ești și scut*
⏑ ‒ /⏑ ∪ ∪ / ⏑‖⏑ ∪ ∪ /⏑ ∪ / ∪	*[...]*
o et præsidium et dulce decus	*Iar dac-o să mă numeri cu-ai lirei barzi măiaștri*
meum […]	*cu fruntea, de mândrie, mă voi lovi de aștri.*
⏑ ‒ /⏑ ∪ ∪ / ⏑‖⏑ ∪ ∪ /⏑ ∪ / ∪	
Quod si me lyricis vatibus	***Ode*, I: 1, 1-2 și 35-36, trad. N. I. Herescu**

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

inseres,
⏜ _ /⏜ ◡ ◡ / ⏜||⏜ ◡ ◡/⏜ ◡ /⏝
sublimi feriam sidera vertice.

Marele sistem asclepiad sau *asclepiadeus maior* este alcătuit din asclepiazi mari, versuri de 16 silabe, provenind dintr-un asclepiad mic, la jumătatea căruia s-a adăugat un adonic catalectic, așa încât formația de silabe rezultată este compusă din trei serii metrice:

⏜ _ /⏜ ◡ ◡ / ⏜|| ⏜ ◡ ◡ /⏜||⏜ ◡ ◡ /⏜ ◡ /⏝
Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
⏜ _ /⏜ ◡ ◡ / ⏜|| ⏜ ◡ ◡ /⏜||⏜ ◡ ◡ /⏜ ◡ /⏝
finem di dederint, Leuconoe, nec Babylonios
⏜ _ /⏜ ◡ ◡ / ⏜|| ⏜ ◡ ◡ /⏜||⏜ ◡ ◡ /⏜ ◡ /⏝
temptaris numeros. ut melius, quidquid erit, pati.
⏜ _ /⏜ ◡ ◡ / ⏜|| ⏜ ◡ ◡ /⏜||⏜ ◡ ◡ /⏜ ◡ /⏝
seu pluris hiemes seu tribuit Iuppiter ultimam,

⏜ _ /⏜ ◡ ◡ / ⏜|| ⏜ ◡ ◡ /⏜||⏜ ◡ ◡ /⏜ ◡ /⏝
quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare
⏜ _ /⏜ ◡ ◡ / ⏜|| ⏜ ◡ ◡ /⏜||⏜ ◡ ◡ /⏜ ◡ /⏝
Tyrrhenum. Sapias, vina liques et spatio brevi
⏜ _ /⏜ ◡ ◡ / ⏜|| ⏜ ◡ ◡ /⏜||⏜ ◡ ◡ /⏜ ◡ /⏝
spem longam reseces. dum loquimur, fugerit invida
⏜ _ /⏜ ◡ ◡ / ⏜|| ⏜ ◡ ◡ /⏜||⏜ ◡ ◡ /⏜ ◡ /⏝
ætas: **carpe diem**, quam minimum credula postero.

Nu cerceta – căci nu se cade! – o, Leuconoe, ce sfârșit
menire vieții noastre zeii, nu ispiti necontenit
pe zodierii din Caldeea – și rabdă orice-ar fi, mai bine!
Au Joe da-ți-a ierni mai multe, au cea din urmă pentru tine

e asta care-acum frânge de stânci tireniana mare,
fii înțeleaptă, limpezește prin sită vinul în pahare,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

scurtează-ți după timp speranța; rea, vremea trece cât vorbim.

Culege ziua cea de astăzi: ce va fi mâine noi nu știm.

Ode, I: 11, trad. Teodor Naum

Strofa alcmanică, numită astfel după numele poetului grec Alcman din Sardes, este alcătuită dintr-un hexametru dactilic catalectic și un tetrametru dactilic catalectic (numit și vers alcmanic sau phalisc):

⏑ ⏑/ ⏑ ⏑/⏑|| ⏑ ⏑/ ⏑ ⏑/⏑ ⏑ ⏑/⏑

Laudabunt alii claram Rhodon aut Mytilenen

⏑ ⏑/ ⏑ ⏑/ ⏑ ⏑/⏑

Aut Ephesum bimarisque Corinthi

⏑ ⏑/ ⏑ ⏑/⏑|| ⏑ ⏑/ ⏑ ⏑/⏑ ⏑ ⏑/⏑

Mœnia vel Baccho Thebas vel Apoline Delphos

⏑ ⏑/ ⏑ ⏑/ ⏑ ⏑/⏑

In signes aut Thessala Tempe.

Alții vor lăuda Rhodosul însorit, Mytilene,

Ephesul, zidurile Corintului între două mări,

Sau Theba și Delphos, vestite una prin Bachus, alta prin Apollo,

Ori Tempe tessalică…

Ode, I:7, 1-4, trad. George Călinescu

Strofa archilochică, numită astfel după numele poetului grec Archiloch din Paros, este alcătuită din distihuri formate dintr-un hexametru dactilic (6 picioare dactilice, cu ultimul picior catalectic) urmat fie de un trimetru dactilic catalectic (doi dactili plus încă o silabă), fie de un iambelegiac (format dintr-un dimetru iambic și un ternar dactilic) sau dintr-un archiloch mare (patru dactili / spondei plus trei trohei) urmat de un senar iambic catalectic (cinci picioare iambice plus o silabă).

⏑ ⏑ ⏑/ ⏑ ⏑ ⏑/⏑|| _ / ⏑ ⏑ ⏑ || ⏑ ⏑/ ⏑ ⏑/ ⏑ ⏑/

Solvitur acris hiems grata vice veris et Favoni

⏑ ⏑/ ⏑ ⏑/ ⏑ || ⏑/ ⏑ ⏑/ ⏑ ⏑/ ⏑

Trahuntque siccas machinæ carinas

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

⏜ ∪ ∪ / ⏜ ∪ ∪ /⏜|| _ / ⏜ ∪ ∪ || ⏜ ∪ / ⏜ ∪ / ⏜ ∪ /

Ac neque iam stabulis geudet pecus aut arator igni

∪ ⏜/ ∪ ⏜/ ∪ || ⏜/ ∪ ⏜/ ∪ ⏜/ ∪

Nec prata canis albicant pruinis.

Iarna aprigă se duce căci fiori de primăvară
Cu dulci adieri de vânturi au cuprins pământul iar,
Vasele ce fără cârmă amorțise pe uscat
Legănându-se pe pârghii către mare au plecat;
Turma tristă-n adăposturi câmpul neted îl dorește
Și plugarul cu plăcere vatra caldă-și părăsește
Iar câmpiile-nverzite mult voioase se dezbracă
De-a lor haină argintie cu văl alb de promoroacă.

***Ode*, I:4, 1-4, trad. Dumitru Constantin Ollanescu**

Structura metrică este importantă nu doar pentru păstrarea formei originale, ci mai ales dacă ținem cont de următoarea afirmație: *Cea mai mare parte din poeziile lirice ale celor vechi erau făcute ca să fie cântate. Odele lui Pindar, de pildă, se cântau în temple și pe străzile pe unde mergea cortegiul triumfal, care aducea în patrie pe un atlet învingător la jocuri. De asemenea, e în afară de orice îndoială că imnurile religioase ale lui Horatius și îndeosebi Carmen Sæculare au fost cântate în temple de tinerimea romană. Muzica lor însă e foarte puțin cunoscută azi*[39]. Am văzut, așadar, până aici, forma generală a odelor lui Horatius, atât în originalul latin, cât și în versiuni românești[40] realizate de traducătorii cei mai cunoscuți, unele respectând întocmai schema propusă de poetul latin, altele îndepărtându-se considerabil de la aceasta. Dar nu toți traducătorii au trudit pentru conservarea structurii metrice. Un tablou al receptării odelor lui Horatius în limba română ne arată că există traduceri realizate de însuși Mihai Eminescu, dar și de Vasile Pogor, Alexandru Odobescu, Eugen Lovinescu, Constantin I. Niculescu, Maria Banuș, Lascăr

[39] *Gheorghe Cornilescu, Noțiuni de metrică, în introducere la Ode și epode alese, 1936, p. 27.*
[40] *În tratatul său de versificație, Quicherat citează și modele grecești, explicând intervenția lui Horatius asupra lor.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Sebastian, Petre Stati[41]. Cu siguranță, mulți dintre ei au cunoscut versiunea blăjeană, aproape uitată azi, pe care o vom prezenta în cele ce urmează.

Ediția blăjeană a canonicului Gavril Pop

În sâmbăta lui 25 mai 1918, foaia bisericească-politică *Unirea* din Blaj publica trei discursuri funebre rostite la înmormântarea canonicului Gavril Pop. Au vorbit atunci Dr. Vasile Suciu, vicar capitular, Dr. Victor Macaveiu, profesor la seminar și protopopul Nicolae Solomon. Cum alte surse nu avem la dispoziție în momentul de față, vom încerca să reconstituim viața și activitatea canonicului Gavril Pop după aceste discursuri.

Născut la data de 20 noiembrie 1830 în comuna Barei (azi, Bărăi), comitatul Clujului, Gavril, fiul preotului din comună, a urmat școala primară și gimnaziul la școala piariștilor din Cluj și școala germană din Sibiu, alternativ, după cum impuneau condițiile social istorice din jurul anului 1848. În toamna anului 1853 este primit la seminarul din Blaj, de unde, în anul 1854, este trimis la studii la Seminarul Sfânta Barbara de la Viena, unde studiază până în anul 1857.Între 1858 și 1870 este profesor de studiu biblic la seminarul din Blaj și de religie la gimnaziul inferior din Blaj, calitate în care elaborează o *Istorie a revelației divine,* o *Istorie biblică pentru școlile elementare* și o *Istorie biblică pentru gimnaziu și preparandie.* În toamna lui 1870 este numit paroh și protopop la Cluj, unde rămâne în funcție până în vara anului 1889, când este numit canonic cancelar al Capitlului Catedral din Blaj. Aici, editează mai multe lucrări: traduce tratatul *Despre bătrânețe* al lui Marcus Tullius Cicero, traduce din Thomas a Kempis, întocmește un *Dicționar mitologic* în patru fascicule, redactează un volum despre *Datinile românilor,* traduce *Odele* lui Horatius și întocmește o ediție a lor în patru fascicule și traduce bucăți alese din *Fabulele* lui Esop. Moare în luna mai, 1918 și este omagiat în paginile publicației blăjene alături de poetul George Coșbuc și de scriitorul Barbu Ștefănescu Delavrancea[42]. A fost, așadar, contemporan cu George Coșbuc, dar și cu Eminescu, și a trăit cea mai mare parte a vieții în proximitatea marelui spirit poliglot al lui Timotei Cipariu.

Odele lui Horatius au fost editate, traduse, comentate de Gavril Pop și publicate mai întâi pe fascicule, însă în anul 1904 apar în ediție: *Odele lui Quintus Horatius Flaccus traduse românesce în proză* și provĕdute cu interpretări în folosul tinerimeĭ studióse și al privaților de Gavril Pop canonic, Tipografia Semin. Archidiecesană, Balázsfalva (Blaș),

[41] *Eugen Cizek, Op. cit., p. 315-316. Cf. ediția îngrijită de Mihai Nichita, 1980, passim.*
[42] *Vezi ziarul Unirea, an XXVIII, nr. 32 / 25 mai 1918, pp. 3-6.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

1904.Un fragment în limba latină, decupat din *Epistula* I: 6, 67-68 a lui Horatius, deschide volumul: *Si quid novisti rectius istis, candidus imperti, si non, his utere mecum (Dacă-ai ştiut ceva mai bun decât acestea, spune-o deschis, iar dacă nu, bucură-te împreună cu mine de ce-i aici).* Prefața, scrisă în tonul epocii, ne lămurește asupra ediției:

Prefacere

E cunoscut că dintre poeții clasici latini Horatius este cel mai greu de înțeles, ce se vede de acolo că interpreții cei mai însemnați îl țin în unele locuri a nu fi destul de clar, pentru aceea se abat unii de alții de interpretarea lui.

De aceea cuget că fac serviciu bun tinerimei studioase şi celor ce au voie a se ocupa cu clasicii latini prin traducerea în proză în limba română a odelor acestui poet clasic latin cu interpretări.

Sper că bărbații de specialitate îmi vor ierta că ca diletant m-am apucat de un lucru cu care dânșii sunt chemați a se ocupa.

Observ că odele cari nu sunt pentru școală le-am omis.

Traducătorul

Chiar dacă unele texte sunt omise[43], fiindcă traducătorul nu le considera potrivite pentru școală, cele incluse respectă ordinea și gruparea tradițională. Avem patru cărți de ode, numerotate în ordine, sărind numărul celor eliminate, și organizate după cum urmează: numerotarea, titlul tradus în limba română, câteva lămuriri introductive pe marginea ideii principale a odei, textul în limba latină, traducerea lui în proză și ample comentarii structurate pe fragmente de versuri[44].

Textul lămuritor pe marginea temei generale a odei, cu oarece adaosuri de natură istorică sau prozodică, este agreat și de alții: traducătorul Dumitru Constantin Ollanescu, renunțând la versiunea în limba latină, îl plasează într-o notă de final, iar Gheorghe Cornilescu, în ediția sa fără traducere, îl plasează, ca și Gavril Pop, imediat după titlu. Să vedem, așadar, cum înțeleg cei trei, să treacă de etapa lămuritoare:

[43] *Au fost omise următoarele: I:25, Lidiei; I:36, La întoarcerea lui Plotius Numida; II: 4, Lui Xanthias din Phocis; II:5, Lalage; II:11, Lui Quinctius Hirpinus; III:10, Lycei; III:15, În contra Chorei; III:20, Lui Pyrrhus; IV:1, Venerei; IV:10, Lui Ligurinus.*

[44] *Canonicul Gavril Pop a lucrat, în mod evident, după ediții europene la modă în epocă. O repartizare oarecum asemănătoare, fără traducere însă, deține și ediția citată, a lui E. Sommer, Hachette, Paris, 1894, dar și ediția lui Cornilescu, București, 1937.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

D.C. Ollanescu (1891)	Gavril Pop (1904)	Gh. Cornilescu (1937)
Ode, I:14, *Ad Rempublicam* (*Către Republică*)		
Triumviriĭ August şi Antoniŭ făcéŭ formidabile pregătirĭ de rĕsboiŭ. Horaţiŭ care vedea cu oróre apropiindu-se vremile rele ale résbóelor civile cercă să redeştepte patriotismul Romanilor şi să'ĭ împiedice de a se maĭ ucide între dênşiĭ. Pentru acésta cel maĭ bun mijloc era de a înnegri pe Antoniŭ în ochiĭ poporuluĭ pentru a'l hotărî să se încrédă în August căruia'ĭ datorea starea fericită în care se afla Roma şi Italia. El făcu acésta întrebuinţând vĕlul alegoric pentru a nu ridica nemulţumirĭ şi a menagea simţimintele de amicitiă ce mulţĭ aveaŭ încă pentru Antoniŭ. (Quintilianus, - Inst. Orat., VIII, 6, 44). Compară republica cu o navă expusă celor maĭ marĭ rele fără catarg (*Pompeiŭ*) expusă vêntului Africeĭ (duşmănia lui Antoniŭ, care era în Egypet) şi fără D-zeŭ chiar (în rĕsboéle civile chiar cultul zeilor era negligeat.	**Od'a acésta e o poesie alegorică politică, pe cum a recunoscut-o acésta deja Quintilianus ḑicând că naiea e republica, tempestăţile măriĭ sunt resbelele civilĭ, portul e pacea şi concordia. În acésta poesie poetul descrie pericolele, carĭ aşcepta pe republică representată printr-o naie, de aceea îndemnă pe cetăţenĭ la pace şi concordiă. Poeţiĭ cei vechĭ adeseorĭ asemănaŭ statul cu o naie.**	*O corabie, care abia a scăpat dintr-o furtună, e în primejdie ca, înainte de a ajunge în port, să fie târâtă din nou în valuri. Plin de teamă, poetul î înştiinţează de primejdia ce o aşteaptă. Sub forma unui vas, Horatius îndeamnă republi-ca să nu se lase târâtă din nou în războaie civile. E o odă alegorică. Metrul: a treia strofă asclepiadică, adică doi metri asclepiazi, un ferecrateu şi un gliconic.*

Am ales în exemplul de mai sus un comentariu introductiv de dimensiuni moderate, executat de Gavril Pop. Trebuie să spunem însă că acest prim segment, care precedă textul latinesc, este diferit abordat de canonicul de la Blaj. Astfel, dacă lipseşte cu totul în oda I: 15, *Profeţia lui Nereus despre nimicirea Troiei,* în cele de dragoste sau în cele bachice deseori se restrânge la o frază seacă.

Ode de dragoste	I: 13, *Lidieĭ*	**Od'a acésta e o plângere zelotipă a luĭ Horatiu cătră Lidia, că ea preferă luĭ pe Telephus.**
	I: 19, *Glicereĭ*	**Horatiu spune în od'a acésta, că o ĭubire nóuă l'a cuprins cătră Glicera.**
	I:23, *Cloeĭ*	**Od'a acésta e scrisă cătră o fată nevinovată, care erá de măritat, cá să nu se témă de bărbat.**
	I: 27, *Socilor commesenĭ*	**În acéstă odă poetul îndémnă pe socii commesenĭ să nu se certe între pocale.**

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Bachice	II:19, *Lui Bacchus*	**Se laudă Bacchus şi faptele lui.**
	III: 25, *Lui Bacchus*	**În oda aceasta Horaţiu chiemând într'ajutor pe Bacchus ia un avânt însufleţit spre a cânta faptele lui Octavian.**

Cele mai consistente comentarii introductive sunt elaborate în deschiderea odelor închinate unor personalităţi, îndeosebi în cele dedicate lui Octavian Augustus ori lui Maecenas, unde se insistă atât pe împrejurările momentului scrierii, cât şi pe explicarea subiectului abordat.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

LUI AUGUST

I:12	III:5	IV:14
Od'a acésta e scrisă în onórea luĭ August. În ea poetul glorifică pe ḑeĭ, apoĭ pe eroĭ, pe ceĭ maĭ faĭmoşĭ bărbaţĭ de stat aĭ Ro-meĭ până la August, şi ter-mină cu lauda luĭ August.	**Laudele înḑeituluĭ August, hula luĭ Crassus, constanţa luĭ Regulus, şi întórcerea luĭ la Puniĭ. Cuprinsul odeĭ e următoriul: Precum în ceriŭ domneşte Joie durduitoriul: aşa va fi ḑeŭ pe pământ August fiindcă s'aŭ adaos la imperiŭ Britanii şi Persiĭ ceĭ înfricoşaţĭ. Ca Roma să fie sub August mare şi puternică, luptătoriĭ Romeĭ să nu-şĭ părăsească caracterul adevărat roman, ca ostaşiĭ lui Crassus, carĭ în captivitate la Parti s'aŭ căsătorit cu femeĭ de ale Partilor, şi şĭ-aŭ uitat de patria lor. 5-12. Altcum a purces Regulus, care n'a sfătuit senatuluĭ roman nicĭ răscumpărarea sa din captivitate nicĭ a altor captivĭ romanĭ la Cartagineniĭ, convins fiind, că curagiul odată pierdut prin predarea în mâinile inimicilor nicĭ odată nu se maĭ poate recâştiga. 13-40. De aceea fără de a-şĭ îmbrăţişa muierea, pruncĭĭ şi amicĭĭ, deşi a ştiut, că în Cartagina îl aştepta torturĭ, liniştit s'a reîntors la inimicĭĭ săĭ în Cartagina ca şi cum în ḑile de sărbători liber de ocupaţiunile cele îngreunătóre s'ar duce din Roma la moşia sa. 41-56.**	**Oda aceasta cuprinde în sine în mare parte lauda lui August, şi a fiilor sei vitregi Tiberius şi Drusus după învingerea Vindeli-cilor şi a Reţilor, şi aşa apare ca o întregire a odei a 4-a a cărţii acesteia, în care poetul cu deosebire numai faptele măreţe ale lui Drusus le-a glorificat, iar în aceasta cu deosebire ale lui Tiberius. Oda presentă numai la câteva luni după amintita odă a 4-a s'a compus, şi asemenea încă în an. al 15 după Hristos.**

Cu siguranţă aceste ode au fost traduse şi prelucrate în timp: cercetând cu atenţie tabelul de mai sus, remarcăm nu doar o limpezire a grafiei româneşti de la prima la a treia coloană, ci şi o limpezire a stilului, o accesibilizare a expresiei de limbă română, fapt ce se vede şi din evoluţia comentariilor introductive la odele închinate lui Mecena, dar şi din adnotările care succed versiunea în limba română[45]. Să urmărim desfăşurarea unui fragment din oda III:16, 1-16, *Lui Mæcenas.*

⏜ _ /⏜ ◡ ◡ / ⏜||⏜ ◡ ◡/⏜ ◡ / ◡

Inclusam Danaën turris aënea

⏜ _ /⏜ ◡ ◡ / ⏜||⏜ ◡ ◡/⏜ ◡ / ◡

[45] *N. I. Herescu întocmeşte doar un indice de nume la finalul volumului, Eugen Lovinescu trimite la explicaţii minore în josul paginii, iar George Călinescu, deşi ne oferă o traducere juxtă, nu glosează deloc pe marginea ei.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

robustaeque fores et vigilum canum
⏜ _ /⏜ ◡ ◡ / ⏜||⏜ ◡ ◡/⏜ ◡ / ◡
tristes excubiae munierant satis
⏜ _ /⏜ ◡ ◡ / ⏜ ◡ / ◡
nocturnis ab adulteris,
si non Acrisium, virginis abditae
custodem pavidum, Iuppiter et Venus
risissent: fore enim tutum iter et patens
converso in pretium deo.
Aurum per medios ire satellites
et perrumpere amat saxa potentius
ictu fulmineo; concidit auguris
Argivi domus ob lucrum
demersa exitio; diffidit urbium
portas vir Macedo et subruit aemulos
reges muneribus; munera navium
saevos inlaqueant duces.

Pe Danaë cea închisă turnul de aramă și porțile cele tari, și pazele cele triste ale cânilor veghietori ar fi apărat-o de ajuns de amanții de noapte, dacă pe Acrisius, păzitorul cel fricos al fecioarei celei ascunse, nu l-ar fi rîs Joe și Venus, căci știau, că calea va fi sigură și deschisă zeului prefăcut în aur. Aurul iubește a trece printre trabanți, și a frânge stânci mai puternic decât lovitura fulgerului. Casa augurului din Argos a căzut pentru câștig cufundată în perire. Eroul macedonic a deschis porțile cetăților, și a răsturnat regi rivali prin daruri. Darurile prind în lațiu pe selbaticii conducători ai năilor.

La o citire atentă observăm cum versiunea românească în proză capătă ritm pe alocuri, iar tonul filosofic își face loc în comentariul introductiv, în timp ce comentariul didactic, trimițând la mitologie și la istorie, se desfășoară în adnotare:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

III:16, *Lui Mæcenas*

Introducere	În oda aceasta arată Horațiu, că ori cât de mare e puterea averii, averea totuși nu-l face pe om fericit, căci excită în om pofta tot spre mai mult. Din contră află poetul, că fericirea cea adevărată stă în îndestulirea cu ce are omul, și în mărginirea dorințelor sale.
Nota 1	**v. 1-16.** Puterea aurului preste inimile oamenilor o arată poetul cu doauă exemple din mitologie și anume cu fabula despre Danaë și despre Amphiaraos, și cu alte doauă exemple din istorie, anume cu al lui Filip Macedoneanul și cu al lui Menas, conducătorului de flote. *Inclusam Danaën*, pe Danaë cea închisă. Danaë a fost fata regelui Acrisios din Argos. Fiindcă după zisa Oraclului ea avea să nască un prunc, care va ucide pe moșul său, de aceea acesta a demandat, ca Danaë să fie închisă și păzită într'o odae subterană sau după cum zice aici Horațiu, într-un turn de metal. Dară Joe, care o iubia, a cercetat-o prefăcându-se în ploaie de aur, și Danaë a născut de la dânsul pe Perseus. Acrisios pe Danaë cu pruncul dimpreună închisă într-o ladă a aruncat-o în mare, de unde Dictys fratele regelui Polydectes din Seriphos a prins-o, carele apoi s'a îngrijit de creșterea lui Perseus. Perseus mai târziu a ucis pe moșul său cu discul fără de a-l cunoaște la jocurile gimnastice în Larissa tesalică. *Turris aënea* turnul cel de metal, ai cărui pereți erau obduși cu lespezi de metal. *Robustaeque fores* și porțile cele tari. *Robustus* de stejar, tare, aici, tare. *Foris* ușă mai mult numai în plural *fores, -ium. Et vigilum canum tristes excubiae,* și pazele cele triste ale cânilor veghetori. *Tristis excubiae* paze triste, incomoade pentru amanți pe cari acele paze îi fac triști. *Excubiae, -arum,* de la *excubo* mă culc afară, pază, santinelă. *Canum vigilium* ale cânilor veghetori. A ținea câni spre pază mai ales spre paza odăilor femeilor era datină la regii cei vechi. *Satis munierat* în loc de muniisent, ar fi apărat-o de ajuns. *Nocturnis ab adulteris* de amanții de noapte. Adulter-i preacurvar aici în înțeles general de amant. *Si non Acrissium virginis abditae custodem pavidum Iuppiter et Venus risissent,* dacă pe Acrisius păzitorul cel fricos al fecioarei celei ascunse nu l-ar fi rîs Joe și Venus, care a stat lui Joe într'ajutor. *Custodem pavidum* pe păzitorulcel fricos pentru profețirea mai sus amintită a oraclului temându-și viața. *Si non risissent Accrisium* dacă nu l-ar fi rîs pe Acrisius pentru precauțiunea lui cea deșartă, că a ascuns pe Danaë. *Fore enim tutum iter et patens deo in pretium converso.* Aici este de a se suplini așa: *Sciebant enim fore tutum* etc. căci știau că calea va fi sigură și deschisă zeului prefăcut în aur, care să servească de corumpere. *In pretium* în loc de *in aurum.* Acum trece poetul la al doilea exemplu mitologic spre a arăta puterea aurului asupra inimei oamenilor. *Aurum amat ire per medios satellites,* aurul iubește a trece printre trabanți corumpându-i adecă. *Satellites* trabanți, servitori de curte, *et perrumpere saxa potentius ictu fulmineo* și a frânge stânci mai puternic decât lovitura fulgerului. *Ictus fulmineus* în loc de *fulmen,* fulger. *Concidit demersa exitio ob lucrum domus auguris argivi*, a căzut cufundată în perire pentru câștig casa augurului din Argos. Augurul din Argos e Amphiaraus, regele din Argos, vestit pentru auguriile sale. Acesta s'a ascuns, ca

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

să nu ia parte în expediţiunea lui Polynices contra Thebei, pentru că a prevăzut că aceea expediţiune va avea capet trist. Dar femeia sa Eriphyle coruptă de Polynices prin o legătoare de grumazi de aur, l-a descoperit, şi aşa a trebuit să ia parte la expediţiunea periculoasă, dar a lăsat fiului său Alcmaeon, ca, dacă va auzi, că el a murit, să ucide pe Eriphyle. Cei ce au întreprins expediţiunea contra Thebei fură învinşi, pe Amphiaraus l-a înghiţit pământul, iar Alcmaeon a ucis pe mama sa Eriphyle. Dar persecutându-l furiile pentru aceasta a fugit la Phegeus, şi luând de femeiă pe Alphesiboea fata acestuia, legătoarea de grumazi cea de aur a dat-o acesteia. Dar dimitând de la sine pe Alphesiboea a luat de soţie pe Callirhoë, şi când a cerut legătoarea de aur de la Alphesiboea fraţii acesteia l-au ucis. Asia dară casa *domus* adecă familia lui Amphiaraus, *concidit demersa exitio* a căzut cufundându-se în perire, adecă s'a nimicit pentru câştig *ob lucrum*, adecă pentru aur, încât pentru legătoarea de grumaz de aur ia venit perirea. Urmează exemplul cel dintâiu din istorie: *Diffidit muneribus urbium portas vir Macedo*, bărbatul macedonic a deschis porţile cetăţilor prin daruri. *Vir Macedo* e Filip, regele macedonic, tatăl lui Alexandru cel Mare, carele prin coruperi cu aur a deschis porţile cetăţilor greceşti: Olynth, Potidäa, Amphipolis, Pydna. *Et subruit reges aemulos*, şi a restaurat regi rivali: pe Pausanias, Argäeus II, Arrhybas regele Molossilor. *Subruo* sap pe dedesubt, restorn, nimicesc. Propriaminte se zice despre cel ce cu maşine strică, subsapă muri. Se zice despre cel ce cu aur ca cu o maşină subsapă potestatea altuia. *Munera novium saevos duces illaqueant*, darurile prind în laţ pe selbaticii conducători ai năilor. Aici e al doilea exemplu istoric spre a arăta cum corupe aurul inimile oamenilor, înţelegând poetul aici din timpul său pe Menodorus sau scurtat Menas sclav al lui Gneus Pompeius mai târziu de el sau de fiul său Sextus făcut libert, adecă lăsat liber, carele într'atâta a poşezut încrederea cestui din urmă, încât l-a pus comandant preste flota sa. Menodorus a resplătit această încredere prin tradare în doauă rânduri trecând prin curuperi de doauă ori la Octavian, carele mai pe urmă l-a descoperit ca pe un trădător.

*

Ne-am străduit, în cele de mai sus, atât cât ne-a fost posibil în limita spaţiului aflat la dispoziţie, pe de o parte să reamintim cititorului de la noi *forma* odelor lui Horatius aşa cum a fost ea gândită de autorul lor (idee, metru şi stil propriu), de cealaltă parte să readucem în actualitate o versiune românească aproape uitată a celor patru cărţi de ode, aşa cum a fost ea gândită de canonicul blăjean Gavril Pop. Deşi incompletă, întocmită într-un limbaj latinizant şi redactată cu o grafie azi aproape ilizibilă, ediţia de la Blaj merită reanalizată în vederea unei noi publicări, cu modificările de rigoare: actualizarea ortografiei, refacerea punctuaţiei etc. Chiar dacă valoarea ei stilistică nu se ridică la

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

înălțimea fragmentelor unui Teodor Naum sau Traian Costa, canonicul capitular de la Blaj merită citit și astăzi de iubitorii de umanioare, datorită străduinței sale de a nu se îndepărta de înțelesul textului, prin efortul de a păstra etimonul latin în limba română și de a crea proză românească ritmată, asemenea unui Cicero, din care de asemenea a tradus, și nu mai puțin datorită amplelor comentarii introductive sau glosate, redactate în mod evident în scop didactic, pentru a spori valoarea educativă a textului.

Mai este aici un aspect demn de luat în seamă. Dacă un glas singular de la Blaj s-a ridicat împotriva celui mai mare poet al nostru, orașul și școlile lui nu merită considerate ca fiind neiubitoare de poezie. Lăsând la o parte profesorii de poetică și de retorică, poeții și criticii de aici (atâți câți au fost), truda lui Gavril Pop este una injust neluată în seamă. Punând cap la cap traducerea odelor lui Horațiu cu traducerea din Esop, cu traducerea din Cicero și cu dicționarul mitologic, descoperim la Blaj un erudit care, avem convingerea, a deschis drum și altor încercări de același fel de la noi.

Bibliografie:

Corpus:

*** *Œuvres d'Horace*. Texte latine avec une étude biographique et littéraire, une notice sur la métrique et la prosodie dans les Odes et Epodes, des notes critiques, un index des noms propres et des notes explicatives par F. Plessis et P. Lejay, Librairie Hachette, Paris, 1904.

*** *Odelelui Quintus Horatius Flaccus,* traduse în românesce în proză și provĕdute cu interpretări în folosul tinerimeĭ studióse și al privaților de Gavril Pop canonic, Tipografia Semin. Archidiecesană, Balázsfalva (Blaș), 1904.

HORATIUS FLACCUS,QUINTUS, *Texte latin* publié avec des arguments et des notes en français et précédé d'un précis sur les mètres employés par Horace par E. Sommer, Librairie Hachette, Paris, 1894.

HORATIUS FLACCUS, Q., *Ode și epode alese,* text latin publicat cu note explicative pentru clasa a VIII-a secundară de Gh. Cornilescu, Institutul de Arte Grafice „Cartea de Aur" S.A.R., București, 1937.

Traduceri în limba română:

******* *Din lirica latină*, prefață, traducere și note de Al. Andrițoiu, Editura Tineretului, București, 1964.

CĂLINESCU, G. *Opere, 10, Nuvele, Alte poezii, Horațiu: Opere (traducere)*, Editura Minerva, București, 1976.

HERESCU, N.I., *Lirica lui Horațiu*, antologie tradusă în metru modern, cu o introducere și note, Editura Ramuri, Craiova/București, 1929.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

HORATIUS FLACCUS, QUINTUS, *ode, Epode, Carmen Saeculare,* traducțiune în versuri de Dumitru Constantin Ollanescu, volumul I, Editura Librăriei Socecŭ & Comp., Bucuresci, 1891.

HORATIUS,*Opera omnia. Ode. Epode. Carmen Saecularae*, ediție îngrijită, studiu introductiv, note și indici de Mihai Nichita. Ediție critică. Stabilirea textului și selelcția traducerilor din *Ode. Epode. Carmen Saecularae* de Traian Costa, vol. I-II, Editura Univers, București, 1980.

HORAȚIU,*Ode. Cântecul Secular. Satire. Epistole. Arta poetică*, traduceri de Const. I. Niculescu, D. C. Olănescu și Ion Acsan, selecție, prefață și note Ion Acsan, Editura Mondero, București, 2007.

LOVINESCU, E.,*Horațiu. Ode și epode*, Editura „Ancora" S. Benvenisti & Co., București, s.a.

Lucrări de referință:

******* *Arte poetice. Antichitatea*, culegere îngrijită de D.M. Pippidi, Editura Univers, București, 1970.

ARISTOTEL, *Poetica*, Studiu introductiv, traducere și comentarii de D. M. Pippidi, Ediura Academiei, București, 1965.

BAYET, Jean, *Literatura latină,* în românește de Gabriela Creția, traducerea versurilor de Petre Stati, studiu introductiv de Mihai Nichita, Editura Univers, București, 1972.

CIZEK, Eugen,*Istoria literaturii latine,* vol. I, Societatea Adevărul S.A., București, 1994.

DIACONESCU, Ion,*Istoria literaturii latine. Curs complet cu rezumatele operelor rămase întregi, pentru uzul cl. VII-VIII de băeți și fete pentru bacalaureat și studenții facultății de filologie clasică*, vol. I, Editura Cugetarea. P.C. Georgescu Delafras, București, s.a.

DIACONESCU, Ion,*Istoria literaturii latine. Curs complet cu rezumatele operelor rămase întregi, pentru uzul cl. VII-VIII de băeți și fete pentru bacalaureat și studenții facultății de filologie clasică*, vol. II, Tipografia Finanțe și Industrie S.A.R., București, 1926.

FRANGA, Liviu,*Poeții latini și poezia lor. De la Lucilius la Marialis,* vol. I, Editura Universității din București, 2007.

GRIMAL,Pierre,*La letteratura latina*, Tascabili Economici Newton, Roma, 1994.

GRIMAL, Pierre,*Literatura latină*, traducere de Mariana și Liviu Franga, note suplimentare și cuvânt înainte de Liviu Franga, medalion biografic Pierre Grimal de Eugen Cizek, Editura Teora, București, 1997.

HERESCU, N. I.,*Caete clasice*, Editura Cugetarea – Georgescu Delafras, București, s.a.

HUMBERT, Jules,*Histoire illustrée de la Littérature Latine. Précis Méthodique avec 280 illustrations,* Henri Didier, Paris & Édouard Privat, Toulouse, s.a.

IORDĂNESCU, T.,*Manual de Istoria Literaturii Latine pentru elevii clasei VIII clasico-modernă și studenți*, Tipografia Putna, Focșani, 1915.

NICHITA, Mihai (coord.), *Istoria literaturii latine. Perioada principatului*, vol. II, partea I, București 1981.

PIPPIDI, D.M.,*Formarea ideilor literare în antichitate. Schiță istorică*, ediția a III-a cu o prefață de Nicolae-Șerban Tanașoca, Editura Polirom, Iași, 2003.

QUICHERAT, L., *Traité de versification latine a l'usage des classes supérieures des lettres*, troisième édition revue, corigée et augmentée, Paris, Librairie Hachette et Cie, 1876.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

NEWS REPRESENTATION IN COMEDY SHOWS. CASE STUDY: THE DAILY SHOW - TRAGEDY IN PARIS: THE THREE STAGES OF POLITICAL GRIEF

Rada Bogdan

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract. Our topic addresses the nowadays video forms of press magazine genre, insisting upon a very good example, The Daily Show, hosted by Trevor Noah. In order to describe this TV show in relation to the genre represented, we have tried to offer a double perspective upon it, from both a journalist and a linguistic viewpoint. Regarding the aim of our research, this is based on the hypothesis that most of the newscasters redefine press magazine in subjective terms, and that this particular genre has been hybridized towards comedy or satire. Therefore, our analysis is based on a new hybrid genre in nowadays journalism that is required to be theoretically framed and properly defined. As follows, we stopped upon The Daily Show which represents indeed a vivid example for this genre fluctuation and our corpus analysis will punctually show portions of this show transcribed and examined in a linguistic and journalistic key. Our demonstration will be carried out with the help of sequential analysis and our case studies will particularly show the transfer from the prototype of press magazine towards comedy and entertainment show.

Keywords: humour, press magazine, news, entertainment, infotainment.

We decided to conduct our study clearly focusing on a specific television program that deals with national and international press in a distinctive manner, combining elements from two genres, clearly proving one of the most powerful characteristics of nowadays press: its heterogeneous nuance. By making use of some indispensable methodological assets such as ***oral discourse,genre*** and ***corpusanalysis*** we are aware of the ambivalence of *The Daily Show*, as we are going to prove later on, as well as on the genre pyramid that we must build based on this analysis:

One consequence of genre mixing which I have already referred to is that it produces a great deal of ambivalence. Genres are associated with particular principles of

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

interpretation, so that the interpretation of any given linguistic text will depend upon how it is contextualized generically. When two or more genres are operative, the question arises as to how they are hierarchized. (Fairclough, 1995: 173)

Thus, discussing such a vivid matter in our contemporary society, our topic addresses one of the most visible developments that press is facing nowadays: ***genrehybridization***. How and why media genres are becoming more and more complex highly depends on the inevitable and continuous changes our societies face nowadays, and therefore, the audience`s horizons**.**

1. A New Fluid Genre – *The Daily Show*. A Self-Defining Approach

As already mentioned, the example we designated for our research is represented by *The Daily Show*. We considered it a very accurate example of a hybrid genre, mainly because it contains daily news in a satirical manner, but also incorporating different particularities pertaining to different genres, as further analysis will prove later on.

In order to go further with our argumentation regarding *The Daily Show*, a detailed analysis of a chosen corpus seems to be vital in proving our point. Therefore, we extracted a piece from one of the most popular episodes of the TV program discussed, namely *Tragedy In Paris: The Three Stages Of Political Grief*. Likewise, as the title suggests, its topic has been highly present in the international press, due to its debatable nature. The manner in which Trevor Noah chose to build his argumentation into persuading the audience to follow his line of reasoning is also truly impressive, being another pro reason in choosing it.

In order to describe this particular new genre in discussion, we would like to mention that we deal with an oral televisual discourse. Although objective reasons show the TV show`s discourse is obviously prepared ahead, it is also occasionally creating improvised humour effects. We would like to keep in mind here an interesting element about improvisation: is an element of all performance genres that are not prescriptively notated, and is found in the performance genres of a wide range of cultures. (Duranti, 2001: 116).

As a typical oral communication as well as by means of the improvisation effects, the TV show in discussion is also highly flexible and transitory and is very much based on the communication with the audience:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Oral communication is highly malleable and organic. Oral messages are immediate and ephemeral, so that individuals and groups must keep information in their minds and pass it through speech. Because everyday experience cannot really be separated from the oral medium of transmission, life and knowledge cannot be separated. (Littlejohn, 2002: 306)

In order to establish a clear pattern and an accurate definition for this particular kind of TV show, we would like to remind their Facebook definition which states that they are a comedic TV show dealing with current affairs.[1]

Besides, the very definition is a first hint for the ambivalence we may observe within this broadcast, as they are supposedly discussing current news and affairs - we may classify this as a *seriousdiscourse* (Searle, 1975:329) in a comedic nuance, using irony, satire and therefore creating humour.

2. Validating Press Magazine Genre

We would like to primarily start by offering some eligible proof in favour of the presence of press magazine genre within this TV show. First of all, the fact that we deal with a shared high amount of valuable public information is undeniably true. In this particular case we are now analysing, the main topic is represented by the November Paris attacks from November 2015:

(1) off to the attacks in paris: the war on terror is heating up again and we've just learned something new about the terrorist devious tactics.

Afterwards, another issue that leads to the genre of press magazine is represented by the TV Show`s pattern itself. Hence, if we discuss its discursive architecture, we come to find out that it has a ***thesis*** and a ***setup***: off to the attacks in paris: the war on terror is heating up again and we've just learned something new about the terrorist devious tactics, as well as a series of rationalized arguments, clearly distinguished by means of discourse markers or contextualization cues (Johnstone, 2008):

(2) A1 **for example politicians grieving stage one use the tragedy as an excuse to say what you would have said any way you can say what you want**

[1] https://www.facebook.com/thedailyshow/?fref=nf, *accessed on the 14th of December, 2015;*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

(3) A2 **then you can move to the next stage of political grief breakout and nazi comparisons**

(4) A3 **there's the final stage of political grief focused on how to handle the tide of refugees fleeing Syrian isis this stage is known as just say something really *** and crazy**

Yet, the most pertinent and valuable argument in favour of press magazine appearance it`s definitely related by the presence of reported speech from the daily press. It is also strongly connected to the arguments mentioned before, as we shall see in the examples. The presenter is using public opinions from the medias sources in order to shape and organize it`s speech:

(5) **A1**=>but if they had guns if our people had guns if they were allowed to carry it would have been a much much different situation

(6) **A2=**>secretary clinton here did not want to use the word radical islam in response i think that's i don't understand it that would be like saying we won't go at war with nazist cuz we are afraid to offend some germans who may have been members of the nazi party but were't violent themselves

(7) **A3**=>if we displace people who are used to a dessert climate living in the middle east speaking a language that is not common to america and essentially living in a culture and a midst of religion that is not theat common here we really are creating a disruption if we're serious about wanting to protect them then let's do it in a climate with a language with a culture and with a religion they're more comfortable with

Summing up the main attributes of a press magazine, we underline its fundamental purpose: to take an inventory of the daily press - newspapers, radio and even television (Popescu, 2002: 342, t.n.). Therefore, the main argument in claiming that press magazine is an entrenched genre within *The Daily Show* is that Trevor Noah constantly refers to daily television news by means of reported speech, a sine qua non condition in defining the press magazine.

3. Humorous Strategies in a Serious Discourse

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

In the book entitled *Humour Theories and the Physiological Benefits of Laughter*, Julia Wilkins argues that: Humour and laughter have long been recognized as central to the human condition (Wilkins, 2009:349) and that laughter serves many functions essential to human survival—a bonding function, a peace making function, and a health-boosting function. (Wilkins, 2009:349). Beyond question, humour is becoming more and more present in daily televisual shows, as we can clearly argue for an inherent change of journalism that is completely connected to the social transformations one is exposed to every day:Journalism, as we know it today has been evolving continuously, sometimes as a result of developing technology, sometimes as a reflection of changes in society (Burns, 2013: 6).

As we already highlighted, *entertainment* and *humour* have a significant importance in shaping this TV show and in offering it a particular kind of charm and attraction. We would like to retain the following definition of *humour*:

Humour is a performative pragmatic accomplishment involving a wide range of communication skills including, but not exclusively involving, ***language***, ***gesture***, the preservation of ***visualimagery***, and ***situationmanagement***. ***Humour***, of all forms of communicative acts, is one of ***the most heavily dependent on equal cooperative participation of actor and audience***. The audience, in order to enjoy humour, must `get`the joke. This means they must be capable of analyzing the cognitive frames presented by the actor and following the process of the cration of the humour. (Duranti, 2001: 98)

In addition, Alessandro Duranti also points out that most of the times; humour is created in four different stages: ***the setup***, ***the paradox***, ***the denouement*** and ***the release.*** (Duranti, 2001: 98). First of all, as we also remarked in the previous lines, the setup is offered from the first lines of the presenter. The main object for our analysis is represented here by the way in which Trevor Noah creates the humorous effects, by emphasizing the absurd behind the fact that ISIS has a helpline. We can even argue that in this particular case the setup and the paradox are overlapping themselves, since the fact that a terrorist group has a helpline may be paradoxical to a certain extent:

(8) off to the attacks in paris: the war on terror is heating up again and we've just learned something new about the terrorist devious

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

tacticsS1 counter terrorist officials tell nbc news that isis recently launched a 24 hours helpdesk xxx by a half dozen senior operatives (silence and laughing) isis has a helpline / for terrorists

Of course, an undisputable paradox is the entire false dialogue Trevor Noah is building on the grounds of the setup and the arguments shown. Hence, each times he introduces a public opinion from the public press he is offering in return his comments, creating thus the false dialogue in discussion which is again a very well defined strategy in creating humour:

(9) it these are americans you`re talking to the people will spend millions of dollars a year on diet pills that we`ll make you lose fifty pounds in five days these are the inventors of the tv dinner americans won`t even gra:m unless it`s insta but of the XXX of tragedy

(10) is your answer always more guns it's like saying let`s dig our way out of this hole with more holes sorry the last transformers movie sucked here we`ll fix it with another oneit doesn`t work that way

(11) but still Marco Rubio to say non-radical muslims are the same as non-violent nazist is not quite correct because you see the nazist pretty much know what they were getting in for is not like the vast majority of nazist were in it for non-fascist reasons

Even his own personal comments on the topic also articulate an important source of humour within the entire discourse, due to the fact that he has the audacity to approach this topic as a laughing matter. As a professional comedian, he is imagining some improbable situations as it would be replacing ISIS helpdesk operators with American individuals. In this manner, the broadcaster connects with his audience by stating some common mental representations and values:

(12) *this is insane* and *also a great opportunity for us* because you see *all we need to do now is make sure that none of their attacks ever work again* and a*ll we need to do is secretly replace their helpdesk operators with our guys imagine what we could do if we could infiltrate the system*

Following the same pattern, the presenter subtly guesses the widespread public disdain towards the politicians and so he finely stresses this aspect too in another personal comment about the abnormality of people who run for office:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

(13) *I get it I get it now that`s angerand that`s one of the stages of grief that most people go through if they're normal but I've been seen in the last few days not everyone is normal and most of them are running for office* you see *for some politicians they are limited to the regular five stages of grief denial anger bargaining aaa anger and the department of congress*

Another humour practice we encounter in Trevor Noah`s TV show is by meta-representing his speakers intentions, or the so called mindreading. This humorous strategy is mainly used to build a stronger relationship with his audience, by making again a series of absurd assumptions about some very improbable situations, provoking, thus, laughter. The presenter uses again some imagined dialogues, which are based on the audience`s thoughts:

Comedians usually resort to short stories in their performances. These stories make manifest a number of assumptions, which interact with the audience's own mental representations (e.g. beliefs) in a way which is only partly predictable. Assumptions may be deeply affected during this transmission involving mental representations (comedian's thoughts) turned public representations (comedian's words) and re-transformed as mental representations (audience's thoughts). (Yus: 2002: 13)

(14) yes yeah i'm sorry you're having trouble with your suicide vest yes are you alone in at home by yourself good well have you tried turning it off and back on again (laughing) hello hello next caller

(15) mean yeah look you know I'm all for the boots and the rallys but the violence stuff torture totally not cool yeah

An interesting fact, though, is the permanent communication with the audience by these constant references to the public rationale which are very interesting, especially since one of the main purposes is to attract the audience by using a humoristic key in interpreting it.

4. From Entertainment to Infotainment

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Admitting the admixture of the genre we are now analysing on the basis of the arguments presented so far, we can clearly argue its ambivalent nature. *The Daily Show* represents a fluid hybrid genre which easily juggles between the art of entertainment (and having, thus, valuable and interesting strategies of creating humour) and the field of journalism (offering relevant information for the public interest and shaping a pertinent and very well structured discourse).

In a nutshell, we argue that this new genre within the audio-visual press is a new hybrid form of journalism that combines relevant information with personal comments and a high degree of subjectivity. We therefore deal with a new form of news program, derived from the genre of press magazine and leading towards entertainment and one-man show. Hence, we would like to introduce here the concept of ***infotainment*** which we believe it`s crucial in defining this new genre mélange:

Infotainment refers to a cluster of program types that blur traditional distinctions between information-oriented and entertainment-based genres of television programming. Primarily a pejorative term, infotainment is often used to denote the decline of hard news and public affairs discussion programs and the corresponding development of a variety of entertainment shows that mimic the style of news. At the same time, however, the early years of the twenty-first century have seen the increasing emergence of programs that more thoroughly blend the content and form of various genres of public affairs and entertainment. This has created a complex spectrum of hybrid programming with a potentially wide range of implications for public information, political communication, and democratic discourse. (Baym, 2008:1)

We have also tried to sum up the main idea of our study (Fig.1), showing the annexation of the two genres in discussion in order to create a hybrid new media product that is highly appreciated within the audience but also deeply complex, if we refer to both its comedic effects and journalistic side:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

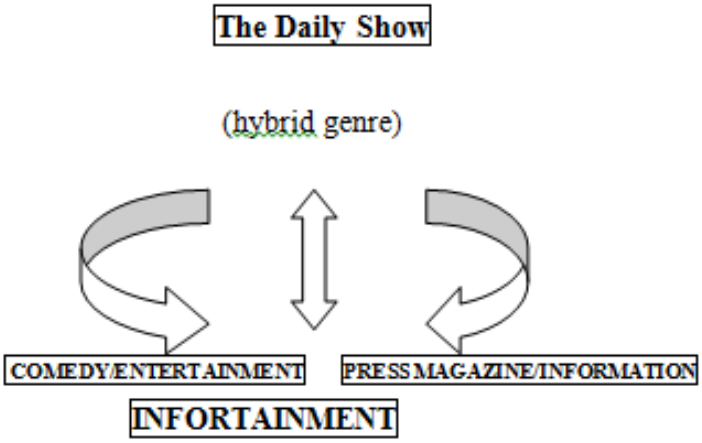

Fig. 1

5. Concluding Remarks

To sum up, there are indisputably reasons for further studies concerning the evolution of this particular kind of TV shows. Hence, they will be later detailed in future research activities, as this is the main topic our thesis addresses. Still, after this brief analysis of *The Daily Show*, we can positively argue for the existence of a new genre within the audio-visual press. Several other examples, both from US, but also Romania are proving that this particular kind of TV show is highly spread and popular within the international audience (*The Colbert Show, The Daily Show, În gura Presei, Lumea lui Banciu).*

We can also conclude that by means of this new genre, we can argue for the presence of entertainment, as well as for the informative content of *Last Week Tonight*, making extremely difficult to nominate the purpose of this complex program.

Still, genre mixing is definitely a fashionable trend nowadays, not only in the media, but also in many other fields. By having both the comedic nuance and the seriousness of the press magazine, this new genre is certainly shaping opinions and building beliefs among the public, due to its undeniable attractiveness. Therefore, we consider that further punctual studies and analysis regarding similar TV shown would be truly necessary:

There are many promising areas for future research on these topics. Research is needed on how genres vary on these dimensions: to what degree the dimensions are

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

interrelated; their cultural context, to develop a framework that can characterize the shifts in social purpose which co-vary with these dimensions. (…) (Duranti, 2001: 118)

APPENDIX - CORPUS TRANSCRIPTION

KEY

The setup

Reported speech from the daily press

Thesis and arguments (A1-5)

Meta-representations of the Speakers Intentions

Personal comments

Discourse markers

off to the attacks in paris: the war on terror is heating up again and we've just learned something new about the terrorist devious tactics S1 counter terrorist officials tell nbc news that isis recently launched a 24 hours helpdesk xxx by a half dozen senior operatives (silence and laughing) isis has a helpline / for terrorists /*this is insane* and *also a great opportunity for us* because you see *all we need to do now is make sure that none of their attacks ever work again* and a*ll we need to do is secretly replace their helpdesk operators with our guys imagine what we could do if we could infiltrate the system* yeah *we just be there like* yes yeah i'm sorry you're having trouble with your suicide vest yes are you alone in at home by yourself good well have you tried turning it off and back on again (laughing) hello hello next caller*but of course getting rid of isis is not that simple which is why president Obama has been facing some really tough questions* S2 i think a lot of americans have this frustration that they see that the united states has the greatest military in the world it has the backing of nearly every other country in the world but when it comes to taking on isis aaa i guess the question is and if you forgive me the language is why can't we take out these bastards oh*first of all kudos to the president for only cussing that journalist out in his head (laughing)* and *secondly CNN's jim accosta*i'm glad you apologized for that potty mouth of yours (laughing) yeah I gotta apologize for these bastards*ohoo somebody's been hanging out with his older cousin* ohoo hey guys are we gonna get this issis knock some heads or what come on they're a buch of jerkquads I'm telling the xxx brains will know what`s coming we gotta give these isis xxx yo ring a dingdingwho are you*luckily the president responded as if the question was actually*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

coming from an adult S3 we are gonna continue to pursue the strategy that has the best chance of working even though it does not offer the satisfaction i guess of aa aa a neat headline or an immediate resolution i'm sorry president Obama this non-immediate resolution stuff is just not going to cut it these are americans you`re talking to the people will spend millions of dollars a year on diet pills that we`ll make you lose fifty pounds in five days these are the inventors of the tv dinner americans won`t even gra:m unless it`s insta but of the XXX of tragedy I understand that impulse that we just want to get revenge you know *I get it I get it now that`s angerand that`s one of the stages of grief that most people go through if they're normal but I've been seen in the last few days not everyone is normal and most of them are running for office* you see *for some politicians they are limited to the regular five stages of grief denial anger bargaining aaa anger and the department of congress* A1 **for example politicians grieving stage one use the tragedy as an excuse to say what you would have said any way you can say what you want**but if they had guns if our people had guns if they were allowed to carry it would have been a much much different situation what why is your answer always more guns it's like saying let`s dig our way out of this hole with more holes sorry the last transformers movie sucked here we`ll fix it with another oneit doesn`t work that way**and once you worked through the first** A2 **then you can move to the next stage of political grief breakout and nazist comparisons**secretary clinton here did not want to use the word radical islam in response i think that's i don't understand it that would be like saying we won't go at war with nazist cuz we are afraid to offend some germans who may have been members of the nazi party but were't violent themselves*hmm that's not exactly the same thing* you see because *islam is a religion it is open for violent interpretation and is open for peaceful interpretation just like how Christianity can accomplish both the Spanish inquisition and the little old lady in church who keeps talking to you about her cats diabetes medicine so basically torture either way* but but still Marco Rubio to say non-radical muslims are the same as non-violent nazist is not quite correct because you see the nazist pretty much know what they were getting in for is not like the vast majority of nazist were in it for non-fascist reasons I mean yeah look you know I'm all for the boots and the rallys but the violence stuff torturely totally not cool yeah (applause) you see you see*what`s happening here is some democrats for instance Hillary Clinton think it is unwise to use the term radical islam to describe these terrorists now because of that some republicans for instance most of them are accusing democrats of not genuinely wanting to defeat isis* they are more interested in

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

protecting the image of islam than they are in protecting americans tucker if these were militant methodists extreme xxx bad boy baptists do you think we would be afraid to say that no we would not be afraid to say that because bad boy baptists is an awful name for a terrorist group but a great name for your Christian soul rock one man base only album yeah yeah my personal favourite track three bless it on the funky *but going to my cxxx we need to recognize our desperate situation*the ones who are ready to cut our heads off the one that are boiling up people in paris and all over the world just happens that they are all radical muslims we`d better wake up and smell the falafel *now there are a few things wrong with that statements number one falafel is not a breakfast food number two it doesn`t really smell like anything and number three the racism I really should have xxx with the racism I know I know* then **A3 there's the final stage of political grief focused on how to handle the tide of refugees fleeing Syrian isis this stage is known as just say something really *** and crazy**if we displace people who are used to a dessert climate living in the middle east speaking a language that is not common to america and essentially living in a culture and a midst of religion that is not theat common here we really are creating a disruption if we're serious about wanting to protect them then let's do it in a climate with a language with a culture and with a religion they're more comfortable with *you know mike Huckabee makes some good points can you imagine if people start coming to America from all over the world bringing their different languages cultures and religions mixing and changing the culture that's already here until it becomes something totally new what kind of country would this be but* you know what mike huckabee I I understand you as someone whose family has been here for generations as a I guess as a native American you can say I can see why this idea would frighten you

References

Baym, Geoffrey (2008), *Infotainment. The International Encyclopaedia of Communication*, Blackwell Publishing, Oxford, UK;

Burns, Lynette Sheridan (2013), *Understanding Journalism*, SAGE Publications Inc., London;

Cameron, Deborah (2001), *Working with Spoken Discourse*, Sage, London;

Duranti, Alessandro (ed.) (2001), *Key Terms in Language and Culture*, Blackwell Publishers, Massachusetts USA;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Duranti, Alessandro and Charles Goodwin (ed.) (1992), *Rethinking Context. Language as an interactive phenomenon*, Cambridge University Press;

Durham, Meenakshi Gigi and Douglas M. Kellner (ed.), *Media and Cultural Studies*. Keywords, Blackwell Publishing Ltd., 2006, Oxford, UK;

Fairclough, Norman (1995), *Critical Discourse Analysis. The Critical Study of Language*, Longman Group Limited, Essex, England;

Fairclough, Norman (2003), *Analyzing Discourse. Textual Analysis for social research*, Routledge, New York;

Fairclough, Norman (1995), *Critical Discourse Analysis. The Critical Study of Language*, Longman Group Limited, Essex, England;

Johnstone, Barbara (2008), *Discourse Analysis*, Blackwell Publishing, Oxford, UK;

Littlejohn, Stephen W. (2002), *Theories of Human Communication*, Wadsworth, Albuquerque, New Mexico;

Pop, Liana, Pintea Lidia și Rada Bogdan (2014), *La revue de presse: du prototype aux formes émergentes*, Studia Universitatis "Babes-Bolyai", Series Philologia, nr.4 : 175-192

Popescu, Cristian Florin (2002), *Dicționar explicativ de jurnalism, relații publice și publicitate*, București, Editura Tritonic;

Rudin, Richard, Trevor Ibbotson (2002), *Introduction to Journalism: Essential Techniques and Background Knowledge*, Focal Press, Burlington;

Searle, John, R. (1975), *The Logical Status of Fictional Discourse* in *New Literary History* Vol. 6, No.2, On Narrative and Narratives (Winter, 1975), pp. 319-332 The Johns Hopkins University Press, Stable URL: http://www.jstor.org/stable/468422

Silverblatt, Art (2007), *Genre Studies in Mass-Media: A Handbook*, M.E. Sharpe, Inc., New York;

Wilkins, Julia (2009), *Humor Theories and the Physiological Benefits of Laughter* in Holistic Nursing Practice, November/December 2009;

Yus, Francisco (2002), *Stand-up comedy and cultural spread: The case of sex roles*

URL:https://www.academia.edu/2013256/Standup_comedy_and_cultural_spread._The_caseof_sex_roles

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

APPOSITION AND INCIDENCE - TWO SYNTACTIC (NON) RELATIONSHIPS!?

Cipriana Elena Peica

Assistant Lecturer, PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The typology of syntactic relationships is a complex and controversial issue in Romanian literature. The role of this paper is to highlight this issue once again and the purpose is to stress the often erroneous premises underlying the numerous classifications of syntactic relationships, for we believe that in the Romanian language there are only two types of syntactic relationships, namely the coordination relationship and the subordination relationship, all others are just variants and variations thereof; apposition and incident elements fall under the category of what we call language factual parentheticals.

Keywords: apposition, incidence, syntactic relationships, Romanian language factual parentheticals, syntax.

MOTTO:

"(...) whatever enters the parenthetical area – either incidental segments or explanatory segments – is not a function because, due to the very fact of being in brackets, it does not update valences."

(D. D. Draşoveanu)

In the approach proposed by us we will present each of the so-called syntactic *relationships*, i.e. the 'apposition' relationship and the 'incidence' relationship, out of the desire to outline a coherent picture based on which we will present our conclusions which we consider to be valid.

I. Appositive 'Relationship'

Iorgu Iordan and Vladimir Robu, in their work *Limba română contemporană (Contemporary Romanian Language)*, define the nondependent appositive relationship as a relationship of relative equivalence between two units by the same reference. The appositive relationship is considered to be a mediated relationship deriving from a subadjacent metalinguistic clause, in which one of the two units is defined by the other, which is considered to be the defining term. The authors believe that the appositive

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

relationship could be considered as equivalence between a *difiniendum* term and a *definiens* one, which have the same reference, thus revealing the nondependent nature and the relative possibility of mutual change in the positions of the two terms in the structure. The appositive relationship cannot be equated with coordination, from which it is distinguished by the reference to the same person/thing and the metalinguistic nature of the semantic and grammatical value, nor with subordination, from which it is distinguished by the bilateral nature of nondependence[1].

In *Gramatica limbii române(Romanian Grammar)*, Dumitru Irimia defines the apposition relationship as "the syntactic expression of the intersection of two or more semantic perspectives from which, at a given moment, the same extralinguistic reality is construed"[2]. The author believes that a grammatical equivalence is established between the terms of the apposition relationship.

The same theory on the typology of appositive relationships can be found in the new edition of *Gramatica limbii române(Romanian Grammar)* published in 2005[3] and in *Gramatica de bază a limbii române (Basic Romanian Grammar)* published in 2010, which defines apposition as a discourse and referential equivalence between two constituents, one of which is the base and the other one is the apposition[4]. The latter book believes that this relationship is distinguished from actual subordinate relationships by the following four elements:

1) From the semantic standpoint, the base is an entity associated with an individual-type denotation, while the apposition is a logical/semantic predicate which refers to the individual.

2) The appositive relationship may occur in any syntactic group (nominal, adjectival, adverbial, prepositional, verbal).

3) This type of relationship is achieved by juxtaposition, using apposemes or subordinating connectors.

4) Apposition is always isolated (prosodically by pauses and graphically by commas) and is always placed after the base.

[1] *Iorgu Iordan, Vladimir Robu, Limba română contemporană, Bucureşti, 1978, p. 556.*
[2] *Dumitru Irimia, Gramatica limbii române, Ediția a III-a revăzută, Iaşi, 2008, p. 578.*
[3] *Gramatica limbii române, Enunţul, vol. II, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005, p.24.*
[4] *Gramatica de bază a limbii române, coordonator Gabriela Pană Dindelegan, Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – AL. Rosetti", Bucureşti, 2010, p.353-354.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

In *Sintaxa limbii române (Romanian Syntax),* Gh. Constantinescu-Dobridor defines the appositive relationship as a special one, different from the coordination and subordination relationships, highlighted using intonation, pause and punctuation. This relationship is established between two terms: the first one receives an explanation, it is the term explained by the second term, which functions as an apposition (**My friend,*the composer,*** was very happy.)[5].

Due to its content, to the clarifications that it makes, to the explained terms, the appositive relationships somewhat resembles the subordination relationship between an attribute and the noun to which it refers, which is why the appositive relationships has been and still is considered by elementary grammars as a subordination relationship (primarily attributive). Placing the apposition outside a noun attribute is justified, since there already is a nominative attribute, such as: ***Professor Petrescu****comes tomorrow.* (false apposition). Apposition cannot be equated with a nominative attribute or an object because, on the one hand, the two terms in the appositive relationship refer to one and the same person/thing, while in the subordination relationship each subordinate term represents a person, a thing, a real author, and on the other hand, either of the two terms in the appositive relationship may be absent from a statement, while in the subordination relationship only the subordinate term may be absent and the regent one must always be present[6], and finally because the order of the two terms in the appositive relationship is always the same: the apposition is always and compulsorily placed after the explained term.

The appositive relationship resembles the coordination relationship in terms of identical morphological value of the words, number, case and even gender agreement (which may exist, under certain conditions, between the terms thereof), and a certain symmetrical construction of the terms (which may be preceded by the same preposition):

He met with John, Peter, his ***brothers****.*

(with) John, Peter - coordination relationship

brothers *– appositive relationship compared to the other two nouns (with) John, Peter*[7]

In *Probleme desintaxă a limbii române actuale (Syntax Issues of the Current Romanian Language),* Ion Diaconescu believes that apposition, just like coordination, is a

[5]Gh. Constantinescu - Dobridor, *Sintaxa limbii române*, Bucureşti, 1998, p.35.
[6] *Idem.*
[7] Gh. Constantinescu - Dobridor, *Sintaxa limbii române*, Bucureşti, 1998, p.36.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

positional expansion either of a main clause, or of a subordinate secondary clause. More commonly, the appositive clause has a part of clause as its antecedent. When the antecedent is a previous sentence, the appositive clause becomes a contextual apposition. Two appositions which refer to the same antecedent may be in a coordination relationship (*He travels by train, by plane,* ***bywhat he likes*** *and* ***by what he may***)[8].

The author believes that, since the appositive relationship is a positional expansion of the antecedent to which it refers, ***it does not generate functions***. Therefore, the appositive clause cannot be analysed as a functional relationship, for it represents another aspect of the antecedent[9].

In *Gramatica limbii române (Romanian Grammar)*, Dumitru Irimia considers apposition to be a syntactic function and develops an entire theory in this regard[10]. D. D. Draşoveanu argues and demonstrates that "whatever enters the parenthetical area – either incidental segments or explanatory segments – is not a function because, due to the very fact of being in brackets, it does not update valences. For the same reason, no real apposition is a function, because it merely repeats, copies, duplicates a given function."[11]

We are of the same opinion according to which apposition is in a non-relationship with its antecedent, it is not connected with it, it is not a contractor thereof. The explicit and material signs of this non-relationship are left and right pauses, isolating pauses marked in writing by a pair of commas or equivalent signs.

Consequently, there is no syntactic appositive relationship. The relationship between apposition and its antecedent is parenthetical, exclusively semantic.

II. Incidence 'Relationship'

In *Probleme desintaxă a limbii române actuale (Syntax Issues of the Current Romanian Language)*, Ion Diaconescu defines this relationship as *superordination* and believes that it is not an actual relationship, for two clause units do not belong to the same communication plane: one is as an expression of the communication act, and the other is an expression of the speaking subject's emotional or rational attitude towards what is communicated[12].

[8] Ion Diaconescu, *Probleme desintaxă a limbii române actuale*, Bucureşti, 1989, p.244-245.
[9] *Ibidem*, p.245.
[10] Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române*, Ediţia a III-a revăzută, Iaşi, 2008, p. 580-587.
[11] D.D. Draşoveanu, *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca, 1997, p.75.
[12] Ion Diaconescu, *Probleme desintaxă a limbii române actuale*, Bucureşti, 1989, p.245.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

In their work *Limba română contemporană(Contemporary Romanian Language)*, Iorgu Iordan and Vladimir Robu use the name of mediated bilateral interdependence relationship, defined as the relationship that characterises the structure of a statement consisting of two units which belong to two speech planes: direct speech and the author's speech which reproduces the direct speech of another author - *Pupils, **says the teacher**, open your textbooks!* - and which make up syntactic structures characterised by syntagmatic relationships[13].

In *Gramatica pentru toţi (Grammar book for everybody)*, Mioara Avram considers ***incident constructions*** as being those elements which are syntactically unrelated and whose intervention disturbs the unitary character of a clause or of a sentence. These constructions represent a marginal stand-alone communication, which is in a different plane than that of the basic communication, either because the speakers are different, or because the sole speaker introduces in his communication addressing, attitudinal, explanatory elements[14]. The presence of an incident clause in an independent clause does not give this independent clause the status of a sentence, for the two communications are not part of the same syntactic unit. In a sentence, these clauses are not taken into account when calculating the number of units that make up the sentence, because they are elements of a parallel communication, "syntactically, they are not related into a sentence"[15].

In *Gramatica limbii române (Romanian Grammar)*, Dumitru Irimia considers the incidence relationship to be the syntactic expression of the intersection of two or more planes within the same statement which thus becomes a complex statement[16]. The author believes that the terms involved in an incidence relationship are statements with different degrees of autonomy, which articulate within the limits of the statement unit.

Gramatica de bază a limbii române (Basic Romanian Grammar) published in 2010 describes a few situations where some components of a statement (words, groups of words, clauses) create pragmatic, discursive relationships with the other components. This is the case of incident constructions[17], where the structure of a clause is interrupted for the speaker to express a point of view, to provide further explanations in relation to what is

[13] Iorgu Iordan, Vladimir Robu, *Limba română contemporană*, Bucureşti, 1978, p. 555-556.
[14]Mioara Avram, *Gramatica pentru toţi*, Bucureşti, 1986, p. 326-327.
[15]D.D. Draşoveanu, *Elemente de analiză sintactică*, în D.D. Draşoveanu, P.Dumitraşcu, M.Zdrenghea, Analize gramaticale şi stilistice, Cluj-Napoca, 1965, p. 48.
[16]Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române*, Ediţia a III-a revăzută, Iaşi, 2008, p. 588.
[17]*Gramatica de bază a limbii române*, coordonator Gabriela Pană Dindelegan, Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – AL. Rosetti", Bucureşti, 2010, p. 354-357.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

stated, to connect ideas. There interruptions are not considered to be coordinated or subordinated in the syntactic plane, but rather in the pragmatic plane, in relation to the term having the same syntactic rank or to an unexpressed regent. These incident constructions are in the pragmatic plane also when their role is to ensure direct speech reporting (*Get out of here,**he said angrily,** because we might argue*.).

The same book states that **vocative** and **interjections of address** are incident elements in direct speech. **Metadiscourse adverbials –** *which are outside the verbal groups expressed by statements (their regents are, in fact, most often absent) in order to refer to the act of enunciation* - are classified as a special type of incident construction (*I think he doesn't feel well,* [I say this]***since we are talking about him***.). **Pragmatic connectors** are also considered to be incident elements (*Did you think we got rid of bad weather? **Well**, rain returns all over the country)*.

Gramatica limbii romîne (Romanian Grammar) published in 1966 discusses, under the general title of 'Syntactic Phenomena and Processes Common to Sentence and Clause', about *incident words* and *constructions*, namely those words and constructions that bring additional communication within a base communications[18].

In the new edition of *Romanian grammar* published in 2005, *incident words* and *constructions* are discussed in the chapter 'Deviant Syntactic Structures' of Part II 'Discursive organisation', which is dedicated to different aspects of speech. These phenomena include, in addition to ellipse, anacoluthon, repetition, also incident constructions in the section 'Incident Constructions'[19] and partly in the section 'Types of Speech' in the interpretation of direct speech[20].

D.D Draşoveanu argues and demonstrates that "whatever enters the parenthetical area – either incidental segments or explanatory segments – is not a function because, due to the very fact of being in brackets, it does not update valences."[21]

We are of the same opinion according to which incidence is in a non-relationship with its antecedent, it is not connected with it, it is not a contractor thereof. Accordingly, based on the principle that there is no syntactic relationship where there is no relationship,

[18]*Gramatica limbii române*, vol.II, *Ediţia a II-a revăzută şi adaugită*, Editura Academiei, Bucureşti, 1966, p.422-427.
[19]*Gramatica limbii române, Enunţul*, vol. II, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005, p. 738-742.
[20]*Ibidem*, p. 819 - 820.
[21] *D.D. Draşoveanu, Teze şi antiteze în sintaxa limbii române, Cluj-Napoca, 1997, p.75.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

we conclude by saying that there is no syntactic relationship of incidence. The incidence relationship is parenthetical, exclusively semantic.

III. Conclusions

As regards the appositive 'syntactic relationship' and the incidence 'relationship', we may say that these *relationships* do not exist. As shown, apposition is in a non-relationship with its antecedent, it is not connected with it, it is not a contractor thereof. The explicit and material signs of this non-relationship are left and right pauses, isolating pauses marked in writing by a pair of commas or equivalent signs. It is therefore obvious that the relationship between apposition and its antecedent is parenthetical, exclusively semantic.

Regarding the incidence 'relationship', our conclusion is that incidence is also in a non-relationship with its antecedent, it is not connected with it, it is not a contractor thereof. Accordingly, based on the principle that *there is no syntactic relationship where there is no relationship,* we conclude by saying that there is no syntactic relationship of incidence; the incidence relationship is parenthetical, exclusively semantic as well.

Therefore, given that syntactic relationships cover grammatical relationships between two terms, we believe that we can speak ONLY of two syntactic relationships in the Romanian language: subordination relationship and coordination relationship; apposition and incident elements fall under the category of what we call *language factual parentheticals*.

BIBLIOGRAPHY

Avram 1986 – Mioara Avram, *Gramatica pentru toţi*, Bucureşti.

Constantinescu-Dobridor 1998 – Gh. Constantinescu-Dobridor, *Sintaxa limbii române*, Bucureşti.

Diaconescu 1989 – Ion Diaconescu, *Probleme desintaxă a limbii române actuale*, Bucureşti.

Draşoveanu, 1997 – D.D. Draşoveanu, *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca.

Draşoveanu 1965 – D.D. Draşoveanu, *Elemente de analiză sintactică*, în D.D. Draşoveanu, P.Dumitraşcu, M. Zdrenghea, *Analize gramaticale şi stilistice*, Cluj-Napoca.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

GBLR 2010 – *Gramatica de bază a limbii române*, coordonator Gabriela Pană Dindelegan, Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – AL. Rosetti", Bucureşti.

GLR 1966 - *Gramatica limbii române*, vol.I şi vol.II, *Ediţia a II-a revăzută şi adaugită*, Editura Academiei, Bucureşti.

GLR 2005 - *Gramatica limbii române, Enunţul*, vol. II, Editura Academiei Române, Bucureşti.

Iordan – Robu 1978 – Iorgu Iordan, Vladimir Robu, *Limba română contemporană*, Bucureşti.

Irimia 2008 – Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române*, Ediţia a III-a revăzută, Iaşi.

Neamţu 2010–2011 - G.G. Neamţu, *Curs de sintaxa (*anul universitar 2010-2011), Universitatea „Babeş-Bolyai", Facultatea de Litere, Cluj-Napoca.

Peica 2015 - Apoziţia şi incidenţa – două (NON)raporturi sintactice!?, Revista de lingvistică şi cultură românească, https://limbaromana.org/numere/2015-4/

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ON THE NECESSITY OF A LEARNER CORPUS - ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGE (RFL)

Antonela Arieşan and Lavinia-Iunia Vasiu

"Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: Nowadays the field of corpus linguistics (CL) is continuously developing and its applicability has started to be recognized in various domains, due to CL's ability of clarifying, confirming or denying certain theories or just by offering examples of natural language opposite to the ones specially built to serve the purpose demonstrated. Among these fields a special type of corpus can be identified – learner corpus – (containing foreign speakers' written and/or spoken productions) which is recognized in the field of foreign languages as an essential resource in producing teaching, learning and assessment materials. Even though the utility of this type of corpus for Romanian as a foreign language (RFL) was many times recognized until this point a RFL learner corpus is not available yet. In this paper we try to approach this issue by presenting the most important characteristics of this special type of linguistic tool, the ways in which it is used in developing the materials needed in teaching and assessing different foreign languages and finally we will argue upon the necessity of a RFL learner corpus presenting its advantages in our particular case.

Keywords: Romanian as a foreign language, learner corpus, teaching/learning/assessment materials

0. Introducere

Remarcăm că, tot mai des, se vorbește despre utilitatea corpusului în demonstrarea diferitelor teorii dintr-o varietate de domenii de cercetare. Aria limbilor străine nu face excepție de la această tendință, întâlnind cu o frecvență sporită studii bazate pe corpus (oral sau scris), denumit în literatura străină de specialitate *learner corpus,* iar în limba română, *corpus al vorbitorilor non-nativi*.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

1. Corpusul lingvistic, în general

Corpusul lingvistic reprezintă obiectul de studiu al analizei lingvistice de corpus (*Corpus Linguistics*), pe care o vom denumi în continuare LC şi care a devenit cunoscută pe scară largă abia în anii 1980[1]. După Tony McEnery şi Andrew Hardie, domeniul LC este unul eterogen, care se axează asupra unui set de proceduri şi metode pentru studiul limbii. Chiar dacă unele dintre procedurile utilizate sunt extrem de clare, există altele care se află încă în stadiu de dezvoltare şi tocmai de aceea pot să ne ajute în rafinarea unor teorii sau în confirmarea altora care până acum nu se puteau realiza din cauza dimensiunii prea mari a materialului.[2] Oricum, prin utilizarea celor două mari tipuri de analiză, oferite lingviştilor de LC, analiza calitativă (*concordanţele* – cuvintele văzute în context) şi cea cantitativă (*listele de frecvenţă*), aceştia pot găsi răspunsuri la un set de întrebări prestabilite. Astfel, tot mai frecvent se recomandă utilizarea corpusului pentru verificarea şi oferirea unor exemple din limba naturală, în defavoarea acelora din textele literare. „Orice teorie lingvistică azi trebuie susţinută de o evaluare care să se ancoreze într-un corpus semnificativ de exemple. Corpusurile şi metodele de evaluare au devenit atât de semnificative în lingvistica zilelor noastre încât au început să fie organizate importante conferinţe internaţionale specific orientate pe această problematică."[3] Această observaţie este, desigur, valabilă şi în ceea ce priveşte domeniul RLS. O programă de curs, un manual, un dicţionar sau un test realizate pe baza unui corpus al vorbitorilor non-nativi sau validate cu ajutorul analizei acestuia, vor prezenta mai multă încredere decât un material bazat pe intuiţia de vorbitor nativ a autorului sau pe experienţa profesională a acestuia.

Cu privire la termenul *corpus*, acesta este definit în literatura de specialitate drept o colecţie de texte, caracterizată prin: dimensiune mare şi posibilitate de prelucrare electronică, realizată cu scopul de a fi reprezentativă pentru limba în cauză şi pentru a fi analizată din perspectivă lingvistică (calitativă şi cantitativă)[4]. Şi Tony McEnery şi Andrew Hardie afirmă că atunci când vorbim despre corpus, ne referim la un „un set de texte care de obicei sfidează analiza lingvistică cu mâna şi ochiul într-un timp rezonabil."

[1] *Michael McCarthy, Anne O'Keeffe, Historical perspective. What are corpora and how have they evolved in Michael McCarthy, Anne O'Keeffe (eds.), The Routledge Handbook of Corpus Linguistics, Routledge, New York, 2012, p. 5.*
[2] *Tony McEnery, Andrew Hardie, Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice, Cambridge University Press, Cambridge, 2012, p. 1.*
[3] Dan Cristea, *Resurse lingvistice şi tehnologii ale limbajului natural. Cazul limbii române. Prelegerile Academiei Române. Filiala Iaşi, 2005*, p. 3.
[4] MichaelStubbs, *Language corpora*, in: Davies, Alan, Catherine Elder, *The Handbook of Applied Linguistics*, Blackwell Publishing Ltd, p. 106. şi O'Keefee, Anne, McCarthy, Michael, *From Corpus to Classroom*, Ronald Carter, Cambride University Press, Cambridge, 2007, p.1-2.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

(tr. n.)[5] Până a fi cunoscut așa cum a fost definit mai sus, „termenul *corpus* se referea la o colecție de texte similare. În secolul XVIII cercetătorii făceau referire *la un corpus al poeților latini* sau la *un corpus de legi*. Oricum, prima citare a acestui termen se pare că e datată în anul 1956, cu sensul de *corp de materiale scrise sau vorbite*, care stau la baza unei analize lingvistice." (tr. n.)[6] Utilitatea corpusului lingvistic și a analizei acestuia în cercetare nu a fost nicicând negată, însă perspectiva din care acestea sunt privite este diferită. Se disting, astfel, două categorii de cercetători. Pe de-o parte, unii consideră că LC este o *metodă* pe care ne putem baza studiile, care ne confirmă sau ne infirmă teorii, iar, pe de altă parte e cealaltă categorie, cea a cercetătorilor cunoscuți drept *neo-Firthians* (urmași ai lui J. R. Firth), care promovează LC ca pe o *teorie*, iar însuși corpusul lingvistic, în accepțiunea acestora, are statut teoretic.[7] Aceștia își bazează afirmația pe ideea conform căreia, folosind LC, obținem noi teorii lingvistice. De pildă, John Sinclair afirmă că „o astfel de abordare evită orice altă clasificare lingvistică anterioară, iar consecința ar fi că astfel de teorii sunt simple surse de distracție de la așa-numita *teorie ascunsă în spatele datelor.*" (tr. n.)[8] Tony McEnery și Andrew Hardie oferă un argument puternic în defavoarea acestei teorii, aducându-l în discuție pe Noam Chomsky, care consideră că informațiile din corpus nu pot fi folosite drept o sursă de înțelegere a naturii limbajului. Astfel, dacă vedem interpretarea grupului *neo-Firthian* prin raportare la Chomsky, vom ajunge la concluzia că „nimic în afara informațiilor din corpus nu poate fi folosit ca sursă de înțelegere a naturii limbajului."[9] În accepțiunea noastră, LC este un mijloc de a ajunge la un rezultat, o metodă pe care o putem utiliza pentru a ne valida cercetările sau pentru a găsi răspunsuri la unele întrebări complexe, însă nu credem că aceasta poate constitui teoria în sine.

În funcție de tipul textului, modalitatea de transpunere, conținut, prelucrare sau dimensiuni, corpusurile pot fi de mai multe feluri. Vorbim, astfel, despre: corpusuri de dimensiuni mari sau de dimensiuni mici, corpusuri primare sau adnotate, corpusuri de referință sau specializate, corpusuri transcrise sau orale etc. Dintre acestea se distinge un tip special de corpus, este vorba despre corpusul vorbitorilor non-nativi (*learner corpus*).

[5] *Tony McEnery,Andrew Hardie, op. cit., p. 2.*
[6] *După Michael McCarthy, Anne O'Keeffe, op. cit., p. 5.*
[7] *Tony McEnery, Andrew Hardie, op. cit., p. 147.*
[8] *J. Sinclair, Trust the Text: Language, Corpus and Discourse, London, Routledge, 2004, p. 191.*
[9] *Tony McEnery, Andrew Hardie, op. cit., p. 148.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

2. Avantajele unui Corpusul al vorbitorilor non-nativi pentru RLS

Corpusul vorbitorilor non-nativi este definit drept „o colecție de producții scrise și orale ale vorbitorilor non-nativi." (tr. n.)[10] Acesta e utilizat, tot mai frecvent, în procesele de predare, învățare și evaluare ale unei limbi străine, atât în cadrul metodei cunoscute în literatura străină de specialitate sub denumirea de *data-driven learning* (*DDL*, în accepțiunea urmașilor lui Firth), cât și ca metodă empirică de verificare și confirmare a variatelor teorii. Modificări semnificative se pot observa în felul în care e percepută limba, datorită existenței și a utilizării unui corpus al vorbitorilor non-nativi: „se mută accentul de pe dominația vorbitorului nativ și se aduce *limba* vorbitorului non-nativ în centrul atenției, oferind posibilitatea, la nivelul clasei, să se folosească o *limbă* pe care o pot crea și pe care o pot folosi cei care o învață." (tr. n.)[11] Așadar, se pliază mult mai bine nevoilor grupului-țintă în discuție. După cum am putut remarca, corpusul vorbitorilor non-nativi este un pas înainte recent, dar foarte important în domeniul CL. Granger, un nume reprezentativ pentru acest domeniu, definește corpusul vorbitorilor non-nativi drept „o colecție de texte *autentice* produse de vorbitori străini sau de minorități. Aceasta arată că editurile, dar și universitățile din străinătate au început să colecteze și să analizeze producții ale vorbitorilor non-nativi pentru a produce materiale didactice bazate pe corpus." (tr. n.) [12] Se remarcă, așadar, atenția sporită acordată creării unor instrumente de predare și de evaluare eficiente și clar delimitate pe nivelurile din *Cadrul European comun de referință pentru limbi* (*CECR*), documentul cu cea mai mare importanță în procesele de predare-evaluare ale limbilor europene.

În ciuda faptului că pentru limba română ca limbă maternă există diferite corpusuri, electronice sau tipărite[13], care nu constituie subiectul comunicării noastre, în ceea ce privește domeniul limbii române ca limbă străină (RLS) nu putem afirma același lucru. Cu toate acestea, necesitatea și utilitatea unui astfel de material au fost remarcate: „Corpusurile lingvistice reprezentative sunt foarte importante în descrierea corectă a unei limbi. Reprezentând o mostră de limbă standard, neutră (varianta de limbă pe care o învață nenativii în mod ideal, abstract), utilizarea unui asemenea corpus este absolut necesară și

[10] *Michael McCarthy, Anne O'Keeffe, op.cit., p. 8.*
[11] *Ibidem, p. 8*
[12] Granger Apud Anne O'Keefee, Michael McCarthy, *From Corpus to Classroom*, Ronald Carter, Cambride University Press, Cambridge, 2007, p.24.
[13] Este vorba despre corpusuri ca: ROMBAC, RoCo_News, CoRoLa – The Reference Corpus of Contemporary Romanian Language etc. (în format electronic) și CORV, ROVA etc. (în format imprimat). Pentru o prezentare detaliată a acestora, a se vedea Carmen Mîrzea Vasile, *Corpusurile lingvistice de limba română și importanța lor în realizarea de materiale didactice pentru limba română ca limbă străină.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

în realizarea de materiale didactice pentru nenativi."[14] Dintre toate avantajele pe care un astfel de intrument le poate avea, se remarcă, așadar, acela de a ajuta la realizarea/de a sta la baza unor materiale didactice reprezentative, atât în ceea ce privește procesul de predare (manuale, auxiliare, dicționare, curricule, pe niveluri), cât și cel de evaluare (teste și grile de evaluare). Dacă româna ca limbă străină ar beneficia de un astfel de corpus, corelația dintre *ceea ce i se cere* studentului și *ceea ce poate realiza*, de fapt, va fi mult mai aproape de realitate. Cel mai elocvent exemplu în acest sens considerăm că este proiectul *English Profile*, bazat pe analiza *Cambridge English Corpus*, din care au rezultat *English Vocabulary Profile* și *English Grammar Profile*, două materiale extrem de utile în învățarea limbii engleze atât din perspectiva profesorului, cât și din cea a studentului. Aceste instrumente de cercetare oferă o inventariere clară pe nivelurile de referință din *CECR* a elementelor de vocabular utilizate de studenți la fiecare nivel, împreună cu exemple din producțiile acestora, ceea ce asigură o garanție în plus a echilibrului dintre obiectivele propuse în predare și cele din evaluare, material ce ar fi extrem de util și limbii române și irealizabil fără un corpus al vorbitorilor non-nativi[15]. Pe de altă parte, în *English Grammar Profile* structurile gramaticale sunt corelate, prin analiza corpusului, cu ceea ce e capabil studentul să utilizeze, fără a se apela, la experiență, la intuiție și la comparația cu alte limbi, ceea ce în cazul RLS încă are frecvent loc. Așadar, existând un astfel de material, s-ar putea asigura o uniformizare atât la nivelul unei singure instituții, cât și la nivel mai larg, la nivel național și european.Ce se întâmplă, de fapt, la această oră în cazul limbii române? Din păcate, din lipsa corpusului și a materialelor rezultate pe baza acestuia, fiecare cadru didactic, respectiv, centru de predare și evaluare, se raportează, în cel mai bun caz, la curriculumul din centrul său, sau la aspectele care sunt deja descrise[16], deși, de cele mai multe ori, intuiția pare a fi elementul hotărâtor. Pentru a ne susține afirmația, aducem în discuție o situație de dată recentă. În cadrul departamentului nostru a avut loc

---

[14]*Carmen Mîrzea Vasile, Corpusurile lingvistice de limba română și importanța lor în realizarea de materiale didactice pentru limba română ca limbă străină, Institutul de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" din Bucureşti /Facultatea de Litere, Departamentul de Lingvistică, Universitatea din București, 2014 (prezentare ppt)*

[15]*Pentru o argumentare asupra avantajelor unui inventar lexical al RLS, a se vedea articolul Observații asupra utilității inventarelor lexicale (Antonela Arieșan) în Ionuț Pomian (coord.), Înspre și dinspre Cluj. Contribuții linngvistice. Omagiu profesorului G.G. Neamțu la 70 de ani, Cluj-Napoca, Editura Scriptor și Editura Argonaut, 2015, p. 54-61.*

[16] *Ne referim aici la manualele deja existente, realizate în același mod, sau la:*
Moldovan, V., Pop, L., Uricaru, L., 2002, Nivel prag. Pentru învăţarea limbii române ca limbă străină, Strasbourg, Consiliul Europei.
Platon, E., Sonea, I., Vasiu, L., Vîlcu, D., 2014, Descrierea minimală a limbii române. A1, A2, B1, B2, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

un atelier de validare a nivelului fiecărui exercițiu din banca de itemi, folosită la realizarea examenelor de RLS. În ceea ce privește exercițiile de vocabular și gramatică evaluate, din observațiile celor opt experți implicați (de diferite vârste și din diferite centre universitare), plasarea pe nivel s-a făcut, aproape exclusiv, în funcție de structurile gramaticale prezente în exerciții, deoarece pentru acestea au avut la dispoziție un instrument destul de clar și de detaliat pentru fiecare nivel[17], în vreme ce problemele de ordin lexical, de pildă, au constituit obiectul unor întrebări deschise, de tipul: „*a face plajă* e de nivel A1?" sau „*slujbă* mi se pare cam prețios arhaizant". Probabil că de aceea, chiar și în cazul exercițiilor de verificare a elementelor lexicale însușite, plasarea lor s-a făcut în funcție de structurile gramaticale sau de momentul la care structura în cauză este introdusă la instituția de proveniență (din țară sau străinătate): „am scris A2 la itemul doi, deoarece la cursurile noastre construcția «*a trebui să*» se învață în al doilea an de studiu, odată cu conjunctivul prezent", observații care într-o situație ideală în care experții ar beneficia de un cadru comun, bazat pe o analiză riguroasă a corpusului non-nativilor, nu ar trebui formulate, căci se recomandă ca nivelul să fie stabilit în funcție de niște descrieri precise pentru fiecare segment implicat (gramatică, lexic, acte de vorbire, tipuri de texte și funcții etc.).

În acest sens, aducem din nou în ajutor modelul limbii engleze, mai exact, principiul care a stat la baza realizării proiectului *English Profile Wordlists*: e mai important să se inventarieze limba pe care o știu și o folosesc vorbitorii din toată lumea decât cea vorbită de nativi. Ceea ce diferențiază EVP de alte studii de acest tip, așadar, este tocmai utilizarea diferitelor corpusuri pentru a susține cercetarea. „Descrierile precedente ale limbilor au fost realizate de specialiști care și-au folosit, în mare măsură, experiența de vorbitori și profesori. În contrast, deoarece folosește analiza corpusului, metodologia EVP este empirică, oferind dovezi clare în ceea ce privește cunoștințele de limbă pe care le au vorbitorii din diferite colțuri ale lumii, la fiecare nivel de competență lingvistică." (tr. n.)[18] În fine, avantajul utilizării unui astfel de corpus, conținând producții atât de diferite, realizate de persoane cu profile așa de diverse, este că ne poate oferi o

[17] Este vorba despre programa pe niveluri de la Departamentul de limbă, cultură și civilizație românească, iar, de curând, Elena Platon, Ioana Sonea, Lavinia Vasiu, Dina Vîlcu, *Descrierea minimală a limbii române. A1, A2, B1, B2*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2014. De remarcat că și acest material se bazează pe experiența profesorilor implicați, precum și pe comparația cu alte descrieri de acest fel consecrate altor limbi.

[18] *Harrison, Julia, Barker, Fiona (eds.), English Profile Studies. English Profile in Practice, Cambridge University Press, Cambridge, 2015, p. 4.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

descriere mult mai precisă a conținuturilor pe niveluri. „De asemenea, faptul că datele din corpus provin de la vorbitori din toată lumea, înseamnă că rezultatele obținute:

- nu sunt concentrate numai asupra limbii vorbite de nativi;
- nu sunt relevante numai pentru anumiți vorbitori, din anumite medii, întrucât limbile materne ale acestor vorbitori sunt atât de diverse cum sunt și vârstele și preocupările acestora." (tr. n.)[19]

Chiar și atunci când profesorul pregătește introducerea unor cuvinte, corpusul poate avea un rol însemnat, deoarece va ajuta la asigurarea unui control, dar și a unei progresii în predarea și, mai apoi, în testarea diferitelor sensuri ale unui element lexical. Astfel, se susține ideea conform căreia, folosind numai frecvența cuvintelor în textele scrise de vorbitorii nativi, nu vom ajunge întotdeauna la rezultate relevante. Tocmai de aceea, în urma calculului frecvenței, rezultatele trebuie trecute și printr-un corpus al producțiilor vorbitorilor non-nativi. „O analiză bazată numai pe frecvență, în cazul vorbitorilor nativi nu reține anumite cuvinte care le sunt folositoare cursanților și care au o frecvență mare în vocabularul folosit în clasă." (tr. n.)[20]. Utilitatea în cadrul orelor de RLS a unui corpus al vorbitorilor nativi, pe lângă cel al vorbitorilor non-nativi, nu e însă negată, întrucât profesorii care se ocupă cu predarea unei limbi nematerne sau străine ar putea fi interesați de mărimea vocabularului vorbitorilor nativi, deoarece această informație poate oferi unele indicații asupra sarcinilor pe care ar trebui să le propună pentru realizare, mai ales că vorbitorii de română ca limbă străină vor studia sau lucra alături de nativi.[21]

Indiferent de metoda aleasă, cercetătorii limbilor străine au concluzionat că „este evident nevoie ca elevul să cunoască primele aproximativ 3000 cele mai frecvente cuvinte din limbă. Acestea sunt considerate a fi prioritare și nu se recomandă învățarea altora înainte de a le cunoaște pe acestea."[22] Mai mult, Nation susține că, „după ce aceste 3000 de cuvinte au fost însușite, este mai important să ne concentrăm asupra dezvoltării unor strategii de înțelegere și învățare a cuvintelor cu frecvență mai redusă în limbă." (tr. n.)[23] Pe de altă parte, în susținerea acestei afirmații, vine și teoria lui Sinclair și Renouf, teorie legată de *lexical syllabus*, adică, capacitatea obținerii, din corpus, a unei liste de cuvinte, necesară profesorului în predare. Aceasta nu este, conform autorilor, o simplă listă de

[19] *Harrison, Julia, Barker, Fiona (eds.), op. cit., p. 4.*
[20] *Cambridge ESOL: Research notes, Issue 41, August 2010, Cambridge University Press, p. 3.*
[21] Paul Nation and Robert Waring, *Vocabulary size, text coverage and word lists*, p. 2.
[22] *Doar prin comparație, deocamdată, putem presupune și noi că această observație s-ar putea aplica și limbii noastre.*
[23] *Paul Nation and Robert Waring, op. cit., p. 4.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

cuvinte, ci o listă care reține diferitele aspecte ale limbii, bazată pe criteriul frecvenței. Aceștia susțin că „accentul ar trebui să se pună asupra a trei aspecte:

- cele mai cunoscute forme ale cuvintelor în limbă;
- tiparul de utilizare;
- combinațiile pe care acele cuvinte le formează.” (tr. n.)[24]

Ideea din spatele acestei afirmații este că cele mai frecvente cuvinte au și o mulțime de sensuri. Așadar, nu este nevoie să se învețe foarte multe cuvinte, ci, mai ales, acele cuvinte care pot desemna multe alte idei. Un exemplu în acest sens poate fi verbul *a face*, cel mai prolific verb din limba română, care intră în combinații diferite, concrete (*a face o casă /curățenie/ mâncare/ tema*) sau mai abstracte (*a face descoperiri/ a face aranjamentele necesare*) etc.

Pe lângă criteriul frecvenței, amintit anterior și recunoscut în toate materialele ca necesar și important, Nation arată că deja în multe studii se ia în considerare și criteriul denumit *range* (al vecinătății), definită ca presupunând ocurența unui cuvânt în mai multe subsecțiuni ale unui corpus.[25] Aceasta nu însemnă că trebuie să li se ofere elevilor liste interminabile de cuvinte, ci că autorii de manuale și de curricule, precum și profesorii ar trebui să dispună de astfel de liste pentru a decide dacă un anumit cuvânt merită atenție sau dacă un text avut în vedere este adecvat pentru a fi folosit în clasă sau nu.[26] Pe lângă toate aceste argumente privitoare la materialele de predare-evaluare, „un avantaj esențial pe care acest tip de corpus îl poate aduce în clasă este *autenticitatea*” (tr. n.)[27], deoarece se vor putea prelua exemple din corpus pentru a se ilustra contextele de utilizare ale cuvintelor sau ale structurilor gramaticale nou-introduse, exemple care, deocamdată, se oferă pe baza intuiției de vorbitor sau, la nivelurile inferioare (A1-A2) sunt construite artificial.

Corpusul în sine, din perspectiva DDL, poate avea utilitate imediată în cadrul orelor de RLS atât pentru profesori, cât și pentru studenți, în extragerea regulilor gramaticale sau de descoperire a diferitelor relații dintre anumite structuri avute în vedere în corpus. Gilquin și Granger arată că astfel „ei [studenții] devin mai implicați, mai activi

[24] *Tony McEnery, Course in Corpus Linguistics: Method, Analysis, Interpretation (curs on-line), Lancaster University.*
[25] I.S.P. Nation,*Learning Vocabulary in Another Language*, Cambridge University Press, Cambridge, 2001, p. 5.
[26] *Nation, op. cit., p. 9*
[27] *Gaëtanelle Gilquin and Sylviane Granger, How can data-driven learning be use in language teaching? in Michael McCarthy, Anne O'Keeffe (eds.), The Routledge Handbook of Corpus Linguistics, Routledge, New York, 2012, p. 359.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

și, în final, autonomi în procesul de învățare." (tr. n.) [28] În continuare, aceștia arată că utilizând astfel corpusul, studentul va câștiga mai multă încredere în sine, ceea ce nu poate decât să ajute în însușirea cât mai eficientă a limbii. În plus, considerăm noi, se obișnuiește să lucreze cu un material de mari dimensiuni, ceea ce în cazul studenților străini din anul pregătitor de limbă română poate constitui o adevărată provocare, mulți dintre ei atunci când intră la cursurile de română nu sunt obișnuiți să prelucreze texte, nici chiar în limbile lor. Având un corpus al vorbitorilor non-nativi profesorul, încă de la nivelul A1, ar putea lucra prin descoperire. De exemplu, identificarea diferențelor între genuri, la substantiv, identificarea formelor verbale, a adjectivelor sau a unor familii de cuvinte etc. Chiar și în scop autodidactic poate fi utilizat un astfel de material, de pildă, atunci când se caută exemple corecte cu unele cuvinte sau structuri nou-învățate și încă insuficient exersate. Gilquin și Granger evidențiază această funcție a corpusului (a celui adnotat, în acest caz) în special în ceea ce privește greșelile repetate făcute de vorbitor, în ciuda intervențiilor profesorului.[29] De fapt, recomandarea specialiștilor LC este să avem o variantă a corpusului „curată", fără adnotări, și una cu adnotări – ce se poate realiza automat - , deoarece nu toți cercetătorii folosesc în același fel și în același scop corpusul.

Tot în urma analizei lingvistice a unui corpus al vorbitorilor non-nativi, s-ar putea obține grile de evaluare valide, conținând chiar exemple clare preluate din corpus. La această oră, evaluarea, asemenea predării, se realizează extrem de diferit de la un centru universitar la altul. La Departamentul de limbă, cultură și civilizație românească de la Facultatea de Litere, Universitatea Babeș-Bolyai, se utilizează un set de grile pentru evaluarea producțiilor orale și scrise ale studenților, grile realizate de membrii departamentului, însă de nenumărate ori s-a enunțat necesitatea nuanțării acestora prin oferirea mai multor exemple de structuri pe fiecare nivel și pe fiecare bandă, de pildă.

Pe lângă avantajele pe care le poate aduce din perspectivă didactică corpusul vorbitorilor non-nativi, și din perspectiva cercetării RLS acesta este extrem de necesar, întrucât ar putea asigura, prin comparația cu un corpus al vorbitorilor nativi, o analiză mult mai profundă decât cele realizate până la această oră.[30] În plus, folosind un astfel de material se va putea valida ceea ce acum se crede/se recomandă a fi cunoscut la fiecare

[28] *Ibidem.*
[29] *Ibidem.*
[30] *Elena Tognini Bonelli, Theretical overview of the evolution of corpus linguistics in Michael McCarthy, Anne O'Keeffe (eds.), The Routledge Handbook of Corpus Linguistics, Routledge, New York, 2012, p. 25.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

nivel.[31] Astfel, o analiză detaliată a erorilor, dar și a structurilor stăpânite de vorbitorii non-nativi la fiecare nivel poate fi mai simplu efectuată. De aceea, este extrem de relevantă modalitatea în care materialul a fost colectat și introdus în format electronic. „Dacă textele reprezintă producții ale elevilor sau ale copiilor, e important să se păstreze redactarea non-standard și structurile gramaticale folosite inițial, chiar dacă sunt incorecte, deoarece vor fi extrem de relevante."(tr. n.)[32]

3. Concluzii

Materialele de predare, cele de evaluare, precum și cele de descriere, disponibile pentru româna ca limbă străină, chiar dacă sunt declarate pe nivelurile din CECR, sunt realizate pornind de la intuiția vorbitorului nativ, experiența de predare/evaluare în domeniul RLS și/sau de la comparația cu alte materiale existente pentru alte limbi, ceea ce conduce la instrumente didactice diferite, care nu pot garanta unitatea în predare și în evaluare la diferitele centre de limbi din țară și din străinătate. Se impune, deci, o bază comună – un corpus electronic al vorbitorilor non-nativi, care să poată asigura repartiția clară a elementelor lexicale, a structurilor gramaticale, dar și a variaților conectori sintactici pe fiecare nivel. Mai mult, așa cum am arătat în studiul nostru, un corpus al vorbitorilor non-nativi este indispensabil, în zilele noastre, pentru a asigura cercetări riguroase (comparative sau nu) în domeniul limbilor străine. Nu mai puțin util este corpusul în sine în cadrul orelor de curs, când poate constitui o sursă însemnată de exemple și texte pe niveluri, utilizabilă atât de profesor, cât și de student.

Neputând nega necesitatea unui corpus lingvistic reprezentativ pentru RLS am început colectarea producțiilor scrise (Antonela Arieșan), precum și a celor orale (Lavinia-Iunia Vasiu) în vederea realizării acestui corpus scris și oral al vorbitorilor non-nativi de RLS, folosit mai departe în obținerea unui inventar lexical al limbii române ca limbă străină pe niveluri, precum și a unor noi grile de evaluare a producțiilor orale RLS.

---

[31] *Pentru o analiză a mijloacelor de asigurare a coeziunii și a coerenței discursului, bazată pe un corpus de producții orale ale studenților străini, prin comparație cu ceea ce li se predă/cere studenților la nivelul B2, dar și cu ceea ce utilizează nativii, a se vedea articolul Mijloace de realizare a coeziunii în RLS. Nivelul B2. Conectorii (Studiu de caz) (Vasiu, Arieșan) din prezentul volum.*

[32] *Randi Reppen, Building a corpus. What are the key considerations? în Michael McCarthy, Anne O'Keeffe (eds.), The Routledge Handbook of Corpus Linguistics, Routledge, New York, 2012, p. 35.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Bibliografie:

1. ******Cadrul European Comun de Referinţă pentru limbi: predare, învăţare, evaluare*, (traducere din limba franceză de Gheorghe Moldovanu), Consiliul Europei, Diviziunea Politici Lingvistice, Strasbourg, 2003.

2. Capel, Annette, *Insights and issues arising from the English Profile Wordlists project* în *Research Notes*, Issue 41 August 2010, University of Cambridge, ESOL Examinations.

3. Cristea, Dan (2005), *Resurse lingvistice şi tehnologii ale limbajului natural. Cazul limbii române*. Prelegerile Academiei Române. Filiala Iaşi. (http://profs.info.uaic.ro/~dcristea/papers/cristea-prelegeri.pdf)

4. Harrison, Julia, Barker, Fiona (eds.), *English Profile Studies. English Profile in Practice*, Cambridge University Press, Cambridge, 2015.

5. McEnery, Tony, Hardie, Andrew, *Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice*, Cambridge University Press, Cambridge, 2012.

6. Moldovan, Victoria, Pop, Liana, Uricaru, Lucia, *Nivel prag pentru învățarea limbii române ca limbă străină*, Consiliul de Cooperări Culturale, Strasbourg, 2001.

7. Nation, I.S.P., *Learning Vocabulary in Another Language*, Cambridge University Press, Cambridge, 2001.

8. Nation, Paul, Waring, Robert, *Vocabulary Size, Text Coverage and Word Lists*, 13 p (http://www.fltr.ucl.ac.be/fltr/germ/etan/bibs/vocab/cup.html)

9. O'Keefee, Anne, McCarthy, Michael, *From Corpus to Classroom*, Ronald Carter, Cambride University Press, Cambridge, 2007.

10. Platon, Elena, *Repere pentru delimitarea nivelurilor de competenţă lingvistică în RLS*, în G.G. Neamţu, Ştefan Gencărău, Adrian Chircu (eds.), *Limba Română – Abordări tradiţionale şi moderne*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2009, p. 499-505.

11. Platon, Elena, Sonea, Ioana, Vasiu, Lavinia, Vîlcu, Dina, *Descrierea minimală a limbii române. A1, A2, B1, B2*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014.

12. Waring, Robert, Nation, Paul, *Second Language Reading and Incidentaly Vocabulary Learning*, 23 p. (http://www.robwaring.org/papers/various/waring_120304.pdf)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Cursuri, prezentări ppt și pagini web:

1. McEnery, Tony, *Corpus Linguistics: Method, Analysis and Interpretation (curs on-line),* Lancaster University, Marea Britanie.

2. *The English Profile Wordlists, Validation and future developments* (prezentare ppt): URL: http://www.academia.edu/1665365/The_English_Profile_Wordlists_validation_and_future_developments.

3. Mîrzea Vasile, Carmen, *Corpusurile lingvistice de limba română și importanța lor în realizarea de materiale didactice pentru limba română ca limbă străină,* Institutul de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" din Bucureşti /Facultatea de Litere, Departamentul de Lingvistică, Universitatea din București, 2014 (prezentare ppt).

4. *English Vocabulary Profile,* URL: http://www.englishprofile.org/.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

A MODEL FOR TEACHING CULTURAL AWARENESS IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES

Ioana Boghian

Assist., PhD, "Vasile Alecsandri" University of Bacău

Abstract: Our paper addresses the issue of teaching cultural awareness in foreign language classes in order to highlight the role of enhanced intercultural awareness in building and promoting a spiritual and moral growth of youth. Our aim is to propose a model for teaching cultural awareness in foreign language classes, with particular reference to the Romanian educational system and the present realities of the Romanian society. Since the Romanian society has lately been challenged by changes brought about by globalization and digitalization in education and on the labour market, we believe that our conclusions may be extended to educational systems from countries all over the world.

Keywords: culture, intercultural competence, cultural awareness, moral values, cultural diversity

Introduction

The finalities of the Romanian educational system are established in compliance with the EU regulations on the key competences for lifelong learning, namely: 'cultural awareness and expression', communication in the mother tongue and in foreign languages, mathematical competence and basic competences in science and technology, digital competence, learning to learn, social and civic competences, and sense of initiative and entrepreneurship (CEFRL). These key competences are held to support the individual to adapt successfully to a world constantly reshaped by technology and globalization. Skills similar to the European key competences have also been identified at a global level, as defining the goals of 21st-century education: "knowledge of human cultures, physical, and natural world, intellectual and practical skills, personal and social responsibility, integrative learning" (AACU). In a critical review of the literature on 21st-century skills, Mishra & Kereluik (2011: 6) synthesize three broad categories of skill-related themes,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

namely: Foundational knowledge, Meta knowledge and Humanistic knowledge. Each of these categories comprises several sub-categories that are further defined by various types of knowledge, literacy and competence. In Mishra & Kereluik's classification of skills, cultural awareness and intercultural competence are designated by the term of "cultural competence", a sub-category of the "humanistic knowledge" category that also includes life/ job skills, and ethical and emotional awareness (idem, p. 10). In the 21st century, due to increased cultural diversity – a consequence of globalization – social and economic success depends, to a wide extent, on cultural competence. It may be briefly defined as "appreciation of the creative expression of ideas and emotions by all types of individuals", often including aspects of person, interpersonal and intercultural competence "evidenced through effective communication and collaboration" (idem, p. 11). The literature refers to cultural competence as related to these key concepts: intercultural knowledge, civic knowledge and engagement, knowledge of culture and physical world (AACU), skills for a global world (Zhao, 2009), communication in foreign language, social civic competence, cultural awareness and expression (CEFRL), global awareness (P21CS). Teaching culture in schools is essential for personal and professional growth in a globalized world. Intercultural awareness helps build the moral values of honesty, respect for others, tolerance, responsibility for one's actions, kindness and generosity, as well as the spiritual values of compassion and wisdom (the last two translated into actions based on the rule of doing to others only what we would wish done to ourselves). By learning about different cultures, individuals eliminate prejudices and stereotypes, become more tolerant towards others, approach foreigners with an open mind and positive view. Moreover, intercultural awareness supports responsibility for one's actions as it enhances knowledge about the different customs of various cultures: customs of greeting, paying visits, spending leisure time, the codes of eating or dressing. The idea that cultural issues should be taught in schools as a way of promoting and developing understanding and tolerance among children and youth is also highlighted by Komorowska (2006: 63), who enumerates the reasons in this respect: international conflicts, the rise of nationalism, anti-Semitism and xenophobia.

In order to approach the concepts of cultural awareness, cultural and intercultural competence and understand their relation to the teaching-learning process, we should provide a definition of culture and the dimensions it involves. According to Lustig and Koester, culture represents "a learned set of shared interpretations about beliefs, values

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

and norms which affect the behaviours of a relatively large group of people" (1999: 30). Culture "forges a group's identity and assists in its survival" (Orbe & Harris, 2001: 6); for Samovar et al., culture includes the way in which we are sometimes, implicitly or explicitly taught to view the world and behave in accordance with that view: "the deposit of knowledge, experiences, social hierarchies, religion, notions of time, roles, spatial relationships, concepts of the universe and material objects and possessions acquired by a group of people in the course of generations through individual or group striving" (2000: 7). As culture influences what an individual knows, how he came by that knowledge, the role one plays and how he should play it, the values one cherishes, it is therefore essential in the teaching-learning process.

The need to teach cultural awareness in foreign language classes

It is highly important that cultural competence be built in schools. Modern societies are characterized by linguistic and cultural diversity, as well as exchanges between cultures. It is not only students, but teachers also, who need to be able to interact with people of other languages and cultures. Therefore, language education should include competences needed to promote communication characterized by openness, mutual respect and social cohesion. The ultimate goal of language education is no longer to achieve native speaker proficiency, but to build intercultural understanding and mediation through language learning (Corbett, 2003: 2). Most foreign language teachers have already shown an interest in the intercultural approach by resorting to literary texts or cultural activities promoting tolerance and openness towards diversity. The intercultural approach to foreign language teaching and learning should not be regarded as distinct and separated from, for example, the task-based or the student-centred approaches. On the contrary, the intercultural approach relies on elements from other approaches to the educational act: for example, the acquisition and learning theory that recommends learning by communication; or, task-based learning according to which students have to perform communicative tasks in order to use the language; cooperative and interactive learning are student-centred approaches that promote peer learning, also enhancing the students' learning motivation. All the educational approaches mentioned above imply classroom activities that have a clear purpose, as also does the intercultural approach. The intercultural approach enables an extension of current teaching methods and a reconsideration of them. Given that few learners achieve native speaker proficiency, the intercultural approach proposes the

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

building of observation, explanation and mediation skills, a part of intercultural competence (Byram, 1997: 3-4).

Learners with socio-cultural competence will be able to interpret and compare different cultural systems, as well as to "manage the dysfunctions and resistances peculiar to intercultural communication" (Byram & Zarate, 1998: 13). Teaching foreign languages with the aim of building intercultural competence implies taking into consideration the learners' needs and motivation. A research by Otwinowska-Kasztelanic (2011: 13) revealed that Polish teenagers (which can be extrapolated to teenagers in general) need to compare their culture with many other cultures and are open to acquiring intercultural competence. The study also revealed that teachers were not ready to assume the role of intercultural mediators. Although the students were highly interested in other cultures, their motivation for learning English was related to surfing the Internet and studying and working abroad, not to the intention of moving to an English speaking country for good. Their openness to knowledge about other cultures materialized as curiosity in learning interesting things about the whole world, not just about the English-speaking countries. Whereas students displayed openness towards various cultures, teachers tended to prefer teaching more about Britain and the USA, probably a result of their training and the teaching aids used.

Regarding the role that culture plays in communication, more specifically classroom communication, it has been argued that due to the fact that individuals are faced with so many stimuli, they have developed mechanisms for sifting and deriving meaning out of the information received. During this information filtering, the (physical, social and psychological) context plays a relevant part: the communication may take place in the classroom, the principal's office or at home; the relationship – the social feature of the context – may be that between teacher-student, teacher/ parent, teacher/ teacher etc.; the psychological traits of the communicational context include the participants' attitudes, feelings and interests; culture affects the extent to which the participants focus on these features of the communicational context (Hall, 1976). Hall distinguished between high-context messages and low-context messages. A high-context message comprises most of the relevant information in the physical setting or internalized in the person, therefore, much of the meaning in the message is implied. Examples of high-context communities include the Japanese, Hmong, Koreans, Chinese and Latinos. The members of such communities have already built certain expectations regarding how to perceive and

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

respond to a particular communication event, hence explicit verbal messages are unnecessary for understanding. Members of low-context communities need a great amount of explicit information to reduce uncertainty and this information is obtained via verbal codes. Most Romanian classrooms rely on low-context exchanges. Teachers should provide clear, explicit instructions and expectations and students should also give clear, direct, explicit answers. Departing from these types of messages increases the risk of misunderstanding. Teachers from low-context cultures may find managing communication with high-context students challenging and sometimes frustrating because high-context communication is indirect and circular.

Besides developing cultural identities at young people, language educators should also aim at building pluri- or intercultural competence. The *CEFRL* defines "plurilingual and pluricultural competence" as the language communication and cultural interaction skills of a social player, who, at various levels masters several languages and has experience of several cultures" (CEFRL: 168). Byram lists five elements involved in building intercultural competence, namely: attitudes, knowledge, skills, learning to learn abilities, critical awareness. Intercultural competence translates as the ability to observe other people's behaviour but to withhold judgment or criticism, to draw comparisons between one's own culture and other cultures, compare behaviours and "cooperate with representatives of other cultures in spite of differences" (Byram, 1997: 50-63). The idea is further supported by Bernaus et al.: language education "is all about making languages a means of communication in the sense of a mode of openness and access to otherness: linguistic otherness, cultural otherness and otherness of identity" (2007: 12). Culture translates as forms of politeness, culinary practice, popular songs and fashion, as well as in how distance from or solidarity with others is expressed. Like language, culture undergoes constant transformations. While global communication threatens to erase cultural differences, the very cultural differences that resist erasure gain enhanced stability, visibility and continuity. In a globalised world, language learners need to become intercultural language learners, in order to be able to identify and compare cultures, and thus "negotiate the distance between their own (culture) and another culture"; the language learner thus becomes not just a competent user of another language, but also "a mediator between cultures, a cultural diplomat" (Corbett, 2003: ix-x). Byram (1997: 34) has identified five so-called *savoirs*, namely the kinds of knowledge and skills needed to mediate between cultures:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

1) Knowledge of self and other, how interaction occurs and of the individual's relationship to society;

2) Knowledge of how to interpret and relate information;

3) Knowledge of how to engage with the political consequences of education and being critically aware of cultural behaviours;

4) Knowledge of how to discover cultural information;

5) Knowledge of how to relativize oneself and value the attitudes and beliefs of others.

From the perspective of these *savoirs*, an intercultural curriculum expects learners not only to acquire knowledge about the target culture, but also to anticipate how people from the target culture might behave. Building cultural awareness and intercultural competence requires that language activities focus on exchanging cultural information, as well as support students in engaging in reflections upon how information is exchanged and the cultural factors that determine the exchange.

A model for teaching culture in foreign language classes

Older versions of courses in foreign languages were criticised for their monotonous content due to their emphasis on skills. The later 1980s saw a movement towards teaching foreign languages through a variety of topics; in its extreme form, it pleaded for teaching a combination of one foreign language and another school discipline, for example, teaching Geography through French: approaching culture "as a topic has the advantage of direct relevance to the learning of another language and the motivational factor of simultaneously encouraging enquiry into and review of one's own cultural habits (Corbett, 2003: 33). Looking at and reflecting upon culture may influence the way in which information is exchanged in other classroom activities or tasks: factual writing, spoken conversation, role plays and simulations, to name just a few. Briefly, lessons focused on building intercultural awareness encourage the learner to actively and systematically seek cultural information, which further affects his or her language behaviour. In order to focus on building intercultural awareness during foreign language classes, teachers should resort to certain types of information and apply certain strategies, for example, how to negotiate cultural identity through language or extract cultural messages from visuals. The absence of cross-cultural courses in the training of teachers is also highlighted by Powell & Caseau: the teacher "recognizes the vast diversity in her class, but is unsure how to deal

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

with it. The one cultural studies course she took in college focused on the history of African Americans. Although interesting, the course did not provide Ms. Young with the skills needed to teach in a culturally diverse classroom" (2004: 45).

Research shows that culture plays a certain role in learning preferences (Guild, 1994: 23). For example, white students have been found to value independence, analytical thinking and objectivity, whereas students from minority groups tend to process information holistically, pay more attention to the social context and are more intuitive (Powell & Caseau, 2004: 54). But, there has not been drawn a clear connection between culture and learning style. While teachers have acknowledged a relationship between culture and learning, there have been few recommendations on how to integrate culture into classroom practice. One remarkable framework in this respect is Claxton's connected teaching model that comprises four central features (Claxton, 1990: 33-35):

1. the teacher is a 'midwife' – helping students to build their own knowledge – rather than a 'banker' – a deposit of knowledge;

2. the focus in connected teaching is on problem posing and problem solving;

3. dialogue is a two-way communication: knowledge is not transmitted by the teacher to the student, but is built and negotiated through the interaction between and among learners; this promotes collaboration and community rather than competition and individualism;

4. disciplined subjectivity: the emphasis is on the student and the teacher tries to view the learning content from where the student stands.

Culturally responsive teaching has been defined as occurring "where there is equal respect for the backgrounds of all learners, regardless of individual status and power, the learning processes embrace the range of needs, interests, and orientations to be found among learners" (Wlodkowski & Ginsberg, 1995: 17). The essential features of culturally responsive teaching have been identified as follows (Gay, 2000: 30-32):

1. it validates the cultural knowledge, traditions and styles of diverse students; it incorporates multicultural information into the instruction of all subjects, using a variety of teaching strategies;

2. it is comprehensive: teachers convey knowledge by using cultural referents; teachers are willing to learn about the different cultural and historical background of the students in the classroom;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

3. it is multidimensional: a topic can be approached from several perspectives; for example, teachers could collaborate to teach the concept of protest, by resorting to literature, music, art, interviews and historical records; students may discover how different groups express and deal with protest;

4. it is empowering: students are successful because culturally responsive teaching celebrates individual and collective achievements, boosts the students' morale and motivation, supports students with resources and personal assistance;

5. it is transformative, by building at students the ability to recognize discrimination and prejudice as well as skills to combat them;

6. it is emancipatory: students are given the freedom to explore new ways of knowing, to argue, question and understand that there is no total and permanent truth.

Culturally responsive teaching is productive: by incorporating the students' interests and experiences into the classroom, all the students benefit from an enhanced 'fund of knowledge' in reading, writing, mathematics or other different subjects (Reyes et al., 1999: 14). In order to achieve culturally responsive teaching, a teacher should cover the following stages (Gay, 2000: 111):

a. develop a cultural knowledge base relying on the cultural characteristics of different cultural groups and thus establish a context for learning;

b. convert cultural knowledge into relevant curricula by means of images displayed on bulletin boards, pictures of heroes, statements about social etiquette, images about cultural groups as reflected in the media that are to be discussed with the students;

c. demonstrate cultural caring: teachers should exploit the communication styles (discourse features, logic, rhythm, vocabulary usage, role relationships of speakers and listeners, intonation, gestures, body movements) of various ethnic groups and build on the students' experiences, widening their intellectual horizon; the teacher's failure to understand differences in the students' communication styles may generate serious classroom management problems;

d. deliver instruction through *multiculturalized* practice: for example, cooperative learning strategies derived from the teacher's knowledge that some ethnic groups prefer group-work tasks.

The main question regarding assessment of intercultural knowledge in the foreign language class is whether to test both culture and language simultaneously, or each of them separately? The answer lies in specifying the goals of the foreign language course

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

and, consequently, building tests in accordance with them. The course syllabus should state whether the course aims at increasing language proficiency, gaining factual knowledge about the target culture, or mediating between cultures (Corbett, 2003: 193).

Teachers and students need constant support not only in designing and solving communicative intercultural tasks, but also in dealing with cultural differences. In this section of our paper, we shall propose a model for teaching cultural awareness in foreign language classes and building the students' intercultural competence by addressing the question: how is cultural knowledge to be included in the classroom? Our model proposal acknowledges the fact that it is impossible to teach all culture-related knowledge as well as teach it in a manner that suits the needs of all learners in one or two foreign language courses. Our model proposal views the main goal of teaching cultural awareness in language classes as being that of familiarizing learners with the reality of difference existing between cultures and empowering them to approach that difference if not in a constructive, active and generous way, at least with an open-minded, tolerant attitude. There are three main existing approaches to teaching culture in the communicative language class, namely:

1. using cultural content to support language use: language and culture are seen as inseparable and cultural topics motivate learners and raise their interest in communication (Tomalin & Stempleski, 1993: 6-7);

2. acculturation is one of the curriculum goals of language teaching: briefly, this approach holds that acculturation supports learners to function within the new culture, while maintaining their own identity (Byram et al., 1994: 7);

3. enculturation as the goal and/ or effect of language learning: enculturation means the "assimilation of learners into the host culture" by means of indoctrinating them in a 'common culture' consisting of "facts and myths that bind a nation" (Corbett, 2003: 26).

We believe that the intercultural approach to language teaching and learning relies on some of the ideas of the approaches mentioned above. We may enumerate the features of an intercultural educational approach as follows:

- cultural topics are, indeed, regarded as interesting and motivating by the learners;

- learners learn a language also with the purpose of functioning well within another culture (acculturation);

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- raising cultural awareness is one of the goals of language study at the global level, as it supports the building of certain values and attitudes;

- raising cultural awareness builds critical-analytical skills.

The intercultural approach differs from other approaches to language teaching by adopting strategies from ethnography, linguistics, semiotics; testing is aimed both at intercultural knowledge and language skills. Our model proposal relies on the assumption that any language teaching method is inevitably cultural: teaching a foreign language implies, first and foremost, teaching greetings; greeting is a cultural act that differs across cultures: there is a cultural note in formal vs. casual greetings, in greetings of young to old and vice versa, in greetings between employer and employee, greetings that involve bowing, handshaking or touching one's forehead. Obviously, good teachers will give answers to culture related questions that learners may ask; but, by building cultural awareness and intercultural competence at students, learners are empowered to provide the answers to culture related questions on their own, as they become able to independently analyse and interpret a wide range of situations. There are no absolute, universally applicable rules for a language course in order to make it more culturally friendly. But, a community's beliefs and values are built and expressed linguistically, hence such knowledge becomes an implicit goal for the language course.

Our model proposal also relies on the idea that building cultural awareness and intercultural competence at students during foreign language courses should meet the learners' needs and roles. The intercultural approach views the learner as cultural observer and analyst, an "ethnographer" (Corbett, 2003: 36): engaging in observation and analysis of different cultures helps build tolerance; moreover, by being able to understand other cultures, at the same time also eliminating misunderstandings, learners find enjoyment in studying the language of the respective culture. Also, learners are prepared for the possibility of getting engaged in actual conversations with members of the respective culture. Another aspect that we should consider in relation to building cultural awareness and intercultural competence at students is the learners' age, namely, what is the appropriate age at which applying an intercultural approach to language study may really benefit learners? Research has shown that starting with the age of 12, most learners should be able to engage in intercultural exploration tasks (Johns, 1992: 195).

In the intercultural approach to language study, the teacher's role is, first and foremost, that of negotiator or mediator between the learners' interests and the curriculum

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

and/ or syllabus demands. Another role of the teacher is that of provider of the materials for the language study. The teacher is also a guide and advisor: on the one hand, the teacher organizes the classroom activities, on the other hand the teacher may also provide guidance for further individual study.

Our model for teaching cultural awareness and building intercultural competence in the language class requires that teachers take into account certain specific goals when designing tasks for classroom activities. According to Nunan, a task involves six essential components or aspects: goal, input, activities, the learner's role, the teacher's role and settings (Nunan, 1989: 10). Goal-setting should consider several factors: the learners' access to the target culture (study visits, media, online interaction with members from that culture), their level of participation in the target culture (tourism, education, business, immigration). Thus, the goals of cultural tasks that the language teacher should consider combine language practice and intercultural analysis, for example:

- to investigate the role of everyday conversation in keeping a group together;

- to look at how a person's status within a group is negotiated through conversation;

- to analyse conversation from a gender perspective (the roles of men and women in conversation, in different cultures);

- to research, describe and explain behavioural patterns of various communities (subculture, scientists, business people etc.);

- to interpret visual images, fiction and non-fiction texts in order to extract cultural messages.

The input that Nunan (1989: 10) includes as part of the teaching-learning task designates the stimulus provided by the teacher for the learning to occur and may be, for example, a written or spoken text for discussion, a visual image for interpretation, a media text for analysis. It is important to use authentic teaching materials, namely written or spoken texts that were not mainly produced for teaching purposes; nevertheless, the teacher himself/ herself may elaborate the teaching material, for example, guidelines for conducting an interview/ survey (questions from the interview may provide cultural information) and reporting on the data obtained, instructions for project work based on ethnographic observation or setting the topics for debates on cultural issues.

The primary purpose, or effect, of all conversations is to transfer information from one person to another. But, the underlying purpose, or effect of conversations is to regulate

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

membership of communities. In other words, we talk not necessarily to gain certain knowledge, but to discover the attitudes of our conversational partner regarding the topic under discussion and hence get an idea of his or her more or less general beliefs. One example of conversational activity with cultural purpose in the foreign language class is role-play where one student has the task to tell a true or fictional story about an unfortunate event and another student has to express sympathy towards the narrated event and the student narrating it. Expression of sympathy levels varies across cultures. Therefore, this is a good opportunity for all the students in the class to practice sympathy, tolerance as well as reflect on how various cultures express sympathy, namely through a series of verbal and body manifestations ranging from total silence to interrupting speech with supportive gestures, remarks, exclamations or questions. Another example of conversational activity with cultural purpose is an elaboration of the activity described above; it implies telling increasingly sad or dramatic stories by all the members of a group: the first student in the group narrates the story of a sad event; the second student narrates a story that is even sadder than the story of the first student; the third student narrates an even more dramatic event than those narrated by the first two students, and so on. For example: the first student tells a story on 'How I got my knee scar'; the second student narrates of how he/ she or somebody else broke a finger in a bike accident; the third student tells a story about a sportsman losing conscience during a sporting competition. Thus, all the members of the group share experiences on a certain topic, as well as evaluations of those experiences; they also practice the expression of sympathy, giving advice or what should be done in such situations. This type of conversational activity builds group solidarity and the sense of belonging to a group. Gossiping on a given topic is another example: students may be asked to imagine they are gossiping about what a certain person – for example, a controversial public figure – did; they have to accuse, blame and excuse the behaviour of the respective person by highlighting that person's cultural background, education and beliefs. Approaching different types of texts, genres and discourse during foreign language class reading, speaking and writing activities may be done from an intercultural perspective to show that, essentially, different texts have different audiences. Thus, students learn to consider the characteristics of their audience (cultural background, beliefs, values) when preparing a speech, a press conference or press release etc.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Conclusions

Teacher training and the design of teaching materials that are used in the foreign language classroom should be changed in order to support the building of intercultural competence and cultural awareness in school. Building intercultural competence and cultural awareness should constitute one of main aims of teaching. Pre-service teachers should be supported through special courses, whereas in-service teachers may attend training courses and workshops on this topic. The basic teaching materials (e.g. foreign language course books) should include more intercultural topics related not only to the country to which the respective foreign language is directly and clearly related (for example, the UK, the USA and France), but also to other anglophone and francophone countries, as well as countries that may have no connection whatsoever with the English and French languages. In other words, the language spoken in one country should not be a criteria for selecting the topics that are to be discussed in the foreign language classroom. The foreign language should represent only a tool for comparison. It seems rhetorical to ask whether to promote intercultural competence and cultural awareness in Romanian schools. Educators, syllabus writers and teachers should all direct their activity towards achieving this goal, in order to help students identify with their own culture on the one hand and, on the other hand, approach the difference and apparent strangeness related to another culture with openness and curiosity. The future language teacher may be defined as a "catalyst for an ever-widening critical cultural competence … an agent of social change" (12, p. 8). Foreign languages should be taught as tools that facilitate the widening of the students' horizon and general knowledge, the building of moral values (honesty, respect for others, tolerance, responsibility for one's actions, kindness and generosity) and spiritual values (compassion and wisdom).

Bibliography

American Association of Colleges and Universities (2007): *College learning for the new global century*, AACU, Washington DC.

Bernaus, M., Andrade, A.I., Kervran, M., Murkowska, A. Saez F. T. (2007): *Plurilingual and Pluricultural awareness in language teacher education*, CE Publishing, Strasbourg: ECML.

Byram, M., Morgan, C. et al. (1994): *Teaching-and-Learning Language-and-Culture*, Multilingual Matters, Clevedon.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Byram, M. (1997): *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*, Multilingual Matters, Clevedon.

Byram, M., Zarate, G. (1998): Definitions, objectives and assessment of sociocultural competence. In: Byram, G. Zarate and G. Neuner (eds) (1998): *Sociocultural competence in language learning and teaching*, Council of Europe, Strasbourg.

Claxton, C. S. (1990): "Learning styles, minority students and effective education". In *Journal of Developmental Education*, 14, 6-8.

Common European Framework for Reference for Languages, 2011, Retrieved March 2, 2016, http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Cadre1_en.asp .

Corbett, J. (2003): *An Intercultural Approach to English Language Teaching*, Multilingual Matters, Clevedon.

Gay, G. (2000): *Culturally responsive teaching: Theory research and practice*. Teachers College Press, New York.

Guild, P. (1994): "The culture/style connection". *Educational Leadership*. 51, 16-22.

Hall, E. T. (1976): *Beyond culture*, Doubleday, New York.

Johns, A. M. (1992): Towards developing a cultural repertoire: A case study of a Lao college freshman. In D. E. Murray (ed.) Diversity as Resource (pp. 183-201), TESOL, Alexandria VA.

Komorowska, H. (2006): "Intercultural competence in ELT syllabus and materials design". *Scripta Neophilologica Posnaniensia*, vol. VIII: 59-83.

Kramsch, C. (1996): "The Cultural Component of Language Teaching. *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht* (online), 1(2). Retrieved April 20 2016 from http://www.spz.tu-darmstadt.de/projekt_ejournal/jg_01_2/beitrag/kramsch2.htm .

Lustig, M. W., Koester, J. (1999): *Intercultural competence* (3rd ed.), Longman, Menlo Park, CA.

Mishra, P., Kereluki, K. (2011): *What 21st Century Learning? A review and a synthesis*, MSU, Michigan.

Nunan, D. (1989): Designing Tasks for the Communicative Classroom, CUP, Cambridge.

Orbe, M. P., & Harris, T. M. (2001): *Interracial communication: Theory into practice*, Wadsworth, Belmont, CA.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Otwinowska-Kasztelanic, A. (2011): "Do we need to teach culture and how much culture do we need?". J. Arabski and A. Wojtaszek (eds.) *Aspects of Culture in Second Language Acquisition and Foreign Language Learning* (pp. 35-48). Springer, Berlin.

Partnership for 21st Century Skills. (2007): *Framework for 21st century learning*. Retrieved March 1, 2016, from http://www.p21.org/storage/documents/1. p21 framework 2-pager.pdf .

Powell, R. G., Caseau, D. (2004): *Classroom Communication and Diversity*, LEA, London.

Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC), Retrieved March 1, 2016, from http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32006H0962 .

Reyes, P., Scribner, J. D., & Scribner, A. (Eds.). (1999): *Lessons from high-performing Hispanic schools*, Teachers College Press, New York.

Samovar, L., Porter, R., & Stefani, L. A. (2000): *Communication between cultures* (3rd ed.), Wadsworth, Belmont, CA.

Tomalin, B., Stempleski, S. (1993): *Cultural Awareness*. Oxford University Press, Oxford.

Zhao, Y. (2009): *Catching up or leading the way*. ASCD, Alexandria, VA.

Wlodkowski, R. J., & Ginsberg, M. B. (1995): *Diversity and motivation: Culturally responsive teaching*, Jossey-Bass, San Francisco.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

MILITARY COMMUNICATION IN INTERCULTURAL CONTEXTS

Isabela Dragomir

PhD Student, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: Nowadays, tackling the issue of interculturalism has become a primary concern against the background of the increasing globalization tendencies of the contemporary world. From this perspective, we can argue that developing intercultural awareness and communication skills among the citizens of the modern society – military personnel being no exception – is a prerequisite for the success of any type of cooperation, be it individual or at the level of the society, or even between armies.This paper aims at highlighting the particularities of military culture and military communication as manifested in intercultural contexts, by exploring their elements, forms and manners of production and reception. Moreover, the final objective, that of building up on intercultural communication skills, is seen as an educational pursuit in itself and analyzed contrastively form the perspective of the types of courses, targeted skills, and approaches characteristic to training models used by military institutions of higher education in several NATO countries.

Keywords: military culture, military communication, intercultural communication, intercultural education, intercultural competence

1. INTRODUCTION

For the Romanian Army, addressing interculturalism and mastering the intercultural communication competence, extremely necessary for the success of any type of international cooperation, has become a key issue, especially since 1995, when Romanian forces started to participate actively in various military actions in the Partnership for Peace, engaging in a variety of specific land, air and naval tasks. The first empirical analyses of these participations revealed that intercultural communication represents a significant aspect of the military training, essential to achieving and developing cooperation with military personnel from other partner countries, as well as with the population in the theatres of operations.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

2. INTERCULTURAL COMMUNICATION – approaches and concepts

Intercultural communication was for the first time explicitly conceptualized by the American ethnologist and semiotician T. H. Hall, in "The Silent Language", published in 1959. In his analysis, the American researcher starts form a semiotic model. According to his interpretation, when communicating, people do not make exclusive use of language, but they also employ a series of non-verbal expressions, such as tone, facial expressions, gestures. Lack of awareness in what regards these elements, due to lack of intercultural education and intercultural communication skills generates what we call "misunderstandings" or "miscommunication".

Most experts agree that the phrase "intercultural communication" is used to anchor the protagonists of a process of communication in different cultures. Bruck (1994) defines intercultural relations as "those relationships in which participants do not relate exclusively to their own codes, conventions, ways and forms of behavior, and where other codes, conventions, views and forms of behavior will also be discovered. In addition, they are experienced and / or defined as foreign".

Although the concept of "intercultural communication" has received different definitions in the specialized literature, two essential elements are highlighted by most scholars. First, intercultural communication is defined as a process of communication that takes place between people who are *aware* of their cultural differences, and, secondly, communication is *interpersonal*, direct, unmediated. "If there is a situation of interpersonal communication between members of different cultural groups, then this interaction can be designated as intercultural communication" (Litters 1995, p.20). Another approach, belonging to Apeltauer (1997, p.17) describes intercultural communication as "communication between [...] two people from two obviously different groups". Some authors emphasize the fact that intercultural communication studies the contact between individuals, and not between the cultures they are affiliated to.

However, defining intercultural communication in the simple terms of a face-to-face interaction is a limitation of its notional scope. The wider significance of this concept encapsulates not only the communicative dimension of interpersonal relationships, but also the all-encompassing concept of interculturality in its various forms (which also include attitudes, behaviors, values etc. in addition to language) which has gained escalating importance in all domains of human activity. Consequently, in the geo-strategic

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

context of the 21st century, where globalization affects all aspects of the postmodern society, cultural communication acquires increasingly meaningful values in the military field as well, where the intercultural communication competence becomes a sine-qua-non prerequisite for international cooperation in the current multicultural theaters of operations.

3. MILITARY CULTURE – an integrated part of the culture of the society

Sociologically-wise, organizations are defined as cultural systems oriented towards achieving certain goals. The purpose of an organization is considered "the key to understanding its specific structure and culture" (Zulean 2005, p.5). If we assume that the military organization is specialized in using threat and collective violence, i.e. it focuses on inter-social macro-violence, then we can define military culture as being based on a strict bottom-up leadership structure, with a centralized chain of command. The specificity of military culture requires the individual to be instrumentalized and individualized in favor of the group, in a context in which the soldiers are expected to sacrifice their freedom and, inevitably, their life, for a collective goal they might not adhere to. This issue is solved by using a specific type of relations, oriented towards professional ethos, a high sense of discipline and esprit de corps. Burk (1995, p.450) defines professional ethos as a "set of self-accepted norms, defining the identity inherent to the profession, its code of conduct and, especially for officers, their profession". Given that morale and cohesion are vital combat motivating factors and are also crucial to military education and training, discipline means that the members of the organization may be forced to put aside their individual interests in favor of a collective purpose.

We can argue that today's military culture has adapted to the realities of contemporary society and has become:

- ✓ a culture which considers the military profession as a service to the country, in order to ensure the safety of the national and international community;
- ✓ a culture that emphasizes group cohesion and values the professional ethical code;
- ✓ a culture that considers individual leadership to be a duty and a responsibility;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- ✓ a culture that defines a group which is strongly motivated by its social duty as an activity of excellence;
- ✓ a culture that characterizes a group subjected to political leadership and characterized by strong loyalty to the country's fundamental laws;
- ✓ the culture of a group characterized by duty, honor, selflessness, personal example, community character, hierarchy, discipline and control;
- ✓ the culture of a group that has undergone a careful selection and has benefited from thorough professional education.

Furthermore, military culture is not to be considered constant and identical from a diachronic perspective, but, on the contrary, characterized by change, due to various influences that constantly shape the values, behaviors and beliefs defining it. At the same time, the military organization has the opportunity to develop its own cultural model, based on the following specific elements: *the system of values, symbols, verbal components, rituals and ceremonies, actors and heroes, the physical elements.* They are fundamental elements through which the organization communicates itself and establishes relations with the outside world.

The system of values is the cornerstone of military culture, expressing views, beliefs, convictions and rules established for the members of the military organization.

Conceptions are the opinions of the military about themselves, the world and the organization, promoted by and reflected in the management and leadership style.

Values represent the collective conduct determined by shared preferences and attitudes imposed on all members of the organization. They are the result of the general attitude endorsed by national culture or by the background of the members of the organization, but also entail an emotional dimension. They are usually encouraged by commanders and are accepted as general ideals or standards to be achieved and respected. The specificity of the military organization resides in that the civil society perceives it as an organization that cultivates values such as *courage, honesty, honor, sacrifice, loyalty, sacrifice, prestige* etc.

Norms are binding rules of behavior for all members of the military institution, resulting in the recognition of values and beliefs. There are two sets of rules characteristic to the military organization: *formal rules* implemented through formal organizational regulations: instructions, orders etc.; *informal rules*, which, although not listed in any document, have a great influence on the organizational behavior.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Symbols are objects, acts, events, graphic or colored representations that have a particular significance for the organization and serve as a means of conveying messages to the members of the organization (battle flag, military museums, military media, monuments of heroes etc.)

Verbal components defining military culture are represented by *language*, composed of typical expressions, persuasive slogans and phrases that briefly express the key values of the organization, *stories and histories*, *legends*, *myths* based on true events, sometimes embellished, romanticized, which transmit certain meanings to the new generations. Usually, the stories convey the core values of the organization and provide examples to be followed. If the events took place in the remote past, stories become legends, and when the significance of the events is profound, due to the substance of the beliefs and values thereof, stories turn into positive or negative *myths*.

Rituals and *ceremonies* are closely related to organizational rules, which they also overlap to some extent. They are used to organize certain events, which promote and celebrate the main values and behaviors characteristic to the organizational culture.

Actors and *heroes* are characters existing in the organization at a certain moment, which fall into oblivion once they disappear from the scene. *Heroes* are characters that enter into the collective memory of the organization, especially as the main actors of the myths. This role is particularly assumed by the founders of the organization or by individuals who have brought an outstanding contribution in overcoming a critical situation, which led to a profound change in the organization.

Physical elements are concrete visible aspects of the organizational culture, directly and immediately observable, such as weapons, combat equipment, buildings, sport facilities, libraries, mess halls, infirmaries, all of which express the concept of the management team, the name and the logo of the organization, which are important symbols for its members.

In what regards the influence the culture of the society exerts on the military culture, we can argue that it is one of the most powerful elements of influence, as the members of the military organization borrow and adapt elements of the society culture to the specific of their military activities, which places the military culture on the border between individual cultural elements and elements that are promoted at national level. For this reason, military cultures are the embodiment and the bearers of the elements of the national culture to which they belong.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

On the other hand, every organization and, implicitly, the military organization, has its own identity, given that its personality is firstly shaped by the people working within it, having their own values, beliefs and attitudes.

In essence, we can conclude that, from a general perspective, military culture is a subculture of the society culture of origin, with which it shares common values, behaviors, norms, and attitudes specific to the organizational context. Moreover, the military culture is perceived as a process, not just as heritage, being an aggregate of systems, therefore a dynamic culture. As a national institution, the military organization is representative of the society it serves. The specific national environment and its historical evolution have marked it and shaped its values and norms, and as a consequence, the military reflects both the social structure and the cultural values of the society from which it originates and in which it operates.

Fortunately, one of the benefits of globalization and of the establishment of international security bodies is materialized in the fact that militaries from partner countries have the opportunity to benefit from identical training. As a result, they are subordinated to a common culture – the military culture - seen as a subculture of the global culture, essentially comprising a system of almost identical values.

4. MILITARY COMMUNICATION – definition, elements, forms, characteristic features

Communication, as a means of spreading cultural values, is key to effective military organizations. It influences and is influenced by all organizational processes and phenomena: organizational culture, decision-making style, leadership style, conflict mediation, conflict mitigation, organizational changes and evolution of the organization. Throughout its history, the military organization has aimed at permanently improving communication in order to achieve competitive superiority at all levels. In the context of the asymmetrical warfare defining the types of conflicts in the 21st century, the concept of military communication has gained paramount importance, emerging as a sine-qua-non instrument for transmitting not only orders, commands (at the level of the micro-organization), strategies and doctrines (at macro level), but also ideologies (in society), encompassed in the very fabric of the discourse.

In this context, military communication must submit its own cultural model, based on the specific elements mentioned above: *the system of values, symbols, verbal components, rituals and ceremonies, actors and heroes, the physical elements*. The

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

exploration of the intercultural dimension of military communication aims at analyzing the verbal elements defining both the military culture and the communication patterns specific to it. A content analysis of the discourse as the main component of military communication will specifically target the language, generator and bearer of values, norms, beliefs and ideology inherent to the military culture.

The noteworthy features of military communication are particularly salient from the specific language used by the members of the organization (military and civilians alike). This distinct form of language is shaped by the role of the actors in the communication process, by the use of certain forms of communication, and by some specific means of transmitting the message. Military language is recognized as specialized language, the so-called military language, characterized by words and phrases specific to the organization as a whole and to separate military branches and specialties. In short, we can declare that military language is materialized through linguistic formulas (specific terminology, abbreviations, acronyms, set phrases, slangs, expressions) and by particular means of communication such as orders, reports, commands etc. When analyzing the military environment, we cannot ignore the hierarchical, pyramid-type organization of the institution, the subordination relations, the existence of rules of conduct, the specific ways of addressing, reporting etc.

In what regards the forms of communication used in the military organization, Afrim and Cosma (2015) mention: formal communication, vertical communication, oral communication, written communication. The four forms are not separately identifiable, but operate simultaneously, in parallel and in perfect osmosis, providing military communication increased efficiency and effectiveness in its dimension as linguistic communication. Therefore, for example, formal communication, which has two sub-types, namely vertical communication (ascendant and descendant) and horizontal communication (between members of the organization situated on the same hierarchical level) can be achieved either in writing or orally, and has several functions: information, motivation, socializing, regulating actions etc.

Form a linguistic perspective, the act of communication in the military can also be scrutinized from an intercultural angle. Language is a finely articulated vehicle for the promotion of ideas, values, beliefs, attitudes and ideologies, all of which are conjoined in what linguists call *discourse*, defined as "a social practice, a particular way of making meaning of experience" (Fairclough, 1992, p.7). If we take the rationale even further, we

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

can anchor the discourse in the socio-cultural context it operates, thus enabling it to promote those particular ideas, values, beliefs, attitudes inherent to the ideology of the community it belongs to. Lemke (1995) argues that the social nature of discourse and meaning making situate this practice in particular communities that operate in particular socio-cultural and political contexts. Therefore, we can speak of a *military discourse*, specific to this community of practice, with its own particular features and composition structures and patterns, genre, style, language, method of production, circulation, distribution, reception and consumption, which is contextually, ideologically, organizationally and globally shaped and controlled.

5. TRAINING INTERCULTURAL MILITARY COMMUNICATION – a contrastive approach

Globalization unites and divides at the same time, and what separates the world also brings it together. Culture is no longer a self-sufficient term, being replaced with the more complex concepts of multiculturality, cross-culturality, interculturality. Consequently, the world becomes even more diverse, while states and nations that used to have geographical limitations are now open in the face of culture and interact, preserving, renewing or developing their own cultural identity. The military organization is also open. We now speak of multinational task forces, collaboration among countries, cooperation between armies, interoperability, standardization etc. We have PfP, NATO, UN missions, carried out by a global army of universal soldiers, whose universality does not reside only in their abilities as polyvalent warriors, but in the very nature of their intercultural knowledge, competence and skills. Carrying out multinational missions, in which cooperation is mainly underlined by diversity, presupposes the creation of joint forces composed of military structures whose individuals belong to different nations, thus having different language and culture and, more importantly, different perceptions, attitudes and beliefs pertaining to the military organization and the military profession.

A special place in the context of military communication is occupied by intercultural communication, arising from the inherent cultural differences between soldiers from different armies, participating in international missions. Cultural and intercultural education and training in the armies of various countries differ in many respects, but also include some common aspects. We will briefly present the manner in which the armies of several NATO countries, namely the US, UK, Germany, France and

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Romania design and conduct intercultural education, especially in terms of training the intercultural communication competence.

The US military institutions responsible for intercultural training are: the Center for Army Lessons Learned (CALL), the Information Center of the US Army (United States Army Intelligence Center - USAIC) and training centers belonging to the armed forces categories.

CALL, the most important of them, collects and analyzes data from a variety of current and historical sources, including military operations and training exercises in order to provide lessons learned for the military personnel. One of its main tasks consists in developing intercultural training and education targeting several cultures in the world. These programs are intended primarily for intelligence officers, specialized personnel and individually-deployed soldiers.

Another training center is the Air Force Culture and Language Center (AFCLC), which was created in December 2007, and is tasked with educating and training Air Force personnel in terms of languages and cultures specific to the areas of deployment for different missions. The center aims to develop intercultural skills by infusing knowledge (focusing on concepts, theories and methods), skills (communication, negotiation, interpersonal relationships), and attitudes, through diverse intercultural learning approaches.

Aware of the fact that the focus should be on educating and training the military personnel from an intercultural perspective, the United States Military Academy at West Point included the formation of intercultural competence of cadets in its academic program. This required revising the academic curriculum from an intercultural perspective and the establishment of the Center for Languages, Cultures and Regional Studies (CLCRS), whose mission is to provide theoretical and applicative research in language learning, while fostering intercultural competence and training regional expertise. Several disciplines in the field of humanities offer students a variety of multicultural experiences. Curriculum directly supports the learning model based on relevant applications from an intercultural perspective. Education and training of cadets includes formal and cultural contacts, promotes understanding of the diversity and wealth of human culture. This experience supports the development of future graduates as professional soldiers and citizens of a global environment. Another efficient method is the immersion of the cadets in other cultures, which directly facilitates the acquisition of the language and the

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

acceptance of the target culture. The academic program proposes two to four semesters of language learning in one of the eight languages in the educational offer: Arabic, Chinese, Farsi, French, German, Portuguese, Russian and Spanish.

Since March 2007, the British military forces have adapted the specific doctrine for small confrontations and counterinsurgency operations by fundamentally remodeling the training of military personnel participating in missions in various areas of operations. In 2007, the British forces set up an agency, as part of the Directorate of Targeting and Information Operations (DTIO), charged with collecting and using information related to the culture and cultural habits in the mission area. One of the working groups within this agency is the Social and Cultural Profile Group, whose main duties include designing the profile of the population in the area of the mission, cultural and intercultural guidelines necessary to the military and analyzing the cultural networks in the designated region. The main structure responsible with cultural training and education in the British Army is the Defense Cultural Support Unit (DCSU). Its continuous mission is to train cultural specialists to be deployed in theatres of operations and to assist the military by providing cultural education at different levels.

The German army offers a variety of courses, seminars and trainings, aimed at educating and developing the intercultural competence. The core concept is represented by the German leadership philosophy, Innere Führung, with emphasis on the model of the citizen in uniform. In *The White Paper* (2006), Innere Führung is defined as a principle based on the development of leadership, of civic education. This concept is at the top of the core values in the German constitution.

Additional to the pre-deployment training, which focuses on the future military operations, the Bundeswehr (Federal Defense Force) provides a one-day seminar called the Cultural Dimension. Language training is conducted at the Federal School of Foreign Languages, particularly designated for international military missions or for personnel serving as military attaché. In the future, the Bundeswehr University in Munich is envisaging the implementation of a master's program, entitled Intercultural Communication and Conflict Analysis.

Individual and collective training of the French military personnel is completed at the Military School for Training of the Forces for Operations Outside the National Territory (École militaire de specialisation de l'outre-mer et de l'étranger – EMSOME). The school benefits from the experience of more than 120 years of Marine expeditionary

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

campaigns, signifying a real asset for cultural and intercultural education and training. Its objective is to train soldiers from a cultural standpoint and prepare them for international missions, regardless of the destination, if French contribution is required for short term (four to six months) or long term (one to three years) deployments. The aim is to assist military personnel to integrate into the new environment and learn how to behave.

The training offered by EMSOME covers over 90 percent of the military personnel nominated for dislocation and is facilitated by instructors who have conducted missions in the country whose language they teach. This training is enriched by the participation of professors and experts from various international organizations, NGOs etc. The teaching is multidisciplinary and focuses on integrating theoretical issues related to history, geography, anthropology, sociology, language etc. Compared to the other training models mentioned above, EMSOME does not offer language courses, language skills being formed through courses offered in foreign languages universities. Because competence in a foreign language requires years of in-depth study, combined with immersion in the country where that language is spoken, the effort focuses on training officers and noncommissioned officers in terms of using interpreters.

During the pre-deployment preparation, military instructors teach soldiers how to interact with the locals, which salute formulas to use, what codes of conduct to apply when in a meeting, how to quickly identify dominant individuals or families in the local community, how to understand the social value of negotiation with sellers in the market, how to discuss and how to obey the rules of hospitality. At this stage, the leaders of small structures benefit from a 2-hour language course, where they are familiarized with approximately 50 key phrases, needed to “break the ice”.

Another distinctive aspect that typifies the French model is that ENSOME does not apply a specific training pattern, but adapts subjects to the particular mission. Training is provided through courses (adaptation, specific training, using military advisers), through dissemination of publications and files, through targeted training for all three army categories at different levels (squad, platoon etc.).

Currently, the issue of cultural and intercultural training in the Romanian Armed Forces is particularly novel. Intercultural training is not applicative, as it is approached only form a theoretical angle, and is intended only for military staff and structures nominated to participate in multinational operations. The main structures tasked with the cultural and intercultural training of the soldiers participating in multinational missions are

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

the Military Intelligence Directorate (DIM) of the General Directorate of Defense Intelligence (DGIA). It should be noted that the cultural training provided by the two institutions is limited to delivering specific presentations and to simulating interactions between the cultures involved, during Simulation Field Tactical Exercise (SIMFTX) dedicated only to maneuver battalions.

In what concerns the Romanian military organization, the implementation of a program aimed at providing intercultural training and education to the Romanian soldiers is a niche approach and an innovative concept. Unfortunately, there are no entities entrusted with the cultural and intercultural training of the Romanian forces. Although such training is attempted in Military Academies and in Language Centers, the cultural dimension is included under the umbrella of the language courses, targets the diffusion of general knowledge and does not specifically focus on forming the affective and actional skills needed in the make-up of what we can call intercultural competence.

6. CONCLUSIONS

As seen from the brief analysis of the intercultural training programs in the mentioned NATO countries, we can conclude that training and developing cultural competence is the cornerstone of military communication as manifested in intercultural contexts. The fundamental dimensions of military communication should distinctively target the enhancement of intercultural sensitivity (the ability to experience and discriminate between cultural differences that are relevant to the process), of intercultural efficiency (the ability to successfully work and live in another culture/country), and, not least, of intercultural intelligence (the ability to interpret and translate unfamiliar and ambiguous gestures in a given context).

If we start from the premise that nowadays the real challenges are cultural, and refer to the ability to understand and adapt to cultural differences, we can conclude that, obviously, the military organization cannot subtract from this reality. It is deeply impregnated with specific elements of cultural diversity, and the internationalization of the military life in the modern warfare contexts reaches its culmination in temporary or permanent multinational military coalitions. As a consequence, training the intercultural communication competence, as a foundation of the current military communication, is absolutely necessary in the political, social and geostrategic environment of the 21st century.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BIBLIOGRAPHY

Afrim, C., Cosma, M., *Comunicarea eficientă în conducerea operaţiilor Forţelor Terestre*, Sibiu: "Lucian Blaga" University Publishing House, 2015.

Apeltauer, E., Zur Bedeutung der Körpersprache für die interkulturelle Kommunikation, in Knapp-Potthoff, A. & Liedke M., (Hg.), *Aspekteinterkultureller Kommunikationsfähigkeit*, (p.17), Iudicium-Verlag, München, 1997.

Boré, H., *Complex Operations in Africa: Operational Culture Training in the French Military*, in Military Review, March – April 2009.

Bruck,P. A., Interkulturelle Entwicklung und Konfliktlösung. In Luger, K. & Renger. R. (Hrsg.): *Dialog der Kulturen*, (p. 345), Wien, 1994.

Burk, J., Military Culture, in Lester Kurtz (ed.)*Encyclopedia of violence, peace and conflict*, San Diego: Academica Press, 1995.

Cosma, M., Cosma, B., *Educaţia interculturală*: *de la teorie la practică*, Sibiu: "Lucian Blaga" University Publishing House, 2006.

Cosma, M., Tudorache, P., *Particularities of a Strategy for Training the Intercultural Competence*, in The 3rd International Conference Institutional Strategic Quality Management in Higher Education, Sibiu, Proceedings of Conference, 14-16 July, 2011.

Defence Academy of the UK, *Culture in Conflict*, Cranfield University Symposium, Shrivenham UK, 10-11 June 2008.

Fairclough, N., *Discourse and social change.* Cambridge: Polity Press, 1992.

Federal Ministry of Defense, *White Paper 2006 on German Security Policy and the Future of Budenswehr*, 2006.

Hall, E.T., *The silent language.* Garden City, N.Y.: Doubleday, 1959.

Ivasuc, A., Koreck, M., Kővári, R., *Educaţia interculturală: de la teorie la practică*, Research Report of the Community Development Agency „Împreună", 2010.

Lemke, J.L. *Textual politics: discourse and social dynamics (critical perspectives on literacy and education*, Series Editor: Allan Luke). London and Bristol, PA: Taylor and Francis, 1995.

Litters, U., *Interkulturelle Kommunikation aus fremdsprachendidaktischer Perspektive: Konzeption eines zielgruppenspezifischen Kommunikationstrainings für deutsche und französische Manager*. Tübingen: Narr, 1995.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Multinational Interoperability Council (MIC), *Cross-Cultural Awareness & Competence – A Guide to Best Practices*, September 29, 2011.

Nedelcu, A., *Fundamentele educaţiei interculturale*, Iaşi: Polirom Publishing House, 2008.

Plugaru, L., Pavalache, M., *Educaţie interculturală*, Sibiu: Psihomedia, 2007.

Tudorache, P., Cosma, M., *Dimensiunea interculturală a formării ofițerului din Forţele Terestre*, Sibiu: "Lucian Blaga" University Publishing House,2015.

United States Military Academy, *Educating Future Army Officers for a Changing World*, 3rd Edition, West Point, New York: Office of the Dean, 2007.

Zulean, M., *Diferenţe culturale dintre armată şi societatea românească*, Bucureşti: National Defense University Publishing House, 2005.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

ON THE TENSE OF `PRESENT` INFINITIVES IN ROMANIAN

Cristina Bocoş, Assist., PhD and Diana Maria Roman, PhD Student

"Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

*Abstract: The paper aims cu illustrate that **to**-infinitives such as: a cânta (`to sing`), a citi (`to read`), a scrie (`to write`), etc., classified as `present` infinitives both by traditional (GA 1963; SMLRC 1967) and modern (GALR 2005; GBLR 2010) Romanian grammars, lack the morphological feature [+present]. This does not necessarily imply that they lack a tense operator. Rather, their status as being neither present nor future (or past) has the effect of specifying that the time frame of the infinitival clause is unrealized with respect to the tense of the matrix in which it appears (Zwart 2007:2). **To**-infinitives repeat the feature [tense] of the finite verb, expressing contemporaneity with a reference point in the present, past or future. Therefore, they are `crypto-types` (Whorf 1962:92) that associate the feature [**pro**tense], a concept developed within the class of **pro**forms (**pro**predicate, **pro**case, etc.) In order to define the contextual tense of the **to**-infinitives.*

*Keywords: infinitives, tense, context, crypto-type, **pro**tense*

1. Originea și evoluția formelor de infinitiv

Infinitivul românesc este, din punct de vedere genealogic, infinitivul latinesc continuat și dezvoltat pe teritoriul Romaniei Orientale, după ce „ansamblul trăsăturilor comune și dialectale din protoromână capătă statut de idiom autonom" (Diaconescu 1977: 55), fapt care survine în jurul secolelor al X-lea și al XI-lea.

Dacă în ceea ce privește tiparul de construcție, mai exact cele patru tipare de construcție, numite și conjugări, lucrurile sunt clare și de necontestat: **I.** lat. *cāntare*> rom. *cântare* >*cânta*; **II.** lat. *bibēre*> rom. *beare*>*bea*; **III.** lat. *facĕre*> rom. *facere* >*face*; **IV.** lat. *venīre*> rom. *venire*>*veni*, în ceea ce privește capacitatea sa de a reda valori temporale, infinitivul românesc este sensibil diferit de cel latinesc, el fiind doar în parte continuatorul acestuia.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

În latina clasică, „infinitivul exprima explicit opoziția *de timp* (și diateză), într-un sistem simetric cu al indicativului, fiecărei valori corespunzându-i o formă specifică" (Diaconescu 1977: 11):

Diateza / **Timpul**	*Activ*	*Pasiv*	*Deponent*
Prezent	amare	amari	imitari
Perfect	amavisse	amatum esse	imitatum esse
Viitor	amaturum esse	amatum iri	imitaturum esse

În latina populară, situația prezentată mai sus începe să se schimbe, odată cu manifestarea tendinței de *neutralizarea opoziției de timp* (și de diateză). Varietatea de forme prezente în latina clasică este înlocuită cu o formă unică, *infinitivul prezent activ*: lat. cl. *pati*> lat. pop. *patire*> rom. *pățire*/ it. *patire*/ fr. *pâtir*; lat. cl. *mori*> lat. pop. *morire*> rom. *murire*/ it. *morire*/ fr. *mourir*.

Ion Diaconescu consideră că neutralizarea opoziției temporale este într-o mare măsură rezultatul unui fapt de natură sintactică și anume: substituția progresivă, în limba vorbită, a propoziției subordonate infinitivale, unde diversele forme temporale ale infinitivului își găseau principala lor întrebuințare, cu o propoziție conjunctivală cu verbul la mod personal (Diaconescu 1977: 22). La aceasta se adaugă și faptul că unele valori de perfect sau de viitor își găsesc expresia fie în infinitivul prezent, care devine în acest fel unica formă de infinitiv, fie în perifraze alcătuite dintr-un *auxiliar* (*posse, habeo, volo*) + *infinitiv* (*cantare habeo, volo cantare* etc.).

În concluzie, în latina populară târzie, *infinitivul*, redus la o singură formă, nu mai are valorile temporale pe care le avea în latina clasică și nici nu mai este angrenat într-un sistem de opoziții temporale, distanțându-se prin aceasta de formele verbale personale și apropiindu-se de cele nepersonale.

Ca urmare a neutralizării opoziției de timp, în protoromână, infinitivul „devine o modalitate de expresie a unei acțiuni ale cărei relații se actualizează implicit, prin referință la un verb *finitum*" (Diaconescu 1977: 37).

Limba română, la fel ca celelalte limbi romanice, a moștenit din latină doar forma de *infinitiv prezent activ*, care, până în secolul al XVIII-lea, a fost, de altfel, singura atestată în limbă. Aceasta, cunoscută azi sub denumirea de *infinitiv prezent*, a rămas în

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

afara oricărui sistem de opoziții temporale până în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, când, în urma atestării formei de *infinitiv perfect*, a fost angrenată într-un sistem temporal bipartit: *prezent* (*a cânta*) și *perfect* (*a fi cântat*).

Primul care distinge, în cadrul infinitivului, un *Praesens*: *a avea* și un *Praeteritum Perfectum*: *a fi avut* este Ioan Molnar în lucrarea sa *Deutsch Walachische Sprachelhere*. Pe urmele sale, lucrările de gramatică din secolul al XIX-lea înregistrează infinitivul într-un sistem de opoziție cu doi termeni marcați – *prezent* și *perfect*. Astfel, Iordache Golescu vorbește de *timpul următor* sau *de față* (*a avea*) și *timpul nehotărât* (*a fi avut*). Aceeași distincție este consemnată și de Theoktist Blazewich, Nicolau Bălășescu, Sabbas Popovici Barcianu sau Aron Pumnul. Treptat, ea se generalizează, astfel că de aici înainte toate gramaticile românești vor menționa cele două forme temporale (Diaconescu 1977: 136-140).

Prezența celor două forme de infinitiv este un fapt obiectiv de limbă, în schimb, încadrarea lor în rândul timpurilor prezente, respectiv trecute (perfecte), este discutabilă, subiectul fiind dezbătut (mai pe larg sau mai pe scurt) de diverși cercetători ai fenomenului. Deoarece concluziile lor sunt mai degrabă divergente decât convergente, propunem, în cele ce urmează, o analiză a principalelor opinii formulate în legătură cu valoarea/ valorile temporale a/ale infinitivului.

Întrucât considerăm terminologia tradițională *infinitiv prezent* și *infinitiv perfect* nesatisfăcătoare, neadecvată realității lingvistice și susceptibilă de a crea confuzii, vom întrebuința de acum înainte terminologia avansată de Paul Imbs – *infinitiv simplu* și *infinitiv compus* –, deoarece ea reflectă specificul acestei forme, fără a face referire la valoarea sa temporală (Imbs 1960: 152).

Infinitivul simplu este, așa cum am amintit deja, *infinitivul prezent activ* latinesc trecut prin toate fazele de evoluție ale limbii române. În devenire el dezvoltă o serie de particularități ce îl deosebesc atât de infinitivul latinesc, cât și de cel prezent în celelalte limbi romanice, printre care și existența a două seturi de forme, fiecare cu conținut gramatical diferit:

i. *infinitivul lung*, expresia valorii nominale: *mâncare, lucrare, dare* etc.

- **Observație!** În limba română contemporană infinitivul lung „nu se deosebește prin nimic în comportare de orice substantiv (fapt recunoscut în general), raportarea sa la paradigma verbului nefiind justificată decât de existența

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

unor forme compuse inversate ca *ardere-ai (în focul Gheenei)*, extrem de rare în limba actuală și complet inuzitate în limba literară" (SMLRC 1967: 202).

ii. *infinitivul scurt*, expresia valorii verbale: *a mânca, a lucra, a bea* etc.

Întrucât, pentru discuția noastră este relevant doar infinitivul în calitatea sa de verb, ce poate (sau nu) exprima una dintre categoriile gramaticale specifice acestei clase, în speță timpul, vom face abstracție de prezența în limbă a formei de infinitiv lung, care funcționează cu predilecție ca expresie a valorii nominale, referindu-ne exclusiv la cea de infinitiv scurt, care s-a generalizat ca expresie a valorii verbale.

2. Timp vs. *non*timp vs. *omni*timp. Modele interpretative

Analiza studiilor de specialitate relevă lipsa unui consens în ceea ce privește valoarea/ valorile temporale ale infinitivului simplu. Astfel, această formă a fost interpretată ca:

a. infinitiv prezent

În această accepție infinitivul este un *timp absolut* ce își stabilește timpul de referință/ valoarea temporală doar prin raportare la momentul vorbirii, definibil în parametrii reichenbachieni ca [**E,R,S**] (Reichenbach 1947: 289-293).

Această interpretare o regăsim în aproape toate gramaticile normative tradiționale. Astfel, în inventarul modurilor și timpurilor avansat de *Gramatica Academiei* din 1966, găsim *infinitivul prezent* (*a chema*) care se opune, într-un sistem temporal bipartit, celui *perfect* (*a fi chemat*) (GLR 1966: 251-252). Ideea susținută de autoarele gramaticii este reluată și de Iorgu Iordan, Valeria Guțu Romalo și Alexandru Niculescu, care atribuie infinitivului simplu valoare temporală de prezent (SMLRC 1967: p. 203). Pe urmele acestor lucrări cu caracter normativ, gramaticile practice ale limbii române diseminează aceeași idee (Popescu 1995: 309).

Curios este faptul că aceste gramatici, deși afirmă clar existența unui infinitiv prezent, îl trec cu vederea în capitolele dedicate acestei categorii gramaticale, unde singurele luate în discuție sunt timpurile modurilor personale.

b. infinitiv nontrecut (prezent + viitor)

Și în această accepție infinitivul este tot un *timp absolut* ce își stabilește timpul de referință/ valoarea temporală doar prin raportare la momentul vorbirii, dar definibil în

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

parametrii reichenbachieni fie ca [**E,R,S**] – când timpul său de referință este prezentul, fie ca [**S_E,R**] –când timpul său de referință este viitorul.

Această dublă valoare temporală atribuită de regulă de autorii contemporani, prin intermediul unor formulări de tipul „prezentul înglobează și valoarea de viitor", prezentului conjunctiv și condițional, mai rar celui infinitiv, este identificată însă pentru acesta din urmă chiar de Dimitrie Eustatievici Brașoveanul. Surprinzător, în prima gramatică a limbii române se vorbește, în cazul „închipuirii celei nehotărâtoare" (= infinitiv), de „vremea cea de acum și cea fiitoare": *a mișca*/ *a mă mișca* (Eustatievici Brașoveanul 1969: 75).

Deși neînțeleasă de unii cercetători, observația lui Eustatievici Brașoveanul este extrem de actuală. El remarcă, la mijlocul secolului al XVIII-lea, că infinitivul simplu, de altfel unica formă de infinitiv existentă la acea dată în limbă, nu are neapărat un timp de referință predeterminat – prezentul, ci poate avea și un altul – viitorul. Observația din *Gramatica rumânească* poate fi considerată așadar un prim indiciu al faptului că infinitivul capătă valoare temporală în context, ideea ce va fi din ce în ce mai des vehiculată și va căpăta din ce în ce mai mulți adepți (Paul Imbs, Matailda Caragiu, Ion Diaconescu etc.) abia în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

c. infinitivul omnitemporal

O concepție cu totul originală găsim la Gustave Guillaume (1929: 7-27). În opinia sa, infinitivul este timpul amorf („temps in posse"), care sintetizează cele trei dimensiuni temporale, trecut, prezent și viitor, fără a opera diviziuni între ele. Este, așadar, onitemporalul sau „pancronicul" (Sateanu 1980: 36), timpul virtual, care nu se suprapune peste cel real.

Fiind cea mai generală expresie a unei imagini verbale, câmpul temporal al infinitivului apare nelimitat, ca o simplă „tensiune" (Guillaume 1929: 15) a cărei limită nu poate fi determinată prin mijloace interne. Acest fapt „pune infinitivul într-un raport de <neutralitate> sub aspect temporal, ceea ce în plan sintagmatic se traduce prin libertatea infinitivului de a se combina cu un verb, indiferent de valorile temporale pe care le exprimă: *am știut* ***cânta****, știu* ***cânta****, voi ști* ***cânta*** – sau cu o altă parte de vorbire, substantiv: *ideea* ***de a veni***, adjectiv: *capabil* ***de a face***, adverb: *lesne* ***de a da***." (Diaconescu 1977: 136).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

La o concluzie asemănătoare ajunge și Emilio Alarcos Llorach (1971: 107-108). El consideră că în cazul formelor personale ale verbului, morfemele de mod, *timp* și persoană sunt exprimate prin formante explicite și diferențiate, pe când la formele nepersonale (și implicit la infinitiv, forma care ne interesează pe noi aici) ele sunt exprimate prin formantul *zero*. Particularizând, infinitivul prezintă un *sincretism al* tuturor *timpurilor* (modurilor și persoanelor).

Dacă ar fi să transpunem această concepție în parametri reichenbachieni am ajunge la o formulă tot atât de inedită precum concepția în sine. Astfel, din imposibilitatea de a folosi un cod predeterminat, recurgem pentru reprezentare la o operație de adunare: **[E,R_S]** + [**E,R,S**] + [**S_E,R**].

d. infinitivul atemporal

Conform acestor teorii infinitivul se caracterizează prin indeterminare temporală. Rupt din context, el este *atemporal*, deoarece, în lipsa unui morfem temporal specific, nu i se poate stabili timpul de referință.

Infinitivul simplu acoperă, în opinia lui Paul Imbs (1960: 152), întreg câmpul lăsat liber de infinitivul compus, dar, cum nu există nicio referire la momentul în care începe acțiunea exprimată prin el și nici la cel în care ea se încheie (consecință directă a aspectului său imperfectiv), infinitivul poate exprima atât o *acțiune trecută*, cât și una *prezentă* sau una *viitoare*, devenind, prin aceasta, *omnitemporal*. Valoarea sa temporală este însă una de împrumut, coextensivă cu cea a verbului la mod personal căruia i se subordonează. Raportul temporal de simultaneitate ce se stabilește între cele două forme verbale face ca timpul de referință al infinitivului să fie întotdeauna același cu cel al verbului la mod personal. Valoarea sa temporală rămâne una de împrumut și atunci când acesta nu apare pe lângă un verb, ci pe lângă un substantiv sau un adjectiv, el împrumutând-o de la verbul cu care este construit respectivul substantiv sau adjectiv (Imbs 1960: 154).

Deducem de aici că în momentul în care infinitivul simplu intră în relație cu un verb la mod personal el primește de la acesta un *indice temporal*, care poate fi *prezent* (în contact cu un verb la prezent), *trecut* (în contact cu un verb la trecut) sau *viitor* (în contact cu un verb la viitor). Cu alte cuvinte, timpul nu este o categorie gramaticală marcată la nivelul expresiei, ci este una virtuală, ce se realizează doar în relație cu un alt verb la mod

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

personal, adică în context. Această particularitate a infinitivului de a gravita în jurul unui centru îl determină pe Imbs să îl numească „formă satelitară" (1960:0177).

Acelaşi fel de a vedea lucrurile îl regăsim şi la Georges şi Robert Le Bidois, care afirmă că „în realitate nu există niciodată un infinitiv zis prezent, pentru că verbul la infinitiv se raportează ca valoare temporală la verbul timpului regent, cu care se asociază" (1967: 467), şi, în gramatica românească, la Matilda Caragiu Marioţeanu (1962: 39), care, vorbind despre gerunziu, dar precizând că aceeaşi regulă se aplică şi la infinitiv, afirmă că în lipsa unor forme marcate pentru fiecare timp în parte, semnificaţia temporală se stabileşte numai cu ajutorul contextului, prin referire la timpul verbului din regentă.

În parametrii lui Hans Reichenbach, infinitivul, în această accepţie, poate fi reprezentat:

- fie ca Ø (infinitiv atemporal)
- fie ca **[E,R_S]** = trecut
[**E,R,S**] = prezent
[**S_E,R**] = viitor } *timpuri* împrumutate de la verbul la mod personal, unde această categorie gramaticală este marcată la nivelul expresiei

e. infinitiv nontemporal

În interpretarea autoarelor *Gramaticii Academiei* din 2005, interpretare aproape identică cu cea prezentată la punctul anterior, infinitivul simplu este *nontemporal* caracterizat prin „[- valori temporale proprii] şi [- valori aspectuale], acomodabil la valoarea temporală a regentului verbal personal (*am putut cânta, va încerca a cânta*) sau/ şi la valoarea lexicală a construcţiei temporale precedente (*înainte de a cânta*)." (GALR 2005: 486)

Parametrii reichenbachieini potriviţi pentru a reda acest tip de infinitiv sunt identici cu cei prezentaţi la **d.**, prin urmare nu îi vom relua aici.

Din punctul nostru de vedere, fiecare dintre modelele interpretative prezentate mai sus surprinde doar în parte specificul temporal al infinitivului simplu. Pornind de la această premisă, vom încerca, în următorul capitol, o analiză a gradului de adecvare a fiecărei teorii la realitatea lingvistică, în vederea punctării anumitor dezavantaje ce ţin atât de interpretare, cât şi de terminologie.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

3. Observații asupra valorilor temporale ale infinitivului simplu

Fie exemplele:

A. ***A nu se utiliza după data de expirare înscrisă pe ambalaj.***

B1. ***Știu vorbi limba limba franceză.***

B2. ***Am știut vorbi franceză.***

B3. ***La finalul cursului, voi ști vorbi limba franceză.***

Analiza acestora relevă:

a. *(A) vorbi* din exemplele B1, B2, și B3 nu are o singură valoare temporală, ci trei, așadar interpretarea sa drept *infinitiv prezent* reprezintă negarea celorlalte două valori temporale (trecut și viitor), cum interpretarea sa drept *infinitiv nontemporal* reprezintă ignorarea trăsăturii temporale [+ Trecut].

- **Observație!** Anumite forme verbale au o valență temporală dominantă și o serie de astfel de valențe secundare. Spre exemplu, trăsătura dominantă a indicativului prezent este [+ Prezent], în timp ce trăsătura [+ Viitor], caracteristică prezentului *prospectiv*, este doar una secundară, condiționată de prezența în structură a unei „expresii deictice specializate pentru acest timp de referință (*mâine, deseară, la noapte, la vară* etc.) […] sau cu deictice relaționale, de tipul *în…ani, peste…zile, după…ore* etc." (GALR 2005: 412). După cum se poate observa, valoarea prototipică este cea care dă denumirea formei. În cazul infinitivului simplu, nu considerăm [+ Prezent] valoare dominantă, deoarece ea se actualizează la fel ca celelalte, în context. Drept urmare, nu considerăm motivată denumirea *infinitiv prezent* nici măcar ca denumire generică.

b. În plan paradigmatic, *(a) vorbi* este o formă sincretică (trecut + prezent + viitor), dar, în plan sintagmatic, ea actualizează o singură valoare temporală: sau trecut (B2) sau prezent (B1) sau viitor (B3). Așadar, interpretarea ca *infinitiv omnitemporal* este validă dacă avem în vedere doar planul paradigmatic, nu și pe cel sintagmatic.

c. Interpretarea formei *(a) vorbi* drept *infinitiv atemporal* sau *nontemporal*, interpretare bazată pe ideea că valoarea sa temporală se stabilește contextual, reflectă doar realitatea din plan sintagmatic. Fără a nega rolul contextului în decelarea valorilor temporale ale acestor forme, considerăm, totuși, că decontextualizarea nu poate cauza anularea acestor valori. Chiar dacă devin inactive, ele rămân totuși valori de bază, căci, prin definiție, verbul redă timpul. Întrucât denumirile *atemporal* și *nontemporal* nu țin cont de acest aspect, ele sunt improprii pentru aceste forme.

Din exemplele și observațiile de mai sus reiese că:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

i. Infinitivul simplu este un *crypto-type*, adică o formă care, în ciuda faptului că redă mai multe valori temporale, are o singură expresie, în speță: *a vorbi* (cf. *Language, Thought and Reality. Selected writings of Benjamin Lee Whorf* 1962: 92-93).

ii. Morfemul discontinuu al infinitivului simplu, este, de fapt un **arhimorfem**, ce cumulează, pe de-o parte, valorile modale cu cele temporale, iar, pe de altă parte, toate cele trei valori temporale de bază:

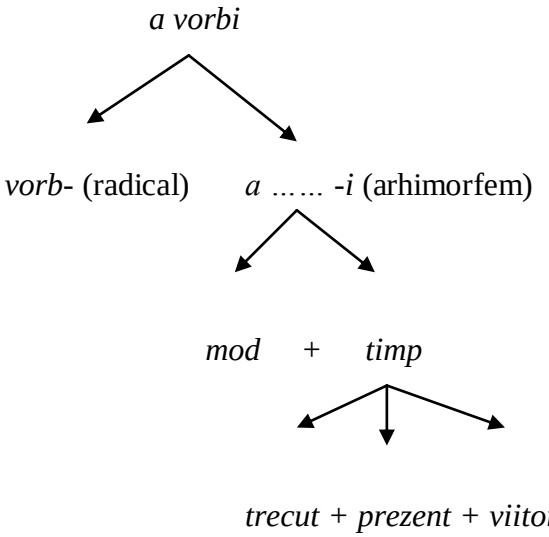

iii. În ipostaza sa de mod dependent sau, mai exact, de formă verbală nepersonală dependentă, infinitivul reclamă prezența în structură a unui verb la mod personal, verb care exprimă prin morfeme specifice toate categoriile gramaticale ale clasei din care face parte, printre care și pe cea a timpului.

iv. Între infinitivul simplu și verbul la mod personal (predicatul propoziției) se stabilește un raport temporal de simultaneitate. În baza acestui raport, infinitivul reiterează valoarea temporală a regentului său.

v. În comparație cu timpul verbului la mod personal, timpul infinitivului va fi întotdeauna un **timp de grad secund**, un **timp reluat**.

vi. În concluzie, infinitivul simplu este o formă care își actualizează referința temporală contextual, în baza unui raport anaforic cu verbul la mod personal, sursa sa referențială. Așadar, el este o **proformă**, mai exact, un **protimp**.

Inventariind valorile temporale ale infinitivului simplu din prisma acestui nou concept, observăm că numărul lor este cu mult mai mare decât cel prezentat în lucrările descriptive ale limbii române. Identificăm astfel:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- proprezent: *Știu **răspunde** la întrebarea profesorului*.

❖ Model de analiză:

- știu = indicativ, prezent
- răspunde = infinitiv, proprezent

- proimperfect*: Știam **răspunde**, dar m-am emoționat și am greșit.*
- properfect simplu: *De data asta, în sfârșit, știui **răspunde** corect.*
- properfect compus: *Am știut **răspunde** la întrebarea profesorului*.
- promai-mult-ca-perfect: *Nu apucaseră **a stabili** data, când prietenii s-au oferit a le fi nași de cununie.*
- proviitor propriu-zis: *Voi ști **răspunde** la întrebarea profesorului*
- proprezent (condițional): *Aș ști **răspunde** dacă m-ai lăsa să vorbesc.*
- properfect (condițional): *Aș fi știut **răspunde** dacă nu mi-ai fi distras atenția.*
- proprezent (conjunctiv): *Îmi doresc să știu **cânta** acel refren, dar mi-e teamă că nu-l voi putea învăța niciodată.*
- properfect (conjunctiv): *Mi-aș fi dorit să fi putut **învăța** refrenul, dar, din păcate, nu am putut.*

Condiția obligatorie de realizare a *protimpului* este prezența în structură a unui verb la mod personal. În lipsa acestuia, infinitivul are valoare pancronică (a se vedea exemplul A).

4. Concluzie

În limba română, infinitivul simplu este o formă verbală care își actualizează referința temporală contextual, în baza unui raport anaforic cu verbul la mod personal. Timpul infinitivului simplu este, așadar, de un *protimp*, circumscris clasei *proformelor*, clasă teoretizată de reprezentanții școlii de sintaxă relațională neotradițională(Neamțu 2014: 136-140, 151-156, 168-186). Acest nou concept se alătură unora deja consacrate (*propredicat, procaz, proadjective, proadverbe, progrupuri* etc.), completând inventarul *proformelor*.

Bibliografie:

Alarcos LLorach, Emilio ,*Gramática estructural. Según la Escuela de Copenhague y con especial atención a la lengua española. , Biblioteca Románica Hispánica*, Editorial Gredos, S.A., Madrid, 1971.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Bidu-Vrânceanu Angela, Călărașu, Cristina, Ionescu-Ruxandoiu, Liliana, Mancaș, Mihaela, Pană Dindelegan, Gabriela, *Dicționar de științe ale limbii*, București, Editura Nemira, 2005.

Caragiu Marioțeanu, Matilda,*Moduri nepersonale*, în SCL, XIII, 1962.

Diaconescu, Ion, *Infinitivul în limba română*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977.

Draşoveanu, D. D., *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 1997.

Eustatievici Brașoveanul, Dimitrie , *Gramatica rumânească*, 1757. *Prima gramatică a limbii române*. Ediție, studiu introductiv și glosar de N. A. Ursu, Editura Științifică, Buâcurești, 1969.

GALR, *Gramatica limbii române, I Cuvântul, II Enunţul*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005.

GLR, *Gramatica limbii române*, Ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963.

Guillaume, Gustave, *Temps et verbe. Théorie des aspects, des modes et de temps,* Libraire Ancienne Honoré Champion, Éditeur Édouard Champion, 5 Quai Malaquais, 5, 1929.

Imbs, Paul, *L'emploi des temps verbaux en française moderne. Essai de grammaire descriptive*, Libraire C. Klincksieck, Paris, 1960.

Iordan, Iorgu, Guțu Romalo, Valeria, Niculescu, Alexandru, *Structura morfologică a limbii române contemporane* (în continuare *SMLRC*), Editura Științifică, București, 1967.

Language, Thought and Reality. Selected writings of Benjamin Lee Whorf, Edit. John B. Carroll, M.I.T. Press, Cambridge, Massachusetts, 1962.

Le Bidois, Georges, Le Bidois, Robert,*Syntaxe du français moderne, ses fondaments historiques et psychologiques*, I, Deuxième édition, Paris, Edit. A. et J. Picard & Cie, 1967.

Popescu, Ștefania, *Gramatică practică a limbii române cu o culegere de exerciții*, Ediția a V-a, revăzută, Editura Orizonturi, București, 1995.

Purdea, Andreea, *Conceptul de pro în morfologia limbii române*, Zalău, 2009.

Neamţu, G. G., *Studii şi articole gramaticale*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Nova, 2014.

Săteanu, Cornel, *Timp şi temporalitate în limba română contemporană. Exprimarea ideii de timp prin sintagme verbo-adverbiale*, Editura Ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1980.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

RENEWED ENVIRONMENT FOR TEACHING TECHNICAL ENGLISH

Elena Savu

Assist., PhD, Politehnica University of Bucharest

Abstract: Teaching technical English raises numerous challenges for the language teacher who holds merely linguistic expertise and not specific engineering training. The introduction of an e-learning dimension into the foreign language class contributes to the reform and innovation of education at tertiary level. In the particular case of English for Aviation, the use of computers in and out of the class ensures a new level of collaborative learning and an increased engagement of both student and teacher as technology users. Furthermore, the change from a conventional teaching approach to a post-modern Content and Language Integrated Learning (CLIL) strategy contributes to a more efficient practice in the classroom. The current paper will make considerations about the instructional function of the computer, its role in supplementing the traditional teaching materials with videos, authentic listening and updated information. It will also highlight the valuable assistance of e-learning in guiding students towards more effective storage and retrieval of specific information and, last but not least, of foreign language competency.

Keywords: Aviation English, CLIL, instructional use, authenticity

Introduction

Stemming from the real experience of the author's teaching practice, the current paper has been written without the ambition of approaching the modern aspect of e-learning from a very specialized and detailed perspective. The aim is to highlight the undeniable contribution that technology can bring to empowering the teaching and learning of English as a Foreign Language. The paper will make some considerations about the teaching of English for Specific Purposes (ESP), look at the Content and Language Integrated Learning (CLIL) aspect and will discuss the particular case of

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

teaching English for Aviation to the aerospace engineering students in 'Politehnica' Technical University of Bucharest. The paper presents how and why the computer has been integrated as an instructional means of teaching technical English in the given teaching environment and illustrates two practical instances.

Considerations on the background

In the Faculty of Aerospace Engineering in 'Politehnica' University of Bucharest, English for Aviation is taught to all aerospace engineering students for one semester in both the first and second year of study. Then, in the third and fourth years, only those students who have opted for a specialization in Airport Management/Air Navigation, will study English for one semester each year. Owing to the specific requirements of their future qualifications, the syllabus for the first two years of study covers the technical part of English for Aviation, i.e. structure, engines, avionics, while in the last two years it includes elements of ICAO English. Given the very specialized technical and specific content, English for Aviation and ICAO (The International Civil Aviation Organisation) English, the classes will have specific objectives, content, criteria of proficiency and use of the language. These special curricular requirements set the teaching of Aviation English apart from the teaching of any other kind of English for Specific Purposes (ESP). Of the three types of ESP English identified by Carver (1983), i.e. English for Academic and Occupational Purposes, English with specific topics and English as a restricted language, Aviation English, particularly ICAO, falls into the category of restricted language. This will certainly, raise numerous challenges for the teacher who holds merely linguistic expertise and not content specific training.

One major challenge for the ESP teacher in the context described in this paper arises from the scarcity and inappropriacy of the available teaching materials: the textbook in use for the technical part is a very traditional book with lengthy specialized texts, uncommunicative and grammar-translation exercises, while teaching materials for the ICAO lectures are very few. Thus, without too much available support from the existing resources in the university's Department of Foreign Languages, the practitioners involved in teaching English for Aviation have to compile, update and design materials and tasks. Another provocation comes from the proposition that "ESP is an approach to language teaching in which all decisions as to content and method are based on the learner's reason

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

for learning" (Hutchinson & Waters, 1987:19). This has radically impacted the world of English Language Teaching (ELT) in that it has brought up the demand to put the traditionally taught subject-specific language into the context of real life communication tasks. Moreover, Dudley-Evans's reference to ESP as an 'attitude of mind' has geared a new view on teaching the foreign language that allows practitioners to choose what they think is most appropriate under particular teaching circumstances. The choice will certainly depend on the roles that the ESP teacher has to play as 'teacher, course designer and materials provider, collaborator, researcher and evaluator' (Dudley Evans and St. John, 1998). Thus, the greatest challenge of all emerges from the overall task for the ESP teacher who is expected to integrate all these roles into and in the curriculum in order to meet the final aim of the course: catering for the learners' successful communication needs in a target setting. To provide the learners with the efficient training for this, the teacher is to ensure that the students can use the particular 'jargon' characteristic of that specific occupational context, i.e. aerospace engineering and ICAO. Secondly, the teacher needs to pay attention to the development of the learners' ability to use academic skills. Last but not least importantly, the ESP teacher should not neglect the development or exercise of the learners' basic ability to use the language of everyday talk to communicate effectively, no matter what the prospective occupational context may be. Even in the restricted area of aviation, engineers, pilots or traffic controllers need to chat, talk, negotiate or write informal texts such as emails to fellow workers and professional partners. The integration of all these abilities proves to be a complex task and the art is to develop an approach that blends teaching the specialized repertoire with the academic and general language skill development for the learners in question.

The solution

Due to the fact that the ESP teachers, who are not qualified aerospace engineers, face the challenges and the demands mentioned above, the pending question is how they can deal with the issue of teaching successfully what they are expected to teach.

A first relevant point to consider, as mentioned before, refers to the teaching materials to be used. As Jones (1990) points out it is rare that ESP textbooks exactly match particular needs of particular learners and no one ESP textbook can live up to its name. An efficient way to overcome this impediment would be to develop an internal resource bank of materials. Given that ESP is an approach and not a subject to be taught,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

teaching materials for Aviation English will mainly originate in authentic sources, ESP materials, and teacher-generated materials. One way to access the richness of authentic materials is to resort to Information and Communication Technology (ICT). From an ESP-ish pedagogical perspective, ICT provides a way to link the specialized syllabus with authentic input and this would respond to the requirement of the students' real life learning needs. On the other hand, ICT proves to come handy and appeal to the students who are very familiar with the current digital world, and this makes ICT easy and convenient to use in the classroom.

Another point for the teacher to decide upon refers to the most suitable approach to be adopted. In the particular case under discussion, the Content and Language Integrated Learning (CLIL) approach seems to be the one that responds to the majority of the requirements for teaching English for Aviation. The CLIL is an educational philosophy of the noughties (2000-2010) that covers the case in which English as a foreign language is taught for both content and language. The CLIL approach to teaching reflects the educational change that makes the foreign language a 'vehicle' that will enable students to learn content and language in an equal measure in a world in which almost everything depends on the Internet. As suggested in David Graddol's 'English Next', the double aimed CLIL, content and simultaneously language, dictates the view that English is not so much a language but a 'core skill' that responds to the modern, utilitarian demands of a digital and globalized society. Moreover, this stance is very likely to be a suitable response to the three requirements of an ideal ESP course: teach content-specific 'jargon', develop academic skills and provide communication skills. Furthermore, the literature dedicated to this subject points out that, unlike the former conventional approaches and scholarly teaching materials, CLIL is likely to increase the learners' motivation because it provides a feeling of real life achievement.

Thus, the integration of the computer as an instructional tool in the current teaching programme and the CLIL format are intended to build up a modern framework for the specific teaching and learning environment under scrutiny.

English for Aviation in practice

In order to show how theory is put into practice, this part of the paper will shortly exemplify instances of teaching Aviation English in the given educational environment. This will illustrate how the author herself tried to modernize and make a change in the teaching of ESP in her tertiary level classes.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Starting from the CLIL format of the classes, in which to language is used to learn content and communication uses a language determined by the subject, the classes for both Aerospace Engineering and ICAO English have been constructed around the use of website authentic materials, content and communication that includes all the four language skills. A first relevant thing is that with each group of students that I have been teaching in the last years, the class has a Yahoo Group, sometimes a blog site, that is used to communicate in-between classes (classes are once a week).

The appendix at the end shows a sample of the existing available materials for teaching technical, i.e. aerospace engineering English – Unit 3 'Wing'. In a conventional approach we can use the textbook to read the text, answer the three questions, make a very specialized account of a shorter text, deal with grammar in terms of tenses and specific constructions and translate from the mother tongue (Romanian) into English.

What I have been currently doing with my students is to design specific assignments for them. Students can work individually or in small groups, very often in pairs. Using the Yahoo Group, I ask them to 'google' in advance, that is to collect information from the Internet on particular content-related points that I, as a lay person, identify in the textbook input on the subject. In the case of the broad topic of 'Wing', I have proposed assignments on the structure of the wing, component parts and their function, types of wings, aerodynamics related to the wing and the development of wing design since WWII.

On submitting my own list of subtopics, I often ask students to propose other areas of interest to them related to that particular theme and the Yahoo Group records written responses and the students' comments, discussions or negotiations regarding a proposal made by one of them. For instance, in the case of 'Wing' students came up with a list of topics that included Bernoulli's principle which is related to lift, the future development of the wing or the materials used to manufacture the aircraft wings.

Then, the students are requested to organize the information into a Power Point presentation on slides and deliver it during the class. One specific requirement of their task is to present the information in a clear, coherent and logical way using visual aids. They must also tailor the content input to their peers' level of knowledge. Mention should be made of the fact that the class had covered the 'Oral Presentation' module during the first semester of their first year of study and they are aware of the major elements such as 'audience, objective, structure, body, visual aids and ending' involved in preparing and

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

delivering a professional oral presentation. Another requirement is that their presentation must include references and a list of specialized content vocabulary items at the end.

The second example to be presented covers the instance of teaching ICAO English to 3rd and 4th year students. The author has her own private copy of a book called 'English for Aviation' which is provided with an audio CD. The book is communicative, with lively tasks for all the four language skills, with good listening exercises and focus on language functions. However, except for the listening input, it does not strike a balance between content and language: it relies on language structures and functions while the specialized content is very general. That is the reason why I felt the need to supplement each unit with authentic, content focused input. Apart from the Yahoo Group used for assignments, comments and feedback and the request for Power Point presentations on air navigation procedures, videos, either from U-Tube or the Internet have been used in class to present complex air navigation procedures. Using EduCanon, embedded questions were embedded and this allowed the transformation of each video into a structured learning task. The videos are collected by groups of students who are asked to obtain relevant material on a certain topic, e.g. take-off, descent, landing procedures, emergencies and even air disasters.

Discussion

Looking at what can be achieved through refreshing the educational context in the ways shown above, we can state thatthe use of technology is intended to provide engaging learning experiences that support and focus the learners on concrete learning outcomes. Students have the opportunity to use technology to complete specific assignments. Finding, selecting, ranking, classifying and coping with new information exposes them to the 'jargon' of aviation and contributes to the development of the students' academic skills, e.g. reading proficiency, written communication with the teacher and peers, research abilities and analytical thinking through reflection on the experience they had with the website, in both audio and text. In addition, the use of Power Point and an overhead projector is another use of technology that makes learning more attractive and stimulates creativity since students include pictures, sounds and even music to enhance the impact of the information presented. Moreover, PP presentations increase the learners' proficiency in oral communication and develop the academic skills of making and speaking from notes as well as of summarizing relevant information. The list of content-

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

based vocabulary at the end ensures that the learners enhance their lexical proficiency in aviation.

Embedding questions in videos enables the teacher to actively engage the learners with the content and in this way provide multiple opportunities for learning both specific content and language.

Overall, computer technology enhances the opportunities for students to communicate and collaborate with peers beyond the physical and time constraints of the classroom when they prepare assignments.

In addition, the use of the Internet fosters the development of the students' learning autonomy because they can initiate searches more and more independently or they can create their own archives and knowledge constructions. This is likely to increase the learners' motivation for learning and assist the fulfillment of the proposed curricular goals.

Closing Remarks

To sum up, we can state that one of the major benefits of integrating technology is that the conventional class is restructured so that students area engaged to participate as 'producers' of their own learning, researchers and collaborators of their peers. Besides, the language of the Internet is more 'real' than the language of textbooks and browsing and accessing sites provides opportunities for numerous contacts with the language. The CLIL approach, on the other hand, endorses the reasons for learning the language because subject content must be understood and processed. Thus, the learners are given a feeling of real life achievement: they cope with specialized content in the foreign language and use the language to talk and write about it. In other words, the students are engaged to develop the competences for authentic communication within an approach that prioritises vocational efficiency.

References

Bates, A. W., Poole, G. (2003). Effective Teaching with Technology with Higher Education: Foundations for Success. San Francisco: Jossey-Bass.

Carver, D. (1983). Some propositions about ESP. The ESP Journal, 2, 131-137.

Dudley-Evans, T., St John, M. J. (1998). Developments in ESP: A multi-disciplinary approach. Cambridge: Cambridge University Press.

Ellis, S., Gerighty, T. (2008) *English for Aviation*. Oxford University Press.

Graddol, D. (2006). *English Next.* British Council Publications.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Harmer, J. (1998). *The Practice of Language Teaching*, London, Longman.

Hutchinson, T., Waters, A. (1987) *English for Specific Purposes: A learner-centered approach*. Cambridge University Press.

Jones, G. (1990). ESP textbooks: Do they really exist?. *English for Specific Purposes, 9,* 89-93.

Rades, L. (2000). English for Engineering. Editura Tehnica S.A., Bucuresti.

Stern H.H. (1983) *Fundamental Concepts of Language Teaching.* Oxford University Press.

www.onestopenglish.comWhat is CLIL? | Onestopenglish – **accesat 13 mai 2016**

http//:www.onestopenglish.com/clil/methodolgy/articles/article-what-is-clil/500453.article

Phil Ball, *What is CLIL?* **- accesat 10 mai 2016**

Kelly Walsh, *10 of the Most Engaging Uses of Instructional Technology (with Dozens of Resources and Tools)* September 7, 2014

http//:www.emergingedtech.com.2014/09/most-engaging-uses-of-instructional-technology – **accesat 12 mai 2016**

Appendix 1

I. Wing (Aerospace Engineering English)

Reading:

For aerodynamic reasons, the wing cross-section must have a streamlined shape, commonly referred to as an airfoil section. The aerodynamic forces in flight change in magnitude, direction and location.

To provide strength efficiency, spanwise stiffening units, commonly referred to as flange stringers are attached to the inside of the surface skin. To hold the skin surface to the airfoil shape and to transfer large concentrated loads onto the cellular beam structures, heavy ribs (commonly referred to as bulkheads) are used. The ribs act as a transfer and distribution unit. They can vary from a very light structure to a heavy one, which must

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

receive and transmit transfer loads involving thousands of pounds. Since the airplane control surfaces (vertical and horizontal stabilizer) are nothing more than small size wings, internal ribs are likewise needed in this structure.

EXERCISES

I. Comprehension

1. What is an airfoil section?
2. What stiffening units are used to provide strength efficiency?
3. Speak about the progress of wing design after the World War II.

II. Translate into English using the Nominative+Infinitive construction.

III. Put the verb in brackets in the right tense

1. Flying tests….. (not yet complete) on the first prototypes.

IV. Give an oral account of the following text:

The wing of a commercial supersonic aircraft is a delta wing. Its five sections are: the centre wing box, integral with the fuselage and changing from a multi-spar construction to a multi-web-box construction……
…….

V. Distinguish between:

to set-to sit; to design-to designate; to proceed-to precede;

V. Translate into English.

(English for Engineering, Unit 3, 25-31)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE ROLE OF TRANSLATING HEADLINES DURING THE ARAB SPRING CONFLICTS

Valentina Magdalena Drocan

PhD Student, University of Bucharest

Abstract: In a world where competition plays an important part, writing a catchy headline represents both a challenge and a need of providing a perfect combination between content and form, able to stir the readers' interests towards specific materials.

During the Arab Spring events, under the time constraints as well as for ensuring objective and real information, the journalistic practices varied and, up to a certain extent, appeared influenced by the foreign writing tendencies.

Within this framework, the present paper examines the manner in which translators managed to keep, in the Romanian articles, specific parts taken from English resources, as well as the motivational factors and principles for carrying out their professional tasks.

Keywords: newspapers, headlines, news, Arab Spring, translation

Headlines are particularly important because, most of the times through translation, they enable journalists to choose materials from foreign media. They also determine the people to get interested in certain articles. The variety of topics is constantly changing, involving knowledge from many fields. The translator's role as an interpreter is seen from the phase of selection. Not only does s/he decide what should get to the public, but s/he also has the ability to establish how they are to be presented.

"The headline has the capacity to encapsulate a story, and the headlines in a particular edition give the reader the overall picture of the current news (headline content), its relative importance (visual impact and position in the paper), its classification (…)." (Reah 2002: 14)

Ellipsis of the verb is a procedure used to draw attention upon the most essential elements that are needed for understanding the overall messages. The rest can be

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

discovered by reading the news. It seems that the minimum information which should get to them has to comprise: the names of leaders or the countries/cities where they are from (the events take place) and something which the more outrageous it is, the better. However, this is not a unitary tendency i.e. to be generally available, because media has freedom of expression and thus, any kind of change is possible.

Many times the word *update* is preferred, written with capital letters, which appears more as a shocking title, making the readers stop and read, rather than give them the feeling that the material "has been updated". Somebody's statements, although rendered in the target language, do not appear with quotation marks.

"A good headline offers a promise to the reader. More often than not, it spells out a benefit to the reader as well. And it does this provocatively so that the reader will pay attention." (Newssom and Haynes 2011: 286)

In the headline *UPDATE Mubarak ar putea fi eliberat în 48 de ore, anunţă avocatul său* (Adevărul, 19 Aug. 2013), apart from being stated what was mentioned previously, a preference of the media towards avoiding specific references (names of institutions or persons) is indicated, choosing other constructions instead, such as: „anunţă avocatul său", <<anunţul armatei egiptene relansează "Primavara arabă", afirmă liderul opoziţiei liberale în ţară>>.

Unlike journalistic writings that presented titles as being tools for manipulating the public opinion, the current paper tried to discuss about few characteristics that translators considered when transferring meaning from source to target texts. The tendency seemed to vary in the sense that there was a multitude of possibilities. Thus, they were rendered either partially or entirely. The latter option was more suitable for not operating changes or because the content involved dramatism, violence or mockery.

"Another aspect to be considered is that modern newspapers tend to split up one news story into a number of different articles, each concentrating on one specific aspect of the whole story (…)" Schneider (2000: 54)

Being the first ones to be noticed and also to appear under the forms of tags while reading online materials, they had the role of determining the receivers to want to find out more about the mentioned topics. Thus, all the available resources were employed which, along with translations, enabled reaching specific intentions. Some might say that the special attention which was given to them that they became devoid of errors. The most

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

problematic issues were due to the incorrect use of the Romanian orthography and punctuation norms as well as the improper lexical knowledge.

Translators had a preference towards keeping the labels associated to the leaders from the source texts into the target texts. These were written by specific graphical design or with the help of the English quotation system. In other instances, there was a need for emphasizing the so-called "typical" or "classical" conflict, according to some popular beliefs, between America and Russia with the latter appearing as the undeclared ally of Syria. What resulted was a total transfer of meaning which got to the Romanian readers in an unchanged manner, regarding the level of understanding and comprised ideas coming from the exterior. Thus, decoding the originals led to common opinions which had to be included in the end products as such, with the same connotative value. Standardization could not be carried out; the most frequent practices were presented instead, offering insights into the news translation work.

Saxena (2006: 198) remarked that "all Internet headlines are spread across a uniform width. The user does not have the advantage of establishing news value of a report on the basis of headline width or the number of columns used to write a headline – as happens in the case of print headlines".

In the case of some statements from headlines, quotation marks were rather omitted, being preceded by the names of public figures and/or official positions, which appeared articulated with definite article and followed by colon. The tendency was kept from English, differing from the fact that if, in Romanian, the version was shortened, in the source texts declarative verbs such as *says* or *comments* were employed. In other instances, the statements were not attributed to specific individuals; the names of countries were mentioned instead because, when dealing with international news, it seemed easier for the readers to find the specific information that they were looking for. On the other hand, such kind of categorizing enabled, through search engines, easiness of access. Moreover, the beneficiaries were led into considering that what was published represented, in fact, the official positions towards some aspects as well as the essence of the entire messages.

Omitting parts regarding when and where statements were issued, coupled with leaving out special graphical signs, apart from being the influence of the source text, was also a practice for reducing social distances; thus, anything that might have been a mechanism for blocking reaching communicative purposes was removed.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Moreover, when the quotations were mentioned as belonging to specific persons, identified not by the names as it would have been normal, but rather by their statuses (e.g. *secretarul, generalul, amiralul*), the beneficiaries immediately associated the information with the institutions that the individuals were working for. To complete the images, their nationalities were also given, enabling space localization as well as extending opinions as if they were of the entire country, because significant representatives were chosen from the whole "communities" that they belonged to. For example, by indicating the military ranks, the receivers thought that those were the policies or official opinions of the army.

Including adjectives referring to nationalities such as: *Syrian, Libyan, Egyptian*, the first connection that could come to mind was that of social geography, with the attempt of justifying the people's actions as being typical for the parts of the world they lived in. The different fights between classes seemed reasonable due to the existing disparities between them or their statuses, which usually resulted in changes of political regimes towards reaching a so-called "balance". Among the lexical choices made by translators in order to display the periods of turmoil and their sequencing, the following could be mentioned: *a demisionat, a fost numit, a numit pe* and so on and so forth.

If at the beginning of the events we could find out about some places where atrocities or isolated protests took place such as: near ***a*** *market*, ***a*** *square*, as the things progressed, the names of locations gained significance because they were seen and interpreted through the citizens' perceptions and representations who were able to understand the links, the established connections, being described with all the emotional and social implications, despite the fact that some might have never visited them.

The geographical distance was reduced and the information appeared to be more accessible and justified within the political framework. If finding out in a headline that *Tahrir Square* was a place where demonstrations were organized, when encountered again, within a similar context, the beneficiaries already had an idea about the previous experiences associated to it and the patterns of thought could justify the translators' decisions towards keeping specific parts in the target texts. If, for the readers, the location was seen from a wider perspective, including generalizations, for the protesters experiences were unique, carrying deeper significances.

The choices of having proper names in titles had the purposes of anchoring the events in reality, of making them relevant. If the leaders' lifestyles were presented from an

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

inside view, that of their homes which was mainly full of luxury, the protesters appeared in the open, resorting to extreme actions or having feelings of unrest.

The balance that existed in Arabic families, so much described in the literary works from the past, seemed somehow far during the uprisings. The traditional role of the woman as being in charge of the home was changed, picturing her as protesting along with men on the street or being online (at home) asking others to participate. Thus, space was presented through emphasizing the actors and the policies that guided them.

Two opposing sides such as: *opoziție islamistă și partidul de guvernământ, Frații Musulmani și Guvern, dictator și protestatari* were often mentioned, including at least one official authority or institution, suggesting the struggles for power, hopes and expectations. Associating words which had a wider extent (e.g. *islamist* and *musulman)* involved perceiving all the people through the presented actions as well as labeling them. If a specific dangerous group comprised in its name one of the above-mentioned terms, it did not mean that all those with a single feature in common had to be treated from the perspective of other aspects which did not characterize them.

There were inconsistencies in writing the names of organizations or factions, alternating between using capital or small letters for the first elements, trying to give more importance to entities than they actually had.

Headlines seldom had a positive content because, as paradoxical as it might have seemed, the materials with a certain level of negativity got the readers' attention. Words like: *haos, tensiuni, tortură, ciocniri, confruntări violente, criză politică* prevailed because they created immediate reactions. The informative dimension of news was changed to one that included surprising, trivial or even shocking parts.

"The politics of fear relies on a compliant mass media that will carry news reports and other popular –culture messages that promote fear." (Altheide 2006: 47)

A word with a high occurrence was *atac* to which the translator made several connections in order to make the setting even more dramatic. Thus, it appeared as *eșuat, direct, islamist, al coaliției, cu elicoptere,* suggesting some hypotheses for decoding the messages. As it could be noticed again, a lexical unit with a negative connotation was associated with *Islam*, being no wonder why so many people did not make the difference between Arabs, Muslims and violence.

Although the events took place in the Arabic countries, headlines also included rhetorical questions such as *What would USA think about…?* which, despite the fact that

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

they were limited in number, they anticipated further actions. Thus, in the years 2012 and 2013 a lot of political prominent figures were quoted, reacting to what was going on in the places involved in conflicts.

After the decline of Hosni Mubarak and Zine el Abidine Ben Ali, periods of political instability and novelty came, being inherent for bringing a sense of normality to life. Citizens wanted to express their choices not only verbally, but also in elections. Some might say that those were the moments for the chaos to get higher dimensions. Translators included additional information in the target titles, either to explain the necessity of such changes or to emphasize that, after so many years of tyranny, people got what they expected and fought for. *Alegeri* was usually associated with: *prezidențiale, legislative, parlamentare*, *libere, cruciale*, *istorice*, *democratice*, *corecte*, etc.

The political monopoly held by dictators was replaced by new authorities and leaders, who more or less corresponded to the individuals' expectations. The time factor played its role in deciding the outcome. Romanian journalists wanted to display those periods of transformation and their importance for the Arab societies.

Conflict involved an antagonistic relation of forces, in the struggle for power or for gaining specific rights. It enabled creating associations between persons or groups with common interests. Specifying these categories (e.g. *coaliție*, *opoziție*) in titles was done to suggest that articles would include information regarding their objectives and interests or inside misunderstandings as well as suspicions connected with them.

Politics presupposed differences of opinions. With the "common enemy" being removed, what seemed to be a unanimous desire changed to a wide range of beliefs, extending from local to institutional or even worldwide levels. Thus, the official statements made by UN, NATO or Arab League representatives were selected from the entire source text content, translated into Romanian and placed as headlines. Reading them, without further explanations was meaningless for the receivers, because they were not frequently encountered in news discourse. They were mere creations of the translators, mainly improper ones, resulting from the lack of organization and knowledge.

In verbal choices such as: *critică, acuză, amenință, avertizează*, the power of Arabic rhetoric was lost, due to the fact that the issuers did not master the qualities which could remind us of the art of dialogue. The resulting image was one with people shouting and screaming at each other; solutions to the real problems were far from being found.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

When mentioning *morți, dezertori, cadavre, răniți*, prior to numerals, two constructions were preferred, i.e. *cel puțin* and *peste*, increasing the negative perception. Moreover, in case multiple source texts were used for creating a headline, for avoiding potential discrepancies that could have appeared while interpreting the message, such forms of imprecise communication were chosen. On the other hand, because so many people died or were injured day by day, the best way to report about the numbers was to use approximation, despite the fact that it was not as such in the original. Translating properly did not always mean to comply with the source text writer's ideas.

When transferring meaning, if something enables presenting the material in an improved manner, there should be no constraints in issuing a new product which is at a better level than that of "the source". Journalists/news translators have this freedom of action and thought.

"In order to successfully inform, the headline has to provide answers to one or more basic questions (who, what, where, when, why)." (Runjić-Stoilova and Galić 2013: 257)

Two distinctive categories which received a lot of attention not only in headlines, but also in the articles themselves were the *army* and the *security forces*. The approaches to them were numerous not only from the perspective of the associations made, which varied, but also from the employed lexical choices.

With their primary roles of protecting the people, of ensuring the national safety, they could have used all the available capabilities for accomplishing them. Their social characteristic by definition should have involved interacting with individuals in directing the actions towards protecting the country. However, many times through paraphrasing and additions, they were blamed for atrocities, for accomplishing orders that went against innocent citizens. A lot of readers were shocked by the headlines comprising information about a female student protester who was violently beaten and her clothes were ripped off. As if the words were not enough, a picture was added to create a more surprising image.

The source text writers presented the Army as being supportive of the authoritarian regimes, fulfilling similar roles with those of the police. To support this idea even more, quotations that included warnings to those that dared to oppose them were chosen.

Associations between *military intervention*, *dead* and *wounded* could be frequently encountered. The actions were *asked* rather than *ordered* by the Arab presidents. By

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

torturing or killing individuals, it was impossible to say if the forces achieved their purposes of maintaining and promoting the national interests.

The selected translated parts from headlines did not include the protesters' requests addressed to the chiefs of forces. Thus, rather than presenting hopes or expectations, other perspectives were considered appropriate, including lexical choices such as *killed* or *injured*.

The relation between civilians and military was seen as a one-way, with the latter category having detrimental influence. Instead of an institution that should have been characterized by attributes like: *honor, dignity* and *respect*, the readers found out about *barbarism, violence, favoritism*. The Romanian translators chose to keep such materials, proving compliance with the source text reporting tendencies.

Emphasizing the power invested in the *army* or *police* was done by writing the names of the authorities with capital letters. A lot of actions were presented such as: armata *a tras în locuitori, a asediat un oraş, a preluat controlul,* with too little being said about some generals that refused the orders which had been given to them, regarding sending troops to start the fire against their fellow countrymen.

Indeed, the role of the military in conflicts varied from one place to another, but by analyzing news content, it was clear that negative image reports prevailed. Metonymy was used in headlines in order to indicate the alliances being made and, rather than saying that a representative favored particular policies or courses of action, the emphasis was extended to the country or city level and not to that of the individuals. As an example, instead of mentioning that *president Putin supported Bashar al–Assad* we read that *Moscow was Damascus' ally*.

By opting for a literal procedure when transferring the significance in a title, it did not mean that translators had to be blamed. Moreover, "the personal touch" could be observed from few additions such as *Foto*, followed by either a dot or a colon, or placed under parentheses. In the same category were *FOCUS* and *FOTO SOCANTE!* all for the purposes of capturing the people's attention through external stimuli.

"Pressed to say more in less space, headline writers have developed a specialized vocabulary that serves their purpose of writing effective headlines. This specialized vocabulary consists of words that are short, powerful, and attention-grabbing, used as substitutes for longer, and more widely used general terms". (Reza Shams 2013: 24)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

The basic instinct when reading these "shock-words" was to immediately seek for other materials (videos or photos) that accompanied the articles. If they had been well-chosen, they could have added value to the entire target texts.

Analyzing the content of headlines, two categories which were worth being discussed emerged, i.e. *distortion* and *discrepancy*. News presupposes information which is true and objective. However, due to the fact that journalists wanted to be as creative as possible, they interpreted the source text messages in their own subjective manners and presented them "slightly" different, bringing to light "hidden" significances mainly under the forms of additions. Thus, the articles became a mixture of reporting and editorial, combining personal opinions with translated quotations about politics, for example. On the other hand, the receivers were misled by the headlines towards reading materials which did not have any connection to what was mentioned in the forefront.

The old images of cities with: laughing children finishing classes, a lot of street vendors trying to convince the buyers about some products (shouting specific discounts), religious prayers emerging in every possible corner (from shops to minarets) and the smell of delicious sweets were replaced by the pictures or videos of killings, of places where people died because their human rights were not respected, with women that were either beaten or raped for daring to protest. The traditional values did not prevail during the Arab Spring.

Between 2010 and 2014, when reading news about the countries involved in the conflicts, feelings of anger, violence and unrest were presented. The context of the events did not enable selecting the source texts with dominant positive attitude because that would not have been according to the realities.

On one side of the axis regarding the use of the language in the media, there was common vocabulary as opposed to stylistic devices which facilitated creating a superior product. As examples that perfectly seemed to integrate in the former category, the following could be mentioned: *nu se dă dus* and *se dă lovitura de grație* which characterized oral forms of communication rather than writing. Thus, medium value expressive means were chosen which, apart from being familiar to the receivers, did not involve a lot of effort for being decoded.

For well-educated people, such kinds of headlines could create distrust towards the ones that wrote the articles, and even diminish the importance level of the institution they were working for.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Romanian translators made an option for the source texts based on the titles that they had read. Thus, what was considered as being interesting or connected to a proposed topic was preferred. Such primary filter of sorting the material was characterized by a degree of superiority, being part of the natural process of selectivity.

Some headlines were clear as well as concise and included a limited amount of words. The manners in which they were presented to the beneficiaries offered insights into the expected reactions and potential interpretations. Alternating writing the concepts with either small or capital letters indicated what was considered highly important by the translator.

Apart from being easier and read more rapidly than the articles themselves, indications were given regarding the editorial policies of the institutions that the journalists were working for. The more trivial or oriented towards the spoken language the title was, the more likely the whole material kept the same formatting, with the emphasis being placed not on exactness, but rather on providing "shocking" content.

In what punctuation rules are concerned, it could be observed that they were not followed, appearing as if the translators guided their activity by other conventions, rather than the ones employed for the rest of the articles. Perhaps the most frequent irregularity was in the preference for the English quotation system over the Romanian one. Due to the fact that a lot of people did not have time to read the entire texts and being presented with so many headlines that disregarded some norms, they might have thought that those became the accepted forms.

Our instinct as humans is to protect ourselves against any kind of dangers. It is our survival instinct. Choosing tags about harmful or negative aspects as well as omitting names of places make the readers want to be informed, in order to avoid something that might directly involve them. Moreover, receivers take positive news content as such, without issuing hypotheses or scenarios. It seems that the thinking processes are more active when the individual attention is drawn this way.

A lot of events take place in the world every day. Internet is overloaded with materials. The virtual environment presupposes fast access, being few seconds for actually stirring interest. In the economy which characterizes every headline, any word choice must have a specific role. Online competition involves creativity. Bringing new products means exceeding limits, as well as an improper balance between content and form, with the language being somewhere in the middle, more like a way of reaching intended purposes.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Bibliography

Altheide, David L. *Terrorism and the Politics of Fear*. Lanham: AltaMira Press, 2006.

Newssom, Doug and Haynes, Jim. *Public relations Writing: Form and Style*. Ninth Edition. Wadsworth: Cengage Learning, 2011.

Reah, Danuta. *The Language of Newspapers*. Second Edition. New York: Routledge, 2002.

Reza Shams, Mohammad. *Newspapers in the ELT Classroom: A Guide to the English Newspaper for ESL/EFL Students*. Bloomington: AuthorHouse, 2013.

Runjić-Stoilova, Anita and Galić, Josip. "The Representation and Reception of Paraphrase in Newspaper Headlines". *What Do We Know about the World? Rhetorical and Argumentative Perspectives*. Ed. Gabrijela Kišićek and Igor Ž. Žagar. University of Windsor, 2013. 257-270.

Saxena, Sunil. *Headline Writing*. London: Sage Publications Ltd., 2006.

Schneider, Kristina. "The Emergence and Development of Headlines in English Newspapers". *English Media Texts: Past and Present*. Ed. Friedrich Ungerer. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2000. 45-66.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

HOW TO CHOOSE AN ADVERTISING SLOGAN NOWADAYS?

Iulia Macaria

PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: Nowadays advertisers turn to wordplays and other interesting associations in their slogans. The slogan is the calling card of the product. It must be concise and should present the product in a few words which are easy to memorise. Our aim is to compare the linguistic structures used in French and Romanian slogans, i.e. the similarities and differences encountered in both cases.

Furthermore, our study will be based on a selection of advertisements from the interwar period, as well as the contemporary one. Our goal is to observe the evolution of slogans in both countries, influences and the favourite techniques used by advertisers in the designing process.

Technological inventions have given a different structure to contemporary advertisements; they are more elaborate, while the image plays an important role. Thus, advertisers have to adapt slogans taking into account semiotic elements and other details given by the image. Also, we want to observe the manner in which the former write their slogans, the forms and structure of letters, and their evolution in both countries. We will attempt to observe and analyse the French influence on Romanian slogans, especially during the interwar period.

Moreover, we aim to analyse the manner in which advertisers use repetitions, metaphors, hyperbolization, ambiguity etc. in the composition of slogans. Also, our purpose is to understand how figures of speech influence the decision of the consumer and their frequency in Romanian and French slogans.

Keywords: slogan, advertising, figures of speech, image, adaptation.

Le slogan s'affiche et en même temps se dérobe: il nous atteint, nous séduit peut-être, et quelques secondes plus tard déjà – éphémère - il a disparu de notre champ de

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

vision. Aussi, saisir au vol des slogans pour les étudier, c'est gageure aussi grande que d'attraper des papillons.

Blanche Grunig

L'évolution linguistique du discours publicitaire

Voici quelques termes que nous utilisons dans cette étude avec leurs explications

Argumentation – « « opération qui prend appui sur un énoncé assuré, l'argument, pour atteindre un énoncé moins acceptable, la conclusion. Argumenter, c'est adresser à un interlocuteur une bonne raison pour, lui faire admettre une conclusion et l'inciter à adopter les comportements adéquats. Celle-ci cherche à influencer, à transformer ou à renforcer les croyances de ses cibles »[1]

Argument – « une croyance présentée comme partagée d'une donnée factuelle (présentée comme incontestable). [2]

Argument d'autorité-argument de confirmation. L'argument d'autorité est donné par une personne qui a un autre statut, ou une autre réputation, celui-ci étant « un locuteur particulier autorisé »[3]

Modèle inférentiel - « toute proposition implicite que l'on peut extraire de son énoncé et déduire de son contenu littéral. La personne qui voit/lit la réclame formule des hypothèses et des conclusions »[4].

Le corpus que nous voulons utiliser se concentre sur l'analyse des quatre slogans contemporains roumains et français de l'entre-deux-guerres et de la période contemporaine pour observer les différences et les points communs des ces deux pays. On va se concentrer aussi sur la structure linguistique (figures de style, métaphores, comparaissons, etc.) des slogans publicitaires de l'entre-deux-guerres et contemporains pour observer l'évolution des techniques des deux pays. En plus, notre corpus sera composé des exemples de slogans publicitaires roumains et français de produits cosmétiques de l'entre-deux-guerres et de la période contemporaine pour observer les changements intervenus dans leurs structures linguistiques, les points communs et les différences.

[1] *Christian Plantin(1996), L'argumentation, Éd. Seuil, Paris, p. 24*
[2] *Plantin, (op.cit.), p. 66*
[3] *Chaïm Perelman, Lucie Olbrechts-Tyteca(2008), Traité de l'argumentation, Éd. de l'Université de Bruxelles, Bruxelles, pp. 6, 7*
[4] *Catherine Kerbrat-Orecchioni (1998), L'implicite, Armand Colin, Paris, p. 24*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

La publicité reste un domaine qui a préoccupé depuis longtemps les linguistes. Ce domaine très intéressant et à la fois très complexe a attiré leur attention par la manière dont on concevait et structurait le discours. Il faut mentionner que dans le cas du discours publicitaire, notamment dans la composition des slogans, l'une des principales difficultésconsiste dans la manière dont on structure les phrases, ou, dans le cas des slogans, la difficulté consiste dans la manière dont on trouve des termes appropriés pour que le message publicitaire puisse être compris par toutes les catégories de gens : « La publicité n'est pas un objet exotique, elle est, au contraire, une production discursive qui peuple notre quotidien. Elle est parfois la seule lecture de certaines personnes ». [5]

De même, la publicité reste un domaine complexe qui englobe plusieurs domaines : marketing, économie, linguistique, rhétorique, etc. Le discours publicitaire se caractérise aussi par sa fonction argumentative, vu que chaque fois le publicitaire cherche à justifier ses propos par des exemples pertinents pour les consommateurs. [6] Grâce aux moyens modernes d'information et de la communication, le consommateur contemporain n'a plus besoin qu'on lui offre des informations détalées sur un produit. Le client attend originalité et rigueur de la part du publicitaire, mais surtout des messages publicitaires qui provoquent l'amusement. Ainsi, le but de la publicité est « d'impliquer le destinataire dans la formulation, même dans la pensée communiquée ». La description présentée dans le slogan fait appel à la psychologie des gens; dans le monde publicitaire, on ne peut pas s'exprimer sur la validité des inférences parce que la personne qui lit le slogan fait ses propres déductions. Par contre, le modèle du code complète le modèle inférentiel parce que ce premier offre le sens littéral du message publicitaire. Il faut aussi mentionner l'importance du rapport texte-image qui existe dans la publicité et qui mène souvent à des contextes implicites.

En ce qui concerne la façon dont on « arrange » les termes et les syntagmes, il faut dire qu'on observe un progrès dans la structure et aussi dans la modalité dont on compose des messages publicitaires dans les deux pays que nous analysons dans cette étude la Roumanie et la France. Le message publicitaire reflète la culture, la manière de penser et le développement de chaque pays. La culture éveille les émotions et les sentiments des gens. Cela influence le discours publicitaire qui est plus métaphorique et qui fait appel au psychique des gens.

[5] *Karine Berthelot-Guiet (2015), Analyser les discours publicitaires, Armand Colin, Paris, p.9*
[6] *Jean-Pierre Meunier, Daniel Peraya (2004), Introduction aux théories de la communication, Éd. de Boeck, Bruxelles, pp. 118-120*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

« Le slogan est une phrase concise et originale, conçue en vue de bien inscrire dans l'esprit du public le nom d'un produit, d'une firme ».[7] Le slogan transmet en mots le message de l'affiche publicitaire, il est plus difficile à composer, et de nos jours les publicitaires font appel aux psychologues pour voir les formules les plus appréciées et retenues par le public. Le slogan doit premièrement « séduire » le client. Il faut qu'on retrouve ses nécessites dans le produit présenté, pour augmenter le désir d'achat. Blanche-Noëlle Gruning caractérise le slogan comme une chose qui se passe très vite dans la tête des consommateurs : « Le slogan s'affiche et en même temps se dérobe : il nous atteint, nous séduit peut-être, et quelques secondes plus tard déjà-éphémère-il a disparu de notre champ de vision ».[8]

Le mot « slogan » est apparu premièrement en anglais, au début du XVIème siècle. Le mot avait plutôt une signification politique, désignant une « formule de propagande politique ». En France, ce mot est venu plus tard, grâce au développement des moyens de communication. La première « maison » qui a utilisé son propre slogan a été « Levitan », firme de meuble. C'était « Un meuble signé Levitan est garanti pour longtemps ». Dès lors, chaque compagnie a voulu avoir un slogan pour ses produits.

Le slogan est une formule brève qui doit mettre en valeur les qualités du produit et l'inventivité du publicitaire. Dans l'acception de Gilles Lugrin, le slogan est « une formule concise et économique du point de vue sémantique, qui a pour but d'attirer l'attention ». De nos jours, on classifie les slogans en deux catégories : le *slogan d'accroche* – la devise du produit (le titre) – et le *slogan d'assise*, qui signifie la promesse que le vendeur fait aux clients[9].

On ajoute aussi que le slogan est une « phrase, habituellement composée d'un petit nombre de mots, destinée à assurer, le plus simplement possible, la promotion et la vente d'un produit en l'évoquant ». [10]

De nos jours, les publicitaires se concentrent de plus en plus sur les formules brèves et concises dans l'élaboration des slogans. À cause de l'évolution rapide des nouvelles technologies, les gens demandent des formules qui les attirent et dans les même temps sont faciles d'être retenues.

---

[7] *Dictionnaire Larousse, http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/slogan/73057, consulté 05. 05.2016*
[8] *Blanche Noelle Grunig (1990), Les mots de la publicité, l'architecture du slogan, Éd. Presses du CNRS, Paris, p. 14*
[9] *Gilles Lugrin, Interprétations et effets des figures visuelles dans la communication publicitaire : le cas de la métonime et de la métaphore, http://boris.unibe.ch/35662/, consulté 06. 05. 2016*
[10] *Bernard Mouffe (2001), Le droit de la publicité, Éd. Bruylant, Bruxelles, p. 69*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

En plus, le choix d'un slogan publicitaire pose des difficultés pour les gens de la publicité. Le slogan doit être créé de manière à « frapper l'esprit » et « d'accrocher l'attention ». La répétition doit être présente dans le slogan pour une bonne mémoration, et aussi pour le rendre plus spécifique à la marque. Dans un aide mémoire anonyme, la définition pour « slogan » est bien choisie, en reflétant l'idée de spécificité : « L'essentiel est qu'il se retienne facilement et qu'il soit indissolublement lié à la marque et au produit ».

Une autre méthode utilisée dans la création des slogans est l'éloge. Le slogan doit avoir un caractère élogieux pour attirer les clients et augmenter le pouvoir d'achat et en même temps il faut encadrer le produit et la marque dans une lumière « sympathique ». De même, la création des slogans exige certaines méthodes, pour « accrocher » le public large. Ainsi, le slogan devrait contenir le nom de la marque pour éviter les confusions, et on observe que la plupart des slogans obéissent à cette règle. Par exemple, « Un meuble offert par Messidor, durera plus longtemps encore ». La facilité de mémorisation et de répétition est une technique très rencontrée parmi les slogans. Cette méthode les rend plus faciles à retenir, parce qu'une formule courte est plus aisément diffusée par les medias.

Il faut que le slogan suggère une bonne image du produit et de la marque, il doit même avoir une valeur « laudative », qui est l'une des caractéristiques principales du slogan. Pour y arriver, les producteurs font une description du produit, parlent de son utilité, efficacité etc. Par exemple, la réclame pour « Persil », détergent : « Persil lave tout seul, tout seul », ou bien « La vache qui rit » : « C'est du lait, du beurre, et de bons fromages ». On observe l'utilisation d'épithètes qui ont le rôle d'amplifier la qualité du produit.[11] Par exemple, la réclame de « Philips » : « Philips….c'est plus sur ». L'usage de l'hyperbole est illustré par des exemples tels : « Le propre du propre… C'est Concord, machine à laver automatique ».

En plus, la capacité d'attirer l'attention est la qualité fondamentale des slogans. C'est pourquoi, ils sont réalisés de sorte qu'ils puissent influencer la décision d'achat. Ici, on peut encadrer les lois de la psychologie de la forme. Pour être bien comprise, une formule doit avoir des « contours » bien délimités. Ainsi, la place du slogan devrait être à la fin de l'annonce publicitaire, pour renforcer l'image de la compagnie. Les jeux de mots représentent une autre méthode largement utilisée, qui se réfère plutôt au nom de la marque. « Dubo… Dubon… Dubonnet », le « Dubonnet » étant une marque de vermouth

[11] *David Victoroff, (1970), Psychologie de la publicité, Éd. Presses Universitaires de France, Paris, p.49-61*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

français.[12] L'illustration d'une idée historique peut parfois être observée dans des slogans. On peut voir celui de la réclame pour les « Bijoux Murat » : « L'éclat c'est moi ». Toutefois, la technique principale pour bien créer un slogan est l'économie des mots, car parmi les caractéristiques principales du slogan on retrouve l'économie et la concision.[13]

De même, l'image, ou la représentation du slogan, joue un rôle important. C'est pourquoi les publicitaires emploient une variété des formes, d'autant plus qu'elles contribuent à un bon contour du style et donnent une nuance particulière à la marque et à la compagnie. Par exemple, si on utilise des lettres cursives ou des minuscules dans le slogan, on transmet plutôt une sensation de familiarité, tandis que les majuscules reflètent l'autorité, l'agressivité, ou bien l'importance. La sonorité du slogan est aussi importante parce qu'elle est un élément facile à retenir qui devient d'habitude un symbole de la marque ou du produit. C'est pourquoi on doit utiliser des sons avec attention.[14]

Dans son œuvre « Sémantique du slogan publicitaire », Michel Ballabriga fait référence aux plusieurs types de relations linguistiques qui s'observent dans les structures des slogans publicitaires. Par exemple, la polysémie qui est d'après le dictionnaire Larousse la « Propriété d'un terme qui présente plusieurs sens. Les mots les plus fréquemment utilisés sont le plus souvent polysémiques. En revanche, la monosémie caractérise surtout les vocabulaires scientifiques et techniques. »[15] Par exemple: -"la chaleur des nouveautés" (Publicité pour les cheminées) – dans ce cas, la polysémie est donnée par le terme « chaleur ». Le publicitaire utilise son sens figé pour souligner la qualité du produit. [16]

L'antonymie est souvent utilisée par les publicitaires dans la composition des slogans parce que les slogans contenant des termes qui s'opposent sont facilement retenus par les consommateurs. D'habitude, on utilise les termes antonymes couplés. Par exemple : la publicité pour Chivas, marque de whisky « Loin des yeux, près du cœur ». Dans ce cas, l'antonymie est donnée par des les termes « loin » et « près ». La compagnie Mir, qui fabrique des lessives a aussi un slogan fondé par des antonymes : « Dur avec la saleté, tendre avec les couleurs ». L'antonymie étant donnée par des termes « Dur » et

---

[13] *David Victoroff, (op.cit.), p. 62-65*
[14] *Dacinia Crina Petrescu, (2002), Creativitate şi investigare in publicitate, Éd. Carpatica, Cluj-Napoca, p. 116, 120.*
[15] *Dictionnaire Larousse, http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/polys%C3%A9mie/62411?q=polysemie#61710 consulté 05.05. 2016.*
[16] *Michel Ballabriga, Sémantique du slogan publicitaire, (2000), Éd. Universitaires du Sud, Toulouse, p. 95.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

« tendre ». Un autre exemple est la publicité pour l'automobile Nissan : « Un paradis pour tous les enfers ». Les exemples montrent que

de nos jours, dans la composition du slogan sont fréquemment utilisés les antonymes ou les mots qui s'opposent, plus faciles à retenir. [17]

Dans la période contemporaine, les publicitaires appellent aux jeux de mots dans la composition des messages publicitaires parce qu'ils savent que le consommateur contemporain est attiré surtout par des combinaisons inattendues, jeux de mots et combinaisons linguistiques qui puissent attirer l'attention des consommateurs**.**

En plus, les représentations graphiques constituent une partie importante dans l'aspect du slogan, parce qu'en fait le message publicitaire est perçu empiriquement, à l'aide des particularités graphiques. On connaît plusieurs méthodes appliquées pour que le slogan attire l'attention. Les plus employées sont : mettre en relief une partie du message ou la souligner. Ce sont des techniques utilisées quand on veut mettre l'accent sur un mot ou une partie spécifique du message. Le tiret est utilisé pour séparer un mot du reste de l'annonce et en même temps pour mettre en valeur un syntagme ou une partie du slogan. On rencontre aussi une variété des formes populaires dans les slogans; les producteurs y font appel pour créer une relation plus proche avec leurs clients. Car, en fait, les masses sont les clients les plus fidèles.

De même, le slogan est accompagné d'habitude par une image, puisque cela donne au slogan une nuance d'agréabilité. L'image s'adresse non seulement au sens, mais elle « atteint » aussi le côté psychologique de l'individu. La représentation du produit est celle qui contribue à faire accroître le désir d'achat. Cependant, la question qui se pose est pourquoi la publicité fait toujours appel aux techniques visuelles, puisque que les slogans sont toujours accompagnés d'une image ou d'une représentation? C'est parce que le but des publicitaires est de focaliser l'œil humain.[18]

Un autre aspect important quand on parle de la technique de choisir un slogan est la couleur des lettres du message. Pour être compris par les consommateurs, le message doit être transposé d'une manière lisible avec des lettres qui attirent l'attention. Depuis longtemps, on a commencé à utiliser dans les slogans une variété de couleurs et d'éléments graphiques. On sait qu'il faut choisir des couleurs avec une visibilité

[17] *Blanche Grunig, (op. cit).,*
[18] *Hubert A. Greven, op.cit, p.174-177.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

maximale. Ainsi, les couleurs les plus rencontrées dans les slogans sont : le blanc, le jeune vif, le bleu clair et très clair.

Le message publicitaire était conçu plutôt de manière à informer le client, en lui offrant une description du produit. La publicité faisait souvent appel à la presse, qui la soutenait par la publication des réclames sur les unes des journaux. De nos jours, le langage publicitaire accorde une importance particulière au récepteur ; et par le caractère implicite du slogan, le publicitaire s'adresse directement au récepteur et veut l'impliquer directement. Nous avons remarqué que les textes/ slogans contemporains ont un caractère plus implicite qu'avant et que leur but est d'établir une relation plus proche avec les consommateurs.

Maintenant nous passons à l'analyse de notre corpus qui est composé de publicités roumaines et français de l'entre-deux-guerres et de la période contemporaine.

L'analyse du corpus

Publicités roumaines et françaises pour les produits cosmétiques

1. **Publicité française 1919**

Poudre de Riz liquide « Roselily »

Slogan : « Mesdames, avec le Roselily, poudre de riz liquide Vous serez toutes jolies et toujours jeunes »

Vous- le respect pour le client, dans notre cas les clientes, potentielles acheteuses du produit. Dans ce cas on observe la polysémie du pronom, il peut s'adresser a une seule cliente ou aux plusieurs. Par ce pronom, le publicitaire s'adresse aux futures clientes et présente les avantages qu'elles peuvent avoir en l'utilisant.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

2. **Publicité roumaine 1920**

Slogan: « ***Doamnelor***! adevărata eleganță o obțineți prin întrebuințarea renumitelor produse Eau de Cologne și Parfum Lady, Perle de Paris »

Mesdames! *La vraie élégance vous l'obtenez par l'utilisation des fameux produits Eau de Cologne et Parfum Lady, Perle de Paris (Ma trad.)*

Les emprunts linguistiques « eau de cologne », « perle de Paris » utilisés dans le slogan ont le rôle d'attirer les femmes de l'entre-deux-guerres, qui admiraient la culture vestimentaire française et aussi l'industrie des cosmétiques. Le signe d'exclamation utilisé a la fonction d'attirer l'attention des femmes, stratégie de persuassion[19]. « Mesdames » - formule d'adresse directe à un groupe cible, les femmes, futures clientes. « Mesdames »- marque personnelle implicite complétée avec l'image d'une femme élégante.

3. **Publicité française 2014**

Slogan : « J'adore »

Dans ce cas, on observe que le slogan est plus bref et implicite. Cette fois, le publicitaire laisse le consommateur à faire des déductions. Le slogan consiste dans la

[19] Monica Frunză, (2007), *Le fonctionnement des déictiques pronominaux dans le discours publicitaire français* in Transactions on Modern Languages, Vol.6, No.2, Timişoara, Éd. Politehnica

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

réplique d'une « star », cette fois Charlize Theron.**Je** -une personne qui a testé les qualités du produit[20]. Le slogan est composé sous la forme d'un témoignage d'une « star ».

4. **Publicité roumaine 2014**

Slogan : « Îndrăgostește-***te*** de viață ! Bucură-***te*** de farmecul ***tău*** natural – Giulia»

« Tombes amoureux de la vie ! Profites de ***ton*** charme naturel – Giulia » (Ma trad.)

Le pronom « Ton »-pronom possessif, moyen d'adresse directe vers le consommateur. Le but du publicitaire est d'établir une relation plus proche avec le consommateur, une communication plus directe avec lui. Par cette technique, le publicitaire cherche à persuader le client, surtout les jeunes qui aiment cette manière d'adresse. De même, le pronom établit une relation d'égalité entre le publicitaire et le client, augmente le pouvoir persuasif. Le publicitaire appelle, comme dans le cas précédent à une « star », la chanteuse roumaine Giulia. Cette technique est utilisée pour obtenir la confiance du consommateur.

Conclusions

Cette étude démontre que la manière de composer les slogans évolue parce que chaque fois le publicitaire répond aux demandes des consommateurs. Les clients actuels cherchent l'originalité, les jeux de mots et l'inattendu dans les slogans. Le progrès technologique donne plus de couleur aux slogans et fait le travail des publicitaires plus complexe parce qu'on doit composer des slogans plus implicites et attirants. Aujourd'hui le message publicitaire tend d'être plutôt inférenciel – par l'utilisation des personnages cibles pour la société contemporaine – tandis que dans le passé nous avons un renvoi direct ou moins indirect vers une image qui décrit/envisage le produit ou l'effet du produit.

[20] *Frunză, (op. cit.) , p. 200*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Bibliographie

BALLABRIGA Michel, *Sémantique du slogan publicitaire* (2000), Éd. Universitaires du Sud, Toulouse

BERTHELOT-GUIET Karine (2015), *Analyser les discours publicitaires*, Armand Colin, Paris

FRUNZĂ Monica (2007), *Le fonctionnement des déictiques pronominaux dans le discours publicitaire français* in Transactions on Modern Languages, Vol.6, No.2,Éd. Politehnica, Timişoara

GRUNIG Blanche Noelle (1990), *Les mots de la publicité, l'architecture du slogan*, Éd. Presses du CNRS, Paris

KERBRAT-ORECCHIONI Catherine (1998), *L'implicite*, Armand Colin, Paris

MEUNIER Jean-Pierre Meunier, PERAYA Daniel (2004), *Introduction aux théories de la communication*, Éd. de Boeck, Bruxelles

MOUFFE Bernard (2001), *Le droit de la publicité*, Éd. Bruylant, Bruxelles

PERELMAN Chaïm, OLBRECHTS-TYTECA Lucie (2008), *Traité de l'argumentation,* Éd. de l'Université de Bruxelles, Bruxelles

PETRESCU Dacinia Crina, (2002), *Creativitate şi investigare în publicitate*, Éd. Carpatica, Cluj-Napoca

PLANTIN Christian (1996), *L'argumentation*, Éd. Seuil, Paris.

VICTOROFF, David, (1970), *Psychologie de la publicité*, Éd. Presses Universitaires de France, Paris

Dictionnaire *Larousse*, http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/slogan/73057, consulté 05. 05.2016

LUGRIN, Gilles, *Interprétations et effets des figures visuelles dans la communication publicitaire : le cas de la métonime et de la métaphore*, http://boris.unibe.ch/35662/, consulté 06. 05. 2016

Les sources du corpus

http://www.lefigaro.fr/histoire/centenaire-14-18/2014/09/26/26002-20140926ARTFIG00298-les-pubs-des-produits-de-beaute-durant-la-grande-guerre.php - « Roselily poudre de riz liquide », consulté 23. 04.2016

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

http://hertha.blogspot.ro/2012/05/cochetaria-interbelica.html „Parfum Perle de Paris Lady, consulté 25.04.2016

http://www.thecubiclechick.com/2011/09/19/new-dior-jadore-film-starring-charlize-theron-marilyn-monroe/ « J'adore », consulté 27.04.2016

http://super-blog.eu/etapa-1-indragosteste-te-de-viata-cu-farmec/ « Farmec », consulté 27.04.2016

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

COMPOUND FAMILY NAMES IN THE TOPONIMY FROM OLTENIA AND MUNTENIA

Iustina Burci

Scientific Researcher II, PhD, "C.S. Nicolăescu-Plopşor" Scientific Research Institute, Romanian Academy, Craiova

Abstract: In onomastics, there are certain universalities, similar features – from the structural and functional point of view – met in several languages. Such a "common place" is presented by the compound antroponyms, whose process of formation is an intensive one, in the idioms (Russian, German, Greek etc.) that use as means for the enriching of the lexis, the compounding, and weakly represented in the languages that lack the morphology (Chinese etc.). The above mentioned method is not characteristic for Romania either, using derivation instead, but, nevertheless, it developed a proper system of compounding, similar to the general pattern, yet conditioned by the national specificity.

By consulting two toponimyc dictionaries – those from Oltenia and Muntenia – we intended, for the present paper, to analyse the compound antroponyms that are nowadays part of the inventory that encompasses the names of places. Even if they represent a less numerous category in the inventory of the Romanian toponimy, these names are not less important than others; they have to be regarded as onomastic micro-patterns, but also as an expression of the subjective relation between the members of a small community.

The aspects considered in our research have been:

a) *the frequency of the compound antroponyms inside the pattern;*

b) *the method of writing (different according to the way in which the people who bear the names or the local authorities registered them in documents);*

c) *structure (mainly based on relation of subordination);*

d) *the etymology (the establishing of the status of antroponym or toponym inside the toponymic construction).*

Keywords: toponimy, compound antroponyms, transfer, expressivity, structure.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Toponimia românească cuprinde – cu toate că suntem „obişnuiţi să vedem în numele date localităţilor, apelor, munţilor sau altor forme de relief, o semnificaţie obiectivă sprijinită pe o realitate materială sau susţinută de fapte istorico-sociale concrete, controlabile, deci o semnificaţie detaşată de impresia noastră subiectivă”[1] –, un număr considerabil de denumiri care poartă amprenta implicării subiective a spiritului uman, mereu predispus, prin natura sa intrinsecă, spre asociativ şi imaginativ, în stabilirea unor nume, cu deosebire a acelora situate în perimetrul de confort al denominatorilor: satul.

Ceea ce „inspiră” în alegerea denumirilor este, în primul rând, aspectul exterior al topo-obiectului, condiţionat însă de modul particular, la fel de important, în care oamenii se raportează la acesta; la nivel lexical, din acest melanj rezultă cel mai adesea numele metaforice, unele mustind de imaginaţie, pe de o parte, dar şi de pragmatism, pe de alta, îndeplinindu-şi funcţia pentru care au fost, de fapt, create: aceea de jaloane menite să orienteze topografic viaţa comunităţii.

Apetenţa pentru comparaţie a creatorilor de nume a făcut ca toponimia locală să devină o proiecţie a microuniversului casnic (în centrul căruia se află, bineînţeles, omul); ea a fost înţesată cu denumiri care reconstituie (nominal) *in extenso* atât portretul fizic şi psihologic uman, cât şi obiectele[2] sau fiinţele de care omul se foloseşte sau în preajma cărora trăieşte.

Astfel, prin analogie, toponimele au primit nume, precum: *Ciungu* (deal în satul Sărbătoarea-Dj; provenit de la entopicul *ciung* „creastă de deal fără vârfuri şi piscuri”), *Disagi* (coastă de deal în comuna Malu Mare-Dj; locul este format din două coaste abrupte, atârnate ca nişte *disagi*), *Genunchiu Calului* (loc în satul Cheia-Vl; provine de la entopicul *genunchi* „pietre mici, rotunde” plus determinantul antroponimic *Calu*), *Harţagu* (pârâu în comuna Gura Teghii-Bz; etimologia lui ne trimite la apelativul *harţag* „pornire spre ceartă, gâlceavă”), *Plângerea* (pârâu în comuna Bumbeşti-Piţic-Gj; provine din *plângere*, în accepţie figurată), *Polonicu* (vale în satul Severineşti-Mh; forma aminteşte de cea a cunoscutei ustensile de bucătărie), *Pufoaica* (teren arabil în satul Pârâienii-Vl; provine din adjectivul *pufos*, cu sensul de „afânat”), *Rinichii lui Teacă* (piscuri localizate în judeţul Argeş; denumirea este alcătuită din entopicul *rinichi* determinat antroponimic), *Sacii cu Lână* (stânci în comuna Costeşti-Vl; forma lor aminteşte de aceea a unor saci cu

[1] *Vasile Ioniţă, Nume de locuri din Banat, Timişoara, Editura Facla, 1982, p. 68.*
[2] *Dar şi situaţiile factuale determinate de condiţii independente de voinţa umană.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

lână), *Scara Mâţei* (poteci în satele Gornoviţa şi Tismana-Gj; ni se sugerează un urcuş periculos sau sinuos), *Scărişoara* (teren abrupt cu trepte, aflat în satul Aniniş-Gj şi numele unui munte – cu înfăţişare similară – în comuna Lereşti-Ag) etc.

Sunt doar câteva exemple, un număr infim dacă avem în vedere inventarul luxuriant al denumirilor cu încărcătură expresivă întâlnite în toponimie. Însă, pline de expresivitate nu sunt doar acestea, ci şi numele de locuri care includ antroponime[3], cândva porecle caracterizatoare; chiar dacă nu au fost create cu mijloacele toponimiei, ci prin *conversie interonimică*[4] şi se presupune că sunt deja golite de sens[5] în noua lor funcţie (cea toponimică), totuşi, (ne)concordanţa dintre o persoană (din punct de vedere fizic, psihic, comportamental etc.) şi imaginea pe care cei din jur au avut-o despre ea se simte (la nivel emoţional) şi se vede (la nivel denominativ) chiar şi în acest stadiu. Astfel, putem întrezări, sub „carapacea" demult pietrificată a unor toponime[6] – *Balta lu Buzuloiu* (Gj), *Coasta lu Blegu* (Vl), *Coasta lu Guşatu* (Gj), *Dealu Surcilă* (Vl), *Drumu Cocoşăncii* (Db), *Drumu lu Pişău* (Ph), *Găvanu lu Mâniosu* (Tr), *Via lui Luţă Filip Râiosu* (Gj), *Mahalaua ale Cloanţă* (Dj), *Măgura lu Risipitu* (Ot), *Mlaştina lu Înghesuitu* (Gr), *Moara Cutcudache* (Mh), *Pantoafa* (Gj), *Pădurea Farfuroaia* (Ot), *Pădurea lu Treanţă* (Mh), *Piscu lu Pacoste* (Gj), *Podu lu Plesnitu* (Dj), *Podu lu Tiugă* (Vl), *Poiana lu Burduf* (Gj), *Puţu lu Fiorosu* (Cl), *Puţu lu Mierosu* (Br), *Puţu lu Moş Nădrag* (Gr), *Râpa Nespălatului* (Gj), *Stâna lu Jumărică* (Bz), *Uliţa lu Sâsâială* (Ot), *Uliţalu Nespălatu* (Dj), *Uliţa lu Tămbălău* (Gj), *Ulmu lu Ţanţagoi* (Dj), *Valea lu Şchiopârlan* (Gj), *Valea lui Ţuică* (Dj) etc. –, satira şi ironia denominatorilor populari faţă de posesorii poreclelor.

Porecla a avut (şi are[7]) capacitatea de a îngloba în ansamblul diversităţii sale semantice, în parametri optimi (întruniţi de tripticul: existenţa unei particularităţi negative/pozitive sau a unui obiect/eveniment comparat, situaţie favorizantă, prezenţa observatorului-denominator), cuvinte monomembre aparţinând celor mai diferite domenii

[3] *În lucrarea 101 nume de locuri (Bucureşti, Editura Humanitas, 2015), Ion Toma arăta că „numele de persoane sunt implicate în formarea numelor de locuri într-o măsură importantă, mai mult decât sunt numele de locuri implicate în formarea antroponimelor" (p. 30).*
[4] *Ibidem, p. 64.*
[5] *Lucru care se întâmplă încă din faza trecerii lor la ipostaza de antroponime, care nu se mai referă la un individ anume.*
[6] *Selectate din Dicţionarul toponimic al României. Oltenia (DTRO) (coordonator prof. univ. dr. Gh. Bolocan), vol. I (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 şi urm.; Dicţionarul toponimic al României. Muntenia (DTRM) (coordonator prof. univ. dr. Nicolae Saramandu),1 (A-B), Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005 şi urm. Vom menţine în articolul nostru, pentru conformitate, abrevierile cu care au operat dicţionarele indicate.*
[7] *Cu menţiunea că în momentul de faţă porecla rămâne la stadiul de poreclă.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

lexicale, dar şi structuri compozite, un fel de descrieri (fizice ori psihice) concentrate ale „proprietarilor" lor.

Asupra acestora[8] din urmă, mai exact a modului în care ele se reflectă astăzi în toponimie, ne vom opri în paginile următoare. Redusă ca volum[9], informaţia ne dezvăluie, prin compensaţie, disponibilităţi expresive sporite ale numelor compuse, care păstrează, în plus, şi transparenţa relaţiilor[10] interne. Materialul de lucru ne-a fost oferit de cele două dicţionare toponimice deja citate: cel al Olteniei şi cel al Munteniei.

O primă remarcă pe care o putem face este aceea că „viaţa" marii majorităţi a numelor pe care le avem în vedere se derulează, de obicei, între graniţele înguste ale satului. Din acest motiv, cele mai multe dintre ele apar însoţite de entopice (*baltă, cot, drum, fântână, măgură, pârâu, vale* etc.), care desemnează tipul obiectului denumit la data la care toponimul a luat naştere, de prepoziţii (*la, pe, pi la*) care fixează locul (*La Barbăroşie*) sau traseul (*Pi la Ţară Lungă*), ori de ambele (*Fântâna de la Pui de Maică*). Raportul stabilit între membrii compusului este, cu unele excepţii, cel de posesie, realizat proclitic (*Cotu lu Barbă Lată*, *Drumu lu Cap de Fier*) sau enclitic (*Lotu Catăcalului, Pivniţa Botgroşilor, Râpa Bouroşului*). Într-un singur caz, în materialul analizat, articolul posesiv i-a fost alipit numelui de botez[11], nu celui de familie: *Puţu Radului Cal Negru*.

Iată însă şi care este lista numelor de locuri (simple sau analitice) din a căror componenţă fac parte antroponime compuse (acestora le vom ataşa inclusiv localizarea, pentru o mai bună „vizualizare" a lor în teritoriu). De asemenea, trebuie să menţionăm faptul că pentru a avea imaginea lor cât mai clară, am aranjat toponimele în ordine

[8] *În lucrarea, Antroponimie în diacronie. Privire specială asupra Iaşului, Craiova, Editura MJM, 2001 am analizat numele de familie compuse din zona Iaşului (aşa cum au fost ele înregistrate în Catagrafia Moldovei de la 1772-1773 şi 1774), iar în articolul Antroponime compuse, în: „Studii şi cercetări de onomastică" (SCO), nr. 5, Craiova, Editura Universitaria, 2000, pp. 187-195, am lărgit discuţia asupra patronimelor compuse, vechi şi actuale, precum şi asupra numelor de botez plurimembre.*

[9] *Limbii române nu îi este proprie compunerea ca mijloc de formare a cuvintelor noi, iar acest lucru se reflectă, fără doar şi poate, şi în inventarul antroponimic românesc, îmbogăţit în special prin derivare.*

[10] *N. V. Podolskaja arăta că antroponimele compuse nu pierd, în timp, motivaţia îmbinării bazelor (lucru care nu se întâmplă în cazul toponimelor); indiferent de vechimea celor dintâi, „mobilul" care a dus la apariţia lor este explicit (Problemî onomasticeskogo slovoobrazovanija (k postanovke voprosî), în: „Voprosî jazîkoznanija", nr. 3, Moskova, 1990, p. 47).*

[11] În formulă completă, [prenume + patronim], am întâlnit doar câteva exemple: *Fântâna lu Stăvărache Ară-Rău, Moşia Mişu Botgros, Partea Manei Bou-Roşu, În Valea lui Radu Bunăcale, Fântâna lu Costandin Chele-Lungă, Odaia lu Hagi Mehmet Faţă Lungă, Fântâna lu Brat Paterău, Puţu lu Ion Roadeoală.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

alfabetică inversă, adică în funcţie de elementul secund[12] – antroponimul, după cum urmează:

Ară-Rău (*Fântâna lu Stăvărache*)[s. Comoara c. Drăgăneşti-Vlaşca-Tr];

Ardeo (*Vâlceaualu*) [s.c. Pleşoiu-Ot];

Bagioală (*Părulu*) [s. Chinteşti c. Bobiceşti-Ot];

Bangata (*Puţu lu*) [s. Pelinu c. Dor Mărunt-Il];

Barba de Aramă [s. Trivalea-Moşteni-Tr];

Barba Lată [s. Sărăţeni c. Balaciu-Il];

Barbă Albă [s.c. Desa, s.c. Poiana Mare-Dj]; ~ (*Balta*) [s.c. Poiana Mare-Dj]; ~ (*Grindu*) [s.c. Desa-Dj]; ~ (*Pădurea din*) [c. Poiana Mare-Dj]; ~(*Pădurea*) [s.c. Poiana Mare-Dj];

Barbă Lată [s.c. Gogoşu-Mh; or. Horezu-Vl]; ~ *Barbă Lată* (*Cotu lu*) [s.c. Valea Stanciului-Dj]; ~ (*La Crucea lu*) [s.c. Gălbinaşi-Bz];

Barbălată (*Conacu lu*) [s. Burila Mică c. Gogoşu-Mh]; ~ (*Podişu lui Ion*) [s.c. Aluniş-Ph];

Barbă-Lată (*Valealu*) [or. Horezu-Vl];

Barb-Lată (*Vâlceaua lu*) [s. Almăjel or. Filiaşi-Dj];

Barbă Neagră (*Cracu lu*) [s.c. Brezniţa-Ocol-Mh]; ~ (*La*) [s.c. Galbenu-Br]; ~(*Movila lui*) [s.c. Robeasca-Bz];

Barbă Roşie (*La*) [s. Poienari c. Poienarii de Argeş-Ag];

Barbărasă (*Măgura lu*) [s. Ghidici c. Piscu Mare-Ot];

Bărbăras [s.c. Hinova-Mh];

Bardă Mândră (*La*) [s. Bâlta or. Filiaşi-Dj];

Beasăoaie (*Vâlceaualu*) [s.c. Morunglav-Ot]; ~(*Vialu*) [s.c. Morunglav-Ot];

Belevacă (*La*) [s.c. Albeşti-Il];

Belivacă [mahala şi biserică m. Craiova-Dj]; ~ [pădure s. Linia c. Budeşti-Vl]; ~ (*Fântâna lu*) [s.c. Vişina-Ot]; ~ (*Poiana lu*) [s. Beloţ c. Sopot-Dj]; ~(*Uliţalu*) [s. Schinteieşti c. Izvoru Bârzii-Mh];

Boimorţi (*La*) [s. Nehoiaş c. Nehoiu-Bz];

Botgros (*Cotu lu*) [s. Cârciu c. Văgiuleşti-Gj]; ~ (*Moşia Mişu*) [s. Cârciu c. Văgiuleşti-Gj];

---

[12] *Cu excepţia celor câtorva cazuri în care toponimul este format doar din numele de familie. Vom avea situaţii când acelaşi nume ocupă poziţii succesive în lista noastră. Faptul se datorează variantelor multiple sub care a fost înregistrat.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Bou Roşu (*Râpa*) [c Filipeştii de Pădure-Ph];

Bou-Roşu (*Partea Manei*) [s.c. Jegălia-Il];

Bouroşului (*Râpa*) [loc m. Câmpina-Ph];

Buzerele (*Movila lui*) [s.c. Berteştii de Jos-Br];

Bunăcale (*În Valea lui Radu*) [s.c. Ghimpaţi-Gr];

Cacăfoc (*Dealu lui*) [s. Stigniţa c. Poroina Mare-Mh];

Cacă-Iapa [s.c. Cernăteşti-Bz];

Cacămeiu [s.c. Grădiştea-Cl];

Cacăoală (*Linia lu*) [s.c. Grădinari-Gr];

Căciulă Grasă (*La Lacu lui*) [s.c. Băbăiţa-Tr];

Cal Negru (*Puţu Radului*) [s.c. Poienarii Burchii-Ph];

Cal-Alb [s. Băieşti c. Cernăteşti, s. Cărpiniştea c. Beceni-Bz];

Capalb (*Linia lu*) [s.c. Liţa-Tr];

Cap Alb (*Iagodu lu*) [s. Peri c. Husnicioara-Mh];

Cap de Fier (*Drumu lu*) [s. Finta Mare c. Finta-Db]; ~ (*Grindu*) [s. Dunăreni c. Goicea-Dj];

Cap dă Urs [s.c. Chirnogi-Cl];

Caproş (*La*) [s.c. Floreşti-Ph];

Cap Roşu [c. Floreşti-Ph];

Catacalu [s.c. Smeeni-Bz];

Catacalului (*Lotu*) [s.c. Stoieneşti-Br];

Catăcalu [s.c. Smeieni, s. Maxenu c. Ţinteşti-Bz];

Cată-n Sus (*Plopii lui*) [s.c. Făcăieni-Il];

Căcărău (*Pârâu*) [s.c. Hulubeşti-Db];

Chele-Lungă (*Fântâna lu Costandin*) [s.c. Vădeni-Br];

Chică Lungă (*Priporu lu*) [s. Valea Mare c. Runci-Gj];

Cinci Bani (*Fântâna lu*) [s.c. Giubega-Dj];

Cioară Moartă (*Fântâna lu*) [s. Plosca c. Bistreţ-Dj];

Coace Boabe [s.c. Brăneşti-Gj]; ~ (*Pisculu*) [s. Capul Dealului şi Gilort c. Brăneşti-Gj];

Coarne Mari (*Fântâna*) [s.c. Cervenia-Tr]; ~(*Linia lu*) [s. Cervenia-Tr];

Cur Sus [sat c. Hotarele-Gr];

Cur de Câine [sat c. Râmnicelu-Bz];

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Dinte Negru (*Lacu*) [s.c. Seaca-Tr];

Domnului de Rouă (*Şoseaua*) [s. Marcea c. Ioneşti-Vl];

Faţă Lungă (*Odaia lui Hagi Mehmet*) [m. Brăila-Br];

Frige Câine [s.c. Blejeşti-Tr; s.c Budeşti-Vl]; ~ (*La*) [m. Ploieşti-Ph];

Frunte Lată (*Conacu lu*) [s. Busu c. Greceşti-Dj]; ~ (*Puţu lu*) [s.c. Brădeanu-Bz]; ~ (*Sălciile lui*) [s.c. Brădeanu-Bz];

Frunză Verde (s. Poiana c. Ciulniţa-If); ~ (*Pârâu lu*) [s. Dealu Obejdeanului c. Morăreşti-Ag];

Fuge Bine (*Dosu lu*) [s. Cerneţi c. Şimian-Mh]; ~ (*Valea lui*) [vale-Gj].

Gură Gata (*Lacu lu*) [s.c. Siliştea-Tr];

Gheaţărece (*Fântâna lu*) [s. Călineşti c. Mischii-Dj];

Grui Lung (*Dealu lu*) [s. Cârstieni c. Călineşti, s. Turburea c. Corbeni-Ag];

Gurlup [s. Bengeşti c. Bengeşti-Ciocadia-Dj];

Încurcă-Lume (*Hanu lu*) [s. Mislea c. Corabia-Db];

Jugă Urşii (*Casa*) [m. Buzău-Bz];

Leagăoaie (*Puţu lu*) [s. Valea Roşie c. Mitreni-Cl];

Limbă Lată (*Locu lu*) [s. Runcu Mare c. Grădinari-Ot]; ~ (*Puţu lu*) [s. Inoteşti c. Colceag-Ph]; ~ (*Casa lui*) [or. Titu-Db];

Maimăduc (*Fântâna*) [s.c. Mircea Vodă-Br];

Mălai Mare (*Gârla lu*) [s. Orlea Nouă c. Orlea-Ot];

Mălai Rău [s.c. Perişor-Dj]; ~ (*Cişmeaua de la*) [s.c. Perişor-Dj]; ~ (*Poiana Lacului lu*) [s. Mărăcinele c. Perişor-Dj]; ~(*Valealu*) [s.c. Giubega-Dj];

Mămăliguţă Nefiartă (*Dealu lu*) [s. Sfârcea c. Braloştiţa-Dj];

Maţe Arse [s. Iazu c. Scânteia-Il];

Maţe Negre [s.c. Chirnogi-Cl];

Maţegoale (*La alde*) [s.c. Călmăţuiu de Sus-Tr];

Mei Roşu (*Puţu lui*) [s.c. Plătăreşti-Cl]; ~(*Vâlceaua*) [s. Horezu c. Dobreţu-Ot];

Meiroşu (*Plopu lui*) [s. Frunzaru c. Sprâncenata-Ot];

Ochi Albi (*Măgura lu*) [s. Obârşia Veche c. Obârşia-Ot]

Ochialbi (*Valea*) [*s. c.* Vădăstriţa-Ot];

Pâine Caldă (*Pădurea lu*) [s. Hotărani c. Roşiile-Vl];

Papă Tot (*Gâldău lu*) [s. Sărata c. Călăraşi-Dj];

Pârliapă (*Lacu lu*) [s. Cucuieţi c. Scrioaştea-Tr];

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Pate Rău [s.c. Dumitreşti-Vr];

Paterău (*Fântâna lui Brat*) [s. Pleşa c. Bumbeşti-Jiu-Gj];

Pate-Rău [s. Sâmbotin c. Schela-Gj]; ~ (*Bradu*) [s.c. Bumbeşti-Jiu-Gj];

Patru-Fraţi [s.c. Dăbuleni-Dj];

Pâle-Pâle (*Fântâna lu*) [s.c. Unirea-Dj];

Perde-Vară (*Vâlceaualu*) [s.c. Corlăţel-Mh]; ~(*Vialu*) [s.c. Corlăţel-Mh];

Peşte Rău (*Lacu lu*) [s. Ştefeni c. Mereni-Tr];

Picior-de-Porc (*Casa lu*) [s. Albeşti c. Smeieni-Bz];

Picior-Gros (*Grindu lu*) [s. Orlea Nouă c. Orlea-Ot];

Piele-Lungă (*Pădurea*) [s.c. Ceptura-Ph];

Pierde Vară (*Locu a lu*) [s.c. Corlăţel-Mh]; ~ (*Puţu lu*) [s. Gruiu c. Budeşti-Cl];

Pierde-Vară (*Coada lu*) [s. Criva c. Vârvoru de Jos-Dj]; ~ (*Nucii lu*) [s.c. Corlăţel-Mh];

Piripui (*Dealu lu*) [s. Poiana c. Ciuperceni-Tr];

Piscu Lung (*Poiana lu*) [s. Peşteana-Vulcan c. Ciuperceni-Gj];

Plânge Banu [s.c. Stăncuţa-Br];

Puică Chioară (*Aria lu*) [s.c. Ulmu-Br];

Pui de Lup (*Fântâna lu*) [s.c. Maglavit-Dj];

Pui de Maică (*Fântâna de la*) [s.c. Vela-Sj];

Pui-Fript (*Moara lu*) [s.c. Glodeanu Sărat-Bz];

Pungerău [s. Ţibăneşti c. Tufeşti-Br];

Pupă Lapte (*Drumu lui*) [s.c. Călmăţuiu-Tr]; ~ (*Drumu Vechi al lui*) [s.c. Călmăţuiu-Tr]; ~(*Uliţalu*) [s. Ungureni c. Gherceşti-Dj];

Pupălapte (*Izvoru lu*) [s. Vrata c. Gârla Mare-Mh];

Pupă-Lapte (*Vâlceaualu*) [s. Leoteşti c. Morunglav-Ot]; ~(*Vialu*) [s. Leoteşti c. Morunglav-Ot];

Pute Rău (*La*) [s.c. Chiojdeanca-Ph];

Roade Deal (*Fântâna lu*) [s.c. Vela-Dj];

Roadeoală (*Puţu lu Ion*) [s. Sărăteni c. Balaciu-Il];

Rupedial (*Pe Dealu lu*) [s. Urluiu c. Bogdana-Tr];

Sete Bună (*La*) [m. Ploieşti-Ph];

Şapte Boi (*Pădurea lu*) [s. Palanga c. Popeşti-Ag]; ~ (*Fântâna lu*) [s.c. Cetate-Dj];

Stăncale (*Râpa lu*) [s. Doftana c. Telega-Ph];

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Strică Lemne [s. Odobeasca c. Poiana Cristei-Vr];

Ţară Lungă (*Pi la*) [s. Găgeni c. Lădeşti-Vl]; ~ (*Fântâna lu*) [s.c. Vlădila-Ot];

Trei Sferturi (*Fântâna lu*) [s.c. Giurgiţa-Dj];

Urmă Lup (*La Poiana lu*) [s. Croitori c. Ulieşti-Db];

Varză Acră (*La Mitea*) [s. Copăcelu c. Râureni-Vl];

Vreme Rea (*Fântâna lu*) [s.c. Bustuchin-Gj];

Zamă Neagră (*Podulu*) [s. Cetăţuia c. Vela-Dj];

Zeamă Neagră (*Dealu lu*) [s.c. Giurgiţa-Dj];

1 Mai (*Fântâna lu*) [s.c. Vădastra-Ot].

Pe marginea materialului anterior putem face câteva observaţii care se referă la:

a) ***Frecvenţă***. Cel mai utilizat antroponim compus s-a dovedit a fi *Barbă Lată*, întâlnit în componenţa a opt[13] toponime distribuite în cinci judeţe: Buzău, Dolj, Mehedinţi, Prahova, Vâlcea. Acesta este urmat, în ordine descrescătoare, de *Belivacă, Pierde Vară,Pupă Lapte* (şase), *Barbă Albă* (cinci), *Mălai Rău, Pateu Rău* (patru), *Barbă Neagră, Bou Roşu, Catăcalu, Frunte Lată, Limbă Lată, Mei Roşu* (trei), *Barbărasă, Beasăoaie, Botgros, Cap Alb, Cap de Fier, Cap Roşu, Coace Boabe, Coarne Mari, Frige Câine, Frunză Verde, Fuge Bine, Ochi Albi, Şapte Boi, Ţară Lungă, Zeamă Neagră* (două). Restul numelor se bucură de individualitate totală, o dată pentru că fac parte dintr-un model el însuşi periferic în onomastica românească, iar a doua oară pentru că sunt marginale în cadrul acestui model, prezenţa lor fiind redusă la graniţele unui singur sat[14].

b) ***Grafie***. Antroponimele prezentate ne determină să facem observaţia că nu întotdeauna compusul ia naştere prin aglutinare (*Bangata, Barbărasă, Belivacă, Meiroşu* etc.), ci şi prin juxtapunerea termenilor (*Barbă-Lată, Barbă Roşie, Căciulă Grasă, Cal-Alb* etc.), fiind vorba, ca şi în cazul limbii comune, de grade diferite de sudură morfosintactică a cuvintelor. De exemplu, pentru a întări faptul că avem de-a face cu o sintagmă, uneori, între părţile constitutive apare cratima: *Barbă-Lată, Cal-Alb, Pate-Rău, Pierde-Vară* etc. Există însă situaţii în care unul şi acelaşi antroponim a fost inscripţionat în mai multe

[13] *Cifra include antroponimul standard şi variantele sale grafice; la fel se întâmplă şi în cazul celorlalte nume.*

[14] *Chiar dacă în interiorul acestei aşezări numele a migrat de la un obiect la altul: Cacămeiu, de pildă, apare numai în comuna Grădiştea din judeţul Călăraşi, dar ca denumire de sat, moşie şi baltă.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

feluri: *Barba Lată,Barbă Lată, Barbălată, Barbă-Lată, Barb-Lată*[15]. Considerăm că este vorba despre o problemă de grafie care are la bază fie modul particular în care „deținătorii" și-au ortografiat propriul numele, fie felul în care acesta a fost transcris în acte de către reprezentanții puterii administrative din perioada în care el a fost consemnat documentar (căci, trebuie să ținem cont de faptul că unele dintre aceste nume au un „stagiu" considerabil în îndeplinirea funcției de toponim și, cu atât mai mult, în cea de antroponim). Norma ortografică – mijlocită de relațiile permanente ale individului cu autoritatea locală a impus deseori pronunțări și scrieri variate pentru același nume. Ca pe o problemă de opțiune de scriere putem trata și alternanța[16] vocalică prezentă în numele *Belevacă* și *Belivacă*.

c) ***Structură***. Modelul onomastic analitic urmează îndeaproape regulile de compunere ale construcțiilor din limba comună. În materialul pe care l-am avut la dispoziție, singurul raport înregistrat a fost cel de subordonare[17], realizat schematic astfel:

– [substantiv + adjectiv]: *Barbă Albă, Barbă Lată, Barbă Neagră, Barbă Roşie, Barbărasă, Barbă Mândră, Boinegri, Boimorţi, Botgros, Bou Roşu, Buzerele, Bunăcale, Căciulă Grasă, Cal Negru, Capalb, Cal-Alb, Caproş, Căcărău, Chele Lungă, Chică Lungă, Cioară Moartă, Coarne Mari, Dinte Negru, Faţă Lungă, Frunte Lată, Frunză Verde, Gheaţărece, Grui Lung, Limbă Lată, Mălai Mare, Mălai Rău, Mămăliguţă Nefiartă, Maţe Arse, Maţe Negre, Maţegoale, Mei Roşu, Ochi Albi, Pâine Caldă, Picior-Gros, Piele-Lungă, Piscu Lung, Puică Chioară, Pui-Fript, Sete Bună, Ţară Lungă, Varză Acră, Vreme Rea, Zeamă Neagră*;

– [substantiv + prepoziţie + substantiv]: *Barba de Aramă,Cap de Fier, Cap dă Urs, Cur de Câine, Domnului de Rouă, Picior-de-Porc, Pui de Lup, Pui de Maică*;

– [substantiv + adverb]: *Bangata, Gură Gata*;

[15] *Se remarcă, în ultimul exemplu, şi apocopa sunetului a. Fenomenul este întâlnit şi în cazul lui Bărbăras (apocopa lui ă) şi Caproş (apocopa lui u), în timp ce, antroponimul Pungerău a pierdut (prin afereză) primele două sunete.*

[16] *În timp ce, în Zamă vs. Zeamă, ori Rupedial este vorba despre limbaj popular.*

[17] *Coordonarea apare în nume ai căror termeni fac parte din aceeași clasă: [substantiv + substantiv]: Dorlelița, Felibrânză, Buzgurilă, Dealval etc. sau [verb + verb]: Calcatinge (vezi nota 8). Formal, și în materialul de față există două antroponime – Gurlup și Urmă Lup – care se încadrează acestui tip de relație internă. Logica însă, ne spune că aici a vut loc elidarea prepoziției de.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

– [verb + substantiv]: *Bagioală, Beasăoaie, Belivacă, Cacăfoc, Cacă Iapa, Cacă Meiu, Cacăoală, Catăcalu, Coace Boabe, Frige Câine, Încurcă-Lume, Jugă Urşii, Leagăoaie, Pârliapă, Pierde Vară, Plânge Banu, Pupă Lapte, Roade Deal, Roadeoală, Rupedial, Strică Lemne*;

– [verb + pronume]: *Ardeo*;

– [verb + prepoziţie + substantiv]: *Stăncale*;

– [verb + adverb]: *Ară-Rău, Fuge Bine, Papă Tot, Pateu Rău, Pungerău, Pute Rău*;

– [verb + prepoziţie + adverb]: *Cată-n Sus*;

– [numeral + substantiv]: *Cinci Bani, Şapte Boi, Patru-Fraţi, Trei Sferturi, 1 Mai*;

– [interjecţie[18] + substantiv]: *Piripui*;

– [adverb + pronume + verb]: *Maimăduc*;

După cum se poate observa, prima dintre structuri este şi cea mai bogată. Dacă substantivele predominante sunt cele care se referă la părţi ale corpului uman (*barbă, buze, cap, chică, dinte, faţă, frunte, limbă, maţe ochi* etc.), adjectivele utilizate vizează în special dimensiunea, culoarea şi calitatea umană. O clasificare generală a calificativelor ar cuprinde următoarele poziţii: 1. *lată* şi *rău,* care apar fiecare în parte de câte 14 ori, 2. *alb/ă/i* – de zece ori, 3. *roşu/roşie* – de nouă ori, 4. *negru/neagră/negre* – de opt ori, 5. *lung/ă* – de şapte ori, 6. *gros* şi *mare/i* – de trei ori, 7. *ras/ă, mort/moartă, bună, verde* – de două ori, 8. *rece, nefiert/nefiartă, arse, gol, cald, chioară, acru* – o singură dată.

Lista iniţială a numelor de locuri poate fi îmbogăţită cu încă trei denumiri cu structură distinctă: compunere şi, ulterior, derivare. În primul caz, *Bărbărăsia* (pădure în satul Cârjei comuna Hinova-Mh), derivarea a avut loc, se pare, în „ograda" toponimiei: numele personal *Barbărasă* a fost derivat cu sufixul *-ie*, după modelul *Moş* + sufixul *-ie* = *moşie*, semnificând aparţinerea sau având sens colectiv[19]. Şi celelalte două, *Gâtstrâmboaica* (tarla în comuna Adunaţii-Copăceni-Gr) şi *Pierdvărica* (loc în satul Tănăseşti oraşul Horezu-Vl), au suferit procesul derivării, după părerea noastră, în aceeaşi sferă, toponimică, desemnând, ambele, un raport de posesie: tarlaua lui *Gâtstrâmb*, locul (proprietatea) lui *Pierde Vară.* Astfel de exemplele sunt extrem de puţine şi în antroponimie. Deşi, teoretic, poreclele şi supranumele compuse pot forma nume noi prin

[18] *Avem un singur exemplu format prin duplicarea unei interjecţii: Fântâna lu Pâle-Pâle (s.c. Unirea-Dj).*
[19] *Vezi DTRO, vol. 1.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

afixare[20], practic, acest lucru se întâmplă rar, acțiunea fiind mai des întâlnită la nivelul limbii comune (*burtăverzime, optzecist* etc.), acolo unde întâietatea le aparține sufixelor abstracte.

Li se alătură celor trei nume de locuri anterioare încă unul, numai că, de această dată nu mai este vorba despre derivare, ci vizată este categoria numărului. Poreclele compuse sunt, după cum s-a putut observa deja, mărci individuale; într-o singură situație – *Pivnița Botgroșilor*[21] (s.c. Văgiuleşti-Gj) – denumirea s-a extins pentru a-i cuprinde sub „umbrela" sa pe toți membrii familiei, cei care au în posesie construcția respectivă, și acest lucru se reflectă în numărul plural al antroponimului.

d) ***Etimologie***. Majoritatea covârșitoare a toponimelor prezentate, fie că sunt simple, fie că sunt analitice au în componența lor antroponime compuse. Cu două excepții – *La Pute Rău* și *Valea Ochialbi* – în care compusul (*Pute Rău* și *Ochialbi*) îndeplinea deja funcția de toponim[22] în momentul în care a luat naștere noul nume de loc. Astfel, cele două sunt formate din: prepoziția *la* + toponimul *Pute Rău* și entopicul *vale* + toponimul *Ochialbi*.

Concluzii. Dat fiind faptul că antroponimele compuse reprezintă o categorie foarte restrânsă în economia onomasticii românești, prezența lor în rândul numelor de locuri se datorează, cel mai adesea, unui concurs de împrejurări extrem de favorabile: designatul s-a aflat[23], la un moment dat, în „vizorul" comunității, îndeplinind funcția de reper toponimic identificator. Astfel de nume pot „colora" în registru comic inventarul toponimic actual, fiind însă cât se poate de „serioase" dacă le privim și analizăm ca micromodel onomastic, pe de o parte, rezultat al reflexiei naturii umane obiective (cu defecte și calități) în oglinda subiectivă a conștiinței populare, pe de altă parte.

Bibliografie

[20] *Bărbălătescu, Cherdivăreanu, Măluspărțeanu, Mânfricel, Mânoricel, Țărlungeanu sunt exemplele pe care le cunoaștem până în prezent (vezi Iustina Burci, Antroponime compuse, în „Studii și cercetări de onomastică" – SCO, nr. 5, Craiova, Editura Universitaria, 2000, p. 192; Maria Mangra, Sufixul diminutival -el și rolul lui în formarea antroponimelor, în SCO, nr. 4, Craiova, Editura Universitaria, 1999, p. 334).*

[21] *În limba comună, botgros reprezintă denumirea unei păsări mici, sedentare, „cu penele roșietice pe piept și brune pe restul corpului, cu ciocul conic, gros și tare" (https://dexonline.ro/definitie/genera – accesat la 12.04.2016), aceste ultime trăsături generându-i și numele; în construcția toponimică Pivnița Botgroșilor, elementul secund deține funcția de antroponim.*

[22] *Vezi și DTRM, vol. 4 și DTRO, vol. 5.*

[23] *Din motive care priveau, de obicei, posesia unor obiecte cu relevanță în viața satului (baltă, drum, fântâna, pădurea, vale etc.) și mai rar ca puncte de orientare (Pi la Țară Lungă) ori puncte terminus (La Barbăroșie).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

1. Burci, Iustina, *Antroponimie în diacronie. Privire specială asupra Iaşului*, Craiova, Editura MJM, 2001.

2. Burci, Iustina, *Antroponime compuse*, în „Studii şi cercetări de onomastică" (SCO), nr. 5, Craiova, Editura Universitaria, 2000, pp. 187-195.

3. *Dicţionarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO) (coordonator prof. univ. dr. Gh. Bolocan), vol. I (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 și urm.

4. *Dicţionarul toponimic al României. Muntenia* (DTRM) (coordonator prof. univ. dr. Nicolae Saramandu), 1 (A-B), București, Editura Academiei Române, 2005 și urm.

5. Ioniță, Vasile, *Nume de locuri din Banat*, Timişoara, Editura Facla, 1982.

6. Mangra, Maria, *Sufixul diminutival -el și rolul lui în formarea antroponimelor*, în SCO, nr. 4, Craiova, Editura Universitaria, 1999.

7. Podolskaja, N. V., *Problemî onomasticeskogo slovoobrazovanija (k postanovke voprosî)*, în „Voprosî jazîkoznanija", nr. 3, Moskova, 1990.

8. Toma, Ion, *101 nume de locuri*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2015.

SURSE ONLINE

https://dexonline.ro/definitie/genera

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE TERMINOLOGY OF THE WEDDING WEAR IN SALAJ

Denisa Maria Tout

PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The thesis focuses on the explanation of the meanings present on an existential plan, in the immediate surroundings, such as the rites of passages. Therefore, the nucleus of this existential trilogy is marriage. As its semantic content shows, marriage highlights the essential factors of the changing of human nature – the man as a member of a collective. Throughout time, the romanian traditional life has built its own concepts about the universe and its components.

For example, in Salaj, marriage represents a ritual that includes a great number of persons, and has various stages: the engagement, the preparation, the wedding itself and the final part of the wedding.

In the course of the marriage there are various requisits that have different meanings depending on the participants, and these can be classified in two major ensigns: the proper ensigns (those of the groom and the bride) and the substitutive ensigns (those of other persons). These signs are basically ensigns worn on their exterior but have a powerful interior meaning.

Keywords: semantic content, various requisits, ensigns

0. În ideea de a conserva şi promova elementele semantice, etnografice şi, mai ales, lingvistice, faptele de limbă specifice graiurilor sălăjene, considerăm necesară inventarierea lexicului pentru a surprinde caracterul unitar şi divers al acestei regiuni. În acest sens, ne oprim asupra vestimentaţiei nupţialecare, deşi reprezintă o sferă destul de restrânsă, surprinde un număr mare de cuvinte moştenite din limba latină, formate pe teren românesc sau împrumutate din alte limbi. Urmărirea etimologiei termenilor, căutarea sensurilor şi a semnificaţiilor în recuzita de nuntă tradiţională sălăjeană atestă autenticitatea şi specificul ariei în discuţie.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

1. La baza realizării actului comunicării verbale, stă semnul lingvistic – „instrumentul central al actului comunicării verbale şi, deopotrivă, un fenomen de natură socială, deţinând valoarea de element al unui cod specific, structurat în cadrul unui sistem şi prezentându-se ca o unitate funcţională între o formă de natură sonoră şi un conţinut de natură conceptuală. Funcţia primară a semnului lingvistic este cea comunicativă, dar această funcţie se defineşte în mod relaţional, aşa încît orice semn este instituit ca o relaţie între cei care îl utilizează şi fragmente definibile ale realităţii extra-lingvistice şi extra-semiotice. [...] În calitatea sa de structură binară elementară (formă/conţinut, *semnificant/semnificat*), orice semn lingvistic se încadrează într-un ansamblu structurat pe care îl numim sistem lingvistic" (Munteanu, 2005: 202).

1.1. Unităţile lingvistice, de orice natură: foneme, morfeme, semanteme, lexeme, sintagme, enunţuri sunt complexe, iar înţelegerea acestora se conturează funcţional şi relaţional, prin rolurile pe care le deţin fiecare în cadrul comunicării verbale. Astfel, „o teorie semantică referenţională nu poate epuiza problema semnificaţiei, deoarece expresiile lingvistice au, în afara *designaţiei* lor, şi un *conţinut* sau un *sens*" (Oltean, 2006: 23).

1.2. Al treilea termen de factură extralingvistică – obiectul desemnat sau referinţa, deţine şi el un loc central în derularea actului comunicării verbale.

1.3. Explicarea sensurilor şi a semnificaţiilor trebuie căutată în planul existenţial, al realităţii imediate, cum ar fi cadrul riturilor de trecere. Astfel, nucleul trilogiei existenţiale îl reprezintă nunta.

Prin însuşi conţinutul său semantic, nunta evidenţiază factorii esenţiali ai schimbărilor naturii umane – omul ca membru al unei colectivităţi. De-a lungul timpului, viaţa tradiţională românească şi-a construit propriile concepţii despre univers şi elementele sale componente.

2. De pildă, în judeţul Sălaj nunta reprezintă un ritual care antrenează un număr mare de persoane, iar derularea acesteia surprinde mai multe etape: logodna, pregătirea, înfăptuirea şi încheierea căsătoriei. Cu privire la acestea, Augustin Mocanu, în articolul „Perechea folclorică a mirilor" apărut într-un supliment al revistei *Caiete Silvane*, consideră că „nunta este un spectacol public, complex: ritualic, ceremonial şi artistic deopotrivă, cu caracter solemn şi sărbătoresc, închinat căsătoriei ca eveniment unic şi de mare însemnătate în viaţa fiecărui individ [...]. Ea îndeplineşte funcţia de a marca trecerea tinerilor de la starea de viaţă separată ca fecior holtei şi fată mare, la o nouă stare, cea de

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

soţ şi soţie. Căsătoria trebuie văzută ca un proces care se dezvoltă în trei timpi: *separaţia* (cunoaşterea tinerilor între ei, apropierea lor, prietenia, dragostea, peţitul şi credinţa sau logodna), *trecerea propriu-zisă* (căsătoria civilă, cea religioasă şi nunta, care împreună duc la schimbarea statutului civil al celor doi tineri) şi *integrarea în noua stare* (stabilirea unor noi relaţii de rudenie prin încuscrirea dintre familiile celor doi tineri, prin relaţia de nănăşie, prin intrarea noii familii în cadrul colectivităţii celei mari a satului etc.)"(Mocanu, 2012: 4).

2.1. Un rol important în pregătirea şi încheierea căsătoriilor îl deţineau bătrânii familiilor şi părinţii tinerilor. În cultura populară, proverbul „Aşchia nu zboară departe de trunchi" era esenţială.

2.2. În articolul „Sensuri şi semnificaţii în recuzita tradiţională de nuntă din Transilvania", autoarele Jana Negoiţă şi Ioana Armăşescu remarcă: „momentele specifice – desprinderea tinerilor din grupul de fete şi feciori, pregătirea pentru noua stare, integrarea în rîndul oamenilor căsătoriţi – sunt subliniate în desfăşurarea lor de prezenţa unor elemente de recuzită cu valoare de marcă" (Negoiţă şi Armăşescu, 1978: 419).

2.3. Înainte ca tinerii să oficieze logodna, ulterior căsătoria, părinţii viitorului mire însoţiţi de o rudă mai apropiată, de un fecior prieten – consideraţi martori, se prezintă la părinţii fetei să o ceară, să se târguiască, să se înţeleagă, să decidă, să-i sfătuiască pe tineri şi să discute cum vor încheia căsătoria. Odată ajunşi la o înţelegere, înseamnă că au făcut târgul. Dacă în concepţia tradiţională fata trebuia târguită, negociată – cu sensul de a fi încredinţată de părinţi şi acceptată de familia mirelui, în prezent, referinţa se schimbă, ea suferă o transpunere. În acest sens, verbele a târgui şi a negocia fac trimitere la mărfuri şi animale asupra cărora se stabileşte un preţ.

2.4. Nunta propriu-zisă se făcea joia şi vinerea. Se obişnuia să se realizeze lunea şi marţea sau miercurea şi joia – în niciun caz sâmbăta şi duminica. Ultimele două zile ale săptămânii şi-au schimbat cu timpul, atât sensul, cât şi referinţa. Contrar gândirii străvechi, actualmente nunţile de bun augur se realizează sâmbăta şi duminica.

3. În derularea căsătoriei, există elemente de recuzită care au valenţe diferite în funcţie de participanţii la ceremonial şi care se pot clasifica în două categorii de însemne: „însemne proprii" (atribuite mirelui şi mireasei) şi „însemne substitutive" (desemnate altor persoane). Aceste semne sunt de fapt „însemne" purtate în exterior, dar cu puternică semnificaţie interioară. „Există aşadar două aspecte ale semnificaţiei: *aspectul interior,*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

constînd în ceea ce există în mintea noastră, şi *aspectul exterior*, determinat de ceea ce există în lumea reală" (Oltean, 2006: 24).

3.1. „Însemnele proprii", definitorii pentru miri, se regăsesc în cadrul ceremoniei nupţiale prin veşminte, fiindcă acestea stabilesc ierarhia actanţilor unei căsătorii. Astfel, în urma cercetării terminologice, „cel mai vechi strat terminologic îl constituie termenul *veşmînt* (lat. *vestimentum*), care face parte dintre elementele latine moştenite în toate limbile romanice cu sensul «haină de deasupra»" (Mihail, 1978: 39).

3.1.1.*Veşmântul* miresei din Transilvania este recunoscut prin „costumul local tradiţional, cu atributul specific al cununii. Piesa cunoaşte diferite variante ca aspect şi material, de la formele cele mai simple (coroniţă împletită din flori de grădină) până la cele mai complicate (structuri în alcătuirea cărora intră metal, oglinzi, mărgele, pene, flori etc.)" (Negoiţă şi Armăşescu, 1978: 419).

3.1.1.1. Dacă în unele localităţi sălăjene, „mireasa era îmbrăcată în spăcel cu clinţi şi zadie albă cu dantelă, poale cu clinţ, mărgele la gât, ciucuri din mătasă colorată roşu, alb, albastru, verde trecuţi prin faţa murunii peste părul miresei, iar joljul, încrucişat după cap, trecut pe subsiori şi legat la brâu în faţă. «Pânzătura» era formată din mărgele multe, ciucuri" (Borca, 2010: 56); în alte zone ale judeţului, costumul miresei era alcătuit din două zadii– semnul cuplului şi, peste bărbie, o năframă neagră cu ciucuri, simbolistica acesteia ar fi semn al tăcerii în faţa bărbatului. Sensul termenului *năframă* / *batic* a trecut de la simbolul tăcerii la semnul femeii măritate. De pildă, în satul Cheud, mireasa „era îmbrăcată în rochie albă şi purta şi zadie de mătase albă, lungă. Pe cap avea struţul de flori. După cununie nu mai avea voie să poarte flori în păr ci numai năframă" (Timoc, 2010: 45).

3.1.1.2. Lexicul vestimentaţiei nupţiale, care rezultă din portretul miresei, e reprezentat aici de termenii *spăcel*, *poale*, *ciucuri*, *năframă* / *batic* şi *zadie* pe care Zamfira Mihail îi explică în lucrarea *Terminologia portului popular românesc în perspectivă etnolingvistică comparată sud-est europeană*.

3.1.1.3. Astfel, etimologia termenului *spăcel* derivă din „*spate* + *suf. -ic-el.* Considerăm că *spate*, în cazul de faţă, înseamnă «partea (împodobită) din spate a cămăşii, platca», deci numele piesei ar proveni de la numele unui detaliu al ei" (Mihail, 1978: 56).

3.1.1.4. Cuvântul *poale* reprezintă forma de plural a substantivului *poală* care provine din slavul *pola* şi denumeşte „partea de jos a unui veşmânt la femei, a unei cămăşi

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

ţărăneşti sau a unor obiecte de îmbrăcăminte, încheiate în faţă, respectiv „partea de la talie în jos, de obicei mai largă".

3.1.1.5. În privinţa etimologiei termenului *ciucuri*, acesta„este scr. *ùčkur*, (cu metateză) *čùkur*, «brîul pantalonilor», la rîndul său de origine tc., care se regăseşte şi în bg. *učkur*, «brîu», alb. *ushkur* «brîu» [...] La nivelul limbii *ciucuri* este sinonim cu *ciucure*, - i «fire care atîrnă», dar în vorbire cei doi termeni nu intră în concurenţă pentru că sunt folosiţi în zone diferite" (Mihail, 1978: 78).

3.1.1.6.*Năframa* „e atestată din a doua jumătate a sec. al XVII-lea şi a însemnat dintotdeauna şi «învelitoare pentru cap» [...] Din lb. literară *năframă* a pătruns în Trans. De altfel şi sensul termenului indică o arie laterală, secundară, în Trans., deoarece obiectul denumit astfel este procurat mai ales din comerţ" (Mihail, 1978: 143). Forma termenului *năframă* derivă din *maramă* prin disimilare *m – m* > *n – m*,denumind „o bucată pătrată de ţesătură, îndoită pe diagonală. În cazul lui *batic*, acesta „tinde să înlocuiască pe *bariz*, care are acelaşi sens şi aceeaşi evoluţie semantică. Fr. *batik* «pînză sau mătase colorată printr-un procedeu special», intrat în lb. rom. în ultimii 50 ani [...] indică numai sensul de «ţesătură»" (Mihail, 1978: 149).

3.1.1.7. „În cazul termenului *zadie*, folosit în Bucov. şi nordul Trans. este posibil să avem de-a face cu o evoluţie semantică de la denumirea ţesăturii, din care se confecţionau atît piesa de îmbrăcăminte de la brîu în jos, cît şi învelitoarea pentru cap" (Mihail, 1978: 145). Interesantă de urmărit e etimologia cuvântului *zadie* care, de-a lungul timpului, a fost discutată şi combătută de specialişti. În acest sens, N. Drăganu consideră că *zadie* provine din elementul slav *zaděti* cu sensul de „bucată de ţesătură care se poartă dinapoi", iar termenul românesc derivă din ucr. *zadi* şi înseamnă „dindărăt, la spate". „Această etimologie este indicată de CADE, DM. E. Petrovici, într-un studiu care se ocupă de termeni v. sl. perpetuaţi în vorbire, consideră pe *zadie* continuator al unui «daco-slav **zadńa*;grupul *d* + *ń* fiind inuzitat în rom. a fost redus la *d* + *i*» (Petrovici, Vestiges 480). Argumentul cu care a fost combătută etimologia ucr. a termenului dr. a fost aria de răspândire a cuvântului *zadie*. [...] Dezvoltările semantice în aria românească în care s-ar fi putut presupune influenţa ucr. directă arată că vorbitorii români nu au făcut nici o legătură cu sensul etimologic. Sensul cel mai răspândit astăzi este «şorţ», «tablier de devant»" (Mihail, 1978: 88).

3.1.1.8. Piesa indispensabilă vestimentaţiei rămâne cununa de *sasău* (termen de origine maghiară, derivat din *szászorszép* şi înseamnă „papură", „nufăr") care era

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

confecţionată de mai multe fete îndrumate de sora de mireasă care nu e sora miresei, ci referentul e, de fapt, o prietenă sau rudă apropiată şi era împodobită cu mărgele de stol, de obicei oferite de mireasă. În câteva zone, inclusiv în judeţul Sălaj, cununei îi era alăturată o ţesătură numită şovon cu denotaţiile: pânză, cârpă, jolj, bogasiu, pânzătură care învăluie mireasa în totalitate. De pildă, în localităţile Marin şi Peceiu, „în trecut, mireasa avea pe cap o «pânzătură» - jolj alb cu dungă neagră, care se punea pe cap, se încrucişa la ceafă apoi şi se aduce, pe subsiori şi se lega la brâu, în faţă. În faţă, mireasa era legată cu un batic negru peste bărbie care îi acoperea tot pieptul. Acest batic se lega în spate la ceafă. Cununa de sasău, înaltă de 3 degete, se punea peste joljul alb" (Borca, 2010: 55).

3.1.1.9. Din seria elementelor ce sugerează ţesătura, selectăm termenii *cârpă* şi *pânzătură*. Primul cuvânt, *cîrpă* (<v. sl. *karpa*, răspîndit în toate limbile slave şi în cele sud-est europene, BEW) a dezvoltat în lb. rom., de la sensul «bucată de pînză», un sens secundar «învelitoare de cap mare de iarnă» sau «învelitoare de vară» atestat în Ban. [...] Denumirea generică *pînzătură* (<*pînzet* cu schimbarea accentului) este folosită în estul şi nordul ţării [...]. Caracteristicile specifice nu sînt precizate prin acest termen, care denumeşte o bucată de ţesătură din orice material, folosită pentru acoperit capul" (Mihail, 1978: 144).

3.1.2. Mirelepurta un costum, o cămaşă de mire (cusută de mireasă) şi care era însoţită de un alt însemn caracteristic, floarea, cunoscută prin denumirile: pana, struţul, vîstra, prinsă la clop.

„Găteala mirelui, ca a oricărui fecior din sat, era următoarea: în cap avea un clop de păr, de jur-împrejurul primei din clop avea bumbuşte şi o pană de vidră în partea din faţă a clopului, care era îndoită până la prima dinapoi. Mai avea şi o pană de păun în clop" (Borca, 2010: 56). Costumul mirelui era completat de o panglică tricoloră purtată peste umărul drept în timpul derulării ceremonialului.

3.1.2.1. Vestimentaţia nupţială a mirelui cuprinde termenii *costum, cămaşă, clop.*

Astfel, „termenul folosit în mod obişnuit de specialişti pentru a denumi «ansamblul de piese pe care le poartă un om pentru a-şi acoperi trupul» este cel de costum" (Mihail, 1978: 39). Cuvântul este un neologism care desemnează totalitatea pieselor pe care individul le poartă la diverse evenimente sociale.

3.1.2.1.1. „Impunerea termenului *costum* în grai face parte din procesul general de pătrundere a neologismelor. [...] Cămaşa este continuatoarea celor mai vechi forme de costum pentru protejarea corpului. Cămaşa românească este o piesă de port confecţionată

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

din pînză (de cînepă, in, bumbac sau borangic), purtată direct pe piele, a cărei lungime şi ornamentaţie au fost variabile în timp şi în spaţiu. Cămaşa a fost socotită totdeauna ca cea mai importantă piesă a costumului" (Mihail, 1978: 45).

Prin însăşi originea latină (< lat. *camisia*), termenul îşi conservă autenticitatea. Astfel, în grai, sensul propriu al termenului *cămaşă* va rămâne acela de piesă vestimentară confecţionată din pânză fie aceasta lungă sau scurtă.

3.1.2.2. „Cămaşa ornamentată a început să fie denumită, mai ales de către orăşeni, din nevoia de specializare, dar şi pentru a indica funcţia sa simbolică, *cămaşă naţională*" (Mihail, 1978: 50).

3.1.2.3. „În Trans., se foloseşte termenul *clop, colop* pentru denumirea modelului cu borul îngust, care a fost introdus pe la sfîrşitul sec. al XVIII-lea. [...] Este cea mai apropiată formă de etimonul magh. *kalap* (probabil, la rîndul său, împrumutat din tc. *qalpag* sau germ. *klapphut*)" (Mihail, 1978: 139).

3.2. A doua categorie, a „însemnelor substitutive", se centrează în jurul recuzitei celorlalţi participanţi la desfăşurarea căsătoriei. Astfel, în ajunul nunţii, la casa mirelui avea loc *şiratăul* (termen provenit din magh. *siratō*, însemnând„petrecerea din ajunul cununiei"), iar tinerii necăsătoriţi care vor participa la nuntă a doua zi se strâng la danţ (cu sensul „dans"). În acelaşi timp, la casa naşilor, se coase şi laslăul sau zaslăul cum era numit în localităţile Marin şi Peceiu, adică steagul nunţii.

3.2.1. În general, acesta era compus dintr-o zadie de fecior, o năframă de fată, cu două batiste cusute de mireasă, la care se alătură frunze de sasău şi flori din hârtie creponată şi care se fixează pe furca fetei ce serveşte coadă de steag. „Alcătuirea şi înfăţişarea sa se schimbă de la zonă la zonă, în funcţie de tradiţiile locale şi de gradul menţinerii acestora, dar componentele şi semnificaţiile implicite se regăsesc peste tot. Din punct de vedere morfologic, steagul de nuntă din Transilvania se compune dintr-un suport pe care sînt fixate diferite piese textile (năfrămi, batiste, panglici, bete, voal de mireasă), ramuri verzi, flori, clopoţei. Suportul material propriu-zis poate fi: o furcă de tors (Tîrnave, Mureş), o bîtă ciobănească (Alba) sau «botă de fecior» (Cluj, Mureş), ca şi orice altfel de tijă de lemn (Bistriţa-Năsăud, Oaş, Bihor, Făgăraş, Sălaj etc.). Elementele textile adiacente se înscriu cu precădere în sfera portului femeiesc" (Negoiţă şi Armăşescu, 1978: 421).

3.2.1.1. Dacă în Meseşenii de Sus şi Şeredei, judeţul Sălaj, „laslăul se confecţiona din chescheneauă (baticuri) mari de păr, având pe margine chescheneauă (baticuri) mici cu

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

flori, prinzându-se de acestea o cunună de sasău" (Borca, 2010: 55), în localităţile din judeţul Maramureş, pe o botă de lemn sunt cusute pânzături de păr, batiste, cipce desemnând panglici, clopoţei, spice de grâu, tidru etc.

3.2.1.2. Pentru a anticipa atmosfera de sărbătoare, în vârful furcii se ataşa un zurgalău şi se urmau jocurile steagului. În ziua nunţii, laslăul era purtat de fratele de mire / de stegar, călare în fruntea alaiului. Rolul acestuia era de a anunţa apropierea cetei de nuntă la casa miresei, biserică şi la locul petrecerii. În esenţă, steagul rămâne elementul de recuzită cu cele mai vaste valenţe semantice.

3.2.1.3. La o privire de ansamblu, steagul cetei de feciori cu steagul de nuntă permite stabilirea semnificaţiei acestuia. Atât steagul nunţii, cât şi cel al cetei se poate sustrage şi răscumpăra. Steagul de nuntă îi este încredinţat de naşi stegarului, la fel cum steagul cetei este înmânat de gazdă. „Steagul cetei – simbol al voiniciei – îşi transferă atributele în cadrul nunţii, devenind prin aceasta un suprasemn, substituit al mirelui" (Negoiţă şi Armăşescu, 1978: 422).

3.2.1.4. În unele zone steagul, printr-un transfer de sens, e înlocuit de furca de tors care face trimitere la funcţia sa intrinsecă, simbolizând una din obligaţiile esenţiale ale femeii – torsul.

Astfel, acelaşi fenomen apare printr-un transfer invers de relaţii: suportul material de lemn al steagului devine furca de tors a femeii. Din categoria elementelor de recuzită, steagul indică o chintesenţă de sensuri şi simboluri, regăsit în Transilvania.

3.2.2. Termenul *chescheneauă*, element prezent în confecţionarea steagului la nunţile sălăjene, cu varianta *chişchineu* îşi are originea în magh. *keszkenö* şi este folosit cu sensul de „acoperământ pentru cap". „*Chişchineu* denumeşte astăzi un ştergar mare de pînză, cu alesături, folosit pentru învelitul capului" (Mihail, 1978: 143).

3.2.3. În Sălaj apare o piesă de excepţie reprezentată de zadia de bărbat, având semnificaţie primară, preluată din portul femeiesc. În aceeaşi categorie a însemnelor substitutive sunt incluse şi botele cu petale, respectiv botele de chemători.

3.2.4. Un alt element de recuzită din sfera nunţii tradiţionale este zestea. Carul miresei este alcătuit din: lipideauă, adică „cearşafuri cusute", ţoale cu sensul „haine", perne legate cu funie.

Zestrea cuprinde şi două, trei perechi de boi împodobiţi cu şterguri cu referire la „prosoape" în coarne, cu verdeaţă de brad sau potoraş şi hârtie colorată. Sensul zestrei

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

trece din cadrul exterior în planul interior, făcând aluzie la starea materială a miresei, respectiv la hărnicia acesteia.

3.2.4.1. După cum remarcă autoarele articolului „Sensuri şi semnificaţii în recuzita tradiţională de nuntă din Transilvania", analiza contextuală a fenomenului permite încadrarea acestei categorii funcţionale în sfera supersemnelor, cu semnificaţii practice, economice şi simbolice.

Totodată considerăm întemeiată includerea sa în grupa semnelor substitutive, comune pentru mire şi mireasă, ca simbol al întemeierii noii familii" (Negoiţă şi Armăşescu, 1978: 423).

3.2.5. Însemnul trecerii de la fecioară la nevastă se conturează după săvârşirea ceremonialului, când miresei i se ia de pe cap cununa însoţită de accesorii, respectiv se iau coardele spre a le despleti.

Pentru realizarea acestui ritual este aleasă o fetiţă care-i va desface prima din împletitură, urmată de naşa care o despleteşte în totalitate şi o va împleti ca mireasă. Coardele vor fi aranjate în jurul unui băţ numit haitău şi fixat în vârful capului. În acest mod i se va face pupul sau conciul, iar capul i se va acoperi cu o năframă pregătită de naşe. Acest moment al învelirii tinerei semnifică trecerea la un alt statut social. În acelaşi timp, este desfăcut şi steagul de nuntă, a cărui tijă de lemn primeşte atribute noi.

3.2.5.1. De altfel, în satul Cheud din judeţul Sălaj, „mireasa nu-şi lua singură balţul de pe cap. Se credea că dacă balţul era luat de un băiat şi gândul miresei era la prima naştere, primul născut era băiat.

3.2.5.2. Etimologic, termenii *pupul* şi *conciul* provin din limba maghiară. Primul cuvânt îl are la bază pe *pūp*, iar ultimul pe *konty*, pentru a indica modul de aranjare a părului.

3.2.5.2.1. Când mireasa îşi schimba îmbrăcămintea, avea loc «conciolitul».

«Conciolitul» constă din împletirea părului în două cozi de către nănaşă, pe care le învârtea pe lângă o bucată de lemn, anume cioplită şi vârâtă în părul din creştetul capului. Îi dădea forma unui colăcel. Acest moment însemna trecerea în rândul nevestelor. Simbolul fetei era coada lăsată pe spate, şi al nevestei, conciul şi năframa" (Timoc, 2010: 68).

4. Analiza comparativ-semantică a recuzitei specifice nunţii orientează privirea asupra orizontului larg pe care le străbat faptele de cultură populară, care conturează polivalenţa şi polisemantismul acestora. „Descifrarea semnificaţiilor ascunse ale

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

manifestărilor exterioare conduce la concluzia persistenţei în conştiinţa oamenilor a sensurilor simbolice străvechi, conservate la nivelul contemporan în latura lor spectaculară" (Negoiţă şi Armăşescu, 1978: 424).

5. De altfel, din punct de vedere lexical, putem observa că în graiurile vorbite în judeţul Sălaj predomină cuvintele de origine latină, urmate de cele împrumutate din limba maghiară şi slavă, fapt ce dezvăluie prezenţa acestor popoare pe teritoriul sălăjean.

6. În concluzie, considerăm că faptele de limbă surprinse, prezentarea etimologiei termenilor vestimentari nupţiali şi explicarea sensurilor, respectiv a semnificaţiilor acestora au contribuit la conturarea caracterului unitar şi, în acelaşi timp divers, al graiurilor sălăjene.

Bibliografie

Volume

1. Borca, Irimia şi Mărioara Borca (2010). *Nunta tradiţională românească din Ţara Silvaniei şi Ţara Codrului,* Zalău, Editura Caiete Silvane, 230 p.

2. Mihail, Zamfira (1978). *Terminologia portului popular românesc în perspectivă etnolingvistică comparată sud-est europeană*, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 253 p.

3. Munteanu, Eugen (2005). *Introducere în lingvistică*, Iaşi, Editura Polirom, 340 p.

4. Oltean, Ştefan (2006). *Introducere în semantica referenţială*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 222 p.

5. Timoc, Crenguţa (2010). *Obiceiuri de nuntă de pe Valea Someşului*, Zalău, Editura Caiete Silvane, 102 p.

Articole

6. Mocanu, Augustin (2012). „Perechea folclorică a mirilor" în *Satul sălăjean*. Supliment al revistei *Caiete Silvane*, Zalău, pp. 4–10

7. Negoiţă, Jana şi Ioana Armăşescu (1978). „Sensuri şi semnificaţii în recuzita tradiţională de nuntă din Transilvania" în revista *Acta mvsei Porolissensis* (II), Zalău, pp. 419-424

Surse lexicografice

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Ciorănescu, Alexandru (2002). *Dicţionarul etimologic al limbii române*, Ediţie îngrijită şi traducere din limba spaniolă, de Tudora Şandru Mehedinţi şi Magdalena Popescu Marin, Bucureşti, Editura Saeculum I. O., 1055 p.

Surse electronice

http://ro.wikipedia.org/wiki/Semantic%C4%83 (consultat în 3 mai 2015)

http://dexonline.ro/lexem/semantic%C4%83/118546 (consultat în 3 mai 2015)

http://maramuresland.weebly.com/cusutul-steagului.html (consultat în 8 mai 2016)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE SEMANTIC FIELD OF THE WORD "TIME"

Corina Mihaela Geană

Assist., PhD, University of Craiova

*Abstract: Our research aims at focusing on the word **time** and its semantic field. Either we speak of the British English or the other Anglophone countries – the United States, Australia, New Zealand or Canada – we can say that this word is widely used, not only in its original form but also in different combinations of words: verbal collocations, various derivatives or compounds, idiomatic expressions and proverbs.*

Keywords: idiom, phraseology, derivation, compounding, paremiology.

The semantic field of the word *time*, just like any other semantic field, represents a relatively open class, compiled by linguistic researchers and enriched by general speakers.

Regarding the etymology of this word, it comes from the Old English word *tima*, meaning *limited space of time*, from Proto-Germanic timon, meaning *time*. The abstract sense of *time* as *an indefinite continuous duration* is recorded from late 14th century. It was personified as an aged bald man carrying a scythe and an hour-glass. Extended senses, such as *occasion, the right time, leisure* or *times* (meaning *multiplied by*) developed in Old and Middle English[1].

In this article we will focus on the semantic field of the word *time*, by the medium of different expressions, phrases, verbal collocations, derivatives or compounds, idioms, slang expressions and proverbs.

The phraseological expressions' domain is one of the most comprehensive of all linguistic

domains. Thus, the word *time*, as well as its plural form *times*,can be found in numerous expressions, among which we can mention:

- *a bit at a time* = little by little; step by step;

[1] *Taken from The Online Etymology Dictionary: www.etymonline.com/index.php?term=time*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- *abreast of / with the times* = up-to-date;
- *any time now* = at a moment's notice;
- *(at) any time (you like) / at what time so ever* = any minute; whenever you want;
- *as time go* = nowadays;
- *at a time* = at once;
- *at no time* = under no circumstances; on no account;
- *at one's time of life* = at one's age;
- *at the time of* = in the days of;
- *at the time when* = in the days when;
- *at this time of day* (familiar speech) = at present; nowadays;
- *at times / from time to time* = sometimes; now and then;
- *before one's time / before the times* = ahead of schedule;
- *between times* = now and then;
- *first last and all the time* = once and for all;
- *for a / some time* = for a / some while;
- *for the time being* = at present;
- *from that time (forth)* = ever since; after that;
- *from this time forth / onwards* = from now on;
- *his time has come* = his last hour has arrived;
- *in due time* = beforehand; previously;
- *in former times / in times past / in times gone by* = formerly;
- *in good time / by times* (archaic expression) = early;
- *in no time* = in a crack; in a split second;
- *in the course of time / by/in length of time* = gradually; eventually;
- *in the day time* = by day; during the day;
- *in the womb of time* = sooner or later;
- *in times to come* = in the future; from now on;
- *like the last of pea time* (familiar speech) = weighed down with age;
- *living up to the times* = rising to the occasion;
- *never to the end of time* = as long as the earth will last;
- *nine times out of ten* = usually; as a general rule;
- *now is the time* = now is the decisive moment; it's now or never;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- *once in a lifetime* = just for once;
- *once upon a time* = there was;
- *other times, other manners* = other days, other ways; there are different ways of behavior in different epochs;
- *several times* = more than once; repeatedly;
- *slack time* = dead / slack season;
- *spare time* = leisure;
- *the dead time of night* = midnight;
- *there is time enough for that* = there's no hurry;
- *the time is out of joint* = the world has turned upside down;
- *the time is up* = the term has expired;
- *the time of day* = the present time;
- *time and again / many a time / many times* = often; frequently;
- *time is everything* = if you have enough time, you have everything;
- *to the end of time / against time* = for ever; to all eternity; endlessly;
- *what time are you?* (familiar speech) = what time is it?
- *within a short time* = very soon.

The word *money* can also be found in various verbal collocations,among which we can

mention the following:

- *to be behind one's time* = to be late (for something);
- *to be in bad time for something* = to not feel like doing something;
- *to be knocked out of time* = to be struck dumb;
- *to be on time* = to be punctual;
- *to bid / to give / to pass somebody the time of day* = to greet somebody;
- *to bide one's time* = to wait;
- *to change one's time* = to sing a different tune;
- *to have a (jolly) time of it / to have a hell of a time / to have no end of a time / to have a roaring / topping time* (familiar speech) = to have a lot of fun;
- *to have a killing time* (familiar speech) = to break one's back; to tire oneself out;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- *to have a terrible time of it / to have a bad / rough time of it* = to suffer;
- *to have a thin time of it* = to endure a lot of misfortunes;
- *to have heaps of time* (familiar speech) = to be available all the time;
- *to have many demands on one's time* = to have a lot of work to do;
- *to idle one's time away* (familiar speech) = to be a worthless fellow; to be good for nothing; to slacken off;
- *to keep / to beat time* (in music) = to finger;
- *to laze (away) one's time* = to spend one's time in laziness;
- *to loaf away the time* (familiar speech) = to waste time;
- *to pass away the time / as a pastime* = for an amusement;
- *to pass the time of day with somebody* (familiar speech) = to exchange some formulas of politeness with somebody;
- *to show the time* = to tell what time is;
- *to slacken the time* (in music) = to slow down the tact;
- *to smell powder for the first time* (familiar speech: military term) = to receive the baptism of fire;
- *to spend a happy time* = to have a great time;
- *to stay beyond one's time* = to stay too much in one place;
- *to take time by the forelock* = to get the opportunity;
- *to take up all somebody's time* = to absorb all somebody's attention;
- *to time / to appoint the time* = to fix the moment; to fix the time;
- *to time to / with* = to synchronize with;
- *to walk against time* = to go at a swift pace.

The derivative words based on the word *time* are less numerous:

- *mistimed* (negative prefix *mis-* + adjectival suffix *–ed*) = inconvenient; inappropriate;
- *timed* (adjectival suffix *–ed*) = synchronized;
- *timeless* (adjectival suffix *–less*) = endless; inconvenient; inappropriate; atemporal;
- *timely* (adjectival suffix *–ly*) = current; present-day; topical;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- *timer* (noun suffix *–er*) = electronic watch; time clerk; synchronizer. This word can also be found in the expression *an old timer* = a person who has gone through some hard times;
- *timing* = coordination; time synchronizing;
- *untimeliness* (negative prefix *un-* + adjectival suffix *–ly* + noun suffix *–ness*) = unseasonableness; earliness;
- *untimely* (negative prefix *un-* + adjectival suffix *–ly*) = premature; unseasonable;

As far as compound words are concerned, *time* can be found in the following expressions:

- *all –time* = incomparable; amazing; unsurpassed;
- *down-time* = dead time; idle period;
- *ill-timed* = at the wrong moment, inopportune; unseasonable;
- *ill-timedly* = unseasonably;
- *in the night-time* = during the night;
- *long-time* = long-term; indefinitely;
- *part-time* = half time; short time;
- *sometime* = at one time; some day; once;
- *time-consuming / time-taking* = which requires much time;
- *time-honoured* = centennial; conventional; venerable;
- *time-out* = break; repose;
- *time-serving* = uncomplainingness; hypocritical; insincere;
- *timetable* = time book;
- *well-timed* = at the right moment.

Either we talk about idiomatic expressions (phrases with a literal meaning which, in time,

have started to be used in a figurative or an idiomatic way) or slang (the euphemistic language, which is an informal language domain, with a strong emotional impact, used by certain categories of people), the English language has always provided a wide range of idioms. Here are some examples of idiomatic combinations of words based on the words *time / times*, either we refer to the British English or to the other Anglophone countries who speak English as their first language: the American English, the English spoken in Jamaica or Africa, Australian English etc.:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- *a good-time girl* = a girl who lives for pleasure;
- *all-time favourite* (slang, American English) = 1. (noun) – a person or a thing that has been popular for a long time; 2. (adjective) – a thing which has been popular for a long time;
- *a question / matter of time* = sooner or later;
- *a time-lag* = the interval between a cause and its effect;
- *bean time* (slang, American English) = dinner time;
- *behind the times* = out of date in one's ideas;
- *big time* (slang, American English) = 1. (noun) – a roaring success; 2. (noun) – heroine; 3. (adjective) – mean; perfidious; desperate;
- *big-time operator* (slang, American English) = 1. (noun) – a great businessman; 2. (noun) – a lecher; a philanderer;
- *big-time spender* (slang, American English) = squanderer; spendthrift;
- *chucking-out time* (slang, British English) = closing time in restaurants;
- *devil of a time / devil's own time* (slang, American English) = a difficult, rough period of time;
- *double time* = twice the normal rate of pay;
- *for the sake of old times / for old times' sake* = in memory of the past;
- *game time* (slang, American English) = the very moment when one takes action;
- *good-time Charley* (slang, American English) = an optimistic, self-confident person;
- *good-time it* (slang, American English) = to have a good time, to enjoy oneself;
- *good-time man* (slang, American English) = a drug seller;
- *happy as a boxing kangaroo in fog time* (slang, Australian English) = extremely unhappy; very bored;
- *hard time* (slang, American English) = 1. a difficult experience; 2. imprisonment;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- *high old time* (slang, American English) = enjoyable moments; party
- *high time* = the time has come when delay is no longer possible;
- *how time drags / flies!* = How slowly the time passes!
- *in the fullness of time* = in the end; at the right moment;
- *in the nick of time* = precisely on time; at the very last moment;
- *long time no see* (slang, American English) = I haven't seen you for ages;
- *rack time* (slang, American English; military term) = a time which is spent in bed;
- *rare old time* (slang, American English) = a period of time when one has enjoyed oneself very much (for instance, at a party);
- *sack time* (slang, American English) = 1. a time which is spent in bed; 2. bedtime;
- *short time* (slang, British English) = a time spent in the company of a prostitute;
- *short-timer* = 1. (slang, American English) = a soldier who is at the end of his military service; 2. (slang, British English) = a client of a prostitute; 3. (slang, British English) = someone who rents a room in a hotel for sexual purposes;
- *small-time* (adjective; slang, American English) = insignificant; small;
- *there's a time and place for everything* = a good thing can be spoilt by bad timing or an unsuitable setting;
- *time and again / time after time / time out of number / time(s) without number* = more than once; repeatedly. The last phrase is often used to express impatience or annoyance: *I have told you time without number not to forget to lock the door.*
- *time bomb* (slang, British English) = a procedure meant to activate a computer programme by using the computer clock by someone who commits a computerized fraud;
- *time-consuming* = requiring a great deal of time;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- *time is getting on / time is running out* = it is getting late; there is little time left;
- *time is of the essence* = time is the most important consideration;
- *time (out)!* (slang, American English) = Shut up a little!
- *time out of mind / time immemorial / in the mists of time* = from ancient times; in times of old;
- *time's a wasting* (slang, American English) = move on, because it is late;
- *time to cruise* (slang, American English) = it's time to leave;
- *to be born before / ahead of one's time* = to have ideas or invent things before people are ready to appreciate them;
- *to be pushed / pressed for time* = to have no time to spare;
- *to bide one's time* = to wait for the right moment to carry out a plan;
- *to buy time* (slang, American English) = to win time; to postpone;
- *to do something against time* = to get a task finished within a given time;
- *to do time* = to serve a prison sentence;
- *to have a terrible time of it / to have a bad / rough time of it* (familiar speech) = to experience difficulties, problems, etc.;
- *to have no time for* = to disapprove strongly of;
- *to have the time of one's life* (familiar speech) = to enjoy oneself; to be very excited;
- *to have time on one's hands* = to be in plenty of time; to have nothing to do;
- *to kill (the) time* = to do anything so as to pass the time and avoid getting bored;
- *to know the time of day* (slang, British English) = to know exactly the state of things;
- *to live on borrowed time* = to regard each and every year as not one's own but for temporary use only;
- *to make time* = to make sure one has enough time; (slang, American English) = to flirt; to pay court to somebody;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- *to make up the time* = to do something at a different time, as you cannot do it at the correct time;
- *to march / move / keep up with the times* = to keep one's attitudes up-to-date;
- *to mark time* = to delay taking action until everyone else is ready. This expression originates in the military command "*Mark time!*" = to stamp the feet on the same spot without advancing;
- *to play for time* = to try to delay some action in the hope that conditions will meanwhile improve; to gain time;
- *to serve one's time* = to do one's military service;
- *to take one's time* = to go slow (about something);
- *to take time off* = to absent oneself from work, often for a particular reason;
- *two-time loser* (slang, American English) = incorrigible loser;
- *uptime* (slang, American English) = a computer's processing time.

As regards paremiology, the word *time* can be found in various sayings, which will not

only help us to become better at forming good English sentences based on this word, but they will also enable us to understand and appreciate *time* more wisely. Here are some examples:

- *A mouse in time may bite a cable in two* = a thing which is done just in time is more useful;
- *An inch of gold will not buy an inch of time* = time is precious, one cannot buy time with money;
- *A stitch in time saves nine / Procrastination is the thief of time* = a timely effort will prevent more work later;
- *Everything comes in time to him who can't wait / With time and patience the leaf of the mulberry becomes satin* = Patience brings everything about;
- *Experience is the daughter of time* = one learns as long as one lives;
- *Life is short and time is swift* = one should enjoy life as much as possible, as it does not last very long;
- *Lost time is never found again* (a Benjamin Franklin's quote) / *Time and tide wait for no man* = time passing is inevitable;

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

- *There is a time to speak and a time to be silent* = this saying originates in the Bible (Ecclesiastes 3) and it implies that one should know when to say something and when to say nothing;
- *There's no time like the present* = the best time to do something is now;
- *There's no time to lose / There's no time to be lost* = you must act quickly;
- *Time (alone) will tell / Only time will tell* = this saying is used when one has to wait for some time to find out the result of a situation;
- *Time and straw make medlars ripe* (an old saying used in *Don Quixote*) / *Patience and time make all things chime* = if one is patient, one can accomplish great things;
- *Time flies* = this saying originates in the Latin phrase *tempus fugit* and it implies that time seems to pass very quickly;
- *Time heals all wounds* = with time, things get better;
- *Time is money* = this saying was first used by the American politician Benjamin Franklin in 1748 and it implies that time is valuable and should not be wasted;
- *Truth is the daughter of time* = this saying comes from Francis Bacon's quote: *Truth is the daughter of time, not of authority* and it implies that the true nature of a thing becomes clear over time.

To conclude, we can say that the semantic field of the word *time* is perhaps one of the most

comprehensive of all the semantic fields in English, since this word is maybe the most important resource we all dispose of. *Time* was, is and will be man's constant preoccupation, either we speak about saving time or about its "investment" in different useful everyday activities.

Bibliography

Ayto, John, Simpson, John, *The Oxford Dictionary of Modern Slang*, Oxford, New York, 1992

Balaban, Ştefan, *Dicţionar de argou, eufemisme şi expresii familiare englez-român*, Teora Publishing House, Bucharest, 1999

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Bantaş, Andrei, Gheorghiţoiu, Andreea, Leviţchi, Leon, *Dicţionar frazeologic român-englez*, Teora Publishing House, Bucharest, 1993

Gulland, Daphne M., Hinds-Howell, David, *The Penguin Dictionary of English Idioms*, Second Edition, Published by the Penguin Group, London, 1994

Lefter, Virgil, *Dicţionar de proverbe român-englez,* Scientific and Encyclopaedic Publishing House, Bucharest, 1978

Nimară, Ştefan, *Dicţionar de argou englez-român*, Paco Publishing House, Bucharest, 1993

Oxford Idioms. Dictionary for Learners of English, Oxford University Press, 2006

Trofin, Aurel, *Dicţionar englez-român. Expresii idiomatice şi locuţiuni*, Scientific Publishing House, Bucharest, 1996

Volceanov, George, Doca, Ana-Dolores, *Dicţionar de argou al limbii engleze*, Nemira Publishing House, Bucharest, 1993

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

RFL – COHESION. LINKING WORDS AND PHRASES (LEVEL B2)

Lavinia Iunia Vasiu and Antonela Arieşan

"Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) has many times been criticized for not offering descriptors detailed enough to be used as such in language testing and assessment. However, it has served as a starting point for the development of language assessment scales and grids and in many cases only intuitive methods have been used. In our study, a corpus-based approach towards spoken cohesion in intermediate Romanian (level B2) is adopted. The paper reports on the findings of an analysis of the usage of connecting words and phrases in a corpus formed of spoken productions of students with different linguistic backgrounds who have just reached level B2 in Romanian. Types of linkers are identified, frequency for each of them is calculated, overuse and underuse of formal and informal markers are investigated and errors of usage and of other types are taken into consideration. Finally, in order to ensure a more accurate and objective assessment, a more detailed description of level B2 regarding cohesion for spoken performance in RFL is provided.

Keywords: level B2, language assessment, learner corpus, spoken performance, cohesion, scale;

1. Introducere

Cadrul european comun de referință pentru limbi (CECR), unul dintre cele mai influente documente privind predarea și evaluarea limbilor străine la nivel european, propune, pentru vorbire, scale pentru cinci competențe lingvistice, astfel: complexitate, acuratețe, fluență, interacțiune și coerență (CECR 2003: 28). În ceea ce privește coerența și coeziunea[1] la nivelul B2, nivel la care accentul cade pe argumentarea eficientă a unui

[1] *Se cuvine aici o precizare. Vorbim despre coerență la nivel macro, la nivelul întregului pasaj (capacitatea textului de a fi un tot unitar), în timp ce coeziunea apare la nivel micro, ea referindu-se la modul în care se*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

punct de vedere, pe identificarea și explicarea cauzelor și a consecințelor unei probleme, pe discutarea unor soluții și a unor situații ipotetice etc. (CECR 2003: 34), este firesc ca descriptorii privind acest criteriu să conțină referințe la conectori care să introducă/să exprime punctul de vedere și raporturi adversative, concluzive, cauzale, concesive, consecutive etc. Totuși, după cum se poate observa în tabelul de mai jos (Tabel 1), descrierea performanței pe niveluri nu include exemplificări sau descriptori clari privind cantitatea și calitatea mărcilor coezive folosite decât sumar în cazul nivelurilor A1 și A2.

Tabel 1. Scală descriptivă pentru coerența în vorbire în CECR (CECR 2003: 28, s.n.)

Nivel	**Coerență**
C2	Poate construi un **discurs coerent elevat**, completându-l în mod adecvat cu diverse **structuri de organizare**, precum şi cu **un şir variat de cuvinte de legătură şi alţi articulatori.**
C1	Poate să construiască un **text clar, fluid şi bine structurat** dând dovadă că stăpâneşte bine mijloacele lingvistice de structurare şi articulare.
B2	Poate să folosească **un număr limitat de articulatori** pentru a-şi lega frazele într-un **discurs clar şi coerent**, cu toate că într-o intervenţie mai lungă pot apărea şi unele întreruperi.
B1	Poate să unească **un şir de elemente scurte, simple şi variate** într-o serie lineară de puncte care se înlănţuie.
A2	Poate să lege **grupuri de cuvinte** cu **conectori simpli cum ar fi: „şi”, „dar”, „pentru că”.**
A1	Poate să lege **cuvinte sau grupuri de cuvinte** prin **conectori elementarica ”şi” sau „atunci”.**

Este evident că, deși pot servi ca punct de plecare pentru elaborarea unor instrumente de evaluare, descriptorii din CECR au un caracter mult prea general, sunt mult prea vagi pentru a avea o valoare practică, în această formă, în testarea limbilor străine, inclusiv a românei (RLS). În cazul altor limbi, s-au realizat, pornindu-se de la descriptorii

face legătura între enunțuri (prin determinant, pronume, sinonime, conectori etc.) și contribuind la realizarea coerenței.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

din Cadru, descrieri detaliate, specificându-se trăsăturile lingvistice care definesc fiecare nivel de competență lingvistică, precum și așa-numitele trăsături tranziționale[2]. Uneori, în elaborarea acestor descrieri s-au utilizat în principal metode intuitive[3], alteori descrierile sunt validate empiric prin analiza de corpus al vorbitorilor non-nativi[4]. În ceea ce privește româna ca limbă străină (RLS), s-a realizat, tot prin metode intuitive și luându-se drept bază descrierile consacrate altor limbi (fără însă a se putea compara ca nivel de complexitate cu acestea), o descriere a specificului fiecărui nivel pentru limba română[5]. Aceasta, împreună cu alte documente existente pe RLS[6] au reprezentat punctul de pornire pentru elaborarea materialelor folosite în predarea RLS, dar și a instrumentelor de evauare a RLS. Ne oprim, în acest context, asupra grilei[7] de evaluare a producțiilor orale ale studenților ajunși la nivelul B2 din care reținem, în Tabelul 2, doar acei descriptori care se referă la coeziune și coerență (selectați dintre descriptorii pe criteriul Fluență și coerență[8]).

Tabel 2. Fragmente din grila pe benzi a Departamentului de limbă, cultură și civilizație românească - Descriptori pentru criteriul Fluență și coerență (s.n.)

Punctaj	**Fluență și coerență**
5	Își structurează clar discursul, folosind **frecvent** conectori (**cu toate că, deoarece, aşadar**).
4	Poate produce secvențe de discurs relativ lungi și bine organizate, folosind **frecvent** conectori (**deși, fiindcă, în concluzie**).
3	Produce secvențe de discurs relativ lungi, folosind conectori (**deși, fiindcă, în concluzie**). Discursul nu este întotdeauna atent structurat.
2	Produce sevențe de discurs mai puțin extinse, folosind conectori

[2] *Trăsăturile tranziționale se referă la acele trăsături care descriu schimbările de la un nivel de competență lingvistică la cel imediat următor (B2-C1, de exemplu).*
[3] *A se vedea, în acest sens, Profile Deutsch sau Profilo della lingua italiana (se bazează pe analiza de corpus doar în cazul inventarului lexical).*
[4] *Proiectul English Profile, bazat pe Cambridge Learner Corpus, un corpus în continuă creștere de producții orale și scrise al vorbitorilor non-nativi de limba engleză din toată lumea.*
[5] *Platon, E., Sonea, I., Vasiu, L., Vîlcu, D., 2014, Descrierea minimală a limbii române. A1, A2, B1, B2, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca.*
[6] De exemplu, Moldovan, V., Pop, L., Uricaru, L., 2002, *Nivel prag. Pentru învăţarea limbii române ca limbă străină,* Strasbourg, Consiliul Europei.
[7] *Grila de vorbire, nivel B2, elaborată de membrii Departamentul de limbă, cultură și civilizație românească, Facultatea de Litere, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca.*
[8] *Grila include descriptori pentru patru criterii, punctajul maxim alocat pe criteriu fiind de 5 puncte. Așadar, punctajul maxim pe care îl poate obține un candidat la proba orală este de 20 de puncte.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

	(şi, sau, dar, din cauză că, dacă).
1	Abilităţi sub cele descrise în banda 2.
0	Nu se realizează comunicarea.

Se ridică însă problema validităţii acestor materiale, având în vedere că ele nu se bazează pe şi nici nu sunt confirmate de o analiză de corpus al vorbitorilor non-nativi de limba română sau, de altfel, nici de o analiză de corpus al vorbitorilor nativi. În cele ce urmează, vom compara descrierile existente pentru coerenţa şi coeziunea în vorbire cu răspunsurile unor vorbitori nativi de limba română la un exerciţiu simplu referitor la conectori, dar mai ales cu rezultatele obţinute în urma analizei unui corpus format din producţiile orale ale unor studenţi cu limbi materne (Ll) diferite, ajunşi la nivelul B2 de competenţă lingvistică în limba română.

2. Vorbitori nativi

Pentru conturarea unei imagini privind frecvenţa cu care se folosesc anumiţi conectori în vorbire în cazul vorbitorilor nativi instruiţi[9], am aplicat un exerciţiu simplu care conţinea sarcini de trei tipuri: completarea unor fraze cu conectorii potriviţi, reformularea unor enunţuri/fraze folosind conectori şi ordonarea unor conectori în funcţie de frecvenţa cu care sunt folosiţi de subiecţi în vorbire. Experimentul a fost efectuat pe un număr de 46 de subiecţi, cu studii superioare, cu reprezentanţi din toate categoriile de vârstă, plecând de la 19 ani, astfel: 19 ani – 30 de ani (16 subiecţi), 31 de ani – 50 de ani (21 de subiecţi), 51 de ani – 76 de ani (9 subiecţi).

La sarcina întâi, subiecţii au fost rugaţi să spună/să scrie primul conector care le vine în minte cu care să lege câteva enunţuri/fraze. Primul (1a) şi al treilea item (1c) se refereau la exprimarea raportului cauză-efect şi majoritatea celor care au răspuns au ales să completeze cu pentru că (1a – 19 persoane, 1c – 20 de persoane). A doua variantă aleasă de subiecţi pentru exprimarea cauzei a fost deoarece (1a – 6 persoane, 1c – 15 persoane). Al doilea item (1b) viza exprimarea raportului adversativ, iar majoritatea (38 de persoane)

[9] *Nivelul C2 de competenţă lingvistică este adesea echivalat cu acela al unui vorbitor nativ instruit. Am considerat utilă o comparaţie cu modul în care vorbitorii nativi folosesc conectorii pentru a exprima diverse raporturi, având în vedere că în majoritatea descrierilor existente nu se face diferenţa, pe de o parte, între activităţile productive (scrierea, vorbirea) şi cele receptive (ascultarea, citirea) şi, pe de altă parte, în cadrul celor productive, între vorbire şi scriere. De asemenea, la o primă vedere, descrierile privind coerenţa la nivelul B2 conţin exemple de conectori pe care considerăm că până şi un vorbitor nativ instruit (nivel C2) le foloseşte destul de rar (a se vedea, în acest sens, Descrierea minimală a limbii române. A1, A2, B1, B2 – p. 82-84).*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

au ales conjuncția dar pentru a exprima acest lucru. Itemul al patrulea (1d) cerea exprimarea concesiei, iar 24 de subiecți au optat pentru chiar dacă, în timp ce 17 au utilizat deși. Pentru exprimarea consecinței, cei mai mulți dintre subiecți (25) au folosit deci la itemul al cincilea (1e).

Sarcina a doua presupunea reformularea unor enunțuri/fraze, astfel încât să se exprime în alt fel anumite raporturi. La itemul 2a, care viza exprimarea cauzei, majoritatea au optat din nou pentru folosirea lui pentru că (19) și a lui deoarece (9). Pentru itemul 2b și itemul 2e, referitori la exprimarea concesiei, răspunsurile preferate au fost, din nou, deși (16 – 2b și 14 – 2e) și chiar dacă (10 – 2b și 21 – 2e). În exprimarea scopului (2d), subiecții au utilizat cu predilecție un conector la nivel de enunț: pentru + infinitiv (27), iar pentru exprimarea opiniei (2c), participanții la experiment au folosit cel mai frecvent expresia din punctul meu de vedere (11). În ceea ce privește raportul de cumul vizat de itemul 2f, majoritatea au ales varianta atât…cât și… (25) sau varianta mai simplă cu și (10).

Sarcina a treia vine să confirme, în mare parte, rezultatele obținute din analiza răspunsurilor la exercițiile anterioare. Astfel, pentru exprimarea cauzei (3b), subiecții folosesc cel mai frecvent pentru că (33) și cel mai rar întrucât, pentru a concluziona (3d), aceștia folosesc cel mai des deci (25), iar pentru a exprima concesia (3c), chiar dacă (21) și deși (19). În ceea ce privește raportul de cumul, cei mai mulți subiecți preferă varianta și…,și… (24), iar referitor la exprimarea opiniei, 36 de subiecți au optat pentru cred că.

Expunem mai jos (Tabelul 3) comparativ, rezultatele exercițiului, exemplele din *Descrierea minimală a limbii române* (Platon et al. 2014: 82-84) și exemplele din grila pe benzi elaborată la Departamentul de limbă, cultură și civilizație românească.

Tabel 3. Tabel comparativ. Conectori.

	Vorbitori nativi instruiți	**Descrierea minimală a limbii române, nivel B2**	**Grila pe benzi pentru evaluarea coerenței în vorbire, RLS, nivel B2**
cauză	pentru că, deoarece	din pricina, datorită, mulțumită, grație	deoarece (5p), fiindcă (3/4p), din cauză că (2p)
consecință/ concluzie	deci	ca urmare a…, ca efect al…	așadar (5p), în concluzie (3/4p),

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

concesie	deşi, chiar dacă	cu tot/toată…, în ciuda, indiferent de, în ciuda faptului că, chiar şi, şi dacă, fără să	cu toate că (5p), deşi (3p)
cumul	şi, şi…,şi…	în afară de, pe deasupra	şi (2p)
opoziţie	dar	în timp ce, în vreme ce, pe când	dar (2p)
***opinia**	cred că	după mine, din punctul meu de vedere	* nu există exemple

Având în vedere faptul că nici măcar vorbitorii nativi instruiți (nivel C2) nu folosesc, în general, conectori complecşi în vorbire, considerăm necesar ca, pe de o parte, să se revizuiască criteriile de evaluare a coerenței și, implicit, exemplele oferite în grila de evaluare a coerenței în vorbire, pentru nivelul B2 (pe baza rezultatelor analizei de corpus al vorbitorilor non-nativi), iar, pe de altă parte, să se regândească Descrierea minimală…, din cel puțin două perspective: descrierea nivelurilor pentru activitățile receptive vs. descrierea nivelurilor pentru activitățile productive și descriptori pentru scriere vs. descriptori pentru vorbire (pe bază de corpus – cu producții orale și scrise, ale vorbitorilor nativi și ale celor non-nativi).

3. Vorbitori de limba română ca limbă străină

Pentru corectarea și completarea cu exemple concrete a descrierii nivelului B2 în ceea ce privește coerența și coeziunea în vorbirea în RLS, am pornit de la clasificările conectorilor realizate în GALR (GALR 2005), GBLR (GBLR 2010), Nivelul prag (Moldovan 2002), Descrierea minimală… (Platon 2014) şi am preluat de acolo acele categorii pe care le-am considerat caracteristice nivelului B2, ținând cont de descrierea generală oferită în CECR: „(…) gradul elementar al acestui nivel este axat pe eficacitatea argumentării: îşi **expune opiniile** şi le susţine în cursul unei discuţii, prezentând **explicaţii** potrivite, **argumente** şi **comentarii**; **exprimăun punct de vedere** asupra unui subiect, prezentând **rând pe rând avantajele şi inconvenientele** unor opţiuni diferite; formulează o argumentare logică; elaborează o argumentare apărând sau înlăturând un anumit punct de vedere; expune o problemă, sugerând clar că partenerul la negocieri trebuie să facă **concesii**; se întreabă asupra **cauzelor, consecinţelor, situaţiilor ipotetice**, ia parte activă

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

la o discuţie neoficială într-un context familiar, face comentarii, exprimă clar punctul său de vedere, **evaluează alegerile posibile**, **formuleazăipoteze** şi răspunde la ele." (CECR 2003: 33, s.n.)

Prin urmare, în analiza corpusului, accentul a căzut pe următoarele categorii (care, de altfel, au şi fost cele predominante): exprimarea unui punct de vedere, exprimarea cauzei, a opoziției, exemplificarea, exprimarea concesiei, a consecinței, a concluziei, a ipotezelor, a cumulului.

3. 1. Analiza corpusului

Corpusul avut în vedere conține 39.102 cuvinte reprezentând 64 de răspunsuri la proba orală[10] din examenul de RLS, nivel B2, ale studenților din anul pregătitor (Departamentul de limbă, cultură și civilizație românească, Facultatea de Litere, Universitatea Babeș-Bolyai) din trei sesiuni de examinare diferite (2013, 2014, 2015). Studenții provin din medii și culturi diferite, având limbi materne diverse (arabă, franceză, spaniolă, coreeană, chineză, rusă, ucraineană, germană etc.) și vârste cuprinse între 18 și 34 de ani. Toți studenții luați în calcul au promovat examenul de nivel B2 (și au primit mai mult de 10 puncte (= jumătate din punctajul maxim) la proba orală), după aproximativ 600 de ore de pregătire. Producțiile lor au fost transcrise respectându-se convențiile de transcriere folosite în alte corpusuri existente (Dascălu Jinga 2006: 203-204) și corpusul obținut a fost adnotat manual de specialiști în scopul studiului de față (Tabel 4).

Tabel 4. Sistem de adnotare a corpusului. Coerență și coeziune. B2

Raport	**Cod**	**Explicație**
condiția	(F-COND)	dacă
cauza	(E-CAUZ$_n$)	n = 1 (din cauza), n = 2 (din pricina)
	(F-CAUZ$_n$)	n = 1 (pentru că), n = 2 (că), n = 3 (fiindcă), n = 4 (deoarece), n = 5 (din cauză că)
	(D-CAUZ$_n$)	n = 1 (Din cauza aceasta/Din

[10] *Proba orală a examenului de RLS, nivel B2, este alcătuită din trei sarcini: o discuție scurtă cu examinatorul, pe teme generale, un monolog pe baza unor imagini, un dialog spontan pe o temă dată între doi candidați.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

		această cauză), n = 2 (De aceea/De-aia)
concesia	(E-CONC)	în ciuda
	(F-CONC$_n$)	n = 1 (cu toate că), n = 2 (chiar dacă)
	(D-CONC)	Totuși
opoziția	(F-OPOZ$_n$)	n = 1 (dar), n = 2 (ci), n = 3 (iar)
disjuncția	(F-DISJ)	sau
concluzia	(F-CONCL$_n$)	n = 1 (deci), n = 2 (așa că)
	(D-CONCL$_n$)	n = 1 (Deci), n = 2 (Atunci)
cumulul	(E-CUM$_n$)	n = 1 (nu numai…, dar și…), n = 2 (atât…, cât și…)
	(F-CUM$_n$)	n = 1 (nu numai…, dar și…), n = 2 (atât…, cât și…)
	(D-CUM$_n$)	n = 1 (În plus), n= 2 (De asemenea)
exemplificarea	(D-EX)	De exemplu
opinia	(OP$_n$)	n = 1 (Cred că/ Cred), n = 2 (În opinia mea), n = 3 (Din punctul meu de vedere), n = 4 (Consider că), n = 5 (Mi se pare că), n = 6 (După părerea mea), n = 7 (Așa cred/Asta e părerea mea)
E = la nivel de enunț; F = la nivel de frază; D = la nivel de discurs;		

După identificarea și marcarea conectorilor, au fost urmărite greșelile în ceea ce privește pronunția, forma și contextele de utilizare. Dacă a fost cazul, s-a mai adăugat câte un indicator la notații: -PG (pronunție greșită), -FG (formă greșită) sau -UI (utilizare inadecvată). S-au identificat raporturile pe care le exprimă cel mai des studenții aflați la acest nivel de competeță lingvistică și s-a calculat, de asemenea, frecvența cu care sunt folosiți diferiți conectori pentru exprimarea acestor raporturi.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

3. 2. Rezultate

Fiecare producție, cu o lungime medie de 610 cuvinte, conține între 3 și 14 tipuri de conectori care sunt utilizați de 6 până la 76 de ori. În medie, fiecare student utilizează aproximativ 7 tipuri de conectori de 21 de ori. Considerăm așadar adecvat un descriptor precum „Folosește frecvent conectori diverși", atâta vreme însă cât se ține cont de faptul că raporturile exprimate nu sunt atât de diverse, ele limitându-se la câteva dintre cele din lista de mai sus (Tabelul 4). Spunem câteva, întrucât analiza relevă faptul că multe dintre relațiile și funcțiile menționate în Tabelul 4 apar la un număr mic de studenți (concesia – 5 studenți, cumulul – 5 studenți, disjuncția – 12 studenți, concluzia – 18 studenți), acestea neputând fi considerate caracteristice nivelului din punctul de vedere al realizării coerenței în vorbire. S-a constatat, așadar, că, în majoritatea producțiilor se întâlnesc conectori de cauză (pentru că – 59 de studenți), de condiție (dacă – 55 de studenți) și de opoziție (dar – 59 de studenți). De asemenea, cei mai mulți dintre candidați folosesc destul de frecvent formule pentru introducerea și exprimarea opiniei (cred că – 49 de studenți) sau pentru exemplificare (de exemplu – 24 de studenți). Considerăm că acești conectori, apărând în majoritatea producțiilor analizate, trebuie luați în considerare în formularea descriptorilor pe nivelul B2 (Fig. 1).

Fig. 1. Frecvența raporturilor exprimate

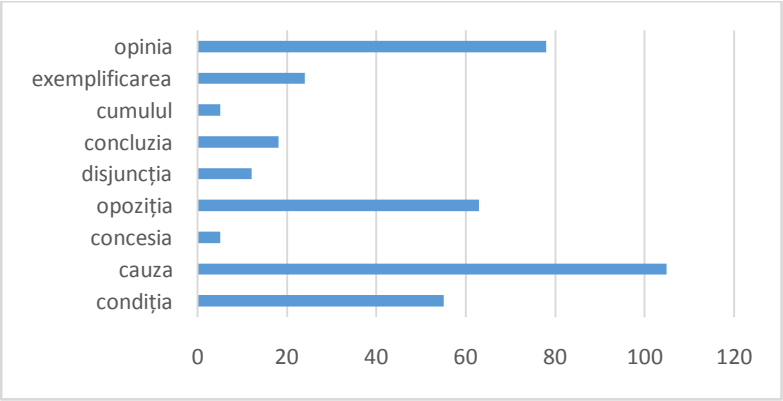

Cauza. În cazul a 45 dintre studenți raporturile predominante sunt cele de cauză, ceea ce e, considerăm, firesc, având în vedere specificul nivelului: argumentarea. Totuși, nu se poate spune că se folosesc conectori variați în acest sens, majoritatea preferând să

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

exprime această relație la nivel de frază prin locuțiunea conjuncțională pentru că (59 de studenți, 293 de utilizări) – Fig. 2.

Fig. 2. Exprimarea cauzei

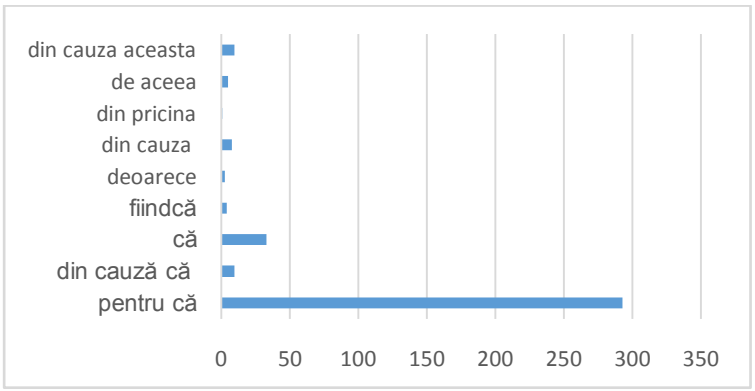

Se observă că prea puțini vorbitori folosesc alte variante de exprimare a relației cauză-efect pentru a putea considera că aceste variante ar trebui incluse în descriptorii pe nivel în ceea ce privește criteriul coerenței. În pus, atunci când se folosesc alți conectori, mai complecși, se înregistrează adesea erori. Astfel, din 8 utilizări ale lui din cauza, 7 sunt greșite (locuțiunea apare redundant, în combinație cu alți conectori sau nu e urmată de genitiv). La fel, 5 cazuri dintre cele 10 în care se folosește locuțiunea conjuncțională din cauză că reprezintă exemple de utilizări greșite (erori de formă – fără conjuncția că sau erori de context – urmat de genitiv).

Opoziția. Al doilea raport predominant în producțiile analizate este acela de opoziție, marcat, în 93% din cazuri, prin conjuncția adversativă dar (59 de studenți – 321 de realizări). De remarcat aici ar fi faptul că, de multe ori, mai ales în dialog, studenții își încep enunțurile/frazele cu acest conector fără a introduce neapărat o idee în opoziție cu cea enunțată anterior, folosind conjuncția drept marcator conversațional. Mai apar și conjuncțiile adversative de corectare și substituire (ci) și de contrast tematic (iar), însă la un număr nesemnificativ de studenți (4).

Condiția. Acest raport este și el destul de des întâlnit (55 de studenți – 151 de utilizări), el fiind marcat exclusiv prin conjuncția dacă.

Concluzia. La o primă vedere – 18 studenți/36 de utilizări, s-ar putea spune că sensul concluziv este redat într-un număr semnificativ de enunțuri, însă, la o analiză a contextelor de utilizare a conjuncției deci, se constată că, de multe ori, aceasta nu

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

introduce o concluzie, ci apare la început de enunț/frază, ca marcator discursiv sau ca modalitate de umplere a pauzelor.

Concesia. Foarte slab reprezentată în producțiile analizate (5 studenți – 6 utilizări), concesia este introdusă la nivelul frazei prin chiar dacă sau cu toate că, iar la nivelul discursului, prin Totuși. Având în vedere numărul mic de ocurențe, nu considerăm conectorii specifici acestui raport ca fiind caracteristici vorbirii la nivelul B2 – de cele mai multe ori, studenții apelează la conjuncția adversativă dar chiar și atunci când vor să redea sesnul concesiv.

Sensul cumulativ. Acesta apare exprimat foarte rar (5 studenți – 9 contexte), la toate nivelurile (enunț, frază, discurs): nu numai…, dar și…, atât…, cât și…, De asemenea, În plus.

Opinia. 49 dintre studenți utilizează formule care introduc un punct de vedere (257 de utilizări), astfel:

Fig. 3. Exprimarea opiniei

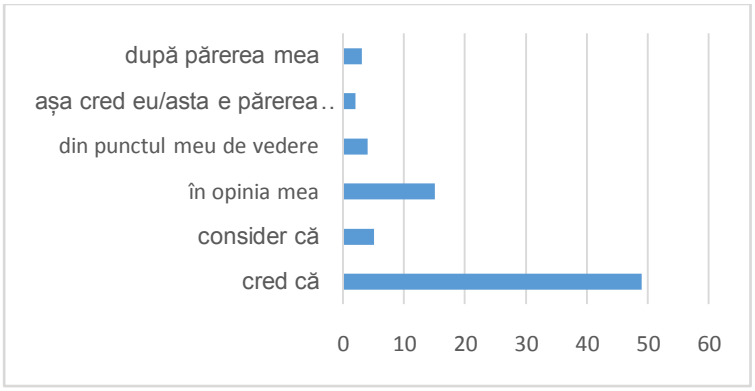

Curios este că, de multe ori, studenții nu par a fi neapărat conștienți de rolul acestor formule și le folosesc și pentru umplerea pauzelor și pentru câștigarea de timp în vederea formulării enunțurilor, dovadă în acest sens stând mai ales situațiiile (nu puține la număr) în care se combină două sau chiar trei formule: „în opinia mea, cred că…” sau „din punctul meu de vedere, în opinia mea, cred că….”.

Exemplificarea. În fine, în ceea ce privește exempificarea, aceasta apare de 52 de ori în producțiile analizate, la 24 de studenți. Singura formulă prin care se introduc exemplele este De exemplu. La fel ca în cazul exprimării opiniei, o analiză a contextelor de utilizare relevă faptul că această formulă e folosită adesea redundant sau în contexte care nu o cer, numărul real de exemplificări realizate fiind mult mai mic.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

3. 3. Comentarii și recomandări

Din cele de mai sus se pot extrage câteva trăsături specifice nivelului B2 cu privire la coerența și coeziunea în vorbire. Astfel:

- se folosesc **frecvent conectori** pentru a exprima **cauza**, **opoziția**, **condiția**, consecința/concluzia (mai rar), pentru a introduce un **punct de vedere** sau pentru a **exemplifica**.
- se exprimă adesea **cauza**, de cele mai multe ori prin locuțiunea conjuncțională **pentru că**; folosirea **conectorilor** mai **complecși** în acest sens este **rară** și poate crea **dificultăți** – atunci când sunt folosiți, se produc frecvent erori de formă sau privind contextul de utilizare.
- raporturile de **opoziție** și de **condiție** sunt **frecvente**, dar se exprimă prin **conectori simpli (dar, dacă)**; în multe cazuri, dar are doar valoare de marcator conversațional.
- formulele fixe de introducere a **opiniei** apar **frecvent**, cea mai folosită fiind **cred că**; uneori, aceste formule sunt folosite nu pentru a exprima un punct de vedere neapărat, ci pentru a umple pauzele și pentru a crea **impresia de fluență**.
- pentru introducerea **exemplelor**, se utilizează **adeseade exemplu**, însă, în multe dintre cazuri, formula se folosește și în contexte care nu o cer, fiind, din nou, vorba de o modalitate de a crea impresia de fluență în vorbire.
- se folosește **uneori deci**, atât cu valoare **concluzivă** sau **consecutivă**, cât și cu valoare de **marcator discursiv**.

Cu siguranță, analize suplimentare se pot efectua (numărul de conectori raportat la numărul frazelor dintr-o producție, influența L1 în alegerea unui anumit tip de raport sau de conectori, alte mijloace de realizare a coeziunii și a coerenței specifice nivelului B2 etc.), corpusul poate fi mărit etc., însă considerăm că trăsăturile menționate mai sus, obținute în urma acestui simplu studiu, completează semnificativ descrierea cu caracter general din CECR (CECR 2003: 28) „Poate să folosească un număr limitat de articulatori pentru a-şi lega frazele într-un discurs clar şi coerent, cu toate că într-o intervenţie mai lungă pot apărea şi unele întreruperi.” și pot servi drept punct de plecare în elaborarea

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

descriptorilor din grilele folosite în evaluarea vorbirii sau în orice alt fel de descrieri ale limbii române pe niveluri.

4. Concluzii

De cele mai multe ori, în notarea și evaluarea producțiilor orale în RLS, evaluatorii se bazează pe intuiție, experiență, pregătirea din cadrul atelierelor de familiarizare și standardizare sau, în cele mai fericite situații, pe grile cu descriptori pentru diverse criterii. Am constatat că grilele existente sunt ori prea generale pentru a avea cu adevărat o valoare practică (CECR), ori elaborate cu ajutorul metodelor intuitive sau pe baza unor documente descriptive create astfel (grila pe benzi a Departamentului). Este posibil ca descriptorii formulați prin aceste metode să corespundă realității, însă considerăm că ei trebuie cel puțin validați empiric. În studiul de față ne-am oprit asupra conectorilor ca mijloace de realizare a coeziunii și a coerenței la nivelul B2 de competență lingvistică. Am avut ca punct de plecare CECR, Descrierea minimală... și grila pe benzi a Departamentului. Rezultatele unui exercițiu aplicat unor vorbitori nativi instruiți, precum și ale analizei efectuate pe un corpus relativ mic de producții orale – date considerate a reflecta într-o măsură semnificativă realitatea lingvistică, au fost comparate cu descrierile din documentele existente, identificându-se destul de multe lipsuri (CECR) și inconcordanțe (Descrierea minimală..., grila pe benzi). Totuși, în ceea ce privește o comparație între cele două surse de date referitoare la realitatea lingvistică, rezultatele dintr-o direcție nu fac decît să confirme rezultatele obținute din cealaltă direcție (de exemplu, atât vorbitorii nativi, cât și cei de RLS folosesc cu predilecție pentru că pentru exprimarea cauzei, deci pentru exprimarea concluziei, cred că pentru introducerea opiniei etc.). Analiza corpusului ne-a oferit posibilitatea de a extrage câteva caracteristici criteriale/trăsături specifice nivelului B2, trăsături care pot fi folosite în elaborarea unor descrieri mai detaliate a limbii române, pe activități lingvistice, competențe și niveluri și, mai ales, în elaborarea grilelor de evaluare a coerenței la nivelul B2. Sigur, conectorii (elementele pe care se centrează studiul nostru) reprezintă doar un mijloc de realizare a coeziunii și a coerenței, iar acestea la rândul lor reprezintă doar un criteriu printre altele pe baza cărora ar trebui evaluate producțiile orale. Considerăm binevenite astfel de studii, pe bază de corpus[11], care să ajute la identificarea trăsăturilor specifice unui nivel și în ceea ce privește alte criterii de

[11] *Pentru o detaliere a avantajelor utilizării corpusului în predarea și evaluarea RLS, a se vedea articolul On the Necessity of a Learner Corpus – Romanian as a Foreign Language (RFL) (Arieșan, Vasiu) din prezentul volum.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

evaluare (complexitate, acurateţe, interacţiune etc.). S-ar putea asigura, în felul acesta, în primul rând, o evaluare mai exactă, mai obiectivă şi mai fiabilă.

Referinţe bibliografice

- *Cadrul european comun de referinţă pentru limbi. Învăţare. Predare. Evaluare*, 2003, Diviziunea Politici lingvistice Strasbourg, traducere coordonată şi revizuită de George Moldovanu, Tipografia Centrală, Chişinău. http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/source/cefr_moldave.pdf
- *Council of Europe, 2001, Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*, Cambridge University Press, Cambridge http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf
- Callies, M., Gotz S., 2015, *Learner Corpora in Language Testing ad Assessment*, in SCL, volume 70, John Benjamins B. V.
- Dascălu Jinga, L., 2006, *Pauzele şi întreruperile în conversaţia românească actuală*, Bucureşti, Editura Academiei Române.
- Ellis, R., Barkhuizen, G., 2005, *Analysing Learner Language*, Oxford University Press.
- *English Profile, 2011, English Profile. Introducing the CEF for English, Version 1.1*. http://www.englishprofile.org/images/pdf/theenglish profilebooklet.pdf.
- *GALR*, vol. I, vol. II, 2005, Bucureşti, Editura Academiei Române.
- Hawkins, J. A., Filipovic, L., 2012, *Criterial features in L2 English. Specifying the Reference Levels of the Common European Framework in English Profile Studies* (series editors: Michael Milanovic and Nick Saville), Cambridge University Press.
- Kennedy, G., 1998, *An Introduction to Corpus Linguistics*, Addison Wesley Longman Ltd.
- Luoma, S., 2004, *Assessing Speaking*, Cambridge University Press.
- Pană Dindelegan, G. (coord.), 2010, *Gramatica de bază a limbii române* (GBLR), Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold.
- Platon, E., Sonea, I., Vasiu, L., Vîlcu, D., *Descrierea minimală a limbii române*. A1, A2, B1, B2, 2014, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- Moldovan, V., Pop, L., Uricaru, L., 2002, *Nivel prag. Pentru învăţarea limbii române ca limbă străină*, Strasbourg, Consiliul Europei.
- Platon, E., 2009, *Repere pentru delimitarea nivelurilor de competenţă lingvistică în RLS*, în vol. *Limba română – abordări tradiţionale şi moderne*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, p. 499-507.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

WATERY IDIOMS. A CONTRASTIVE ANALYSIS BETWEEN ENGLISH AND ROMANIAN

Diana Viorela Burlacu (Ionescu)

Assist., PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: Water per se hardly needs any presentation at all, since it is as common, yet as vital as the air we breathe. It is viewed as a fundamental element in a wide range of domains, among which chemistry, physics, biology, geography, agriculture, industry, philosophy, religion and even food processing. The present study aims to survey – from a linguistic perspective – certain idioms based on water, thus coined 'watery idioms', in English and Romanian idiomatic languages. They will be approached progressively, from the most frequent to the less recurrent ones, compared in the two languages and, if necessary, provided with concrete examples. As further illustrated, such English and Romanian 'watery idioms' have typically followed the same semantic pathway, but sometimes diverge due to various social and cultural aspects.

Keywords: idiomatic,meaning,rain,semantics,water

Motto:

"I want to be like water. I want to slip through fingers, but hold up a ship."

(Michelle Williams)

In a plain definition (and in a world governed by rules), idioms are "anomalies of language, mavericks of the linguistic world. [They] break the normal rules […] semantically, with regard to their meaning, and syntactically, with regard to their grammar" (Flavell and Flavell 1994: 6). Categorized as informal, idioms, also called 'fixed expressions' or 'frozen collocations' (in Moon 1998: 2), are particularly used for emphasis, agreement, comments, eye-catching headlines and advertising slogans (see O'Dell, McCarthy 2010: 8), as well as for "humorous effect or to make something more memorable" (O'Dell, McCarthy 2010: 16).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Technically described, an idiom is viewed as "a conventionalized multi-lexemic expression – once a complex expression is assigned construction status, it will automatically be positioned somewhere on an idiomaticity continuum" (Wulff 2008: 2). In other words, an idiom should be composed of at least two lexemes, which acquire a certain new sense by their being placed together, different from their separate denotations. Thus, the newly constructed idiomatic meaning passes over the literal meaning of the constituents. In a dictionary description, an idiom stands as "[a] form of expression, grammatical construction, phrase etc., peculiar to a language; a peculiarity of phraseology approved by the usage of a language, and often having a significance other than its grammatical or logical one" (OED, in Wulff 2008: 8).

For instance, the highly idiomatic expression *to kick the bucket* has the seemingly far-fetched significance of dying, but its origins can be grimly traced to pig slaughtering, suicide and lynching, all connected by the use of a bucket (for further details, see Flavell and Flavell 1994: 117, 119). Once the etymology explained, such expression appears no longer fanciful – the present construction was conventionally shaped by the speakers throughout the time: "Phrases have literal meanings, then they generally develop metaphorical uses and ultimately, in typical cases, acquire an idiomatic sense that is separate from the literal one" (Flavell and Flavell 1994: vi).

In what regards the symbol of water, it is a multi-faceted emblem, a prime matter, a life-provider and -preserver element, "circulating throughout the whole of nature, in the form of rain, sap, milk and blood. Limitless and immortal, the waters are the beginning and the end of all things on earth" (Cirlot 1990: 364). As a matter of fact, "ancient cultures made a distinction between 'upper waters' and 'lower waters'. The former correspond to the potential or what is still possible, the latter to what is actual or already created" (Cirlot 1990: 364); in addition, "the upper and lower waters communicate reciprocally through the process of rain (involution) and evaporation (evolution)" (Cirlot 1990: 366). The two categories of water will be analysed through this study, namely rain and (the concrete) terrestrial water.

In Jungian terms, water reads as "a symbol of the collective or of the personal unconscious" (in Cirlot 1990: 366), "an expression of the vital potential of the psyche, of the struggles of the psychic depths to find a way of formulating a clear message comprehensible to the consciousness" (Cirlot 1990: 366). In the religious act of baptism, "[i]mmersion in water signifies a return to the preformal state, with a sense of death and

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

annihilation on the one hand, but of rebirth and regeneration on the other" (Cirlot 1990: 364). Obviously, as further demonstrated, all the idioms connected with merely plunging into water and ignoring the following stage of revival refer to conflicting and problematic cases.

The present analysis of watery idioms in English and Romanian is basically descriptive, not theoretical. Moreover, I make no claims for comprehensive coverage of idioms based on water, my intention being to analyse and compare the most frequent *watery idioms* – such coinage epitomizes the streamlined expression of idioms revolving around this vital liquid. Besides the criterion of frequency and on account of space limitations, only typical idioms have been chosen for this article, the proverbs and maxims centred on water being omitted.

In what concerns the research methodology, eclecticism is the preferred method, mostly empirical methods – the direct observation and analysis of the respective watery idioms, as they are described in monolingual dictionaries, followed by the contrastive exploration of the English expression and its Romanian counterpart, both lexically and semantically. Sporadically, certain idioms (those which "have a tale to tell" - Flavell and Flavell 1994: vi) will be explained from an etymological viewpoint. Furthermore, irrespective of the numerous articles on idioms in general, as well as of the different idiomatic analogies among languages, a similar contrastive study on watery idioms could not have been found.

For the sake of preciseness, the water and rain idioms will be classified into two broad categories, namely: challenging conditions and threatening circumstances, and, secondly, appeasing and smooth situations. Before exploring them in turn, some further theoretical remarks should be made.

Idioms ought to meet some criteria, such as institutionalization (recurrence/acceptance), 'lexicogrammatical fixedness' and non-compositionality (see Moon 1998: 7-8). According to SIL, an idiom "behaves as a single semantic unit", resisting "interruption by other words whether they are semantically compatible or not" and also repelling "reordering of its component parts" (SIL online). Secondly, an idiom "has a non-productive syntactic structure. Only single particular lexemes can collocate in an idiomatic construction. Substituting other words from the same generic lexical relation set will destroy the idiomatic meaning of the expression" (SIL online). For example, the idiom *raining cats and dogs* (to rain heavily), in order to retain its idiomatic sense, can

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

never be altered to **raining big/lots of cats and dogs*, **cats and dogs are being rained* or to **pouring down cats and dogs/*raining kittens and puppies*. However, the origin should be found in the inadequate street drainage which caused the drowning of numerous stray cats and dogs (see Flavell and Flavell 1994: 150). Rather seldom, (raining) *cats and dogs* is replaced by (raining) *pitchforks* (*and hammer handles*)(see *TFD*) or by the colloquial North of England expression (raining) *stair-rods*, the allusion being "to rain which is so heavy as to appear like falling stair-rods" (see *PF*). In a punning tone, if we are to combine the previously discussed bucket with the above-mentioned rain, the Romanian watery idiom *a ploua/a turna cu găleata* (to rain/to pour by the bucket, thus heavily) is given rise to. Probably the difference between the two idioms accounts for the social backgrounds, the Romanian society being typically agricultural (villages were hardly flooded, due to hills and forests), while the bucket was the most common object in the Romanian households, mainly used for (rain) water keeping and animal feeding.

A. *Challenging conditions and threatening circumstances*.

In a gradually displayed presentation, probably *to be in deep water* (similarly to Rom. *a înota în ape adânci, a fi în primejdie* – swim in deep water) should come first, thus attempting to deal with a difficult situation. Equally, *get in(to) deep water*, as the initiator of any challenging state, signifies "to put or find oneself in a dangerous, vulnerable, or troublesome situation or position, especially that which could be beyond one's abilities to resolve" (*TFD*). The next (or a parallel) stage could take into account *to be in hot water*: "if someone is in hot water, people are angry with them and they are likely to be punished" (*TFD*). Similarly, *get in(to) hot water* means "to provoke or incite anger, hostility, or punishment against oneself; to cause or encounter trouble or difficulty, especially that which will result in punishment or reprisal" (*TFD*):

e.g. *He got into hot water with his straightforward speech*.

The Romanian counterpart may be *a da de dracul, a fi în bucluc*, thus encountering the devil, the common point of the two idioms possibly being the abode of evil (on the one hand, the heat of the inferno cauldrons and, on the other hand, the main embodiment of such a realm).

The desperate efforts of escaping the water depths or boiling could end into the stance of *a fish out of water* (Rom. *ca peştele pe uscat*), the Romanian idiom emphasizing the idea of the fish actually lying on the ground, rather than its being out of water.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Naturally, fish are supposed to live in an aquatic environment, any other change triggering disastrous events. When applied to people, this idiom refers to an awkward, out-of-place behaviour, or to someone completely unfamiliar with a new surrounding:

e.g. *She really felt like a fish out of water when she entered that gloomy house.*

Following the same pattern, water – ground, the English *to blow something/someone out of the water* translates as *a face ceva/pe cineva una cu pământul, a face ceva/pe cineva praf*, namely knocking something/someone down to the ground or turning something/someone to dust. However, the first idiomatic expression has the water – ground variant, too: *a (se) face o apă şi un pământ* or *a se duce pe apa sâmbetei* (*dexonline*), hence destroying something or someone/oneself.

Additionally, *to be dead in the water* needs no further explanation than being hopeless and with no future, "unable to function or move, inoperable" (*dictionary*); something "has failed, and it seems impossible that will be successful in the future" (*TFD*):

e.g.*So how does a government revive an economy that is dead in the water?* (*TFD*)

Another negative idiom, yet also formally, not only semantically negative, is *not to hold water* (Rom. *a nu sta în picioare*, thus not standing on own feet), which signifies "to be inadequate, insubstantial or ill-conceived" (*TFD*), lacking logic or validity:

e.g. *The prosecution's case won't hold water, so the defendant was released.* (*TFD*)

Two idioms sharing the same meaning are *to rain on one's parade* and *to pour/throw cold water on something*, the first Romanian equivalent being *a-i strica ploile (cuiva)* – ruining one's rains or *a băga pe cineva la apă* – getting someone under water, while the second onereplaces water and rain with a cold shower: *a fi ca un duş rece pentru (cineva/ceva)*, the explanation for all these expressions being to spoil one's plans/happiness or "to discourage doing something, to reduce enthusiasm for something" (*TFD*):

e.g. *Her thoughtless remark threw cold water on their plans.*

Whenever he wanted to surprise his family, his uncle tried hard to rain on his parade.

To sum up, not only (too) deep, cold or hot water bear ill-omened significance, but also high water, as in *by hell or high water* – "by any means necessary, regardless of any difficulty, problem or obstacle" (*TFD*). Perhaps the best Romanian idiom for such an

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

expression is *până în pânzele albe* – up to the white masts, still suggesting a nautical term. A parallel idiom is *come hell or high water*, completely replaced with the more concrete thunder and lightning in the Romanian correspondent: (*și*) *de tună și fulgeră/trăznește* – come thunder or lightning:

e.g. *Come hell or high water, I am going to make her change her lousy job!*

The last idiom to be examined under this category is *be as/like oil and water* (identically with *a fi ca apa şi uleiul*), whose significance lies on the semantic borderline between the two categories, conflicting and conciliatory cases. Yet, taking into account that the two substances are always separate, "unable or unwilling to mix together easily or readily" (*TFD*), and, at the same time, they figuratively refer to people's incompatibility or inability "to interact or coexist easily, as due to fundamental differences in personality, opinions, beliefs, etc." (*TFD*), I consider that the contradictory forces prevail over the potential mollifying aspect:

e.g. *They are like oil and water whenever they talk about politics.*

B. *Appeasing and smooth situations*.

Preserving the same lexical elements, oil and water, the first peace-making idiomatic expression is *to pour oil on troubled waters*, having a religious origin and signifying "to soothe a quarrel, to calm a heated argument" (see Flavell and Flavell 1994: 140). In a dictionary definition, its meaning is "to do or say something in order to make people stop arguing and become calmer" (*TFD*):

e.g. *She was furious with Dave for forgetting her birthday so I tried to pour oil on troubled waters by offering to take them both out for a meal.* (*TFD*)

In Romanian idiomatic language, there are two frozen collocations semantically akin, namely *a calma apele* – to calm the waters and *a pune ulei pe rană* – to put oil on the wound, the pacifying meaning staying unchanged.

Once the peace made, any past event troubling no longer becomes *water under the bridge* or *water over the dam* (American English). In other words, "if a problem or an unpleasant situation is water under the bridge, it happened a long time ago and no one is upset about it now" (*TFD*):

e.g. *They were once the worst enemies, but that's all water under the bridge now.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Romanians would say *a curs multă apă pe râu/gârlă de atunci* – a lot of water has flowed on the river since, the bridge not being present/important, the expression merely emphasizing the idea of time passing and of reconciliation with past occurrences.

Another watery, yet rather financial, idiom is *to keep one's head above water* (Rom. *a se menţine pe linia de plutire/la suprafaţă* – to keep floating), staying out of financial trouble or having the right amount of money in order to survive:

e.g. *With such monthly expenses, his parents hardly keep their heads above water*.

If we are to continue the story from the same economic perspective, his parents hardly keep their heads above water because of a careless son who *spends money like water*. The Romanian counterpart is more suggestive, since it only retains the idea of money flowing (water-like)/slipping through one's fingers – *a-icurge banii printre degete*.

Going back to the world of animals, besides the previously mentioned fish, the duck is another presence of the aquatic environment; *as a duck takes to water* or *take to something like a duck to water* means doing something "easily and naturally" (*TFD*), translated into Romanian as *ca peştele în apă* – like a fish in the water. Interestingly enough, the Romanian idiom is slightly different, by considering the fish the representative element of water, rather than the duck, which shares both the terrestrial and the marine environment:

e.g. *She has taken to her new job like a duck to water.*

In order to literally and figuratively *get our ducks in a row* – for a better lexical organisation, the idiom *be (like) water off a duck's back* (Rom. *cum stă apa pe gâscă, ca gâsca prin apă* – a goose instead of a duck) should come next: "if criticism is water off a duck's back to someone, it has no effect on them at all" (*TFD*):

e.g. *He's always being told he's lazy and incompetent, but it's just water off a duck's back to him.* (*TFD*)

A similar idiom, in what regards the ineffectiveness and futility of certain words or actions, is *apă de ploaie* – (plain) rainwater, usually used about something happening/being uttered with no consequence or change at all over the present state of things. Moreover, in Romanian, *a se face că plouă* – pretending it is raining is a common familiar expression for ignoring an unpleasant/straightforward thing or trying to avoid an inconvenient action.

The last 'smooth' idioms refer to someone's well-being or unhappiness, even if misery or grief can scarcely be described as smooth; still, the conflicting aspect is absent.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

The alliterative idiom (*be*) *as right as rain* symbolises someone's feeling well, Romanian idiomatic language lacking a similar lexical counterpart, based on rain, but preferring the fish instead: *ca peştele în apă*, discussed above. As a replacement for such an idea, yet quite the opposite, since the affirmative form is hardly ever used, is *a nu se simţi în apele sale* – not feel in one's own waters/one's own familiar background, specifically *be in low water, be down in the dumps/mouth*, thus depressed, ill-humoured or miserable. The pessimism of Romanians is furthered to *parcă îi tot ninge şi îi plouă* – s/he always seems under snow and rain, when referring to a constantly unhappy and discontent person. On account of the fact that unhappiness is closely related to poverty, another Romanian watery idiom should be mentioned here: *a nu avea* (*nici*) *după ce bea apă* – (not eating anything, so) not having any reason to drink water afterwards, namely *poor as a church mouse*.

However, if we are to finish in a quite positive tone, *make one's mouth water* (matching Rom. *a-i lăsa cuiva gura apă*) could end the list of watery idioms. The water in one's mouth is the result of delight, especially when seeing food, but also when "wishing something very much" (*dexonline*), "cause one to eagerly anticipate or long for something" (*TFD*):

e.g. *The sight of that chocolate cake made her mouth water.*

Those travel folders about Nepal make my mouth water. (*TFD*)

To conclude with, my hope is that the present study of English and Romanian watery idioms *did hold water*, and that I was not *ploughing water*. As illustrated above, English idiomatic language seems to count more water idioms than the Romanian vocabulary, the reason possibly being linked to the earlier social and cultural differences between the two countries: the United Kingdom, traditionally, "a seafaring nation" (Flavell and Flavell 1994: 138), and Romania, basically a farming, rural country. The idiomatic dissimilarities between the two languages and, naturally, between the two national identities are rather slight, usually on a lexical level, since they have found the common point semantically, due to the universal life events and human feelings. "Psychological construct[s]" (Wulff 2008: 3), "real in the head of the [speakers]" (Wulff 2008: 3), thus used by the speakers of a certain language on the strength of a linguistic convention, idioms are the proof that "Words have a longer life than deeds" (Pindar) – born out of concrete, real events, they were moulded in time up to the point of becoming

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

frozen collocations. Nowadays, idioms frequently trigger smiles because of their seemingly bizarre lexemic combinations, but, in fact, they mirror the *homo-ludens* feature of humankind and highlight the typically social side of people.

References

Cirlot, J.E. (1990). *A Dictionary of Symbols.* London: Routledge.

* *Dictionary.com*. Copyright © 2016 Dictionary.com, LLC. http://www.dictionary.com/(*dictionary*)

Flavell, Linda, Flavell, Roger (1994). *Dictionary of Idioms and their Origins.* London: Kyle Cathie Ltd.

Lingua Links Library, SIL International. http://www-01.sil.org/linguistics/GlossaryoflinguisticTerms/What_IsAnIdiom.htm, page content last modified: 29 January 2004 (SIL online).

Moon, Rosamund (1998). *Fixed Expressions and Idioms in English. A Corpus-Based Approach.* Oxford: Clarendon Press.

* *Noul dicţionar explicativ al limbii române.* Copyright (C) 2004-2016 dexonline (https://dexonline.ro) (*dexonline*)

O'Dell, Felicity, McCarthy, Michael (2010). *English Idioms in Use.* Cambridge: Cambridge University Press.

* *The Free Dictionary* by Farlex. Copyright © 2003-2016 Farlex, Inc. http://www.thefreedictionary.com/ (*TFD*)

* *The Quotations Page*. Copyright (c) 1994-2012, Michael Moncur and QuotationsPage.com.

http://www.quotationspage.com/subjects/language/ (Pindar)

* *The Phrase Finder*. http://www.phrases.org.uk/meanings/index.html (*PF*)

Wulff, Stefanie (2008). *Rethinking Idiomaticity. A Usage-based Approach.* London, New York: Continuum International Publishing Group.

***

as a duck takes to water. (n.d.) *McGraw-Hill Dictionary of American Idioms and Phrasal Verbs*. (2002). Retrieved April 29 2016 from http://idioms.thefreedictionary.com/as+a+duck+takes+to+water(*TFD*)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

be as/like oil and water. (n.d.) *Farlex Dictionary of Idioms*. (2015). Retrieved May 2 2016 from //idioms.thefreedictionary.com/be+as%2flike+oil+and+water(*TFD*)

be dead in the water. (n.d.) *Cambridge Idioms Dictionary, 2nd ed.*. (2006). Retrieved May 2 2016 from //idioms.thefreedictionary.com/be+dead+in+the+water(*TFD*)

be in deep water. (n.d.) *Cambridge Idioms Dictionary, 2nd ed.*. (2006). Retrieved May 2 2016 from //idioms.thefreedictionary.com/be+in+deep+water(*TFD*)

be in hot water. (n.d.) *Cambridge Idioms Dictionary, 2nd ed.*. (2006). Retrieved May 2 2016 from //idioms.thefreedictionary.com/be+in+hot+water(*TFD*)

dead in the water. (n.d.). The American Heritage® Dictionary of Idioms by Christine Ammer. Retrieved May 03, 2016 from Dictionary.com website http: //www. dictionary. com/ browse/dead--in--the--water(*dictionary*)

make one's mouth water. (n.d.) *The American Heritage Dictionary of Idioms by Christine Ammer*. (2003, 1997). Retrieved May 5 2016 from http://idioms. thefreedictionary.com/ make+one%27s +mouth +water (*TFD*)

http://www.phrases.org.uk/meanings/298200.html(*PF*)

pour oil on troubled waters. (n.d.) *Cambridge Idioms Dictionary, 2nd ed.*. (2006). Retrieved May 2 2016 from http://idioms.thefreedictionary.com/pour+oil+on+troubled+waters(*TFD*)

water under the bridge. (n.d.) *Cambridge Dictionary of American Idioms*. (2006). Retrieved April 30 2016 from //idioms.thefreedictionary.com/water+under+the+bridge(*TFD*)

won't hold water. (n.d.) *McGraw-Hill Dictionary of American Idioms and Phrasal Verbs*. (2002). Retrieved May 3 2016 from http://idioms.thefreedictionary.com/won%27t+hold+water(*TFD*)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

WHY DO TECHNICAL TEXTS HAVE TO BE HANDLED BY A TECHNICAL TRANSLATOR?

Anca Trișcă (Ionescu)

PhD Student, "Dunărea de Jos" University of Galați

Abstract: The present article aims to find out why technical texts require technical translators. Technical translators make texts with technical jargon readable for a wider audience. We have taken into consideration the role of the technical translator in the shipbuilding industry, when and where is he/ she needed, by who, e.s.o. Another issue to be discussed is the multifaceted background and a high level of knowledge of the subject and relevant terminology required from the translator since 5-10% of the technical document are highly specialized terms. All the issues to be discussed will allow us to draw a profile of the ideal translator of naval architecture texts in nowadays society taking into account the fact that engineers are competent users of English and one might wonder if a translator is needed.

Keywords: technical translator, audience, translator, competence, performance

Starting from G. Steiner's striking assertion that "inside or between languages, human communication equals translation" (G. Steiner 1975:47), one could say that all communicators are translators. This is possible because as receivers (whether listeners or readers), they face essentially the same problem: they receive signals (in speech or writing) containing messages encoded in a communication system which is not identical with their own. We consider matters do not stand like this with the translator.

According to G. Steiner (1975:45), "any model of communication is at the same time a model of translation of a vertical or horizontal transfer of significance". No two historical epochs, social classes, localities use words to signify exactly the same thing, and neither do two human beings.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

This underlies particular views of reading according to which making sense of a text means is to deconstruct it and then to reconstruct it (R. Bell 1991:14).

A question may arise regarding the difference between the translator (or the interpreter) and the normal communicator. It is the re-encoding process which makes the translator differ language communities (House 1977:1). It means that the translator decodes messages transmitted in one language and encodes them in another.

If it is, in any sense, true what P. Newmark (1988:85) said that "any fool can learn a language ..., but it takes an intelligent person to become a translator", then the investigation of what this "intelligence" implies is worth making.

First, the translator is an applied linguist who has certain obligations to the furthering of our understanding of language and of our ability to explain the acts of communication in which we are continually engaged.

Secondly, as translation "lato sensu" is one of the most powerful means of negociation between communication partners, the translator has meta-communicational status, being a sort of a third party to the initial communication on the one hand, and having to establish a hypothetical situation of communication in the LC_2 on the other.

He is a mediator between intercultural situations of communication. This is based on his personal perception of the Cultural Equation and on cultural competence. This competence is objective, i.e. based on interlinguistic techniques accumulated through practice and instruction, and subjective, i.e. the mediator creates both the translation options and the conditions in which they are to be inscribed.

He mediates between two situations; he "will take it upon himself to define the norms and options that need to be established between two Language Cultures", as L. Hewson and J. Martin mention (1991:27).

Thirdly, at first sight, it seems that the translator, called the Translation Operator (TO), explores LC_2 with the aim of finding the "equivalent" to what he has discovered in LC_1.

The TO's attention must be drawn to the LC_1 - specific elements of the text, as his reading is always situated at the level of difference. He will pay special attention to certain elements which take on a particular importance when considering the text from the LC_2 perspective.

One of the translator's major problems is to analyse the surface syntax of the ST with its explicit clause structures coming to the implicit, underlying, universal meaning

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

carried by the propositions, given the fact that there is no simple one-to-one relationship between the syntactic and the propositional structure.

It is obvious that the translator needs:

-syntactic knowledge, i.e. how clauses are used to carry propositional content and how they can be analysed to retrieve the content embedded in them;

- semantic knowledge, i.e. how propositions are structured;

-pragmatic knowledge, i.e. how the clause can be realized as information bearing text and the text decomposed into the clauses.

Lack of knowledge in any of these areas affects the translator's competence.

As a communicator, the translator must possess the knowledge and skills which are common to all communicators.

The professional (technical) translator, as Johnson and Whitelock (1987:137), quoted by Hewson and Martin 1991) underline, has access to five distinct kinds of knowledge:

1) SL knowledge;

2) TL knowledge;

3) text-type knowledge;

4)subject area, and cultural knowledge;

5) contrastive knowledge.

In addition, he needs the decoding skills of reading and encoding skills of writing, all of them making up the translator's competence.

The fact must be added here that it is important to point out the danger of working at a micro - textual level. The temptation is to divide the ST into very small units and to look for "equivalents" for each and every unit. Although equivalence does have a certain use it prevents one from clearly seeing what the operations involved in the translating process are. This is very dangerous for students who tend to work at the level of the word anyway. The only option open to the TO is to try to judge the overall effect of the use of words and thus to solve the problem at a macro - textual level.

The TO does not look for an "equivalent", but he seeks to express the "same" reality through LC_2, although a "full" cultural context is replaced by one which is virtually empty, and differently structured anyway. He has to analyses very minutely the various elements which go to make up the overall effect of the ST, such as he comes to interpret it.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

After this analysis, he is faced with what might be called the "concave - mirror effect" of trying to express such elements through another culture. This is explained by: 1) the distorting effect produced by the changing cultures, and 2) by the automatic series of connections which are made within the second culture, and which interfere with the network of connections originally operating in LC_1, as L. Hewson and J. Martin point out (1991:152).

The translator (TO) needs to have bilingual and bicultural competence. The production of homologous sets in LC_2 is closely related to the translator's bilingual and bicultural competence. His contribution is decisive because it clarifies the difference between what is acquired and what is generated in the translating process, between competence and production. Homologizing procedures are useless without bicultural competence. Homologies correlate structures by establishing global correspondences of factors within different relational systems, as L. Hewson and J. Martin (1991:49) point out. They also consider that concerning lexical problems, the syntagmatic or "definitional" paraphrase enables the translator to pass over the arbitrary boundaries between lexis and syntax. Their opinion is also shared by L. Levițchi (1975, 1993:6)

No reformulation is conceivable without a mediator. Besides his function as the vehicle of a certain cultural equation, his specific intervention can be defined according to two different lines of consideration.

He represents a distinctly psycho-socio-cultural stance which he reflected in his productions. That is why translations are bound to be renewed in keeping with the cultural changes; they also bear the imprint of the translator.

TO's position. The TO must be competent in two LC_s, that is he must have the knowledge and practice of two independently developing entities. He must have a position from which he can compare and convert from one LC into the other. The area he occupies is a no-man's land whose boundaries, LC_1 and LC_2, are changing shape and size, because the LC_s evolve and influence each other.

However the translator is not midway between the two. He is always anchored, to a greater or lesser extent, in one LC. His being in the middle ground involves competence.

The TO's position was represented by L. Hewson and J. Martin (1991:135) as follows:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

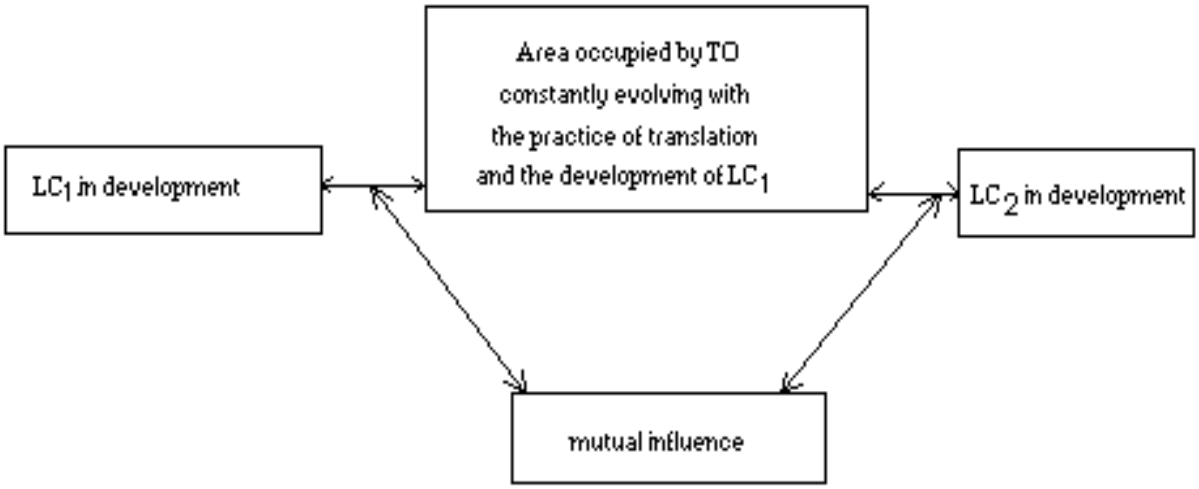

The area occupied by the translator
(source Croitoru 1996:142 apud L. Newson and J. Martin 1991:135)

Consequently, the TO's competence is measured by his ability to analyse, compare and convert two cultural systems, while respecting both the conflicting forces within one LC, and the interplay of these forces as the LC_s are brought into contact.

The translator must be aware of the difficulties in grasping or feeling the intentions, in identifying the allusions, in achieving the equivalence besides overcoming the resistance opposed by the tradition of non-translation (A. Bantaș, 1994:81).

As a conclusion, we could say that we agree with A. Bantaș who both as a translation theorist and as a professional translator, suggests that translators should be bound by their obligation as servants of two masters: selling to customers (readers or spectators) the original product (the writer's work) without cheating in either quantity, or in its original form, including colours, musicality, etc. He adds that "to push the metaphor further, translators should pack coffee without decoffeinizing it and also preserve its full flavour" (A. Bantaș 1994:81).

Consequently, translation depends upon the interpretive as well as linguistic, semantic and creative ability and cultural knowledge of the translator.

1)The translator's work is more difficult than that of the original author.

2)A restricted view of translation as the replacement of a SL textual material by an equivalent TL textual material at the levels of grammar and lexis goes hand in hand with the low status accorded to the translator.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

3)The translator seeks the universal through the particularity of languages.

4)The different translations of the same ST largely depend upon the initial choices made by the translator.

5)The translator, i.e. translation operator (TO), is a mediator between two different language communities, between two intercultural situations of communication.

6)The translator must have syntactic, semantic and cultural knowledge. Thus, he needs bilingual and bicultural competence.

7)The TO's competence is his ability to analyze, compare and convert two cultural systems, respecting both the conflicting forces within one language culture (LC), and the interplay of these forces as the LC_s are brought into contact.

REFERENCES:

Bantaş, A., (1994) English for advanced students, Iași: Editura Insitutul European

Bantaş, A., E. Croitoru, (1998) Didactics of Translation, Bucharest: Teora.

Bell, R. T. (1991). Translation and translating: theory and practice. London & New York: Longman.

Croitoru E. (1996) Interpretation and Translation, Galaţi: Porto-Franco.

Johnson , R L, P J Whitelock. (1987) Machine translation as an expert task. CUP

Levițchi, L. (1975). Îndrumar pentru traducătorii din limba engleză în limba română, București: Editura Științifică și Enciclopedică

Newmark, P. (1988) Textbook of translation. Oxford: Pergamon Press.

Steiner, G. (1992) After Babel. Aspects of Language and Translation. Second edition, Oxford, Oxford University Press

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE SYMBOLISM OF FIRE IN THE ROMANIAN SAYING

Doina Vîrva (Macarie)

PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The study refers to the significances and functions of the term "fire" and the meanings that it gets in structures of the Romanian saying.

In the introduction the term "fire" is defined by establishing its etymology. The significations of fire present a few lingvistical aspects, discovered by specialists like Lazăr Şăineanu, in his work: "Universal Dictionary of Romanian Language" where some phrases and expressions are introduced with different meanings, in order to extract the polysemanticism of this term.

Also, ways of approaching the symbolism of fire are presented and lingvistical structures associated to them, emphasizing the Romanian saying. After defining and establishing the origin of the sayings the author describes the themes of the fire by giving examples from the book "Romanians Sayings from Romania, Basarabia, Bucovina, Hungary, Istria and Macedonia" by Iuliu A. Zanne.

In conclusion, the study approaches the themes of fire and semantic fields this term contains in the structure of the Romanian saying.

Keywords: origin of the sayings, significances and functions, symbolism of fire, lingvistical aspects, polysemanticism

Introducere

Actualitatea studierii proverbelor româneşti din perspectivă lexicologică îşi găseşte justificarea în dorinţa de a descoperi elemente care pot contribui la conturarea şi lărgirea sferei de cercetare asupra acestei specii apreciate atât de folcloriști, cât și de lingviști. Studiile actuale au condus la o serie de teorii despre proverbe, din perspective diferite: morfologică, sintactică, semantică, lexicală. Sub aspect lexical, proverbul implică o

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

multitudine de câmpuri, numite de către cercetători macrocontexte şi microcontexte[1] sau etnocâmpuri[2].

Definiţii ale proverbului

Problemele de terminologie şi încercările de a defini proverbul dezvăluie diferenţele făcute de I. C. Chiţimia în lucrarea *Folclorişti şi folcloristică românească,* între „Paremiologie = ştiinţa despre proverbe şi Paremiografie = activitatea de culegere a proverbelor”[3]. Se ajunge la concluzia că este imposibilă o formulare a definiţiei proverbului, deoarece această specie intră în foarte multe domenii de cercetare, cum sunt: antropologia culturală, istoria culturii, filologia, istoria literară, lingvistica etc. „Multitudinea de aspecte pe care o prezintă proverbul, ca şi numeroasele semne de întrebare pe care le ridică încă investigarea sa ne-au făcut să ne dăm seama că fără clarificarea prealabilă a unor probleme legate de toate domeniile este aproape imposibil să se elaboreze cu minim succes un material atât de bogat şi plurivalent.”[4]. În prefaţa primului volum de proverbe, Iuliu A. Zanne încearcă, la rândul său, o definire a proverbului. Este necesară precizarea faptului că o definiţie completă a proverbului nu a fost formulată nici până în prezent. O astfel de încercare este oferită şi de Cezar Tabarcea: „Proverbul este un enunţ lingvistic cu o structură logico-semantică care întrerupe discursul în care este înglobat, pentru a se referi metaforic la o situaţie care determină enunţarea acestuia la un segment al discursului”[5]. Elena Slave, în lucrarea *Probleme de lingvistică generală,* propune, la rândul său, o definiţie unilaterală: „Proverbul e o combinare sintactică al cărei nivel simplu e propoziţia şi ale cărei elemente sunt folosite într-o accepţie specială, cu valoare de ansamblu simbolic.”[6] Având în vedere numărul restrâns de proverbe pe care le analizează autoarea (aproximativ 135), concluziile ei nu pot fi generalizate asupra întregului, deoarece există proverbe alcătuite din două propoziţii sau enunţuri, după cum există şi un număr mai mare sau mai mic de cuvinte, în funcţie de mesajul pe care acesta îl transmite sau de cum s-a păstrat el în memoria colectivă. Aşadar, în definirea proverbului intervin foarte mulţi factori şi condiţii, ceea ce ar putea genera o constatare asupra diferenţelor sau similitudinilor în ceea ce priveşte definirea proverbului.

[1]Pavel Ruxăndoiu, *apud* Constantin Negreanu, *Structura proverbului românesc,* Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1983 pp. 37-38
[2] *Constantin Negreanu, Op. cit., pag. 9*
[3] *Ibidem, pag. 16*
[4] *Cezar Tabarcea, Poetica proverbului, Editura Minerva, Bucureşti, 1982, pag. 10*
[5] *Ibidem, pag. 84*
[6] Elena Slave, *Probleme de lingvistică generală,* Editura Academiei, Bucureşti,1967, pag. 174

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Modalităţi de abordare a proverbelor

Abordarea stilistică a proverbelor, făcută de Constantin Negreanu relevă faptul că unele procedee artistice sunt întâlnite sporadic în corpul proverbelor. Un exemplu în acest sens este hiperbola. Alte figuri de stil sau tropi, precum comparaţia, repetiţia sau metafora au o frecvenţă mai mare în unităţile lexicale din care sunt compuse proverbele. Folosirea simetriei are drept consecinţă paremiologică obţinerea de proverbe asociative, de tipul ,,Românul tace şi face", proverbe opoziţionale, de exemplu „Să bei vinul, dar el să nu te bea". De asemenea, apar proverbe în care sunt elidate părţi de propoziţie, de exemplu: atribut + subiect + predicat „Fiecare grăunte are făină, dar ( ) ( ) ( ) şi tărâţe"[7], parantezele înlocuind părţile de propoziţie elidate. Acelaşi autor aduce în discuţie noţiunea de „proverb ca metaforă" sau „metaforă-proverb": „în timp ce metafora, în general, trimite direct către un număr mare de interpretări particulare, proverbul ca metaforă poate ajunge şi el la astfel de interpretări, dar numai prin intermediul unei etape de extragere a generalului din semnificaţia sa, etapă analogă identificării mărcilor semantice sistemice ale unui element lexical"[8]. Această problematică va fi dezvoltată de către Constantin Negreanu, cu exemple ilustrative, care să-i justifice afirmaţia, iar concluzia la care ajunge este că „proverbul nu este o metaforă ca figură lingvistică, ci el devine metaforă în momentul enunţării, adică într-un context lingvistic: vom numi metafora specială pe care o închide proverbul „metaforă deictică"[9], bazându-se în introducerea termenului pe o definiţie aproximativă asupra proverbului dată de Aelius Donatus, în sec. IV, e.n., folosită şi de către Erasmus, Cezar Tabarcea afirmând că acomodarea în timp poate fi considerată ca o „circumscriere a condiţiilor enunţării, deci ca un „deixis"[10]. Conceptul de „metaforă deictică" este dezvoltat de acelaşi autor prin oferirea unor exemplificări menite să confirme teoriile abordate anterior.

Elementele de prozodie, cum este rima, intervin semnificativ în structura proverbelor. De exemplu, rima alcătuită din cuvinte diferite din punct de vedere morfologic: substantiv şi verb, întâlnită în proverbul: „Şi de foc şi de apă / Binele pe om îl scapă" – „apă" şi „scapă" sau pronume-adverb: „Ca acasă la tine / Nu-i nicăieri bine" - „la tine" şi „bine" etc.

Culegeri de proverbe. Culegători

[7] *Constantin Negreanu, Op. cit., pag.184*
[8] Cezar Tabarcea, *Op. cit.*, pag. 33
[9] *Ibidem, pag. 35*
[10] *Ibidem, pag. 42*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria şi Macedonia, volumele I-X ale culegătorului Iuliu A. Zanne cuprind un număr imens de proverbe, zicători şi expresii, aproximativ 20.940 de unităţi paremiologice, adunate dintr-un teritoriu geografic şi cultural întins, aşa cum apare încă din titlu. Această lucrare monumentală atât prin dimensiune, cât şi prin structură, reprezintă o modalitate de recuperare a unui tezaur cultural. În demersul său, Iuliu A. Zanne foloseşte culegerile anterioare ale lui Anton Pann sau Iordache Golescu, fapt specificat de culegător la sfârşitul fiecărui proverb. Aceste culegeri sunt completate prin cercetări proprii, pe care le va nota în lucrare prin semne convenţionale. Astfel, apar notaţii pentru proverbe folosite doar de literaţi, proverbe traduse din cele străine, pe care autorul le încadrează în categoria „dubioase", proverbe cunoscute personal de către autor, proverbe populare, numite „sătesci". Bibliografia pe care Iuliu A. Zanne o foloseşte în întocmirea acestui material este precizată la începutul volumelor. De exemplu, volumul al treilea, conţine un număr de 288 de autori citaţi şi aproximativ 300 de corespondenţi pentru proverbele româneşti.

În organizarea materialului, Iuliu A. Zanne face o încadrare tematică, pe care o ordonează alfabetic, la fel procedând şi cu unităţile paremiologice cuprinse în fiecare temă. Un minus pe care îl constată Cezar Tabarcea în alcătuirea acestei culegeri este faptul că Iuliu A. Zanne adună, împreună cu proverbele, şi alte specii, cum sunt zicătorile, expresiile sau locuţiunile, adică „tot ceea ce este scurt", iar în opinia lui Cezar Tabarcea, diversitatea materialului schimbă circumscrierea noţiunii de proverb şi generează confuzii. Observaţia este îndreptăţită, însă informaţiile deţinute de culegător în momentul adunării materialului nu îi permiteau acestuia o structurare mai clară. De altfel, opiniile în ceea ce priveşte separarea proverbului de zicătoare nu au ajuns încă la un consens. Ulterior apariţiei celor zece volume, s-au întreprins cercetări în care s-au stabilit reguli de valorizare şi de separare a proverbelor de celelalte specii, după criterii argumentate de cercetători.

Tematica focului în proverbe

Etimologic, termenul „foc" s-a format din latinescul „focus", care înseamnă „vatră", deoarece romanii îl preferau în locul termenului „ignis". În tradiţia românească, termenul este înlocuit cu „vatră" sau „lumină", deoarece „ignis" însemna incendiu. Explicaţia noţiunii de foc, pe care o oferă lingvistul şi filologul german Max Müller este ilustrativă: „Omul era mai ales impresionat de mişcările rapide ale focului şi astfel el a fost

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

numit „viul", „ag-ilul" , ag-nis, ig-nis".[11] Conform *Dicţionarului Explicativ al Limbii Române*, cuvântul foc are sensuri multiple, cum ar fi: „Ardere violentă cu flacără şi cu dezvoltare de căldură; materie în curs de ardere etc."[12], fără a se lua în considerare polisemantismul termenului.

Lazăr Şăineanu, în lucrarea *Dicţionar universal al limbei române*, oferă definiţii fiecărui sens al cuvântului „foc". Astfel, el denumeşte focul prin: „căldură luminoasă, însoţită adesea de flăcări, care se dezvoltă prin combustiunea corpurilor". Acelaşi autor foloseşte sintagma „focuri nestinse" pentru „emanaţiuni de gaze printre crăpăturile straturilor şi stâncilor din regiunile petrolifere". Altor sensuri ale aceluiaşi cuvânt, Şăineanu le atribuie sinonimul de „materii în combustiune". Identifică, de asemenea, mai multe tipuri de foc: „ foc din lemne", „din cărbuni" etc. Al treilea sens consemnat este cel de „incendiu", pe care îl defineşte în stil propriu: „focul cel mare din Bucureşti". Celui de-al patrulea sens, şi anume „a trage cu arma" sau „descărcătura unei puşti", Şăineanu îi aduce o explicaţie în aceeaşi manieră: „a tras două focuri". Puşca, pistolul, carabina sunt denumite arme de foc. „Focul de artificii", astăzi destul de frecvent întâlnit, după Şăineanu este „produs la serbări publice din preparaţiuni speciale şi prezentând imagini de forme şi de colori variate". Alt sens, mai puţin folosit în vorbirea curentă este „lustru", definit prin „focul pietrelor preţioase". Sensuri figurate ale termenului sunt „ardoare" sau „vioiciune", iar ca exemplu, autorul oferă expresiile: „în focul povestirii", „în focul tinereţii" etc. Un alt sens figurat îl defineşte „mâhnire adâncă", „necaz", la care adaugă expresia: „i-am spus tot focul". De asemenea, „pacoste" este asociată cu expresia: „ce foc pe Ionică!".

După acelaşi autor, focul apare în construcţia de locuţiuni. De exemplu, adverbul „foarte" are o formă lingvistică: „s-a supărat foc" sau „urâtă foc", „foc de urâtă", dacă folosim cuvântul în locuţiuni adjectivale. Locuţiunii verbale sau expresiei „a se face foc şi pară" cu forma regională „foc şi pârjol", Şăineanu îi oferă o altă expresie sinonimă: „a se aprinde de mânie". Pentru noţiunea de „foc sacru", autorul apelează la mitologie, pentru a oferi explicaţia: „vocaţiune sau geniu imagine luată din cultul Vestei"[13].

---

[11] *Max Müller, Origine et développement de la religion: etudiés à la lumière des religions de l'Inde: leçons faites à Westminster Abbey, tr. J. Darmestier, 1879, pag. 190, apud Gaston Bachelard, Psihanaliza focului, Editura Univers, Bucureşti, 1989, pag. 51*

[12] *Dicţionar explicativ al limbii române, ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, Editura Univers enciclopedic, Bucureşti, 2012, pag. 403*

[13] *Lazăr Şăineanu, Dicţionar universal al limbei române, ediţia a VI –a, 1929, apud „http: // dexonline. ro /definitie /foc"*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Focul este o temă bine reprezentată în paremiologia românească, el integrându-se altor etnocâmpuri.[14] Cunoaşterea personală a focului, spune Bachelard, este strict legată de neascultare. De aici imperativul: „Nu te juca cu focul, că te arzi!", iar sensul figurat al acestui proverb extinde aria de semnificaţii până la generalizare. Astfel, obţinem proverbe care se referă la foc, cu sens evident conotativ, în câmpul lexical al casei, gospodăriei, instrumentul cu care omul societăţii tradiţionale aprindea focul: „Cât ai da în amnar."[15], care are sensul de agilitate, uneori, de hărnicie. Acest obiect mai poate să evidenţieze şi sărăcia: „A rămâne fără amnar."[16] Focul contribuie la evidenţierea unor însuşiri: „Parcă-i fert într-o căldare."[17] se spune despre un om umilit, ruşinat. Pentru anumite aspecte negative ale vieţii se foloseşte următoarea zicătoare: „A căde din căldare în foc"[18] sau „A căde din ciaun în foc", aceasta exprimând o situaţie ieşită de sub control. Intrigile pricinuite de invidii sau din sentimente ascunse pot fi exprimate paremiologic prin: „Mi-o pus foc la casă."[19] sau „Mi-o pus foc la uşă."[20] Zicătorile care exprimă precauţia folosesc elemente din paradigma focului: „A aprinde lumânarea înainte de a se face noptea".[21] Despre omul risipitor se spune că „Îşi aprinde lumânarea d-amândoue căpetăile".[22] Virtuţile oamenilor incapabili de a-şi valorifica potenţialul propriu în interes personal sunt exprimate paremiologic prin: „Lumânarea luminează casa, numai pe sine nu se luminează".[23] Soba, un alt element din paradigma lexicală a focului apare în zicători care exprimă incompetenţa sau naivitatea: „A trăi cu capu-n sobă".[24] Acelaşi element poate să exprime şi diferenţele de clasă socială: „Şi nespălaţii se-ncălzesc la soba albă". Vatra este un alt element din paradigma focului, prin care se poate exprima un destin asumat cu demnitate: „Vatra mea, palatul meu", în schimb pot apărea proverbe care folosesc vatra focului pentru a exprima neajunsurile: „Nu-i arde nici focu-n vatră."[25] sau „N-are nici tăciune în vatră"[26], sau mai umoristic: „Nici focu-n vatră nu-ţi arde, nici mămăliga nu-ţi

[14] *Terminologia folosită de Constantin Negreanu, apud Op.cit., pag. 9*
[15] Iuliu A. Zanne, *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria şi Macedonia* vol. III, Editura Scara, Bucureşti, 2003, pag. 3
[16] *Ibidem, pag. 3*
[17] *Ibidem, pag. 52*
[18] *Ibidem, pag. 52*
[19] *Ibidem, pag. 85*
[20] *Ibidem, pag. 423*
[21] *Ibidem, pag. 213*
[22] *Ibidem*
[23] *Ibidem*
[24] *Ibidem, pag. 374*
[25] *Ibidem, pag. 429*
[26] *Ibidem*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

fierbe."[27] Despre un om care îşi etalează virtuţi inexistente se spune: „E un om purtat de pe vatră pe cuptor".[28] De asemenea, focul poate intra în alte etnocâmpuri, aparţinând altor teme, cum ar fi iubirea, ura, dorul sau alte sentimente.

Concluzii

Originea proverbelor nu poate fi stabilită cu exactitate, însă cele mai vechi culegeri de folclor sunt cele care conțin proverbe. Proverbul este identificat încă din Antichitate și apare consemnat în scrierile religioase. Descoperirea tăbliţelor de lut atestă faptul că proverbele au fost anterioare tipăririi Bibliei.

Au existat, de-a lungul timpului, preocupări în ceea ce privește definirea proverbului, însă ă definiție clară și completă nu există până în prezent, dat fiind faptul că proverbul ocupă mai multe domenii de cercetare: sociologic, antropologic, etnologic, lingvistic etc. Cu ajutorul proverbelor este posibilă reconstituirea nivelului de mentalitate existent într-o epocă istorică.

Ca orice creație folclorică, și proverbul a suferit, în timp, ușoare modificări, deși din punct de vedere structural, are foarte puține variații lexicale, existând, cel mai adesea, în structuri sintactice bine definite, doar din punct de vedere semasiologic, se poate vorbi despre un polisemantism în structura lor.

Se constată o dificultate în încadrarea unui proverb într-una dintre teme, deoarece sensul cuvintelor din structura unui proverb este, de cele mai multe ori, figurat, așa încât un proverb poate fi încadrat în mai multe etnocâmpuri. În proverbe apare conturată ideea specificului național și a conceptelor fundamentale ale vieții poporului român, de asemenea, problematica proverbului ca expresie a concepției despre lume, din care rezultă faptul că aceste structuri, aparent fără însemnătate, contribuie la cunoașterea vieții și mentalității unui popor.

Bibliografie

1. ***_Dicţionar explicativ al limbii române_, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2012

2. BACHELARD, Gaston, *Psihanaliza focului,* Editura Univers, Bucureşti, 1989

[27] *Ibidem*
[28] *Ibidem*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

3. NEGREANU, Constantin, *Structura proverbelor româneşti*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983

4. RUXĂNDOIU, Pavel, *Studii de poetică şi stilistică,* EPL, Bucureşti, 1966

5. SLAVE, Elena, *Probleme de lingvistică generală,* V, Editura Academiei, Bucureşti, 1967

6. ŞĂINEANU, Lazăr, *Dicţionar universal al limbei române*, ediţia a VI-a, 1929

7. ŞĂINEANU, Lazăr, *Încercare asupra semasiologiei limbii române*, Timişoara, Editura de Vest, 1999

8. TABARCEA, Cezar, *Poetica proverbului*, Bucureşti, Editura Minerva, 1982

9. ZANNE, Iuliu A., *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria şi Macedonia* vol. I - X, Ediția G. C. P, București, Editura Scara, 2003

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

STYLISTIC APPROACH OF GHEORGHE GHEORGHIU DEJ'S POLITICAL DISCOURSE BETWEEN 1956 AND 1962

Oana Magdalena Cenac

Assoc. Prof., PhD, "Dunărea de Jos" University of Galați

Abstract: The analysis of some of the Gheorghe Gheorghiu-Dej's speeches emphasize a series of linguistic peculiarities specific to a whole era: repetitivity, redundancy, nominal accumulation-type syntax, lexical poverty, empty referential content. Starting from these considerations, the present paper aims at illustrating and commenting these aspects, grouped together on levels of language, the content analysis being applied to the speeches of the communist leader.

Keywords: language, stylistic features, redundancy, linguistic content, wood language.

O lectură și o analiză atentă a discursurilor liderului politic comunist Gheorghe Gheorghiu-Dej[1] din perioada 1956-1962 relevă o serie de aspecte care permit încadrarea acestora în ceea ce s-a numit "limba de lemn". Plecând de la acest aspect, lucrarea noastră își propune să realizeze, din perspectivă stilistică, analiza unora dintre aceste discursuri[2], cu evidențierea aspectelor de natură lingvistică, care să ne permită încadrarea tipului de discurs în tiparul limbii de lemn – o formulă care desemnează un anumit cod de utilizare a limbii, a cărui caracteristică o constituie expresia lingvistică sărăcăcioasă manifestată prin preferința pentru structuri lingvistice fixate. Un astfel de discurs se încadra perfect în contextul epocii totalitare[3], constituindu-se într-un instrument de influențare, de manipulare și de modificare a mentalității sociale.

Astfel, la **nivel grafic**, se remarcă scrierea cu majusculă a unor termeni precum *Patrie, Țară* ș.a. și scrierea cu litere mici a numelor partidelor istorice (*p.n.l., p.n.ț.*),

[1] *Fost muncitor ceferist, care s-a remarcat în perioada grevelor din 1933, Gheorghe Gheorghiu-Dej este ales în 1944 al doilea secretar general al PMR. La primul congres al particului (februarie 1948), acesta este ales prim-secretar, funcție pe care o va deține până la sfârștul vieții (martie 1965). În 1953 devine președinte al Consiliului de Miniștri, devenind o personalitate marcantă în viața politică din acea perioadă.*
[2] *Avem în vedere volumele de Articole și cuvântări, publicate în perioada 1956, 1959, 1961 și 1962.*
[3] *O prezentare mai detaliată a contextului istoric, dar și a evoluției politice a lui Gheorghe Ghiorghiu-Dej poate fi consultată la: https://ro.wikipedia.org/wiki/Gheorghe_Gheorghiu-Dej.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

scopul fiind obținerea unui efect propagandistic: o înnobilare a sensului cuvântului, în primul caz, și o depreciere a acestuia, în al doilea caz: ”*Apărătorii celor apăsați de măsurile guvernului, deputații Blocului muncitoresc-țărănesc sprijinit de Partidul Comunist Român, au fost dați afară din parlament pentru a răpi muncitorilor, țăranilor și intelectualilor posibilitatea să-și aibă reprezentanții lor în Camera deputaților. Cu acest prilej, deputații național-țărăniști și liberali, aruncându-și jos măștile, au votat pentru eliminarea deputaților Blocului muncitoresc-țărănesc din Parlament. [...]Clasa muncitoare formează Marea Țară a socialismului [...] Poporul nostru liber muncește pentru înflorirea Patriei comune. [...] În iunie 1944 a fost alcătuit, din inițiativa partidului nostru, Blocul național-democrat, din care au făcut parte, în afară de Partidul Comunist Romîn, partidele social-democrat, național-tărănesc și liberal.”* (Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări*, Editura Politică, București, 1956, p. 9, 12-13).

La **nivel morfo-sintactic** se observă folosirea în locul verbului a unor construcții alcătuite dintr-un verb și un substantiv, în care verbul are un rol secundar. De pildă pentru *a putea* se folosește ”a avea putință”, pentru *a dovedi* – ”a da dovadă”: ”*Avem putința și datoria să profităm de uriașa experiență și înțelepciune a gloriosului partid care conduce poporul sovietic [...] Propaganda și agitația de partid trebuie să dea dovadă de mai multă fermitate și claritate în combaterea influențelor ideologice burgheze*.” (Gheorghe Gheorghiu-Dej, *op.cit*., 1956, p. 241.)

Se remarcă folosirea subiectelor multiple, a numelor predicative multiple, a repetițiilor și enumerărilor formate din substanive în raport de coordonare: ”*Înlăturarea stăpânirii moșierilor și capitaliștilor, lichidarea rămășițelor feudale, cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare și alianța muncitorimii cu țărănimea muncitoare[...] sunt rezultatul luptei partidului nostru împotriva monarhiei reacționare.”*(*Ibidem*, p.242). *”Principala sarcină a industriei construcțiilor de mașini este ridicarea continuă a nivelului tehnic, îmbunătățirea calității, creșterea randamentului și a economicității mașinilor și instalațiilor.”* (*Ibidem*, p. 126.)

Un alt aspect vizează folosirea infinitivelor lungi sau a abstractelor verbale precedate de prepoziție în locul verbului la infinitiv: *”Creșterea rândurilor organizațiilor de partid și întărirea continuă a sâmburelui muncitoresc au avut un rol hotărâtor în îmbunătățirea activității organizațiilor noastre de partid, în creșterea eficacității muncii pe care o desfășoară, a competenței și capacității lor de mobilizare.[...]Măsurile partidului nostru*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

pentru înlăturarea greşelilor ivite în aplicarea politicii la ţară au dus la activizarea politică a ţărănimii muncitoare." (*Ibidem*, p. 73.)

Lectura discursurilor liderului comunist relevă şi preferinţa pentru folosirea genitivelor, astfel încât fiecare substantiv devine, la rândul său, centrul unui alt grup nominal secundar: *"Poporul nostru străbate perioada unor profunde transformări economice şi politice de o amploare necunoscută în istoria poporului român, a unei cotituri radicale în formele de organziare social-economică, în felul de a trăi şi tradiţii, a unei revoluţii care clădeşte din temelii o nouă societate – societatea socialistă.*" (*Ibidem*.)

Semnalăm predilecţia pentru nominalizarea unor expresii şi locuţiuni, ca de pildă: *"Acţiunea de pregătire şi traducere în viaţă a unităţii organizatorice în cadrul Partidului Muncitoresc Român s-a desfăşurat într-un spirit de conducere tovărăşească; ele vor necesita eforturi serioase pentru aducerea lor la îndeplinire.*" (*Ibidem*.)

Prezenţa enumerărilor în discursul lui Gheorghiu-Dej are şi rol argumentativ. Astfel, ordinea persoanelor enumerate corespunde cu ordinea pe care fiecare o deţine în ierarhia de partid: "*Revenind în ţară în septembrie 1944 din Uniunea Sovieică, unde au fost în emigraţie, grupul antipartinic fracţionist Pauker-Luca, urmaţi apoi de Teohari Georgescu şi ajutaţi în mod activ de Iosif Chişinevschi şi Miron Constantinescu, au propagat cu deosebită inensitate cultul personalităţii lui Stalin*."(*Ibidem*, p. 198.)

La nivelul adjectivelor, se impune folosirea frecventă a adjectivelor evaluative axiologice şi nonaxiologice, fapt explicabil[4] prin distanţa pe care emiţătorul o stabileşte între el şi lumea reală, acesta fiind singurul capabil să judece realitatea. Antepunerea adjectivului, contrar topicii normale a acestuia din limba română, implică un grad mai mare de afectivitate sau poate avea efecte stilistice căci adjectivul corespunde "*viziunii utopice, idealizate şi euforice a realităţii*"[5], fiind folosit pentru a lăuda Uniunea Sovietică sau realizările regimului: "*Uniunea Sovietică – cea mai mare şi cea mai puternică dintre ţările socialiste"; "grandioasele construcţii ale planurilor cincinale staliniste*"; "*exemplul strălucit al poporului sovietic, condus de marele Partid Comunist al Uniunii Sovietice, luminează puternic calea întregii omeniri muncitoare şi a tuturor popoarelor spre noua societate socialistă*" (Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole şi cuvântări,* 1959, p. 7).

[4] *v. Cristiana Nicola Teodorescu, Patologia limbajului comunist totalitar, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2000.*
[5] *Rodica Zafiu, Limbaj şi politică, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2007, p. 34.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

În unele situații superlativul este aplicat unor determinanți substantivali care nu admit grad de comparație: ”*Partidul este alcătuit din cele mai hotărâte, cele mai gata de sacrificiu și cele mai luminate elemente ale clasei muncitoare*.”

Un alt mijloc de exprimare a ideii de superlativ este folosirea cifrelor prin care se laudă realizările regimului, producțiile din industrie sau recoltele obținute la hectar. Prin contrast, sunt arătate realizările nesemnificative, mijloacele învechite de producție ale vechiului regim: ”*În timpul regimului burghezo-moșieresc, parcul de tractoare și mașini agricole nu depășea numărul de 4050 de tractoare fizice, proprietate a moșierilor și a capitaliștilor. Pământul milioanelor de țărani era lucrat cu mijloace înapoiate de producție. Astăzi țărănimea are la dispoziție peste 36000 de tractoare fizice, peste 11000 de combine pentru recolatatul cerealelor. [...] Oamenii muncii au dat în primele 10 luni peste plan 37000 de tone de fontă, 77000 de tone de oțel, 39600 de tone de laminate finite pline, 781 de tone de cupru, 700 de tractoare, 1400000 bucăți de tricotaje, 552000 de perechi de încălțăminte, precum și alte produse”* (Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări,* 1961, p. 17, 29.)

La nivelul verbului și a modurilor verbale folosite, se observă imperativele mascate în încercarea de a evita folosirea ordinelor directe. Astfel, se recurge la utilizarea verbelor la conjunctiv, fie la persoana I, plural cu valoare de imperativ: ”*Să consolidăm zi de zi alianța clasei muncitoare cu țărănimea mijlocașă. Să facem din aceste organe ale puterii de stat o adevărată școală de oameni de stat*.”, fie la persoana a III-a: ”*Comitetele regionale și raionale din partid să desfășoare o largă muncă de îndrumare a organizațiilor UTM; organele și organizațiile de partid să se ocupe de educarea comuniștilor în spiritul întăririi disciplinei de partid*.” (Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări,* 1956, p. 98.)

Comentând preferința liderului comunist pentru impertivele mascate, Cristiana Nicola Teodorescu[6] vorbește despre dorința emițătorului de a crea o tensiune discursivă între acesta și receptor, de a-și menține statutul de părinte sfătuitor, fără a da ordine explicite. Locutorul se ascunde în spatele unui *noi* colectiv și dispare din enunț, singurul element important rămânând verbul.

Se utilizează verbul *a trebui* la indicativ prezent și viitor: ”*Pentru a pune partidul în situația de a putea îndeplini cu succes sarcinile de mai sus, trebuie descoperite la timp și prelucrate temeinic devierile șovine din rândurile partidului, originea și conținutul lor*

[6] *Cristiana Nicola Teodorescu, op.cit.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

politic. Atunci când se va ajunge la convingerea că un membru al partidului nostru alimentează spiritul șovin sau calcă disciplina de fier a partidului, trebuie luate măsuri conform statutului. Trebuie folosită fiecare ocazie nu numai pentru a combate manifestările în sine, ci și pentru a educa membrii de partid în spiritul concepțiilor care stau la baza partidului nostru." (*Ibidem*, p. 99)

Totodată se remarcă folosirea verbelor reflexive impersonale la indicativ prezent și viitor (*"Se impune reînzestrarea tehnică a transportului feroviar prin introducerea tracțiunii diesel și electrice.[...] Se prevede extinderea considerabilă a centralizării electrodinamice, a blocului automat și a conducerii centralizate prin dispecer...*") și a construcțiilor impersonale *este necesar / este nevoie* ("*Este necesar ca în timpul cel mai scurt să se termine lucrările de organzare a teritoriului și de comasare a parcelelor răzlețe [...] Este nevoie să se organizeze executarea sistematică a lucrărilor de îngrijire și îngrășare a pășunilor și fânețelor naturale*." (Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări,* 1961, p. 137, 139, 141)

Analiza discursurilor lui Gheorghe Gheorghiu-Dej relevă o *depersonalizare* intenționată, ca rezultat a lipsei mărcilor enunțării. Explicația pentru o astfel de situație este dată de însuși contextul epocii: într-un partid atât de centralizat, liderul era și purtătorul de cuvânt al tuturor membrilor de partid. El nu avea voie să recurgă la procedee speciale pentru a se face ascultat. Ca urmare, se observă evitarea folosirii pronumelui personal *eu*, a pronumelor și adjectivelor posesive, a verbelor la persoana I singular. Pot fi semnalate câteva deictice, majoritatea discursive: "*Înainte de a trece la analizarea împrejurărilor interne în care are loc realizarea Partidului Muncitoresc Român, dați-mi voie să aruncăm o privire asupra trecutului*." Atunci când se folosește pronumele personal de persoana I, locutorul evită implicarea sa în discurs, arătând clar că vorbește în numele partidului: "*Permiteți-mi, tovarăși, ca, de la această înaltă tribună, să felicit în numele Comitetului Central al partidului Muncitoresc Român pe țăranii din cele 8 raioane ale regiunii Galați*." (Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări,* 1959, p. 95).

Neasumarea discursului implică frecvența formelor de pronume personal *noi*: "*Nouă nu ne-a fost deloc indiferent cum se va ajunge la realizarea unității*." Fr. Thom[7] consideră că, în discursul comunist, pronumele *noi* trimite la același referent și desemnează uniunea dintre popor, partid și conducător. El se opune lui *ei* care desemnează forțele reacționare.

[7] *Fr. Thom, La langue de bois, Juillard, Paris, 1987, p. 19-20.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

În cea ce privește pronumele *tu*, acesta nu apare aproape deloc, destinatarul fiind și mai puțin personalizat decât emițătorul. Ca excepție, pot fi invocate discursurile rostite cu ocazia înmormântării unor marcanți lideri comuniști. De pildă, în cuvântarea rostită cu prilejul funeraliilor dr. Petru Groza, Gheorghe Ghiorghiu-Dej încheie cu o adresare directă: ”*Adio, scump prieten și tovarăș de luptă*!” (*Ibidem*, p. 355).

O altă particularitate a discursurilor politice din epoca comunistă este *redundanța*, folosită în special pentru a crea confuzie și de a ascunde golul de limbaj și adevăratul sens al limbii de lemn: legitimarea unei puteri. Acest fenomen poate fi reperat atât la nivelul grupului nominal, cât și la nivelul grupului verbal. Astfel: în cadrul grupului nominal se remarcă: folosirea construcțiilor nominale binare formate prin repetarea întregului după ce au fost enumerați toți membrii acestuia: ”*Cunoaștem cu toții ce urmări păgubitoare a avut pentru muncitorime și pentru tot poporul sciziunea din rândurile clasei muncitoare*.”; definirea unui concept și numirea ulterioară a acestuia: ”*Statul va trebui să fie legea fundamentală a partidului nostru muncitoresc, constituția sa.*”; repetarea aceleiași noțiuni printr-un sinonim sau a unei sintagme printr-o structură sinonimică: ”*Alcătuirea gospodăriilor agricole colective va avea loc nu pe baza ruinării și distrugerii gospodăriilor mici*.”

În cadrul grupului verbal, am identificat următoarele situații de redundanță: construcții plenastice de tipul: *a participa activ, a-și aduce contribuția*: ”*O altă îndatorire a membrilor de partid este de a lua parte activă la viața politică a partidului.”*; construcții verbale coordonate formate din repetarea aceleiași noțiuni printr-un sinonim sau printr-un termen din aceeași sferă semantică: ”*Partidul Muncitoresc Român condamnă și combate cu tărie pe trădătorii social-democrați de dreapta*.”; construcții verbale coordonate formate din repetarea aceluiași verb la timpuri diferite: ”*Meseriașii joacă și au jucat și pe viitor un rol de seamă în ansamblul economiei*.”

Un ultim aspect are în vedere *absența interjecțiilor*, fapt pe deplin justificat ținând cont de sobrietatea și rigiditatea limbii de lemn din discursul politic, atribute care exclud manifestarea și exprimarea stărilor afective ale vorbitorului.

La **nivelul lexicului** din discursurile luiGheorghe Gheorghiu-Dej, remarcăm faptul că majoritatea cuvintelor folosite nu reușesc să-și păstreze neutralitatea, iar dacă totuși un cuvânt pare neutru, el este însoțit de un adjectiv sau de un alt determinant care îi conferă automat conotații negative sau pozitive. De pildă, un cuvânt precum *comerciant*, aparent neutru, are sens pozitiv când este însoțit de adjectivul *mic*, și sens negativ, când este

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

precedat de adjectivul *mare*, în *mare comerciant*. Cuvinte precum *succese, realizări* (cu evidente conotații pozitive) se aplică doar lumii comuniste, în vreme ce *criză, grevă, șomaj, inflație* sunt folosite doar cu referire la lumea capitalistă.

La Gheorghe Gheorghiu-Dej, ca de altfel și în discursurile altor lideri politici comuniști, cuvântul *nou* are întotdeauna sens pozitiv (în structuri de tipul: *omul de tip nou, sarcini noi și mărețe, eră nouă*) față de *vechi*, al cărui sens este întotdeauna negativ (*partidele vechi social-democrate, vechea orânduire, partidele de tip vechi*).

Multe cuvinte suferă deprecieri de sens, în timp ce sensul altora se înnobilează. Astfel, deprecierea semantică atinge sfera cuvintelor referitoare la clasele conducătoare anterioare și la realitățile care au legătură cu acestea: *marii proprietari de pământ, industriaș, moșie, burghez, cucoană, chiaburime, burghezie* ș.a. Depreciativ sunt folosiți și termenii formați de la numele proprii aparținând unor personalități membre ale partidelor de opoziție sau din perioada anterioară: *brătescian, manist, averescian* etc.

De asemenea, remarcăm în discursurile liderului politic comunist numeroși termeni tehnici din diverse domenii (*constructor, șantier, termocentrală, reactor, minereu* etc.) și termeni militari de tipul: *avanpost, armă, stat-major, misiune, front, luptă* ș.a.

La **nivel stilistic**, figurile de stil folosite nu vizează un scop estetic, ci sunt puse în slujba unei ideologii. Lecura discursurilor relevă predilecția pentru utilizarea metaforelor și hiperbolelor. Astfel, cazuri de *metafore* semnalăm în următoarele situații: ”*Să cimentăm și mai puternic prietenia dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare – temelia de nezdruncinat a orânduirii democrat-populare.”; ”Partidul acesta trebuie să fie detașamentul de avangardă al proletariatului.”; ”Dunărea colectează toate apele țării noastre, constituind coloana vertebrală a sistemului nostru de navigație.”*

Hiperbolele se folosesc pentru prezentarea exagerată a aspectelor negative din societatea occidentală: ”*Situația economică a țărilor marshallizate este dezastruoasă; poftele rechinilor imperialiști cresc nemăsurat. Ei vor să aibă dominație asupra întregului glob pământesc și, dacă ar fi posibil, ar transforma în colonii americane și luna și planetele*.”

Violența limbajului este frecvent întâlnită în discursurile lui Gheorghe Gheorghiu-Dej și se manifestă prin folosirea unor injurii și invective și a unor termeni cu conotație puternic peiorativă: *slugoii imperialismului, strigoi jalnici ai trecututlui, pături parazitare, lepădături fasciste, călăii muncitorimii, bande criminale* etc.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

O altă caracteristică evidentă a discursului liderului comunist este folosirea unor expresii aparținând vocabularului familiar, popular cu scopul de a ironiza sau de a critica opoziția și pe dușmanii comunismului: ”*Această stare de lucruri duce apa la moară dușmanilor muncitorimii; cum se spune în popor «avem ac de cojocul lor»; oameni slab pregătiți din punct de vedere profesional, capabili să ducă de râpă munca ce le-a fost încredințată*.”

În concluzie, se poate spune, plecînd de la toate argumentele teoretice, dublate de exemplele selectate, că analiza stilistică a discursurilor lui Gheorghe Gheorghiu-Dej evidențiază prezența trăsăturilor limbii de lemn, dar beneficiază și de o serie de aspecte care îi sunt proprii.

Bibliografie:

Gheorghiu-Dej Gheorghe, *Articole și cuvântări,* ediția a IV-a,Editurade Stat pentru Literatură Politică, București, 1956.

Gheorghiu-Dej Gheorghe, *Articole și cuvântări,* Editura Politică, București, 1959, 1961, 1962.

Nicola Teodorescu Cristiana, *Patologia limbajului comunist totalitar,* Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2000.

Rad, Ilie (coord.), *Limba de lemn în presă*, Editura Tritonic, București, 2009.

Roșca Luminița, *Mecanisme ale propagandei în discursul de informare. Presa românească în perioada 1985-1995*, Polirom, Iași, 2006.

Thom Françoise, *La langue de bois*, Juillard, Paris, 1987, p. 19-20.

Zafiu Rodica, *Limbaj și politică*, Editura Universității din București, București, 2007, p. 34.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE RHETORICS OF IDENTITARY DISCOURSE VS. THE GLOBALIZATION

Daniela Dunca

Assoc. Prof., PhD, Technical University of Cluj-Napoca, Baia Mare Northern University Center

Abstract: The discourse on identity has been dominating the socio-political rhetoric for over 200 years, starting with the French Revolution, during which nations like the French, Germans, Italians, Spanish have been consolidating in Europe. The new concept of „nation" signifies a community extended to the level of linguistic patterns, of ethnic relations, cultural inheritance, and geographic proximity. After the collapse of the Ottoman, Tsarist, and Austro-Hungarian Empires, the discourse on identity and the rediscovery of cultural identities would lead to the formation of new states: Greece, Serbia, Bulgaria, Romania, and Poland. In the discourse on identity, the concepts of nation, state, liberty, fraternity, equality, progress, history, patriotism, and, after 1918, the concept of national self-determination, appear consistently. The year 1989 has brought, in Eastern Europe and in the former USSR, the revival of the discourse on identity by relaunching the concepts of cultural, administrative, economic and territorial self-determination. Apart from the cultural phenomena of globalization, the discourse on identity develops in the entire Europe.

Keywords: rhetoric, discourse on identity, national self-determination, cultural self-determination, globalization.

Analiza retoricii discursului identitar impune o abordare pragmatică din perspectiva căreia se pot identifica originea, consecințele, autoritatea cu care este investită această formă de comunicare. Concepția pragmatică asupra limbajului și în general a comunicării, reia anumite preocupări ale retoricii tradiționale, punând în prim plan forța cuvintelor și caracterul activ al discursului. Din această perspectivă, discursul identitar nu se rezumă doar la logos, ci urmând tripticul aristotelic, el implică atât pathos-ul cât și

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

ethos-ul. Ca urmare, se are în vedere componenta acțională a discursului potrivit căreia limbajul mijlocește relațiile interumane, este utilizat în diferite contexte sociale, constituie modalitatea de a fi, de a înțelege, de a se înțelege a oamenilor, reprezintă maniera prin care se manifestă spiritul unei comunități.

Discursul identitar domină retorica social - politică de peste 200 de ani, odată cu Revoluția Franceză, când în Europa se consolidează națiunile franceză, germană, italiană, spaniolă, engleză. Noul concept de națiune semnifică o comunitate extinsă la nivelul tiparelor lingvistice, al relațiilor etnice, al moștenirii culturale și proximității geografice. Secolul al XVIII-lea este timpul în care fiecare țară în care se conturează o conștiință națională a urmărit să-și asigure, în primul rând, o existență individuală și o lege proprie care să-i asigure dezvoltarea. „În secolul al XVIII-lea există un naționalism englez care datează de mult timp; există un naționalism francez care se manifestă cu strălucire (...), un viu sentiment *d'italianità* care se află la originea renașterii politice: *Rissorgimento-ul* începe încă din secolul al XVIII-lea”[1]. Producția lirică germană de la jumătatea secolului al XVIII-lea „exprimă același sentiment deja național, care se afirmă pretutindeni și acest sentiment se va cristaliza în jurul lui Frederic al II-lea”[2].

Discursul identitar este prezent în poeme, ode, teatru, presa timpului, iar scopul său era accentuarea diferențelor în vederea conturării unui profil istoric, a unei conștiințe naționale care să confere unicitate, autenticitate și individualitate poporului respectiv. Retorica identitară îndemna la angajare politică și devenire istorică. *Libertate, egalitate, progres*, erau concepte fundamentale pe care se construia orice demers identitar (în toate variantele sale) în perioada modernă.

După prăbușirea Imperiilor Otoman, Țarist, Austro-Ungar, „în secolul al XIX-lea se proclamă principiul naționalităților, se afirmă naționalismele”[3].

Redescoperirea identităților culturale va fi nucleul formării și afirmării unor state noi: Grecia, Serbia, Bulgaria, România, Polonia. În discursul identitar apar consecvent conceptele de *națiune, stat, libertate, fraternitate, egalitate, progres, istorie, patriotism*, la care se adaugă, după 1918 conceptul de *autodeterminare națională*.

Discursul identitar se inspiră din lunga tradiție a discursului politic. Ca urmare, forța cuvântului nu depinde doar de autoritatea celui care îl rostește, ea este tributară mai ales „capitalului” simbolic acumulat de comunitate. Conturarea identității naționale

[1] *Paul Hazard, Gândirea europeană în sec. al VIII-lea, Editura Univers, București, 1981, pp. 431-433.*
[2] *Ibidem, p. 436.*
[3] *Ibidem, p. 429.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

presupune cunoașterea semnificației termenilor atât de creatorii discursului, cât și de cei cărora se adresează. Textele literare și istorice care transmit imaginea identitară nu sunt doar referențiale (având ca scop descrierea realității), ele ajung să construiască această realitate, să determine acțiunea în scopul afirmării supremației naționale.

Sursa autorității discursului identitar, care persuadează prin susținerile sale, se situează mai sus de semnatarii săi, într-un loc apropiat de „adevărul”[4] care trebuie proclamat. Textul acestui tip de discurs evocă și revendică mai întâi tradiția. Discursul identitar nu este unul circumstanțial, produsul izolat al unor întâmplări; el este rezultatul unor reflecții care durează de secole, fiind susținut de generații întregi care promovează valorile specific naționale. În felul acesta el urmează și trasează o direcție fundamentală pentru existența unei națiuni, având mai degrabă un rol performativ decât unul constatativ. Ca urmare discursul identitar îndeplinește mai ales funcția de *relație a comunicării* decât aceea de *transmitere de informații*. (Roman Jakobson) „Conceptul postmodern și globalizant al comunicării consideră drept trăsătură conceptuală primordială, nu transmiterea de informații, ci construirea de relații”[5].

Privit din această perspectivă, discursul identitar excelează în câmpul „acțiunii și organizării”[6], generând identitatea ca pe un loc comun în care se regăsesc membrii unei nații. El „povestește” o istorie pe care ascultătorul o cunoaște și cu care se identifică. Acest aspect îi conferă legitimitate și credibilitate.

Ca orice discurs retoric și cel identitar face apel la construcția rațională, la aspectele formale, dar și la expresivitatea limbajului, la toate procedeele retorice (povestea moralizatoare, parabola, alegoria, antiteza, comparația, metafora, metonimia, ironia etc). Departe de libertatea limbajului cotidian care permite să se spună aici și acum ceea ce se vede, se vrea, se place sau se detestă, discursul identitar apelează la procedee specifice de structurare a textelor și conținutului. Rămân în istoria retoricii, exemple celebre de exordiu, narațiune, argumentare sau perorație, extrase din discursuri identitare ale secolelor XIX – XX.

Anul 1989 aduce în Europa de Est și fosta URSS renașterea discursului identitar prin relansarea conceptelor de *autodeterminare culturală, administrativă și teritorială,*

[4] *Gilbert Rist (coord.), Les mots du pouvoir. Sens et non-sens de la rhétorique internationale, PUF, Paris, 2002, p. 121.*
[5] *Aurel Codoban, Imperiul comunicării: Corp, imagine, relaționare, Editura Idea Design and Print, Cluj, 2011, p. 46.*
[6] *Idem.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

democratizare și *liberalizare.* „Reprimarea manifestării politice și stagnarea economică au dat naștere la anumite culturi politice ale opoziției (...), care au luat forma limbajului democratic, cu trimitere la drepturile cetățenești și cu urme de rezistență de tip naționalist față de dominația sovietică”[7]. În acest caz, „principalii actanți au fost oamenii, poporul, care s-au ridicat la luptă împotriva statului, împotriva sistemului birocratic oficial și a elitei de partid, care erau denumiți, simplu, ei”[8]. Discursul identitar se manifestă mai degrabă sub forma unei „culturi de opoziție”[9] structurată antitetic în raport cu statul comunist de proveniență sovietică, ca o „contraideologie”[10] în opoziție cu ideologia comunistă de tip stalinist și apoi leninist.

Egalitate, dreptate socială, suveranitate internă și externă erau termenii care populau discursul politic specific anului 1989 din toată Europa de Est. Discursul identitar face referire și la *autodeterminarea teritorială* deoarece „în anii 1939-1940, Uniunea Sovietică a încorporat în teritoriul statelor baltice, precum și însemnate porțiuni din teritoriul Poloniei și României. În anul 1944, Uniunea Sovietică consfințește aceste anexiuni și procedează la altele noi, în detrimentul Cehoslovaciei și Ungariei”[11]. Manifestarea identității naționale semnifică în felul acesta eliberarea acestor teritorii. De aceea, discursul identitar este construit pe structura antitezei, conturând opoziția, chiar antagonismul față de statul invadator.

Discursul identitar al anilor '90 face apel la instaurarea democrației, ca singură formă de guvernare ce presupune „implementarea *autodeterminării poporului*”[12] (înțeles ca ansamblul de cetățeni liberi și egali în drepturi) care este posibilă numai prin stabilirea drepturilor sale. Identitatea și demnitatea națională se reformulează prin apelul la drepturile omului și libertatea individuală. Discursul autoritar din anii '80 a cunoscut o metamorfoză semantică majoră în cursul anilor '90. Această metamorfoză, mereu actualizată, caută să impună un discurs cât mai consensual politic, debarasat de orice referire la conflict[13]. În ultimii ani, asistăm astfel la o îmbogățire conceptuală a retoricii internaționale cu termeni adecvați cum ar fi *coeziune socială, incluziune, integrare*.

[7] *John Foran (coord.), Teoretizarea revoluțiilor, Editura Polirom, Iași, 2004, p. 216.*
[8] *Ibidem, p. 217.*
[9] *Idem.*
[10] *Idem.*
[11] *Jakub Karpinski, ABC-ul democrației, Editura Humanitas, București, 1993, p. 60.*
[12] *Antoine Artous, Démocratie citoyenneté émancipation, Edition Syllepse, Paris, 2010, p. 141.*
[13] *Gilbert Rist (coord.), op.cit., p. 102.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Discursul identitar se află în fața unei noi provocări la începutul anilor '90, perioadă care deschide o „nouă eră" a cooperării internaționale. Sfârșitul „războiului rece" și a conflictelor ideologice marchează conștientizarea unității fundamentale a umanității și a interdependenței tuturor țărilor și popoarelor într-o lume în care oportunitățile și riscurile ignoră frontierele[14] . Lumea în care trăim este din ce în ce mai globalizată „frontierele dispar progresiv, companiile fuzionează (...), noua tehnologie avansează continuu, programele de schimburi de studenți devin din ce în ce mai populare (...), lumea devine din ce în ce mai mică"[15]. Ca urmare, mondializarea conferă țărilor posibilități imense de dezvoltare, oferindu-le mijloace avansate de a utiliza cunoștințele mondiale, tehnologii performante, acces mai facil la piețele mondiale.

În această dinamică a lumii contemporane, popoarele sunt chemate să participe la „o nouă strategie de dezvoltare". „Căderea Zidului Berlinului simbolizează eșecul căilor alternative la dezvoltarea capitalistă și superioritatea economiei de piață"[16], eficacitatea economică, inovarea tehnologică și ameliorarea nivelului de trai.

Pornind de la constatarea eșecului istoric al sistemului socialist, noul discurs hegemonic promite tuturor țărilor posibilitatea unei creșteri durabile și a progresului uman „cu condiția adaptării la normele economiei mondializate, în termenii competitivității și flexibilității"[17]. Utopia globalitară a discursului neoliberal din ultimele decenii, idealizează necesitatea convergenței în cadrul procesului de integrare, excluzând ca „nerezonabili" factorii de conflict între participanții la economia mondială (fie între diferitele zone de pe glob, fie între grupuri sociale). Ca urmare, refuzarea integrării sau încetinirea acestui proces nu reprezintă decât „o demonstrație de barbarie, de arhaism sau chiar de conservatorism social și economic nefast"[18].

Imixtiunea capitalismului mondial în sfera politicii internaționale și naționale constituie un pericol la adresa destinului colectivităților umane și provoacă o profundă nemulțumire socială în centrul căreia stă sentimentul de deposedare și vulnerabilizare a indivizilor în fața unei logici globale în care ordinea mondială nu le acordă nici o putere. De aceea, miza luptei actuale este democratizarea suveranității mondiale cu scopul reorientării proceselor de dezvoltare multiformă în beneficiul popoarelor. Noua ordine

[14] *Idem.*
[15] *Simona-Mirela Miculescu, Relațiile publice din perspectivă internațională, Editura Polirom, Iași, 2006, p. 45.*
[16] *Gilbert Rist (coord.), op.cit., p. 117.*
[17] *Idem.*
[18] *Ibidem, p.118.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

internațională caracterizată prin dispariția unei amenințări majore (blocul socialist) trebuie să facă față însă, altor amenințări (Irak, Kosovo, Bosnia, Siria) care se cer gestionate în numele dreptului internațional de intervenție.

Optimismul neoliberalismului cu privire la apărarea libertăților individuale în condițiile dezvoltării mondializate a economiei, trebuie să aibă în vedere în primul rând, rolul statului și al societății în conferirea acestor libertăți[19].

În acest context, discursul identitar (literatură, filosofie, ideologie) are în centrul său interogațiile cu privire la soarta culturilor naționale. Mai sunt modelele culturale ferme și durabile în condițiile în care ritmul schimbător este tot mai rapid? „Extinderea, intensitatea, viteza și volumul uriaș al comunicării culturale la nivel global, sunt incontestabile. Răspândirea globală a radioului, internetului, a sateliților și tehnologiilor digitale a făcut comunicarea instantanee perfect posibilă"[20].

Interacțiunea oamenilor care aparțin unor culturi diferite are însă un dublu efect: fie un grad de comunicare și acceptare ridicat, fie apariția animozităților și conflictelor. Conflictele culturale pot apărea chiar în interiorul aceluiași stat; de aceea politica identitară este completată cu politica minoritară. Dacă orizontul politicii identitare îl constituie problema diferenței (a dreptului la diferență), cel al politicii minoritare îl constituie apelul la egalitate[21].

Ca urmare, discursul identitar actual are ca scop lămurirea unor concepte ca *multiculturalism* și *comunicare interculturală*, *etnocentrismul, individualismul* sau *colectivismul, identitatea* sau *diferența*. Aceste concepte, care desemnează realități specifice secolului XXI, conturează conținutul unei teme fundamentale pentru existența unui popor – *identitatea națională*.

BIBLIOGRAFIE

Arendt, Hannah, *Condition de l'homme moderne*, Edition Calmann – Levy, Paris,1961 et 1983

Artous, Antoine, *Démocratie citoyenneté émancipation,* Edition Syllepse, Paris, 2010

Codoban, Aurel, *Imperiul comunicării: Corp, imagine, relaționare*, Editura Idea Design and Print, Cluj, 2011

[19] *Hannah Arendt, Condition de l'homme moderne, Edition Calmann – Levy, 1961 et 1983, p. 109.*
[20] *Simona-Mirela Miculescu, op.cit., p. 40.*
[21] *Antoine Artous,op.cit., p. 128.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Foran, John (coord.), *Teoretizarea revoluțiilor*, Editura Polirom, Iași, 2004,

Hazard, Paul, *Gândirea europeană în sec. al VIII-lea*, Editura Univers, București, 1981

Karpinski, Jakub, *ABC-ul democrației*, Editura Humanitas, București, 1993

Miculescu, Simona – Mirela, *Relațiile publice din perspectivă internațională*, Editura Polirom, Iași, 2006

Rist, Gilbert (coord.), *Les mots du pouvoir. Sens et non-sens de la rhétorique internationale*, PUF, Paris, 2002

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

WORD VS. TERM IN THE PRESENT DAY SCIENTIFIC TERMINOLOGY

Oana Magdalena Cenac

Assoc. Prof., PhD, "Dunărea de Jos" University of Galaţi

Abstract: Starting from the linguists' concern with today's scientific terminology in order to identify the means of expression and designation able to provide access to specialized meaning, so that to lead to accurate communication, our paper aims at emphasizing the peculiarities of today's scientific terminology in the context of extending the interest in all aspects of specialized communication. The studies dealing with the analysis of various terminologies (linguistic, mathematic, economic, etc.) pose the problem of the limits between term and word, which is an arduous task, as the two basic units have similarities, and also differences.

Keywords: terminology, term, word, communication, meaning.

Terminologie şi terminologii. Delimitări conceptuale[1]

Terminologia este, în primul rând, disciplina științifică care cercetează termenii specializați, utilizați într-un domeniu distinct al științei, tehnicii artei ș.a., denumirile obiectelor sau conceptelor specifice unui (sub)domeniu, modul de funcționare a termenilor și a unităților terminologice în limbă, precum și aspectele legate de traducerea și clasificarea acestora. Terminologia se ocupă de comunicarea specializată, realizată fără echivoc într-un anumit domeniu ştiinţific, tehnic, profesional. Unitatea fundamentală a terminologiei este *termenul* sau *unitatea terminologică*, la care se adaugă elementele non-lingvistice.

[1] *Analiza noastră are în vedere Angela Bidu-Vrănceanu et alii, Dicționar de științe ale limbii, Editura Nemira, București, 2001, s.v. TERMINOLOGIE; Angela Bidu-Vrănceanu, Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte, Editura Universității din București, București, 2007, p. 15-41; Rodica Nagy (coord.), Dicționar de analiză a discursului, Institutul European, Iași, 2015, s.v. CUVÂNT.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Originile disciplinei se află în Antichitatea greacă, acolo unde raportul nume-obiect era discutat de filosofii greci Polaton, în dialogul Cratylos, de Aritotel, în Organon. Bazele terminologiei au fost puse de Eugen Wüster, evoluția disciplinei fiind influențată și de contribuția școlii sovietice, mai ales de cele ale lui D.S.Lotte.

Cercetările mai recente fac distincție între o *terminologie internă* și o *terminologie externă*. *Terminologie internă* are în vedere comunicarea strict specializată într-un domeniu, scopul principal fiind definirea riguroasă, normativă, standardizată și impunerea conceptelor, unele dintre acestea având un caracter internațional datorită extinderii cercetărilor științifice, standardizării terminologice și comercializării produselor. În *terminologia internă* rolul lingvisticii este secundar, limitat la atribuirea de nume, la impunerea formelor lor (cu explicarea originii sau a formării lor), problemele conceptual-semantice căzând în sarcina specialiştilor.

Terminologia internă a apărut în deceniile patru şi cinci ale secolului al XX-lea şi a avut ca obiectiv asigurarea unei comunicări univoce, precise într-un anumit domeniu de activitate. Funcţiile acestui tip de terminologie sunt: de reprezentare a cunoştinţelor, stabilind denumiri pentru produse, concepte noi etc. şi de transmitere a cunoştinţelor. Desemnarea şi exprimarea noţiunilor şi termenilor utilizaţi în limbile de specialitate este legată de forme canonice reprezentate prin semne de diferite tipuri: de la cuvintele unei limbi, la litere, cifre, simboluri, pictograme etc. Principalele organisme internaţionale care se ocupă cu impunerea termenilor ştiinţifici sunt: ISO (International Organisation for Standardisation), AFTERM (Asociaţia franceză de terminologie), Term New (Reţeaua internaţională a terminologiei creată de Infoterm)

Terminologia internă îşi atinge obiectivele normative prin realizarea de bănci de date terminologice, mai nou, dezvoltându-se lingvistica corpusului. Caracterul normat, standardizat este strict condiţionat de apartenenţa la un anumit domeniu şi atrage un caracter convenţional care asigură non-ambiguitatea. De exemplu, „*apă*” este definit în chimie prin combinaţia H_2O, iar în fizică prin temperaturile de fierbere şi de îngheţ. Termenul „*căldură*” are definiţii operatorii diferite în funcţie de domenii: în fizică, prin viteza de deplasare a particulelor, în chimie, în funcţie de atomi, molecule etc.

De la terminologia internă, a specialistului s-a ajuns în ultimele decenii la o *terminologie externă*, de interes mai larg pentru nespecialişti. Terminologia externă se constituie în lucrările din ultimul deceniu şi îşi propune o descriere a termenilor ca fapte naturale (nu conveţionale ca în terminologia internă), similar cu cuvintele lexicului comun.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Opoziţia se face astfel între prescriptiv, normativ, caracteristici ale terminologiei interne şi descriptiv în terminologie externă. Alte distincţii se fac între *perspectiva onomasiologică*, proprie terminologiei interne şi cea *semasiologică*, preponderentă în *terminologia externă*.

Obiectivul terminologiei externe este explicarea şi descrierea termenilor de specialitate în sine sau în relaţia cu limba comună, prin raportare la contextul lingvistic şi extralingvistic, perspectiva lingvistică fiind legată de actualizarea termenilor în discurs. Terminologia externă are în vedere interesul larg pentru identificarea şi utilizarea adecvată a sensului specializat de către vorbitorii obişnuiţi. În acest tip de comunicare interesează nu numai emiţătorul, mai mult sau mai puţin specialist, ci şi destinatarul, dela vorbitorul obişnuit la lingvist. Sunt importante şi canalul comunicării (mass-media) şi condiţiile de uzaj. Astfel, *terminologia externă* se intercondiţionează nu numai cu semantica, lexicologia, ci şi cu pragmatica.

Metoda, obiectul şi scopul terminologiei

Metoda pentru *terminologia externă* trebuie să fie prioritar lingvistică. Din această perspectivă, metodele care se detaşează în *terminologia externă* sunt analiza paradigmatică şi cea sintagmatică. Prima dintre ele îşi propune definirea şi interpretarea sensului specializat în mod riguros, dar accesibil vorbitorului obişnuit. Relaţiile semantice paradigmatice de tipul polisemie, sinonimie, antonimie, hiponimie, câmpurile lexico-semantice, formele de manifestare şi rolul lor în diverse terminologii oferă rezultate interesante pentru *terminologia externă*.

Analiza sintagmatică a textelor şi contextelor în care apare limbajul specializat are un rol fundamental în *terminologia externă*. Concepută ca un auxiliar al analizei paradigmatice, analiza sintagmatică are un rol prelimiar sub aspectul textelor şi un rol de rafinare în ceea ce priveşte contextele. În majoritatea terminologiilor, se constată existenţa unei sintagme fixe prin care se exprimă subdiviziuni conceptuale importante. De exemplu, în matematică *triunghi isoscel, triunghi dreptunghic* faţă de *triunghi* în general; în lingvistică, *analiză fonetică, analiză distribuţională, analiză semică*; în ştiinţele politice – *politică externă, politică internă*.

Obiectul oricărui tip de terminologie este *termenul*. În *terminologia externă*, obiectul de cercetare presupune precizarea relaţiei dintre *termen* şi *cuvântul*. Diversele aspecte ale raportului termen / cuvânt se bazează pe analiza semantică, admisă ca primordială în *terminologia externă*. Analiza sensurilor metaforice sau a „deviaţiilor" semantice, dovadă certă a trecerii *termenului* la *cuvânt* este în atenţia a numeroase studii

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

cunoscute sub numele de dinamică semantică sau neologie semantică. Exemple de termeni deveniţi cuvinte în română, franceză sau alte limbi provin din domenii variate: *oxigen, oţel, trafic, vitamină, virus, frână, ecuaţţie, tangent, algoritm.*

Nu toţi termenii care ajung la un moment dat în limba comună se pot impune aici, iar specializarea strictă şi interesul limitat le păstrează calitatea de termeni. De pildă, în 2006, când în România se extindea gripa aviară, termeni ca *epizootie* şi *epizootic* au fost frecvent utilizaţi în mass-media. Echivalenţa cu *epidemie, molimă*, indicată la sfârşitul definiţiei[2] obligă la compararea şi diferenţierea prin selectarea componentei „*la un număr mare de animale (şi nu la om)*" – trăsătură care diferenţiază *epizootia* de *epidemie*. Interesul limitat faţă de termenul *epizootie*, accesul relativ la sensul specializat nu reprezintă factori favorabili trecerii acestui termen la statutul de cuvânt şi la asimilarea lui în limba română. Interesul vorbitorilor nespecializaţi care atrage şansele impunerii unui termen în limba comună poate fi corelat cu anumite domenii. Astfel, domenii precum informatica, economia, ştiinţele sociale se plasează pe poziţii de interes. *Calculator, inflaţie, indice, tranzacţie, parteneriat, client, bancă, cotaţie, monitoriza* sunt exemple care au circulaţie aproape curentă.

Scopul terminologiei este *înregistrarea, explicarea* şi *descierea termenilor specializaţi* din diverse domenii. Precizarea libertăţilor şi a limitelor utilizării sensului specializat şi/sau a celorlalte sensuri pe care le capătă un termen în limba comună urmăreşte realizarea unei comunicări adecvate.

Cuvânt vs termen

La modul general, *lexicul* este definit ca totalitatea cuvintelor unei limbi, este o abstracţiune de care se apropie dicţionarele generale ale unei limbi care însumează o mare cantitate de cuvinte (de la 50.000 la peste 150.000)[3] greu de cunoscut şi de utilizat de vorbitorii unei limbi. De aceea, s-a impus delimitarea *lexicului comun* (care cuprinde cuvinte care asigură înţelegerea dintre vorbitori la nivelul limbii comune) şi *lexicul specializat* care însumează diverse *terminologii* (sau limbaje specializate specifice ştiinţei şi tehnicii), repartizate în funcţie de criterii profesionale, sociale şi culturale: terminologia agricolă, lingvistică, matematică, sintactică, informatică, economică, a mediului ş.a. Se

[2] *În Dicţionarul explicativ al limbii române, ed. a II-a, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996, s.v. EPIZOOTIE: „extinderea unei contagioase într-un timp scurt, prin contaminare, la un număr mare de animale, dintr-o localitate, regiune etc.; boleaznă, epidemie, molimă."*

[3] *Menţiunea numerică are în vedere Angela Bidu-Vrănceanu, Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2007, p. 15.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

consideră[4] că există două tipuri de lexic specializat: unul reprezentat de un trunchi comun prin faptul că e alcătuit din termeni cu o difuzare mai largă (realizată prin învăţământ şi media); termeni de acest tip apar şi în texte destinate unui public larg; al doilea tip de lexic specializat este alcătuit din termeni strict specializaţi în fiecare domeniu, reprezentând o terminologie tehnico-ştiinţifică specifică.

Cuvântul este o unitate lingvistică complexă, realizată simultan ca unitate fonetică, semantică şi gramaticală. Cuvintele fiecărei limbi au o anumită structură fonologică, morfologică (combinaţii determinate de morfeme), semantică (dezvoltarea specială a polisemiei, relaţii de sens proprii – sinonime, antonime, hiponime) şi o anumită structură sintactică.

Lingvistica tradiţională consideră *cuvântul* o unitate fundamentală, opusă sunetelor, literelor, silabelor, propoziţiilor şi frazelor. Cea mai simplă definiţie a *cuvântului*, oferită de lingvistica tradiţională, este aceea conform căreia „*cuvântul este un grup de litere, într-o transcriere alfabetică, aflat între două spaţii tipografice albe (blancuri)*”[5].

În lingvistica structuralistă, *cuvântul* se opune *lexemului* (grup care reprezintă o unitate funcţională: pomme de terre = cartof) sau *termenului* (ca unitate în diferite ştiinţe). Toate aceste unităţi, spre deosebire de *cuvânt*, sunt monosemantice. Cuvintele polisemantice sunt reprezentate în dicţionare printr-un singur articol (sau cuvânt-intrare), iar prin analiza semică se încearcă dezambiguizarea sensurile unui astfel de cuvânt.

Din perspectiva analizei discursului, *cuvântul* şi *lexemul* (desemnează unitatea funcțională fundamentală dintr-un câmp lexical, care se relvă în limbă sub formă de cuvânt. Astfel, elementul formator al câmpului lexical nu mai este considerat cuvântul, ci lexemul, care se referă strict la conținuul semantic lexical al unui cuvânt) sunt unități lexicale cu valoare denominativă, având funcție referențială. Ceea ce le deosebește este faptul că lexemul aparține lexicului limbii, în timp ce cuvântul este actualizarea unui lexem în cadrul discursului.

Cuvântul poate intra în relaţie cu unităţi mai mici decât el (fonemul, morfemul), sau mai mari decât el (sintagma, propoziţa, fraza, enunţul, textul) şi se defineşte ca unitate relativ autonomă căreia i se pot fixa limitele prin trei procedee:

[4] *Maria Teresa Cabré, ”Terminologie ou terminologies? Spécialité linguistique ou domaine interdisciplinaire”, în Meta, XXXVI, 1, 1991, apud Angela Bidu-Vrănceanu, op.cit., p. 15-16.*
[5] *Angela Bidu-Vrănceanu et alii, Dicţionar de ştiinţe ale limbii, Nemira, 2001, s.v. CUVÂNT.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

a. *permutarea* (o unitate presupusă a fi cuvânt şi poate schimba locul în enunţ). Se poate spune: *Elevul <u>învaţă</u> mult. / <u>Învaţă</u> elevul mult*.

b. *substituţia* (în locul fragmentului analizat se poate pune altul de acelaşi tip): *Elevul <u>învaţă</u> mult. / Elevul <u>studiază</u> mult.*, dar nu se poate substitui *elevul* cu *pisica*.

c. *distribuţia* este strâns legată de asocierea termenului analizat cu alţi termeni. În exemplele de mai sus, verbele se asociază numai cu nume de fiinţe.

Aplicând cele trei criterii, se probează autonomia cuvântului şi se obţine următoarea definiţie: cuvântul este ”*orice fragment care are autonomie faţă de enunţ, prezintă o distribuţie proprie, paote fi substituit cu o unitate similară şi este permutabil*.”[6]

Deşi statutul *cuvântului* ca termen de specialitate a fost deseori contestat din cauza conţinutului său marcat de un anumit grad de imprecizie, specialiştii au stabilit câteva *trăsături* prin care au încercat să determine noţiunea de *cuvânt*. Între aceste trăsături, pot fi menţionate[7]: *stabilitatea interioară* (adică imposibilitatea de a fi întrerupt prin pauză în conversaţia obişnuită şi de a suferi o reorganizare internă a părţilor constituente – foneme - sau ataşarea altor elemente decât a morfemelor legate – afixe şi desinenţe), *posibilitatea de schimbare a poziţiei* în cadrul sintagmei (sintagma *dezbatere interesantă* poate avea şi ordinea *interesantă dezbatere*), *comutativitatea*, dacă nu face parte dintr-o structură fixă, expresie etc. (în enunţul *mută scaunul lângă birou*, cuvântul *scaunul* poate comuta cu *biblioteca, fotoliul* sau orice alt obiect ce poate fi deplasat în poziţia respectivă; în timp ce, în construcţia *om cu scaun la cap*, cuvântul *scaun* nu poate fi înlocuit cu altul.), *separabilitatea*, adică posibilitatea ca între două cuvinte să poată fi plasate alte unităţi ale limbii (morfeme, cuvinte, sintagme etc.) şi *pauza posibilă*, adică posibilitatea cuvântului de a fi precedat / urmat de o pauză în emisia enunţului. Plecând de la aceste trăsături, cuvântul se delimitează clar de morfem şi de sintagmă.

Cuvintele unei limbi pot fi, în raport cu ea, *primare* (din punctul de vedere al originii, acestea pot fi moştenite sau împrumutate, ori pot fi construcţii onomatopeice) sau *secundare* (construcţii care pornesc de la cele primare şi se pot analiza în componente ce reprezintă mijloace de creaţie lexicală internă ale limbii). Din punctul de vedere al conţinutului, cuvintele pot fi *pline* sau *lexeme* (de pildă substantivele care trimit la realităţi extralingvistice de la trăsăturile cărora îşi structurează un conţinut semantic din

[6] *Angela Bidu-Vrănceanu, Limba română contemporană. Lexicul, Editura Humanitas, Bucureşti, 2005, p. 16.*
[7] *v. Rodica Nagy (coord.), Dicţionar de analiză a discursului, Institutul European, Iaşi, 2015, s.v. CUVÂNT.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

perspectiva organizării elementelor limbii) sau *instrumente gramaticale* (au rolul de a realiza raporturile în propoziție, în frază și în discurs).

Termenul este un element al unei terminologii sau al unui limbaj specializat, fiind o desemnare compusă din unul sau mai multe cuvinte, care formează unități terminologice, cu caracter convențional, fiind alcătuite din combinații de litere, cifre și pictograme, din abrevieri, coduri, simboluri sau din formule matematice, fizice, chimice etc. *Termenul* este un *semn lingvistic* compus dintr-un *semnificant* (expresie, formă externă) şi un *semnificat* (noțiune), a cărui funcționare este una specifică, normată, altfel spus semnificația termenului nu este atribuită numai de locul pe care-l deține într-un sistem conceptual, ci este determinată în același timp și de contextul lingvistic și extralingvistic în care este utilizat.

Termenii sau unitățile terminologice trebuie să îndeplinească câteva *condiții*[8]: să fie unități lingvistice integrabile în enunţuri; să fie unități ale cunoaşterii cu caracter stabil; spre deosebire de alte semne lingvistice, extensiunea semantică a termenului se defineşte în raport cu semnificatul pentru că în terminologie se pleacă de la concept pentru a se întreba cum se numeşte sau cum s-ar putea numi acesta; semnificatul unui termen se defineşte în raport cu un ansamblu de semnificaţii apartinând aceluiaşi domeniu (ansamblu semantic care poate fi o disciplină, o ştiinţă, o tehnică adică întotdeauna un domeniu specializat); pentru o noţiune dată există teoretic o singură denumire, ceea ce duce la postulatul univocităţii raportului dintre denumire (semnificant) şi noţiune (semnificat); acest raport nu se respectă întotdeauna pentru că există termeni sinonimi sau termeni polisemantici. De pildă *acţiune* înseamnă: în gramatică „ceea ce exprimă verbul”, în teoria şi critica literară „desfăşurarea întâmplărilor într-o operă literară”, în domeniul juridic „proces, act prin care se cere deschidera unui proces”; modurile de formare a termenilor pot fi speciale, atât în ceea ce priveşte bazele, cât şi elementele formative (sufixe, prefixe, prefixoide, compuse), iar în terminologie pot exista construcţii perifrastice şi contexte specializate; în cazul termenului, omonimia nu constituie un risc de ambiguitate, dată fiind apartenenţa la o clasă semantică dată.

Definirea termenului ca obiect al terminologiei presupune o *clasificare* în funcție de modalitățile sau formele de exprimare. Astfel, prima distincție trebuie făcută între exprimarea prin *semne lingvistice* și/sau prin *semne extralingvistice*. Caracterul

[8] *v. Rodica Nagy (coord.), op.cit., s.v. TERMEN.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

convențional presupus de orice termen specializat este mai evident în cazul semnelor extralingvistice.

Semnele extralingvistice care exprimă sensuri specializate (termeni) pot fi reprezentate prin cifre, litere, simboluri (sau combinarea acestora), formule matematice sau chimice ș.a.[9] Caracterul convențional al semnelor nelingvistice face dificilă interpretarea lor de către nespecialiști. Din acest motiv, extinderea acestor termeni în limba comună este izolată, limitată, adică nu există riscul ambiguității semantice, iar precizia sensului specializat este respectată. Numai terminologia internă are ca obiect de cercetare termeni exprimați prin semne extralingvistice.

P. Lerat[10] susține că a descifra sensul unei teoreme, a unei radiografii, a unei formule chimice sau matematice presupune o competență științifică sau matematică. Pe de altă parte, interpretarea unei definiții științifice, prin limbajul natural mai mult sau mai puțin accesibil lasă loc unei decodări, fie și parțiale.

Termenii reprezentați prin semne extralingvistice pot avea uneori caracteristici lingvistice. În EURO 2016 apare un radical lingvistic ușor de recunoscut, iar semnul poate fi considerat mixt. Există situații de termeni tehnico-științifici pentru care se utilizează siglele corespunzătoare. Adriana Stoichițoiu-Ichim[11] exemplifică această situație cu: TVA (taxă pe valoare adăugată), IMM (întreprinderi mici și mijlocii), RMN (rezonanță magnetică nucleară). ATI (anestezie-terapie intensivă), PVC (policlorură de vinil) ș.a.

Termenii desemnați numai prin semne lingvistice (reunirea dintre un complex sonor dintr-o limbă naturală și un semnificat) trebuie să respecte o serie de *condițiirestrictive*[12]: funcția denotativă, reprezentată de capacitatea de a denumi un obiect prin intermediul conceptului; o bună definiție care îi conferă calitatea de termen; biunivocitatea denumirii, care îi asigură monoreferențialitatea, monosemantismul și nonambiguitatea; aparteneța la un anumit câmp terminologic; valoarea invariabilă într-o anumnită comunitatea profesională și lingvistică, ceea ce îi conferă stabilitate; normarea în comunitatea experților sau cu codificarea prin normă; stabilitatea termenului se poate

[9] *Juan C.Sager, "Pour une approche functionnelle de la terminologie", în H.Béjoint et Ph. Thoiron, 2000, p. 40 sqq. apud Angela Bidu-Vrănceanu, Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte, Editura Universității din București, București, 2007, p. 34.*
[10] *Pierre Lerat, Les langues spécialisées, Presses Universitaires de France, Paris 1995, apud Angela Bidu-Vrănceanu, op.cit., p. 35.*
[11] *Adriana Stoichițoiu-Ichim, Creativitate lexicală în româna actuală, Editura Universității din București, București, 2006, p. 125-131.*
[12] *Pentru o sinteză foarte riguroasă a condițiilor pe care trebuie să le îndeplinească un termen v. Bernd Spillner, "Terminologies et connotations", în Français scientifique, 1994, p. 53 sqq.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

impune şi diacronic; neutralitatea termenului sau absenţa varietăţii lui diafazice, a mărcilor de modalitate şi de afectivitate (evitarea conotaţiilor).

Respectarea parţială a condiţiilor impuse termenilor se remarcă în ştiinţele sociale şi umaniste, în cele economice, iar rigurozitatea îndeplinirii criteriilor mai sus amintite este evidentă în ştiinţele exacte: matematica, chimia, mineralogia etc. Ca excepţie[13] este semnalată polisemia adj. fr. *chlorhydrique* care, în funcţie de context, poate să însemne ”făcut din clor” sau ”de natura clorului” (spre deosebire de substantivul corespunzător care este monosemantic).

Termenii reprezentaţi prin semne lingvistice se clasifică[14] în *unităţi simple* sau *complexe* (grupuri de cuvinte, sintagme, expresii etc.). Unităţile complexe sunt supuse unui proces de terminologizare în grade diferite. Pe axă paradigmatică, trebuie să fie respectate condiţiile conceptuale corelate cu caracterul stipulativ manifestat la nivelul semnificaţiei. Pe axa sintagmatică trebuie urmărită recurenţa grupului, specificul şi coeziunea semnificaţiei, condiţii care conduc la stabilitatea unităţii complexe.

Specialiştii sunt de acord că îndeplinirea integrală a condiţiilor impuse termenilor este greu de realizat, dar gradul de satisfacere a acestora, variabil de la o terminologie la alta, reprezintă o grilă obiectivă de caracterizare individuală şi / sau comparativă[15]. Încălcarea unora dintre condiţii poate contribui la precizarea raportului dintre *termen* şi *cuvânt*.

Definirea, clasificarea şi precizarea limitelor între *cuvânt* şi *termen* nu au reuşit să stabilească cu precizie când şi unde se termină *termenul* şi începe *cuvântul*. Rezolvarea problemei se află în stabilirea precisă a asemănărilor şi deosebirilor, nu întotdeauna clar remarcate, existente între cele două concepte. În ceea ce priveşte asemănările, se constată că termenul nu este radical diferit de cuvânt, altfel spus, pot fi cercetate după acelaşi model lingvistic. Asemănările sunt justificate în cazul celor care interpretează terminologia din perspectivă externă, considerând termenul un semn lingvistic viu care poate reda raportul limbă/cultură, limbă/societate.

---

[13] *Loic Depecker, Entre signe et concept. Eléments de terminologie générale, Presses Sorbonne Nouvelle, Paris, 2002, p. 48, 105 apud Angela Bidu-Vrănceanu, Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2007, p. 37.*

[14] *Pentru o clasificare a termenilor în general şi în limba română, v. Ioana Vintilă-Rădulescu, Terminologia şi problemele ei actuale, Bucureşti, 1999 şi articolele despre TERMEN, TERMINOLOGIE (p. 556-558) din, Marius Sala (coord.), Enciclopedia limbii române, Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996.*

[15] *Angela Bidu-Vrănceanu (coord.), Lexic comun / Lexic specializat, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2000.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Se ajunge astfel la precizarea diferențelor: termenul admite extinderi textuale și contextuale care îl diferențiază în mai mică măsură de cuvânt, supunându-l riscurilor impreciziei semantice prin determinologizare și prin ambiguitate. Tipul de comunicare și tipul de discurs ajung să fie premisa distincției dintre *termen* și *cuvânt*: termenul se caracterizează prin *monosemantism*, stabilit la nivelul unui anumit domeniu spre deosebire de cuvânt care e virtual *polisemantic*.[16]

Transferul termenului în texte și contexte de largă circulație implică un proces de determinologizare a sensului specializat în grade diferite. Atunci când *termenul* capătă, pe lângă dimensiunea denotativă, proprie sensului specializat, și una conotativă, apropierea lui de *cuvânt* este maximă. I. Meyer și K.Mackintosh[17] exemplifică cazurile de determinologizare a unor termeni: *virtual* merge de la *virtual memory* (informatică) la *virtual sex, virtual travel*; *recycling* (domeniul mediului) ajunge să însemne în comunicarea generală ”reutilizare”.

În concluzie, se poate spune că tipul de *comunicare* și de *discurs*, gradul de *determinologizare* și, mai ales raportul *denotație / conotație* reprezintă singurele criterii relative de indicare a raportului dintre *termen* și *cuvânt*.

Bibliografie:

Bidu-Vrănceanu Angela (coord.), *Lexic comun / Lexic specializat*, Editura Universității din București, București, 2000.

Bidu-Vrănceanu Angela *et alii*, *Dicționar de științe ale limbii*, Editura Nemira, București, 2001.

Bidu-Vrănceanu Angela, *Limba română contemporană. Lexicul*, Editura Humanitas, București, 2005

Bidu-Vrănceanu Angela, *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte*, Editura Universității din București, București, 2007.

Cabré Maria Teresa, ”Terminologie ou terminologies? Spécialité linguistique ou domaine interdisciplinaire”, în *Meta*, XXXVI, 1991.

[16] *Maria Teresa Cabré, ”Sur la representation mentale: bases pour une tentative de modélisation”, în H.Béjoint și Ph. Thoiron, p. 30, 35 apud Angela Bidu-Vrănceanu, Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte, Editura Universității din București, București, 2007, p. 38.*

[17] *Ingrid Meyer și Kristen Mackintosh, ”L'Étirement du sens terminologique, aperçu du phénomène de la déterminologisation” în H.Béjoint și Ph. Thoiron, 2000, p. 198 sqq. apud Angela Bidu-Vrănceanu, op.cit, p. 39-40.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Cabré Maria Teresa, ”Sur la representation mentale: bases pour une tentative de modélisation”, în H.Béjoint și Ph. Thoiron, 2000, p. 20 *sqq*.

Depecker Loic, *Entre signe et concept. Eléments de terminologie générale*, Presses Sorbonne Nouvelle, Paris, 2002, p. 48, 105.

*** *Dicţionarul explicativ al limbii române,* ed. a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996.

Lerat Pierre, *Les langues spécialisées*, Presses Universitaires de France, Paris, 1995.

Meyer Ingrid și Mackintosh Kristen, ”L'Étirement du sens terminologique, aperçu du phénomène de la déterminologisation” în H.Béjoint și Ph. Thoiron, 2000, p. 198 *sqq*.

Nagy Rodica (coord.), *Dicționar de analiză a discursului*, Institutul European, Iași, 2015, *s.v.* CUVÂNT.

Sala Marius (coord.), *Enciclopedia limbii române*, Univers Enciclopedic, București, 2006.

Sager C. Juan, ”Pour une approche functionnelle de la terminologie”, în H.Béjoint et Ph. Thoiron, 2000, p. 40 *sqq*.

Spillner Bernd, ”Terminologies et connotations”, în *Français scientifique*, 1994, p. 53 *sqq*.

Stoichițoiu-Ichim Adriana, *Creativitate lexicală în româna actuală*, Editura Universității din București, București, 2006, p. 125-131.

Vintilă-Rădulescu, Ioana, *Terminologia și problemele ei actuale,* București, 1999.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

ASPECTS REGARDING THE DENOMINATIVE SIGNIFICANCE OF GEOMORFONIMS FORMED BY THE ENTOPIC "GLADE", IN THE OLD MĂLINI DISTRICT

Daniela Maria Ciocîrlan (Anton)

PhD Student, "Ştefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: My paper proposes a short insight in the toponymy of Mălini District and it aims at making a brief analysis of the structure of compound phytonyms, having in their structure the entopic glade.

Keywords: Phytonyms, toponymy, glade, oiconims, semnification

Fosta *Plasă Mălini*, supusă cercetării noastre, este un spațiu situat în partea de sud vest a județului Suceava.

Privit în ansamblu, teritoriul arealului cercetat este caracterizat de un relief preponderent de deal în partea de est, lunci și văi ale răurilor spre sud, culmi și vârfuri muntoase în partea de nord vest. Îmbinarea acesta de stucturi geografice multiple a dat naștere unui peisaj arhitectural de o diversitate memorabilă, având în vedere că zona dispune de munți, culmi, creste, vârfuri, dealuri, văi, șesuri, lunci, poieni etc. Toate aceste realități geografice naturale sau sociale contribuie la reconstiruirea existenței obiectului geografic denominat, creând astfel o nouă filă de istorie, toponimele putând dăinui peste veacuri. În artivolul de față am inventariat toate geomorfonimele formate din entopicul *poiana*.

Poiana – denumire utilizată de bucovineni pentru satul *Dumbrava*.

Fitonim simplu, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a***.

Poiana < sl. *poljana* (cf. CADE, 966; DM, 636); sl. polĭana (cf. Şăineanu, D., 492, Scriban, D., 1008); „suprafață de teren în interiorul unei păduri, lipsită de copaci şi acoperită cu iarbă şi cu flori; luminiş" (cf. DEXI, 1499).

Poiana Celaru – situată vis-a-vis de *Pârâul Primataru*, în satul *Văleni-Stânișoara*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana* și antroponimul *Celaru,* după numele fam. Chelaru, existent în zonă.

Poiana Chiliei – poiană pe *Dealul Bogata*, din care izvorăște pârâul cu același nume.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a*** şi apelativul

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

toponimic în G., articulat hot. enclitic, *chilie**i***.

Poiana Ciotăria – situată pe *Colacul Șâncei*, pe dreapta *Pârâului lui Ilie*, de la izvoare până la confluența cu *Pârâul Șânca*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a***și apelativul toponimic articulat hot. enclitic, *ciotăria*.

Poiana Cireşului – poiană pe dreapta *Pârâului Sasca*, face parte din cele zece poieni de pe *Bâtcă*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a***și fitonimul articulat hot. enclitic în G., *cireşu**lui***.

Poiana Ciungi – poiană situată pe dreapta *Pârâului Ciungi* până în hotar cu moșia satului *Mălini*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a*** și entopicul *ciungi*, atestat în Moldova sub forma Ciungu la 1490 (DER, 44).

Ciung< it. *cionco,* „butuc, trunchi de copac" întrebuințat metaforic „arbore cu crengile rupte sau tăiate, zonă în care se găsesc arbori cu vârfurile frânte sau putrede" (MDA, I, 551), „ciung, -ă, ciungi –e, adj. (despre copaci) cu crengile rupte sau tăiate" (DM, 150); „copac căruia i s-a tăiat sau căruia îi lipsesc mai toate crengile, arbore pitic nedezvoltat", (CADE, 279); sau din adj. ciung „aspectul ridicăturilor de pământ botezate astfel ar semăna cu un om căriua îi lipsește o mână", (TR, 21); it. *cionco*, (Șăineanu, II, 257); înrudit cu it. *cionco* „mutilat" (Scriban, 291); cf. *cionc* (DLR, t. I, p. II, fsc. 7, 508-509); it. *cionco*, „creastă de deal scurtă, fără piscuri" (DEXI, 368).

G. Giulea a stabilit ca bază a toponimului ciung forma preslavă *ciunc,* având ca centru de iradiere it. *cionco.* Această formă a pătruns în spațiul italian odată cu extinderea limbii latine către orient. În prezent, dacoromâna și aromâna cunosc varianta ciung, -ă, în timp ce pe râul Moldova s-a conservat varianta ciunc, un loc de unde pădurea a fost ciungită, defrișată pentru extinderea terenurilor de cultură, a fânețelor ori păşunilor.[1115]

Poiana Cosmeştilor – loc despădurit, acoperit de fânețe naturale, situată pe Dealul Surd, pe dreapta *Pârâului Săscuța*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a*** și antroponimul articulat hot. enclitic în G, *Cosmeştilor,* existent în zonă.

Poiana Crâșmei – poiana pe culmea dintre *Pâraiele Săscuța* și *Sasca*, între *Poiana Mare* și *Poiana cu Ferigă*. Aici a avut crâșmă și cramă familia de evrei Grimberg. Locul mai este cunoscut și sub denumirea de *Poiana Jâdanilor*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a***și entopicul articulat hot. enclitic în G., *crâşme**i***.

Poiana cu 3 meri – o fostă poiană în nordul satului *Mălini*, unde existau 3 meri. De aici vine denumirea satului *Poiana Mărului*, com. *Mălini*.

Hidronim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a***, prep. simplă în

[1115] *G. Giulea, Cuvinte românești și romanice. Studii de istoria limbii, etimologie, toponimie, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 360*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Ac. *cu*, numeralul cardinal *trei* și fitonimul la pl., *meri*.

Poiana cu Ferigă – poiană pe aceeași culme cu celelalte poieni, la izvoarele *Pârâului Șipotul*, în satul *Păiseni*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a***, prep. simplă în Ac. *cu* și fitonimul *ferigă.*

Poiana Doamnei – loc situat în satul *Iesle,* cunoscut și sub denumirea de *Tabără.* Se spune că aici și-a făcut Petru Rareș tabără.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a*** și subst. la fem., în G., *doamnei.*

Poiana Fântânii – poiană situată între *Pâraiele Sasca* și *Săscuța*. Este aceeași cu *Poiana Mare*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a*** și entopicul articulat hor. enclitic în G., *fântân**ii***.

Poiana Frasin – situată la capătul satului Văleni-Stânișoara, înspre satul Iesle.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a*** și fitonimul *frasin*.

Poiana Hojbăgi- poiană lângă *Pârâul Valea Colibii*, în satul *Iesle* (com. *Mălini*). Sătenii povestesc că, în acest loc creștea o ștevie foarte înaltă iar ursul venea zilnic la mâncare.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a*** și apelativul toponimic *Hojbăgi*.

Hojbăgi< *hojbăi*< contaminare între *hojma* și *bojbăi* (=bâjbâi) „(reg.) a cotrobăi, a scotoci”. (DEX, 478).

Poiana în Bourii – loc despădurit situat pe culmea dintre *Pârâul Sasca* și *Pârâul Săscuța*, amonte de *Școala Păiseni*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a***, prep. simplă în Ac. *în* și apelativul toponimic articulat hot. enclitic *bour**ii***.

Poiana în Jos – loc despădurit pe stânga *Pârâului Săscuța lui Nicorici*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a***, prep. simplă în Ac. *în* și adv. propiu-zis, de loc, *jos*.

Poiana la Fălci – loc despădurit, acoperit de fânețe naturale, situată pe *Dealul Surd*, pe dreapta *Pârâului Săscuța*. Poiana mai este cunoscută și sub denumirea de *Poiana la Suta de Prăjini* sau *Poiana Cosmeștilor*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a***, prep. simplă în Ac. *la* și subst. la pl., *fălci.*

Poiana la Lopată – situată pe stânga cursului inferior al *Pârâului lui Ilie*, pe moșia satului *Șânca*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a***, prep. simplă în Ac. *la* și subst. *lopată.*

Poiana la Maici – poiană în care ste construit Schitul Ortodox pe Stil Vechi, pe dreapta *Pârâului Sasca*, vis-a-vis de *Școala Păiseni*. Poiana este cunoscută și sub denumirea de *Poiana la Măicuțe*.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana*, prep. simplă în Ac. la şi subst. la pl. *maici*.

Poiana la Păr – poieniță pe stânga *Pârâului la Păr*, pe panta sudică a *Coastei Suhei*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana*, prep. simplă în Ac. *la* şi fitonimul *păr*.

Poiana la Pârlitură – poiană pe stânga *Pârâului Sasca*, în izlazul satului *Păiseni*, la izvoarele *Pârâului Borozan*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana*, prep. simplă în Ac. *la* şi apelativul toponimic *pârlitură*.

Poiana Lucanu – pășune în *Poiana Mărului*, lângă *Pădurea La Boicu.*

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana* și antroponimul *Lucanu*.

Poiana lui Ciocan – în *Coasta Băii*, lângă *Bogata.*

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana* şi antroponimul articulat hot. proclitic *lui Ciocan*.

Poiana lui Cireş – zonă cu mulți cireși, în *Coasta Băii*, lângă *Bogata.*

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana* şi fitonimul articulat hot. proclitic, în G., *lui cireş*.

Poiana lui Cojoc – în *Porcăroaia*, spre sudul satului *Slatina*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana* și antroponimul articulat hot. proclitic în G., *lui Cojoc*.

Poiana lui Cojocaru – în *Blidireasa*, spre *Hraniță*, în *Slatina*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana*și antroponimul articulat hot. proclitic în G., *lui Cojocaru*.

Poiana lui Marc –pe *Valea Cucalea*, în *Găinești*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana* și antroponimul articulat hot. proclitic în G., *lui Marc*.

Poiana lui Moglan – loc despădurit cu fânețe și islaz la hotarul dintre moșiile satelor *Păiseni* și *Mălini*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana* şi antroponimul articulat hot. proclitic *lui Moglan*.

Poiana lui Nistor – poiană cu ierburi pe stânga *Pârâului Sasca*, în spatele *Pârâului Păiseni*, pe *Dealul lui Nichita*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana* şi antroponimul articulat hot. proclitic *lui Nistor*.

Poiana lui Ursache – poiană pe culmea *Obcinei Suhei*, aval de *Poiana la Păr*, amonte de satul *Păiseni*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana* şi antroponimul articulat hot. proclitic *lui Ursache*.

Poiana lui Vasile – afluent pe dreapta al *Pârâului Păiseni*, în zona cursului superior, *La Mesteceni*.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a*** şi antroponimul articulat hot. proclitic *lui Vasile*.

Poiana Lungă – poiană situată în satul *Văleni – Stânişoara*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a*** şi determ. adj., *lungă*.

Poiana Mare – situată în partea de est a *Slatinei*, în apropierea *Mănăstirii Slatina*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana* şi determ. adj. *mare*.

Poiana Măcieşului – poiană pe culmea cu poieni, aval de *Pârâul Poienii*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a*** şi fitonimul articulat hot. enclitic în G., *măcieşu*lui.

Poiana Mângălăriei – lângă *Poiana Prisaca*, lângă fosta *Hraniță* cu Imperiul Austro-Ungar. Cu ani în urmă, în această poiană s-a găsit mangal, de aici denumirea.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a***şi apelativul toponimic articulat hot. enclitic în G., *mângălăriei.*

Poiana Pârlitura – poiană situată pe stânga *Pârâului Negru*, în izlaz.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana* şi apelativul toponimic *pârlitură*.

Poiana Pietriş (Chietriş) – poiană situată între izvoarele *Pârâului Şânca* şi *Pârâul Negru*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a***şi apelativul toponimic *pietriş.*

Poiana Pietroasă – lângă *Mănăstirea Slatina.*

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a*** şi determ. adj. *pietroasă*.

Poiana Plopului – plantație de plopi în *Lunca Moldovei*, pe stânga *Pârâului Sasca*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a*** şi fitonimul articulat cu art. hot. enclitic, în G., *plopu**lui***.

Poiana Podişului – la ieşirea din *Găinești*, spre pădure, spre *Pârâul lui Marc*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poiana* şi entopicul articulat hot. enclitic în G., *podişului*.

Poiana Prisaca – de la *Humărie* către *Runc*, în *Găinești.*

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a***şi entopicul articulat hot. enclitic *prisac**a***.

Prisacă derivă de la lat. *secare* sau *praesecare*, care înseamnă „a tăia până la capăt” (Balan 1960: 20); cuvântul înseamnă „loc unde sunt aşezați stupii, unde se cresc albinele” (cf. DEX, 851), în trecut însemna „obligația de a lăzui sau locul lăzuit”, astfel că, „de la acțiunea de a doborî copacii s-a trecut la numirea locului curățit, lăzuit. Locul curățit de pădure s-a numit preseca. La 1167 existase o moşie, al cărei hotar începea de la locul qui pocatur preseca” (Balan 1960: 20); termenul apare comparat

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

cu ucr. *pasika* „(reg) loc într-o pădure unde s-au tăiat de curând copacii” (cf. DM, 664).

Poiana Răchitiș – poiană situată în satul *Poiana Mărului* (com. *Mălini*).

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a***și apelativul toponimic *răchitiș* (*răchită* + suf. colectiv – *iș*).

Poiana Rotarului –în *Găinești*, pe *Valea Cucalea*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a***și apelativul toponimic articulat hot. enclitic în G., *rotarului*.

Poiana Sărăturii – poiană pe *Dealul Mieluşoaia* după grădinile satului *Sasca Mare*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a*** şi apelativul toponimic articulat hot. enclitic în G., *sărătur**ii***.

Poiana Vovonului – deal cu fânețe în *Slatina*, la vale de *Mănăstirea Slatina.*

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic *poian**a*** și antroponimul în G., *Vovonului*.

Poiană – de *La Cerbărie* până la *Cotul lui Iacob*, în com. *Mălini*.

Fitonim simplu, format din entopicul *poiană*.

Poienția Șarpelui – loc despădurit pe *Dealul Șânca* (*Colacul Șâncei*), situat la obârșia *Pârâului Șânca*, care își are izvorul în *Fântâna lui Bureu*.

Fitonim compus, format din entopicul articulat hot. enclitic cu suf. dim *–iţa, poieniţa* şi subst. articulat hot. enclitic în G., *şarpe**lui***.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Bibliografie

I. Lucrări de referință (atlase, dicționare, hărți)

*** *Ancheta Toponimică*, Iaşi, Institutul de Lingvistică, Istorie Literară şi Folclor din Iaşi, 1978.

*** *Anuar de lingvistică şi istorie literară*, Iaşi, Academia Română, Filiala Iaşi, 1950 şi urm.

Ancheta dialectală ca formă de comunicare,de Stelian Dumistrăcel, în colaborare cu Doina Hreapcă şi Ion-Horia Bîrleanu, Editura Academiei Române, Iaşi, 1997.

Dicţionarul limbii române (sub redacţia lui Sextil Puşcariu), Bucureşti, Academia Română, 1913-1941.

Şăineanu, Lazar, *Dicţionar universal al limbii române*, ediţia a VI-a, Craiova, 1925.

Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea a IV-a, Editura Universităţii "Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2005.

II. Volume

Bîrleanu, Ion-Horia, *Particularităţi fonetice şi lexicale reflectate în antroponimia din Valea Şomuzului Mare (jud. Suceava)*, în "Studii de onomastică", vol. IV, Cluj-Napoca, 1987.

Bîrleanu, Ion-Horia, *Emigrări ardeleneşti la est de Carpaţi. Consecinţe lingvistice*, Iaşi, Editura Sedcom Libris, 1998.

Bîrleanu, Ion-Horia, *Graiurile din Valea Şomuzului Mare, vol. I, Formarea numelor de sate*, Iaşi, Editura Sedcom Libris, 1999; *vol. II, Fonetica*, Iaşi, Editura Sedcom Libris, 2000.

Candrea, I. A., *Probleme de toponimie* (curs), Bucureşti, 1930-1931.

Draganu, Nicolae, *Românii din veacurile IX-XIV pe baza toponimiei şi onomasticii*, Bucureşti, 1933.

Frăţilă, Vasile, *Studii lingvistice*, Timişoara, Editura Excelsior, 1999.

Frăţilă, Vasile, *Studii de toponimie şi dialectologie*, Timişoara, Editura Excelsior, 2002.

Gheţie, Ion, *Baza dialectală a limbii române*, Bucureşti, 1975.

Ghibănescu, Ghe., *Surete şi izvoade*, Iaşi, vol. I, 1906.

Ghibănescu, Ghe., *Surete şi izvoade*, Iaşi, vol. I, 1906.

Goangă, N. Z., Gănescu, Ilie, *Indicatorul analitic şi alfabetic al comunelor şi plăşilor din România*, Bucureşti, 1912.

Graur, Al., *Etimologii româneşti*, Bucureşti, Editura Academiei, 1963.

Graur, Al., *Nume de persoană*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1965.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Grămadă, Nicolae, *Toponimia minoră a Bucovinei*, îngrijirea ediției, studiul introductiv, bibliografia, notele și indicele: Ion Popescu-Sireteanu, introducere de D. Vatamaniuc, vol. I-II, Bucureşti, Editura Anima, 1996.

Iacobescu, Mihai, *Din istoria Bucovinei*, vol. I, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1995.

Iordan, Iorgu, *Nume de locuri românești în Republica Populară Română*, vol. I, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1952.

Iordan, Iorgu, *Toponimia românească*, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963.

Iorga, Nicolae, *Istoria Românilor*, I-X, Bucureşti, 1936-1939.

Iosep, Ioan, *Toponomastică geografică*, Metodologie și lucrări practice (curs).

Isac, Virginia, *Catalog de documente din Arhivele Statului Iași*, Moldova, vol. I (1395-1595), Bucureşti, 1989.

Ioan Iureniuc, *Dicționarul Toponimic al comunei Cornu Luncii*, 2008.
Loșonți, Dumitru, *Soluții și sugestii etimologice*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2001.

Matei, D. Mircea, Emandi, Emil I., *Habitatul medieval rural din valea Moldovei şi din bazinul Şomuzului Mare*, Secolele XI-XVII, Bucureşti, 1982.

Moise, Ioan, *Studii de onomastică*, Pitești, Editura Tehnică "Tip-Naște", 1994.

Moldovanu, Dragoș, ș. a., *Tezaurul toponimic al României. Moldova. Vol. I (1991), vol. II (1992)*, Bucureşti.

Neruți, Ecaterina, *Satul moldovenesc în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Contribuţii demografice*, Iași, Universitatea "Al. I. Cuza", 1984.

Nicolae, Ion, *Toponimie geografică*, Bucureşti, Editura Meronia, 2006.

Niculăiasa, A., Niculăiasa, M., *Din istoricul comunelor Rădăşeni şi Horodniceni*, Ed. Litera, Bucureşti, 1979.

Niculăiasa, Ana, Niculăiasa, Mihai, *Istoria localităţilor din zona sud-estică a judeţului Suceava în date şi cifre*, Editura Litera, Bucureşti, 1976.

Pascu, G., *Sufixele românești*, Bucureşti, Ediţiunea Academiei Române, 1916.

Pătruț, Ioan, *Nume de persoane și nume de locuri românești*, Bucureşti, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984.

Pătruț, Ioan, *Onomastica românească*, Bucureşti, 1980.

Pușcariu, Sextil, *Limba română, vol. I,Privire generală*, București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1940; *vol. II, Rostirea*, Bucureşti, 1959.

Russu, I.I, *Etnogeneza românilor*, Bucureşti, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

CONVERSATIONAL IMPLICATURES IN IDIOMS DENOTING POVERTY

Ana-Maria Birtalan

Assist. Prof., PhD, Ecologycal University of Bucharest

AbstractStarting from Ch. J. Filmore's concept of scene- frame system, according to which the begining of a discourse creates,"activates" a kind of schematic or outline scene, a partially pre-established specified world which will be later on filled with other details, we will analyse the idioms and phraseological expressions denoting poverty (in Romanian and English) at the discourse level, in literary contexts, providing an initial semantic frame which offers the opportunity of the implicatures to take over and enrich, submine or even change the meaning.

Moreover, our aim is to describe a parallel between the Romanian and English phraseological synonyms, their behaviour in specific literary contexts, starting from the initial commonly shared semantic frame and following the development of the reader's percetion of the meaning as it gets built up and filled out by the respective idioms, thus, changing the text- interpretation experience and introducing the implicature.

În lucrarea de faţă ne propunem o analiză a mecanismelor interioare de construire a unui mesaj cu ajutorul frazeologismelor adjectivale in contexte, realizând o evaluare contrastiva a efectului semantic si pragmatic oferit de folosirea acestora in contexte în limbile română şi engleză.

Principala misiune constă în descoperirea acelor mijloace lingvistice care au loc în procesul comunicării, ce „vorbesc" luminând textul cu o semnificaţie nouă, mai bogată, mai expresivă.

Analiza comparativă pe care o propunem in acest articol se desfăşoară în jurul frezeologismelor adjectivale ce denotă ideea de „*sărăcie",* în încercarea de a observa efectul pe care acestea îl au în contexte atunci când emiţătorul le prefereă simplelor adjective. Evident, va fi vorba despre o creştere, impresionantă uneori, a dimensiunii expresive conferite textului. Mai mult decât atât, se urmăreşte printr-o paralelă, gradul de expresivitate al fiecărei limbi, capacitatea de a transmite acelaşi mesaj în registre si stiluri diferite.

Statutul frazeologismelor adjectivale.Între frazeologismele adjectivale şi adjective se stabileşte un raport de corespondenţă: *a fi cu ochii în patru – atent; ca scos din cutie – îngrijit; a fi în patru ițe – beat; a avea seu la rărunchi – bogat; limpede ca bună dimineața – clar*; *to be all ears – careful; spick and span – neat; tight as a drum – drunk; to be in cash – wealthy; as clear as daylight – clear.*

Ca şi adjectivele propriu-zise, şi frazeologismele adjectivale denumesc însuşiri şi calităţi ale unor fiinţe sau obiecte: *cu sânge rece – calm; cu mâna spartă – risipitor; a avea gâdilici la limbă – vorbăreţ; cu scaun la cap – deştept; uşor ca o pană – foarte uşor; cât un fir de mac – foarte mic; bun de dat la râpă – neînsemnat; neimportant*; *with cold blood – calm; free with one's*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

money – spendthrift; to have a loose mouth – talkative; to have brains – clever; light as a feather – light; worthy of consideration – significant.

În limba română există doar câteva studii în care au fost cercetate frazeologismele adjectivale.

O primă încercare de a analiza locuţiunile adjectivale îi aparţine lingvistului Gh. Poalelungi [1], care a clasificat aceste unităţi ale limbii din punctul de vedere al elementelor lor componente. Cercetătorul a stabilit 21 de tipuri de locuţiuni adjectivale cu structuri gramaticale diverse. Tipologia frazeologismelor adjectivale este însă cu mult mai variată. Însuşi autorul menţionează că nu consideră clasificarea „decât aproximativă, dacă nu chiar arbitrară.” [1, p. 146]. Analizând articolul respectiv, Gh. N. Dragomirescu scrie că nu e de acord cu toată lista prezentată de Gh. Poalelungi, deoarece „unele din îmbinările de cuvinte considerate de autor locuţiuni adjectivale nu sunt decât atribute, fie verbale, fie substantivale, fie adjectivale, fie chiar pronominale.” [2, p. 619]

Lingvista L. Lupuşor a efectuat clasificarea gramaticală a *unităţilor frazeologice adjectivale* (termenul aparţine autoarei – subl. n.), pe care le împarte, în funcţie de elementele componente, în două tipuri: 1) unităţi frazeologice al căror model include în componenţa lor ca dominantă gramaticală (sau, uneori, ca simplu component) un adjectiv (*tare de înger)* şi 2) unităţi frazeologice al căror model include în componenţa lor ca dominantă gramaticală alte părţi de vorbire (*a avea bumbac în urechi, la mintea cocoşului, a se teme şi de umbra lui* etc. [3, p. 261]

În primul tip de unităţi frazeologice adjectivale autoarea a stabilit şase modele structurale şi a confruntat însuşirile lexico-gramaticale ale acestor unităţi cu cele ale adjectivului, evidenţiind trăsăturile comune şi diferenţiale ale unităţilor frazeologice adjectivale şi ale adjectivelor. Concluziile la care ajunge L. Lupuşor nu au caracter general, deoarece au fost supuse analizei doar şase tipuri de unităţi, iar în limba română există cu mult mai multe modele structurale de unităţi frazeologice adjectivale, ce au în componenţa lor un adjectiv.

În al doilea articol, L. Lupuşor clasifică, în funcţie de natura gramaticală a elementelor componente, unităţile frazeologice ce nu conţin adjective în structura lor. [4] Autoarea, concepând frazeologia în sens larg, a inclus printre tipurile de unităţi frazeologice adjectivale şi multe îmbinări libere de cuvinte (*o minune de cântec, un farmazon de mânz* etc.), se confundă chiar unităţile frazeologice adjectivale cu frazeologismele substantivale (*om de paie, vorbă de duh* etc.). [4, p. 103]

E necesar să se sublinieze că la delimitarea frazeologismelor adjectivale de alte tipuri de frazeologisme se cere să se ţină cont de: 1) identitatea sensurilor, 2) identitatea paradigmelor frazeologice şi 3) funcţiile sintactice ale frazeologismelor adjectivale.

Deci, ca să se poată vorbi despre frazeologisme adjectivale, ele trebuie să redea însuşiri şi calităţi, să aibă aceleaşi sau aproximativ aceleaşi categorii morfologice şi funcţii sintactice ca şi adjectivele propriu-zise: *fudul* (sau *surd) de urechi, a fi rău* (sau *prost) dispus, a avea burta lipită de coaste, tras(ca) prin(tr-un) inel, fură ouăle de sub cloşcă, a sta ca pe ghimpi* etc.

În limba română, frazeologismele adjectivale au fost cercetate mai amplu de lingvistul Gh. Colţun. Autorul descrie detaliat valorile semantice [5, p. 16-18], structura gramaticală [5, p. 18-23], particularităţile morfologice şi funcţiile sintactice ale frazeologismelor adjectivale. [5, p. 24-28]

Frazeologismele adjectivale ale limbii engleze nu au constituit până acum obiectul vreunui studiu. Ele au fost doar ilustrate în dicţionare frazeologice, întocmite de lingvişti ca P. M. Roger

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

[6] sau A. Bantaş, L. Leviţchi [7], care nu au căutat să întocmească nicio clasificare, nici la nivel lexico-gramatical, nici la cel tematic, bazându-se exclusiv pe răspândirea şi gradul de uz ale combinaţiilor de cuvinte organizate într-un tot comparabil, însă nu identic cu lexemul.

Sinonimele frazeologice adjectivale nu au constituit până în prezent obiectul de studiu al vreunei lucrări în lingvistica românească. Problema acestora a fost prezentată doar în plan general de către lingvistul Gh. Colţun. În cartea *Structura semantică a frazeologismelor în limba română*, autorul prezintă fenomenul sinonimiei în cadrul tuturor tipurilor de frazeologisme, menţionând că „din cele 250 de serii sinonimice analizate, 150 sunt verbale, ceea ce constituie 60%, 37 – adjectivale (15%), 33 – adverbiale (13%) şi 30 – substantivale (12%) .

În limba engleză nu există până în prezent lucrări cunoscute în care să fie studiate sinonimele frazeologice adjectivale.

Analiza contrastiv-tipologică a sinonimelor frazeologice, în general, şi a celor adjectivale, în special, nu s-a efectuat până în prezent în nicio lucrare atât în limba română, cât şi în limba engleză. În continuare, vor fi cercetate câteva aspecte contrastiv-tipologice ale unor sinonime frazeologice adjectivale din limbile română şi engleză care include ideea de *„sărăcie”*.

Sărac: 1) *a ajunge la covrigi*, 2) *a avea casă sub căciulă* (sau *pălărie)*, 3) *a avea punga deşartă*, 4) *a-i bate* (sau *a-i şuiera) vântul prin pungă*, 5) *a-i bate vântul prin traistă*, 6) *calic ca şoarecii bisericii* (sau *din biserică)*, 7) *a-i cânta cucul prin* (sau *în) pungă*, 8) *a fi cu punga goală*, 9) *a fi gol ca şarpele*, 10) *a fi gol nap* (sau *ca napul sau puşcă, sau pistol)*, 11) *a fi gol prepeleac* (sau *mei)*, 12) *a fi în pană de bani*, 13) *a fi* (sau *a rămâne) lefter*, 14) *a fi lipit pământului*, 15) *a fi logodit cu sărăcia*, 16) *a-i fi* (cuiva) *punga ofticoasă*, 17) *a fi sărac ca şoarecele de biserică*, 18) *a fi sărac* (sau *calic) lipit pământului*, 19) *a fi strâmtorat de bani*, 20) *a fi subţire la pungă*, 21) *a fi* (sau *a ajunge, a rămâne) tinichea*, 22) *(a fi) tufă în buzunar*, 23) *a fi tufă de parale*, 24) *a-i fi carul într-o roată*, 25) *a-i ieşi părul prin căciulă*, 26) *îi curg obielele*, 27) *îi flutură vântul în buzunare*, 28) *a întoarce punga pe dos*, 29) *muritor de foame*, 30) *n-are niciun căpătâi*, 31) *a nu avea nici căţel, nici purcel*, 32) *a nu avea ce pune pe masă*, 33) *a nu avea (nici) după ce bea apă*, 34) *nu-i ard (nici) cărbunii în vatră*, 35) *a nu avea nici casă, nici masă*, 36) *a nu avea nici mâţă în casă*, 37) *a nu avea nicio frântă*, 38) *a nu avea nicio leţcaie*, 39) *a nu avea nicio para chioară*, 40) *a nu avea nici tăciune* (sau *cenuşă) în vatră*, 41) *a nu avea niciun băţ de chibrit*, 42) *plin de bani ca broasca de păr* (sau *de lână)*, 43) *a rămâne cu aţa mămăligii*, 44) *a rămâne cu buzunarele goale*, 45) *a rămâne fără niciun ban*, 46) *a rămâne fără un capăt de aţă*, 47) *a rămâne numai în cămaşă* – 1) *not to have a penny to bless oneself with*, 2) *to be on the rocks*, 3) *as poor as Job’s cat*, 4) *as poor as Job’s turkey*, 5) *to be poor in purse*, 6) *to have an empty pocket*, 7) *to have an empty purse*, 8) *to be out at heels*, 9) *to be broke*, 10) *not to have a dime*, 11) *out of God’s blessing into the warm sun*, 12) *as poor as a churchmouse*, 13) *to have a thin purse*, 14) *to be on the pennyless bench*, 15) *not to have a penny to one’s name*, 16) *to turn one’s pocket inside out*, 17) *not to have a penny in one’s pocket*, 18) *not to have a penny in the world*, 19) *to be poverty-stricken.*

Una dintre cele mai numeroase serii sinonimice frazeologice adjectivale, supuse analizei, conţine expresii care sunt alcătuite din diverşi componenţi lexicali.

În primul tip intră cupluri şi serii sinonimice adjectivale, care au componenţi lexicali

asemănători: (2, 28), (4, 5, 7, 25), (10, 11), (13, 21), (15, 19), (22, 23), (30, 37), (31, 35), (36, 40, 41), (38, 39). Al doilea tip îl constituie cuplurile sinonimice frazeologice adjectivale care au componenţi lexicali parţial asemănători: (3, 16), (9, 20), (14, 18), (26, 27), (32, 34), (43, 44, 45, 46, 47). Din tipul al treilea fac parte sinonimele frazeologice adjectivale care au componenţi lexicali diferiţi: (1, 8, 12, 17, 24, 29, 34, 42).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Seria echivalentă din limba engleză, mult mai redusă în exemple (19), se prezintă în felul următor: două grupuri de frazeologisme posedă componenţi lexicali asemănători: (3, 4, 12); (7, 13); un grup de frazeologisme care au componenţi parţial asemănători: (16, 18), (19). Celelalte frazeologisme prezintă modele structurale diferite: (2),(5), (8), (9), (11), (15), (15), (17), respectiv (19).

Probabil, ca urmare a unui empirism istoric, limba română posedă o gamă foarte variată şi expresivă de frazeologisme care exprimă ideea de *sărăcie.* Selectarea materialului lingvistic este îndreptată către o exprimare savuroasă, descriptivă, fiind explorat cu succes în vederea accentuării, pătrunderii mesajului. Se realizează situaţii tragi-comice de limbaj, extrem de sugestive, luând concretul, descriindu-l cu savoare şi transcendându-l la nivel de principiu *(îi şuiera vântul în buzunare, a-i ieşi părul prin căciulă, a întoarce punga pe dos, a rămâne cu aţa mămăligii* etc.).Din nou, apare metafora, dând expresivitate şi culoare frazeologismelor *(sărac lipit pământului, logodit cu sărăcia),* precum şi metonimia, surprinzătorul procedeu ce-şi caută un referent capabil să preia ideea, atrăgând implicatura pragmatică *(...cu carul într-o roată*). Negaţia, la rândul ei, capătă valori intensificatoare, fiind folosită în asocieri cu termeni ale căror denotaţii completează original mesajul dorit – *sărăcie lucie (... fără niciun ban, nicio leţcaie, nicio para chioară).* Amintim şi comparaţia care, în primul exemplu din serie, devine superlativ absolut datorită elementului cu care subiectul este comparat (*şoarecele de biserică* – esenţialmente înfometat), iar în al doilea, se bazează pe o situaţie absurdă, accentuând astfel ideea şi oferindu-i note ironice şi hilare (*plin de bani ca broasca de păr).* Din punct de vedere stilistic, seria se remarcă prin dinamism şi umor, inserţia acestor frazeologisme înviorează conţinutul discursului, care câştigă atât din punct de vedere expresiv prin noutatea îmbinării cuvintelor, cât şi persuasiv, oferind discursului efectul perlocuţionar dorit. Implicatura este un procedeu pragmatic des folosit în discursuri ce conţin unele dintre frazeologismele enumerate mai sus. De exemplu, în dialogul următor: „Ce mai face Victor?"; „Nu prea bine, *are casa sub căciulă"* – locutorul anunţă latura negativă a mesajului despre referent (Victor), iar prin frazeologismul din finalul propoziţiei, receptorul trebuie să înţeleagă, cu ajutorul implicaturii, că Victor este foarte, foarte sărac.

Limba engleză se foloseşte, în primul rând, de tendinţa universală a limbajului de a abstractiza situaţii concrete, fixându-le în frazeologisme şi ridicându-l la nivel de principiu (*to turn one's pockets inside out, to be poor in purse* etc.). Comparaţia, cu rol de superlativ absolut, apare şi în varianta englezească a frazeologismelor fie având o referenţialitate comună (*şoarecele de biserică/ churchmouse*), fie făcând apel la un referent uman, cunoscut în cultura populară ca fiind un personaj foarte sărac (un fel de Păcală autohton), şi ridicându-l la nivel abstract (3, 4). Referenţialitatea divină apare într-unul dintre frazeologismele echivalente,transmiţând mesajul moralizator al trecerii de sub umbrela protectoare a divinităţii în *soarele* dogorâtor, referent folosit metonimic în locul ideii de sărăcie. În frazeologismul (15) se face apel la istoria socială a Angliei, perioada victoriană, atunci când datornicii erau judecaţi şi aruncaţi în închisoare, folosindu-se de implicatura pragmatică pentru a găsi drumul către sens. Efectul este unul dramatic, expresiv şi convingător. Metafora şi metonimia, precum şi negaţia sunt folosite, de asemenea, să susţină mesajul şi să-l coloreze stilistic (1, 2, 8, 10, 16, 18, 19).

Ca o concluzie, putem afirma că analiza semantică remarcă încă o dată plasticitatea limbii române, capacitatea ei de a face asocieri absolut minunate, menite să convingă şi să ofere expresivitate discursului. Deşi există asemănări din punct de vedere referenţial, limba engleză oferă mai puţină culoare stilistică frazeologismelor sale echivalente, preferând de cele mai multe ori asocieri denotative conotaţiilor şi implicaturilor din limba română. De asemenea, am observat că implicatura este ataşată conţinutului semantic, a ceea ce se spune, iar nu a formei lingvistice. Prin urmare, ea nu poate fi separată de enunţare doar prin schimbarea unităţilor lexicale ale

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

enunţului prin sinonimie. Cu alte cuvinte, substituţia prin sinonimie a unui segment al enunţului nu anulează implicatura. Ea rămâne, fiind ataşată conţinutului semantic al enunţului!

Bibilografie:

1. Poalelungi Gh. Locuţiunile adjectivale. În: Limba Română. Bucureşti, 1963, nr. 2, p. 133-146.

2. Dragomirescu N. Problema locuţiunilor ca obiect al analizei gramaticale. În: Limba Română. Bucureşti, 1963, vol. 6, p. 618-626.

3. Lupuşor L. Referitor la clasificarea gramatical-structurală a unităţilor frazeologice adjectivale. În: Lexicul şi frazeologia limbii moldoveneşti contemporane. Chişinău: Ştiinţa, 1981, p. 253-265.

4. Lupuşor L. Referitor la clasificarea gramatical-structurală a unităţilor frazeologice adjectivale lipsite de adjectiv în structura lor. În: Cercetări de lingvistică moldovenească. Chişinău: Ştiinţa, 1984, p. 100-111.

5. Colţun Gh. Aspecte ale frazeologiei limbii române. Chişinău: Editura Universităţii de Stat din Moldova, 1997, 86 p.

6. Roger P. M. Thesaurus of English Words and Phrasis. London: Longman, Brown, Green and Longmans, 1856. 852 p.

7. Bantaş A., Levitchi L. Dicţionar frazeologic român-englez. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1966. 398 p.

8. Slavici I. Mara. Bucureşti: Editura pentru Literatură, 1965. 384 p.

9. Dreisder Th. An American Tragedy. London: Cox and Wyman Ltd, 1968. 352 p.

10. Agârbiceanu I. Arhanghelii. Bucureşti: Editura Biblioteca pentru toţi, 1962. 261 p.

11. Pann A. Povestea vorbei. Bucureşti: Editura Biblioteca Şcolarului, 1974. 134 p.

12. Austen Jane. Mansfield Park. Hertfordsire: Wordsworth Edition Limited, 1992. 341 p.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

THE POPULAR SYSTEM OF PERSONAL DENOMINATION USED IN SEVERAL VILLAGES FROM ȚARA CHIOARULUI – A NATIONAL IDENTIFICATION METHOD

Maria-Mara Ignat

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare North University Center

Abstract: Appeared as a necessity for the identification and individualization of the members of a community, the popular system of personal denomination has the role to emphasize that any individual lives in a community, they depends on someone permanently, thus being a part of a social aggregate.

This paper is intended to analyze the way in which the popular system of personal denomination refers to genealogies, reconstructs lineages, related groups, referring at the same time to crafts, social status and certain defects. Mentioning these considerations will have the whole purpose of marking down a new manner of individual presentation, different from the conventional name. On this regard, we aim to identify the denominative element standing on top of this system and also to observe the method through which the individual's first name will connect to factors such as: carrier's place of birth, toponyms from the village he is living in or his ancestors lived in, a personal or collective nickname etc. Thus, with the use of some sociological surveys, we aim to build a corpus of the first names from the villages Chiuzbaia, Dumbrăvița, Unguraș, Rus, Șindrești, Cărbunar, Chechiș, Groși, Satu Nou de Jos and Ocoliș. Analyzed in the context of the communities in which it was created, the popular system of personal denomination will represent a unique usefulness, because, on one side it will highlight the individuals' nexus to a well determined social group, and on the other side, the individualization inside the same group of those using the same first name and last name.

Keywords: popular system, genealogy, last name, first name, individualization.

1. Considerații introductive

Factor ordonator al vieții și activității omenești, numele, văzut ca modalitate de identificare și recunoaștere a tot ceea ce ne înconjoară, se înscrie pe lista principalelor preocupări din lumea onomasticii, fiind subiect de studiu pentru lingviști, filozofi, demografi, sociologi, antropologi.

Apărut ca o necesitate, actul denominativ este amintit încă de la începutul lumii când: „a pus Adam nume tuturor animalelor și tuturor păsărilor cerului și tuturor fiarelor sălbatice" (*Geneza* 2: 20). De atunci și până în prezent s-a observat că acest proces manifestă o permanentă modificare, numele înregistrând schimbări în funcție de semnificațiile atribuite, dar și de cultura în care apare.

În acest sens, studiul de față își propune să analizeze modalitatea în care sistemul popular de denominație personală face trimitere la genealogii, reconstituie filiații, grupuri înrudite, referindu-se, totodată, și la meserii, statut social sau la anumite defecte. Consemnarea acestor

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

considerente are ca scop notarea unei alte modalități de prezentare a individului, diferite de numele convențional. În acest sens, vom identifica elementul denominativ aflat în fruntea acestui sistem și, de asemenea, vom observa modalitatea în care prenumele individului se va raporta și la factori precum: locul de origine al purtătorului, toponimele din satul în care locuiește sau au locuit ascendenții acestuia, o poreclă individuală sau colectivă etc.

Corpus-ul a fost constituit în perioada noiembrie 2015 – aprilie 2016, în urma unor anchete sociolingvistice de teren, realizate de autoare. Ariile geografice cercetate aparțin zonei Chioarului, situate în sud-vestul județului Maramureș: satul Chiuzbaia, comuna Dumbrăvița cu localitățile: Unguraș, Rus, Șindrești, Cărbunar, Chechiș, precum și comuna Groși cu localitățile Satu Nou de Jos și Ocoliș.

2. Actul denominativ popular – o perspectivă socio- și psiholingvistică

Pentru a descoperi modalitatea în care sistemul onomastic funcționează în cadrul unei comunități lingvistice date, este nevoie de o aplicare a sociolingvisticii menită să pună în lumină simbolistica numelor, dar și sensurile pe care acestea le au în cadrul grupului social din care fac parte.

O comunitate lingvistică se diferențiază în cadrul unor „arii înconjurătoare" (Ruxăndoiu/Chițoran, *apud* Felecan O. 2011: 396), întrucât se definește prin existența aceloraşi idei și credințe, dar și prin utilizarea unui vocabular simplist, de bază. Conservarea la nivelul lexicului își va pune amprenta și asupra sistemului denominativ, prin folosirea unui inventar restrâns de prenume. Localitățile din Țara Chioarului aflate în discuție constituie o zonă geografică unitară, întrucât nu se remarcă granițe notabile care ar putea limita contactul lingvistic din cadrul grupului social, iar omogenitatea limbajului este dată atât de particularitățile lexicale care definesc graiul respectiv, cât și de obiceiurile și tradițiile locului, precum și de portul popular care evidențiază comunitatea în cadrul microregiunii Chioar.

Întrucât „socialul" este infiltrat în toate elementele comunicării și, implicit, în actul denominativ, fapt dovedit de prezența „unui sistem semiotic unitar", raportat în permanență la normele gramaticale în baza cărora a fost creat, „alegerea numelor de botez are două motivații, ambele subiective: pe de o parte, există un substrat afectiv, dobândit pe parcursul experienței individuale, iar, pe de altă parte, apare o influență externă, ce are ca element hotărâtor factorul social și care se manifestă sincronic în funcție de anumite evenimente colective sau de modă"(Felecan O. 2011: 397).

Privit în perspectivă diacronică, actul denominativ înregistrează schimbări notabile, întrucât, înainte de 1989, mediul rural conserva o tradiție a numelui prin ocurențe ca *Ion, Maria, Gheorghe, Grigore, Dumitru, Vasile, Ana etc*., alese în baza unor criterii precum cel calendaristic sau cel al continuității în cadrul familiilor. Însă apariția căsătoriile mixte cu persoane din alte zone geografice, de alte naționalități sau confesiuni, dorința de schimbare apărută odată cu democrația sau adoptarea unor prenume străine reprezintă principalii factori care conferă noutate procesului denominativ, favorizând, astfel, apariția unei discontinuități în tradiția antroponomastică prin nume de botez ca: *Alexia, Amaia, Medeea, Vanesa, Denisa, Cristian, Denis, Darius, Elias, Tudor etc*. Așadar, actualmente, putem observa coexistența numelor de botez vechi, religioase – dovadă a coeziunii comunităților respective – cu prenume adoptate în trendul globalizării, ca de exemplu: *Cezar - Vasile, Aris - Ștefan, Ovidiu - Grigore etc.*

3. Metode de stabilire a identității persoanelor în comunitățile rurale din microregiunea Chioar

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

Asemănat cu modalitatea de identificare a popoarelor europene (elveţienii, francezii, maghiarii etc.), sistemul tradiţional românesc de denominaţie personală înregistrează existenţa unui nume de familie şi a unui nume de botez, cunoscut şi sub denumirea de nume mic. La nivelul comunităţilor rurale, însă, se remarcă existenţa mai multor purtători ale aceloraşi nume şi prenume, iar acest fapt creează confuzii la nivelul identificării unui individ anume. În acest sens, sistemul popular de denominaţie personală constituie elementul ce va anula confuziile, facilitând recunoaşterea persoanei în cauză.

Cu o însemnătate aparte în cadrul sistemului popular de denominaţie apare numele de botez sau prenumele. Acesta, bazându-se pe funcţia sa de identificare, este singurul care se va raporta în permanenţă la aceeaşi persoană, întrucât „celelalte elemente ale formulei de denominaţie se schimbă, înlocuindu-se după circumstanţe sociale, familiale şi economice în care e pus individul” (Dan 2006: 133).

Raportându-ne la distincţia pe care Ştefan Paşca o face cu referire la sistemul oficial de denominaţie personală şi cel popular, observăm că se remarcă „de la început două sisteme profund deosebite unul de celălalt:

1. un sistem oficial, reprezentat de documentele istorice, inclusiv actele oficiale contemporane, sistem uzitat în viaţa administrativă, în şcoală, armată etc., impus şi susţinut de necesităţi juridice – altădată – iar mai târziu şi până astăzi menţinut de codul civil;
2. un sistem popular, aşa cum apare în graiurile nucleelor sociale, în discuţia privitoare la indivizi sau la grupuri de indivizi, în afară de viaţa oficială” (Paşca 1936: 61).

Referindu-ne la sistemul oficial, practicat de instituţiile statului, remarcăm existenţa numelui de familie, moştenit din tată în fiu, urmat de unul până la trei prenume, ca de exemplu: *Onisim Gavril* (Ocoliş), *Gogea Rodica* (Cărbunar), *Avram Lavinia-Maria* (Chiuzbaia), *Pop Diana-Florina* (Unguraş) *Ignat Cristina-Irina-Maria* (Chechiş). De asemenea, apar şi cazuri în care o persoană are două nume de familie, fie că aşa le-a moştenit, fie că, la căsătorie, au fost păstrate atât numele soţului, cât şi al soţiei: *Horje-Onisim* (Chechiş), *Pop-Babici* (Chiuzbaia), *Ardusătan-Zoicaş* (Groşi). Raportat la vârsta subiecţilor numiţi anterior: 67 de ani, 46 de ani, 32 de ani, 20, respectiv 10 ani, putem afirma că, impus de modernitate, prenumele dublu sau triplu reprezintă o practică relativ actuală ce are menirea de-a evidenţia încă o dată persoana desemnată în cadrul grupului social din care face parte.

În mediul urban, confuziile referitoare la purtătorii aceloraşi nume şi prenume sunt anulate, de cele mai multe ori, de iniţiala tatălui *(Borcuti V. Gheorghe, Borcuti I. Gheorghe, Borcuti D. Gheorghe*), însă când nici acest element nu reuşeşte să anihileze neclarităţile, se apelează la distincţia prin numerotare: *Breban Vasile I, Breban Vasile II, Breban Vasile III.* Aşadar, regăsit toate documentele oficiale care vizând relaţiile interumane sau cele dintre indivizi şi societate, acest sistem antroponomastic oferă o ordine logică a celor desemnaţi.

Pe de altă parte, comunităţile din mediul rural înregistrează existenţa unui sistem propriu de identificare a indivizilor, unde numele de botez primează, în detrimentul celui de familie. Însă, deoarece simpla rostire a unui prenume nu este suficientă, acesta din urmă face trimitere la o serie de factori precum: prenumele tatălui, luat singur sau împreună cu prenumele bunicului; prenumele mamei, raportat sau nu la prenumele bunicii; prenumele soţului, sau, după caz, al soţiei; o poreclă sau un supranume etc. Exemplificăm în acest sens: *Avramu lu' Gheorghe* (Satu Nou de Jos), *Găvrila lu' Vasilea lu' Vasalie* (Ocoliş), *Parasca Ioanii* (Şindreşti), *Dana lu' Ghiţa lu' Ion* (Chechiş), *Vasalia D’iurchii* (Chiuzbaia).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

Numele propriu oficial „posedă numai facultatea de a desemna ceva, singularizând totodată”(Teiuş, *apud* Dan 2006: 136), însă forma populară pune în lumină faptul că un anumit individ se raportează în permanenţă la cineva, că el nu trăieşte singur, ci în colectivitate, indicând, totodată, elemente ca: paternitatea, filiaţia, poreclele sau calificativele celor desemnaţi. Aşadar, ţinând seamă de situaţia socială a desemnatului, sistemul popular de denominaţie personală reuşeşte să ofere, într-un mod expresiv, câteva referinţe benefice şi indispensabile asupra grupului social din care acesta face parte.

Întrucât stabilirea genealogiei este fundamentală în momentul în care vorbim de existenţa unui sistem popular de denominaţie, elementul care stă la baza acestuia este prenumele tatălui raportat, desigur, la prenumele celui desemnat, însă, dacă nici acest prenume nu reuşeşte să clarifice situaţia ambiguă, se recurge la prenumele antecesorilor tatălui (sau, foarte rar, ai mamei): prenumele bunicului sau al străbunicului, respectiv al bunicii sau al străbunicii. De asemenea, important este şi locul de proveniență al înaintaşilor, numele dat locului de sat în care locuiesc sau au locuit aceştia, o poreclă, o meserie etc.

Prin urmare, în comunităţile rurale, indivizii se raportează rar la sistemul oficial de denominaţie, folosind cu preponderenţă modalităţile populare de identificare. Aşadar, analizând acest sistem popular de denominaţie, vom distinge câteva grupe importante:

A. La bărbaţi:

   a. Grupa în care apare numele de familie:

      - prenumele persoanei urmat de prenumele tatălui (sau al mamei) şi numele de familie: *Sandi lu' Ion Ignat* (Chechiş), *Pavălu' Firońii lu' Pop* (Groşi), *Şandoru' lu' Ionu' Trifului* (Cărbunar), *Ionu' Jofichii lu' Donca* (Chechiş) etc.

      - prenumele persoanei urmat de numele de familie: *Grigorea lu' Gogea* (Cărbunar), *Mitru' lu' Hotea* (Dumbrăviţa), *Valeru' Forişului* (Rus), *Nuţu' lu' Libotean* (Chiuzbaia) etc.

   b. Grupa care vizează exclusiv stabilirea filiaţiei, fiind cea mai numeroasă:

      - prenumele persoanei urmat de cel al tatălui (sau al mamei), al bunicului (sau al bunicii) şi al străbunicului, respectiv al străbunicii: *Mitru' lu' Grigorea lu' Mitru' lu' Ignat* (Chiuzbaia), *Sandu' Ileńii Jofichii lu' Şandor* (Chechiş), *Nelu' Văsălichii Mării lu' Pavăl* (Unguraş), *Găvrila lu' Ionu' Văsălichii Mart'ii* (Ocoliş), *Todoru' lu' Grigorea lu' Mitru lu' Andraş* (Chechiş), *Danu' lu' Milianu' lu' Ionu' Mării* (Chiuzbaia)etc.

      - prenumele persoanei urmat de cel al tatălui (sau al mamei) şi al bunicului (sau al bunicii): *Vasilea lu' Ionu' Păraschii* (Şindreşti), *Vasilea lu' Ionu' Sofichii* (Chechiş), *Grigorea Frăsâńii Mart'ii* (Chiuzbaia), *Nelu' Mării lu' Ion* (Satu Nou de Jos), *Flórea lu' Ionu' Savet'ii* (Chechiş), *Găvrila Sofichii lu' Ion* (Ocoliş), *Mitru' lu' Pavălu' lu' Avram* (Dumbrăviţa), *Vasilea lu' Pavălu lu' Mitru* (Chiuzbaia), *Vasilea Ileńii lu' Todor* (Rus) etc.

      - prenumele persoanei urmat de cel al tatălui sau al mamei: *Vasilea lu' Ion* (Ocoliş), *Vasilea Domńichii* (Chiuzbaia), *Ionu' lu' Fane* (Dumbrăviţa), *Avramu' lu' Ion* (Satu Nou de Jos), *Ionu' Mării* (Şindreşti), *Pavălu' Firońii* (Groşi) etc.

   c. Grupa care face referire la un toponim specific, indicând locul în care au locuit sau locuiesc atât persoanele desemnate, cât şi înaintaşii acestora:

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

- prenumele persoanei urmat de prenumele tatălui, al bunicului, respectiv, al bunicii și, uneori, al străbunicului sau al străbunicii, la care se adaugă toponimul specific: *Cosminu' lu' Ionu' d'e la Cruce* (Rus),*Pavălu' Ioańii d'e după Dâmb* (Chiuzbaia), *Văsălica lu' Măriuca d'e după Râu* (Chechiș), *Leonir a lu' Sâmńionu' d'e la Râu* (Chechiș), *Mitru' lu' Vasalie d'in Gróape* (Chiuzbaia*), Ionu' Ańii d'in Dâmb* (Ocoliș), *Ionu' Todorului d'e la Biserică* (Unguraș), *Aritonu' lu' Găvrila din Hoștéze* (Chechiș) etc.

- prenumele persoanei la care se adaugă toponimul specific: *Iońel d'in Pustă* (Chechiș), *Mitruț d'in Fund* (Chechiș), *Viorel d'e pe Pujină* (Chiuzbaia), *Toma d'e pe Poca* (Chiuzbaia), *Sandu d'e la Fântâna Satului* (Satu Nou de Jos) etc.

d. Grupa în care prenumele tatălui este urmat de funcția sau ocupația reprezentativă pentru unul din ascendenții acestuia: *Nelu' Mării Fătului* (Satu Nou de Jos), *Vasilea Mării Morarului* (Chiuzbaia), *Nuțu' lu' Aurelu' Moașii* (Chiuzbaia) etc. De asemenea, amintim, în acest sens și folosirea strictă a prenumelui individului, urmat de meseria pe care o practică: *Viorel Poștașu'* (Groși), *Pamfil Depanatoru'* (Chiuzbaia), *Teofil Învățătoru'* (Chiuzbaia).

e. Grupa în care prenumele individului este urmat de o poreclă sau de un supranume: *Nelu' Cucului* (Unguraș), *Ghița lu' Brișcă* (Dumbrăvița), *Găvrila Sufletului* (Groși), *Mihaiu' Câșului* (Chiuzbaia), *Mitru' Funduțu'* (Chechiș), *Petrică Borcanu'* (Chiuzbaia), *Dănuț Cătărețu'* (Unguraș), *Valer Ciatarâșu'* (Rus), *Dănuț Bălău'* (Chechiș) etc.

f. Grupa în care prenumele individului este urmat atât de prenumele tatălui sau al mamei, precum și de un termen care va indica originile acestora: *Găvrila Ioańii Coruiéncii* – venită din satul Coruia (Chiuzbaia), *Ionu' lu' Mărie Moroșanca* – venită din satul Mara (Unguraș), *Găvrila lu' Andrașu' Ferńezanu'*– venit din Ferneziu (Chechiș) etc.

B. La femei:

Raportat la numele de botez femeiești, sistemul popular de denominație amintește existența acelorași grupe ca la bărbați. În acest sens amintim:

a. *Ileana lu' Donca* (Chechiș), *Măria lu' Pop* (Cărbunar), *Măria lu' Goja* (Dumbrăvița), *Samfira Libotenului* (Chiuzbaia) etc.

b. *Saveta Jofichii lu' Ion* (Chechiș), *Ioana lu' Ionu' lu' Todor* (Șindrești), *Rodica lu' Vasilea Mării* (Cărbunar), *Ileana lu' Mitru lu' Ion* (Ocoliș), *Frăsâna Mart'ii lu' Vasalie* (Chiuzbaia), *Măriuca lu' Ionucu' Florichii* (Rus), *Mărioara Mart'ii Sofichii* (Dumbrăvița) etc.

c. *Măria lu' Mitrică de pe Mal* (Chiuzbaia), *Onuca lu' Ion d'in Coastă* (Chechiș), *Ileana Catiții d'intre Parauă* (Chechiș), *Ioana Mării din Capătu' Satului* (Cărbunar), *Rujica din Câmp* (Satu Nou de Jos) etc.

d. *Ioana Ańii Fătului* (Ocoliș), *Aurica lu' Vasilea Morarului* (Chiuzbaia), *Onuca Notarășului* (Chechiș), *Cristina Fătului* (Chiuzbaia), *Raluca Dăscăliței* (Cărbunar) etc.

e. *Măria Cucului* (Unguraș), *Petruța lu' Borcanu'* (Chiuzbaia), *Părasca Galad'ichii* (Rus), *Măria Îmbulzitului* (Chechiș) etc.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

f. *Valentina lu' Măriuca Groşanca* (Chiuzbaia), *Mădălina lu' Măria Fereşt'ianca* (Unguraş), *Măriuca lu' Florica lu' Ignat din Chechiş* (Ocoliş) etc.

Situaţia acestor prenume feminine se modifică odată cu schimbarea, la căsătorie, a numelui de familie când, desemnată doar prin prenume, femeia „ia, de obicei, întregul şir denominativ al soţului" (Vişovan 2010: 228). De exemplu, dacă înainte de căsătorie s-a numit *Maria lu' Mitrica lu' Grigorea lu' Mitru lu' Ignat* (Chiuzbaia), aceasta va deveni *Maria lu' Ionuţu' lu' Sandi lu' Ionu' d'e la Râu* (Chechiş); de asemenea, prin căsătoria ei cu *Andreiu' lu' Ţutu' lu' Ghenţ, Ioana lu' Sabinu' Nuţu' D'iurchii* va deveni *Ioana lu' Andreiu lu' Ţuţu' lu' Ghenţ* (Chiuzbaia). De remarcat este şi faptul că există unele cazuri în care femeia nu este desemnată prin întregul şir denominativ prin care se identifică soţul, ci doar prin porecla acestuia: *Măria Îmbulzitului* (Chechiş) sau prin denumirea părţii de sat în care locuieşte acesta: *Viorica d'in Groape* (Chiuzbaia).

Am observat, deci, modalitatea în care comunitatea din mediul rural şi-a creat un sistem personal de identificare a indivizilor prin intermediul unor şiruri lungi în care sunt prezentaţi înaintaşii celor desemnaţi, dar şi prin elemente care facilitează evidenţierea persoanei în cauză: toponime specifice, meserii, defecte etc. Apariţia nevoii de nou şi de schimbare prilejuită de contactul sociocultural se manifestă şi prin tendinţa vorbitorilor microregiunii Chioar de a reduce şirul denominativ, astfel că, potrivit informatorului Dumitru Avram din localitatea Chiuzbaia „tinerii nu mai au habar de-ai cui sunt, zic că doar nu-i important, îşi cunosc bunicii şi, eventual, străbunicii şi cred că asta este suficient".

Este adevărat că cel mai adesea, în cadrul comunităţilor restrânse, unde membrii acesteia se cunosc, şirul denominativ nu-şi mai găseşte utilitatea, întrucât simpla numire a prenumelui persoanei însoţit de prenumele tatălui sau al mamei reuşeşte să desemneze şi să identifice individul dorit. Sigur că, în momentul în care persoana numită nu este cunoscută de conlocutor, se apelează, în vederea clarificării, la întregul şir denominativ şi, uneori, chiar şi la poreclă. Astfel, când un interlocutor care nu-l identifică pe Babiciu Dumitru din localitatea Chiuzbaia, acesta din urmă va fi numit: *Mitru' Anii lu' Găvrila Pandorului*, însă când cel desemnat este cunoscut, *Mitru' Pandorului* va elucida eventualele neconcordanţe.

Semnalăm, de asemenea, şi faptul că, într-adevăr, porecla se naşte din „cuvinte prin care poporul loveşte în năravul sau defectul cuiva" (Candrea, *apud* Felecan D. 2010: 187) fiind „rezultatul *actului de poreclire,* adică de atribuire a unui nume ultereior celui primit de către subiect prin *actul de botez*" (Felecan D. 2010: 186), însă în cadrul graiului funcţia acesteia se reduce efectiv la actul numirii, fiind un alt mijloc de identificare a persoanei. În acest sens, Albert Dauzat (1925) afirmă referitor la porecle că „atribuite incidental indivizilor, ele au şansa de a fi acceptate ca distinctiv onomastic de către întreaga colectivitate ca şi de către indivizii însăşi, transformându-se astfel în astfel de supranume" (Dauzat, *apud* Dan 2006: 135). În asentimentul acestui cercetător francez este şi Nicolae Felecan (2010: 90), care opinează că în lumea satelor, „atât pentru «numele provenit dintr-o caracteristică a aspectului exterior, a psihicului ori a unei alte trăsături», cât şi pentru cel folosit drept «element de identificare», se foloseşte un singur cuvânt, *poreclă,* în timp ce oficialităţile utilizează doi termeni: *poreclă*, pentru primul caz şi *supranume* pentru al doilea". Astfel, modificarea poreclei în supranume şi pierderea sensului său peiorativ facilitează încă o dată procedeul recunoaşterii unei persoane, satisfăcând, totodată unele exigenţe sociale şi antroponomastice.

Bazându-ne pe analiza de faţă, putem afirma că sistemul popular de denominaţie personală regăsit în localităţile cercetate de noi se distinge apreciabil de cel oficial, întrucât de la cele două elemente – nume de familie şi nume de botez – se ajunge la un lung şir denominativ prin enumerarea înaintaşilor, dar şi prin evidenţierea unor însuşiri. De asemenea, putem observa că sistemul denominativ utilizat în localităţile aflate în discuţie „se încadrează din punct de vedere

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

structural şi funcţional în sistemul general antroponimic practicat pe întreg teritoriul României" (Vişovan 2010: 231), întrucât se raportează în permanenţă la prenumele individului, stabilind, totodată, atât genealogii, cât şi proveniența acestuia la un grup social unitar.

Fiind un sistem caracterizat prin diversitate, remarcăm flexibilitate şi implicaţie afectivă, dar şi uşurinţa individualizării prin raportarea desemnatului la un anumit grup social din care face parte. Având o utilitate aparte în cadrul comunităţii în care a fost creat, sistemul popular de denominaţie personală coexistă cu cel oficial, însă acesta din urmă este folosit doar în cadrul instituţiilor de stat precum: şcoala, primăria, spitalul etc. Aşadar, născut în interiorul colectivităţii cu scopul individualizării, sistemul denominativ popular confirmă faptul că a apărut şi s-a implementat înaintea celui oficial, întrucât impune o adaptare îndelungată, timp în care sunt stabilite modalităţile prin care persoanele vor fi desemnate în funcţie de caracteristicile lor definitorii.

4. Consideraţii finale

4.1. Analizând sistemul popular de denominaţie personală, se constată atât diversitatea acestuia prin bogăţia expresivă de care dă dovadă, cât şi verosimilitatea pe care o conferă numelor persoanelor prin funcţia lor de identificare.

4.2. Din punct de vedere semantic, se poate remarca faptul că, de cele mai multe ori, prenumele persoanelor se raportează la ascendenţii acestuia, în special la prenumele tatălui şi al bunicului, facilitându-se, astfel, atât reconstituirea genealogiilor, cât şi stabilirea filiaţiilor. Prin urmare, structurile denominative rezultate vor avea drept scop atât dovedirea apartenenţei indivizilor la un grup social unitar, cât şi o subtilă caracterizare a acestora, întrucât „numele oamenilor le defineşte dintru început fizionomia morală" (Istrate 2000: 347).

4.3. Reflectând legătura directă a omului cu lumea în ansamblul ei, se observă atât conservarea unor nume tradiţionale, de factură religioasă, cât şi adoptarea altora din dorinţa de schimbare. Vechi sau nou, numele de botez este pus într-o permanentă legătură cu cineva demonstrând, pe de o parte, existenţa în colectivitate a celui numit, iar pe de altă parte necesitatea unui sistem popular eficace, menit să clarifice orice neconcordanţă privitoare la cel desemnat.

Bibliografie

1. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, 1975, Bucureşti: Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
2. Dan, Ilie, 2006, *Studii de onomastică*, Iaşi: Editura Vasiliana.
3. Felecan, Daiana, 2010, *Aspecte ale polifoniei lingvistice*,Bucureşti: Editura Tritonic.
4. Felecan, Oliviu, 2011. *Antroponimia maramureşeană – între tradiţie şi modernitate*. În *Confluenţe lingvistice şi filologice*, Oliviu Felecan, Daiana Felecan (coordonatori), 395-410. Cluj-Napoca: Editura Mega.
5. Felecan, Nicolae, 2010. *Categoriile antroponimice: nume, supranume, poreclă*. În *Onomasticon. Studii despre nume şi numire I*, Oliviu Felecan (coordonator), 81–120. Cluj-Napoca: Editura Mega.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

6. Istrate, Mariana. 2000. *Numele propriu în textul narativ: aspecte ale onomasticii literare*. Cluj-Napoca: Editura Napoca Star.

7. Pașca, Ștefan, 1936: *Nume de persoane și nume de animale din Țara Oltului*, București.

8. Vișovan, S. Sorin, *Modalități de identificare a persoanelor în comunitățile rurale de pe Valea Izei (județul Maramureș)*. În *Onomasticon. Studii despre nume și numire I*, Oliviu Felecan (coordonator), 81–120. Cluj-Napoca: Editura Mega.

Acknowledgement: Maria-Mara Ignat, PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca – North University Center, Baia Mare

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

EXPLORER LA SUBJECTIVITÉ À TRAVERS LE TEXTE AUTORÉFLEXIF - UN PROJET DE RECHERCHE DANS LA DIDACTIQUE DU FLE

Simina Mastacan, Maître de conférences, Université « Vasile Alecsandri » de Bacău
Maricela Strungariu, Chargée de cours, Université « Vasile Alecsandri » de Bacău

Abstract: Along our teaching career as university teachers of French language and literature, we have observed that students dispose of less and less reduced means of expressing subjective content. The text collection that we have elaborated proposes a complementary approch to the self-reflective text, which, in our view, can represent a valuable didactic tool for learning French language. The aspects of poetics and literary theory are doubled by the emphasis on the discursive and argumentative peculiarities of this genre. Our paper presents the main coordinates of this approach.
Key words: self-reflective text, didactics, subjectivity, discourse, pragmatics.

Le texte littéraire où l'on parle de soi-même peut constituer, du point de vue de la didactique du FLE, un instrument précieux d'enseignement. C'est la prémisse qui nous a conduites à proposer aux étudiants de français (mais non seulement) un ensemble de fragments extraits des auteurs francophones, ayant comme motif principal le désir de parler / d'écrire sur soi-même et de partager, ainsi, aux récepteurs, une certaine image sur sa personne[1].

Au fil du temps, en tant qu'enseignantes de langue et de littérature, nous avons remarqué chez nos étudiants l'appauvrissement des moyens qui permettent d'exprimer des contenus subjectifs en français (mais aussi en roumain). Les jeunes (même censés avoir, comme étudiants en Lettres, des connaissances avancées en littérature, langue et communication) sont de moins en moins aptes à expliquer, à reconnaitre, à analyser et à exprimer de façon nuancée, convaincante et cohérente leurs différents états d'âme, leurs ressentis, leurs émotions. En dépit du fait que les divers réseaux sociaux réclament une surexposition du moi, les techniques employées ne favorisent pas, on le croit bien, une prise de conscience réelle de soi. En fait, on tente d'y construire un discours autoréférentiel virtuel par le biais des images ou par des descriptions schématiques (photos, préférences, amis…), ce qui met en avant une certaine technique de construction d'une image, plus qu'une connaissance réelle et assumée de sa propre intériorité. Loin de blâmer la possibilité de se

[1] Simina Mastacan, Maricela Strungariu, *Parler de soi-même : textes et analyses*, Bacău, Alma Mater, 2014.

forger une identité virtuelle, comme celle offerte et partagée par Internet, on est d'avis que le processus pédagogique ne doit pas oublier de (re)mettre à profit, dans de différentes étapes de son déroulement, le texte littéraire, dont les vertus doivent être reconsidérées.

Les raisons pédagogiques en sont multiples, et nous allons en énoncer seulement quelques-unes. Premièrement, le texte autoréflexif, écrit en français, représente un excellent moyen d'améliorer et enrichir ses connaissance de langue, à partir du niveau lexical, jusqu'aux aspects syntaxique et sémantique. Ensuite, ce genre de texte offre des pistes de recherche importantes pour pousser la réflexion plus loin : connaître et pouvoir identifier les différents sous-genres littéraires (mémoire, journal, confession), les marques de la fiction et de l'autofiction, les éléments de pragmatique littéraire (les indices de la subjectivité, la modalisation affective, les pactes de lecture et les contraintes discursives). Il permet aussi d'observer la mise en scène de soi comme processus argumentatif et l'ethos discursif qui s'en dégage. Troisièmement, cette étude fournit aux étudiants des modèles de rédaction, puisqu'ils seront invités à rédiger eux-mêmes de différents textes de nature autoréflexive, tels l'autobiographie linguistique, des essais argumentés portant sur des sujets divers, etc.

Les cours dispensés aux étudiants en master de français de la Faculté des Lettres de Bacău nous ont permis de tenter la plupart de ces directions et notre livre *Parler de soi-même : textes et analyses* est issu d'un besoin imposé par notre activité en classe, celui d'élaborer un instrument de travail plus efficace, un corpus de textes à même de jeter des éclairages significatifs sur les facettes complexes et souvent labyrinthiques de l'intériorité humaine. Ainsi, les textes ont été soumis à des lectures et interprétations multiples, mais complémentaires, en conjuguant les aspects littéraires et la dimension pragma-linguistique.

En ce qui suit, nous allons ponctuer les plus importantes étapes de l'analyse que nous avons proposées et mises en pratique à l'aide de l'instrument didactique que nous avons élaboré.

I. L'organisation du travail

Comme nous l'avons déjà avoué, notre premier but est de fournir un recueil de textes qui transcrivent une parole dont le sujet parlant est aussi objet de discours. En deuxième lieu, nous nous sommes proposé de mettre à la disposition des étudiants, mais aussi de tous ceux qui s'intéressent à la parole de soi, quelques repères d'analyse qui facilitent l'approche narratologique, linguistique, pragmatique ou anthropologique de ce genre de textes.

Sans prétendre avoir choisi les morceaux les plus significatifs ou les auteurs les plus (re)connus, nous nous sommes arrêtées sur des textes qui éclairent, d'une façon ou d'une autre, une

partie de l'intériorité humaine. Le recueil est marqué donc par la diversité : les textes proviennent d'une multitude d'espaces culturels, les auteurs ont écrit à des époques différentes et à des âges différents. Michel Leiris, André Gide, Paul Verlaine, Simone de Beauvoir, Romain Rolland, Gabriel Liiceanu, Eugène Ionesco, Jean-Jacques Rousseau, Saint-Augustin, René de Chateaubriand, Michel Butor, Roland Barthes, Georges Perec, Nathalie Sarraute, Tzvetan Todorov, Montesquieu, Daniel Pennac, André Malraux, Mircea Cărtărescu, Amélie Nothomb, Denis Diderot, Stendhal et d'autres encore sont convoqués pour apporter des témoignages précieux. C'est justement dans cette diversité que le lecteur va trouver un certain intérêt puisqu'il aura l'occasion de comparer, au-delà de ces différences, des visions sur soi parfois tellement semblables qu'il en sera sans doute surpris. La disposition des chapitres et des sous-chapitres dévoilera des rapprochements inattendus, surgis de l'amalgame des points de vue, des perspectives adoptées, des techniques fort diverses d'écrire sur soi.

Chaque fragment est précédé d'un énoncé-titre qui l'introduit et que nous avons détaché afin d'extraire l'idée fédératrice du texte et de fournir (ou plutôt proposer) dès le début une piste d'interprétation. Les indications de lecture qu'on a disposées après chaque fragment regroupent des consignes qui portent sur des aspects littéraires, poétiques et linguistiques. D'autres instruments d'analyse sont suggérés dans la deuxième partie du livre, à travers les textes théoriques que nous voyons comme une autre méthode de guidage de l'interprétation.

Quel que soit le niveau de connaissance ou le but visé, le lecteur potentiel de ce livre peut en parcourir les pages par pur plaisir, jeter un coup d'œil - un peu indiscret, mais innocent - sur l'intériorité des autres, essayer de comprendre et de ne pas juger, car exposer ses sentiments n'est jamais une chose aisée.

II. Le niveau thématique

Parler du monde, c'est toujours, d'une certaine façon, parler de soi, mettre en scène une pensée personnelle, traduire linguistiquement, d'une manière plus ou moins fidèle et patente, des fragments de son univers mental, spirituel ou émotionnel. Quand le moi devient objet de la parole, il se produit inévitablement et paradoxalement un mouvement centrifuge, une décentration, une fuite du moi vers le dehors et une recherche de l'altérité. Car la parole est toujours une parole adressée. «La parole est moitié à celui qui parle, moitié à celui qui écoute»[2], son sens étant construit à la fois par celui qui l'émet et par celui qui la reçoit.

[2] Michel de Montaigne, *Essais*, Livre III, Paris, Lib. Gén. française, 1994, p. 381.

Excepté quelques entretiens, les textes qui forment notre corpus sont des extraits d'œuvres littéraires. Il s'agit, pour la plupart d'entre eux, d'écrits personnels authentiques ou fictionnels tels que l'autobiographie, le journal intime, les mémoires, l'autofiction, le roman épistolaire, etc. Force nous est de remarquer à ce sujet que le caractère littéraire de ces textes doit être pris en compte comme un facteur important de distorsion dans la transposition littérale du vécu intérieur. Depuis Platon, on sait bien que l'écriture, est, en elle-même, un processus par lequel la pensée est déformée. La traduction écrite du vécu intérieur perd, en plus, la spontanéité spécifique au discours oral. Et si l'écrit a aussi une visée esthétique, le message est encore plus brouillé : «Si le contenu de ce qui est rapporté est exact, il n'en reste pas moins vrai que l'espace scripturaire transmue la vérité en œuvre d'art»[3]. Malgré toutes ces déformations de la pensée authentique du sujet et de son espace intérieur, produites au cours de la création littéraire, nous avons choisi de puiser nos exemples dans des auteurs qui, par la diversité des perspectives embrassées, ainsi que par la grande variété des thèmes exploités, créent, selon nous, un tableau complexe et authentique de la vie intérieure et des efforts de l'individu de mettre celle-ci en discours, de l'extérioriser par le langage.

Les textes que nous proposons d'étudier s'ordonnent autour de quatre grands axes thématiques, chacun comportant plusieurs sous-thèmes. Le premier chapitre, **Pourquoi parler/écrire sur soi ?**, est centré sur les différentes motivations qui engendrent l'écriture intime et autobiographique. Sans prétendre à l'exhaustivité, nous en avons décelé plusieurs, ayant généralement trait ou bien au désir du sujet de régler ses problèmes identitaires et existentiels (explorer et construire son intériorité, lutter contre le temps et la mort, donner un sens à son existence, échapper à l'angoisse), ou bien à ses rapports avec l'altérité (se justifier, partager son parcours intellectuel et spirituel, montrer son unicité, livrer ses réflexions personnelles).

Comment parler/écrire sur soi : telle est la question à laquelle nous avons essayé de répondre dans le chapitre suivant, en nous appuyant sur des textes relevant de différents genres discursifs. Il s'agit d'un territoire vaste, hétérogène et toujours en mouvement, difficile à parcourir d'un bout à l'autre, étant en état de transformation perpétuelle. Les genres déjà «classiques» de la figuration du moi tels que le journal intime, avec son caractère discontinu et fragmentaire, l'autobiographie, avec sa vision unitaire et totalisante, et la lettre, considérée comme une «saisie interlocutoire du moi»[4] cèdent peu à peu la place à des types modernes d'écriture subjective. Celles-ci remettent en question l'authenticité et la fiabilité des formes traditionnelles d'expression du moi,

[3] Jean-Philippe Miraux, *L'autobiographie. Écriture de soi et sincérité*, Paris, Armand Colin, 2009, p. 60.

[4] Laurent Jenny, *La figuration de soi* [en ligne]
http://www.unige.ch/lettres/framo/enseignements/methodes/figurationsoi/fsintegr.html#fs031000

ayant recours à des formules novatrices, comme l'emploi systématique ou irrégulier de la deuxième ou de la troisième personne, la «saisie instantanée du moi» [5] dans l'autoportrait littéraire, l'autofiction, l'écriture à deux voix, etc.

Le troisième chapitre, **Écrire sur soi – un projet paradoxal**, réunit des extraits textuels qui problématisent, intentionnellement ou involontairement, les possibilités et les conditions d'existence et d'épanouissement des écrits personnels. La quête de l'identité est l'une des questions centrales posées par ce genre de textes. L'identité apparaît comme une relation dialectique entre l'autre et le même, de sorte que le moi ne pourrait jamais être pensé qu'en rapport avec l'altérité. Cet autre qui nous définit devient aussi, qu'on le veuille ou non, le témoin constant et indispensable de notre discours ou même notre interlocuteur.

La littérature du moi s'avère un genre contradictoire, voire paradoxal, parce qu'elle doit concilier le désir de vérité avec les artifices impliqués par toute transposition discursive du vécu. Le vœu de sincérité est miné constamment par des facteurs d'ordre psychologique (cognitifs ou affectifs), linguistique et narratif. À la difficulté du sujet d'accéder à l'auto-connaissance s'ajoute celle de reconstituer son histoire personnelle, car le processus de remémoration dépend du fonctionnement de la mémoire, laquelle se montre souvent infidèle et sélective. L'impossibilité du langage de transcrire la richesse foisonnante du vécu intérieur, ainsi que les empêchements de sa mise en récit ne font que creuser encore plus le fossé entre l'intention et sa réalisation. C'est pour cela que pas mal d'écrivains arrivent à penser que l'on peut accéder à la vérité par la fiction et que la recherche de soi peut être plus efficace si l'on donne libre cours à son imagination.

Parler de soi, c'est, inévitablement, **parler du monde** : tel est le message transmis par les textes réunis dans le dernier chapitre. Le moi est à la fois corps et esprit, objectivité et subjectivité, permanence et évolution. Les écrits personnels reflètent cette dualité par un balancement perpétuel entre l'extériorité et l'intériorité, enregistrant les fluctuations et les mouvements du moi, son va-et-vient entre soi et autrui. Pour mieux se comprendre, le sujet doit se dédoubler, prendre distance par rapport à soi-même, se regarder et se traiter soi-même comme un autre. Parfois, il éprouve son étrange(i)té comme une trahison douloureuse de son être intime. Les écrits du moi ne peuvent pas ignorer l'existence du corps, lequel est un « véhicule de l'être au monde »[6], un point de contact et un médiateur entre le moi et le monde. C'est par le corps qu'on est perçu d'abord par les autres et qu'on s'inscrit dans le monde.

[5] *Ibidem*

[6] Maurice Merleau Ponty, *Phénoménologie de la perception,* Paris, Gallimard, 1945, p. 402.

Si l'on se penche sur les relations du sujet avec ses semblables, on découvre à travers les textes parcourus un kaléidoscope de sentiments et d'attitudes : la sensation de n'exister que par rapport aux autres, celle que l'univers personnel est tout à fait distinct et irrémédiablement séparé de celui d'autrui, le désir de s'unir à son semblable par l'amour ou par l'amitié, etc.

La perception du réel apparaît chez les écrivains du moi comme une question complexe et sensible, parce que liée intrinsèquement à celle de leur identité. Qu'on le connaisse par les sens, par le langage ou en le parcourant de long en large, le monde ne cesse de fasciner ces esprits qui, tout en s'ingéniant à sonder les abymes du moi, en viennent, inéluctablement, à découvrir ses reflets séduisants, son «inquiétante étrangeté». Et si le réel ne leur suffit pas, ou s'il est trop pernicieux, l'imaginaire peut constituer un refuge, une échappatoire, l'évasion dans le rêve, l'art ou la littérature étant susceptible d'assurer la survie de l'individu.

L'homme qui se cherche ne peut pas ignorer l'univers qui le contient. La parole de soi reflétera, inévitablement, aussi un point de vue sur le monde et sur les autres. L'auto-représentation, qui donne corps assez souvent aux illusions narcissiques de l'individu, comporte également un appel de l'altérité, laquelle est censée pallier le risque d'effondrement du moi, de perte d'équilibre ontologique. Le moi se dédouble, prend ses distances par rapports à soi-même pour mieux se regarder et se comprendre. Autrui apparaîtra ainsi comme le reflet de soi.

Les premiers contacts avec la réalité sont médiés par le corps, frontière ou écorce qui sépare l'espace intime de l'espace extérieur. C'est lui qu'on regarde pour se découvrir, c'est sur lui que s'impriment les signaux du monde.

Chez les hommes, l'attrait du réel est fréquemment contrebalancé par un refus du concret, par un refuge dans l'espace sécurisant de l'imaginaire. Déçus de la réalité déplaisante ou absurde, ils la fuient, en se réfugiant dans l'espace des substituts imaginaires. Par leur force symbolique et par leur nature irréelle, ceux-ci ont le pouvoir de donner à l'individu un sentiment de sécurité existentielle. Grâce à cette projection imaginaire, l'homme se réinvente, se reconstruit, et le monde devient plus acceptable. Il faut cependant observer que l'évasion par la culture et le recours aux rêves entraînent simultanément un abandon de l'authenticité en faveur de l'artifice, du faux-semblant et du jeu.

III. Le niveau discursif : de la poétique à la pragmatique du discours

Les origines de l'écriture de soi remontent fort loin dans le passé. C'est Socrate qui introduit la notion de «souci de soi», lorsqu'il invite les Athéniens à effectuer un retour vers eux-mêmes. Depuis Platon, jusqu'à la fin de l'Antiquité, le souci de soi a été pratiqué dans toutes les écoles

philosophiques. L'habitude chrétienne de l'examen de conscience compte elle aussi parmi les ancêtres des écrits personnels. On s'entend pour considérer les *Confessions* de Saint Augustin (rédigées entre 397 et 401), comme le premier texte littéraire d'introspection de la culture européenne.

L'épanouissement des notions de personne, d'individualité et de subjectivité, ainsi que le début de la civilisation industrielle et l'avènement politique de la bourgeoisie, à la fin du XVIIIe siècle, s'avèrent des facteurs déterminants pour l'apparition et le développement des textes personnels, comme l'autobiographie et le journal[7]. Les genres d'écriture du moi se sont épanouis surtout à l'âge romantique, mais se sont diversifiés et renouvelés d'une manière étonnante au cours des dernières décennies. Des formes connexes ou hybrides, telles l'autoportrait littéraire, le roman autobiographique ou l'autofiction tendent à remplacer les types «classiques» d'écriture subjective.

Il faut remarquer que chaque genre réussit à saisir une certaine dimension de l'être humain, représentant une approche différente de l'intériorité, mais aussi, à chaque fois, une expérience échouée de la représentation du moi. Ainsi, si le journal intime permet une exploration de l'intimité jusque dans ses strates les plus profondes, sa démarche est minée par la subjectivité déformante du diariste et par la fragmentarité de sa vision. Si l'autobiographie essaie de créer une image unitaire et synthétique de l'individu, son authenticité est souvent remise en question à cause de son caractère «construit» et de l'écart temporel entre l'événement et sa notation. Quant aux formes modernes d'écriture subjective, elles ne font que pallier cet inconvénient, leurs solutions étant provisoires et limitées. Quoique l'autoportrait littéraire dresse un tableau complexe des invariables de l'être, il passe sous silence son évolution historique, sa transformation continuelle. Si l'autofiction donne une plus grande liberté à l'auteur, lequel n'est plus contraint par le pacte de vérité, elle s'éloigne des principes sur lesquels reposent les genres référentiels et glisse vers l'affabulation, vers la fictionalisation de soi[8]. L'identification de ces formes discursives sera utile et enrichissante, en mettant en évidence l'existence d'une poétique particulière.

---

[7]Des études approfondies de la naissance et des caractéristiques de ces genres sont fournies par René Démoris, *Le roman à la première personne (Du Classicisme aux Lumières)*, Paris, Armand Colin, 1975; Béatrice Didier, *La littérature de la Révolution française*, Paris, Presses Universitaires de France, deuxième édition, 1989; Philippe Lejeune, *L'Autobiographie en France*, Paris, Armand Colin, 1971; Philippe Lejeune, *Pour l'autobiographie*, Paris, Seuil, 1998; Georges May, *L'Autobiographie*, Paris, PUF, 1979; Jacques Voisine, « L'autobiographie avant Rousseau», introduction aux *Confessions* de Jean-Jacques Rousseau, Paris, Garnier, 1964.

[8] «Autofiction» est un mot créé en 1977 par l'écrivain et le critique littéraire Serge Doubrovsky, pour désigner son roman *Fils* (Paris, Galilée, 1977). Selon Doubrovsky, l'autofiction est une « fiction, d'événements et de faits strictement réels ». Plusieurs ouvrages théoriques y sont consacrés : Vincent Colonna, *Autofiction et autres mythomanies littéraires*,

D'autre part, on observera que les motivations de l'écriture de soi tiennent, pour la plupart, d'un besoin d'éclaircissement, ainsi que d'un désir de donner un sens à sa vie, une unité, et de s'assurer une survivance au-delà de la mort. En se référant strictement à l'autobiographie, Georges May distingue à ce sujet d'une part des mobiles rationnels, tels que l'apologie (« le besoin d'écrire afin de justifier en public les actions qu'on a commises ou les idées qu'on a professées»[9]) et le témoignage («l'obligation qu'affirment ressentir de nombreux autobiographes de faire en sorte que ce dont ils ont été, pour une raison ou pour une autre, les témoins privilégiés, ne disparaisse pas avec eux»[10]) et d'autre part des mobiles affectifs, comme, par exemple, se mesurer au temps ou trouver le sens de son existence. Ces motivations président, selon nous, dans une mesure plus ou moins grande et différemment nuancées, à l'écriture de tout autre genre de texte personnel.

La connaissance de soi se réalise par l'examen de conscience, par une introspection morale, mais aussi par la reconstitution de son parcours, à savoir de l'histoire de ses *moi* passés. La construction de l'identité s'accompagne souvent de la recherche du sens et de l'unité personnelle, mais aussi de la découverte de l'altérité. Le sentiment d'être unique et différent n'exclut pas celui de l'appartenance à l'humanité. Telles sont les contradictions apparentes qui hantent les écrivains du moi et qu'on découvrira à travers les textes.

Dans les fragments métatextuels ou paratextuels de certains écrits personnels, le lecteur découvre que le texte problématise les conditions et les possibilités de sa propre existence et, dans pas mal de cas, l'œuvre est minée de intérieur par les doutes et les inquiétudes de son créateur.

Certains auteurs s'emploient à démasquer l'illusion qu'implique l'écriture de soi. Le désir d'authenticité est souvent voué à l'échec à cause de plusieurs éléments perturbateurs : l'impossibilité de se connaître, le fonctionnement lacunaire et aléatoire de la mémoire, l'inadéquation des procédés discursifs au caractère foisonnant et complexe de l'existence, les contraintes formelles de l'écriture ou l'interdiction morale. Dire la vérité, c'est, au fond, l'inventer, parce que la réalité n'est que notre représentation. C'est pour cela que l'on a vu apparaître, au cours des dernières décennies, une grande variété d'œuvres à caractère personnel qui transgressent le pacte référentiel au profit d'une représentation plus libre du moi, dans laquelle le réel, l'imagination et la fiction s'entremêlent subtilement.

Auch, Tristram, 2004 ; Philippe Gasparini, *Autofiction - Une aventure du langage*, Paris, Seuil, 2008 ; Philippe Gasparini, *Est-il Je - Roman autobiographique et autofiction,* Paris, Seuil, 2004, etc.

[9] Georges May, *L'autobiographie*, Paris, PUF, 1979, p. 41.

[10] *Ibidem*, p. 43.

La recherche de l'identité est constitutive de toute tentative de figuration du moi. Mais on ne pourrait penser l'identité sans faire référence à l'*autre* qui est comme un miroir pour le *même*. Soi-même est conçu comme un autre[11], parce qu'il est pluriel et toujours en mouvement. L'hétérogénéité du moi, induite par l'écoulement du temps, perturbe l'identité du sujet et l'empêche de coïncider avec soi-même. La subjectivité est brisée.

Vu cette variabilité et cette inconstance, la saisie du moi par le langage est fatalement partielle et momentanée, d'où l'incomplétude de l'autoreprésentation et le sentiment d'échec ressenti par presque tous les écrivains du moi.

La pragmatique et la théorie de l'énonciation offrent des ressources importantes pour découvrir des indices textuels explicatifs. En fait, la linguistique textuelle repose largement sur ces nouveaux courants de réflexion, surtout à partir des années 1980, et la complémentarité entre linguistique et littérature devient évidente : « En réfléchissant sur l'énonciation linguistique, on a accès à des phénomènes linguistiques d'une grande finesse (modalités, discours rapporté, polyphonie, temporalité, détermination nominale, méta-énonciation…) où se mêlent étroitement la référence au monde et l'inscription des partenaires de l'énonciation dans le discours »[12]. Il devient incontournable de repérer les éléments de la situation d'énonciation, qui définit le statut discursif de l'énonciateur. On remarquera l'importance de ce repérage dans tous les textes proposés, mais voilà, en guise d'exemple, un seul extrait (c'est nous qui soulignons) :

> Je ne sais encore, à 36 ans, si je suis avare ou prodigue, sobre ou glouton… ou plutôt, me sentant porté soudain de l'un à l'autre extrême, dans ce balancement même je sens que ma fatalité s'accomplit. Pourquoi formerais-je, en m'imitant facticement moi-même, la factice unité de ma vie ? C'est dans le mouvement que je peux trouver équilibre (…)
>
> Trop de nouveauté nous étonne ; nous ne savons goûter en autrui que ce que nous pouvons reconnaître (de même que les Barbares ne distinguaient dans les mots que nous disions, que les lettres qu'ils étaient habitués à prononcer) ; le reste, nous ne l'entendons même pas. Les artistes les plus ingénieux ne sont compris qu'après que leur saveur a cessé d'être rare ; les valeurs neuves qu'ils apportaient n'ayant point cours, n'étaient pas cotées sur la place. Si vous louez si fort mon article sur Wilde (je parle du dernier), c'est bien précisément parce que je ne dis rien de nouveau. (André Gide, *Journal*, 1889-1939, p. 175)

L'intime conjonction des trois personnes (*l'énonciateur* - je, nous - *le co-énonciateur* - tu, vous - et *la non-personne* - ils, autrui) définit un espace de réflexion particulier. Si la position d'énonciateur, définie par le pronom *Je*, est le point de départ de l'énonciation, sa source (cf. E.

[11] Voir à ce sujet le livre du philosophe Paul Ricœur, *Soi-même comme un autre*, Paris, Seuil, 1990.

[12] Dominique Maingueneau, *Manuel de linguistique pour les textes littéraires*, Paris, Armand Colin, 2010, p. 11.

Benveniste[13]), le co-énonciateur (dont le marqueur est *Tu*) introduit une relation de solidarité (il est dans la même situation de communication avec *Je*), mais aussi d'altérité. Quant à la personne désignée par *Il(s)*, elle se place en position de rupture, étant détachée en quelque sorte de la situation d'énonciation. L'identification du référant du *Je* se fait dans la situation d'énonciation, mais le pacte autobiographique vient compliquer les choses, puisqu'on pourrait déduire qu'il y a une superposition entre le *Je* de l'auteur et le *Je* narrateur. De plus, on remarquera la situation ambiguë des pronoms *nous* et *vous* (appelés aussi des personnes amplifiées), qui englobent non seulement une accumulation de *Je* et de *Tu*, mais aussi d'autres personnes (*Ils*). En fait, en énonçant *Nous*, le narrateur se place dans la catégorie des gens habituels, tandis que *Vous*, invoqué rhétoriquement, se place dans une position antagoniste.

Le problème de la temporalité, notamment de l'alternance qu'on peut saisir entre énonciation discursive et énonciation historique, sera sans doute très important à remarquer dans ce genre de discours. Celui qui dit *Je* est censé s'intégrer dans un acte d'énonciation embrayé, mettant en relation l'énoncé avec l'acte d'énonciation. L'actualité du narrateur est censée, elle aussi, s'exprimer par le présent de l'indicatif, construit par l'actualité du locuteur, en alternance avec le passé composé, l'imparfait et le futur. C'est la situation classique, illustrée dans l'exemple ci-dessus, et encore dans l'extrait suivant :

> L'œuvre qu'ici j'esquisse m'a été dictée, en des jours sans lendemain de solitude heureuse, mais enfiévrée, où je rêvais, convalescent, dans ma chambre de Villeneuve-du-Léman, en face d'un grand noyer, confident de mes pensées. J'ai écrit sous l'élan de l'esprit de mes morts, des jours morts et des ombres aimées, venues me visiter. J'ai écrit sans savoir où l'élan me mènerait, et quand il s'arrêterait. Par le fait, à mi-chemin, il s'est interrompu. La vie est rentrée, troublant le dormeur éveillé ; et plutôt que de fausser le songe qu'il se disait tout haut, il en a brisé le cours, et il a passé la plume à l'homme de raison, au mémorialiste. (Romain Rolland, *Le Voyage intérieur*, pp. 13-14)

Le plan historique, délié de la situation d'énonciation, convoque un mode de référence non-déictique et repose sur le passé simple, associé à l'imparfait de l'indicatif.

En réalité, cette séparation n'est pas aussi nette dans l'ensemble des textes autoréflexifs, et les raisons sont multiples. Dans l'extrait suivant, *Je* est associé au passé simple, ce qui vient contredire l'hypothèse esquissée par Benveniste.

[13] Emile Benveniste, « L'appareil formel de l'énonciation », *Langages*, 17/1970, Paris, Didier-Larousse.

> La monotonie de l'existence adulte m'avait toujours apitoyée ; quand je me rendis compte que, dans un bref délai, elle deviendrait mon lot, l'angoisse me prit. Un après-midi, j'aidais maman à faire la vaisselle ; elle lavait des assiettes, je les essuyais ; par la fenêtre, je voyais le mur de la caserne de pompiers, et d'autres cuisines où les femmes frottaient des casseroles ou épluchaient des légumes. Chaque jour, le déjeuner, le dîner ; chaque jour la vaisselle ; ces heures indéfiniment recommencées et qui ne mènent nulle part ; vivrais-je ainsi ? Une image se forma dans ma tête, avec une netteté si désolante que je me la rappelle encore aujourd'hui : une rangée de carrés gris s'étendait jusqu'à l'horizon, diminués selon les lois de la perspective, mais tous identiques, et plats ; c'étaient les jours et les semaines, et les années. Moi, depuis ma naissance, je m'étais endormie chaque soir un peu plus riche que la veille ; je m'élevais de degré en degré ; mais si je ne trouvais là-haut qu'un morne plateau, sans aucun but vers lequel marcher, à quoi bon ? (Simone de Beauvoir, *Mémoires d'une jeune fille rangée*, pp. 144-145)

Il convient donc de remarquer la nature protéiforme de ce *Je*, qui est une instance narrativisée, un *Je* du « récit », un personnage parmi les autres, grâce auquel on peut facilement glisser d'un plan d'énonciation à l'autre. A ce point, surgit encore plus fort le problème de l'identification du locuteur d'un texte autoréférentiel : est-il une personne réelle ou un être de discours ?

A ce genre de questions s'ajoute le besoin d'identifier le type de modalisation que le sujet pensant emploie pour participer activement à sa parole, pour s'inscrire comme locuteur actif dans la situation d'énonciation. Les opérateurs de modalité sont nombreux et se rapportent directement à la subjectivité du sujet, qui prend en charge son dire, qu'il s'agisse des modalités d'énonciation (attachées aux marques syntaxiques, prosodiques et typographiques impliquées dans la réalisation des types de phrase) ou des modalités d'énoncé (logiques, appréciatives, affectives ou axiologiques) ou bien des modalités autonymiques. A ne regarder que le bref fragment d'André Gide que nous reproduisons ci-dessous, on s'avisera que la collaboration de plusieurs formes de modalisation est un procédé dont la portée pragmatique ne doit pas être négligée :

> 30 octobre (1939)
> Non, décidément, je ne parlerai pas à la radio. Je ne collaborerai pas à ces « émissions d'oxygène ». Les journaux déjà contiennent assez d'aboiements patriotiques. Plus je me sens Français, plus je répugne à laisser s'incliner ma pensée. Elle perdrait, à s'enrôler, toute valeur.
> Je doute qu'il soit très juste d'écrire, comme faisait Lucien Jacques en 1914 ou 1915, à propos de certaines vociférations particulièrement ridicules : « C'est donc si difficile de se taire ? » et sens combien le silence est pénible lorsque le cœur déborde ; mais je ne veux pas avoir à rougir demain de ce que j'écrirai aujourd'hui. (André Gide, *Journal*, 1939-1949, pp. 11-12)

Les exemples antérieurs font voir aussi l'existence d'un autre phénomène discursif, que la pragmatique étudie de façon systématique : la polyphonie du discours. Le caractère foncièrement dialogique de tout énoncé, en l'occurrence de l'énoncé ayant pour objet son propre locuteur, fait écho au dialogisme de toute pensée de soi. Pensée et parole de soi sont deux actes interdépendants. Pour parler de soi, il faut être conscient de soi, de son existence, pouvoir se penser soi-même, se dédoubler et dire « je ». C'est par le langage qu'on arrive à se penser et à se reconnaître comme être unique, mais aussi comme être du monde. Or le langage est le produit de l'altérité, tout comme le monde dont le «je» fait partie.

La prise de conscience de soi et la parole de soi se réalisent à travers les mots des autres. Ainsi le particulier glisse-t-il vers le général et l'intimité n'échappe pas totalement à l'emprise de l'universalité. Comme selon Oswald Ducrot[14] l'activité énonciative est le résultat de plusieurs « voix » ou « points de vue » qui s'expriment dans le discours, on peut trouver les marques de cette dissociation aussi bien dans l'identification plus exacte des locuteurs et des énonciateurs qui assument le discours autoréflexif que dans l'étude de quelques marques polyphoniques, comme, par exemple : le pronom *On*, les italiques et les guillemets, l'ironie, la négation polémique, quelques mots du discours, etc. Dans l'énoncé cité plus haut «Non, décidément, je ne parlerai pas à la radio. Je ne collaborerai pas à ces "émissions d'oxygène" », on peut identifier du moins trois moyens d'introduire d'autres voix dans son discours : la négation qui réfute un point de vue initial, l'adverbe modalisant *décidément* qui met en scène un dialogue imaginaire entre un locuteur et un énonciateur et, finalement, la connotation autonymique[15] « émissions d'oxygène » qui évoque de façon ironique les mots de l'autre, sans rupture syntaxique, mais en signalant le décalage énonciatif par la mise entre guillemets.

L'approche pragmatique, que nous avons esquissée sommairement ici, reposera également sur la prise en compte des actes de langage, de l'implicite et sur les lois qui régissent le discours, sur les indices de lecture vus dans une perspectives énonciative, sur les fonctions du discours rapporté.

A la fin de ces considérations, nous espérons que notre entreprise didactique fournira de nouvelles réponses à une problématique à la fois incitante et diverse. L'acte de parler de soi n'équivaut pas à une traduction verbale d'un espace intime bien défini et immuable, puisque le moi est toujours à construire, et cette construction se fait aussi par le discours. Donc, parler de soi, c'est aussi s'inventer, devenir soi, se construire une identité.

[14] Voir Oswald Ducrot, *Dire et ne pas dire*, Paris, Hermann, 1972, *Le dire et le dit*, Paris, Minuit, 1984.

[15] Etude menée par Authier-Revuz Jacqueline, *Ces mots qui ne vont pas de soi*, Paris, Larousse, 1995.

Bibliographie

Authier-Revuz, Jacqueline, *Ces mots qui ne vont pas de soi*, Paris, Larousse, 1995.

Beauvoir, Simone de, *Mémoires d'une jeune fille rangée*, Paris, Gallimard, 1958.

Benveniste, Emile, « L'appareil formel de l'énonciation », *Langages*, 17/1970, Paris, Didier-Larousse.

Doubrovsky, Serge, *Fils*, Paris, Galilée, 1977.

Ducrot, Oswald, *Dire et ne pas dire*, Paris, Hermann, 1972

Ducrot, Oswald, *Le dire et le dit*, Paris, Minuit, 1984.

Gide, André, *Journal (1889-1939)*, Paris, Gallimard, 1951.

Gide, André, *Journal (1939-1949)*, Paris, Editions Gallimard, 1954.

Jenny, Laurent, *La figuration de soi* [en ligne] http://www.unige.ch/lettres/framo/enseignements/methodes/figurationsoi/fsintegr.html#fs031000

Maingueneau, Dominique, *Manuel de linguistique pour les textes littéraires*, Paris, Armand Colin, **2010**.

Mastacan, Simina, Strungariu, Maricela, *Parler de soi-même : textes et analyses*, Bacău, Alma Mater, 2014.

May, Georges, *L'autobiographie*, Paris, PUF, 1979.

Merleau Ponty, Maurice, *Phénoménologie de la perception,* Paris, Gallimard, 1945.

Miraux, Jean-Philippe, *L'autobiographie. Écriture de soi et sincérité*, Paris, Armand Colin, 2009.

Montaigne, Michel de, *Essais*, Livre III, Paris, Lib. Gén. française, 1994

Ricœur, Paul, *Soi-même comme un autre*, Paris, Seuil, 1990.

Rolland, Romain, *Le Voyage intérieur*, Paris, Albin Michel, 1942.

ON THE STATUS OF POSSESSOR IN THE ROMANIAN NOUN PHRASE

Ph.D, Asist. Lecturer, Ionela Guşatu
University of Medicine and Pharmacy „Carol Davila", Bucharest

***Abstract**: This paper aims at presenting the position of the Possessor inside a maximal projection XP. This study focuses on the Romanian noun phrase and describes the various analyses and different functions that have been attributed to it.*

***Keywords**: Possessor, genitive, noun phrase, X-bar Syntax*

Pentru o abordare a statutului posesorului este nevoie de o prezentare prealabilă a structurii grupului nominal. Această prezentare se bazează în linii generale pe cîteva elemente de cadru ale gramaticilor generative, elementele în cauză fiind:

- Lexiconul şi rolul special care i se rezervă, prin regulile de subcategorizare, în versiuni recente ale gramaticilor generative nontransformaţionale[1];
- Teoria nivelelor de proiecţie sintagmatică.

După cum ştim, lexiconul unei gramatici este constituit din elemente lexicale (cuvinte) şi consemnează proprietăţile fonologice, gramaticale şi semantice ale cuvintelor. Proprietăţile cuvintelor sunt captate prin reguli de subcategorizare, iar corespunzător acestor proprietăţi vom avea proiecţii de diferite nivele în sintaxă.

Conform lui Jackendoff (1977), proiecţia sintagmatică nu se realizează la întîmplare, ci potrivit unor principii sau constrîngeri.

Principiul 1 se referă la *principiul endocentricităţii* conform căruia fiecare grup GX (unde X = V, N, A, Prep, etc.) are un centru lexical X^0 şi fiecare centru lexical X^0 proiectează pînă la proiecţia maximă GX.

Principiul 2 vizează prima proiecţie (sau *nivelul bară-1*) a unui centru X^0, şi anume X', care conţine toate complementele cerute de acel centru. Acest lucru corespunde structurii:

(1) $X' \rightarrow X^0 \cap Complement$.

Constituenţii care nu sunt ceruţi de centru (adjuncţii) se combină cu o categorie intermediară ca să formeze o nouă proiecţie X'. Acestă regulă se aplică fiecărui adjunct în

[1] Mai ales Head-driven Phrase Structure Grammar (HPSG) – Pollard şi Sag (1987, 1994).

parte: $X' \rightarrow X' \cap Adjunct$. La sfîrşit se combină specificatorul cu cea mai înaltă proiecţie X' pentru a forma proiecţia maximală GX:

(2) $GX \rightarrow Specificator \cap X'$.

Structura grupului nominal aşa cum o descriem aici se bazează pe cadrul de subcategorizare deţinut de un substantiv (sau un substitut al lui) şi de proiecţia sintagmatică reglementată prin constrîngerile X-bar syntax.

Cadrul de subcategorizare (CS) al unui centru este reprezentat de argumentele selectate de acesta împreună cu proprietăţile lor sintactice şi semantice. Cornilescu (1995a: 89-105) propune următorul cadru de subcategorizare:

(3)

a. $V \rightarrow CS/\_ \neq$	*latră*
$V \rightarrow CS/\_GN$	*bea bere*
$V \rightarrow CS/\_GN\text{^}GPrep$	*anunţă pe Ion de vizita Mariei*
b. $P \rightarrow CS/\_GN$	*lîngă casă*
c. $A \rightarrow CS/\_GPrep$	*îndrăgostit de ea*
$A \rightarrow CS/\_Prop$	*fericit că a scăpat*
d. $N \rightarrow CS/\_GPrep$	*credinţa în Dumnezeu*

În gramatica generativă de inspiraţie chomskyană, grupul nominal a fost înlocuit cu GDet (DP), ca urmare a influentei propuneri a lui Abney (1987):

(4)

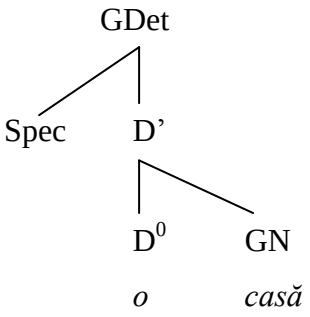

Însă pentru scopurile prezentei analize, nu este necesară preluarea propunerii lui Abney. Grupul determinatorului este un model al *morfosintaxei* grupului nominal. De aceea, el include în grupul nominal atît elemente lexicale cît şi noduri funcţionale (realizate prin morfeme, desinenţe sau cuvinte gramaticalizate), în vreme ce în modelul cu care lucrăm aici morfologia şi sintaxa unei părţi de vorbire se situează în compartimente separate ale gramaticii. Aceasta defineşte (spre deosebire de modelul Government and Binding) o *teorie lexicalistă tare* (sau *strictă*).

Organizarea constituenţilor în grupuri pentru domeniul nominal este o perspectivă relativ recent adoptată în lingvistica românească şi se datorează lucrărilor de descriere structurală şi generativă a limbii române (Vasiliu şi Golopenţia Eretescu 1969, Stati 1972, Pană-Dindelegan 1976). Un model al grupului nominal din această perspectivă se propune în Florea (1983). Grupul nominal ca grup al determinatorului este descris în Cornilescu (1995b). O abordare a grupului nominal, din perspectiva HPSG vizînd în mod special comportamentul determinatorilor a propus Ana-Maria Barbu (2004). În sfîrşit, un model al grupului nominal care combină descrierea generativă cu cea funcţională se află în Pană-Dindelegan[2]:

(5) *[(Determinant)(Cuantificator)Centru(Modificator)(Posesor)(Complement)]*
[$_{GN}$[acele]$_{Det}$ [trei]$_{Cuant}$ bijuterii$_{Centru}$ [frumoase]$_{Modif}$ [ale reginei]$_{Pos}$]

Bazîndu-ne pe regulile de subcategorizare şi pe constrîngerile X-bar, iar, în mod mai general, pe principiile unei gramatici generative nontransformaţionale vom urma aici modelul adoptat în Barbu (2004). Grupul nominal are prin urmare un centru (substantiv, pronume sau numeral), şi poate avea complement(e), subiect, specificator şi adjunct, ca în exemplul de mai jos (parantezele rotunde indică opţionaliatea):

(6) *această distrugere rapidă de către aviaţie a terenurilor de antrenament terorist*
N^0: [centru nominal]: *distrugere*
N$^{'}$: [[centru] [complement]]: *distrugere ...<u>a terenurilor de antrenament terorist</u>*
N': [[[centru] [complement]] [(adjunct)]]: *distrugere <u>rapidă</u> ...a terenurilor de antrenament terorist*
N'': [[[centru, complement][(adjunct)]] [(specificator)]]: *<u>această</u> distrugere rapidă... a terenurilor de antrenament terorist*
N'''(=GN): [[[[centru, complement][(adjunct)]] [(specificator)]] [(subiect)]]: *această distrugere rapidă <u>de către aviaţie</u> a terenurilor de antrenament terorist*
Exemplul din (6) este reprezentat sub formă de arbore în (7):

[2] În GBLR (2010: 362).

(7)

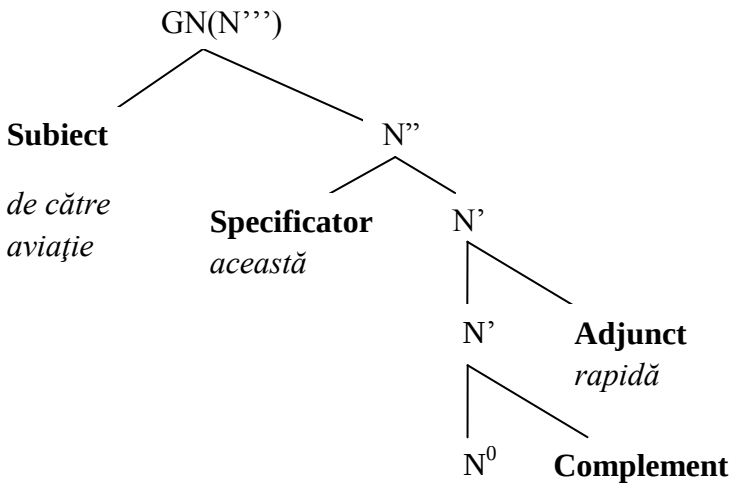

distrugere a terenurilor de antrenament terorist

În cadrul grupului nominal, posesorul reprezintă entitatea care stabileşte o relaţie de posesie alienabilă sau inalienabilă cu un alt constituent şi desemnează obiectul posedat (8). Posesorul se realizează printr-un grup nominal în genitiv (8a), grup prepoziţional introdus de prepoziţia funcţională *a* (8b), clitic de dativ (8c), adjectiv posesiv (8d) sau propoziţie relativă (8e).

(8) a. proprietarul maşinii

b. maşina a doi oameni

c. maşina-i

d. maşina mea

e. maşina cui mi-ai zis

Posesorul în grupul nominal nu are un statut univoc, de-a lungul timpului analize diferite atribuindu-i funcţii diferite.

În Jackendoff (1977), posesorul este specificator în proiecţia NP (9a). Prin teoria grupurilor funcţionale asumată în cadrul teoriei Government and Binding, posesorul ocupă poziţia de specificator în proiecţia DP (GDet) (Barker, 1995: 29), după cum vedem în exemplul din (9b).

Pentru cazul limbii române, posesorul este socotit a fi generat în poziţia de specificator al grupului nominal, unde grupul nominal este complement într-o structură funcţională complexă ce cuprinde trei arii: aria determinării, aria trăsăturilor morfo-sintactice şi aria acordului (Cornilescu, 1995: 3), ca în (9c).

(9) *a.*

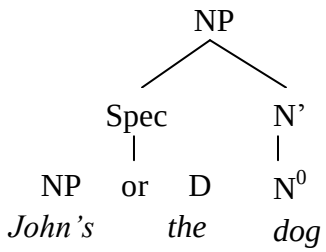

b.

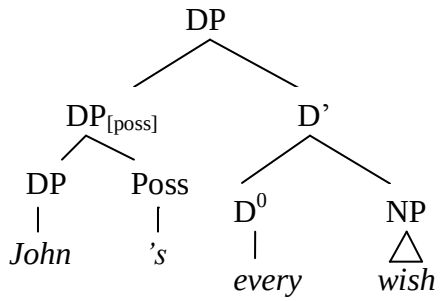

c. 1. [*aria determinării* Q^0[*aria trăsăturilor morfo-sintactice* …[*aria acordului* [$_{GN}N^0$]]]]

2. [$_{GQ}$[$_{Q0}$ *toate* [$_{Gdet}$[$_{D0}$ *-le*][$_{GN}$ *fete*]]]]

toate fetele

3. [$_{DP}$[$_{D0}$ *a*][$_{AgrP}$[$_{AP}$ *oportună] Agr*^{0}[$_{AgrGenP}$ *AgrGen*^{0}[$_{NP}$ [$_{DP}$ *PRO*$_i$][$_{N'}$ [$_{N'}$ [$_{N0}$ *angajare*][$_{DP}$ *a acestui actor*$_j$]] [$_{PP}$ *pentru a interpreta PRO*$_j$ *rolul lui Hamlet*]]]]]][3]

Situaţia posesorului este mai complicată: el este analizat în unele lucrări ca adjunct (Cornilescu, 2004; Cornilescu, 1995).

(10) *c. Aceasta este cartea lui Ion.*

În ceea ce priveşte (10c), Cornilescu (1995) menţionează că Posesorul se comportă ca modificator şi că apare în construcţii copulative (10d), spre deosebire de alte clase de argumente în genitiv (10a-c).

(10) *a. sosirea invitaţilor* *(Agent)*

**sosirea este a invitaţilor*

b. trădarea cauzei *(Tema)*

**trădarea este a cauzei*

c. surpriza lui Ion la vederea ei *(Experimentatorul)*

[3] Exemplul (9 b) este dat de Barker (1995: 29). Exemplele (9 c. 1-2) sunt date de Cornilescu (1995: 3), iar (9 c.3.) este dat de Cornilescu (1995: 9).

**surpriza la vederea ei este a lui Ion*

d. cartea lui Ion *(Posesor)*

cartea este a lui Ion[4]

În teoria HPSG (Head-Driven Phrase Structure Grammar), se adoptă o perspectivă mai flexibilă asupra posesorului, prin faptul că statutul lui este considerat a fi determinat de datele specifice ale limbii în care posesorul se manifestă. Astfel, în limbi în care posesorul şi obiectul posedat manifestă acord, posesorul este tratat ca subiect (precum în maghiară). În schimb, în limbi care nu cunosc acest acord, posesorul este atribuit specificatorului[5].

BIBLIOGRAFIE

Abney, Steven, *The English Noun Phrase in Its Sentential Aspect*, Doctoral Dissertation, Cambridge, Mass., MIT, 1987.

Barbu, Ana-Maria, (2004), *Sintaxa determinatorilor: Analiză lingvistică şi aplicaţie computaţională*, Bucureşti, Editura All Educational.

Barker, Chris, (1995) *Possessive Descriptions*. CSLI Publications, Stanford, CA.

Cornilescu, Alexandra, *Concepts of Modern Grammar*, Editura Universităţii din Bucureşti, 1995a.

Cornilescu, Alexandra, *Rumanian Genitive Constructions*, în G. Cinque & G. Giusti (eds.), *Advances in Roumanian Linguistics*, p.1-51, Amsterdam, John Benjamins, 1995b.

Florea, Melania, *Structura Grupului Nominal în limba română contemporană,* Editura Ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1983.

GBLR = *Gramatica de bază a limbii române* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), Editura Univers Enciclopedic Gold

GBLR = *Gramatica de bază a limbii române* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), Editura Univers Enciclopedic Gold, Bucureşti, 2010.

Jackendoff, Ray, (1977), *X-bar Syntax: A Study of Phrase Structure.* The MIT Press, Cambridge, Massachusetts and London, England.

Pollard, Carl şi Sag, Ivan, (1994), *Head-Driven Phrase Structure Grammar,* The University of Chicago Press, Chicago.

[4] Exemplele sunt date de Cornilescu (1995:8).
[5] Pollard şi Sag (1994: 375).

The status of specifier in the Romanian noun phrase

Ph.D Assistant Lecturer Ionela Guşatu
University of Medicine and Pharmacy, „Carol Davila", Bucharest, Romania

***Abstract**: This paper aims at presenting methods of distinguishing between the specifier and the subject inside a maximal projection XP. By using both semantic and syntactic criteria, this paper contradicts the grammars which associated these two categories. The following analysis focuses on the noun phrase.*

***Keywords**: specifier, subject, noun phrase, X-bar Syntax*

Lexiconul unei gramatici este constituit din elemente lexicale (cuvinte) şi consemnează proprietăţile fonologice, gramaticale şi semantice ale cuvintelor. Proprietăţile cuvintelor sunt captate prin reguli de subcategorizare, iar corespunzător acestor proprietăţi vom avea proiecţii de diferite nivele în sintaxă.

Jackendoff (1977) a arătat că proiecţia sintagmatică nu se realizează la întîmplare, ci potrivit unor principii sau constrîngeri.

Principiul 1 se referă la *principiul endocentricităţii* conform căruia fiecare grup GX (unde X = V, N, A, Prep, etc.) are un centru lexical X^0 şi fiecare centru lexical X^0 proiectează pînă la proiecţia maximă GX.

Principiul 2 vizează prima proiecţie (sau *nivelul bară-1*) a unui centru X^0, şi anume X', care conţine toate complementele cerute de acel centru. Acest lucru corespunde structurii din (1):

(1) $X' \rightarrow X^0 \cap Complement$.

Constituenţii care nu sunt ceruţi de centru (adjuncţii) se combină cu o categorie intermediară ca să formeze o nouă proiecţie X'. Acestă regulă se aplică fiecărui adjunct în parte: $X' \rightarrow X' \cap Adjunct$. La sfîrşit se combină specificatorul cu cea mai înaltă proiecţie X' pentru a forma proiecţia maximală GX:

(2) $GX \rightarrow Specificator \cap X'$.

Structura grupului nominal aşa cum o descriem aici se bazează pe cadrul de subcategorizare deţinut de un substantiv (sau un substitut al lui) şi de proiecţia sintagmatică reglementată prin constrîngerile X-bar syntax.

Cadrul de subcategorizare (CS) al unui centru este reprezentat de argumentele selectate de acesta împreună cu proprietăţile lor sintactice şi semantice. Cornilescu (1995a: 89-105) propune următorul cadru de subcategorizare:

(3)

a. V → CS/ _ ≠	*latră*
V → CS/ _GN	*bea bere*
V → CS/ _GN^GPrep	*anunţă pe Ion de vizita Mariei*
b. P → CS/ _GN	*lîngă casă*
c. A → CS/ _GPrep	*îndrăgostit de ea*
A → CS/ _Prop	*fericit că a scăpat*
d. N → CS/ _GPrep	*credinţa în Dumnezeu*

În gramatica generativă de inspiraţie chomskyană, grupul nominal a fost înlocuit cu GDet (DP), ca urmare a influentei propuneri a lui Abney (1987):

(4)

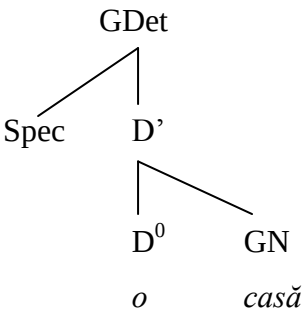

Însă pentru scopurile prezentei analize, nu este necesară preluarea propunerii lui Abney. Grupul determinatorului este un model al morfosintaxei grupului nominal. De aceea, el include în grupul nominal atît elemente lexicale cît şi noduri funcţionale (realizate prin morfeme, desinenţe sau cuvinte gramaticalizate), în vreme ce în modelul cu care lucrăm aici morfologia şi sintaxa unei părţi de vorbire se situează în compartimente separate ale gramaticii. Aceasta defineşte (spre deosebire de modelul Government and Binding) o teorie lexicalistă tare (sau strictă).

Organizarea constituenţilor în grupuri pentru domeniul nominal este o perspectivă relativ recent adoptată în lingvistica românească şi se datorează lucrărilor de descriere structurală şi generativă a limbii române (Vasiliu şi Golopenţia Eretescu 1969, Stati 1972, Pană-Dindelegan 1976). Un model al grupului nominal din această perspectivă se propune în Florea (1983). Grupul nominal ca grup al determinatorului este descris în Cornilescu (1995b). O abordare a

grupului nominal, din perspectiva HPSG vizînd în mod special comportamentul determinatorilor a propus Ana-Maria Barbu (2004). În sfîrşit, un model al grupului nominal care combină descrierea generativă cu cea funcţională se află în Pană-Dindelegan[1]:

(5) *[(Determinant)(Cuantificator)Centru(Modificator)(Posesor)(Complement)]*

[$_{GN}$[acele]$_{Det}$ [trei]$_{Cuant}$ bijuterii$_{Centru}$ [frumoase]$_{Modif}$ [ale reginei]$_{Pos}$]

Bazîndu-ne pe regulile de subcategorizare şi pe constrîngerile X-bar, iar, în mod mai general, pe principiile unei gramatici generative nontransformaţionale, vom urma aici modelul adoptat în Barbu (2004). Grupul nominal are prin urmare un centru (substantiv, pronume sau numeral), şi poate avea complement(e), subiect, specificator şi adjunct, ca în exemplul de mai jos (parantezele rotunde indică opţionaliatea):

(6) *această distrugere rapidă de către aviaţie a terenurilor de antrenament terorist*

N^0: [centru nominal]: *distrugere*

N$^{'}$: [[centru] [complement]]: *distrugere ...a terenurilor de antrenament terorist*

N': [[[centru] [complement]] [(adjunct)]]: *distrugere rapidă ...a terenurilor de antrenament terorist*

N'': [[[centru, complement][(adjunct)]] [(specificator)]]: *această distrugere rapidă... a terenurilor de antrenament terorist*

N'''(=GN): [[[[centru, complement][(adjunct)]] [(specificator)]] [(subiect)]]: *această distrugere rapidă de către aviaţie a terenurilor de antrenament terorist*

Exemplul din (6) este reprezentat sub formă de arbore în (7):

(7)

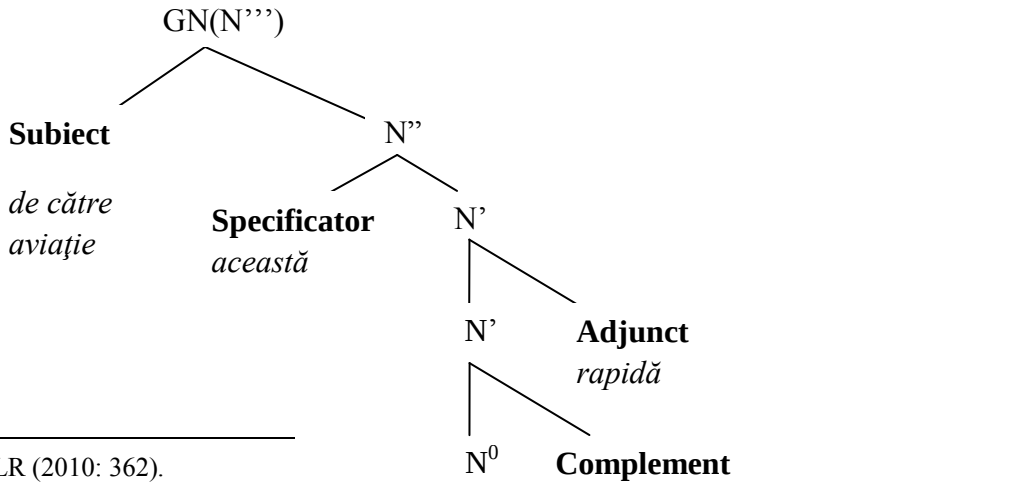

[1] În GBLR (2010: 362).

Gramaticile chomskyene asimilează subiectul specificatorului.

Gramaticile generative nontransformaţionale contemporane deosebesc însă cele două funcţii. Pollard şi Sag (1994: 359) prezintă trei argumente în sprijinul acestei deosebiri. Un prim argument subliniază faptul că specificatorii nu pot fi argumente semantice precum subiectele. Aceştia sunt prezentaţi ca avînd o contribuţie semantică mai abstractă, rolul lor fiind de a cuantifica şi de a grada semnificaţia centrului. Un alt argument care vine să susţină această deosebire între specificator şi subiect se referă la imposibilitatea specificatorilor de a se supune fenomenului de control:

(8) *a. Ion a cerut colegilor$_i$ [PRO$_i$ să-i dea un pix].*

b. Ion a cerut [<u>unor</u> colegi$_i$][PRO$_i$ să-i dea un pix].

Ultimul argument în favoarea acestei diferenţe dintre specificator şi subiect este legat de imposibilitatea specificatorilor de a se supune fenomenului de ridicare:

(9) *a. Copiii$_i$ sunt poftiţi [e$_i$ să intre în sală].*

b. [<u>Unii</u> copii]$_i$ sunt poftiţi [e$_i$ să intre în sală].

În (9) observăm că subiectul poate ocupa o poziţie non-argumentală a unui predicat superior ierarhic (9a), ceea ce îi este imposibil specificatorului. Însă, specificatorul poate ocupa o poziţie non-argumentală a unui predicat superior ierarhic numai împreună cu grupul din care face parte (9b).

Nu numai criteriile semantice subliniază diferenţa dintre subiect şi specificator, ci şi aspectele sintactice:

(10) *a. [Ion] este <u>un</u> idiot.*

b. Îl considerăm [pe Ion] <u>un</u> idiot.

c. Cu [poliţiştii] <u>chiar</u> lîngă noi, mai bine ne-am potoli[2].

[2] Pollard şi Sag, *Head-Driven Phrase Structure Grammar*, 1994 (359-360).

În exemplele de mai sus avem un nume, un adjectiv şi o prepoziţie, toate cu valoare predicativă. În cazul fiecărei structuri specificatorii sunt subliniaţi. În (9) apare următoarea problemă: predicatele acestor structuri prezintă în acelaşi timp şi cîte un subiect (indicat în paranteze drepte) care a sărit în poziţia de subiect (10a), de obiect (10b) sau care s-a realizat în propoziţia redusă (10c).

După cum putem vedea din exemplele de mai sus, atît subiectele cît şi specificatorii pot apărea cu acelaşi centru. Soluţia propusă de Pollard şi Sag (1994: 361) pentru diferenţierea specificatorilor de subiecte este de a-i nota SPR respectiv, SUBJ.

În grupul nominal, funcţia de specificator este strîns legată de realizările acestei funcţii printr-o anumită parte de vorbire: determinatorii. Determinatorii nu sunt recunoscuţi ca atare în gramatica tradiţională. Ei corespund adjectivelor pronominale, articolului, numeralului cardinal şi ordinal. Ana-Maria Barbu (2004) clasifică determinatorii în prenominali şi postnominali, iar pe primii în tari (11), slabi (12) şi predeterminatori (13). De aici rezultă raporturile determinatorilor cu funcţia de specificator.

Determinatorii tari se exclud reciproc în cadrul aceluiaşi grup nominal (11a). Aceştia leagă singuri un subiect (11b) şi permit prezenţa anumitor determinatori fie la stînga (11c) sau la dreapta lor (11d). În această categorie intră articolele (articolul nehotărît *un*, articolul hotărît enclitic *–l*, construcţia *cel+numeral cardinal* şi construcţiile *al+ GN* şi *al+posesiv*), demonstrativele deictice (*acest, acel, celălalt*), interogativ-relative (*care, cît, ce*), determinatorul negativ (*nici un*), nehotărîtele tari (*oricare, fiecare, vreun, cutare, oricît, cîtva, atît, orice, ceva, nişte*), numeralul distributiv (*cîte+numeral cardinal*).

(11) *a. un *acest/*fiecare/*care/*nici un/*cîte un student de anul patru dă examen*

b. <u>un /acest/fiecare/care/nici un/cîte un</u> student de anul patru dă examen

vs. student de anul patru dă examen

c. <u>toţi</u> aceşti/acei/ceilalţi/cei patru candidaţi vor da examen scris

*vs. aceşti/acei/ceilalţi/cei patru *toţi candidaţi vor da examen scris*

d. aceşti <u>trei</u> candidaţi vor da examen scris

*vs. *trei aceşti candidaţi vor da examen scris*

Determinatorii slabi permit coocurenţa cu un determinator tare aflat întotdeauna la stînga. Aceştia sunt demonstrative de identitate (*acelaşi*) şi de calificare (*asemenea, atare, aşa*),

nehotărîtele slabe (*mult, puţin, alt, anumit, diferit, destul, divers, felurit, numeros, oarecare*), numerale cardinale (*doi, trei*) şi multiplicative (*îndoit, întreit*), posesivele scurte (*meu, tău*), AL_{ORD} (*al doilea*), CEL_{SUP} (*cel mai...*), CEL_{ORD} (*cel + de + AL_{ORD}*):

(12) *a. a fost indicat şi un [al doilea/cel mai romanist/asemenea/anumit] mod*

*b. a fost indicat şi [*al doilea/*cel mai romanist/*asemenea/*anumit] un mod*

Predeterminatorii impun prezenţa unui determinator tare la dreapta lor. În această categorie intră determinatorul emfatic *însuşi*, determinatorul nehotărît *tot* şi numeralele colective (*amîndoi, toţi trei*):

(13) *a. toate aceste patru teste au fost rezolvate înainte*

*b. *aceste toate patru teste au fost rezolvate înainte*[3]

În categoria determinatorilor postpuşi intră toţi determinatorii care pot avea poziţie postnominală.

În concluzie, în această lucrare am demonstrat că specificatorul diferă de subiect atît la nivel semantic cît şi la nivel sintactic. Acest lucru a putut fi observat prin exemplele date în cadrul grupului nominal.

BIBLIOGRAFIE

Abney, Steven, *The English Noun Phrase in Its Sentential Aspect*, Doctoral Dissertation, Cambridge, Mass., MIT, 1987.

Barbu, Ana-Maria, (2004), *Sintaxa determinatorilor: Analiză lingvistică şi aplicaţie computaţională*, Bucureşti, Editura All Educational.

Cornilescu, Alexandra, *Concepts of Modern Grammar*, Editura Universităţii din Bucureşti, 1995a.

Cornilescu, Alexandra, *Rumanian Genitive Constructions*, în G. Cinque & G. Giusti (eds.), *Advances in Roumanian Linguistics*, p.1-51, Amsterdam, John Benjamins, 1995b.

Florea, Melania, *Structura Grupului Nominal în limba română contemporană,* Editura Ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1983.

[3] Exemplele (6) – (8) sunt date de Barbu (2004: 119-123).

GBLR = *Gramatica de bază a limbii române* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), Editura Univers Enciclopedic Gold, Bucureşti, 2010.

Jackendoff, Ray, (1977), *X-bar Syntax: A Study of Phrase Structure*, Cambridge, Massachusetts and London, England, The MIT Press.

Pollard, Carl şi Sag, Ivan, (1994), *Head-Driven Phrase Structure Grammar*, Chicago, The University of Chicago Press.